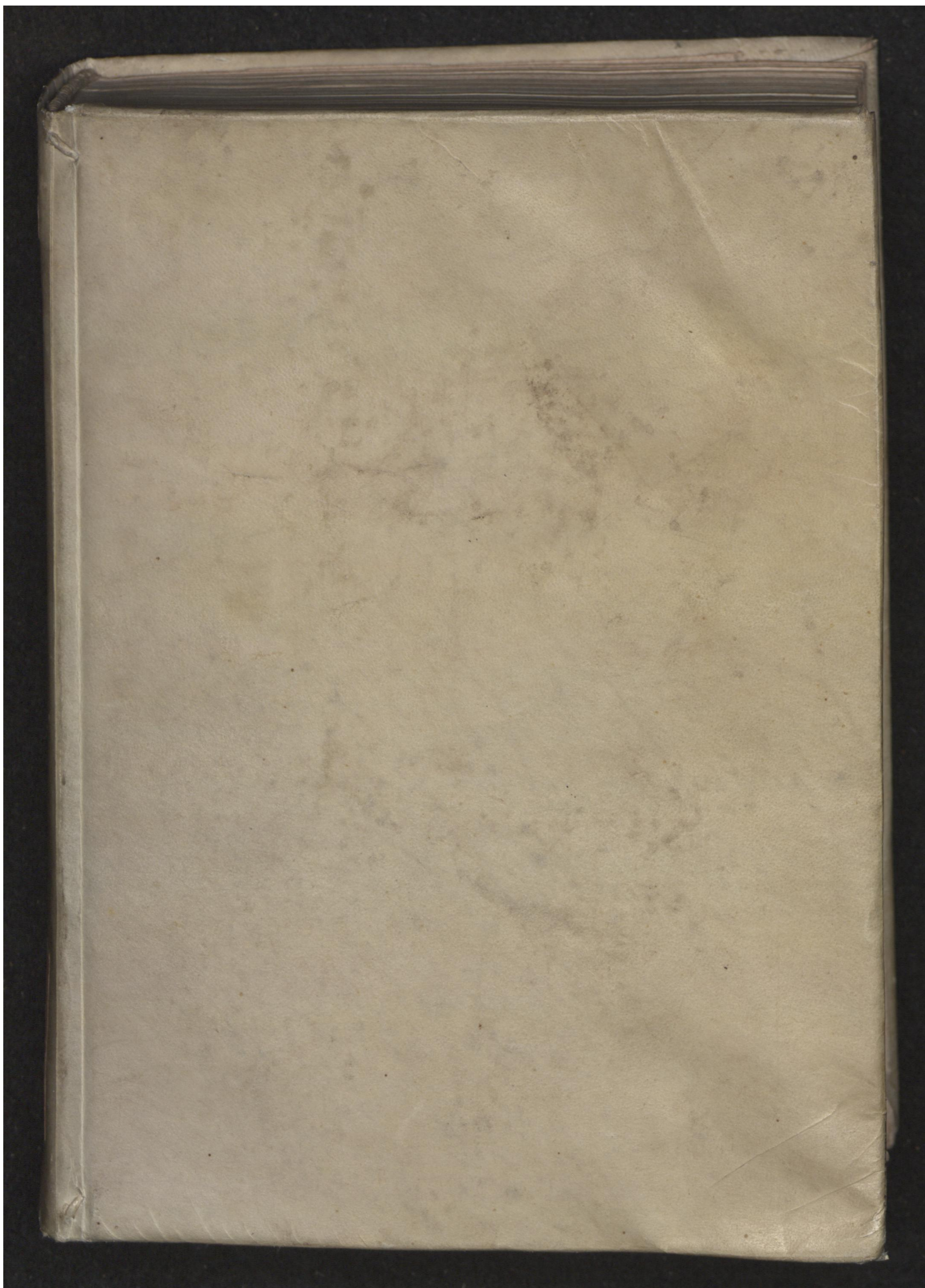
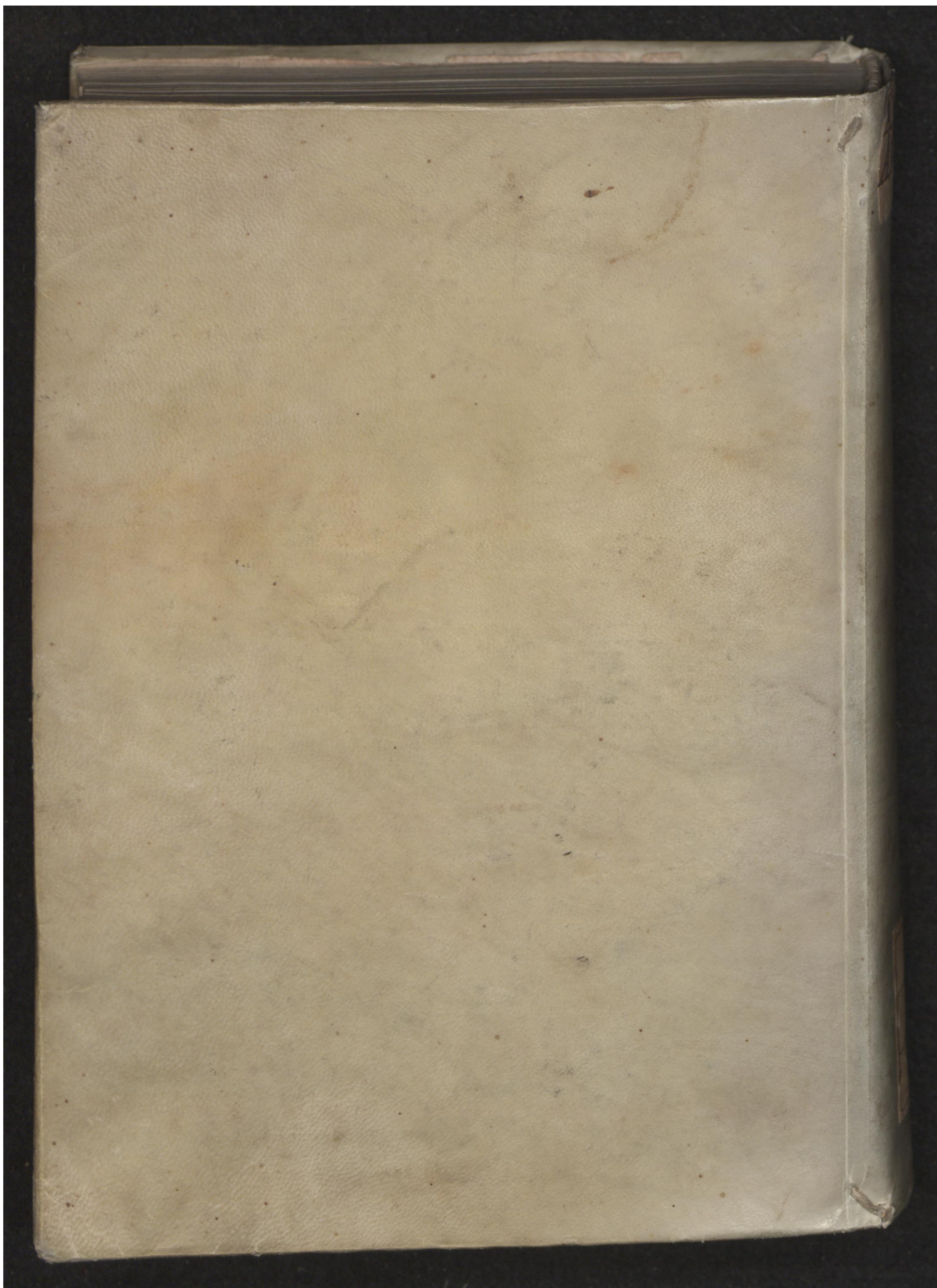
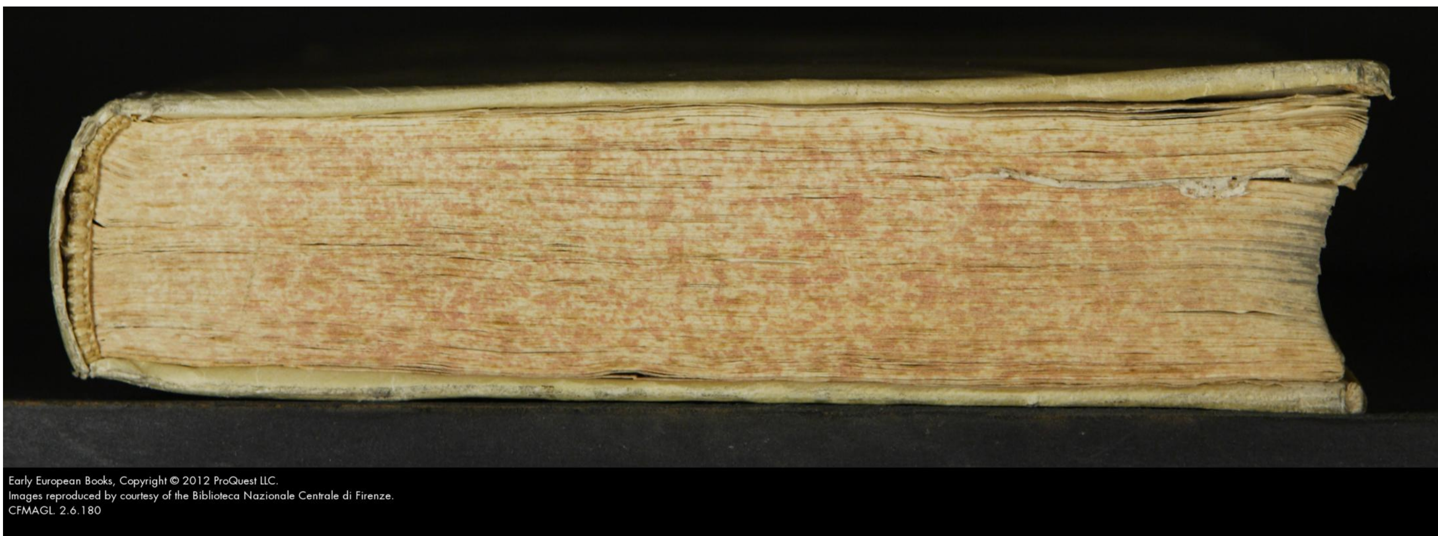

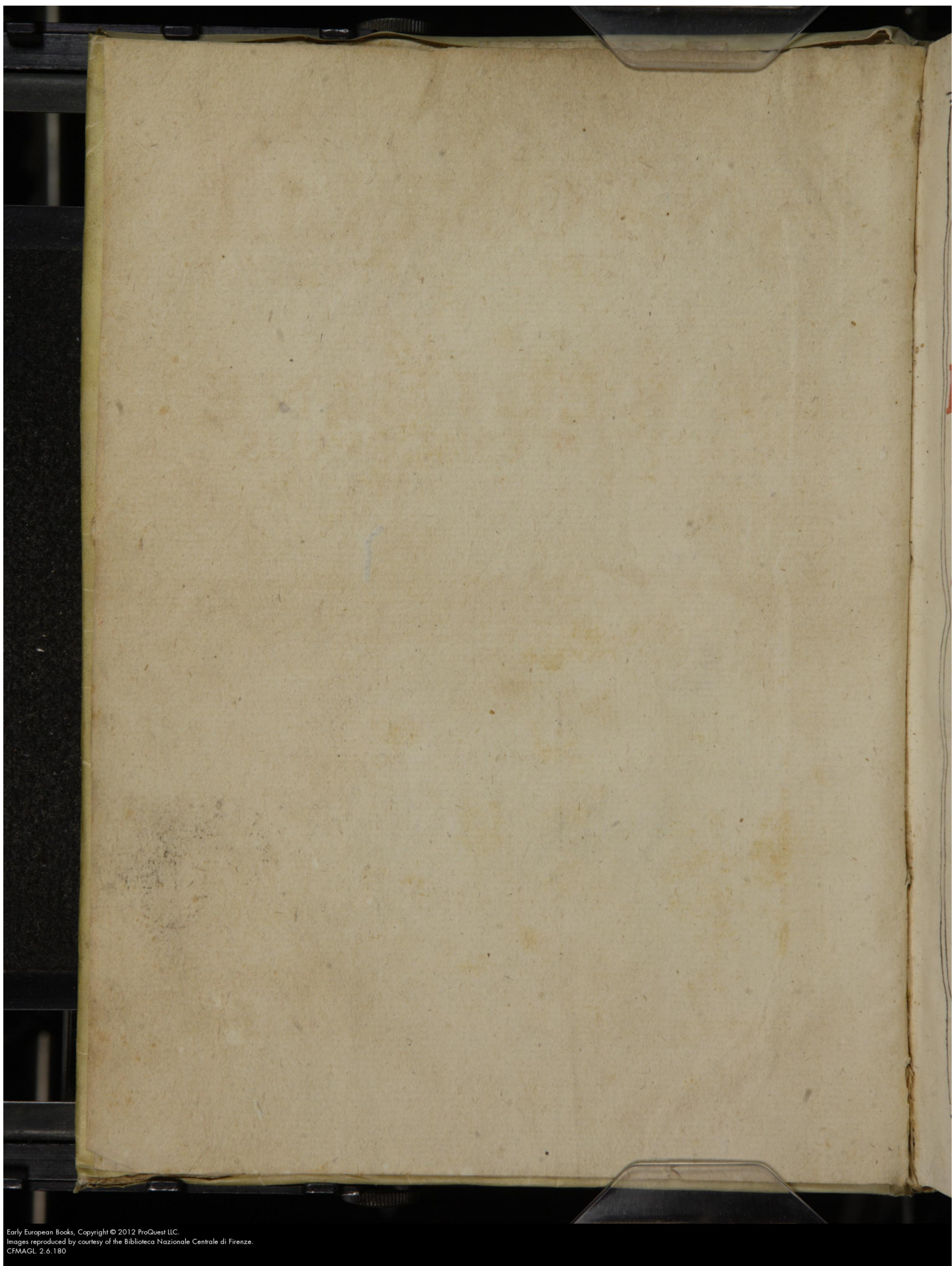

XXXI
ANTON

IO. CAROLI ANTONELLI

Sacr. Theol. ac V. I. D. Veliterni, Prothonot. Apostol. eiusdemq; Ciuitatis Archipresbyt.

TRACTATUS DE REGIMINE ECCLESIÆ EPISCOPALIS

IN OCTO LIBROS DISTRIBUTUS,

Vbi omnia, quæ ad Forum Ecclesiasticum præcipuè spectant, exactè, ac dilucidè pertractantur.

Opus sanè vtilissimum, atq; omnibus Episcopis, Archiepiscopis, eorumq; Vicarijs, Inquisitoribus, Regularium Superioribus, ac cæteris personis Ecclesiasticis, Iudicibus quoque Sæcularibus, aliisque in vtroque foro versantibus maximè necessarium.

CVM SVMMARIIS, ET INDICE LOCVPLETISSIMIS.

VENETIIS, Apud Paulum Balleonium. M. DC. LXXII.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO D.

D. HONORATO
DE HONORATIS

Primo Episcopo Vrbaniæ, & S. Angeli in Vado.

Franciscus Maria Ambronius I. V. D.
F. P.

Enouatum præsenti luci Io. Caroli Antonelli de Regimine Ecclesiæ Episcopalis, saluberrimum, atque eruditissimum tractatum, nouo fulgescere sydere par est, vt æquali splendore coruscans, confundat cum prima editione meritum patrocinij: & quod virtutis lumen infundit, docetque Præsules, dum de Pontificiis agit Decretis, Sacrisque iuribus, possit ex vno Præsule magis coruscare, viuoque experimento augeri; Hinc mihi, Dignissime Antistes, benè cauto proprij debiti, Te tutelare numen inscribere visum est, vt quos impulerit ardor hìc inserta perpendere, tangat quoque non inanis admiratio, à Te solo, Picenum, aliasque prouincias, tuis sæpè consecratas regimini & auspi-

ciјs , multò ante didiciſse , quicquid in hoc libro ſeruandum proponitur . Hinc iuremerito Vrbanus VIII. Pontif. Maxim. titulo Ciuitatis Pontificiaque Cathedra duo inſignia Oppida decoraturus , vel à pluribus ſæculis collapſam ſub nomine Tipherni dignitatem reſtituturus , adhibuit primò Te , Virum omni eruditione , ac conſilio plenum , recti cupidum , & ad maiora properantem , cuiuſvis probitatis , vigilantiæ , animiq; integerrimi cognita experientia. Teſtis eſt Vrbania vndequaque ſeminibus Religionis , & augmento pietatis referta , vbi , ſicut in S. Angeli in Vado , & Mercatelli mea patria , Seminaria nouiter conſtructa , Xenodochia , Eccleſiarum cultus , Clerus remiſſus , ac piè redolens Ordinis priuilegium , innumeraque tuæ pietatis & munificentiæ monimenta , ſummoperè vigent , ac proficiunt Dei cultui , & ſeruitio . Digneris ergo hæc meæ deuotionis argumenta benignè excipere : licèt enim tuo auito honori , ac maieſtati maiora debeantur , in hoc tamen famulatus obſequio ſolam offerentis mentem attendi ſupplex oro , ſub nouo , ac peregrino Cœlo virentes obedientiæ frondes germinantis . Diù vale Diœceſis , & Cleri ſolatio , fęlicitati .

INDEX LIBRORVM, ET CAPITVM, Quæ in præsenti Tractatu continentur.

LIBER PRIMVS.

DE CVLTV, ET PRIVILEGIIS ECCLESIARVM.

LIBER SECVNDVS.

De Sacris ordinibus.

LIBER

LIBER TERTIVS.

De Beneficijs Ecclesiasticis.

LIBER QVARTVS.

De Priuilegiis Clericorum.

LIBER QVINTVS.

De Iudicij Ciuilibus.

LIBER SESTVS.

De Iudicijs Criminalibus.

LIBER SEPTIMVS.

De Regularibus, & Monialibus.

cate

LIBER OCTAVVS.

De ijs, quæ ad forum internum ſpectant.

FINIS.

IO. CAROLI ANTONELLI

SAC. THEOL. AC I.V.D. VELITERNI,

LIBER PRIMVS.

DE CVLTV, ET PRIVILEGIIS Ecclesiarum.

CVM Episcopus non solum ea, quæ fori externi, sed etiam quæ interni sunt, cognoscat *c.Cleros 21. dist.cap.nouit.de Iudic.* ideò nos hunc ordinem sequentes, de ijs primum, quæ ad externum forum, deinde, quæ ad internum spectant, Deo adiuuante dilucidè, ac breuiter agemus. Quia verò hic tractatus plenus est tam canonicis, quam ciuilibus legibus, operæ pretium est, aliquid de earum efficacia pręmittere, vt vnico intuitu quisq; sciat, quas, & quales leges seruare debeat, quo casu ab illis immunis sit, & quando à culpa etiam excusetur.

SMMARIVM.

1 *POssunt auctoritate humana Ecclesiastica condi leges, quæ obligēt in conscieētia.*
2 *Leges humanæ si iustæ sint, deriuantur a lege diuina, & æterna.*
3 *Leges iniustæ non obligant.*
4 *Non omnes leges obligant sub mortali, sed tantum illæ, quarum Auctores intendunt sub mortali obligare.*
5 *An in dubio leges obligent sub mortali.*
6 *An Prælatus imponens aliquam pęnā tēporalē præsumatur excludere spiritualē.*
7 *Solent legislatores Ecclesiastici comminari spiritualem pænam quando in Conscientia volunt obligare.*
8 *Quando lex imponit grauem pęnam, grauis etiam censenda est culpa.*
9 *Nemo tenetur ante sētentiā declaratoriā soluere pęnam etiam ipso facto latam.*
10 *Fallit in pęna excommunicationis, suspensionis &c.*
11 *An potestas ciuilis ferre possit leges obligantes sub mortali.*
12 *Legum ciuilium Conditores non ad pęnā spiritualē, sed ad tēporalē tātū respiciūt.*
13 *Quando lex iusta dicatur, vel iniusta.*
14 *Iuste possūt Superiores punire trāsgressorē statim, ac lex sufficienter est promulgata.*
15 *An liget lex vsu non recepta.*
16 *Præsumendum est, eam legem, quæ à Rep. non recipitur minimè ei conuenire.*

17 *Ad legem abrogandam non requiritur scientia Principis, qui nouerit legem vsu non recipi.*
18 *Quando lex dicatur vsu recepta, vel non.*
19 *Quando lex tollatur per non vsum.*
20 *In lege ciuili requiritur acceptio Populi.*
21 *Ad obligationem legis Canonicæ non requiritur acceptatio Populi.*
22 *Summus Pontifex à Deo potstatem accipit.*
23 *Esset contra fidem dicere summum Pontificem non posse legem aliquam condere independenter à Populo, vel à contrario vsu.*
24 *Constitutiones Papæ eo ipso, quod sunt promulgatæ censentur effectuatæ.*
25 *Decretum irritans impedit contrarium vsum.*
26 *In quo casu consuetudo contraria derogare possit sacris canonibus.*
27 *Quid dicendum sit de statutis, seù legibus Episcopi.*
28 *Potestas Episcopi à Papa deriuatur.*
29 *Romanus Pontifex potest Episcoporum iurisdictionem tollere, minuere, & variare.*
30 *Lex, quæ per omnia disponit, quod ius Diuinum, vel naturale, non potest tolli contraria consuetudine.*
31 *Non potest Laicus acquirere iurisdictionem in Clericos.*
32 *Quando lex Canonica resistit alicui consuetudini, illamque reprobat, vt irrationabilem, non potest talis consuetudo abrogare legem.*
33 *An id, quod additur iuri Diuino, aut naturali contraria consuetudine tolli possit.*
34 *Si conditor legis sciat desuetudinem, sufficiunt duo, vel tres actus contrarij ad legem abrogandam, si verò ignorat, requiritur spatium 10. annorum.*
35 *Ad tollendam legem ciuilem iam receptam sufficit consuetudo decennalis, ad tollendam verò legem Canonicam requiritur consuetudo quadraginta annorum.*
36 *Ad consuetudinem inducendam non requiruntur necessario actus iudiciales.*
37 *In dubio præsumitur pro viridi legis obseruantia.*
38 *Transacto decennio non potest Princeps compellere subditos ad seruandam legem vsu non receptam.*
39 *Lex non acceptata ab initio potest subsequenti tempore acceptari.*
40 *Quod tempus requiratur ad inducendam consuetudinem in re Ecclesiastica, & spirituali, quæ sit præter legem Canonicam.*
41 *Priuilegium per decennium amittitur, quando quis eo potuit vti & vsus non fuit.*
42 *An, & quando non recipientes legem peccent mortaliter.*
43 *Referuntur alii casus, in quibus DD. à mortali excusant legum transgressores.*
44 *An dies festi noui Testamenti sint iuris diuini, vel humani.*
45 *An consuetudo eiusque Prouinciæ, seu Ciuitatis attendenda sit circa obseruationem dierum festorum.*
46 *An opifices diebus festis vendentes calceos, vasa terrea, vestes, vel animalia ratione consuetudinis excusentur à mortali.*
47 *An similiter excusentur Tonsores, ac molentes.*
48 *An excusentur à præcepto audiendi missam puellę, seu mulieres vbi consuetum est, quod certo tempore non exeant.*
49 *An excusentur muliones, vendentes pignora, ius dicentes Rusticis, ac ipsimet rustici contrahentes, ac Notarij, qui eorum contractus celebrant diebus festis, & nu. 50. 51. & 52.*
53 *An valeant contractus diebus festis celebrati.*
54 *An Inquisitores possint diebus festis acta conficere.*
55 *An testimonium ferri possit die festo.*
56 *An diebus festis possit fieri exequtio realis, & personalis in causis ciuilibus, vbi adesset talis consuetudo.*
57 *An Debitores de fuga suspecti diebus festis in carcerem detrudi possint.*
58 *Episcopus potest sua auctoritate supradictas, & alias similes consuetudine reprobare.*
59 *Episcopus potest prohibere nundinas, & mercatus, qui etiam ex antiqua consuetudine fiunt.*
60 *Episcopo contradicente subditi non amplius à peccato excusantur ratione consuetudinis.*

CAP. I.

De vi, ac potestate legis humanæ.

§. I.

An lex humana obliget in conscientia.

1 Osse auctoritate humana Ecclesiastica condi leges, quæ obligent in conscientia etiam de rebus, quæ à lege diuina, & naturali præscriptæ non sunt, docent communiter Theologi, cum *S.Th.in p.2. q.96.art.5. & Canonistæ in c. 1.de Const.Sylu.in ver.lex nu.9.Nauar.in man.ca.23.nu.48.Greg.de Valent. in tract. de Potest.leg.hum. lib.vn.cap.2. Iacob. de Graff.Decis.aurear.p.1.lib.2.cap.10. nu.2.* vbi dicit hanc esse veram, & communem opinionem omnium Doctorum, & alij quos refert, & sequitur *Bonacin.tom.2.in tract.de legibus disp.1.q.1.punct.7.§.1. nu. 1.* & hæc constans semper fuit contra Lutherum, & sequaces sententia SS.Patrum perpetuo etiam vsu ab initio nascentis Ecclesiæ confirmata, quod & A-

postolorum canones, & Pontificum decretales apertè testantur.

Hæc conclusio constat etiam ex definitione multorum Conciliorum præsertim *Viennen. relati in Clem. Ad nostrum de Hæret. & Tridentini sess. 6. can. 20.* atque ex auctoritate Sacr. Scripturæ *Act. 16.* vbi Apostolus monebat fideles, vt custodirent dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis, & Senioribus, & *1. ad Thessal. 4.* scitis enim, inquit, quæ præcepta dederim vobis per Dominum Iesum, quamuis D. Paulus, & alij Apostoli quasdam leges tulerint de rebus non præscriptis vlla lege Diuina, vel naturali, vt ex diuersis Sacr. Scripturæ locis obseruat *Greg. de Valen. loco cit. cap. 1. & 3.* vbi ex his probat hanc con-
2 clusionem esse de fide; leges enim humanæ, si iustæ sint, deriuantur à lege diuina, & eterna secundum illud eiusdem Apostoli *ad Roman. 13.* non est potestas nisi à Deo, & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit, & ideò habent vim obligandi in foro Conscientiæ *S. Thom. communiter receptus in 1. 2. d. quæst. 96. art. 4.* Vndè idem Apostolus, vbi supra *ad Rom. 13.* subdit, quod qui potestati resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt: & D. Petrus in *Epist. 2. cap. 2.* similiter dicit, aliquos, quoniam dominationem contemnerent, reseruatos fuisse in diem iudicij cruciandos; atque hic semper fuit communis fidelium sensus, vt existimarent se mortaliter peccare violando leges aliquas Ecclesiæ, vt constat ex *cap. violatores 25. quæst. 1.* Si verò leges iniustæ
3 sint, iam legis nomen non merentur, & ideò non obligant, vt dicunt Theologi communiter *cum S. Thom. loco cit. d. art. 4.*

4 Non tamen omnes Canonicæ sanctiones obligant sub mortali, sed tantum illæ, quarum auctores intendunt sub mortali obligare dummodo iustæ sint, vt est communis Doctorum opinio, *Nauar. in man. cap. 23. numer. 48. & 55. Bonacin. loco cit. num. 2.* colligitur autem, legem sub mortali obligare si de re graui disponat, quod remittitur arbitrio prudentis viri, qui in hac in re considerare debet finem, & circumstantias, quibus adductus est legislator ad ferendas leges, *Greg. de Valent. loc. cit. cap. 2. Graff. decis. aur. par. 1. libr. 2. cap. 10. num. 8. & seq. & alij apud Bonacin. dict. disp. 1. quæst. 1. punct. 7. §. 4. num. 2. & seq.* & ita intelligi debet *textus in cap. 2. de maior. & obed.* & alij similes; vel si præcipiat id, quod alias ex vi legis diuinæ, & naturalis esset faciendum *c. fin. de Consuet.* vel si contineat pœnam præsupponentem peccatum mortale, videlicet, si quid præcipiat, vel prohibeat sub pœna excommunicationis, aut indignationis Dei, & Sanctorum Petri, & Pauli, & alia simili *Nauar. loc. cit. num. 53. & 59. Bonacin. dict. §. 4. num. 30.* aut quando lex expressè aliquid sub peccato mortali præciperet, vel prohiberet, *vt in cap. perpetuò, & cap. commissa de elect. in 6.* Idem dicendum est, si quid præcipiat sub pœna suspensionis, interdicti, vel irregularitatis huiusmodi enim præceptum regulariter obligat sub mortali iuxta communem Doctorum sententiam, quamuis contrarium sentiat *Salon. 2. 2. tom. 2. quæst. 77. art. 1. contr. 9. nu. 8. & alij apud Dian. par. 1. resol. mor. tract. 10. resol. 21.* vbi dicit, huiusmodi pęnas posse etiam incurri propter peccatum veniale.

In dubio autem leges Canonicas, quæ
5 pœnam temporalem constituunt, ad culpam non obligare, tenet *Nauarr. in man. dict. cap. 23. num. 55. & 91.* vbi di-
6 cit quod Prælatus imponens aliquam pęnam temporalem præsumitur excludere spiritualem, quia in dubio iudicare debemus, legem esse minus pœnalem *cap. in pęnis, de Reg. Iur. in 6. l. si Præses, & in l. interpretatione, ff. de pęn.* solent enim legislatores Ecclesiastici commi-
7 nari spiritualem pęnam, quando in conscientia volunt obligare, & ideo si tantum pęnam temporalem statuant, indicium esse videtur, quod ad eam tantum obligare intendunt, & ita tenent etiam alij plures DD. quos refert, & sequitur *Dian. part. 1. tractat. 10. resolut. 17. 18. & 20.*

8 Alii verò contrariam partem tuentur, quando lex grauem imponit pęnam, tunc enim regulariter grauis etiam cen-

censenda est culpa, & hæc sententia communis est & probabilior , ita *Graff. p.*1. *decis.lib.*2.*cap.*10.*nu.*8.*Barbos.in c.*2.*nu.*6. *de maior. & obed.Sot.*1.*de Iust.qu.*6. *art.*4. & 5. & alii apud *Bonac. d.disp.*1. *q.*1.*pun.* 7.§.4.*nu.*27.

9 Nemo autem tenetur ante sententiam declaratoriam soluere pœnam etiam eo ipso latam , quamuis factum esset notorium , nisi manifestè appareat , talem esse Legislatoris intentionem , vt velit delinquentem ante sententiam Iudicis pœnam subire iuxta veriorem opinionem , quam sequitur *Caiet.* 2. 2. *qu.* 12.*art.vlt.Graff.part.*1.*lib.*2.*cap.*11. *num.* 3. & *seq.Bonac. d.punct.*7. §.2. *num.*8. & *seq.* & alii recentiores communiter , id tamen fallit in pœna excommunicatio-
10 nis , suspensionis , interdicti , irregularitatis , & inhabilitatis , hæc enim ante Iudicis sententiam incurritur , cum ad sui exequutionem nullam hominis actionem requirat *Bonacin. ibidem numer.*9. vbi alios refert , & est communis opinio , licèt quoad inhabilitatem contrarium teneant DD. quos refert & sequitur idem *Dian. part.* 3. *tractat.* 2. *resol.*66.

11 Ferri etiam posse legem obligantem sub mortali à Potestate ciuili , dicit *Greg. de Valent.d.tract.de potest.leg.hum.lib.vn. cap.*2. vbi censet hanc etiam propositionem esse certam ex fide *Graff. part.prima lib.*2. *cap.*10. *num.*2. *Bonacin. in tractat. de legib.disp.*1.*quæst.*1.*punct.*7.§.1. *num.*1. & alij communiter , hæc enim deriuatur etiam à lege diuina , cum non sit potestas nisi à Deo , vt d. Apostolus *ad Rom.* 13. dictat siquidem lex diuina , & naturalis legi iustæ superioris , siue Ecclesiastici , siue sæcularis esse parendum : vndè , *Prouerb.*8. dicitur , per me Reges regnant , & legum conditores iusta decernunt ; & idem Apostolus *ad Titum* 3. Admone, inquit, illos Principibus,& potestatibus subditos esse.

12 Obseruat tamen *Nau. in man. d.cap.* 23.*num.*55. & *cons.*3. *num.*2. *de Constit.* quod lex Principis sæcularis prohibens , vel iubens aliquid sub pęna temporali, non videtur ad peccatum mortale obligare , nisi cum id , quod prohibet , aut iubet , per aliam legem diuinam, naturalem , aut canonicam esset sub pœna peccati mortalis prohibitum , vel iussum ; quod probat , tum ex consuetudine , quæ ita huiusmodi leges interpretata est , tum quia legum ciuilium conditores præsertim antiqui non pœnas spirituales , sed temporales tantum respiciunt, *vt constat ex l.*1.*ff.de iust.& iur.& ex c.facta dist.*4.

13 Dicitur autem lex iusta , & ex fine , quando scilicet ordinatur ad bonum commune , & ex actore, quando scilicet lex lata non excedit potestatem ferentis , & ex forma , quando scilicet secundum æqualitatem proportionis imponuntur subditis onera in ordine ad bonum commune , & ex natura , quando scilicet est de rebus in se iustis ; quemadmodum iniusta lex dicitur vel ex fine , sicut cum aliquis Præsidens leges imponit onerosas subditis non pertinentes ad vtilitatem communem , sed magis ad propriam cupiditatem , vel gloriam , vel etiam ex actore , sicut cum aliquis legem fert vltra sibi commissam potestatem : vel etiam ex forma , puta cum inæqualiter onera multitudini dispensantur , etiamsi ordinentur ad bonum commune : vel etiam ex natura , quando scilicet est de illicitis , puta contra ius naturale aut diuinum . *S.Thom. ab omnibus receptus p.* 2. *quæst.*96. *art.*4. *Graff. par.*1.*lib.*2.*cap.*10. *num.*19. *Sylu.in verb. lex num.*5. & alii communiter , ad iustitiam tamen legis requiritur iustitia secundum omnes causas simul , quamvis ad iniustitiam sufficiat iniustitia secundum vnam , quia bonum ex totali, & integra causa, malum ex singulis defectibus. *Sylu.*ibidem,& est communis Theologorum sententia .

§. II.

An obliget lex vsu non recepta .

PVtant nonnulli Doctores , ad legis obligationem non requiri acceptationem Populi , præsertim si leges sint suaues , & faciles , & commune bonum respiciant , quia iustè . Possunt Su-
14 periores punire transgressorem statim, ac lex sufficienter est promulgata nulla

Populi ſpectata acceptatione; Ita Suar.
in tract. de legib. libr.3. cap. 19. & alij
apud Bonacin. eodem tract. disput. 1. quæſt.
1. punct. 4. num. 27. communior tamen
15 eſt ſententia aliorum aſſerentium le-
gem humanam, antequam recipiatur
ſaltem per maiorem partem vniuerſi-
tatis, non ligare, quoniam promulga-
ri videtur ſub hac conditione, ſi recipia-
tur ſaltem per maiorem partem cap. in i-
ſtis §. leges diſt. 4. l. de quibus ff. de legib. glo.
in cap. 1. de Treug. & Pac. quam commu-
niter ſequuntur DD. vt d. Felin. in d. cap.
1. num. 6. verſ. lex noua Bart. conſ. 144. &
in l. fin. §. ſed cum antiquitus Cod. de Cu-
rat. furioſ. Alex. conſ. 132. nu. 1. & 2. vbi di-
cit hanc eſſe magis communem Socin. Iun.
conſ. 32. num. 47. volum. 3. Mantic. de Ta-
cit. & ambig. conuent. tom. 1. libr. 5. tit. 13.
num. 35. Ruin. conſ. 13. nu. 27. & 28. lib. 2.
Couar. variar. lib. 2. cap. 16. num. 6. verſic.
Quinto ſunt Menoch. de Præſumpt. libr. 2.
præſumpt. 2. num. 1. Guttier. de iuram. con-
firm. part. 1. cap. 38. nu. 9. Sanchez de ma-
trim. lib. 3. diſp. 18. num. 1. Nauar. in man.
cap. 23. num. 41. & 62. & conſ. 1. nu. 23. &
ſeq. de conſtitut. Dian. par. 1. tract. 10. reſol.
16 1. præſumendum eſt enim eam legem,
quæ à Rep. non recipitur, minimè ei
conuenire, ex quo infert, Felin. loco cit.
nu. 13. verſ. conſidera ſecundò, quod ad le-
17 gem abrogandam non requiritur ſcien-
tia Principis, qui nouerit, legem vſu non
recipi, & nihilominus toleret ipſius
non vſum, quia ſufficit tacitus Prin-
cipis conſenſus, qui conſiſtit in tacita
illa conditione, ſi recipiatur, ſub qua
lex initio ſancitur vt dicit Azor. parte 1.
inſtit. mor. lib. 5. dict. cap. 4. quæſt. 2. Bona-
cin. tom. 2. dict. diſp. 1. quæſt. 1. punct. 4. nu.
45. & notant omnes in cap. fin. de conſuet.
quicquid dicat Sylu. in verb. lex numer. 6.
dict. 4. & alij apud Dian. part. 1. tractat.
10. reſ. 4.

18 Vſu autem recepta lex non dicitur, ſi
Populus, aut maior pars proſequitur
facere quod ante legis promulgationem
facere conſueuerat, ſiue Populus ſciat
legem promulgatam eſſe, ſiue igno-
ret Nauar. conſ. 1. numer. 25. & 26. de
Conſtitut. vbi hanc dicit eſſe veriorem o-
pinionem Azor. part. 1. lib. 5. cap. 4. verſic.
nihilominus Garc. de beneſic. part. 11. c. 5.
num. 155. Neque diceretur vſu recepta,
ſi ab aliquibus lex obſeruetur, quemad-
modum enim tunc dicitur vſu recepta,
quando tota Reſp. vel eius maior pars
eam obſeruat, quamuis aliqui contra
legem faciant, ita recepta vſu non cen-
ſetur, quando vel tota Reſp. vel maior
pars eam non obſeruat, licèt ab aliqui-
bus obſeruetur, Felin. in dict. cap. 1. nu.
11. limit. 2. de Treug. & Pac. Suar. de le-
19 gib. lib. 4. cap. 16. num. 9. Non tamen tol-
litur lex ſimpliciter per non vſum, puta
quia per longum tempus legis caſus non
euenerit, ſed requiritur contrarius v-
ſus contra legem. Azor. 1. part. lib. 5. d.
cap. 4. q. 7. Put. deciſ. 1. num. 3. lib. 1. Curt.
iun. conſ. 129. nu. 12. p. 1. Mantic. de Tacit.
& ambig. lib. 5. tit. 12. num. 38. & ſeq. Se-
raphin. deciſ. 153. num. 2. Megal. in Prom-
ptuar. verb. abrogatio legis num. 6. niſi talis
non vſus includeret equipollenter actum
contrarium legi, tunc enim per huiuſ-
modi non vſum tolleretur Nauar. conſ. 1.
num. 2. de conſuet. Bonacin. d. diſp. 1. quæſt.
1. punct. vlt. §. 3.

20 Sed pro maiori huius rei intelligentia
diſtinguendum eſt, aut ſermo eſt de
lege ciuili, & tunc admittenda eſt ſen-
tentia affirmans, requiri acceptationem
populi ad legis obligationem, quia Rex
ſeù Princeps à Populo habuit poteſtatem
leg. 1. ff. de conſtit. princ. Couar. practic. cap.
1. num. 2. vbi dicit, quod Deus ipſe
ab ipſo naturæ iure liberam feciſſe vi-
detur gentibus poteſtatem ſibi Princi-
pes, Reges, & Magiſtratus conſtituen-
di; vnde Rex, ſeu Princeps Populum,
& eius poteſtatem repreſentat, vt dicit S.
Thom. 1. 2. q. 97. art. 3. ad 3. Caiet. tract. 2.
Apolog. de Compar. auctor. Pap. & Concil.
par. 2. cap. 9. & ideò veriſimile eſt, Popu-
lum non aliter dediſſe Principi poteſta-
tem condendi leges, niſi ipſe etiam Po-
pulus per acceptationem conſentiret, vt
conſtat ex antiquiſſimo Populi Romani
ritu, provt refert Couar. pp. qq. lib. vn. c. 1.
num. 3.

21 Si verò ſermo ſit de lege canonica,
tunc non requiritur acceptatio populi
ad legis obligationem; cum enim
22 Summus Pontifex à Deo poteſtatem
accipiat iuxta cap. nouit. de Iud. extrauag.
vnic. de conſuetud. extrau. vnam ſanctam

de

de maior. & obed. & docet Couar. loco cit. nu.2. Caiet. in tract. de Roman. Pontif. instit. cap.3. & alij communiter, consequens est, vt possit validè, & efficaciter operari independenter à consensu Populi *c. consequens dist.11. Sylu. loco cit. num.6. Suar. in d. tract. de legib. lib.4. cap.16. num.2. & & seq. Dian. part. prima, tract.10. resol.1.*
23 *in fin. & part.7. tract.1. resol.28.* Vnde esset contra fidem dicere, Summum Pontificem non posse condere legem aliquam independenter à Populo, vel à contrario vsu, vt rectè notant *DD. apud Dian. dict. p.7. tract.1. resolut. 28. versic. 4. & 5.*
24 Propterea constitutiones Papæ eo ipso quod sunt promulgatæ censentur effectuatæ, nec potest contra illas induci non vsus, neque contrarius vsus, nisi data scientia ipsius Papæ, vt dixit *Rota coram Card. Caualer. decis.423. num.4. & ita etiam tenent alij DD. apud Bonac. de Censur. in partic. disp.2. qu.3. punct.16. §.15. num.4. vers 4.*

Hoc tamen intelligendum est, quando constat, vel ex coniecturis sufficienter colligitur Papam velle independenter ab acceptatione Populi obligare vt *d. Bonac. d. tractat. de legib. disput. prima, quæst.1. punct.4. num.28. & 29. Dian. part.7. tract.*
25 *1. res.26.* puta si in lege seu constitutione adsit decretum irritans, quod impedit contrarium vsum, seu quid simile *Mant. de Tacit. & ambig. libr.5. tit.13. num.42. Dian. vbi supra dict. resol.28. vers. Sexto, Bonacin. de legib. disput.1. quæst.1. punct.4. num.29.*
26 Secus dicendum videtur, si non constet de hac intentione Summi Pontificis, tunc enim consuetudo contraria derogat etiam Sacris Canonibus, seu Pontificijs constitutionibus, modo sit rationabilis, & legitimè præscripta *ex cap. fin. de Consuetud. vt notant etiam Bonac. loco citat.* & tunc consuetudo huiusmodi non assumit vires ex tacito consensu Populi, sed ex auctoritate ipsius Summi Pontificis permittentis, & concedentis *in dict. cap. fin.* induci consuetudinem contra canones, *vt post Abb. & Felyn. d. Barbos. de offic. & pot. Episc. part.3. all.93 num.29. Dian. part.7. tract.1. resolut.28. vers. Quintò*, vbi notat, ita esse intelligendos DD. qui asserunt leges Pontificias non obligare, nisi acceptentur à Populo.
27 Idem de statutis, seu legibus ab Episcopo latis dicit *Suar. in tract. de legib. lib. 4. cap.16. cui adde Greg. de Valent. in Analys. fid. Cathol. lib.7. c.7. vers. cæterum aliæ duæ res sunt, & alios apud Barbos. loc. cit. par.1. tit.1. cap.1. num.19. & seq. & p. 3. alleg.50. num.1. & alleg.88. num.8.* vbi
28 dicunt, quod potestas Episcopi à Papa, qui est vniuersalis Pastor, deriuatur iuxta *cap. ita Dominus distinct.19.* ex quo *S. Thom. 2.2. qu.39. art.3. & alij apud Barbos. loco cit. d. par.1. tit.1. cap.1. num.20.* in-
29 ferunt, posse Romanum Pontificem Episcoporum iurisdictionem tollere, minuere, restringere, mutare, aut variare, *vt in cap. multum 3. q.6.*
30 Si verò lex per omnia disponat, quod ius diuinum, vel naturale, tunc nulla contraria tolli potest consuetudine, quæ dicenda est verius in hac parte corruptela *dict. cap. fin. de consuet. S. Thom. 1. 2. qu. 97. art.3. ad p. & alij communiter.* Vndè
31 nō potest Laicus acquirere iurisdictionem in Clericos, cum de iure diuino sint exempti, *cap. si Imperator dist.96. c. relatum 11. quæst.1. c. quamquam de censib. in6. Alciat. in cap. cum ab homine num.2. de Iudic. Vulp. in Prax. Iudic. For. Eccles. cap.41 num.1. Bonacin. de legib. disp.10. q.2 punct. 1. §.1. numer.3. & alij plures apud Dian. part.1. tract.2. resolut.1. & par.5. tract.1. resol.21.* vbi id probat ex diuersis Concilijs, & præcipuè ex Tridentino *sess. 25. de reform. cap.20.*
32 Addit *Baldell. in disp. Theol. tom.1. lib. 5. disput.39. num.10. quem refert, & sequitur Dian. part.5. tract.1. resol.21.* quod quando lex canonica ab initio resistit alicui consuetudini inducendæ, eamque reprobat, vt irrationabilem, non potest postea talis consuetudo ità inualescere, vt abroget legem, Obseruat etiam *Felin. in d. c.1. num.8. de Treug. & Pac.* quod licèt lex consona sit iuri diuino, aut naturali,
33 tamen si quid ei adijciatur, istud additum contraria potest consuetudine abrogari.

§. III.

Quod tempus requiratur ad abrogandam legem.

34 SI loquimur de lege nunqnam obseruata, tunc si conditor legis sciat desuetudinem, & non punit transgressores cum possit, non est opus tempore, sed sufficiunt tot actus maioris partis populi contra legem, ex quibus eliciatur superioris tolerantia *Nauarr.cons.*44. *numer.*9.*de sent.excomm. Put.decis.*1.*num.*3.*lib.*1. videlicet duo, vel tres actus secundum *Azor.dict.cap.*4. *quæst.*6. *Benintend.decis.*13.*num.*10. *Dian.part.*1.*tract.*10.*resol.*7. vbi etiam notat, non esse necessarium, quod isti actus fiant in præsentia Principis Legislatoris, vel eo sciente, sed satis esse, si fiant scientibus Auditoribus Regiis, vel Episcopis, non tamen sufficeret probare vnum actum quamuis esset notorius toti populo, *Put.loco cit.Bonacin.de legib.disput.* 1.*qu.*1 *punct.vltim.§.*3.*num* 32. nisi esset successiuus, & haberet continuationem per tempus, intra quod induci potest consuetudo *Barbos.in cap.vltim. num.*16. *de consuet. per text. in cap. cum in beneficio de Preb.in* 6.

Aut conditor legis ignorat desuetudinem, & tunc requiritur spatium decem annorum ad impediendum nè lex liget *Alciat.cons.*2.*nu.*34.*lib.*9. *Couar. var.lib.*2.*c.*16.*num.*6.*vers.quintò sunt Benintend. Put.& Azor.locis cit. Sanch. de matrim. lib.*3.*disp.*18.*nu.*1.

Alij tamen censent, quod etiam in hoc casu sufficiat repugnantia per actus contrarios, vt dictum est supra *ita Felin. in d.ca.*1.*num.*13. *vers.considerabam* 3.*de Treug. & pac. Garc. de Benefic. part.*11. *cap.*5.*num.*156. vbi testatur, ita in praxi seruari, & hanc sententiam esse tutam in conscientia dicit *Dian.part.*1. *tractat.*10. *resol.*7.

35 Si verò loquimur de lege à principio recepta, & approbata, & tunc lex quidem canonica per contrariam consuetudinem non tollitur, nisi huiusmodi consuetudo per quadraginta annos confirmata, continuataque sit; lex autem ciuilis per consuetudinem contrariam decennij spatio similiter tollitur *cap. vlt.vbi glos.fin.de consuet.Felin.loco cit. Azor. d. p.*1.*lib.*5.*cap.*4. *vers.dicendum Bonac. loco cit.d.punct.*4.*nu.*47.*& punct. vlt.*§.3.*nu.*32 *Megal.in ver.abrogatio legis, num.*4.*&* 5. *Barbos.in d.c.vlt.n.*12.

36 Nec requiruntur necessariò actus iudiciales ad consuetudinem inducendam, sed sufficienter introduci potest per actus extra iudiciales, cum nullo iure cautum sit, vt consuetudo per actus iudiciales confirmetur *Bart.in l.*2.*n.*19.*C.quæ sit long. consuet. vbi de communi Becan. tract.*3.*c.*8.*quæst.*4. *& alij apud Bonacin. d.*§.3.*nu.*25.

37 Obserua tamen quod in dubio præsumitur pro viridi ipsius legis obseruantia, & qui dicit contrarium, debet ipsum allegatum legis non vsum probare. *Benintend.d.decis.*13.*num.*10. *Dec.consil.*649.*num.*9. *Put.decis.*1.*in fin.lib.*1. *Curt. Iun.consil.*129. *num.*12. *part.*1. *Gozadin. cons.*16.*nu.*16. *Natt.cons.*340.*nu.*11.*vol.*2 vbi dicit, quod Ciuitas habet intentionem fundatam in statutis *Roland. consil.*90.*num.*53.*volum.*1.*Alciat.cons.*2.*nu.*33. *lib.*9. *Ricc.in Collect.decis.*1673.*par.*5. neque sufficeret probare aliquos actus in contrarium factos, se esset etiam probandum, quod illi habuerint effectum, & quod talis obseruantia deuenerit ad notitiam maioris partis Populi *Mant.de tacit. & ambig.lib.*5.*tit.*13.*nu.*42.*Seraphin. dec.*153.*nu.*3.

38 Secundò obserua, quoad transacto decennio si lex recepta non fuit, non potest Princeps per se loquendo compellere subditos ad seruandam legem, quia iam per desuetudinem, seù non vsum decennalem abrogata fuit *Bonacin. de legib. d.disp.*1.*qu.*1.*pun.*4.*nu.*46. vbi citat *Suar. Azor. & alios.*

39 Tertiò obserua, quod licèt lex non fuerit acceptata, & per consequens non obliget, potest tamen subsequenti tempore acceptari, & obligationem inducere, quia lex per non acceptationem non fuit extincta, sed quodammodo suspensa; secus esset, si à Superiore reuocata iam fuerit, tunc enim non obligaret, nisi iterum feratur à Principe, cum per reuocationē fuerit extincta *Nau.cons.*1.*n.*28.*de Const.*

40 VI-

40 Vltimò obseruat *Bonacin. dict. disp.1. quæst.1.punct.vltim.§.3.num.32.cum Molin. Reginald. & alijs*, quod ad inducendam consuetudinem vim legis habentem in re Ecclesiastica, & spirituali, quæ sit præter legem canonicam, sufficiunt decem anni.

41 His adde, quod etiam priuilegium obtentum à Principe amittitur, si quis per decennium illo non vtatur *l.1.ff.de Nundin.* quod intellige, si euenit casus, in quo potuit vti priuilegio, & non fuit vsus *Felin.in dict.cap.1.num.10. de Treug. & Pac.* non enim amittitur priuilegium, quando quis eo non potuit vti, aut quia se occasio non obtulit *leg. vnus ex socys, §.vltim.& leg.seq.ff.de seruit. rustic. Præd. Azor.dict.cap.4.quæst.8.Barbos.de offic.& pot.Episcop.part.2.alleg.26.num.13. Ricc. in Collect.decis.1693.part.7.*

§. IV.

An peccent mortaliter non recipientes, aut non seruantes legem.

42 PRimi quidem, qui absque iusta causa legem Canonicam non recipiunt, aut consuetudinem contra eam inducunt, regulariter peccant mortaliter, modò constet legislatorem voluisse transgressores ad mortalem culpam obligare independenter ab acceptatione Populi, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Bonacin. de legib. disp.1. quæst.1. punct.4.num.39.* quia lex obligat ad sui acceptationem *Suar.eod.tract.de legib.lib.3. cap.19.num.10.Dian.part.1. tract.10. resol.2. in fin.* Vnde Apostolus *ad Rom.* 13. omnis anima, inquit, potestatibus sublimioribus subdita sit.

An verò successores excusentur? affirmatiuè respondet *Abb.in cap.1.num.4. de Treug.& pac.Azor.dict.cap.4. quæst.5.* vbi dicit, quod bona fide possunt legem negligere sequuti primos, qui contra legem fecerunt *Dian.part.1.tract.10. resol. 5.Gratian.discept.588.n.15.Garc.de benefic.part.11.cap.5.n.150.Graff.part.1. lib.2. cap.10.num.26.Bonacin.loco cit.d.punct.4. num.28.* vbi etiam notat, Episcopos, aut Principes hoc tempore viuentes, quorum Antecessores non receperunt Concilium Tridentinum, dum primum publicaretur, in conscientia excusari, & multò magis eorum subditos: hoc enim casu præsumitur adesse scientia Papæ tolerantis, & permittentis legem non acceptari ex *dict.cap.fin.de consuet. Bonacin. vbi supra num.29. in fin. Dian. part.1. tract.10. resol.1. in fin.* præterea iustam causam videtur quis habere non seruandi legem, quæ ab alijs non seruatur, nec cæpit seruari, cum enim lex respiciat vtilitatem communem *cap.erit autem lex, distinct.4.* non videtur Legislator velle vnum, vel alterum ligare ad seruandum, quod communitas, vel maior pars non seruat *Felin.in cap.1. num.11. limit.2. de Treug. & pac.Nauar.consil.1.num.24. de Constitut.Bonacin.loco cit. punct.4. num.34.* iustam verò causam excusare à violatione legis humanæ, communiter sentiunt Doctores *cum S. Thom. 1.2. quæst.96. art.6. & 2.2.quæst.147.art.3.* Vnde in successoribus potest inchoari legitima contra legem præscriptio, in qua computari non debet tempus Antecessorum *cap.de quarta ex.de Præscript. cap.cura de Iurepatron. Felin.in dict. cap.1. num.12. in fin. Azor. loco cit.*

Secus dicendum est in lege Ciuili, nam si maior pars, vel omnes statim à principio recusarunt, non peccant, quia Princeps sub tali conditione legem statuere videtur, videlicet si moribus vtentium recipiatur *Ruin.in consil.13.num.28.lib.2. Bonacin.dict disp.1.quæst.1.punct.4.nu.40.* qui ibidem *n.39.* hoc etiam admittere videtur in lege canonica, quando legislator intendit obligare dependenter ab acceptatione Populi, quia hoc casu nondum purificata est conditio, sub qua legislator intendit obligare: posse autem promulgari leges etiam à Summo Pontifice cum hac conditione, dicit *Dian.part.7.tract.1. res.28. vers.quinto.*

43 An verò peccent primi, qui cæperunt legem ciuilem seruare, & postea destiterunt? negatiuè respondet *Nauar. d. cap. 23.num.55. Dian.part.1.tract.10.resol.17. Bonacin.dict.disp.1.quæst.1.punct.7. §.1.n.1.in fin.* vbi dicunt, quod consuetudo ità interpretata est leges ciuiles, vt ad culpam non obligent, sed tantum ad pœnam temporalem.

Sunt

Sunt etiam alij casus, in quibus Doctores communiter à peccato excusant legum transgressores, videlicet vel propter ignorantiam probabilem *cap. 2. vbi glos. de constit. in 6. Sylu. in verb. lex, num. 7. Nauar. consil. 1. num. 24. constit.* vel si lex sit nimium dura, & grauis, & talis communiter à Populo, seu Repub. iudicetur *Suar. in tract. de legib. lib. 3. cap. 19. nu. 9.* vel si ex obseruantia legis sequeretur magna rerum mutatio, vel periculum alicuius scandali *idem Suar. vbi supra lib. 4. cap. 16. num. 8. Bonacin. dict. disput. 1. quæst. 1. punct. 4. num. 41.* vel si alia rationabilis causa concurrat: in omni enim præcepto legis positiuę admittitur exceptio causæ rationabilis *cap. si quando de præscript. cap. fin. de consuet. S. Thom. 2. 2. q. 147. art. 3. ad 2. & ibidem Caiet. Sylu. in verb. lex, num. 8. Abb. in cap. 1. num. 4. de Treug. & pac. Nauar. cap. 23. num. 43.* ex quo inferunt *Bonacin. loco cit. dict. punct. 4. num. 41. Dian. part. 1. tract. 10. resol. 6. & alij,* posse Populum, dum supplicat Principem pro remouenda lege, obligationem ipsius legis interim suspendere, donec iterum constiterit de voluntate Superioris.

§. V.

An standum sit consuetudini circa obseruantiam dierum festorum.

44 HÆc quæstio pendet ab alia, qua quæritur, an dies festi noui testamenti sint iuris diuini, vel humani? nam alij putant, saltem dies dominicos iure diuino festiuos esse, ità *Panorm. in cap. licet de fer. Angel. in verb. feriæ, §. 43. quos refert Nauar. in Man. cap. 13. num. 1. quam sententiam communem esse asseruit Sylu. in verb. Dominica, quæst. 1. vers. Septimo:* quod probant *ex cap. licet de fer.* vbi dicitur, quod tàm veteris, quàm noui testamenti pagina septimum diem ad humanam quietem specialiter deputauit.

Alij verò asserunt, omnia Christianorum festa, etiam dies dominicos, solo humano iure fuisse in Ecclesia introducta, *ità S. Thom. in 2. 2. quæst. 122. art. 4. & ibidem Caiet. vers. his igitur expeditis, & alij, quos refert, & sequitur Nauar. dict. cap. 13. num. 1. Barbos. in cap. omnes, num. 2. & in cap. quoniam, num. 2. de fer. & hanc esse communem DD. sententiam dicit Bonacin. de legib. disput. 5. quæst. vnic. in princip. num. 4. & ita tenent Recentiores omnes:* idque probant, tum quia licèt ius naturale, & diuinum præcipiant nobis, vt Deum veneremur, ac reuereamur, non tamen definiunt tempus, quo in nouo testamento id facere teneamur, tum etiam quia obseruantia diei dominici, in noua lege succedit obseruantiæ Sabbathi non ex vi præcepti legis, sed ex constitutione Ecclesiæ, & consuetudine Populi Christiani, *vt dict. S. Thom. dict. quæst. 122. art. 4. ad 4.* Vnde ad text. *in dict. cap. licet de fer.* respondet *Nauar. loco cit.* quod in nouo testamento, sicut in veteri, vnus de septem diebus debet obseruari, non tamen, quod, hoc Deus præceperit in vtroque, nam licet id præceperit in veteri testamento præcepto ceremoniali, in nouo tamen testamento, in quo illud cessauit, à principio Apostoli auctoritate sua, & non lege diuina cęperunt diem dominicum obseruare, idemque facere fidelibus præceperunt, vt dicit *etiam Suar. & Reginald. apud Barbos. in dict. cap. licet, num. 2.*

45 Ex quo Doctores communiter inferunt, quod vnaquæque Prouincia, seu Ciuitas obseruare tenetur festa eo modo, & tantum, quæ, quomodo, & quantum consuetudo ipsius præcipit obseruari, quia cum hoc præceptum sit humanum, potest humana consuetudine moderari, *cap. 2. de obseru. Ieiun. cap. fin. de consuetud. Nauar. dict. cap. 13. num. 2. vers. infertur 2. & consil. 5. de fer. Megal. var. resolut. tom. 2. resol. 147. Dian. part. 1. tract. 15. & 1. Miscell. resol. 34. Caietan. 2. 2. dict. quæst. 122. art. 4. ver. his igitur expeditis,* vbi etiam dicit, quod non est opus videre, an consuetudo huiusmodi sit rationabiliter introducta, sed sufficit, quod ità fiat.

46 Vnde excusant à mortali Opifices dictis diebus vendentes calceos, vestes, vasa terrea, equos, & alia animalia, si talis ibi sit consuetudo à Prælati tolerata. *Nauar. consil. 1. de fer. Caietan. loco cit. Azor. 2. part. lib. 1. cap. 27. num. 10. quem refert, & sequitur Megal. dict. resol. 147.* præsertim si talis consuetudo inducta sit in fa-

uorem

norem aduenarum, & rusticorum, qui alijs diebus non sine eorum incommodo, ac damno venire possunt. Immò *Nauar. loco cit.* eos etiam excusat à peccato mortali, qui graue damnum paterentur, si cæteris vendentibus ipsi non venderent.

47 Secundò ratione eiusdem consuetudinis excusant à mortali tonsores, ac molentes *Caietan. vbi sup. Nauar. cap. 13. num. 9. & alij apud Dian. loco cit. resol. 34.* vbi etiam addunt, quod seclusa consuetudine tonsores ratione paruitatis materiæ non peccant, si barbam vnius, aut alterius radant, neque molentes molendinis fluminum, vel ventorum, quæ sine magna occupatione molunt.

48 Tertiò excusant à præcepto audiendi missam puellas, vbi consuetum est, quod non exeant, & alias mulieres: quæ consueuerunt vno mense è domo non exire propter mortem viri *ità Caietan. 2. 2. dict. quæst. 122. art. 4. versic. his igitur expeditis,* vbi etiam dicit, quod huiusmodi consuetudines fundatæ sunt super libertate Euangelica, qua non tenemur strictò iuri veteris legis de obseruatione festorum.

49 Quartò excusant muliones, qui iumentis oneratis suum iter ante diem festum bona fide inchoatum diebus festis non intermittunt, præsertim si eos ire contigerit ad partes remotas *Caietan. ibidem Nau. dict. cap. 13. num. 7.* non tamen illis licet dictis diebus iter inchoare, *vt dicunt citati DD.* quamvis in hoc contrarium teneat *Dian. part. 1. tract. 15. resolut. 36.* si dicti muliones in leuandis, vel imponendis oneribus per spatium tantum vnius, vel alterius horæ se exerceant.

50 Quintò, ratione huius consuetudinis excusant vendentes publica auctoritate pignora diebus festis in locis, vbi emptores alijs diebus non comparent, ac etiam Ius dicentes Rusticis, seù pauperibus,

51 qui à suis seruilibus operibus desistere non possunt sine grauiori incommodo. *Caiet. loc. cit. Nauar. dict. cap. 13. num. 13. & alij quos refert, & sequitur Bonacin. in tract. de legib. disput. 5. quæst. vnic. punct. 2. num. 10. vers. limitatur.* Vnde excusant

52 etiam rusticos contrahentes diebus festis, ac notarios, qui dictis diebus eorum contractus celebrant etiam cum iuramento *Rodriq. Laym. & alij apud Dian. dict. part. 1. tract. 15. resolut. 34.* vbi notat prohibitionem *cap. 1. de fer.* intelligendam esse de iuramento iudiciali, non autem extraiudiciali, quia textus videtur loqui de iudicialibus actionibus; hinc Doctores communiter asserunt, quod si contractus, & instrumenta fiant diebus

53 festis extra iudicium, valida sunt, si verò fiant in iudicio non solum prohibentur, sed etiam irritantur, nisi necessitas vrgeat, vel suadeat pietas *iuxt. text. in cap. conquestus eod. tit. de fer. & dict. Sylu. in ver. Dominica quæst. 3. & alij apud Bonacin. dict. punct. 2. num. 11.* quamvis dissentire videatur *Vulp. in Prax. Iudic. cap. 5. num. 16.* vbi dicit, quod obligatio penes acta curiæ stipulata die feriato in honorem Dei est valida, & paratam habet exequutionem.

54 Inquisitores verò contra hæreticam prauitatem posse prædictis diebus acta conficere, notat *Barbos. in dict. cap. conquestus, num. 31.*

55 Addunt etiam *DD. apud Bonacin. dict. tract. de legib. disput. 5. quæst. vnic. punct. 2. num. 21. versic. limita p.* quod die non feriato recipi potest iuramentum, & postea die feriato dici testimonium, vbi talis consuetudo fuerit legitimè præscripta *iuxt. cap. 2. de fer.* vltimò obseruat *Ricc. in Prax. for. Ecclesiast. part. 4. resolut. 387.*

56 quod Neapol. etiam in causis ciuilibus non impeditur diebus festis exequutio realis, quæ fit sine causæ cognitione, quia iam fuit iudicatum: & si exequutio realis fieri non potest, neque impeditur exequutio personalis similiter sine causæ cognitione, quia vt plurimum debitores, contra quos non potest fieri exequutio

57 realis sunt suspecti de fuga: debitores verò de fuga suspectos etiam festis diebus in carcerem detrudi posse dicit *Vulpel. dict. cap. 5. num. 15. & communem dicit Barbos. in dict. cap. conquestus, num. 28. de fer.* vbi etiam notat, quod arbitrio Iudicis remittitur, quæ suspicio in tali casu sit sufficiens.

58 Sed notandum est, quod Episcopus potest supradictas consuetudines, & alias similes sua auctoritate reprobare ex constitut. P. j V. incip. *Cum primum,* vbi antiquorum canonum statuta renouantur.

Nauar.

Nauar. dict. cap. 13. num. 9. Filliuc. tract. 27. cap. 10. quæst. 2. num. 180. & seq. Paulus Layman. lib. 4. tract. 7. cap. 2. num. 8. & alij quos refert, & sequitur *Bonacin. dict. disp. 5. quæst. vnic. punct. 2. num. 10. Ricc. in prax. for. Eccles. part. 4. resolut. 378. & 379.* Vn-
59 de Episcopum posse prohibere nundinas, & mercatus, qui etiam ex antiqua consuetudine celebrantur, censuit Sacr. Congreg. *teste Quarant. in ver. dies festus Barbos. in cap. 1. num. 5. de fer.* & tunc Episcopo contradicente subditi non amplius excusantur à peccato ratione consuetudinis
60 *Nauar. consil. 1. de fer.* quod præcipuè procederet si apertè constaret, huiusmodi consuetudines absque causa rationabili fuisse introductas, vt *d. Ricc. loc. cit.* leges enim canonicæ secundùm communem DD. sententiam per consuetudinem contrariam abrogari non possunt, nisi ex necessitate, aut pietate, aut alia causa ra-
61 tionabili introducta fuerit, ac legitimè præscripta *cap. fin. vbi DD. omnes de consuetud.* tunc talis consuetudo non est extendenda, nec dilatanda, nec consueta post horam vespertinam extendi debent
62 ad totam diem *Caietan. ibidem*, & alij *apud Bonacin. loco cit. num. 10. versic. hæc tamen*; cum enim festi dies ad Dei cultum maximè pertineant, ideò diligenter procurare debent Ordinarij, vt eorum obseruatio augeatur, non diminuatur. Quare tales consuetudines vbi receptæ non sunt, neque sunt introducendæ, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Bonacin. loco cit. vers. hæc tamen.*

63 Notandum 2. quod in casibus necessarijs, in quibus opera seruilia licitè exercentur, non potest exigi pœna, etiamsi opus seruile fiat absque licentia, puta si vendantur comestibilia, vel alia opera seruilia fiant tempore messis, vel vindemiarum, ac recollectionis fructuum *iuxta cap. conquestus de fer. ac decretum Sacr. Congreg. apud Quarant. loco cit.* quia frustrà precibus impetratur quod à iure communi conceditur *leg. vnic. Cod. de Thes. lib. 10. ità Ricc. in prax. for. Eccles. part. 4. resol. 384.*

64 Vnde absque Episcopi licentia præstari potest iuramentum pro pace, vel alia necessitate, *vt in cap. significasti de elect. & in cap. 1. vbi glos. in ver. necessitate de fer. Nauar. dict. cap. 13. num. 3. Bonacin. dict. punct. 2. num. 21. in fin.*

65 Addit *Ricc. in prax. vt supra dict. part. 4. resol. 389.* quod Episcopus tenetur credere eis, qui dicunt, se cum causa exercuisse opera seruilia diebus festis, modò sint viri probi, ac bonæ famæ.

Sed hæc procedunt, quando necessitas est certa, tunc enim opus seruile dictis
66 diebus sine licentia fieri potest, cæterum in dubio semper petenda est licentia ab ordinario, *vt dict. Vulpel. in Prax. Iudic. for. Eccles. cap. 5. num. 7. Bonacin. de leg. disp. 5. quæst. vnic. punct 3. num. 14. Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 3. all. 105. num. 40.*

Denique obseruat *Vulpel. in prax. Iu-*
67 *dic. cap. 5. num. 10.* quod prædicta constitutio Pij V. non est vsu recepta in ea parte, qua statuit, conducentes diebus festis animalia onusta esse puniendos pœna amissionis animalium: Vnde Sacr. Congregat. iussit, vt restitueretur equus, quem quidam Episcopus vendiderat ex causa huiusmodi contrauentionis, provt refert idem *Vulp. loco cit.*

§. VI.

An Episcopus possit condere leges, seu statuta in sua Diœcesi.

68 OMnes concedunt, quod Episcopi possunt facere statuta etiam pęnalia, & ipso iure pęnam infligentia, vt constat ex *cap. Vt animarum de constitut. in 6.*
69 statuta verò huiusmodi non debent contrariari sacris canonibus, aut ordinationibus Summorum Pontificum *cap. quod super his de maior. & obedient.* quamvis à iure hoc priuilegium habeant, quod si rationabilia sint, non censeatur illis derogatum per subsequentes Summorum Pontificum constitutiones, nisi in eis id expresè caueatur *cap. 1. de constitut. in 6.* hęc
70 autem statuta, si ab Episcopo fiant in Synodo Diœcesana, sunt perpetua, & non expirant morte conditoris, vt dicunt DD. in *cap. fin. de offic. legat. Sylu. in ver. statutum, num. 9. & in ver. lex, num. 4. & alij*, quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 3. alleg. 93. num. 24. & in*
71 *dict. cap. fin. num. 3.* idemque dicendum est

est de Edictis Inquisitorum secũdum *Fagund.& Auil. apud Dian. part.4. tract.5.*
72 *resol. 27.* ac de gratijs ab Episcopo concessis, quæ similiter per eius mortem non expirant *cap. si gratiosè de Rescrip. in 6.* nisi fortè ad beneplacitum concedantur, quia cum beneplacitum morte extinguatur, etiam gratiæ huiusmodi per mortem concedentis expirant, *vt in dict. cap. si gratiosè*: immò possunt eo casu quandocunque ab ipso concedente reuocari *Barbos. loco cit. part.2. alleg.25. num. 55.& seq.*

73 Aliæ verò ordinationes, seù edicta generalia, vel specialia ab Episcopo lata, seu promulgata extra Synodum temporanea sunt, & ideò extinguuntur per eius mortem, aut recessum *cap. licet de offic. delegat. glos. in cap. à nobis 1. in ver. non nisi subditi de sentent. excomm. Bertachin. in tract. de Episcop. part.2. lib.4. quæst.15. Ricc. in Decis. Cur. Neapol. decis.149. num. 1. part.1. Sperell. decis.14. num.21.* quos cum alijs refert, & sequitur *Barbos. de of-*
47 *fic.& pot. Episcop. part.3. all.93. n.23.* quod eo magis procedit in statutis, seù ordinationibus, quæ fiunt à Vicario Episcopi: hæc enim per eius mortem, aut per remotionem ab officio similiter expirant *iuxta doctrinam Bart. in leg. omnes populi, num.8. ff. de iust.& iur.* vbi dicit, quod rectores, seù Potestates Terrarum non possunt facere ordinationes, nisi pro tempore sui officij, & notat etiam *Genuens. in prax. Archiep. cap.1. num.18.*

75 Hinc infertur primò, quod excommunicatio, seù alia censura lata per constitutionem, aut statutum Synodale semper durat *argum. dict. cap. fin. de offic. leg. glos. in dict. cap. à nobis 1. ver. non nisi subditi de sentent. excommun. Barbos. d. part.3. all. 93. num.24.* secus si censura lata fuerit per edictum extra Synodum, quia tunc expirat per mortem ordinarij, aut eius remotionem ab officio *Sylu. in ver. lex, num.4. Barbos. loco cit. dict. alleg.93. num.23. Nau. cap.27. n.2.* vbi idem dicit de excommunicationibus, & alijs censuris latis in mandatis visitationum, nisi fortè quis durante officio eius, qui censuram tulit, in huiusmodi excommunicationem inciderit, hoc enim casu remanet adhuc excommunicatus etiam post illius mortem, aut recessum, vt notat etiam *Genuens. dict. c. 1. num.18.*

76 Infertur secundò, quod licentia delegata audiendi confessiones non expirat mortuo, aut amoto delegante, quia est quædam gratia. *Quarant. in ver. cap. Sede vacante, quæst.10. vers. Secundò dubitatur versus fin. Lezan. in Summ. qq. regul. tom.1. cap.19. num.10.& alij communiter*, nisi Episcopus ad tempus vitæ suæ, vel ad
77 suum beneplacitum approbasset, quia tunc morte extingueretur *dict. cap. si gratiosè de Rescript. in 6. Barbos. de offic.& pot. Episcop. part.2. allegat.25. num.43.* secus si apposita fuerit clausula donec aliud decreuerit, aut donec reuocauerit, vel si fuerit concessa ad certum tempus, quod adhuc expletum non esset, quia tunc morte non expirat, nisi postea fuerit ex causa per successorem reuocata *Quarant. loco cit.* aut si concedatur ad beneplacitum sedis Episcopalis, quia cum sedes ipsa non moriatur, durabit perpetuò *arg. dic. cap. si gratiosè de Rescrip. in 6.* & ideò Religiosus si recedat à Diœcesi, in qua fuit simpliciter, & absolutè approbatus, & postea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem, etiam si mutatus fuerit Episcopus in illa Diœcesi *Barbos. dict. part.2. alleg.25. num.44. & 50.* quia si successor non reuocat, approbatio hoc casu semper durat *Lezan. in Summ. tom.1. dict. cap.19. num.10.* & ità in praxi seruari dicit *Ricc. in Prax. for. Ecclesiast. part.4. resolut.316.* vbi citat *Graff. decis. aur. lib.1. cap.13. num.49. Sanchez de matrimon. lib.8. disp.18. num.72. Henriq. in Summ. lib.6. de Pœnit. c.6. n.7. Sayr. de Censur. lib.7. cap.14. num.7. & alios.*

78 Infertur tertiò, quod litteræ dimissoriæ ad ordines, cùm contineant gratiam iam factam, hoc est licentiam iam concessam, vt ad ordines quis promoueatur, non expirant morte Episcopi concedentis, aut eius Vicarij, si ad id habeat speciale mandatum. *Nauar. consil.5. de Rescript. part.8. tractat.3. resolut.99. Megal. in ver. Capitulum Sede vacante, num.15.& alij apud Vulpel. in Prax. Iudic. cap.7. num.13. vbi num. 14.* addit, quod etiamsi Vicarius Episcopi non habeat speciale mandatum, si ta-

si tamen eius Antecessores talem habuerunt facultatem, posset illas concedere inductus iusta credulitate, *& ad id citat Mandos. in Reg. Cancell. 24. cap. 3. de malè promotis quæst. 6. num. 15.* ità etiam dimissoriæ concessæ à Capitulo Sede vacante elapso anno non expirant per aduentum noui Episcopi, nisi reuocentur. *Quarant. in ver. Capitulum Sede vacante quæst. 10. versic. secundò dubitatur latè Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 2. alleg. 7. num. 24. Dian. dict. part. 8. tract. 3. resolut. 99.*

§. VII.

An Clerici ciuilibus legibus, aut statutis Laicorum subijciantur.

80 IN hac quæstione distinguendum est, aut enim lex ciuilis, siue statutum disponit specificè circa personas, & res Ecclesiasticas, & tunc Clericos nullo modo ligat, etiamsi lex sit Ecclesiæ fauorabilis. *cap. Ecclesia S. Mariæ, vbi Doctores omnes de Constitut.* Vnde totus titulus, *Cod. de Sacrosanct. Eccles. & de Episcop. & Cleric.* vbi expressè de Ecclesijs Clericis, & eorum bonis disponitur, est nullus ex notorio defectu potestatis iuxt. commun. DD. opinionem, *vt dict. Clar. in §. Emphyteusis, versic. nec dicatur Abb. & omnes in d. cap. Ecclesia S. Mariæ Vulp. in Prax. Iudic. cap. 43. num. 33.* secus esset, quando lex ci-
81 uilis fundata esset super naturali ratione, quia tunc seruari debet non ratione legis, sed ratione iustitiæ naturalis *Sylu. in ver. lex, num. 15.* aut quando est priuilegiatiua, quia concedere priuilegium non est signum superioritatis, cum etiam non subdito dari, & concedi possit *Syluester loco citato Laym. vt sup. num. 2. & alij communiter.*

82 Aut verò lex generaliter disponit non faciendo mentionem de Clericis, & tunc ex vi directiua, non coactiua ligat clericos, dummodò respiciat bonum commune, & sacris canonibus non repugnet *cap. 1. cap. quoniam, & cap. de capitulis, distinct. 10. cap. 1. de nou. op. nunt. Canonistæ in d. cap Ecclesia S. Mariæ. Nauar. cap. 23. num. 88. Bonacin. in dict. tract. de legibus, disp. 1. quæst. 1. punct. 6. num. 29. Vulp. dict. cap. 43. num. 33. & est communis opinio, vt dict. Dian. part. 1. tract. 2. resol. 8.* quod intellige, dummodò sit fauorabilis, secus si
83 esset præiudicialis *Sylu. in ver. lex, num. 15.* vbi etiam aduertit, quod quando lex generaliter disponens potest se habere
84 ad commodum, & incommodum, non dicitur præiudicialis; vnde si statutum disponat, quod Primogenitus succedat, secundogenitus, licet sit Clericus, non succedet: similiter in statuto, quo masculi excludunt mulieres, non succedet mulier,
85 licet sit effecta religiosa; & ratio est, quia leges generaliter promulgatæ, & quæ sacris canonibus non contradicunt, videntur approbatæ ab Ecclesia *cap. 1. de nou. oper. nunt. vbi Papa determinat secundum determinationem iuris ciuilis Clar. in §. emphyteusis quæst. 28. vers. Nec dicatur Vulp. in prax. vt supr. dict. cap. 43. num. 33.* vbi dicit, quod etiam in clericis habent locum leges, in quibus agitur de Contractibus, de Tutela, de Successionibus, de Hæreditate, & alijs, vbi de Clericis nulla fit mentio, vt tenet etiam *Sylu. in ver. lex, num. 15.*

86 Hinc Doctores inferunt, quod Clerici expendentes pecuniam vltra taxam, seu valorem à Principe præscriptum, aut vendentes triticum maiori pretio, quam sit à Principe constitutum peccarent contra iustitiam, & ideò tenerentur ad restitutionem, quia iure naturę tenentur vendere iusto pretio, iustum autem pretium est, quod ab habente potestatem constituitur *Nauar. cap. 23. num. 88. Bonacin. loco cit. num. 31. Vulp. dict. cap. 43. num. 32.* quamvis puniri non possint à Principe Laico, cuius edictum, vel legem violant, sed tantum à Iudice Ecclesiastico *cap. non minus, cap. aduersus de Immunit. Eccles. glos. in cap. generaliter, in ver. necessitatis 16. quæst. 1. Genuens. dict. cap. 74. num. 3. Laym. loco cit. num. 4.*

87 Iudex verò Ecclesiasticus non tenetur punire clericos pęnis à lege ciuili, vel edicto Principis impositis, quia naturalis ratio, ex qua clerici ad seruandas huiusmodi leges adstringuntur, non magis vnam, quam alteram pęnam transgressionis infligit *Bonacin. de legib. disp. 10. quæst. 2. §. 1. num. 28. Genuens. loco cit. Dia. dict. resol. 8. & alij communiter.*

88 Ve-

88 Verum in tali casu non lex ciuilis, sed tantum ratio naturalis clericos ligat, vt *dict.Genuens.loco cit.num.2.Barbos.in dict. cap.Ecclesia S.Mariæ,num.4.de Constitut. Lezan.in Summ. qq.regul. tom.1. cap. 11. num. 16.* & ideò Clerici non possunt excedere mensuram iustè à sæculari Principe taxatam, non quia ità statuit Princeps, sed quia pretium iustum est, & rationabile, vt *dict.Sylu.in ver.lex, num. 15.* communis enim; & indubitata conclusio est, non posse clericos vllis sæcularibus legibus subijci, nisi ab Ecclesia sint approbatæ *cap.benè quidem distinct.96. cap.Ecclesia Sanctæ Mariæ*, vbi id notant omnes *de Constitut.* etiamsi adsit communis necessitas, & vtilitas *dict. cap.non minus, & cap.aduersus de Immun. Eccles.* quamuis multum expediret, vt iusta rerum pretia à Repub. seu Principe præscripta Episcopi edictis suis à Clericis etiam seruanda proponerent, *vt dict. Nauar. dict.cap. 23.num.88.Genuensis vt sup.num.2.& 3.*

89 *Ex dictis infertur*, quod Ecclesia, seu Clericus hæres institutus, etiamsi non conficiat inuentarium, non tenetur vltra vires hæreditarias *iuxt.text.in leg.si te bonis,& leg.fin.§.cum igitur, Cod.de Iur.delib.* quia cum huiusmodi leges sint præiudiciales Clericis, non censentur à iure canonico approbatæ *Duard. in Bull.Cœn. lib.2.can.15.quæst.17.num.8.Mart.de Iurisdict.part.4. centur.1.cas.75. num.5.* & alij quos refert, & sequitur *Diana part.1. tract.2.resol.71.* & ità etiam tenet *Sylu.in ver.lex,num.15.*

90 Addit *Bald.in cap.fin.de fid.Instrum.* & alij, quos refert, & sequitur *Vulp.in Prax. iudic. cap.43.* quod citatio, & acta coram Iudice sæculari facta contra interesse prætendentes in confectione inuentarij non afficiunt clericos creditores.

91 Infertur secundò, Clericos eadem ratione passiuè non ligari iure congrui, seu retractus, vt decisum refert *Ricc. in collect.decis. part.1. collect.171.* neque statuto de causis compromittendis inter affines, vel alijs statutis laicorum, sed actiuè tantum ita vt possint clerici vti iure congrui, vel alio statuto fauorabili contra laicos, non autem laici contra Clericos *Bald.cons.3.lib.1.Surd.cons.2.nu.14.lib.1. Franc. decis.285. Car. de Grass. de effect. Cler.effect.2.num.414.* & alij, quos refert, & sequitur *Dian.p.3.tract.1.resol.43.*

92 Infertur tertiò, Clericos non comprehendi sub statuto Laicali prohibente extractionem frumenti, vini, & similium extra territorium, etiamsi id fiat ob bonum commune, vt inde abundantia in ciuitate conseruetur *Sylu.in ver.lex,num. 15.Dian.part.1. tract.2. resol.69. vbi citat Mart.de Iurisdict.par.4.cas.83.num.1.Io. de Amic.consil.18.num.17. Roland. lib.4. cons.61.num.22.& alios.*

93 Quæres, an leges, quæ non sunt pœnales, sed certam formam in contractibus præscribunt, comprehendant Clericos? affirmatiuè respondent communiter Doctores: id tamen prouenit ex generali iuris canonici consensu, & approbatione, & ideò actus sine tali solemnitate factus est inualidus potius ex iurisdictione Ecclesiastica, quam ciuili *Layman.loco cit.num. 4.Bonacin.dict.tract.de legib.disp.1.quæst. 1.punct.6.num.33.Lezan.in Summ.qq.regul.tom.1.cap.11.num.17.* quod tamen non habet locum, vbi ius canonicum aliam formam præscribit, tunc enim præualet dispositio iuris canonici, vt dicunt *citati DD.* vnde in testamento ad pias causas sufficit numerus duorum, vel trium testium *iuxta cap. cum esses de testament.*

SVMMARIVM.

1 *Vicinus cogitur ad vendendas res proprias fauore Ecclesiæ, vel Monasterij, illiusque ampliatione.*
2 *Idem priuilegium competit pro scholis fabricandis, seminario puerorum, ac pro construenda domo Parochi.*
3 *Iudex non debet permittere, vt vicinus magnum patiatur detrimentum.*
4 *Vicinus non est cogendus, si Monasterium facilè possit ex alio latere ampliari.*
5 *Vicinus cogitur ad locandam domum fauore monasterij*
6 *Si Ecclesia ædificetur in solo alieno cogitur similiter Dominus ad vendendum iusto pretio.*
7 *Moniales prohibere possunt vicino, ne altius eleuet fenestras, ex quibus prospici possent.*

CAP. II.

De Ecclesijs ædificandis, vel reparandis.

§. I.

An vicinus cogi possit ad vendendam propriam domum pro Constructione, vel ampliatione Ecclesiæ.

1 AFfirmatiuè respondent communiter DD. *in leg. si quis sepulchrum, ff. de Relig. & sumpt. fun.* quod non solum habet locum in Ecclesia Cathedrali, vel Parochiali, in quibus Sacramenta ministrantur, sed etiam in alijs Ecclesijs, & monasterijs tàm virorum, quàm mulierum siue ædificatis, siue ædificandis, & illorum necessaria ampliatione *Cepoll. in tract. de seruit. vrb. Præd. cap. 28. num. 5. Grammat. decis. 75. per tot. Thes. qq. forens. lib. 1. quæst. 64. num. 6.* & hanc esse communem testatur *Valasc. decis. 22. num. 2. Surd. consil. 62. num. 7. & 8. lib. 1. Giurb. decis. 86. num. 7. Rota decis. 327. num. 1. part. 1. in recent. Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 2. alleg. 26. num. 1.*

Immò etiam pro ampliatione atrij Ecclesiæ, dormitorio extendendo, monasterij viridario, eiusdemque viridarij ampliatione possunt cogi vicini ad vendendas res proprias *Giurb. dict. decis. 86. num. 8.* & alij DD. citati *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 3. resolut. 557. & in Collect. decis. part. 1. collect. 130. Anton. variar. resolut. lib. 1. resolut. 112. cas. 29. Sperell. decis. 58. num. 19. & seq.* idemque priuilegium competit pro scholis fabricandis, pro se-
2 minario puerorum, ac etiam pro construenda domo pro habitatione Parochi *Carocc. decis. 26. per tot. Ricc. dict. Collect. 130. Surd. consil. 62. num. 8. volum. 1. Sperell. decis. 58. num. 22. & 23. & alij.*

3 Debet tamen iudex distinguere necessitatem a simplici vtilitate, vt dic. *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 5. resol. 414.* atque ità

ità debet de opportunitate loci prospice-
re, vt vicinus, qui cogitur vendere, ma-
gnum non patiatur detrimentum *dict.
leg. si quis sepulchrum*. Vnde nec est ad
4 id cogendus vicinus, si monasterium fa-
cilè possit ex alio latere ampliari *Rot. de-
cis.372.num.3.part.1.Recent.*
5 Ex his infert *Sperell. dict.decis.58.num.*
25. quod Religiosi possunt cogere vici-
num etiam ad locandam domum pro ne-
cessaria eorum habitatione quovsque
perficiatur monasterium, cum in hoc sit
minus damnum vicini: quamvis contra-
rium teneat *Ricc. in Collect. decis. part.1.
collect.10.*
6 Infertur 2. quod si Ecclesia ædificetur
in solo alieno, cogitur similiter Domi-
nus ad vendendum iusto pretio, tunc
enim ædificium non cedit solo, sed so-
lum ædificio *Ricc. in collect. decis.* 2350.
part.6.
7 Adde, quod moniales prohibere pos-
sunt vicino, ne altius eleuet fenestras,
ex quibus prospici possent ipsæ moniales
*cap.1.in princip.de Stat.Reg.in 6.Bero.con-
sil.135.num.9.&* 10.*volum.3. Couar.var.
resolut.lib.3.cap.14.sub num.8. vers. septi-
mò eadem opinio Muta decis. Sicil.8. num.
6.* quod procedit, etiamsi esset via inter-
media *Sperell.decis.58.num.6.*

§. II.

An Episcopus erigere possit nouam Parochiam.

8 SAcra Tridentina Synodus statuit, vt
vbi ob locorum distantiam, siue
difficultatem Parochiani sine magno in-
commodo ad percipienda Sacramenta,
& diuina Officia audienda accedere ne-
queunt, possit Episcopus nouas Paro-
chias etiam inuitis rectoribus iuxta for-
mam constitut. Alexand. III. *Quæ incip.
Ad audientiam*, constituere, ac Sacer-
dotibus, qui de nouo erunt Ecclesijs no-
uiter erectis præficiendi, competentem
portionem assignare ex fructibus ad Ec-
clesiam matricem pertinentibus,& si ne-
cessè fuerit; compellere etiam populum,
vt ea subministret, quæ sufficiant ad vi-
tam dictorum Sacerdotum substentan-
dam, vt in *sess.21.de reform.cap.4.*

9 Ex quo obseruant DD. quod non suf-
ficit quælibet distantia, sed ea dumtaxat,
quæ præbet difficultatem Parochianis
accedendi cum magno incommodo ad
percipienda Sacramenta, & diuina Of-
ficia audienda *Ricc. in Prax. for. Eccles.
part.4. resolut.221.* vbi refert, ità resol-
uisse *Rot. decis.204. & 745. part.2. Re-
cent.*
10 Obseruant secundò, quod noua Ec-
clesia Parochialis erigi non debet in alte-
rius Parochia, nisi ex causa necessitatis,
seu magnæ incommoditatis *cap. ad au-
dientiam, vbi glos. in ver. magna diffi-
cultate de Eccles. ædific.* & ideò non cre-
ditur Episcopo, seu ordinario asserenti
11 de causa huiusmodi, cum talis assertio
tendat in præiudicium tertij, sed debet
in effectu probari, & in actis constare
*Bart. in leg. item si suspectus, ff. de Procur.
Alciat. in tractat. de Præsumpt. in reg. 3.
præsumpt.9.num.27. Ricc.in Prax. for Ec-
cles. part. 4. resolut.* 222. Vnde ab huius-
12 modi decreto erectionis nouæ Parochiæ
dari appellationem, etiamsi ab Episcopo
fiat vti Sedis Apostolicæ delegato, censet
idem *Ricc. in Prax. vt supra part. 1. resol.*
486. nisi hæc ordinatio fiat in visitatio-
ne, tunc enim non datur appellatio sal-
tem quo ad effectum suspensiuum *ex eod.
Concilio sess.13.de reform.cap.1. & sess.24.
cap.10.*
13 Obseruant tertiò, quod si in loco mi-
nimè difficili, nec incommodo adesset
Oratorium, vel Ecclesia cum fonte Bap-
tismali, & cæteris ad Parochiam neces-
sarijs, ibique Parochus alium Sacerdo-
tem proponeret, qui ibidem resideret,
& Sacramenta administraret, non posset
in tali casu fieri separatio ex eodem *Con-
cil.dict.sess.21. de reform. cap.4. Menoch.
consil.477.num.9.Cost.remed.76.*quos re-
fert,& sequitur *Ricc.in Prax.part.1.resol.
486.Barbos.de Offic.& pot.Episcop.part.3.
alleg.68.*

§. III.

Ex quibus fructibus reparari debeat Ecclesia Cathedralis.

14 REsp. quod reparari debet ex proprijs
fructibus pro fabrica destinatis,

cap. concesso, cap. quatuor, & cap. de reditibus 12. *quæst*. 2. si verò fructus huiusmodi non adsint, aut sufficientes non fuerint, onus reparandi spectat ad Episcopum de quarta suorum redituum tàm futurorum, quàm præteritorum *cap. vnio, & ibi, glos.* 1. *communiter recept.* 10. *quæst*. 3. *Barbat. consil.* 26. *num*. 4. *volum.* 3. & alij quos refert, & sequitur *Bellet. Disquis. Cleric. tit. de Clerico debitore*, §. 13. *num*. 12. *& seq.* vbi etiam notat, quod eodem modo tenetur Episcopus ad ornamenta, quæ sunt necessaria ad diuinum ministerium, quia æqualis est fauor fabricæ, & ornamentorum arg. *cap. fin. de Testam.* censet tamen *Ricc. in Collect. decis.* 2350. *part. 6.* quod Episcopus non tenetur ad reparationem, nisi de superfluis.

15 Quodsi quarta pars redituum Episcopi non sufficiat ad illius reparationem, contribuere tenentur pro rata redituum Canonici, & alij, qui in Ecclesia possident beneficia, *cap.* 1. *de Eccles. ædific. Rip. respons.* 26. *num.* 10. *Ricc. in Collect. decis.* 2636. *part.* 7. *& in Prax. for. Eccles. part.* 4. *resolut.* 348. quod intelligendum est similiter de fructibus, qui supersunt detractis necessarijs, *vt dict. Ricc. locis cit. Barbos. de offic. & pot. Episcop. part.* 3. *allegat.* 64. *num.* 4. *&* 5. non potest tamen Episcopus compellere Canonicos,

16 & alios Clericos, nisi in casu, quo fabrica, seu reparatio esset necessaria *Bellett. loc. cit. num.* 18. & tunc concurrere debet consensus Episcopi, & Capituli simul, vel maioris partis illius iuxt. *cap. final. de His, quæ fiunt à maiori parte Cap.*

Si verò reditus Episcopi, & Canonicorum non sufficiant, potest Episcopus

17 fabricæ eiusdem Ecclesiæ Cathedralis fructus beneficiorum vacantium ad tempus applicare *Abb. in cap.* 1. *de Eccles. ædific. Io. Andr. in cap. si propter de Rescript. in* 6. *Felin. in cap. cum accessissent de constitut.* quos refert, & sequitur *Ricc. in Prax. part.* 4. *resolut.* 340. vbi de communi *Barbos. dict. part.* 3. *allegat.* 64. *num.* 5. quod intellige, dummodò alteri non competant fructus primi anni, vt *dict. Ricc. loc. cit. dict. res.* 340.

18 Demum compellendi sunt Parochiani, vt dicunt Doctores apud *Barbos. dict. allegat.* 94. *num.* 5. *Ricc. dict. part.* 4. *resol.* 348. *contra glos. in cap. quatuor ver. docent* 12. *quæst.* 2. & alios, quos refert, & sequitur *Vulp. in Prax. Iudic. cap* 46. *num.* 3. quod absque dubio procedere, si adesset particularis consuetudo, vt layci tenean-

19 tur ad reparationem dictæ Ecclesiæ *Ricc. in Prax. part.* 4. *dict. resolut.* 348. *Barbos. part.* 3. *dict. allegat.* 64. *num.* 5. & alij apud *Bellet. tit. de Cleric. debit.* §. 13. *num.* 2.

20 Obserua tamen, quod consuetudo huiusmodi ex vnico actu non inducitur, sed requiruntur plures actus: secundò requiritur, quod populus fuerit in tali vsu animo inducendi consuetudinem latè *Rip. respons.* 26. *num.* 2. *& seq.*

§. IV.

Quinam teneantur ad reficiendas Ecclesias inferiores.

21 Aliæ Ecclesiæ inferiores refici similiter debent ex fructibus pro fabrica destinatis, qui si non adsint, vel non fuerint sufficientes, cogendi sunt qui fructus ex dictis Ecclesijs percipiunt, aut in illorum defectum Parochiani, si Ecclesiæ Parochiales sint: quod si nimia egestate omnes laborant, ad matrices, seu viciniores Ecclesias transferri debent iuxta Concil. Tridentinum *sess.* 21. *de reform. cap.* 7.

Obseruant tamen Doctores communiter, parochos, aut alios Beneficiatos

22 non teneri ad reparationem Ecclesiæ, neque ad paramenta, aut alia ad ornatum, & vsum Altaris, & Sacristiæ necessaria, nisi de reditibus, qui eis supersunt vltra necessarium substentationem *cap. de his ex. de Eccles. ædific. Ricc. in Prax. for. Eccles. part.* 1. *resolut.* 528. *& part.* 2. *resolut.* 476. *& part.* 4. *resolut.* 337. *Barbos. loco cit. num.* 6. *Bellett. vbi supra* §. 14. *num.* 1. *& seq.* & alij: viuere enim debent de patrimonio Christi, cuius obsequio deputantur *cap. cum secundum de Præb.*

23 Ex quo infert *Ricc. in Prax. vt supra part.* 1. *resolut.* 528. *Leo in Thes. for. Eccles.*

clesf.part.2.cap.17.num.48. & seq. quod si fructus Ecclesiæ parochialis non excederent summam 100. ducatorum, non esset grauandus Rector pro reparatione Ecclesiæ, sed tunc ad omnia compellendi sunt Parochiani, quia hanc summam videtur præscripsisse Concilium ad honestam Rectoris substentationem in *sess.* 24.*de reform. cap.*13. addit etiam Leo *loco cit. num.* 53. *& seq.* non semper condemnandum esse Rectorem ad totam illam quantitatem, quæ dictam summam ducatorum 100. excedit, sed arbitrio boni viri, quia non est ità illa summa perstringenda, quin etiam pro qualitate loci, & personæ maiores reditus Parocho debeantur calculari autem debent huiusmodi ducati eo modo, quo valor
24 beneficiorum æstimari consueuit, vt videlicet a quinquennio proximè elapso annus sterilis cum fertili computetur deductis expensis, & oneribus *Gomes in Reg.de valor.exprim. quæst.vlt.*

25 An verò Commendatarius teneatur ad reparationem Ecclesiæ? Respondet *Ricc.in Prax.part.4.resolut.*347. quod tenetur, si commenda est perpetua, secus si temporalis, quia commenda perpetua dicitur titulus canonicus *Gom. in Reg. de Infirm. quæst.* 13. *& in Reg. de Trien. quest.* 5. *Guid. Pap. decis.* 152. & alij.

26 Obtinentes etiam pensionem tenentur pro rata ad Ecclesiæ reparationem, vt decisum refert *Ricc.in Collect. decis.* 492. *part.3.& decis.*2321.*part.6.& decis.*2926. *part.* 7.

27 Item ad id tenentur etiam Patroni, si Ecclesiæ Iurispatronatus fuerint, quia percipiunt emolumentum à Iurepatronatus, scilicet fructus Iurispatronatus, qui in præsentatione consistunt, & habent honorantias primi loci in processionibus, & in sessionibus, & percipiunt etiam alimenta ab ipsis Ecclesijs in necessitate, Concilium Tridentinum *loco citat.dict.sess.*21.*cap.*7. *Bellett. vbi supra* §.14. *num.*10. *Ricc. in Prax. part.*1. *resol.* 164. *& part.2.resol.*476.*& part.4. resolut.* 348. vbi id intelligit deductis necessarijs alimentis.

28 Obseruant 2. quod si deducto necessariò ad alimenta Beneficiatorum non supersunt reditus Ecclesiæ ad fabricam reparandam, tunc tenentur Parochiani iuxta Concilium *dict.sess.21.cap.7.* ita resoluunt DD. quos refert, & sequitur *Barbos.de offic. & pot.Episcop.part.3. allegat.64.num.6.* vbi etiam dicit, ità resoluisse *Rot. decis.*545. *num.*1. *part.*1. *Recen-*
29 *tiss.* & tunc pro modo substantiæ, seu bonorum Parochiani conferre debent ad huiusmodi reparationem, seu constructionem *arg.leg.propter honorem,Cod.Qui bon.ced.poss.& leg.omnes Prouinciarum*, *Cod.de oper. public.* & dicit *Leo loco citat.*
30 *num.* 73. hoc autem onus contribuendi fabricæ Ecclesiæ Parochialis spectat ad Dominos ædium, non autem ad Conductores, quia huiusmodi onus est reale, vt dicunt DD. apud *Ricc in Prax.for.Eccles. part.4.resol.*351.

31 Et hæc procedunt etiam quoad restaurationem domus Rectoris, qui enim tenentur ad refectionē Ecclesiæ, ijdem etiā tenentur ad refectionem domus Sacerdotalis *Bellett.dict.*§.14. *n.*4. *& 9.* vbi refert ità declarasse Sacr. Congregat. *conc. Vgolin.de offic. Episcop.cap.* 14. §.1. *num.*5. *Monet.de Commut. vltim.volunt. cap.* 11. *num.*149. *Sperell. decis.*68. *num.*4. *& seq.* quos refert *Barbos. dict. alleg.*64. *num.*4.
32 *& seq.* vbi idem dicunt de Paramentis, ornamentis, calice, luminarijs, & alijs Ecclesiæ necessarijs.

Addit *Isidor.Mosco. de militar. Eccles. part.4.lib.*1.*cap.*4.*versic.primo itaque considerandum*, quem refert *Barbos. dict.*
33 *part.3.allegat.*102.*num.*10. quod si mœnia monasteriorum monialium confracta sint, & monasterij facultates non suppeterent, fidelium eleemosynis restauranda essent, aut monialium Consanguinei ad id cogerentur: perdurat enim consanguinitatis vinculum, & obligatio illas conseruandi in debita honestate *cap. si quis dereliquerit* 30. *distinct.* Quod si consanguinei inopia laborarent, ille compellendus esset, cuius auctoritate, vel potius voluntate fuit erectum monasterium, quoniam præuidere debeat huiusmodi necessitates futuras, vt dicunt Doctores citati.

SVMMARIVM.

CAP. III.

De Confraternitatibus, & locis pijs.

§. I.

An Confraternitates, & cætera loca pia Episcopo subijciantur.

1 Confraternitates etiam laicorum, collegia quæcunque, Hospitalia, & loca pia omnia etiam exempta Episcopi iurisdictioni, & visitationi subijci constat ex *cap. omnes Basilicæ 16. quæst. 7. cap. Ecclesia S. Mariæ de constitut. cap. conquerente de offic. ordin. Concil. Trident. sess. 22. de reform. cap. 8.* vbi tantum excipiun-
2 tur Confraternitates, & Hospitalia, quæ sub Regum immediata protectione sunt. Vnde Episcopus visitare potest confra-
3 ternitates personarum sæcularium in Ecclesijs etiam Regularium exemptorum existentes exceptis tamen earum Altaribus, seu Capellis, quæ intra easdem Ecclesias consistunt, vt censuit Sacr. Congregat. apud *Farinac. decis. 210. part. 4. Diuers. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 4. resolut. 579. Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 3. alleg. 75. n. 13. & 28.* dicit tamen
4 *Dian. p. 1. tract. 2. res. 101.* quod Episcopus potest inquirere, an in dictis Capellis sacra decenter ministrentur.

§. II.

An Hospitalia, & Confraternitates erectæ sine ordinarij auctoritate subijciantur iurisdictioni Episcopi.

5 Resp. affirmatiuè, sufficit enim quod in eis opera charitatis exerceantur, ex quo pia loca dicuntur, vt colligitur ex *Concil. loco cit. dict. cap. 8. cap. Tua nobis de testament. cap. non minus de immunit. Eccles.* ibi de bonis Ecclesiasticis, & clericorum, & pauperum Christi vsibus deputati: quod etiam probatur ex *leg. omnia priuilegia, Cod. de Sacrosanct. Eccles.* vbi priuilegia Ecclesijs concessa ad Hospitalia, & alia pia loca extenduntur, & ità tenet. *Nouar. de elect. for. sect. 2. quæst. 56. num. 8.*

num.8. Peregrin. de immun. cap.4. num.64. quos refert, & sequitur *Diana part.4. tractat.1. res.37. Ricc. in Prax. for. Eccles. p.4. resol.578.* vbi citat *Garc. de benefic. part.5. cap.1. num. 602.* & plures refert *Gabriel. Commun. conclus. lib.6. tit. de pia causa concl.1. n.5. & 6. & concl.2. n.2. vers. contrarium*, quod tantò magis procedit, si
6 confraternitates, & hospitalia huiusmodi proprium haberent Templum, vel in eis Missæ celebrentur, aut ibi per tempus immemorabile hospitalitas seruata fuerit *Gabr. dict. conclus.2. num.5. & 6. Dian. p.4. tract.1. dict. resol.37.* Vnde ad præscriptio-
7 nem rerum pertinentium ad confraternitates, & hospitalia, seu collegia instituta pro substentatione studentium pauperum, vel aliorum egenorum tempus quadraginta annorum necessariò requiritur, etiam quando vnum hospitale, seu collegium contra aliud vult præscribere *cap. de quarta, cap. ad aures, cap. illud de præscript.* & exempta sunt à solutione gabel-
8 larum *dict. cap. non minus de immun. Eccles. Barbos. de offic. & pot. Episcop. part.3. alleg.75. num.35.*

§. III.

An Episcopus possit visitare huiusmodi loca pia, quando in fundatione cautum est, quod ordinarius non possit se intromittere.

9 AFfirmatiuam partem tenet *Nauar. consil.3. de Relig. domib. Piasec. in Prax. Episcop. part.2. cap.3. num.38.* & alij apud *Barbos. dict. part.3. alleg.75. num.9.* alij verò tenent, Episcopum non posse loca pia visitare, quando testator Episcopum à visitatione exclusit, & hanc sententiam communem dicit *Dian. part.1. tract.2. resol.84.* vbi refert, ità declarasse Sacr. Congreg. Rotam Romanam, & Paulum V. *Ricc. in Prax. for. Eccles. part.4. resol. 578.* cui quidem opinioni fauere videtur Concilium Tridentinum *sess. 22. de reform. cap.9.* ibi, nisi secus fortè in institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ expressè cautum esset: quia licet Episcopus non possit consentire in præiudicium, & derogationem iuris acquisiti Episcopatui, potest tamen iuri quærendo præiudicare *Barbos. dict. alleg. 75. num.8. in fin.* & alij communiter. Vnde Sacr. Congreg. declarauit, quod licet Concilium *dict. sess.22. cap.8.* annullet omnia priuilegia exemptionis hospitalibus, & locis pijs concessa in illis verbis, *etiamsi exemptionum priuilegio sint munita*, tamen hæc verba intelligenda sunt de priuilegijs extra, & non in ipsa fundatione concessis, prout refert *Dian. part.1. tract.2. resol.84. in fin.*

10 Obseruant tamen Doctores, quod etiam in tali casu ordinarius visitare potest eadem loca pia in ijs, quæ pertinent ad obseruandam voluntatem Testatoris, & ideò videre potest, an bona dispensentur, & alia fiant secundum eiusdem Testatoris mentem *Bald. in leg. si quis ad declinandam, Cod. de Episcop. & Cleric.* quem refert, & sequitur *Gabriel. commun. conclus. lib.6. tit. de pia causa, conclus.1. num.16. Nauar. consil.3. de Relig. dom.* & alij apud *Barbos. part.3. dict. allegat.75. num.6. & 7.* & ità etiam censuit Sacr. Congregat. vt refert *Ricc. in Prax. part.4. resolut.579.* cum enim Episcopus sit omnium piarum dispositionum tàm in vltima voluntate, quàm etiam inter viuos exequutor *cap. nos quidem, cap. si hæredes, cap. Ioannes de Testam. Concil. dict. sess.22. cap.8.* etiam de iure ciuili, *leg. nulli, Cod. de Episcop. & Cleric.* non potest propterea testator prohibere, quominus Episcopus exequatur eius voluntatem in concernentibus dispositionem ad pias causas, *cap. tua nobis de testam. Auth. de Eccles. tit. §. si quis autem pro redemptione*: priuata enim dispositio testatoris non potest generalem constitutionem legis, vel canonis immutare *glos. in dict. cap. tua nobis, in verb. interdici*; vnde reijci debet talis conditio tamquam turpis *Barbos. dict. alleg.75. num.9.*

§. IV.

An Episcopus possit visitare Hospitale constructum à Layco adhuc viuente.

11 NEgatiuè respondent communiter DD. quia quando adhuc viuit fundator, habet plenam potesta-

tem de illo ad suum beneplacitum disponendi, vnde, & illud alienare, ac destruere potest *Gabriel. commun. conclus. lib. 6. tit. de Pia caus. conclus. 2. num. 7. Nauar. consil. 3. de Relig. domib. Piasec. in Prax. Episcop. part. 2. cap. 3. num.* 38. & alij apud *Barbos. dict. alleg. 75. num. 3. & seq.* & ità declarasse Sacr. Congregat. Concilij refert *Vulp. in prax. Iudic. cap. 11. num. 3. & seq.*

12 Limita, si Hospitale huiusmodi fundatum fuerit auctoritate Episcopi, vel habeat formam Ecclesiæ, vel Altare pro Missarum celebratione, vt dicunt *Piasec. & Barbos. locis cit.*

§. V.

Quæ confraternitates, seu Hospitalia sint, & esse intelligantur sub Regum immediata protectione.

13 Resp. quod ea tantum loca pia intelliguntur esse sub immediata Regum protectione, quæ expresè sub tali protectione reperiuntur, seu quæ ità à primæua eorum erectione fundata sunt, atque eo speciali priuilegio munita, vt scilicet locorum ordinarij iurisdictionem in illis exercere non possint: non autem omnia Hospitalia, seu loca pia, quæ sunt in Regum ditionibus, aut Regnis, vt censuit Sacr. Congreg. teste *Leon. in Thesaur. for. Eccles. part. 4. cap. 2. num. 97. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 4. resol. 162 Barbos. part. 3. alleg. 75. num. 16.*
14 *& seq.* hæc autem protectio regia necessariò imploranda est in limine, & in principio erectionis, alioquin longè post erectionem auctoritate Episcopi factam est nulla, & non suffragatur, quia tunc non posset acquiri in præiudicium Episcopi, cui medio tempore ius quæsitum fuit *Ricc. vbi supra part. 4. resolut.* 167. vbi refert, ità fuisse resolutum in Rota coram *Seraphin. decis.* 1599. posse tamen Episcopum visitare huiusmodi Hospita-
15 lia, quæ sub immediata Regum protectione sunt, quoad decentiam diuini cultus, & ornamentorum, dicit *Gabriel. Pereir. in tractat. de man. Reg. part. 2. cap. 17. num.* 12. quem refert, & sequitur *Dian. part. 1. tract. 2. resol.* 101. *Barbos. loco citat. num. 20. Ricc. in Prax. vt supra part. 4. resolut.* 165. quia cum hoc sit quid spirituale, ad ordinarium priuatiuè spectat.

16 An verò Hospitale sit sub Regum protectione, nec ne, non ad sæcularem, sed ad Ecclesiasticum Iudicem spectat id cognoscere *Barbos. loco citat. dict. allegat. 75. num. 16.* & ità censuit Sacr. Congregat. teste *Ricc. dict. part. 4. resolut.* 579.

§. VI.

An Episcopus possit procedere contra laicos administratores locorum piorum post redditam rationem ad soluendum, siue ad exequutionem.

17 Resp. affirmatiuè *Clem. quia contingit de Relig. dom. Concil. Trident. sess. 22. de ref. dict. cap. 8. Ricc. in Collect. decis. 714. part. 3.* vbi alios refert, quod procedit, siue soli Ordinario ratio reddita fuerit, siue cum alijs deputatis, vt censuit Sacr. Congregat. teste *Vulp. in Prax. Iudic. fori Ecclesiast. cap. 11. num. 7. Ricc. in Prax. part. 4. resolut.* 579. nec im-
18 peditur, aut suspenditur exequutio, si administratores appellauerint à condemnatione, sed causa tantum deuoluitur ad Superiorem *Vulp. vbi supra num. 8. Barbos. part. 3. alleg. 75. num.* 62. item dicti Administratores, seu officiales locorum
19 piorum si deliquerint in suis officijs, puniri etiam possunt ab Ordinario, *Ferr. qq. moral. part. 2. quæst.* 20.

Quæres, an prædicti Administratores condemnandi sint de proprio, si probetur, debitorem Ecclesiæ, contra quem non fuerunt factæ diligentiæ, tunc tem-
20 poris fuisse soluendo? Respondeo affirmatiuè *Genuens. in Practicab. Eccles. quæst.* 442. quem refert, & sequitur *Ferr. vbi supra part. 1. quæst.* 35. exemplo Tutoris,
21 cui negligentia in non conueniendo debitores pupilli imputatur *leg. si tutor constitutus vbi glos. in ver. minus idonei, ff. de Administrat. Tutor.* ità etiam exactor, & procurator publicus si exactionem vltra
22 annum protraxerit, fauore publico tenetur

netur

netur de suo cum reseruatione exigendi à debitoribus publicis *l. missi opinatores, C. de exact. Tribut. lib.10.*

§. VII.

An Societates, seu Confraternitates, & oratoria teneantur ad procurationem, dum visitantur.

23 Affirmatiuè respondet *Ricc. in Prax. vt supra part.4.resol.152.*

24 Limita 1. quando huiusmodi confraternitates existunt in Ciuitate, vbi sita est Cathedra, quia tunc nulla Episcopo procuratio debetur, vt censuit Sacr. Congregat. apud *Piasec. in Prax. Episcop. part.2. cap.3.num.65.*

25 Limita 2. in Confraternitatibus, & alijs locis pijs pauperibus *Feder. consil. 105.* quem refert, & sequitur *Syluest. in verb. Hospitale, num.16. Piasec. vbi supra*, contrarium tamen videtur colligi ex text. in *cap. procurationibus de censibus*, vbi dicitur, quod quando Ecclesiæ visitatæ sunt pauperes, coniungi debent cum alijs, quæ vnam procurationem componant ità vt singulæ illam non soluant, sed coniunctim, vnde hanc sententiam tenet *Ricc. in Prax. p.4. res.153.*

26 Limita 3. quando Episcopus per Diœcesim discurrit, vt Sacramentum Confirmationis tantum conferat, ità declarauit Sacr. Gongregat. teste *Barbos. de offic. & pot. Episcop. part.3. alleg.73. num.51. & seq. Ricc. in Prax. vt supra part.4. res.156.*

27 Obserua tamen, quod Confraternitates, oratoria, & aliæ Ecclesiæ visitatæ equorum vecturas, aut ferraturas præstare non tenentur *Clem.2. de Censib.* nisi Visitator sit Prælatus à Papa delegatus, tunc enim ei debentur mercedes equorum, & viaticum, vt de loco ad locum commodè transire possit, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Episc. part.3. dict. alleg.73. n.57.*

§. VIII.

An Episcopus possit compellere Confraternitates Laicorum, vt ad processiones accedant.

28 Resp. quod non potest eas compellere, sed tantum inuitare, vt censuit Sacr. Congr. Concil. prout refert *Vulp. in Prax. Iudic. cap.10. num.9. Ricc. in Prax. part.3. resol.146.*

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rerum Ecclesiæ vtroque iure prohibetur.*
2 *Referuntur pęnæ contra Alienantes.*
3 *Quid veniat nomine pretiosorum mobilium.*
4 *An pretiosa mobilia possint absque assensu Apostolico conuerti in fabricam Ecclesiæ.*
5 *An extrau. Ambitiosæ procedat in rebus donatis cum ea conditione, vt Ecclesia possit illas alienare.*
6 *Fratres S. Francisci de obseruantia possunt bona sibi relicta alienare sine solemnitate.*
7 *An extrau. Ambitiosæ procedat in alienatione patrimonij, ad cuius titulum quis fuit ordinatus.*
8 *An Clericus sine licentia Ordinarij possit patrimonium huiusmodi alienare, si tempore alienationis habeat congruam sustentationem.*
9 *Particula, donec, est restrictiua temporis, & suspendit facultatem ad tempus.*
10 *Si fiat instrumentum alienationis bonorum Ecclesiæ cum clausula constituti, incurruntur pęnæ dict. extrau.*
11 *Limitatur, si pretium non fuit solutum, neque fuit de eo habita fides.*
12 *Extrau. Ambitiosæ locum habet in bonis locorum piorum.*
13 *Quæ dicantur loca pia, & num.14.*
15 *An officiales, seu Administratores locorum piorum possint facere compromissum.*
16 *An alienans particulas reliquiarum incurrat pęnas dict. extrau.*
17 *Res alienatæ nullo restituto pretio ad Ecclesiam reuertuntur.*
18 *Datur emptori contra male alienantem, & eius hæredes actio ad pretium, & interesse.*
19 *Declaratur, quando emptor est bonæ fidei, secus si malæ fidei.*
20 *Emptor recursum habet contra Ecclesiam quatenus est effecta locupletior.*
21 *Malæ fidei emptor debet fructus perceptos in pretium compensare.*

CAP. IV.

De Alienatione rerum Ecclesiæ.

§. I.

Quas pœnas incurrant alienantes bona Ecclesiæ.

1 ALienatio rerum Ecclesiæ vtroque iure Cæsareo videlicèt, & Canonico semper fuit prohibita, vt constat ex *leg. iubemus 2. & in Auth. hoc ius porrectum, Cod. de Sacros. Eccles. & in lib. Decret. 12. quæst. 2. per tot. præsertim in cap. sine exceptione, & in lib. Decretalium in tit. de reb. Eccles. alien. vel non*, præcipuè in *cap. nulli, & in eod. tit. in 6.* vt obseruat etiam *Quarant. in verb. Alienatio rerum Ecclesiæ in princip.* & hodiè attenditur præcipuè constitutio Pauli II. quæ *incip. Ambitiosæ relata inter extrau. commun. sub tit. de Reb. Eccles. non alien.* vbi alie-
2 nantes bona Ecclesiæ immobilia, vel mobilia pretiosa sine beneplacito Sedis Apostolicæ excommunicantur, ac priuantur eo ipso beneficijs, quorum bona alienarunt: illi etiam, qui res alienatas receperint, excommunicationi subijciuntur, & contractus ipse nullus, & inualidus declaratur. Regulares verò vltrà præfatas pœnas incurrunt etiam ipso facto priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, ac perpetuam inhabilitatem ad illam in posterum obtinendam sublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate ex decreto Sacr. Congregationis iussu Vrbani VIII. edito sub die 7. Septembris 1624. prout refert *Bonacin. in tract. de Alienat. bonor. Eccles. disput. 2. quæst. vnic. punct. 1. num. 8.*

§. II.

Quid veniat nomine pretiosorum mobilium.

3 REsp. quod veniunt vasa argentea, vestes pretiosæ, quæ diutius seruari possunt, Grex ouium armentum Boum, præsepium equorum *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. resolut. 58 Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 3. allegat. 95. num. 39.* item arbores fructiferæ, & his similia *Nauar. consil. 7. de Reb. Eccles. alien. vel non, Bonacin. loco cit. disp. 2. quæst. vnic. punct. 2. num. 8.* Quare vendi quidem possunt Agni, Arietes, Hirci, Hædi, & Vituli, non tamen potest alienari totus Grex sine solemnitate *Vulp. in Prax. Iudic. cap. 6. num. 8.* Dicit tamen *Ricc. in Prax. vt*
4 *supra part. 1. resolut. 631.* quod huiusmodi pretiosa mobilia absque assensu Apostolico possunt alienari, quando illorum

illorum pretium conuertitur in fabricam eiusdem Ecclesiæ.

§. III.

An dispositio dict. extrau. Ambitiosæ procedat in rebus donatis, vel legatis alicui Ecclesiæ cum expressa conditione, vt illas Ecclesia possit ad libitum alienare.

5 RESp. affirmatiuè, quia hæc conditio tamquam illicita reiicitur *cap. tua nobis de Testament. Vulpel. in Prax. iudic. cap. 6. numer. 35. Barbos. dict. part. 3. alleg. 95. numer. 70.* quod intellige, quando donantur, vel legantur Ecclesiæ capaci, secus si incapaci, quæ non potest retinere in communi, quales
6 sunt fratres Sancti Francisci de obseruantia, quia tunc possunt bona huiusmodi alienari sine solemnitate, & pretium in vtilitatem Ecclesiæ conuerti, etiamsi in tali legato facto incapaci caueatur quod non possint alienari, *Quarant. in verb. Alienatio rerum Ecclesiæ, num. 32. & num. 41. versic. Sextò. Barbos. loco citat. num. 59. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. resolut. 64. Gabr. commun. conclus. libr. 6. tit. de Pia caus. conclus. 2. num. 14.*

§. IV.

An dispositio dictæ extrau. procedat in alienatione patrimonij, ad cuius titulum quis fuit ordinatus.

7 RESp. negatiuè, quia in hoc Concilium Tridentinum *sess. 21. de refor. cap. 2.* requirit tantum licentiam Episcopi *Paris. de Resign. Benefic. libr. 2. quæst. 6. num. 1. & 35. Nau. cons. 14. num. 2. de Tempor. ordin. & in Man. cap. 22. num. 18. versic. tertiò*, quos refert, & sequitur *Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 1. resol. 82.* vbi
8 etiam dicit, quod si Clericus tempore alienationis habeat congruam substentationem, tunc absque licentia Ordinarij poterit bona, ad quorum titulum ordinatus fuit, alienare, & hanc sententiam tenent etiam Garc. Ceual. & alii apud *Bonacin. de Sacram. disput. 8. quæst. vn. punct. 5. nu. 41.* quia illa particula, donec aliundè habeant vnde viuere possint, apposita in Concilio *loc. cit.* est restrictiua temporis, & suspendit facultatem ad tempus *leg. legatum, ff. de ann. leg.*

§. V.

An incurrantur pœnæ d. Extrau. si fiat instrumentum alienationis bonorum Ecclesiæ cum clausula constituti.

10 RESp. affirmatiuè, quia per clausulam constituti regulariter transfertur omnis possessio, tàm naturalis, quam ciuilis *Rot. coram Card. Caualer. decisio.*
11 *128. nu. 6.* Verum si pretium non fuit solutum, neque fuit habita de eo fides, non incurruntur eo casu supradictæ pœnæ, quia tunc neque dominium, neq; possessio aliqua per clausulam constituti transfertur, *§. venditæ Instit. de Rer. diuis. Vulp. in Prax. Iudic. c. 6. nu. 11.*

§. VI.

An dispositio d. extrau. locum habeat in bonis Hospitalium, & Confraternitatum.

12 REspondet Vulp. *in Prax. Iudic. cap. 6. num. 25.* & alii plures quos refert, & sequitur *Gabr. comm. conclus. lib. 6. tit. de Pia causa conclus. 2. numer. 9.* quod si confraternitates, & Hospitalia sint loca pia, requiritur solemnitas, quæ requiritur in alienatione rerum Ecclesiæ, dicuntur autem loca pia,
13 si sunt erecta authoritate Episcopi, vel si bona eorum sint destinata in alimoniam pauperum, aut si ibi adsit campana, & publicè celebrentur diuina, vel si in illis seruata sit hospitalitas per tempus immemorabile, latè *Gabr. loco cit. conclus. 1. num. 22. & d. conclus. 2. numer. 5. & 6.*
14 Obserua tamen, quod quando in dictis Confraternitatibus exercentur opera charitatis, & pietatis, & exercitia spiritualia, semper dicuntur

loca

loca pia, etiamsi erectæ non fuerint auctoritate Episcopi, & ideò earum bona alienari non possunt sine assensu apostolico, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Diana p.3.tract.2.resol.37.* vnde
15 nec possunt Administratores facere compromissum de bonis huiusmodi locorum, quia compromissum est species alienationis, *Antonin.var.resol.libr.2.res.2.num.4. Quarant.in verb. Alienatio rer. Eccles.num.20.* dicit tamen *Fer. qq. mor. par.2.quæst.55.* quod cum licentia Episcopi, coram quo constare debet de vtilitate ecclesiæ, possunt officiales facere compromissum, exemplo Tutoris, vel Curatoris, qui licèt ex se non possit facere compromissum de rebus pupilli, & minoris compromittere tamen potest cum solemnitate, & licentia Iudicis, vt dicunt Doctores apud *Gratian.discept.586. n.52.* Sed hoc procedere potest, si compromissum fiat de rebus, quas Episcopi auctoritate ordinaria alienare possunt iuxta *c. Terrulas 12.q.2.*

§. VII.

An Prælatus, aut Rector Ecclesiæ alienans particulas Reliquiarum insignium, aut in muro clausarum incurrat in excommunicationem d. extrau.

16 RESP. quod licèt huiusmodi Reliquiæ alienari non possint sine consensu Sedis Apostolicæ iuxta stylum Curiæ Romanæ, quia sunt res valdè prætiosæ, quæ seruando seruari possunt, illas tamen alienans non incurreret excommunicationem dict. extrauag. quia ibi sermo videtur esse de bonis temporalibus pretio æstimabilibus, vt *d. Bonacin. dict. tractat. de Alienat. bon. Eccles. quæst. vnic. punct. secundo, num.31.* quicquid in contrarium dicat *Barbos. de offic. & pot. Episcop. par.3. alleg.95. num.39. Ricc. in Prax. for. Eccles. par.1. resol.60.*

§. VIII.

An Ecclesia repetens bona malè alienata teneatur restituere pretium.

17 RESP. quod res alienatæ nullo restituto pretio regulariter reuertuntur ad Ecclesiam *cap.1. de Schism. de extrau. Ambitiosæ in fin. §. quis igitur in Authent. de non alienan. &c.* Ecclesiæ verò competit interdictum vnde vi quoad res alienatas *Ricc. in collect. decis.2164 part.5.*

18 Datur tamen emptori contra malè alienantem, & eius hæreds actio non solum ad pretium, sed etiam ad interesse, *§.1. in fin. in Auth. de alien. & emphyteusi Abb. in dict. cap.1. in fin. Leo in Thes. for. Eccles. part.1. cap.15. num.65. Ricc. in collect. decisio.3054. & in Prax. for. eccles. part.1. resol.17. & part.3. resol.559.* quod
19 procedit, quando emptor est bonæ fidei, quia si esset malæ fidei, non potest agere ad interesse contra Prælatum malè alienantem, sed tantum ad pretium iuxta *l. fin. §. emptor*, vbi glos. & DD. *C. commun. de leg.*

Hæc tamen intellige, quando pretium versum non fuit in vtilitatem Ecclesiæ, secus si constiterit pecunias in vtilitatem Ecclesiæ fuisse erogatas, quia tunc em-
20 ptor recursum habebit contra Ecclesiam quatenus esset effecta locupletior, *d. §.1. in fin. in Authent. de Alien. & emphyteusi Marc. decis.1076.* & aliis quos refert, & sequitur *Ric. in collect. decis.2164. part.6.*
21 verum malæ fidei emptor cum fructus suos non fecerit, debet illos in pretium compensare, vt *dic. Ricc. in Prax. part.3. res.559.*

§. IX.

An Rector ipse, qui malè, vel sine solemnitate alienauit, possit alienationem tanquam nullam reuocare, ac bona repetere.

22 RESP. affirmatiuè etiam non obstante iuramento, *Franc. Marc. decis.43. & 1075. Magon. decis. Gramm.*

decis.79. & alii apud *Ricc.in prax. for. Eccles. part.1. resol.*118. *& in collect. decis.* 2164.*part.6.* quod procedit etiam præ-
23 cessetint solemnitates requisitæ, quia si alienatio huiusmodi esset damnosa ecclesiæ, poterit ab eodem Rectore reuocari, ac rescindi per beneficium restitutionis *Grammat.dict.decis.79.Ricc.in collect.decis.46.par.1.Guid.Pap.decis.*159. & ibi *Add.*
24 Notandum tamen est, quod alienatio rerum Ecclesiæ est nulla volente Ecclesia, secus si Ecclesia vellet stare alienationi, quia huiusmodi solemnitates in fauorem Ecclesiæ sunt introductæ, & ideò hæc nullitas non potest ab alio allegari *Cacheran.dec.*94. *nu.*25.*Chartar.decis.46.Put.decis.*310. *libr.*1. *& decis.*365. *num.5.libr.2. apud Ricc.in Collect.decisio.* 3054.*parte 7.& in Prax.parte 1.resolut.*7. sicut etiam dicitur de minore prohibito
25 vendere sine certa solemnitate, si velit actum valere *Rot. dec.*262. *num.*7.*& seq. p.3. Diuer.*

§. X.

An impetrato assensu apostolico sint adhuc necessariæ aliæ solemnitates à iure requisitæ.

26 RESP. negatiuè, quia Papa est Dominus, & dispensator omnium bonorum Ecclesiarum, & ad eius libitum potest disponere *Ruinconsil.*157.*numer.*4. *&* 11. *Dec.consil.*142.*num.*5.quos refert, & sequitur *Vulp. in Prax. iudic. cap.6.num.9.*

Sed obserua, quod licèt detur locus pęnitentiæ in alienatione rei Ecclesiæ cum reseruatione beneplaciti Apostolici ante illius impetrationem, post illud ta-
27 men obtentum Ecclesia non potest pęnitere, etiam antequam alienatio confirmetur *Ricc.in collect. decis.*709. *& decis.*3054.

§. XI.

An per d.extrauag. prohibeatur alienatio ex causa necessaria.

28 RESP. negatiuè, & ideò quando Ecclesia est grauata per fidei commissum, potest restituere absque solemnitate, *Quarant.in verb. alienatio nu.*45. *limit.*16. *Barbos.de offic. & pot. Episc p.*3. *alleg.95.nu.*61. ita etiam si ex bonis mobilibus persolui non possit debitum ab Ecclesia legitimè contractum, fieri potest exequutio, & subhastatio auctoritate Iudicis Ecclesiastici super bonis stabilibus Ecclesiæ, *l.alienationes, ff.famil. ercisc.Quaran.loco citat. nu.*36. vbi etiam dicit, quod in tali casu pro paruo debito non est distrahenda res magna & si ad-
29 sunt fructus pro satisfactione, non possunt alienari bona Ecclesiæ, quia licèt Prælatus possit fructus Ecclesiæ pro se retinere, hoc procedit, quando non subest necessitas alienandi *cap.hoc ius porrectum* 10.*quæst.*1.*glos.in cap.*1. *verb. defensore de Reb. Eccles.non alien.in* 6.*Syln. in ver. Alienatio num.2.Genuens.in Prax. Archiepisc.cap.89. num.*4. Vndè alienandi rem Ecclesiæ necessitas non dicitur, vbi ex fructibus Ecclesiæ absque alienatione necessitatibus potest prouidere *Rot.in Bonon.S.Apollinaris* 25.*Martij, &* 10.*Iunij* 1586.*coram Orano.*
30 Notandum est etiam, quod si fiat alienatio ex causa necessaria, contrahens cum Ecclesia tenetur esse sollicitùs de versione, secus quando ex voluntaria *Rot.decis.8.nu.10.&* 11.*decis.29. nu.1.& decis.287. nu.4.& seq. & dec.681.nu.5.p. 1.in Recen.*vt refert *Beltramin.ad Gregor. decis.*511.*num.*33. debet similiter probari pecuniam fuisse versam in vtilitatem ec-
31 clesiæ in mutuo *d.§.1.in fin.in Auth.de alien.& emphyt.Greg.d.decis.*511.*num.*12.
32 & in venditione facta pro soluendis debitis ecclesiæ *Add.ad Quarant.in ver. alienatio,nu.36.litt.H,Ricc.in collect. decision.* 2356.*p.6. & dec.3054.p.7. & in Prax.for. eccles.p.1.resol.2. &* 3. vbi etiam dicit,
33 quod versio probatur ex confessione Prælati concurrentibus aliis adminiculis,
34 & coniecturis, alienatio verò facta pro extinguendo censu dicitur facta causa vtilitatis, non autem necessitatis, vt decisum refert idem *Ricc.in collect.decis.*3054. *part.7.*

§. XII

§. XII.

An dict. extrau. Pauli II. sit vsu recepta.

35 ALij asserunt d.extrau. in aliquibus locis nullatenus esse receptam, ita *Sylu.in ver.excomm.7.nu.83. Vulp. in Prax.Iudic.cap.6.nu.20.* vbi alios refert; alii verò dicunt in multis locis dict.extrauagantem esse receptam, quoad dispositionem principalem, & nullitatem contractus, non tamen quoad pœnam extrinsecam maximè priuationis beneficiorum *Nau. in man.c.27.nu.150. Ricc.in Prax.for.eccles.p.1.resol.118.* & alii apud *Garc. de benefic.p.2.c.1.nu.87. Quarant.in ver.alienatio nu.84.*

Alii verò aiunt, illam esse vbiq; receptam, ita *Redoan.de Reb.eccles.q.58.nu.25. Borgnin. decis.43. à nu.71. Mastrill. dec. 77.num.8.Borell.in summ.decis.p.1.tit.15. num.51. & tit.16. nu.24.& seq. Garc. de Benefic.p.2.c.1.nu.41. & 42.* & alii plures quos refert, & sequitur *Barbos.de offic.& pot.Episc.p.3.all.95.num.49.* vbi etiam dicit, ita in terminis fuisse resolutum in *Rot.Roman. in vna Brixien. locationis 5. Decembris* 1594. *coram Pegna, impressa apud Farinacc. decisio.30. num.5. part.1. Recent.*

36 In dubio autem præsumitur vsu recepta, cum sit inserta in corpore iuris *Benintend.dec.13.nu.9. Rot.decis.262. nu.6. p.3.Diuers.Ricc.in collect.decis.1673. par. 5.& in Prax. for.Eccles.p.1.res.91.* vbi alias Rotæ decisiones refert, & ideò non vsus debet probari *Benintend. loco cit.* idem *Ricc.in collect. decisio.3054. parte 7.*

37 Sed quæres, an confessarius, & Iudex in hoc sequi debeant consuetudinem loci? affirmatiuè respondet *Nau. in man. cap.27.num.149.* vbi citat Caiet. addit *Azor. part.1.lib.2.cap.19. quæst. 12.* quem refert, & sequitur *Diana part.1.tract.10. resol.3.* quod si inter autores sint proba-
38 biles sententiæ, quibusdam affirmantibus, legem esse receptam aliis contra negantibus, potest quis tuta conscientia sententiæ negantium adhærere.

§. XIII.

An in facto antiquo præsumatur solemnitas.

39 COmmunis est opinio, quod per lapsum 30. annorum præsumitur interuenisse beneplacitum Apostolicum, vt dicunt Doctores quos refert, & sequitur *Barbos.de offic.& pot. Episcop. part.3.alleg.95.num.72.* hoc tamen procedit, quando in instrumento nihil dicitur de solemnitate *Ricc. in Prax. for. Eccles.part.3.resol.561.* vbi alios refert: secus si ex instrumento constaret, solem-
40 nitatem fuisse defectiuam, & minus legitimam, vel si in contractu reseruetur beneplacitum Papæ per clausulam, si, & quatenus beneplacitum, & consensus Sedis Apostolicæ interueniat, vel si mota fuerit lis super re alienata intra dictum spatium 30. annorum, tunc enim verè, & non præsumptiuè de assensu Sedis Apostolicæ constare debet *iuxta communem DD. sententiam, Quarant. in verb. alienatio rerum ecclesiæ nu. 46. Ricc.loco cit. & in collect. decis.3054. part.7.* Quarè vltra lapsum temporis re-
41 quiritur obseruantia continuata per totum spatium 30. annorum, de qua constare debet certitudinaliter, non autem præsumptiuè, vt decisum refert *Ricc. in collect.decis.3125.part.7.* neque curreret
42 præscriptio à tempore Prælati, seu Rectoris malè alienantis, neque post illius mortem, nisi data scientia successoris, quamuis currat viuente Rectore, qui benè,& cum solemnitatibus alienauit *Guid. Pap. decis.150. Quarant. loc. cit. Ricc.in collect.decis.3054.p.7. & in Prax.for.ec-
43 cles.par.1. resol.23.* sed aduersus præscriptionem datur nihilominus Ecclesiæ restitutio *Ricc.d.resol.32.& in collect. decis. 2334.par.6.*

SVMMARIVM.

facto triennio renouetur.

5 *Potest Prælatus locationem factam contra formam d. extrau. reuocare.*

6 *Si res Ecclesiæ non fructificat nisi tertio quolibet anno, potest in nouem annos locari.*

7 *Ecclesia potest stare contractui inualido etiam inuito eo, cum quo contractum est.*

8 *An contractus vtilis Ecclesiæ sit validus, si fiat sine solemnitate.*

9 *Quando dicatur contractus vtilis Ecclesiæ.*

10 *Conductor tenetur ad pensionem etiamsi locatio facta fuerit vltra triennium.*

11 *An seruanda sit consuetudo locandi res Ecclesiæ vltra triennium.*

12 *In quo casu emphyteuta excusetur à deuolutione.*

13 *An triennium huiusmodi possit ab Episcopo limitari ad vnum, vel duos annos.*

14 *An primus conductor præferatur secundo finita locatione.*

15 *Ecclesia si velit pro se retinere, non tenetur renouare locationem.*

16 *Ecclesia non potest cogi ad renouandam proximioribus agnatis rem emphyteoticam deuolutam ob lineam finitam, si velit pro se retinere.*

17 *Limitatur stante consuetudine immemorabili renouandi.*

18 *Agnati admittuntur ad renouationem, si Ecclesia vellet extraneos inuestire.*

19 *Extraneo de ipsa emphyteusi inuestito Agnati non admittuntur amplius ad renouationem.*

20 *Idem dicitur si intra annum non petierint talem renouationem.*

21 *Primus conductor non præfertur, si promisit relinquere domum vacuam, liberam, & expeditam finita locatione.*

22 *Nihil tam conuenit æquitati, quam vt pacta seruentur.*

23 *An vna Ecclesia possit rem communem locare inuita altera Ecclesia.*

24 *An Curatus alteri Curato possit commune prædium ad vitam locare.*

CAP. V.

De Locatione rerum Ecclesiæ.

TRES casus excipiuntur in dict. extrau. Ambitiosæ, videlicèt locatio ad triennium, concessio emphyteusis in casibus à iure permissis, & alienatio bonorum, quæ seruando seruari non possunt, hic igitur agemus de Locatione.

§. I.

An sit locatio rerum ecclesiæ vltra triennium fiat, puta per sex annos, vitietur in totum.

1 ALij putant, locationem rerum Ecclesiæ factam ad plures annos [va-lidam esse quoad triennium ita *Quarant. in verb. alienatio rerum Ecclesiæ, num.* 19. *Clar. in §. Emphyteusis, quæstio.* 6. *versic. scias tamen*, & alii, quos refert, & sequitur *Garc. de Benefic. part.* 2. *cap.* 1. *nu.* 61. *& seq.*

2 Alij verò tenent, in totum vitiari; forma enim à lege præscripta esse videtur, nè rerum Ecclesiæ locationes fiant vltra triennium; forma autem est indiuisibilis, seu indiuidua, *Bart. consil.* 159. *numer.* 8. & alii apud *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 95. *num.* 5. & ita dixit *Rota decis.* 709. *num.* 6. *part.* 1. *Diuers. & in Brixien. locationis die* 10. *Decembris* 1594. *coram Pegna*, inter collectas per *Farinacc. decis.* 30. *numer.* 3. & etiam in aliis causis *vt dict. Genuens. in Prax. Archiepisc. cap.* 60. *numer.* 15. *Ricc. Prax. for. Eccles. parte prima, resol.* 113. *&* 117. *& in Collect. decis.* 655. *part.* 3. *& decis.* 3054. *part.* 7. vbi alias Rotæ decisiones recenset.

3 Quod præcipuè procederet, quando ex coniecturis appareret, locatorem, vel cōductorem non minori tempore rem illam, vel locaturum, vel conducturum *Rot. d. dec.* 709. *n.* 8. *p.* 1. *Diuers. Genuens. d. c.* 60. *num.* 14. *Barbos. d. alleg.* 95. *num.* 12. *Ricc. in Prax. for. Eccles. p.* 1. *resol.* 115. vel si pro toto tempore fieret sub vna pensione, quia tunc etiam in totum vitiatur,

tiatur, vt decisum refert *Ricc. d.res.* 115 *& in Collect.decis.* 3054. *p.* 7. vndè neque
4 valeret locatio vltra triennium cum clausula, quod tot sint locationes, quot triennia, neque valeret pactum, vt transacto triennio renouetur, *Genuens. loco cit. Barbos. vbi supra num.* 17. *Ricc. in*
5 *Prax. part.* 1. *resol.* 114. & ideò locationem huiusmodi contra formam d. extrauag. factam etiam cum reseruatione beneplaciti Apostolici potest Prælatus, vel locator ante illud obtentum reuocare, *Garc. de Benef. p.* 2. *c.* 1. *num.* 36. *Barbos. dict. alleg.* 95. *num.* 71. *Ricc. in Prax. par.* 1 *resol.* 110. *in fin.*

Et hæc procedunt in rebus Ecclesiæ, quæ quotannis coluntur, & ex eis fructus quolibet anno percipiuntur, tunc enim non possunt locari vltra triennium; alioquin, si res Ecclesiæ talis sit conditionis, vt ex ea quolibet triennio vnicus
6 tantum fructus percipiatur, poterit in nouem annos locari, quia primum triennium æquiualet primo anno, ita secundum, & tertium; & si alternatim fructificat, poterit per sex annos locari, *Rot. in Veliterna affictus* 10. *Decembris* 1593. *coram Litta Cou. lib.* 2. *var. cap.* 16. *num* 6. *Quarant. vt supra numer.* 25. *Genuens. dict. cap.* 60. *num.* 14. *Barbos. part.* 3. *dict. alleg.* 95. *nu.* 4. *Ricc. in Prax. par.* 1. *resol.* 111. *& in Collect. decis.* 655. *part.* 3. *& decis.* 3054. *p.* 7.

7 Item si Rector Ecclesiæ vellet stare contractui, posset hoc facere non obstante huiusmodi nullitate etiam inuito eo, cum quo contractum est, impetrando tamen absolutionem à censuris, ac Sedis Apostolicæ assensum, vel alias cum legitima solemnitate, *Innoc. Abb.* & alii *in cap.* 1. de his, quæ fiunt *a Prælat. sin. cons. cap. Redoan. de Reb. Eccles. rubric.* 28. *Sarmien. de Reditib.* 1. *part. cap.* 2. *nu.* 20. quos refert *Garc. dict. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 74. & ita tenuit *Rot. decis.* 133. *num.* 12. *par.* 2. *Diuers.* præsertim si contractus
8 sit vtilis Ecclesiæ, tunc enim illum esse validum, etiamsi fiat sine solemnitate, dicunt plures Doctores, quos cumulat Gabr. *commun. conclus. lib.* 3. *tit. de Rer. alien. concl.* 1. vbi subdit, quod vnanimiter omnes videntur admittere, vt ecclesia possit contractum quamuis nullum propter eius vtilitatem ratificare, *Barbos. part.* 3. *dict. alleg.* 95. *num.* 25. vbi alios refert.

9 Dicitur autem contractus vtilis, si res Ecclesiæ in perpetuum concedatur pro eadem pensione, pro qua singulis annis locabatur, quia in locatione rei Ecclesiæ in perpetuum regulariter fit diminutio sextæ partis pensionis, cum ecclesia tunc habeat certitudinem percipiendi singulis annis quid certum pensionis nomine, & liberetur à futuris periculis, vt decisum refert *Ricc. in Collect. decisio.* 3054. *& in Prax. for. Eccles. parte* 1. *resol.* 125.

10 His adde, quod etiamsi locatio facta fuerit vltra triennium, non poterit Conductor, qui rem Ecclesiæ detinuit, euitare solutionem pensionis sub prætextu, quod non interuenit consensus Papæ *Garc. de Benefic. dict. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 82. *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. prima, resolut.* 126.

11 Addunt alii, quod si adesset consuetudo locandi vltra triennium, tunc poterit seruari *Paris. consil.* 98. *lib.* 4. *Macerat. lib.* 2. *var. resol. cap.* 17. *num.* 16. *& sequent. Gam. decis. Lusit.* 388. *in fin. quos refert, & sequitur Ricc. in Prax. parte prima, resolut.* 109.

12 Ex dictis infertur, quod res emphyteotica, quæ non fructificat nisi tertio quoque anno, non deuoluitur Ecclesiæ, si emphyteuta non soluerit per quinquennium, neque per octo annos si non soluerit laico iuxta term. *cap. potuit de locat. & l.* 2. *C. de Iur. emphyt. Nau. in commen. de Alien. rerum Eccles. nu.* 21. quem refert, & sequitur *Quarant. in verb. Alienatio num.* 18. *Ricc. in Prax. par.* 1. *resol.* 11. quibus adde *Couar. var. libr.* 2. *cap.* 16. *num.* 6. vbi dicit, emphyteutam priuari cessantem à solutione, per triennium non cadere ab emphyteusi, si ex re emphyteotica quolibet biennio vnicus fructus colligatur, quia tunc necessarium est, quod cessetur à solutione canonis per sex annos.

13 An verò triennium, de quo in *d. extrau. Ambitiosæ*, possit per edicta Episcoporum limitari ad vnum, vel duos annos? affirmatiuè Respondet *Barbos. loco cit. num.* 18. vbi citat Alex. & alios, quia

in d.

in d. extrau. non iubetur locationes fieri vsque ad triennium, sed prohibet tantum, nè vltra fiant.

§. II.

An facta locatione per triennium, si primus conductor vellet retinere rem locatam, præferatur secundo conductori.

14 RESP. affirmatiuè, si offerat augmentum pensionis, quod alter adiecit *per leg. congruit, & leg. prædia, C. de locat. præd. ciuil. vel Fiscal. lib.* 11. quarum legum æquitatem habere etiam locum in locatione rei Ecclesiæ, dicit *Rebuff. Ceual.* & alii apud *Gratia. discept.* 357. *numer.* 42. *tom. secundo*, neque in hoc repugnat extrauag. Ambitiosæ: quia in ea excipiuntur casus à iure permissi.

15 Hęc tamen conclusio limitatur primò, nisi Ecclesia velit pro se retinere, quia tunc non tenetur renouare locationem, *Rot. coram Greg. decis.* 45. *nu.* 3.

16 Ita etiam si rem emphyteoticam deuolutam propter lineam finitam Ecclesia velit pro se retinere, non potest cogi ad illam renouandam, seu confirmandam proximioribus agnatis, quia sicut Ecclesia non posset agnatos non comprehensos in inuestitura cogere ad accipiendum inuestituram, pariter, & ipsa non debet cogi ad renouandum, quando vult pro se retinere, vt seruetur æqualitas, *Benintend. decis.* 19. *Clar. in §. emphyteusis, qu.* 44. quam opinionem sæpius sequuta fuit Rota, vt testatur, *Ricc. in Prax. for. Eccles. par.* 1. *resol.* 127. & *part.* 3. *res.* 159. vbi de communi, & *in Collect. decisio.* 56. *part.* 1.

17 Secus esset, si adsit consuetudo immemorabilis renouandi, quia tunc Ecclesia non potest pro se retinere, sed tenetur ad renouandum, sicut ab immemorabili tempore fieri consueuit, *Ricc. d. res.* 127. *p.* 1.

18 Idem dicendum, si ecclesia vellet extraneos inuestire, quia tunc Agnati admittuntur ad renouationem, *Benintend. d. decis.* 19. *Ricc. d. resol.* 159. *p.* 3. quod in-
19 tellige re integra, antequam aliquis extraneus fuerit de ipsa emphyteusi inuestitus; immò etiamsi alius inuestitus non
20 fuerit, si intra annum à die, quo sciuerint emphyteusim esse finitam, non petierint talem renouationem, elapso anno amplius non audiuntur, *Clar. in §. emphyteusis, quæst.* 44. & alij communiter.

21 Secundò limitatur, quando Conductor promisit finita locatione relinquere domum vacuam, liberam, & expeditam, aut suo iuri expresè renunciauerit, quia tunc primus conductor non præfertur, sed tenetur rem locatam locatori statim restituere finita locatione, *Rot. in Romana euacuationis* 2. *Decembris* 1615. inter selectas *à Farinacc. decis.* 692. *num.* 9. & 11. prouisio enim hominis facit cessare prouisionem legis, *leg. fin. C. de Pact. conuent.* neque tunc consideratur allegata æquitas, cum nihil tam conueniat æquitati, quam vt pacta seruentur *l.* 1. *ff. de Const. pec.*

§. III.

An si duæ Ecclesiæ habeant rem communem pro indiuiso locari solitam, possit altera ex dictis Ecclesijs inuita altera rem locare.

23 RESP. affirmatiuè, dummodo vtiliter locet, & iuxta solitum, neque alteret formam locationis in præiudicium alterius: quod procedit etiam in priuatis, potest enim socius inuito socio rem communem pro indiuiso locare, *Bart. in leg. & hæc distinctio, §. vltim. num.* 2. *ff. locat. Rot. dict. decis.* 692. *num.* 3. & *seq.*

Addit *Ricc. in Collect. decis.* 655. *par.* 3. quod si duo Curati habeant prædia indi-
24 uisa, alter alteri de consensu Episcopi poterit prædium ad vitam locare; sed hoc procedit in prædiolis, *iuxta cap. Terrulas* 12. *quæst.* 2. vt nos infra dicemus.

SVMMARIVM.

1 *Quæ conditiones requirantur, vt concessio in emphyteusim fieri possit sine solemnitate.*

2 *Quan-*

CAP. VI.

Quibus casibus concessio in emphyteusim absque assensu Apostolico fieri possit.

1 VT concessio in emphyteusim fieri possit sine solemnitate dict.extrau. ambitiosæ, tres conditiones requiruntur, videlicet vt fiat de bonis solitis ab antiquo dari in emphyteusim, & cum euidenti vtilitate, & in casibus à iure permissis, vt notant DD. apud *Quarant. in ver.alienatio nu.39. Barbos.de offic. & pot. Episc.part.3. alleg.95. num.22. Bonac.in tract.de alien.bonor. Eccles.disp.2. q.vnic. punct.2.num.20.*

2 Dicitur autem res solita concedi, si præcesserint duæ concessiones sine solemnitate effectum sortitæ simul cum cursu 40. annorum secundum communem opinionem, *Quarant. in verb.alienatio, num.42. Clar.§.feudum quæst.13 versic.nunc pro intelligentia*; vel si præcedat vna tantum concessio cum solemnitate, quia tunc illicò dicitur res solita locari ita vt non requiratur lapsus 40.annorum *Genuens.in Prax.Archiep.cap.60. nu.5. Clar. loco cit. Ricc.in collect. decisio. 3054.p.7.& in Prax.for.Eccles.p.1. resol. 112.* quicquid dicat *Piasec.in Prax.Episc. p.2.cap.5.nu.32. vers.secundus casus Barbos.d.part.3. alleg.95.* & alij, verum ad hunc effectum vt dicatur valida, non præsumitur solemnitas spatio 30. annorum, sed de ea verè, & realiter constare, decisum refert *Ricc.in Prax.p.1.resol. 26.& d.res.112.*

3 Euidens verò Ecclesiæ vtilitas debet adesse tempore nouæ, seù vltimæ concessionis, & non sufficeret, illam adfuisse in antiqua, & ita pluries decisum fuisse refert *Genuens.dict.cap.60.num.6. & 7. Barbos. dict.alleg 95.num.34.Ricc.in collect.decis.3054.p.7.& in Prax. for.Eccles. p.1. resol.4.*

§. I.

An requiratur beneplacitum Apostolicum, quando in concessione rei solitæ alienari alteratur solitum circa substantialia.

4 REsp. affirmatiuè, talis enim alteratio videtur noua alienatio, *Clar. in §. emphyteusis, q.28. vers.aut verò, & in §.feudum, q.13. vers.scias tamen Ricc. in Prax.for.eccles. p.1.resol.26. & in collect. dec.3054.* & hanc esse communem dicit *Quarant.loc.cit.num.40. Rot.in foro Sempronien. seu Eugubina bonorum emphyteoticorum 7. Maij 1638. coram Coccino.*

5 Tunc autem alteratio censetur circa substantialia, quando in secunda inuestitura adiicitur noua conuentio, seu noua qualitas, puta si emphyteusis soleat concedi masculis, & concedatur fœminis *Genuens. in Prax. cap.60. num.6. Quarant.loco cit.2.* si pro extraneis con-
6 cederetur, cum tamen esset solita concedi pro descendentibus, *Clar.loc.cit.Bonacin.dict.tractat.de alienat.bonor.Eccles. disp.2.quæst.vn.punct.2.num.20. Ricc.in Prax.part.1.res.26. & in collect. dec.3054 par.7.*

part.7. Vnde si res alienata fuit cum pacto, quod non transeat ad extraneos, non poterit alienari, vt transeat absque solemnitatibus, *Rota in Imolen. bonorum 21. Maij 1593. coram Pamphilio*, quam refert idem *Ricc. in collect. decis. 2342. par.*
7 *6.* 3. si prima inuestitura esset pro filiis, & nepotibus, & secunda inuestitura esset pro filiis, nepotibus, & pronepotibus, vel in perpetuum, *Bonac. loco cit. dict. quæst. vnic. punct. 2. num. 20. Rot. in d. Foro sempronien. seu Eugubina coram*
8 *Coccino*, vbi dictum fuit, quod in iure non est permissa concessio emphyteusis Ecclesiæ vltra tres personas, scilicet recipientis, filiorum, & nepotum, vt constat ex *§ emphiteusim*, *§. quia verò Leonis quidem*, *§. quod autem dictum est vers.* Illum verò *Auth. de non alienan.*
9 *aut permut.* quam legem approbauit Summus Pontifex *in capit. nulli de Reb. eccles. non alien.* ibi, & emphyteusis perpetuum contractum, per quem textum corrigitur auth. *de alien. & emphyt. in princip. versic. si verò*, vbi dicitur, emphyteusim rerum Ecclesiæ posse concedi etiam in perpetuum, ita resoluit *Rot. in d. foro sempronien. seu Eugubina*, & alias decisiones refert *Ricc. in collect. dec. 3054. part. 7.* & hanc esse communem *d. Clar. in §. emphyteusis q. 34.*
10 Hoc tamen procedit, quando simpliciter conceditur emphyteusis in tertiam generationem, nam in dubio etiam persona ipsius acquirentis computatur, & tunc Pater vti generatus ab aliquo dicitur in prima generatione passiuè suscepta, filius in secunda, & nepos in tertia *c. parentelæ 35. q. 5. Castren. in cons. 338 nu. 2. lib. 2. Rot. in d. foro sempronien. coram Coccino*.
11 Secus esset, quando in inuestitura apposita sunt aliqua verba, ex quibus appareat, esse distinctam personam acquirentis ab aliis descendentibus, puta si concedatur alicui emphyteusis vsque ad tertiam generationem expletam, tunc enim comprehenduntur etiam pronepotes iuxta communem Doctorum sententiam, *vt d. Clar. in §. emphyteusis, d.*
12 *quæst. 34.* idem dicendum, si concedatur vsque ad tertiam ipsius acquirentis generationem, nisi fortè præcedat expressa determinatio personarum, puta si concedatur pro se, filiis, & nepotibus, & postea addita reperiantur verba illa, vsque in tertiam ipsius generationem, hoc enim casu hæc verba, nè contrarientur antecedentibus, debent similiter exponi pro recipiente, eiusque filiis, & nepotibus, *vt dicit Rota in dict. foro sempronien. seu Eugubina*.

13 Obserua tamen, quod quando res sterilis in emphyteusim datur ei, qui illam fertilem fecit, tunc potest etiam in perpetuum concedi, *cap. ad aures de Reb. Eccles. non alienan.* & ibi *gloss. verb. hæreditario Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. resolut.* 130. dicitur autem res sterilis, non modò si sit omninò sterilis, sed etiamsi aliquam modicam afferat vtilitatem, *Idem Ricc. in collect. decis. 3054. part. 7.* vbi etiam decisum refert, quod hoc casu vtilitas respicitur tempore primæ concessionis, quando bona erant sterilia, non autem tempore renouationis.

Quæres, an concessio in emphyteusim vitietur in totum, quando alteratur, seu mutatur consuetudo, vel potius substineatur quatenus facta est intra solitam formam?

Resp. quod si recipit commodam diuisionem, tunc substinetur in ea parte, quia vtile per inutile non vitiatur, etiamsi vnica tantum concessio facta esset; sed si daretur casus, in quo vtile ab inutili non possit commodè diuidi, tunc tota concessio vitiaretur, *Clar. in §. emphyteusis quæst. 6. vers. scias tamen, & in §. feudum, q. 13. in fin.* vbi dicit, hanc esse veriorem, & magis communem opinionem. Vnde si prima concessio erat pro masculis tantum, & secunda fiat etiam pro feminis, valebit quoad masculos tantum *Genuens. in prax. Archiep. cap. 60. nu. 6.* vbi testatur de communi, ita etiam si res Ecclesiæ solita erat concedi in tertiam generationem, & concedatur, vltra tres valebit concessio vsque ad tertiam, licet quoad reliquas sit nulla, *Rot. in Vlixbonen. 2. Iunij 1567. coram Sarmiento*, quam refert *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. prima, resolut. 115. & in collect. dec. 3054 p. 7.* vbi etiam citat *Castrens. in Auth. qui*

rem in fin. & ibi Dec.num.22. Cagnol.nu. 60. C.de Sacrosſ. Eccleſ. & alios, & est communis opinio.

§. II.

An Prælatus poſſit ſine ſolemnitate infeudare, vel in emphyteuſim concedere res ſolitas concedi, quando ceſſat prima cauſa conceſſionis.

15 RESP. negatiuè, & ideò quando res inculta data eſſet in emphyteuſim, vt reduceretur ad culturam, ſi poſtea redacta ad culturam rediret ad Eccleſiam, non poterit de nouo concedi abſque aſſenſus Sedis Apoſtolicæ, quia tunc fieri non poſſet cum euidenti Eccleſiæ vtilitate *Piaſec. in Prax.Ep.par. 2. capit.5. num.32. Benintend. dec.13.numer.8. Ricc.in Collect. deciſ.2330. part.6. & in Prax.parte prima, reſol.4.* & alii apud *Barboſ. de offic.& pot.Epiſcop. part.3. alleg.95. num.33.* idem dicendum, quando Eccleſia tempore primæ conceſſionis erat diues, nunc verò paupertate laboret, *Genuenſ. in Prax. Archiepiſc. cap.60. numer.6. vbi de communi*, ſecus eſſet ſi prima cauſa conceſſionis adhuc duraret, *Ricc. in Prax. parte 1. dict.reſolut.4. & in Collect.deciſ.3054. part.7.*

§. III.

An poſſit alienari res ſolita concedi, ſi eſt incorporata menſæ Eccleſiæ.

16 RESP. negatiuè, & ideò ſi Prælatus expreſsè deſcribi faciat rem reuerſam inter bona menſæ, aut ſi collegerit fructus ipſius, provt ſolet facere de aliis rebus incorporatis, non poterit huiuſmodi rem iterum in emphyteuſim concedere, quia hic caſus non reperitur à iure permiſſus, *Clar. in §. feudum verſ.nunc pro intelligentia, Guid. Pap.dec.154.num.3.Ricc.in collect.deciſio. 2342.p.6.& deciſ.3054.p.7. Barboſ.d.all. 95.nu.29.* & alij communiter.

17 Addit *Genuenſ.in Prax.vt ſupr. cap.60. num.6.* quod nec poteſt de nouo concedi res data Eccleſiæ cum conditione, & pacto, quod alienari non poſſit, hoc enim caſu Eccleſia huiuſmodi rem neque ex cauſa neceſſitatis diſtrahere poteſt, ſi habeat alia bona *gloſ. in c.verum de condit. app. Afflict. deciſio.17.numer.5. verſ.octauo.*

SVMMARIVM.

CAP. VII.

De bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſsunt.

1 BOna quæ ſeruando ſeruari non poſſunt ea cenſentur, quæ triennio durare non ſolent quales ſunt fructus, veſtes attritæ etiamſi pretioſæ fuerint, animalia ſuperuacua, & his ſimilia, *vt d. gloſ.ſing.in l.vnic.Cod.ſi aduer. vſucap.* & alii apud *Genuen.in Prax. Archiepiſc.cap. 60.nu.10.& ſeq.Ricc.in Prax.for.eccleſ.p. 1.reſolut.76.*

2 Item arbores opacæ, vetuſtæ, corruptæ, vel infructiferæ, quas Beneficiatus liberè poteſt incidere, præſertim ſi ex earum inciſione fundus reddatur fructuoſior, *Nau.conſ.6.nu.2. de Reb.eccleſ. & c.Tiraq.de Retr.conuent.§.5.gloſ.1. à n.23.vſq;ad 30.Redoan.de reb.eccleſ.q.79. cap.7.*

cap.7. quos refert, & sequitur *Quarant.in verb.alienat.num.33. Bonacin.in tract.de alien.bonor. Eccles.disp.2.q. vnic.punct.2.*
3 *num.8.* & ideò Beneficiatus potest etiam huiusmodi arbores absque solemnitate alienare, *Nauar.cons.6. in fin.de reb. Eccles.* etiamsi aliæ arbores non substituantur in locum inutilium *Ricc. in Prax. for. Eccles.part.1.resolut.130.* quicquid dicat *Quarant. & Bonacin.locis cit.* & alij. Vn-
4 de pœnas dictæ extrauag. non incurreret Beneficiatus, qui oliuetum antiquum, quod modicos fructus reddit, aut syluam inutilem extirpat, vt ibidem vineam plantet, *Nau.dict.cons.6. de reb.eccles.Ricc.in Prax.d.p.1.res.130.* quamuis contrarium tenet *Bonacin.loco cit. punct. 2.nu.8.* vbi alios refert.

5 Pecunia quoque inter bona, quæ seruando seruari non possunt regulariter numeratur *Genuens. dict. cap.60. numer. 11. Quarant. in verb. alienatio num. 25.*
6 aliquando tamen computatur inter immobilia, videlicet si redacta sit ex venditione rei siue immobilis, siue mobilis pretiosæ *Quarant.vbi supr.num.25.Bonacin.d.punct.2.num.5.Barbos.de offic.& pot. Episc.p.3.alleg.95.num.42. contra Genuen. dict.cap.60.num.13.* & alios per eum re-
7 latos; vel si destinata sit ex voluntate superioris, vel testatoris, aut donantis ad emptionem stabilium, censuum, vel mobilium pretiosorum, qualis est pecunia, quæ pro monialium dote, aut sustentatione traditur, vt dicunt DD. citati, *Ricc.in Prax.for. Eccles.p.1.* quod eo
8 magis procedit in pecunia non otiosa, sed fructifera, qualis est pecunia in montibus, vel censibus collocata *clem.exiui, §.cumque annui reditus de verbor. signific. Bonacin. vbi supr. num.5.* & alij communiter.

9 Obserua tamen, quod pecunia deputata ad bona immobilia emenda insumi potest absq; assensu Apostolico in emendis agris, aut in emenda, vel construenda domo necessaria, quia huiusmodi pecunia seruari solum debet, donec impendatur in vsum, ad quem fuit destinata, *Genuens.d.c.60.nu.11.in fin. Bonacin.loco cit.nu.5.vers.obserua.*

10 An verò fructus beneficij locari possint vltra triennium? aliqui affirmant, tum quia fructus numerantur inter bona, quæ seruando seruari non possunt, tum etiam quia extrau. ambitiosæ videtur locum habere in locationibus bonorum, & rerum, non verò in locationibus fructuum, & redituum, ita Redoan. Zerol. & alij apud *Garc. de benefic. par.2.cap.1.nu.29. & apud Barbos. d.all. 95.num.19.*

Sed contraria sententia est verior, tum quia per locationem constituitur ius in re *Bellam.dec.747.Couar. var.resol. lib.2. cap.16. num.1.* quos refert, & sequitur *Ricc.in Prax.1.resol.116.* tum quia fructus percipiendi, & nascituri, & computari debent inter bona, quæ seruando seruari possunt, tum quia *in extrauag. ambitiosæ*, fit mentio etiam de fructibus ibi, ac de fructibus, & bonis ita *Nau. in man.cap.25. num.137. & cons.11. de reb. Eccles.Tolet.in sum.lib.5.cap.91. Ludou. Lopez. instruct.consc.1.to.cap.199. Cened. in collect.76.ad Decret.nu.3. Gutier. Can. qq.lib.1.c.8.a num.15.* & alii plures apud *Garc.d.p.2.cap.1.nu.33. & seq. Barbos.loco cit.alleg.95.nu.20.* idemque dicendum est de fructibus pensionis Ecclesiasticæ, qui similiter vltra tres annos locari nequeunt *Nau.consil.11.de reb.Eccl.Ricc.in Prax.for.eccles.p.1.res.110.*

11 Secus esset, quando quis obligat se actione personali ad dandam commoditatem, & vtilitatem percipiendi fructus vita sua durante, vel tanto tempore vltra triennium, quia tunc non transfertur aliquod ius in re, sed tenetur dumtaxat exhibere conductori commoditatem percipiendi fructus, *Bart.in leg.Codicillis, §.instituto.num.4.ff.de leg.2.Quarant.in verb.alienatio num.18. vers.tertiò declaratur,* vbi citat *Rebuff. & Molin. & de pensione tradit Megal.tom.1.var.resol. 84.num.7. Nau.cons.62. de Simon. Garc. de benef.p.2.cap.1. num.38.* quamuis contrarium teneant alij Doctores, quos refert, & sequitur *Ricc.in Prax.for.Eccles. part.1.resol.110.*

SVMMARIVM.

1 *Vineolæ exiguæ auctoritate Episcopi alienari possunt.*
2 *Quoad res exigui valoris sufficit aucto-*

ritas Episcopi in locatione vltra triennium.

3 *An sufficiat auctoritas Vicarij Episcopi.*

4 *An prædium exiguum ecclesiæ vtile possit absque assensu Papæ alienari.*

5 *Et an possit alienari inconsulto Papa modica pars magni prædij ecclesiæ.*

6 *Quæ censeantur res exigui valoris.*

7 *An in permutatione inter ipsas Ecclesias requiratur beneplacitum apostolicum, & num. 8.*

9 *An transactio de re ecclesiæ possit fieri sine solemnitate, & nu. 10.*

11 *An Rector Ecclesiæ possit absque solemnitate cedere actionem ad rem mobilem.*

12 *Et an possit facere compromissum.*

13 *Quid si ecclesiæ competit actio ad fundum, vel ad pecuniam alternatiuè.*

14 *An alienantes, vel recipientes res exigui valoris incidant in pęnas d. extrau. Ambitiosæ.*

CAP. VIII.

Quo casu sufficiat auctoritas Episcopi; in alienatione rei Ecclesiæ.

§. I.

An in rebus exigui valoris sufficiat auctoritas Episcopi.

1 RESP. affirmatiuè, & ideò vineolæ exiguæ, & ecclesiæ minus vtiles auctoritate Episcopi alienari possunt, *cap. terrulas* 12. *qu.* 2. cuius dispositioni neque per dictam extrau. Ambitiosæ, neque per decretum Concilij derogatum fuit, vt censuit Sacr. Congregatio Concilij teste *Vulp. in Prax. Iudic. for. Eccles. cap. 6. num.* 26. & refertur etiam inter *Decis. Diuers. par. 4. dec.* 149. ratio vide-
2 tur esse, quia in d. Extrau. excipiuntur casus à iure permissi, *Genuens. in Prax. Archiepisc. cap. 60. num. 3. Barbos. de offic. & pot. Episcop. par. 3. alleg. 95. num.* 50 vndè sufficit auctoritas Episcopi in locatione vltra triennium quoad res exigui valoris, *Quarant. in ver. alienatio num.* 18. *vers. secundò declaratur Ricc. in Prax. for. eccles. part. 1. resol.* 109. *Barbos. loco cit. d.*
3 *alleg. 95. num.* 51. non tamen sufficeret auctoritas Vicarij, seu officialis Episcopi, nisi habeat speciale mandatum, vt decisum refert *Ricc. in Collect. decisio.* 2201. *par.* 6.

4 Secus dicendum est, quando prædium esset Ecclesiæ vtile, hoc enim casu licet sit exiguum, non tamen posset absque assensu Sedis Apostolicæ alienari, *cap. 1. vbi glos. 17. quæst.* 4. quemadmodum nec
5 potest absque beneplacito Papæ alienari modica pars magni prædij Ecclesiæ, quia hoc modo possunt paulatim alienari omnia prædia Ecclesiæ in fraudem legis, *Genuens. dict. cap. 60. num. 3. in fin.*

§. II.

Quæ dicantur res modicæ, seu exigui valoris.

6 RESP. quod quando valor rei, quæ alienatur, summam 25. aureorum non excedit, solet pro pauca, aut modica summa reputari, vt censuit Sacr. Congreg. Episcoporum 22. Maij 1601. apud *Glian. in verb. Alienantes numer.* 7. sed alii Doctores id remittunt arbitrio Iudicis, qui attendere debet consuetudinem locorum, & quantitatem rei, quæ alienatur *iuxta cap. cæterum de Donat.* item conditionem Ecclesiæ, si est tenuis, vel multum abundans, & qualitatem temporum, & rerum *Quarant. vbi supra num.* 41. *Genuens. in Prax. d. cap. 60 numer. 3. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. res.* 36. vndè obseruat *Barbos. d. p. 3. all. 95 num.* 51. quod modicum potest esse vsq; ad 50. aureos, alibi vsque ad 20. & alibi vsque ad 10. & etiam minus respectu qualitatis, & conditionis locorum, & Ecclesiarum.

§. III.

An in permutatione rerum vnius Ecclesiæ cum bonis alterius Ecclesiæ sufficiat decretum Episcopi.

7 AFfirmatiuè respondent Doctores apud *Barbos. d. alleg. 95. num. 55. & seq.* tum quia hic casus est à iure per-

permissus *in capit. 1. de Reb. Eccles. alien.* tum quia textus in *dict. extrau. Ambitiosæ*, videtur loqui de permutationibus faciendis cum laicis, vt colligitur ex illis verbis, *prophanis vsibus applicare*, & hoc casu non trans fertur dominium in prophanos vsus, & ita etiam tenet *Vulp. in Prax. for. Eccles. cap. 6. numer. 15.* vbi dicit, validam tunc esse permutationem, si pro vtriusque Ecclesiæ commoditate fiat *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. res. 35. & 71.* vbi hanc sententiam admittit etiam in alienatione rei vnius Ecclesiæ alteri facta.

8 Sed quidquid sit de iure, contrarium in praxi seruatur, nam si agitur de summa notabili, recurritur pro licentia ad Sedem Apostolicam, *vt d. Quaran. loc. cit. n. 15. Barbos. vbi sup. nu. 57. in fin. Ricc. d. res. 35. & 71. in fin.*

§. IV.

An transactio de re Ecclesiæ possit fieri sine solemnitate.

9 Affirmatiuè respondent Doctores, modò sit de re dubia, cum euidenti Ecclesiæ, vtilitate, & possessio non sit penes ecclesiam, nam si per transactionem Ecclesia rem relaxaret, in cuius possessione existit, tunc proculdubio solemnitates requiruntur, vt post *Rebuff. & Roland. dict. Quarant. in verb. alienatio, numer. 43. vers. Duodecimò limita Ricc. in Collect. decisio. 3054. parte 7. & in Prax. for. Eccles. part. prima, resol. 43.* & alii apud *Barbos. dict. alleg. 95 num. 83.* quod intellige dummodo accedat etiam consensus Episcopi, qui cognoscere debet de euidenti Ecclesiæ vtilitate *iuxta cap. statuimus de transact.* alias huiusmodi transactio non ligaret successorem, *vt dict. glos. communiter recepta in cap. veniens verb. inter alios eod. tit.*

10 Alij verò distinguunt, aut agitur de modica summa, & tunc in transactione sufficit auctoritas Episcopi, aut agitur de summa notabili, & tunc requiritur beneplacitum Sedis Apostolicæ, *vt constat ex dict. cap. veniens. de Transact.* & ita practicari dicit *Quarant. vbi sup. n. 43. in fin.* præsertim si in huiusmodi transactione remittantur iura, & actiones ad immobilia *Ricc. in Prax. for. Eccl. p. 3. res. 165 Barbos. d. p. 3. alleg. 95. nu. 46. vbi cit. Menoch. Valasc. & alios.*

11 Ex quo resoluitur aliud dubium, an Rector Ecclesiæ possit cedere actionem ad rem mobilem? in quo pariter distinguendum est, nam si huiusmodi actio competit ad rem mobilem, quæ seruando seruari non potest, tunc Rector potest actionem cedere, quemadmodum posset rem ipsa distrahere: aut verò actio competit ad res mobiles, quæ seruando seruari possunt, & tunc non potest absq; beneplacito Sedis Apostolicæ, modò sint notabilis valoris *Ricc. in Prax. part. 3. resol. 163.*

12 Idem dicendum de compromisso, nam si illud fiat de rebus immobilibus, vel quæ seruando seruari possunt, non valet sine sedis Apostolicæ beneplacito, quia compromissum est species alienationis; secus si fiat de rebus, quæ seruando seruari non possunt iuxta ea, quæ supra diximus, & notat idem *Ricc. in Prax. d. p. 3. resol. 165.*

13 Sed quid, si Ecclesiæ competit actio ad fundum, vel ad pecuniam alternatiuè? Resp. quod aut electio est ipsius Ecclesiæ, & tunc sine licentia sedis Apostolicæ non potest Ecclesia cedere, ac si ipsa actio ad immobile competeret: vel electio est debitoris, & tunc inspiciendus est finis, nam si Ecclesiæ debitor soluet pecuniam, valet cessio, si verò consignet prædium, non valet, *Bart. in leg. si sic legatum, §. vltim. num. 6. ff. de leg. 1. & in leg. si ex legati causa nu. 6. ff. de verbor. oblig. idem Ricc. loco cit. d. res. 163.* vbi alios refert.

§. V.

An Alienantes, vel recipientes res exigui valoris incidant in censuras, & pœnas extrau. ambitiosæ.

14 Resp. negatiuè, quia cum d. extrau. sanciuerit pœnas, & censuras contra alienantes res Ecclesiasticas maioris valoris inconsulto Rom. Pontif. non debet extendi ad bona exigui va-

valoris, pœnæ enim sunt restringendæ, non ampliandæ, ita *Ricc. in Prax. for. Eccles. p.2. resol. 383.*

SVMMARIVM.

1 *Reus confugiens ad Ecclesiam, inde extrahi non potest, & nu. 2. 3. & 4.*
5 *Quid si reus ligatus à ministris Curiæ ad Ecclesiam confugiat, vel ab ea blanditijs, aut promissionibus educitur.*
6 *Ecclesia tenetur reo confugienti ad Ecclesiam alimenta subministrare, si non habeat vndè viuat.*
7 *Non licet Curiæ sæculari ponere custodes circumcirca Ecclesiam, nè ad reum alimenta deferantur.*
8 *Reus dum existit in Ecclesia non potest de iure damnari ad mortem, vel aliam pęnam corporalem.*
9 *Contrarium de consuetudine seruatur.*
10 *Ecclesia etiam non benedicta gaudet immunitate.*
11 *Eadem immunitate gaudet locus omnis diuinis officijs, dedicatus, auctoritate Episcopi.*
12 *Ecclesia polluta, aut interdicta immunitate gaudet.*
13 *Item Ecclesia diruta, dummodo subsit spes refectionis.*
14 *Eadem immun. gaudet Cęmeterium.*
15 *Item ostium, & porticus cęmeterij.*
16 *An hoc procedat, quando cęmeterium non est benedictum.*
17 *Tota Ecclesiæ fabrica gaudet immunitate.*
18 *Item campanile etiam ab ecclesia disiunctum, dummodo sit intra 30. passus.*
19 *An confugiens ad ianuam ecclesiæ gaudeat immunitate.*
20 *Quid si amplectatur parietem Ecclesiæ partis exterioris.*
21 *Quid si reus per caput, & humeros in loco sacro existeret, & tibias, ac pedes extra haberet.*
22 *Domus Ecclesiæ existentes intra 30. vel 40. passus gaudent immunitate.*
23 *An platea eccles. gaudeat immun.*
24 *Scalæ ecclesiæ pertinentes ad publicam viam an gaudeant immunitate.*
25 *Immunitas Ecclesiæ etiam vltra 30. aut 40. passus extenditur, vbi domus ecclesiæ plus spatij haberent.*
26 *Quid passus nomine intelligatur.*
27 *Huiusmodi passus desumendi sunt ab Ecclesiæ ianuis per circuitum.*
28 *Curia sæcularis non potest in domo Clerici laicorum bona perquirere.*
29 *Monasteria virorum, ac mulierum eorumque claustrum, ac viridarium, seu hortus sub clausura contentus gaudent immunitate.*
30 *Item Hospitale, seminarium puerorum, domus puellarum, vel orphanorum Episcopi auctoritate fundatæ, domus clericorum in communi viuentium, ac priuata oratoria Episcopi auctoritate erecta.*
31 *Oratoria priuata auctoritate erecta, an gaudeant immunitate.*
32 *Quando oratoria præsumantur Episcopi auctoritate fundata.*
33 *An Collegia Doctorum, seu scholarium immunitate gaudeant.*
34 *Palatium Episcopi etiam extra 40. passus situ gaudet immunitate.*
35 *An eadem immunitate gaudeant palatia Episcoporum titularium, vel extra Diæcesim existentium.*
36 *Palatia S. R. E. Cardinalium extra Vrbem Romam gaudent immunitate.*
37 *An existens supra tectum palatij Episcopalis, aut aliarum domorum Ecclesiæ gaudeat immunitate.*
38 *Ad Episcopum spectat cognoscere, an reus captus sit in loco sacro.*
39 *An confugiens ad Sacerdotem Sacram Eucharistiam gestantem gaudeat immunitate.*
40 *Quid si non tangat Sacerdotem, sed solum sit in cubiculo, vbi Sacerdos moratur pro communicando infirmo.*
41 *Quid si hastam baldachini defert, vel se immisceat personis prosequentibus Sanctiss. Sacramentum.*
42 *An gaudeat immunitate confugiens ad Sacerdotem deferentem oleum sanctum.*
43 *Sacerdos ipse, qui indutus cotta & stola extra Ecclesiam incedit ad ministrandum oleum Sanctum, vel ad deferendum defunctum in Ecclesiam, gaudet immunitate.*
44 *Omnes delinquentes, exceptis casibus in constitutione Gregorij XIV. contentis, immunitate.*

45 Fi-

tio accepto occidat infidelem.
88 *Quid si tantum vulnerauit.*
89 *Quid si suum inimicum occiderit.*
90 *An mandantes sint rei assassinij, si homicidium sequutum non fuerit.*
91 *Fautores, auxiliatores, & receptatores assassinorum immunitate non gaudent.*
92 *An immunitate priuetur mediator assassinij.*
93 *Assassinium probatur per probabilia argumenta, etiamsi non sint indubitata.*
94 *Hæretici priuantur immunitate, & qui veniant nomine hæreticorum.*
95 *Blasphemi hæreticales, & alij de hæresi suspecti non gaudent immunitate.*
96 *An apostata à religione gaudeat immunitate.*
97 *Quæ dicatur blasphemia hæreticalis, & quæ non hæreticalis.*
98 *Rei criminis læsæ maiestatis in personam Principis non gaudent immunitate, & quomodò hoc intelligatur.*
99 *An offendens consiliarium supremi Principis gaudeat immunitate.*
100 *An priuentur immunitates offendentes S.R.E. Cardinales, Nuncios Apostolicos, Episcopos, vxorem, aut filium Regis, oratorem, Proregem, aut alios ministros Principis, aut Baronem.*
101 *An de hoc crimine læsæ Maiestatis cognosci, & procedi possit post mortem delinquentis.*
102 *An confiscatio bonorum locum habeat, si crimen læsæ Maiestatis committatur contra Principem inferiorem.*
103 *An gaudeant immunitate non reuelantes huiusmodi reos, aut illos defendentes post factum.*
104 *Clerici offendentes Principem, an gaudeant immunitate.*
105 *Et an eadem immunitate gaudeat coniurans, seu machinans, vt tradat inimicis regnum, vel Ciuitatem.*
106 *Et quid si subditi per rebellionem resistunt Principi.*
107 *An reus possit capi in Ecclesia si dubitetur, eum commisisse crimen in Constitutione Gregorij exceptum.*
108 *Episcopus in tali casu debet formare processum ad probandum, an delictum sit de exceptis, nec sufficeret processus factus per Curiam sæcularem.*
109 *De delicto in dicta constitutione excepto debet plenè, & concludenter constare.*
110 *Refertur declaratio Clementis Octaui.*
111 *An Episcopus absoluere possit ab excommunicatione contracta ob violatam Ecclesiæ immunitatem.*
112 *Ad huiusmodi censuram incurrendam non requiritur actus, completus, sed sufficit attentatus, & quomodo id intelligatur.*

CAP. IX.

De Immunitate Ecclesiastica.

§. I.

Quænam loca immunitate gaudeant.

1 PRæcipuum Ecclesiarum priuilegium est, quod ad eas Reus confugiens indè extrahi non potest, *capit. miror cum seq. 17. quæst. 4. capit. inter alia de Immun. Eccles. leg. præsenti, Cod. de His, qui ad Eccles. confug.* & nouissimè statuit Gregor. XIV. in Constitut. incip. *Cum alias nonnulli, quam refert Quarant. in ver. Reuerentia diuinorum:* siue se exemerit è manibus familiæ,
2 & liber confugiat ad Ecclesiam, siue
3 ligatus secum traxerit satellitem in Ecclesiam, vtroque enim casu gaudet immunitate, *Clar. §. fin. quæst. 30. versic. scias autem Dian. part. prima, tractat. primo resolut. 13 & part. 3. tract. primo, resolut. 36. & part. 4. tractat. 1. resolut. 106. Lezan. in Summ. qq. regul. tom. 3. ver. Immunitas Ecclesiarum num. 19. Locatell. de Quæst. iudic. inspect. 5. nu. 162.* vbi dicit, hanc esse æquiorem, & rationabiliorem
4 sententiam, quod procederet, etiamsi postea aufugeret extra Ecclesiam timore satellitum, vel inimicorum eum persequentium; hoc enim casu adhuc gauderet immunitate, & per consequens

quens esset restituendus Ecclesiæ; quia tunc non spontè, sed coactè exiuit ab Ecclesia, cum in hoc sufficiat timor futurus, vt probat *Ricc. in Prax. for. Eccles.*
5 *part.* 2. *resol.*430. quamvis secus esset, si dum ligatus extra Ecclesiam ad carcerem duceretur, se in terram proijceret intra atrium Ecclesiæ, tunc enim non gauderet immunitate, vt *dict. Lezan. in Summ. qq. regul. tom.*3. *in verb. Immunitas Ecclesiarum, num.*19. *Ricc. in Collect. decis.* 109. *part.* 1. quemadmodum neque hac immunitate gaudet, qui ab Ecclesia non extrahitur per vim, dolum, aut metum, sed precibus tantum, blanditijs, aut promissionibus educitur, hoc enim casu non est inuitus *Lezan. loc. cit. in ver. Immunitas Ecclesiarum, num.*18.

6 Addunt DD. quod si reus confugiens ad Ecclesiam non habeat, vnde viuat, vel si habeat, eo vti non potest, tenetur ipsa Ecclesia, seu Clerici illius Ecclesiæ tàm sæculares, quàm regulares necessaria alimenta illi subministrare *leg. præsenti*, §. *sanè, C. de His, qui ad Eccles. confug. glos. in c. diffiniuit* 17. *quæst.*4. *Lezan. vt supra num.* 23. *Ricc. in Prax. for. Eccles. part.*2. *resolut.* 422. *& alij apud Dian. part.*6. *tract.*1. *resol.* 33. *vers. & tandem ad id.*

7 Quare non licet Curiæ sæculari ponere custodes circumcirca Ecclesiam, in qua delinquens se recepit, ne ad eum alimenta deferantur, & si hoc faceret, esset violata immunitas Ecclesiastica *Abb. in cap. inter alia, num.*13. *de Immunit. Eccles. Couar. variar. resol. lib.*2. *cap.*20. *num.*17. quos refert, & sequitur *Vulp. in Prax. iudic. cap.*3. *num.*25. *Clar. dict.* §. *final. quæst.* 30. *vers. quæro modò.*

8 Item non potest reus, dum existit in Ecclesia, damnari ad mortem, vel ad pœnam corporalem, puta ad exilium, triremes, verbera, vel perpetuum carcerem, *iuxt. text. in cap. inter alia, vbi glos. in ver. puniendus de Immun. Eccles. & cap. id constituimus* 17. *q.*4. quamvis de consuetudi-
9 ne aliter seruetur: solent enim Iudices citare delinquentem, illumque condemnare ad mortem, vel ad aliam pœnam iuxta delicti qualitatem; non enim damnatur, vt mors, vel alia pęna corporalis exequutioni mandetur, dum reus in Ecclesia existit, sed dum licitè inferri poterit, vt *dict. Farinac. in Prax. crim. tom.*2. *de Carcer. quæst.*28. *num.*77. *ad fin.* quem refert *Bonacin. tom.*2. *disp.*3. *quæst.*7. *punct.* 3. *num.*9.

10 Hac autem immunitate gaudet non solum Ecclesia benedicta, & consecrata, sed etiam non consecrata, nec benedicta, dummodò sit auctoritate Episcopi ædificata *cap. Ecclesiæ de Immunit. Eccles. Bellet. Disquis. Cleric. part.*1. *tit. de fauor. Cleric. real.* §.4. *num.*27. *Barbos. in cap. tuarum, num.*10. *de Priuileg.* atque etiam lo-
11 cus omnis diuinis officijs dedicatus auctoritate Episcopi primarium lapidem imponentis, aut ibi crucem erigentis, etiamsi non fuerint ibi celebrata diuina officia *cap. nulli liceat* 12. *quæst.*2. *cap. nemo Ecclesiam, de Consecrat. distinct.*1. *dict. cap. Ecclesiæ in fin. Sylu. in Summ. ver. Immunitas* 1. *q.*1. *Bellett. loco cit. num.*27. *Bonacin. de Censur. in partic. disp.*2. *quæst.* 3. *punct.*16. §.4. *num.*2. *Dian. part.*6. *tract.*1. *res.*1. *& alij*, quicquid dicat *glos. in d. cap. Eccles. ver. celebrantur*, & alij, quos refert, & sequitur *Vulp. in Prax. Iudic. cap.* 3. *num.* 18. quamvis enim ibi diuina officia nondum celebrari cæperint, locus tamen adhuc est Deo dicatus, & ideò immunitate gaudere debet, vt expressè decernitur in *dict. cap. Eccles.* & ità frequentiori interpretum consensu, receptum esse testatur *Clar.* §. *fin. q.*30. *vers. quæro si constructa, &c.* etiamsi Ecclesia nondum sit perfectè constructa *Dian. d. p.*6. *tra.*1. *res.*1.

12 Neque huiusmodi priuilegium amittit Ecclesia polluta, aut interdicta *Sylu. loco cit. Bellett. vbi supra num.*24. & ità tenent alij Doctores communiter, quemadmodum Clericus interdictus adhuc retinet sua priuilegia *Dian.* plures referens *dict. part.*6. *tract.*1. *resol.* 1. obsequium enim, quod Ecclesijs debetur, ob Dei reuerentiam præstatur, & ideò propter hominum culpam cessare non debet; immò etiamsi
13 diruta sit, adhuc gaudet immunitate *leg. in tantum, ff. de Rer. diuis.* dummodò subsit spes refectionis; secus si auctoritate superioris destructa sit sine spe reædificationis *Clar. loco cit. quæst.*30. *versic. maius est dubium Vulp. in Prax. Iudic. cap.*3. *num.* 18. & alij apud *Dian. dict. part.*6. *tractat.* 1. *res.*1. *versicul. verum affirmatiuæ sententiæ.*

14 Hoc

14 Hoc etiam immunitatis priuilegium extenditur ad Cemeterium Ecclesiæ, *cap. consuluisti de Consecr. Eccles. vel Altar. cap. cum Ecclesia, vbi glos. in ver. cemeterijs de immun. Eccles.* etiamsi pollutum, & interdictum sit. *Diana part. 6. tract. 1. resol. 6.* siue cemeterium sit contiguum Ecclesiæ, siue separatum, *cap. vnic. de consecr. Eccles. in 6. Diana part. 4. tract. 1. resol. 108. & part. 6. tract. 1. resol. 6.* vbi id ex-
15 tendit etiam ad ostium, & porticum cemeterij, quod procedit, quando auctoritate Episcopi locus aliquis pro cemeterio est deputatus *cap. ad hæc vbi glos. de Relig. domibus, glos. in cap. in Ecclesiastico 13. quæst. 2.* quam esse communiter receptam *dict. Genuens. in Prax. Archiepisc. cap. 33. num. 21.* quamvis neque consecratus, ne-
16 que benedictus sit, vt supra de Ecclesia diximus ex *dict. cap. nulli liceat 12. quæst. 2. Dian. part. 6. tract. 1. resol. 6.* nam si religiosum locum vnusquisque sua voluntate facere poterat eo ipso, quod mortuum inferebat in locum suum, vel ipsius defuncti, vt in *leg. in tantum, ff. de Rer. diuis. & leg. scriptus, ff. de Relig. domib.* ità multò magis Episcopus locum à se deputatum pro mortuis sepeliendis religiosum facere potest, vt constat ex *dict. cap. ad hæc, & dict. leg. in tantum, versic. sacræ au-*
17 *tem res.* Eadem immunitate gaudet tota Ecclesiæ fabrica, videlicet tectum, sacristia, scalæ, porticus, & atrium quolibet modo Ecclesiæ adhæren. *cap. si quis in atrio, & cap. si quis contumax, vbi glos. ver. adhærentibus 17. quæst. 4. leg. quæ religiosis, ff. de rei vendic. Dian. part. 6. tract. 1. resol. 1. & 3.* & est communis opinio, item
18 campanile, etiamsi disiunctum sit ab Ecclesia, dummodò sit intra 30. passus *Diana part. 4. tract. 1. resol. 108.* Vnde confu-
19 giens ad ianuam Ecclesiæ immunitate gaudet, etiamsi Ecclesiam inueniat clausam, dummodò stet in limine ianuæ, vel portam manibus tangat, vel seram, aut quid simile apprehendat, vt post *Decian.* & alios resoluit *Loccatell. de Quæst. iudic. inspect. 5. num. 163. Bonacin. de censur. in part. disp. 2. quæst. 3. punct. 16. §. 4. num. 19.*
20 vel si parietem Ecclesiæ partis exterioris fuerit amplexus, vt dicunt Doctores apud *Dian. part. 3. tract. 1. resol. 73. & part. 6. tract. 1. resol. 3.* etiamsi manu tantum tangat locum sacrum, & totum corpus esset extra locum sacrum *Ricc. in Prax. part. 2. resol. 429. & part. 3. resol. 560.* quia si captus in scalis, vel ostio, aut atrio Ecclesiæ, vel in spatio 30. passuum per circuitum Ecclesiæ gaudet immunitate, multò magis in hoc casu, cum paries sit annexus, & incorporatus Ecclesiæ *Ricc. dict. resol. 560. Vulp. vbi supr. cap. 3. num. 31.* idemque dicendum, si reus per præci-
21 puam corporis partem, vt per caput, & humeros in loco sacro existeret, licèt tibias, & pedes extra haberet, tunc enim gauderet etiam immunitate *Dian. part. 6. tract. 1. resol. 6. in fin.* vbi citat *Trullench. in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 1. num. 12.*

22 Eadem immunitate gaudent Clericorum ædes existentes intra 30. aut 40. passus iuxtà *cap. sicut antiquitus 17. quæst. 4. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 25. num. 15. Ambrosin. de Immunit. cap. 10. num. 8.* vbi ampliat, etiam in dictis ædibus habitent laici *Leo in Thes. for. Eccles. part. 1. cap. 13. num. 5. Antonin. variar. resol. lib. 1. resol. 18. num. 4. Guazin. Defens. Reor. 1. cap. 37. num. 24, Farinac. de Immunit. Eccles. num. 289. Dian. part. 6. tract. 1. resol. 2. versic. rectè etiam:* dummodò huiusmodi ædes, seu domus sint ipsius Ecclesiæ *Clar. dict. quæst. 30. vers. Hinc est Diana*
23 *part. 3. tract. 1. resol. 71. & part. 6. tract. 1. resolut. 2.* vbi hoc priuilegium extendit etiam ad plateas Ecclesiarum intra dictum spatium. Vnde domus laicorum, sicut & viæ publicæ, cum non pertineant ad Ecclesiam, non gaudent priuilegio immunitatis, quamvis sint proximæ Ecclesijs *glos. in cap. quisquis inuentus verb. vel domos 17. quæst. 4, Dian. dict. part. 6. tract. 1. resol. 2.* Quarè si apertè constaret, scalas Ecclesiæ pertinere ad publicam viam,
24 illiusque partem esse, in tali casu immunitate non gauderent *Bonacin. de legib. disput. 3. quæst. 7. punct. 4. num. 7. & de Censur. in part. disput. 2. quæst. 3. punct. 16. §. 4.*
25 *num. 7.* extenditur tamen Ecclesiæ immunitas etiam vltra 30. aut 40. passus, vbi domus, aut ædes Clericorum plus spatij haberent, vt dicunt DD. apud *Bonacin. de censur. in part. disput. 2. quæst. 3.*
26 *punct. 16. §. 4. num. 6.* passus verò nomine intelligitur mensura quinque pedum

pes

pes autem eſt ſpatium 15. digitorum iuxta *gloſ. communiter receptam in dict. cap. ſicut antiquitus, ver. paſſus*, deſſumendi
27 verò ſunt huiuſmodi paſſus ab Eccleſiæ ianuis per circuitum *cap. diffiniuit* 17. *quæſt.* 4.

28 Adde quod curia ſæcularis non poteſt in domo Clerici etiam propria laicorum bona perquirere, neque ea inde abſtrahere: quia aliàs ſatellites omnes Clericorum domos euertere poſſent, bonaque eorum propria ſub iſto colore diripere, atque ità indirectè traherentur Clerici ad curiam ſæcularem, vbi probare cogerentur, bona eſſe propria *Sperell. deciſ.* 42. *num.* 24. *& ſeq.*

29 Hac etiam immunitate gaudent monaſteria virorum, & mulierum, eorumque clauſtrum, ac viridarium, ſeu hortus ſub clauſura contentus, vt conſtat ex ipſa conſtitut. Greg. XIV. ibi, ab Eccleſijs, monaſterijs, locíſque ſacris, & religioſis, &c. *Bellett. dict.* §. 4. *num.* 37. *Bonacin. de Cenſur. in part. diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 16. §. 4. *num.* 10. *Dian. part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 6. *verſ. & tandem.*

30 Præterea extenditur huiuſmodi immunitas ad omnia alia loca, quæ canonico iure religioſa cenſentur, vt etiam dicitur in *dict. conſtit.* & notat *Bonacin. dict. diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 16. §. 2. *num.* 1. quale eſt Hoſpitale auctoritate Epiſcopi conſtructum *cap. ad hæc de Relig. dom. & dicunt DD.* quos refert, & ſequitur *Dian. part.* 6. *tract.* 1. *reſolut.* 6. *verſic. ſed tranſeamus*, ſeminarium quoque puerorum, domus puellarum, vel orphanorum Epiſcopi auctoritate fundatæ, domus clericorum in communi viuentium, quales ſunt religioſiſſimi Patres oratorij S. Philippi Neri *Genuenſ. in Prax. Archiepiſcop. cap.* 17. *num.* 10. *Bonacin. dict. punct.* 16. §. 4. *num.* 10. *Dian. part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 1. *in fin.* item priuata oratoria Epiſcopi ſimiliter auctoritate erecta *dict. cap. ad hæc de Re-*
31 *lig. dom. Sylu. in ver. Immunitas* 1. *quæſt.* 1. *Dian. part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 1. ſecus eſſet, ſi oratoria huiuſmodi priuata auctoritate conſtructa ſint, etiamſi in eis diuina officia de Epiſcopi licentia celebrentur, quia non ob id cenſentur perpetuò, & immutabiliter, ſeu ſimpliciter dicata cultui diuino *Bonacin. dict. punct.* 16. §. 4. *num.* 14. *Sylu. loco cit. Clar. dict. quæſt.* 30. *verſ. ſed quid dicendum*, vbi de communi, in dubio autem præſumuntur auctoritate Epi-
32 ſcopi fundata, ſi campanam publicam habeant, vel ſi publicè in eis celebretur admittendo quoſcunque ad diuina officia *Bonacin. in tract. de legib. diſp.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 4. *num.* 15. *& de Cenſur. in part. diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 16. §. 4. *num.* 15. vel ſi inſtituta ſint ſub nomine alicuius ſancti, & viſitentur ab Epiſcopo *Dian. dict. part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 6.

33 Addit *Clar. loc. cit. verſic. in hoc autem*, ſcholas, hoc eſt collegia Doctorum, ſeu ſcholarium eadem immunitate gaudere: quamvis contrarium teneant alij Doctores apud *Gabriel. commun. concluſ. lib.* 6. *tit. de pia cauſa concluſ.* 1. *n.* 19. *&* 20. vbi dicit, quod quamvis dicantur loca pia, non tamen habent priuilegia alijs locis pijs conceſſa.

43 Eadem gaudet immunitate palatium Epiſcopi non ſolum ſi ſit intra 40. paſſus *cap. Epiſcopus vilem diſt.* 41. *& cap. ad conſtituimus* 17. *quæſt.* 4. in quo conueniunt omnes Doctores, ſed etiam quando ſitum eſt extra 40. paſſus, vt *dict. gloſ. in dict. cap. ad conſtituimus, ver. vel domo Bellet. dict.* §. 4. *num.* 35. vbi dicit, hanc eſſe communem ſententiam, & alij plures, quos refert, & ſequitur *Dian. part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 27. etiamſi non habeat oratorium, in quo miſſa celebretur idem *Dian. part.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 96. *& part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 4. vbi *reſol.* 5. hoc priuilegium extendit
35 etiam ad palatia, ſeu domos Epiſcoporum titularium, vel extra Diœceſim exiſtentium, quicquid in contrarium dicat *Vulp. in Prax. Iudic. cap.* 3. *num.* 19. *Clar. dict. quæſt.* 30. *verſic. ſcias etiam*, & alij apud *Bonacin. dict. punct.* 16. §. 4. *num.* 11. ratio potiſſima eſt, quia hæc immunitas conceſſa eſt propter dignitatem perſonæ, ac propter muneris ſanctitatem, quemadmodum tota familia Epiſcopi quamvis laica eius intuitu gaudet priuilegio fori,
36 & ideò etiam palatia S. R. E. Cardinalium immunitate gaudent, vt *dict. Clar. dict. quæſt.* 30. *verſ. item adde*, quod intellige extra vrbem Romam *Dian. part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 37. *& part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 5. hoc enim priuilegium non ſeruatur in vrbe, vt conſulatur bono publico, & de-

lin-

linquentes puniantur, qui vix puniri posſent, ſi huiuſmodi priuilegium obſeruaretur, vt notat *Bonacin. de Cenſur. in part. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 16. §. 4. num. 12.*

37 Quare exiſtens etiam ſupra tectum palatij Epiſcopalis, aut aliarum domorum Eccleſiæ intra tamen citatos fines *iuxta cap. ſicut antiquitus*, gauderet immunitate *Mar. Italia de immunit. Eccleſ. cap. 4. §. 9. num. 42. & 25. Peregrin. eod. tractat. cap. 4. num. 40. & 41. Sperell. deciſ. 63. num. 8. & ſeq. Bonacin. dict. punct. 16. §. 4. num. 19.* tum quia exiſtens ſupra tectum loci immunis dicitur eſſe intra ſitum eiuſdem loci, tum quia domus ex tribus conſtat, fundamento, pariete, & tecto *gloſ. in leg. cum qui ædes ver. conſtent, ff. de vſucap.* & ideò non debent huiuſmodi partes integrales diuerſo iure cenſeri *dict. leg. cum qui ædes Mar. Ital. vbi ſupra num. 25. Sperell. loco cit.*

38 Ad iudicem autem Eccleſiaſticum ſpectat cognoſcere, ſi controuerſia ſit, an reus captus fuerit in loco ſacro, vt dicunt DD. quos refert, & ſequitur *Dian. part. 3. tract. 1. reſol. 32.* quemadmodum ſi reus captus à iudice laico dicit, ſe eſſe clericum, huius rei cognitio ad Eccleſiaſticum Iudicem ſimiliter pertinet *cap. ſi iudex de ſent. excommun.* Quæres an confugiens ad Sacerdotem ſacram Euchariſtiam geſtantem gaudeat immunitate?

39 Affirmatiuam ſententiam tenent communiter Doctores propter reuerentiam tanti Sacramenti *Clar. §. fin. dict. quæſt. 30. verſ. vltimò quæro Ambroſin. de Immunit. Eccleſ. cap. 10. num. 9. Duard. in Bull. Cœn. Dom. lib. 2. can. 15. quæſt. 16. num. 8. Bellet. Diſquiſ. cleric. part. 1. tit. de fauor. cler. real. §. 4. num. 38. Vulp. in Prax. Iud. cap. 3. num. 16. & 17.* & hanc eſſe magis communem opinionem dicit *Farinac. tom. 1. de Carcer. quæſt. 28. num. 11.* quod procedit

40 etiamſi non tangat Sacerdotem, ſed ſolum ſit in cubiculo, vbi Sacerdos cum Sanctiſſimo Sacramento moratur pro communicando infirmo *Dian. part. 1. tractat. 1. reſol. 28. contra Bonacin. de Cenſur. in partic. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 16. §. 4. nu. 27. in fin.*

41 Eadem immunitate gaudet, qui vel haſtam Baldachini defert, vel ſe immiſcet perſonis proſequentibus Sanctiſſimum Sacramentum, quia iſti vna cum Sacerdote conficiunt vnam Eccleſiam *arg. leg. quiſquis, Cod. ad leg. Iul. Maieſt. ità Mar. Ital. de Immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 4. §. 10. in fin. Peregrin. eod. tract. cap. 4. num. 79. in fin. Dian. dict. reſol. 28. Sperell. deciſ. 49. num. 6.*

42 Secus eſſet, ſi quis confugeret ad Sacerdotem non deferentem Sanctiſſimum Sacramentum: tunc enim non gauderet immunitate, quamvis illum amplecteretur, & poſſet Curia ſæcularis reum à Sacerdote auellere, etiamſi Sacerdos deferret oleum ſanctum *Ricc. deciſ. 88. num. 5. part. 3. Dian. dict. reſol. 28.* gauderet tamen

43 hac immunitate Sacerdos ipſe, qui indutus cotta, & ſtola extra Eccleſiam incederet Eccleſiaſtica officia exequendo, vel ad deferendum defunctum in Eccleſiam, vel ad miniſtrandum oleum ſanctum, quia eadem reuerentia, quæ debetur Eccleſiæ, debetur etiam Sacerdoti, dum in habitu ſacerdotali diuina miniſtrat officia, vt deciſum refert *Locatell. de Quæſtion. Iudic. inſpect. 5. num. 164. Dian. part. 6. tract. 1. reſol. 25. in fin.*

§. II.

Quinam gaudeant Eccleſiaſtica immunitate.

44 OMnes ad Eccleſiam confugientes, etiamſi grauiſſima, & enormia delicta commiſerint, gaudent immunitate, exceptis tantum caſibus in dict. Conſtit. Gregor. XIV. contentis, vt tradunt communiter recentiores; quia Gregorius in dict. conſtitut. priuilegium immunitatis ad vnam tantum formam ibi expreſſam reduxit auferendo facultatem aliter iudicandi, & interpretandi, & ideò cum exceperit certos caſus, conſequenter voluit, vt in cæteris omnibus non exceptis immunitas ſeruetur nulla habita paritate, vel maioritate rationis *arg. leg. nam quod liquidæ §. fin. ff. de Pen. leg. c. 2. de Coniug. Lepreſ. Vulp. in Prax. for. Eccleſ. cap. 3. n. 3. Lezan. in Summ. tom. 3. ver. immunitas Eccleſiarum, num. 16. Dian. part. 5. tract. 1. reſ. 2. & part. 6. tract. 1. reſol. 23. & 25. Bonacin. tom. 3. de Cenſur. in part. diſp. 2. qu. 3. punct. 16. §. 5. per tot. & alij.*

45 Di-

45 Dixi, omnes ad Ecclesiam confugientes, vt comprehenderem non solum fideles, etiam excommunicatos, & interdictos *Sylu. in ver. Immunitas 3. quæst. 2. Clar. dict. quæst. 30. vers. quæro etiam Diana part. 6. tract. 1. resol. 26.* sed paganos
46 etiam, atque Iudęos, qui eadem immunitate fruuntur etiamsi baptismum non petant: quia hoc priuilegium est concessum locis sacris, non autem personis *Sylu. vbi supra Graff. part. 2. lib. 2. cap. 23. nu. 20.* & alij plures, quos refert, & sequitur *Diana part. 1. tract. 1. resol. 22. & part. 4. tract. 1. resol. 50. & part. 5. tract. 1. resol. 2.* vbi refert, ità declarasse Sacr. Congreg. Immunitatis, & hanc sententiam frequentiori Auctorum calculo esse receptam dicit idem *Dian. part. 6. tract. 1. res. 23.* quamvis contrarium quoad Iudæos, & Paganos teneat *Clar. dict. quæst. 30. vers. præterea quæro Nau. in man. cap. 25. num. 20. Bellett. loco supra cit. num. 44. Bonacin. vbi supra §. 10. num. 3. Ricc. in Prax. part. 2. resolut. 10.*

47 Dubium est, an Clerici, & aliæ personæ Ecclesiasticæ gaudeant hac immunitate: in quo nonnulli Doctores negatiuam partem tuentur existimantes, eos de mandato suorum superiorum posse etiam in Ecclesia capi, ità *Nauar. cap. 25. num. 22. Sylu. in ver. immunitas 3. quæst. 3. Bellett. Disquis. Cleric. tit. de fauor. cleric. real. §. 4. num. 46.* & hanc sententiam esse vsu receptam testatur *Lezan. in Summ. tom. 3. ver. Immunitas Ecclesiarum, num. 6. Genuens. in Prax. Archiepiscop. cap. 17. num. 11. Clar. §. fin. dict. quæst. 30. versic. vlterius quæro Ricc. in Collect. decis. 1792. part. 5.* & alij apud *Bonacin. loco cit. num. 5.* aliàs enim semper tuti essent in eorum claustris, seu Ecclesiæ domibus, nec possent vmquam puniri, vt obseruat *Sylu. loco cit.* alij mouentur ex eo, quia immunitas Ecclesiæ non præiudicat potestati Ecclesiasticæ, & ideò fures, aliosque in Ecclesia delinquentes capi posse ab Ecclesiasticis ministris, & ab Ecclesiastico iudice puniri, censet *Bonacin. de Censur. in part. dict. disput. 2. quæst. 3. punct. 16. §. 5. num. 7. Dian part. 1. tractat. 1. resolut. 2. & part. 6. tract. 1. resol. 9. in fin.* vnde decisum refert *Ricc. in Collect. decis. 3177. part. 7.* posse ordinarium suis ministris mandare, vt Clericus capiatur etiam in Ecclesia Regularium.

Sed contrariam sententiam in puncto iuris censeo veriorem, tum quia Clerici non sunt inferioris conditionis, quam laici, tum quia hoc priuilegium est concessum locis sacris, & non personis, tum quia iura indistinctè loquuntur *Clar. loc. cit.* & alij plures apud *Locatell. loco citat. inspect. 5. num. 160. Dian. part. 1. tract. 1. resolut. 24. & part. 3. tract. 1. resol. 35.* vbi refert, ità declarasse Sacr. Congregat. anno 1618. *& part. 6. tract. 1. resol. 26.* vbi etiam refert Sacr. Congregat. declarasse, Clericos ab Ecclesia extrahi non posse nisi in casibus exceptis in constitutione Gregorij, & in alijs degradatione dignis.

48 Obseruat tamen idem *Dian. part. 1. tract. 1. resol. 25. in fin.* quod Regulares delinquentes immunitate non gaudent ex recepta consuetudine approbata a Summis Pontificibus, qui ex processibus causarum regularium, quæ ad sedem Apostolicam, vel ad Sacr. Congregat. deferuntur, sciunt, superiores Regulares contra eorum subditos ad capturam procedere etiam in proprijs Ecclesijs, & conuentibus, & tamen de hoc eosdem superiores non puniunt, sed potius processus confectos, & sententias latas confirmant.

49 Dixi, etiamsi grauissima, & enormia delicta commiserint, quia etiam falsificantes monetam, Raptores Virginum, Sodomitæ, & alia delicta etiam atrocissima in dict. constitutione Gregorij non excepta perpetrantes immunitate gaudent, etiamsi huiusmodi delicta in Ecclesia committantur *Bonacin. dict. disput. 2. quæst. 3. punct. 16. §. 5. Dian. part. 5. tract. 1. resol. 2. & part. 6. tract. 1. resolut. 14. & 26.* & alij communiter; quamvis secus esset de iure communi, vt constat ex *cap. fin. de Immunit. Eccles.* qui textus licèt loquatur de homicidio, & mutilatione commissa in Ecclesia, vel eius Cemeterio, tamen ex identitate rationis ad alia etiam enormia crimina in eadem Ecclesia patrata extendebatur, vt obseruat *Sylu. in ver. Immunitas 3. quæst. 2. Nau. cap. 25. num. 20. & seq. Clar. dict. quæst. 30. versic. item quæro.*

§. III.

§. III.

Quinam priuentur Ecclesiastica immunitate.

50 PLures casus excipiuntur in dict. constitut. Gregorij XIV. quorum primus est, si fuerint publici latrones: Tales autem sunt, qui in vijs publicis extra vrbem depredantur, vt dicunt DD. apud *Bonacin. de Censur. in partic. dict. disput. 2. quæst. 3. punct. 16. §. 6. num. 3.* publicus ve-
51 rò latro dicitur, vel ex notorietate facti, puta si publicè, & palàm furatur, aut publicè transeuntes in vijs inuadit, & spoliat, vel in mari palàm prędas agit, aut qui ob frequentata latrocinia prolatrone communiter habetur *Pan. in cap. inter alia de Immun.* quem refert, & sequitur *Sylu. in ver. immunitas 3. quæst. 2. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 2. resolut. 13.* & alij apud *Bonacin. dict. disp. 2. quæst. 3. punct. 16. §. 6. num. 2.* vel ex notorietate iuris, vt si crimen in iudicio aliquandò confessus, sit, vel propter ipsum damnatus *Lez. in summ. tom. 3. ver. Immunitas Ecclesiarum, num. 8.* tunc enim immunitate non gaudet, quamvis solitus fuerit furari absque alicuius occisione *Ricc. in Prax. part. 2. resol. 12. Vulp. in Prax. Iudic. cap. 3. num. 4.*

52 Verum sub nomine publici latronis non includitur Decoctor etiam fraudolentus, quem immunitate gaudere, latè probat *Dian. p. 1. tract. 1. resol. 22. & part. 6. tract. 1. res. 17.*

53 Nec dicendus est publicus latro, qui semel, vel bis etiam cum violentia depredatus est, vt exinde immunitate Ecclesiæ priuetur: quemadmodum ex vnico actu fornicationis non dicitur publica meretrix, neque publicus vsurarius, qui semel tantum commisit vsuram *Peguer. decis. Catalon. 40.* quem refert *Ricc. in Collect. decis. 1792. part. 5. & in Prax. for. Eccles. part. 2. resol. 12.* & alij apud *Dian. part. 6. tract. 1. resol. 15.*

54 Secundò priuantur Ecclesiastica immunitate publici viarum Grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas vias obsident, & viatores ex insidijs aggrediuntur, Grassator viarum dicituris, qui vias in
55 vrbe obsidet *leg. capitalium, §. Grassatores, ff. de Pen.* publicus verò Grassator dicitur, qui ob frequentata in vijs publicis crimina fama publica talis existimatur *Bonacin. de Censur. in partic. disp. 2. quæst. 3. punct. 16. §. 6. num. 3.* vbi etiam cum *Farinac. Ambrosin.* & alijs obseruat, eum non priuari immunitate, qui semel, aut bis aliquem spoliauerit, sed requiritur, quod sæpius hoc crimen commiserit, quia verbum, *grassari*, frequentationem denotat, idem dicit *Vulp. in Prax. iudic. for. Eccles. cap. 3. num. 5. Ricc. in Collect. decis. 109. part. 1. Lezan. in Summ. qq. reg. tom. 3. ver. Immunitas Ecclesiarum, num. 9.* quemadmodum neque ordinaria pena punitur, nisi sæpius crimen huiusmodi commiserit, vt in *dict. §. Grassatores*, & dicit *Peguer. decis.* apud *Ricc. in Prax. part. 2. resol. 12.*

56 Obserua tamen, quod huiusmodi Grassatores viarum si sæpius tentauerint delicta, sed illa non perfecerint, non sunt excludendi ab immunitate, quia delictum exceptum debet esse actu consummatum *Dian. part. 6. tract. 1. res. 15.* vbi citat *Nauar.* & alios.

57 Obserua 2. quod qui itinera priuata, vel occultas vias obsident, non videntur priuari Ecclesiastica immunitate, quia Pontifex loquitur de obsidentibus itinera frequentata, vel publicas vias *Lezan. loco cit.* & alij apud *Dian. dict. part. 6. tract. 1. resol. 15.*

58 Tertiò eadem immunitate priuantur agrorum depopulatores, hoc est qui segetes, aut fructus, seu vineas, aut agros deuastant, *glos. in l. 1. ver. populator, C. quan. lic. vnicuique sin Iud. se vind.* quare non solum priuatur immunitate depopulator agri nocturnus, de quo loquitur *text. in cap. inter alia de immunit. Eccles. Sylu. in ver. immunitas 3. quæst. 2. Nau. in man. cap. 25. num. 20. clar. §. fin. quæst. 30. versic. quaro nunquid*, verum etiam quilibet depopulator etiam diurnus per dictam Constitutionem Gregor. XIV. *Vulp. dict. cap. 3. num. 6. Dian. part. 6. tract. 1. resol. 15. Lezan. tom. 3. in ver. immunitas Ecclesiarum, num. 10. Bonacin. loco cit. num. 5.* vbi idem
59 dicit de incendente agros, seu vineas, secus de alijs incendiarijs.

60 Quartò priuantur immunitate, qui micidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesijs, eorumque cęmeterijs com-

committere non verentur. Quamvìs autem Gregorius in dict.constitut.loquatur per particulam coniunctiuam, *&*, ibi, *quiuè homicidia, & mutilationes, &c.* tamen eum Doctores intelligunt iuxta *cap. fin. de Immunit. Eccles.* in quo occidentes, vel mutilantes priuabantur Ecclesiastica immunitate, alias enim nulli ferè homicidæ priuarentur hac immunitate, vt post *Farinac.& Peregrin.dicit Bonacin. de censur.in part.disp.2. quæst.3. punct.16. §.7.num.6.Lezan.in summ. qq. reg.tom.3. ver.immunitas Ecclesiarum, num.11.*

61 Ex quo infertur 1. eos immunitate priuari, qui lethaliter vulnerant in Ecclesia, seu cęmeterio, etiamsi vulneratus deinde extra Ecclesiam decesserit: quia tunc delictum censetur commissum in Ecclesia *Bonacin.ibid.num.5.& seq.* quod procedit quoad eos tantum, qui ex proposito, & deliberatè occidunt, vel mutilant: non autem si tale homicidium fuis-

62 set in Ecclesia perpetratum ex rixa subitanea, seu ad alterius prouocationem, vel ad se defendendum *Farinac. de immunit. Eccles.cap.16.num.240.Guttier. pp.qq.lib. 3.quæst.1. num.35. & seq.* quos cum alijs refert *Dian. part.1. tract.1. resolut.11. & part.4.tract.1.resol.107.& part.6. tract.1. resol.7.* vbi etiam dicit, ità fuisse in vrbe decisum, & ratio est, quia in tali casu occidens, vel mutilans non videtur habere animum irreuerentem offendendi, vel violandi ipsam Ecclesiam.

63 Secus dicendum esset, si quis vulneraret in Ecclesia etiam cum sanguinis effusione, sed ex tali vulnere mors sequuta non sit, tunc enim immunitate gaudebit, quia vulnerare non est mutilare, vel ocdere, ità Doctores apud *Dian.dict.part.6. tract.1.resol.7. vers.vnde ex his.*

64 Infertur 2. quod neque ei immunitas suffragatur, qui dum extra Ecclesiam existit, plumbea pila per sclopum emissa, aut saxo, vel alio instrumento mutilat, vel occidit existentem in Ecclesia *Farinac. Mar.Ital.Ambrosin.* & alij apud *Bonacin. vbi supr.num.2.Ricc.in collect. decis.1792. part.5.Vulp.in Prax.iudic.cap.3.num.9.*

E contra verò si existens in Ecclesia aliquo instrumento occidit alium extra Ecclesiam existentem gaudebit immunitate, illa enim verba Gregorij, *quiuè homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesijs, earumque cęmeterijs committere non verentur*, denotant actum completum, & perfectum in Ecclesia, & ideò non sufficit, quod delictum in Ecclesia fuerit tantum inchoatum, vt post *Bonacin.* tenet etiam *Dian.part.1.tract.1.resol. 9. contra Lezan. in summ. tom.3. ver. immunitas Ecclesiarum, num.11.* & alios.

65 Hinc etiam fit, vt si quis aliquem violenter extraxerit ab Ecclesia, & extra illam occiderit, gaudere quoque debeat immunitate, quia in tali casu homicidium non committitur in Ecclesia *Bonacin.de legib. disput.3. quæst.7.punct.6.§.2. num.4. Castr. Palaus tom.2. tract.11. disput.vnic. punct.9. num.18.* quos refert, & sequitur *Dian.part.6.tract.1. resol.7.*

66 Idem dicendum de eo, qui mandauit, aliquem occidi in Ecclesia hic enim morte sequuta gaudebit immunitate, quia in prædicta constitutione Gregorij expressum est, vt occidentes in Ecclesijs non gaudeant immunitate, non autem mandantes: nec sub nomine occidentis mandans in pęnalibus comprehenditur, vt dicunt Doctores apud *Dian.part.6.tract.1. resol.7.*

67 Infertur 3. eum non priuari immunitate, qui ad Ecclesiam confugit patrato homicidio in schalis, atrio, seu porticu, vel sacristia, Campanili, aut alia mansione Ecclesiæ adhærente, aut sub Ecclesia, vel super tectum, vel ostium Ecclesiæ *Nau.in man.cap.27. num.256. Sylu. in ver.consecratio 2.num.5. Dian.part.3. tract.1. resol. 39.& part.6.tract.1. resol.7. versic.oritur, Sperell. decis. 61. per tot.* tum quia in tali casu homicidium non fuit commissum in Ecclesia, sed in locis extra Ecclesiam: nam appellatione Ecclesiæ in odiosis, seu pęnalibus non venit sacristia, & alia loca Ecclesiæ adhærentia; quia hæc non sunt principaliter Deo dicata, sed in quamdam consequentiam *Sanchez de matrimon. lib.9.disput.15.num.31. Dian. vbi supra dict. resol.7.* & ideò in dicta constitutione Gregorij fit specifica mentio de cęmeterio: tum quia paries intermedius separat Ecclesiam ab alijs locis eidem Ecclesiæ adhærentibus *cap. vnic. de consecrat. Eccles.in 6.vbi glos.in ver.pariete Nauar. in Man.cap.16.num.32. versic.quartò.* Vn-

68 de ex sanguinis, vel seminis effusione sequuta in cęmeterio, aut alijs locis Ecclesiæ contiguis Ecclesia non polluitur, nec sacrilegium committitur, vt in *dict. cap. vnic. de consecr. Eccles. in 6.* quamvis gaudeant eiusdem Ecclesiæ immunitate, vt supra diximus, & obseruat etiam *Bellett. Disquis. Cleric. tit. de fauor. cleric. real. §. 4. num. 31. & seq.* & alij communiter. Vnde qui furatus est in sacristia, vel monasterio non tenetur hanc circumstantiam in confessione aperire *Dian. part. 3. tract. 4. resol. 166.* vbi alios refert, & ratio est, quia ad effectum pollutionis, seu violationis, cum sit pœnalis, solus inter-
69 nus ambitus Ecclesiæ spectatur; secus quoad priuilegium immunitatis, quod cum sit fauorabile, latè est interpretandum *Dian. part. 6. tract. 1. resol. 1. versic. nec obstat*, vbi citat *Decian. lib. 3. consil. 80. num. 19. & 22. Sperell. decis. 63. num. 10.* & alios.

70 An verò committens homicidium, aut mutilationem membri in ostio Ecclesiæ gaudeat immunitate? negatiuè respondet *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 2. resolut. 4.*

Infertur 4. quod committentes in Ecclesijs, vel cęmeterijs alia delicta quantumvis grauia præter homicidia, & mutilationes membrorum, non priuantur Ec-
71 clesiastica immunitate; quia priuatio immunitatis non est extendenda vltra casus in dict. constitut. Gregorij expressos, cum simus in odiosis, & pœnalibus *Lezan. in summ. tom. 3. ver. immunitas Ecclesiarum, num. 11.*

72 Nomine autem membri intelligitur oculus, manus, pes, auris, lingua, vel aliud habens propriumm officium distinctum à cęteris *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 2. resol. 67.* vbi etiam dicit, quod mamilla in fœmina inter membra numeratur, quia habet officium per se distinctum; digiti
73 verò non sunt membra, sed pars membri *leg. item Ofilius, ff. de edil. edict.*

74 Quintò priuantur immunitate, qui proditoriè proximum suum occiderint, hoc est qui occidunt hominem omninò incautum, & nihil tale cogitantem, aut cogitare debentem *Giurb. consil. crim. 20. num. 13. & seq. Lezan. in summ. qq. regul. tom. 3. ver. immunitas Ecclesiarum, num. 12.* puta quando nullus præcedebat rancor, rixa, aut inimicitia, sed potius simulabatur amicitia, quia simul comedebant, vel simul erant in itinere, & sic vnum gerebatur in corde, & aliud in verbis, vt *dict. Bart. in leg. respiciendum, §. delinquunt, num. 1. ff. de Pęn.* quem communiter sequuntur Doctores *Farinac. tom. 1. consil. 76. num. 7. Ambrosin. de immunit. Eccles. cap. 6. num. 3. & 4. Bonacin. de censur. in part. disp. 2. quæst. 3. punct. 16. §. 8. num. 2. & 3.* & alij apud *Dian. part. 6. tractat. 1. resolut. 12.*

75 Dicitur etiam homicidium proditorium non solum quando quis alium retrò occidit, sed etiam quando alterum de facie ad faciem offendit incautum sine diffidatione *Ricc. in decis. Cur. Archiepisc. Neapol. part. 1. decis. 80. num. 2. & 3. Cephal. consil. 57. num. 13. lib. 1. Baiard. ad Clar. in § homicidium, num. 22. & seq.*

76 Vnde immunitate non gauderet, qui aliquem veneno occidit, quia talis dicitur proditor, cum fiat occultè, nec possit præcaueri *Caual. de Brach. reg. part. 1. num. 80. Ricc. vt supra decis. 168. num. 1. part. 1. Baiard. loco cit.* & alij apud *Dian. part. 1. tract. 1. resol. 36. & part. 6. tract. 1. resol. 12. vers. sed quod asserit*, & alij communiter.

77 Hac etiam immunitate priuatur filius occidens Patrem, aut pater occidens filium, vel frater fratrem, si occisus mortem præuidere non potuit *Bonacin. loc. cit. num. 3. Lezan. vbi supra num. 12.*

78 Secus esset, si quis aliquem animo deliberato, seu præmeditato occidat: non enim ex hoc priuandus est Ecclesiastica immunitate, dummodò proditoriè non occiderit: quia in constitutione Gregorij non excipitur homicidium consultò, & deliberatè perpetratum, sed tantum homicidium proditorium; qui autem occidit de industria, & appensatè non occidit proditoriè *Gaball. in tractat. de homicid. num. 388. Tusch. tom. 3. litter. E, concl. 11. num. 9. Charthar. in decis. crimin. decis. 95. per tot.* quos refert, & sequitur *Dian. part. 6. tract. 1. resol. 13.* vbi etiam dicit, hoc ipsum procedere de iure communi ante dictam constitutionem.

79 Secundò non priuatur immunitate, qui inimicum occiderit à tergo cum tor-

mento

mento bellico ex insidijs, & animo deliberato, hic enim non dicitur proditor in rigore loquendo, quia occisus debuit se præcauere *Bart. in dict. leg. respiciendum*, §. *delinquunt, num. 1. Farinac. dict. cons. 76. num. 7. & 8. Ricc. in collect. decis. 1792. p. 5. Bero. consil. 165. num. 12. volum. 3. Gratian. disceptat. 380. num. 40. Bonacin. loco citat. num. 3. Lezan. in Summ. tom. 3. dict. verb. immunitas Ecclesiarum, num. 12. Baiard. ad Clar. dict.* §. *homicidium, num. 25. vers. proditoriè*, & alij apud *Dian. part. 1. tract. 1. resolut. 5. & 35. Genuens. in Prax. Archiepisc. cap. 76.* vbi refert declarationem Clementis VIII. & est communis opinio, quod procedit etiamsi quis occideret ve-
80 neno inimicum etiam dormientem, aut iam reconciliatum, quia semper remanent reliquiæ præteritæ inimicitiæ, vt post *Ricc.* dicit *Diana part. 1. tractat. 1. resolut. 35. part. 6. tractat. 1. resolut. 12.* hoc tamen intellige, si noua inimicitiæ, seu occisionis causa post pacem, seu reconciliationem antea initam superueniat *Bonacin. loco citat. dict.* §. 8. *num. 5.*

81 Tertio nec immunitate priuatur, qui proditoriè vulnerauit, si eo vulnere mors sequuta non fuerit, quia Constitutio Gregor. XIV. non loquitur de vulnerantibus proditoriè, sed de ijs, qui proditoriè occidunt, & ideò ex vi verborum requirit actum consummatum cum effectu subsequuto *Peregr. de immunit. Eccles. cap. 7. num. 13. Farinac. eod. tit. de Immun. cap. 9. num. 145. & seq.* quos refert, & sequitur *Dian. dict. part. 1. tractat. 1. resol. 4. & part. 6. tract. 1. resol. 12. Vulp. in Prax. iudic. cap. 3. num. 10. Lezan. loco cit. verb. Immunitas Ecclesiarum, num. 12.*

82 Quartò hac immunitate gaudet, qui infidelem proditoriè occiderit: priuatio enim immunitatis imponitur occidenti suum proximum ex dicta Constitutione Gregorij, ibi, qui proditoriè proximum suum occiderint, infidelis verò strictè loquendo non videtur noster proximus, quia nobiscum non communicat in fide, neque in Sacramentis, neque in Ecclesia *Ambrosin. cap. 7. num. 12.* quem refert *Bonacin. de Censur. in part. disput. 2. quæst. 3. punct. 16. §. 8. num. 6.*

83 Quintò eadem immunitate gaudet procurans abortum fetus animati sequuto effectu *Bonacin. loco cit. num. 8. Diana part. 7. tract. 5. resol. vltim.* Quia infans in tali casu, cum non sit rationis capax, decipi non videtur: deceptio enim, & dolus erga illum tantum committitur, qui dolum cognoscere, & præcauere aliqua ratione potest: quamvis contrarium teneat *Lezan. in Summ. tom. 3. verb. Immunitas Ecclesiarum, num. 12. Peregrin. de Immun. Eccles. cap. 8. num. 8.* & alij apud præcitatos Doctores, quia occiditur is, qui nullo pacto præuidit, vel præcauere potuit talem mortem.

84 Sextò priuantur immunitate Assassini, hoc est, qui accepto, seu promisso pretio aliquem occidunt incautum, vel occidi mandant, vel ad id cooperantur *glos. & DD. in cap. vnic. de Homicid. in 6. Clar. in* §. *Assassinium in princip. Boss. tit. de mandat. ad homicid. num. 14. Lezan. in Summ. tom. 3. verb. Immunitas Ecclesiarum, num. 13.* & alij apud *Bonacin. de Censur. in part. disp. 2. quæst. 3. punct. 16.* §. *9. num. 2. & 9.*

Dixi, *qui accepto, vel promisso pretio*, primò quia non videtur differentia, an actu detur, vel solùm promittatur, secundùm *Boss. loco citat. num. 14.* & omnes, secundò ne comprehenderem eos, qui aliquem occidunt nullo accepto, vel promisso pretio, sed mouentur spe alicuius præmij à mandatore accipiendi *Lezan. loco citat. num. 13. Bonacin. vbi supra num. 3. Dian. part. 1. tract. 1. resolut. 18. in fin.* tertiò quia non sufficerent ad constituendum reum assassinij sola verba vrbanitatis, seu sola promissio mandantis vaga, & iactatoria, vt si mandans diceret, se nunquam de futurum in mandatarij necessitatibus: nec item sufficeret, si res paruæ quantitatis detur, parum enim pro nihilo reputatur; & ideò in his casibus immunitas locum habet *Bonacin. loco citat. Dian. part. 6. tract. 1. resolut. 11.* neque si mandatarius acceperit pretium pro itinere faciendo ad occidendum: tunc enim non dicitur reus Assassinij, quia iste non dicitur occidere ob pretium *Lezan. vbi supra num. 13.*

85 An verò Iudex, qui pecunia corruptus innocentem ad mortem damnauit,

aut testis, qui pretio falsum deposuit, ex quo innocens similiter ad mortem damnatus fuit, gaudeat immunitate? Resp. affirmatiuè, quia isti moraliter, & non phisicè occidunt; ab Immunitate autem excluditur, qui propriè, non autem impropriè occidit, & hanc sententiam esse probabilem dicit *Bonacin. de legib. disp. 3. quæst. 7. punct. 6.* §. 4. *num. 8. Dian. part. 4. tract. 1. resol. 104.* quamvis alij contrarium sentiant. Vnde etiam falsum testem, qui nullo recepto pretio causa fuit, vt aliquis ad mortem damnatus fuerit,
86 non dici homicidam proditorium propter eandem rationem, & ideò non esse priuandum immunitate tenet idem *Diana part. 6. tract. 1. resol. 26. vers. quæro vndecimò*, vbi citat *Castr. Palaum tom. 2. tractat. 11. disp. vnic. punct. 10. num. 8.*

87 Dixi, *aliquem*, quia si rei natura spectetur, assassinium committi potest non solum occidendo Christianum, sed etiam infidelem secundùm *Decian. Peregrin. & Mar. Ital. apud Bonacin. dict.* §. *9. num. 9.* & alios apud *Dian. part. 6. tract. 1. resolut. 11.* contrarium tamen quoad infidelem dicit *Boss. loco cit. num. 22. Vulp. in Prax. Iudic. cap. 3. num. 11. Clar. assassinium in princip. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 2. resolut. 37.* & alij, quod videtur probari ex *cap. 1. de Homicid. in 6.* ibi, quempiam Christianum.

88 Dixi, *occidunt incautum*, primò ne comprehenderem eos, qui accepta pecunia aliquem vulnerarunt, quia si non occidunt, non dicuntur propriè committere crimen assassinij *Vulp. in Prax. cap. 3. num. 11. Dian. dict. part. 6. tract. 1. resol. 11.* se retractans à priori sententia, quam docuerat *part. 1. tract. 1. resol. 18.* Vnde qui accepit pecuniam solum ad vulnerandum, vel percutiendum, non autem ad occidendum, non est Assassinus *Lezan. in Summ. tom. 3. verb. Immunitas Ecclesiarum, num. 13.*

89 Secundò ne comprehenderem similiter eos, qui suos inimicos socijs pecunia conductis occidunt, aut qui communem inimicum interficiunt, etiamsi ab alijs pecuniam ad hoc acceperint, quia in tali casu non occidunt incautum ità *Farinac. Clar. Ambrosin.* & alij apud *Bonacin. de legib. disput. 3. quæst. 7. punct. 6.* §. 4. *num. 5. Lezan. loco citat. num. 13. Dian. part. 1. tractat. 1. resol. 18. & part. 6. tract. 1. resol. 11.*

90 Dixi, *vel occidi mandant*, tum quia assassinium propriè committitur, dum datur mandatum ad occidendum, non autem ad vulnerandum *cap. 1. de Homicid. in 6.* tum quia etiam mandantes sunt huius criminis rei, etiamsi non sequatur homicidium, vt in *dict. cap. 1.* quando saltem deuentum est ad actum insultus, vel vulnerum *Boss. in tit. de mandat. ad homicid. num. 16.* quare etiam mandantem priuari immunitate resoluit *Ricc. in Collect. decis. 1792. part. 5.* vbi citat *Triuis. decis. 18. part. 2.*

91 Dixi, *vel cooperantur*, quia immunitate priuantur etiam fautores, auxiliatores, & receptatores Assassinorum: isti enim dicuntur etiam Assassinij iuxta *text. in dict. ca. 1. vbi glos. ver. receptauerit de Homicid. in 6.* cuius dispositio locum habet non tantum in eo genere personarum, quæ erant Infideles, & appellabantur Assassini, sed etiam in omnibus iuxta communem Doctorum sententiam *Boss. loco cit. dict. num. 16. Clar. in* §. *Assassinium in princip.* quod procedit etiam iuxta constitut. Gregor. XIV. quæ generaliter loquitur de reis Assassinij: vnde ità resoluunt *Farinac. Guttier. Peregrin.* & alij apud *Bonacin. dict.* §. *9. num. 7. in fin. Lezan. loco cit. dict. num. 13. Dian. part. 4.*
92 *tract. 1. resol. 33.* vbi tamen contrarium tenet in mediatore assassinij.

93 Hoc autem delictum probatur per probabilia argumenta, vt in *dict. cap. 1. de Homicid. in 6. Boss. in tit. de Conuict. nu. 55. Clar. vbi supr. vers. præterea*, etiamsi indubitata non sint *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 2. resol. 36.* vbi dicit, hanc esse communem: quod est speciale in hoc crimine propter illius atrocitatem, vt dicit *Ricc. ibid. dict. part. 2. resol. 38.*

94 Septimò priuantur immunitate hæresis Rei, sub quorum nomine non tantum veniunt, qui pertinaciter contra fidem sentiunt, & Apostatæ à fide, sed etiam schismatici, quique auxilium, aut fauorem hæreticis præbent, vt dicunt Doctores, quos refert, & sequitur *Bonacin. de Censur. in partic. disp. 2. quæst. 3. punct. 16.* §. 10. vbi etiam notat, hoc procedere, etiamsi

etiamsi nondum declarati sint hæretici, sed tales sufficienter præsumantur.

95 Vnde non solum blasphemus hæreticalis, sed etiam quicunque alius de hæresi quovis modo suspectus, si ad Ecclesiam confugiat, ab ea a ministris S. Officij indifferenter extrahitur, tum quia talis est reus criminis hæresis, tum quia cum error hæresis consistat in intellectu, non aliter declarari potest, nisi per ipsiusmet rei confessionem *Farinac. de Immunit. Eccles. cap. 13. num. 175.* quem cum alijs refert *Dian. part. 1. tract. 1. resol. 38. & par. 4. tract. 1. resolut. 51. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 2. resol. 9. & in Collect. decis. 75. Lezan. in Sum. tom. 3. ver. immunitas Ecclesiarum, num. 14.*

96 Hoc tamen non procedit in alijs blasphemis, quos gaudere immunitate tradit *Nauar. cap. 25. num. 20.* & alij apud *Dian. part. 6. tract. 1. resol. 26.* neque in Apostata à religione, hic enim gaudet immunitate in omnibus alijs Ecclesijs exceptis Ecclesijs eiusdem religionis, à qua apostatauit idem *Dian. loco proximè citato dict. resolut. 26.* vbi citat *Farinac. de Immunit. cap. 13. num. 169. Ital. lib. 1. cap. 3. §. 1. num. 17. Trullench. in Decalog. tomo 1. lib. 1. cap. 11. dub. 2. num. 2. & 3.* & alios.

97 Blasphemia verò hæreticalis ea censetur, quæ directè opponitur fidei confessioni: non hæreticalis ea est, quæ fidei confessioni non opponitur *Ricc. in Prax. for. Eccles. art. 2. resol. 9.*

98 Octauò priuantur immunitate Rei criminis læsæ maiestatis in personam ipsiusmet Principis. Quod procedit tribus concurrentibus conditionibus, quarum prima est, vt crimen committant in personam ipsiusmet Principis Superiorem in sua Iurisdictione non recognoscentis, qualis est Summus Pontifex, Imperator, Rex, & similes *Clar. in §. læsæ Maiestatis, versic. committitur Dian. part. 1. tractat. 1. resolut. 6.* & alij communiter. Secunda, vt subditi sint illius Principis ratione domicilij, vel originis iuxta *Clement. pastoralis versic. rursus de sentent. & re Iudic. Dian. vbi supra resolut. 7. Lezan. in Summ. tom. 3. verb. Immunitas Ecclesiarum, num. 15.* & est communis opinio. Tertia, vt exerceatur actio in damnum, & offensam personæ Principis, vt occidendo, vulnerando, percutiendo, coniurando, machinando, hostiliter insequendo personam Principis, aut reuelando hostibus secretum ipsius Principis, vt ab ipsis capiatur, ità Doctores, quos refert, & sequitur *Bonacin. de Censur. in partic. disp. 2. quæst. 3. punct. 16. §. 11. num. 10.* vbi idem dicit de consulentibus, auxiliantibus, aut fauorem præstantibus: isti enim omnes criminis læsæ Maiestatis in personam Principis rei sunt; quod procedit etiamsi effectus sequutus non fuerit: in hoc enim atrocissimo delicto punitur solus affectus, præsertim si deuentum fuerit ad actum proximum *leg. quisquis, Cod. ad leg. Iul. Maiestat.* & est communis Doctorum sententia, vt dicit *Clar. in §. læsæ Maiestat. versic. scias autem.*

99 Hinc infertur primò, quod licèt offendens consiliarium supremi Principis, qui assistit lateri eius, dicatur reus læsæ Maiestatis in primo capite, vt in *dict. leg. quisquis Boss. in tit. de crim. læsæ Maiest. num. 5. Guid. Pap. decis. 344.* vbi etiam *Add. Vulp. in Prax. Iudic. cap. 3. num. 5.* & alij communiter: non tamen priuatur immunitate Ecclesiastica, quia solum excipitur offendens personam ipsius Principis *Bonacin. loco citat. dict. §. 11. num. 3. & seq.* vbi citat *Farinac. Peregrin. Mar. Ital.* & alios *Dian. part. 1. tract. 1. resol. 20. & part. 6. tract. 1. resolut. 18. Vulp. loco citat.* & ità tenent omnes scribentes post bullam Gregorianam.

100 Vnde hac immunitate gaudent offendentes S. R. Ecclesiæ Cardinales, Nuncios Apostolicos, Episcopos, vxorem, aut filium Regis, Oratorem, Proregem, aut alios ministros Principis, qui Superiorem recognoscunt, vt dicunt citati Doctores, & de offendente Baronem dicit *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 2. resol. 3.*

101 Ità etiam quando crimen hoc committitur contra supremos Principes, de eo etiam post mortem delinquentis cognosci, & procedi potest, & defuncti memoria damnari *leg. final. Cod. ad leg. Iul. Maiestat.* hoc tamen non procedit, quando committitur contra Principes inferiores: tunc enim morte delinquentis crimen extinguitur iuxta communem

sententiam, vt dicit *Clar. in dict.* §. *læsæ Maiestatis, versic. item licet*, immò subdit idem *Clar. ibidem versic. præterea*, quod de iure pœna confiscationis bonorum non habet locum, quando committitur crimen læsæ Maiestatis contra Principem inferiorem: sed contrarium in hoc videtur verius per *leg. meminisse, Cod. ad leg. Iul. Maiestat. auth. bona damnatorum, & ibi glos. in ver. fisco, & ver. iubemus, Cod. de bon. proscript.* vbi quoad hoc crimen veteres leges confirmantur.

103 Infertur 2. quod ratum habentes, aut defendentes huiusmodi delinquentes post factum, aut scientes delictum patrandum, sed non reuelantes non sunt immunitate priuandi: quia particula illa, *in personam*, indicat actionem positiuam; ratihabitio autem, & omissio reuelandi non importat huiusmodi actionem, & influxum positiuum, vt cum *Peregrin.* & alijs obseruat *Bonacin. dict. §. 11. num. 10. Dian. part. 1. tract. 1. resolut. 7. & part. 6. tract. 1. resol. 18.*

104 Infertur 3. Clericos offendentes Principem non esse censendos reos criminis læsæ Maiestatis, etiamsi nati sint in terris eiusdem Principis: quia per clericatum à laica potestate exempti sunt *Clar. in dict. §. læsæ Maiestat. versic. Hinc infertur vbi de communi.*

105 Infertur 4. quod coniurans, seu machinans, vt tradat inimicis regnum, vel Ciuitatem, immunitate gaudet: quia in tali casu delinquens non dicitur coniurare in personam Principis, nec facere actionem in offensionem personæ, sed dignitatis, quæ tali personæ competit *Peregrin. de immunit. cap. 10. num. 7. Farinac. in Apend. cap. 14. num. 190. Mar. Ital. de immun. lib. 1. cap. 5. §. 7. num. 45.* & alij, quos refert, & sequitur *Dian. part. 4. tractat. 1. resol. 103.*

106 Infertur 5. quod licèt subditi per rebellionem resistant suo Principi, illique non obediant, non tamen priuantur immunitate, si non offendant personam Principis *Dian. part. 1. tract. 1. resol. 7.* vbi citat etiam *Peregrin. de immunit. cap. 10. num. 8.*

§. IV.

An reus possit capi in Ecclesia, si dubitetur, eum commisisse delictum aliquod in Constitutione Gregorij exceptum.

107 SI curia sæcularis prætendat, reum commisisse aliquod crimen exceptum, potest idem reus cum expressa licentia Episcopi seruata forma dictę constitutionis capi, & in carceribus Curiæ Ecclesiasticæ reponi, & ibi detineri, donec per Episcopum cognoscatur, an verè delictum exceptum commiserit, vt constat ex dict. constitut. & notat etiam *Vulp. in Prax. Iud. cap. 3. num. 21. Clar. §. fin. quæst. 30. versic. quæro modo*, & in tali casu Episcopus debet formare processum ad pro-
108 bandum, an delictum sit de exceptis non enim sufficeret, per curiam sæcularem ostendi, & exhiberi Episcopo processum ab eadem Curia fabricatum, quo constet, delinquentem commisisse crimen exceptum tum quia Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui facto à Iudice laico *Ricc. in collect. decis. 1792. p. 5. Dian. part. 5. tract. 1. resol. 9.* & alij, tum quia processus factus à Iudice sæculari nullam fidem facit in curia Ecclesiastica *l. fin. C. si à non comp. Iud. Vulp. dict. cap. 3. num. 22. Lezan. in ver. Immun. Ecclesiarum, num. 28.*

109 Debet autem plenè, & concludenter constare de delicto in dicta constitutione excepto, antequam reum tradat curiæ sæculari, quia per dictam constitutionem requiritur, vt verè constet de delicto, & ideò admitti non debent præsumptiones, & coniecturæ *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 2. resol. 38. & in collect. decis. 1792. p. 5.* & alij apud *Dian. part. 3. tract. 1. res. 38. & part. 4. tract. 1. res. 112. & p. 5. tract. 1. res. 9.*

110 Refert tamen idem *Ricc. dict. resol. 38. in fin.* Clementem VIII. declarasse, quod sufficiunt sola indicia ad probandam qualitatem dictæ constitutionis.

§. V.

An Episcopus absoluere possit ab excommunicatione contracta ob violatam Ecclesiæ immunitatem.

111 HIc non loquimur, an Episcopus absoluere possit ab huiusmodi

excom-

excommunicatione, quando crimen est occultum: in hoc enim casu certum est, quod Episcopus potest absoluere ex facultate sibi concessa à Concil. Tridentin. *sess.24.de reform.cap.6.* vt notat *Bonacin. de Censur.in part.disp.2.quæst.3.punct.16. §.16. num.2.* sed sermo est, an Episcopus possit ab hac censura absoluere, quando crimen est publicum.

Affirmatiuam sententiam in hoc tenet *Vulp.in Prax.iudic.cap.5.nu.29. Genuens. in Prax. Archiep.cap.17.num.3.& 4.Ricc. in Prax.for.Eccles.part.2.resol.333.* & alij apud *Dian.p.1.tract.1.resol.41. Barbos. de offic.& pot.Episc.part.3. alleg.51. num.72. Bonacin.loco cit.num.1.* quia hic casus non reperitur expresse reseruatus *cap.nuper de sent.excomm.*

Alij verò asserunt, hanc censuram ob violationem immunitatis contractam, esse reseruatam Summo Pontifici, sic enim decisum fuisse in sacræ pœnitentiariæ prætorio annuente Paulo V. testatur *Peregrin.de immunit.cap.15.num.16.* quem refert *Dian.loco cit.* & ità declarasse Sacr. Congregat. dicit idem *Dian.part.6. tract. 1.resol.34.Lezan.in summ.tom.3. ver.immunitas Ecclesiarum, num.21.* vbi etiam testatur de stylo Curiæ Romanæ.

112 Ad huiusmodi autem censuram incurrendam non requiritur actus completus, sed sufficit attentatus, quia Gregorius in dict.constitut. punit etiam attentantes,& ideò sufficit, quod fuerit deuentum ad aliquem actum exteriorem, etiamsi extractio non fuerit subsequuta *Peregr. de immun. cap.14.num.7.Mar.Ital.eod.tractat.lib.1.cap.6.§.2.num.60. Farinac. de immun.cap.20. num.322.* quos refert, & sequitur *Dian.part. 1.tract.1.resol.15.Lezan.loco cit.num.21.* non tamen sufficeret sola voluntas,seu ordinatio ad delinquendum: hæc enim regulariter non punitur, nisi processum sit ad aliquem actum ordinatum de præsenti ad ipsum factum, vt *dict.Ricc.in Prax.part.3.resolut.488.*

SVMMARIVM.

1 *Quando testamentum censeatur factum ad pias causas.*
2 *Quæ dicantur legata ad pias causas, & num.3.4.& 5.*
6 *Pauper etiam dicitur, qui secundum qualitatem suæ personæ viuere non potest.*
7 *Beneficiarius potest aliquid donare consanguineis pauperibus.*
8 *An legatum dotis factum mulieri coniunctæ dicatur pium.*
9 *Exequutio legatorum piorum non differtur durante tempore Inuentarij per hæredem conficiendi.*
10 *Legata pia possunt capi propria auctoritate.*
11 *In legatis pijs fructus etiam à tempore mortis testatoris debentur.*
12 *Statur iuramento Sacerdotis asserentis, Missas esse celebratas.*
13 *Item in hoc præstatur fides libros Sacristiæ, in quo ab officiali deputato quotidiè scribuntur Missæ.*
14 *An possit purgari mora, si Missæ non fuerint ea die à Testatore præscripta celebratæ.*
15 *Episcopus in legatis pijs est Iudex competens.*
16 *Item est exequutor piarum dispositionum tàm viuentium, quàm defunctorum, & quomodò id intelligatur.*
17 *Episcopus cogit exequutores etiam exemptos ad reddendam rationem de testamentorum exequutionibus.*
18 *Episcopus est etiam exequutor in legatis prophanis.*
19 *Hæredibus, seu exequutoribus à iure annus præfigitur ad soluendum legata tàm pia, quàm prophana.*
20 *Annus huiusmodi non currit nisi post monitionem.*
21 *Episcopus potest huiusmodi annum restringere etiam in legatis prophanis.*
22 *Transacto anno ad Episcopum deuoluitur ius exequendi.*
23 *Si Ecclesia, vel pauperes sint instituti hæredes, potest Episcopus coram suo Vicario petere, se immitti in possessionem bonorum.*
24 *Quid si hæres intra annum non potuit adimplere voluntatem defuncti.*
25 *Episcopus non succedit in exequutione post annum, si Testator prouidit exequutoribus de longiori tempore.*
26 *Exequutio legatorum prophanorum tàm ad Ecclesiasticum, quàm ad secularem iudicem spectat, exequutio verò in*

talia fundata absque Episcopi auctoritate censeantur pia causa.

73 *Filiusfam. testari potest de peculio castrensi, vel quasi.*

74 *An possit filiusfamil. de peculio profectitio, vel aduentitio testari ad pias causas.*

75 *Quoties iura requirunt consensum, non sufficit consensus tacitus, sed requiritur expressus.*

76 *Filiusfam. Patre permittente potest donare causa mortis.*

77 *An legata pia relicta ad vnum vsum possint ab Episcopo in alium vsum conuerti, & num. 78.*

79 *An in hoc casu requirendus sit consensus hæredis, & Ecclesiæ, cui legatur.*

80 *An potestas commutandi vltimas voluntates transeat in capitulum sede vacante.*

81 *Non potest fieri commutatio ab Episcopo, quando Testator prouidit, quid faciendum sit de legato, vsu non impleto.*

82 *Quæ causa requiratur ad commutandas vltimas voluntates.*

CAP. X.

De Testamentis, & legatis pijs.

§. I.

Quæ sint testamenta, & legata pia.

1 TEstamentum censetur factum ad pias causas, quando hæres est pia causa, aut quando substitutionis via hæreditas deuenit ad piam causam, & ideò si aliquis alius esset hæres, non censetur testamentum ad pias causas, quamvis ibi plura essent legata pia *Fagund. de Iustit. lib. 6. cap. 3. num. 18. & 19. Molin. tom. 2. tract. 2. disput. 134* & alij, quos refert, & sequitur *Diana part. 7. tract. 6. resol. 1. Bonacin. de Contract. disp. 3. quæst. 1. punct. 3. num. 20.*

2 Legata verò ad pias causas ea intelliguntur, quæ præcipuè relicta sunt ob Dei, & Sanctorum honorem, vel animæ spiritualem salutem, videlicet, quæ Ecclesijs, alijsque pijs locis, pupillis, pauperibus, & orphanis, & alijs miserabilibus personis, vel pro maritandis pauperibus virginibus, vel pro captiuorum redemptione, aut pauperum, vel religiosorum etiam consanguineorum substentatione, vel satisfactione pro peccatis, vel defunctorum suffragijs relinquuntur, *Abb. in rubric. de testament. num. 9. & in cap. relatum 1. num. 7. & ibi Barbat. num. 14. eod. tit. Bart. in leg. si quis Titio num. 4. ff. de leg. 2. Sylu. in ver. legatum 4. quæst. 1. Tiraq. in Præfat. tract. de Priuileg. Piæ causæ,* & alij apud *Dian. part. 7. tract. 6. resol. 29. & 30. Bonacin. dict. disp. 3. quæst. 17. punct. 8. §. 2. num. 1.*

3 Pia etiam censentur legata relicta Confraternitatibus laicorum, & Hospitalibus etiam non pijs, aut non fundatis auctoritate Episcopi, quia pro anima præsumuntur relicta *Gabriel. commun. conclus. lib. 6. tit. de Pia causa, conclus. 1. num. 9. & 10. Marescott. lib. 2. var. cap. 72. num. 21.* & alij apud *Dian. loco cit. dict. resol. 29. & 30.* item relicta pro malè ablatis, vel pro imagine alicuius Sancti depingenda, aut pro constructione monumenti *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 4. resol. 352. & in Collect. decis. 553. part. 3.* vel pro construendis, vel reficiendis Ecclesijs, seu monasterijs *Ricc. vbi supra*, vel pro retrahendis peccatoribus à statu peccati, videlicet si legatum fiat meretrici, vt ad meliorem redeat vitam *Bonacin. dict. quæst. 17. punct. 8. §. 2. nu. 1. vers. idem censeo.*

4 Inter pia numerantur etiam legata relicta ad vtilitatem publicam, puta pro constructione, siue refectione pontium, & viarum, &c. saltem quando necessitas imminet, vt dicunt Doctores apud *Dian. part. 7. tract. 6. resol. 30.* vel si fiant intuitu pauperum, seu ratione causæ piæ *Bonacin. vbi supra dict. §. 2. num. 1. versic. idem valet*: item legata alimentorum *leg. mela ff. de Aliment. & cib. leg. quod intellige*, quando relinquuntur pauperi, secus si relinquantur diuiti *Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 3. alleg. 82. num. 10. & seq.* vbi etiam dicit, quod relictum causa studij censetur pium; quod procedit si fiat similiter in vtilitatem pauperum, vt *dict. Bonacin. loco cit. dict. §. 2. num. 1. vers. idem valet.*

5 Pium etiam censetur legatum, quod relinquitur regulari, seu moniali etiam consanguineæ, quia cum huiusmodi personæ nil proprium habere possint in particulari, tale legatum censetur factum Ecclesiæ *Menoch. de Præsumpt. lib. 4. præsumpt. 112. num. 10.* & alij, quos refert, & sequitur *Dian. part. 7. tract. 12. resol. 11.*

6 Sed notandum est 1. quod pauper censetur etiam is, qui habet quidem bona sufficientia, vt possit viuere, non tamen secundum conditionem, & qualitatem suæ personæ, & ideò quod illi ea consideratione, & causa relinquitur, censetur relictum ad pias causas *Bart. in repet. l. 1. num. 34. Cod. de Sacr. Eccles. Bald. in repet. dict. l. 1. num. 97. Bonacin. de contract. dict. disp. 3. quæst. 17. punct. 8. §. 2. n. 1. versic. Idem dic.* & alij apud *Tiraq. loc. cit.* paupertas enim non tantum consideratur ex capite deficientiæ victus, sed etiam iuxta personarum qualitatem *leg. si quis ad declinandum, versic. sin autem, Cod. de Episcop. & Cleric. Nauar. de Redit. Eccles. quæst. 1. mon. 27. num. 3.* & ideò licèt Nepos Beneficiarij, qui humilis erat conditionis, secundum suam humilem conditionem habeat necessaria ad victum, tamen post acquisitum à Patruo dignita-
7 tem dicitur pauper, & per consequens potest Beneficiarius ei de reditibus Ecclesiæ aliquid donare, quò honorificè in sua domo conspiciatur: idemque dicendum est de fratre, vel sorore ipsius Beneficiarij, vt *dict. Nauar. loco citat. num. 4. Graff. Decis. aur. part. 1. lib. 2. cap. 100. num. 6. & 27.* vbi etiam subdit, quod hoc debet esse tantum, quantum extraneis eiusdem qualitatis dari possit, non tamen quo superbi, vel ociosi fiant, quia hoc est reprobatum per Concilium Tridentinum *sess. 25. de reform. cap. 1.*

8 Notandum 2. quod tunc legatum dotis dicitur pium, quando est relictum personæ extraneæ pauperi, secus si rerelinquatur mulieri coniunctæ, quia tunc etiamsi sit pauper, videtur legatum potius factum propter coniunctionem, & affectionem sanguinis, quam intuitu pietatis, etiamsi testator diceret, se dotem legare pro anima sua *Vulpel. in Prax. iudic. cap. 10. num. 14.* vbi citat *Dec. consil. 120. volum. 1. Vinc. de Franch. decis. 4. & 565.* quod procedit quando in legato non primum fit mentio paupertatis, secus si paupertatis primò fiat mentio: tunc enim censetur legatum pium, etiam si relinquatur consanguineis, seu coniunctis, vt post *Tiraq. Mantic.* & alios *d. Bonacin. dict. quæst. 17. punct. 8. §. 2. num. 2.*

Notandum 3. quod inter cætera priuilegia legatis pijs concessa illud etiam numeratur, quod exequutio huiusmodi le-
9 gatorum non differtur durante tempore inuentarij per hæredem conficiendi, im-
10 mò possunt capi propria auctoritate *Ricc. in Collect. decis. 215. part. 1.* item in
11 dictis legatis ad pias causas fructus non solum à die litis contestatæ, sed etiam à tempore mortis debentur: quemadmodum in legato relicto filijs in quantitate in satisfactionem legitimæ fructus etiam à die mortis debentur, & in legato pro dote fructus etiam debentur ex die nuptiarum *Vinc. de Franc. decis. 576. Mastrill. decis. 10. Gasp. Thes. decis. Rot. Taurin. 31.* quos refert idem *Ricc. in collect. decis. 589. part. 3.*

12 Notandum 4. quod si fuerit legatum alicui Ecclesiæ, vel Sacerdoti pro celebrandis Missis, stari debet iuramento Curati, vel Rectoris dictæ Ecclesiæ, vel Sacerdotis asserentis, Missas esse celebratas *Mascard. de probat. conclus. 709. num. 2.* quem refert, & sequitur *Vulp. in Prax. Iudic. cap. 10. num. 13. Guid. Pap. decis. 624.* quemadmodum ex consuetudine præsta-
13 tur fides libro sacristiæ, in quo ab officiali deputato quotidiè scribuntur Missæ, quæ in Ecclesia celebrantur *Ric. in Prax. for. Eccles. part. 3. resolut. 365.* vbi etiam dicit, quod si Ecclesia habet onus celebrandi certas Missas quolibet die, sufficit probare, quod in ea totidem Missæ à Religiosis celebrantur pro onerum adimplemento.

14 An verò possit purgari mora, quando fit legatum pro celebrandis Missis, vel Anniuersarijs certa die anni, vel mensis cum pacto resolutiuo, quod in casu negligentiæ transeat ad aliam Ecclesiam? negatiuè respondet *Bart. in l. 1. num. 6. ff. de pen. leg. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 3. resol. 368.* vbi etiam notat, quod si Prælatus est negligens in adimplendis oneribus à te-

à testatore impositis, requiritur protestatio capituli contra Prælatum, alias omnes delinquerent.

§. II.

Quis sit Iudex competens in legatis pijs.

15 Episcopum, seu Iudicem Ecclesiasticum esse competentem in legatis piis etiam contra laicos, constat *ex c. nos quidem cap. si hæredes, cap. tua nobis de Testam. Concil. Trid. sess.22. de refor. cap.*8. *Ant. de Butr. in cap. relatum* 1. *num.* 6. *de testam.* cum aliis, quos cumulat *Tiraq. de priuil. piæ causæ priu.*149. *Surd. de alim. tit.*8. *priuil.*9. *num.* 4. *Couar. in dict. cap. relatum* 1. *num.*13. & non solum
16 est iudex competens, sed etiam exequutor omnium piarum dispositionum, tam defunctorum, quam viuentium, vbi nullus alius fuerit nominatus exequutor *Clem. vnic. de Testam.* §. *si quis autem pro redemptione captiuorum Authent. de eccles. tit. Ricc. in collect. decisio.*451. *part.*2. etiamsi testator prohibuerit, nè Episcopus se intromittat, *dict. cap. tua nobis de Testam.* nisi testator vltra prohibitionem huiusmodi addiderit, quod si Episcopus in eius legatis se ingerat, tunc, & eo casu legata habeantur, ac si non essent relicta; hoc enim casu non poterit Episcopus manus apponere, dicunt Doctores apud *Vulp. in Prax. iudic. cap.*10. *num.*11.

Verum si testator exequutores suæ voluntatis nominauerit, ad ipsos spectat exequi voluntatem ipsius testatoris *iuxt. leg. ibi*, & si quidem testator designauerit *Cod. de Episc. & Cler.* nisi exequutores huiusmodi negligenter se gerant, quia tunc Episcopus exequitur *Garc. de benefic. part.*1. *cap.*2. *num.*98. quem refert *Diana par.*1. *tract.*2. *resol.*84. vbi id limitat, quando in casu negligentiæ fundatur, seu testator alios exequutores substituit, tunc enim, inquit, excluditur Episcopus, donec substituti constituantur in negligentia.

17 Potest tamen Episcopus tales exequutores siue laicos, siue religiosos, & alios exemptos cogere ad reddendam rationem de testamentorum exequutionibus, quas gesserunt, & si circa id deliquerint, eos punire non obstante priuilegio exemptionis, *d. clem. vn. de Testam. Leo in in Thes. for. Eccles. par.*2. *cap. vlt. Ciarlin. controuers. forens. tom.*1. *cap.*21. quos refert, & sequitur *Diana part.*7. *tract.*6. *resol.*31. *Ricc. in collect. dec.*451. *part.*2. & *dec.*503. *part.*3. & *in Prax. for. Eccles. p.*4. *resol.*579. vbi refert Sacr. Congr. declarationem.

18 Hæc etiam cura incumbit Episcopo, etiam si legata pia non sint *cap. indicante, capit. Ioannes de Testam. c. vltima voluntas* 13. *qu.*2. *Host. in dict. cap. Ioannes nu.*2. & 3. *Abb. in repet. cap. cum esses num.*33. *de testam. Sylu. in verb. testamentum* 2. *n.* 8. *Ricc. in Collect. dec.*451. *p.*2. & alii apud *Genuens. in Prax. Archiep. cap.*69. *n.*25. & hanc esse communem opinionem dicit *Bonacin. de contract. disp.*3. *q.*17. *punct.*8. §.10. & ratio est, tum quia defuncti inter miserabiles personas numerantur, cum sint destituti omni auxilio, *arg. c.*2. *dist.*87. quarum causas certum est spectare ad iudicem Ecclesiasticum, *cap. super quibusdam, de verb. signif.* tum quia pium satis est exequi volūtates defunctorum, *l. vel negare, ff. quem. testam. aper. Genuen. loc. cit.* tum etiam quia cum hæres, seu exequutor, qui non adimplet voluntatem defuncti, peccet mortaliter secundum negligentiæ qualitatem, vt dic. *Nau. in Man. c.*25. *n.*65. & alij, ideò ratione peccati efficitur laicus de foro Episcopi, *iuxta c. nouit de Iudic. ita Barbos. de offic. & pot. Episc. p.*3. *alleg.*83. *nu.*16. & 17.

19 Hæredibus autem, seu exequutoribus à iure annus præfigitur ad soluendum legata, siue pia, siue prophana, vbi nullum tempus à testatore præfixum fuerit *d. leg. nulli, Cod. de Episc. & Cleric. Auth. hoc amplius, Cod. de fideicom. c. nos quidem de testam.* & notat etiam *Genuen. loco citat. num.*25. annus verò huiusmo-
20 di non aliter currere incipiet, nisi post vnicam saltem monitionem à Iudice personaliter faciendam, *vt colligitur ex dict. cap. nos quidem*, ibi, vt eam commoneas, & *d. cap. tua nobis*, ibi, monitione præmissa, *de Testam.* quamuis possit Episcopus, præsertim ex iusta causa, huiusmodi annum restringere, tam in legatis

21 tis piis, quam in prophanis *Abb. in dict. cap. nos quidem nu. 11.* & ibi *Couar. nu. 5.* & alij apud *Barbos. d. alleg. 82. num. 22. &*
24. vbi dicit, quod in tali casu præmitti debet bina monitio: quod præcipuè locum habet, quando hæres, seu exequutor copiam habet rei legatæ, tunc enim tenetur absque mora eamdem præstare, *l. cum res legata, & leg. si domus, §. in pecunia, ff. de leg. 1.*

22 Transacto anno, siue alio breuiori tempore ab Episcopo præfigendo ad eumdem Episcopum deuoluitur ius exequendi non solum in legatis pijs, sed etiam in aliis non piis, *d. cap. nos quidem de Testam. dict. leg. nulli, Cod. de Episc. & Cler. authent. hoc amplius, Cod. de fideicomm. Host. in d. cap. Ioannes num. 2. & 3. Abb. in repet. dict. cap. cum esses num. 33. de Testam. Genuens. loco citat. Dian. part. 3. tract. 1. resol. 21. Vulp. dict. cap. 10. num. 10*
23 vbi etiam dicit, quod Episcopus coram suo Vicario potest petere, se immitti in possessionem bonorum, si Ecclesia, vel pauperes sint instituti hæredes per Doctrinam Baldi *in leg. si quis C. de Episcop.*
24 *& Cler.* quod procedit etiam si hæres, aut exequutor testamenti non potuerit exequi intra annum, quia illud tempus non fuit, præfixum in odium hæredis, siue exequutoris, sed potius in fauorem defuncti, nè diù eius voluntas differatur *vt ex d. cap. nos quidem, & dict. lege nulli colligit, Sylu. in verb. testamentum 2. num. 8.* hoc tamen locum habet in legatis alimentorum, aut ad pias causas, quæ ob impedimentum retardari non debent *Tiraq. de Priuil. piæ caus. priuil. 97.* & alii apud *Barbos. loco citat. num. 23.* in aliis verò tempus à iure, vel ab homine præfinitum non currit legitimè impedito *ex reg. leg. 1. in fin. Cod. de Annal. except.*

25 Notandum est etiam, quod Episcopus non succedit in exequutione post annum, si testator prouidit exequutoribus de longiori tempore, *vt d. Kirchou. relat. in Syntag. opin. com. tit. de testam. exequut. cap. 1. vers. Episcopus.*

Quamuis autem exequutio legatorum prophanorum, tam ad iudicem Ecclesiasticum, quam sæcularem spectet, vt pluribus auctoritatibus, & Rotæ deci-
26 sionibus probat *Barbos. d. alleg. 82. nu. 2.* secus tamen est in legatis piis, quorum exequutio iudici Ecclesiastico tantummodò competit, vt constat *ex §. si quis autem pro redemptione captiuorum, auth. de Eccles. tit. cap. tua nobis de testam. Conc. Trid. sess. 22. de ref. cap. 8. Ferr. qq. mor. p. 1. q. 73. num. 12. & 13.* & communem dicit *Bonac. in tract. de contract. d. disp. 3. q. 17. punct. 8. §. 10. Dian. part. 4. tract. 1. res. 99.* & hæc videtur verior sententia, quicquid in contrarium dicat *Couar. in d. cap. nos quidem num. 8. Gutier. pract. lib. 1. q. 44 num. 3.* & alij quos refert, & sequitur *Barbos. d. alleg. 72. num. 17. vers. quæ quidem*, vbi resoluit, huiusmodi causas esse mixti fori.

§. III.

Quot testes sufficiant in testamento ad pias causas.

NOn mediocris est inter DD. controuersia circa huiusmodi testamenta ad pias causas, an videlicet requiratur causas, an videlicet requiratur vltra duos testes præsentia Parochi, siue sufficiant duo tantum testes, & ideò videndum nobis est, in quibus terminis procedant *c. cum esses, & c. relatum 1. de Testam.* vt indè priuilegia piis causis concessa facilius intelligamus.

27 Et omissis variis Doctorum opinionibus, quas enumerant gloss. Abb. Io. de Imol. *in dict. cap. cum esses*, mihi semper placuit sententia Guil. Nasonis, quem refert, & sequitur *Io. de Imol. in dict. c. cum esses, num. 11.* vbi etiam *Abb. nu. 6. & 7.* & ibidem *Io. Andr. num. 2. de testam. Specul. lib. 2. tit. de instrum. edition. §. compendiosæ num. 11.* videlicet, quod per ius canonicum duo testes cum Parocho, vel si non interueniat Parochus, duo alij testes vltra supradictos, qui interueniant loco Parochi, sufficiant in testamentis communibus etiam ad non pias causas: *per text. in dict. cap. cum esses*; in testamentis verò ad pias causas duo tantum testes sufficiant sine Presbytero *per cap. relatum 1. eod. tit. de Testam.* hanc autem sententiam esse magis communem dicunt *Corn. consil. 291. numer. 30. in fin. & nu. 31.*

num.31.volum.4. Clar. in §.testamentum q.57. num.1.& 3. vbi etiam dicit, quod hanc opinionem consuetudo approbat vbique locorum, & hanc esse receptissimam, & communem testatur *Couar. in d.cap.cum esses nu.12. & 13. & in dict.c. relatum 1. in principio, & ibidem Barbos. Valasch.decis.74.num.4.5.& 10. Marcellus Vulp.in prax.for. Eccles.cap.10. nu.12.* Kircou.*relat.in syntag.opin.com.tit.de Testam.cap.24.in fin.& alij.*

28 Pari lege sancitum est in Regnis Hispaniarum, testamentum coram tribus testibus, & notario confici posse, vt tradit *Couar. dict.cap. cum esses numer.1. Menoch. de præsumpt.libr.4. præsumpt. 4. num.4.*

29 Quæ quidem conclusio cum hac distinctione recipienda est, vt quoad testamenta prophana, seu ad non pias causas procedat, & sit obseruanda in foro Ecclesiastico vbique etiam in Terris imperii, & in Terris Ecclesiæ in vtroque foro tam Ecclesiastico, quam sæculari: in relictis verò, seu dispositis ad pias causas procedat in vtroque foro tam Ecclesiastico, quam sæculari, non solum in Terris Ecclesiæ, sed etiam in terris imperij, quia relicta ad pias causas vbique videntur esse sub iudicio Papæ, *vt d. Io.de Imol.in d.c.cum esses, nu. 13.* & ibidem *Io. Andr. num.9.* vbi dicit, ita communiter seruari, *Couar.in d.c.relatum 1. nu.1. deTestam.*& de communi testantur *Corneus cons.168. nu.3. circa med. volum.2. Clar.§.testamentum q.57.num.2.*vbi contrarias sententia reijcit, cum aliis apud *Mascard.de Probat.conclus.1352.num.27 & seq.Barbos.in d.c.cum esses,num.2.& 7. & in dict. cap. relatum num. 2. Valer. in tract.de Differ. inter vtrumq. for. in verb. Testamentum differ.2. num.1.* vbi etiam de communi.

30 Nec desinit esse de Terris Ecclesiæ, licet Ecclesia committat alteri temporalem iurisdictionem specialem illius Terræ, *Clem.Pastoralis de Re iud. & obseruat Corn.cons.261.in fin.volum.4. Valasc. dec.74.num.7.post med.* & alii apud Borrellum *in Summa Decisionum tom 2.tit.5 num.18. & 19.*

Sub hac tamen regula non comprehenditur testamentum factum à Cleri-

31 co iuxta formam iuris Canonici, nam illud valet vbique locorum, etiam in foro sæculari, & in aliis Terris, quam Ecclesiæ; cum enim Clerici legibus tantum diuinis, & Canonicis, non etiam ciuilibus subditi sint, consequenter in eorum testamentis cessant omnes ciuiles solemnitates, sed tantum inspiciendæ sint solemnitates diuini iuris, & canonici, *Vasqu. de success. creat. progress.1.par. libr.3. §. 22. num.84. Valasc. decisio.74. num.13.*

Sed circa prædicta notandum est quod ius Canonicum non exigit duos testes

32 pro foro conscientiæ, sed pro foro externo, & ideò in conscientia testamentum ad pias causas valeret, & obligaret, dummodo constet de mente Testatoris, *Mazuchel.de cas.reseru. disput.2. cap.20. quæst.1.num.12. Less.lib.2.cap.19. dub.2. num.7.Layman.lib.3.tract.5.cap.2. num. 5.*& alij quos refert, & sequitur *Diana par.7. tract.6. res.2. 14. & 18.* vbi etiam dicit, quod si hæredi constet, testatorem reliquisse aliquid ad piam causam, licèt voce solum, & ita vt in foro externo probari non possit, in conscientiæ foro tenetur illud præstare, *Bonacin.de contract.disp. 3.quæst.1.punct.3.nu.16. & seq.* vbi de communi.

33 Addunt nonnulli DD. quod in testamentis prophanis non solum requiritur, quod interueniat proprius Parochus, aut loco illius duo alii testes, vt supra diximus, sed etiam quod testator sit infirmus, & in his terminis dicunt procedere *tex.in dict.c.cap.cum esses, Guid.Pap. decisio.543.nu.11. Barbos. in d. cap.cum esses, nu.8.* vbi aduertit, eo tantum casu reprobari, & corrigi consuetudinem, & leges ciuiles ampliorem numerum requirentes, ex ea ratione, quia infirmus non ità facilè semper potest conuocare testes, sed, vt potest, voluntatem suam explanat Parocho, qui vt medicus, & Iudex eius animæ in eo vitæ periculo, & conflictu frequenter adest cum infirmo; & ideò addit *Guid.Pap.loco cit.num. 12.* quo si infirmus ex illa infirmitate conualesceret, testamentum huiusmodi non valeret saltem vltra annum.

34 Si verò testamentum huiusmodi fieret coram alio Sacerdote, non valeret, quia

text.

text.in d.cap.cum esses, loquitur de proprio Presbytero *Abb.Speculat. & Io. de Imol. locis cit.Valasc.d.decis.74.num.9.Borell.tom.2.tit.5.nu.6. Barbos. in d.cap.cum esses num.6. Genuens. in Practicabil. Eccles.quæst.660.* nisi esset talis Sacerdos, cui
35 loco Parochi omnis cura, & Sacramentorum administratio commissa fuerit, quia tunc coram Parocho factum diceretur *Corn. consil.18. numer.12.volum.2. Borell. loco cit. num.5.* nec inconuenit, quod Presbyter Parochialis ad testamentum accedat tamquam notarius, quia etiam tunc validum esset cum duobus testibus *Mascard.de Probation. conclusio. 1352. num.29. Barbos.in dict.cap. cum esses num.6.*
36 Ex dictis sequitur, quod testamentum prius conditum cum solemnitate iuris communis reuocatur per testamentum ad pias causas saltem secundum ius gentium conditum; è contra verò testamentum ad pias causas factum non infirmatur per secundum minus, solemne, etiamsi venientes ab intestato hæredes instituti sint, *vt post Panorm. Tiraq. & alios d.Dian.p.7.tract.6.res.25.*

§. IV.

An in huiusmodi testamento condito secundum formam iuris canonici sufficiant testes feminæ.

37 ALii dicunt, testes feminas in huiusmodi testamento non sufficere, præsertim cum *c.cum esses*, requirat testes idoneos, & ita tenuerunt DD. quos refert, & sequitur *Couar. in dict. cum esses num.14.de testam.* & communem dicit *Clar. in §.testamentum, quæst.57. num.2. in fin.* vbi requirit testes omni exceptione maiores; & de iure quidem ciuili certum est, quod fœmina quamuis honestissima non potest esse testis in testamento, vt probat *Couar. loco cit.* sed mihi magis placet sententia *Abbat. in d. cap.cum esses num.3. & Petr. de Anchar. ibidem num.6.* vbi dicunt, eos, qui de iure naturali à testimonio repelluntur, vt domestici, inimici, pupilli, aut furiosi, & similes, etiam de iure Canonico non esse in testamentis idoneos; illos verò, qui de iure ciuili tantummodo repelluntur, vt serui, & feminæ, de iure Canonico, quod imitatur ius naturale, posse esse testes, & hanc esse communem testatur *Io.Crotus in tract.de Testib.tit.Qui testes prohibentur esse in testamento, quiue non. num.18. 19. & 20.* vbi dicit quod omnes testes adhibiti in dicto testaméto possunt esse fœminæ; hanc etiam esse communem dicit Iason. *in l.hac consultissima nu.9. de testam.* quia textus *in d.cap.cum esses* non loquitur de idoneitate iuris ciuilis, sed de idoneitate iuris gentium, seu diuini, *Corn. cons.168.num.3.vers.fin.volum.2. Valasc. decis.74.num.10. & 11. Bonacin. de contract.disp.3.quæst.1.punct.3.num.15.* quemadmodum etiam in Codicillis femina potest esse testis, *gloss.in leg. vltim. §.in omni verb.quinque*, & ibi *Bart.nu.7.C.de Codicill.& communem d.Crotus vbi supr. num.13.*
38 Quæ conclusio tanto magis procedit in testamento ad pias causas, in quibus duæ fœminæ satis erunt *Abb.& Anchar. locis cit.Ias.vt supra num.8. Crot. loco cit.*
39 *num.15.* & alii apud *Dian.part.7.tract.6. resol.16. Couar. in cap.relatum 1.num.5. de Testam.* vbi etiam dicit, in quibuscumque testamentis monachos legitimos testes censeri, etiam absque licentia Prælati, & plures refert *Tiraq.de priuil. piæ caus.priuil.5.* ita etiam in testamento
40 facto inter liberos duo testes sufficiunt, etiamsi feminæ sint, *Couar. & Tiraq. locis cit.* & decisum refert, *Ricc. in Collect.decis.332.par.2.*

§. V.

Vtrum requiratur in huiusmodi testamentis rogitus testium.

41 IN testamento ad pias causas non requiritur rogitus, seu rogatio testium, cum etiam testamentum inter liberos coram duobus testibus valeat, etiamsi rogati non sint, *Bart. in repet.l.1. nu.76. C.de Sacros.Eccles.* latè *Tiraq. loco citat. priuil.3. Couar. in d.cap.relatum 1. nu.4. & ibidem Barbos.nu.2. in fin. de Testam. Mandos. ad Lap. alleg.20. littera A*, qui testantur de communi, & alii apud *Dian. par.7.*

par.7. tract.6. resol.17. immò in eis sola
42 subscriptio manu testatoris sine testibus facta vim testamenti obtinet, quemadmodum sola subscriptio, etiam sine testibus sufficit in testamento inter liberos, *Tiraquell. de priuil.piæ caus.priuil.4. Valasch.decis.67. num.8.* & hanc esse communem dicit *Couarr.in d.cap. relatum 1. num.12.* & alii apud *Dian.loco cit.resolut. 14. Ricc.in Prax.for.Eccles.p.2. resol.461.* vbi dicit, quod text.*in dict. cap.relatum de Testam.* requirens duos testes non excludit aliam formam testandi ad pias causas deductam ex alia forma testandi inter liberos, *ex authen. quod sine C.de Testam.& ex leg.fin. & auth.si modo, C. famil. erciscund.* ad valorem enim testamenti, seu legati ad pias causas sufficit id, quod de iure naturali est sufficiens, vt scilicet sit potestas in disponente, capacitas in eo, in cuius fauorem disponitur, & libertas in dispositione, *Syluest. in verb. legatum, quæst.10. Bonacin. de Contract. disput.3. punct.3. num. 16. Dian. dict. resolut. 14. quæst.1.*

43 Ita etiam testamentum militis valet sine aliqua solemnitate, etiam si esset scriptum in clypeo eius sanguine rutilanti, dummodo per duos testes recognoscatur eius manus, *leg.milites in expeditione 15. Cod de Testament.milit.* quo priuilegio
44 gaudent etiam milites nostri temporis, dummodò actu sint milites in numerum militum relati, & in castris, siue in expeditione versentur, *leg.ne quidam, C. eod.* immo etiamsi actu in Castris non sint, sed in loco propinquo ex Ducis concessione fortè valetudinis curandæ causa commorentur, habeant tamen animum reuertendi ad defenden. pro viribus Remp. latè *Dian. part. 7. tractat.6. resolut. 42. & 43.*

45 Eodem etiam fruuntur priuilegio aliæ personæ non militantes, dummodò sint in loco hostili, *glos. in leg. Scriniarios, verb. nullatenus, C. de Testam. milit.* quæ in hoc est communiter approbata, *vt d.Clar. in §. testamentum quæst.15. in fin.* huiusmodi verò testamenta militari
46 in re condita valent quidem non tantum si in expeditione bellica miles decedat, sed etiam post missionem subsistunt, & durant, non tamen diutius anno, *leg. quod constitutum, leg. quod dicitur, ff. de milit.testam.* quod intellige in honesta missione, non in ignominiosa, illorum enim testamenta, qui ignominiæ causa missi sunt, statim iure militari valere desinunt, *leg. testamenta, ff.eod.*

47 In testamentis autem conditis ad non pias causas, *Alex.consil.70. num.21.libr. 2.* tenuit, quod testes debent esse rogati, quia hæc solemnitas non reperitur correcta à canone: idem tenet *Gratian.discept.forens. cap.93. num.1. & seq.* vbi refert, ita resoluisse *Rotam in Perusina bonorum 7. Februarij 1583. coram Gyptio Barbos. in dict. cap. cum esses, num.7.*

48 Contrarium tenet *Abb.in dict.cap.cum esses num.3. & 7. in fin.* vbi dicit, de æquitate Canonica non requiri, quod testes se subscribant, vel quod sint rogati, quia Papa solum nititur dispositioni iuris diuini, & sanctorum Patrum: *eamdem sententiam sequitur Petr. de Ancharan. in dict. cap.cum esses, num. 6.* & ibidem *Anton. de Butr. num. 5.* & alii, quibus adde *Genuens. in Practicab. Eccles. quæst.660.* vbi dicit, quod in testamento facto coram Presbytero Parochiali non requiritur præsentia duorum testium, nec rogitus eorum pro forma essentiali, sed tantum ad probationem, & ideò si alio quouis modo probaretur, testamentum huiusmodi valeret etiam sine præsentia, & rogitu testium.

49 Prima tamen sententia communis est, & tutior, & ideò ab ea non est recedendum: quia in testamentis subest maior timor falsitatis, fraudis, & suspicionis, ideò cautius est agendum adhibendo rogitum testium, per quem tollitur omnis suspicio, præsertim quia testes debent considerare ex loquela, & verbis testatoris, atque ex aliis signis, quæ percipi possunt vtrum testator fuerit, & sit sanæ mentis, & an verba testatoris proferantur animo deliberato, *vt d.Gratian. dict.capit.93. numer.1. & seq.* vbi etiam notat, quod sufficit rogitus testium etiam præsumptus,

ptus, vel aliquid tale, quod illi æquipolleat.

50 Diuersa est ratio de testamentis factis ad pias causas, & inter liberos; quia illa cum spiritu Dei agantur, non subiacent legi positiuæ *Bart. in repet. leg. 1. nu. 82. Cod. de Sacros. Eccles. Lapus alleg. 25. num. 2. Ant. Fran. in addit. ad Abb. in c. cum esses num. 3. de Testam.* & ideò tam testamenta, quam legata ad pias causas etiam in foro sæculari iudicari debent secundum Canones, & iura diuina, & naturalia, seu gentium, *Abb. in cap. relatum 1. num. 2.* & ibidem *Couar. num. 1. de Testam. Bart. in repet. dict. leg. 1. in fin. C. de Sacros. Eccles.* in testamento verò in-

51 ter liberos præsumitur parentum deliberatio erga liberos, cum naturalis stimulus vrgeat Patrem ad cogitan. de filiis, *leg. amicissimos, ff. de excus. Tut. Bald. in auth. quod sine num. 3. C. de Testam. Tiraquel. de priuil. pia caus. priuil. 3. in fin.*

§. VI.

Quando valeat testamentum factum ad pias causas coram duobus testibus sine Parocho.

52 SVpra diximus, testamentum factum ad pias causas coram duobus tantum testibus valere *per textum in d. cap. relatum 1. de Testam.* sed hoc procedit, si testamentum principaliter fiat causa pietatis, hoc est si Ecclesia, aut pia causa instituta sit hæres, tunc enim coram duobus testibus factum valet, etiam quoad legata prophana, *Euerard. Iun. cons. 27. num. 21. volum. 1. Graff. de success. §. testamentum, quæst. 18. num. 7. Gratia. discept. 605. nu. 23. & seq. Barbos. de Iur. Eccles. lib. 3. cap. 27. num. 96.* & alii apud *Dian. part. 7. tract. 6. res. 5.* & hanc esse communem dicit *Clar. in §. testamentum q. 6. vers. sed quæres.* Alioquin testamentum principaliter factum alio, quam pietatis respectu minus solemniter non instituta hærede pia causa nullum erit, non tantum quoad principale, sed etiam quod legata pia in eo contenta secundum *Anton. de Butr. in cap. quod clericis, num. 10. versic. idem puto, de for. compet. Alex. consil. 41. num. 5. libr. 1. & cons. 177. num. 6. lib. 2. Ruin. cons. 1. num. 12. tom. 2. Bartolom. Socin. consilio. 5. num. 11. volum. 3.*

53 Sed contrarium mihi videtur verius quoad legata pia, quæ etiam in tali casu debentur, etiamsi testamentum, in quo fuerunt relicta, sit inualidum, ita tenet *Couar. in dict. cap. relatum 1. num. 3. de Testam. Bart. in repet. d. l. 1. n. 60. C. de Sacros. Eccles. Federic. de Sen. cons. 217 per tot. Io. Antonius Rubeus consil. 72. num. 5.* vbi dicit hanc sententiam esse multum æquam *Tiraq. de Priuil. pia caus. priuil. 80. in fin.* & alii plures, quos refert, & sequitur *Dian. part. 7. tract. 6. res. 3.* & ratio est, tum quia legata pia non subiiciuntur subtilitatibus legum, *vt d. Bart. loco cit. num. 66.* tum quia relicta in vltima voluntate etiam minus solemni debentur naturali obligatione, secundum *Corneum consil. 478. num. 1. vol. 1.* vbi dicit hanc esse communem Doctorum sententiam *Bonac. in tract. de Contract. disp. 3. quæst. 1. punct. 3. num. 2. & seq.* & præcipuè *num. 14.*

54 Ex quo sequitur primò, quod si testator cœpit facere testamentum, vel codicillum, & morte præuentus non absoluit, licèt quoad alia irritum sit *leg. si quis cum testamentum, ff. qui testam. fac. poss.* valet tamen quoad relicta pia, quæ in sua illa imperfecta dispositione iam expresserat, *Abb. in cap. 1. & penult. de success. ab intest.* & alij apud *Diana p. 7. tract. 6. resol. 19.* qui de communi testatur, & hanc etiam esse communem dicit *Bonac. dict. disput. 3. quæst. 1. punct. 3. num. 21.* & in hoc

55 testamentum ad pias causas fauorabilius est testamento inter liberos: nam si testator cœperit inter liberos testari, & facta institutione, & aliis legatis, priusquam faceret aliud legatum, quod adhuc erat faciendum, morte præuentus illud facere non potuit, tale testamentum non valet neque substinetur etiam quod iam perfectè disposita iuxta communem opinionem, vt dicit *Clarus, §. testamentum, q. 9. in fin. & alij.*

56 Sequitur 2. quod licèt vltima voluntas captatoria, scilicet, quæ pendet ex alieno arbitrio, seu quæ in alterius arbitrium

trium confertur, regulariter non valeat, nihilominus in relictis ad pias causas valet, *Bart. in repet. dict. leg. 1. num. 64. C. de Sacros. Eccles. & de communi testatur. Clar. in §. testamentum quæstion. 6. versic. quarto infertur*, quæ conclusio procedit, tam in legatis, quam in institutione hæredis, *Bart. in l. captatoria, ff. de legat.* 1. latè *Gabr. commun. conclus. lib. 6. tit. de Pia causa conclus. 3. num. 1. & 7.* vbi dicit, hanc esse magis communem: quamuis hos terminos aliter explicet Marcellus, *Vulp. in Prax. Iudic. for. Eccles. cap. 10. num. 6.* qui putat, captatoriam voluntatem propriè esse illam, per quam quis aliquem quærit inducere, vt sibi, vel alteri commodum in vltima voluntate relinquat, non autem, quæ in alienum confertur arbitrium, & citat *Cuman. in l ge captatorias, ff. de hæred. instit. Seraph. dec. 359. num. 11.*

57 Immò etiamsi non appareret expresè testatorem voluisse testari ad pias causas, sed simpliciter dixerit, committo dispositioni Titii omnia bona mea, valet huiusmodi dispositio, & intelligitur Titius grauatus, vt omnia bona distribuat ad pias causas, *secundum veriorem intellectum text. in c. cum tibi de testam.* in quo conueniunt communiter legistæ, & Canonistæ, vt notat idem *Clar. loco cit.*

58 Sequitur 3. quod valet testamentum ad pias causas etiam sine institutione hæredis, quia hæc necessaria est tantum iure ciuili, *Tiraquel. de Priuil. pia caus. priuil. 15. Barbat. cons. 8. vers. venio ad aliam dubitationem, lib. 1. Paulus Castr. cons. 97. lib. 1.* & alii apud *Dian. par. 7. tract. 6. res. 22.*

59 Sequitur 4. quod liberis præteritis non solum legata ad pias causas substinentur, sicut & cætera non pia *iuxt. auth. ex causa, C. de liber. præter.* verum si instituta sit hæres pia causa, substinetur etiam testamentum fauore piæ causæ, dummodo eis relinquatur legitima titulo legati, aut alio quouis titulo, licèt non titulo institutionis, prout requiritur; quia quod iure institutionis debeat filiis relinqui legitima, est quædam iuris ciuilis obseruatio, quæ non est necesaria in relictis ad pias causas, vt dicunt communiter Doctores cum *Bart. in repet. d. l. 1. nu. 62.*

60 *C. de Sacros. Eccles.* & ideò testamentum etiam nutu conditum fauore piæ causæ non irritatur secundum communem DD. sententiam *Clar. in §. testamentum q. 6. vers. quintò infertur Barbos. in d. c. cum tibi nu. 4. de testam. & alij.*

61 Sequitur 5. quod valet testamentum ad pias causas, etiamsi hæreditas adita non sit, puta si ante aditam hæreditatem hæres, decesserit, vel hæreditatem repudiauerit, *Bart.* communiter receptus *in repet. d. leg. 1. num. 65. & 66. C. de Sacros. Eccles.* quia in eo cessat omnis solemnitas iuris ciuilis.

62 Sequitur 6. quod testamentum conditum cum solemnitatibus iuris etiam ad pias causas reuocatur per secundum minus solemne ad pias causas, hoc enim secundum testamentum est perfectum in sua specie, cum in eo non requirantur solemnitates iuris ciuilis, vt supra diximus *Bonacin. de contract. disput. 3. quæst. 1. punct. 3. num. 16.* vbi citat Bald. Iason, & alios *Dian. part. 7. tractat. 6. resolut. 26.*

63 Sequitur 7. quod licèt, vbi voluntas testatoris impleri non potest, legatum reddatur caducum, vel habeatur pro non scripto, & ideò conuertendum sit in vtilitatem hæredis, vel grauati, *leg. vnica, §. in primo, Cod. de Caduc. tollen.* hoc tamen non procedit in legatis piis, quæ semper debentur, etiamsi non possent adimpleri vel de facto, *vt in d. capit. nos quidem de testam.* vel de iure, *vt in l. legatum* 16. *ff. de vsu, & vsufr. l.* res enim ad pias causas relictæ liberæ sunt à lucratiuorum inscriptionibus, *vt d. glos. in d. c. nos quidem ver. in loco Sylu. verb. legatum* 4. *num.* 12. & alii quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Episcop. par. 3. alleg. 83. num. 3.*

§. VII.

Vtrum de relictis ad pias causas detrahatur falcidia.

64 FAlcidia regulariter cessat in iis, quæ ad pias causas relicta sunt *auth. similiter, C. ad l. Falcid.* & tradunt communiter Doctores, quod indubiè procedit

dit, quando relinquitur legatum piæ causæ simpliciter, & in genere; si verò relinquatur ad certum, & determinatum vsum, puta ad constructionem alicuius capellæ, aliqui Doctores ita distinguunt; aut voluntas testatoris adimpleri potest cum detractione Falcidiæ, & tunc detrahitur: aut non potest adimpleri, & tunc non detrahitur, *Tiraq. de Priuil. piæ cauſ. priuil.26. verſ. ſecundò eſt limitandum Gabr. commun. concl.lib.4. tit.ad Trebell. concluſ. 11. num.11.* sed verius videtur, quod in omnibus legatis ad piam causam indistinctè Falcidia detrahi non possit, quia *text. in dict. Auth. ſimiliter*, generaliter loquitur, & generaliter, & absque hac distinctione loquuntur alii DD. *Roman. conſ.239.num.2. Franc. de Aretio conſ.67.nu.10. verſ.prima eſt Decius conſ.299. num.4.vol.1. Decian. conſ. 42.num.17.volum.2.Capra conſ.78. num. 23.* præsertim si facta fuerint ex causa onerosa sepulturæ, celebrationis missarum, & anniuersariorum *Seraph.deciſio. 1202. num.3.* & multò magis si testator expresè legaret pro malè ablatorum restitutione, quia tunc huiusmodi legatum nullam omninò patitur diminutionem; hoc enim non censetur donum, sed debitum ipsius testatoris, quod necessariò debet solui ex bonis hæreditatis, *Feder.de Sen. conſil.250. Surd.in tract.de Alim.tit.8.priuil.30.num.10.* ratio prædictorum est, quia Falcidia, vel trebellianica detrahitur ex dispositione iuris ciuilis, quod potestatem non habet circa legata pia, *Bonacin.de Contract. diſp.3. q. 17.punct.8. §.2. num.4.* quare huiusmo-

65 di legata pia debent ante omnia detrahi, vt æs alienum, *leg. ſed ſi non ſeruus, & leg. æris alieni, ff.ad leg.Falcid.* & sic hæres habebit minorem quartam, & alii legatarii habebunt minus de legato, *Bart. in authent.ſimiliter nu.2.Cod.eod.tit.ad l. Falcid.*

66 Hinc fit, vt neque Trebellianica detrahatur ex fideicommisso vniuersali ad pias causas *Roman.conſ.239. num.2. Ricc. in Collect.deciſ.329.part.2.Franc.de Aretio conſ.67.num.10.poſt med.* vbi de communi *Barthol. Socin. conſ.116. num.27. volum.1.Barboſ.de off. & pot. Epiſc.par.3. alleg.75.num.52. Decius conſ.299.num.4. volum.1.* vbi etiam de communi testatur; & hanc non solum communem, sed magis æquam esse fauore animæ dicit *Guid. Pap.deciſ.188.num.2.Vincent.de Franch. deciſ.156.num.7. Mareſcot.var.lib.2.cap. 72.nu.11. & 12.Tiraq. de Priuil.pia cauſ. priuil.27.* vbi dicit hanc esse magis comm. & alii plurimi apud *Gabriel. comm.concl. lib.4.tit.ad Trebellian.concluſ.11. num.2.* vbi dicit, ita etiam in practica seruari, quicquid in contrarium dicat *Oldrad. conſ.248.num.6.* & alii; ratio principalis est, quia Falcidia, & Trebellianica æquiparantur, & vbicumque cessat Falcidia, cessat etiam Trebellianica, *leg. Marcellus verſ.quod autem, ff.ad Trebellian. gloſ.in auth.Vnde ſi parens, C.de inoff.teſtam. Mareſcot.lib.2.var.cap.72.num.11.& 12.Cacheranus deciſio.147.numer. 19.* & quod dicitur de Trebellianica, procedit etiam in Falcidia *Rot.deciſ.71.nu.14.par.6. Recent.*

67 Et hoc procedit, etiamsi restituenda sit hæreditas immediatè priuato, mediatè autem piæ causæ; quia etiam in tali casu non detrahitur Trebellianica, *Bald.in leg. Auia, §. Titio, ff.de Cond.& demon.Barthol.Socin.conſ.49.num.13. & conſ.115.num.6.volum.4. Capra conſ.78. num.24. Mareſcot.loco cit. num.13.* & alii plures apud *Tiraq. de Priuil. piæ cauſ. priuil. 26.in princ.* & probatur *ex l.cum dotem*, ibi, vt omissa interpositi, capientis persona spectetur, *ff.ad l.Falcid.* quod intellige, quando fideicommissum est incontinenti restituendum piæ causæ, quia tunc primus esset tamquam nudus minister; & ideò consideranda est persona, cui facienda est restitutio, & non persona prima, idem *Socin.conſil.77.nu. 9. vol.1.* & alii, quos refert, & sequitur *Gabr.commun.concluſ.lib.4. tit. Ad Trebell.concl.11.num.5.* aut quandò certum est, quod post mortem alicuius bona debent peruenire ad piam causam, *Rom. conſil.206.num.7. Barthol.Socin. d.conſil. 115.num.6. Tiraq.dict.priuil.26. verſ.ſed hoc vltimum.* Secus esset, si hoc incertum sit, puta quia hæres est grauatus restituere piæ causæ sub conditione, tunc enim detrahitur trebellianica, *Roman.& Socin. loc. cit.* & alii apud *Gabr. dict.concluſ.11.nu.5. & 6.* & apud *Tiraq.*

loco

loco cit. dict. priuil. 26. versic. sed hoc vltimum, vbi etiam dicunt, quod grauatus cauere debet de restituendo quartam retentam piæ causæ in euentum, quod fideicommisso sit locus *iuxta leg. in lege Falcidia non habetur, ff. ad leg. Falcid. & leg. 1. ff. vt legator. seu fideicomm. nom. cau.*

68 Alii etiam casus sunt, in quibus Falcidia, & Trebellianica detrahitur de relictis piis, videlicet quando ipse testator ita disposuit, vt ex legato, aut fideicommisso ad pias causas Falcidia, seu Trebellianica detrahatur auth. sed cum testator, *C. ad l. Falcid.*

69 Secundò quandò Ecclesia, vel pia causa est hæres instituta, & testator legauit aliis Ecclesijs; hoc enim casu pia causa hæres instituta detrahet Falcidiam à legato facto alteri piæ causæ, *secundum Abb. in cap. cum causam num. 2. de Præb. & dignit. Gabr. commun. conclus. lib. 4. tit. ad Trebell. concl. 11. num. 8. Tiraq. de Priuil. piæ caus. priuil. 26. vers. sed quod*; contrariam tamen sententiam verius tuentur alii Doctores asserentes, piam causam hæredem institutam non posse detrahere Falcidiam contra Ecclesiam, quia in hoc Ecclesia, & pia loca reperiuntur priuilegiata passiuè, nè patiantur detractationem, non autem actiuè, vt detrahant aduersus quoscumque, & ideo in detractione facienda Ecclesia instituta non vtitur iure speciali, vel aliqua prærogatiua, sed vtitur iure communi, quod exerceri non potest contra Ecclesiam legatariam, quæ tali casu est specialiter priuilegiata, *Magonius decis. floren. 139. num. 10. Riccius locis cit.* & alii communiter.

70 Tertiò quando testator plus legauit, quam habebat; quia tunc huiusmodi legata ad pias causas recipiunt diminutionem propter defectum patrimonij, sicut alia legata secundum *Bart. in Authent. similiter, C. ad leg. Falcidiam*, vbi etiam dicit, quod talia relicta ad pias causas minuuntur propter debitum iure naturæ, vt notat etiam *Gabr. d. conclus. 11. in fin.*

71 Quartò licèt ex legato alimentorum facto pauperi, & egeno non detrahatur Falcidia, tamen pecunia relicta ad alimenta legi Falcidiæ subiicitur, *leg. Diui, ff. ad l. Falcid. Gratian. decis. March. 48. nu. 3. in addit.*

72 Pia autem causa ad huiusmodi effectum censentur etiam Confraternitates, & Hospitalia sine auctoritate Episcopi fundata; quia non requiritur, quod locus sit pius, sed sufficit, quod opera pietatis exerceat: priuilegium enim non datur loco, sed causæ, cui relinquitur; & ideò relicta huiusmodi Confraternitatibus, & Hospitalibus Falcidiæ non subiiciuntur *Marescott. libr. 2. variar. cap. 72. numer. 21. Gabriel. commun. concl. lib. 6. tit. de Pia causa conclus. 1. numer. 7. 9. & 10.*

§. VIII.

Vtrum filiusfam. disponere, seu testari possit ad pias causas.

73 TAm de iure canonico, quam ciuili potest filiusfam. testari de peculio castrensi vel quasi castrensi etiam sine consensu Patris *c. licet de sepult. in 6. leg. fin. C. qui testam. fac. poss. leg. filiusfam. in fin. ff. de Donat.* & ideò filiafam. poterit liberè sine consensu Patris de eius dote, & antefato tanquam de castrensi peculio disponere, quia dos, & antefatum pari passu ambulant, & per omnia assimilantur, vt *dict. Ricc. in Prax. for. Ec-*
74 *cles. par. 1. resolut.* 580. secus dicendum est de peculio profectitio, vel aduentitio; de hoc enim testari non potest filiusfamil. ad pias causas sine consensu Patris, *vt in dict. cap. licet*; quamvis de iure ciuili nec Patre permittente filiusfamil. testari possit, *leg. tam is*, §. 1. *ff. de Donat. caus. mor.* Non tamen
75 sufficeret, quod testamentum fiat in Patris præsentia: quia quoties iura requirunt consensum, non sufficit sola præsentia, aut consensus tacitus, sed requiritur expressus, *gloss. in cap. statutum, §. in nullo de Rescript. in 6.* latè *Riccius in Prax. for. Eccles. part. 1. resol.* 579. quod probatur, quia etiam filiusfamil.
76 Patre permittente potest donare causa mortis, *iuxta text. in lege tam is*, §. 1. *ff. de Donat. caus. mor.* tamen iste con-

ſenſus non ſufficit tacitus, ſed expreſſus requiritur *l.filiusfamil.§.pari autem ratione verſic.ſed enim meminiſſe.ff.de Donat. Bart.in d.l.tam is,§.1. num.6.*& eſt communis Doctorum ſententia.

§. IX.

An legata pia relicta ad vnum vſum poſſint auctoritate Epiſcopi in alium vſum conuerti.

77 ALii abſolutè negant exiſtimantes, hanc facultatem ſolum competere ſummo Pontifici per text. *in Clem. quia contingit de Relig.dom.* & ita tenuit gloſ.ibidem *verſ. ſedis Apoſtolicæ, Card. Imol.Lap.* & alii quos refert, & ſequitur *Genuenſ.in Prax. Archiepiſc.cap.19. num. 1. Guid.Pap.deciſ.556.Nauarr.conſil.15. num.6. de reb.Eccleſ.non alien.*& alii plures apud *Barboſ. de off. & pot. Epiſc.p.3. alleg.83.num.1.*& apud *Dianam part.2. tract.17.& 3.miſcell.reſol.26.* hanc etiam ſententiam tenet *Ricc.in collect. deciſio. 2417. par.6. & in Prax.for.Eccleſ.par.4. reſol.276.*& hanc eſſe communem dicit *Vulp.in Prax.Iudic.for.Eccleſ.cap.10. nu. 15.* vbi ſubdit, quod quando voluntas teſtatoris non poteſt adimpleri, & res legata non poteſt deſeruire ad vſum deſtinatum propter aliquod impedimentum iuris, vel facti, tunc poteſt commutari in alios pios vſus auctoritate Epiſcopi, & hæc ſententia probatur etiam ex Concilio Tridentino *ſeſſ.22. de refor. cap.6. & ſeſſ.25.de refor.cap.5.* vbi prohibetur, nè qualitatibus, ſeu conditionibus in erectione, ſeu fundatione iurispatronatus per teſtatorem appoſitis derogetur; quod ita procedit, vt neque pro vna vice, ac de conſenſu hæredis, ſeu Patroni poſſit Epiſcopus alterare teſtatoris voluntatem, etiamſi id tenderet in vtilitatem Capellaniæ, quia per Concilium Tridentinum eſt ſublata dicta poteſtas, & ante Concilium idem prohibebatur *in d.clem. Quia contingit de Relig. dom.* & ita declaraſſe Sacr. Congreg. teſtatur *Ricc.in Prax.for.eccleſ.p 4.reſ.463. Marcellus Vulp.in Prax.Iudic.for. Eccleſ. c.49. nu.25.*& refertur etiam *inter deciſ. diuerſ.p.4.dec.171.*

78 Alii verò aſſerunt poſſe Epiſcopum concurrente iuſta, & rationabili cauſa legatum aliquod in æquale, aut in melius commutare requiſito prius conſenſu hæredis, & Eccleſiæ, cui legatur, etiamſi poſſet impleri de facto, & de iure, *Syluest. in verb. legatum 4. num.12.* idem Genuenſ. mutans opinionem *in practicab.Eccleſ.q.213.*& alii, quos refert, & ſequitur *Bonacin.loco cit.num.4.Diana vbi ſupra Rota in vna Toletana Capellania 14. Februarij 1583. coram Robuſterio*, quam refert *Ricc.part.7. deciſ.2796. Barboſ.de offic. & poteſt. Epiſc.p. 3. alleg. 83.num.5.* vbi hanc facultatem extendit etiam ad Cardinales in eorum titulis, vbi de iure habent iuriſdictionem Epiſcopalem.

79 Addit tamen Bonacin. loco citato, quod ſi hæres, vel Eccleſia irrationabiliter diſſentiat, poteſt Epiſcopus ſolus id præſtare; ſufficit enim præſumpta rationabilis defuncti voluntas, qui ſi viueret, rationabiliter reſponderet, vt hoc ipſum fieret, vt notat etiam *Genuen. d.c.19.nu.4.Barboſ.d.alleg.83.n.6. Rot.in d.Toletana coram Robuſterio.*

80 Huiuſmodi etiam poteſtatem commutandi vltimas voluntates tranſire in capitulum ſede vacante dicit *Dian.par.8.*
81 *tract.4.reſ.34.* niſi fortè teſtator prouiderit quid faciendum ſit de legato vſu non impleto: hoc enim caſu non poteſt fieri commutatio ab Epiſcopo, neque a Capitulo ſede vacante, *l.liberto, §.huius,* & ibi *Bart. ff. de ann. legat. Syluest. loco citat.*

82 Quamuis autem Concil.Tridentinum *d.ſeſſ.22.cap.6.* præſcribat, commutationes vltimarum voluntatum non niſi ex iuſta, & neceſſaria cauſa eſſe faciendas: tamen hæc verba Concilii non eſſe accipienda coniunctiuè, ſed diſiunctiuè, & ſic Epiſcopum poſſe commutare legata, vel ex iuſta, vel ex neceſſaria cauſa dicit Comitolus *Reſp.mor.lib.7.q.9.* quem refert, & ſequitur *Dian.loc.cit.*

SVMMARIVM.

An poſſit Rector Eccleſiæ repudiare abſq; ſolemnitate hæreditatem, ſeu legatum eidem

eidem Ecclesiæ relictum, & num.2.

3 *Quando acquisitio fit in eodem actu, in quo fit repudiatio, tunc ille actus acquisitionis non habetur in consideratione, secus si fiant duo actus separati, & num.4.*

5 *Datur actio contra Prælatum, qui Ecclesiæ vtilitati non prospexit.*

6 *Ecclesia vti potest priuilegio restitutionis in integrum, si ob renunciationem læsa fuit res illa acquisita fuerit alteri Ecclesiæ.*

7 *Capitulum potest agere, vbi tractatur de præiudicio Ecclesiæ, & Episcopatus.*

8 *Si ecclesia est collegiata, non potest solus Rector remittere caducitatem.*

9 *Post declaratam caducitatem non potest Beneficiarius illam remittere.*

CAP. XI.

An, & quando Rector Ecclesiæ repudians legatum, seu hæreditatem Ecclesiæ relictam, incurrat in censuras extrau. Ambitiosæ.

1 POsse Rectorem Ecclesiæ repudiare legatum, siue hæreditatem delatam nondum tamen Ecclesiæ incorporatam absque assensu apostolico, tenent Doctores, quos refert, & sequitur *Bonacin. in tract. de alien. Bonor. Eccles. disput.2. quæst.vnic. punct.2.num.33.*& ita decisum refert *Ricc. in collect. decisio.1622. part.5.* quia repudiatio non est alienatio, *leg. alienationis, ff. de verbor. signific.* & ideò repudiantem non incidere in pœnas *dictæ extrau.* dicunt DD. apud *Quarant. in ver. alienat. rer. eccles. num.43.* & hanc esse communiorem sententiam testatur *Piasec. par.2. cap.5. num.33.* quemadmodum potest solus Prælatus, seu Rector remittere caducitatem emphyteutæ Ecclesiæ, *vt post las. in leg. legatum num.18. ff. de leg.1.* & alios dicit *Quarant. loco cit. num.44.* & alii apud *Bonacin. vbi supra num.21.*

2 Alii tamen putant, alienationem rerum Ecclesiasticarum non solum acquisitarum, sed etiam acquirendarum prohiberi, & ideò non posse Prælatum absq; solemnitate renunciare legatum, siue hæreditatem, tum quia huiusmodi res transeunt in Ecclesiam ipso iure, & possessio absque traditione in eam transfertur, *leg. vt inter diuinum, vbi Bart. C. de Sacr. eccl.* tum etiam quia illis cedere non potest Prælatus, nisi prius saltem ordine intellectus intelligatur adiisse, & ita potius summus in acquisito, quam in acquirendo, *ita Quarant. vbi supra num.23. & 43. versic. Prælatus in fi. Barbos. de offic. & potest. Episc. p.3. alleg.95. num.54.* vbi alios referunt.

3 Quare distinguendi sunt duo casus; primus est, quando acquisitio fit in eodem actu, in quo fit repudiatio, & tunc ille actus acquisitionis non habetur in consideratione, tum quia est momentaneus, tum quia non est ordinatus principaliter ad acquirendum, siue adeundum, sed potius ad repudiandum, & in tali casu nulla incurritur excommunicatio, neque aliæ pęnæ, *d. extrau. ambitiosæ, Ricc. in Collect. decis.3054. part.7.* vbi citat *Peregrin. decis.30. & 210. libr. 2. Vincent. de Franch. decis.14. num.25. & seq. Put. decis.519. libr.2. & alias Rotæ decisiones.*

4 Secundus casus est, quando fiunt duos actus separati, licèt incontinenti, vnus post alium, puta si monasterium prius adiuisset hæreditatem, & deindè in eodem instrumento illi cedat, & renuntiet, & in hoc casu talis repudiatio est nulla, & repudiantes incurrunt pœnas *d. extrau.* quia non possunt sine debita solemnitate hæreditatem iam aditam repudiare, *Barbos. d. par.3. alleg.116. num. 35. Gratian. discept.132. nu.26. & discept. 568. in fin. Rot. decis.30. lib.2. par.3. Diuers. Bonacin. loco cit. d. disput.2. q. vnica punct. 2. num.34.*

5 Obserua tamen 1. quod datur actio contra Prælatum, seu Rectorem, qui officio suæ administrationis malè functus Ecclesiæ vtilitati non prospexit *cap.2. 12. quæst.4. glos. in cap. fin. quæst.6.* Prælatus enim se habet ad Ecclesiam tamquam Tutor, & Curator, & ideò vtilia, non inutilia agere potest, *glos. in cap. auditis verb. iure minoris de in integ. restit.* Vndè potest Ecclesia vti priuilegio restitutionis in integrum si ob dictam renun-

ciationem læsa fuit *Quarant. loco cit. num.* 43. dummodo res illa acquisita non fuerit alteri Ecclesiæ, quia tunc melior esset conditio possidentis, secundum *Bonac. in dict. tract. de alien. bonor. eccles. disput. 2. quæst. vn. punct. 2. num. 33. vers. secundò verum est, vbi citat. Molin. Vasqu. Ricc. & alios.*

7 Adde, quod capitulum potest agere, vbi tractatur de præiudicio Ecclesiæ, & Episcopatus, quia illius defensio præsertim in arduis pertinet etiam ad Capitulum *Gregor. dec. 401. Roman. cons. 369. num. 21. Lap. alleg. 48. num. 8. vers. quæro quid in arduis, & alij apud Barbos. de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 114. num. 28. & alleg. 125. nu. 8.*

8 Obserua 2. quod si ecclesia est collegiata, non potest solus Rector sine capitulo illi præiudicare ita vt si absque consensu Capituli reciperet pensionem ab emphyteuta, qui per triennium cessauerat à solutione, adhuc non censeatur remissa caducitas, *Clar. in §. Emphiteusis q. 10. vers. sed numquid,* & communem dicit *Mantic. de Tacit. & ambig. Conuent. lib. 22. tit. 33. numer. 13.* quamvis contrarium sentiat *Menoch. Mascard.* & alii apud *Barbos. d. part. 3. alleg. 95. num. 65.*

9 Obserua 3. quod post declaratam caducitatem non potest Beneficiarius illam remittere, quia censetur acquisitum ius Ecclesiæ, cum emphyteuta incidat in caducitatem a die huiusmodi declarationis, *Bonacin. loco cit. dict. quæst. vn. punct. 2. num. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Quilibet sepeliendus est in sepulchro maiorum suorum.*
2 *Quid si Ecclesia sepulchri maiorum sit interdicta.*
3 *Quid si Pater, & Auus in vna Ecclesia sepulturam elegerint, alij verò maiores in alia, & num. 4.*
5 *Viuente Patre filius sepelitur in sepulchro Aui.*
6 *An possint parentes relicta sepultura maiorum filios sepelire in Ecclesia Parochiali.*
7 *Ascendentes non sequuntur sepulchra descendentium. An transuersales sequantur sepulchra suorum transuersalium, ibidem.*
8 *Vbi sepeliri debent filij exhæredati spurij, & adoptiui, & nu. 9. & 10.*
11 *Vxor cum viro suo est tumulanda.*
Quid si plures habuit viros, ibid.
12 *Quid si adulterium commisit, & separatio thori facta fuit.*
13 *Maritus non sepelitur in sepulchro vxoris.*
14 *Si non adsit sepultura maiorum, vel mariti, quilibet in Ecclesia parochiali sepelitur.*
15 *Quid si defunctus erat Parochianus duarum Ecclesiarum.*
16 *Si Ecclesia parochialis est interdicta, defunctus sepelitur in Cathedrali.*
17 *Principes in Cathedrali sepeliuntur, si non habent sepulturam maiorum.*
18 *Confratres alicuius societatis vbi sepeliri debent.*
19 *Si confratres eligant sepulturam in oratorio societatis, a Parocho, non autem à Capellano societatis, officium super cadauere fieri debet.*
20 *Religiosus etiam Nouitius in monasterio sui ordinis sepeliendus est.*
21 *Quid si à Monasterio remotus ita sit, vt ad illud commodè deferri nequeat.*
22 *Vbi sepeliendi sunt qui hospitij causa recipiuntur in Conuentu Regularium, & ibi decedunt.*
An possint Regulares ijsdem sacramenta ministrare, ibidem.
23 *Quid dicendum sit de Regularium seruis, & familiaribus.*
24 *Vbi sepeliendi sunt Conuersi, & Tertiarij, seu Tertiariæ, & num. 25. & 26.*
27 *Qui beneficium habet in aliqua ecclesia, in illa sepeliri debet.*
28 *Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ vbi sepeliendi sunt.*
29 *Canonici, & Clerici ecclesiæ Cathedralis in eadem ecclesia sunt sepeliendi, etiamsi domum habeant in diuersis Parochijs.*
30 *An in hoc casu ecclesiæ Parochiali debeatur*

dationis verbalis, & renunciationis habitu clericalis.

67 *An Episcopus teneatur concedere licentiam exhumandi cadauer occisi.*

68 *Recognitio in Ecclesijs, & cœmeterijs non est facienda.*

An Episcopus possit laico Iudici licentiam concedere, vt examinet reum, vel testem in dictis locis.

69 *Laicus exhumare præsumens sine licentia Episcopi, est excommunicandus.*

70 *Ad quem spectat concedere licentiam transferendi cadauera de vno loco ad alium. & nu.71.*

72 *An missus in exilium ab aliqua Ciuitate possit mortuus duci ad sepulturam illius ciuitatis.*

CAP. XII.

De sepulturis.

§. I.

Vbi debeat sepeliri qui nulla electa sepultura decedit.

1 Dico 1. quod si adest sepultura maiorum suorum, in illa est sepeliendus *cap.1.de sepult.c.is qui eod. tit.in 6.* maiorum enim sepulchra parochiali Ecclesiæ proponuntur, *glos. in cap. licet pater verb. vel in Parochiali eod. tit. in 6. Lauor. var. Elucubr. tom.1. tit.2. cap.11.*
2 *num.118.* dummodò Ecclesia sepulchri maiorum non sit interdicta, quia tunc sepeliri debet in Ecclesia Parochiali, *Sylu. in ver. sepultura, num.8. Ricc.in Prax.for. Eccles.p.4.resol.294.*

3 Verum si Pater, & Auus in Ecclesia v.gr. Regularium sepulturam elegerint, alii verò maiores in Ecclesia Parochiali sepulti sint, tunc filii decedentes non electa sepultura sepeliendi sunt in illa Ecclesia, in qua sepulti sunt Pater, & Auus, non autem in Parochiali: verisimile enim est, defunctum si testabilis, vel testatus fuisset, sibi electurum fuisse proximiorum sepulturam, *Oltrad. consil.25. per tot. Lauor. dict. tit.2. cap.11. num.124.* quicquid in contrarium dicat *glos. in cap. is qui ver. ab antiquo de sepult. in 6. Abb. in cap.1.nu.5.ex.eod.tit.* quamuis enim maiorum appellatio strictè, & propriè sumpta comprehendat superiores tantum vltra Tritauum secundum *glos. in leg. quique ver. Parentes, ff. de in ius*
4 *voc.* tamen etiam in Patre, & Auo eius significatio verificatur, *leg. si cohortalis, C. de cohort. & Princ. lib.12.* ibi, cui maiorum suorum. Vndè si proauus, Auus, & Pater in tribus diuersis locis fuerunt sepulti, & filius decedit non electa sepultura, communiter seruatur, quod sepelitur cum patre *Io. Andr. in cap. is qui de sepult. in 6. Abb. in d. cap.1. nu.5. ex. de sepul.* viuente autem Patre filius sepelitur in sepulchro Aui, *d. cap. licet Pater de se-*
5 *pult. in 6. gl. o[s]s. in dict. cap. is, qui verb. ab antiquo eodem tit. in 6.* possunt tamen pa-
6 rentes, vel amici filios, vel alios sepelire in Ecclesia Parochiali, vel in sepulchro maiorum; prout ipsi volunt, *gl. in d.c. licet Pater ver. vel in Parochiali,* & ita de consuetudine seruatur.

7 Quamvis autem descendentes sequantur sepulchrum ascendentium, non tamen ascendentes sepulchra descendentium sequuntur: sicut nec transuersales sepulchra suorum transuersalium, nisi sint hæredes, & sepulchrum hæreditarium sit *Lauor. dict. tit.2. cap.11. numer.121.*

8 Sed hic quæri potest, vbi sepeliri debent filii exhæredati, spurii, siue naturales, & adoptiui, siue arrogati?

Resp.1. quod filius exhæredatus sepelitur in sepulchro Patris, *l. si quis fuerit ff. de Relig. & sumpt. fun.*

9 Resp.2. quod filius naturalis, siue spurius, qui viuente Patre ad eius contemplationem per Principem fuit legitimatus, sepelitur in sepulchro patris, secus si legitimetur post mortem patris, & pater in vita non petiit legitimari, tunc enim sepelitur in sepulchro matris, *Lauor. var. elucubr. tom. primo, tit.2. cap.11. numer.112.*

10 Resp.3. quod si filius adoptiuus, seu arrogatus si decedit viuente Patre, tunc si non sepelitur in sepulchro patris adoptantis, sed in sepulchro maiorum ipsius adoptantis, vt *in cap. licet Pater, & glos. in d. cap. is qui verb. ab antiquo de sepult.*

sepult.in 6. secus si decedat post mortem adoptantis, tunc enim cum finita sit adoptio, sepelietur, vel in sepulchro patris naturalis, vel in Parochiali *iuxta formam cap.licet pater de sepult. in 6. Lauor. d.tit. 2.c.11.nu.124.* finita enim adoptione finiuntur omnia iura ex ea prouenientia, *l.in omni,ff.de adopt.*

11 Dico 2. quod vxor, quæ sepulturam sibi non elegit, cum viro suo est tumulanda, *cap.Ebron.13.q.2. cap.de vxore de sepult.* etiamsi esset vidua, & reuersa ad domum paternam, quia adhuc retinet priuilegia mariti, *Ricc. in Prax.for.Eccl. par.4.resol.294.* & si plures viros habuit, cum vltimo sepelitur, *cap.is qui mulier de sepult.in 6.* etiamsi iterum remanserit vidua, *Ricc.vbi supr.*

12 Si verò vxor adulterium commisit, & separatio thori facta fuit, tunc priuabitur sepultura mariti, *Ricc. in Prax.for. Eccles. part.4. resolut. 194.* nisi maritus sibi eam reconciliauerit, *Lauor.d.cap.11. num.135.*

13 E conuerso maritus non habens propriam sepulturam non sepelietur in sepulchro vxoris, quia non sequitur vxoris domicilium, & dignitatem, *Ricc. loco citat. Lauor. dict. tit. 2. cap.11. num.140.*

14 Dico 3. quod si non adsit sepultura maiorum, seu mariti, defunctus, qui sibi non elegit sepulturam, in Ecclesia parochiali regulariter sepelitur, *cap. in*
15 *nostra de sepult.capit.licet pater eod. tit.in 6.* Si verò est Parochianus duarum Ecclesiarum, & vtraque ecclesia habet ius funerandi, locus est præuentioni, *cap. duobus de Rescript. in 6.* sed obuentiones quartæ diuidentur, *cap. cum quis de se-*
16 *pult. in 6.* sed si ecclesia parochialis sit interdicta, sepelietur in Cathedrali, *Sylu. in verb.sepultura num.8.Ricc. dict. part.4. resol.294.*

17 Ab hac tamen regula excipiuntur Principes, qui si non habeant sepulchrum maiorum suorum, sepeliendi sunt in Cathedrali, Episcopus enim est eorum Parochus, vt dicit idem *Ricc.loco supra citat.*

18 Ex his infertur 1. quod Confratres alicuius societatis, seu Congregationis in Parochiali sepeliri debent, etiamsi in eorum oratoriis adsit peculiaris sepultura pro Confratribus, dummodo ibi non elegerint expressè sepulturam, *Genuens. in Prax. Archiep. cap.61. num.6.* quia priuilegia Confratribus concessa, vt in eorum oratoriis possint sepeliri, non sunt intelligenda in præiudicium Parochi, *leg.2. §.si quis à Principe, ff. Ne quid in loco publ.* huiusmodi enim priuilegia satis operantur, vt ibi sepeliantur, vbi alias minimè possent, *Lauor. var. elucubr. tom.1. tit.2. cap.11. num.106.* quod
19 si Confratres eligant sepulturam in oratoriis Confraternitatis, tunc officium super cadauere faciendum est à Parocho, intra cuius fines oratorium est situm, non autem à Capellano Confraternitatis; vt declarauit Sacr. Congregat. teste *Lauor. loco citat. dict.cap.11. num.107.*

20 Infertur 2. quod licèt Religiosus in monasterio sui ordinis sepeliri debeat siue sit professus, siue nouitius, *cap.1. 16.quæst.1. cap.fin. de sepult. in 6. Syluest. in verb.sepultura num.8.* tamen si à monasterio suæ Religionis adeò remotus esset, vt ad illud commodè deferri ne-
21 queat, in Ecclesia parochiali tumulandus est, intra cuius fines moritur, *Anton.de Butr. in cap.1. numer. 7. de sepult. Ancharan.in dict. cap.fin. vers.final. eod.tit.in 6.* & alii communiter.

22 Infertur 3. eos etiam, qui hospitii causa recipiuntur in Conuentu Regularium, ibique infirmantur, & moriuntur, in Parochiali Ecclesia sepeliendos esse, & tunc eisdem Sacramenta à Parocho sunt administranda, vt pluries resoluit Sacr.Congreg.teste *Lauor. dict.tit. 2.cap.11.num.145.* secus dicendum est de
23 Regularium seruis, & familiaribus, quibus iidem Regulares possunt ex priuilegiis sibi concessis viaticum, & extremam vnctionem durante eorum seruitio, & famulatu ministrare, dummodò actu seruiant, & degant intra septa Monasterij, iuxta *Concil.Trident.sess.24. de reform.cap.11.* eisque etiam sepulturam in eorum Ecclesijs dare possunt, latè *Mancin. in Pract. visit. infirm. pract. 8. dub. 12. 13. & 16.* confessiones

verò dictorum seruorum, & familiarium audire non possunt regulares, nisi fuerint ab Episcopo loci approbati, *Concil. Trid.sess.23.de ref.c.15. Mancin.loc.cit. dub.*14. & alii communiter.

24 Infertur 4. quod conuersi, qui non sunt plenè translati, quia videlicet se, & bona sua non obtulerunt monasterio, nec mutauerunt habitum, in Parochia sepeliuntur, *Lauor.d.tit.2.cap.*11.*n.*104. & 505. secus esset, si se, & bona sua obtulerint monasterio, & habitum mutauerint, quia tunc in monasterio sepeliri debent *d.c.fin.de sepult.in 6.cap. de his ex.eod.tit.*

25 Item Tertiarii, si collegialiter viuant, aut cum claustralibus habitent, in Ecclesiis fratrum, seu suæ religionis sepeliendi sunt etiam inuito, ac minimè requisito Parocho: mulieres etiam, quæ de pœnitentia, seu Bizzocæ vocantur, si alibi sepulturam sibi non elegerint, in Ecclesijs ordinis sepeliuntur, modò virginalem, vel cęlibem, aut castam vidualem sub expresso voto, & tertiariorum habitu vitam ducant, & vltra in ipsis Ecclesijs earum communis sepultura reperiatur, alias in Ecclesijs parochialibus sepeliendæ sunt, *ex decreto Sac. Congreg. Episcop. & regular. quod refert Lauor.dict.tit.2. capit.* 11. *numer.*102. *& seq.*

26 Verum etiamsi Tertiarij, vel tertiariæ supradictis qualitatibus careant: si tamen dum vixerint, in Ecclesia Regularium sepulturam elegerint, in ea sepeliri debent, sed hoc casu Parochus est etiam adhibendus, *Lezan. in summ. qq. regul.tom.2.cap.14.num.33.& tom.4. verb.Tertiarij num.3.* vbi refert decretum Sacr.Congr.

27 Dico 4. eos, qui dignitatem, aut Ecclesiasticum beneficium habent in aliqua Ecclesia, in illa regulariter sepeliendos esse, si absque sepulturæ electione decedant *Vgolin.de off.& potest.Episc.p.p.cap.17.nu. 8.Fusc.de visit.lib.1.cap.25.nu.12. Innoc. in c.1.de sepult.*

28 Vndè Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ in eorum Ecclesijs Cathedralibus sepeliuntur, etiamsi extra Ciuitatem, vbi habent sedem Episcopalem, moriantur, *argu.cap.is,qui de sepult.in 6 Lauor. var.elucubr.tom.1.tit.2.p.11.nu.51.& seq.* & si fortè duos Episcopatus habuissent, quorum vnus alteri vnitus est, sepeliuntur in Ecclesia Cathedrali, cui vnita est altera Cathedralis; nam illa vt principalis habetur; si verò duos Episcopatus dispensatiuè habuissent, sepeliuntur in Ecclesia Cathedrali, vbi ferè continuò residebant, *Barbos.de offic. & pot.Episc.p. 3.alleg.114. nu.*40. vbi etiam dicit, quod Episcopi coadiutores in eadem Cathedrali sepeliuntur.

29 Item Dignitates, & Canonici, Capellani, seu beneficiati, & Clerici Ecclesiæ Cathedralis debent in eadem Ecclesia sepeliri, etiamsi domum habeant in diuersis Parochiis, *Fusch.de visit.lib.1.cap.25. num.12.Vgolin.dict.cap.17.num.8.Lauor. dict.tit.2.cap.11. num.62. & seq.* Cathedralis enim non solum est generalis, sed etiam immediata parochialis Ecclesia totius Ciuitatis, & Diœcesis. Si verò

30 Canonici, & alii Clerici in diuersis Parochiis habitantes ab Ecclesia Parochiali Ecclesiastica sacramenta in infirmitate recipiant, tunc eidem parochiali canonica portio debetur, quamuis in Cathedrali debeant sepeliri, *cap.cum super de sepult.Lap.alleg.*62.

31 Ita etiam Rector Ecclesiæ curatæ in eadem sepeliri debet *Innoc.in d.cap.1. de sepult.Fusc. de visit.libr.1.dict.cap.25.nu.* 12. & si dispensatus esset ad plures Parochiales, sepelitur in ea Ecclesia, vbi residebat, *Lauor. dict. titul.2. capit.*11. *num.*88.

32 Cæteri Capellani, seu Beneficiati in Ecclesijs, in quibus habent Capellanias, seu beneficia, tumulandi sunt; secus si beneficia non habeant, aut sint Capellani tantum amouibiles, quia tunc in propriis Parochiis sepeliri debent, *c.cum quis de sepult. in 6.* idemque dicendum est, si quis dignitati, aut beneficio renunciauerit, hoc enim casu non sepelitur in Ecclesia, in qua dignitatem, aut beneficium habebat, sed in Parochiali, in qua degit, *Lauor.dict.tit.2.cap.11.num.61.86. & seq.*

§. II.

§. II.

Vbi sepeliendi sint exteri, viatores, & Peregrini.

33 RESpondent nonnulli Doctores apud *Sylu. in ver. Sepultura, num.* 8. tales esse sepeliendos in Ecclesia maiori, seu Cathedrali, in qua de iure antiquo erat communis sepultura *cap. vbicumque* 13. *quæst.* 2.

Alij verò asserunt, quod sepeliri debent in Ecclesia Parochiali, in qua decedunt, si nulla adsit consuetudo in contrarium *Seraphin. decis.* 1135. *Ricc. in Prax. for. Eccles. part.* 4. *resol.* 293. & hanc veriorem dicit *Gratian. discept.* 94. *num.* 73. & communem dicit *Sperell. decis.* 87. *num.* 12. *& seq.* præsertim si in Parochia moram traxerunt, vel veniant animo trahendi, vt scholares, vel Sacramenta receperint à Sacerdote Parochiali, vt *dict. Sylu. loco cit. Ant. de Butr. in cap.* 1. *num.* 9. *de Sepult.*

34 Limita si Episcopus decederet extra propriam Diœcesim, & in Ciuitate alterius Episcopi, quia tunc non in Parochiali, sed in Cathedrali illius Ciuitatis sepeliri debet, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Episcop. part.* 3. *alleg.* 114. *num.* 40.

35 Notandum est etiam, quod non possunt Parochi plus recipere pro tumulandis cadaueribus exterorum, quam ciuium: pauperum verò cadauera gratis sepelire debent iuxta decreta Sacr. Congregat. apud *Lauor. var. elucubr. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 10. *num.* 7. *Barbos. de offic. & pot. Paroch. cap.* 26. *num.* 83. & 84.

§. III.

Vbi sepeliendus sit, qui habet domicilium in vna Parochia, & habitat in alia.

36 RESp. quod sepeliendus est in ea Parochia, in qua decedit: vbi enim quis ad præsens habitat, & animum habet per aliquod notabile tempus permanendi, licèt non constituendi domicilium, ibi dicitur habere Parochiam, vt contingit in officialibus, scholaribus, famulis, nutricibus, conductoribus domorum, & similibus *Ceuall. pract. quæst. commun. contra commun. quæst.* 458. *num.* 36. *Gratian. tom.* 1. *disceptat.* 75. *num.* 18. *& seq. Sylu. ver. Sepultura, num.* 8. *Menoch. consil.* 398. *num.* 25. & 26. *lib.* 4. *Sanchez de matrimon. lib.* 3. *disput.* 23. *sub num.* 12. *ver. & confirmatur Guttier. de Matrimon. cap.* 63. *num.* 19. vbi hanc opinionem dicit esse benigniorem, & veriorem, & videtur probari ex *cap. fin. de Paroch. & cap. in nostra de Sepult.* ibi, soluta quarta Parochiali Ecclesiæ, de cuius Parochia mortuorum corpora assumuntur, vbi habitatio consideratur, non domicilium; eo enim ipso, quod aliquis percipit Sacramenta in aliqua Parochia, in dubio videtur ibi elegisse sepulturam *Sylu. in ver. Sepultura, nu.* 8. *Seraphin. decis.* 1135. *num.* 3. *Gratian. tom.* 1. *discept.* 94. *num.* 74. *Sperell. decis.* 87. *num.* 6.

37 Hoc tamen intellige, dummodò non sit causa recreationis, vel alia statim rediturus ad propriam Parochiam, vt *dict. Sanch. loco cit.* tunc enim esset sepeliendus in Parochia sui domicilij *cap. is qui de Sepult. in* 6. *Menoch. de Præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 88. *num.* 3. *Rot. decis.* 643. *num.* 2. *part.* 1. *diuers.*

38 Verum si quis ruri permaneret animo habitandi pro maiore anni parte, vel haberet domum hyemalem in Ciuitate, & æstiuam in Rure, & æquali tempore modò in vna, modò in altera moretur, tunc efficitur vtriusque Parochiæ Parochianus, vt qui in duobus locis æquè principale habet domicilium, & ideò in ea sepeliendus est, in qua decedit *Sylu. ver. confessor, num.* 10. *Sanchez de matrimon. lib.* 3. *disput.* 23. *sub num.* 12. *versic. & confirmatur. Sperell. decis.* 87. *num.* 10. *Rot. decis.* 656. *part.* 1. *Diuers.*

39 Si quis autem haberet duo domicilia se collocans æqualiter in vtroque, & in loco tertio eligeret sepulturam, Ecclesiæ, in quibus habebat domicilia, inter se diuidere debent canonicam portionem *cap. cum quis de Sepultur. in* 6. idemque dicendum, si quis inhabitaret domum in confinio duarum Parochiarum, vel duas domos coniunctas, quæ sint in duabus Parochijs; eadem enim ratione illæ duæ diuident quartam *glos. in dict.*

dict. cap. cum quis, ver. domicilia, si verò non eligeret Sepulturam, in tali casu defunctus sepeliri debet in Ecclesia, à qua recepit Sacramenta *dict. cap. cum quis de Sepult. in 6.*

41 Sed quæres, cuius Ecclesiæ Parochianus sit censendus is, qui habitat in confinio duarum Ecclesiarum, seu qui habet domum, quæ ex vna parte sit de Parochia vnius Ecclesiæ, & ex alia, alterius Ecclesiæ? Respond. quod talis dicitur Parochianus illius, ex qua domus aditum habet, quia ex aditu iudicatur de domo, cui cedat *leg. si cui ædes, ff. de leg. 3. Bart. in leg. quod conclaue, num. 6. ff. de damn. inf.* si verò domus habeat duas portas in diuersis parochijs, iudicatur de ea parochia, in qua residet porta principalis, & aditus magis frequentatus, vt post *Bart. dict. Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 2. alleg. 32. num. 71.* quibus adde *Felin. in cap. omnes de maior. & obed.* quem refert, & sequitur *Riccius in Prax. for. Eccles. part. 1. resol. 520.* vbi etiam subdit, quod si aditus est a parte anteriori domus, & à parte posteriori, & vterque vicissim frequentetur, nihilominus censetur esse Parochianus Ecclesiæ à parte anteriori ex eo, quod illa pars censetur principalior, & nobilior *Bart. in leg. cum in diuersis, ff. de relig. & sumpt. funer.*

§. IV.

Quomodò probetur electio Sepulturæ.

42 AD electionem Sepulturæ non requiritur scriptura, sed sufficit si quis coram testibus in Ecclesijs, vel Regularium, vel alijs sibi sepulturam elegerit, vt resoluit Sacr. Congregat. Episcop. & Regul. teste *Lauor. var. elucubr. tom. 1. tit. 2. cap. 11. num. 121.* probatur autem huiusmodi electio, etiam per testamentum, & Codicillum inualidum, ac per scripturam propria manu subscriptam *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 4. resolut. 294. num. 34.* & quamvis alias probanda esset per duos testes, sufficeret tamen, si testes huiusmodi essent singulares, videlicet si vnus audiuit in tali loco, & alius in alio *Genuens. in Prax. Archiepiscop. cap. 61. num. 8.* & hanc esse communem dicit *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. resol. 575. & dict. part. 4. resol. 294. num. 32.* subdit etiam *Genuens. vbi supra*, quod Neapoli in hoc statur dicto Confessarij, & ideò, vbi esset particularis consuetudo, esset seruanda.

43 Notandum tamen est, quod non valeret electio Sepulturæ facta ad suggestionem, videlicet, si Parochus dicat infirmo, vis sepeliri in Parochia, vel in alia Ecclesia, ipsam specialiter nominando, sed debet in genere interrogari, in qua Ecclesia velit sepeliri *Crauett. consil. 7. volum. 2. Bursat. consil. 226. num. 18. volum. 3.* quos refert, & sequitur *Ricc. dict. part. 4. resolut. 294. num. 30.* vnde si quis sponte eligeret Sepulturam, deinde inductus fuisset per suggestionem ad aliam eligendam, sepeliendus est in prima electa, secunda enim fuit inualida ratione suggestionis, idem *Ricc. dict. resol. 294. num. 39.*

44 Notand. secundò, quod si infirmus tempore infirmitatis sibi elegerit sepulturam, & postea conualescat, censetur reuocasse illius electionem: nisi ex coniecturis appareat de eius contraria voluntate, puta si huiusmodi electio fiat in testamento, vel alio instrumento publico, hoc enim casu non censetur reuocata electio sepulturæ per conualescentiam *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 2. resol. 312.*

45 Quæres primò, an Episcopus possit sibi eligere Sepulturam extra Diœcesim, vel extra Prouinciam. Respond. affirmatiuè, & tunc debent fieri expensæ ex bonis ipsius defuncti licèt acquisitis intuitu Ecclesiæ *Gemin. consil. 1. num. 5. Hieron. Vener. de exam. Episcop. lib. 4. cap. 17. num. 7. Alzed. part. 1. cap. 12. num. 46.* quos refert *Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 3. alleg. 114. num. 40.*

46 Quæres secundò, vtrùm Religiosi eligere possint sepulturam? Respond. negatiuè, nisi à Monasterio adeò remoti essent, vt ad illud commodè deferri nequeant *cap. fin. de Sepultur. in sexto.* Tertiarij verò siue viri, siue fœminæ in proprijs domibus habitantes, sepulturam vbi voluerint eligere possunt ex constitutione Leonis X. quam refert *Lezan. in Summa qq. regul. tom. 2. cap. 14. num. 27. & 33.*

47 Quæres tertiò vtrum filijfamil. possint sibi

sibi eligere Sepulturam? Respond. quod filij puberes siue masculi, siue fœminæ possunt sibi eligere sepulturam, etiam sine consensu Patris *cap. licet Pater, & ibi gloss. de sepultur. in 6.* impuberes verò non possunt, vt in *dict. cap. licet Pater*, etiamsi id facerent cum auctoritate Tutoris: quia Tutor non potest ea perficere, quæ porriguntur post mortem pupilli, quo tempore tutela expirauit *Ric. in Prax. for. Eccles. part. 4. resol. 294. num. 36.* hoc tamen limitatur, quando malitia suppleret ætatem, quia tunc etiam impuberes sepulturam sibi eligere possunt *Bart. in leg. qui in potestate, num. 3. vers. in vno tamen casu, & in leg. si filiusfamil. post num. 2. ff. de testament. Lauor. dict. cap. 11. num. 109.*

§. V.

Quantum distare debeant sepulturæ ab Altaribus.

48 ITà sepulturæ debent esse remotæ ab Altaribus, vt Sacerdos, qui Missam celebrat, supra defunctorum cadauera pedibus non cogatur insistere *cap. præcipiendum 13. quæst. 2. cap. non oportet de consecrat. distinct. 1. Ricc. in collect. decis. 383. part. 8. Lauor. var elucubr. tom. 1. tit. 2. cap. 8. num. 14.* vbi refert, quod in actis Ecclesiæ Mediolanensis decretum fuit, vt sepulchrorum ostium longè absit ab Altaris scabellis ligneis, vel bradella cubitis ad minus tribus, sepulchra verò ipsa ad scabellum ligneum non pertingant.

Quare nemo sepeliendus est propè Altare, seu sub bradellis: & si reperiantur sepulturæ iam constructæ, non debet super illo Altare celebrari, sed debet inter-
49 dici, donec corpora aliò transferantur, vt resoluit Sacr. Congregat. testibus *Lauor. & Ricc. locis citat.* vbi etiam dicunt, quod non sunt consecranda Altaria, sub quibus sepulta sunt corpora mortuorum, nisi illis remotis.

§. VI.

Vtrum possit aliquid accipi pro loco sepulturæ.

50 ALij negant, ità *S. Tho. 2. 2. quæst. 100. art. 4. ad 3. Sylu. in ver. sepultura, num. 2. Fusc. de visit. lib. 1. cap. 25. num. 10.* & alij, quos refert, & sequitur *Genuens. in Prax. Archiepiscop. cap. 33. num. 20.* quia quando locus est pro sepeliendis fidelium corporibus deputatus auctoritate Episcopi, tunc dicitur esse, quid spirituale, vel spiritualitati annexum *cap. ad hæc de Relig. dom. gloss. commun. recepta in cap. in Ecclesiastico 13. quæst. 2. Lauor. var. elucubr. tomo 1. tit. 2. cap. 10. num. 27.* quamvis in eo loco nullus sepultus sit *gloss. in cap. abolendæ de sepult.* & ideò vendi non potest, nec aliquid recipi absque Simonia *dict. cap in Ecclesiastico*, non obstante qualibet consuetudine *cap. abolendæ de sepult. cap. non satis, & cap. cum in Ecclesiæ de Simon.* nisi sponte detur *cap. præcipiendum 13. quæst. 2. cap. dilectus 2. de Simon.* Quare si sepultura destinata sit pro confratribus, aut alijs personis, & fieret pactum, vel taxa, vt si extraneus velit ibi sepeliri, certum quid soluat, committeretur Simonia *cap. audiuimus eod. tit. de Simon. Sylu. in ver. sepultura, num. 2.*

Ex quo infert *Abb. in cap. abolendæ, num. 5. de sepult.* quod non potest licitè vendi vas lapideum; seu ligneum aptum ad capiendum corpus defuncti, si est deputatum ad hunc vsum auctoritate Episcopi, quia tunc est Religiosum.

51 Alij tamen Doctores putant, posse aliquid recipi pro sepultura ratione situs, vel melioris, aut dignioris loci; & idem dicunt de Capella, tunc enim non venditur sepultura, seu Capella, sed dignior locus in Ecclesia; locus autem ratione materiæ videtur pretio æstimabilis *Gratian. discept. tat. 210 num. 11. Lauor. dict. tit. 2. cap. 10. num. 15. & seq.* vbi alios referunt, quibus adde *Layman. in Theolog. moral. lib. 4. tract. 10. cap. vlt. §. 4. num. 37. in fin.* vbi dicit, quod si quis certum locum Ecclesiæ, vel cœmeterij sibi, suæque familiæ tamquam proprium vendicare velit, non videtur esse prohibitum pro tali iure aliquid exigere, quia talis obligatio incumbens Clericis, quod alium in eo loco sepelire non possint, videtur esse pretio æstimabilis.

Ex quo infert *Riccius in Prax. for. Eccles. part. 1. resol. 572.* quod potest etiam aliquid exigi ab hæredibus defuncti, qui ad aliam Ecclesiam cadauer cupiunt transpor-

transportare, quia cum id ab hæredibus petatur ad finem consequendi honorabiliorem locum in alia Ecclesia, potest ille honor pretio æstimari.

Quod præsertim haberet locum in ijs locis, vbi adest talis consuetudo, vt aliquid pro sepultura, seu Capella recipiatur *Lauor. & Layman. locis cit. Bonacin. de Simon. disput. 1. quæst. 6. §. 6. num. 2.* idem in hoc casu dicit *Sylu. in ver. sepultura, dict. num. 2. glos. in dict. cap. abolendæ ver. exigere de sepultur.* quam esse commun. receptam *dict. Gabriel. consil. 190. in princip. volum. 2.* vbi etiam dicit, quod Romæ viget consuetudo, vt sine pacto aliquid detur pro loco.

52 Neque requiritur aliqua solemnitas in concedendo vsu sepulturæ, seu capellæ, quia hæc non dicitur alienatio, sed concessio ad vsum ad quem res fuit fabricata *Quarant. in ver. alienatio rer. Eccles. num. 29.*

53 Quare licèt de iure nihil recipi possit pro sepultura, aut Capella, vt expresse cauetur in *dict. cap. non satis, & cap. cum in Ecclesiæ de Simon.* in quibus terminis loquuntur omnes Doctores primæ sententiæ, vt obseruat *Gratian. dict. discept. 210. num. 28.* vbi tamen adest huiusmodi consuetudo aliquid recipiendi ratione situs, vel dignioris loci, tuta conscientia seruari potest per *text. in cap. ad Apostolicam de Simon.* per quem text. derogatur *dict. cap. non satis, & cap. cum in Ecclesiæ*: ea enim quæ ab antiquo Ecclesiæ, & ministris, quamvis eleemosynæ titulo, tribui con-

54 sueuerunt, omninò debentur, etiam de iure ciuili, nec debent vllo modo impediri *leg. priuilegia, Cod. de sacrosanct. Eccles.* Vnde si ciuitas dare consueuit Ecclesiæ aliquam eleemosynam, non posset hoc per statutum immutari: eleemosynæ enim debitæ, seu consuetæ debent dari perpetuò *Bart. in dict. leg. priuilegia, num. 3.* quem sequuntur moderni communiter, & ideò licèt Clerici non possint aliquid petere pro ministrandis Sacramen-

55 tis, tamen si laici aliquid ex consuetudine laudabili soluere soliti sint, possunt compelli ad illius obseruantiam ministratis prius Sacramentis, vt in *dict. cap. ad Apost.* *Abb. in cap. abolendæ, num. 7. de sepultur.* immò hæc, & alia consueta dari pro actibus spiritualibus iam præstitis, licitè possunt accipi, antequam præstentur, & etiam interdum peti ad impediendas contentiones, & molestias, quæ alioqui probabiliter putantur futuræ *Nauar. in Manual. cap. 23. num. 106. Vulp. in Prax. Iudic. for. Eccles. cap. 14. num. 6.* vbi dicit, quod peti potest pignus, vel fideiussor, quando experientia visum esset, quod ex post facto talis merces non possit exigi, vel cum difficultate.

56 Vbi verò non cadit consideratio maioris honoris ratione dignioris loci, vt pro sepultura in Cœmeterio, & loco communi, nihil prorsus recipere licet, vt decisum refert *Lauor. dict. tit. 2. cap. 10. num. 16.*

57 In dubio autem præsumitur, talem consuetudinem inductam causa auaritiæ, vel cupiditatis, quando enim agitur de solutione temporali facienda Clericis, in dubio contra eos est iudicandum, ne notentur auaritia *Abb. in cap. 1. num. 6. de Decim.* & alij apud *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. resol. 576.* & ideò quando dubitaretur de huiusmodi consuetudine, quatuor conditiones probari debent: prima quod gratis, & spontè Parochiani soluerint nulla cogente necessitate, & nulla præcedente pactione, alias initium fuisset Simoniacum: secunda quod prius administrata fuerint spiritualia, quam datum aliquid temporale, quia alias censeretur facta solutio pro redimenda vexatione: tertia quod id, quod soluitur, fuerit taxatum arbitrio Parochianorum, non Clericorum, vt excludatur omnis suspicio cupiditatis, & Simoniæ: quarta quod totus populus, vel maior pars perseuerauerit in seruanda huiusmodi consuetudine, ita *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. resolut. 576. Vulp. vbi supra num. 2. & seq. Gratian. dict. disceptat. 210. num. 29.* vbi alios refert, & censuit Sacr. Congregat. apud *Farinac. decis. 145. part. 4. Diuers.* Addit *Vulp. loco cit. num. 5.* quod cum consuetudo sit quid facti, debet probari, quod sit legitimè præscripta spatio videlicet 10. annorum. Quare non sufficit probare, se esse in perceptione recipiendi, nisi hæc etiam probentur requisita, cum hoc possessorium habeat admixtam causam proprietatis *Gratian. loco citat.* vbi etiam dicit, quod hæc cognitio ad iudicem Eccle-

Ecclesiasticum tantummodò spectat.

58 Quærò diximus de Capellis, seu Altaribus, intellige, quando solum ad ornatum Ecclesiæ construuntur: secus enim dicendum esset de Ecclesijs, & Capellis, quæ ædificantur, seu construuntur, vt ibi Missarum sacrificia, & alia diuina officia celebrentur; tunc enim erigi sine dote non debent *cap. nemo Ecclesiam de consecrat. distinct.* 1. *Genuens. in Prax. Archiepiscop. cap.* 91. *num.* 1. *Piasec. in Prax. Episcop. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 2. *Sylu. in ver. consecratio* 2. *num.* 1. in hoc enim casu cessat suspicio auaritiæ, & Simoniæ, cum dos assignetur pro ipsius Ecclesiæ, seu Capellæ conseruatione, vt inde necessaria tàm Ecclesiæ, seu Capellę, quàm Sacerdotibus, & Clericis subministrentur, vt in *dict. cap. nemo*, dignus est enim operarius mercede sua *cap.* 1. *de sepult.*

Addit *Decian. in cap. quanto, num.* 56. & 57. *de Iudic. Genuens. in Prax. Archiepisc. cap.* 33. *num.* 27. quod si Prælatus alicui sepulturam concessit in aliquo sepulchro Ecclesiæ, vel Cœmeterij, non potest alteri facultatem concedere mortuum inferendi in tali sepulchro illo inuito, nisi ex magna causa.

§. VII.

An, & quando possint defunctorum cadauera exhumari.

59 IN duobus casibus exhumari posse cadauera dicit *Alberic. in leg. ossa, ff. de Relig. & sumpt. funer.* primò si ossa excommunicatorum, vel hæreticorum, qui in articulo mortis Ecclesiæ reconciliati non fuerint, sepulta sint in Ecclesia, vel Cœmeterio: tunc enim si discerni possint ab aliorum corporibus, debent exhumari, & ab Ecclesia proijci *cap. sacris de sepultur.* aliter locus sacer remanet violatus, & pollutus *cap. consuluisti de Consecr. Eccles. vel alt. Alter. de Censur. tom.* 1. *disput.* 10. *lib.* 1. *cap.* 6. *versic. Immò vt in eodem Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 257. *versic. tertius casus est*, nec tantum exhumanda sunt, sed Ecclesia, vel Cœmeterium, in quo excommunicatorum corpora sepeliri contingit, debent etiam eo casu reconciliari, vt in *dict. cap. consuluisti*, & antè reconciliationem fideles non possunt ibi sepeliri, nec diuina officia celebrari *cap. vnic. de consecr. Eccles. in* 6. *cap. fin. ex eod. tit. Sylu. in ver. consecratio* 2. *quæst.* 9. *Alter. de Censur. tom.* 1. *disp.* 10. *lib.* 1. *cap.* 6. *versic. addit.*

60 Sed hæc intellige de excommunicatis denunciatis, aut notorijs Clericorum percussoribus iuxta *extrau. Ad euitanda Nau. in man. cap.* 27. *num.* 35. & 36. *Bonac. de Censur. in part. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 30. *num.* 4. *contra Alter. dict. tom.* 1. *disput.* 5. *lib.* 1. *cap.* 5. *in fin.* & alios.

61 Horum autem cadauera exhumari non debent sine licentia Episcopi *leg. ossa, ff. de Relig. & sumpt. fun. Decian. in Tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 44. *num.* 11. *in fin. Rip. in Tract. de Pest. tit. de remed. præseruat. cap.* 4. *num.* 144.

62 Si verò in articulo mortis excommunicati absoluantur etiam à simplici Sacerdote, tunc in Ecclesia sepeliuntur: tenentur tamen hæredes, & propinqui, ad quos ipsorum bona peruenerunt pro eisdem satisfacere *cap. final. de Sepultur.*

63 Secundò quando quis sepeliuit Parochianum alienum, aut eum, qui in alia Ecclesia sibi elegit sepulturam, tunc enim non solum corpus restituitur, si ab alijs discerni possit *iuxt. citat. cap. sacris*, sed etiam ea omnia, quæ ratione ipsius fuerunt acquisita *cap. ex parte, & cap. cum liberum, vbi Abb. & Petr. de Ancharan. de sepultur. Sylu. in ver. sepultura, num.* 11. *Ricc. in Frax. for. Eccles. part.* 4. *resolut.* 294. nisi amicabiliter inter se Parochi conueniant *cap. ex part.* 1. *eodem tit. de sepultur. Lauor. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 9. *num.* 121.

64 Obserua tamen, quod Ecclesia agens pro cadauere violenter subtracto non solum de æquitate, sed etiam de rigore iuris debet probare titulum *Petr. de Ancharan. in dict. cap. cum liberum, num.* 3. nec sufficeret in huiusmodi possessorio probare titulum apparenter iustum, vt *dict. Abb. ibidem num.* 2. tum quia ex hoc sequi potest absurdum, nam si facta restitutione alia Ecclesia postmodum obtineret in petitorio, iterum exhumandum esset corpus contra *text. in l. ne corpora, & l. Diui fratres, ff. de*

Relig. & sumpt. funer. tum quia ità videtur fuisse definitum in *dict. cap. cum liberum*, vbi fratres spoliati corpore defuncti deduxerunt titulum, *vt patet ibi, prout in vltima voluntate disposuit*, & textus concludit, id esse probandum ante restitutionem, ibi, si ità esse inueneritis, vt rectè obseruat *Petr. de Anchar. loco cit. num. 3.*

65 Sed præter supradictos casus potest etiam exhumari cadauer occisi de licentia Episcopi ad effectum, vt indè capiantur informationes *Lauor. var. elucubr. tom. 1. tit. 2. cap. 12. num. 56. & seq. Bellet. Disquis. cleric. part. 1. tit. 1. §. 5. num. 133. & seq. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. resol. 463. Dian. part. 4. tract. 2. resol. 95.* & alij, & tunc Episcopus concedens huiusmodi licentiam non incurrit aliquam irregularitatem, quia hic actus ostendendi cadauer occisi est remotissimus, & suaptè natura non directus ad mortem, vel mutilationem *Nauar. in man. cap. 27. num. 211.* & alij communiter. Vnde eadem ratione

66 potest concedi Curiæ sæculari copia sententiæ dispositionis, siue degradationis verbalis, & renunciationis habitus clericalis clerici inquisiti de homicidio in Curia sæculari allegantis, se esse clericum: quia, quod aliquis sit, vel non sit Clericus, non est causa propinqua mortis, vt decisum refert *Genuens. in Prax. Archiepiscop. cap. 34. num. 12.* quamvis de hoc dubitet *Dian. loco cit.*

67 Addit *Genuens. vbi supra num. 11.* quod non solum Episcopus potest huiusmodi licentiam concedere, sed quod etiam teneatur, ne delicta remaneant impunita *iuxt. cap. vt famæ de sentent. excommunic.* verum hoc esse remissum arbitrio Episcopi, declarauit Sacr. Congregat. super controuers. Iurisdict. vt refert *Sperel. decis. 51. num. 17. & 18.* cum euenire aliquando possit casus, in quo id minimè expediret.

68 Huiusmodi autem recognitio in Ecclesijs, aut cœmeterijs facienda non est, sed cadauera aliò exportanda sunt *arg. cap. decet, de Immunit. Eccles. in 6.* vbi ab Ecclesijs, vel cœmeterijs omnis arcetur strepitus iudiciorum, & notat *Genuens. dict. cap. 34. num. 11.* vbi refert, ita statutum fuisse in *Concilio prouinc. Mediolan. 5. in tit. de Eccles. & ear. cultu*, & resoluit etiam eadem Sacr. Congregat. teste *Sperell. dict. decis. 51. num. 18.* Vnde non potest Episcopus concedere licentiam Iudici laico, vt examinet præsertim cum iuramento aliquem reum, vel testem in dictis locis, quia in *dict. cap. decet*, ordinarius ad hæc exequenda, non ad relaxanda executor deputatus est, vt *dict. Io. Andr. in dict. cap. decet, num. 5.* vbi cum Guliel. id limitat, quando vrgens, & euidens causa subesset.

69 Si verò laicus sine licentia Episcopi exhumare præsumeret, excommunicandus est, cum nullam in Ecclesia exercere possit iurisdictionem *dict. cap. decet*, vbi omnes *de Immunit. Eccles. in 6. Genuens. loco cit. num. 11.*

§. VIII.

Ad quem spectet concedere licentiam transferendi cadauera de vno ad alium locum.

70 Lege ciuili cautum erat, ne quis humanum corpus de vno ad alium locum transferret sine Augusti beneplacito *leg. nemo, Cod. de Relig. & sumpt. funer.* secus erat, si aliqua iusta, & necessaria causa intercedebat, quia tunc Rector Prouinciæ dispensabat *l. 1. vbi glos. Cod. de Relig. & sumpt. funer.* vel si corpus perpetuæ sepulturæ nondum traditum fuerat, sed depositum, siue ad tempus, tunc enim absque licentia poterat transferri *leg. si nec dum, Cod. eod. tit. l. 3. §. non perpetua, ff. de Sepult. viol. glos. in dict. leg. nemo. Franc. Marc. part. 1. decis. 1065. num. 9. Paul. de Castr. in dict. l. 1. in fin. Cod. de Relig. & sumpt. funer.*

71 Hodiè verò corpus humanum sepultum in vno loco non potest in alium transferri, nisi subsistente iusta causa, & cum licentia superioris; iste autem superior est Episcopus, ad quem pertinet cura rerum religiosarum, vel si nulla subest causa, erit Papa, sicut olim erat Princeps, scilicet Imperator, vt *dict. Paul. de Castr. in dict. l. 1. num. 1. Cod. de Relig. & sumpt. fun. Franc. Marc. part. 1. decis. 1056. num. 7. & 9. in fin.* quocunque enim modò agatur de iure funerandi cognitio spectat ad iudicem Ecclesiasticum *Decian. in cap. quanto, num. 58. de Iudic.* immò etiam de iure

iure ciuili Episcopo hæc facultas competebat, vt constat ex *leg. ossa, ff. de Relig. & sumpt. fun. Decian. in tract. crimin. tom. 2. lib. 6. cap. 44. num. 5. vbi num.* 17. dicit, quod non debent extrahi corpora etiam pro Anotomia sine licentia Episcopi, & Magistratus.

Iusta autem causa videtur esse, si quis vellet mutare sepulchrum suæ posteritati, vt accidit, quando quis sacellum alibi construxit, velitque ibi suorum posterorum sepulchrum constituere, tunc enim potest Episcopus translationis huiusmodi licentiam concedere *Io. Dilectus de sepultur. tit. 9. cautel. 4. num. 2. &* 3. relatus in *Tractat. Diuers. tom. 8. part. 1. fol. 139. Decian. in tract. crimin. tom. 2. lib. 6. cap. 44. num.* 8. & colligitur ex citata *leg. Diui fratres, ff. de Relig. & sumpt. funer.* vbi dicitur, quod si corpus terræ traditum est in arcula hoc animo, vt non aliò transferatur, arcula tamen ipsa (si res exigat) in locum commodiorem transferri potest.

Ità etiam si corpus per diuersum territorium transferri contingebat, de iure ciuili requirebatur licentia Præsidis *l. 3. §. non perpetuæ, ff. de sepultur. viol. Franc. Marc. decis.* 1056. *num.* 11. nunc autem requiritur licentia illius Diœcesani, seu Episcopi *Castrens. in dict. l. 1. num. 1. Cod. de Relig. & sumpt. fun.* pœna tamen non imponitur deferenti corpora huiusmodi per oppida, licèt sine licentia id fieri non debeat *Albericus in leg. ne corpora, ff. de Relig. & sumpt. fun. Decian. in tract. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 42. num. 22. Menoch. de Arb. Iudic. lib. 2. centur. 4. casu 387. num. 24. & 25. Farinac. variar. quæstion. quæst. 20. num. 128. per l. 3. §. Diuus, ff. de sepultur. viol.*

12 An verò missus in exilium ab aliqua Ciuitate possit mortuus duci ad sepulturam illius Ciuitatis? Resp. non posse *Farinac. quæst. 20. num. 130. in fin. Lauor. var. elucubrat. tom. 1. tit. 2. cap. 11. n. 141.*

Huiusmodi enim pœna etiam post mortem manet, nec licet eum indè transferre alicubi, & sepelire inconsulto Principe *leg. si quis in Insulam, ff. de Cadau. punit.* impetranda est igitur licentia à Principe, quæ in huiusmodi casibus negari non debet *l. 1. ff. eod. Farinac. & Lauor. locis citatis.*

SVMMARIVM.

1 *Quid sit quarta funeralis.*
2 *In quo consistat quarta funeralis.*
3 *Non debetur de candelis, quas in manibus gestant religiosi, neque de Cereis Confraternitatum.*
4 *Quid veniat sub nomine funeralium, & num. 5.*
6 *Quid si defunctus sepeliatur in oratorio Confraternitatis.*
7 *Locorum consuetudo attenditur quo ad quantitatem quartæ funeralis.*
8 *An Regulares teneantur soluere huiusmodi quartam, & num. 9.*
10 *Solutiones ex causa huiusmodi quartæ à Monachis particularibus factæ non præiudicant monasterio.*
11 *An valeant compositiones factæ inter Religiosos, & Parochos super iuribus Parochialibus.*
12 *An tertiariæ teneantur ad sotutionem Quartæ.*
13 *An possint Regulares huiusmodi Tertiarijs Sacramenta ministrare.*

CAP. XIII.

De quarta funerali.

DEcreuit Sancta Tridentina Synodus *sess. 25. de reform. cap. 13.* vt quibuscunque in locis iam ante annos 40. Quarta, quæ funeralium dicitur, cathedrali, aut Parochiali Ecclesiæ solita esset persolui, ac postea fuerit ex quocunque priuileg. alijs monasterijs, Hospitalibus, aut quibuscunque locis pijs concessa, eadem posthac integro iure, & eadem portione, quæ antea solebat Cathedrali, seu Parochiali Ecclesiæ persoluatur non obstantibus concessionibus, gratijs, priuilegijs etiam mari magno nuncupatis, aut alijs quibuscunque.

1 Pro faciliori autem intelligentia notandum est 1. quod quarta funeralis est certa bonorum portio Ecclesiæ Parochiali debita propter ministerium Sacramentorum *cap. 1. de sepultur.* quæ quidem olim debebatur de omnibus, quæ obueniebant ratione funeris, & de omnibus legatis factis Ecclesię etiam Regularium, ad quam quis eligebat sepulturam *cap. in*

nostra

nostra de sepult. Clem. dudum, §.*verum eod.tit.Sylu.in ver. Canonica portio quæst.* 9. vsu tamen, & consuetudine generali
2 ad quartam funeralium restricta fuit *Card. in d. clem. dudum*, §.*verum Couar. in cap.fin.num.6.de Testam.Molin. de iust. & iur. tractat. 2. disput.* 217. *Rodriq. qq.reg.tom.1.quæst.39.art.2.in fin.* quos refert, & sequitur *Rota in causa Elnen. Iurium Parochialium 6. Iunij* 1631. *coram Queipo relat.per Dian.part.7.post tract.12.* & ideò huiusmodi quarta consistit tantum in cera, & alijs oblationibus, quæ deferuntur tempore, quo defunctorum corpora ad sepulturam deferri contigerit, vt declarauit sanctæ memoriæ Pius V. 17. Kal. Iulij 1567. provt refert *Lezan. in summ.tom.4. ver.Quarta funeralis, num. 7. Rota in dict. Elnen. Iurium Parochialium*, vbi etiam dicitur, quod de ea tantum loquitur Concilium Tridentinum *sess.25.cap.13.* non tamen debetur quarta
3 de Candelis, quas in manibus deferunt Religiosi, neque de cereis Confraternitatum sæcularium, aut piorum locorum associantium funera *extrau. inter cunctas*, §.*porrò de Priuileg. Ricc. in Prax.for. Eccles.part.3. resol.337. Lezan.loco citat.in ver.quarta funeralis, num. 7. Sorb.in ver. Canonica portio, num.6. Sylu. eodem ver. in fin.*

4 Quare sub nomine funeralium veniunt cerei, qui circa crucem, vel cadauer deferri solent, maceries omnis, quæ supra corpus construitur, pannus siue laneus, siue sericeus, siue auro contextus, quo feretrum tegitur, & omnia quæ cum funere computantur, & pro illo in Ecclesia præparantur, siue alias efferuntur, vt in *dict. extrau. Inter cunctas*, §.*porrò de Priuileg.glos.in clem.dudum ver. funeralibus de sepultur. Lezan.loco cit. Ricc.in Prax. for. Eccles.part.4. resol.301.*

5 Ea etiam sub nomine funeralium continentur, quæ occasione funeris deueniunt, etiam postquam corpus fuerit in terra reconditum, & vsque ad 30. diem, & quamdiù sit memoria de funere *Barbos.de offic.Paroch.cap.25.num.27.* vbi dicit, ità de consuetudine seruari, & ideò, huiusmodi quarta Parocho debetur ex funeralibus sequenti die post funus solemniori pompa factis, quamvis ei funeris die data fuerit candelarum, & facum quarta, vt censuit Sacr. Congregat. Episc. & Regul. 3. Augusti 1621. teste *Barbos. vbi supra num.38.*

6 Hæc autem non debentur Capellano oratorij, seu Confraternitatum, si fortè defunctum ibi sepelire contingat: sed debentur tantum Ecclesiæ Parochiali *Rota in Borgomen. funeralium 7. Nouemb.* 1594. *coram Card. Mantic.* quam refert *Ricc.dict.part.4. resol.301.*

7 Notandum 2. quod licèt hæc portio dicatur quarta, tamen canones non concordant in quota; nam alij dicunt esse quartam, alij tertiam, alij medietatem *glos. in cap. cum olim in ver. quartæ omnium de Censib.Card. Caualer. decis.247. num. 2.* & ideò quoad hoc locorum consuetudo est seruanda *Piasec.in Prax. Episcop.part.2.cap.5.num.36.versic.quota autem*, & in vrbe Parochi medietatem percipiunt candelarum, & intorstitiorum, quæ in Ecclesijs, etiam regularium circa funera accenduntur ex decreto Congregationi RR. Præfectorum vrb. approbato ab Vrbano VIII. die 21. Martij 1629. provt refert *Barbos.de offic.Paroch.cap.25. num.42.*

8 Notandum 3. quod regulares per priuilegia Sedis Apostolicæ eximuntur ab omni quarta præterquam funeralium propriè, idest concomitantium funus ex Constitutione Sixti IV. quam refert *Sylu. in ver. Canonica portio in fin.* & ità etiam statuit Pius V. provt refert *Rota in dict. Elnen. Iurium Parochialium*, & quamvis *Sorb.in ver.canonica portio*, referat Nicolaum V. fratribus Carmelitanis indulsisse, vt nec etiam de funeralibus oblationibus teneantur soluere quartam, vel canonicam portionem, huic tamen constitutioni Nicolai derogatum esse in hac parte per constitutionem Pij V. supra relatam dicit *Lezan.loco cit.in ver.Quarta funeralis, num.7.*

9 Notandum 4. quod Doctores duo copulatiuè requirunt ad hoc, vt Regulares comprehendantur sub dispositione Concilij *dict. sess.25. cap.* 13. videlicet, quod monasterium sit fundatum ante 40. annos ante Concilij publicationem, & quod esset solitum persoluere dictam quartam; ex quo inferunt, quod monasteria funda-

tà ante Concilium citra 40. annos, vel post Concilium, aut quæ in dies ædificantur, vel ædificabuntur, non tenentur soluere huiusmodi quartam, dummodò talia monasteria sint eius Religionis, cui à Sede Apostolica sit indultum, vt quartam funeralem soluere non debeat, aut eis ab eadem sede communicata fuerint priuilegia earum Religionum, quæ ab huiusmodi quarta eximuntur, ita *Rodriq. qq. reg. tom. 1. quæst. 39. art. 2. Mirand. in Man. tom. 2. quæst. 48. art. 7. Ioann. de Cruc. de stat. Religion. l. 2. cap. 9. dub. 5. Portell. in dub. Regul. ver. canonica portio, num. 1. & seq. Nald. in Summ. ver. Sepultura, num. 1.* quos refert, & sequitur *Lezan. in Summ. tom. 4. dict. ver. Quarta funeralis num. 5.* & ità etiam declarauit Pius V. in Constitut. incip. Etsi Mendicantium, quam refert, *Barbos. de offic. & pot. Paroch. cap. 25. num. 14. Lezan. vbi supra num. 6.* & tenuit *Rota in Licien. Quartæ funeralium 15. Ian. 1618. coram Coccino*, vt refert *Ricc. in Prax. for. Ecclesiast. part. 3. resolut. 336. Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 3. allegat. 86. num. 17. & seq. Lezan. loco citat. num. 6.* & censuit etiam Sacr. Congregat. apud *Quarant. in ver. Priuilegia Regularium, versic. aliam declarationem Rot. in Licien. Quartæ 27. Iunij 1642. coram Rojas*, quam refert *Diana part. 7. post tract. 12.* & refertur etiam inter *Decis. nouissim. Diuers. part. 4. decis. 20.*

Hæc autem Pij V. Constitutio in hoc non est reuocata à Gregor. XIII. per aliam constitutionem, quæ incip. *In tanta*, quia Gregorius solum reuocauit præfatam Constitutionem Pij V. quatenus per ipsam conceditur aliquid contrarium decretis Concilij Tridentini, non autem quatenus ipsa declarantur *Rota in dict. Licien. & in Tarentin. Quartæ funeralis 5. Decembris 1629. coram Queipo apud Dian. loco citat.* & notat etiam *Barbos. de offic. Paroch. dict. cap. 25. num. 14. Lezan. in ver. Quarta funeralis, num. 6.* vbi id etiam probat ex decisione Sacr. Congregationis, & ex Constitutione Pauli V. incip. *Decet. Romanum*.

Addit *Portel.* quem refert, & sequitur *Lezan. vbi supra num. 8. contra Nouar. in Lucer. Regul, ver. quarta, num. 1.* quod hæc locum habent etiam in monasterijs monialium, quia Pius V. in dict. Constitutione ipsarum expresè meminit.

Obseruant etiam Doctores, quod Concilium *dict. cap.* 13. loquitur de Priuilegijs concessis à 40. annis citra; & ideò non procedit in priuilegijs antiquissimis concessis ante 40. annos ante Concilium, siue illius publicationem, quibus per dictum decretum non fuit derogatum, & ità censuit Sacr. Congreg. teste *Quarant. loco cit. versic. quasdam alias Rota in Hispalen. Quartæ funeralium 4. Iulij* 1590 *coram Pamphilio*, & ità etiam declarasse Pium Quintum dixit *Rota in Tarentin. Quartæ funeralis 5. Decembr. 1629. coram Queipo*, provt refert *Diana loco cit.*

10 Notandum 5. quod solutiones ex causa huiusmodi quartæ à monachis particularibus factæ non præiudicant successoribus, seu monasterio; quia monachi particulares non possunt renunciare priuilegio toti ordini concesso *Rot. in dict. Hispal. Quartæ funeralium 4. Iulij 1590. coram Pamphilio*, validæ tamen sunt compositiones super iuribus Paro-
11 chialibus factæ inter Prælatos conuentuales, & Parochos, etiamsi fiant absque licentia Superiorum Prouincialium, & Generalium; dummodò sint licitæ, & fiant cum consensu Conuentus, nec irritentur per sequens Capitulum generale, vel prouinciale, vt dicunt Doctores, quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. Paroch. dict. cap. 25. num. 34.* vbi id probat ex decreto Leonis X. in Concilio Lateranens. & colligitur etiam ex Constitutione Sixti IV. quam refert *Sorb. loco cit. num. 6.*

12 Notandum 6. quod Tertiariæ, quas de pœnitentia, seu Bizzocas vocant, quartam funeralem de iure soluere debent, tum quia possunt alibi sibi eligere sepulturam extra Ecclesias Religionis ex decreto Sacr. Congreg. Episcop. & Regul. apud *Lauor. var. elucubr. tom. 1. tit. 2. cap. 11. num. 103.* tum quia tales non sunt veræ religiosæ, ex quo non vouent solemniter tria vota, vt *dict. Cordub. apud Sorb. in ver. Tertiarij versic. quoad resolutionem*; Vnde non possunt Regu-

13 lares Eucharistiæ Sacramentum die Paschatis resurrectionis eis ministrare, sicuti neque Sacramentum pœnitentiæ, nisi fuerint ab ordinario loci approbati ad confessiones personarum sæcularium audiendas, vt eadem Sacr. Congregat. declarauit. Quare cum ab Ecclesia parochiali recipiant Ecclesiastica Sacramenta: consequenter quartam funeralem soluere debent *cap. 1. de sepult. cap. cum quis eod. tit. in 6.*

SVMMARIVM.

1 *An Missa celebrari possit in priuatis oratorijs de licentia Episcopi.*

2 *An priuilegia Regularium, quibus poterant in quovis loco honesto cum altare viatico celebrare, sint hodiè sublata.*

3 *An Episcopus in particulari casu possit dispensare, vt Missa extra Ecclesiam celebretur.*

4 *An priuilegium Episcopis concessum in cap. vltim. de Priuileg. in 6. sit hodiè reuocatum.*

5 *Episcopi hoc priuilegio vti non possunt in Vrbe Roma, nisi de licentia Papæ.*

6 *An eodem priuilegio vti possint in aliena Diœcesi, si Episcopus illius Diœcesis suo edicto prohibuerit, ne quis in suo Episcopatu celebet extra loca sacra.*

7 *An Episcopus possit onera Missarum reducere.*

Et an eadem facultas competat Generalibus Ordinum, ibidem.

8 *Refertur in hoc decretum Sacr. Congreg.*

9 *An Episcopus possit concedere, vt Missa celebretur in alia Ecclesia, vel Altare, si in loco constituto celebrari nequeat.*

CAP. XIV.

De Sacrificio Missæ.

§. I.

An Episcopus possit concedere facultatem celebrandi Missam in Capella domus priuatæ.

1 Qvamvis ante Concilium Tridentinum celebrari posset de licentia Episcopi in priuatis Oratorijs super ara sacra portatili, vt in *cap. missarum, cap. concedimus, cap. si quis etiam de consecrat. distinct. 1.* hodiè tamen hanc licentiam Episcopus non potest amplius concedere, vt constat ex *eod. Concil. sess. 22. in decret. de obseru. & euitand. in celebr. miss.* & censuit etiam Sacr. Congregat. teste *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. resol. 470. Megal. var. resol. tom. 2. resol. 168. num. 11. Nau. in man. cap. 25. num. 81.* vbi etiam notat, quod per dictum Decretum Concilij ho-
2 die sunt sublata Prædicatorum, & minorum priuilegia, per quæ poterant in quovis loco honesto cum altare viatico celebrare, vt in *cap. in his 30. de Priuileg.* nisi à Sede Apostolica post Tridentinum fuerint confirmata; quemadmodum priuilegia Societatis Iesu fuisse à Gregorio XIII. confirmata cum derogatione Concilij testatur *Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 2. alleg. 23. num. 4.* & alij.

3 Obseruant tamen Doctores, posse Episcopum in particulari casu concurrente necessitate, vel iusta causa dispensare, vt Missa extra Ecclesiam in loco honesto celebretur, ità *Piasec. in Prax. Episcop. part. 2. cap. 3. num. 21. Barbos. loco citat. num. 9.* vbi hanc facultatem tribuit etiam Vicario Episcopi, & alij, quos refert, & sequitur *Bonacin. de Sacrament. disput. 4. quæst. vltim. punct. 9. num. 11.* immò addit *Nauar. in man. cap. 25. num. 81.* posse etiam hodiè Missas celebrari extra locum sacrum sine licentia Episcopi propter necessitatem, quemadmodum in tali casu licitum erat ante Concilium Tridentinum per *cap. concedimus de Consecrat. distinct. 1.*

4 Obseruant 2. per hoc Concilij decretum non esse reuocatum priuilegium Episcopis concessum in *cap. vltim. de Priuileg. in 6.* vbi Episcopis indulgetur, vt possint altare habere viaticum, & in eo celebrare vbicumque, ità tamen, vt non violent interdictum. *Nau. consil. 5. de Priuil.* & ità declarasse Sacr. Cong. refert *Valer. de differ. inter vtrumque for. ver. missa diff. 2. vers. hæc tamen regula Fagund. in quinque Eccles. præcept. p. 2. lib. 3. c. 13. num. 19. Armend. in Addit. ad Recopil. leg. Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcop. num. 73.* quos refert *Barbos. loco cit. num. 5.*

Hoc

5 Hoc tamen priuilegio vti non possunt in Vrbe Roma, nisi de expressa concessione Papæ *Nauar. consil. 5. de Priuileg. Barbos. & Ricc. locis citat.* neque etiam
6 in aliena Diœcesi, si Episcopus illius Diœcesis recepit Concilium Tridentinum, ac suo edicto prohibuit, ne quis in suo Episcopatu celebret extra loca sacra: quia Episcopi auctoritate Concilij prædicti possunt statuere, quæ sibi videntur iusta, & honesta tamquam delegati Papæ non obstantibus priuilegijs, *vt dict. Nauar. consil. 5. de Priuileg.*

§. II.

An Episcopus possit onera missarum reducere.

7 Concilium Tridentinum *sess. 25. de reform. cap. 4.* concessit Episcopis, vt in Synodo Diœcesana, ac generalibus Ordinum, vt in suis Capitulis generalibus ex iusta causa possent onera Missarum ad minorem numerum reducere; quod etiam locum habere in Anniuersarijs, & officijs pro defunctis, censuit Sacr. Congregat. Concilij teste *Quarant. in ver. miss. & Piasec. in Prax. Episcop. part. 2. cap. 3. num. 15.* Immò Episcopos id facere posse etiam absque Synodo, resoluit *Nauar. cap. 25. num. 138. Sorb. in ver. Missa 3. versic. vbi primò. Posseuin. de offic. Curat. cap. 2. num. 25. quæst. 9.* & alij, quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 2. allegat. 29. num. 15.* vbi dicunt, quod hæc facultas eis competit de iure communi, contra *Bonacin.* & alios per eum relatos in *tract. de Sacram. disput. 4. quæst. vltim. punct. 7. §. 2. num. 9.* secus dicendum est de Generalibus ordinum, nam quoad eos Concilium ius nouum constituit, & ideò huiusmodi reductionem facere non possunt, nisi in Capitulis generalibus, vt dicunt *Nauar.* & alij DD. supracitati, & alij apud *Dian. part. 1. tract. 14. resol. 4.*
8 Obseruant tamen Doctores, quod hæc facultas Episcopis, & Generalibus ordinum concessa intelligitur tantum de onere Missarum ante Concilium Tridentinum imposito, vt censuit Sacr. Congregat. teste *Garc. de benefic. part. 7. cap. 1. num. 132. Sorb. in ver. missa 3. versic. secundò notandum Dian. part. 1. tract. 14. resolut. 2.* & ideò non possunt reducere onera vlla Missarum celebrandarum post Concilium Tridentinum imposita, aut in limine fundationis, vt declarauit Sacr. Congreg. Concil. teste *Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 2. alleg. 29. num. 16. & post 3. part. eiusdem tract. fol. 58. vers. ac primò districtè prohibet Bonacin. de Sacram. disp. 4. quæst. vltim. punct. 7. §. 2. num. 10. & seq. Piasec. in Prax. part. 2. cap. 3. num. 31. Diana part. 1. tract. 14. resol. 1.*
9 Addit *Barbos. loco citat. num. 8. Bonacin. dict. quæst. vlt. punct. 7. §. 4. num. 4.* & alij, posse Episcopum ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia, & in alio Altare celebretur, si nequeat celebrari in loco constituto.

SVMMARIVM.

1 *In Ecclesia Cathedrali tenetur Episcopus prædicare, in alijs per Parochos hoc munus est exercendum.*
2 *Qua pœna puniatur Parochus omittens prædicationis officium.*
3 *An Parochus possit dare licentiam prædicandi in sua Parochia.*
4 *Qui teneantur ad præstandum stipendium, vel expensas Prædicatori.*
5 *In quo casu ad id teneatur Parochus, vel Populus.*
6 *Cui competat ius eligendi prædicatorem.*
7 *An in hoc sit attendenda immemorabilis consuetudo nominandi, vel præsentandi.*
8 *An si Episcopus eligere voluerit, possit compellere populum ad solitam eleemosynam præstandam, & num. 9.*

CAP. XV.

De munere Euangelicæ prædicationis.

1 IN Ecclesia Cathedrali Episcopus per seipsum, si legitimè impeditus non fuerit, ad prædicandum sanctum Iesu Christi Euangelium tenetur; si verò legitimo detineatur impedimento, viros idoneos ad hoc officium exequendum assumere debet *cap. Episcopus nullam rei 88. dict. cap.*

*inter cætera de offic.ordin.Concil.Trident. sess.5.de reform.cap.2.& sess.24.de reform. cap.*4.in alijs verò Ecclesijs per Parochos, siue eis impeditis, per alios ab Episcopo deputandos idem prædicationis munus est exercendum, vt in *dict. sess.* 24. *cap.* 4.

2 Sed quæres 1. qua pœna puniendus sit Parochus, qui omittit prædicationis officium? Resp. quod pœna arbitraria punitur, cum in Concilio loco citato certa pœna non exprimatur *cap. de causis, vbi DD.de offic.deleg.*

3 Quæres 2. an Parochus possit dare licentiam prædicandi in sua Parochia? Respondent *Henriq. Mirand.* & alij apud *Barbos.de offic.& pot.Episcop.part.3.alleg. 76.num.26.Dian.part.3.tract.2.resol.*111. quod potest Parochus viro docto, & noto siue sæculari, siue regulari etiam nondum præsentato coram Episcopo concedere huiusmodi licentiam pro duabus,aut tribus vicibus: hoc tamen solum esse admittendum in oppidis, vbi non adest Episcopus, & in quibus talis vigeat consuetudo,dicit *Lezan.in summ.qq.reg.tom.* 1. *cap.*20.*num.* 4. si verò talis Prædicator fuerit semel approbatus ab ordinario loci,omnes concedunt,quod potest admitti à Parocho absque alia licentia *Nauar. in man. cap.*25.*num.* 141. *Posseuin. de offic. Curat. cap.* 3.*num.* 4. *Barbos. vbi supra num.*26.*in fin.* & alij.

4 Quæres 3. quinam teneantur ad præstandum stipendium,seu expensas Prædicatori? Resp. quod in sola Ecclesia Cathedrali tenetur Episcopus, nisi ex consuetudine hoc onus ad alium spectet ex decreto Pij V. & Sacr. Congregat. provt refert *Leo in Thes.for.Eccles.part.*1.*cap.*8. *num.*6.*Barbos.part.*3. *allegat.*76.*num.*11. *Ricc.in Prax.for. Eccles.part.*1. *resol.*478. *Vulp.in Prax.Iudic.cap.*41.*num.*40.in alijs verò Ecclesijs tenentur ij, qui hoc onus ex pacto, aut obligatione subire, vel tenentur,vel solent ex Concil.Trident.*dict. sess.*24.*cap.*4. si verò nulla adsit consuetu-
5 do,neque adsint reditus particulares huic muneri destinati,tunc tenetur Parochus, si habet reditus sufficientes pro huiusmodi onere substentando: alias tenetur Populus, cui verbum Dei prædicatur *arg. cap. cum ex offic. de Præscript. Leo vbi supra dict.cap.*8.*num.*6. *Barbos.dict. allegat.* 76. *num.* 15.& 16.

6 Quæres 4. cui competat ius eligendi Prædicatorem? Resp. quod Episcopus habet intentionem fundatam eligendi Prædicatores in Ecclesijs suæ Diœcesis ex *dict. cap. inter cætera de offic. ordin. & ex Concil. dict. sess.* 24. *cap.* 4. Vnde electio
7 Prædicatoris in Cathedrali Ecclesia ad solum Episcopum spectat nulla habita ratione cuiuscunque consuetudinis immemorabilis, qua talis electio capitulo, vel Episcopo, vna cum capitulo, siue de eius consilio, aut cuivis alteri competeret,vt censuit Sacr.Congregat. teste *Vulp. dict.cap.*41.*num.*40.*Leo loco cit. num.*7. in alijs verò Ecclesijs non esse sublatam immemorabilem consuetudinem nominandi,vel præsentandi Prædicatorem pro illis Ecclesijs,tenent Doctores, quos refert,& sequitur *Barbos.dict.alleg.*76. *num.*6.

8 Obserua tamen, quod si Episcopus Prædicatorem eligere voluerit in sua Cathedrali, non poterit compellere populum ad solitam eleemosynam Prędicatori præstandam; secus si Episcopus sineret,vt Populus nominaret, & solitus esset Populus eleemosynam præstare, vt censuit eadem Sacr.Congregat.apud *Vulp.loco cit. Barbos. vt supra num.* 11. *Farinac. decis.*157.*part.*4.*Diuers.*

9 Obserua 2. quod si in Ecclesijs inferioribus facultas nominandi Prædicatorem vniuersitati ab immemorabili tempore competeret, & Episcopus talem nominationem sibi vendicauerit,non poterit amplius cogi populus ad præstandum stipendium Prædicatori, etiamsi antea illud præstare consueuerit, ità decisum refert *Barbos.part.*3.*dict.alleg.*76.*num.*12.*Farinac.dict.decis.*157.

SVMMARIVM.

1 *An, & quando Ecclesia polluatur per humani sanguinis effusionem.*
2 *Quid si vulnus intra Ecclesiam infligatur, sanguis tamen extra eam effundatur.*
3 *An percutiens aliquem in Ecclesia sit ipso facto excommunicatus.*
4 *Ecclesia polluitur etiam per voluntariam seminis humani effusionem.*

CAP. XVI.

Quo Casu in Ecclesia polluta diuina officia celebrari nequeant.

§. I.

Quibus casibus Ecclesia polluatur.

1 Resp. Ecclesiam pollui primò per humani sanguinis effusionem intra Ecclesiam *cap. proposuisti, & cap. vltim. de Consecr. Eccles. cap. vnic. eod. tit. in 6.* sufficit autem ad hunc effectum, vt vulnus intra Ecclesiam inflictum, sit quamvis sanguis effundatur extra, vel in aliquo vase *Ancharan. in dicto cap. vnic.* quem refert, & sequitur *Megal. var. tom. 2. resolut. 168. num. 5. Bonacin. de Matrimon. quæst. 4. punct. vltim. num. 20.* non tamen sufficeret, quod sanguis in illa effundatur, si vulnus extra inflictum, sit *Nauar. in man. cap. 27. num. 256.*

2 Quare non censetur polluta Ecclesia, si quis aliquem in ea percutiat citra sanguinis effusionem, etiamsi carnes contundat, vel ossa frangat *Sylu. in ver. consecrat. 2. num. 5. Nauar. loco citat. Bonacin. de Matrimon. quæst. 4. punct. vltim. num. 20. Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 2. alleg. 28. num. 54. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 3. resolut. 257.* nisi fortè huiusmodi percussio tumorem causauerit, aut liuorem ex verberibus, & opus sit, vt tumor, seu liuor ferro aperiatur; tunc enim dicetur Ecclesia polluta, etiamsi sanguis extra Ecclesiam effundatur iuxta *glos. commun. recept. in cap. vnic. ver. sanguinis de consecrat. Eccles. in 6. Barbos. in cap. tuarum, num. 4. de Priuileg. Sylu. in ver. consecratio 2. num. 5. Bonacin. loco citat. dict. num. 20. Megal. tom. 2. resolut. 168. num. 5.* non est enim necessè, vt sanguis tunc effundatur in Ecclesia, sed sufficit, vt causa naturalis eius effusionis ibi detur, vt infra dicemus de Homicidio in Ecclesia commisso, *Dian. part. 6. tractat. 6. resolut. 47. Ricc. in Prax. part. 3. resolut. 258. Bonacin. loco citat. Nauar. dict. cap. 27. num. 256.* & alij communiter: quamvis contrarium teneat *Barbos. part. 2. alleg. 28. num. 24.* vbi perpendit, quòd iura tantum loquuntur de effusione sanguinis intra Ecclesiam, non autem de vulnere, vt ex *cap. vnic. de Consecrat. Eccles. in 6. & cap. vltim. ex eod. tit. & cap. tuarum, de Priuileg.* & ideò putat, Ecclesiam non censeri pollutam, si vulnus intra infligatur, sanguis tamen extra Ecclesiam effundatur propter recessum repentinum ab eadem; & hanc sententiam probabilem dicit *Dian. dict. part. 6. tract. 6. resolut. 47.* quia violatio est pœna, & ideò strictè interpretanda iuxta *leg. si Præses, ff. de Pen.*

3 An verò percutientes aliquem in Ecclesia sint ipso facto excommunicati? affirmatiuè respondet *Megal. var. tom. 2. resolut. 168. n. 21. ex Concil. Tolet. 12. cap. 10. relato in cap. Diffiniuit 17. quæst. 4.* vltra sacrilegium, quod in tali casu committunt, vt *d. S. Thom. 2. 2. quæst. 99. art. 1. & 3.*

4 Secundò polluitur Ecclesia per voluntariam seminis humani effusionem *cap. vltim. de Consecr. Eccles. d. cap. vnic. eod. tit. in 6.* etiam per copulam matrimonia-

nialem in Eccleſia quomodolibet ſequutam,ſecundùm *Nauar. cap. 16. num. 32.* ſed alij contrarium ſuſtinent ; quando coniuges ibi coguntur diù commorari: & copula coniugalis occultè habetur ex legitima neceſſitate , puta ſi periculum incontinentiæ adſit in alio coniuge, ità *Sylu.in ver. conſecratio, num.5. Bonacin. de Matrimon. quæſt. 4. punct. vltim. num.6.Barboſ.loco citat.num.48.& in cap. ſignificaſti , num. 3. de Adulter.* Si verò actualis ſeminis effuſio non intra, ſed extra Eccleſiam contingat, Eccleſia non erit polluta; quia iura principaliter ad effuſionem ipſam,non verò ad hunc actum ſimpliciter ſe referunt,vt *dict.Barboſ.dict. alleg.28.num.51.*

6 Tertiò polluitur Eccleſia per homicidium ibidem perpetratum, quamvis ſine ſanguinis effuſione *cap. ſi motum de Conſecrat.diſtinct.1.gloſ.in dict.cap.vnic. ver. ſanguinis,Sylu.in ver.conſecratio 2.num.5. Nauar. cap.27. num.256.* etiamſi extra Eccleſiam poſt plures menſes, quis moriatur,dummodò vulnus intra Eccleſiam acceperit, & ex eo deceſſerit *Sylu. vbi ſupra num. 5.* & alij communiter, quamvis contrarium teneant DD. apud *Diana part.6.tract.6.reſol.47.*

7 Quartò polluitur, ſi in ea ſepeliatur infidelis, etiamſi infans ſit & filius alicuius fidelis *cap.Eccleſiam de conſecrat. diſtinct. 1. Bonacin. loco cit. num.23.* ſi tamen in vtero matris mortuus ſit, vna cum matre fideli ſepeliri poteſt: quia mater cum fœtu vnum corpus cenſetur *Layman. in Theolog.moral.lib.5.tract.5.cap.5. num.8. Bonacin.vbi ſupra num.24.* ſecus eſſet ſi filius in vtero matris adhuc viueret,& moriatur in Eccleſia, eo quod mater aperta non fuerit ex negligentia, aut malitia: tunc enim Eccleſia polluitur propter homicidium culpabile in Eccleſia ſequutum *Sylu.& Bonacin.locis cit.*

8 Quintò polluitur, ſi ibidem ſepelitur excommunicatus *cap. conſuluiſti de conſecrat. Eccleſ.* quod intellige de excommunicato vitando , ſi videlicet publicè denunciatus ſit, aut notorius Clerici percuſſor fuerit iuxta *extrau. ad euitanda Nauar.cap.27.num.35.& conſil.10. num. 2.de Hæretic. Bonacin. de matrimon. dict. quæſt. 4. punct. vlt. num.27.* niſi fortè Eccleſia propter ſigna contritionis, quæ excommunicatus in vita, & mortis articulo oſtendit , ipſum abſoluerit etiam poſt mortem; tunc enim cum pro eo ſit orandum, poterit ſimiliter intra Eccleſiam ſepeliri *Barboſ.part.2.alleg.28. num.52.*

9 An verò per ſepulturam hominis perſonaliter, aut nominatim interdicti Eccleſia violetur? Reſp. negatiuè, quia hic caſus non eſt in iure expreſſus *Layman.loc.cit. cap.5.num.8.*

10 Addunt alij, Eccleſiam pollui, quando per Epiſcopum excommunicatum publicum conſecratur, aut benedicitur *Sylu. in ver.benedictio, num.6. & in ver. conſecratio 2. num.5. Piaſec. in Prax. Epiſcop. part.1.cap.5.num.6.Barboſ.part.2.allegat. 27. num.28.* & alij: ſed contrarium videtur verius, quia hæc violatio nullo iure fundata eſt, vt *dict. Layman. dict. lib.5. tract.5.cap.5. num.9. Bonacin. de matrim. quæſt.4.punct.vlt.num.22.* ſicut enim Baptiſmus ab excommunicato, & hæretico collatus validus eſt, & iterari non debet, ità & Eccleſia ab Epiſcopo excommunicato , & hæretico validè conſecratur, dummodò fidem Sanctiſſimæ Trinitatis tenuerit *cap.Eccleſ.de conſecr.diſtinct.1.*

11 Porrò vt Eccleſia polluta dicatur , requiritur primò, vt factum ſit notorium iuris, aut facti notitia, quia Eccleſia non iudicat de occultis *Sylu.in ver.conſecratio 2.num.5.Layman.loco cit.num.8. Ricc.in Prax.for.Eccleſ.part.1.reſolut.479.* & alij apud *Barboſ.part.2. dict.alleg.28. num.37.* & eſt communis opinio: & ideò pollutio occulta non impedit celebrationem Miſſarum *Nau.cap.27.num.256.* occultum autem in hoc caſu dicitur, non ſolum quando nulli adſunt teſtes , ſed etiam quando id per teſtes probari poteſt, non tamen eſt publica fama notatum *gloſ. recept. in cap. quis aliquando , §.huc ergo ſecreta de Pœnit. diſt.1. & in cap.de manifeſta 2.quæſt.1.Barboſ.dict.alleg.28.num.39.* & ideò non dicitur Eccleſia polluta ad effectum, vt indigeat reconciliatione, ſi tres, aut quatuor teſtes id ſciant, modò auctor criminis non ſit accuſatus in iudicio *Riccius in Prax.for.Eccleſ.part.3.reſol. 260.* Vnde licèt Sacerdos ex Sacramentali confeſſione ſciat,in Eccleſia effuſionem ſanguinis, aut ſeminis contigiſſe poterit

tamen

tamen in eadem celebrare, vt dicunt DD. apud *Barbos. dict. alleg. 28. num. 41.* idem dicendum, si delinquens secretò extra confessionem reuelauerit Sacerdoti, se violasse Ecclesiam, modò crimen sit alijs occultum: tunc enim non efficitur publicum ex tali secreta reuelatione; & ideò idem Sacerdos poterit ibidem celebrare *Ricc. dict. part. 3. resol. 260.* vbi etiam addit, quod in eadem Ecclesia poterit diuina celebrare etiam ipsemet Sacerdos, qui in hoc fortè deliquerit.

Addunt DD. quod non est necessaria reconciliatio, quando Ecclesia fuit occultè violata, & post violationem, antequam publicaretur, confectum in ea fuit Missæ sacrificium, quia censetur Ecclesia sufficienter reconciliata per præsentiam Sanctissimi Corporis Christi ità *Sylu. in ver. consecratio 2. num. 5. Auil. part. 5. de Censur. disp. 7. dub. 3.* & alij, quos refert, & sequitur *Bonacin. dict. quæst. 4. punct. vltim. num. 27. Ricc. in Prax. part. 3. resol. 262.* & alij communiter, alij tamen contrarium tenent per *text. in c. significasti de Adulter.* vbi adulterium cum Sacerdote intra Ecclesiam à principio occultè contigit, & tamen quia postea per confessionem mulieris adulteræ publicè factam de crimine constit, præcepit Summus Pontifex, vt Ecclesia reconciliaretur, ità *Layman. loco cit. num. 13. Barbos. dict. allegat. 28. num. 37. & 50.*

Quando verò pollutio notoria est, Ecclesia omninò reconciliari debet, etiamsi Sacerdos post violationem ibidem Missam celebrauerit, vt *dict. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 3. dict. resol. 262.*

12 Secundò requiritur, vt violatio intra Ecclesiam sequatur iuxta communem Doctorum sententiam nomine autem Ecclesiæ in tali casu intelligitur totum illud spatium, quod pertinet ad internum corpus Ecclesiæ à tecto interiori vsque ad pauimentum, & à parte interna portæ maioris ipsius Ecclesiæ ad vltimum parietem Capellæ maioris, vt post *Fagund.* notat *Barbos. dict. part. 2. allegat. 28. num. 22.* Vnde non violatur Ecclesia, si effusio sanguinis, vel seminis, aut mors sequatur etiam super tectum Ecclesiæ, vel subtus eam *glos. in cap. vnic. ver. sanguinis de consecr. Eccles. in 6. Sylu. in ver. consecratio 2. num. 5. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. resol. 479. Nau. dict. cap. 27. nu. 256. Layman. lib. 5. tract. 5. cap. 5. num. 7.* neque si sequatur in sacristia, vel Campanili, aut cœmeterio, seu alio loco à reliquo Ecclesiæ corpore per parietem intermedium seiuncto, licèt de vno ad alterum ingressus pateat: tunc enim altero ex dictis locis violato, alter violatus non censetur *cap. vnic. de Consecrat. Eccles. in 6.* latè *Barbos. dict. allegat. 28. num. 45.* quamvis polluta Ecclesia pollutum etiam censeatur cœmeterium, si contiguum sit eidem: & ideò antequam reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis sepeliri, vt in *dict. cap. vnic.* obserua tamen, quod reconciliata Ecclesia reconciliatum etiam censetur cœmeterium, ità vt alia reconciliatione non indigeat, si per accidens, seu accessoriè violetur propter Ecclesiæ violationem *Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 2. allegat. 27. num. 34.* & alij communiter in *dict. cap. vnic. de Consecr. Eccles. in 6.*

Si verò in porta Ecclesiæ, seu Cœmeterij sequatur seminis, aut sanguinis effusio, vel mors, tàm cœmeterium, quàm Ecclesia polluta censetur *Barbos. dict. alleg. 28. num. 20.*

Sed hæc procedunt, quando Ecclesia consecrata est, vel saltem benedicta, quamvis enim Ecclesia etiam non consecrata, nec benedicta immunitate gaudeat iuxta *cap. penult. de immun. Eccles.* tamen quoad violationem, de qua agimus, incurrendam, strictius accipitur locus sacer pro eo solummodò, qui vel consecratus, vel benedictus est, & ideò si Ecclesia benedicta saltem non sit, non polluitur, neque reconciliatione indiget, quamvis ibi diuina officia fuerint celebrata *Barbos. in cap. tuarum, num. 10. de Priuil.*

13 Tertiò requiritur, quod actio sit voluntaria, & iniuriosa *Ricc. in Prax. part. 1. resol. 479.* & alij communiter. Vnde si percussio, vel homicidium fiat ad sui defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, vel ab amente, vel à puero vsum rationis non habente, Ecclesia non polluitur: quia huiusmodi actiones non sunt propriè iniuriosæ *Sylu. in ver. consecratio 2. num. 5. Bonacin. de matrimon. quæst. 4. punct. vltim. num. 20.* & alij apud *Ricc. loc. cit.* & apud *Barbos. dict. alleg. 28. n. 2. & 43.*

idemque dicendum est, si effusio seminis in somnijs fiat *Nauar. dict. cap.27. n.257.*

14 Quartò non sufficeret aliquarum guttarum sanguinis emissio, quia iura requirunt effusionem, quia largitatem denotat, vt post *fel. & Panorm. dict. Nauar. dict. cap.27. num.256.* & alij, quos refert, & sequitur *Barbos. in dict. cap. tuarum, num.3. de Priuileg.* verum hæc ratio non concludit, quia effusio non semper abundantiam significat; & ideò etiam per modicam sanguinis humani effusionem Ecclesia polluitur, nisi fortè esset vna, vel altera gutta, vt *dict. Ricc. in Prax. for. Ecclesiast. part.3. resolut.261.* requiritur tamen percussio grauis, nam si leuis fuerit, non polluitur Ecclesia, licèt sanguis copiosè effundatur; percussio enim, quæ ad mortalem culpam non sufficit, neque ad pollutionem Ecclesiæ sufficiens erit, vt dicunt Doctores apud *Barbos. dict. allegat. 28. num. 36.* vbi exemplificat in rixa puerorum.

§. II.

An quilibet Sacerdos possit reconciliare Ecclesiam pollutam.

15 Resp. quod reconciliatio Ecclesiæ non consecratæ potest fieri à solo Præsbytero, & cum aqua à seipso benedicta; si verò Ecclesia fuerit consecrata, reconciliatio facienda est ab Episcopo, & cum aqua benedicta ab ipso, aut ab alio Episcopo *cap. aqua, & cap. fin. & ibi Doctores de Consecrat. Eccles. Nauar. in manual. dict. cap.27. num.256. Bonacin. de matrim. quæst.4. punct. vltim. num.27.* vbi etiam

16 dicit, quod potest Episcopus, vel eius Vicarius dispensare, vt interim in Ecclesia

17 polluta celebretur. In dubio autem Ecclesia non præsumitur consecrata, vt constat ex *cap. de solemnitates de consecr. dist. 1.* & ideò tunc poterit à solo Sacerdote reconciliari *glos. commun. recepta in cap. vltim. ver. lauetur de Consecrat. Eccles.* hoc tamen intellige quoad Ecclesias inferiores; non autem quoad Cathedralem, quæ semper præsumitur consecrata; & ideò à solo Episcopo erit reconcilianda *Ricc. in Prax. vt supra part. 1. resol.479.*

§. III.

Cuius expensis reconcoliatio Ecclesiæ pollutæ fieri debeat.

18 Resp. quod debet fieri expensis eius, qui illam violauit, si certus sit; si verò violans nescitur, vel est pauper, reconcilianda est expensis Parochianorum *Ricc. in collect. decis.3264. part.8.* vbi verò adest in hoc particularis consuetudo, vel statutum, seruari debet, vt *dict. idem Ricc. in collect. decis.2247. part.6.*

§. IV.

Quam pœnam incurrat celebrans in Ecclesia polluta.

19 Alij dicunt, celebrantem in Ecclesia polluta ante reconciliationem esse interdictum ab ingressu Ecclesiæ, ità *Lap.* quem refert, & sequitur *Sylu. ver. consecratio 2. n.9. per cap. Episcoporum de Priuileg. in 6.* Alij censent, illum esse suspensum, vt *Azor. & Graff. apud Bonacin. tract. de matrim. quæst.4. punct. vlt. num.26.*

Alij putant, celebrantem incurrere irregularitatem, vt *dict. Hostien. in cap. vlt. de Consecr. distinct.1.* quem refert *Megal. var. resol. tom.2. resol.168. num.16.* & ità etiam sentire videtur *Ricc. in Prax. for. Eccles. part.3. resol.262.* vbi dicit, Sacerdotem esse irregularem, si celebraret contra prohibitionem superioris, qui expresè interdiceret celebrationem diuinorum in loco violato.

20 Verum licèt in tali Ecclesia ante reconciliationem diuina officia celebrari non possint, nec mortui sepeliri, vt in *cap. vnic. de consecr. Eccles. in 6.* tamen qui talia ageret, nullam ex dictis pœnis incurreret, cum non sit in iure expressa *Megal. loco cit. num.17. Nau. cap.25. n.83. Bonacin.* qui de communi testatur in *tract. de matrim. dict. quæst.4. punct. vltim. num.26.* vbi citat *Sayr. lib.5. de censur. cap.14. num.36. Henriq. lib.9. cap.27. num.7.* & alios, quia tamen hæc faciendo temerè agit *cap. is, qui de sent. excomm. in 6.* ideò potest suspendi iuxta *cap. tuarum de Priuil.* vel alia pœna extraordinaria erit puniendus, vt *d. Megal. d. resol.168. n.17.* vbi alios refert.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia antiquam consecrationem quando amittat.*
2 *Quid si tectum Ecclesiæ corruerit.*
3 *Et quid si parietes Ecclesiæ paulatim per partes decidant, & paulatim reparentur.*
4 *An cæmeterium violetur per parietum reparationem, vel constructionem.*
5 *Ecclesia consecrata iterum consecranda non est, sed reconcilianda.*
A quo reconcilianda sit, si polluatur, ibid.
6 *An ante reconciliationem possint in tali Ecclesia celebrari diuina officia.*
7 *Altare si semel violetur, est iterum consecrandum.*
8 *Quomodo altare execratur, & n.9.*
10 *Execrata Ecclesia non execratur altare, polluta tamen ecclesia altare etiam censetur pollutum, & quomodò hoc intelligatur.*
11 *Calix, & patena quando execrantur, & num.12.*
13 *An si stola fiat de planeta benedicta, debeat iterum benedici.*
Quid si de stola fiat manipulus, ibid.
14 *Quid si sacerdos bona fide celebrauit cum calice, aut patena non consecrata, vel cum vestimentis nondum benedictis.*
15 *An Abbates regulares possint benedicere campanas, calices, corporalia, & vestes ad vsum Ecclesiarum sibi non subiectarum.*

CAP. VLT.

Quibus modis consecratio, & benedictio amittitur.

1 Ecclesia antiquam consecrationem tunc amittit, si totum ædificium siue casu fortuito, siue consulto in totum destruatur quoad tectum, & parietes, *vt d.glos.communiter recepta in cap. de fabrica ver.innouata de consecr.dist.*1.idemque dicendum, si corruat maior pars Ecclesiæ, *glos.in cap.proposuisti, verb. reconciliari de consecrat. Eccles. Piasec. in Prax.Episcop.par.*1. *cap.*5.*num.*4. *Barbos. de offic. & potest. Episcop.part.*2. *alleg.*27. *num.*13. aut si parietes Ecclesiæ ab igne in totum, vel in maiori parte combusti fuerint, *cap. Ecclesijs vbi glos. in verb. exustæ de Consecrat.distinct.*1.*glos.in dict. cap.proposuisti, Syluest. in verb. consecratio* 2.*num.*4. quando scilicet ita comburuntur, vt destruantur, vel decrustentur; consecratio enim Ecclesiæ inest in Crusta parietum, vbi linitio, & cruces fiunt, *vt post gloss.in dict. cap.Ecclesiis d. Sylu.loc.cit.& alij apud Barbos.dict.alleg.* 27.*num.*18.& 88.

2 Hoc tamen non procedit, si solum tectum corruerit, aut combustum sit integris, aut illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte; tunc enim Ecclesia execrata non censetur *cap.ligneis vbi gloss. de Consecr. Eccles.* etiamsi aliqua pars parietum consumpta fuerit, dummodò modica sit, *gl. in d.cap. proposuisti verb. reconciliari eod. titul.* quod arbitrio Episcopi relinquitur, *vt post Host.dicit Piasec.dict.par.*1. *cap.*5. *num.*4.

3 Secundò neque esset re consecranda Ecclesia, si parietes paulatim per partes decidant, & paulatim reparentur, etiamsi cursu temporis vniuersa materia, quæ antea erat, modò non extet, sed noua in totum superuenerit; hoc enim casu ad summum aquæ tantum benedictæ aspersione esset exorcizanda, *glos.in dict.cap. proposuisti ver.reconciliari, & in dict.cap. de fabrica verb.innouata Sylu. loco cit.nu.* 4.*vers.tertius est Barbos.d.par.*2. *alleg.*27. *num.*19. dicitur enim semper eadem Ecclesia, sicut Populus censetur semper idem, licèt aliqui nascantur, & moriantur alii; & idem patet de eodem animali, cuius partes continuè corrumpuntur per calorem naturalem, & generantur per potentiam nutritiuam, vt notatur *in leg. proponebatur, ff. de Iudic.*

Hoc tamen intellige, quando pars addita est minor; secus si modicæ parti parietis Ecclesiæ consecratæ addatur magna pars, quia pars maior non trahitur ad formam partis minoris, sed è contrario *Azor.part.*2.*lib.*9. *cap.*4. *q.*6.

q.6. quem refert, & sequitur *Barbos.d. alleg.27.num.19.*

4 Tertiò cœmeterium nunquam violatur per parietum reparationem, aut eorum constructionem, vel diruptionem, *vt d. Sylu.in verb.consecratio 2.nu.6.in fi.*

5 Quartò si Ecclesia iam consecrata polluatur, iterum consecrando non est, sed reconcilianda per proprium Episcopum, aut alium Episcopum de ipsius licentia *c.proposuisti de consecr.eccles.* si verò ecclesia consecrata non fuerit, poterit simplex sacerdos ipsam reconciliare cum aqua à se ipso benedicta absque alia Episscopi licentia *cap.si Ecclesia eod. tit.& dicunt DD.apud Dian.p.4.tract.4. res.91.*

6 Addit *Piasec.d.p.1.c.5.n.5.* quod vbi reconciliatio haberi non posset per Episcopum, potest ecclesia polluta lauari aqua exorcizata, & ibidem interim celebrari, donec reconcilietur per Episcopum *per text.in d.c.si eccles. de consecr.eccles.*

7 Si verò altare semel violetur, non reconciliatur amplius, sed iterum est consecrandum siue sit solo fixum, siue portatile *Piasec.loco cit.d.c.5.num.8. vers.violatur altare.*

8 Sed quæres, quomodò altare execratur? Resp. quod altare tam fixum, quam portatile execratur, si fuerit enormiter læsum, vel sigillum, sub quo reliquię conduntur, frangatur: vel si lapis, sub quo sunt reliquiæ, amoueatur *Sylu. in ver.altare n.6.Barbos.d.p.2.alleg.27.num.25.& seq.* vbi etiam notat, quod sublatis reliquiis altare execratum censetur, quia in altaris consecratione reliquiæ sunt ponendæ; id autem relinquitur iudicio Episcopi, qui ex re oculis subiecta facilius dignoscere potest, num violatio sequuta sit, vel non Sylu. & Piasec. locis proximè citatis.

9 Præterea altare fixum execratur, si mota fuit iunctura, qua mensa stipiti adhæret; vel si quid de lapidibus stipitis tangens ipsam mensam moueatur; quia consecratio altaris præsertim intelligitur esse in coniunctione mensæ, scilicet lapidis superioris, & structuræ inferioris, *gl.in c.si motum de consecr.dist.1. Sylu.in ver.altare nu.6.Barbos.d.alleg.27.nu.26.* idem dicendum, si mensa principalis altari de loco moueatur, si sit affixa altari; secus si mensa huiusmodi nunquam fuit affixa, sed solum suprapòsita altari; tunc enim ea mota cum sibi adhærentibus non execratur, altare, quia ipsa mensa tunc est altare portatile, quod de vno loco ad alium deferri potest sine execratione illius *gl. in d.c.si motum, Sylu. in ver.altare nu.7.*

10 Sed obserua, quod execrata ecclesia non execratur altare, quia consecratio Ecclesiæ consistit in parietibus, & separata est à consecratione altaris, vt dicunt DD. apud *Barbos.p.2.all.27.nu.26.* polluta tamen ecclesia altare etiam pollutum censetur, quia pollutio concernit totum corpus Ecclesiæ, *Sylu.in ver.altare vers. fin.* vbi hoc intelligit de altare stabili, non autem de portatili.

11 Similiter calix, & patena execrantur, si amittant formam suam, vel si notabiliter frangantur, ita vt non possint inseruire ad vsum præfixum, *Sylu.in ver.calix nu.2.&* alij communiter; idemque dicendum est de vestibus sacris, vt de Amictu, Alba, cingulo, manipulo, stola, & casula, *vt d. idem Sylu.in verb.benedictio nu.6. Lezan. in Sum.to.4.ver.vestes sacræ n.5.* quænam verò censeatur notabilis fractio, remittitur arbitrio Episcopi, vt supra diximus,

12 Item consecrationem amittunt, quando deaurata sunt, & iterum postea deaurantur; tunc enim iterum debent consecrari, quia consecratio Calicis, & patenæ fit præcipuè propter contactum Corporis, & Sanguinis Christi Domini; posita autem noua deauratione contactus non potest fieri in parte consecrata, cum aurum additum non sit consecratum, *Azor. instit.mor.p.1.lib.10.c.28.q.4. Vgolin. de potest.Episc.c.31.nu.3. vers.2. Regenald.in Prax.for.pen.lib.29.nu.199.* & alii, quos refert, & sequitur *Barbos.d.p.2.all.27.nu.38.* & hæc est communis opinio: alii tamen contrarium sentiunt, quia illa noua deauratio censetur consecrata eo ipso quo consecratæ additur, *ita tenet Laym. in Theol.mor.lib.5.tr.5.c.6.nu.7.Coninch. de Sacram.qu.83. art.3. dub.3.num.246.* quos refert *Dia.p.2.tract.1.res.3.* quibus adde *Sylu.in ver.Calix.num.2.* vbi dicit, consecrationem ita esse in superficie auri, vt etiam remaneat in argento, præsertim cum aurum subtiliter in calice circomponatur; vnde per nouam deauratio-

tionem non execratur; quemadmodum neque Ecclesia per dealbationem; quare hęc opinio mihi probabilis videtur, & tuta in praxi.

13 Ex dictis sequitur, quod si stola fiat de planeta benedicta, debet iterum benedici; quia tunc forma mutatur, vt *d. Pusc. & Vgolin. apud Barbos. dict. par. 2. alleg. 27. nu. 45* secus si de stola fiat manipulus, vel de manipulo stola, tunc enim iterum non benedicuntur, quia non videntur differre in forma, nisi quod vnum est altero breuius *Sylu. in ver. benedictio, nu. 6. Lezan. in Sum. to. 4. ver. vestes sacra, nu. 6.* & est communis.

19 His adde, quod si Sacerdos bona fide celebrauerit cum Calice, aut patena non consecrata aut cum vestimentis nondum benedictis, poterunt alii Sacerdotes cum ijsdem rebus ritè celebrare: quia per primam celebrationem bona fide factam consecratæ, seu benedictæ remanserunt; quemadmodum Ecclesia polluta censetur reconciliata, si in ea bona fide ab aliquo Sacerdote celebratum est, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Dian. par. 1. tract. 14. resol. 69.*

15 Quæres, an Abbates regulares possint benedicere campanas, calices, corporalia, & vestes ad vsum alterius loci, quam proprii Monasterij? Resp. negatiuè *per c. Abbates iuncta gl. in verb. tonsuram de priuil. in 6.* nisi habeant specialia priuilegia, quibus Concilium Tridentinum nequaquam derogasse resoluit Sacr. Congreg. *die* 10. *Nouembris* 1614. *teste Dian. par. 3. tract. 2. de Dubijs Regul. resol. 15. & notat etiam Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. d. all. 27. nu. 36.* vbi refert, huiusmodi priuilegium fuisse ab Innocentio VIII. anno 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Cisterciensis concessum illi, & quatuor primis coabbatibus eius. Refert etiam Sorb. *in ver. Benedicere*, eumdem Pontificem anno 1487. concessisse Prioribus Congr. S. Iustinæ, & Vicariis in absentia Priorum & cuilibet habenti principale regimen cuiuscumque Monasterii, vt benedicere possint corporalia, vestimenta, cæteraq. ornamenta Ecclesiastica ad cultum diuinum pertinentia tam pro vsu proprij monasterij quam aliarum ecclesiarum.

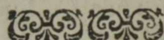
An verò aliæ Religiones participantes frui possint huiusmodi priuilegio? negat Ludou. Mirand. quem refert, & sequitur *Barbos. d. p. 2. all. 27. nu. 36. Dian. p. 3. tr. 2. res. 15. in fin.* Sed quoad corporalia, & vestimenta, & alia ornamenta Ecclesiastica, in quibus vnctio non requiritur, affirmat Sorb. *loc. cit.* ita etiam posse Abbates, & alios Prælatos regulares ex consuetudine legitimè pręscripta benedicere corporalia, atque alia paramenta etiam Ecclesiæ non suæ, in quibus similiter vnctio non requiritur, tenet Sylu. *in verb. benedictio nu. 5.* vbi etiam subdit, quod ex vi huiusmodi consuetudinis non possunt benedicere calicem, quia hæc benedictio ratione vnctionis est ordinis episcopalis, & ideò præscribi nequit *cap. aqua de consecr. Eccles.*

Obserua tamen quod Sacr. Congregatio Prælatis Regularibus prohibuit, nè possint benedicere paramenta ecclesiarum sibi non subiectarum, etiamsi adsit consuetudo in contrarium, vt refert *Dian. d. p. 3. tr. 2. res. 40.*

Finis Libri Primi.

IO. CAROLI ANTONELLI
SAC. THEOL. AC V.I.D. VELITERNI.
LIBER SECVNDVS.

DE SACRIS ORDINIBVS.

SVMMARIVM.

1 *POtest quis ordines recipere tam ab Episcopo originis, quam ab Episcopo domicilij, siue beneficij.*
2 *Electo semel vno Episcopo non potest variare.*
3 *An hoc procedat, quoad ordines minores.*
4 *Quinam dicatur originarius, siue oriundus.*
5 *An possit quis ordinari ab Episcopo originis paternæ, si pater tempore natiuitatis illius filij alio transtulerat domicilium.*
6 *Vbi ordinandi sint infantes expositi.*
7 *A quo Episcopo promoueri debent filij illegitimi.*
8 *Quid dicendum sit de ijs, qui in aliquo loco fortuito, vel in peregrinatione nascuntur.*
9 *An promoueri quis possit ad ordines in loco, vbi baptizatus est.*
10 *Ad suscipiendos ordines attenditur, vel domicilium proprium filij, vel Patris.*
11 *Domicilium etiam momento temporis constitui potest, & quomodò id intelligatur.*
12 *Ex quibus coniecturis colligatur animus perpetuò manendi.*
13 *Scholares, Castellani, & famuli, an contrahant domicilium in loco, in quo morantur.*
14 *Habens domicilium in duobus locis, ab alterutro Episcopo potest ordinari, & quomodò hoc intelligatur.*
15 *A quo Episcopo ordinandi sint Regulares.*
16 *Patres Societatis Iesu à quocumque Catholico Antistite ordinari possunt.*
17 *A quo ordinari debent Nouitij.*
Nouitij ad sacros ordines quando promoueri possint, ibid.
18 *An Abbas regularis Nouitijs suis possit ordines conferre.*
19 *Ad ordines suscipiendos sufficit beneficium etiam tenue.*
20 *Ratione patrimonij præcisè nullius acquirit forum.*
21 *Habens plura beneficia in diuersis Diœcesibus, ab vnoquoque illarum Antistite promoueri potest.*
22 *Quid si in vna Diœcesi haberet beneficium residentiam requirens, & in alia beneficium simplex.*
23 *An ad hoc sufficiat sola collatio beneficij sine possessione, vel pensio super beneficio.*
24 *An Episcopus possit ordines conferre familiari suo non subdito.*
25 *Quid dicendum de famulis familiarium Episcopi.*
26 *Quid de magistro actorum.*

CAP. I.

Quis censeatur proprius Episcopus quoad ordines suscipiendos.

§. I.

A quo Episcopo ordinari debeat, qui in vna Diæcesi habet beneficium, in alia natus est, & in alia commoratur.

1 RESp. hoc esse repositum in electione ipsius ordinandi, quia cum tribus hisce modis, quoad ordines suscipiendos efficiatur subditus Episcopi, tam originis, quam domicilii, & beneficii, ideò ab alterutro, quem maluerit, potest ordinari, siue litteras dimissorias accipere, *cap. cum nullus de Tempor. ordin. in 6. Rota decis. 6. par. 4. Diuers.* verum
2 electo semel vno Episcopo, siue domicilii, siue beneficii, vel originis non potest Clericus pro recipiendis aliis ordinibus ad alios Episcopos accedere; quia variatio in ordinibus, quemadmodum in beneficialibus prohibetur *Ricc. in Prax. for. eccles. p. 1. resol. 257.* Vndè si quis primò ad subdiaconatum ab Episcopo originis ad titulum beneficii, vel patrimonii ordinatus fuerit sine licentia illius Episcopi non posset ab alio Episcopo ratione domicilii alibi contracti promoueri ad Diaconatum, & presbyteratum; quia tunc factus est subditus Episcopi originis, qui ordinauit, *Quarant. in verb. ordo, versic. circa tertium Piasec. in Prax. Episc. par. 1. cap. 1. num. 10. Barbos. de offic. & pot. Episc. part. 2. alleg. 4. num. 41. Bonacin. de Sacram. disp. 8. q. vn. punct. 4. num. 20.* cui quidem sententiæ fauere videtur Concilium Tridentinum *sess. 23. de ref. cap. 16.* ibi, quod si locum inconsulto Episcopo
3 deseruerit, ei sacrorum exercitium interdicatur; hoc tamen non procedere, quoad ordines minores, sed tantum, quoad sacros dicit *Barbos. loc. cit. num. 41.*

4 Notandum est autem primò, quod originarius, siue oriundus non solum dicitur à natiuitate propria, *vt in leg. 1. ff. ad Municip.* sed etiam à paterna, *vt in l. assumptio, §. 1. ff. eod. tit.* dummodo filius sit legitimus, *iuxt. l. cum legitimæ, vbi glos. ff. de stat. hom.* & ideo poterit quis ordinari ab Episcopo loci, seu Diœcesis, vbi ipse, vel eius pater natus est, *Nau. cons. 19. de Tempor. ordin.* & alii plures, quos cumulat *Barbos. vbi supra par. 2. alleg. 4. num. 2. & seq.* quod Doctores in-
5 telligunt, dummodo pater tempore conceptionis, & natiuitatis filii domicilium aliò non transtulerit relicta Ciuitate; vel loco originis; quia tunc filius non potest dici originarius, vel naturalis loci iam prius deserti a Patre *Cæs. de Grass. decisio. 15. de Probat. Balb. decis. 22. Rubin. decis 67.* & alii, quos refert, & sequitur *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. resol. 269. & in collect. decisio. 1583.* vbi etiam notat, quod tunc dicitur deserta Ciuitas, si ciuis habitat extra Ciuitatem, vel locum; contrarium tamen declarauit Sacr. Congreg. Concilii *die 16. Decembr. 1599. & 12. Augusti 1628. & 7. Aprilis 1629.* scilicet, quod quis ordinari potest ab Episcopo originis paternæ, tametsi pater. tempore natiuitatis illius filii ad aliam Diœcesim iam transtulerat domicilium, vt refert *Dian. par. 4. tract. 4. resol. 148.*

6 Quæres 1. vbi ordinandi sint infantes expo-

expositi? Resp. quod cum istorum ignorentur parentes, & locus originis propriæ, ordinari debent ab Episcopo eius loci, vbi nati sunt, vel expositi *ad not. per Bar. in l.1.num.21.ff.ad municip.Barbos.dict. part.2. alleg.4. num.17.* vbi alios refert.

7 Quæres 2. a quo Episcopo promoueri debent filii illegitimi, vel vulgò quæsiti? Resp. quod ab Episcopo loci maternæ originis, vel vbi ipsi nati sunt ordinari debent *vt ex leg.1.ff.ad municip. & leg.cum legitimæ,ff.de stat.hom. dicit Barbos. d.alleg.4.num.15.*

8 Quæres 3. quid dicendum sit de iis, qui in aliquo loco fortuito siue in peregrinatione nascuntur? Resp. quod in tali casu non sunt promouendi ab Episcopo eius loci, vbi nati sunt, quia non inspicitur, quod per accidens est, *vt d.Henriq.& Vasq. apud Bonacin. dict. disp.8. quæst.vn. punct.4. num.13.* sed ordinari debent ab Episcopo loci paternæ originis, *leg.filius, C.de municip. lib.10. Barbos.d. par.2. alleg.4. num.18. & 19.* vbi idem dicit de eo, qui in mari natus fuit; quod intellige, si filij sint legitimi, nam illegitimi ordinandi sunt in tali casu ab Episcopo loci maternæ originis, quia isti matris originem sequuntur, *vt in d.l.cum legitimæ,ff.de stat.hom.*

9 Quæres 4. an promoueri, quis possit ad ordines in loco, vbi baptizatus est, licèt ibi natus non sit? Resp. affirmatiuè, quia sicut per manumissionem quis sortitur forum, & dicitur nasci, ita per baptismum, *Bart.in l.ciues, num.4. C. de Incol.lib.10.Barbos.d.alleg.4.num.3.Piasec. vbi supra nu.9.& alij.*

10 Notandum 2. quod ad effectum suscipiendi ordines attenditur vel domicilium proprium filii, quod potest constituere vbicumque ipse voluerit, *vt in l.placet, & leg. non vtique, ff. ad municip.* vel domicilium Patris, *leg.filios, C. de municip. lib.10.* modo filius sit legitimus, quia illegitimus, vel vulgò quæsitus matris domicilium sequitur, *iuxta tex.in d.leg.cum legitimæ,ff.de stat.hom.* si verò desit patris domicilium, maternum erit sequendum *Piasec.in Prax.Episc.p.1.c.1. num.9. Vulp. in Prax.iudic.cap.7.num.24. Barbos.d.alleg.4.num.16.*

11 Potest autem constitui domicilium etiam momento temporis, si quis habeat animum perpetuò manendi in aliquo loco *Nau. cons.2. de Tempor.ordin. Vulp.d. cap.7.nu.25. Barbos.vbi supra p.2. alleg.4. num.24.* sed in tali casu non solum requiritur expressa talis animi declaratio medio iuramento, sed etiam aliquod signum assumpti domicilij, puta si emerit domum *gl.in l.2.C.de Incol.lib.10.* & ita decisum refert *Ricc.in Prax.for.eccles.par.1.resol.274.* non tamen sufficit sola emptio domus, nisi concurrat etiam animus perpetuò manendi, *l.Libertus, §.sola domus, ff.ad municip.Sylu.in ver. domicilium, num.1. Piasec.in prax.Episc. par.1. cap.1.num.9.*

12 Si verò de animo dubitetur, recurrendum est ad coniecturas, quarum præcipua ea est, si quis cum tota familia omnia bona sua, vel maiorem partem transtulerit *leg.ciues vbi DD. C. de Incol.libr.10.* vel si assidua probetur habitatio non minori spatio decem annorum, quia tunc præsumitur animus perpetuò manendi, *Vulp.d.c.7.n.25.Piasec.p.1.c.1.nu.9.* & alii
13 communiter: nisi adsit aliquod indicium in contrarium, vt accidit in scholaribus, & famulis, qui ad tempus in loco commorari consueuerunt, *leg.2. vbi Bart.* & alij, *C.de Incol.lib.10.* si tamen finito studio, aut seruitio in eodem loco per decennium, & vltra scholares, vel famuli commorati fuerint, tunc censeretur, eos magis habere animum domicilium contrahendi, quam seruiendi, vel studendi, vt dicunt Doctores, quos refert, & sequitur *Barbos.loco cit.par.2. alleg.4. num.29.*

14 Si verò quis habeat in duobus locis domicilium, & æqualiter se collocet in vtroque, iuxta capitulum *2.de sepult. in 6.leg.Labeo, & l.assumptio, ff.ad munic.* ab alterutro Episcopo poterit tunc ordinari: quia ratione vtriusque domicilij vtrique Episcopo fit subditus, vt probat *Ricc.in Prax.for.Eccles.part.1. resol.275.* secus si huiusmodi domicilia non essent æquè principaliter contracta, quia tunc principalius semper est attendendum, *Menoch.cons.398.nu.23. Ludouic. decisio. Perus.84.num.5.* quos refert *Barbos. loco cit.alleg.4.nu.39.*

15 Re-

25 Regulares verò ordinari debent ab Episcopo loci, in quo situm est monasterium, etiamsi non habeant animum ibi perpetuò manendi ex decreto Sacr. Congreg. quod refert *Piasec. d. par. 1. cap. 1. nu. 14. Quarant. in verb. ordo vers. quantum verò Barbos. dict. alleg. 4. num. 61.* vbi etiam dicit, quod si Regulares degant in Monasteriis sitis in loco nullius Diœcesis, ordinari debent ab Episcopi viciniori.

26 Verum ab hac obligatione excipiuntur Patres Societatis IESV, quibus Gregorius XIII. indulsit, vt à quocumque Catholico Antistite ordinari possint ad quosuis ordines etiam maiores, vt in eius constitutione, quæ incip. *Pium, & vtile, relata per Piasec. in Prax. Episc. p. 1. cap. 1. num. 48.*

27 Nouitij quoque ordinandi sunt ab Episcopo, in cuius diæcesi situm est monasterium, vbi morantur tempore nouitiatus, etiam si alibi nati sint, *argum. cap. cum nullus, §. religiosi de Tempor. ord. in 6. Vulp. in Prax. iudic. cap. 7. num. 9.* & alii quos refert, & sequitur *Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. resol. 258.* vbi dicit, quod etiam ad Episcopum spectat litteras dimissorias nouitiis concedere. Quod intellige quoad ordines minores, nam ante emissam professionem ad sacros promoueri non possunt, nisi fortè habeant titulum beneficij, vel patrimonii sufficientis ad victum iuxta formam Concilii Tridentini *sess. 21. de ref. cap. 3.* vt statuit Pius V. in eius Constitutione incipien. *Romanus Pontifex*, quam refert, *Quarant. in verb. ordo vers. secunda constitutio, vide Ricc. loc. cit. d. res. 258.*

28 Vndè Abbatem regularem nouitiis suis minores ordines non posse conferre resoluit *Vulp. in Prax. Iudic. cap. 7. num. 9. Ricc. in Prax. vt supr. p. 4. res. 587. Henriq. in summ. libr. 10. cap. 23. §. 3. in comment. litt. G. Fr. Emman. quæst. regul. tom. 3. qu. 23. art. 2. in fin. Sayr. de cens. lib. 4. cap. 13. num. 5. Nald. in summ. verb. nouitius nu. 9.* & alii quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & potest. Episc. d. par. 2. alleg. 3. num. 8. & alleg. 4. num. 63. & alleg. 7. num. 33.* quia nouitii non subduntur irreuocabiliter Abbati, cum ad libitum possint ad sæculum redire; ex quo infert, *Vulp. & Ricc. locis citat.* Abbatem ordinantem nouitios incurrere pœnas contentas *in Concil. Trid. sess. 23. de ref. cap. 10.*

19 Notandum 3. quod ad ordines suscipiendos sufficit beneficium etiam tenue, siue sit simplex, siue residentiam requirens; quia text. *in d. cap. cum nullus*, non explicat valorem, neque qualitatem beneficii *Bonac. de sacram. disp. 8. quæst. vn. punct. 4. num. 14. Vulp. in Prax. Iudic. cap. 7. num. 27. Garc. de Benef. p. 2. c. 4. num. 8.* & alii apud *Dian. p. 4. tract. 4. res. 51.* vbi addit, hoc procedere, etiamsi beneficium sit tenuissimum, & non reddat nisi duos aureos, vel circa, dummodò huiusmodi beneficio patrimonium sufficiens ad victum adiungatur iuxta dispositionem Concilii Tridentini, *sess. 21. de refor. cap. 2.* quicquid in contrarium dicant alii DD. nam si beneficium duorum ducatorum est sufficiens, vt quis gaudeat priuilegio fori, vt resoluit Sacr. Congreg. apud *Dian. loc. cit.* quare non erit sufficiens, vt quis tamquam subditus ad ordines promoueatur?

20 Amplia etiamsi patrimonium existeret in alia Diœcesi, quia ad Episcopum beneficii adhuc spectabit ordinatio: nam ratione patrimonii præcisè nullus acquirit forum, nec fit subditus Episcopi loci, in quo existit *Barbos. de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 4. nu. 58. Ricc. in Prax. for. eccles. p. 1. resol. 271. & 272.*

21 Vndè si quis haberet plura beneficia in diuersis Diœcesibus, ab vnoquoque illarum Antistite promoueri posset, *Anchar. in dict. cap. cum nullus num. 1. Garc. de Benef. p. 2. cap. 4. nu. 2.* & alii, quos refert, & sequitur *Barbos. loco cit. d. alleg. 4. num. 51. Ricc. in Prax. par. 2. resol. 49.* vbi etiam dicit, quod vterque Episcopus potest dispensare super illegitimitate, & interstitiis.

22 Censeo tamen, quod si in vna Diœcesi quis haberet beneficium residentiam requirens, & in alia beneficium simplex, præferendus esset Episcopus beneficij residentiam requirentis, cum in tali casu concurrat, & ratio beneficii, & ratio domicilii *ad trad. per Barb. & alios DD. in cap. 1. de Treug. & pac.* Clericus enim obtinens beneficium cum residentia habet domicilium, & est ciuis illius Diœcesis,

cesis, in qua tale beneficium situm est, *Syluest.in verb.domic.num.*1. *Bart.in l.*1. *numer.*13. *ff.ad municip. Piasec. in Prax. Episcop. part.*1. *cap.*1.*numer.*9.*vers. & ex ista*.

23 Non tamen sufficeret ad ordines suscipiendos sola collatio beneficij sine possessione, neque pensio super beneficio, *Ricc. in Prax.p.*1.*res.*272.*Barbos.p.*2.*all.*4 *num.*55. & 57. *vbi cit. Vgolin. Marchin. Campan.Garc. & alios*.

§. II.

An Episcopus possit ordines conferre familiari suo non subdito.

24 Resp. affirmatiuè, dummodò per triennium secum fuerit commoratus, & beneficium quacumque fraude cessante statim reipsa illi conferat Concil. Trid. *sess.*23.*de ref.cap.*9. quo casu posse Episcopum eidem litteras dimissorias concedere, dicit *Barbos.d.p.*2.*alleg.*5.*nu.*16. Hoc tamen Doctores communiter intelligunt de Episcopo ordinario, & Diecesim habente, nam Episcopo titulari id expresse prohibetur ab eodem Concilio *in sess.*14.*de ref.c.*2.

25 Quæres 1. an famuli familiarium Episcopi gaudeant priuilegio Tridentini *d. cap.*9. affirmatiuè respondet *Sanch. in opusc. tom.*1.*lib.*7. *cap.*1. *dub.*20. *num.*24. quem refert, & sequitur *Dian.part.*4. *tract.*4.*resol.*145. *Barbos. d.par.*2. *alleg.*5. *num.*6. dummodo expensis Episcopi alantur, & præsentes inseruiant; putant enim, triennium à Concilio fuisse præfixum, vt Episcopus cognoscere posset familiarium mores? & ideò non posse Episcopum ordinare eos familiares, vel eorum famulos, qui absentes fuerint in regione remota, etiamsi ipsius Episcopi sumptibus vixerint, quia absentium mores non potest cognoscere, vide *Quarant. in verb.ordo vers. limita in eo Piasec. in Prax.Episcop.p.*1.*cap.*1.*nu.*15. *Bonac.de Sacram.disp.*8.*q.vn.punct.*4. *nu.*18. *Ricc. in Prax.for.eccles.p.*1.*res.*276.

26 Addit *Gratian.dec.March.*133.*Anton. var.resol.libr.*1. *resolut.*75.& alii quos refert, & sequitur *Barbos.d.alleg.*5.*nu.*18. quod etiam magister Actorum Curiæ Episcopalis vti familiaris potest in tali casu ab Episcopo ordinari.

27 Officiales quoque, seu familiares Papæ, vel Cardinalium, & Episcoporum in Curia residentium sufficientem titulum habentes, & alia à iure requisita, post triennium seruitutis posse de licentia ipsorum à Vicario Summi Pontificis promoueri etiam ad sacros ordines, dicit *Armendat.apud Barbos. d.alleg.*5. *nu.*19.vbi etiam citat *Molses.in Sum.Theol. mor.tract.*2.*cap.*2.*num.*32.*in fin. & Marchin.tract.*1.*part.*1. *cap.*9. *post nu.*15.*vers. sexto*.

28 Obseruant tamen Doctores, quod triennium, quo debent familiares cum Episcopo commorari, debet esse continuum, *Bonac.de Censur.in part.disp.*3.*q.*1.*punct.*11.*num.*7.& alii apud *Barbos. d. alleg.*5.*num.*9. *Ricc.in Prax.part.*1. *resol.*277. vbi id limitat, si per modicum tempus, aut ex causa legitimi impedimenti, puta infirmitatis, vel similis abessent.

29 An verò ad hunc effectum sufficiat, quod triennium inceperit, antequam esset Episcopus? affirmatiuè respondent DD. quos refert, & sequitur *Vulp. dict. cap.*7.*num.*19. *Ricc. in Prax. vt supra part.prima, resolut.*278. *Bonacin. de Sacram.disp.*8. *quæst.vn.dict.punct.*4. *nu.*16. vbi etiam dicunt, ita declarasse Sacr. Congreg.

30 Quæres 2. an Episcopus debeat familiari suo conferre beneficium si illum ordinet tantum ad minores ordines? affirmatiuè resp.Doctores, siue talis familiaris ordinetur ad sacros ordines, siue ad minores, vel primam tonsuram, ita *Nauar. cons.*11. *de Tempor. ordin. Bonacin. de Sacram. disp.*8. *q.vn.punct.*4. *num.*17. & ita declarasse Sacr.Congreg.& Rotam Romanam dicit *Quarant. in verb. ordo vers. limita in eo Vulp.in Prax.Iudic. dict. cap.*7. *num.*18. *Barbos.d.p.*2.*alleg.*5. *nu.*11. vbi etiam notat, quod collatio beneficii facta post sex menses non dicitur facta secundum mentem Concilii, quia tempus sex mensium est longum tempus.

31 Obseruat tamen Bonacin. *de Censur. in par.disp.*3. *quæst.*1. *punct.*11. *num.*12. quod familiaris bona fide cum spe beneficii

ficij statim obtinendi ordinatus non remanet suspensus ab ordinis exequutione, si Episcopus ei statim beneficium non conferat, aut si moriatur nondum collato beneficio, quia vbi non est culpa, par est, vt neque sit pęna, *leg. Sancimus, Cod. de Pænis*. Addunt alii, quod si Episcopus conferat suo familiari ali-
32 quod beneficium in sua Dięcesi, potest statim illum ordinare non expectato triennio, quia tunc non ordinat prætextu familiaritatis, sed ratione beneficii; quemadmodum si daret beneficium cuicumque extraneo, posset illum statim ordinare, *ex dict. cap. cum nullus de temp. ordin. in 6. ita Sanchez. in opusc. tom. 2. libr. 7. cap. 1. dub. 20. num.* 25. quem refert, & sequitur *Dian. dict. parte quarta, tractat. quarto, resolut.* 145. *Barbos. dict. allegat. quinta, num.* 11.

33 Quæres tertiò, an Episcopus possit familiarem suum ordinare ad titulum patrimonii, vel pensionis ob necessitatem, vel vtilitatem propriæ Ecclesiæ? affirmatiuè respondet *Garc. Armend. & & Marchin. apud Barbos. d. par. 2. alleg.* 5. *num.* 12. *& seq.* & ita censuisse Sacr. Congregationem referunt *Ricc. in Prax. for. Eccles. par.* 3. *res.* 450. *Bonacin. de censur. in par. disput.* 3. *quæst.* 1. *punct.* 11. *num.* 11. vbi etiam dicit, quod in hoc casu non tenetur Episcopus illi beneficium conferre, cum habeat vnde viuere possit.

SVMMARIVM.

1 *An possit quis ordinari ad titulum Capellaniæ amouibilis, & quid si fuerit iam ad illius titulum ordinatus.*
2 *Obtinens Capellaniam amouibilem in Capella Papæ an possit ad eius titulum ordinari.*
3 *An possit quis ordinari ad titulum Capellaniæ non collatiuæ.*
4 *Quando censeatur testator facere Capellaniam non collatiuam, & num.* 5. *& 6.*
7 *Testator simpliciter instituens Capellaniam non prohibendo collationem videtur velle instituere ecclesiasticum beneficium.*
8 *An possit quis ordinari ad titulum Capellaniæ non collatiuæ tanquam ad titulum patrimonij.*
9 *An Capellania ad nutum Patroni concessa possit auferri sine causa.*
10 *An possit quis ordinari ad subdiaconatum, & Diaconatum ad titulum beneficij, cuius fructus lucrari non potest, nisi post susceptum Presbyteratum.*
11 *An Clericus Seminarij possit ordinari ad titulum seruitij præstandi in aliquo beneficio eidem Seminario vnito.*
12 *Qui ordinatur sine titulo, aut patrimonio sciente Episcopo nullam pęnam incurrit, sed Episcopus tenetur ei victum præbere.*
Suspensionem incurrit, qui cum falso, aut fiduciario titulo ordinatur, ibidem.
13 *Eandem suspensionem incurrit, qui sacris initiatur sine patrimonio cum pacto non petendi ab Episcopo victum.*
Quam pęnam subeat Episcopus in tali casu, ibidem.
14 *Religiosi, qui ante professionem promouentur absque titulo, eandem suspensionem incurrunt.*
15 *In Religiosis Societatis IESV prima professio cum triplici voto simplici in hac parte sufficientem titulum præbet.*
16 *Hac suspensione ligatur Religiosus nulliter professus, si sacros ordines suscipiat.*
17 *An Episcopus possit ab hac suspensione absoluere suos subditos.*
18 *Ordinatus ad subdiaconatum sine titulo, vel cum titulo insufficienti non potest ad superiores ordines ascendere.*
Ad quid teneatur Episcopus ordinans in tali casu, ibidem.
19 *An Episcopus ordinatum sine titulo possit ad ordinis exequutionem habilitare.*
20 *An possit quis promoueri ad titulum bonorum mobilium.*
21 *Etiam possit ordinari ad titulum patrimonij.*

CAP. II.

De titulo, seu patrimonio requisito ad ordines sacros.

STatuit Sacr. Trident. Synodus, ne quis deinceps Clericus sæcularis, quamuis alias sit idoneus moribus, scientia, & ætate, ad sacros ordines promoueatur, nisi prius legitimè constet, eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere; patrimonium verò, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel commoditate ecclesiarum suarum, *vt in sess.21. de reform. capit.2.* vbi antiquorum canonum pœnæ super his innouantur.

1 Ex quo obseruant Doctores, non posse aliquem ordinari ad titulum Capellaniæ amouibilis, quia titulus debet esse perpetuus, *Paris. de Resign. benef. libr.2. quæst.6. num.2. & 3.* vbi dicit, hanc esse communem, & alii apud *Garc. de Benef. par.1. cap.2. §.1. num.83.* quamuis si ad titulum huiusmodi Capellaniæ ordinatus iam fuerit, non posset ab ea amoueri, nisi habita alia prouisione sufficienti, etiam in præiudicium Patronorum, qui sibi ipsis imputare debent, quod talem permiserint ad huiusmodi Capellaniam promoueri, vt post *Paris. & Gonzal.* dicit *Piasec. in prax. Episc. p.1. cap.1. num.45. in fin.*

2 Hoc tamen limitant, si quis obtineret Capellaniam in Capella Papæ; quia tunc poterit ad illius titulum ordinari, licèt sit ad nutum amouibilis, *Nauarr. consil.20. de Tempor. ordin. & alij apud Barbos. de offic. & potest-*

test. Episcop. part. 2. alleg. 19. num. 30.

3 Obseruant 2. quod nec potest quis ordinari ad titulum Capellaniæ non collatiuæ, quæ scilicet à laicis absque institutione ordinarii confertur, quia huiusmodi Capellania non est Ecclesiasticum beneficium, *Nauarr. consil. 7. de Præb. Ricc. in prax. for. Eccles. part. 4. resol. 185.*

4 Sed quæres, quando censeatur testator facere Cappellaniam non collatiuam? Respondent nonnulli Doctores, quod de iure Capellaniæ cum onere, vt certus numerus missarum celebretur, constitutæ de bonis temporalibus, & sine Episcopi consensu, censentur laicales, & temporales; ad constituendum enim beneficium requiritur consensus Episcopi, alias non dicitur beneficium, sed pia donatio, seu pium legatum; & ideò tunc laicus deputare potest personam habilem, idest Sacerdotem pro missis celebrandis cum certa eleemosyna, vt *d. Guid. Pap. decis. 187. Sarnen. in Reg. de Annal. q. 20. Nauar. consil. 5. num. 1. & cons. 7. num. 1. de Præb. Viuian. in prax. Iurispatron. part. secunda, libr. 6. cap. 10. numer. 51.*

5 Hoc tamen procedit in Capellaniis institutis inter viuos, & statim effectuatis per positionem Capellani; cum enim fundator non requisiuerit auctoritatem ordinarii, non videtur velle facere beneficium Ecclesiasticum, sed Capellaniam non collatiuam, *Garc. dict. cap. 2. §. 1. nu. 111.* quod locum habet, etiamsi fundator esset Episcopus, modò huiusmodi Capellaniam non Episcopali auctoritate, sed priuata, & communi laicorum de bonis propriis fundauerit, *Nauar. cons. 7. de Præb. Ricc. in Prax. p. 4. resol. 136.*

6 Idem dicendum, si testator, vel fundator exprese dispósuit, quod ordinarius non se intromittat in exequutione Capellaniæ faciendo collationem, & Canonicam institutionem Capellano a Patronis nominato: vel si ex verbis fundationis constet, testatorem non habuisse animum fundandi Capellaniam Ecclesiasticam, sed solum constituere iuspatronatus laicorum cum onere certarum missarum, puta si dixerit, quod possit Capellania amoueri, & remoueri cum causa, & sine causa, & quod tam laicus, quam Clericus possideant bona annexa prædictæ Capellaniæ, & alia verba similia, quæ repugnant naturæ beneficii Ecclesiastici, *Nauar. consil. 5 & 7. de Præben. Ceuall. pract. qq. commun. con. comm. q. 282. num. 28. Seraphin. decis. 611. num. 3.*

7 Secus esset, si testator simpliciter instituit Capellaniam non prohibendo collationem, quia tunc videtur velle instituere beneficium ecclesiasticum *Garc. loco cit. c. 2. §. 1. num. 109. Ceuall. dict. q. 282 num. 28.*

8 An verò possit quis ordinari ad titulum Capellaniȩ non collatiuæ tamquam ad titulum patrimonii, si sit perpetua? affirmatiuè respondet *Garc. loco citat. numer. 112.*

9 Quæres 2. an Capellania ad nutum Patroni concessa possit auferri sine causa? Respond. quod si in fundatione cautum sit, vt etiam sine causa Capellanus remoueri possit, tunc res transit absque difficultate. Si verò ita cautum non sit in fundatione, non potest remoueri absque causa, *vt dict. Ceual. loc. citat. quæst. 425. in fin.* contrarium tamen tenet *Gutier. pract. qq. lib. 3. quæst. 11. numer. 18. & sequent.* qui nullam aliam causam requirit ad hoc, vt Patronus id facere possit, quam eius voluntatem.

10 Quæres 3. an possit quis ordinari ad Ordines Subdiaconatus, & Diaconatus ad titulum beneficij, seu Capellaniæ perpetuæ collatiuæ, cuius fructus lucrari non potest, nisi post susceptum præsbyteratum? affirmatiuè respondent Doctores, quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & potest. Epis. p. 2. alleg. 19. num. 29.*

11 Quæres 4. an Clericus Seminarij, si ei assignentur certi annui reditus pro seruitio beneficii eidem Seminario vniti, possit ad titulum huiusmodi seruitii ordinari? affirmat Iul. Cæs. Madius *de Sacram. ordin. cap. 5. nu. 20. Læl. Zech. de Rep. Ecclesiast. rubr. de Cleric. sub num. 7. Zerol. in Prax Episc. part. prima, verb. Seminarium, §. 6.* & alij, & ita etiam declarauit Gregor. XIII. provt refert

Barbos.loco cit.dict. alleg. 19. *num.*31. vbi etiam dicit, quod hæc assignatio cessat, postquam ille aliundè æquè substentare poterit.

12 Obseruant 3. quod si quis ordinatur sine titulo, aut patrimonio sciente Episcopo nullam pœnam incurrit, sed Episcopus tenetur ordinato victum præbere, donec eidem de beneficio prouideat *iuxta cap.cum secundum de præbend.* per quem text. corrigitur *cap. neminem*, & *cap.sanctorum* 70. *dist.* vbi pœna suspensionis ipso facto infligatur, *vt dict.Nau. cons.*1. *nu.*45. *de constit.* idem dicendum, si quis exposuit, se habere titulum, sed non sufficientem; quia hoc etiam casu nulla incurritur suspensio, sed ordinatus potest agere contra Episcopum ad supplementum alimentorum, si Episcopus sciens; vel scire debens eum ordinauerit *glos.in c.tuis de Præb. Vulp. in Prax. iudic.cap.*8. *num.*8. *Quarant.in verb.ordo vers.secundus casus*, & *vers. secundo extende*, vbi etiam dicit, quod Capitulum sede vacante, seu eius Vicarius tenetur subdito sine titulo cum eius licentia, & dimissoriis ordinato alimenta subministrare.

Si verò per fraudem quis ordinatur cum falso patrimonii, aut beneficii titulo, aliqua demonstrando, per quæ ordinator probabiliter ei credidit, & credere debuit, tunc Episcopus eum alere non tenetur *Nauarr. consil.*14. *de Tempor.Ordin.Barbos.in d.cap.cum secundum num.*6. *Ricc.in prax.par.*3.*resol.*453. *Syluest.in verb. Archidiaconus,quæst.* 8. & alij communiter; & ipse ordinatus incurrit suspensionem ipso iure contentam *in dict. cap.neminem*, & *cap.sanctorum* secundum *Nau. cons.*14. *num.*4. *de tempor. ordin. Quarant. loco cit. vers.tertius casus Vulp.vbi supra*, & alios apud *Bonacin.de Censur.in part.disp.*3.*quæst.*1.*punct.* 8. *nu.*1.& *seq.*sed contrarium tenet Dian. *par.p.tract.*16. *resol.* 5. & *par.*3. *tract.*4. *res.*184. & *par.*5.*tract.*10.*resol.*50.*Piasec. in prax. Episc.part.*1. *cap.*1. *num.*42. *Bellet.Disquis. cleric. tit.de Disciplin. cleric.* §.5. *num.*66. & alii quorum opinio probatur, tum quia textus *in dict. cap.neminem*, & *cap.sanctorum*, fuerunt iam antiquati & correcti per *d.c. cum secundum de Præb.* vt supra diximus; tum quia Sacr.Congreg. declarauit, Concilium Tridentinum *in d.sess.*21. *cap.*2. innouasse tantum pęnas *d.c.cum secundum*, non autem aliorum canonum, prout refert *Vulp.in prax.iudic.cap.*8. *num.*9. *Ricc.in prax.for.Eccl.p.*3.*res.*574. vbi ex hoc deducit, quod ordinatus cum ficto patrimonio de iure non est suspensus.

Hodie verò qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonii titulis scienter se ad ordines promoueri fecerint, suspensionis pęnam eo ipso incurrunt non quidem ex Constitutionis Sixti V. contra malè promotos *incip.sanctum*, & *salutare*, quia hanc moderatus fuit Clemens VIII. alia sua Constitut. incip. *Romanum Pontificem*, quam refert *Quarant. in verb.ordo*, sed per Constitutionem Vrbani VIII. quæ incip. *secretis æternæ prouidentiæ*, *vt d.Barbos.de offic.* & *potest.Episc.par.*2.*alleg.*20.*num.*33.& 34. *Bonacin.dict.disput.*3.*quæst.*1.*punct.*8.*numer.*31.

13 Quæres 1. an aliquam pęnam incurrant qui sacris initiantur sine patrimonio cum pacto non petendi ab Episcopo victum? Resp. quod taliter ordinati suspensionem incurrunt, & ordinator à collatione ordinum per triennium suspenditur *per tex.in c.penul.de Simon. Nauar.c.* 27.*n.*158.*Barbos.de offic.*& *pot. Episc.p.*2. *alleg.*20.*num.*28.

14 Quæres 2. quam pęnam incurrant Clerici religiosi, siue sæculares more religiosorum viuentes in communi, qui ante professionem promouentur absque titulo, seu patrimonio? Resp. quod similiter suspensionem incurrunt ex Constitutione Pij V. quæ incip. *Romanus Pontifex relat.per Quarant.in verb.ordo vers. secunda constitutio*, *Vulp. in Prax. Iudic. cap.*8.*num.*16.*Piasec.in Prax.Episc.par.*1. *cap.*1. *num.* 44.

15 Excipiuntur tamen Religiosi Societatis IESV, etiam scholares, & primam solummodo professionem emittentes, qui ordinari possunt, & debent sine titulo patrimonii, & beneficij; quamvis enim statim post biennium non emittant professionem solemnem, sed simplicem nihilominus professio illa cum triplici voto simplici in hac parte

suffi-

sufficientem titulum præbet, ex priuilegio Gregorij XIII. vt notat *Barbos. dict. alleg. 20. nu. 37. Ricc. in Prax. for. Eccles. p. 1. res. 280.*

16 Adde, quod hac etiam suspensione ligatur Religiosus nulliter professus, quia sine titulo suscipit ordines, vt decisum refert *Ricc. in Prax. vt supra d. part. 1. res. 280. Dia. par. 4. tract. 2. resol. 82.* vbi etiam monet Episcopos, vt ordines sacros non conferant Regulari, nisi iuret in actis Cancellariæ, se spontè professionem emisisse, vel ratam habuisse.

17 Quæres 3. an Episcopus possit ab hac suspensione absoluere suos subditos? affirmat *Bonacin. de censur. disp. 3. quæst. 1. punct. 5. §. 1. numer. 1. & de censur. in par. disp. 3. q. 1. punct. 8. num. 31.* vbi excipit vltramontanos, qui in tali casu absolui debent à Papa per dictam constitutio-
18 nem Vrbani VIII. sed non possunt tales ordinati sine titulo ad superiores ordines ascendere, nisi prius constet de verò titulo, etiamsi absque dolo, & fallaciis ad titulum aliquem ordinati fuerint, quem postea à creditoribus euinci contigit nulla eorum culpa considerata, quia iura simpliciter prohibent, ne quis sine vero titulo suscipiat quemlibet ordinem sacrum, & non Subdiaconatum tantum, vt ex Concilio Tridentino probat, *Quarant. in dict. verb. ordo, vers. an verò.*

Idem dicendum, si quis cum titulo non sufficienti ad honestam sui substentationem promotus fuerit ad ordinem subdiaconatus; tunc enim supplemento non habito nequit ascendere ad Diaconatum, & ad Presbyteratum, vt dict. idem *Quaran. vbi supra vers. secundus casus.* Vnde Episcopus adhuc tenetur prouidere de alimentis, seu beneficio, etiamsi ordinem contulerit ei, qui iam in sacris constitutus erat, si verum, ac sufficientem titulum hon habeat, *Bonacin. de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. punct. 5. nu. 22. Quarant. loco cit. vers. obligationem Episcopi,* & alii, quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & potest. Episc. p. 2. allegat. 20. num. 22.*

19 Subdit tamen *Quarant. loco cit. d. vers. an verò*, quod si constet aliquem post adeptum Sacerdotium verò titulo carere, sed sub ficto, & supposito titulo promotum fuisse, potest Episcopus cum eo dispensare, ipsumque ad Sacerdotalis ordinis exequutionem habilitare præuia absolutione a suspensione, modò id fuerit occultum vigore Concilii Tridentini *sess. 24. de ref. cap. 6.*

20 Quæres 4. an possit quis ordinari ad titulum bonorum mobilium? affirmatiuè respondent nonnulli Doctores, si statim huiusmodi bona mobilia possunt conuerti in bona stabilia, *ita Azor. instit. mor. p. 2. lib. 3. cap. 4. quæst. 7. Graff. consilio. 4. de Tempor. ordin.* quos refert *Ricc. in prax. for Eccles. part. 1. resol. 284.* sed contrarium est verius: huiusmodi enim patrimonium consistere debet in bonis stabilibus, ex quibus possit ordinandus annuos redditus percipere, vt censuit Sacr. Congreg. teste *Ricc. in prax. vt supra part. 3. resol. 453.* & ideò non est aliquis admittendus ad sacros ordines, nisi prius stabile sibi parauerit, vt dicunt DD. apud *Barbos. d. part. 2. alleg. 19. num. 55.* Vndè ordinatus ad titulum bonorum mobilium suspensionem incurreret: quia in tali casu remanet sine legitimo titulo *Bonac. de Sacram. disp. 8. quæst. vn. punct. 5. num. 32.* quamuis contrarium teneat *Nauar. consil. 34. de Tempor. ordin.* vbi dicit, ordinatum ad titulum rerum mobilium nullam incurrere suspensionem, aut aliam pœnam, sed tunc debet curare ordinatus, vt quam primum res mobiles in immobiles conuertantur.

21 Quæres 5. an legitimè quis ordinetur ad titulum patrimonii, quod consistit in censu perpetuò, & redimibili, siue vitalitio? affirmat *Garc. de Benef. p. 2. cap. 5. num. 45. & 79.* & ita censuisse Sacr. Congreg. refert *Ricc. in prax. part. 3. res. 450. Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 2. alleg. 19. num. 55. & 56.* vbi addit, in ipsa tituli erectione ab Episcopo hanc cautionem esse abhibendam, vt in casu redemptionis, seu extinctionis pecunia iterum, quam primum in beneficium eiusdem promoti reinuestiatur.

22 Addit *glos. in capit. si Episcopus, verb. tit. de Præb. in 6. Ricc. in prax. part. 3. resol. 450.* quod habens patrimonium suffi-

ciens potest promoueri ad sacros Ordines, licèt expresse non assignetur sibi patrimonium in titulum, quia tunc patrimonium succedit loco tituli; illumq; in tali casu suspensione non affici dicit *Nauar. consil. 19. de Tempor. ordin. quamuis contrarium teneat Io. Andr. in d. cap. si Episcop.*

23 Quæres 6. an ordinarus cum sola fideiussione alimentorum a prædicta suspensione excusetur? affirmat Grilenzon. *cons. 14. per tot.* quem refert *Dian. p. 5. tr. 10. resol.* 48. *Ricc. in Prax. for. Eccles. p. 3. res.* 452. vbi dicunt, quod per hanc fideiussionem videtur satisfieri menti concilii, quæ fuit, nè Clerici mendicare cogantur.

Sed alii hanc sententiam non admittunt, nisi quando adesset penuria Sacerdotum; quia obligatio ista personalis non est res immobilis, & pacificè possessa, & per illam ordinandus haberet quidem ius ad rem, sed non ius in re, *Nauar. consil. 34. in fin. de Tempor. ordin.* vbi dicit, quod mens Concilii fuit, vt patrimonium huiusmodi in immobilibus consistat, & alii apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 2. alleg. 19. n.* 73. vbi etiam refert Sacr. Congr. declarationem.

24 Quæres 7. ad quid teneatur Episcopus, si tituli inuestigationem, seu scrutinium Archidiacono, vel examinatoribus, aut Vicario generali commisit, & isti negligenter se gesserint, vel ad eorum falsam relationem aliquis sine verò titulo ordinatus fuerit? Resp. quod tunc actio petendi alimenta dabitur contra ipsos, & in subsidium contra Episcopum, *gloss. in cap. ad hæc in verb. examinentur de offic. Archid. Sylu. in ver. Archidiaconus q. 8. Quarant. in ver. ordo vers. obligationem.*

25 Quæres 8. an suspensionem incurrat Clericus ordinatus ad Sacros ordines, qui falsò probauit, se habere titulum sufficientem, sed re vera non erat sufficiens? Resp. affirmatiuè, si notabiliter sit insufficiens, secus si parum deficeret, siue quantitas, quæ non esset notabilis arbitrio boni viri, *Nauar. consil. 23. de Temp. ordin.* vbi dicit, quod defectus quinque respectu vigintiquinque videtur esse notabilis, *Quarant. in verb. ordo vers. 2. casus in fin.*

26 Quæres 9. an suspensionem incurrat, qui coadiutoriam obtinuit cum futura successione, si ordines sacros absque alio titulo suscipiat? Resp. affirmatiuè, hic enim non dicitur beneficium pacificè possidere, nisi fortè in constitutione coadiutoriæ assignata ei fuisset certa quantitas sufficiens ad substentationem; tunc enim potest ordinibus initiari, non tamquam ad titulum beneficii, sed potius tamquam ad titulum pensionis, *vt d. Bonacin. de censur. in part. disp. 3. q. 1. punct. 8. num. 12. Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 2. alleg. 19. num. 23. vbi nu. 60.* addit, quod neque filius, qui amplum expectat ex bonis paternis, aut maternis patrimonium, potest ordinari, nisi expressè illud constituatur à Patre.

27 Quæres 10. vtrum hac suspensione afficiatur, qui ordinatur ad titulum patrimonii, seu bonorum; quæ aliis creditoribus sunt obligata? Resp. affirmatiuè, si ita ære alieno grauatus est, vt soluto debito ei non remaneat patrimonium sufficiens ad ipsius substentationem, *Nauar. consil. 18. de Tempor. ordin. Bonacin. loco cit. num. 16. Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 2. all. 19. nu. 55.* qui hoc limitant, si huiusmodi bona non sint hypothecæ subiecta, quia tunc ordinatus habet dominium illorum bonorum, & ius ad fructus; & ideò titulus in præfatis bonis validè constituitur; sed verius puto, quod etiam in hoc casu suspensio incurratur: quando es alienum debetur purè, & nulla iusta exceptione impediri potest *ad not. per Nauar. loco cit. num. 2.* bona enim illa dicuntur alicuius, quæ supersunt deducto ære alieno, *l. subsignatum, §. bona. ff. de verb. signif.*

28 Quæres 11. an Clericus teneatur huiusmodi bona sibi pro titulo a Patre assignata in partitione hæreditatis paternæ conferre, aut in legitimam computare? Negat *Ricc. in Collect. decis. 566. part. 3. & in Prax. for. eccles. p. 1. res.* 532. & alii apud *Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 2. alleg. 19. num.* 63. sed mihi æquior videtur contraria opinio; ea enim, quæ donantur ob causam ex sua natura conferri debent, quemadmodum donatio propter nuptias, cum præsumantur tradita in compen-

pen-

pensationem legitimæ, *leg. quoniam, C. de Inoff. testam.* traditio autem horum bonorum pro constituendo patrimonio non est donatio omninò liberalis, sed ob causam constituendi filium in eo statu, nè abiectè, & indecorè viuat, ita *Vulp. in Prax. iudic. cap. 6. num. 6.* & alii, quos refert, & sequitur *Bonacin. de contract. disput. 3. quæst. 6. punct. 7. §. 1. nu. 14.* & hanc esse communem *dicit Graf. decis. aur. par. 1. lib. 2. cap. 97. num. 68.* & ideo huiusmodi donationes non insinuantur, *vt d. Barbos. loc. cit. d. par. 2. alleg. 20. num. 28.* non tamen tenetur conferre fructus, quos percepit ex dicta donatione, *Vulp. loc. cit.* vbi citat *Couar. in cap. Rainald. §. 1. num. 7. de Testam. Molin. de Iust. libr. 1. disput. 238. in fin.*

29 Quæres 12. an Pater huiusmodi donationem possit reuocare propter ingratitudinem? Resp. negatiuè, quia per sacros ordines censetur filius contrahere spirituale coniugium, sicut nec potest reuocari propter ingratitudinem donatio facta causa matrimonii carnalis, *Ricc. in Collect. decis. 19. p. 1.* latè *Squillant. de Priuil. Cler. c. 12. num. 26.*

30 Addunt nonnulli Doctores, quod quemadmodum filius potest cogere patrem, vt sibi constituat donationem propter nuptias, cum vxorem ducere intendit *iuxta l. fin. C. de dot. promis.* ita etiam volens promoueri ad sacros Ordines potest illum cogere ad sibi assignandum patrimonium; valet enim argumentum à matrimonio carnali ad spirituale, *ita Auend. resp. 17. num. 4. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 26. sub nu. 7. Genuens. in practicab. eccles. q. 624.* & alii apud *Barbos. loc. cit. p. 2. alleg. 19. nu. 63*

31 Addunt 2. quod pater tenetur patrimonium iterum assignare, si illud filius amisit, dummodò conditio patris non sit effecta deterior; si enim substantia Patris diminuta sit, non tenetur iterum patrimonium assignare, prout neque tenetur ad redotandam filiam quæ dotem amisit, nisi in quantum adest virtus eiusdem substantiæ, *Menoch. consil. 370. libr. 4.* quem refert, & sequitur *Ricc. in prax. for. Eccles. part. 4. resolut. 88.*

32 Addunt 3. quod donatio patrimonii absolutè, & illimitatè facta Clerico causa suscipiendis sacros ordines mortuo donatario transit ad hęredes ipsius donatarii, non autem ad donantem, seu eius hæredes, *Galet. in Margar. cas. consc. verb. conditio versic. 2.* quem refert *Barbos. dict. part. secunda, alleg. 19. numer. 90.*

33 Quæres 13. an afficiatur hac suspensione qui ordinatur cum patrimonio promisso, vel donato a Patre, fratre, vel aliis cum pacto non petendi, seu eos non molestandi super re donata? affirmatiuè respondent nulli Doctores *per text. in cap. per tuas 3. & cap. penult. de Simon.* vbi suspenditur qui sacris initiatur sine patrimonio cum pacto non petendi ab Episcopo victum, & qui ornatur ad præsentationem alicuius beneficiarii cum simili pacto nihil ab eo petendi, *ita Nauar. in man. cap. 27. num. 158. Vulp. in Prax. Iudic. cap. 8. numer. 8.* & alij,

Verum hanc sententiam meritò alii reiiciunt, quia in dictis textibus sermo tantum est de paciscente cum ordinante, vel præsentante, vt obseruat idem Nau. sibi contrarius *in consil. 17. de Tempor. ordin. Barbos. in dict. cap. per tuas, & cap. pen. de Simon.* vbi exemplificat in Archidiacono, vel alia persona in simili dignitate constituta, cuius officium est examinare ordinandos, & inquirere, an habeant sufficientem titulum, & postea illos præsentare Episcopo ordinatori. Vndè cum casus sit dissimilis, pęna suspensionis contenta in dictis iuribus non est extendenda ad pascíscentem cum Donatore, Patre, & aliis *Nauarr. dict. cons. 17. Tolet. in Instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 15. post num. 5. Henriq. in summ. lib. 10. cap. 17. §. 3. in Commen. littera O, Garc. de Benef. p. 2. cap. 5. num. 168.* quos refert, & sequitur *Quarant. in ver. ordo, vers. quod intellige Barb. in d. cap. per tuas de Sim.*

Censeo tamen, taliter ordinatum incurrere suspensionem contentam in dict. constitutione Vrbani VIII. incipi. *secretis Diuinæ prouidentiæ*, cum hic in tali casu promotus fuerit cum ficto, aut fiduciario titulo.

34 Quæres 14. vtrum hac suspensione

ligetur, qui ordinatur ad titulum patrimonii sibi donati cum pacto, seu conditione illud reddendi, & restituendi post ordinationem? negat *Fr. Eman. in sum. tom. 2. cap. 15. num. 3. Petr. de Ledesm. in sum. part. 1. de Sacram. ordin. cap. 7. concl. 6. diffic. 3. Garc. dict. cap. 5. a nu. 161.* & alii apud *Quaran. loco cit. vers. quod intellige Barbos. in dict. cap. per tuas numer. 7.* quia hic à principio ordinatus fuit cum vero titulo, cui post ordinationem non potest renunciari sine licentia Episcopi, & si fiat renunciatio, esset nulla per decretum Concilii Tridentini *d. sess. 21. c. 2.* Vndè si quis post factam huiusmodi renunciationem ad reliquos sacros ordines ascenderet, non incurreret aliquam censuram, vel irregularitatem, quia talis renunciatio non valet, *vt dict. Nauar. in man. cap. 27. nu. 158. & cons. 17. de Tempor. ordin. Vulp. in Prax. iudic. cap. 6. nu. 6. Quarant. in verb. ordo vers. quotidianus casus Riccius in Collect. decisio. 566. parte 3.*

An verò donans patrimonium possit in donatione apponere pactum, & conditionem, vt sibi restituatur, cum ordinatus adeptus fuerit beneficium, vel alia bona ad victum sufficientia? affirmatiuè respondent Doctores apud *Barbos. dict. part. 2. all. 19. num. 59. & all. 20. num. 31.* vbi dicit, quod huiusmodi pactum non est contra mentem, & constitutionem Concilii.

35 Ita etiam si in resignatione beneficii non fiat mentio, quod ad illius titulum promotus fuerit, beneficium eo casu non vacaret per resignationem, sed per per mortem, quia resignatio absque tali expressione facta irritatur per Concilium loco cit. & ideò non abdicatur ius à resignante, vt dixit Rota in Leodien. Canonicatus S. Io. 28. Iunii 1621. coram R. P. D. Rembold. apud *Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 2. alleg. 19. num. 34.* & in tali casu resignanti competit actio spolii, vt resoluit Sacr. Congreg. & Rota in Aretina plebis 19. Nouembris 1602. coram Card. Millino, vt refert *Piasec. in Prax. Episcop. part. 1. cap. 1. num. 44.* immo hanc expressionem requiri pro forma, nec posse adimpleri per æquipollens dicit Beltramin. *ad Gregor. decisio. 441. numer. 9.* vbi plures decisiones refert.

36 Addunt Doctores, quod nulla etiam est resignatio ex causa permutationis non facta dicta expressione, nisi fortè permutans dimisso beneficio, ad cuius titulum ordinatus fuerat, assequatur pacificam possessionem alterius beneficii ad sui congruam substentationem sufficientis, vt censuit Sacr. Congreg. apud *Greg. decis. 441. nu. 3.*

37 An verò resignatio sit nulla non facta huiusmodi mentione, si fiat cum pensione sufficienti ad congruam substentationem? valere in tali casu resignationem tenet *Nauar. cons. 4. de Renunc. & alij*, quia tunc cessat finalis ratio, videlicet dedecoris clericalis, propter quam Concilium in textu prohibuit resignationem beneficii in titulum assignati; sed alii contrarium sustinent, quia id traditum est pro forma, & indistinctè annullatur resignatio aliter facta, *Rot. in d. Leodien. Barbos. de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 19. num. 42.* vbi citat *Garc. par. 1. cap. 5. num. 215. Vgolin. de potest. Episc. c. 26. §. 8. num. 4. Homobon. tract. 2. c. 2 q. 23. in fin.*

38 Quæres 15. an in alienatione patrimonii requiratur Episcopi licentia, si alienans habeat beneficium, seu alia bona, ex quibus commodè viuere possit? Alii negant, quia dictio illa posita in Concilio *d. cap. 2.* donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, &c. restringit vsque ad illud tempus, & eo elapso permittit *per text. lege generaliter, ff. de decur.* & hæc est communis opinio; alii verò tenent, quod etiam in hoc casu Episcopi licentia requiritur; ad Episcopum enim spectat cognoscere, an talis ordinatus beneficium sufficiens adeptus fuerit, vel aliundè habeat vndè viuere possit *Bursat. consil. 178. nu. 55. lib. 2. Cened. pp. & canon. qq. libr. 1. q. 11. nu. 9.* & alii apud *Barbos. d. alleg. 19. nu. 90.* vbi hanc dicit veriorem. Vndè alienantem sine licentia posse puniri eiusdem Episcopi arbitrio, tenet *Vulp. in Prax. Iudic. c. 6. num. 6. Ferr. qq. moral. part. 2. quæst. 32. num. 4. & 6.*

39 Obseruat tamen *Ricc. in Collect. decis.*

decis.566. part.3. quod si ordinarius admittat patrimonij alienationem, seu resignationem beneficij, teneret quidem alienatio, vel resignatio, sed si clericus non habeat vnde viuere possit, tunc ordinarius sciens, vel scire debens tenebitur eidem Clerico alimenta ministrare de proprio iuxta *c.cum secundum de Præb.*

40 Addit *Quarant.in ver.ordo versic. quod intellige*, Concilium *loco cit.* prouidisse bono publico, & decori Ecclesiæ, quod consistit in hoc ordinandorum titulo, ne in opprobrium status clericalis mendicare cogantur: & ideò huic priuilegio neque cum iuramento renunciari potest ad *text.in cap.si diligenti de for.compet.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ordinans dispensat cum Regularibus super interstitijs, non autem Prælatus regularis.*
2 *An hæc facultas competat Vicario Episcopi.*
3 *Et an competat Vicario Capitulari.*
4 *Si Abbates suis subditis ordines minores conferant, an possint cum illis super interstitijs dispensare.*
5 *Subditi in hoc casu, qui dicantur.*
6 *Quæ causa requiratur in dispensatione interstitiorum.*
7 *Patres Societatis Iesu etiam extra tempora, & absque vlla functione in ipsis ordinibus, aut obseruatione interstitiorum promoueri possunt.*
8 *An hoc priuilegium ad alias Religiones communicantes extendatur.*
9 *An Episcopus possit dispensare cum familiari suo super interstitijs.*
Et an possit illum habilitare ad minores ordines, si esset illegitimus, ibidem.
10 *An aliquam pęnam incurrant suscipientes ordines non seruatis temporum interstitijs.*
Et an Episcopus ordinans in tali casu incurrat in aliquam pęnam, ibidem.
11 *Quando præsumatur tacita dispensatio.*
12 *An Episcopus quatuor minores ordines possit eadem die vni conferre.*

CAP. III.

De Temporum interstitijs.

§. I.

Ad quem spectet dispensare super interstitijs cum Regularibus.

1 RESp. quod licèt Episcopus ordinator non possit dispensare super interstitijs cum non Diœcesano, nisi hoc in dimissorijs expresè concedatur, vt censuit Sacr.Congregat. die 9. Augusti 1593. diuersum tamen est quoad Regulares, cum quibus non Prælatus regularis, sed Episcopus ordinans in hoc dispensat, qui tamen quoad causam dispensationis iudicium formare debet ex attestatione Prælati regularis *Sorb. in Compend. priuileg. mendic. ver. ordines sacri, versic. quoad secundum Prosp. de August. in addit. ad Quarant. in ver. ordo in fin. Lezan. in Sum.qq.reg. tom.3. ver.interstitia, num.1. Ricc.in Prax for.Eccles. part.4. resol.214.* & ità resoluisse Sacr.Congr. *d.Piasec.loco cit.num.50. Dian.part.3.tract.2.resol.112. idem Ricc. in Collect. decis.576. p.3. Vulp. in Prax.iudic.cap.7. n.12. Bonac. de Censur. in part. disp.3. quæst.1. punct. 4. §.2. num.8.*

2 Hanc autem facultatem dispensandi super interstitijs competere etiam Vicario Episcopi, tenet *Sbrozz.de Vic.Episcop. lib.2.quæst.43.num.28.& 29.Barbos.de offic.& potest.Episcop. part.2. alleg.18. num. 6.* vbi addunt, quod in hoc non obstat Concil. Tridentinum *sess. 23. de reform. cap. 13. & 14.* id remittens arbitrio Episcopi, quia Vicarius sub Episcopi nomine continetur, nisi expresè excludatur.

3 Vnde eamdem facultatem etiam ad Vicarium Capituli Sede Vacante extendit *Bonacin.dict.disp.3 quæst.1.punct.4. §. 2.num.4.* & censuit etiam Sacr. Congreg. teste *Quarant. in ver. capitulum Sede vacante, quæst.10.vers.& refertur.*

4 Item Abbates, quando suis regularibus subditis ordines minores conferunt iuxta concessam ipsis facultatem à Concilio Tridentino *sess. 23. de reform. cap. 10.* posse super interstitijs dispensare tradit *Sorb. in ver. ordines sacri, versic. quando verò,*

5 *verò, Vulp. in Prax. Iudic. cap. 7. num. 11. in fin.* subditi autem ad hunc effectum dicuntur, qui sub Abbatis ordinantis regula professi sunt *Ricc. in Prax. part. 4. resol.* 585. & alij.

6 Obseruant tamen Doctores, quod grauior causa requiritur in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter cæteros ordines: nam Concilium Tridentinum dispensationem huiusmodi quoad minores, & Diaconatum arbitrio Episcopi simpliciter remittit; à susceptione verò postremi ordinis minoris ad Subdiaconatum exigit necessitatem, vel vtilitatem; sed à Diaconatu ad Presbyteratum vtramque coniunctim requirit, scilicet necessitatem, & vtilitatem, vt in *sess. 23. de reform. cap. 11. 13. &* 14. & notat *Bonacin. de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. punct. 6. num. 2. & de Censur. in part. disp. 3. quæst. 1. punct. 4. §. 2. num. 3. & seq. Barbos. part. 2. allegat. 18. num. 5. Vulp. in Prax. iudic. dict. cap. 7. num. 7. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 4. resolut.* 215.

7 Patres verò Societatis Iesu ad sacros ordines etiam Presbyteratum etiam extra tempora, absque vlla functione in ipsis ordinibus, aut obseruatione interstitiorum promoueri possunt ex Constitutione Gregor. XIII. vt refert *Barbos. dict. part. 2. alleg. 17. num. 7.* quod priuilegium ad alias religiones communicantes multi

8 Doctores extendunt, etiamsi Gregorius in dict. Constitut. huiusmodi gratiæ communicationem alijs Religionibus interdixerit: quia Pontifices successores Gregorij priuilegia dictæ Societatis alijs Religionibus sine vlla limitatione concesserunt, *Portell. in Dub. regul. ver. ordines sacri, num. 4. Homobon. de exam. Eccles. tom. 1. tract. 2. cap. 1. quæst. 3. Monet. de commut. vltim. vol. cap. 10. num. 188. Hieronym. Rodriq. in Compend. qq. reg. resolut. 106. num. 7.* & alij, quos refert, & sequitur *Dian. part. 3. tract. 2. resolut. 31. & 112.* vbi etiam dicit, simile priuilegium à Clemente VIII. concessum fuisse Patribus Congregationis S. Ioannis Euangelistæ in Portugallia.

§. II.

An Episcopus possit dispensare cum familiari suo triennali super Interstitijs.

9 NEgat *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. resolut. 277. & 218. Nauar. consil. 12. & 13. de Tempor. ordin. Quarant. in ver. ordo versic. limita in eo Vulp. in Prax. Iudic. cap. 7. num. 18.* vbi etiam dicunt, quod neque potest Episcopus illum habilitare ad minores ordines, si esset illegitimus: ratio est, quia potestas ordinandi familiarem suum non subditum est exorbitans à iure communi, & ideò non debet extendi *cap. quæ à iure de reg. Iur. in 6. Nauar. consil. 12. de Tempor. ordin.* & hæc est communis opinio. Alij tamen putant, posse Episcopum in interstitijs dispensare, dummodò familiari suo beneficium statim conferat iuxta Concil. Tridentinum *sess. 23. de reform. cap. 9.* eo enim ipso quod Concilium dat Episcopis facultatem in tali casu suos familiares ordinandi, consequenter videtur illis concedere necessaria ad talem ordinationem faciendam, vt est dispensatio in interstitijs, ità censuit Sacr. Congreg. teste *Ioann. de Cruc. in Direct. Consc. part. 2. de Sacrament-ordin. dub. 43. conclus. 2.* quem refert, & sequitur *Diana part. 3. tract. 4. resol. 190.* quod secundùm omnes haberet locum si Episcopus familiari suo prius conferat beneficium, tunc enim ratione beneficij collati fit illi subditus, & ideò poterit Episcopus cum eo super interstitijs dispensare, vt decisum refert *Barbos. dict. part. 2. alleg. 5. num. 15.* præsenti si arctetur intra certum tempus ad suscipiendos ordines propter beneficium acceptum.

§. III.

An suscipientes ordines non seruatis temporum interstitijs aliquam pœnam incurrant.

10 REspondent communiter Doctores, quod licèt in tali casu ab Episcopo suspendi, & alijs pœnis puniri possint ob transgressionem canonis, non tamen sunt ipso iure suspensi, neque irregulares; quia

talis

talis pœna in iure expressa non reperitur *Nau.consil.4.& 6. de Tempor. ordin. Piasec.loc.cit.num.50.versic.nullam, Diana part.3.tract.2.resol.32. Barbos.dict.allegat.18.num.14.Vulp.dict.cap.7.num.17.Bonacin.de Censur.in part.disp.3.quæst.1.punct.4.§.2. num.1. Ricc.in Prax. for. Eccles. part.4. resol.217.* vbi etiam dicunt, quod neque Episcopus vllam pœnam incurrit, si ordinaret subditum non seruatis interstitijs; peccaret tamen mortaliter recipiens ordines in tali casu secundùm *Nauar.dict.consil.4. Barbos. dict. allegat.18. num.14.Bonacin. loco cit.*licèt contrarium teneat *Henriq.in summ. lib.6. cap.10. §.3.* quem refert *Ricc.in Prax.part.4.num.11. resol.217.* præsumitur verò tacita dispensatio, si Episcopus ordinans, vel dimissorias concedens nouerit ordinandum indigere dispensatione interstitiorum *Car.de Grass. Menoch. Maiol.* & alij apud *Bonacin.vbi supra dict.§.2.num.7.*

12 Quæres, an Episcopus quatuor minores ordines possit eadem die vni conferre? Resp. negatiuè, nisi fortè in aliquo loco talis adesset consuetudo ex decreto Sacr. Congregat. apud *Farinac. decis.185.part.4.Diuers.*

SVMMARIVM.

1 *Quilibet debet habere scientiam, qua possit explere ea, quæ incumbunt ordini, vel officio.*
2 *In beneficijs maior, & minor requiritur scientia pro diuersitate muneris.*
3 *Quæ scientia requiratur ad beneficium simplex.*
4 *Quæ scientia requiratur in Canonicatibus.*
5 *Quæ scientia requiratur in Promouendo ad beneficium curatum, & in dignitatibus habentibus Iurisdictionem.*
6 *Non potest Episcopus cum penitus illitterato dispensare.*
Collatio beneficij facta penitus illitterato est nulla ipso iure, ibidem.
7 *Quando possit Episcopus dispensare cum eo, qui parum scit.*
8 *Quæ scientia sufficiat in Religiosis.*
9 *Et quæ in Clericis pauperibus ad obtinendum simplex beneficium.*
10 *An Illitterati quoad obtenta beneficia sint tolerandi.*
11 *Parochialium Ecclesiarum Rectoribus imperitis Episcopus dare potest coadiutorem.*
Quando Parochus dicatur imperitus, ibidem.
12 *Si Reditus Ecclesiæ non sufficiant Coadiutori, & coadiuto, Parocho primum prouidendum est, deinde in subsidium tenentur Parochiani ad alimenta Coadiutoris.*
13 *Si Parochi præter imperitiam turpiter viuant, beneficio sunt priuandi.*
14 *Admissus ad sacros ordines censetur absque alio examine habilis ad beneficia simplicia.*

CAP. IV.

Quæ scientia ad ordines requiratur, & an Episcopus possit in hoc dispensare.

1 QVilibet Clericus debet habere talem scientiam, qua arbitrio Iudicis possit explere ea, quæ incumbunt ordini, beneficio, dignitati, & officio, ad quæ assumitur *cap. tales 23.dist.Bellet. Disquis. Cleric. tit.1. §.4. num.21. & 38. Ricc.in Prax.for.Eccles.part.4. resolut.75.* Vnde ad singulos ordines Sacra Tridentina Synodus certam scientiam præscripsit, vt in *sess.23.de reform. cap.4. vbi sermo est de prima tonsura, & cap.5. & 11. vbi de minoribus ordinibus, & cap.13. vbi de Subdiaconatu, & Diaconatu, & cap. 14. vbi de Presbyteratu.*

2 In beneficijs etiam maior, & minor requiritur scientia pro diuersitate mune-
3 ris, seu officij; nam ad beneficium simplex, quod seruitium aliquod non requirit, nec ordinem aliquem habet annexum, sufficit, quod Clericus sciat fidei rudimenta, legere, ac scribere, & quod aliquantulum linguam latinam intelligat, vt *dict. Garc. part.7. cap.7. num. 8. Ricc. in Prax.part.1.resol.340. & part.4.resol.57.*

4 In ijs verò beneficijs, in quibus requiritur industria, & consilium vt in Canonicatibus, & dignitatibus iurisdictionem non habentibus, mediocris scientia requiritur, ea scilicet, quæ necessaria est ad eorum munus explendum *Bellett. vbi supra num.27.*

num.27.& 28.Ricc.in Prax.part.4.resolut. 75. vel saltem vt habilis, & idoneus censeatur, qui infra annum eam addiscat, qua ad debitum ordinem promoueri possit, secundum *Bonacin.in tract.de Hor. Canonic.disput.2.quæst.3.punct.3.num.1.*

5 Maior autem scientia desideratur in promouendo ad beneficium curatum, cum debeat ministrare Sacramenta, & Euangelium declarare *cap.eam te, & cap. penultim.de ætat.& qualit.* eminentior verò in dignitatibus habentibus iurisdictionem *cap.1. in fin. de Consanguinit. & affinit.* Vnde per Concilium Tridentinum *sess.24.de reform. cap.12.* sancitum est, vt Archidiaconi sint Doctores, seu magistri in Sacr.Theologia, vel licentiati in iure canonico: idemque statuitur quoad scholasterias in *sess.23.de reform. cap.18.*

6 Non potest autem Episcopus cum penitus illitterato, hoc est cum eo, qui legere nescit, dispensare quoad primam tonsuram, & ordines suscipiendum *cap. nullus de Tempor. ordin. in 6. Bellett. part.1. tit.1.§.4.num.3.* & alij apud *Barbos. de offic.& potest.Episcop.part.2.allegat.46.num.* 11. quamvis, si de facto ordinetur, recipiat caracterem: ex quo enim est baptizatus, capax est etiam omnium Sacramentorum, vt docent communiter Doctores: neque potest cum tali illitterato dispensare quoad suscipiendum beneficium: immò in tali casu collatio beneficij esset nulla ipso iure. latè *Garc.de Benefic. part.7. cap.7. num. 12. & seq. Barbos. part.3.alleg.63. num.1.*

7 Si verò ordinandus aliquod principium Grammaticæ habuerit, aut modicum quid sciat, & ostendat spem addiscendi in futurum, poterit Episcopus cum eo dispensare; minor enim scientia sufficit, si adsit spes addiscendi in futurum, ità *Rebuff. Menoch. Henriq. Sanch.* & alij, quos refert, & sequitur *Barbos. part.2. alleg.46.num.13.* præsertim in ijs, quæ vsu, & exercitio addisci solent, vt in cantu, in quo regulariter non fit examen *Garc. d. part.7.cap.7. num.6. & 7.* & in tali casu si beneficium confertur ijs, qui penitus illitterati non sunt, prouisio illis facta non est nulla ipso iure, etiamsi careant scientia ad illud requisita, sed venit irritanda, vt ex Concil. Tridentin. *sess.7. de reform. cap.3.* probat *Barbos.part.3.dict. alleg.63. num. 3.*

8 Quare poterit Episcopus ad sacros ordines admittere Religiosos, qui sciunt benè legere, & cantare, etiamsi in lingua latina aliqualiter deficiant; sic enim in aliorum societate, & pro officijs Religionis videntur idonei ministri: præsertim cum regulariter non ordinentur ad curam animarum habendam, sed solum assistendum in Choro, diuinisque officijs *c. nullus de Tempor.ordin. in 6. Portel. in Dub. Regul. ver.ordines sacri, num. 6. Henriq. lib.10.cap.16.num.2. Villalob.in sum.tom. 1.tract.21.dub.34. num.5. Hieronym. Rodriq.in compend.qq.regul.resolut.52. num. 22.Peirin.tract.2.de Relig. Prælat.quæst.3. cap.7. num.20.* quos refert *Diana part.1. tract.16. resol.29. & part.3. tract.2. resol. 86.& part.4. tract.2. resol.74.* & alij apud *Barbos. part.2. alleg. 46. num.14.* & apud *Bellett.loco cit.tit.1.§.4.num.4.*

9 Idem dicendum est secundùm aliquos de Clericis pauperibus, quibus ad obtinendum beneficium simplex sufficit, vt tantum sciant, quantum simplex laicus, vel aliquantulum plus circa Sacramenta, vt post *Innoc.Io.Andr.Host.* & alios dicit *Bellet.loco cit.num.26. Ricc. in Prax. for. Eccles.part.4.resol.75.*

10 Vnde quoad obtenta beneficia tolerari possunt Illitterati, si alias honestæ vitæ sint, & ex longo vsu, & rerum experientia sciant rectè exercere omnia ad suum officium spectantia, vel si charitatis perfectio scientiæ defectum suppleat *Campan.in Diuers.Iur.Can.rub.5.cap.5.num.3.* quem refert, & sequitur *Barbos.dict.part. 3.alleg.63. num.5.* Si verò Parochialium

11 Ecclesiarum Rectores sint, poterit eis ordinarius coadiutorem deputare cum assignatione partis fructuum pro sufficienti victu iuxta formam Concilij *sess. 21. de reform. cap.6.* dicitur autem Parochus imperitus ad effectum, vt illi dandus sit Coadiutor, quando esset inhabilis ad explendum, ea quæ incumbunt muneri, & oneri beneficij, quod obtinet *Ricc. in Prax.part.4.resol.553.*

12 Verum si reditus Ecclesiæ Coadiutori, & Coadiuto non sufficiant, Parocho primum prouidendum est, deinde in subsidium tenentur Parochiani ad alimenta

Coad-

Coadiutoris, vt *dict. Barbos. part. 3. alleg. 63. num.* 15.

13 Si verò Parochus præter imperitiam turpiter, & scandalosè viuat, beneficio priuandus est seruata forma Concilij *dicto cap. 6.*

14 His adde, quod si quis admissus fuerit ad sacros ordines, præsumitur habilis, & idoneus ad beneficia simplicia, ità vt nouo examine opus non sit *cap. accepimus de ætat. & qualit. Ricc. in Prax. for. Ecclesiast. part. 1. resolut.* 340.

SVMMARIVM.

1 *Corpore vitiatus ad ordines non est promouendus.*

2 *An incurrat nouam irregularitatem, si absque dispensatione promoueatur.*

3 *Quis dicatur corpore vitiatus.*

4 *Membrum quomodo sumatur.*

5 *Censetur irregularis, qui amisit partem membri, quæ aut deformitatem generet, aut inhabilem redderet ad officium exequendum.*

6 *In defectu, qui vel impedit vsum ordinis, vel notabilem gignit deformitatem, solus Papa dispensat.*

7 *In quo casu dispensare potest Episcopus.*

8 *Ad quem spectet dispensare cum Regularibus in leui corporis, seu membri defectu.*

9 *Quale dicatur leue vitium.*

10 *An possit Episcopus dispensare in defectu notabili, si post susceptos ordines superuenerit.*

CAP. V.

An, & quando Episcopus dispensare possit cum corpore vitiatis.

1 Corpore vitiatus regulariter ad ordines promoueri non debet ex duplici causa: primò propter inhabilitatem ad officium exequendum: secundò propter deformitatem ad scandalum tollendum *cap. 1. & tot. tit. de Corp. vitiat. Sylu. in ver. corpore vitiatus, num. 2. Garc. de Benefic. part. 7. cap. 12. num. 3. &* 30. quamvis non incurrat nouam irregularitatem, si absque dispensatione promoueatur, & in

2 ordinibus susceptis ministrauerit: quia irregularitas non est vera suspensio, nec censura Ecclesiastica, & ideò celebrans illa irretitus nullam violat censuram, nec aliquid aliud, cuius violatio nouam infligat irregularitatem *Nauar. cap. 27. num. 194. & consil. 6. de ætat. & qualitat.* vbi etiam obseruat, quod Sedes Apostolica quando dispensat cum irregularibus, qui celebrarunt, solum dispensat super irregularitate, quam ante celebrationem incurrunt: idem *dict. Campan. apud Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 2. allegat. 42. num. 61.* dicitur autem corpore

3 vitiatus, qui est mutilatus, vel debilitatus membro, idest qui caret membro, vel habet quidem membrum, se inefficax, vt oculum cæcum, manum aridam, & huiusmodi *Sylu. loco cit. num. 1. Nauar. dict. cap. 27. num. 200. Bonacin. de Censur. disput. 7. quæst. 2. punct. 2. num. 1.* & alij.

4 Membrum verò secundùm Doctores sumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, siue distinctam operationem: & ideò neque digiti, neque dentes inter membra numerantur *Clar. §. fin. quæst. 69. versic. item quæro*, vbi etiam addit, quod statutum puniens abscindentem membrum non habet locum in abscindente alicui digitum *Barbos. dict. part. 2. allegat. 42. num.* 36. & alij communiter, censetur tamen ad hunc effectum

5 irregularis, qui non totum membrum amisit, sed partem, quæ aut deformitatem scandalosam generet iuxta *cap. 1. de Corp. vitiat.* aut inhabilem redderet ad officium exequendum, puta si præcisus esset pollex, aut quivis alius digitus requisitus ad consecrationem *cap. fin. vbi glos. in ver. deformitatem eod. tit. cap. Presbyterum de Cler. ægrot. Graff. part. 1. decis. lib. 2. cap. 62. num. 4.*

6 Dico igitur primò, quòd in defectu, seu vitio alicuius membri, seu partis membri, quod vel impedit vsum, & exercitium ordinis, vel notabilem gignit deformitatem; aut horrorem, solus Papa dispensat, *Doctores in cap. significasti de Corpor. vitiat. Nauarr. cap. 27. num. 200. versic. Octauo. Garc. part. 7. cap. 12. num.* 30. & alij, quos refert, & sequitur *Barbos. dict. allegat. 42. num.* 57. siue huiusmodi vitium contractum

sit

sit ex culpa: siue sine culpa: siue ex causa iusta, siue iniusta: siue ex causa naturali, siue accidentali *cap. si Euangelica* 55. *distinct. Bonacin. de Censur. disp. 7. quæst. 2. punct. 2. num. 1. Sylu. in ver. corpore vitiatus, num. 3.*

7 Dico 2. quod in leuibus vitijs, seu defectibus Episcopus dispensare potest, etiam culpa præcesserit *cap. 1. & ibi glos. in ver. suscepit de Corp. vitiat. Rot. in Romana pensionis* 3. Iunij 1583. *coram Cardin. Seraphino*, quam refert *Garc. part. 7. cap. 12. num. 30. Barbos. dict. alleg. 42. num. 39. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 2. resolut.* 271. & in tali casu Episcopus dispensat non solum quoad ordines minores, sed etiam quoad sacros, vt post *Campan. dicit Barbos. loco cit. num. 59.* & potest etiam conferre beneficium simplex, vt decisum refert *Garc. part. 7. cap. 12. num. 19. & 20.* dummodò illius non sit incapax, vt si in cęcitatem inciderit *Less. de Iust. lib. 2. cap. 34. num. 130* quem refert *Barbos. dict. alleg. 42. num. 56.*

Quodnam verò dicatur modicum, seu leue vitium, & quæ notabilis deformitas, relinquitur arbitrio ipsius Episcopi *Nau. dict. cap. 27. num. 200. versic. sexto, Sylu. vbi supra num. 2. Dian. part. 4. tract. 2. resol. 73.* & alij apud *Bellett. Disquis. cleric. part. 1. tit. 1. §. 7. num. 26.*

8 Et hæc procedunt etiam quoad Regulares exemptos, cum quibus non Prælatus regularis, sed Episcopus, ad quem spectat ordines conferre, in huiusmodi defectu dispensat *Sylu. loc. cit. num. 2. Nauar. dict. cap. 27. num. 200. Bonacin. vbi supra dict. punct. 2. num. 36. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 2. resolut.* 271. & alij apud *Barbos. dict. alleg. 42. num. 61.* licèt contrarium teneat *Peyrin. Auil. Layman. Suar.* & alij, quos refert, & sequitur *Dian. part. 4. tractat. 2. resol. 73.*

9 Dicitur autem leue vitium, si quis careret vngula pollicis, dummodò ad frangendam hostiam sit in pollice ipso potens *cap. 1. & cap. fin. de Corp. vitiat.* secundò si maculam habeat in oculo, quæ non inducat magnam deformitatem, neque scandalum pariat *cap. cum de tua cod. tit. Garc. part. 7. cap. 12. num. 30. Bellet. tit. 1. dict. §. 7. num. 24.* Tertiò, si habens vtrumque oculum integrum careat visu oculi dextri, & sinistro, quantum satis est ad bene celebrandum, cernat: aut si careat visu oculi sinistri, & visu oculi dextri tantum valeat, vt sine indecora faciei ad populum conuersione legere possit, nam magis deformitas, quam defectus visus videtur in hoc expensus *Nauar. cap. 27. num. 199. versic. quarto, Bonacin. dict. disp. 7. quæst. 2. punct. 2. num. 2. Barbos. dict. alleg. 42. num. 31. Dian. part. 4. tract. 2. resol. 73.* vbi dicit, quod ad hoc inseruire potest Missalis accommodatio. Quartò si careat auris cartilagine in modica quantitate, præsertim quando potest capillis ità tegi, vt valeat sine scandalo ministrare, vt dicunt DD. apud *Bonacin. de Censur. dict. disp. 7. quæst. 2. punct. 2. num. 8.* quia externa illa cartilago non est membrum, sed potius tutela, & ornamentum auris *Couar. Henriq.* & alij apud *Barbos. vbi supra num. 39.* vnde abscindentem huiusmodi cartilaginem non esse irregularem, tenent Doctores, quos refert, & sequitur *Dian. part. 4. tract. 2. resolut. 26.* Quintò si absque propria culpa claudus efficiatur *dict. cap. 1. vbi glos. de Corp. vitiat. cap. si quis in infirmitate* 55. *dist.* nisi sit talis, quem oporteat cum baculo accedere ad altare *cap. nullus Episcopus, & ibi glos. in ver. cum baculo de Consecr. dist. 1.*

10 Si verò post susceptos ordines vitium aliquod, seu defectus corporis etiam notabilis superuenerit impedimentum præstans executioni alicuius actus, seu officij ordinis, tunc excepto altaris ministerio potest Episcopus in reliquis officijs, ad quæ clericus non impeditur, dispensare *cap. significauit vbi glos. in ver. nostra de Corp. vitiat.* quod procedit, quando talis defectus ex propria culpa processit, tunc enim requiritur Episcopi dispensatio: cæterum si talis defectus absque culpa superuenerit, tunc licèt Clericus non possit illum actum, seu officium, ad quod ob talem defectum redditur inhabilis, exercere, reliqua tamen officia iure proprio poterit peragere *cap. Presbyterum de Cleric. ægr.* & ideò Sacerdos, qui post Sacerdotium effectus est impotens ad missam celebrandam, potest confessiones audire, & alia officia exercere *Nauar. consil. 6. de ætat. & qualit. Bellett. tit. 1. §. 7. num. 27. & 28. Bonacin. loco cit. punct. 2. num. 25.* & alij

apud

apud *Barbos. in cap. Presbyterum, num.* 3. *de Cler. ægrot. & dict. allegat.* 42. *num.* 45. *Garc. dict. part.* 7. *cap.* 12. *num.* 18. *& seq.*

SVMMARIVM.

1 *An infames, & criminosi ad ordines promoueri possint.*
2 *Notorium quomodò intelligatur.*
3 *Criminosi occulti ordinari non prohibentur.*
4 *Valet electio, & collatio beneficij facta criminoso occulto, secus si criminosus sit publicus.*
5 *Declaratur supradicta conclusio.*
6 *Iuris infamia ex quibus delictis contrahatur.*
7 *Quando infamia facti incurratur.*
8 *An infamia notoria Patris noceat filio.*
9 *Vilitas vxoris aliquandò nocet viro.*
10 *An filij paganorum, vel Iudæorum sint irregulares.*
11 *Quando potest Episcopus Neophitum ad ordines promouere.*
12 *In Infamia Iuris solus Papa dispensat.*
13 *An huiusmodi infamia possit tolli per Principem laicum.*
14 *Et an possit auferri per Episcopum, & num.* 15.
16 *In Infamia facti potest Episcopus liberè dispensare.*
17 *Infamia facti tollitur etiam per emendationem vitæ.*
Quando aliquis emendatus præsumatur, ibidem.
18 *Infamia, quæ ex hominum oblocutione processit, contrario eorum dicto tollitur.*
19 *An condemnatus ad triremes sit irregularis.*
Et quid si virgis cæsus fuit per sententiam Iudicis, ibidem.

CAP. VI.

An Episcopus cum Infamibus, & criminosis ad ordines dispensare possit.

1 COmmunis est conclusio, quod infames, vel qui notorio crimine enormi, & depositione digno notantur, ad ordines promoueri non possunt, vt tradunt DD. *in cap. ex tenore de Tempor. ordin. & in cap. fin. de furt.* notorium autem dicitur
2 quoad hoc, quod est confessum à parte in iudicio, vel super quo est lata sententia, quæ transiuit in rem iudicatam, aut est adeò manifestum, vt nulla tergiuersatione celari possit, veluti si illud sciat euidenter maior pars populi, vicinorum, aut Collegij *Nauar. in man. cap.* 25. *num.* 73. & alij apud *Bonacin. de Censur. disp.* 7. *quæst.* 3. *punct.* 1. *num.* 2. vnde non sufficeret, quod probari possit, aut sit fama de eo, aut sit confessum extraiudicialiter, vt dicit idem *Nauar. cap.* 27. *num.* 248. vbi citat *S. Antonin.* 3. *part. tit.* 28. *cap.* 6. §. 7.

3 Criminosi verò, & infames occulti si promoueri voluerint, non debent aliqua ratione prohiberi, quia nullum crimen occultum, quamvis graue, & enorme, inducit irregularitatem, nisi illud, de quo à iure specialiter statuitur, vt homicidium *Nauar. ibidem dict. num.* 248. *Henriq. lib.* 14. *cap.* 5. *num.* 2. *Valent. tom.* 4. *disput.* 7. *quæst.* 19. *punct.* 3. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 74. *num.* 3. *Auil. de Censur.* 7. *part. disp.* 4. *dub.* 7. *conclus.* 1. & alij apud *Garc. de Benefic. part.* 7. *cap.* 8. *num.* 68. *Barbos. in dict. cap. ex tenore, num.* 3. *de Tempor. ordin. Dian. part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 93. vnde valida etiam esset
4 electio, seu collatio beneficij facta infami, vel criminoso occulto, si tale crimen non inducat irregularitatem, seu inhabilitatem ad beneficia *Nauar. dict. cap.* 27. *n.* 251. *versic. sexto, & consil.* 1. *nu.* 51. *de Constitut. & consil.* 10. *num.* 3. *de Simon.* & alij, quos refert, & sequitur *Garc. dict. part.* 7. *cap.* 8. *num.* 47. *& seq.* vbi dicit, quod non est textus, qui conuincat nullitatem dictæ prouisionis, quamvis possit irritari, vt dixit *Rot. decis.* 426. *part.* 1. *Diuers.* secus si criminosus sit publicus, quia tunc collatio esset irrita ipso iure, vt de publico Aleatore, & vsurario est *text. in cap. inter dilectos de excessis Prælat. Rot. dicta decis.* 426. *Ricc. in Collect. decis.* 2772. *Bonacin. de Censur. disp.* 7. *quæst.* 3. *punct.* 1. *num.* 11.

5 Sed hæc intellige quoad infames infamia iuris, nam si sint infames infamia facti, semper erunt irregulares, cum hæc consistat in vitæ sordibus, & vilitate diuulgata: & ideò non potest esse occulta, vt post *Felin. & Auil.* obseruat *Garc. dict.*

cap. 8.

cap.8.num.14. Barbos.de offic.& pot.Episc. part.2.alleg.43.num.18.in fin.

6 Iuris autem infamia contrahitur ex ijs delictis, quibus Ecclesiasticæ, vel sæculares leges infamiam adiungunt: infames enim secundùm leges sunt etiam infames secundùm canones *cap.infames, cap.omnes verò 6. quæst.1.* quale est crimen Apostasiæ à fide, raptus mulierum, periurij in iudicio, maleficij, Simoniæ, Sodomiæ, hæresis, læsæ Maiestatis, Lenocinij, prostitutionis propriæ filiæ, vel neptis, & alia crimina, quæ recenset *Barbos. de offic.& pot. Episcop.part.2.alleg.43. num.25. Bonacin. de censur.disput.7.quæst.3.punct.1. num.2. Sylu.in ver.infamia,num.9.Bellett.tit.1.§. 10.per tot.*

7 Infamia verò facti incurritur, cum opinio alicuius grauata est apud bonos, & graues viros super aliquo crimine *Sylu.in ver. infamia,num.2. Garc.dict.part.7.cap. 8. num. 14.*

Obserua tamen, quod infamiam non faciunt dicta paucorum, nec multarum leuium personarum, modò apud bonos, & graues non sit opinio læsa *Sylu.loco cit. num. 3.* & alij communiter. Quare ad inducendam huiusmodi infamiam facti quatuor conditiones à Doctoribus requiruntur; prima, quod sit opinio communis: secunda, vt ab ipsis pluribus voce manifestetur: tertia, vt infamia sit apud bonos, & graues viros: quarta, vt oriatur ex suspicione probabili ità *Sanch.in opusc. moral. lib.6. cap.3. dub.4.* quem refert *Barbos. dict. alleg.43.num.17.* His adde quintam conditionem, vt infamia sit de eo crimine, quod iuris infamiam annexam habet: crimina enim, quę iuris infamiam non habent annexam, non inducunt irregularitatem, etiamsi delinquens factus sit infamis ob publicitatem criminis, vt dicit *Coninch.apud Bonacin.de censur.disp.7.quæst.3.punct.1.num.5.*

8 An verò infamia notoria Patris noceat filio quoad ordines suscipiendos? Resp. quod non nocet, nisi in casibus in iure expressis, quale est crimen hæresis: filius enim hæretici incurrit irregularitatem ex infamia patris, qui in hæresi non emendatus decessit *cap.quicunque, §.hæretici, & cap. statutum de hæret. in 6. Ricc. in Prax. for.Eccles.part.3.resol.487.*

Limita in locis hæresi valdè infectis, vbi hanc irregularitatem ex infamia filij hæreticorum non incurrunt, vt obseruat *Tanner.in 3.part.disp.6.quæst.10. dub.10. num. 201.* quem refert, & sequitur *Dian. part.4.tract.2.resol.45.*

Limita 2. si filius natus esset ante lapsum parentis in hæresim, tunc enim non incideret in hanc irregularitatem: quemadmodum neque subiacet pœnis filius rei criminis læsæ Maiestatis natus ante delictum *Bonacin. de censur. disp. 7. quæst. 3. punct.7.num.9.* vbi citat *Nauar.Vgolin.Simanc.Less.* & alios.

9 His adde, quod vilitas vxoris aliquando nocet viro: nam si duceret mulierem scurrilem, seruam, aut publicam fabularum actricem etiam virginem, ea mortua ordinari non debet *cap. si quis viduam 2. distinct.34. Nauar.cap.27. num.196. Bellett. Disquis. Cleric. part. 1. tit. 1. §. 6. num.34.*

10 Sed quæres, an filij Paganorum, vel Iudæorum sint irregulares? Resp. Affirmatiuè, modò in adulta ætate conuertantur ad fidem *cap. Neophytus 61. distinct. Nauar.in man.cap.27.num.205. Bonacin. loco cit.disp.7.quæst.2.punct.1.num.4. & 5.* si verò baptizati sint ab infantia nullam contrahunt irregularitatem, quia hæc irregularitas non est in iure expressa *Dian. part.4.tract.2.resol.50.*

11 Potest tamen Episcopus post dilationem aliquam temporis Neophitum, seu recenter in adulta ętate ad fidem conuersum ad ordines promouere, si in rebus fidei benè instructus, & idoneus reperiatur; & tunc Episcopus non dispensat in irregularitate, sed declarat irregularitatem cessasse: iura enim certum tempus non præscribunt *Barbos.de offic.& pot.Episcop. part.2.alleg.10.num.8. Bonacin. dict.disp. 7.quæst.2. punct.1. num.5. Dian. dict.resol. 50.* vbi etiam dicunt, quod post decem annos à Baptismo suscepto Neophytus non est amplius irregularis.

12 In infamia verò iuris solus Papa dispensat *Nauar. cap.27. num. 204. Barbos. part.2. alleg.43. num.31.* potest tamen

13 infamia iuris tolli etiam per Principem, qui superiorem non recognoscat *Sylu. in ver.infamia,num.16.& seq.* vbi etiam dicit, quod restitutus per Principem si ege-

rit pœnitentiam, non indiget alia diſpenſatione, & ità etiam tenent alij apud *Barboſ.dict.alleg.43.num.20. Bonacin. d.diſp. 7. quæſt.3. punct.1. num.6.* vbi obſeruat, quod tunc Princeps laicus tantummodò indirectè diſpenſat ſuper huiuſmodi irregularitate, ſeu impedimento, quatenus aufert infamiam, qua ſublata tollitur irregularitas.

14 Ità etiam infamia huiuſmodi poteſt tolli per Epiſcopum diſpenſando in adulterio, & alijs minoribus delictis iuxta *capitulum atſi Clerici, §. 1. de Iudic.* nam diſpenſando directè ſuper delicto, quod non ſit grauius adulterio, indirectè, & acceſſoriè infamiam demit *Sylu. in ver. infamia, num. 16. Nauar. dict. cap. 27. num. 204. Bonacin. loco citat. num. 6. verſic. tertiò.*

15 Addit *Henriq.* quem refert *Barboſ.dict. alleg.43. nu.31.* quod Epiſcopus ſuperueniente infamia iuris diſpenſare poteſt, vt talis infamis retineat vſum ordinum, & beneficia, quamvis nequeat diſpenſare, vt de nouo obtineat.

16 In infamia verò facti liberè poteſt Epiſcopus diſpenſare *Nauar.dict.cap.27.num. 204. Mirand.in man.Prælat. tom. 2. qu.8. art.5.concluſ.1.Ioan. à Cauc. de ſtat.Relig. lib.1. cap.6. dub.17. concluſ. 2.* & alij apud *Barboſ.d.p.2. alleg.43. num.31.* vbi etiam ſubdit, quod ſi Epiſcopus infamem, & turpem perſonam ordinauerit in Clericum intelligitur cum eo diſpenſaſſe circa infamiam in caſibus ſibi à iure permiſſis.

17 Tolli etiam poteſt hæc facti infamia per emendationem vitæ *Bonacin. loco cit. num. 5. & 6. Diana part. 4. tractat. 2. reſolut. 93.* & alij communiter, ſed ad probandum, aliquem eſſe emendatum non ſatis eſt, illum eſſe contritum, & confeſſum, ſed exterior requiritur ſatisfactio; & ideò non aliter emendatus præſumitur, quam ſi trium annorum interuallo ab improbè factis ſe abſtinuerit, & in rectis, honeſtiſque actionibus ſeſe exercuerit *Maſcard.de Probat. concluſ.465. num.10.* quem refert *Barboſ.dict.alleg.43.num.23.* præterquam in reatu periurij, cuius emendatio non detrahit infamiam inde prouenientem *cap. teſtimonium de Teſtib.* Vnde infamem iam emendatum poſſe abſque alia diſpenſatione ordines ſuſcipere, & ſuſceptos exercere dicit *Bonacin. d. diſp.7.quæſt.3.punct.1.num.7.& ſeq.*

18 Addit *Abb.Campan. Suar.* & alij apud *Barboſ.dict.alleg.43.num.21.* infamiam, quæ ex hominum ablocutione proceſſit, contrario eorum dicto tolli.

19 Vltimò obſeruat *Ricc.deciſ.119.part.1. Homobon.in conſil.Caſuum Conſcient. vol. 1.part.4. reſp.158.* quos refert, & ſequitur *Dian.part.4.tract.2.reſolut.83.* eum, qui damnatus ad triremes in eis ſteterit, poſſe abſque alia diſpenſatione ad ordines promoueri, & in ſuſceptis miniſtrare, quia non eſt in iure expreſſum, condemnatum ad remigandum contrahere infamiam, quod intellige, dummodò crimen, pro quo damnatus fuit, iuris infamiam non habeat annexam, vt ſupra diximus cum *Bonacin. de cenſur. dict. diſp.7.quæſt. 3. punct.1. num.5.* contrarium tamen tenet *Campan. in Diuerſ. Iur. can. rub. 11. cap.18.num.16.Lezan.in ſumm. qq.regul. cap.16. num.32.* & alij apud *Barboſ. dict. part.2.alleg.43. num.15.* qui aſſerunt, talem eſſe irregularem; idemque de eo, qui virgis cæſus fuit præcedente Iudicis ſententia, dicit *Nau.conſ.43.de Temp.ord.*

SVMMARIVM.

1 *Illegitimi ab Eccleſiaſticis ordinibus arcentur, & quare.*

2 *An expoſiti cenſendi ſint legitimi.*

3 *Poteſt Epiſcopus cum illegitimis quoad minores ordines, & ſimplex beneficium diſpenſare.*

4 *An, & quando Epiſcopus poſſit diſpenſare cum illegitimo quoad Canonicatum Eccleſiæ Collegiatæ, & dimidias portiones Eccleſiæ Cathedralis.*

5 *Et an poſſit in tali caſu quoad Canonicatum eiuſdem Eccleſiæ Cathedralis diſpenſare.*

6 *Epiſcopus non poteſt cum illegitimo diſpenſare ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium.*

7 *Diſpenſatus à Papa ad beneficium curatum, ſi vnum iam fuerit aſſequutus, non poteſt vigore eiuſdem diſpenſationis alterum aſſequi.*

8 *Epiſcopus ſcienter promouens illegitimum an intelligatur cum eo diſpenſaſſe.*

9 *An Epiſcopus ex iure nouo Concilij Tri-*

CAP. VII.

An illegitimi ad ordines admitti possint.

1 OMnes illegitimi siue Manzeres, siue spurij, siue nothi, siue naturales ab Ecclesiasticis ordinibus regulariter arcentur, vt in *cap.1.de fil.Presbit.cap.innotuit de elect. cap.per venerabilem, Qui fil. sint legitim.* idque sancitum fuit primò propter dignitatem clericalem, quæ huiusmodi vilibus personis conferri non debet *cap. inter dilectos de excess. Prælat.* secundò propter detestationem criminis paterni *cap. vergentis de Hæretic.* tertiò quia tales paterna crimina imitari consueuerunt *cap. si quis cum militibus 6. quæst. 1.* vt rectè notat *Sylu.in ver. illegitimus, num.1.*

2 Filij verò expositi, quorum parentes ignorantur,illegitimi non censentur,tum quia in dubio facti nullus præsumendus est irregularis excepto facto homicidij, tum etiam quia melior est conditio possidentis *Vulp.in Prax.Iudic for. Eccles.c.47. num. 32.* & alij communiter: quamvis alij contrarium sentiant, quia vt plurimum filij illegitimi, non autem legitimi exponi solent, & ideò hanc sententiam vti probabiliorem sequitur *Bonacin. de censur.disp.7.q.2.punct.3.num.10.*

3 Potest autem Episcopus ex iure communi cum illegitimis dispensare quoad minores ordines, & simplex beneficium *cap.1. de fil. Presbyt.in 6.* immò etiam
4 quoad Canonicatum Ecclesiæ Collegiatæ,& dimidias portiones, seu inferiora beneficia Ecclesiæ Cathedralis, modò ordinem sacrum non requirant priuilegio consuetudine, aut statuto *Bellett. Disquis.cleric.part.1.tit.1.§.3.num.26. Garc. de Benefic.part.7.cap.2.num.69. Vulp. in Prax.Iudic. cap.47.num.15.& 16.* & alij apud *Dian.part.4.tract.2.resol.64.Barbos. de offic.& pot.Episcop.part.2.alleg.45.num. 20.& seq.* vbi hanc facultatem extendunt etiam ad Capitulum sede vacante; nequit tamen cum talibus ad maiores ordines, vel beneficia curam animarum habentia dispensare,vt in *dict. cap.1. de fil. Presbyt. in 6.* idemque dicendum est de alijs beneficijs, quibus ordo sacer annexus est, vt
5 sunt hodiè Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis ex Concilio Tridentino *sess.24.de reform.cap.12. Zerol. in Prax.1. part.ver. Canonici,§.3. Henriq. lib.14.cap.8.§.10. Less.de iustit.lib.2.cap.34.num.86.* & alij, quos refert,& sequitur *Garc. dict. part.7. cap.2.num.65. Vulp.dict.cap.47.num.15. & 16.* quicquid dicat *glos. in dict. cap. 1. ver.beneficium,Nauar.consil.4.num.4.de fil.Presbyt.*& alij existimantes, posse Episcopum dispensare etiam ad Canonicatum Ecclesiæ Cathedralis, quorum opinio procedit tantum de iure antiquo, vt *dict.Vulp.vbi supra,*& alij apud *Barbos. d. alleg.45.num.32.& 33.*

6 Neque potest Episcopus dispensare cum illegitimo super pluralitate beneficiorum simplicium,vt plura possit retinere, quia ad vnum simplex dispensatio à iure illi conceditur in *dict. cap. 1. de fil. Presbyt.in 6.*quod loquitur in singulari,& ideò cum simus in materia prohibitiua non extenditur ad plura *Sylu.in ver.beneficium 3.num.17.*& alij apud *Garc.loco cit.*
7 *part.7. cap.2. num. 50.* Immò etiamsi dispensatus fuerit à Papa, vt possit habere quod-

quodcunque beneficium curatum,& virtute dispensationis vnum fuerit assequutus,non poterit illo renunciato vigore eiusdem dispensationis alterum assequi *Barbos.dict.alleg.45.num.36. in fin.*

8 Quare si Episcopus sciens promouet illegitimum, seu alium, qui de iure promoueri non potest, intelligitur cum eo dispensasse in casibus, in quibus potest dispensare,quia consensus,non tàm ex verbis,quàm ex factis elicitur *leg. de quibus, ff.de leg.Oldrad.consil.329.num.4.& 5.& consil.330.per tot.Natt.consil.402.num.29. Roman.consil.216.num.7. Maiol. de Irregularit.cap.51.num.8. Henriq. in Summ. lib.14.cap.17.§.4.litter.P.* & alij,quos refert *Barbos.part.2. dict. alleg.45. num.37.* præsumitur autem,ordinarium habere certam notitiam impetrantium suæ Diœcesis, cum præsumatur eam frequenter visitare idem *Barbos.part.3. allegat.58. in princip.* Contrarium tamen tenet *Nauar. consil.4.num.2.de Simon.Bellett.dict.tit.1. §.3.num.35.Vulp.in Prax.Iudic. dict. cap. 47. num.23.* qui hanc differentiam esse dicunt inter Papam, & inferiorem, quod Papa faciendo aliquid, quod non potest valere propter aliquem defectum iuris, nisi dispenset, si sciat illum defectum, videtur tacitè dispensare, non autem inferior eo,nisi expressè dicat, sed dispensare.

9 Sed quæres,an Episcopus ex iure nouo Concilij Tridentini *sess.24.de reform.cap. 6.*possit dispensare cum illegitimis ad maiores ordines, & beneficia curata? affirmatiuè respondent nonnulli Doctores, tum quia licèt hæc irregularitas causet in homine quemdam defectum, tamen intrinsecè dependet à crimine Parentum,& ideò huiusmodi crimen, si occultum sit, comprehenditur sub decreto Concilij: tum etiam quia licèt dispensatio postquam est concessa in particulari casu sit odiosa, & strictè interpretanda, potestas tamen dispensandi est fauorabilis, & latissimè interpretanda *cap. fin. de Simon.* ità *Auila in tractat. de Censur. part.7. disput.3. dub.7.* cuius sententiam probabilem dicit *Coninch.de Sacram.disp.18.dub. 14. num.117.* & alij apud *Dian. part.2. tract.1.miscell.resol.21.& part.4. tract.2. resol.64. Layman in Theol. moral. lib.1. tract.5 cap.5.num.2.*

Alij tamen negant, tum quia talis irregularitas non prouenit ex delicto, sed ex defectu; quia licèt Parentes filium illegitimum sine peccato in amentia generarent, etiam fieret irregularis, tum etiam quia Concilium non loquitur de irregularitate orta ex delicto alieno, sed proprio, ità *Nanar. cap.27. num. 194. in fin. Piasec.in Prax.part.1.cap.1.num.56.Layman loco cit.Vulp.dict. cap.47. num. 18.* & alij,quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & potestat. Episcop.part.2. allegat.39. num.44. versic.vndecimo, Diana part.4. tract.2.resolut.64.& part.7. tract.2. resol. 24.* vbi citat *Marchin. de Sacrament. ordin.tract.1.part.10.cap.1.diffic.3.num.14.* & hæc est communis,& probabilior sententia.

10 Obseruant autem Doctores, quod si illegitimus iam ordinatus fuerit siue bona,siue mala fide occultum natalium defectum subticendo, potest Episcopus in tali casu dispensare, vt in susceptis ministret ex *cap.nisi cum pridem,§.persona de Renunc.*ità *Layman loco cit.num.2. Nau. consil.4.num.2.de fil.Presbyt.Dian.part.4. tract.2.resol.64.& part.7.tract.2 d.res.24.*

11 Quæres 2. an legitimatus censeatur factus habilis ad ordines,& beneficia? Respond. 1. quod si est legitimatus à Papa, censetur habilitatus ad ordines,& beneficia,& etiam ad dignitates,& ad alia omnia, ad quæ se extendit potestas legitimantis,ac si reuera esset legitimus *cap.per venerabilem, & ibi DD. Qui fil. sint legit.* legitimatus verò per rescriptum Principis intelligitur habilitatus ad honores, & officia sæcularia,non verò ad ordines,seu beneficia *Vulp.in Prax.Iudic.cap.47.num. 11. Bonacin. de Censur. disput.7.quæst.2. punct.3.num.14.*

Resp. 2. quod legitimatus per subsequens matrimonium absque alia dispensatione potest promoueri ad ordines sacros,dignitates,& alia beneficia etiam ad Episcopatum, si tempore conceptionis parentes apti fuerint ad legitimum matrimonium contrahendum *gloss.in ver.coniugata,in cap.innotuit de elect.Sylu.in ver.illegitimus, quæst.3.* & hanc esse communem dicit *Vulp.d.c.47.num.30.*non tamen fieret habilis ad dignitatem Cardinalatus in tali casu,vt ex Constitut.Sixti V. incip.

Postquam verus, *edita tertio Nonas Decembris* 1588.*obseruat idem Vulp. loc.cit.*

12 Quæres 3. an irregularitas ex defectu natalium tollatur per ingressum religionis? Resp. affirmatiuè ex *cap.* 1. *de fil. Presbyt.* quod intellige, postquam illegitimus solemnem professionem emiserit, per quam verus Religiosus efficitur, tunc enim eo ipso redditur aptus ad omnes ordines etiam sacros suscipiendos *Barbos.* & alij in *d.c.*1.& ratio est, quia filius illegitimus per professionem in approbata religione emissam à iure legitimatur, & ideò monasterium ex persona talis filij in religionem ingressi eius Patri ab intestato succedit iuxta *l.communium, C.de Natural.lib.Ricc.in Prax.for.Eccles.p.*3.*resolut.*586.vbi citat *Bald.in l.*1. *C.de sacrosanct. Eccles.Duenn.in reg.*366.*in* 3.*limit. Tiraquell. de Pia caus.priuileg.*29. *Marsil.in singul.*223. *Paleot. in tractat.de Nothis,& Spur.c.*45.*n.*6.*Euerard.cons.*239.*num.*6.

Obserua tamen, quod hæc irregularitas in Societate Iesu tollitur per emissionem trium votorum simplicium post biennium, quia per illa quis efficitur verè religiosus, vt post *Turrian. de Censur. lib.* 9.*disp.*71.*dub.*2. notat *Dian. part.*4.*tract.* 2.*resol.*66.

13 Addit *Sanch.in Summ.tom.*2.*lib.*5.*cap.* 5. *num.*10. *Bartholom.de Vecchis in Prax. Nouit. disp.*13. *dub.*6. *num.*4. quos refert *Dian.loco cit.resol.*65. quod per professionem Religionis deletur etiam irregularitas ex vsu ordinis contracta, vt si illegitimus in sæculo absque dispensatione ad ordines promotus fuisset.

14 An verò illegitimus per professionem in Religione factam habilitetur ad Prælaturas intra Religionem, vel extra eam obtinendas? negatiuè respondeo attento iure communi, vt notant communiter Doctores in *dict. cap.*1. *de fil. Presbyter. Bellet.tit.*1.*§.*3.*num.*46.& alij: & ideò ad eas promoueri non potest absque dispensatione Papæ, vt *dict.glos.ibidem in ver. ad Prælationem Sylu. in ver. Illegitimus*, *num.*8.

Potest tamen huiusmodi dispensatio concedi etiam à superioribus Regularibus ex priuilegio Sixti IV. & Iulij Secundi, vt dicit *Sorb.in ver. Dispensatio, §.*12. & 13. & *in Annot. versic. Ideò Iulius Papa*, quod priuilegium adhuc durat non obstantibus Constitutionibus Sixti V. quarum altera incip. *Cum de omnibus*, altera, *Ad Romanum spectat*, quia fuerunt reductæ ad terminos iuris per aliam Constitutionem Gregorij XIV. quæ incip. *Circumspecta*, in qua conceditur Prælatis singulorum ordinum, vt possint dispensare cum suis subditis illegitimis ad Prælaturas, & Dignitates in Capitulo tamen generali, vel prouinciali, vt refert *Quarant.in ver. Monasteria, & Conuentus, Barbos. in dict. cap.* 1. *num.* 5. *de fil. Presbyter. Diana part.* 4. *tractat.* 2. *resolut.* 65.

Verum per huiusmodi dispensationem à Prælatis Regularibus obtentam illegitimus solum habilitatur ad Prælationes in Religione, non autem ad Dignitates extra illam obtinendas *Ricc. in Prax. for. Ecclesiast.part.*3. *resol.*586. & ideò non potest esse Vicarius Episcopi propter eius præeminentiam, & iurisdictionem, vt dicunt Doctores apud *Barbos.in dict.cap.* 1.*num.*8.& *de offic.& potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 54. *num.* 13. nec posset beneficium curatum extra religionem obtinere *Sylu. in ver. illegitimus*, *num.* 8. immò si dispensatus fuerit in vna Religione, & deinde aliam intret, non poterit in secunda religione obtinere Prælaturas absque noua dispensatione, vt resoluunt *Fr. Emanuel. & Campan. apud Barbos.in dict.cap.*1.*num.*6.*de fil. Presbyterat.*

15 Hæc tamen limita, quando professio esset nulla ex aliquo capite, tunc enim irregularitas huiusmodi ex defectu natalium non tollitur: quia hæc non est vera professio, vt post *Ricc. dicit Barbos. loco proximè citato num.* 9. & hunc esse communem sensum Doctorum obseruat *Dian.part.*4.*tract.*2.*resolut.*66.

16 An verò eiecti à Religione reincidant in irregularitatem ex defectu natalium? negatiuè respondent Doctores apud *Dian.p.*4.*tract.*2.*res.*66. quibus adde *Barbos.de offic.& pot.Episc.p.*2. *alleg.*45. *n.*38. vbi idem dicit quoad dimissos ex Societate Iesu: quamvis contrarium in hoc teneat *Turrian. de Censur. lib.*9. *disput.* 71. *dub.* 2. vbi quis dimitteretur à Societate ante susceptionem ordinis, & hanc sen-

ſententiam ſequitur etiam *Diana loco citat.*

Notandum tamen eſt, quod hodiè eiecti à Religione, & extra illam degentes ſunt perpetuò ſuſpenſi ab exercitio ordinum ſublata ordinarijs locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, ac moderandi ex decreto Sacr. Congregat. ſub die 21. Septemb. 1624. quod refert *Diana vbi ſupra.*

17 Quæres 4. an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum illegitimo iam in ſacris conſtituto ad Canonicatum Eccleſiæ Cathedralis? Reſp. affirmatiuè, tum quia ex communi Doctorum ſenſu ideò Epiſcopus non poteſt hodiè diſpenſare ad Canonicatum Eccleſiæ Cathedralis, quia non poteſt diſpenſare ad ſacros ordines, quos huiuſmodi Canonicatus, habent annexos ex diſpoſitione Concilij Tridentini *ſeſs. 24. de reform. cap.* 12. ergo poterit Epiſcopus diſpenſare, ſi illegitimus iam fuerit diſpenſatus quoad ordines ſacros, & in hoc caſu admitti poteſt opinio *Nauar. dict. conſil. 4. num. 4. de fil. Presbyt.* tum quia Canonicatus huiuſmodi dicuntur beneficia ſimplicia, vt *dict. gloſ. in cap.* 1. *ver. beneficium de fil. Presbyt. in 6. Nauar. dict. conſil.* 4. *eodem tit.* & communem dicit *Ricc. in Prax. for. Eccleſ. part.* 1. *reſolut.* 403. conſtat autem, Epiſcopum diſpenſare poſſe cum illegitimo ad ſimplex beneficium ex eodem textu in *dict. cap.* 1. tum etiam quia licèt illegitimus ſit inhabilis ad obtinendum penſiones, tamen ſi diſpenſatus fuerit ad Clericatum, non indiget aliqua diſpenſatione ad eas obtinendas, quia illegitimus non eſt inhabilis ad penſiones, niſi ratione Clericatus, vt dixit *Rot. in Veronenſ. Penſionis* 3. *Iunij* 1572. *coram Robuſterio, & in Cæſaraugustana penſionis* 19. *Febr.* 1590. *coram Gypſio, & in Colimbrien. penſionis* 11. *Februar.* 1598. *coram Seraphino*, quas refert *Ric. in Prax. vt ſupra part.* 1. *reſol.* 194. *Bellett. Diſquiſ. Cleric. part.* 1. *tit.* 1. *§.* 3. *num.* 29.

18 Cenſuit tamen Sacr. Congregat. Concilij, Canonicum in ſacris nothum in Synodo vti Canonicum votum habere non poſſe, prout refertur inter *deciſ. nouiſſim. Diuerſ. part.* 4. *deciſ.* 65.

Verum ad huiuſmodi Canonicatus tales illegitimi admittendi non ſunt, niſi cum cauſa, & eorum ſuffragantibus meritis, puta ſi eſſent viri inſignes doctrina, vel bonitate iuxta *cap. innotuit, §. multa enim de elect.*

19 An verò poſſit Epiſcopus cum tali illegitimo in ſacris conſtituto diſpenſare ad beneficium curatum, vel ad dignitates, & perſonatus? Reſpondeo negatiuè, quia id expreſsè prohibetur in *cap. fin. de fil. Presbyt. & cap.* 1. *eod. tit. in* 6.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium eſt triplex, neceſſarium, voluntarium, & caſuale, & num.* 2. 3. *&* 4.

5 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum homicida voluntario.*

6 *Nec Prælatus regularis in hoc caſu poteſt cum ſuis ſubditis diſpenſare.*

7 *An poſſit Epiſcopus cum tali homicida diſpenſare quoad retinendum beneficium antea obtentum.*

8 *An homicidium, & irregularitas priuent homicidam beneficio ipſo iure.*

9 *An Epiſcopus poſſit in homicidio caſuali diſpenſare.*

10 *Et an poſſit diſpenſare in homicidio commiſſo cauſa defenſionis non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ.*

11 *Et an in irregularitate contracta ex mutilatione alicuius membri.*

12 *An poſſit Epiſcopus diſpenſare in homicidio percutientis prægnantem ſine intentione cauſandi abortum.*

13 *Et an in homicidio commiſſo ex repentina ira, vel rixa.*

14 *Quid ſi quis mandauit committi homicidium in perſona vnius, & commiſſum fuit in perſona alterius.*

15 *Et quid ſi vertit infirmum intentione accelerandæ mortis, ne tamdiù patiatur. An incurrat irregularitatem reuoluens infirmum, vt faciliùs ſomnum, vel cibum capiat, ſi mors ex aliqua culpa acceleretur, ibidem.*

16 *An Epiſcopus diſpenſare poſſit in irregularitate proueniente ex homicidio facto à miniſtris iuſtitiæ, vel in bello iuſto, & num.* 17. *&* 18.

19 *Quinam incurrant irregularitatem ex defectu lenitatis.*

20 *An imminente magno scandalo, vel vrgente alia magna necessitate possit Episcopus cum homicida voluntario occulto dispensare.*

CAP. VIII.

An Episcopus dispensare possit cum homicida quoad ordines suscipiendos.

1 PRo maiori intelligentia notandum est, quod triplex est homicidium, aliud enim est necessarium, aliud voluntarium, aliud casuale; homicidium necessarium
2 est, quod vitandæ mortis causa committitur seruato moderamine inculpatæ tutelæ iuxta *l. 1. Cod. vnde vi, & clem. vnic. de Homicid. volunt.* dicitur autem, quis tali moderamine vti, quando non poterat se defendere, aut tueri, nisi eo modo, quo se defendit iuxta *text. in dict. clem. vnic. & DD. in dict. l. 1. Cod. vnde vi*, quod circa tria consistit, scilicet circa modum, vt si quis fuisset insultatus sine armis, non poterit se defendendo percutere cum armis: secundò circa tempus vt fiat in continenti, & illicò facto insultu: Tertiò circa causam, vt tanta, & talis propulsatio sit, quanta est necessitas defensionis, & non vltra *Clar. in §. homicidium, versic. scias tamen*, & alij apud *Vulp. in Prax. Iudic. cap. 1. num. 41.* & de hoc loquimur, quia ex tali homicidio nulla insurgit irregularitas, vt expresè constat ex dicta *clem. vnic. de Homicid. volunt.*

3 Homicidium voluntarium dicitur quod est illicitum, intentum siue volitum in se *Nauar. in man. cap. 27. num. 240. Bonacin. de censur. disput. 7. quæst. 4. punct. 8. num. 1. Dian. part. 4. tract. 2. resolut. 33. Garc. de benefic. part. 7. cap. 11. num. 44. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 3. resolut. 266.* & ideò necesse est, vt in illo perpetrando adsit voluntas directa, & expressa, & non sufficit, vt sit voluntarium in causa *Turrian. de censur. lib. 9. disput. 63. dub. 1.* quem refert *Dian. loco cit. resol. 72.* requiritur etiam in hoc plenus vsus rationis, vt *dict. Ricc. in Prax. vt supr. part. 1. resolut. 461. Dian. part. 4. tract. 2. resolut. 67.* Vnde si furiosus, infans, vel dormiens hominem occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit *dict. Clem. vnic. de Homicid. volunt.*

4 Homicidium verò casuale dicitur quod non est formaliter intentum, vt *d. Bonacin. in tract. de Restitut. disp. 2. quæst. vltim. sect. 2. punct. 2. num. 1.* & est quando præter intentionem contingit propter exercitium rei illicitæ, vel etiam licitæ non adhibita diligentia *S. Thom. 2. 2. qu. 64. art. 8. Sylu. in ver. homicidium 2. num. 1.* nam si quis det operam rei licitæ debitam adhibens diligentiam, & ex hoc homicidium sequatur, non incurrit homicidij reatum, secundùm *S. Thom. loco citat.* nec incidit in irregularitatem *cap. lator, cap. dilectus filius, & cap. ex litteris de Homicid. volunt.* immò addunt nonnulli Doctores, quod si adhibeatur debita diligentia, non incurritur irregularitas, etiamsi homicidium sequutum fuerit dando operam rei illicitæ, tum quia nullo iure expressum est, ex homicidio huiusmodi prouenire irregularitatem, tum quia in hoc casu non intercedit culpa homicidij, cum ratione diligentiæ præstitæ homicidium non censeatur plenè voluntarium, ità *Henriq. Hurtad. Coninch.* & alij apud *Dian. part. 4. tract. 2. resol. 20.*

5 Dico igitur 1. quod licèt ante Concilium Tridentinum posset Episcopus dispensare cum homicida voluntario quoad beneficium simplex, & ordines minores, vt ex *cap. 2. de Cleric. pugn. in duell.* colligit *Nauar. consil. 45. de Homicid.* hodiè tamen nullo modò dispensare potest, etiamsi homicidium huiusmodi sit occultum, vt constat ex eodem Concilio *sess. 14. de reform. cap. 7. & sess. 24. cap. 6. Nau. in man. cap. 27. num. 240. in fin. Tolet. in summ. lib. 1. cap. 31. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 7. num. 14. & 15.* & alij apud *Barbos. de offic. & pot. Episcop. par. 2. alleg. 39. num. 59. Prasec. in Prax. Episcop. part. 1. cap. 1. num. 60. versic. regulariter, Ricc. in Prax. for. Ecclesiast. part. 1. resolut. 473. & part. 3. resolut. 264 Garc. de Benefic. part. 7. cap. 6. num. 5. Dian. par. 7. tract. 2. resol. 33.* & alij communiter.

6 Vnde neque potest Prælatus regularis cum suis subditis in hoc casu dispensare *Sorb. in ver dispensatio in fin.* quicquid dicat *Portel. in dub. regul. ver. dispensare*, *num. 8.* & alij apud *Diana part. 3. tract. 2. reso-*

resolut.45. & part.7.tractat.5.resolut.21.

7 Putant tamen nonnulli Doctores, quod licèt non possit Episcopus dispensare cum tali homicida quoad beneficium obtinendum, potest tamen, quando delictum est occultum, dispensare quoad retinendum beneficium antea obtentum, siue sit simplex, siue curatum, dummodò per alium illud exerceat, ita *Nauar.consil.45.num.1.de Homicid. Marchin. de Sacrament.ordin.tract.1.part.9.cap.1.difficult.3.num.3. Alzed. in Prax. Episcop. part.2.cap.6.num.7.* & alij apud *Diana part.7.tract.2.resolut.34.* sed hanc sententiam reijcit *Barbos.loco cit.dict.part.2. alleg.39.num.61.* vbi ponderat illa verba Concilij, *sed omni ordine, ac beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuò careat*, subdit tamen ibidem, quod hoc decretum Concilij non extenditur ad pensiones.

8 Addunt alij quod homicidium, & irregularitas non priuant homicidam suo beneficio ipso iure, & ideò Clericus homicida antequam condemnetur de homicidio, licitè retinet beneficium, quod ante irregularitatem obtinuerat *cap. Clericis, Ne cler. vel mon. cap. ex litteris de excess.prælat. Io. Franc. Leo in Thes.for. Eccles.part.3.cap.4.Graff.part.1.decis.lib.2.cap.62.num.11. Barbos.in cap.veritatis, num.3.de Dol. & contum.* immò posse clericum etiam retinere beneficium, quod impetrauit post irregularitatem incursam dicit *Dian.part.4.tract.2.resolut.79.* vbi citat *Sylu. in ver. excommunicatio 4. num.4.*

9 Dico 2. quod in homicidio casuali publico Episcopus dispensare potest quoad minores ordines, & simplex beneficium *cap.ad audientiam de Homicid. & cap.2. de Cler.pugn.in duell. Nauar. in man.cap.27.num.240. in fin.* vbi addit, posse Episcopum in tali casu etiam dispensare ad retinendum curatum iam obtentum, licèt non ad obtinendum; Si verò sit occultum, poterit dispensare cum tali homicida etiam quoad ordines sacros, & beneficia curata obtinenda vigore Concilij Tridentini *dict. sess.24. cap.6.* vbi tantum excipitur homicidium voluntarium ità *Graff.part.1.lib.2.cap.62. num.10. Piasec. in Prax. Episcop.part.1. cap.1. num.57.* & alij, quos latè congerit *Barbos. de offic. & potest.Episcop.part.2.alleg.39.num.7.& seq.Dian.part.7.tract.2.resol.31.*

Videtur tamen obstare aliud decretum eiusdem Concilij *sess.14. de reform. cap.7. ibi, si verò homicidium non ex proposito, sed casu, vel vim vi repellendo, vt quis se a morte defenderet, fuisse commissum narretur, quam ob causam etiam ad sacrorum ordinum, & Altaris ministerium, & beneficia quæcunque, ac dignitates iure quodammodò dispensatio debeatur, committatur loci ordinario, aut ex causa Metropolitano, seu viciniori Episcopo, qui non nisi causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter dispensare possit.* Vnde circa intellectum huius textus varij varia dixerunt, vt notat *Barbos. dict. part.2. alleg.39.num.54.* sed vide *Bonacin. de censur. disp.7. quæst.4. punct.vlt. num.9.* vbi dicit Concilium *dict. cap.7.* non agere de homicidio occulto, sed publico quoad obtinendam dispensationem in foro externo, idque colligit ex illis verbis, *qui non nisi causa cognita, & probatis precibus, &c.*

10 Ex dictis inferunt Doctores, Episcopum dispensare posse in homicidio commissò causa defensionis non seruato moderamine in culpatæ tutelæ, quia tale homicidium, licèt non sit merè necessarium, habet tamen vim necessarij, quatenus vitandæ mortis causa fit *Nauar. in man.cap.27.num.239. versic. secundò Piasec.dict.part.1.cap.1.num.57.Dian.part.7. tract.2.resol.29.Ricc.in Prax.part.3.resol.266. Barbos.dict.alleg.39.num.53. Bonac. de censur.disp.7.quæst.4.punct.vlt. num.9.*

11 Inferunt 2. posse Episcopum dispensare in irregularitate contracta ex mutilatione alicuius membri, quia mutilatio non est homicidium *Piasec.loco citat.dict. num.57.* & ità censuit Sacr.Congreg. teste *Ricc.in Prax. for. Eccles.part.1.resol.457. Bonacin.loco cit.num.11.* & hanc esse communem dicit *Dian.part.4.tract.2.resolut.71.& part.7.tract.2.resolut.28.* vbi etiam notat, mutilantem membrum inimici iam mortui non incurrere irregularitatem, quia membrum mortui non dicitur, nec est simpliciter membrum.

12 Infertur 3. Episcopum posse etiam dispensare in homicidio percutientis prægnantem in vtero sine intentione cau-

ſandi abortum,quia, vel hoc caſuale eſt, licèt punibile,vt *dict.Ricc.in Prax.part.*1. *reſol.*458. *& part.*3.*reſol.*266. *Barboſ.loco cit.num.*50. *Dian. part.*7.*tract.*2. *reſol.*30. vel potius mixtum ex caſuali, & voluntario; cum enim non ſit ex propoſito directo, & formali, ſimpliciter, ac perfectè voluntarium dici non poteſt *S. Tho.* 2. 2. *q.*64.*art.*8.*Nauar.cap.*27.*num.*219.

13 Inferunt 4. Epiſcopum poſſe diſpenſare in homicidio volito non ex conſilio, aut matura deliberatione facto, ſed ex repentina ira, vel rixa *Auila de Cenſur.part.* 7.*diſp.*6.*ſect.*2.*dub.*1. *& ſect.*5.*dub.*5. *concluſ.*2. *Coninch. de Sacrament. diſput.* 18. *dub.*14. *num.*111. & alij, quos refert, & ſequitur *Dian.part.*1.*tract.*15. *reſolut.*19. *& part.*4.*tract.*2.*reſolut.*72.*& part.*7. *tractat.*2.*reſol.*32. vbi dicit, quod Concilium *dict.ſeſſ.*14.*cap.*7. requirit, vt homicidium fiat animo deliberato, provt etiam reſpondit Sacr. Congr. teſte *Barboſ. part.*2. *alleg.*39. *num.* 52. Sed contrarium tenet *Molin.Suar.*& alij apud *Bonacin.d.diſp.*7. *q.*4.*punct.vlt.num.*6.quia licèt rixa inopinatè orta ſit, poteſt tamen quis libera voluntate directè intendere mortem alterius; & ideò hanc ſententiam eſſe probabiliorem dicit idem *Diana part.* 1. *tract.*15. *dict.reſolut.*19.

14 Inferunt 5. poſſe Epiſcopum diſpenſare cum eo, qui mandauit, committi homicidium in perſona vnius, ſed fuit commiſſum in perſona alterius, vel ipſius mandatarij: quia tale homicidium non eſt propriè voluntarium reſpectu mandantis,ſed caſuale culpabile *Garc.de Benefic.par.*7.*cap.*11.*num.*44.& alij apud *Barboſ.dict.part.*2.*alleg.*39.*num.*52. *Dian.p.*4. *tract.*2.*reſol.*12.*& part.*7.*tract.*2.*reſol.*30. idem dicunt, ſi mandauit ſeruo, vt alterum tantum percuteret, non autem occideret, licèt mors deinde ſequuta fuerit *Bonacin.dict.diſp.*7.*q.*4.*punct.vlt.n.*8. *Ric. in Prax.vt ſupr.p.*1.*reſ.*456. *&* 458. *& p.* 3.*reſ.*266.Vnde *Sylu.in ver.homicidium* 2. *q.*22.& alij,quos refert,& ſequitur *Dian. p.*4.*tract.*2.*reſ.*10. tenent,eum non eſſe irregularem, qui alium vulnerauit vulnere non lethali, etiamſi vulneratus, ex propria,aut medici culpa,aut incuria deceſſerit: quia vulnerans in tali caſu nō eſt cauſa mortis,licèt morti occaſionem dederit.

15 Inferunt 6. poſſe Epiſcopum diſpenſare cum eo, qui vertit infirmum intentione accelerandæ mortis, ne tamdiù patiatur,quia homicidium voluntarium,de quo agit Concilium *dict. ſeſſ.* 14. *cap.*7. illud eſt, quod illicitè per inſidias, & ex propoſito fit, vt cum *Auil. tenet Barboſ. dict.alleg.*39.*num.*47.ſed contrarium tuetur *Henriq.* apud *Bonacin. de Cenſur. dict.diſput.*7.*quæſt.*4.*punct.vltim.num.*10. quia mors inde ſequens videtur directè volita,& intenta.

Verum ſi quis bona fide, & animo iuuandi reuoluat infirmum, vt facilius ſomnum, vel cibum capiat, irregularitatem nullo modo incurrit,etiamſi mors ex aliqua culpa acceleretur: modò non ſit culpa lata, aut negligentia notabilis, ſed adhibuerit illam diligentiam, quam communiter adhibent homines illius profeſſionis *Nauar.cap.*27.*num.*228. *Mancin. in Pract. viſit. infirm. pract.*10. *dub.*4. & communem dicit *Bonacin.de cenſur. diſp.* 7.*quæſt.*4. *punct.*7. *num.*12. vbi etiam notat,quod non ſunt facilè admittendi ſcrupuli in hac materia.

16 Inferunt 7. poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio licito,ſiue facto auctoritate legitima à miniſtris iuſtitiæ, vel in bello iuſto latè *Barboſ.dict.part.*2.*allegat.*39.*nu.*47.*Dian. part.*4.*tract.*2. *reſol.*69. *& part.*7. *tract.*2. *reſolut.*26.*&* 27. vbi dicunt, quod ſub nomine homicidij voluntarij illud tantum comprehenditur, quod eſt illicitum, & iniuſtum.

17 Immò *Auil. Sanch. Fagund.* & alij apud *Barboſ. loco cit. num.* 26. *&* 27. aſſerunt,poſſe Epiſcopum cum iudice ſententiam ſanguinis exequente diſpenſare, etiamſi id alibi notorium ſit, & ex actis iudicij conſtet: dummodò in Ciuitate, ſeu loco,in quo petitur diſpenſatio, ſit occultum, neque adſit periculum diffamationis propter locorum diſtantiam.

18 Contrarium tamen tenet *Bonacin.dict. diſp.*7.*quæſt.*4.*punct.vlt.nu.*4. *&* 10. *Garc. de Benefic.part.*7.*cap.*11.*num.*40.& alij aſſerentes,Epiſcopum in tali caſu non poſſe diſpenſare, quia hæc irregularitas non prouenit ex delicto: & hæc ſententia videtur probabilior.

19 Addunt alij,quod irregularitatem prædictam

dictam ex defectu lenitatis incurrunt tantum ministri iustitiæ, quia in iuribus, in quibus fit mentio irregularitatis ex defectu lenitatis, sermo tantum est de iudicibus, & aliis officialibus concurrentibus ad occisionem, aut mutilationem, vt publicis personis, & ministris iustitiæ, ita cum *Vasqu. d. Turrian. de Cens. lib. 7. disput 66. dub. 3. Hurtad. disp. 2. de irregul. diff. 11. num. 39.* quos refert, & sequitur *Dian. in addit. secundar. ad 1. 2. & 3 p. res. 15.* vbi ab huiusmodi irregularitate excusat vendentes, aut donantes instrumenta ad interficiendos delinquentes.

20 Vltimò obseruant DD. quod imminente magno scandalo, vel vrgente alia magna necessitate, & difficili existente recursu ad Papam propter inopiam, vel magnam distantiam potest Episcopus in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario occulto dispensare ex tacita Summi Pontificis commissione; non enim credendum est, Papam sibi reseruasse dispensationem in tanto animarum periculo, ita *Petrus Corneio in 2. part. D. Thom. tract. 5. de Irregul. disp. 1. dub. 4. q. 4. Auil. de Censur. par. 7. disput. 6. sect. 5. dub. 3.* & alii apud *Dian. part. 4. tract. 2. res. 110.* quibus adde *Sylu. in verb. dispensatio, num. 15.*

SVMMARIVM.

1 *Quid, & quotuplex sit bigamia.*
2 *Quid requiratur ad bigamiam contrahendam.*
3 *Qui primò accipit Virginem, sed non cognoscit, & ea mortua contrahit cum alia virgine, & eam cognoscit, non est bigamus.*
4 *Bigamiam non incurrit, qui fictè contrahit secundum matrimonium, vt extorqueat copulam.*
5 *Non oritur bigamia, nec irregularitas in foro conscientiæ ex copula absque seminis virilis emissione.*
6 *Non est bigamus, qui ducit mulierem a se ipso cognitam ante matrimonium.*
7 *Non est irregularis, qui susceptis minoribus ordinibus, aut emisso simplici castitatis voto contrahit, aut consummat matrimonium.*
8 *In bigamiam incurrit qui iudicio suo virginem duxit, sed tandem inuenit eam corruptam, & cognoscit.*
An error, vel ignorantia a bigamia excuset, ibidem.
9 *Quid si quis cognouerit vxorem quæ adulterata fuerit per vim, aut metum.*
10 *Bigami sunt inhabiles ad ordines.*
11 *Item sunt inhabiles ad beneficia.*
12 *An Clericus in sacris constitutus contrahens matrimonium amittat ipso facto beneficia.*
13 *An bigamus possit habere pensionem.*
14 *An Clericus coniugatus possit puniri a Iudice laico, si in bigamum inciderit.*
15 *In bigamia vera, vel interpretatiua Episcopus non potest dispensare.*
16 *An Episcopus incidat in aliquam pœnam, si scienter obtinet bigamum.*
17 *An Prælati regulares possint dispensare in tali bigamia.*
18 *In bigamia huiusmodi solus Papa dispensat.*
19 *An Episcopus dispensare possit in bigamia interpretatiua orta ex delicto occulto.*
20 *An possit Episcopus dispensare, in bigamia similitudinaria.*
Etenim Prælatus regularis possit in ea cum suis subditis dispensare, ibidem.
21 *An, & in quo casu coniugati ad ordines promoueri possint.*
22 *An vir sacris initiatus de licentia vxoris manentis in sæculo cum voto castitatis possit cum ea habitare.*

CAP. IX.

Vtrum Bigami ad ordines promoueri possint.

1 Bigamia est quædam irregularitas consurgens ex multiplici matrimonio contracto, & consummato, *Sylu. in verb. bigamia & alij*: nam qui plura matrimonia contraxit, cum diuiserit carnem suam in plures, non potest aptè significare vnionem IESV CRISTI cum ecclesia vnica sua sponsa, *Bellet. Disquis. Cleric. part. 1. tit. 1. §. 6. num. 1. Lezan. in Sum.*

qq. reg.

qq.reg.tom.3. verb.Bigamus. Vnde huiusmodi irregularitas alio nomine vocatur ex defectu Sacramenti, *cap. debitum de Bigam.* & ideò per Baptismum non tollitur, *cap. Acutius 26. dist.* licèt per eum tollatur irregularitas homicidii, *Sylu.loco cit. quæst.4. Bonacin. de Censur. disp.7.q.2.punct. 5.num.13. Dian. part.4. tract.2. res.51.* & ratio est, quia hic defectus æquè inuenitur in matrimonio ante baptismum, ac post illum inito, vt obseruat *Sanch. apud Barbos.de offic. & potest. Episc.par.2.alleg.49.num.3.* neque tollitur per professionem in religione approbata, licèt per eam tollatur defectus natalium, *Lezan.loc.cit.nu.9.*

Triplex autem est bigamia, alia vera, alia interpretatiua, alia similitudinaria; vera est, quando quis verè duas vxores legitimè duxit, easque carnali copula cognouit: interpretatiua est, quando quis reuera non contraxit cum duabus, sed secundum interpretationem iuris cum duabus censetur contraxisse, puta si contraxit cum duabus inualidè, vel cum vna validè, cum alia inualidè, vel cum vidua, aut corrupta validè, *glos. in cap.2. verb. in bigamis de Bigam. Nauar.in Man.cap.27. num.195. & consil.1. de Bigam. Ricc.in Prax.for.Eccles.par.3.res.32. Bonacin.de Censur.disp.7.quæst.2.punct.5. num.2.Garc.de Benef.par.7.cap.6.num.15. Barbos.d.part.2. alleg.49. num.4.* Similitudinaria est, quando quis post solemne castitatis votum emissum in professione religionis, vel in susceptione sacrorum ordinum cum aliqua etiam vnica matrimonium contrahit, & consummat, siue illa fuerit virgo, siue non *cap.quotquot 27.quæst.1. Barbos.loc.cit. numer.15. Ricc.in Prax. vt supra part. 2. res.32.* vel quando quis habet duas vxores, vnam de iure, aliam de facto successiuè, aut simul secundum *Sylu.in verb. bigamia, q.2. Ricc. dict. res.32.* Sed alii Doctores hunc casum ad bigamiam interpretatiuam rectius referunt, dicitur autem similitudinaria, quia adstrictus voto solemni censetur spirituales quasdam nuptias contraxisse cum Christo Domino & Ecclesia: & ideò si per carnale matrimonium cum aliqua coniungitur, censetur duo matrimonia celebrare, non quidem vera, sed similitudinaria, *Nau. d.cons.1.de bigam. Bonac.d.disp.7.quæst.2. punct.5.nu.2.in fin.*

2 Ex dictis colligitur, duo coniunctim ad bigamiam requiri; primò, vt matrimonium cum duabus contrahatur verè, aut interpretatiuè, aut similitudinariè. Secundò vt subsequatur copula, ita *Bonacin.d.disp.7.quæst.2. punct.5.nu.4. Barbos. d.alleg.49.num.12.* & alij communiter, nec sufficit quæcumque copula, sed requiritur copula subsequuta animo maritali cum feminis virilis emissione in vase debito, vt colligitur ex communi sensu Doctorum, dixi, subsequuta animo maritali, quia hæc irregularitas non incurritur sine matrimonio de iure, aut de facto contracto, *cap.nuper de Big.* dixi, cum feminis virilis emissione, tum quia ad hanc irregularitatem incurrendam non sufficit sola copula absque seminatione, tum quia solum viri semen requiritur, quia semen fœmineum non est necessarium ad consummationem matrimonii, & ad generationem secundum Aristotel. quem sequitur *S. Thom. in 3. par.q.31.art.5. ad 3.* vndè ita resoluunt, *Sanch. Turrian.* & alii apud *Barbos.d.all. 49.num.12. Dian.part.4.tract.2. resol.42. & 43.* dixi, in vase debito, quia non sufficeret copula nefanda, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Bonacin. d.disp.7. q.2.punct.5.nu.9. Lezan. loco cit. in verb. Bigamus, nu.3.*

3 Ex quo infertur primo, eum non esse bigamum, qui primò accipit virginem, sed non cognoscit, & ea mortua contrahit cum alia Virgine, & eam cognoscit; vel è conuerso si cognouit primam, & non secundam, quia ad incurrendam hanc irregularitatem requiritur copula cum vtraque, vt supra diximus, ita *Sylu.in verb. Bigam.quæst.3. Bellet. d.§.6. num.25.& seq.* Vnde nec Bigamus censendus est qui mulierem ab alio viro ductam, sed minimè cognitam duxit in vxorem, *vt constat ex c.debitum de Bigam.* neque etiam qui cum multis contraxit, si copulam non habuit, nisi cum vna tantum, *Nau.cap.27.num.196.* & alii communiter, nec is, qui duxit viduam cognitam, quam tamen ipse non cognouit, *Bellet.loco cit.num.26.*

4 In-

4 Infertur 2. Bigamiam non incurri ab eo, qui fictè contrahit secundum matrimonium, vt extorqueat copulam: quia non habet maritale affectum, *Bonac. de Censur. d. disp. 7. q. 2. punct. 5. num. 2. vers. dico animo maritali Dian. part. 4. tract. 2. resol. 38.* eadem ratione non incurrit hanc irregularitatem vir coniugatus, qui adulteratur cum aliis: neque Clericus, aut alius qui plures cognouerit concubinas, *cap. quia circa de Bigam. Bonacin. vbi supra Nauar. ca. 27. num. 196. Ricc. in Prax. for. eccles. p. 3. resol. 33. Bellett. d. tit. 1. §. 6. num. 35.* ad incurrendam enim bigamiam non sufficit sola copula, sed requiritur etiam, vt matrimonium præcedat, vt supra diximus; vnde nec sufficerent ad hanc irregularitatem inducendam multiplicata sponsalia, *cap. fin. 34. dist.* etiamsi subsequuta sit copula, vt dicunt Doctores apud *Bonacin. loco cit. d. punct. 5. nu. 6. Barbos. p. 2. alleg. 49. num. 13.* & est communis opinio.

5 Infertur 3. non oriri bigamiam, nec irregularitatem in foro conscientiæ ex copula absque seminis virilis emissione, & ideò in tali casu si res occulta fuerit, poterit quis promoueri ad sacros ordines sine aliqua dispensatione, *Barbos. ibidem num. 12.* & alii apud *Dian. part. 4. tract. 2. resol. 42.*

6 Infertur 4. neque eum esse bigamum, qui ducit mulierem à se ipso cognitam ante matrimonium, modò ab alio cognita non fuerit; quia in tali casu neuter diuisit carnem suam in plures, *arg. d. cap. debitum de Bigam.* & tradunt DD. apud *Dian. vbi supra res. 38.* & alii apud *Bonac. d. disp. 7. quæst. 2. punct. 5. num. 2. vers. dixi cum vidua. Barbos. par. 2. d. alleg. 49. nu. 7. Bellet. d. tit. 1. §. 6. num. 28.*

7 Infertur 5. eum non esse irregularem, qui susceptis minoribus ordinibus, aut emisso simplici castitatis voto contrahit, aut consummat matrimonium cum virgine: quia hæc irregularitas non est in iure expressa, *Nauar. consil. 1. de Bigam. Bonac. loco cit. d. punct. 5. num. 2. vers. bigamia similitudinaria, vbi citat. Sanch. Vgolin. Valent. & alios.*

8 Infertur 6. illum esse bigamum, qui iudicio suo virginem duxit, sed tandem inuenit eam corruptam, & cognoscit, *cap. si cuius 34. dist. Vulp. in Prax. Iudic. cap. 45. num. 5.* nec error, aut ignorantia à bigamia excusat, quia ex hoc non efficitur, quin caro illius fœminæ in plures diuisa fuerit, *Sylu. loc. cit. quæst. 3. Nau. cap. 27. num. 195. Ricc. in Prax. part. 3. res. 32. Bellet. d. §. 6. num. 24. Barbos. d. alleg. 49. num. 6. Dian. part. 4. tract. 2. res. 41. Bonacin. d. punct. 5. num. 10.* & alii communiter idemque dicendum est, si quis

9 cognouit vxorem adulteram, siue volens adulterata fuerit, siue per vim, aut metum, *d. cap. si cuius 34. dist. glos. in cap. 2. ver. in bigamis de Bigam. Nau. loco cit. Barbos. vbi supra num. 10.* & licet secundum *gl. in d. cap. 2.* id procedat, quando scienter cognouit vxorem adulteram, idem tamen est, si id faciat ignoranter: quia hic non agitur de irregularitate ob culpam, seu delictum inducta, sed ob defectum sacramenti, & ita tenet communis opinio, quam sequitur Couarr. Maiol. Guttier. Tolet. & alii apud *Garc. de Benef. p. 7. cap. 6. num. 16.* nullam tamen incurreret bigamiam, qui matrimonium contraxit cum virgine, eamque non cognouit, postquam adulterata est *dict. cap. si cuius Bonacin. loco cit. numer. 2. versic. tertio modo Bellet. vbi supra numero 24.*

10 His præmissis dico 1. quod Bigami sunt inhabiles ad ordines suscipiendos, *cap. 1. de Bigam. c. vn. eod. tit. in 6.* & ideo si ordinantur, licèt recipiant characterem, *cap. quicumque 2. 50. dist. glos. in c. 2. verb. dispensare de Bigam.* ordinis tamen suscepti exequutionem non habent *d. cap. vn.* vbi priuantur omni priuilegio clericali, & post *Butr. & Host. notat Bellet. d. tit. 1. §. 6. num. 14.* & alii commun. idque colligitur etiam ex Epistola 1. ad Thimoth. cap. 3. vbi Apostolus præcipit, Episcopum debere esse vnius vxoris virum.

11 Dico 2. quod Bigamus est etiam inhabilis ad beneficia tam obtenta, quam obtinenda ex *dict. cap. vn. de bigam. in 6.* cum enim non sit dignus ordine, & officio, per consequens, & beneficio indignus est *Nauar. cons. 3. de bigam. Barbos. in cap. 1. num. 2. eod. tit.* & ideo non facit fructus suos, vt censuit Sacr. Congreg. teste *Bellet. tit. 1. §. 6. num. 14.* hoc tamen verum

rum est in bigamo verè, vel interpretatiuè, siue in Clerico in minoribus constituto, qui sic contraxit iuxta glos. communiter receptam *in d. cap. vn. verb. bigamus*: quemadmodum Clericus in minoribus contrahens matrimonium etiam cum vnica, & virgine ipso iure priuatur beneficiis *per text. in cap. 1.* vbi id notant omnes *de Cler. coniug.* secus dicen-
12 dum de Clerico professo, vel in sacris constituto contrahente matrimonium; hic enim beneficia non amittit ipso facto, nisi per sententiam priuetur, *Nauar. cap. 25. num. 120. Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 3. resol. 36. Vulp. d. cap. 45. num. 6.* & communem dicit *Barbos. in cap. 1. num. 7. de Cler. coniug.* nec amittit priuilegium clericale, licèt priuetur ordinum exequutione *cap. quisquis distinct. 84. Syluest. in verb. bigamia num. 8.* vbi dicit, quod text. *in dict. cap. vn. de bigam. in 6.* loquitur tantum de Clerico in minoribus, non autem in Sacris Ordinibus constituto, vel professo; ratio diuersitatis est, quia existens in minoribus taliter contrahendo potest, & debet viuere vt laicus; qui verò est in sacris, aut professus redire non potest ad sæculum; Quare ita cum *Sylu. loco citat.* tenet *Ricc. in prax. p. 3. res. 34. Bonacin. de Censur. disp. 7. q. 2. punct. 5. num. 16. Barbos. d. all. 49. num. 18.* & alii communiter.

13 An verò bigamus possit habere pensionem? affirmat *Ricc. in Prax. part. 3. resol. 37.* quia pensio non est beneficium Ecclesiasticum, nec venit appellatione beneficij; hoc tamen procedere in pensione, quæ datur laico pro ministerio, vel pro re vtiliter gesta, aut gerenda in defensionem ecclesiæ, dicit *Barbos. in d. cap. 1. num. 6. de Cleric. coniug.* vbi etiam notat, quod talis pensio per matrimonium contractum non extinguitur.

14 Dico 3. quod Clericus coniugatus cum vnica, & virgine non potest ex aliquo maleficio puniri à Iudice laico, eo quod in bigamiam inciderit, etiamsi cognouerit vxorem post adulterium, etiam publicum ab ea commissum; quia licèt sit bigamus quoad legem promotionis, non tamen quoad priuilegium concessum Clericis coniugatis, *per cap. vnic. de Cler. coniug. in 6.* ita decisum refert *Ricc. in Collect. decis. 1864. & in prax. part. 4. resol. 39.* vbi etiam dicit, quod ita concorditer tenent omnes *in cap. vn. de bigam. in 6.*

15 Dico 4. quod in bigamia vera, & interpretatiua Episcopus non potest dispensare, neque ad beneficium simplex, neque ad suscipiendum primam tonsuram, aut minores ordines, neque ad vsum, & exercitium ordinum minorum antea susceptorum, vt constat *ex d. cap. vnic. de bigam. in 6. Conc. Trident. sess. 23. de ref. cap. 17.* & ita tenent Doctores apud *Barbos. in cap. 2. nu. 5. ex. de bigam. Garc. de benef. p. 7. c. 6. num. 5. & 14. Dian. p. 4. tract. 2. resol. 61.* & ita declarasse Sixtum V. & Sacr. Congregationem refert *Bellet. dict. tit. 1. §. 6. num. 14. Lezan. in Summ. qq. regul. tom. 3. verb. bigamus num. 4. Vulp. in prax. iudic. cap. 45. nu. 11. Barbos. de offic. & pot. Episc. part. 2. alleg. 49. num. 25. Bonacin. loco cit. punct. 5. num. 5. Dian. part. 4. tract. 2. resol. 62.* & alii communiter reiecta contraria opinione, *Sylu. in ver. bigamia, q. 7. Nau. d. cap. 27. num. 197. Ricc. in prax. p. 1. resol. 473. & par. 2. res. 220. & aliorum.*

16 Sed quæres, an Episcopus incidat in aliquam pœnam, si scienter ordinet bigamum? negatiuè respondet *Barbos. dict. par. 2. alleg. 49. num. 19.* & ita Sacr. Congreg. declarasse refert *Add. ad Nauar. cons. 3. de bigam.* alii verò tenent, Episcopum primam tonsuram, vel minores ordines huiusmodi bigamo conferentem esse suspensum à collatione ordinum, & similiter promotum ab ordinum exequutione, & beneficii, si quod habuit, collationem esse nullam, *Vulp. d. c. 45. num. 11. Bellet. d. tit. 1. §. 6. nu. 14.* vbi refert, ita declarasse Sixtum V.

17 Quæres 2. an Prælati regulares possint dispensare in tali bigamia? Resp. negatiuè, quia non constat de tali priuilegio: quamuis enim aliqui DD. apud *Dian. par. 4. tract. 2. resol. 63.* referant Paulum III. concessisse Prælatis regularibus, vt possint semel singulis annis prima die Lunæ Quadragesimæ dispensare cum suis subditis in omni irregularitate quauis occasione; vel causa contracta: tamen ex huiusmodi priuilegio non conclu-

cluditur, eos posse in bigamia vera, vel interpretatiua dispensare: nam facultas dispensandi generaliter super irregularitatibus non extenditur ad bigamiam, & homicidium voluntarium, quia insolita non veniunt in generali concessione, *cap. fin. de offic. Vic. in 6.* præsertim cum in tali casu, nec ipse Papa soleat dispensare, nisi ob maximam causam, *Nauar. cons. 38. de Homic. Bonac. d. punct. 5. num. 15. Dian. dict. res. 63.* & alii plures, quos refert, & sequitur *Barbos. d. alleg. 49. nu. 28. & seq.*

18 Quare dispensationem in tali casu spectare ad Summum Pontificem, tenent Theologi, & Canonistæ communiter, quia bigamiæ non est adiuncta irregularitas iure naturali, sed positiuo; Vnde ad Epistolam D. Pauli ad Thimoth. 1. *d. cap. 3.* respondent, quod licèt Summus Pontifex non possit dispensare in ijs, quæ sunt de iure naturali, de necessitate Sacramentorum, & fidei, in aliis tamen, quæ sunt de institutione Apostolorum licitè potest dispensare, cum Ecclesia habeat non eandem potestatem statuendi, & destruendi, quam tunc habebat; & ideò textum illum *in cap. 2. de bigam.* ibi, quia in bigamis contra Apostolum dispensare non licet, ita interpretantur, vt dispensare non liceat sine magna causa, secus si vrgens causa subsit; Vndè Lucius Papa dispensauit cum Panormitano Archiepiscopo, qui fuit bigamus, *vt d. glos. in cap. lector ver. fiat. 34. dist.* ita *Sylu. in verb. bigamia numer. 7. Nauar. cap. 27. num. 197. vers. sexto, Vulp. in Prax. iudic. cap. 45. numer. 8. Barbos. in cap. 2. numer. 4. de bigam. & in tract. de offic. potest. Episc. p. 2. dict. alleg. 49. num. 20. & 21. Bonacin. vbi supra nu. 14.* & alij.

19 Obseruant tamen nonnulli Doctores, posse Episcopum vigore Concilij Tridentini *session. 24. de reformat. cap. 9.* dispensare etiam ad maiores ordines in bigamia interpretatiua orta ex delicto occulto, qualis est, illa, quæ prouenit ex duplici matrimonio neutro existente valido, aut altero valido, alio irrito, ita Sanch. & Henriq. quos refert, & sequitur *Barbos. d. alleg. 49. nu. 25.* vbi etiam dicit, quod in dict. bigamia conceditur Episcopo dispensatio, & necessitas vrgeat ob ministrorum penuriam, nec esset aditus ad Pontificem ob loci distantiam; quibus adde *Præpos. in 3. p. q. 5. de irregul. dub. 7. num. 138.* qui censet, Episcopum posse dispensare etiam in ea bigamia, quæ oritur ex delicto alieno; puta in irregularitate contracta ab eo, qui cognouit vxorem, postquam ea commisit adulterium, modò adulterium vxoris sit occultum, provt illum refert *Dian. p. 4. tract. 2. res. 61.* qui hanc opinionem probabilem existimat.

20 Verum in bigamia similitudinaria etiam publica posse Episcopum dispensare cum eo, qui contraxit cum Virgine, tam ad suscipiendos ordines etiam sacros, quam quoad vsum susceptorum, & ad Ecclesiastica beneficia tenent communiter Doctores *per cap. 1. Qui Cler. vel nou. cap. sanè 2. de Cler. coniug. Nauar. dict. capit. 27. num. 197. Vulp. dict. cap. 45 num. 9. Ricc. in prax. vt supra part. 2. res. 220. & p. 3. resol. 36. Bonacin. loco citat. dict. punct. 5. nu. 15. Dian. part. 4. tract. 2. resol. 62.* & in tali casu posse etiam Prælatos regulares dispensare cum suis subditis tenet *Barbos. dict. all. 49. nu. 31. vbi citat Suar. Sigismun. a Bononia, & Felician. de Vega*, quibue adde *Lezan. in summ. qq. reg. tom. 3. verb. Bigamus num. 6.* vbi dicit, quod quidquid iure ordinario competit episcopis, competit etiam istis Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem. Secus si cum Vidua, aut corrupta matrimonium contraxerit, aut duplex inierit matrimonium, puta si de iure contraxit cum vna, antequam esset in sacris, & cum alia post ordinationem, quia tunc solus Papa dispensat, *Syuest. in verb. bigamia q. 7. Barbos. in cap. 2. num. 8. de Bigam. & in cap. sanè 2. nu. 2. de Cler. coniug. Vulp. d. cap. 45. num. 9. Dian. d. par. 4. tract. 2. resol. 62.*

An verò si hæc bigamia ex delicto occulto oriatur, possit Episcopus in ea dispensare vigore Tridentini *d. cap. 6.* affirmatiuè respondet *Barbos. de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 49. num. 27.* vbi citat *Ricc. & Sanch.*

21 Quæres, an, & in quo casu coniugati ad ordines admitti possint? Resp. quod si eorum vxores castitatem in sæculo vo-

ueant,

ueant, possunt ad sacros ordines promoueri dummodo in bigamiam non inciderint, *cap. coniugatus de Conuers. Coniug.* quod secundum aliquos procedit, siue vxores senes sint, siue iuniores, ita *Franch. March. decis. 734. num. 2. part. 2. Maiol. de irregul. libr. 1. cap. 34. nu. 3. vers. in alijs autem*, & alii apud *Barbos. in d. cap. coniugatus num. 2.* sed alii rectius distinguunt, quod si vxor est senex, & non suspecta de incontinentia, tunc sufficit votum continentiæ ipsius in sæculo, *cap. significauit eod. tit.* si verò est iuuenis, requiritur ingressus ipsius in Religionem, *cap. vxoratus, & cap. ad Apostolicam de Conuers. coniug. ita Bellett. disquis. cleric. part. 1. tit. de Disciplin. cleric. §. 9. num. 19. Nau. in Man. cap. 22. num. 52. vbi citat S. Thom. in 4. dist. 37. art. 2.* ita etiam tenent alii apud *Dian. p. 3. tract. 4. res. 243.* id autem fieri nequit, nisi interueniat consensus, & licentia Episcopi Diœcesani, *cap. si vir, & vxor. 27. quæst. 2. dict. capit. significauit, de Conuers. Coniug.*

22 An verò vir sacris initiatus ex legitima vxoris licentia manentis in sæculo cum voto castitatis possit simul cum ea habitare? Resp. affirmatiuè, si de incontinentia non sint suspecti, secus si essent suspecti; tunc enim nullatenus eis est permittendum, vt simul habitent, *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 39. num. 8.* quem refert, & sequitur *Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 2. alleg. 10. num. 44. & in dict. capit. coniugatus numer. 2. de Conuers. coniug.*

SVMMARIVM.

1 *Ligatus maiori excommunicatione, suspensione, & interdicto irregularitatem incurrit ob exercitium ordinis.*

2 *Irregularitatem similiter incurrit recipiens ordinem in excommunicatione maiori.*

3 *An tempore censuræ exercens actum minoris ordinis incurrit irregularitatem.*

4 *Quid si excommunicatus recipiat ordines minores.*

5 *An suspensus ab ordine superiori intelligatur suspensus ab exercitio ordinis inferioris.*

6 *Quid operetur suspensio à Pontificalibus.*

7 *Suspensus ab ordine inferiori etiam, quoad omnes superiores ordines manet suspensus.*

8 *Episcopus suspensus à collatione ordinum minorum potest conferre ordines maiores.*

9 *An si laicus vinculo censuræ obstrictus diuinis se ingerat, incurrat irregularitatem.*

10 *An suspensus ab administratione sacramentorum intelligatur suspensus à celebratione missæ.*

Suspensus a perceptione sacramentorum non sit irregularis ea recipiendo, ibidem.

11 *Qui excusatur à culpa, excusatur ab irregularitate.*

12 *An Clericus à Iudice excommunicatus secundum publicas probationes, qui tamen innocens sit absque metu irregularitatis possit actum ordinis exercere.*

13 *Quid si fuerit iniustè, aut nulliter contra regulas iuris excommunicatus.*

14 *Si excommunicatus occultus postquam fuit absolutus in foro conscientiæ celebrauerit, & postea eius excommunicatio innotescat, an sit condemnandus tanquam irregularis.*

15 *An sit irregularis, qui celebrauit post appellationem interpositam à declaratoria.*

16 *Quid si exerceat actum ordinis sacri postquam appellauit a comminata excommunicatione.*

17 *An clericus a suo Episcopo prohibitus sub pena suspensionis, nè in aliena Diœcesi celebraret, incidat in irregularitatem, si ibi celebrauerit.*

18 *Quando subditus existens in alieno territorio possit censuris ligari a suo Episcopo.*

19 *An irregularitas incurratur, quando verba, quibus imponitur pœna excommunicationis, sunt ambigua.*

20 *An promotus per saltum fiat irregularis, si ministrauerit tantum in ordine, quem ritè suscepit.*

Quid si ministret in ordine prætermisso.

o, ibidem.

21 *Suspensus, vel interdictus suscipiens ordinem sacrum an fiat irregularis.*

22 *An fiat irregularis clericus ad sacros ordines non promotus, qui in missa canit epistolam sine manipulo.*

Quid si cantauerit epistolam etiam cum manipulo, sed tamen noluit id facere tamquam subdiaconus, ibidem.

23 *An Episcopus incurrat censuras, quæ iure generali feruntur.*

24 *An Episcopus possit in irregularitate dispensare, & num. 25.*

26 *An Parochus, vel alij confessarij possint absoluere à suspensione iure communi non reseruata.*

Et an ab ea possit absoluere Episcopus, ibidem.

27 *An Parochus, vel alius confessarius absoluere possit penitentem ab interdicto.*

28 *An incurrat irregularitatem sacerdos, qui sine legitima licentia sacras confessiones excipit.*

CAP. X.

In quo casu Clericus excommunicatus, suspensus, vel interdictus irregularitatem incurrat ob exercitium ordinis, & quando ab illa excusetur.

1 CLericus ligatus maiori excommunicatione, suspensione, & interdicto regulariter fit irregularis, si actum ordinis exerceat, vt constat *ex cap. 1. & cap. is, cui de sent. excomm. in 6.* etiamsi sit occultus, & toleratus, quia Concilium Constantiense nullum priuilegium concessit excommunicatis, quamuis occultis, vt notat *Bonacin. de Censur. disp. 7. q. 3. punct. 5. num. 1.* quod etiam locum habet, quando quis in excommunicatione
2 maiori scienter, vel cum ignorantia crassa, vel affectata Ecclesiasticos ordines suscipit, *cap. cum aliorum de sentent. excommun. cap. 1. de eo qui furt. ordin. suscept. Sylu. in verb. irregularitas numer. 4. Nau. in Man. cap. 27. nu. 241.* & alij communiter.

3 Obserua tamen 1. quod supradicta conclusio procedit tantum, quando exercetur actus ordinis sacri secundum communem Doctorum sententiam; secus si tempore censuræ exerceatur actus minoris ordinis, quia tunc irregularitas non incurritur; nam de consuetudine actus minorum ordinum à laicis etiam cum solemnitate exercentur, vt post *Tolet. Auil.* & alios obseruat *Bonac. loco citat. Dian. part. 4. tract. 2. resol. 56. & 92.* & alii recentiores communiter; quicquid dicat *Nau. in Man. c. 25. nu. 76. & c. 27. nu. 163. Quarant. in verb. ordo vers. secundo limita Bellet. Disquis. Cleric. tit. de Discipl. cler. §. 5. num. 62.*

Addit *Graff. decis. cas. consc. par. 1. lib. 4. c. 27. num. 10.* quod nullam similiter contraheret irregularitatem, qui in excommunicatione maiori ordines minores re-
4 ciperet: sed contrarium videtur verius, quia textus in d. cap. cum illorum absolutè loquitur; Quare ita tenet Syl. Tabien. & alii apud *Bonacin. d. disp. 7. q. 3. punct. 4. num. 1.* nisi excommunicatus reciperet primam tonsuram, tunc enim non fieret irregularis, quia prima tonsura non est ordo, vt dicit idem *Bonac. de Censur. in part. disp. 3. q. 1. pun. 6. nu. 3.* & alij.

5 Obserua secundò, quod suspensus ab ordine superiori non intelligitur suspensus ab exercitio ordinis inferioris; & ideò suspensus ab ordine sacerdotali, licèt non possit exercere functionem propriam sacerdoti, quale est Sacrificium Missæ, collatio Extremæ Vnctionis, Benedictio Sponsæ, &c. potest tamen exercere officium Diaconatus, vel Subdiaconatus, *c. significauit de corp. vitiat. Sylu. in verb.*
6 *suspensio num. 5.* & suspensus ab exercitio Pontificalium solum intelligitur suspensus ab his, quæ dependent ab ordine Pontificali, non ab aliis: vnde exercere poterit iurisdictionalia, missam priuatam celebrare, confessiones audire, & alia facere sine ornamentis pontificalibus, vt dicunt Doctores, quos refert, & sequitur *Ricc. in prax. for. eccles. p. 1. resol. 450. Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 2. all. 6. num. 4. & 5.* & alii apud *Dian. p. 5. tract. 10 res. 4.*

*res.*4. vbi etiam dicit, quod suspensio à Pontificalibus per se, ac directè prohibet vsum insignium Episcopalium, videlicet mitræ baculi, & pallii; per accidens, verò, & consecutiuè omnia episcopalia solemnia officia, quæ sine huiusmodi insignibus exerceri non debent; qualia sunt ordines etiam minores conferre, confirmare, consecrare ecclesias, altaria, virgines &c. verum etiamsi Episcopus in Pontificalibus celebraret, adhuc non incurreret irregularitatem; tum quia sacrificium non est munus Episcopi, vt sic, sed Sacerdotis, cuius exercitium per huiusmodi suspensionem ei non interdicitur; tum quia pontificalia non sunt de substantia celebrationis: tum quia talis irregularitas non est in iure expressa, *ita glos. in c.*2. *verb. Sacerdotale de offic. deleg. in* 6. *Sylu. in verb. suspensio, nu.*5. *Dian. loco cit. dict. resol.*4. *vbi citat. Præposit. in* 3. *part. quæst.*3. *de susp. dub.*2. *numer.* 13. & ita etiam tenent alij apud *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part.*2. *alleg.*6. *num.*19.

7 E contra verò suspensus ab inferiori etiam quoad omnes superiores ordines manet suspensus *dict. cap. cum illorum de sent. excomm.* & ideò suspensus à Diaconatu Sacerdotale officium exercere non debet, & suspensus a Sacerdotio pontificalia non potest exercere *Dian. p.*5. *tract.* 10. *res.*5. & alii apud *Piasec. in prax. Episc. par.*2. *cap.*4. *num.*78. vbi addit *cum Fel. in cap. Apostolicæ num.*13. *de except.* quod nullus suspensus incurrit irregularitatem contraueniendo suspensioni, nisi fuerit suspensus à diuinis. Notandum tamen est, quod si Episcopus esset suspensus à
8 collatione ordinum minorum, tunc non solum conferre poterit primam tonsuram, quæ non est ordo, sed etiam alios ordines maiores; quia collatio ordinum est functio eiusdem potestatis, non verò vsus potestatis sublimioris; ac proindè conferendo maiorem ordinem, à quo non est suspensus, non censetur vti ordine sublimiori; quemadmodum suspensus ab audiendis confessionibus potest communi iudicio celebrare, etiamsi si hoc sit maius munus, *ita Coninch. de Sacram. disput.*15. *dub.*2. *num.*10. *Layman. libr.* 1. *tract.*5. *part.*3. *cap. primo, num.*6. & alii apud *Dian. par.*5. *tract.*10 *res.*6.

9 Obserua 3. quod si laicus excommunicatus diuinis se ingerat, nullam incurreret irregularitatem: quia iura loquuntur de exercente actum ordinis ex officio, quod solis Clericis, non laicis competit, *Bonacin. loco cit. d. punct.*5. *numer.*2. vbi citat Vgolin. Alter. & Reginal. contrarium tamen tenet *Nau. cap.*27. *nu.* 242. *vers. septimo in fin.* si laicus actum ordinis sacri seriò, & vt ordinatus, seu solemniter exerceat, quia *text. in cap.* 1. *de Cler. non ordin. min.* videtur comprehendere tam Clericum, quam laicum: & hanc sententiam sequitur etiam *Barbos. in cap. sicut dignum numer.*37. *de Homic. volunt.* & alii apud *Dian. p.*4. *tract.*2. *resol.*56.

10 Obserua 4. quod suspensus ab administratione Sacramentorum non suspenditur à celebratione missæ; quia celebratio missæ non solet comprehendi sub administratione Sacramentorum, vt post *Præposit. d. Dian. part.*5. *tract.*10. *resol.*6. idem dicendum est de suspenso a perceptione Sacramentorum; non enim fit irregularis ea recipiendo, quamuis peccet; quia in tali casu non violatur suspensio per exercitium ordinis sacri; perceptio enim non est officium diuinum, neque opus peculiariter ordini alicui ad dictum, *Nau. d. c.*27. *num.*163. *vers. tertio Dian. vbi supr. res.*26.

11 Obserua 5. quod ab huiusmodi irregularitate excusatur qui excusatur à culpa; cum enim irregularitas sit grauis pœna, non incurritur nisi ob graue peccatum, *cap. apostolicæ de Cler. excom. min.* & ideò quoties ratione necessitatis, vel scandali vitandi, vel ignorantiæ, vel inaduertentiæ, vel obliuionis, vel alterius causæ quis excusatur à mortali, excusatur etiam ab irregularitate *Dian. par.*5. *tract.*10. *res.* 9. *Bonac. de Censur. disp.*7. *q.*3. *punct.*5. *nu.* 1. & alii communiter. Vndè si Sacerdos occultum homicidium commisit, & nisi missam celebret, in suspicionem sceleris veniet cum vitæ periculo, vel graui famæ dispendio, post peractam pœnitentiam celebrare poterit, quoties necessitas postulabit ad vitandam infamiam, aliudvè graue periculum, & interim dispensationem à Papa petere, & procurare debet,

debet, *vt d. Nau. cap. 27. num. 236. Layman. in Theol. mor. libr. 3. tract. 3. cap. 12. num. 6.* lex enim naturalis de defendenda sua fama præponderat legi humanæ de abstinendo a sacro in irregularitate, *Bonacin. de censur. disp. 2. quæst. 2. punct. 2. §. 1. num. 4.* qui citat Suar. Sayr. Sot. Filliuc. & alios: idemque dicendum est, si in excommunicationem Papæ reseruatam inciderit, vt dicunt Doctores, quos refert, & sequitur *Mancin. in Pract. visit. infirm. pract. 4. dub. 35.* & alii recentiores communiter.

12 Obserua 6. quod irregularitatem non contraheret Clericus secundum publicas probationes à iudice excommunicatus, vel suspensus, qui tamen innocens sit, si deinde in excommunicatione, vel suspensione huiusmodi actum sui ordinis exerceret: quia canones, dum irregularitatem decernunt contra violantes censuram, intelligi debent, quando quis verè censuram contraxit, *Layman. lib. 1. tract. 5. cap. 5. num. 3. Bonacin. de censur. dict. disp. 7. quæst. 3. punct. 5. nu. 2. & alij.*

13 Idem dicendum est, si fuerit iniustè, aut nulliter contra regulas iuris excommunicatus, aut suspensus; tunc enim neque irregularitatem incurreret, si missam celebret, aut alium actum ordinis sacri exerceat, *Caiet. in opusc. tom. 1. tract. 19. de excommunicatione quæst. vnic. vers. ad secundam Layman. loco cit. cap. 6. per tot.* id tamen fieri potest in occulto, & sine scandalo, *Caietan. in 2. 2. q. 70. ar. 4. vers. ad obiecta*, vbi etiam dicit, quod illi, qui sciunt talem Clericum fuisse iniustè excommunicatum, possunt eidem seruire in Missa, & cum eo participare in diuinis, secretò tamen, alias contemneretur Ecclesiæ auctoritas, si publicè id fieret, cum excommunicatio etiam iniusta sit timenda, *cap. pastoralis, §. quia verò de offic. deleg.* nec efficeretur irregularis, si celebraret cum scandalo, quia irregularitas non ratione scandali, sed excommunicationis est inflicta; & ideò cum verè excommunicatus non sit, non fit irregularis per exercitium ordinis sacri, *Sayr. de Censur. libr. primo, cap. 16. numer. 43. & 44.* quem refert, & sequitur *Vulpel. in praxi iudic. for. Eccles. capit. primo, numer. 22.*

14 Ita etiam si excommunicatus occultus postquam fuit absolutus in foro conscientiæ celebrauerit, & postea eius excommunicatio innotescat, non est condemnandus tamquam irregularis, si de absolutione fidem faciat per confessarii testimonium, vel testes; quamuis possit puniri propter crimen, *Nauar. cons. 3. de fid. instrum. Laym. d. tract. 5. c. 7. nu. 7.* & ita seruari testatur *Genuens. in Prax. Archiep. c. 25.*

15 Obserua 7. quod irregularis non censetur qui celebrauit post appellationem interpositam à declaratoria, siue a pronunciatione Iudicis, qua declarat aliquem incurrisse in excommunicationem latam ab homine, vel à iure: quia licèt à sententia excommunicationis non detur appellatio, quoad effectum suspensiuum, *cap. is, cui de senten. excommun. in sexto*, datur tamen a sententia declaratoria etiam ad effectum suspensiuum, quia Iudex potest malè declarare, *glos. in cap. cupientes, §. insuper verb. priuatos de elect. in 6. & post Dec. & Fel. dicit Nauar. cons. 6. & consil. 9. nu. 5. de sentent. excommun.* vbi etiam notat, quod licèt in facto vero notorio non possit appellari, *vt in cap. cum sit Romana, §. præterea de appellat.* tamen a sententia Iudicis declarantis factum esse notorium posset appellari ob eamdem rationem, quia Iudex potest malè declarare, & ideò ad hoc citari debet reus, *iuxta lege de vnoquoque, ff. de re iud.* quia multa dicuntur notoria, quæ non sunt, *cap. consuluit 1. de Appellat.* Quare non possunt affigi cedulones nisi post decem dies à die latæ sententiæ, si appellatio interposita non fuerit, vt obseruat *Vulp. in Prax. Iudic. for. Eccles. cap. 1. numer. 25. & seq.*

16 Idemque dicendum est, si quis exerceat actum ordinis sacri postquam appellauit à comminata excommunicatione, & non obstante appellatione iudex eum excommunicauit: non enim in tali casu irregularitatem incurreret exercendo actum ordinis, etiamsi appellans non prosequatur appellationem: quia excommunicatio

ſuit ab initio nulla, vti lata poſt appellationem, & ideò non efficitur valida per non proſequutionem, *gloſs. in c.ſæpè verb.rata manet de appell. Vulp. d.cap.1. num.31.*

17 Obſerua 8. quod irregularis non eſt cenſendus Clericus prohibitus à ſuo Epiſcopo ſub pęna ſuſpenſionis, nè in aliena Diæceſi celebraret, ſi hoc non obſtante ibi celebraret; quia hoc caſu neque ſuſpenſionem incurreret; tunc enim delictum inferioris phiſicè, & moraliter conſummatur in alieno territorio, vbi iuſdicenti non paretur impunè iuxta

18 *capit.vt animarum de Conſtitut.in ſexto*, ſecus ſi delictum committatur in proprio Epiſcopatu: quia tunc ſubditus exiſtens in alieno territorio poteſt cenſuris ligari a ſuo Epiſcopo, vt ſi habens curam animarum non reſideat, ſed exiſtat in aliena Dięceſi, quia in tali caſu omiſſio reſidentiæ fit in proprio Epiſcopatu, ita *Dian.parte quinta,tract. 9. reſ.37.*

19 Obſerua 9. quod neque irregularitas incurritur, quando verba, quibus imponitur pœna excommunicationis, vel ſuſpenſionis, ſunt ambigua ita vt tam latæ ſententiæ, quam ferendæ ſignificationem importare poſſint: tunc enim accipienda ſunt pro ferenda, cum ſimus in materia pęnali: & ideò hoc caſu non violatur excommunicatio, vel ſuſpenſio per exercitium ordinis ſacri; quia cenſura ferendæ ſententiæ non incurritur ante ſententiam Iudicis *Bonacin. de Cenſur. diſp.1. quæſt.1.punct.1.nu. 5. in fin. & numer.6. verſ. tertia regula Lezan. in Summ. qq.reg.tom.quarto, ver. pęna Eccleſiaſtica num.* 5. & alii communiter.

20 Obſerua 10. quod promotus per ſaltum non fieret irregularis, ſi miniſtrauerit tantum in ordine, quem ritè ſuſcepit: nam ordinatus per ſaltum eſt ſuſpenſus tantum ab eo ordine, quem per ſaltum ſuſcepit, & in hoc miniſtrando efficitur irregularis; non autem ab vſu ordinum inferiorum, quos legitimè ſuſcepit, vt poſt Suarez, Henriq. & alios dicit *Dian.part.5.tract.10.reſol.28.Bonacin. de Cenſur. in parti. diſput.3. quæſt.1. punct.2. num.10. Barboſ.de offic.& poteſt. Epiſcop.part.2.alleg.47.num.10.* fieret verò irregularis, ſi miniſtrauerit in ordine prætermiſſo *cap.1. & 2. de Cler.non.ord. min.Sylu.in verb.irregularitas n.14.Nau. c.27.nu.242.*

21 Obſerua 11. quod irregularitatem non incurreret ſuſpenſus, vel interdictus ſuſcipiens ordinem ſacrum; tum quia ſuſceptio ordinis non eſt functio ordinis; tum quia text. *in cap.1.de eo qui furt.ord. ſuſc. & cap.cum illorum de ſenten. excom.* loquitur tantum de excommunicatio: tum etiam quia hæc irregularitas, non eſt in iure expreſſa, *Layman. in Theol. mor.lib.1.tract.5.cap.3.nu.5.* & alii apud *Dian.p.4.tract.2.reſ.92.* vbi de communi, & apud *Bonac.de Cenſur. diſp.7.qu.3. punct.4.num.2.*

22 His adde, quod neque fieret irregularis Clericos ad Sacros Ordines non promotus, qui in miſſa canit epiſtolam ſine manipulo, quamuis cum dalmatica, *Sylueſt.in verb.irregularitas nu.14.Dian. par.4.tract.2.reſol.56. Nauar.in man.cap. 27.num.242.* vbi etiam ab irregularitate in foro animæ excuſat Clericum primæ tonſuræ, qui ſolemniter cantauit Epiſtolam etiam cum manipulo, ſi noluit id facere tamquam ſubdiaconus, quia textus in *c.1.de Cler.non ord.min.* vbi decernitur irregularis qui vtitur ordine, quem non habet, intelligitur quando eo vtitur ſeriò, & vti ordinatus, vt notat etiam *Syluest. in verb. irregularitas, numer.14.*

23 Sed quæres, an Epiſcopus incurrat cenſura, quæ iure generali feruntur? Reſp. Epiſcopum non incurrere pœnam ſuſpenſionis, & interdicti; niſi de ipſo fiat expreſſa mentio, *per cap.quia periculoſum de ſentent.excomm.in 6.* incurrit tamen excommunicationem, & irregularitatem, quia in his nullo iure excipitur, *Dian.part.4. tract.2. reſol.53.* vbi citat *Hurtad.diſput.1. de Irregul. diffic.7. num.26. Turrian. de Cenſ.libr.8. diſp.59. dub.1.*

24 Quæres 2. an Epiſcopus poſſit in irregularitate diſpenſare? Reſp.quod ſi proueniat ex delicto occulto, poterit diſpenſare vigore Concil. Tridentini *ſeſs. 22.de refor.c.6.* cenſetur autem delictum occultum, ſi cenſura ſit occulta quamuis

uis celebratio ſit publica, *Nauar.in man. cap.27.num.241.* vbi dicit ita fuiſſe definitum in ſacra pœnitentiaria, & alii, quos refert, & ſequitur *Bonacin. de cenſur.diſput.7.quæſt.5.punct.1.num.5.verſic. dixi,prouenientibus,quibus adde Henriqu. libr.14.cap.6.num.5.in fin.Vgolin.de Cenſur.cap.39. numer.3. Coninch. diſput.18. dub.5.num.43.* & alios apud *Barboſ.de offic. & poteſt. Epiſcop.part.2. allegat.47. num.5.*

25 Obſeruant tamen Doctores apud *Dian.parte 5.tract.10.reſol.27.* poſſe Epiſcopum cum promoto per ſaltum diſpenſare, vt prætermiſſum ordinem ſuſcipiat, & in ordine malè ſuſcepto miniſtret, & ad ſuperiores aſcendat, etiamſi delictum ſit publicum; dummodò talis in malè ſuſcepto ordine, vel in prætermiſſo non miniſtrauerit ante diſpenſaticnem; idque colligunt ex eodem Concilio *ſeſs.23.de reform. cap.14. in fin.* ibi, cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare, immo *Nauarr.d. cap.27.num.242. Bonacin. de Cenſur.in part.diſp.3.quæſt.1. punct.2. num.12.* putant, poſſe Epiſcopum in tali caſu diſpenſare, etiamſi miniſtrauerit, ſi id fecerit per ignorantiam excuſantem à mortali culpa; ſed hanc ſententiam meritò reiiciunt alii DD. apud *Dian.loco cit. dicta reſolutio. 27.* quia Concilium loco citato. Epiſcopo facultatem diſpenſandi concedit cum hac limitatione, ſi non miniſtrauerit, nec diſtinguit de miniſtrante ſcienter, vel ignoranter.

26 Quæres 3. An Parochus, vel alii confeſſarii poſſint abſoluere à ſuſpenſione iure communi non reſeruata? Affirmat *Viual. in ſuo Candelab. tit.de ſuſpenſ.nu.31. & alij*; ſed negat *Hurtad. de ſuſpenſ.diff.12.nu.31. Henriq.lib.13.cap. 35. num.2.* & alii apud *Dian.par.5.tract. 10.reſol.23.* quorum ſententia videtur verior, tum quia ſuſpenſio non impedit abſolutionem à peccatis, ſicut impedit excommunicatio: vndè ab excommunicatione nemini reſeruata poſſunt abſoluere iuxta *cap.nuper.de ſentent. excomm.* tum etiam quia ſuſpenſio pertinet ad forum contentioſum, & ideò non aufertur per abſolutionem, ſed per diſpenſationem, *Sylu.in verb. ſuſpenſio, nu.8.Bonac.de cenſur.diſp.3.q.5.punct.vlt. nu.6.* poteſt autem auferri ab ordinario, qui habet iuriſdictionem in foro exteriori, dummodo non ſit reſeruata, *Sylu.loco cit.* & alii apud *Dian.d.reſol.23.* quod intellige, vbi quis ſuſpenſus eſt à iure indefinitè nullo deſignato termino, ſecus vbi terminus ſuſpenſioni adiicitur, puta ſi ſuſpendatur ad annum, vel ad triennium; tunc enim Epiſcopo diſpenſare non licet, *Gutier.canon.lib.1.cap.5. num. 6.* quem refert, & ſequitur *Barboſ.de offic.& poteſt.epiſc.p.2.alleg.32. num.166.* Si verò talis abſolutio reſeruetur Papæ, & delictum ſit occultum, poteſt ſimiliter Epiſcopus abſoluere vigore Concilij Tridentini *d.ſeſſ.24.cap.6.* vt notat etiam *Dian.loco citat.Bonacin.loc.cit.dict.punct. vlt.num.5.*

27 An verò Parochus, vel alius Confeſſarius abſoluere poſſit pęnitentem ab interdicto? Reſpond. quod poteſt abſoluere ab interdicto perſonali particulati non reſeruato, modò ſatisfaciat, vel ſatisfaciendi cautionem præſtet; quia huiuſmodi interdictum non minus, quam excommunicatio prohibet à perceptione ſacramentorum, *Coninch. de Sacram. diſp.7.dub.6.num.7. Hurtad.tract. de interdict.diff.16.nu.47.Mercer.in 3.p.q.24. de interd.dub.8.* & alii apud *Dian. part. 5.tract.10 reſolut.71.* & communem dicit *Bonac.de Cenſur.diſp.5. punct. vlt.n.6.* non tamen poſſet abſoluere ab interdicto locali, ſeu perſonali generali, quia diſpenſatio in tali caſu ſpectat ad forum externum, vt dicit *Bonacin. loco citato.*

28 Quæres 4. an ſacerdos, qui ſine legitima licentia ſacras confeſſiones excipit, incurrat irregularitatem? Reſp. negatiuè, quia irregularitas incurritur ab exercente ordinem, quem quis non habet; ſed ſacerdos in hoc caſu non exercet actum ordinis, quem non habet, cum verè ſit ſacerdos: ſed potius dicitur exercere actum iuriſdictionis, quam non habet, & ideò non erit irregularis, cum non ſit lata in iure irregularitas contra exercentes actum irregulariditionis alienæ, vt poſt Henriquez,

Coninch, & alios *d. Bonacin. de Censur. disp. 7. quæst. 3. punct. 6. num. 6. Dian. par. 4. tract. 2. res. res. 89.* vbi idem dicit, si talis sacerdos ministrauerit Extremam Vnctionem. Sed hæc intellige, dummodò talis sacerdos excommunicatus, suspensus, aut interdictus non sit; si enim in tali censura hæc ageret, fieret irregularis, quia talis ministratio est actus deputatus ordini sacro, *vt d. idem Dian. vbi supra res. 90. & alij communiter.*

SVMMARIVM.

1 *Clerici promoti ante legitimam ætatem, vel absque literis dimissoriis, vel extra tempora sunt ipso iure suspensi ex Constitutione Pij II.*

2 *Quid si ordines minores suscipiant.*

3 *An qui ante legitimam ætatem, vel sine dimissorijs, &c. ordinantur ad Sacerdotium, fiant irregulares consecrando cum Episcopo.*

Et quid si canant Epistolam, vel Euangelium in eadem missa, ibidem.

4 *An taliter ordinati incurrant irregularitatem, si bona fide in susceptis ordinibus ministrauerint.*

Quid si absoluti fuerint à suspensione propter defectum ætatis contracta, & deinde celebrauerint non impleta adhuc ætate.

5 *An eadem irregularitate ligentur, si exerceant actus solum in Sacerdotio constitutis conuenientes per aliquod Ordinis statutum.*

6 *An suspensus ab aliquo ordine incurrat irregularitatem, si ad altiorem ordinem ascendat.*

7 *An suscipiens ordinem ante legitimam ætatem, possit absq; dispensatione exercere actum ordinis postquam ad legitimam ætatem peruenerit.*

8 *An Episcopus possit dispensare cum suo subdito ordinato ante legitimam ætatem, vel absque dimissorys, vel extra tempora.*

9 *An Episcopus possit dispensare circa ætatem ordinandorum.*

10 *Quando præsumatur dispensatio in foro exteriori.*

CAP. XI.

De ijs, qui ante legitimam ętatem, aut sine litteris dimissorijs, vel extra tempora ad ordines promouentur.

1 Clerici siue sæculares, siue regulares promoti ante legitimam ætatem, aut absque litteris dimissorijs, aut extra tempora à suorum ordinum exequutione sunt ipso iure suspensi, & si ordine illo vtantur, fiunt irregulares, & possunt etiam beneficio priuari ex Constit. Pij II. incip. *Cum ex sacrorum*, quam refert *Quarant. in ver. ordo Nauar. cap. 27. num. 163. vers. quinto, & alij apud Dian. par. 5. tract. 10. res. 35.* vbi dicunt, quod tales suspensi sunt ab ordinibus sic malè susceptis, & in quibus tantum deliquerunt, & consequenter inferiori ordine legitimè suscepto vti possunt, quamuis nequeant ad superiores ordines ascendere.

2 Sed hæc conclusio limitatur 1. quoad suscipientem minores ordines ante legitimam ætatem, siue extra tempora, quia prædicta Constitutio Pii II. loquitur tantum de promotis ad Ordines Sacros, vt obseruat etiam *Nau. cons. 31. num. 4. de Tempor. ordin. Bellet. Disquis. Cleric. part. 1. tit. de Disciplin. Cleric. §. 5. numer. 61.* & alii quicquid dicat *Ricc. in Prax. for. eccles. par. 3. res. 236.* secus si absque litteris dimissoriis proprii Prælati ad minores ordines promoueatur, in hoc enim casu ab exequutione ordinum sic susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso iure est suspensus vigore Decreti Concilij Tridentini *session. 14. de refor. cap. 2.*

3 Secundò, qui ante legitimam ætatem, aut sine dimissorijs, vel extra tempora ad Sacerdotium ordinatur, non fit irregularis concelebrando, siue consecrando cum Episcopo; tum quia

hæc

hæc videtur vnica actio ordinationis, quæ durante officio durare censetur; tum quia ordinatio tunc non est completa, cum nondum concessa sit ordinato potestas absoluendi à peccatis; tum etiam quia Ecclesia reputat pro prima missa solummodo illam, quam quis per se celebrat, ita *Quarant. in verb. ordo, vers. ampliatio illa Bellet. d. §. 5. num. 57. Vulp. in prax. iudic. cap. 8. num. 31. Dian. part. 5. tract. 10. res. 37.* vbi idem dicit de canente Epistolam, aut Euangelium in eadem Missa. Et hæc quidem sententia probabilis est, sed contraria est probabilior, tum quia taliter ordinatus simul cum Episcopo verè consecrat eamdem hostiam, *vt dict. S. Thom. in 3. part. quæst. 82. art. 2.* tum quia Episcopus prius ordinat præsbyterum, eique characterem illius ordinis imprimit, quam consecret, & admittat eum ad consecrandum, vt obseruat *Sorb. in ver. ordines sacri vers. sed hic aduertenda est*; & ideò cum per receptionem ordinis sacri ante ætatem legitimam, siue extra tempora eo ipso suspensus sit per constitutionem Pij II. videtur etiam irregularitatem incurrere per exercitium illius ordinis; Vndè ita tenent Doctores, quos refert, & sequitur *Bonac. de Sacram. disp. 8. q. vn. punct. 5. nu. 13. Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 2. alleg. 16. num. 16.*

4 Tertiò qui contra huius constitutionis dispositionem ordine sacro insignitus in eo ministrauerit bona fide, alioquin non facturus, saltem quoad forum conscientiæ irregularis non censetur propter verbum, *præsumpserint*, in dicta constitutione appositum, quod dolum significat, *Nauar. cap. 23. numer. 155. Bellet. loco cit. num. 59. Quarant. in verb. ordo vers. quibus sic specialiter, & alij apud Bonacin. loco cit. num. 14.* Vndè cum propter bonam fidem tunc a suspensione liberatus fuerit, non contraheret irregularitatem, si deindè sciens se non habere legitimam ętatem, celebrauerit, quamuis toties, quoties sacra fecerit, mortalem culpam commiserit, *Quarant. loco citat. versic. notandum Bonacin. vbi supra, & alij apud Barbos. part. 2. alleg. 16. num. 22. Dian. parte 3. tractat. 4. resolut. 182. & 192.* Idem dicendum, si ab hac suspensione propter defectum ætatis contracta absolutus fuit, & postea celebraret etiam non impleta ætate, tunc enim irregularitatem non incurrit, quamuis celebrando mortaliter peccauerit, vt dicunt Doctores apud *Dian. part. 5. tractat. 10. resol. 34.*

Immo *Nauar. loco citat.* quem sequitur *Dian. part. 5. tract. 10. resol. 32. & 34.* illum etiam ab irregularitate excusat, qui temerariè quidem ordinatus est, postea tamen bona fide, & candida simplicitate per pœnitentiam purgato peccato exercuit ordinem existimans sibi licitum esse; hoc tamen non ita absolutè admittendum est, sed tantum, quando taliter ordinatus putabat, id sibi licuisse ex probabili ignorantia facti, secus si crassa facti, aut iuris ignorantia fuit, vel affectata, *Tolet. in summ. libr. 1. cap. 48. vers. quarta habetur*, quem refert, & sequitur *Quarant. loco citat. vers. quibus sic specialiter Barbos. d. par. 2. alleg. 16. num. 19.*

5 Quartò neque fit irregularis promotus ad Sacerdotium ante legitimam ætatem, si exerceat actus solum in Sacerdotio constitutis conuenientis, & Sacerdotali ordini deputatos, modò non celebret, ita *Bellet. dict. §. quinto, numer. 58. & alij apud Barbos. vbi supra numer. 15.* sed hoc intelligendum est de actibus honoris aliqui ratione Sacerdotalis ordinis conuenientibus, qualis est sessio inter Sacerdotes, vel electio, tam actiua, quam passiua ad solos Sacerdotes pertinens iure particulari alicuius ordinis, seu Religionis, vt in his terminis consuluit, *Nauarr. consil. 9. de Cler. excommun. ministr. Quarant. in verb. ordo, vers. ampliatio illa*, secus esset, si exerceret alios actus specialiter deputatos alicui ordini sacro, vt si faceret Officium in choro tamquam hebdomadarius, vel caneret solemniter Epistolam, aut Euangelium, vel Sacramentaliter absolueret, & similia: tunc enim irregularitatem incurreret, *cap. 1. & cap. is, cui de sent. excom. in 6. Naua r. loco cit. Bonac. de censur. disput. 7. quæst. 3. punct. 6. nu. 3. & seq.* & alij communiter.

6 Quinto nec irregularitatem incurreret suspensus ab aliquo ordine, si ad altiorem ordinem ascenderet, dummodò actum illorum ordinum non exerceat, *Sayr. de censur. lib. 4. cap. 16. nu. 22. Vulp. in Prax. iudic. for. eccles. cap. 8. numer. 32. quos refert Barbos. loco citat. numer. 15. in fine.*

7 Septimò si quis inculpabiliter ante legitimam ætatem suscepit ordinem, & iam est in ætate legitima, absque incursu irregularitatis potest exercere actum sui ordinis; quia Summus Pontifex hanc pœnam imposuit, vt temeritatem reprimeret talium delinquentium; si verò suscepit culpabiliter, vt si sciebat vetitum, licèt nesciret impositam censuram, indigeret relaxatione, vel absolutione à suspensione, quamuis iam peruenerit ad legitimam ætatem, *Nau. cap. 27. num. 155. Tolet. lib. 1. cap. 49. nu. 4. Suar. de Censur. disp. 31. sect. 1. num. 25 Auil. p. 3. dub. 7. not. 8.* quos refert, & sequitur *Dian. p. 5. tract. 10. resol. 34.* & ita intelligendi sunt *Quaran. in ver. ordo ver. colliguntur*, & alii apud *Barbos. d. p. 2. alleg. 19. nu. 10.*

8 Quæres, an Episcopus possit dispensare cum suo subdito ordinato ante legitimam ætatem, vel extra tempora, aut sine dimissoriis? Resp. quod si delictum est occultum, poterit dispensare, etiam si inciderit in irregularitatem ob exercitium Ordinis Sacri, *vt ex Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 6.* si verò delictum sit publicum, contentio est inter Doctores; alii enim putant, non posse Episcopum in tali casu dispensare: quia in Constitutione Pii II. simpliciter, & absque temporis præfinitione pęna suspensionis infligitur, & ideò perpetuò inflicta censetur, ad *text. in leg. seruus vbi Bartol. & alij de pęn.* ex quo fit, vbi ad Summum Pontificem tantum absolutio spectet, cum inferior non possit supremi Principis factum reuocare, *iuxta glossa in cap. ex litteris, verb. in perpetuum de constitut. & in cap. cupientes, ff. cæterum verb. perpetuò de elect. in 6.* ita *Sylu. in verb. irregularitas num. 12. Sorb. in verb. ordines sacri, vers. item notandum*, & communem dicit *Barb. de offic. & pot. Episc. p. 2. alleg. 16. nu. 25. & alleg. 17. nu. 15.*

Alii verò asserunt, posse Episcopum cum suo subdito in tali casu dispensare, quia Pius II. in d. Constitutione non reseruauit expresse absolutionem suspensionis, & ideò videtur eo ipso Episcopo concessisse facultatem relaxandi *iuxta text. in cap. nuper de sent. excommun.* ita *Suar. de Censur. disp. 31. sect. 1. n. 32. Hurtad. tract. de suspen. diffic. 13. num. 36.* quos refert *Dian. par. 5. tract. 10. resol. 31.* vbi etiam dicit, posse superiorem regularem absoluere suos subditos sic suspensos, *Piasec. in Prax. Episcop. par. 1. cap. 1. num. 58.* & alii apud *Bonacin. de Censur. in part. disp. 3. quæst. 1. punct. 1. numer. 11. & punct. 3. num. 6.* cui sententiæ videtur fauere Concilium Tridentinum *sess. 14. de refor. cap. 2. & sess. 23. cap. 8.* vbi ordinatus sine litteris dimissoriis a susceptorum ordinum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, suspenditur, vt aduertit etiam *Ricc. in Prax. for. eccles. part. 3. resolutio. 236.* Quare hæc senteutia satis probabilis videtur.

9 Obseruat tamen *Quarant. in verb. ordo vers. secundo limita*, quod respectu eius, qui in suspensionem incidit propter ætatis defectum, non potest Episcopus dispensare, nisi impleta ætate: quia secundum receptam sententiam non potest Episcopus etiam ante promotionem dispensare circa ætatem ordinandorum, & ideo cum ipse aliter ordinans puniatur, in sua potestate esset illudere dictæ pœnæ, si dispensare posset; vndè neque poterit dispensare, si scienter ordinauit non habentem legitimam ætatem, *argum. cap. diuersis fallacijs, de Cler. coniug. Syluest. in verb. irregularitas num. 12.* & alii apud *Quarant. loco citat.*

10 præsumitur autem dispensatio in foro exteriori ex lapsu viginti annorum, *Rota decisio. 200. num. 5. part. 2. Recent.* quam refert *Barbos. dict. parte 2. alleg. 17. num. 17.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus violans interdictum per exercitium ordinis sacri irregularitatem incurrit.*

2 *Clericus sæcularis violans cessationem à di-*

à diuinis nullam incurrit irregularitatem.
Quid si regularis huiusmodi cessationem à diuinis violauerit, ibid.
3 *An incurrat irregularitatem clericus, qui in loco interdicto confert sacramenta.*
4 *Quænam sacramenta tempore interdicti permittuntur, & quæ prohibeantur, & nu.5.6.7.8.9. & 10.*
11 *An Episcopus celebrans in loco interdicto irregularitatem incurrat.*
12 *Quando interdictus ab ingressu ecclesiæ incurrat irregularitatem.*
13 *An Episcopus possit absoluere ab interdicto.*

CAP. VLT.

An, & quando possit Clericus in loco interdicto actus ordinis exercere, seu sacramenta conferre.

1 CLERICVS, tam secularis, quam regularis scienter violans interdictum per exercitium alicuius ordinis sacri irregularitatem incurrit, & fit inelígibilis, tam actiuè, quam passiuè, *c. 1. de Postul. Prael. cap. is, qui §. is vero de senten. excommun. in 6.* ac suspensus est à beneficio, & officio, & consequenter à iurisdictione, *cap. vlt. vbi gloss. verb. irritas de excess. Praelat. Syluest. in Summ. verb. interdictum 6. num. 3.* & alii apud *Bonac. de censur. disp. 5. punct. 7. num. 4.* secus si
2 Clericus sæcularis violauerit cessationem à diuinis, hoc enim casu nullam irregularitatem incurrit, quamuis grauiter peccet; quia hæc irregularitas non est in iure expressa, *Nau. in Man. cap. 27. num. 188.* & alii communiter, dixi, Clericus sæcularis, quia regularis ipso facto excommunicationem incurrit, si non seruauerit tam interdictum, quam cessationem seruatam per Ecclesiam matricem, vel Parochialem illius loci, *ex clem. 1. de sent. excomm.*
3 Similem irregularitatem incurreret Clericus non interdictus, si in loco interdicto conferat sacramenta, quæ tempore interdicti non permittuntur; secus esset, si sacramenta conferret interdicto, dum nec ipse, nec locus est interdictus: quia hic casus non est in iure expressus, vt dicit Alter. & alij apud *Bonacin. loco cit. num. 4.*

4 Sed quæres, quæ sint sacramenta, quæ tempore interdicti permittuntur? Resp. quod eo tempore licitè administrari potest Sacramentum Baptismi, tam paruulis, quam adultis, *capit. non est de sponsal. capit. quoniam de senten. excomm. in 6.*

5 Secundò Sacramentum Confirmationis similiter ministrari potest, tam paruulis, quam adultis *cap. responso 43. vers. praeterea de sentent. excomm. cap. quoniam eod. tit. in 6.* etiam solemniter, & in Ecclesia speciatim interdicta, exceptis iis, qui interdicto personali affecti sunt, aut causam interdicto dederunt, vt dicunt DD. apud *Barbos. de offic. & potest. Episc. p. 2. all. 38. nu. 13.* & ideò potest confici Crisma in die Cęnæ Domini, & fieri etiam benedictio fontis, *cap. quoniam de sentem. excommun. in 6. Nauar. cap. 27. nu. 178. Bonacin. de Censur. d. disp. 5. punct. 3. §. 1. num. 2.*

6 Tertiò Eucharistia existentibus in probabili mortis periculo, *cap. permittimus, de sentent. excommun.* cessante verò mortis periculo ministrari non potest, *Nau. d. cap. 27. num. 178.* vnde neque in festiuitatibus Natalis Domini, Paschæ, ac Pentecostes, & Assumptionis Beatissimæ VIRGINIS, quibus diebus concessum est diuinis interesse iuxta *cap. Alma mater de sent. excom. in 6.* posset quis recipere Eucharistiam secundum *Syluest. ver. interdictum 5. nu. 3.* cuius sententiam communem dicit *Bonac. d. disp. 5. punct. 3. §. 2. num. 12.*

Sed contrarium videtur innuere text. *in dict. cap. Alma mater*, ibi, præfatis diebus participationem permittimus diuinorum; & ideò alii probabiliter tenent, quod iis diebus, quibus concessum est diuinis interesse, licitum etiam sit suscipere Eucharistiam, ita *Dian. part. 5. tract. 10. resol. 83.* vbi citat *Laym. libr. 1. tract. 4. par. 4. cap. 2 numer. 3.*

Coninch. de Sacram. disp. 27. dub. 2. nu. 36. Merc. in 3. p. quæst. 24. de Interd. dub. 2. & alios, vnde in Paschate adimplendum est etiam præceptum annuæ communionis, quia tunc cessat impedimentum interdicti *per d. c. Alma mater*.

Obserua tamen quod à Martino V. & & Eugenio IV. prædictis festiuitatibus additus fuit dies solemnitatis Corporis CHRISTI cum octaua, & à Leone X. dies Conceptionis B. MARIÆ VIRGINIS simul cum octaua, vt notat *Sylu. in verb. interdictum* 5. *nu.* 3. *Dian. p.* 5. *tract.* 10. *res.* 61. & alii apud *Bonac. dict. disp.* 5. *punct.* 4 *num.* 14.

7 Quartò in Ecclesijs sitis in loco generaliter interdicto singulis diebus potest celebrari missa, & alia diuina officia, submissa tamen voce, sine campanarum sono, ianuis clausis, excommunicatis, & interdictis exclusis iuxta *cit. c. Alma mater*; secus esset, si ecclesiæ ipsæ specialiter sint interdictæ: quia tunc semel tantum in hebdomada missa celebrari potest ad renouandam Eucharistiam in Ecclesia, vbi illa asseruatur, sicut permissum erat iure antiquo, *per c. permittimus de sent. excomm.* nam circa hoc nihil sancitum est iure nouo *in d. cap. alma mater, Nauar. cap.* 27. *num.* 173. & alii, quos refert, & sequitur *Bonacin. de Censur. d. disp.* 5. *punct.* 4. *nu.* 7. *& punct.* 7. *nu.* 9. *vers. sed contrarium*.

8 Quinto tam sani, quam infirmi ad pœnitentiam admittuntur, nisi sint excommunicati, quibus non nisi in mortis periculo hoc sacramentum ministratur; vel nisi causam dederint interdicto, hi enim non admittuntur nisi satisfaciant, vel caueant, iuxt. *cit. cap. Alma mater*.

9 Excipiuntur igitur Sacramenta Ordinis, Matrimonij, & Extremæ Vnctionis, quæ tempore interdicti regulariter ministrari non possunt, *capit. responso de sentent. excommun. cap. non est vobis de sponsal. Nauar. cap.* 27. *num.* 179. & alii apud *Bonac. d. disput.* 5. *punct.* 3. §. 3. *num.* 6. *&* 7. *Barbos. dict. part.* 2. *alleg.* 32. *num.* 197. *& seq.* quamuis neque in hoc eadem est omnium Doctorum opinio: alij enim tenent, etiam matrimonium licitè contrahi posse tempore interdicti, ita *Sanch. de matrim. tom.* 2. *lib.* 7. *disput.* 8. *num.* 2. *Auill. de Censur. part.* 5. *disput.* 4. *sect.* 1. *dub.* 6. *Villalob. in sum. tom.* 1. *tract.* 19. *diff.* 4. *num.* 10. & alii apud *Dian. par.* 3. *tract.* 4. *resol.* 267. *& part.* 5. *tract.* 10. *res.* 91. etiam in Ecclesia, & inter personas specialiter interdictas secundum *Nauarr. cap.* 27. *nu.* 179. *Ricc. in prax. for. eccles. p.* 4. *resol.* 567.

10 Alii etiam asserunt, Extremam Vnctionem tempore interdicti non esse denegandam infirmo in articulo mortis cui Sacramentum Confessionis, vel Eucharistiæ ex aliquo accidenti non potuit ministrari, si contritionis ostenderit signa: quia cum tempore interdicti possit ministrari Sacramentum Pœnitentiæ, vt supra diximus, videtur etiam in dicto casu posse ministrari Extremam Vnctionem, quæ tunc locum pœnitentiæ habere censetur, ita *Trullen. in Bull. Cruc. lib.* 1. §. 3. *dub.* 7. *nu.* 2. & alii, quos refert, & sequitur idem *Dian. p.* 5. *tract.* 10. *res.* 77.

11 Quæres 2. An Episcopus celebrans in loco interdicto irregularitatem incurrat? affirmatiuè respondet *Bonacin. de Censur. disp.* 5. *punct.* 1. *num.* 28. *& punct.* 7. *num.* 7. vbi alios refert, ratio est, quia effectus interdicti sunt instituti à iure communi, in quo non potest inferior Papa dispensare; & ideo in locali interdicto includitur etiam ipsemet Iudex, qui illud tulit: quemadmodum neque Episcopus potest cum eo participare, & communicare, quem ipse excommunicauit, quia id iure communi prohibetur.

Sed contraria sententia mihi videtur probabilior, quia ex priuilegio iuris eximitur Episcopus à generali interdicto, & suspensione à iure lata, nisi de eo fiat specialis mentio, *cap. quia periculosum de sent. excomm. in* 6. & ideò seruato moderamine *d. c. Alma mater*, licitè potest celebrare, & audire diuina, quamuis sit interdicta Ciuitas, vel Regnum, *cap. vlt. & ibi gl. fin. de Priuil. in* 6. ita tenet *Nau. cap.* 27. *num.* 165. & alii apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. p.* 2. *all.* 38. *nu.* 9. tutius tamen erit, vt si ipsemet Episcopus interdictum tulerit, illud auferat antequam celebret, vt aduertit *Bonacin. dict. punct.* 7 *num.* 7.

12 Quæ-

12 Quæres 3. quid dicendum de interdicto ab ingressu Ecclesiæ? Resp. quod si talis interdictus in Ecclesia se ingerat diuinis exercendo aliquem actum ordinis sacri, fit irregularis *cap. is, cui de sent. excommun. in 6.* secus si extra Ecclesiam celebret, aut in oratorijs priuatis, aut cemeterijs, quæ in rigore loquendo nomine Ecclesiæ non veniunt *glos. in dict. cap. is, cui ver. in ea, Nauar. cap. 27. num. 170. Ric. in Prax. for. Eccles. part. 1. resol. 451. Dian. part. 5. tract. 10. resol. 75.* Hinc fit, vt si talis interdictus audiat diuina officia in Ecclesia, aut ibi tantum recipiat Sacramenta, non incurreret irregularitatem: tum quia hoc casu non exercet actum ordinis sacri: tum quia interdicto ab ingressu Ecclesiæ prohibetur vsus diuinorum officiorum, & sepulturæ, non autem vsus Sacramentorum *Ricc. in Prax. vt supr. p. 2. resol. 204. Bonacin. de Censur. d. disp. 5. punct. 5. num. 11. & 12. Dian. p. 5. tract. 10. resol. 73.* vbi citat *Henriq. lib. 13. cap. 32. num. 2. & Auil. part. 5. disp. 4. dub. 5. conclus. 6.*

Addit *Nauar. d. cap. 27. num. 170.* quod talis interdictus priuatur ingressu Ecclesiæ tempore diuinorum officiorum, non autem quando ibi diuina officia non aguntur: & ideò potest tunc Ecclesiam ingredi, & in ea orare idem dicit *Bonacin. loco citat. num. 11. Reginald. tom. 2. lib. 32. tract. 3. cap. 30. num. 41. Hurtad. tractat. de Interdict. diffic. 9. num. 31. Coninch. de Sacram. disp. 17. dub. 2. num. 57. Auil. part. 5. disp. 4. dub. 5. conclus. 6.* & alij apud *Dian. part. 5. tract. 10. resol. 72.*

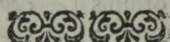
13 Quæres 4. an Episcopus possit absoluere ab interdicto? Resp. quod in interdicto posito à iure non reseruato potest Episcopus absoluere, etiamsi publicum sit *cap. nuper de sentent. excomm. Barbos. in cap. dilectis, num. 4. de Appellat. Bonac. de Censur. d. disp. 5. punct. vlt. num. 5.* & in tali casu potest etiam Episcopus pro certo tempore, & causa illud suspendere *glos. in cap. præsenti, ver. declaramus in fin. de sent. excom. in 6. Nauar. cap. 27. num. 183. Barbos. in dict. cap. dilectis, num. 3.* & alij apud *Dian. dict. part. 5. tract. 10. resol. 69.* si verò sit reseruatum, poterit Episcopus absoluere vigore Concilij Tridentini *sess. 24. de reform. cap. 6.* modò proueniat ex delicto occulto, vt notat etiam *Bonacin. loc. cit. num. 5.*

Secus dicendum est de interdicto lato ab homine, tunc enim illud neque tollere, neque suspendere potest, nisi fortè tale interdictum ipsemet Episcopus tulerit, *Sylu. in ver. interdictum 3. num. 8.* & alij Doctores citati.

Finis Libri Secundi.

IO. CAROLI ANTONELLI
SAC. THEOL. AC I.V.D. VELITERNI.
LIBER TERTIVS.

DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS.

SVMMARIVM.

1 *Qualis debeat esse habitus clericorum.*
2 *De iure antiquo Clerici vtebantur linea tunica super quibuscunque vestibus.*
3 *Clerici deferre debent coronam, & tonsuram eorum ordini congruentem.*
4 *An Clerici non gestantes habitum, & tonsuram peccent mortaliter.*
5 *Item an puniri possint alijs pœnis.*
An Pensionarius teneatur deferre habitum, & tonsuram clericalem, ibidem.
6 *Quibus ex causis excusetur clericus non deferens habitum, & tonsuram, & num. 7.8.9.& 10.*
11 *Quando Pensionarius non deferens habitum, & tonsuram amittat pensionem.*

CAP. I.

De habitu, & Tonsura Clericorum.

1 QValis debeat esse habitus clericorum, nullibi determinatur, vt *dict. glos.pen.in clem.1. de elect. Quarant. in ver. habitus clericalis*, sed in hoc statur consuetudini locorum *cap. si quis virorum, vbi glos. ver. veste 30. dist. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 3. resol. 496. & part. 4. resol. 234.* & alij communiter. Hoc tamen certum est, quod vestes clericorum non debent esse communes cum illis, quibus laici, & militares vtuntur *Piasec. in Prax. Episcop. part. 2. cap. 3, num. 14.* neque debent esse nimis breues, aut nimis longę, neque coloris viridis, aut rubei, vt in *cap. Clerici officia de vit. & hon. cleric. Ricc. in Prax. part. 4. dict. resol. 234.* vestes igitur clericorum debent esse humiles, honestæ, & decentes, non tamen viles nimium, sicut nec nimium delitiosæ, sed mediocres sublato excessu sæculari *Concil. Trident. sess. 14. de reform. cap. 6. Piasec. loco citat. Bellett. Disquis. cleric. tit. de disciplin. cleric. §. 16. num. 12. Ricc. in Prax. dict. part. 4. resol. 234.* de iure autem antiquo Clerici
2 vtebantur linea tunica super quibuscumque vestibus, vt refert *Ricc. in Prax. part. 4. dict. resol. 234.*

3 Deferre etiam debent coronam, & tonsuram eorum ordini congruentem, iuxta *text. in dict. cap. Clerici officia*, in memoriam spineæ coronæ Christi Domini, vt *dict. Barbos. de offic. & potest. Episcop. part. 2. alleg. 9. num. 10. Bonacin. in tract. de Sacrament. disp. 8. quæst. vnic. punct. vltim. num. 4.* vel quia corona circularis significat dignitatem regiam, quam adipiscitur, qui diuinis misterijs applicatur, & perfectionem virtutis, quam debent habere clerici, vt cum *S. Thom. dicit Sylu. in ver. Clericus 2. num. 2.*

4 Vnde

4 Vnde Clerici initiati maioribus ordinibus, aut habentes beneficium peccant mortaliter non gestando habitum, & tonsuram ad longum tempus absque iusta causa *Bonacin. loco cit. num. 3.* & alij apud *Barbos. vt supra dict. num.* 10. & alij communiter. Clerici verò in minoribus facilius excusantur à peccato, cum possint ad statum laicalem transire: & ideò eos non peccare mortaliter, si non deferant habitum, & tonsuram, tenet *Sylu. in ver. Clericus 2. num. 2.* & alij, quos refert, & sequitur *Dian. part. 5. tract. 5. resol. 60.* possunt tamen cogi ad gestandum habitum decentem, & honestum, si clericalem habitum deferre velint *Bonacin. loco citat. num. 3. Quarant. in ver. habitus clericalis.*

5 Qui verò honestum habitum clericalem iuxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, possunt suspendi ab officio, vel beneficio, vel per alias censuras, aut carcerationem cogi *Ricc. in Prax. part. 3. resol.* 11. & si semel correpti denuò in hoc deliquerint, possunt etiam ipsis beneficijs priuari *cap. præcipimus 21. quæst. 4. Concil. Trident. dict. sess. 14. cap. 6.* hodie verò Clerici non solùm beneficia, sed etiam pensiones, quæ tamen summam 60. ducatorum auri de camera excedant, obtinentes, si tonsuram, & vestes clericales talares non deferant, sunt eo ipso absque vlla monitione, citatione, seu decreto iudicis ipsis beneficijs, & pensionibus priuati, & huiusmodi beneficia sedi Apostolicæ reseruantur per constitutionem Sixti V. incip. *Cum Sacrosancta, & per aliam eiusdem constitutionem incip. Pastoralis*, quas refert *Piasec. & Quarant. locis cit.* prædictæ autem pœnæ non incurrunt, nisi præcedat sententia Iudicis declaratoria iuxta veriorem sententiam Doctorum apud *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 3. resol. 476. Quarant. in ver. alienatio rerum Ecclesiæ, num. 49*

6 Excusatur tamen ab huiusmodi pœnis, qui per vnum, aut paucos dies tonsuram, & habitum non gestat: nam ad eas incurrendas requiritur talis perseuerantia, vt publicè pro laico existimetur *Piasec. loco cit. num. 14. Quarant. vbi supra Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 3. resol. 476. & part. 4. resol. 237. Barbos. dict. alleg. 9. num. 20. Dian. part. 5. tract. 5. resol. 60.*

7 Secundò si propter paupertatem habitum congruentem deferre non potest, aut si propter aliquod verisimile periculum transformari cogeretur *Quarant. loco cit. Bellett. tit. de Discipl. cleric. §. 16. num. 15 Piasec. dict. num. 14. Ricc. in Prax. part. 1. resolut. 540.*

8 Tertiò excusatur ex causa itineris, aut peregrinationis, aut si Ruri moretur, aut domi; tunc enim licitum est habere vestes breuiores *cap. Episcopi 21. quæst. 4. Bellett. loco citat. num. 14. Ricc. in Prax. part. 4. resol. 237. Piasec. vbi supra*, vbi refert decretum Sacr. Congreg.

9 Quartò si propter infirmitatem, aut aliud simile impedimentum nequit tonsuram deferre *Clar. §. fin. quæst. 36. versic. quæro nunc, Quarant. in ver. habitus clericalis Ricc. in Prax. part. 1. resol. 540. & part. 4. resol. 237.* & alij apud *Barbos. dict. alleg. 9. num. 11. & 17.*

10 Quintò ad effugiendas supradictas pœnas sufficeret, vt vel toga, vel pallium talare sit: non enim necesse est deferre duas vestes talares, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Dian. part. 4. tractat. 1. resol. 91. Barbos. part. 2. dict. allegat. 9. num. 15. Ricc. in Prax. part. 4. resol. 236.*

11 Sextò Pensionarius non amittit pensionem ex eo, quia non incedat in habitu, nisi constet de exactione pensionis: quia dicta constitutio Sixti V. incip. *Pastoralis*, priuat tantum illos Pensionarios, qui pensiones exigunt, vel per quos stat, quominùs exigantur *Rot. coram Gregor. decis. 20. in fin. Ricc. in Prax. dict. part. 4. resol. 237.*

SVMMARIVM.

1 *An plura beneficia retineri possint absque dispensatione, & num. 2.*

3 *An possit Episcopus tria, vel plura beneficia conferre, & num. 4.*

5 *Duo beneficia curata, vel alias residentiam requirentia non possunt simul retineri etiamsi essent insufficientia.*

6 *An ordinarius possit conferre secundum beneficium obtinenti primum, quod per se esset sufficiens, sed tamen ad sustentationem non sufficit propter onus pensionis.*

7 *Et an possit beneficium conferre habenti iam*

iam in pensionibus Ecclesiasticis sufficientem substentationem.

8 *An possit tolerari pluralitas beneficiorum, si ità in fundatione cautum sit.*

Et an minor 14. annorum possit in tali casu beneficium simplex adipisci, ibidem.

CAP. II.

An liceat habere plura beneficia simplicia absque dispensatione.

1 DOctores in hoc dissentiunt: alij enim tenent, posse Clericum absque dispensatione retinere plura beneficia simplicia residentiam non requirentia, aut vnum curatum, & residentiam requirens cum alijs simplicibus residentiam non requirentibus, etiam si vnum sufficiat ad substentationem, dummodò non sit multitudo beneficiorum, quæ sonet in vitium, ità *Innoc. in cap. cum iam dudum de Præb. Lap. alleg. 35. num. 1. & alleg. 116. in fin. & 117. num. 2. Tusc. tom. 2. conclus. 834. litter. C. Piasec. in Prax. Episcop. part. 2. cap. 5. num. 27. Ferret. consil. 255. num. 3.* & alij apud *Garc. de Benefic. part. 11. cap. 5. num. 264. & seq.*

2 Alij verò contrarium asserunt, videlicet quod non possunt plura beneficia etiam simplicia absque dispensatione retineri, quando vnum sufficit ad substentationem, ità *Sylu. in summ. ver. beneficium 4. num. 2. Diaz. in Pract. crim. canon. cap. 49. per tot. Azor. 2. part. instit. mor. lib. 3. cap. 7. quæst. 4. Mandos. ad* Lap. *alleg. 117. litter. B.* & alij, & ità etiam statuit Concilium Tridentinum *sess. 24. de reform. cap. 17.* ibi, *vt in posterum vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, quod quidem si ad vitam eius, cui confertur honestè substentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodò vtrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri.*

3 Ex quo obseruant Doctores, non posse Episcopum absque dispensatione Apostolica tria, aut plura beneficia conferre, etiamsi duo non sufficerent ad substentationem, ità *Salzed. ad Diaz. in Pract. crimin. canon. cap. 49. litt. C. Viuian. in Prax. Iurispatron. part. 2. lib. 6. cap. 10. num. 3.* & alij apud *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 62.*

4 Alij tamen putant, licitum esse absque dispensatione obtinere plura beneficia simplicia, quæ residentiam non requirunt, quando vnum, aut duo non essent sufficientia, & ideò habenti vnum, aut plura beneficia insufficientia posse aliud, seu alia multa conferri vsque ad congruam Beneficiarij substentationem, ità *Nauar. consil. 10. & consil. 35. de Præb. Zerol. in Prax. Episcop. part. 2. ver. conformitas, Barbos. dict. alleg. 62. num. 10. Ricc. in collect. decis. 474. Gonz. super regul. 8. Cancell. glos. 15. num. 39. Flamin. Paris. de Resignat. benefic. lib. 3. quæst. 1. num. 141.* & ità etiam tenuit *Abb. in cap. cum iam dudum, num. 8. de Præb. & consil. 96. num. 2. versic. contrariam sententiam, Lambertin. de Iurepatron. part. 1. lib. 2. quæst. 7. art. 15. num. 3. & seq.* & communem dicit *Hoied. part. 2. de benefic. compatib. cap. 1. num. 15. & 37. in fin.*

Idque probant ex stylo Romanæ Curiæ, quia post publicationem Concilij Tridentini, & eius confirmationem Romani Pontifices sæpissimè concedunt vni Beneficiario multa beneficia simplicia, quæ simul residentiam non requirunt, nec potest dici, Papam in tali casu tacitè dispensare, tum quia hoc tollitur ex *cap. non potest de Præb. in 6.* ibi, *cum verò tibi non obstante, quod aliud beneficium obtinere noscaris, à sede prædicta de aliquo beneficio prouideri contingit, per hoc tecum, vt primum beneficium cum secundo retinere valeas, non intelligitur dispensatum*: tum quia requireretur in tali casu expressa mentio, seu derogatio Concilij iuxta *cap. ex parte de Capel. mon.* vt aduertit *Gonzal. dict. glos. 15. num. 36.* tum etiam quia post Concilium Tridentinum, sicut antea ordinarij communiter contulerunt, & conferunt vni plura beneficia vltra duo, & omnia simul retinentur, dummodò alias non sint incompatibilia, vt obseruat *Garc. dict. part. 11. cap. 5. nu. 323. & seq.* vbi etiam dicit, illud decretum Concilij *sess. 24. cap. 17.* non esse vsu receptum, additque *Ferret. dict. consil. 255.*

num. 3.

num. 3. quod hanc consuetudinem generalem Papa scit,& tolerat.

5 Obseruant 2. duo beneficia curata, vel alias residentiam requirentia non posse simul absque dispensatione Apostolica retineri, etiamsi essent insufficientia *Azor. institut.mor.part.2.lib.3.cap.7.quæst.4. Viuian.in Prax.Iurispatron.part.2.lib.6. cap. 10.num.15. Zerol.in Prax.Episcop.ver.beneficia, §.ad septimum conclus.7.* & ità declarauit Sacr. Congregat. ac *Rota decis.* 310. *num.*4. *part.*2. *Recent.* vt refert *Barbos.dict.part.3.alleg.62.num.*20.licèt contrarium in puncto iuris communis defendi posset per *text.in cap.eam te de ætat. & qualit.*

6 Obseruant 3. ordinarium posse conferre secundum beneficium obtinenti primum sufficiens iuxta suum verum valorem ad honestam ipsius possidentis substentationem, si tempore, quo secundum confertur,non sufficiat propter onus pensionis super tali beneficio impositum: dummodò prouisus post collationem sibi factam huiusmodi pensioni non consenserit *Garc.de Benefic.part.*11. *cap.* 5. *num.* 310. *in fin.* vbi asserit, ità declarasse Sacr. Congreg.*Barbos.part.3.alleg.62.num.7.*

7 Obseruant 4. posse Episcopum beneficium conferre habenti iam in pensionibus Ecclesiasticis sufficientem substentationem, quia pensio non est Ecclesiasticum beneficium,ità resoluit Sacr. Congr. teste eodem *Garc.dict.part.*11.*cap.5.num.* 310. *Barbos. loco cit. dict. num.7. Viuian. part.2.lib.6.cap.10.num.16.* Vnde pensiones non inducunt incompatibilitatem aliquam cum beneficijs *Gonz.super regul.8. Cancell.glos.5. §.5.num.14. Hoied. 2.part. cap.7. num.1. Azor. 2.part. lib.8. cap.10. quæst.8. & cap.12. quæst. 6. Ricc. in Prax. for.Eccles.part.1. resol.272.* etiamsi plures pensiones, quis habeat sub eodem tecto *Gig.de Pensionibus,quæst.32.* quod procedit, quando pensio non assignatur in titulum beneficij,secundùm *Hoied.1.part.cap. 20.num.18.& 22.*

9 Obseruant 5. quod licèt canones vbique damnent pluralitatem beneficiorum, tolerati tamen potest lex contraria in fundatione apposita: quia id non habet perpetuam prohibitionem à iure naturæ, sed dumtaxat à positiuo, ità *Garc. d. part.*11. *c.5.n.* 280. & fuit resolutum in Vallisoletana Archidiaconatus 16. Nouembris 1616. coram Coccino Decano, vt refert *Barbos.de offic.& pot.Episc.p.3.alleg.70.n.* 44. ex quo infert *Gonz.ad reg.* 8. *Cancell. glos.5.n.91.*& alij apud *Barbos.d.p.3.alleg. 60.n.77.* quod minor 14. annorum potest beneficia simplicia adipisci, si ità expresè in fundatione statutum sit.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia compatibilia,quæ dicantur.*
2 *Beneficia incompatibilia ad duo genera reducuntur.*
Quæ sint beneficia incompatibilia primi generis,ibidem.
An beneficium curatum habitu, vel potentia tantum, possit obtineri cum alio actu curato, ibidem.
3 *Quæ sint beneficia secundi generis.*
4 *An dispositio Concilij Tridentini sess.7. de reform. cap.4. procedat in beneficijs simplicibus personalem residentiam requirentibus,& num.5. & 6.*
7 *Qualis residentia requiratur ad hoc, vt beneficium dicatur incompatibile.*
8 *Si quis possit in canonicatu, & parochiali deseruire, an in tali casu hæc beneficia censeantur incompatibilia.*
9 *Quæ beneficia censeantur esse sub eodem tecto.*
10 *Quæ beneficia dicantur vniformia, & quæ difformia.*
11 *Beneficia vniformia sub eodem tecto sunt incompatibilia.*
12 *Iura magis abhorrent,quod quis in eadem Ecclesia habeat duo beneficia etiam simplicia conformia, quam quod in diuersis duo curata.*
13 *Dispensatus ad duo beneficia non censetur dispensatus, vt illa habeat in eadem Ecclesia.*
An possit testator disponere,quod Præsentatus Capellaniam obtineat, quamvis habeat aliam vniformem in eadem Ecclesia,ibidem.
Et an possit Episcopus super hac incompatibilitate dispensare,ibidem.
14 *Beneficia difformia non sunt incompatibilia, & ideò possunt ex dispensatione Episcopi simul retineri in eadem Ecclesia.*
15 *An Canonicus,vel Rector alicuius Ecclesię possit*

possit cum canonicatu, vel Rectoria retinere beneficium simplex intra eamdem Ecclesiam.

An quis possit per substitutum deseruire Capellaniæ existenti in Ecclesia Cathedrali, si illius reditus consistant in distributionibus quotidianis, ibidem.

16 *An possit quis simul retinere Capellaniam vnius Capellæ cum alia Capellania diuersæ Capellæ.*

17 *An huiusmodi beneficia sint incompatibilia, quando essent inter se repugnantia ratione seruitij.*

18 *Et an possit quis sub eodem tecto possidere tria beneficia difformia.*

19 *Obtinens Canonicatum, cui post Concilium Tridentinum iniunctum est onus pœnitentiariæ, non potest aliud beneficium simplex in eadem Ecclesia obtinere.*

Et an hoc procedat in Canonico lectorali, vel magistrali, & ibid.

20 *Quid requiratur ad hoc, vt per assequutionem secundi beneficij incompatibilis vacet primum, & num. 21. & 22.*

23 *An primum beneficium sufficiens adiuctum ipso iure vacet per adeptionem secundi similiter sufficientis.*

24 *An priuatus per sententiam altero ex dictis beneficijs possit validè illud appellatione pendente resignare ad fauorem alterius.*

25 *An valida sit collatio alterius beneficij sufficientis facta per Episcopum habenti iam aliud sufficiens.*

CAP. III.

De beneficijs compatibilibus, & incompatibilibus.

§. I.

Quæ dicantur beneficia compatibilia, & quæ incompatibilia.

1 BEneficia compatibilia ea dicuntur, quæ residentiam non requirunt, aut vnum requirens residentiam cum altero residentiam non requirente *Hoied. part. 2. de Benefic. compatib. cap. 1.*

2 Beneficia verò incompatibilia ad duo genera reducuntur: primi generis sunt ea omnia, quorum alterum vacat ipso iure per assequutionem alterius, qualia sunt duo beneficia curata, duæ dignitates, aut personatus *cap. de multa ex. de Præb. cap. ordinarij de offic. ordin. in 6. extrau. execrabilis eod. tit. de Præb. Concil. Tridentinum sess. 7. cap. 4.* quod autem dicitur de curatis, intellige, dummodò ambo sint actu curata, quia si vnum esset curatum habitu, vel potentia tantum, benè potest obtineri cum alio actu curato *cap. pastoralis 7. quæst. 1. glos. in cap. licet canon. in ver. parochialis de elect. in 6. Bursat. consil. 352. num. 6. Prosp. de Augustin. in Addit. ad Quarant. in Summ. Bullar. ver. Benefic. resignatio versic. nona causa est*, & hanc esse communem testantur *Hoied. part. 2. cap. 6. num. 2. & seq. Paris. de Resignat. Benefic. lib. 3. quæst. 1. num. 94. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. resol. 627.* & ità declarauit Sacr. Congregat. vt refert *Massobr. in Prax. habent. concurs. prælud. 3. de Eccles. Paroch. num. 16. & seq.* & resoluit Rota coram *Seraph. decis. 936. num. 2.* vbi etiam dicitur, quod in impetratione Ecclesiæ parochialis habitu tantum, & non actu, non est necessaria expressio curæ: reducitur tamen illud beneficium ad actum curæ per reuersionem Parochianorum ad desertam parochiam, & tenetur ipse beneficiarius infra spatium sex mensium vnum ex præfatis dimittere iuxta *Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 17.* vt notat etiam *Prosp. de August. loco cit. Rot. decis. 484. part. 1. Diuers.*

Eiusdem generis sunt beneficia illa, quæ habent aliquam iurisdictionem annexam, vt visitandi, corrigendi, excommunicandi, aut si quis haberet dignitatem, & curatum *extrau. execrabilis de Præb. Hoied. part. 1. de Benefic. incompatib. cap. 16. num. 1. & seq.* vel Vicariam perpetuam, & curatum *clem. 1. de offic. Vicar. Paris. de Resignat. Benefic. lib. 3. quæst. 1. num. 118.* & alij communiter, idem dicendum, si quis haberet duas parochiales in commendam perpetuam *Concil. Trident. sess. 7. de reform. cap. 4. Hoied. part. 1. cap. 14. à num. 16. vsque ad fin. Paris. dict. lib. 3. quæst. 1. num. 110.* aut duas Vicarias perpetuas *clement. 1. de offic. Vicar. Hoied. dict. part. 1. cap. 15. num. 18. & 19.*

3 Beneficia verò incompatibilia secundi gene-

generis sunt reliqua beneficia residentiam requirentia, quæ simul quidem licitè retineri non possunt absque dispensatione, tamen non ità pugnant, vt alterum vacet ipso iure, sed datur optio detinenti, vt vnum eorum eligere possit: altero verò potest per superiorem priuari iuxta *cap. referente de Præb. Nauar. consil.* 25. *num.* 1. *de Præb. Less. de Iustit. & Iur. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 140. & 144. *Piasec. in Prax. Episcop. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 25. & 26. quibus adde *Lap. alleg.* 117. vbi dicit, quod omnia alia beneficia præter illa, de quibus statuitur in dicto *cap. de multa, & extrauag. execrabilis*, quamvis sint ex aliqua causa incompatibilia, non vacant ipso iure: quod procedere etiam post Concilium Tridentinum *sess.* 7. *de reform. cap.* 4. dicit *Prosp. de August. ad Quarant. in ver. beneficiorum resignatio, versic. nona causa est, &c. in* 4. *conclus.* tum quia nulla pœna ipso iure incurritur, nisi in casibus in iure expressis, tum quia *Concil. dict. sess.* 7. *cap.* 4. nihil de nouo addit, sed tantum nouum vinculum imponit, vt dixit *Rota decis.* 484. *num.* 4. *part.* 1. *Diuers.*

4 Ex quo inferunt nonnulli Doctores, quod si quis haberet canonicatum in vna Ecclesia, & consequeretur alium canonicatum in alia Ecclesia, primus canonicatus ipso iure non vacaret: & ideò possessor primum canonicatum huiusmodi posset ad fauorem alterius resignare, quia in tali casu à se ius minimè abdicauit *Lap. dict. alleg.* 117. *Paris. de resignat. benefic. lib.* 3. *quæst.* 1. *num.* 131. quod non procedit respectu eorum, qui possident beneficia curata, dignitates, aut personatus, & deinde alia similia beneficia retinere præsumunt: quia cum hoc casu prima vacent ipso iure iuxta dispositionem *dict. cap. de multa, & extrauag. execrabilis, & Concilij Tridentini dict. sess.* 7. *cap.* 4. ideò non possunt ad fauorem alterius resignari, cum omne ius in tali casu amittatur *Ricc. in Prax. for. Eccles. part.* 2. *resol.* 100. & communem dicit *Paris. loco cit. dict. lib.* 3. *quæst.* 1. *num.* 50. & *seq.*

5 Sed alij veriùs putant, Concilium Tridentinum *loco cit. dict. cap.* 4. locum habere non solum in beneficijs curatis, personantibus, & dignitatibus iuxta *cit. cap. de multa*, sed etiam in simplicibus beneficijs personalem residentiam requirentibus, vt sunt Canonicatus, vel portiones in Cathedralibus, & collegiatis, quæ hodiè requirunt residentiam, ex eodem Concilio *sess.* 24. *de reform. cap.* 12. *versic. præterea obtinentibus*, atque etiam in quibuscunque alijs beneficijs etiam Capellanijs, quę ex fundatione, vel consuetudine dictam residentiam requirunt: quia hodie per Concilium prædictum loco cit. extenditur vacatio ipso iure ad omnia incompatibilia, sic enim disponit, *Quicunque de cætero plura beneficia curata, aut alias incompatibilia beneficia Ecclesiastica, siue per viam vnionis ad vitam, seu commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo contra formam sacrorum canonum, & prę-sertim constitutionis Innocentij III. quæ incip. de multa, recipere, ac simul retinere præsumpserit, beneficijs ipsis iuxta ipsius constitutionis dispositionem ipso iure, etiam præsentis canonis vigore priuatus existat*; Ex quo clarè constat, Concilium loqui de quibuscunque incompatibilibus, nec se restringit *ad dict. cap. de multa*, quia dicit *præsertim*, quæ dictio est ampliatiua, & quoad vacationem inducit vacationem secundum terminos *cap. de multa*, illud extendendo ad quæcunque beneficia incompatibilia, ità pluries *res. Rota, & præsertim decis.* 483. *num.* 4. *part.* 1. *Diuers.* & censuit etiam Sacr. Congregat. teste *Garc. de Benefic. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 83. & *seq. Gonz. ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 15. *num.* 16. & *seq.* & hanc sententiam tenuit etiam *Azor.* 2. *part. lib.* 6. *cap.* 13. *quæst.* 2. & *seq. Guttier. consil.* 10. *num.* 3. & 4. *Hoied. part.* 1. *de Benefic. incompatib. cap.* 9. *num.* 5. *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 62. *num.* 28. *Ricc. in Prax. for. Eccles. part.* 1. *resol.* 343. *num.* 13. *versic. quoad tertiam, & part.* 3. *resol.* 302. & 470. vbi plures Rotæ decisiones refert.

6 Ex quo infertur, quod si Canonicus, aut curatus, qui tenetur continuò residere, obtineat beneficium simplex residentiam requirens, vt si teneatur ex institutione fundatoris celebrare Missam per seipsum, tunc obtenta pacifica possessione huius secundi beneficij vacaret eo ipso Canonicatus, seu Ecclesia parochialis *Hoied. part.* 1. *de Benefic. incompatib. cap.* 17. *num.* 44. & 45. & ideò posset alteri de iure

iure conferri, quamvis possessio tradi non possit, nisi vocato primo possessore *cap. licèt Episcopus de Præb. in 6.* nec haberet locum in tali casu dispositio regulæ de Triennali, quia præsumpta dispensatio, in qua fundatur dicta regula, non procedit contra decreta Concilij Tridentini; vt declarauit Sacr. Congreg. ac Rota Romana teste eodem *Garc. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 379. idemque dicendum est de obtinente Capellaniam cum onere celebrandi certas Missas, & coadiuuandi in cura animarum, vel inseruiendi in Choro; hoc enim beneficium est incompatibile cum alio beneficio personalem residentiam requirente, vt censuit Sacr. Congregat. teste *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part.* 2. *alleg.* 24. *num.* 47.

7 Aduertunt tamen Doctores, quod hęc intelligenda sunt de illis beneficijs, quæ requirunt residentiam præcisam, seu continuam simpliciter, & respectu tituli; secus esset si requirerent residentiam non perpetuam, sed ad tempus, vel non præcisè, seu simpliciter, sed causatiuè, vt quia inducunt priuationem fructuum, si beneficiatus non resideat, non autem tituli: quia tunc beneficium non dicitur incompatibile, nec vacat primum per assequutionem secundi, *Host. in cap. fin. num.* 4. vbi etiam *Abb. num.* 4. *Io. Andr. num.* 6. *Imol. num.* 13. *de Cler. non resid. Graff. decis. aur. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 97. *num.* 18. *Put. decis.* 441. *num.* 4. *lib.* 1. *Caualer. decis.* 551. *num.* 6. & alij, quos refert, & sequitur *Gonz. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 15. *num.* 22. & 23.

8 Addit *Ricc. in Prax. for. Eccles. part.* 1. *resol.* 343. quod si quis posset in Canonicatu, & parochiali deseruire, hæc beneficia non censeretur incompatibilia, & ità etiam videtur sentire *Rot. decis.* 483. *part.* 1. *Diuers.*

§. II.

An, & quando beneficia sub eodem tecto sint incompatibilia.

HIc non loquimur de beneficijs, quæ residentiam requirunt, vt sunt dignitates, Canonicatus, &c. hæc enim simul retineri non possunt non solum in eadem Ecclesia, sed neque in diuersis Ecclesijs *Staphil. in tract. de Gratijs expectat.* §. *secunda forma, Put. decis.* 189. *part.* 3. *Paris. de Resignat. benefic. lib.* 3. *num.* 106. & 107. & alij communiter.

9 Ea igitur beneficia censentur esse sub eodem tecto, quæ sunt intra eamdem Ecclesiam, vel intra parietes, vel ambitum eiusdem Ecclesiæ, puta si beneficium situm sit in Capella, claustro, cœmeterio, seu ambitu contiguo Ecclesiæ: tunc enim censetur esse in eadem Ecclesia *Hoied. part.* 1. *de benefic. incompatib. cap.* 20. *num.* 27. *Garc. de benefic. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 258. & 259. *Prosp. de Augustin. loco supra citat. versic. nona causa est, &c. in* 3. *conclus. Gonz. ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 10. *num.* 33. *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 62. *num.* 15. secus si Capella, seu cœmeterium non essent Ecclesię contigua, sed extra septa illius; tunc enim beneficium ibi situm non censetur esse in Ecclesia maiori, seu principali, quamvis fortasse Capellanus teneretur aliquas functiones peragere in Ecclesia maiori, videlicet interesse diuinis, vel celebrare in festiuitatibus, vel similia, quia attendendus est locus, vbi beneficium est situm, vt *dict. Garc. loco cit. num.* 259.

10 Huiusmodi autem beneficia alia sunt vniformia, alia difformia: vniformia censentur ea, quæ sunt instituta ad vnum, & eumdem finem, & ad eadem munera, seu onera; difformia verò sunt ea, quorum finis, seu onus diuersum est, & separatum, puta si vnum est in vno loco, & alterum in alio situm, & vnum habet vnum onus, & alterum aliud *Nauar. consil.* 16. *de Præb.* & alij apud *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part.* 2. *alleg.* 24. *num.* 47. His præmissis.

11 Dico 1. quod beneficia vniformia, etiam simplicia sub eodem tecto, siue in eadem Ecclesia sunt incompatibilia, & ideò primum beneficium vacaret ipso iure per assequutionem alterius *Nauar. loco cit. Graff. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 97. *num.* 18. *Rebuff. in concord. in rubric. de mandat. Apostolic.* §. 1. *versic. ità tamen, Hoied. part.* 1. *cap.* 20. *num.* 26. *Ferrett. consil.* 255. *num.* 4. vbi de communi *Prosp. de Augustin. ad Quarant. in ver. beneficiorum resignatio, versic. nona causa est in* 3. *conclus. Piasec. in Prax. Episcop. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 25. *Gonz.*

ad

ad. reg. 8. *Cancell. glos.* 10. *num.* 34. *Bar-
bos. d. par.* 3. *all.* 72. *nu.* 12. *& seq. Man-
tic. dec.* 118. *per tot.* quod procedit etiam-
si talia beneficia essent insufficientia; que-
madmodum enim non possunt retineri
duo beneficia etiam insufficientia, quan-
do residentiam requirunt, vt diximus su-
pra, ità etiam non possunt retineri duo
conformia sub eodem tecto, quamuis
simplicia, & insufficientia: quia iura ma-
12 gis abhorrent, quod quis in eadem ec-
clesia habeat duo beneficia etiam simpli-
cia conformia, quam quod in diuersis
duo curata, vel duas dignitates, vt dicit
Ferrett. consil. 255. *numer.* 4. *Rebuff. in
Concordat. in rubr. de mandat. Apostolic.
§.* 1. *vers. ità tamen Paris. de Resign. bene-
f. lib.* 3. *qu.* 1. *num.* 122. *Mantic. d. decis.*
118. *numer.* 4. quicquid dicat *Zerol. in
Prax. ver. beneficia* §. *ad septimum concl.*
6. Vnde dispensatus ad duo beneficia ne-
13 quaquam censetur dispensatus, vt illa
habeat in eadem ecclesia, nisi expresse
fuerit dictum, etiamsi in dispensatione
adesset clausula, motu proprio, vt di-
cit *Paris. d. libr. terzo quæst.* 1. *numero*
125. nec posset testator, seu Patronus
disponere, quod præsentatus Capella-
niam obtineat, quamuis habeat aliam
vniformem in eadem ecclesia *Mantic.
decision.* 118. *numer.* 17. nec potest Epis-
copus super hac incompatibilitate dis-
pensare *Rebuff. & Ferrett. locis cit. Bar-
bos. d. par.* 3. *alleg.* 62. *numer.* 12. & alii
apud *Paris. vbi supra numer.* 124. *vbi de
communi.*
14 Dico 2. quod beneficia difformia non
sunt incompatibilia, & ideò possunt ex
dispensatione Episcopi simul retineri in
eadem ecclesia, seu sub eodem tecto *Nau.
d. cons.* 16. *de præb. Rebuff. in Concordat.
tit. de mandat. Apostol. §.* 1. *vers. ità ta-
men, Nicolaus de Milis. in Repertor. ver.
beneficium* §. *beneficia plura in fin.* & est
communis opinio, vt dicit *Paris. d. lib.* 3.
q. 1. *num.* 128. & hanc esse communio-
rem, & veriorem dicit *Gonz. super regul.*
8. *Cancell. glos.* 10. *num.* 41. *Garc. de Be-
nef. par.* 11. *cap.* 5. *num.* 235. *& seq.* & cen-
suit etiam Sacr. Congr. teste *Barbos. d.
par.* 3. *alleg.* 62. *numero* 17. & refertur
etiam inter *decis. nouiss. Diuers. par.* 4.
decis. 76. *quicquid dicat Hoied. par.* 2.
capit. 20. *numer.* 25. *& alij.*
15 Hinc sequitur, quod Rector alicuius
ecclesiæ potest cum Rectoria, siue suo be-
neficio curato retinere Capellaniam, seu
beneficium simplex intra eamdem eccle-
siam, modò non requirat residentiam
Lap. all. 116. *numer.* 3. *vers. in contrarium
arguitur, Nau. d. cons.* 16. *de Præb.* quod
procedit, etiamsi Capellania habeat an-
nexum onus celebrandi certas Missas,
quia non ideò requireret residentiam, sed
illi posset deseruiri per substitutum, excep-
tis Capellaniis existentibus in ecclesijs
Cathedralibus, quarum reditus consiste-
rent in distributionibus quotidianis, aut
si contrarium expresse esset dispositum
in fundatione; tunc enim Beneficiatus
non posset per alium seruire, vt dicunt
Doctores apud *Barbos. de offic. & pot. E-
pisc. p.* 2. *alleg.* 44. *numer.* 44. idem dicen-
dum de Dignitate, seu Canonico, qui
vna cum Canonicatu potest similiter in
eadem ecclesia retinere Capellam, seu be-
neficium simplex residentiam non requi-
rens, *Mohed. decis.* 15. *de præb.* item pos-
set quis in eadem ecclesia simul retinere
16 Capellaniam vnius Capellæ cum alia
Capellania diuersæ Capelle, vt d. *Zerol.
in Prax. Episc.* 2. *par. ver. beneficium §.*
13. *Gonz. loco cit. numer.* 33. *Io. Franc.
Leo. in Thes. for. eccles. par.* 2. *capit.* 3. *nu-
mer.* 12 *& cap.* 8. *num.* 55. præsertim si
in aliquo loco talis adesset consuetudo
Hoied. d. par. 1. *de Benef. Incompat. capi-
t.* 20. *num.* 25. *Garc. par.* 11. *cap.* 5. *num.*
234.
17 Limita 1. quando huiusmodi beneficia
essent inter se repugnantia ratione seruitij
tunc enim essent incompatibilia, *vt di-
cit Garc. de Benef. par.* 11. *cap.* 5. *numero*
235.
18 Limita 2. vbi quis sub eodem tecto
possideret tria beneficia quamuis diffor-
mia, quia vltra duo absque dispensatione
apostolica retineri non possunt ità vt
consuetudo in contrarium non valeret
Ferrett. cons. 255. *num.* 4. *Put. decisione*
466. *num.* 3. *lib.* 2. *Garc. p.* 11. *cap.* 5. *nu-
m.* 238.
19 Vnde obtinens Canonicatum, cui post
Concilium Tridentinum iniunctum
est onus Pœnitentiariæ, non potest
aliud beneficium simplex in eadem eccle-

sia obtinere, cum Pœnitentiarius iam habeat officium Pœnitentiariæ, & insuper Canonicatum tali officio annexum: & ideò non potest esse in eadem ecclesia triplex; quamuis enim officium Pœnitentiarii per se non habeat fructus, & beneficium sine fructibus non inducat incompatibilitatem, sufficit tamen, quod habeat fructus ratione adiuncti, seu annexi Canonicatus, *vt censuit Sac. Congreg. teste Garc. d. p. 11. num. 249. & seq.* vbi etiam obseruat, quod ista ratio considerata in Pœnitentiario non militat in Canonico lectorali, aut magistrali, quia in eo solum consideratur Canonicatus, & præbenda cum tali onere, & non tale officium, cui sit annexus Canonicatus.

§. III.

Quando primum beneficium incompatibile vacare censeatur per assequutionem secundi incompatibilis.

20 VT per assequutionem secundi beneficii incompatibilis vacet primum, non sufficit sola collatio, & acceptatio beneficii incompatibilis, sed requiritur primò adeptio possessionis secundi pacificè, *vt resoluit Rota Romana, ac Sacr. Congreg. apud Ricc. in Prax. for. eccles. p. 3. res. 302.* vel quod per prouisum fiet, quominus eam adipiscatur *capit. licet Episcopus d. Præb. in 6. extrauag. execrabilis §. qui verò eod. tit. Ab. in d. cap. de multa nu. 16. de Præb. & alij apud Garc. par. 11. cap. 5. num. 100. & notat etiam Diaz. in Pract. crim. canon. cap. 49. num. 9. Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 57. nu. 201. Mohed. dec. 8. alias 161. nu. 1. & 2. de Concess. Præb.*

21 Secundò requiritur, vt prouisus possit percipere fructus *Garc. d. par. 11. ca. 5. n. 123. Barbos. par. 3. all. 57. nu. 201. & alij communiter*, & ideò si per aliquod tempus essent alteri ex priuilegio reseruati, non vacaret primum beneficium per illud tempus quo alii ex priuilegio, aut consuetudine perciperent fructus *cap. si tibi concesso, vbi Doctores de Præb. in 6. Staphil. de qual. & stat. Benef. numer. 53.* idem esset, si possessio sit plena, quia tunc non tenetur prouisus dimittere primum incompatibile, *vt decisum refert Ricc. in Prax. for. eccles. par. 3. res. 302.* & ideò ad hunc effectum non solum requiritur, quod habeat pacificam possessionem beneficii, aut exercitii curæ, *vt d. Staphil. loco cit.* sed requiritur etiam administratio bonorum ecclesiæ, vel maioris partis ipsorum *Sarn. de Trienn. q. 53. vers. & ideò Seraphin. dec. 953. nu. 1.* quamuis enim pacifica possessio solius curæ, aut minoris partis fructuum satis sit quo ad ordinum promotionem ità vt infra annum promoueri teneatur, *vt d. glos. in d. cap. si tibi concesso in ver vacare*, non tamen sufficit quoad inducendam vacationem ipso iure primi beneficii *Sarnen. loco cit. & communem dicit Staphil. vbi supra nu. 53. Ric. in Prax. par. 3. res. 302.* vbi dicit; quod beneficium incompatibile non amittitur ex impetratione secundi, nisi impetrans sit plenè consequutus secundum: & hoc maxima ratione constitutum est, nè Clericus dimittendo primum beneficium interim mendicare cogatur *glos. cit. in d. ca. si tibi concesso Piasec. in Prax. episc. par. 2. cap. 5. nu. 25.*

22 Tertiò requiritur, quod à die possessionis pacificæ secundi beneficii lapsi fuerint duo menses, qui dantur ad dimittendum primum incompatibile *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 57. num. 45. 77. & 201. Seraphin. dec. 997. nu. 10. Gabr. cons. 193. num. 7. & 8. lib. 1.* qui dicunt, quod si intra duos menses superuenerit lis, Beneficiatus retinere adhuc potest primum, quousque possessionem secundi pacificam habeat: & hoc procedit in omni molestia, siue iudiciali, siue extraiudiciali, siue de iure, siue de facto *Seraphin. d. dec. 997. num. 5. Sarnen. de Trienn. q. 53. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 3. res. 302.* si verò intra dictos duos menses lis mota non fuerit, tunc elapsis duobus mensibus prius beneficium vacare censetur *Garc. d. par. 11. cap. 5. num. 114.*

§. IV.

§. IV.

An primum beneficium sufficiens ad victum ipso iure vacet per adeptionem secundi similiter sufficientis.

HIs addi potest aliud genus incompatibilitatis, quando scilicet vtrumque est per se sufficiens ad substentationem iuxta Concilium Tridentinum *sess.* 24. *de ref. cap.* 17. vt aduertit etiam *Nau. cons.* 17. *de Preb. Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 2. *res.* 100. *numer.* 2. *vers. tertium caput, Graff. in Decis. aur. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 97. *nu.* 17.

Hic autem non loquimur de Beneficijs residentiam requirentibus: certum enim est ex his, quæ supra diximus, quod vacat ipso iure primum per adeptionem secundi, si vtrumque residentiam requirit: sed sermo hic est, quando vel omnia sunt simplicia residentiam non requirentia, vel quando vnum tantummodò residentiam requirit, & aliud est simplex.

23 Communis est Doctorum opinio, quod habens duo beneficia, quorum vtrumque est sufficiens per se ad victum, non est priuatus primo ipso iure per assequutionem secundi similiter sufficientis, quãdo vtrumque personalem residentiam non requirit, *ità Nau. cons.* 13. *num.* 3. & *sequ.* & *cons.* 17. *de Preb.* & ità fuisse decisum in Rota refert *Gonz. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 15. *numer.* 26. qui de praxi vniuersali, & communi vsu testantur, potest tamen altero legitimè priuari iuxta dispositionem *Concilij d. sess.* 24. *capit.* 17. vt dicunt Doctores citati cum *Diaz. in Pract. crimin. canon. capit.* 49. *num.* 5. data illi electione, seu optione, vt alterum, quod maluerit, retineat *iuxta cap. referente de preb. Lap. all.* 116. *in fin. Piasec. in Prax. Episc. parte secunda res.* 100. *nu.* 2. *vers. tertium caput*, & decisum refert *Barbos. de offic. & pot. Episc. par.* 3. *alleg.* 62. *nu.* 3.

24 Sed quæres, an priuatus per sententiam altero est dictis beneficiis possit validè illud appellatione pendente resignare ad fauorem alterius? affirmat Genuens. *in Prax. Archiep. cap.* 53. *numer.* 9. vbi refert ità resoluisse *Rotam in Legionen. Canonicatus* 15. *Febr.* 1593. *coram Arigonio*, tum quia Beneficiatus non est priuatus in tali casu ipso iure, tum quia pendente iudicio nullitatis, & iniustitiæ adhuc ius manet in eo, qui est priuatus *Put. decis.* 30. *num.* 3. *lib.* 1.

25 Quæres 2. an valida sit collatio alterius beneficij sufficientis facta per Episcopum habenti iam aliud sufficiens? affirmatiuè respondet Garc. *de Benef. par.* 11. *cap.* 5. *numer.* 383. *Paris. de Resign. Benef. lib.* 3. *qu.* 1. *num.* 129. quibus adde *Seraph. decis.* 774. vbi dicit, quod *Concilium d. sessione* 24. *capitolo* 17. non prohibet assequutionem, sed tantum retentionem.

SVMMARIVM.

1 *Quæ beneficia censeantur ad victum sufficientia*, & *num.* 2. 3. & 4.
5 *Nomine victus*, & *substentationis accipitur id, quo Beneficiatus indiget ad se, familiamque suam substentandam.*
6 *In hoc non habetur ratio patrimonij.*
7 *Non omne beneficium sufficiens ad ordinem sacrum sufficit etiam ad decentem beneficiarij substentationem.*

CAP. IV.

Quę beneficia censeantur ad victum sufficientia.

1 IN hoc etiam diuersæ sunt Doctorum sententiæ: alii enim dicunt, beneficium esse sufficiens, si ascendat ad summam 200. florenorum, *de quo vide Zerol. in Prax. Episc. par.* 1. *ver. beneficia* 8. *conclus.* alii tenent, beneficium valoris 15. libr. Parisiensium dici sufficiens, vt refert *Nauar. de orat. miscell.* 62. *num.* 3. *Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 3. *resol.* 473. alii putant, beneficium sufficiens ad substentationem esse, si ex illo 100. ducati percipiantur, vt *ex Conc. Trid. sess.* 24. *de ref. cap.* 13. *dicit Marcell. Vulp. in Prax. Iudic. for. eccles. ca.* 48. *nu.* 59.

2 Verum quia hoc non est à iure definitum, beneficium sufficiens erit id, quod vir prudens, & bonus arbitrabitur, esse

tale habita ratione qualitatis personarum, locorum, & temporum: nam determinatio eorum, quæ indeterminatè à iure statuuntur, relinquitur arbitrio boni viri *Nauar. loco cit. miscell. 62. num. 5. & seq. Barbos. de off. & pot. Episc. par. 3. alleg. 62. numer. 11. Ricc. in Prax. vt supra par. 2. res. 439. Paris. de Resign. Benefic. lib. 5. qu. 6. num. 133. & seq.* æstimanda sunt etiam beneficiati merita, ac labores: ob hanc enim causam beneficiatus, in quem meritorum prærogatiua concurrit plusquam alii eiusdem ordinis, & status, sed minus ecclesiæ vtiles, ad substentationem suam ex reditibus ecclesiasticis accipere potest, *idem Nauar. in tract. de Reditib. eccles. qu. 1. monit. 36. nu. 3. Layman. in Theol. mor. li. 4. tract. 2. ca. 3. nu. 2. vers. insuper.*

3 Quare *Nau. de orat. Miscell. 16. num. 7. Azor. 2. par. lib. 6. capit. 10. quæst. 9. Filliuc. tract. 41. cap. 7. qu. 4. numer. 20.* quos refert, & sequitur *Bonacin. tom. 1. in tract. de obligat. beneficiar. disp. 4. pun. 2. num. 8.* in assignanda quantitate cuilibet Beneficiario sufficiente hanc rationem habuerunt, vt scilicet, pro Beneficiario infimæ sortis ea quantitas sufficiat, qua ipse, famulus vnus, coquus, & equus ali possit: pro beneficiario Doctore, aut simili ea quantitas satis sit, qua ipse famuli duo, coquus, & equus iuxta patriæ morem substentari queant: pro beneficiario nobiliori ea quantitas ad victum assignetur, qua ipse, famuli tres, vel quatuor, equi duo cum curru coquo, & Rhedario ali possint, & sic de cæteris. habita ratione qualitatis personæ, aliarumque circumstantiarum.

4 Quia verò huiusmodi regula procedere non potest in omnibus locis præsertim angustis, tutius erit, vt quisque secum iudicet consultis viris prudentibus, ac timentibus Deum, an vnum, vel duo beneficia ad sui substentationem sufficiant habita ratione qualitatis personæ, & consuetudinis regionis, *Zerol. in Prax. Episc. par. 1. ver. Beneficia §. ad septimum 8. conclus. Gonzal. ad Reg. 8. Cancellar. glos. 15. numer. 39. Piasec. in Prax. Episc. par. 2. capit. 5. numer. 27. Barbos. in cap. eam te numer. 8. de ætat. & qual.* & ad id potest multum iuuari reputando secum, quot aureos ipse erogaret in victum honestum, & necessarium alicuius eiusdem conditionis, & ordinis, ad quem decenter alendum obligaretur ex aliqua vltima voluntate: vel contractu, aut ex pietate paterna, vel cognatione, vt not. *Nau. de orat. d. Miscell. 62. in fin.* nomine verò victus, & sub-

5 stentationis accipitur id, quo Beneficiarius indiget ad se, familiamque suam honestè substentandam, vt sunt cibus, vestitus, habitatio, & medicinæ *Bonacin. in d. Tract. de obligat. Beneficiar. disput. 4. pun. 2. numer. 8. circa med.* item apparatus domus seu habitationis; cum enim non sit omnium par conditio, potest vnus splendidiorem, ac pretiosiorem supellectilem habere, sicut & ampliorem familiam, & lautiorem mensam, vt d. *Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. res. 439.*

6 & in hoc non est habenda ratio patrimonij, quod potest Clericus conseruare, & fructus Beneficiorum in proprios vsus conuertere *Fel. in cap. postulasti numer. 6. de rescript. Couar. in cap. 1. numer. 2. de Testam. Nauarr. de Redit. eccles. quæst. 1. monit. 30.* quos refert, & sequitur *Piasec. in prax. Episc. par. 2. cap. 5. numero 27.* vbi etiam testat. de communi, quibus adde *Sylu. in ver. Clericus 4. quæs. 16. Graff. p. 1. lib. 2. ca. 100. nu. 23. & 24. Bellet. Disquis. Cleric. tit. de Bon. Cleric. §. 6. num. 7.*

7 Obserua tamen: non omne beneficium sufficiens ad ordinem sacrum sufficere etiam ad decentem Beneficiarii substentationem: quia tali casu beneficium aureorum 30. 40. vel 50. quæ communiter assignari solent ad effectum suscipiendi sacros ordines, sufficeret etiam ad effectum, de quo agimus; aliud enim est posse viuere honestè, nè cogatur mendicare, aliud posse viuere decenter, quo casu multa alia requiruntur, vt rectè declarat *Nau. de orat. dict. Miscell. 62. numero 8.* nam Beneficiati debent viuere non cum penuria, sed commodè, & congruè *Ricc. in Prax. vt supra par. 3. resolut. 469.* Hinc dixit glos. *in cap. 1. ver. absque penuria destat Regul. in 6.* quod Canonico Bononiensi ad viuendum sine penuria sufficerent 25. floreni, ad viuendum

autem

autem commodè non etiam centum: & Sac. Congregatio censuit, quod habens Canonicatum, & duo simplicia beneficia, quorum omnium annui reditus secundùm communem æstimationem non ascenderent ad summam 125. ducatorum, non prohibetur à Concilio Tridentino, quin ea omnia retinere possit, vt refert *Zerol. loco cit. ver. beneficia* §. *ad septimum* 8. *conclus.*

SVMMARIVM.

1 *An si adhibeantur examinatores non synodales, concursus sit validus.*

2 *Quando expiret facultas examinatorum.*
Annus celebrandi synodum currit à die Synodi vltimo loco celebratæ, ibidem.

3 *Examinatores synodales iurare debent, se fideliter munus exequuturos, & quomodo probetur tale iuramentum.*

4 *Item tenentur facere relationem Episcopo quoad scientiam, mores, ætatem, & reliqua.*

5 *Non possunt quidquam occasione examinis accipere, & quam pęnam incurrant accipientes in hoc casu.*

6 *An possint eligi plures examinatores vltra sex.*

7 *An requiratur nouum examen in eo, qui alias examinatus, & approbatus fuit ad aliud beneficium parochiale.*

8 *Quem terminum præfigere debet Episcopus in edicto pro habendo concursu.*

9 *An possit Episcopus aliquem admittere ad concursum post elapsum terminum.*

10 *Elapso termino edicti potest Episcopus inchoare examen, non tamen claudere, vbi plures fuerunt descripti.*

11 *Si nulla apposita est dies certa in edicto pro inchoando concursu, non potest inchoari examen absque citatione.*

12 *An subsistat examen factum ante lapsum termini in edicto expresi.*

13 *An sit proponendum nouum edictum, quando vnus tantum descriptus fuit, vel si inter plures descriptos vnus tantum die præfixo compareat.*

14 *Quando possit Episcopus absque concursu parochiale beneficium conferre.*

15 *Non potest Episcopus prohibere Curatis, nè accedant ad concursum aliarum parochialium ecclesiarum.*

16 *Beneficia parochialia intra sex menses conferri debent.*
Quid facere teneatur Episcopus, si parochiales ecclesiæ vacant in mensibus sedi apostolicæ reseruatis, ibidem.

17 *Quando Episcopus possit conferre beneficia vacantia in Romana Curia, vel in mensibus sedi apostolicæ reseruatis, & n.* 18. *&* 19. *Regulæ Cancellariæ expirant morte conditoris, ibidem.*

20 *Cætera item beneficia infra sex menses conferenda sunt, & à quo tempore currant prædicti sex menses.*

21 *Elapso dicto tempore non potest ordinarius amplius conferre, sed collatio deuoluitur ad Superiorem.*

22 *Si Prælati Episcopo inferiores intra dictũ tempus non conferant, potestas deuoluitur ad ipsum Episcopum, etiamsi collatores sint Regulares: fallit si ad inferiores, & Episcopum communiter spectaret collatio.*

23 *Deuoluitur etiam potestas conferendi ad superiorem, si ij, ad quos collatio spectat, prouident indignis, vel incapacibus.*

24 *Scientia vacationis beneficij præsumitur in Prælato, qui residet in sua Diœcesi, hæc tamen non sufficit ad effectum deuolutionis, sed certa scientia probanda est.*

25 *Superior, ad quem fit deuolutio, habet etiam sex menses ad conferendum à die deuolutionis.*
An valeat collatio facta ab ordinario post deuolutionem, ibidem.

26 *Si Patronus laicus intra quadrimestre non præsentauerit, Episcopus à tempore vltimæ diei quadrimestris potest infra sex menses beneficium conferre.*

27 *Si Episcopus tempore debito beneficium conferat, & prouisio ex aliqua causa non fuerit effectum sortita, non deuoluitur in tali casu potestas conferendi.*

28 *Episcopo habenti instituere nullum tempus præfixum est, intra quod facienda sit institutio, potest tamen Superior Episcopi negligentium supplere.*
Limitatur in beneficijs parochialibus iurispatronatus, ibidem.

29 *An præfixum sit à iure tempus ad conferenda beneficia resignata ex causa permutationis.*

30 *Item an ad possessionem beneficij per mor-*

tem vacantis certum à iure tempus sit præfixum.
31 *An valida sit electio digni omisso digniore.*
32 *Episcopus conferens parochialem Ecclesiam digno omisso digniore mortaliter peccat.*
Episcopus non tenetur perquirere extra Diœcesim, vt meliores habeat, ibidem.
33 *Quinam dicatur dignior in tali casu.*
34 *Nobilis ignobili est præferendus.*
35 *Item minus doctus modò idoneus, cuius prudentia, & mores sunt noti, præferendus est doctiori, cuius vita ignoratur.*
36 *Ciuis extraneo cæteris paribus est præferendus.*
37 *An Episcopus possit conferre parochialem Ecclesiam Sacerdoti, qui vnum tantum examinatorum suffragium habuerit.*
38 *An in alijs beneficijs curam animarum non habentibus licitum sit eligere dignum omissio digniore.*
39 *Ad Parochiale beneficium, quæ ætas requiratur.*
40 *Electus ad Parochialem Ecclesiam tenetur infra annum ad Sacerdotium promoueri, alias priuatus est ipso iure beneficio parochiali, & tenetur dimittere beneficium vna cum fructibus, & quando hoc procedat.*
41 *Limitatur, quando Parochus legitimo fuit impedimento detentus.*
42 *Item limitatur in Capellania requirente ordinem Sacerdotalem.*
Quando obtinenti huiusmodi Capellaniam concedatur annus ad suscipiendum Sacerdotium, ibidem.
43 *Item limitatur quoad obtinentes Decanatum, seu alias dignitates, vel beneficia, quę curam animarum habent annexam.*
44 *Quæ ætas requitatur in Dignitate, seu Canonico, cui accessoriè vnita sit parochialis.*
45 *Qui beneficium parochiale accipit animo non suscipiendi Sacerdotium, tenetur ad restitutionem fructuum perceptorum, & quando hoc procedat.*
46 *Quid si accipiat animo sumendi Sacerdotium, & postea voluntatem mutet.*
47 *Et quid, si quis adeptus fuerit Canonicatum sine intentione suscipiendi ordinem sacrum, quem habet annexum.*
48 *Canonicus non recipiens ordinem suo Canonicatui annexum peccat mortaliter, priuatur voce in capitulo, & dimidia parte distributionum, & potest etiam Canonicatu priuari.*
49 *Quam ætatem habere debet prouisus de Canonicatu in Ecclesia Collegiata.*
50 *An Canonicus coadiutor debeat esse constitutus in ea ætate, quæ ad illum Canonicatum obtinendum requiritur.*
51 *An detur appellatio ab electione Episcopi, & num. 52.*
53 *An detur appellatio à reprobatione examinatorum.*

CAP. V.

De Beneficiorum concursu.

§. I.

An validus sit concursus Ecclesiarum parochialium habitus coram examinatoribus non Synodalibus.

1 NEgatiuè respondent Doctores communiter ex *Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 18. ibi, examinatores autem singulis annis in Diœcesana Synodo ab Episcopo, vel eius Vicario ad minus sex proponantur, qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur, adueniente que vacatione cuiuslibet Ecclesiæ tres ex illis eligat Episcopus, qui cum eo examen perficiant.*

Ex quo etiam obseruant Doctores, adeò necessariam esse qualitatem electionis synodalis, vt omninò vitietur concursus non solum si examinatores, vel eorum aliquis non sint Synodales, verum etiam si cum tribus, vel quatuor, pluribusve synodalibus aliquis non synodalis admitteretur, vt censuit Sacr. Congregat. & Rota Romana teste *Garc. de benef. part. 9. cap. 2. num. 324. & 325. Barbos. de offic. & potest. Parochi, cap. 2. nu. 71. & de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 60. num. 48.* quia cum concilium velit examen, & concursum fieri coram examinatoribus synodalibus saltem tribus, si accedant alij non synodales, non seruatur forma Concilij, cui nihil addi, vel detrahi potest; & ideò non habet locum regula, vtile per inuti-

inutile non vitiatur *Massobr. in Prax.haben.concurs.requis.13.dub.1.contra Homobon.de Bon.de exam.Eccles. tract.2. cap.3. quaest 30.*

2 Obseruant 2. quod si ex sex examinatoribus aliqui intra annum suæ electionis decesserint, tota facultas examinandi vna cum Episcopo ad superstites, etiamsi vnus tantum superesset, spectat eo anno durante; sed in locum demortuorum eligendi sunt alij cum approbatione Capituli; & si omnes decesserint, nouos tunc ab eodem Capitulo probandos non pauciores sex Episcopus deputare potest iuxta decretum Clementis VIII. quod refert *Garc. de Benefic.part.9.cap.2. num. 72. Sbrozz. de Vicar. Episcop.lib.2. quaest. 212.num.8. Barbos. dict.alleg.60.num.47. Massobr. requis. 12. dub. 2.* hoc enim casu cum nondum lapsus sit annus celebrandi Synodum, nihil Episcopo potest imputari, neque per Episcopum stat, quin examinatores in Synodo deputentur: secus esset, si lapsus fuerit annus, tunc enim cum teneatur Episcopus Synodum conuocare ex *Concil.Trident. dict.sess.24.de reform.cap.2.* examinatores facto ordinarij deficiunt, & per eum stat, quin illos adhibeat: nam Clemens VIII. concessit Episcopis facultatem deputandi examinatores extra synodum deficientibus, vel impeditis synodalibus infra annum tantum à Synodo celebrata; & decreuit, vt statim elapso anno talis facultas, & eorum auctoritas expiret *Rot.coram Buratt. decis. 479. per tot.* & ità etiam declarauit Sacr.Congreg.teste *Ricc.in Prax. for. Eccles.part.1. resol.641.* Vnde si vacatio parochialis eueniat post annum à die celebratę Synodi, licentiam deputandi examinatores extra synodum à Sacr. Congreg. petere ordinarij consueuerunt, vt notat idem *Buratt.dict.decis.479.num.12.* Annum verò celebrandi synodum non currere à die captæ possessionis Episcopatus, sed à die Synodi vltimo loco celebratæ, dicit *Massobr. dict.requis.12. Barbos. dict. alleg.60.num.50.& de offic. & pot. Paroch. cap.2.num.60 & 61.*

Addit tamen idem *Massobr. dict. requis.12. Galet.in Margar. Cas.consc. ver. examinatores*, & alij apud *Barbos. dict. part.3.alleg.60.num.49.* quod officium synodalium examinatorum neq; per mortem Episcopi, neque post annum suæ electionis expirat, sed semper pro legitimis habendi sunt, semperque durant, donec alij seruata forma Concilij fuerint electi: verum si anno elapso aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expirat, & ità censuit Sacr.Congreg.teste *Garc.de Benefic.part.9.cap.2. num.8. & 73.* & refertur inter *decis.nouissim p.4. Diuers.decis.51.*

3 Debent autem examinatores iurare, se quacunque humana affectione postposita fideliter munus exequuturos iuxta *Concil.dict.sess.24.cap.18.* & iuramentum necessariò præstandum est tactis Euangelijs, secundùm *Garc. dict.part.9. cap.2. nu. 358. Massobr.requis.14.dub.1.Barbos.part. 3.dict.allegat.60.num.48.* Huiusmodi verò iuramentum non præsumitur tamquam solemnitas extrinseca, & ideò probari debet: alias nullus esset concursus *Rot.coram Burratt.decis.362.num.8.* probatur tamen per attestationem Notarij, ac etiam per litteras testimoniales ipsorum examinatorum, vt *dict. Barbos. vbi supra*, & decisum refert *Massobr. dict. requis. 14. dub.4.* Hoc autem iuramentum non est necessariò præstandum in quolibet examine, vel concursu, sed satis est iuramentum generale semel præstitum, vel in synodo, vel extra synodum in manibus ordinarij, vel solius Notarij, vt decisum refert idem *Massobr.loco cit.dub.3.* & notat etiam *Garc. part.9. cap.2. num.359.*

4 Tenentur etiam facere relationem Episcopo non solum quoad scientiam, verum etiam circa mores, ætatem, & reliqua, & debent renunciare quotquot idoneos iudicauerint relicto iudicio eligendi magis idoneum soli Episcopo iuxta *Concilium Tridentinum dict.session.24. de reform.cap. 18.* & censuit etiam Sacr. Congregat.teste *Garc.de Benefic.part.5. cap.7. num. 11.* Vnde si aliquem approbarent quoad solam litteraturam, talis approbatio non subsisteret *Rot. coram Burratt.decis.90. Barbos.dict.part.3.allegat.60.num. 95. Massobr.requis.4.dub.2.*

5 Nec possunt quidquam prorsus occasione examinis nec ante, nec post accipere, alioquin Simoniæ vitium tàm ipsi, quàm alij dantes incurrunt, à qua absolui nequeunt nisi dimissis beneficijs, quæ

modocunque etiam antè obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles redduntur *ex d. Conc. loco cit. cap.* 18. cuius dispositionem procedere etiam in re modica, vel leuis momenti etiam gratis, & liberaliter data, & ad captandam beneuolentiam, dicit Garc. *de Benef. par.9.cap. 2. nu.*390. *quem refert Bonacin. de Simon.disp.*1. *q.*7. *pun.*2.*diffic.*1.*nu.*5. *Barbos. de offic. & pot. Parochi cap.* 2. *num.* 79. & 80. quia Concilium prohibet, nè quidquam prorsus accipiatur, quamuis contrarium teneant alii Doctores, quos refert, & sequitur *Dian. par.* 5. *tr.* 5. *resol.* 2. *vers. non desinam*, qui putant, etiam in Simonia dari paruitatem materiæ.

6 Sed quæres, an possint in Synodo eligi plures examinatores etiã vltra sex? Resp. affirmatiuè, non tamen plures, quam viginti admitti possunt ex decreto Sacr. Cong. apud *Barb. par.*3. *all.*60.*n.* 47.

7 Quæres 2. an requiratur nouum examen in eo, qui alias examinatus, & approbatus fuit ad aliud beneficium parochiale? affirmatiuè respondet *Ricc. in Prax. for. eccles. par.*4.*res.*74.& alii communiter, quod procedit, etiamsi esset famosissimus Doctor, qui cum maximo applausu per plures annos legerit, vel si esset Vicarius ipsius Episcopi, *vt dicit Quarant. in ver. Beneficiorum parochialium collatio*, vbi refert ità declarasse Sacr. Congr. ratio est, quia huiusmodi examen requiritur pro forma per *Concil. Tridentinum d. sess.* 24. *capit.* 18. *& per constit. Pij V. incip. In conferendis*, quam refert *Quarant. in verb. Benefic. paroch. collatio*. Vnde collatio aliter facta esset nulla, & prouisus teneretur ad fructuum perceptorum restitutionem, *vt dec. refert Ricc. in collect. dec.* 712. *p.* 3.

Obseruat tamen idem Ricc. *in Prax. vt supra par.* 4. *res.* 70. quod in Curia semel examinatus,& approbatus ad beneficium simplex, Canonicatum, dignitatem, vel Curatum, non amplius examinatur ad simile. Sed hoc procedere potest, quando alio modo, quam per concursum beneficia parochialia conferuntur, vt colligitur ex decreto Sac. Cong. quod refertur inter *Decis. nouissim. par.* 4. *diuers. dec.* 32.

§. II.

An à iure præscriptus sit terminus ad habendum concursum.

8 EPiscopus habita notitia vacationis ecclesiæ parochialis edictum pro concursu proponere debet cum termino decem dierum, quem ex causa legitima ad alios etiam decem dies potest prorogare *iuxta Conc. Trident. d. sess.*24.*c.* 18. & constitutionẽ Pij V. incip. *In Conferendis.*

9 Potest tamen Episcopus aliquem admittere ad concursum, etiamsi terminus ab ipso præfixus fuerit elapsus, & Aduersarius, qui comparuerat durante termino, contradicat; quod videtur suadere æquitas, & fauor ecclesiæ, cuius interest, vt plures oppositores concurrant *Rot. in Calaguritana dimidij beneficij* 22. *Aprilis* 1602. *coram Ortembergo*, quam refert *Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 3. *res.* 522. præsertim si legitimè impeditus fuit, vel iustam habuit causam excusationis, vel ratione ignorantiæ, vel absentiæ, seu alterius impedimenti *arg. cap. cum tua Qui matrim. accus. poss.* Barbos. *de offic. Paroch. ca.* 2. *nu.*44.& 45. vbi refert, ità resoluisse *Rotam in Firmana Parochialis* 6. *Martij* 1592. *coram Cardinal. Pamphilio Sen.*

10 Elapso termino edicti potest quidem Episcopus examen inchoare, non tamen illud eadem die claudere, vbi plures fuerunt descripti, sed sunt expectandi, vel vocandi alioquin vitiatur concursus; si ex pluribus descriptis vnus, aut non omnes examinentur, eisq. minimè expectatis claudatur concursus *ca. fin. de elect. in* 6. *Seraphin. dec.* 1148. *nu.*5.*Barbos. de offic. & pot. Episc. par.*3. *all.* 60. *nu.*51. *Massobr. in Prax. haben. concurs. requis.* 3. *dub.*

11 10. vbi etiam dicit, quod si nulla apposita est dies certa in edicto pro inchoando concursu, non potest inchoari examen absque citatione; vnde inoleuit consuetudo, vt oppositores descripti pro examine speciali monitione citentur ad certam diem. Subsisteret

12 tamen examen factum ante lapsum termini in edicto expressi, si nullus postea compareat, *vt tenuit Rot. in vna* Car-

Carthaginen. Parochialis 9. Decembris 1588. *coram Orano*, quam refert *Barbos. p.3.d.alleg.60. num.*46. instar collationis factæ per ordinarium spreto patrono, quæ Patrono non comparente intra tempus datum ad præsentandum, tenet, *vt dic.Garc.de Benef.part.9. cap.secundo, num.*326.

13 Si verò vnus tantum descriptus fuerit, ille examinandus est, & si idoneus reperiatur, beneficium est ei conferendum, vt censuit Sacr. Congreg. teste *Vgolin.de offic.& potest.Episc.cap.*50.§.10. *num.*4.*Garc.de Benefic.part.9.cap.2. num.* 215. *Massobr.in prax.haben. concurs.requis.*3. *dub.*8. *Barbos.dict.alleg.*60. *num.* 51. ita etiam si plures fuerint descripti, & die præfixo pro concursu, & examine vnus tantum comparuerit reliquis legitimam excusationem, vel impedimentum minimè allegantibus, non est proponendm aliud edictum, sed illi beneficium conferendum est, si in examine idoneus repertus fuerit, vt similiter censuit Sacr. Congregat. referente *Garc.d.par.9.cap.2. num.*215. *& sequent. Massobr.in Prax. haben. concurs. requis.* 3. *dub.septimo*, secus esset, si alii descripti aliquod legitimum impedimentum deduxerit, quia tunc Episcopus tempus prorogare debet, vt declarauit Sacr. Congregat. teste *Leon. in Thesaur. foro Eccles.part.secunda, capit.3.numer.* 55. *&* 56. *Garc.dict.part.9. cap.2. numer.* 215. *Quarant. in verb. Benefic. Parochialium collatio, versic. Denique quæritur.*

14 Sed quando nullus comparuit, aut certè nullus ex comparentibus vult subire examen, Episcopus alium terminum præfigere debet, seu aliud edictum proponere: & si nemo adhuc comparet, vel nemo idoneus reperitur, tunc poterit Parochiale beneficium absque concursu conferre, *Barbos. de offic. & potest.Paroch.c.2.nu.*51.*Quaran. loco cit.*

15 Concursus autem huiusmodi omnibus liber esse debet; & ideo non potest Episcopus prohibere Curatis, nè accedant ad concursum aliarum parochialium Ecclesiarum, vt resoluit Sacr. Congregat. *Episcop. & Regul.die vigesima sexta Augusti* 1591. referente *Barbos.de offic.& potest.Paroch.cap.secundo, num.*48.

§. III.

An à iure præfixum sit tempus ad conferendum beneficia parochialia.

16 ORdinarii collatores Ecclesias parochiales vacantes infra sex mensium spatium à die vacationis peracto examine iuxta formam Concilii Tridentini conferre tenentur, alias dicto sex mensium termino elapso Sedi Apostolicæ reseruantur ex citata Constitutione Pij Quinti, incipit *In Conferendis*, quando verò vacant Parochiales in mensibus Sedi Apostolicæ reseruatis tenentur ordinarii intra quatuor menses à die illarum vacationis attestationem examinis cum significatione personæ magis idoneæ electæ ad Papæ Datarium transmittere, alias elapsis quatuor mensibus, earum collatio, prouisio, institutio, & omnimoda dispositio Sedi Apostolicæ reseruatur, vt in d.Constitutione Pij V.

17 Potest autem Ordinarius beneficia parochialia, seu curam quæ apud Sedem Apostolicam, seu in Curia vacare contigerit vacante eadem Sede, liberè conferre, etiamsi vacent in Curia ipso Romano Pontifice viuente, si ante collationem Apostolica Sedes vacauerit, *cap.si Apostolica de Præbend.in* 6. quemadmodum alia etiam beneficia, etiamsi vacent in mensibus Sedis Apostolicæ, ab Episcopo eadem Sede vacante conferuntur, donec nouus Pontifex Cancellariæ regulas iterum publicet: quia hæc mensium reseruatio est personalis, & ideò mortuo Papa expirat, *Garc. de Benefic.parte quinta, capit.primo, num.* 643. quem refert *Layman in Theolog. moral.lib.*4. *tractat.* 2. *capit.decimoprimo, num. primo, Gomes.in Reg.de Publican. resignat.quæst.*6. *versic.sed istis Barbos.de offic. & potestat. Episcop. part.* 3. *allegat.* 57. *numer.* 62. *&* 192.

18 Hoc tamen procedit, quando reserua-

tio

tio inducitur in ipſo obitu poſſeſſoris, & & ſic in vacatione, qualia ſunt beneficia reſeruata ratione temporis, provt *in reg. 8. Cancellariæ*, tunc enim ſi talis vacatio contingat Sede Apoſtolica vacante, collatio ad Ordinarium ſpectat: quia regulæ Cancellariæ eo tempore iam expirarunt; ſecus eſſet, ſi reſeruatio perſonæ poſſeſſoris adhæreat, vel ratione perſonarum, puta ſi erat familiaris Cardinalium, Collector, vel Subcollector; vel ratione ipſius beneficii, videlicet ſi eſſet prima dignitas, ſiue alio modo ratione rei affectum Sedi Apoſtolicæ: quia licèt Sede Apoſtolica vacante regulæ Cancellariæ tamquam auctoritatis tunc deſtitutæ non inducant tempore vacationis reſeruationem, non inde tamen reſeruationes prius viuente Papa, & regulis vigentibus inductæ deſinunt, aut expirant, cum beneficium ſemel affectum ſemper remaneat affectum *extr. Ad Romani de Præb. Gomeſ. in Reg. de Publ. reſignat. quæſt. 6. verſ. tamen contra prædicta Garc. part. 5. cap. 1. num. 789.* & ita reſoluit *Rota in Abulen. Parochialis 24. Ianuarij 1594. coram Corduba, & in Andrien. Archidiaconatus 5. Decembris 1625. coram Merlino*, & in aliis, vt refert *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 57. nu. 62. verſ. fin.*

19 Itaque attendendum eſt, an qualitas inducens reſeruationem ſemel detur ſtante, & vigente regula, quia tunc ſtatim reſeruationi eſt locus, & affectio inducitur; ſi verò non detur ſtante regula, ſed poſtquam illa expirauit, tunc reſeruatio locũ non habet, nec afficit beneficium, *Aeneas de Falcon. de reſeruat. 4. quæſt. effect. 17. Gemin. conſ. 93. num. 15.* quos refert, & ſequitur *Garc. de Beneſ. p. 5. cap. 1. num. 751.* vnde neque illius beneficia erunt reſeruata, qui ſede vacante in familiam alicuius Cardinalis receptus fuit, & ea durante à ſeruitio diſceſſit, *Barboſ. d. par. 3. alleg. 57. numer. 110. vbi citat Mandoſ. ad reg. 32. quæſt. 11. Anaſtaſ. Germon. de Indult. Cardin. §. per quod ſublatis num. 99. Ioan. à Coch. in Prohem. reg. Cancell. nu. 23.*

20 Cetera quoque beneficia infra ſex menſes conferenda ſunt, *cap. nulla de Conceſſ. Præb.* huiuſmodi verò ſex menſes à die ſcientiæ vacationis computantur, *cap. licet de ſupplen. negl. Prælat. cap. quia diuerſitatem in fin. de Conceſſ. Præb.* & deciſum refert *Ricc. in prax. for. Eccleſ. p. 1. reſ. 166.* quod procedit, ſi Epiſcopus debitam ſuæ profeſſioni diligentiam adhibuerit viſitando Diæceſim iuxta tempus à ſacra Tridentina ſynodo præſcriptum *in ſeſs. 24. de ref. cap. 3.* alias ſi negligens fuerit, ſex menſes prædicti currunt ab eo tempore, quo Epiſcopus potuit, vel ſcire debuit vacationem, vt deciſum refert *Barboſ. dict. p. 3. alleg. 58. nu. 6. & alleg. 126. nu. 46. & ſeq.* vbi id arbitrio Iudicis remittit conſiderata beneficii qualitate, vacationis modo, & tem-
21 pore, ac diſtantia locorum. Vnde elapſo dicto tempore non poteſt ordinarius amplius conferre, ſed collatio deuoluitur ad Superiorem, *c. 1. de Conceſſ. Præb.* videlicet ad Archiepiſcopum, & de Archiepiſcopo ad Papam, *c. licet de ſupplen.*
22 *negl. Prælat.* quemadmodum ſi Prælati Epiſcopo inferiores intra dictum tempus non conferant, poteſtas deuoluitur ad ipſum Epiſcopum, *vt in d. cap. 2. de Conceſs. Præb.* etiamſi collatores eſsent Regulares, *clemen. vn. de ſupplen. negl. Præl.* cuius diſpoſitio procedit quoad eos Prælatos regulares, qui immediatè ſubſunt Romano Pontifici, non verò in iis, qui licèt exempti ſint à iuriſdictione Epiſcopi, tamen immediatè non ſubſunt Romano Pontifici, ſed alteri Prælato; tunc enim talis poteſtas ex prædicta negligentia deuoluitur ad huiuſmodi Prælatum, vt poſt *gloſs. ibidem in verb. Prælat.* & alios obſeruat *Barboſ. dict. part. 3. allegat. 126. num. 69.*

Secus eſset, ſi ad inferiores, & Epiſcopum communiter ſpectaret collatio; quia tunc deuolutio non fiet ad Epiſcopum, ſed potius ad Archiepiſcopum tamquam ad proximum ſuperiorem, *cap. poſtulaſtis de Conceſs. Præbend.*

23 Idem dicendum, ſi ij, ad quos collatio ſpectat, prouident indignis, & incapacibus; hoc enim caſu deuoluitnr etiam poteſtas conferendi ad ſuperiorem, *cap. cum in cunctis, §. fin. de elect. cap. ſi compromiſſarius eodem titul. in 6.* & dicunt Doctores, quos refert, & ſequi.

ſequitur *Garc.de Benefic. part.* 10. *capit.* 3. *num.* 2.

24 Quamuis ante præſumatur notitia vacationis Beneficij in Prælato, qui reſidet in ſua Diœceſis, vt dicit *Ricc.in praxi for.eccleſ.p.* 2.*reſol.* 184. hæc tamen notitia, ſeu ſcientia vbi præſumpta non ſufficit ad effectum deuolutionis: & ideò in tali caſu certam in inferiori collatore ſcientiam eſſe probandam tenuit Rota *deciſio.* 186.*part.*2. *Recent.& in Bononien. Terrarum* 20.*Octobris* 1582. *coram Bubalo, & in Firmana Beneficij* 12. *Maij* 1595. *coram Cardin.Blanchetto*, quos refert, *Barboſ.dict.part.* 3.*allegat.*58.*nu.* 18.*&* 19.

25 Superior verò, ad quem fit deuolutio, habebit etiam ſex menſes ad conferendum à die deuolutionis, ſeu veriſimilis notitiæ *Garc.par.*10.*cap.*3.*num.*11. *Barboſ.loco cit.alleg.*58. *num.*11.*& ſeq.* vbi etiam dicit, quod ſi interim collatio fiat ab ordinario poſt incurſam deuolutionem etiam die mox ſequenti, non tenet *iuxta deciſ. Rotæ in Toletana Parochial.*17.*Aprilis* 1595. *coram Cardin. Pamphilio*; in conferendis enim beneficiis non eſt locus purgationi moræ, quia elapſis ſex menſibus fit exequutio ab ip-

26 ſo iure, vt dicit *Ricc.in Praxi for.Eccleſ. p.*2.*reſol.*253. ita etiam ſi patronus laicus intra quadrimeſtre non præſentauerit, Epiſcopus à tempore vltimæ diei quadrimeſtris poteſt infra ſemeſtre beneficium conferre *Biſignet. deciſ.*7. *de Præb. Bellam.dec.*107.*& deciſ.*212. *Cantuc.deciſ.*109.quos refert,& ſequitur, *Ricc. in Collect.deciſ.*2453.*p.*6.

27 Verum ſi Epiſcopus intra ſex menſes contulerit beneficium, & prouiſio ex aliqua cauſa non fuerit effectum ſortita, vt quia prouiſus noluit acceptare, aut renunciauit, aut deceſſit, aut quia collatio ob aliquod occultum vitium irrita fuit, non deuoluitur in tali caſu ad alium poteſtas prouidendi: quia iam Epiſcopus fecerat quidquid ad ipſum ſpectabat & ideò poterit Epiſcopus iterum infra iuris terminum computandum à die prædicti diſſenſus, renunciationis, mortis, aut irritationis beneficium conferre, ac ſi vacatio noua eſſet, dummodò nil fraudulenter geſſerit in præmiſſis, vt eſt tex.*in c.ſi electio de elect.in* 6.

28 Nullum autem tempus Epiſcopo habenti inſtituere præfixum eſt intra quod facienda ſit inſtitutio, ſicut præfixum eſt collatori ad conferendum, vt obſeruat *Ricc.in Prax. for.eccleſ.p.*2. *reſol.*260. vbi dicit, quod *text.in d.cap.nulla de Conceſ. Præb.*in quo præfigitur ſpatium ſex menſium ad conferendum, habet tantum locum in habente liberam poteſtatem conferendi, non autem in collatione neceſſaria, & ideo beneficium non eſſe deuolutum ex eo quod ordinarius diſtulit inſtituere, reſoluit Rota in Dertonen. Iuriſpatronatus 8. Februarij 1599. coram Penia, vt refert idem *Ricc.in prax. par.*4.*reſol.*505. *Barboſ.p.* 3. *alleg.*72. *nu.* 191. *& alleg.*126.*nu.*52. vbi alios refert; poterit tamen Archiepiſcopus eius Metropolitanus eidem Epiſcopo præfigere tempus eiuſque negligentiam ſupplere; vel ſtatim, ac Epiſcopus differt inſtituere ſine cauſa legitima, appellari poteſt ad Superiorem à grauamine illato, vt dicunt Doctores apud *Ricc. loco citat.reſolut.*403. requiritur tamen trina interpellatio, vt poſſit appellari à retardata, ſeu denegata inſtitutione, vt deciſum refert *Barboſ. dict.allegat.*72. *numer.*193.

Hoc tamen limitatur in Beneficiis parochialibus iuriſpatronatus, tam Eccleſiaſtici, quam laicalis; tunc enim inſtitutio fieri debet ab Epiſcopo intra duos menſes à die præſentationis, alias deuoluitur ad Metropolitanum, ſeu viciniorem ordinarium, aut ad Sedem Apoſtolicam arbitrio Patronorum iuxta citatam conſtitutionem Pij V. incip. In conferendis.

29 Addit *Ricc.in Prax.for.Eccl.part.*2. *reſolut.*260. quod neque eſt præfixum à iure tempus ad beneficia reſignata ex cauſa permutationis conferenda; ſed contrarium colligtur ex Conſtitutione Gregor. XIII. incip. *Humano vix iudicio*, *quam refert Quarant.in verb.Benefic.publicatio, ibi, de beneficijs autem, quæ deinceps in manibus ordinariorum collatorum etiam Cardinalium, etiam indulta, & facultates ad hoc ab apoſtolica ſede habentium, ac legatorum etiam de latere,& delegatorum etiam ſpecialium eiuſdem ſedis extra Ro-*

ma-

manam curiam resignari etiam ex causa permutationis contigerit, ipsi intra mensem negotium vniuersum admissionis, vel reiectionis resignationis huiusmodi, & (si per eos facienda erit) prouisionis resignati beneficij iuxta Apostolicas, & alias canonicas sanctiones omninò absoluant. ex qua quidem Constitutione obseruant nonnulli recentiores, quod licet ordinarius debeat infra mensem admittere, vel reijcere Resignationem, nihilominus habet sex menses ad conferendum iuxta canonicas sanctiones, ita vt admissio, & reiectio censeantur restrictæ, & limitatæ ad mensem: at collationis tempus reguletur secundum dispositionem iuris communis *in d.c.nulla de Concess.Præb. & d. constit.Pij V.incip.In conferendis,ita Massobr. in Prax. haben. concurs. requis.7. dub.* 5. quem refert, & sequitur *Parbos.p. 3.alleg.69.num.51.*

30 His adde, quod neq; ad possessionem beneficii per mortem vacantis, & ordinaria auctoritate collati vllum à iure tempus præfixum est, licèt possit beneficiarius ad id per Superiorem cogi, & ipso etiam beneficio priuari, vt dicit idem *Ricc. in Prax. vt supra part.2. resolutione 265.*

§. IV.

An valida sit electio digni omisso digniore in Beneficijs parochialibus.

31 COmmunis est opinio, quod huiusmodi electio de digno omisso digniore valida est in foro fori, vt litium occasiones amputentur: quia alias omnis electio posset habere calumnium, ita *S.Thom.2.2.quæst.63.art.2. ad 3.Barbos. de offic.& potest.Paroch.cap.2.num.98. & de offic.& potest. Episc.p.3.alleg.60. num. 97. vbi citat Sot.lib.3.de Iust.q.2.art.2. & lib.10.q.2.art.3. Bann. de Iust.q.63.art.2. post dub.3.vers.ad confirmationem,Filliuc. tract.4. de Benefic.cap.4. a nu.177. Valen. 2.2.disp.5.q.7.punct.2. §.secundo quæritur, ver.secunda assertio Iacob.de Graff.in aur. decis.p.1. lib.2.cap.99. num.2. Flamin.de resignat.lib.10. quæst.11.num.36. Axor. Institut.moral.par.2.lib.6. cap.15. quæst.1. Rebell.de oblig.Iust.part.1.libr.3. quæst.4. Rot.decis.40. part.1. Recent. & in Eugubina Parochialis S.Venantij 13. Ianuarij*

32 *1623. coram Remboldo*; grauiter tamen peccaret Episcopus conferendo ecclesiam parochialem digno dimisso digniore, quia in tali casu violatur iustitia distributiua; iura enim præcipiunt, vt parochiales Ecclesiæ dignioribus, ac magis idoneis conferantur, vt constat *ex Concil. Trident.d.sess.24.cap.18.& ex citata Constitutione Pij V.incip. In conferendis*, & ideo tenebitur digniori damnum resarcire, quod inde illatum illi fuit, *Sylu. in verb. restitutio 3. quæst.vlt. vers Secundo Caiet. 2.2.quæst.72.art.2.ad 4. Grat. decis.Rot. March.97.* quem refert *Ricc. in Collect. decis.712. part.3. Dian. part.2. tract.15. res.40.* excusabitur tamen Episcopus, si conferat dignioribus in Diœcesi existentibus: non enim tenetur perquirere extra suam Diœcesim, vt meliores habeat, *vt post Caiet.& alios dicit Barbos.d.alleg. 60.num.99.*

33 Dignior verò in hoc casu non simpliciter dicitur ille, qui doctior est, vel sanctior, sed is qui iuxta munus, & rem, cui præficiendus est, vtilior, & aptior eius ministerio apparet, *S.Tho.2.2. q.63. art.2. Rot.in Rauennaten. Parochialis 2. Decembris 1592.coram Arigonio, & coram Burat.decis.22.num.29.* vbi aliæ decisiones referuntur, in quo multum defertur iudicio Episcopi *c. in præsentia de Renunc.* vnde non est consideranda solum idoneitas respectu scientiæ, sed etiam respectu ætatis, morum, prudentiæ, & huiusmodi ad Ecclesiam parochialem gubernandam, vt constat ex Concil. Trident. *d.sess.24. c.18.* aliquando enim minus sciens, & minus sanctus melioribus præferendus est, quando magis conferre potest ad bonum commune propter potentiam, vel industriam sæcularem, vel propter aliquid huiusmodi, *S.Thom.loco citat. dict.art.2.* Quare

34 nobilem ignobili præferendum esse dicit *Ricc.in Prax.for.eccles.p.3.resol.554.Barbos.dict.alleg 60. num.101.* vbi refert, ita tenuisse *Rot.decis.91.par.1.Recentis.* quia homines, & iura nimium tribuunt nobilitati, *l.2.C.de offic.diuer. Iud.leg.potioris.Cod.de offic.Rect.Prouinc.* item minus doctus, modò idoneus, cuius prudentia, ac

ac mores sunt noti, præferendus est doctiori, cuius vita ignoratur, vt censuit Sacr. Congreg. teste *Piasec. in prax. Episc. par. 2. cap. 5. num. 19. Ricc. in Prax. par. 3. resol. 521. Rot. dict. decis. 22. num. 29. coram Burat.*

36 Hinc etiam ciuis extraneo cæteris paribus præferri debet, *vt in cap. nullus inuitis 61. dist. capit. ne pro defectu de elect. cap. bonæ memoriæ 2. §. intelleximus de Post. prælat.* & docent communiter Doctores, quia ciuis in pluribus consueuit esse vtilior quantum ad bonum commune, quia magis diligit Ecclesiam, & facilius ad residentiam inducitur *S. Thom. loco cit. d. art. 2. ad 4.* latè *Barbos. d. par. 3. all. 60. num. 102.*

37 Addit *Ricc. in prax. part. 1. resolut. 654.* ex decreto Sacr. Congregat. quod potest etiam Ecclesia Parochialis illi conferri, qui vnius tantum examinatoris suffragium habuerit, si melius iudicio Episcopi Ecclesiæ prouideri nequit.

38 In aliis verò beneficiis curam animarum non habentibus licitum est tam in foro externo, quam in foro conscientiæ eligere dignum omisso digniore secundum receptam sententiam, quam tenet. *Nauar. de Restitut. libr. 2. cap. secundo, nu. 172. Ledesm. in Summ. part. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 7. diffic. 15. Gutier. Can. qq. libr. 2. cap. 11. num. 12. Garc. de Benefic. parte 7. capit. 16. numer. 16.* quos refert, & sequitur *Dian. par. 2. tract. 15. resol. 38. vers. quarta opinio.*

§. V.

Quæ ætas requiratur in electo ad Parochialem Ecclesiam.

39 AD Parochiale beneficium requiritur, quod electus compleuerit
40 annum 24. & attigerit annum 25. atque infra annum à die possessionis pacificæ acquisitæ numerandum ad sacerdotium promoueri debet, alias, elapso anno ipso iure nulla etiam monitione præmissa priuatus est beneficio parochiali, *cap. licet canon, & cap. commissa de elect. in 6.* & tenetur relinquere beneficium vna cum fructibus etiam ante Iudicis sententiam, si infra annum ordinatus non fuerit, *Nauar. in Man. cap. 25. num. 118. & consil. 12. num. 2. de Rescript.* quod procedit etiamsi lis deinde mota fuerit super beneficio: adhuc enim tenetur sub dicta pœna intra annum sacerdotium suscipere, dum modò per vnum, aut duos menses sine molestia beneficium possederit, vel habeat pacificè exercitium curæ, quamuis non possideat maiorem partem bonorum, *Sarnen. in reg. de Trienn. quæst. 53. vers. & ideo.*

41 Hæc tamen conclusio limitatur 1. quando Parochus legitimo impedimento detentus fuit, nè sacerdotium intra annum susciperet, puta quia Episcopus non potuit, seu noluit ordines conferre propter illiteraturam, vel aliam causam, *dict. cap. commissa de elect. in 6.* & censuit Sacr. Congregat. teste *Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 3. all. 60. num. 84.* & tunc cessante impedimento quoad vtrumque forum non alius annus integer dandus est ad sacerdotium suscipiendum, sed tantum temporis, quanto fuit impeditus, *Nauar. consil. 1. de In integr. restitut.*

42 Limitatur 2. in Capellania requirente ordinem Sacerdotalem; quamuis enim illam obtinens teneatur infra annum promoueri, tamen si intra dictum tempus promotus non fuerit, non priuatur beneficio ipso iure, sed per sententiam, & præmissa monitione superioris, *cap. 1. de ætat. & qualit. Rota in Tullen. Monasterij Sanct. Mansueti 17. Martij 1597. coram Penia*, quam refert *Ricc. in praxi for. Eccles. p. 3. resol. 307.*

Sed obserua, quod tunc datur annus obtinentibus huiusmodi Capellanias, quando verba fundationis non respiciunt actum collationis, vel præsentationis, secus quando ordo Sacerdotalis, requiritur in ipso actu collationis, seu præsentationis, vt si dicatur, quod præsentetur sacerdos, seu Capellanus, qui Missas celebret, quia tunc non datur annus ad suscipiendum Sacerdotium, sed requiritur; quod præsentatus de eo tempore sit actu Sacerdos, quia qualitas iuncta verbo intel-

intelligitur secundum tempus verbi, *leg. in delictis, §.1.ff.de Noxal.leg.Titius,vbi Bart.ff.de milit.testam. Ricc.loco citat.* vbi etiam refert, & ita tenuisse *Rotam in Romana Capellania de Capizucchis vigesima Nouembris* 1563. *coram Cotta, & in alia Romana etiam Capellania decimanona Martij* 1586. *coram Cardin. Pamphilio.*

43 Limitatur 3. quoad obtinentes Decanatum, Archidiaconatum, seu alias dignitates, vel beneficia, quæ curam animarum habent annexam: isti enim, quamvis vigesimumquintum ætatis annum attingere, & infra annum Sacerdotium similiter suscipere debeant, iuxta text. *in dict.cap.licet canon, & cap. cum ex eo de elect.in 6. Concil. Tridentin.sess. 7. de reform.cap.12.& sess.24. & cap.12.* non tamen tenentur in conscientia elapso anno, & non suscepto sacerdotio relinquere beneficium, nisi præcesserit monitio, & Iudicis sententia *cap.cum in cunctis, §.inferiora de elect.gloss.in cap. licet canon. verb. priuatus eod. titul. in 6. Barbos. de offic. Paroch. capit.quinto, numer.*10.

44 Hoc tamen Doctores intelligunt, si dignitati vnita sit parochialis æquè principaliter; quia si accessoriè sit vnita, eam obtinens non debet necessariò attingere vigesimum quintum annum, *Galet.in Margar.Cas.Conscien. verb.Parochus 6.Homobon.de Hum.vlt.stat.part. cap.9.vers.secunda*, & alii, quos refert, & sequitur *Barbos.de offic.& potest.Episc. par.3.alleg.60.num.65. in fin. & in d.cap. cum in cunctis, §.inferiora de elect.* vnde si parochialis vnita esset accessoriè alicui Canonicatui Ecclesiæ Cathedralis, sufficeret ætas viginti duo annorum, quæ in Canonicatus collatione requiritur, vt censuit Sacr. Congregat. teste *Piasec. in prax.Episc.p.2.cap.5. num.21. vers.ad dignitatem Barbos.dict.alleg.60. num.66. & seq.* vbi etiam dicit, vigesimum secundum annum requiri in tali casu inceptum, non autem completum, vt resoluit Sacr.Congreg. referente *Gratian. discept.591.num.19.*

Immò sufficeret, vt prouisus sit in ea ætate, vt infra annum possit promoueri ad ordinem Canonicatui annexum iuxta Tridentinum sess.24.c.12. & censuit Sacr.Congreg.teste eodem *Barbos.d. alleg.60.num.70.*

45 Præterea tenetur etiam ad restitutionem fructuum perceptorum, qui Parochiale beneficium adeptus est animo dimittendi, & non suscipiendi sacerdotium, nisi mutata voluntate deinde intra annum ordinetur, *cap.commissa, vers.cæterum de elect.in 6.* quod intelligendum est, si animo absoluto mutandi statum id faciat, non tamen si animo dubio, & conditionali perseuerandi in clericatu, nisi aliqua melior conditio mutandi statum se offerat, *Nauarr.in Man.c.25.num.118.in fin.& cons.17. de*

46 *Cler.non resid.* si verò suscipiat animo sumendi sacerdotium, & postea voluntatem mutet, non tenetur quidem restituere fructus perceptos eo tempore, quo sanam habuit intentionem, sed tantum perceptos à tempore, quo voluntatem mutauit, *gloss.in dict.capit. commissa, verb. non intendens*, & alii apud *Barbos. de offic.Paroch. capit.quinto, numer.*15.

47 Hoc tamen non procedit in beneficiis, quæ non habent annexam curam animarum, quales sunt Canonicatus in Ecclesijs Cathedralibus, etiamsi habeant annexum ordinem sacrum; siquidem iura solum statuerunt pœnam restitutionis contra Beneficiarium, qui recepit beneficium curatum sine tali intentione, & ideò tamquam pęnalia extra suum casum non debent extendi, *Nau.loco citat. Ricc.in Praxi vt supra parte 3. resol.474.*

48 peccaret tamen mortaliter Canonicus non recipiens ordinem suo Canonicatui annexum, quia non haberet intentionem seruandi sacros canones in re graui; & si intra annum non ordinetur, priuatur etiam voce in capitulo, & dimidia parte distributionum, iuxta *clem. vt ij, qui De ætat. & qualit.* quam innouauit *Conc.Tridentinum sess.22.de resor. cap.4.* immò in tali casu Episcopus illum priuare potest Canonicatu, & procedere potest ad priuationem etiam sine adiunctis, vt censuit Sacr. Congregatio, teste *Ricc. in Prax.for.eccles.part.4.resol.592.* quod

49 etiam locum habet, quoad Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, si ex antiqua consuetu-

suetudine, vel statuto aliquem Sacrum Ordinem habent annexum, vt declarat textus *in dict.clem.vt ij qui, iuncta glos. in verb.annexi*. Vnde in tali casu prouisus de Canonicatu in Ecclesia Collegiata eius debet esse ætatis, vt intra annum ad illum ordinem promoueri possit iuxta *Concil. d.sess. 22 cap.4.* secus si nullum tale adsit statutum, vel consuetudo; quia tunc requisita ætatis quoad dignitates, & Canonicatus in Collegiatis Ecclesiis obtinentes remanent in dispositione iuris communi; quia Concilium in hoc nihil innouauit, vt declarauit Sacr. Congregatio referente *Piasec. in prax.Episc.p.2.cap.5.num.21.* & ideò in illis sufficit ætas 14. annorum iuxta *cap. super inordinata iuncta glos. in verb. pueri de Præben.* etiamsi completi non fuerint, modò sint incæpti, vt censuit Sacr.Congregatio Concilii apud *Farinacc. decis. 155.par.4.Diuers.Barbos.de offic.& potest. Episc.part.3.alleg.60.num.75.& 76.Ricc. in Prax.p.1.resol.*180. potest tamen Episcopus cogere aliquos Ecclesię Collegiatæ Canonicos ad sacrum ordinem suscipiendum, si eiusdem Ecclesiæ necessitas id postulet, *cap. quæris de ætat. & qual.*

50 Vltimò obseruant Doctores, quod etiam Canonicus coadiutor, si resideat, & inseruiat, debet esse constitutus in ea ætate, quæ ad illum canonicatum obtinendum requiritur ita vt infra annum promoueri debeat ad ordinem suæ præbendæ annexum iuxta *Concil. Trid.sess. 24.de reform.cap.12. & sess.23. de refor. cap.7.* secus si numquam resedit, vel inseruiat: tunc enim non tenetur suscipere infra annum ordinem requisitum, cum non habeat exercitium coadiutoriæ; quemadmodum habens curam habitu, & non actu non tenetur infra annum promoueri ad sacerdotium, ita *Barbos.de Canon. & dignit. cap.29. num.37. & 49. & alij.*

§. VI.

An detur appellatio ab electione Episcopi.

51 Resp. dari quidem appellationem ad effectum deuolutiuum non autem quoad effectum suspensiuum; & ideò interim prouisus appellatione pendente à Parochiali amoueri non debet, nè parochiales Ecclesiæ diù in suspenso remaneant, vt statuit Concil. Tridentinum *sess.24.de reform.cap.18. & Pius V. in d.Constit. incip. In conferendis*: quod procedit, quando electio, seu iudicium Episcopi esset irrationabile, de quo euidenter constare debet, alias appellatio etiam quoad effectum deuolutiuum denegatur ex d.Constitut.Pij V.vt obseruat *Rot.decis.40.sub num.1.p.1. Recent.Greg. decis.11.num.1.& 2.Marescot. var.resol. lib.1.c.52.nu.24.*

52 In duobus tamen casibus datur appellatio, tam quoad effectum deuolutiuum, quam suspensiuum, primò quando appellatur à sententia Metropolitani, seu alterius Iudicis appellationis reuocatoria electionis prius factæ ab ordinario in concursu; nam in tali casu Iudex appellationis non potest exequi suam sententiam, nisi fortè transiuerit in iudicatum, *Beltram.ad Greg.decis.538 in fin.Rota coram Burrat.decis.22.num.1. & seq.*

Secundo quando facto concursu appellatur inter præsentatos, vel Patronos laicos super pertinentia Iurispatronatus, videlicet ab institutione facta ad præsentationem alterius ex patronis: tunc enim per appellationem etiam possessio suspendi debet, vt decisum refert *Barb. d.p.3.all.60.nu.104.*

53 Adde quod etiam à reprobatione examinatorum datur appellatio quoad effectum deuolutiuum a die scientiæ, vt censuit Sacr.Congr.Concilii, quæ refertur inter *Decis.nouissim.Diuers.part.4. decis.23.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficia Iurispatronatus laicorum libera sunt ab omnibus reseruationibus etiam in corpore iuris clausis.*

2 *Non præsumitur Papam velle derogare iurispatronatus laicorum, nisi id expresse ex litteris constiterit.*

3 *Si prima dignitas esset de Iurepatronatus lai-*

laicorum, reseruatio regulæ 4. Cancellariæ istam non comprehenderet, sed aliam subsequentem.

4 *An beneficium Iurispatronatus mixti sit exemptum ab huiusmodi reseruationibus.*

5 *Quando Iurispatronatus censeatur ecclesiasticum.*

6 *Institutio facta ad præsentationem aliquorum patronorum non seruata forma cap. fin. de election. est ipso iure nulla.*

7 *In beneficijs parochialis de Iurepatronat. laicorum non requiritur concursus.*

8 *Limitatur, quando Parochialis deuoluta est ad ordinarium.*

9 *Item limitatur, quando sunt plures præsentati, & singuli haberent æquales voces.*

10 *Habens maiorem partem vocum si subijceret se examini, sibi præiudicaret.*

11 *Si iuspatronatus competat pro medietate vni familiæ, & pro altera medietate alteri competeret, præsentatus à maiori parte vnius vocis esset in pari gradu cum illo, qui est præsentatus ab omnibus patronis alterius vocis.*

12 *Quando fœminæ à iure præsentandi excludantur.*

13 *In iurepatronatus familiæ relicto fœminæ non habent vocem in præsentando.*

14 *Quando præsentatus ab existente in quasi possessione præferatur præsentato à verò Patrono.*

15 *Præsentatus à pupillo, qui fit maior infante præfertur præsentato à tutore.*

19 *Habilis præsentatus etiam à minori parte præfertur inhabili præsentato à maiori parte.*

17 *Quando donatur vel legatur iuspatronatus familiæ, omnes de familia succedunt in capita, & non in stirpes, secus si succedatur iure hæreditario, quia tunc in stirpes succeditur.*

18 *In Parochialibus iurispatronatus Ecclesiastici requiritur concursus.*

19 *An concursus requiratur si iuspatron. sit mixtum, & nu. 20.*

21 *An iuspatr. quod destructa Ecclesia extinctum fuit, illa readificata reuiuiscat.*

22 *Dotans insufficienter etiam de consensu Episcopi iuspatr. non acquirit.*

Quæ sit dos sufficiens, & quæ insufficiens, ibidem.

23 *An acquiratur Iuspatron. ex augmento dotis.*

24 *In casu amissionis dotis non potest alius de nouo dotare nisi prius requisito primo patrono, an dotare velit.*

25 *Quando pluribus competat Iuspatronatus.*

26 *Quando ecclesia censeatur esse de iurepatron. Vniuersitatis.*

27 *Non acquiritur iuspatr. nisi adsit consensus Episcopi: quando præsumatur consensus Episcopi, ibidem.*

28 *Patronus, qui erexit Ecclesiam sine dote sufficienti potest cogi ad illam præstandam.*

Quando ad id teneatur Episcopus, ibidem.

29 *In Capellis constructis quando dos requiratur.*

30 *Quando reficitur ecclesia ex eadem materia, antiquus Patronus ratione lapidum fundamentorum, & aliarum rerum, quæ supersunt ex Ecclesia destructa, remanet Patronus.*

31 *Quando ex refectione, seu readificatione acquiratur iuspatronatus.*

32 *Delentes seu amouentes Patroni insignia puniuntur arbitrio Iudicis.*

An Episcopus possit ea auferre, ibidem.

33 *An per huiusmodi insignia probetur iuspatronatus.*

34 *Et an probetur ex inscriptionibus antiquis.*

35 *Sepulchrum esse hæreditarium probatur ex litteris sepulchro inscriptis.*

36 *Quando ius sepulchri alicui familiæ concessi redeat ad Ecclesiam.*

37 *Datur actio iniuriarum contra eos, qui Patronorum sedes ab Ecclesia remouent.*

38 *Ius præcedendi, & sedendi in eminentiori loco an ad hæredes extraneos patroni transferatur.*

39 *Inter plures hæredes, alijs tunc erit præferendus dignior.*

Quando adsunt plures hæredes licentia remouendi sedes petenda est à digniori, non autem ab alijs.

40 *Ad*

CAP. VI.

De Iurepatronatus.

§. I.

An Beneficia Iurispatronatus sint exempta à reseruatione regulæ 8. Cancellariæ.

1 DIco 1. quod beneficia Iurispatronatus laicorum, dummodò sint ex fundatione, vel dotatione iuxta Concilium Tridentinum *sess. 25. de refor. cap. 9.* libera sunt ab omnibus reseruationibus etiam in corpore iuris clausis; & ideò institutio fieri potest, prout quotidiè fit, ab ordinario, nec est opus recurrere ad Papam pro illa obtinenda vigore præsentationis, latè *Gonzal. super Reg. 8. Cancell. gloss. 18. num. 2. & seq. Germon. de indult. Cardin. §. volumus autem num. 29. Staphil. de mod. & form. impetran, §. sequitur videre num. 7. & 9. Rota coram Gregor. decis. 48. num. 3. & coram Martin. Andr. decis 22. num. 6. & in Barchinonen. Iurispatronatus 3. Aprilis* 1645. *coram Corrado*, quam refert *Dian. post. 8. part. 3. res. mor.* quod procedit, etiamsi in reseruatione adsit clausula, motu pro-

prio, aut illa verba, ad cuiuscumque collationem, prouisionem, electionem, præsentationem, & quamuis aliam dispositionem pertineant, vt dicunt Doctores, quos refert, & sequitur *Barbos. de offic.episc.p.3.alleg.27.num.26.* quia nun-
2 quam præsumitur, Papam huiusmodi iuspatronatus derogate, nisi id expressè ex litteris constiterit *Staphil.loco citat. Couar.practic.qq.cap.36.num.1. Ricc.in Collect. decis.* 2453.*part.6.* & alii com-
3 muniter. Vnde si contingeret, primam dignitatem esse de Iurepatronatus laicorum, reseruatio regulæ quartæ Cancellariæ istam non comprehenderet, sed aliam subsequentem *Barbos. d. alleg.57. num.*102. vbi alios refert.

4 Dico 2. quod etiam exemptione gaudet beneficium iurispatronatus mixti, hoc est partim laicalis, & partim Ecclesiastici: tum quia in fauorabilibus attenditur qualitas laicalis, tum etiam quia propter mixturam Clerici non debet priuari laicus iure suo *Garc. de Benef. part.5.cap.1. num.*582. vbi refert plures Rotę decisiones *Card.Caualer.decis.*547 *num.* 5. *& decis.*571.*numer.* 1. *Ricc.in prax.for.eccles.part.3.resol.286. Andr.d. decis.22.num.6. & seq.* hoc tamen procedit, quando Patroni laici habent maiorem, vel saltem æqualem partem vocum; secus esset, si pars vocum Patronorum Ecclesiasticorum esset maior, & potentior, veluti si iuspatronatus ad vnum laicum, & ad duos clericos ratione ecclesiarum spectaret; tunc enim censeretur Iuspatronatus Ecclesiasticum, cum a potentiori fiat denominatio, & per consequens caderet sub reseruatione, *Gonzal.vt sup.glos.18.nu.8. & seq. Couar. loco cit.num.5. Card.Caualer.d.decis.*547 *num.2.*

5 Sed quæres, quando Iuspatronatus censeatur Ecclesiasticum? Resp. Iuspatronatus dici Ecclesiasticum, quando ex bonis Ecclesiæ beneficium fundatur, vel dotatur: vel quando ratione Ecclesiæ competit alicui, *Gonzal. dict.glos. 18. numer.5. Barbos. de offic. & potest. Episcop.part.3.allegat.72.numer.* 128. vel quando a laico donatur Ecclesiæ, *cap.vn. §.fin.* & ibi *glos. & DD. de Iurepatr. in 6. Andr.dict.decis.22.num.7. & sequent.* *Caualer.decis.278.numer.3.* quemadmodum è conuerso Iuspatronatus Ecclesiasticum transiens ad laicos permutatione, vel alio titulo oneroso accedente Superioris auctoritate efficitur laicale, vt decisum refert Barbos. loco citat. quicquid dicat *Ricc.in prax.for. Eccles.part.1. resol.*143. qui censet, Iuspatronatus fundatum de propriis bonis siue a clericis, siue a laicis semper dici sæculare, etiamsi relinquatur Ecclesiæ.

6 Quæres 2. an valida sit institutio facta ad præsentationem, & instantiam aliquorum Patronorum non proposito publico edicto, nec causa discussa secundum formam præscriptam, *in cap.fin.de elect.in 6.* Resp. institutionem in tali casu esse ipso iure nullam, & inualidam: quamuis enim *text.in dict.cap.fin.* loquatur de electione, habet tamen locum etiam in præsentatione secundum glos. *ibidem in verb. electione*, & Doctores omnes, vt obseruat *Vulpell. in praxi iudic. for. Eccles.capit.49. num. vigesimoquarto.*

§. II.

An beneficia parochialia iurispatronatus conferri debeant per concursum.

7 DIco 1. quod in Parochialibus de Iurepatronatus laicorum non requiritur concursus, sed sufficit, quod præsentatus a Patronis examinetur ab examinatoribus in Synodo deputatis, & si idoneus reperitur, est admittendus, & instituendus iuxta *Concil. Tridentinum sess.24.de reform. cap.18. & pluries resoluit Sacra Congregatio Concilii, vt refert Ricc.in prax.for.eccles.part.3.resolut.*519. *Piasec.in prax.episc.p.2.c.5.num.*18. *vers. in curato.*

8 Hanc tamen conclusionem limitant Doctores, quando parochialis de Iurepatronatus laicorum deuoluta est ad ordinarium: quia tunc per concursum est conferenda *iuxta decretum Sac. Congregationis apud Barbos. de offic. Paroch. cap. 2. num.*131.

9 Limitant secundò, quando sunt plures præsentati, quia tunc etiam inter ipsos tantum debet fieri concursus, vt eligatur magis idoneus, vt censuit Sacr. Congregat. Concilii apud *Greg. d. decisio. 494. num. 2. Ricc. loco citato Piasec. vbi supra num.* 18. quod intelligendum est, vbi singuli præsentati haberent æquales voces, alias si vnus haberet plures voces, ille solum est examinandus absque concursu aliorum, *Rota decis. 117. part. 2. in nouissim. & coram Mantic. decis. 86. & coram Seraphin. decisio. 875 & coram Durano decisio. 44. numer.* 10. *& in Compostell. parochialis* 20. *Februarij* 1630. *coram Merlino, & in Pampilonen. Parochialis* 26. *Iulii* 1626. *coram Buratto*, quas refert *Barbos. de offic. & potestat. Episcop. parte 3. allegat. 72. numer.* 197.

10 Obserua tamen 1. quod si habens maiorem partem vocum se subiiceret examini, & concursui, sibi præiudicaret, quia faceret se parem, & perindè habendus esset, ac si haberet pares voces, vt decisum refert *Beltramin. ad Greg. d. decis.* 494.

11 Obserua 2. quod si Iuspatronatus pro medietate vni familiæ, & pro medietate alteri competeret, tunc præsentatus à maiori parte vnius vocis esset in pari gradu cum illo, qui præsentatus est ab omnibus Patronis alterius vocis, *Card. Caualer. decisio.* 519. *numer.* 4. Quare si vna familia præsentaret V. G. Petrum, & duæ voces alterius familiæ, quæ in octo voces diuisa sit, adhærerent eidem Petro, non ex hoc diceretur præsentatus à maiori parte: quia aliæ sex voces alterius familiæ repræsentant integram portionem, *vt dict. Addit. ad Buratt. decisio. 942. numer.* 5.

12 Obserua 3. quod vbi adest statutum excludens fœminas dotatas ab hæreditate Patris, tales feminæ ius præsentandi non habent, dummodò sint dotatæ de bonis illius, à cuius hæreditate excluduntur, vt post Lambert. & alios dicit *Vulpel. in prax. Iudic. for. Eccles. cap. 49. num.* 20.

13 Obserua 4. quod in iurepatronatus familiæ relicto feminæ non habent vocem in præsentando, quemadmodum ad fideicommissum familiæ relictum fœminæ minimè admittuntur, etiamsi essent agnatæ, vt decisum refert *R. cc. in Prax. part. 3. resolut.* 580. quia fœminæ non veniunt appellatione familiæ, *leg. pronuntiatio, §. familiæ, & l. seq. ff. de Verb. signif.* præsertim si loquamur de fœminis nuptis, quæ transeunt in familiam viri, *leg. quicumque C. de re milit. lib.* 12. & ideò fœmina nupta excluditur à substitutione, in qua vocantur proximiores de agnatione, vt decisum refert idem *Ricc. loco cit.*

14 Obserua 5. quod præsentatus ab existente in quasi possessione iuris præsentandi præfertur præsentato à vero patrono, dummodò sequatur institutio, antequam de proprietate constet: secus esset, si ante institutionem constaret de proprietate, quia tunc proprietas causam possessionis absorberet, *cap. consultationibus de iurepatr. Cantuc. dec.* 167 *Bisignet. decision. 5. de Præben. Aldobrandin. decis.* 228. quos refert, & sequitur *Ricc. in Collect. dec. 2453. p. 6.* vbi etiam dicit, quod hæc quasi possessio non acquiritur per præsentationem, nisi subsequatur institutio.

15 Obserua 6. quod præsentatus à pupillo, qui fit maior infante, præfertur præsentato à tutore, *Ricc. in Collect. decisio. 278 part. 2. Coccin. decis. 477. num.* 2.

16 Obserua 7. quod habilis præsentatus à medietate, vel a minori parte præfertur inhabili præsentato ab altera medietate, vel etiam à maiori parte; quia totum ius est eorum, qui habilem præsentarunt *Rota coram Card. Caualer. decis. 231. nu. 1. & 2.*

17 Obserua 8. quod quando donatur iuspatronatus familiæ; omnes de familia succedunt in capita, & non in stirpes, vt decisum refert *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. res. 201. & part. 3. resol.* 587. vbi idem dicit, si in iurepatronatus succeditur iure legati; secus si succedatur iure hæreditario: quia tunc in stirpes, non autem in capita succeditur, *per textus in Clem. plures de iurepatronatus.*

18 Dico 2. quod in Parochialibus iurispatro-

tronatus Ecclesiastici requiritur concursus iuxta Concilium *d. c.* 18. & resoluit Sacr. Congreg. teste *Piasec. in prax. Episc. par.* 2. *c.* 5. *num.* 17. *in fin. Rota in Florentina parochialis* 28. *Maii* 1599. *coram Iusto*;
19 quod etiam procedere in beneficio iurispatronatus mixti dicit *Beltramin. ad Gredecis*. 494. *numer.* 6. immò addit *Barbos. dict. par.* 3. *alleg.* 60. *num.* 17. quod forma
20 examinis per concursum seruanda est, etiamsi iuspatronatus pro duabus partibus pertineret ad laicum, & pro vna tantum ad Ecclesiam. Sed contrarium nouissimè resoluit Sacr. Congreg. Concilij *in vna Pisana sub die* 5. *Februar.* 1628 videlicet non requiri concursum in collatione Ecclesiæ Parochialis Iurispatronatus mixti, idest partim Ecclesiastici, & partim laicalis, vt refert idem Barbos. qui propterea à prima opinione in vltima impressione recessit.

§. III.

An iuspatronatus, quod destructa Ecclesia, vel Capella extinctum fuit, illa reædificata reuiuiscat.

21 ALii negant, etiamsi reficiatur Ecclesia ex eadem materia; putant enim, omne ius, quod quis in priori Ecclesia habebat, ea semel destructa periisse, ita *gl. in cap.* 3. *verb. fundatores*, & ibi *Barbos. nu.* 8. *de Iurep.* & communem dicit *Roch. de Curt. eod. tit. in ver. construxio num.* 14.

Alii verò contrariam sententiam tuentur: Dico igitur quod primus patronus ratione fundi adhuc esset Patronus in Ecclesia reædificata, si super eodem fundo reædificetur: idemque dicendum est de Patrono ratione dotis, dummodo sufficienter dotauerit, iuxta gloss. communiter receptam in *cap. quicumque* 16. *quæst.* 7. quamuis enim *Vulpel. in praxi iudic. cap.* 49. *num.* 6. teneat, quod si si Episcopus consentiat constitutioni dotis incongruæ, illamque approbauerit, adhuc iuspatronatus acquiritur; nihi-
22 lominus contraria sententia verior videtur, vt scilicet dotans insufficienter etiam de consensu Episcopi iurispatronatus minimè acquirat, vt cum aliis sentit *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 70. *num.* 11. & 12. vbi etiam refert Sacr. Congregat. ac Rotæ Romanæ decisiones, remittitur autem arbitrio Iudicis, quæ sit dos sufficiens, & quæ insufficiens, vt dicunt Doctores communiter.

23 Ex quo fit, vt neque acquiratur iuspatronatus ex augmento dotis, nisi constet, dotem primam fuisse amissam, & nouam sufficientem constitutam, *Roch. de Curt. loco cit. num.* 14. *Ricc. in prax. for. Eccles. p.* 1. *resol.* 161. *& in collect. decisio.* 2453. *part.* 6.

24 Obserua tamen, quod in hoc casu amissionis dotis non potest alius in præiudicium primi patroni de nouo dotare absque illius consensu, & eo prius non requisito, an dotare velit, *Abb. in c.* 3. *num.* 9. *vers. item debet requiri de iurepat. Host. ibidem num.* 4. *vers. equum est*, & alii, quos refert, & sequitur *Barbos. d. alleg.* 70. *num.* 16.

25 Quare si Ecclesia, vel Capella reperiatur constructa sine dote dotans illam sufficienter efficeretur Patronus ratione dotis vna cum aliis, qui erant Patroni ratione fundationis, & constructionis, etiam sine expressa reseruatione *glos. in cap. piæ mentis* 16. *quæst.* 7. *Vulpell. in prax. Iudic. cap.* 49. *numer.* 5 *&* 6. *Card. Caualer. decis.* 265. *num.* 4. & hoc procedit etiam, quando plures simul dederunt dotem sufficientem, licèt quilibet modicum, quia tunc omnes erunt Patroni: & idem dicendum est, si plures dederunt fundum, vel plures construxerunt, *Abb. in rubr. de Iurepatron. nu.* 6. *Syluest. in verb. Iuspatronatus numer.* 2. & alii apud *Barbos. loco citat. dict. alleg.* 70. *num.* 11. & ideò si alter dedit præparamenta in constructione, & alter operas, omnes iuspatronatus acquirunt, *Ioan. Andr. in cap. nobis num.* 6. *eod. tit. de Iurepatron.*

26 Secus esset, si Ecclesia constructa, vel dotata sit ex eleemosynis relictis, seu donatis per singulares de vniuersitate: tunc enim Ecclesia erit libera, nec esset de iurepatronatus singulorum, nec vniuersitatis *Caualer. decis.* 159. *num.* 9. nisi fortè fundata, vel con-

structa, aut dotata sit à Ciuitate, populo, plebe, vel vniuersitate ratione communitatis, & eius nomine, vt cum *Lambert.obseru.Barbos.d.alleg.70.nu.11. post med.*

27 Nulli autem acquiritur Iuspatronatus ex causa constructionis, seu fundationis, aut dotationis, nisi id fiat auctoritate Episcopi, *cap. nobis de Iurepatron.* Vnde si quid horum fieret sine Ordinarii consensu, reliqui habentes consensum essent Patroni, *Ioan. Andr. in dict. cap. nobis, num.6.* præsumitur tamen ex cursu decem annorum interuenisse consensum Diœcesani in constructione Ecclesiæ, vel Capellæ, quando in ea publicè sunt celebrata diuina, late *Gabr. de Præsumpt.conclus.1.num.1.& 9.* & item probatur talis consensus ex ædificatione Capellæ, cum insignibus, & armis, & ex visitatione eiusdem Capellæ vti de Iurepatronatus, vt decisum refert *Ricc. in praxi parte 3. resolut.29.*

Quæres, an Patronus, qui ædificauit Ecclesiam, seu Capellam sine dote sufficienti pro victu Sacerdotis, pro luminariis, fabrica, & aliis necessariis, possit ad hæc præstanda adhuc compelli.

28 Resp. affirmatiuè, etiam si Ecclesia fundata fuerit auctoritate Episcopi sine huiusmodi dotis assignatione, *gloss. in capit. nemo verb. custodum de consecr. dist.1.* vbi etiam dicit, quod ad hæc hæres etiam fundatoris tenetur *Ricc. in prax.for.Eccles.parte 4.resolut.338. Barbos.de offic.& potest. Episc. part.3. alleg. 64.num.16. Bellet.tit.de cler.debit.§.15. num.2.& 3. Vulp.in prax. Iudic. cap.49. num.6.* alias non dotando amittit Iuspatronatus, Barbos. & Ricc. locis citatis, si verò fundator, & eius hæredes non sint soluendo, ad id tenebitur Episcopus; quia non aliter suum consensum fundationi Ecclesiæ præstare debet, quam illi assignata dote, *cap.cum sicut iuncta gloss.de Consecrat.Eccles.Piasec.in prax. Episcop. parte prima, cap.5.num.2.* quemadmodum tenetur etiam prouidere illi, quem ordinat sine titulo, iuxta *capit. cum secundum de prabend.* Quoad Capellas verò in Ecclesijs constructas requiritur dos in ijs tantum,

29 quæ constructæ sunt pro celebratione Missarum, non autem si constructæ sint ad ornatum Ecclesiæ: tunc enim sufficit, Ecclesiam fuisse dotatam iuxta veriorem opinionem, quam sequitur *Genuens.in prax. Archiepisc.c.91. num.1.* & alij.

30 Dico 2. quod quando Ecclesia reficitur ex eadem materia, antiquus Patronus ratione lapidum, fundamentorum, lignaminum, & aliarum rerum, si quæ supersunt ex Ecclesia destructa, remanebit Patronus, & nouus reædifi-

31 cator ratione reliquarum expensarum iuspatronatus acquiret, & erunt simul Patroni ex hac causa constructionis, vt constat ex prædictis, & *dict. Lambert.de iurepatron. libr.1. part.1. quæst.6. princ.art.4. num.8. & seq.* Quod autem acquiratur Iuspatronatus ex refectione, vel reædificatione decisum refert *Ricc. in Collect. decis.485.* quod intellige tribus concurrentibus conditionibus, primò, vt adsit consensus Episcopi, secundò vt Ecclesia funditus sit destructa; tertiò, vt totaliter restauretur, iuxta *glos. in dict.cap.3. verb.fundatores,* & ibi *Barbos.num.7. de iurepatron.* vnde non sufficeret fundare, & construere Ecclesiam, sed requiritur illius perfectio; & ideò si quis cœpit tantum ædificare Ecclesiam, & alius perficiat, perficienti acquiritur iuspatronatus, idem *Barbos.de offic. & potest. Episc.part. 3. allegat.70. numer.8.* vbi citat *Garc. de benefic. parte quinta, capit.9. numero 44. Zech. de Benefic. capit.12. numer.2.* & alios.

§. IV.

An ab Ecclesia amoueri possint Patroni insignia absque eiusdem Patroni licentia.

32 Resp. absque Patroni iniuria amoueri, seu deleri non posse, *Bart. in leg.2.§.nec eius nomine, ff.de oper. publ. Cepoll.de seruit. Vrban. præd. cap.71.de Pictur.numer.10.Gratian.discept.210.numer.49.* vnde delentes, seu amouentes sine licentia Patroni puniuntur arbitrio Iu-

Iudicis, etiamsi esset Rector, seu Administrator Ecclesiæ, *Capoll. loco citat. Genuens. in prax. cap. 91. num. 3. Paris. consil. 149. num. 12. parte 4. Ricc. in praxi for. Eccles. parte 1. resolut. 578.* immò nec Episcopus potest ea auferre, nisi grauissima causa id postulet, etiamsi familia esset extincta, vt tradit idem *Ricc. in Prax. part. 4. resol. 278.* præsumitur enim, huiusmodi insignia fuisse apposita per Patronum ad conseruationem sui iuris, *Rip. in cap. cum Ecclesia num 97. de caus.*
33 *possess. & Propriet.* nam per talia insignia alicuius familiæ sculpta in Ecclesiæ probatur Iuspatronatus, *Rot. decis. 518. par. 1. Recent. quam refert Barbos. de offic. & potest. Episcop. par. 3. allegat. 72. numer. 50.* quod intellige concurrentibus aliis adminiculis, vt *d. Ferentill. ad Buratt. decisio. 323. num. 20.* vbi plures Rotæ decisiones refert, Vndè probaretur Iuspatronatus, si constaret, talia insignia apposita fuisse in fundatione, vel esse ita antiqua, sicut est Ecclesia: alias enim potuerunt apponi ob restaurationem, vel eleemosynam, ex quibus non acquiritur iuspatronatus, *Rot. coram Card. Caualer. decis. 159. num 8. & 9.*

34 Idem dicendum est de inscriptionibus antiquis, & publicè patentibus, ex quibus etiam probatur iuspatronatus, *Rota coram eodem Caualer. decis. 378. nu.*
35 *1.* quemadmodum etiam probatur, sepulchrum esse hæreditarium ex litteris sepulchro inscriptis, *vt dict. Ricc. in praxi for. Eccles. part. 1. resol. 575.* vbi citat *spec. in tit. de probat. versic. 6. Castr. in leg. si sepulchrum, Cod. de Relig. & sumpt. fun.* Vnde contra amouentes insignia, siue inscriptiones ab huiusmodi sepulchris datur actio iniuriarum, & officium Iudicis, idem *Ricc. in praxi vt supra part. 1. resol. 578.*

36 Obserua tamen, quod licet in sepulchro alicui familiæ concesso nequeant clerici sæculares, ac regulares alium ea inuita sepelire *ad l. hæredes, ff. de vsu, & vsufr. leg. cap. Ebron. 13. quæst. 2.* nihilominus si omnes de familia decesserint, vsus huiusmodi sepulchri aliis concedi posset: quia per extinctionem familiæ tale ius rediit ad Ecclesiam, sicut per mortem vsufructuarij, eiusque descendentium redit vsusfructus ad proprietarium, *l. corruptionem C. de Vsufr. ita Ricc. in prax. for. eccles. p. 4. res. 278. & 294. nu. 44.*

37 Contra eos quoque datur actio iniuriarum, qui Patronorum sedes in Ecclesia positas absque eorum licentia remouent, *Lauor. var. elucr. tom. 1. tit. 2. cap. 10. num. 17. & 18. Gratian. discept. 210. nu. 32 & seq.* debetur enim Patrono etiam laico non solum ius præsentandi, sed etiam ius præcedendi, & sedendi in eminentiori loco *cap. decernimus 16. quæst. 7. cap. nobis, vbi glos. de Iurepatr. Paris. consil. 149. numer. 3 part. 4.* nec requiruntur plures actus ad huiusmodi possessionem acquirendam, sed sufficit vnicus actus *Menoch.*
38 *cons. 126. num. 6. vol. 2. Grat. discep. 110. n. 17.* quod quidem ius per successionem etiam in hæredes extraneos transfertur, *cap. 1. de Iurepatr. clem. fin.* & ibi *glos. in ver. hæred. eod. tit.* & si plures reperiantur
39 hæredes, aliis tunc erit prçferendus dignior, *arg. l. fin. ff. de fid. Instrum. Paris. d. cons. 149. nu. 7. & 8. Grat. discept. 110. n. 15* hoc autem ius in ecclesia laici non acquirunt inuito Episcopo, sed solum ex tolerantia, & gratia, *vt d. Abb. in c. abolendæ nu. 5. de sepult. Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. alleg. 78 nu. 26.*

Sed quæres, à quo petenda sit huiusmodi licentia, quando sunt plures hæredes? Resp. huiusmodi licentiam à digniori, non autem ab aliis esse petendam, *vt d. Paris. d. cons. 149. num. 25.*

§. V.

De forma præscripta à Concilio ad probandum Iuspatronatus spectans ad personas potentes, seu Vniuersitates.

40 AD probandum iuspatronatus ex fundatione, vel dotatione quoad personas potentes, seu vniuersitates certam formam præscripsis Concilium Tridentinum propter præsumptam vsurpationem, vt videlicet præter immemorabilem, præsentationes etiam continuatæ non minori saltem, quam 50. annorum spatio, quæ omnes effectum sortitæ sint authenticis scripturis probentur, *vt in sess. 26. de ref. c. 9.*

41 Talis autem forma à Concilio præscri-

pta ad vnguem seruanda est tam in petitorio, quam in possessorio: & ideò non sufficeret probare præsentationes per téstes, de quibus Concilium non confidit, nec per aliud æquipollens, sed requiritur probatio per instrumenta, seu per scripturam, ita censuit Sacr. Congreg. apud *Farin. decis.* 42 & 216. *p.* 4. *Diuers. Beltramin. ad Greg. decis.* 222. *num.* 11. & plures Rotæ decision. refert *Barb. de offic. & potest. Episc. p.* 3. *all.* 72. *nu.* 55. *& seq.*

42 Titulus verò Iurispatronatus debet esse necessariò, vel ex fundatione, vel ex dotatione: quia iuspatronatus ex priuilegio per Concilium *loc. cit.* iam fuit reuocatum *Rot. coram Card. Caualer. decis.* 265. *nu.* 2. *& seq.* etiam in priuilegio dicatur, quod iuspatronatus censeri debeat, ac si ex vera, & reali dotatione, ac fundatione competeret *Rot. decis.* 88. *nu.* 2. & 3. *p.* 1. *in Recent.* quam refert *Beltramin. ad Greg. dec.* 397. *nu.* 6. *& coram Andrea dec.* 100. *n.* 14. vbi aliæ decis. allegantur.

43 Addunt DD. dispositionem Concilii, *d. cap.* 9. procedere, etiamsi concurreret maior, vel æqualis potentia in ordinario, vt decisum refert *Beltramin. ad Greg. d. decis.* 222. *num.* 11. & ideò locum habere etiam in vniuersitatibus paruis, vel sine iurisdictione sępius resoluit Rota apud *Barbos. d. alleg.* 72. *nu.* 62.

44 Limitant tamen hoc decretum non habere locum quoad probandum iuspatronatus priuatorum, quorum respectu Concilium nihil innouauit, sed reliquit dispositioni iuris communis, vt constat ex eodem Conc. ibi, secundum iuris dispositionem, & dixit *Rota decis.* 331. *p.* 2. *diuers. Card. Caualer. decis.* 560. *nu.* 1. & ideo probata præscriptione immemorabili iuspatronatus priuati præsumitur ex fundatione, vel dotatione, *Ricc. in Collect. decis.* 2162. *part.* 6. & declarauit Sacr. Congreg. teste *Piasec. in prax. Episc. part.* 2. *cap.* 5. *nu.* 7.

45 Secundò limitant, vbi patronus in loco beneficii non habet, nec vnquam habuit iurisdictionem, provt requiritur ad hoc vt aliquis dicatur potens, & locum habeat præsumptio vsurpationis iuxta terminos Sacr. Concil. Tridentini *Rota in Cracouien. Decanatus* 10. *Decembris* 1603. *coram Iusto, & in Bonon. iurispatronatus* 16. *Ianuar.* 1608. *coram Sacrato, & coram Card. Caualer. dec.* 89. *num.* 1. *& in Lucana iurispatronatus* 26. *Iunij* 1619. *coram Dunozetto, quas refert Beltramin. loco cit.*

46 Tertiò limitant in Confraternitate, in qua non habet locum talis præsumptio, cum Confraternitas non constituat aliquod Collegium publicum cum iurisdictione, seu potentia, sed potius sit priuata quædam Congregatio personarum ad exercitium pietatis instituta, *Rota in Bergomen. Capellaniæ* 18. *Maij* 1629. *coram Merlino, & in Lauden. iurispatronatus* 28 *Iunii* 1630. *coram Pirouano*, vt refert *Barbos. d. part.* 3 *alleg.* 72. *nu.* 64. vbi etiam dicit, quod talis præsumptio cessat in monasterio, seu Ecclesia Domina Castri.

47 Quartò limitant, si priuata familia haberet iuspatronatus simul cum familia potenti, vel vniuersitate; quia cum pro vna parte cesset præsumptio vsurpationis, cessare etiam videtur pro alia parte spectante ad personas suspectas *Rota coram Caualer. decis.* 89. *num.* 2. *&* 3. *& in Firmana Altaris de Dorijs* 15. *Febr.* 1610. *coram Marquemontio*, quam refert *Beltram. loco cit. d. nu.* 11. *in fin.*

48 Quinto limitant, quando plures familiæ de aliqua vniuersitate prætenderent iuspatronatus, vel si tale ius non totius vniuersitatis, sed illius partis esse prætendatur Beltramin. ibidem, vbi refert ita resoluisse Rotam in Lucana iurispatronatus de Podijs 31. Ianuarij 1620. coram Dunozetto, & censuit Sacr. Congr. teste *Barbos. d. p.* 3. *all.* 72. *nu.* 64.

49 Sextò limitant, si agatur non contra Ecclesiam, sed inter ipsos Patronos, *Rota coram Andrea dec.* 5. *nu.* 4. *Barbos. loco cit. num.* 67. vbi alias Rotæ decisiones refert *Piasec. in prax. Episc. p.* 2. *cap.* 5. *nu.* 7. *vers. non tamen.*

§. VI.

An Clericus Patronus Ecclesiæ, seu Capellæ vacantis possit seipsum præsentare.

50 Respondet *Lambert. de iurepatron. part.* 1. *lib.* 2. *q.* 8. *art.* 2. quod Clericus

cus Patronus potest seipsum præsentare in beneficio simplici, seu in personatu non habente magnam, & honoratam ecclesiam, nec magnos reditus.

Alij verò putant, quod si Patronus constituat procuratorem cum potestate præsentandi, talis procuratur virtute huiusmodi mandati poterit clericum patronum præsentare ad eiusdem beneficium patronatus, & ità in praxi seruari dicit Ricc. *in Prax for.eccles. p.1.res.*190. vbi citat *Abb. Io. Andr. & Anchar. in ca. fin. de Concess. Præb. Lap. all.* 8. *Caputaque dec.* 138. *par.*2.

Alij verò absolutè negant, videlicet quod non potest Clericus patronus ecclesiæ seu Capellæ seipsum presentare ad beneficium, siue sit simplex, siue curatum, *vt constat ex cap. per nostras, vbi glos. in ver. præsentare de iurepatr.* ità *Viuian. in Prax. iurispatr. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 9. *numer.* 1. *& seq.* & alii, quos refert, & sequitur *Barbos. in d. cap. per nostras & de offic. & pot. Episc. par.*3. *all.*72. *num.*85. *& seq.* quibus adde *Bellett. Disquis. cleric. par.* 1. *tit. de Bon. Cleric.* §. 11. *num.* 24. *& hæc est verior sententia*, quia debet esse actualis distinctio, & differentia inter dantem, & recipientem, & inter præsentatum, & præsentantem *cap. vlt. de instit.* vnde nec procurator constitutus à Patrono ad presentandum poterit seipsum præsentare *Barbos. in d. capit. per nostras in fin. & alij.*

Quare si patronus vnicus sit, & vellet suum de Iurepatronatus beneficium consequi, illud ab Episcopo petere, & impetrare debet: vel posset Episcopus motu proprio tale beneficium conferre eidem Patrono, qui inhæreat, & assentiat collationi prædictæ, vt dicunt Doctores apud *Barbos. in d. ca. per nostras, & d. all.* 72. *num.*90. *Viuian. loco cit. lib.* 6. *capit.*9. *num.* 6. *Gratia. discept.* 403. *numer.* 5. & idem posset Capitulum sedeuacante *Quarant. in eodem ver. q.*9. *vers. Quæ conclusio.*

51 Si verò sint plures patroni, siue omnes sint clerici, siue sit vnus clericus, & alter laicus, possunt ex seipsis vnum nominare, & præsentare *Rot. dec.* 285. *numer.* 5. *p.*2. *Diuers. Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 1. *resol.* 190. non tamen potest Clericus compatronus simul cum compatronis seipsum præsentare, sed præsentatio facienda est ab alijs compatronis *Viuian. p.* 2. *lib.*6. *cap.* 9. *num.* 11. *Barbos. d. all.*72. *num.* 92. Clericus verò in tali casu præsentatus à Compatronis electioni de se factæ consentire potest: & tunc votum eius augebit numerum adeo vt si duo æqualiter sint præsentati, quorum alter sit compatronus, consentiendo dictæ electioni, censeatur ipse compatronus præsentatus a maiori parte *cap. cum in iure peritus de elect. Ricc. in Prax. vt supra p.*3. *res.* 516. *Ciarlin. controuers. forens. ca.*69. *nu.* 8. *& sequ. Viuian. par.* 2 *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 13. *& seq.* vbi etiam obseruat, quod Clericus compatronus sic electus debet intra tempus debitum datum ad præsentandum post electionem, & præsentationem de se factam consentire, quibus adde *Mar. Antonin. var. resol. lib.* 1. *res.* 51. *num.* 5.

52 An verò valeat mandatum datum ad præsentandum, antequam beneficium vacet? Resp. quod aut mandatum datur ad presentandum certam personam in casu vacationis beneficiis, & mandatum est inualidum: quia continet votum captandę mortis; aut non est expressa certa persona presentanda, & substinetur mandatum *Ricc. in Prax. for. eccles. p.*1. *res.*175. & decisum refert *Beltramin. ad Greg. dec.* 420. *nu.* 9.

§. VII.

De tempore præscripto Patronis ad præsentandum.

53 PAtronus laicus ad presentandum quadrimestre tempus habet, ecclesia verò semestre *c. vn. §. verum de Iurepatr. in* 6. si verò ecclesię simul, & laico competit ius presentandi, habebunt sex menses, quia ratione communionis priuilegium ecclesię transit etiam ad laicum *glos. fin. in d. §. verum*, quam communiter sequuntur Doctores, etiamsi laici habeant maiorem partem, quia magis dignum trahit ad se minus dignum *Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 2. *res.* 458. alias transacto dicto tempore poterit Episcopus liberè ecclesiam de Rectore prouidere *ca.* 2. *de Suppl. negl. Prælat.* nec

posset

possit Patronus elapso tempore amplius moram purgare, *Ricc. in Collect. d.* 119. *p.* 1. huiusmodi autem tempus non currit nisi à die scitæ vacationis: & ideò scientia debet plenè probari, nec sufficerent testes de auditu *Ricc. in Prax. vt supra par.* 1. *res.* 166. *Barbos. loco cit. d. par.* 3. *all.* 72. *num.* 134. *& seq. Rota coram Caualer. dec.* 489. *numero* 2. *&* 3. vbi aliæ decisiones referuntur.

54 Potest tamen Episcopus lapso tempore admittere Patronum ad præsentandum, si velit vt constat *ex cap.* 2. *de supplen. negl. Prælat.* ponderando ibi verbum *liceat*, quod ponit causam in voluntate illius, cui licet, siue id Ordinarius faciat ex iusta causa, vt videlicet possint melius Patroni deliberare super magis idoneo præsentando, siue etiam sine causa *Crescen. dec.* 11. *&* 12. *tit. de Dilat.* quem refert, & sequitur *Ricc. in Collect. decision.* 2453. *par.* 6.

Hæc tamen prorogatio valebit quidem in præiudicium ipsius Episcopi, vt dicunt Doctores apud *Barbos. d. all.* 72. *numer.* 142. *& seq.* non autem in præiudicium superioris, ad quem post tempus ordinario concessum deuoluitur ius conferendi, *vt d. idem Ricc. in Prax. parte* 1. *resolut.* 206.

§. VII.

An Patronis liceat plures successiuè præsentare.

55 RESpond. Patronum laicum, non autem ecclesiasticum posse plures successiuè præsentare: & ideò in pluribus præsentatis à laico datur Episcopo gratificatio, sed in præsentatis ab ecclesiastico potior est primò præsentatus iuxta *tex. notab. in c. cum autem de iure patr. glos. in c. cum vos de offic. ordin. Belleti. Disquis. cleric. tit. de Disciplin. cleric.* §. 15. *num.* 46. ratio disparitatis est quia præsentatio ecclesiastici habet vim electionis, in qua nō cadit variatio, sed statim electo acquiritur ius in re *cap. publicato de elect.* sed in præsentatione laici secus est, qui præsentatus tunc tantum acquirit ius ad rem, vt *d. Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 3. *res.* 456.

Quare etiamsi laicus possit plures vnico etiam contextu presentare iuxta *clem. plures de iurepat.* id tamen non licet ecclesiastico, quia electio alternatiua à iure reprobatur *in cap.* 2. *de elect. in* 6. & notat *glos. in d. clem. plures ver. præsentare.*

56 Ampliatur supradicta conclusio, etiāsi Patronus laicus præsentasset indignum: quia cum in tali casu præsentatio sit nulla, poterit intra quadrimestre variare, & alium idoneum præsentare *Barbos. in cap. cum autem numer.* 5. *de iurepatr.* vbi citat *Io. Andr. Butr. Abb.* & alios, præsertim si præsentauerit inhabilem sub conditione impetrandi dispensationem; tunc enim poterit Patronus dispensatione non obtenta durante quadrimestre alium saltem cumulando præsentare, vt dixit *Rota in Firmana Altaris S. Lodouici* 4. *Martij* 1596. *coram Seraphino*, quam refert *Ric-*

57 *cius in prax. for. eccles. p.* 1. *res.* 197. Quare si patronus laicus præsentauerit indignum, vel non idoneum, non poterit statim Episcopus ordinario iure beneficium conferre, nisi lapso tempore ad præsentandum concesso *glos. communiter recepta in capit. cum vos ver. idoneæ de offic. Iud. ordin. Caualcan. decis.* 11. *num.* 53. *par.* 3. quem refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Episc. par.* 3. *all.* 72. *nu.* 178. quod intellige, dummodò scienter non præsentauerit indignum: quia sciēter præsentans indignum pro illa vice ipso facto priuatus est iure, & facultate præsentandi *Rip. in Rubr. de iudic. num.* 68. *latè Barbos. loco cit. nu.* 105. *& in cap. cum in cunctis* §. *fin. de elect. vbi citat Mascard. de probat. concl.* 593. *nu.* 5. *Molin. de Primog. lib.* 2. *c.* 4. *num.* 38. *Grattan. discept.* 58. *nu.* 11. *Cres. de iurepatr. dec.* 10. *Caputaq. dec.* 62. *nu.* 2. *& decis.* 291. *par.* 2. *& alios.*

Idemque a fortiori dicendum est de patronis ecclesiasticis scienter præsentantibus indignos, cum ipsi magis debeant esse discreti, ac scire iura, iuxta *glos. in d. ca. cum vos ver. idonea, & ibi Barbos. & alij de offic. Iud. ordin.* & decisum refert *Ricc. in Collect. dec.* 2158. *part.* 6.

58 Neque excusantur Patroni siue laici, siue ecclesiastici, si vel ignoranter præsentauerint aliquem non habentem qualitates requisitas in fundatione, vt si præsentandus debeat esse sacerdos: tenentur enim

enim id scire, alias videntur delinquere, & abuti concessione sibi facta à fundatore, & ideò tunc fit deuolutio ad Superiorem *Rot. coram Card. Caualer. decision. 231. numer. 3. Barbos. d. par. 3. alleg. 72. num. 105.*

59 Secus esset, quando actus præsentationis non fuit perfectus, puta si deficiat aliqua ex personis requisitis de necessitate ad perfectioné præsentationis, vel si præsentatio facta fuerit coram eo, qui non habet potestatem instituendi: tunc enim patronus tam laicus, quam ecclesiasticus poterit iterum canonicè præsentare, quia in tali casu non potest dici perfecta præsentatio, vt not. *Ricc. in Prax. for. eccles. p. 3. res. 456.*

60 Limitatur tamen principalis conclusio, vt non possit Patronus laicus variare vltra duas vices, sed tantum semel, vel iterum, vt in *d. cap. cum autem de iurepatr.* tum quia variatio est odiosa, tum quia infinitas est vitanda *Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. resol. 167. & p. 3. res. 460.* & decisum refert *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 72. num. 161. & seq.*

61 Limitatur 2. quando patronus laicus in prima presentatione iuramento promisit, se alium non præsentare, aut non variare: tunc enim noua præsentatio in spretum religionis iuram. non est attendenda *c. mulieri de iureiur. Rota in Cōpostell. Parochialis* 20. Februarij 1630. *coram Merlino* quam refert *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. alleg. 72. nu. 162.* & ideò absque difficultate instituendus esset primus, *idem Barbos. in ca. cum autem nu. 4. de iurepatr.* quamuis alias valeret actus factus contra proprium iuramentum, secundùm *glos. in cap. vlt. ver. reuocatus de Procur. in 6. Ricc. in prax. for. eccles. par. 3. resol. 457.*

62 Verum si Patronus tantum iurauit non reuocare, non dicitur contrauenire per secundam præsentationem, quia reuera non reuocat primam, sed tantum addit, & cumulat, ità vt ordinarius possit etiam primum præsentatum instituere, *Rota in d. Compostellana Parochialis coram Merlino.*

63 Limitatur 3. vt lite pendente inter presentatos non possit laicus variare, *cap. 1. vt lit. pend. in 6. Gom. in reg. de subr. Collit. q. 6.* & decisum refert *Ricc. in prax. vt supra par. 3. res. 461. Barbos. in d. ca. cum autem nu. 3. de iurepatr.*

64 Limitatur 4. vt non possit Patronus laicus à priori præsentatione recedere: vnde si ab ea recedat, secundus actus nullius esset roboris *d. cap. cum autem de iurepatr. Card. Caualer. dec. 21. Rip. in rubr. de Iudic. nu. 69.* nisi ex causa recedat, vt quia ad eius aures peruenit primo loco præsentatum non esse idoneum: tunc enim tenebit secunda præsentatio, *Vulp. in prax. Iudic. cap. 49. nu. 23.*

65 Limitatur 5. vt possit variare tantum intra quadrimestre, secus eo elapso *Caualer. dec. 231. nu. 3. Barbos. d. p. 3. all. 72. num. 105.*

§. IX.

Quæ ætas requiratur ad obtinendum beneficium iurispatronatus sine cura.

66 RESP. requiri ætatem quatuordecim annorum, prout requiritur in alijs beneficiis simplicibus iuxta Conc. Tridentinum *sess. 23. de ref. cap. 6. Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 60. numer. 75. & 76. Ricc. in prax. for. eccles. par. 1. res. 180.* vbi resoluunt non requiri annum 14. expletum, sed sufficere incæptum, vt censuit etiam Sac. Cong. teste eodem *Barbos. in ca. 2. nu. 5. de ætat. & qual.* nisi

67 aliter in fundatione beneficii esset cautum: quia tunc posset præsentari etiam minor 14. annorum, iuxta declarationem Sac. Cong. apud *Ricc. loco cit. d. par. 1. res. 180. & p. 4. resol. 470.* vbi etiam refert, ità resoluisse Rotam in vna Granaten. Capellaniæ 12. Ianuarii 1608. coram Marquemontio, & ratio esse potest, quia id non contrariatur naturæ beneficii: de iure enim antiquo ad beneficia simplicia requirebatur, quod quis esset maior septennio, secundùm Doctores, quos refert, & sequitur *Barbos. in d. cap. 2. de ætat. & qual.* vbi etiam dicit, quod Summus Pon-

68 tifex potest infanti beneficium simplex conferre; secus esset si fundator in limine fundationis adiecerit aliquam conditioné beneficii naturæ repugnantem: quia tunc minimè esset admittenda, puta si disposuerit,

fuerit, quod bona in dotem consignata possint reuocari ab eius hæredibus, id enim beneficii natura non patitur, cum dos debeat esse perpetua, *vt dixit Rota in Lucana Decanatus 23. Martij 1582. coram Aldobrandino*, quam refert *idem Ricc. in Prax. p.4. res. 472.*

69 Eadem ætas sufficit, etiamsi in fundatione dicatur, Capellanum debere celebrare diuina officia, seu missas; hoc enim casu satis prouisum censetur voluntati testatoris, si per alium celebrare faciat; & ideò præsentandus ex hoc præcisè non debet esse Presbyter, nisi expresse caueatur, vt per se ipsum hoc agat *Rot. in Romana Capellaniæ 23. Ianuarij 1589. coram Pamphilio*, quam refert *Ricc. in prax. vt supra par. 1. res. 195.*

70 Obseruant tamen Doctores, valere præsentationem de persona nondum attingente 14. annum, dummodò ad eam ætatem pertingat ante institutionem, etiamsi in eo beneficio minor ætas non concedatur ex fundatione, *ità decisum refert Campan. apud Barbos. d. par. 3. all. 60. nu. 77.* vbi etiam dicit, valere præsentationem, si fiat de minore quatuordecim annorum cum conditione, si impetrauerit à Papa dispensationem, dummodò verificetur conditio infra tempus à iure datum ad præsentandum.

71 Ità licèt laicus sit incapax beneficij *ca. 2. de Instit.* tamen validè eum posse præsentari, si statim postea assumpserit clericatum, resoluit *Rota in Imolen. Iurispatr. 19. Nouembris 1594. coram Orano*, vt refert idem *Barbos. p. 3. all. 72. num. 77.* vbi dicit, satis esse, si promoueatur ad ordines ante institutionem: nec aduersari textum *in d. cap. 2. de Instit.* quia loquitur de Institutione, ad quam laici non possunt admitti, non autem de nominatione, seu præsentatione.

§. X.

An possit Episcopus in aliquo casu liberè instituere Rectorem in beneficio Iurispatronatus absque præsentatione Patroni.

72 SI Patroni de Iurepatronatus, siue de eius possessione contendant, Episcopus debet expectare laicos per quatuor menses, & clericos, etiamsi litigent cum laicis, per sex menses, intra quos lis finienda est; quo tempore elapso, & causa minimè terminata Episcopus potest liberè in tali beneficio instituere Rectorem sine præiudicio euincentis *cap. quoniam 3. & c. eam te de iurepatr. & dixit Rota in Dertonen. Iurispatronatus 8. Februarij 1599. coram Penia, quam refert Ricc. in Prax. for. eccles. p. 4. res. 405.* quod procedit, quando controuersia est inter ipsos Patronos in præsentatione discordes, vel quia alter ipsorum prætendit, alterum non esse Patronum, vel quid simile *glos. in d. ca. eam te Leo in Thes. for. eccles. par. 2. cap. 6. nu. 27. Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. alleg. 72. nu. 140. vers. tertius casus, & alij. quos refert, & sequitur Vulp. in Prax. Iudic. c. 49. num. 2.*

Secus esset, si lis verteretur inter ipsos Patronos, & Episcopum, siue Procuratorem fiscalem mensę Episcopalis prętendentem, beneficium esse liberæ collationis: quia tunc Episcopus cōstituit tantum

73 Oeconomum, nec potest ecclesiam de Rectore prouidere *capit. cum vos de offic. ordin. glos. in d. c. eam te Vulp. d. cap. 49. num. 2. Leo loco cit. nu. 27. Barbos. d. par. 3. all. 58. num. 19. Ricc. in Prax. vt supr. par. 1. res. 181.* Immò si patroni sint ecclesiastici, Episcopus neque Oeconomum ponit, cum ad eos spectet custodia ecclesię: nisi fortè ecclesia parochialis sit: tunc enim siue sit Iurispatronatus ecclesiastici, siue laicorum, Episcopus in ea idoneum Vicarium constituit cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione, qui onera ipsius ecclesiæ substineat: donec ei de Rectore prouideatur iuxta decretum *Concilij Tridentini sess. 24. de ref. ca. 18. & notant Doctores apud Barbos. d. par. 3. all. 62. nu. 16. & seq.*

Notandum est autem, quod subditus, qui litem habet cum ordinario, potest impètrare exemptionem à Iurisdictione eiusdem ordinarij lite pendente *vt post Staphil. dicit Gabr. comm. conclus. lib. 2. tit. de Iudic. concl. 4. num. 31.* & in tali casu solet signatura Papæ eximere talem subditum ab ordinarii Iurisdictione quoad omnes causas, vt dicit *Vulp. in Prax. iudic. cap. 41. nu. 28. vbi citat Cassad. decis. 6. Lan-*

6. Lancellot. de Atten. par. 2. ca. 4. declarat. 3. & 4.

74 Similiter haud posset Episcopus Ecclesiam conferre, quando lis esset inter præsentatos, etiamsi lis intra tempus requisitum minimè finiatur: quia textus *in d. c. quoniam de Iurepatr.* inducens deuolutionem, quando est lis interpatronos, tamquam ex orbitans, & rigorosus non extenditur ad litem inter præsentatos *Rot. apud Farinac. dec. 586. nu. 7. in Collect. nouiss. quam refert Barbos. d. all. 72. nu. 140. & in dicta Dertonen. Iurispatronatus apud Ricc. in Prax. d. par. 4. resol. 405.*

Dixi, sine præiudicio euincentis, quia lite finita præsentatus ab eo, qui fauorabilem sententiam reportauit, ab Episcopo instituendus, est, & tunc talis prouisus remoueri debet *cap. consultationibus de Iurepatr.*

75 Si verò non constet de Iurepatronatus, nec præsentantes esse Patronos, tunc non obstante contradictione prætensorum Patronorum Episcopus poterit Ecclesiã ordinare; quod maximè procederet, si in præcedentibus vacationibus Episcopus prouidit de tali beneficio tamquam de libero; tunc enim eo iterum vacante nullo expectato semestri, vel quadrimestri, nec sine litis procedere potest ad illius collationem *Rota in d. Dertonen. Iurispatronatus coram Pania.*

76 Adde, quod si Episcopus intra tempus pręsentandi conscius iuris adhuc non deuoluti beneficium contulerit, valida esset collatio, dummodò Patrono non reclamante, nec contradicente elapsus fuerit terminus: secus si Patronus in tempore sibi dato ad præsentandum, alium presentauerit, siue expressè contradixerit; quia cum videatur sperni, ex tunc collatio à iure reputatur irrita *cap. decernimus 16. quæst. 7. Barbos. in cap. illud numer. 9. de Iurepatonatus vbi citat. Roch. ver. honorificum numero 2. Lambertin. 3. parte 2. libr. quæstion. 2. artic. 2. Put. par. 3. decis. 312. Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 56. numer. 78. cum seq. Garc. de Benef. p. 5. c. 9. n. 231. & seq. Fl. de Resign. ben. li. 2. q. 4. nu. 15. & 16. & li. 8. q. 10. num. 10. & alios.*

77 Quæres, an ordinarius possit beneficio Iurispatronatus laicorum nouum onus imponere? Resp. negatiuè, *vt censuit S. Congregatio teste Aloys. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. res. 503.* beneficijs verò liberę collationis potest Episcopus honestum onus iniungere, *vt constat ex cap. Significatum de Præben.*

§. XI.

An Iuspatronatus legari, vel donari possit absque consensu Episcopi.

78 RESP. negatiuè *ex cap. illud,* vbi id notant omnes de Iurepatr. nec sufficeret auctoritas Vicarij, si specialem facultatem non habeat, quamuis pręstet titulum ad præscribendum, vt decisum refert *Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. res. 637. & par. 2. res. 469.* vbi etiam resoluit, præsentationem factam per illum, cui donatum fuit Iuspatronatus, ante assensum præstitum per Episcopum esse nullam: vnde potest donans præsentare non obstante donatione à se facta *Beltram. ad Greg. dec. 420. num. 7.* sufficeret autem

79 consensus Episcopi etiam tacitus, puta si fieret donatio præsente Episcopo, & tacente *Ricc. in Prax. par. 3. res. 291.* vel si post donationem præsentationes admiserit, vt decisum refert *Beltramin. loco cit.* item valida esset donatio huiusmodi laico facta à principio sine auctoritate ordinarij, si postea superueniat *Ricc. in Prax. for. eccles. par. 3. res. 289. & in collect. decis. 2157. par. 6. Beltram. ad Greg. d. decis. 420. nu. 7.* vbi etiam dicit, quod iste consensus ordinarij præsumitur ex lapsu 30. annorum iuncta obseruantia & hanc communem dicit *Villal. relatus in Syntagm. commun. opin. tit. de Iurep. ca. 2. vers. consensus Episcopi.*

Prædicta tamen conclusio procedit, quando Iuspatronatus à laico in laicum

80 transfertur, secus esset, si Iuspatronatus donetur ecclesiæ, seu locis pijs, tunc enim consensus Episcopi non requiritur *Gratian. discept. 177. nu. 3. Viu. to. 1. com. opin. lib. 1. tit. 4. num. 9.* & alij, quos refert, & sequitur *Barbos. in dict. cap. illud num. 6.*

81 Obserua tamen, quod si laicus de cõsẽsu Episcopi ecclesiam Monachis donaret,

eo casu ex huiusmodi donatione, non solum transfertur Iuspatronatus, sed etiam dominii proprietas, & omnia iura temporalia, quę habebat Episcopus, secundum *glos. in cap. de Monachis ver. de prouentibus de Præb.* quam in hoc communiter esse receptam dicit *Viu.* relatus in *Syntag. opin. com. tit. de Iurepatr. cap. 2. vers. Donari.*

82 Similiter haud esset necessarius Episcopi consensus in donatione Iurispatronatus facta Compatrono *Azor. instit. mor. par. 2. lib. 6. c. 20. q. 6. Pereg. cons. 87. nu. 6. vol. 3. quos refert Barbos. in d. cap. illud nu. 4. de Iurep.* secus si donatio fieret per compatronum filio alterius compatroni Patre adhuc viuente, quia tunc etiam exigitur Episcopi assensus, *Ricc. in collect. dec. 2157. par. 6.* vbi citat *Verall. decis. 130. & 363. lib. 2.*

83 Quæres 1. an Iuspatronatus transeat in fideicommissarium. Resp. negatiuè, quemadmodum neque ad illum transeunt iura sepulchrorum: quia ad fideicommissarium transeunt ea, quæ concernunt commodum pecuniarium; ius autem patronatus, & sepulchrorum non est huiusmodi, & ideò penes hæredem remanet *l. quia perinde ff. ad Trebellian.* & hanc esse communem dicit *Bonacos.* & alii relati in *Syntagm. opin. com. tit. de Iurepatronatus capit. 2.*

84 An verò Iuspatronatus transeat ad hæredes extraneos? Resp. affirmatiuè *ex clemen. plures, vbi glos. & DD. de Iurepat.*

85 Quæres 2. an Episcopus possit cogi ad huiusmodi assensum præstandum? Resp. posse ad id compelli auctoritate Superioris, seu Metropolitani *cap. nullus vbi Doctores de Iurepatr.* potest etiam Superior in tali casu loco Episcopi consensum præstare, & eius consensus sufficeret *Ricc. in Prax. p. 3. res. 294.* quod intellige, si absq. iusta causa Episcopus consentire recuset: si enim adest aliqua iusta causa denegandi consensum, tunc minimè potest Episcopus per Superiorem compelli ad consentiendum, & si superior compelleret, esset locus appellationi ad superiorem Superioris *glos. fin. in d. c. nullus, & alij apud Ricc. d. res. 294.*

§. XII.

An patronum inopem ecclesia alere teneatur.

86 Certa in iure conclusio est, quod ecclesia ex gratitudine tenetur alere patronum, & eius filios, si egestate laborent *c. quicunq. 17. q. 7. cap.* nobis de *Iurepatr.* Vnde ecclesia in tali casu debet patronis de cibo, potu, veste, lecto, & aliis omnibus, quæ sub alimentorum vocabulo seu nomine continentur, prouidere *Surd. de Alimen. tit. 4. qu. 23. à n. 12.* quem refert, & sequitur *Barbos. in d. c. nobis num. 7.*

87 Hanc conclusionem amplia 1. vt procedat, etiamsi dos data a patrono sit perempta: quia ratio recepti beneficii durat etiam re perempta; ideo remanet semper antidotalis obligatio, quæ contrahitur eo ipso, quod patronus dotat ecclesiam, vt d. *Ricc. in Prax. for. eccles. par. 3. res. 278.* & alij.

88 Amplia 2. vt etiam patrono excommunicato inopi debeantur alimenta *Ricc. vbi supra d. p. 3. res. 281.* non tamen patrono ingrato, qui non alitur ab ecclesia, *vt d. Barbos. loco cit. num. 8.*

89 Amplia 3. vt ecclesia teneatur alere patronum non solum de bonis à patrono relictis, sed etiam de aliis postea acquisitis *Bald. in l. 1. nu. 9. C. de iur. Emphyt. Paul. de Cittadin. in tract. de iurepatron. art. 4. q. 9. num. 17.* quos refert *Ricc. in prax. vt supra p. 3. res. 282.*

90 Amplia 4. vt patrono debeantur alimenta, etiamsi iuspatronatus alteri de consensu Episcopi donauerit: tum quia ius alimentandi nunquam censetur donatum: tum quia donatio semper præsumitur facta deducto nè egeat: tum etiam quia alimenta debentur in recompensationem obligationis naturalis, quæ ratio remanet, etiam si alteri donauerit: & ideò donanti, & non donatario debentur, *idem Ricc. in prax. par. 3. res. 282. & in collect. dec. 492. p. 3.*

91 Amplia 5. vt debeantur alimenta etiam pendente lite super iurepatronatus *Ricc. in prax. d. p. 3. res. 284. & 285.* vbi dicit, hanc esse receptissimam, & veram opinionem: quemad-

quemadmodum pendente lite super hereditate paterna facienda est filio, vel filiæ petenti hæreditatem patris prouisio de alimentis præstandis vsque ad finem litis *l. qui de inofficioso & l. si instituta §. de inofficioso ff. de inoffic. testam.* tenebitur tamen patronus huiusmodi alimenta restituere, si succumbat, *iuxta l. cum autem §. cum redhibetur ff. de Aedilit. edict.*

92 Verum supradicta conclusio cum hac limitatione, ac restrictione intelligenda est, vt scilicet procedat, quando patronus summa egestate laborat, quę erit probanda, ac deductis oneribus ipsius beneficii, & expensis necessarijs pro ecclesia, ac pro substentatione Rectoris: quia nemo tenetur proprijs stipendijs militare *glos. in d. c. quicunque 16. quæst. 7. Vulp. in Prax. Iudic. cap. 49. num. 21. Rota coram Card. Caualer. dec. 321. nu. 3. Barbos. in d. c. nobis num. 7.*

93 Debet tamen patronus pro consequutione alimentorum præferri Pensionario: quia ista obligatio est naturalis, vt benefacientis cum indiget, benefaciamus *iuxta l. sed & si lege §. consuluit de petit. hæred. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 3. resolut. 283.*

94 Summa verò egestas censetur, quando patronus non habet de proprio, nec potest viuere ex industria, & non extat persona, quæ de iure compelli possit ad præstandum alimenta *Bart. in l. si quis à liberis §. item rescriptam ff. de liber. agnosc. Ricc. in Prax. p. 3. res. 280.* & ideò satis est, quod Patronus etiam nobilis habeat aliqua bona, ex quorum fructibus vnà cum aliquo honesto exercitio viuere possit ità vt si non possit nobiliter viuere, congruè tamen viuat præsertim cum ecclesia ex quodam gratitudinis iure patronum indigentem alere teneatur *Rot. in Regiens. Prioratus 1. Iulij 1596. coram Penia,* quam refert *Ricc. in Prax. vt supra par. 3. res. 279.*

95 Intellige 2. vt debeantur in tali casu alimenta habito respectu ad qualitatem personæ, & ad facultates, seu fructus ecclesiæ *d. cap. nobis vbi glos. in ver. modeste de Iurepatr. Ricc. in Prax. d. par. 3. res. 287.* non enim esset vendenda proprietas, vt Patrono nobili ampliora, & pinguiora alimenta præstentur, vt post *Surd.* notat *Barbos. in d. cap. nobis numer. 7. de Iurepatr.*

96 Adde quod si Iuspatronatus spectat ad Vniuersitatem, non totam Vniuersitatem, sed solos Rectores Vniuersitatis ecclesia alere teneretur *Archidiac. in cap. si plures 16. qu. 7.* quem refert, & sequitur *Ricc. in Prax. vt supra p. 3. res. 280.*

SVMMARIVM.

1 *Filij illegitimi Clericorum in ecclesiis, vbi eorum Patres beneficium habent, vel habuerunt, non possunt quodcunque etiam dissimile beneficium obtinere, nec pensiones super beneficijs, quæ eorum Parentes obtinuerunt, habere.*

2 *An filius illegitimus possit in dictis ecclesiis Diaconatus, vel subdiaconatus officio fungi, vel sacristam, & cantorem agere.*

3 *Episcopus non potest in tali casu dispensare.*

4 *An pate possit succedere in beneficio filij.*

5 *An dispositio Concilij Tridentini comprehendat nepotem legitimum ex filio illegitimo.*

6 *Quid si Pater illegitimi nunquam habuit titulum beneficij, sed tantum pro Capellano amouibili inseruiuit in aliqua ecclesia.*

7 *An possit filius Clerici obtinere beneficium in alia ecclesia.*

8 *An si Pater habeat facultatem transferendi pensionem, possit illam transferre in filium illegitimum.*

9 *An filius illegitimus succedere possit in Capellania, quæ fundari solet absque Episcopi auctoritate.*

10 *Quid si pater illegitimi possessionem beneficij adeptus non fuerit, vel si possessionem habuerit, sed sine canonico titulo, vel non pacificè.*

11 *An decretum Concilij comprehendat filios legitimos clericorum.*

12 *Quando filij legitimi clericorum possint consequi paternum beneficium.*
Et an possint obtinere pensionem super beneficio paterno, ibidem.

13 *An filius illegitimus possit admitti in Religione, in qua Pater professus fuit.*

CAP.

CAP. VII.

Vtrum Episcopus possit dispensare cum filijs illegitimis clericorum, vt habeant eadem beneficia, quę eorum parentes habuerunt.

AD tollendam paternæ incontinentiæ memoriam sacra Tridentina Synodus expresse prohibuit, ne filii illegitimi Clericorum in Ecclesiis, vbi eorum patres beneficium aliquod ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quodcumque etiam dissimile beneficium obtinere possint, nec in dictis Ecclesijs quoquo modo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere; *vt in sess. 25. de reform. cap. 15.*
2 vnde talem filium illegitimum non posse Subdiaconatus, vel Diaconatus officio fungi, neque sacristam, neque cantorem agere in tali ecclesia, neque alio quouis modo in altaris ministerio ibi ministrare, resoluit *Nau. cons. 1. nu. 46. de Constit.* & decisum refert *Garc. de benefic. par. 7. c. 3. nu. 68.* nec post Episcopus in tali casu dispensare, vt post *Rebuff. Mandos. Staphil.* & alios dicit *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. alleg. 65. per tot.* vbi etiam addit, quod non obtenta dispensatione Apostolica filius illegitimus tali beneficio esset ipso iure priuatus non obstante quacunque possessione.

4 Obseruant tamen Doctores, Patrem posse succedere etiam immediatè in beneficio filij, siue sit legitimus, siue illegitimus: tum quia sumus in pęnalibus, quæ non sunt amplianda, præsertim cum Concilium loquatur tantum de filijs: tum quia memoria paternæ incontinentiæ non perindè viget per successionem patris in beneficio filii, ac è conuerso; magis enim representatur incontinentia paterna per personam filij, quam per personam patris, vt pluribus relatis tenet *Garc. de Benefic. p. 7. c. 3. num. 28.* vbi de communi Rota coram *Seraphin. decis. 1442.* quam refert *Vulp. in Prax. Iudic. for. ecclesc. capitolo 47. numero 28.* & ità censuisse Sac. Cong. testatur *Barbos. loco cit. nu. 17.* & refertur etiam inter *Decis. Diuers. p. 4. dec. 128.*

5 Obseruant 2. dispositionem Concilij non comprehendere nepotem legitimum ex filio illegitimo, qui minimè prohibetur obtinere beneficium, quod Auus habuit: tum quia Concilium loquitur de filijs, non autem de nepotibus: tum etiam quia incontinentiam patris representat quidem filius, non autem nepos, ità decisum refert *Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. res. 375. Nauar. cons. 9. num. 9. de Fil. Presbit. Bellett. Disquis. Cleric. par. 1. tit. de Discip. Cleric. §. 3. num. 33.* & censuit Sac. Cong. teste *Carc. d. p. 7. cap. 3. num. 27. Barbos. d. all. 65. num. 18.* alij tamen putant, hoc procedere, si Auus iam decesserit, sed eo viuente Nepotem comprehendi in prohibitione Concilij *Vulp. in Prax. Iudic. capitolo 37. numero 26. vbi refert*, ità Sacr. Concilij Congreg. declarasse.

9 Obseruant 3. filium illegitimum clerici ex hoc decreto non prohiberi, quominus tanquam Capellanus amouibilis deseruire possit, atque obtinere beneficium in ecclesia, in qua eius pater nunquam habuit titulum beneficij ecclesiastici, licèt pro Capellano amouibili inseruierit in eadem ecclesia: quia respectu patris Concilium requirit beneficium, vt censuit Sac. Cong. apud *Garc. vbi supra num. 72. Ricc. in prax. for. eccles. par. 4. res. 374.*

7 Obseruant 4. quod cum Concilium loquatur de ecclesia, in qua Pater habuit, vel habet beneficium, poterit filius Clerici obtinere beneficium in alia ecclesia *Barb. d. p. 3. all. 65. num. 12.* & alij.

8 Obseruant 5. quod si pater habeat facultatem transferendi pensionem, potest illam transferre in filium illegitimum *Gig. de pension. quest. 86. num. 5. Flamin. de Resign. benefic. lib. 6. quæst. 4. num. 21. & 22. Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 5. nu. 22. & 23. Axor. instit. mor. par. 2. lib. 8. ca. 8. quæst. 7. & alij*, quos refert, & sequitur *Barbos. d. all. 65. nu. 27.* nisi talis pensio esset constituta super beneficio, quod Pater habuit: tunc enim non

posset

posset illam transferre in filium ex dicto Concilii decreto, ex quo filius illegitimus prohibetur habere pensiones super fructibus beneficii, quod pater obtinet, vel alias obtinuit, *Garc. d. par. 7. cap. 3. numer.* 34.

9 Obseruant 6. quod non prohibetur filius illegitimus succedere in Capellania, quæ fundari solet absque aliqua Episcopi, vel alterius superioris auctoritate, vt in illa succedant Clerici de parentela, vt dicunt DD. apud *Barbos. d. par. 3. alleg. 65. num.* 13.

10 Obseruant 7. quod si pater prouisus fuit de beneficio in aliqua ecclesia, cuius tamen possessionem nec per se, nec per suum Procuratorem est adeptus, non prohibetur filius obtinere beneficium in ea ecclesia: quia verba Concilii intelligenda sunt cum effectu: secus esset, si pater beneficij possessionem habuit, licèt sine canonico titulo, vel non pacificè: tunc enim filius in eadem ecclesia beneficium habere non potest *Riccius in Prax. for. eccles. p. 4. res.* 373. vbi citat *Garc. de benefic. p. 7. c. 3. nu. 56. Campanil. in Diuersor. Iur. Canon. rubr. 11. c. 13. nu. 67. Nouar. in 2. opusc. noui Iur. Pontific. tit. de Illegitim.*

11 Obseruant 8. Decretum Concilii non comprehendere filios legitimos Clericorum: quia loquitur tantum de filijs illegitimis; & ideò quoad illos remanet ius antiquum incorrectum *l. præcipimus C. de Appell. vt post Nau. Rodriq. & alios d. Garcia dicta p. 7. cap. 3. num.* 18. vnde possunt filii legitimi in eisdem ecclesiijs, in quibus præsunt, vel præfuerunt genitores eorum, beneficium obtinere *cap. ad hæc de fil. Presbyt.* immò etiam paternum
12 beneficium consequi possunt, si eorum genitoribus defunctis media intercessit persona, cui prædictum beneficium collatum fuerit: filius enim prohibetur beneccia paterna habere immediatè, nè successio in ecclesia Dei sit hæreditaria, secus mediatè *c. ex transmissa c. ad extirpandas de fil. Presbyt.* & ità decisum fuisse in Rota coram *Seraphin. decis.* 1442. *refert Barbos. d. par. 3. all. 65. numer.* 16. Quare filius legitimus potest etiam habere pensionem super beneficio paterno, *vt d. Garc. d. p. 7. ca. 3. nu.* 35.

13 Addit Sayr. *de Censur. li. 6. c. 11. num. 4. Sorb. in compend. priuileg. ver.* Dispen*satio*, quos refert, & sequitur *Vulp. in prax. iudic. for. eccles. ca. 47. num. 31. in fin.* quod filius illegitimus in Religione, in qua pater siue ante, siue post natiuitatem filii professus fuerit, ipso patre viuente non debet admitti.

SVMMARIUM.

seruata in casibus, in quibus non datur expressa facultas ea vniendi.

An Episcopus possit Pænitentiario vnire præbendam vacantem in mense Sedi Apostolicæ reseruato, ibidem.

17 *Quæ causa requiratur ad vnionem ritè faciendam.*

18 *An vocari debeant ij, quorum interest.*

19 *An requiratur consensus Patroni, si beneficium vniendum sit de Iurepatr.*

20 *An requiratur Beneficiati, seu Rectoris consensus.*

21 *An requiratur consensus Capituli.*

22 *Quid si Capitulum, aut alij, quorum interest, sine iusta causa contradicant.*

23 *An Episcopus cum consensu Capituli mēsæ suæ, vel ipsi Capitulo possit beneficia vnire.*

24 *An eadem causa, quæ requiritur in vnione, exigatur etiam in dismembratione, & suppressione.*

25 *An sola diminutio fructuum sufficiat ad suppressionem.*

26 *An sola numerositas populi satis sit ad dismembrationem.*

27 *An credatur Episcopo asserenti causam interuenisse.*

An, & quando præsumatur ex cursu 30. annorum, ibidem.

CAP. VIII.

An Episcopus possit vnire beneficia Sedi Apostolicę reseruata.

1 BEneficia suæ ordinariæ dispositioni subiecta potest quidem Episcopus liberè vnire *capit. sicut vnire de excess. Prælat.* atque etiam diuidere, & extinguere ex iusta causa *Nauar. cons. 27. nu. 1. de Præb.* etiamsi collatio beneficij deuoluta sit ad Papam propter ipsius Episcopi negligentiam iuxta communē Doctorum sententiam *Nauar. cons. 12. de Reb. eccles. non alien.* & alii apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 66. num. 5. Garc. de benef. par. 12. cap. 2. numer. 91.* obseruat tamen *Ricc. in prax. for. Eccles. par. 1. res. 620.* Episcopum hodiè non posse vnire beneficia simplicia cum simplicibus, sed vnionem faciendam esse iuxta formam Concilij *sess. 21. de ref. cap. 5.* vt scilicet beneficia simplicia, vel curata cum alijs curatis vniantur.

2 Beneficia verò Sedi Apostolicæ affecta non potest de iure communi Episcopus vnire *Layman. in Theol. mor. lib. 4. tract. 2. cap. 9. nu. 3.* & decisum refert *Beltram. ad Greg. dec. 419. num. 7.* nisi vnio de beneficio reseruato fieret cum conditione, vt effectum habeat cessante reseruatione, *vt d. Ricc. in Collect. dec. 720. par. 3.*

Ex dispositione verò Concilij Tridentini potest Episcopus ecclesiis parochialibus propter earum paupertatem vnire alia beneficia etiam reseruata Sedi Apostolicæ, vt in *sess. 21. de ref. c. 5.*

Secūdò potest vnire capitulo Cathedralis, vel Collegiatę beneficia simplicia eidem Sedi affecta, vbi præbendæ essent nimis tenues, vel si hac ratione prouideri non posset, liceret Episcopos eas ad pauciorem numerum reducere aliquibus ex ijs suppressis, quarum fructus, & prouentus reliquarum præbendarum distributionibus applicari debent, vt in *sess. 24. de ref. cap. 15.*

Tertio potest vnire Seminario eadem beneficia simplicia sedi apostolicæ reseruata, vt in eodem *Conc. sess. 23. de ref. cap. 18.*

3 Obseruant autem Doctores, dispositionem Concilii esse intelligendam de beneficijs, quæ non erant reseruata de tempore vnionis, sed postea fuerunt effecta reseruata ex vacatione in mense reseruato, & ità pluries declarasse Sac. Congregationem testatur *Garc. de Ben. p. 12. c. 2. à n. 91. vsque ad* 107. *Beltram. ad Greg. dec. 419. num. 7.* vbi etiam refert, ita resoluisse *Rotam dec. 201. n. 5. p. 2. in Recent.* & in Auersana Beneficiorum 3. Iulij 1606. corā Card. Sacrato, & in *Aquinaten. beneficij 3. Iunij* 1607. coram Marquemontio.

Contrarium tamen resoluit *Rot. coram Card. Caualer. dec. 472. nu. 5.* vbi dictum fuit, posse vniri Seminario beneficia reseruata etiám de tempore vnionis.

4 Quare alii dicunt, Concilium esse intelligendum de beneficijs quorum collationem simpliciter sibi Papa reseruauit iuxta opinionem, quam sequuta fuit *Rota*

ta dec. 4. & 6. de Reb. eccles. non alien. in antiq. Si verò Papa non simpliciter sibi reseruauit collationem sed quamcunque aliam dispositionem, illam expressè auferendo ab ordinario, hoc sanè casu non posset ordinarius vnire Barbos. de offic. & pot. episc. par. 3. all. 66. nu. 7. Lotter. de Re Benefic. li. 1. q. 22. n. 42. & 43. qui ità intelligit Abbat. in d. cap. sicut vnire sub nu. 7. ad fin. de excess. Prælat. quia cum appellatione dispositionis veniat etiam vnio propter generalitatem huius vocis, de qua per Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 20. n. 1. & seq. non potest inferior Summo Pontifice istud attentare cap. vt nostram de Appell. Lotter. loco cit. n. 43. vbi decisum refert, vnionem de beneficiis reseruatis per extrauag. Ad regimen. de Præb. inter communes, innouatam per reg. 1. Cancell. ab Episcopo factam etiam in fauorem seminarii, & seruata in reliquis forma decretorum Concilij esse nullam.

5 Obseruant 2. dispositionem Concilij d. sess. 24. cap. 15. procedere solum in ecclesijs Cathedralibus, aut Collegiatis insignibus, in alijs verò nullam dari Episcopis potestatem extinguendi præbendas, vt augeantur distributiones Rota. coram Cardinal. Caualer. decis. 439. num 4. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. res. 543. quæ autem dicatur Collegiata insignis, remittitur arbitrio Iudicis: & præcipuè probatur ex fama, siue communi omnium opinione, seu extimatione, quemadmodum probatur nobilitas, latè Ricc. d. par. 4. resolutione 544.

6 Obseruant 3. vnionem faciendam esse præbendis distributiuè, non autem mensæ capitulari, alias corrueret, si fiat sine assensu Papæ Rot. dec. 645. ex collectis per Farinac. tom. 3. vbi aliæ decisiones allegantur: quia Concilium Tridentinum d. sess. 24 cap. 15. non dat facultatem vniendi mensæ capitulari, sed præbendis singulorum Capitularium Ricc. in prax. for. eccles. par. 1. resol. 389. Vulp. in Prax. Iudic. cap. 48. numer. 62. Vnde validam esse vnionem de consensu Capituli factam omnibus præbendis distinctis non simul, sed separatim, & distinctè vnicuique, dicit Garc. de benef. par. 12. cap. 2. n. 70 Ricc. in prax. vt supra par. 1. res. 389. & par. 4. res. 542. & alij apud Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. alleg. 66. num. 24. quia tunc vnio non dicitur fieri Capitulo sed singulis præbendis, seu Canonicis: aliud enim est applicare capitulo, aliud distribuere inter singulos Canonicos, vel præbendas assignando vnicuique certam portionem, vt dicunt citati Doctores.

7 Obseruant 4. quod ad hoc vt vnio beneficiorum facta seminario subsistat, plura requiruntur: primò enim requiritur, quod fiat cum consilio quatuor Deputatorum iuxta decretum Concilii d. sess. 23. cap. 18. alias non valeret, vt censuit Sac. Cong. Conc. quæ refertur inter decisiones Diuers. par. 4. decis. 78. debet enim Episcopus quatuor Deputatos adhibere in consilium pro tota temporali administratione Seminarij excepta exactione, quæ ad solum Episcopum spectat; quamuis non teneatur eorum sequi consilium, vt resoluit Sac. Cong. teste Ricc. in prax. for. eccles. par. 3. res. 415.

8 Secundò requiritur, vt vnio fiat ante beneficiorum vacationem, alias nulla esset; & ideò prouisi apostolici mittendi essent in possessionem dictorum beneficiorum, vt censuit Sac. Cong. referente Garc. de benef. par. 12. ca. 2. n. 102. nisi Episcopus beneficia vacantia in suo mense, & ad eius collationem spectantia prius vniuerit: tunc enim posset vnire beneficia simplicia reseruata, vel affecta etiam post vacationem, vt declarauit eadem Sacr. Cong. teste Zerol. in prax. Episc. ver. Seminarium §. ad quintum par. 1. Garc. par. 12. c. 2. num. 104. & 105.

9 Tertiò requiritur, vt Seminarium sit actu erectum, & habeat actu scholares, & Magistros, alias vnio non subsisteret Card. Caual. dec. 472. nu. 1. & 2. & censuit Sac. Cong. teste Ricc. in prax. d. par. 3. res. 415. Garc. d. par. 12. cap. 2. numer. 193. vbi etiam referunt Sixtum V. sub die 26. Octobris 1568. sent. Sac. Cong. confirmasse, quia ecclesiæ non existenti donari non potest cap. ad audientiam 2. de eccles. ædific. sufficeret tamen, si Seminarium esset erectum in aliqua domo, vel empta, vel conductitia, vt tenuit Rota in Adien. benefic. 15. Aprilis 1622. coram Coccino, quam refert Barb. d. p. 3. all. 77. nu. 25. Garc. par. 12. d. ca. 2. nu. 195. & seq. vbi alias Rotæ decisiones refert.

Hoc autem intellige, quando vnio fit ab inferiore, secus si fiat a Papa, qui potest Seminario nondum erecto, sed erigendo vnire, vt pluries resoluit Rota apud *Beltramin. ad Freg. dec.* 258. *num.* 10. *in fin.* idemq; dicendum, si vnio taliter facta ab Episcopo confirmetur auctoritate Papæ cum clausula, supplentes,&c. *Card. Caual. dec.* 411. *num.* 2.

Censent tamen nonnulli Doctores, posse etiam inferiorem Seminario etiam futuro beneficia vnire, etiamsi nec domus sit empta, nec fabrica constructa, neque scholares actualiter admissi sint, dummodò muri eiusdem Seminarii sint erecti, eiusque fabrica continuetur, seruata in reliquis forma Sac. Concilii Tridentini: idque probant tum ex Conc. *d. sess.* 23. *c.* 18. *& ibi, quia ad Collegij fabricam instituendam, & infra, nec non beneficia aliquot simplicia &c. huic collegio applicabunt, & incorporabunt*: tum etiam quia futuro Collegio, & Hospitali, vel ecclesiæ construendæ potest legari, & hæreditas relinqui *c.* 3. & ibi *glos. in ver. in loco, & DD. de Testament. l. seruos* 35. *ff. de liber. caus.* ità *Gonz. ad reg.* 8. *Canc. glos.* 5. §. 7. *num.* 75. *& seq. Beltram. ad Greg. dec.* 258. *nu.* 10. quibus adde *Cæsar. de Grass. dec.* 1. *de Reb. eccl. non alien.* quem refert, & sequitur *Ricc. in Prax. for. eccl. p.* 3. *resol.* 417. *Gratian. discept.* 278. *num.* 40. *& seq.*

10 Quartò requiritur, quod ante vnionem fiat contributio de fructibus mensę Episcopalis, & Capitularis, & cunctorum beneficiorum Diæcesis, alias vnio esset nulla *Rota dec.* 361. *num.* 3. *& seq. p.* 2. *Recent. & coram Card. Caualer. dec.* 472. *num.* 1. *&* 2. *Ricc. d. par.* 3. *resolut.* 417. *num.* 8.

Debet igitur Episcopus primum ex sua, & capituli mensa contribuere Seminario,& postea cogere alios suo exemplo ad huiusmodi contributionem *Rot. in Auersana beneficiorum* 3. *Iulij* 1606. *coram Card. Sacrato*, quam refert *Barbos. loco cit. num.* 2. *Zerol. in Prax. Episc. ver. Seminarium* §. *ad quintum p.* 1. vbi etiam

11 ex sententia Sac. Cong. resoluit, taxam esse faciendam ad rationem mediæ decimæ, si Seminarium erectum fuerit post diem 11. Iulij 1567. nam si illud antea fuerit erectum, potest exigi ea taxa, quę exigi consueuit.

Potest tamen Episcopus in facienda huiusmodi taxa pro seminariis reseruata forma tradita à Concilio Tridentino onerare beneficia nedum in dimidia decima habito respectu ad antiquam taxam iuxta Pii V. decretum, sed etiam in maiori summa, prout beneficiorum, & locorum habito respectu iustum, & æquum fuerit ex decreto Clem. VIII. sub die 7. Octobris 1592. relato per *Garc. par.* 12. *ca.* 2. *numer.* 107. *in fin.* & ità censuit etiam Sac. Cong. apud *Farinac. dec.* 160. *par.* 4. *Diuers.*

12 Ad hanc autem contributionem tenentur etiam Cardinales de fructibus beneficiorum, quæ habent in Diæcesi, vbi est Seminarium, vt declarauit Sac. Congregatio Concilij teste *Ricc. in Collec. dec.* 2625. *par.* 7.

13 Notandum tamen est,quod si fructus, & reditus Canonicatuum consistant in distributionibus quotidianis, quæ dari solent dumtaxat ijs, qui diuinis officijs intersunt, non tenerentur Canonici ad Seminarii contributionem, vt censuit Sacr. Congregatio Concilij apud *Farinac. dec.* 71. *par.* 4. *Diuers.*

14 Notandum 2. quod super Hospitali, quod neque in titulum, neque in administrationem datur, sed merè laicale est, non potest taxa ratione Seminarij imponi ex decreto eiusdem Sacr. Congregationis relato per eumdem *Farin. dec.* 113. *d. p.* 4. *Diuer.* & colligitur ex *Concilio Tridentino sess.* 23. *d. ca.* 18. *ibi, & Hospitalium, quæ dantur in titulum, & administrationem, &c.*

15 Obseruant 5. quod si Papa contulerit beneficium ad alicuius instantiam non facta mentione vnionis, prouisio erit nulla secus si proprio motu conferat: quia tunc tenet prouisio etiam non facta mentione de vnione: & ideò eo casu suspenditur vnionis effectus pro tempore prouisi de illo a Papa *Garc. de Benef. parte* 12. *d. capitolo* 2. *numero* 91. *&* 94. & alii, quos refert, & sequitur *Zerol. in prax. Episc. par.* 1. *in ver. vnio* §. *ad septimum dub.* 1.

16 Obseruant 6. Episcopum non posse vnire beneficia reseruata in casibus, in qui-

quibus non datur expressa facultas eas vniendi: vndè licèt Episcopus possit in sua Cathedrali ecclesia Pœnitentiarium cum vnione prębendæ proximè vacaturę etiam sine consensu Capituli instituere iuxta Conc. Tridentinum *sess.* 24. *de ref. c.* 8. ac declarationes Sac. Congregationis, quas refert *Ricc. in Prax. for. eccles. p.* 1. *res.* 487. tamen huiusmodi vnio non comprehendit præbendam vacantem in mense Sedi Apostolicæ reseruato, seu alias eidem Sedi affectam: quia in d. decreto Concilij *cap.* 8. nulla fit mentio de reseruatis; sed tunc collatio ad Papam pertinet ratione reseruationis, vt resoluit Sac. Congregatio, ac Rota Romana teste eodem *Ricc. d. res.* 487. *& in Collec. decision.* 2492. *p.* 7. *Barbos. d. par.* 3. *all.* 55. *numer.* 3. *Garc. in Addit. ad* 5. *par. cap.* 4. *num.* 127.

17 Obseruant 7. quod ad vnionem ritè faciendam requiritur 1. iusta causa, videlicet, vel necessitas, vel euidens ecclesiæ vtilitas *cap. exposuisti de Præb. cap.* 1. *de Reb. eccles. non alien. in* 6. *clem.* 1. *eod. tit. &* notant Doctores apud *Barbos. d. pa.* 3. *all.* 66. *numer.* 15. alias vnio facta esset nulla eo ipso tam de iure communi, quam ex Concilio Tridentino, vt dicit *Garc. de Benef. par.* 12. *cap.* 2. *numero* 113. *&* 203. & alii communiter.

18 Secundò vocari debent ij, quorum interest, siue in quorum præiudicium vnio cedere potest *Put. decis.* 394. *lib.* 2. quem refert *Ricc. in Collect. dec.* 720. *par.* 3. & ideò requiritur consensus inferioris Collatoris, seu Prælati, adquem vniendi beneficii collatio spectat *clem. nè in agro* §. *ad hæc de stat. Monach.* & si beneficium esset de Iurepatronatus laicorum, requi-
19 reretur consensus Patroni, vt apertè constat ex Concilio Tridentino *sess.* 24. *de ref. cap.* 15. *capit.* suggestum de Iurepatr. & pluribus Rotę decisionibus probat *Ric. in Collect. decis.* 2477. *par.* 6. *& in Prax. for. eccles. part.* 1. *res.* 179. vbi id ampliat etiam patronis non contradicentibus, & alij plures, quos refert, & sequitur *Barbos. d. parte* 3. *alleg.* 66. *numero* 19. *& alleg.* 68. *num.* 9. *Paris. de Resign. Benefic. lib.* 2. *quæst.* 4. *nu.* 11. *Zerol. in prax. Episc. p.* 1. *ver. vnio* §. *ad septimum dub.* 4. & alii communiter, & hoc etiam procedere in iurepatr. mixto dicit *Ricc.* vbi supra *d. p.* 1. *res.* 207. & si plures sint Patroni, omnium requiritur consensus, vt decisum refert *Barbos. d. all.* 66. *num.* 19. vbi etiam resoluit, consensum Patroni non præsumi, nec de eo stari assertioni Episcopi: alias vnio esset nulla, & inualida, etiamsi fieret per legatum de lattere *Verall. decis.* 346. *&* 350. *par.* 3. quem refert *Ricc. in Coll. dec.* 2477. *par.* 6. *& in prax. for. Eccl. res.* 207. *&* 387. *par.* 1. vbi alias Rotæ decisiones refert.

An verò in vnione huiusmodi exigatur consensus Patroni ecclesiastici? affirmatiuè respondet Couar. *pp. qq. cap.* 36. *num.* 11. *& constat ex d. cap.* suggestum de Iurep. contrarium tamen tenent nonnulli recentiores existimantes, in hoc fuisse correctum ius commune per Concilium Tridentinum *d. sess.* 24. *ca.* 15. vbi decernitur, consensum Patroni esse requirendum, si de Iurepatr. Laicorum sint: ex quo colligunt a contrario sensu, posse Episcopum vnire absque assensu Patroni ecclesiastici, ità *Sanch. in Præcept. Decal. t.* 2. *li.* 7. *c.* 29. *n.* 185. *Barb. d. p.* 3. *all.* 66. *nu.* 31.

20 Beneficiati verò consensus non requiritur, quia vnio fit sine præiudicio obtinentium *Clem. si vna de reb. eccles. non alien.* Conc. Tridentinum *sess.* 21. *de ref. cap.* 5. *& sess.* 23. *cap.* 18. *Nau. cons.* 1. *nu.* 11. *de Restit. Spol. Ricc. in Collect. decis.* 2477. *par.* 6. immo etiamsi ageretur de Rectoris præiudicio, adhuc non esset necessarius eius consensus, vt in terminis dismembrationis fructuum parochialis est textus in *cap.* ad audientiam de *eccles. ædif.* & Conc. Tridentinum *sess.* 21. *de ref. c.* 4. *Rot. coram Martin. Andr. dec.* 59. *num.* 4. quamuis contrarium aliàs tenuerit Rota, vt dicit *Beltram. ad Greg. decis.* 504. *nu.* 9. necessariam tamen esse in tali casu vocationem Rectoris dicit Lotter. *apud Barbos. d. p.* 3. *all.* 67. *nu.* 20.

21 Tertiò requiritur consensus Capituli tam de iure communi *cap. cum nos, & cap. pastoralis de His, quæ fiunt a Prælat. cap. pastoralis, & ibi glos. fin de Donat. clem. si vna de Reb. eccles. non alienan.* quam iure nouo Concilii Tridentini *d. sess.* 24. *de ref. ca.* 15. ità vt contrarium de consuetudine introduci non

possit *secundum glos. in d. clem. si vna ver. consentiente Ricc. in d. Coll. dec.* 2477. *par* 6. *& alios apud Barbos. d. p.* 3 *all.* 66. *num.* 23. quod procedit, etiamsi ad vnionem Episcopi procedant tamquam sedis Apostolicæ delegati *seccundum Garc. de Benef. d. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 158. *& alios apud Barbos. d. p.* 3. *all.* 66. *numer.* 29. satis tamen esset, si huiusmodi assensus postea accedat *d. c. suggestum de Iurepatr. Garc. loco cit. d. ca.* 2. *nu.* 147. *& seq.* & alij communiter.

22 Si verò Capitulum, aut alij, quorum interest, sine iusta causa contradicant, possent compelli *Barbos. d. all.* 66. *num.* 21. vel poterit Episcopus etiam ipsis inuitis ad vnionem procedere, si causa necessitatis notoria sit *arg. cap. ad audientiam de eccles. ædific. Concil. Tridentinum sess.* 21. *de ref. cap.* 4. *Layman. lib.* 4. *tract.* 2 *cap.* 9. *Rota coram Andr. decis.* 59. *numero* 4. verum si vnio fiat Seminario, tunc consensus Capituli non requiritur, sed eius loco consilium quatuor Deputatorum, vt dicit *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 3. *res.* 415. & censuit Sac. Cong. apud *Farinac. dec.* 90. *par.* 4 *diuers.*

23 Non potest tamen Episcopus etiam cum consensu Capituli mensæ suæ, vel ipsi Capitulo beneficia vnire, sicut neque id potest Capitulum sede vacante, cum nemo in facto proprio auctoritatem præstet *d. clem. si vna de Reb. eccles. non alien.* & censuit Sac. Congregatio teste *Garc. de Benef. par.* 12. *capit.* 2. *num.* 68. quod intellige, quando vnio fieret principaliter, & directe: secus verò quando in consequentiam, & indirecte cederet in vtilitatem Capituli, quia tunc vnio valeret *Rot. decis.* 1. *de eccles. ædific. in antiq. & decis.* 133. *num.* 7. *&* 8. *par.* 2. *diuers.* vbi resolutum fuit, validam esse vnionem factam ad fauorem fabricæ, etiamsi mediante vnione capitulum eximatur ab oneribus fabricæ, ad quæ de iure tenetur *iuxta ca. fin. de His quæ fiunt à maior. par. cap.*

24 Obseruant 8. quod eadem causa, ac solemnitas, quæ requiritur in vnione, exigitur etiam in suppressione, ac dismembratione *c. fin. de verb. signif. Conc. Trid. sess.* 26. *de ref. cap.* 15. *Garc. d. par.* 12. *cap.* 2. *numer.* 202. *Card. Caualer. decis.* 439. *Ricc. in Prax. p.* 4. *res.* 545. *Greg. dec.* 504. *& ibi Add. Barbos. d. par.* 2. *all.* 67. *num.* 16.

25 Notandum tamen est, quod ad suppressionem non sufficeret sola diminutio fructuum, nisi etiam probetur deficientia, seu penuria beneficiorum simplicium, quæ potuissent vniri *Rot. d. dec.* 439. *nu.* 5. *coram Caualer.* vbi dictum fuit, suppressionem permitti à Concilio in subsidium non existentibus beneficiis simplici-
26 bus, quemadmodum neque ad dismembrationem satis esset sola numerositas populi, quia tunc posset prouideri per adiunctionem aliorum Sacerdotum, qui coadiuuent Rectorem: sed vltra dictam numerositatem requiritur magna distantia loci, vel alia necessitas euidens, puta si extaret medius fluuius, vel Torrens inter ecclesiam, & partem populi illi subiecti, qui sæpè exundans ità iter obsideat, vt aliquando cogantur infirmi sine ecclesiasticis Sacramentis decidere, *vt constat. ex Conc. Tridentinum sess.* 21. *de reform. cap.* 4. *cap.* ad audientiam, vbi *glos. in ver.* magna difficultate de *eccl. ædif.* & resoluit *Rota decis.* 288. *nu.* 1. *&* 2. *par.* 2. *in Recent.* quam refert *Beltram. ad Greg. dec.* 504. *n.* 8. *Barbos. d. par.* 3. *all.* 68.

27 Quare cum talis causa de necessitate requiratur, non crederetur Episcopo asserenti, eam interuenisse, nisi formiter probetur *Bart. communiter receptus in l. si forte num.* 5. *ff. de Castr. pecul.* præsumitur tamen ex cursu 30. annorum *Rot. coram Greg. d. decis.* 504. *nu* 6. dummodò in decreto suppressionis vel dismembrationis, vel vnionis de huiusmodi causa facta fuerit mentio; quia cum sit concludenter probanda, ideò requirit scripturam: alias ex cursu, seu diuturnitate temporis non præsumeretur *Ricc. in prax. d. par.* 4. *res.* 547. *Vbi citat Felin. in cap. sicut de Re Iud. Ruin. cons.* 69. *vol.* 1. *& con.* 49. *volumine* 4.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficij sunt qui ex beneficio, & occasione beneficij percipiuntur.*
2 *Quia veniat nomine fructuum.*
3 *Quæ sit differentia inter Syluam cæduam, & non cæduam.*

4 Ar-

4 *Arbores fructiferæ, Thesauri, lapidicinæ marmoreæ, aurifodinæ, argentifodinæ non pertinent ad beneficiatum, sed ad ecclesiam.*

An thesaurus spectet ad Principem, ibidem.

5 *Fructus regulariter intelliguntur deductis impensis, & qui sumptus deduci debeant.*

An deducendum sit salarium factoris, ibidem.

6 *Quando substineatur donatio facta vltra 500. aureos siue insinuatione.*

7 *Valor beneficij ille tantum intelligitur, qui superest deductis oneribus, & quæ onera in hoc casu deducenda sint.*

8 *Duplex est consideratio fructuum, alia scilicet ciuilis, & alia naturalis.*

9 *In fructibus ciuiliter acceptis fit deductio impensarum, secus si naturaliter accipiantur.*

10 *An in decimis, quæ debentur ecclesiis, expensæ deducantur.*

11 *Et an deducantur, quando diuiduntur fructus inter emptorem, & venditorem, inter colonum, & Dominum, vel quando fit mentio de fructibus pendentibus, seu extantibus.*

Et an deduci debeant in legato fructuum, ibidem.

12 *Si debitor condemnatus ad restitutionem fructum, illos integros ignoranter restituerit sine deductione impensarum, potest illas repetere.*

13 *Etiam malæ fidei possessor impensas necessarias deducit.*

14 *Quando impensæ vtiles, & voluptuariæ deducantur.*

15 *Fructus alij sunt naturales, alij industriales, alij ciuiles, & numero 16. & 17.*

18 *Fructus ciuiles, & industriales confunduntur.*

19 *Item fructus alij sunt pendentes, alij percepti.*

20 *Attento iure communi fructus naturales & industriales collecti, & a solo separati ac etiam ciuiles maturati ante obitum Beneficiati spectant ad hæredes ipsius beneficiati.*

21 *Fructus dicuntur consignati beneficiato, si alteri suo nomine fuerint consignati.*

22 *In locationibus fructuum non consideratur dies solutionis affictus, sed tempus perceptionis fructuum.*

23 *Fructus pendentes, & à solo non separati spectant ad successorem in beneficio.*

24 *Quid in pensione, quæ pro fructibus bonorum venditorum percipi solet.*

25 *Quando fructus ciuiles pertineant ad successorem, & quando ad hæredes beneficiati.*

26 *Ad quem spectent expensæ per prædecessorem factæ in lite pro defensione iurium ecclesiæ, si in illis pars aduersa condemnetur.*

27 *Hodie ex Constitutione Iulij III. fructus maturati, & non exacti spectant ad successorem in beneficio.*

28 *An dicta constitutio procedat in locis, vbi collectores a Camera Apostolica deputantur.*

29 *An dicta constitutio locum habeat, vbi adesset contraria consuetudo.*

30 *Quando hæredæs beneficiariorum teneantur supportare onera Beneficiorum.*

31 *An dicta constitutio Iulij III. procedat, vbi clerus alicuius Diæcesis super spolijs compositionem fecerit.*

32 *Et an locum habeat in fructibus quotidianarum distributionum.*

33 *Et an dicta constitutio locum habeat in pensionibus.*

34 *An pensiones debeantur hæredibus pensionarij pro rata temporis, vel potius pro rata fructuum perceptorum.*

35 *Quid si fructus nondum eram percepti.*

CAP. IX.

Quomodo diuidantur fructus inter heredes Beneficiati, & successorem in benefi-cio.

1 AD faciliorem huius rei intelligentiam notandum est primò, quod fructus beneficij sunt qui ex beneficio, & occasione beneficij percipiuntur *Bart. in l. cum in plures circa med. ff. locat. Bald. in l. 1. numer. 19. Cod. de fruct. & lit.*

 expen-

expens. Gabr. cons. 164. *num.* 8. *volum.* 2.
2 nomine verò fructuum veniunt ea omnia, quæ ad vsum hominis inducta sunt *Papiens. in forma libell. in action. real. in glos. simul cum fructibus numer.* 7. & non solum quæ sunt destinata ad esum & potum, sed ea etiam, quæ quomodocunque conferunt ad vsum humanum *Menoch. cons.* 66. *numer.* 1. *lib.* 1. *Gratian. discept.* 615. *num.* 42. *Cen. de Censib. in addit. ad par.* 1. *cap.* 2. *quæst.* 2. *artic.* 1. *num.* 5. Vnde pecunia etiam inter fructus rei computatur, quando res in pecunia locari consueuit *Bart. in l. fundi Trebatian. n.* 3. *ff. de vsufr. leg. Natt. cons.* 536. *num.* 3. & 4. *Surd. decis.* 282. *numer.* 33. item arundines, & arbores, seu Syluæ cæduæ inter fructus computantur *l. qui fundum §. vlt. ff. de contrah. empt. l. diuortio §. si fundum ff. sol. matr.*

3 Hæc autem inter syluam cæduam, & non cæduam est differentia, quod vsufructuarius ex non cędua vti potest ad vsum suum tantum, & non vendere, sed ex cędua potest totum accipere, & vendere *Boer. dec.* 51. *nu.* 9.

Venatio verò fructus non est: nisi fructus fundi in venatione consistat *l. Venationem ff. de vsur.* Item arbores fructiferæ,
4 thesauri, lapidicinę marmoreæ, aurifodinę, argentifodinę, quæ non renascuntur, in fructu nō sunt *d. l. diuortio §. fūdū ff. sol. mat. Boer. d. dec.* 51. *n.* 2. quemadmodum nec pretium rei fructus nomine venit *Bald. in c. grauis num.* 5. *de Restit. spol. & cons.* 495. *in fin. vol.* 3. *Giurb. dec.* 72. *num.* 8. Vnde hæc non pertinent ad beneficiatum, sed ad ecclesiam *arg. tex. in l. Diuortio §. si fundum: ff. sol. matr. Quaran. in ver.* Alienatio rerum *eccles. num.* 25. *in fin.* Thesaurum verò de consuetudine totius mundi spectare ad Principem dicit Couar. quem refert, & sequitur *Loccatell. de quæst. Iudic. inspect.* 5. *num.* 286. quod intellige quando reperitur in re priuati, non autem in re ecclesiæ, quæ est exempta ab omni secularis Principis Iurisdictione, vt dicit *Ricc. in Collect. d. p.* 2. *collect.* 331.

5 Cum autem fit mentio de fructibus, illi intelliguntur semper cum deductione impensarum factarum in eis quærendis, colligendis, & conseruandis etiam à malæ fidei possessore *l. si à Patre*, vel à Domino *§. fructus ff. de pet. hæred. l.* 1. *vbi gl. C. de fruct. & lit. expens. Bart.* & Doctores in *l. fructus ff. sol. matr. Azo. in sum. in Rubr. C. de fruct. & lit. expens. n.* 1. *Surd. dec.* 282. *nu.* 31. *Menoch. cons.* 64. *nu.* 22. *vol.* 1. Vnde deduci debent sumptus facti in cultura, in cura, administratione, & custodia, mercedes datæ operarijs, pretium operarum suarum, & labores in fructibus colligendis *Bart. in l.* 1. *in fin. ff. de impen. in reb. dot. fact. Bal. in l.* 1. *num.* 5. & 22. *C. de fruct. & lit. expens. Couar. var. res. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 3. *Tiraq. de Retract. lignag. seu Gentilit. lib.* 1. *§.* 15. *glos.* 1. *nu.* 1. & 30. *Caroc. de Locat. & conduct. qu.* 10. *num.* 37. Salarium tamen factoris regulariter deduci non debet *Card. Caualer. dec.* 462. *num.* 2.

6 Hinc fit, vt licet donatio, quæ excedit 500. aureos, nihil valeat sine insinuatione, sed tantum substineatur vsque ad 500. aureos *l. sancimus C. de donat.* si tamen fiat donatio vltra 500. aureos, sed detractis oneribus; puta gabella, & alijs impensis non remanerent aurei 500. non requireret insinuationem *Bart. in l. quoties ff. ad l. Falcid. Ias. in l. cum quædam §. quoties nu.* 9. *ff. de Iurisdict. omn. Iud. Tiraq. de Retract. lignag. seu Gentilit. lib.* 1. *§.* 15. *glos.* 1. *num.* 4.

7 Ex dictis sequitur, quod valor beneficii ille tantum intelligitur, qui superest deductis oneribus *Bald. in l.* 1. *numero* 8. *vers. pone Cod. de fruct. & lit. expens. Crescent. dec.* 2. *de Probat. Greg. decision.* 273. *numer.* 3. *Caualer. dec.* 383. *numero* 2. *Felin. in cap. ad aures numer.* 13. *de Rescript.* sed in hoc casu vltra expensas supradicta deducendi sunt etiam sumptus pro cultu diuino, videlicet pro cera, hostijs, vineo, & oleo pro luminaribus Sanctissimi Sacramenti, & musica in festiuitate ecclesię *Card. Caualer. dec.* 462. *n.* 3.

8 Obserua tamen, quod duplex est consideratio fructuum, quædam scilicet intellectualis, quædam verò demonstratiua ad oculum, siue alia est interpretatio ciuilis, alia naturalis, quam distinctionem commendat *Abb. in capitulo Pastoralis n.* 9. *de Decim.*

9 Primò modo quando fructus nominantur à lege, siue à Iudice, procedunt ea,

quæ ſupra diximus de deductione impenſarum, Abb.in d. cap. paſtoralis nu.9. Bald.in leg.1.num.1. & ſeq. C.de fruct. & lit.expenſ.Idem eſſet, ſi teſtis deponeret de fructibus, quia cenſeretur deponere deductis impenſis, Felin.in c.ad aures nu. 13.de Reſcript. Gregor. deciſ.273. numero 3.

Secundo modo non deducuntur impenſæ, quia fructus naturaliter acceptus non admittit expenſarum deductionem,
10 vt d. Abb.loc.citat.ita in Decima prædiali, quæ debetur Eccleſiæ, non deducuntur, cap.tua nobis cap.paſtoralis. cap.non eſt in poteſtate,& cap.cum homines de Decim.gloſ.in l.ſi à Patre, §.fructus, verb. deductis impenſis in fin. ff.de Petit. hæred. DD.in lege fructus ff.ſolut. matrim.Campeg. de Dot. part.2. quæſt.12. numer. primo, hoc tamen procedit tantum in decima reali, quæ præſtatur ex fructibus, ſeu penſionibus rerum ſecus eſt in Decima perſonali, quæ ſcilicet ſoluitur ex aliqua negotiatione: ex ea enim deducuntur impenſæ, dict. cap. paſtoralis de Decim.gloſ.in dict.leg.ſi à Patre,§.fructus verbo deductis impenſis, Bald. in lege prima, num.3. in fin. C.de fruct. & lit.expenſ. & ratio eſt, quia in negotiatione decima ſoluenda eſt de lucro: lucrum autem non conſideratur niſi deductis impenſis, Abb.in dict.cap.paſtoralis numer.1.

11 Ita etiam impenſæ non deducuntur, quando corporaliter diuiduntur fructus inter emptorem, & venditorem, inter colonum, & Dominum: ſicut neque deducuntur, quando fit mentio de fructibus pendentibus, ſeu extantibus, puta vendo, ſeu dono tibi omnes fructus, qui ſunt tali agro meo, Bald.in leg.prima,numer.3.& 18. C.de fruct. & lit. expenſ. Abb.in dicto cap.paſtoralis, nu. 9.de Decim.latè Tiraq.de Retract.lignag. vt ſupra lib.1.§.15.gloſ.1. num.18. & 19. & 22. & hoc procedit etiam in legato fructuum, quod omninò eſſet inutile, ſi impenſæ deducerentur, vt eſt caſus in l.qui concubinam,§.hortos iuncta gl.in ver. præſtaturam,ff.de leg.3. & notat Tiraqu. loco citato num.16.

12 Ex dictis infertur, quod ſi debitor condemnatus ad reſtitutionem fructuum; illos integros ignoranter reſtituerit ſine deductione impenſarum, poteſt illas Aduerſario repetere, Tiraquel. vbi ſupra §.15.gloſ.1.lib.1.num.31. quod
13 procedit non ſolum in impenſis neceſſariis, cum etiam malæ fidei poſſeſſor illas deducat Bart.& alij in lege in fundo,
14 ff.de Rei vendic. ſed etiam in vtilibus, dummodò faciens eſſet bonæ fidei poſſeſſor, & euincens eſſet facturus, vel venditurus, aut eſset diues, quia tunc faciens deducit pro ipſis quantum res ipſa eſt effecta pretioſior, dict.leg.in fundo, Boer.deciſ.44.num.8. in impenſis autem voluptuariis permittitur ſolum abraſio, niſi ipſe Dominus fuiſset alias facturus, aut diſtracturus; tunc enim huiuſmodi Impenſæ reputantur vtiles, & deducuntur, Bart.in dict.leg.in fundo,num.10 ff.de Rei vendic.Boer.d.deciſ.44. num.10. par.1.

15 Notandum 2. quod fructus alii ſunt naturales, alij induſtriales, alii ciuiles: naturales ſunt in quibus producendis magis operatur ipſa natura,quam hominis induſtria: quales ſunt ſyluarum, & lignaminum fructus, fœnum, & 8. arundines, Peregr.de fideic.art.49. nu.12. item Pratorum herba, & fructus omnes ex arboribus pomiferis, vt glandes, caſtaneæ, poma, & ſimilia, Azor.in Summ.in rubric.Cod.de rei vendic. num.18. Couar.variar.reſol. lib.1. cap.3. num.6.

16 Induſtriales ſunt, in quibus producendis magis operatur induſtria hominis, quam natura, leg.fructus ff.de vſur. gloſ.in lege,& ex diuerſo, verb.non habendam,ff.de rei vendic.Natt.conſ.141. nu.2. Gabr.conſil.164.num.8. & ſeq volum.2. Ang.de Aret. in §.ſi quis a non Domino, nu.3.Inſtit.de Rer.diuiſ. tales ſunt qui appellatione frugum continentur, vt ſegetes, puta frumentum, hordeum, legumina,linum,canipum,& omnia,quę culturam hominis in agro deſiderant, Mynſing.in §.ſi quis à non Domino, n.7. Inſtit. de Rer.diuiſ. latè Peregr. de fideicom. art. 49.num.129.

Inter fructus induſtriales numerantur etiam oleum, & vinum, lac, & lana propter magnam induſtriam, quæ in eis requiritur, Bar.in d.l.& ex diuerſo

num.2.

num.2.ff.de Rei vendic.Campeg. de Dot.p.1.q.7.nu.2.Peregr.d.art.46.nu.129. Saccarum quoque fructus industrialis censetur, licèt quo ad effectum decimarum omnia fructus naturales reputentur, *Put. decis.80 per tot.lib.1.*

17 Fructus ciuiles sunt qui non ex re, sed ex prouisione hominis quæruntur, & percipiuntur propter rem, siue occasione rei: tales sunt pensiones domorum, vecturæ nauium, census, & similes, *Bart.in d.l.& ex diuerso, num.1.ff. de rei vendic. Alex.cons.56.num.9.lib.4.* cum aliis, quos refert *Caroc.de Locat.& Conduct.p.5.de verb.signif.num.9. Rota apud Pacif.de Salu.interd.decis.225.nu.1.& coram Card.Caualer dec.104.n.1.& coram Coccin.decis.95.nu.5.*

18 Obserua tamen, quod fructus ciuiles, & industriales confunduntur, & vnum & pro alio vsurpatur *Natt.cons.141.nu.2. Peregr. vt supra art.49.nu.129.Gabr.cons.164.num.15.& 16.lib.2.* vnde ab aliquibus Doctoribus diuiduntur fructus in naturales, & industriales tantum; propterea ad litium decisiones hi ciuiles fructus non naturalibus æquiparandi sunt, sed industrialibus, cum verè in illis plus operetur industria, quam natura, latè *Gabr.d.consil.164.num.17. & 18.* qui verò fructus dicantur potius industriales, quam naturales, & è contra, remittitur arbitrio Iudicis, *Bart. in d.leg. & ex diuerso num.2.Couar. var.resol.lib.1.c.3.nu.6.*

19 Sunt etiam alii fructus pendentes, qui scilicet terra adhuc continentur, alii percepti, qui iam à solo sunt separati *Axor. in Summ.in rubr. C.de Rei vendic.nu.18. Mant.c.de tacit.& ambig. tom.1.lib.11. tit.23.num.15.*

20 His positis dico, quod attento iure communi fructus naturales, & industriales collecti, & a solo separati, ac etiam ciuiles debiti, vel maturati ante obitum Beneficiati etiam non exacti spectant ad hæredem Beneficiati defuncti, iuxta terminos *l.Defuncta*, vbi Doctores *ff.de vsufr. Rot.decis.761.part.1. Diuers. Ludouic.decis.Perus.33.num.1.Nauar.de Redit.Benefic.q.2.mon.13 & cons.7.nu.1. de Success.ab intest. & cons.3. de Donat. Bonac.in tract.de obligat. Beneficiar.disp.4.punct.3.num.8.tom.1.* & alii permulti quos refert, & sequitur *Viuian. in prax. iurisp.p.3.lib.14.c.8.num.6.* & hanc esse communem, & probabiliorem, *d.Barbos.de offic.& potest.Episc.par.3.alleg.117 num.6.* etiamsi non essent per Beneficiatum percepti, & in horrea reconditi, vt decisum refert *Bonacin.loco cit. d.disput.4 punct.3.num.3.* & communem dicit *Tiraq.de Retract.conuent.§.5.glos.4.num.1. in fin.* sufficit enim, quod separatio à solo facta fuerit nomine ipsius Beneficiati, vti præsumitur facta per debentes decimas, & colonos, *Nau.d.cons.3.num.2. de Donat.* quicquid dicat *Bellet. In Disquis.cleric.tit.de Bon.cleric. §.15. num.5.*

21 quemadmodum fructus dicuntur consignati Beneficiato, si alteri suo nomine fuerint consignati, *Calderin.cons.2. nu.1.vers.& intelligitur horreo suo, vel alieno suo nomine de Pecul.cleric. Coccin.dec.476.num.3.* Beneficiatus enim comparatur vsufructuario secundum glos. communiter receptam *in c.si propter, ver.primi anni de Rescript. in 6.* ad quem spectant omnes fructus suo nomine à solo separati, iuxta veriorem intellectum, *l.si vsufructuarius, ff. Quibus mod. vsusfruct. amitt.*

22 Idem dicendum, si fuissent locati, & dies solutionis a ffictus venerit post mortem Beneficiati; quia de tali affictu, seu pretio locationis, quod debetur ratione fructuum, idem iudicatur, quod de fructibus, quorum loco affictus subrogatur: vnde non consideratur dies solutionis affictus, sed potius tempus perceptionis fructuum, pro quibus affictus soluitur, *Bonac. tom.1. in tractat. de obligat. Benefic.disput.4.punct.3.numero 8. Cardin.Caualer.decis.104. num.5. & 6.*

23 Fructus verò pendentes, & a solo non separati spectant ad successorem in Beneficio *Barbos. loco citat.* vbi alios refert *Bellet. d.§.15.num.4.* & decisum refert *Bonacin.loco cit.punct.3.nu.7.* etiamsi omnes maturi essent, & proximi recollectioni, *Tiraqu. de Retract. conuent.§.5. glos.4. in princip. Nauarr.locis citatis*, & hanc esse communem dicit *Bellet. vbi supra num.4.* fructus enim pendentes pars fundi sunt, & ideò eadem vendicatione

veniunt

veniunt propter vnitatem, l.fructus pendentes iuncta gloſs.in verb.pars fundi ff.de Rei vend. Ang.de Aret. in §.& ſi in rem. Inſtit.de offic.Iud. Honded.conſ.86.num.9. lib.2. & in his terminis intelligi debet textus in cap.cum vos de offic. ordin. & in c.fin.eod.tit.in 6.cap.quia ſæpè de elect.in 6. clem.Statum eod.tit.de elect.

24 Idem dicimus in penſione, quæ pro fructibus bonorum venditorum percipi ſolet: nam ſi tempore venditionis fructus illi erant pendentes, penſio debetur emptori; ſi verò fructus, pro quibus ſoluitur penſio, tempore venditionis iam erant à ſolo ſeparati, tunc ſicut fructus illi non pertinent ad emptorem, ita nec ei debetur penſio pro illis ſoluenda: ſed in totum debetur venditori, etiamſi tempore venditionis dies ſoluendæ penſionis non venerit, Bellet. loco cit. §.16. num.6. vbi citat Salyc. in leg.fructus num. 3. & ibi etiam Bald.num.7.ff.de Rei vendic. Roman.conſ.10. Alex.conſ 82.nu.16. vol.2. Ferrett.conſ.151.nu.5.vol.1.& conſil.256.nu.1 lib.2.

25 Similiter fructus ciuiles, quorum ante obitum Beneficiati adhuc non venerat dies ſolutionis vti pendentes ſpectant ad ſucceſſorem, Tiraq. de Retract. Conuent. d.§.5.gloſs.4.in princ. Card. Caual.deciſ. 104.nu.1. Rota apud Pacific. de Saluian. Inter.deciſ.225.num.6. ſi verò reditus eccleſiæ conſiſtant in iis fructibus ciuilibus, qui dietim percipiuntur, puta in vectigalibus, ſeu gabellis, operibus ſeruorum, vſibus nauium &c. tunc huiuſmodi fructus ſpectant ad beneficiatum, vſque ad diem obitus, & per conſequens ad eius hæredes, etiamſi ſolutionis dies adueniat poſt mortem beneficiati; certum enim eſt, quod hæc dietim percipiuntur, quamuis ratione commodioris exactionis ſolutio deſtinata ſit ad certum tempus, Gabriel. conſilio 191. numero 5. volum. 2. Honded.conſilio 85. numer.8. volum.2.

26 Quæres, ad quem ſpectant expenſæ per prędeceſſorem factę in lite pro defenſione iurium, ſeu bonorum Eccleſiæ, ſi in illis pars aduerſa condemnetur? Reſp. quod ſpectant ad ſucceſſorem, non autem ad hæredes, ſi Prædeceſſor obierit, antequam ſententia tranſiuerit in iudicatum: huiuſmodi enim expenſę æquiparantur melioramentis per clericum factis in rebus Eccleſiæ, quæ cedunt ſolo, Rot.deciſ.761.& 809.part.1. Diuerſ. Bellet.tit.de Bon.cleric.§.17.per tot. vbi citat Surd.conſ.333.num.26.volum.3. Abb. in c.fin.de pecul.cleric. Dec.conſ.512. Burſat.conſil.226.numer.92. & ſeq.volum.3. & alios.

27 Hodie verò ſeruatur Conſtitutio Iulii III. ab Vrbano VIII. confirmata, vt refert Barboſ.de offic.& pot.Epiſc.p.3.alleg. 117.num.7.& poſt 3. part.vt ſupra fol.68. qua expreſsè diſponitur, fructus maturatos, & non exactos ſpectare ad ſucceſſores, non autem ad hæredes, etiamſi dies ſolutionis viuente Beneficiario venerit, & per ipſum non ſteterit, quominus illos exegerit.

28 Obſeruant tamen Doctores, quod hęc conſtitutio locum habet in iis tantum locis, vbi Collectores ſpoliorum pro Camera Apoſtolica deputari non conſueuerunt, non autem vbi dicti collectores a Camera Apoſtolica deputantur: quia tunc omnes huiuſmodi fructus inexacti ad eamdem Cameram ſpectant, Seraphin.deciſio.594. num.14. Ludouic.deciſio.Peruſin.33.nu.1.in fin. Honded.conſ. 85.num.37.vol.2. Bellet.d.tit.de bon.Cler. §.15.nu.11.& 12. Ricc.in Collect.dec.657. par.3. vbi etiam referunt, quod ita idem Iulius III. declarauit.

29 Obſeruant 2. quod hęc Conſtitutio Iulii III. non haberet locum vbi adeſſet contraria conſuetudo, quod huiuſmodi fructus a ſolo ſeparati, ſeu alias debiti ante obitum beneficiati pertineant ad hæredes, etiamſi exacti non ſint argumen. cap.fin.de offic. ordin.in 6. Bonac. in tract. de obligat. benefic.diſp.4.pun.3.num.7. Rot. coram Coccin. dec.376. numer.2. & deciſ. 476.num. 4. & in Bracharen.fructuum.3. Decembris 1527. coram Pirouano, quam refert Barboſ. d. par.3. poſt.all.117. illamque non ſeruari in ſtatu Mediolanenſi, teſtatur Mar. Antonin. var. reſol. lib. 1.reſ. 46.num. 4. Garc. de Benefic. par. 2. cap. 1. nu. 104. neque ſeruari in Gallia, & Hiſpania dicit Nau. conſ. 4. de ſucceſſ. ab inteſt. & de Redit. eccl. q.2.mon. 26. & iuxta hanc conſuetudinem pluries iudicauit Rota in Corduben. Beneficiorum 24. Mar-

tij

rij 1623. coram Card. Caualer. in impress. decis. 638. & coram Coccin. d. decis. 376. & 476. vbi aliæ decisiones allegantur, vt notat etiam *Viuian. p. 3. lib. 14. cap. 8. nu. 11. Nauar. locis proximè citatis*, vbi dicit, quod dicta Constitutio Iulij III. dura semper visa fuit. Vndè in Regna Hispaniarum non transmittuntur collectores nisi respectu Ecclesiarum Cathedralium, *vt dicit Coccin. d. decis. 376. num. 4.* consuetudo verò in tali casu probari debet cum solitis requisitis, nempè ex vsu populi, frequentia actus, & diuturnitate temporis, *Rota in dict. Bracharen. coram Pirouano*.

30 Tenentur tamen hæredes Beneficiariorum in tali casu supportare onera Beneficiorum vsque ad nouos fructus, & præcipuè in parochialibus Ecclesiis, *dict. cap. fin. de offic. ordin. in 6. Bellet. loco cit. §. 15. num. 13.* vbi dicit, quod hæredes defuncti tenentur ad alimenta successoris, quando omnes fructus essent recollecti per defunctum, *argumen. extrauag. suscepti regiminis. Ne sed. vacan.*

31 Obseruant 3. dictam Iulii III. Constitutionem non procedere vbi Clerus alicuius Diœcesis super spoliis compositionem fecerit, seu concordauerit cum Camera Apostolica: tunc enim fructus inexacti vt supra ad hæredes Beneficiariorum spectant, quia Clerus in tali casu in locum Cameræ subrogatur *Viuian. loco citat. cap. 8. numer. 17.* & in hoc attendi debet tenor instrumenti compositionis.

32 Obseruant 4. quod dicta constitutio Iulij III. non habet locum in fructibus loco quotidianarum distributionum, quæ dantur interessenti horis Canonicis; cum enim huiusmodi distributionibus dentur Clerico seruienti pro ministerio, & seruitio personali, acquiruntur etiam quoad dominium, ita vt de illis in vita, & in morte possit disponere, *c. vn. de Cler. non resid. in 6. Alex. cons. 116. nu. 5. libr. 7.* & communem dicit *Couar. in cap. cum in officiis, numer. 4. de Test. Paris. cons. 33. num. 10. & seq. vol. 4. Seraph. decis. 594 num. 6.* & ideò Cameræ Apostolicæ minimè debentur, *Nau. cons. 20. num. 2. de celebr. miss. Cassador. dec. 6. num. 6. versic. aut inspicimus de Præb. Rota decis. 665. nu. 9. par. 2. Recent.*

33 Obseruannt 5. dictam constitutionem non habere locum in pensionibus, quæ super beneficii reseruari consueuerunt; & ideò pensiones inexactæ ad beneficiati hæredes pertinent, *Redoan. in tract. de spol. Ecclesiast. q. 5.* quem refert, & sequitur *Viuian. loco cit. c. 8. num. 2.* & communem dicit *Ricc. in prax. for. Eccles. par. 2. resol. 117.*

Alii tamen contrarium sentiunt, videlicet, quod pensiones non solutæ non transmittuntur ad hæredes, etiamsi earum soluendarum dies aduenerit; quia censentur fructus pendentes, cum tempore mortis pensionarij adhuc extent & ideò in il lis non succedunt hæredes, sed successores in beneficio, ita *Gambar. de offic. legat. leg. 6. quæst. 24.* quem refert *Garc. de benefic. parte 2. cap. primo, numer. 110.*

34 Sed quæres, an pensiones huiusmodi debeantur hæredibus Pensionarii pro rata temporis, vel potius pro rata fructuum perceptorum? Respondet *Garc. loco citat. num. 120.* & alii apud *Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 3. alleg. 120. num. 16.* illas deberi pro rata temporis, quo pensionarius vixerit, iuxta term. *leg. Diuortio, ff. solut. matrim.* sed contrarium sequitur Rota Romana, quæ in hoc solet se regulare, iuxta terminos, *l. Defuncta, ff. de vsufr.* & ideò in hoc proceditur non habita ratione ratæ temporis, sed fructuum perceptorum, *Caccialup. de Pension. q. 25. Barbos. vbi supra d. num. 16. vers. Tertia sententia Coccin. decis. 227. num. 2. Card. Caualer. decis. 129. num. 1. vbi alias decis. refert*: & ideò tota pensio debetur hæredibus pensionariii, si omnes fructus ante pensionarii mort em percepti fuerint; si pars fructuum fuerit percepta ante mortem, pars etiam debetur hæredibus, *Gig. de pension. q. 53. num. 3. & seq. Ricc. in prax. part. 3. resolut. 468. Gabr. consilio 191 num. 4. lib. 2. Coccin. dicta decis. 327. nu. 2.* vbi dicit, quod hæc opinio passim à Rota seruatur: quamuis enim solutio regulariter destinari consueuerit in duobus terminis, id tamen fit gratia commodioris exactionis, non quod proptera attendi debeat ratio temporis, *Put. decis.*

decis. 189. num. 2. lib. 2. Caualer. d. decis. 129. num. 2. & ideò huiusmodi pensio hæredibus defuncti adhuc debetur, etiamsi nondum venerit dies pensionis exigendæ, dummodo fructus iam fuerint percepti, *Alex. cons. 157. vol. 2. Surd. cons. 333. n. 3. 4. & 10. vol. 3. & alij*, quos refert & sequitur *Bellet. loco citat. §. 18. num. 1. Caualer. d. decis. 129.*

Integra verò fructuum recollectio dicitur ea, quæ fit quolibet anno completo, incipiendo à die reseruationis pensionis, & perficiendo eodem die anni sequentis, *Coccin. dec. 327. n. 1. Caualer. vbi supr. n. 3. Gabr. d. cons. 191. lib. 2.* vbi addit, quod tunc fieri deberet diuisio pro rata temporis, si fructus dietim percipiuntur.

35 Si verò fructus nondum erant percepti, sed tempore mortis Pensionarii pendebant, tunc pensio erit successoris, nempè Beneficiati pensionem soluentis, vt dicunt Doctores, quos refert, & sequitur *Bellet. tit. de Bon. Cleric. §. 18. num. 1. in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Si resignatio simpliciter fiat, fructus naturales, & industriales à solo separati, & ciuiles maturati ante resignationem spectant ad resignantem.*

2 *Constitutio Iulij III. non procedit nisi in beneficiato defuncto.*

3 *Quando fructus ciuiles, ac naturales, & industriales spectent ad Resignatarium.*

4 *Qui simpliciter dimittit bennficium, abdicat a se omne ius ita vt beneficium vti vacans conferri possit.*

5 *Fructus ciuiles, qui dietim percipiuntur, Resignanti debentur vsque ad diem Resignationis.*

6 *Si resignatio est nulla, resignans nihil amittit.*

7 *Resignans beneficium non facta expressa mentione, quod ad illius titulum fuit ordinatus, non abdicat ius à se.*

8 *Quid si illud resignauerit ex causa permutationis.*

9 *Resignatio facta coram eo, qui potestatem non habet illam admittendi, non tenet, & ideo potest Resignans illam reuocare ante admissionem.*

10 *Ex quibus causis fieri possit Resignatio coram Episcopo.*

11 *Nulla esset resignatio beneficii facta coram ordinario ad fauorem alterius.*

12 *Ordinarii beneficia coram ipsis resignata conferre non possunt suis, aut dimittentium consanguineis, affinibus, aut familiaribus ex Constitutione Pij Quinti.*

13 *Hac prohibitio non habet locum in beneficiis Iurispatronatus.*

14 *De quo gradu consanguinitatis, & affinitatis intelligenda sit dicta Constitutio Pii V.*

Qui veniant appellatione familiarium, ibidem.

15 *Resignans post dimissionem licitè potest rogare collatorem, vt conferat beneficium à se nominato.*

16 *Quando non possit ordinarius beneficia coram ipso resignata conferre.*

17 *Beneficium ingredientis Religionem non potest conferri nisi post professionem.*

18 *An Constitutio Gregorii XIII. de publicandis resignationibus locum habeat in spontanea beneficii dimissione.*

19 *Si resignatio fiat ad fauorem certæ personæ, Resignans percipit fructus maturandos vsque ad diem possessionis Resignatarii.*

20 *Pactum conuentum inter partes pro fructibus debitis Resignanti vsque ad diem captæ possessionis à Resignatario, non est simoniacum.*

21 *Quando inter Resignantem, & resignatarium possit fieri liquidatio fructuum in aliqua certa summa.*

CAP. X.

Quomodo debeat fieri diuisio fructuum inter Resignantem, & Resignatarium.

1 IN hoc dubio distinguendum est: aut resignatio simpliciter fit, aut ad fauo-

fauorem certæ perſonæ, ſi reſignatio ſim-
pliciter fiat, tunc fructus naturales, &
induſtriales à ſolo ſeparati, & ciuiles ma-
turati ante reſignationem etiam non e-
xacti ſpectant ad reſignantem, *Ludouic.*
deciſ. Peruſ. 33. *Rota apud Pacif. de Salu.*
interd. deciſ. 225. quia Conſtitutio Iulii
III. non procedit, niſi in beneficiato de-
functo, & ideò non habet locum inter
reſignantem, & reſignatarium, *Hon-*
3 *ded. conſil.* 85. *numer.* 37. *volum.* 2. ij verò
fructus ciuiles, quorum de tempore
reſignationis adhuc dies ſolutionis non
venerat, ſpectant ad Succeſſorem, ad
quem etiam ſpectant fructus naturales,
& induſtriales pendentes, *Tiraq. de Re-*
tract. Conuent. §. 5. *gloſ.* 4. *in princ. Cardin.*
Caualer. dec. 104. *num.* 1. *Rota apud Pacif.*
4 *vt ſup. deciſ.* 225. *nu.* 6. nam eo ipſo, quod
ſimpliciter dimiſit, abdicauit à ſe omne
ius tam ratione dominii, quam poſſeſ-
ſionis ita vt beneficium vti vacans con-
ferri poſſit, *Caſsad. dec.* 4. *de Reſtit. Spol.*
Achil. de Graſſ. dec. 10. *num.* 4. *eod. tit. Put.*
deciſ. 158. *libr.* 3. quos refert *Ricc. in Col-*
lect. deciſ. 1603. *part.* 5. & ſi percipit fru-
ctus, ad reſtitutionem tenetur, *Abb. in*
c. ſolicite, num. 11. *de Reſtitut. Spol. Caſſad.*
deciſ. 4. *num.* 6. *eod. tit. Rot. deciſ.* 1. *de Re-*
nunc. in nou. Pariſ. lib. 4. *conſ.* 39. *numer.* 3.
latè *Gabr. conſ.* 192. *nu.* 1. *& ſeq. lib.* 1. *Sar-*
nen. in reg. de Annal. quæſt. 57. *verſic. pro*
eſt diligenter Coccin. deciſio. 358. *num.* 4.
quod procedit etiamſi Superior reſigna-
tionem non admittat, vt deciſum re-
fert *Sarnen. in Reg. de Infirm. reſignat.*
quæſt. 29.

5 Reliqui verò fructus ciuiles, qui die-
tim percipiuntur, reſignanti debentur
vſque ad diem reſignationis, etiamſi
dies ſolutionis tempore reſignationis
non aduenerit, *Gabriel. dict. conſil.* 191.
num. 5. *volum.* 2. *Honded. conſil.* 85. *num.* 8.
volum. 2.

6 Hoc tamen non procedit, ſi reſignatio
huiuſmodi ex aliquo capite eſſet nulla,
tunc enim reſignans nihil amittit, ne-
que proprietatem, neque poſſeſſio-
nem, *Ricc. in prax. for. Eccleſ. par.* 3. *reſol.*
399. *Sarnen. in reg. de Infirm. reſignat. d.*
quæſt. 29. Vndè reſignans beneficium
7 non facta expreſsa mentione, quod ad
titulum dicti beneficii fuerit ordinatus,
non abdicat ius à ſe, & ſi ſpolietur ſua
poſſeſſione, poteſt agere ſuper ſpolio,
Put. deciſ. 158. *lib.* 3. quem refert *Riccius*
in Collect. deciſ. 1492. *part.* 5. vbi alias
Rotæ deciſiones allegat. quia talis reſi-
8 gnatio nulla eſt ex Concii. Tridentino
ſeſs. 21. *de reform. c.* 2. cuius diſpoſitio-
nem habere etiam locum in reſignatio-
ne ex cauſa permutationis declarauit Sa-
cra Congreg. & tenuit Rota in Hiſpa-
len. & Caurien. permutationis 4. Decem-
bris 1595. coram Giptio, & in Parmen.
Parochialis 10. Decembris 1601. coram
Sacrato, vt refert *Ricc. loco citat.* nec di-
9 citur vacare beneficium, ſi reſignatio
fiat coram eo, qui poteſtatem non habet
admittendi reſignationem: quia tali ca-
ſu nulla eſt, & inualida, puta ſi fiat co-
ram Patrono Beneficii, vel coram Vi-
cario Epiſcopi non habente ſpeciale man-
datum *Rot. dec.* 803. *coram Seraph. & de-*
ciſ. 260. *num.* 8. *&* 9. *coram Mantic.* quas
refert *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. part.*
3. *alleg.* 69. *num.* 6. *&* 29. *Ricc. in prax. for.*
Eccleſ. p. 2. *reſol.* 169. *Sbroz. lib.* 2 *qu.* 130.
Garc. de Beneſ. par. 11. *cap.* 4. *num.* 74. vbi
etiam dicit, ad id non ſufficere, quod
Vicarius Epiſcopi habeat facultatem
conferendi. Vnde antequam huiuſmo-
di reſignatio à legitimo Superiore ad-
mittatur, poterit reſignans in tali caſu
illam reuocare, & mutare voluntatem,
Sarnen. in reg. de infirm. Reſign. q. 29. &
communem dicit *Villalob. relatus in*
Sintagm. opin. comm. tit. de Benefic. cap. 1.
in fin.

10 Notandum eſt autem, quod, vt va-
lidè fiat huiuſmodi reſignatio coram E-
piſcopo, vel aliis facultatem habentibus,
requiritur cauſa de expreſſis in Conſti-
tione Pij V. incip. *Quanta Eccleſiæ*,
quam refert *Quarant. in verb. Beneficio-*
rum reſignationes Marcell. Vulp. in praxi
Iudic. for. Eccleſ. cap. 48. *num.* 35. quarum
prima eſt, quando beneficiatus eſt ſe-
nex, quod arbitrio Iudicis relinquitur
conſiderata perſonarum qualitate pro-
pter complexionum diuerſitatem, ſecun-
da eſt infirmitas volentis reſignare:
quis autem dicatur valetudinàrius arbi-
trio Iudicis ſimiliter relinquitur. Tertia
quando Beneficiatus eſt corpore impe-
ditus, ſi impedimentum ſit tale, vt non

poſſit

possit præstare id, ad quod tenetur. Quarta quando est corpore vitiatus puta si sit cecus, claudus, vel alias vt non possit exequi suum officium. Quinta si beneficiatus est crimini obnoxius: quod intellige in casibus, in quibus esset priuandus beneficio. Sexta quoties Beneficiatus esset censura Ecclesiastica irretitus. Septima quando Beneficiatus nequit Ecclesiæ inseruire, puta si sit Bannitus, vel mutus effectus, vel quia fit illiteratus, vel turpiter, & scandalosè viuat, vel habeat morbum caducum, vel quid simile. Octaua quando plura obtinuerit beneficia: Nona quando contingeret Beneficiatum ad aliud beneficium promoueri. Decima quando, Beneficiatus vellet Religionem ingredi, aut matrimonium contrahere, dummodo statim re ipsa exequatur. Vndecima quando Beneficiatus nequit propter capitales inimicitias in loco beneficii residere securus, ita *Genuens. in Prax. Archiep. cap. 53. Prosp. de August. in addit. ad Quarant. in verb. Benefic. Resignat.* & alii apud *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 69.*

Quare si renuntiationes fiant absque prædictis causis, erunt nullæ propter decretum irritans in dict. Constitutione appositum: amittitur tamen possessio in tali casu, *vt d. Rot. decis. 519. part. prima. Diuers. Prosp. de August. loco citat. versus fin. vers. quid si ordinarij*, & alij apud *Barbos. vbi supra dict. alleg. 69. num. 46.* que-
11 madmodum nulla etiam esset resignatio beneficii facta coram ordinario ad fauorem alterius; quia resignatio coram ordinario debet esse simplex, & libera *Ricc.*
12 *in prax. for. Eccles. part. 1. resolut. 339.* & hinc fit, vt ordinarii beneficia coram ipsis resignata conferre non possint suis, aut dimittentium consanguineis, affinibus, aut familiaribus, vt cauetur in d. Constitut. Pij V. quia si hoc facerent, præsumeretur hæc renunciatio tacitè, & indirectè ad fauorem, quæ coram eis fieri prohibetur, *Prosp. de August. loco citat. vers. & quare Barbos. dict. alleg. 69. num. 48.*

13 Hæc tamen prohibitio non habet locum in beneficiis Iurispatronatus: quia huiusmodi beneficia conferenda sunt præsentatis à Patronis, quibus non interdicitur præsentatio consanguineorum affinium, vel familiarium, & ita declarauit Gregor. XIII. vt refert *Piasec. in praxi Episcop. part. secunda, cap. quinto, num. 22. Garc. de benefic. par. 11. cap. 3. numer. 268. Vulpell. in prax. Iudic. capit. 49. numer. 19.*

14 Quæres, de quo gradu consanguinitatis, & affinitatis intelligenda sit dicta Constitutio Pii Quinti? Resp. esse intelgendam iuxta dispositionem iuris communis, hoc est de consanguinitate, & affinitate vsque ad quartum gradum, vt in *cap. non debet de Consang. & affinit.* dummodo affinitas huiusmodi orta sit ex copula licita, si verò ex fornicaria, & illicita oritur, non extenditur vltra secundum gradum, iuxta Concilium *Trident. sess. 24. de reformat. matrimon. cap. 4.* quicquid dicat *Massobr. apud Barbos. de offic. & potest. Episcop. par. 3. alleg. 69 num. 48.*

Appellatione verò familiarium in tali casu veniunt continui commensales, iuxta text. *in cap. fin. de verbor. signif. in 6.* & communem dicit *Gratian. discept. 340 num. 23.*

15 Notandum 2. quod resignans potest dimissione facta rogare collatorem absq; labe Simoniæ, vt conferat beneficium à se nominato, neque peccaret, si ea intentione, vel spe resignaret, quod ordinarius conferat illud beneficium cui ipse voluerit, si nihil horum sit in conuentione deductum, *Prosp. de August. loco citato, versic. pro complemento*, nec videtur contra dictam Constitutionem Pii V. significare Prælato successorem, relinquendo omnino in eius voluntate prouisionem, *Dian. par. 5. tract. 14. resol. 26. Bonacin. in Tractat. de Simon. quæst. 14. numero 6. Barbos. dicta parte 3. allegat. 69. num. 50.*

16 Notandum 3. quod non semper licitum est ordinariis beneficia coram ipsis ex causis supra expressis resignata conferre; quia licet valida esset resignatio beneficii reseruati facta coram ordinario non tamen posset illud ordinarius conferre, *Ricc. in Collect. decis. 2479. part. 6. Rota decisione 519. par. 1. Diuers.* quemadmodum possunt coram Ordinariis reser-
uata

uata beneficia permutari, dummodo ea non conferant, cum hoc ad Summum Pontificem solum spectet, *Barbos.d.p.3. alleg.69.num.25.*

17 Notandum 4. quod si ordinarius admisit renunciationem illius, qui vult ingredi Religionem, non potest statim post habitus susceptionem illud beneficium conferre, sed expectare debet, quod prius professionem emittat, *Garc.part.11 c.9.num.23.Barbos.p.3. alleg.69. num.43.* & alij.

18 Quæres, an Constitutio Gregor.XIII. de publicandis Resignationibus locum habeat in spontanea beneficii dimissione? Negatiuè respondet, *Ricc. in Collect. decis.627. part.3.* vbi refert, ita resoluisse *Rotam decisio.666. ex collect. per Farinac.*

19 Si verò resignatio fiat ad fauorem certæ personæ, tunc Resignans percipit fructus maturandos vsque ad diem possessionis Resignatarii: quia licèt renuntiauerit, tamen euenire potest, quod ex aliqua causa illa renunciatio a Papa non admittatur, vel quod propter incapacitatem ipsius. Resignatarii non habeat effectum, *Put.decis.158.num.2. & 3.lib 3. Acchill.decis.10. num.4. de Restitut.spol.Verall.decis.82.84.& 86.par. 3. Mohed.decis.36.de Renunc. Coccin. decis.358. num.2.* in hac enim resignatione conditionali requiritur, vt per Summum Pontificem admittatur, alias non sortitur effectum, *Ricc.in Collect. decis.2478. part.6.* Vnde resignans in tali casu lucratur etiam distributiones interessendo diuinis officiis, donec Resignatarius possessionem beneficii accipiat, *Bonaccin.to. 1. in tract. de His quæ ad Diuin. offic. in chor.&c.disput.2.quæst.4.punct.2. num.5.* & ratio est, quia per talem resignationem non abdicatur ius, & possessio à Resignante, sed penes ipsum remanet in pendenti, donec conditio, sub qua fuit resignatum, purificetur, ac plenè, & perfectè Resignatarius etiam per captionem possessionis adipiscatur beneficium, *Coccin.decis.858.nu.5.Ricc. in collect. decis.1603.p.5.*

20 Hinc pactum conuentum inter partes pro fructibus debitis Resignanti vsque ad diem captæ possessionis à Resignatario, non censetur Simoniacum; quia Simonia non inducitur ex pacto iuri conformi, & continente id, quod de iure inest, *cap. significasti, vbi glos. & DD.de elect. Dec.cons.118.num.5. vol.3. Aym. cons.145.num.4. Paris.de Resignat. lib.4.quæst.7.num.23. & de Confid. q.27. num.131. Rot. decis.102. num.2. post primum volumen consil.Farinac.*

21 immo ad euitandas discordias, quæ frequenter oriri solent in repartitione fructuum inter Resignantem, & Resignatarium potest fieri liquidatio in aliqua certa summa, quæ etiam in damnum Resignantis redundare æquè potest, etiamsi liquidatio huiusmodi excederet fructus debitos Resignanti: dummodò illos excederet in modica quantitate, quæ non habetur in consideratione, *Nau. de Dat.& promis. per Iust.& grat.nu.20.Paris.de Confid.qu. 27. nu.95.Rot.in vna Ciuitatis Plebis prætensæ Simoniæ die 14.Ianuar.1620.coram Buratto*, quam refert *Franc. Ripa post suum Tract.de Simon.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest pensiones reseruare, nisi concurrente iusta, & rationabili causa.*
2 *Papa non concedit confirmationem prouisionis, aut reseruationis factæ ab ordinario.*
3 *Episcopus non potest facere collationem conditionalem, vel modalem.*
4 *Pensio potest quidem reseruari ab Episcopo in quantitate pecuniæ, vini, &c. sed non in quota, videlicet quod detur tertia pars, vel medietas fructuum.*
5 *Episcopus potest imponere pensionem ex causa permutationis beneficiorum.*
6 *Quando beneficiorum permutatio coram Episcopo permissa sit.*
7 *Si beneficia sint reseruata, permutatio fieri debet coram Papa.*
8 *Episcopus non potest admittere permutationem triangularem.*
9 *Nec potest admittere permutationem beneficij de Iurepatr.laicorum sine Patronorum consensu.*
Quid si vocati fuerint, & infra terminum præfixum non compareant, ibid.

10 An

10 *An in reseruatione pensionis super beneficio Iurispatronatus necessarius sit consensus Patroni.*
11 *Quando beneficium vnius Diœcesis permutatur cum alio alterius Diœcesis, requiritur vtriusque Episcopi auctoritas.*
12 *An permutantes possint redire ad priora beneficia absque noua superioris collatione, si permutatio non habuit effectum.*
13 *Episcopus potest reseruare pensionem ad extinguendam litem.*
14 *Item potest reseruare pensionem pro pauperibus, pro benemeritis, pro vsu pio, vel alia rationabili causa.*
15 *Non sufficeret assertio Episcopi dicentis causam interuenisse.*
16 *Pensio non debet excedere tertiam partem fructuum, & quid in Curia seruetur.*
Pro qua summa facultates transfendi pensiones substineantur, ibid.
17 *Parochiales Ecclesiæ, quæ summam ducatorum 100. non excedunt, nullis pensionibus grauari possunt.*
18 *Cui incumbat onus probandi, quod centum remaneant pro Rectore.*
19 *An pensiones huiusmodi per Episcopum reseruatæ sint perpetuæ, ita vt transeant ad Successores.*

CAP. XI.

An Episcopus possit super beneficijs imponere pensionem.

1 RESP. quod regulariter non potest Episcopus pensiones reseruare, *cap. prohibemus de Censib.* quia Ecclesiastica beneficia sine diminutione sunt conferenda, *cap. maioribus de præbend. & cap. vnic. vt eccles. benef.* concurrente verò iusta, & rationabili causa potest huiusmodi pensiones reseruare, *Ricc. in prax. for. eccles. part. 3. resol. 168. Gomes. in Reg. de non iudic. iuxt. form. suplic. q. finali, in compend. vtriusq; Signat. vers. & est aduertendum, quod licet inferiores, &c. Leo in Thes. for. eccles. part. 2. c. 7. nu. 27. & seq. Nauarr. cons. 4. num. 2. de Simon. Barbos. de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 69. nu. 15. Rot. decis. 516. par. 1. Diuers.* neque huiusmodi facultas sublata fuit Episcopis per non vsum, aut contrarium vsum, aut per Constitutionem Pij V. de Confidentiis beneficialibus, ibi enim tantum punitur impositio pensionis ab Episcopo facta sine causa, *vt d. Garc. de Benef. part. 1. cap. 5. num. 309. & seq. Barbos. d. part. 3. allegat. 85. num. 12. in fin.* quicquid dicat *Bonacin. in tract. de Simon. disp. 1. quæst. 4. §. 12. nu. 8.* & in tali casu cum Episcopus habeat facultatem imponendi pensionem, non est necessaria alia confirmatio Summi Pontificis, aut expeditio bullarum in vrbe super tali reseruatione, quasi superfluum sit hoc precibus implorare, quod iam permissum est, *leg. vn. C. de Thes. lib. 10. Rot. dict. decis. 519. par. 1. Diuers.* vnde
2 Papa numquam concedit confirmationem prouisionis, aut reseruationis factæ ab ordinario; nam si est valida, & reseruata præuia iusta causa, non indiget apostolica confirmatione: si non est valida, non confirmatur, sed datur noua prouisio beneficii, vel noua reseruatio pensionis iuxta stylum Curiæ, vt obseruant Doctores apud *Ricc. in prax. for. Eccles. part. 3. resol. 268.*
3 Non potest tamen Episcopus facere collationem conditionalem, vel modalem: quia tunc esset Simonia, puta si conferret beneficium alicui cum pacto, & conditione, vel alteri daret dimidium fructuum; aliud enim est onerare beneficium pensione aliud onerare beneficiarium modo, & onere soluendi, *Nauar. dict. consil. quarto, numer. secundo, de Simon.* Vnde
4 talis pensio reseruari debet in quantitate pecuniæ, frumenti, vini, &c. non autem in quota, videlicet, quod detur tertia, vel quarta pars fructuum, vel medietas; quia tunc contra iuris regulas beneficium diuideretur, vt *dict. Ricc. in prax. dict. parte 3. resolutio. 268.*
5 Plures autem à DD. enumerantur casus, in quibus potest Episcopus pensionem imponere; primò ex causa permuta-

tionis beneficiorum, quæ coram Episcopo in casibus à iure permissis fieri potest, *cap. vn. de Rer. permut. in 6. Nau. cons. 15. num. 2. de Reb. eccles. alien. & cons. 43. numer. 4. de Simon.* tunc enim potest Episcopus ex offi io cessante pacto mandare, vt recipiens beneficium pinguius soluat aliquam pensionem ad coæquandos fructus vtriusque beneficii, *Leo in Thes. for. Eccles. part. 2. cap. 7. num. 28.* & alii apud *Ricc. in prax. part. 3. d. resol. 268. Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 69. num. 14. & alleg. 85. num. 11.* vbi refert, ita resoluisse Rotam *decis. 265. part. 4. Recent. & in Meliten. Canonicatus 5. Martij 1595. coram Card. Millino, & in Albiganen. confidentiæ 6. Martij 1606. coram*

6 *Marquemontio*, huiusmodi verò beneficiorum permutatio coram Episcopo permittitur tantum ex causa necessitatis, vel vtilitatis Ecclesiæ, *cap. quæsitum de rer. permut. cap. cum vniuersorum vbi glos. in verb. vtilitati vtriusque eod. titul. Genuens. in prax. Archiepiscop. cap. 53. numer. 8.*

7 Limita 1. quando beneficia sunt reseruata; quia tunc permutatio fieri debet coram Papa *d. c. vnic. de Rer. permut. in 6. extrau. execrabilis, §. quæ omnia,* & ibi *glos. in verb. permutationis de Præb. & Dignit. Ricc. in collect. decis. 1562. part. 5.* vbi citat *Put. decis. 162. lib. 2. Cassador. dec. 2. de rer. permut.*

8 Limita 2. vt non possit Episcopus admittere permutationem triangularem, quæ scilicet inter tres fieri solet; veluti si Petrus resignet beneficium in fauorem Ioannis, vt Ioannes resignet suum beneficium non in fauorem ipsius Petri, sed in fauorem alterius: tum quia hæc permutatio esset Simoniaca, *vt d. Nau. cons. 43. num. 3. de Simon.* tum quia permutationem tantum simplicem, seu puram, ac sine conditione admittere potest Episcopus *Gonz. ad reg 8. Cancel glos. 14. nu. 58. Coch. de permut. 2. par. c. 25. Moises. in sum. tract. 6. cap. 13. nu. 33. Less. de iust. lib. 5. c. 35. dub. 14.* & alii, quos refert, & sequitur *Bonacin. in tract. de Simon. disp. 1. q. 4. §. 14. num. 4.*

9 Limita 3. vt neque possit Episcopus admittere permutationem beneficii de iurepatronatus laicorum sine Patronorum consensu, vt d. glos. communiter recepta *in c. vn. verb. collationem de Rer. permut. in 6. Ricc. in collect. dec. 2373. par. 6.* si verò peremptoriè vocati fuerint dato eis termino ad comparendum cum expressione causæ, & ipsi infra terminum præfixum non comparuerint, neq; contradixerint, tunc sequuta institutione ordinarij vlterius non audientur *Quarant. in verb. Beneficiorum permutatio in Addit.*

10 Quæres an in reseruatione pensionis super beneficio iurispatronatus necessarius sit consensus Patroni? negatiuè respondet *Ricc. in praxi for. Eccles. par. 1. resolut. 194.* vbi dicit, ita sensisse Rotam *decis. 680. & 902. inter collect. per Farin. & in vna Colimbrien. pensionis 11. Febr. 1598. coram Seraphino.*

11 Limita 4. quando beneficium in vna Diœcesi situm permutatur cum alio alterius Diœcesis; tunc enim requiritur vtriusque Episcopi, ad quos illa beneficia spectant, auctoritas, & consensus, vel alter alteri committet; quia in tali casu vtrumque beneficium dimittitur, & vtrumque confertur, *gl. in d. c. vn. ver. collationem Barbos. d. p. 3. all. 69. num. 10. & seq.* vbi etiam dicit, quod in quolibet mense anni potest Episcopus admittere resignationes ex causa permutationis.

12 Quæres, an permutantes possint redire ad priora beneficia absque noua Superioris collatione, si permutatio non habuerit effectum?

Resp. affirmatiuè, quia renunciatio ex causa permutationis non pura, & libera, sed conditionalis videtur, videlicet dummodo collatio fiat cum permutante; & ideò nec titulus, nec possessio amittitur, nisi sequuta conditione iuxta *l. si me in vacuam. ff. de Acquir. possess.* ita *Io. Andr. Anchar. Imol. Bellamer.* & alii apud *Ricc. in Prax. for. eccles. p. 3. resol. 490* idque probatur *ex c. si beneficia de præben. in 6.*

13 Secundò potest Episcopus reseruare pensionem ad extinguendam litem inter duos coram ipso super eodem Beneficio contendentes, iuxta *cap. nisi de Præb. Gom. in reg. de Annal. poss. quæst. 2. Ricc. in prax. for. eccles. p. 3. resolut. 268. Rota d. decis. 619. p. 1. Diuers.*

14 Ter-

14 Tertiò potest Episcopus pensionem reseruare pro pauperibus, & egenis, pro benemeritis, pro vsu pio, vel ex alia rationabili causa, *Layman. in Theol. moral.lib.4.tract.2.cap.18. Ricc. dict.resolut.268. Barbos.dict.part.3. allegat.69. num.15. & alleg. 85. numer. 12. versus fin.*

15 Obserua tamen, quod non sufficeret assertio Episcopi dicentis, causam interuenisse in huiusmodi pensionibus per eum reseruatis; ideò aliundè debet constare de causa, *Ricc.in prax.part.3.dict. resolut.* 286. vbi citat *Oldrad. cons.* 226. *Abb.in cap.diuers.fallacijs de cler. coniug. Rebuff. de Pacif.possess. numero* 207. Vnde pensio ab ordinario imposita causa non iustificata esset nulla, vt decisum refert *Barbos.part.3.allegat.85. numer.2. in fin.*

16 Obserua 2. quod pensio non debet excedere tertiam partem fructuum in beneficiis simplicibus; & ideo si excederet, vitiaretur quoad excessum, non autem in totum, *Gig.de pension. quæst.9. num.6. & 7. Staphil.de litt.Iust.§.in primis num.9.Cassad. decis.2.num.3. & seq. de Locat.* quos refert *Ricc.in prax.part.1. resol.*384. vbi etiam addit, quod iuxta stylum Curiæ Romanæ à multis sæculi seruatum medietatem fructuum excedere non debet.

Vnde hodie sublatæ sunt etiam facultates transferendi pensiones pro ea summa, quæ medietatem veri annui valoris fructuum beneficii excedit, quamvis firmæ, & illęsæ remaneant pro ea parte, quæ non excedit medietatem fructuum etiam incertorum, vel distributionum, quatenus super illis sint impositæ, ex Constitutione Vrbani VIII. incipit *Sanctissimus D. N. sub die* 24. *Ianuarii* 1624. vbi etiam statuit, eos qui prætextu excessus medietatis fructuum, seu distributionum huiusmodi partem pensionum translatarum soluere recusauerint, ad excessum ipsum probandum teneri, nec interim processum executiuum, aut solutionem integræ pensionis, quatenus alias illis locus sit, impediri, aut retardari debere.

17 Obserua 3. quod parochiales ecclesiæ, quę summam ducatorum 100. secundum verum annuum valorem non excedunt, nullis pensionibus grauari possunt, *ex*
18 *Concil.Trident.sess.24.de reform.cap.*13 cui autem incumbat onus probandi, quod centum remaneant pro Rectore? distinguendum est; aut enim Pensionarius agit iudicio possessorio, & tunc Rectori incumbit onus probandi, quod sibi non remaneant centum, quia quasi possessio releuat pensionarium ab onere probandi, cum non teneatur exprimere causam suæ possessionis; & ideò debet in quasi possessione tueri, donec contra eum fuerit in petitorio pronunciatum; aut verò Rector agit contra pensionarium petitorio dicens, se non teneri ad soluendam pensionem, quia reseruatio est nulla, & tunc onus probandi, quod Rectori remaneant centum, Pensionario incumbit, quia cum agitur super proprietate iuris percipiendi, causa debet exprimi ab eo, qui asserit, sibi deberi pensionem, nec quasi possessio releuat illum ab onere probandi, *glo.in l.sicuti, §. sed si quæratur, ff.si seruitus vind.Barbos.de offic. & potest.Episcop.part.3.allegat.*120. *num.*14. vbi citat *Abb. in cap. querelam de electio. Ruin. consilio.*154. *libr.quarto, Mantic. decis.*196.

19 Quæres an pensiones huiusmodi per Episcopum reseruatæ sint perpetuæ, ita vt transeant ad successores? Respondent nonnulli Doctores, pensionem huiusmodi transire ad successorem, quando ordinarius illam imposuit eo causa concordiæ, vt a lite recedatur, ita *Gom.in reg.de Annal. quæst.2.* qui citat *Hostiens. in cap. nisi de Præb.* quibus adde *Ricc. in prax. for.Eccles.part.3.dict.resol.*268. Alii tenent, quod etiam in aliis casibus obligatio soluendæ pensionis ad successorem transeat, quamdiu Pensionarius viuit *Gig. de Pens.quæst.6. Caccialup. eodem tractat.quæst.5. Suar.tom.1. de relig. lib.4.cap.51. num.18.* quos refert, & sequitur *Layman.libr.4.tract.2.cap.18.numer.3.* sed aliis verius censent, quod in nullo casu pensio reseruata ab Episcopo transeat ad successorem, sed tantum teneatur ad pensionem primus oneratus; quia Episcopus non Ecclesiam, seu beneficium, sed personam tantum onera-

re potest; & ideo onus pensionis mortuo beneficiario, seu amoto à Beneficio extinguitur, *d. cap. nisi de Præb. Leo. part. 2. cap. 7. num. 32. Barbos. part. 3. alleg. 85. num. 12.* & hanc esse communem dicit *Bonac. in tract. de Simon. disp. 1. quæst. 4. §. 15. num. 9.* vbi etiam refert, ita fuisse resolutum in Rota Romana in vna *Calaguritana beneficij 28. Martij 1583. coram Lancellotto, & in alia Calaguritana beneficij 18. Iunij 1593. coram Gipsio.*

SVMMARIVM.

1 *Canonici, vel Dignitates absentes vltra tres menses primo anno priuantur dimidia parte fructuum demde omnibus fructibus, crescente verò contumacia beneficiis ipsis priuandi sunt ex Concilio Tridentino.*

2 *Quando Canonici, seu Dignitates per tres menses abesse possint.*

3 *An Episcopus possit dispensare, vt Canonici vltra tres menses abesse possint.*

4 *An ad absentiam trium mensium necesse sit assignare absentiæ causam, vel licentiam ab Episcopo petere.*

5 *An Concilium loco citat. obliget ad culpam mortalem.*

6 *Abesse censetur qui manet in Ciuitate, vbi sita est Ecclesia, si illi non inseruiat.*

7 *An Canonici, & dignitates teneantur in conscientia restituere fructus, quos vt supra amittunt.*

8 *An necessariò seruandi sint dicti gradus pœnarum præscripti à Concilio, antequam deueniatur ad priuationem.*

9 *Non residens citari debet personaliter, si scitur vbi sit, alias debet in eius Ecclesia trinæ citationis edictum publicari.*

10 *Quid si Episcopus statuit, quod absentes per certum tempus sine eius licentia sint priuati etiam sine monitione.*

11 *An a sententia priuatiua beneficii ob non residentiam detur appellatio.*

12 *An Episcopus possit conferre beneficia, quibus Canonici, & alij non residentes priuantur.*

13 *An dispositio Concilij procedat quando Canonicatus consistit in solis distributionibus.*

14 *Parochus ab Ecclesia parochiali abesse non potest vltra duos menses, alias non facit fructus suos iuxta Tridentinum.*

15 *Qua forma seruanda sit, antequam ad priuationem beneficii parochialis deueniatur.*

16 *An curatus vltra bimestre absens teneatur in conscientia fructus restituere, & quam partem fructuum in tali casu restituere debeat.*

17 *An parochus de licentia proprii ordinarî possit esse Vicarius Generalis alterius Episcopi.*

18 *Episcopus non potest vti opera Parochi, nisi pro tempore duorum mensium, & tunc relicto idoneo Vicario.*

19 *An Parochus possit per alium in Parochia deseruire.*

20 *An parochus sine licentia Episcopi abesse possit per duos menses.*

21 *Et an Episcopus possit cum Curato dispensare, vt etiam vltra bimestre absit.*

22 *An Parochus existens extra fines Parochiæ residere dicatur, si non multum ab ea distet.*

23 *An Parochus, cui datus fuit Coadiutor propter imperitiam, senectutem &c. residere teneatur in Parochia.*

24 *An Episcopus possit obtinentes beneficia simplicia ad residentiam cogere, vel illis nouum onus imponere.*

25 *An immemorabilis consuetudo excuset à residentia in collegiatis ruralibus iam destitutis.*

26 *Habens Canonicatum, cui sit vnita Parochialis accessoriè, debet residere in Canonicatu, & non in parochiali.*

27 *An obtinens Canonicatum, vel dignitatem, cui accessoriè est vnita parochialis per Vicarium deseruiri solita, possit in illius cura exercitio se intromittere.*

28 *Beneficium accessoriè vnitum Canonicatui, vel dignitati, perdit nomen, & titulum, & efficitur pars, & prædium Canonicatus, cui vnitur.*

29 *An requiratur concursus, quando parochialis est vnita dignitati accessoriè, & quæ ætas in tali casu in dignitario, vel*

Cano-

Canonico requiratur.
30 A quo recipiat iurisdictionem Vicarius ad præsentationem Canonici, vel dignitatis ab ordinario institutus.
31 An Vicarius absoluat Rectorem ab exercitio curæ.
32 An habens Parochialem, in qua Vicarium perpetuum legitimè institui obtinuit, teneatur residere, & sacramenta ministrare.
33 Quid si Ecclesiæ Parochiali a tempore immemorabili solitum fuerit deseruiri non per Rectorem, sed per Vicarium amouiuibilem.
34 Consuetudo immemorabilis æquipollet iuri communi, & priuilegio Principis.
35 Si vnio facta fuerit quoad temporalia, & & spiritualia, tunc obtinens Canonicatum, cui Parochialis vnita fuit accessoriè, retinet curam, tam habitualem, quam actualem.
36 Quando vnio præsumatur facta, quoad temporalia, & quando quo id temporalia, & spiritualia.
37 An vnio in dubio præsumatur facta accessoriè, vel principaliter.
38 Vicarij perpetui ad nominationem illorum, in quorum ecclesiis vnitis ponentur, deputari debent ab ordinario.
39 Quæ portio assignanda sit Vicarijs perpetuis.
40 Quando Vicarius intelligatur perpetuus.

CAP. XII.

De Residentia Beneficiariorum.

1 DIco 1. quod obtinentes in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis Dignitates, Canonicatus præbendas, aut portiones non possunt vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis vltra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse: alioquin anno primo priuatur vnusquisq; dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos; quod si iterum eadem fuerit vsus negligentia, priuatur omnibus fructibus, quos eodē anno lucratus fuerit; crescente verò contumacia beneficiis ipsis priuandus est iuxta Concil. Tridentinum *sess. 24. de ref. cap. 12. cap. conquerente, & cap. ex tuę de Cleric. non resid.*

2 Ex quo obseruant Doctores 1. dispositionem Concilii *dict. cap. 12.* quoad huiusmodi absentiam trium mensium procedere, quando Constitutio, aut consuetudo Ecclesiæ seruitium totius anni requirit, vt censuit Sacr. Congreg. Concilii teste *Garc. de Benef. part. 3. cap. 2. numer. 312.*

Obseruant 2. huiusmodi tres menses computari siue ex vna absentia continua, siue ex pluribus interpolatis, vt constat ex eodem Concilio *sess. 23. de reformat. cap. 1.* & tradit *Ricc. in praxi for. Eccles. part. 1. resol. 402. Piasec. in Praxi Episcop. part. secunda, cap. 2. numer. 11. Garc. de Benefic. part. 3. cap. 3. num. 306.* idemque spatium trium mensium dari etiam dignitatibus, etiamsi habeant annexam iurisdictionem in foro interiori, vel exteriori, tenet *Nauar. cap. 21. numer. 137. Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 53. numero 126.* vbi etiam dicit, quod Archidiaconus vltra tres menses potest abesse ex causa visitationis sibi incumbentis ratione suæ dignitatis; immò Episcopum posse etiam dispensare ex aliqua rationabili causa, vt
3 suæ Ecclesiæ Canonici abesse possint per quatuor menses, tradit *Piasec. in prax. Episcop. part. secunda, cap. 3. numer decimoprimo*, idem *Barbos. de Canon. & Dignit. cap. 20. num. 11. & dict. alleg. 53. num. 123.*

4 Obseruant 3. ad absentiam trium mensium vt supra non esse necesse assignare absentiæ causam, nec licentiam sui Prælati petere, dummodò eodem tempore omnes Canonici non absint, ne Ecclesia suo debito seruitio destituatur, sed tantum illa pars Canonicorum, quæ videbitur arbitrio Episcopi, vel capituli, *Ricc. in prax. for. eccles. p. 1. res. 402* & alii plures apud *Barbos. d. all. 52. n. 119.* & ita declarasse Sacr. Congregat. testatur *Garc. de benefic. par. 3. cap. 2. num. 315*

Vulp. in prax. iudic. cap. 13. num. 12. quia frustra precibus impetratur quod à lege concessum est *leg. 1. C. de Thesaur. lib.* 10. posse autem Episcopum suo edicto præcipere, nè dignitates, & Canonici sine eius licentia abesse possint, pluries resoluit eadem Sacra Congregatio, teste *Barbos. de Canon. & Dignitat. capit.* 10. *num.* 4. & 5. *Ricc. loco citat. d. part.* 1. *resol.* 902.

5 Obseruant 4. Concilium *loco cit. dict. cap.* 12. non obligare ad culpam mortalem, licèt imponat grauem pœnam, qualis est priuatio fructuum, & priuatio ipsius Beneficij; quia huiusmodi lex est purè pœnalis, nisi fortè Canonici, & alii ad residentiam adstricti nollent residere ex contemptu, aut contra præceptum Superioris; aut ex hoc sequeretur notabile ecclesiæ detrimentum, ita *Barbos. de Canon. & Dignit. c.* 40. *num.* 10. & *seq.* & *alij.*

6 Obseruant 5. quod censetur quis abesse, etiamsi maneat in Ciuitate, vbi sita est Ecclesia, sed non inseruit, nec frequentat Ecclesiam, vt resoluit Sacr. Congregatio, teste *Piasec. in Praxi Episcop. par.* 2. *cap.* 3. *numer.* 9. *vers. censetur autem.*

7 Obseruant 6. quod Canonici, & dignitates non tenentur in conscientia restituere fructus, quos vt supra amittunt, nisi à Iudice condemnentur, *Nau. cons.* 3. *num.* 2. *de Cler. non resid.* & alii communiter, tales verò fructus, si sequatur sententia condemnatoria, applicandi sunt in vsum, & vtilitatem Ecclesiæ, vt dicunt DD. apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. p.* 3. *all.* 53. *nu.* 150.

8 Obseruant 7. quod sunt necessariò seruandi dicti gradus pœnarum præscripti à Concilio, antequam deueniatur ad priuationem, alias priuatio subsequuta nulla esset, *Piasec. dict. part.* 2. *cap.* 3. *nu.* 9. *vers. necessariò Barbos. dict. part.* 3. *alleg.* 53. *num.* 105. & 148. vbi refert, ita sensisse Rotam in vna *Oriolen. Canonicatus* 14. *Martij* 1622. *coram Nauarro*, & *coram Seraph. decis.* 27. & 1346. & *decis.* 176. *num.* 4. *part.* 1. *Recen.* ideo expectandum esse lapsum trium annorum, antequam ad priuationem in totum procedatur, declarauit Sacra Congregatio Concilii referente eodem *Barbos. de Canon. & Dignit. cap.* 20. *num.* 17. neque potest Episcopus huiusmodi pœnas à Sacr. Concilio statutas contra non residentes per Constitutiones synodales alterare; nam si lex synodalis statueret contra non residentes pœnam priuationis omnium fructuum vbi Concilium tantum statuit pœnam priuationis medietatis, per indirectum abrogaretur Constitutio Concilii, & Summorum Pontificum, quod non est permittendum, vt aliis relatis dicit *Riccius in Prax. foro Eccles. part. prima, resolut.* 488.

9 Verum ante priuationem talis non residens citari debet personaliter, si scitur, vbi moratur; & tunc vnica citatio sufficit; si verò nescitur, vbi sit, vel alias personaliter citari non potest, debet in eius Ecclesia trinæ citationis edictum publicari, nec sufficeret vnica citatio pro tribus: alias priuatio esset nulla, *Mantic. decisio.* 67. *numer.* 5. *Vulpell. in Prax. Iudic. cap.* 46. *numer.* 17. *Piasec. dict. cap.* 3. *numer.* 9. *versic. necessario, Barbos. de Canon. & Dignit. dicto cap.* 20. *num.* 18. & 19. & *dict. alleg.* 53. *num.* 149.

10 Alii tamen dicunt, quod huiusmodi monitio non requiritur, si Episcopus statuit, quod absentes per certum tempus sine eius licentia sint priuati etiam sine monitione, ita *Oldrad. cons.* 181. *Federic. de Sen. consil.* 109. & alii apud *Ricc. in praxi part.* 3. *resol.* 303. vbi id intelligit, dummodo scientia talis statuti clarè, & concludenter probetur; quia quando agitur ad effectum priuationis, non sufficit scientia præsumpta, nisi adessent vrgentes præsumptiones, vt dixit Rota in vna *Mediolanens. Matrimonij* 22. *Martij* 1574. *coram Cotta*, quam refert *Ricc. loco citat.*

11 Addit *Vulp. in Prax. Iudic. c.* 21. *num.* 8. quod non admittitur appellatio ad effectum suspensiuum à sententia priuatiua Beneficij ob non residentiam, si iuris ordine seruato lata fuerit, idque probatur *ex cap. relatum, cap. conquerente de Cler. non resid. Conc. Trid. sess.* 23. *de ref. cap.* 1. *vers. quod si per edictum.*

12 Quæres, an Episcopus possit conferre bene-

beneficia, quibus Canonici, & alii non residentes priuantur? Resp. affirmatiuè, dummodò Sedi Apostolicæ reseruata non sint, *cap. peruenit 2. de Appel lat.*

13 Obseruant 8. dispositionem Concilii *d. sess. 24. cap. 12.* non procedere in Canonico, qui nullos percipit fructus, puta si Canonicatus consistat in solis distributionibus, quæ ob non residentiam ipso facto amittuntur, & interessentibus accrescunt, *iuxta cap. primo, de Cleric. non resid. in 6.* & ideò non est, cur illis priuetur. Quare in tali casu si ignoretur, vbi sit Clericus, citandus est tribus publicis edictis in loco beneficii, & expectandus per sex menses, quibus elapsis priuandus est, si non resideat: si verò sit in loco, vbi citari possit, debet ei præfigi terminus competens ad redeundum, & ante priuationem debet excommunicari, vel suspendi iuxta text. *in cap. ex tua de Cleric. non resid.* & ibi, *Abb.* quem refert, & sequitur *Ricc. in Prax for. Eccles. parte 1. resolut. 634.* cum enim hic casus sit omissus à Concilio Tridentino, remanet in dispositione iuris communis: valida tamen esset priuatio, si Episcopus ad illam processerit absque excommunicatione, vel suspensione, cum id in electione Episcopi relinquatur, *Barbos. in dict. cap. ex tua numer. 4. de Cler. non resid.* vbi citat *Mantic. decisio. 67. numer. 6.*

14 Dico 2. quod Parochus regulariter ab Ecclesia parochiali abesse non potest vltra duos menses, alias non facit fructus suos, & ad residentiam per censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem, ac subtractionem fructuum, aliaque iuris remedia etiam vsque ad priuationem potest compelli iuxta Concil. Tridentinum *sess. 23. de ref. c. 1.*

15 Quare obseruant Doctores, quod antequam ad priuationem deueniatur, debet non residens in sua Ecclesia ter successiuè citari, ac deindè pœna censurarum, ac subtractione fructuum multari, & expectari per sex menses, quibus elapsis si pertinaciter adhuc absit, priuari potest ipso beneficio, iuxta *cap. quoniam frequenter, §. porrò, vt lit. cont. cap. ex tua de Cler. non resid.* alias non teneret sententia priuationis, vt decisum refert *Piasec. in prax. Episc. par. 2. cap. 4. num. 96.* hoc tamen alii Doctores similiter intelligunt, quandò nescitur vbi sit, nec potest citari personaliter; tunc enim debet tribus edictis in Ecclesia citari, & expectari per sex menses, iuxt. textum *in dict. cap. tua*, secus si præcedat citatio personalis, hoc enim casu posset ordinarius etiam non expectatis sex mensibus post elapsum terminum in citatione præfixum illicò procedere ad priuationem mediante promotione alterius, secundum *gloss. in dicto cap. quoniam frequenter, §. porrò verbo canonibus, Barbos. de offic. & potestat. Episcop. part. 3. alleg. 53. numer. 105. Vulp. in Prax. iudic. cap. 21. num. 8.* & dixit Rota in vna *Zamoren. Capellaniæ 12. Iunij 1589. coram Mant. & in Terdonen. Præpositura 1. Decembris 1600. coram Coccino inter impress. dec. 10.*

Addunt alii, hoc etiam procedere, si aliter constet, monitionem ad eius notitiam deuenisse, vel ipsum beneficiatum præstitisse impedimentum, ne personaliter citari posset, tunc enim probato impedimento debet citari per edictum, eaque citatio operabitur eumdem effectum, quem personalis, *Coccin. d. dec. 10 num. 3. Barbos. loco cit. Bal. in d. capit. quoniam frequenter, §. porrò, numer. 2. vt lit. contest.*

16 Obseruant 2. Curatum sine iusta causa absentem cltra bimestre tempus, præter peccatum mortale teneri in conscientia etiam ante Iudicis sententiam fructus pro rata temporis absentiæ Fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus loci erogare, ex *Concil. loco citat. dict. capit. 1.* ita Doctores apud *Bonacin. tom. 1. in tract. de oner. & obligat. Benefic. ad resid. disp. 5. punct. 4. num. 7.* etiamsi abfuerit cum licentia Episcopi, quia Concilium duo requirit ad iustitiam absentiæ, causam scilicet iustam, & eius approbationem, *Posseuin. de offic. Curat. cap. 1. num. 24.* & alii apud *Barbos. dict. part. 3. alleg. 53. nu. 99. & seq.* vbi subdit, quod absens ex graui causa sine licentia ordinarii, licèt peccet ob inobedientiam, non tamen tenetur ad fructuum restitutionem.

Notandum tamen est, quod sicut Parochus omittens canonicas preces debet restituere tertiam, vel quartam partem fructuum pro rata: Canonici, aliique habentes obligationem residendi restituere debent dimidiam, secundum Doctores, ita interpretantes constitutionem Pii Quinti, quos refert, & sequitur *Bonacin.tom.*1. *in tract. de Horis Canon.disput.*1.*quæst.*5.*punct.*3. *numer.*2. *quibus adde alios apud Dian part.prima tractat.*12. *de Hor. Canon. resol.*8. asserentes, Parochum teneri restituere quintam partem, Canonicos verò quartam partem; ita etiam taxandam esse fructuum partem, quando restitutio fieri debet ob non residentiam, censet, idem *Bonacin. in tractat. de oner. & obligat. beneficiar. ad residen.disput.*5. *punct.quarto num.*5. vbi citat *Posseuin. & Barbos.*

17 Obseruant 3. non posse Episcopum dare licentiam Parocho, vt possit esse Vicarius Generalis alicuius Episcopi, sed hoc spectare ad Summum Pontificem, vt censuit Sacr.Congreg. apud *Vulp. in prax. Iudic. cap.*48.*num.*66. *Add.ad Na-*
18 *uar. Cons.*15. *de Cleric. non resid.* immo neque ipsemet Episcopus potest vti opera Parochi in visitatione, seu alio seruitio suæ Diœcesis, nisi pro tempore duorum mensium, & tunc relicto idoneo Vicario ex declaratione Sacr. Congreg. quam refert *Posseuin. de offic. Curat. cap.*1. *num.*12. *Garc.de benef.part.*3. *capit.secundo, num.*42. *Ricc.in Prax. for. Eccles.parte prima, resolut.* 646. Quis autem censeatur idoneus Vicarius, pendet ex approbatione Episcopi, vt constat ex Concil. Tridentino *dict. sess.*
19 23. *capit.*1. Parochum verò, si per sex, vel octo dies absit, posse substituere sine Episcopo aliquem approbatum ad audiendas confessiones, ex communi consuetudine obseruat, *Barbos.de offic.& potest.Episc.d.p.*3. *alleg.*53.*nu.*106. vbi etiam dicit, quod Curatus licitè abesset per duos, aut tres dies non festos, si tunc nullus in Parochia adesset infirmus, etiamsi nullum substituat: quia consuetudo optima legum interpres, ita declarat etiam apud timoratos, & si tunc aliquem sine Sacramentis mori contingat, non peccabit Parochus, quia rationabiliter abfuit, secundum *Posseuin.de offic.Curat.c.*1.*num.*5.

An verò Parochus nulla cogente necessitate possit sibi Vicarium, vel Capellanum ex approbatis ab ordinario pro Sacramentorum administratione veluti adiutorem absque vlla temporis limitatione assumere? affirmatiuè respondet *Caiet.*2.2.*q.*185.*ar.*5.*Sot.de iust.lib.*10. *q.* 3.*art.*3.*Fr.Emman.in sum.to.*2. *c.*33. *nu.* 2.*Vasq.in opusc.tit.de benef.cap.*4. *artic.*1. §.2. *dub.*5.*num.*133.*&* 155.quos refert, & sequitur *Barbos.dict.alleg.*53.*num.*91. *& de offic.& pot.Paroch.c.*8.*nu.*41. & ita de communi consuetudine seruari dicit *Posseuin.d.c.*1.*n.*10. vbi etiam monet Parochum vt vtatur Capellano non vt homine, qui portet pondus diei, & æstus, sed vt socio laboris.

20 Obseruant 4. Parochum sine licentia Episcopi posse abesse per duos menses continuos, vel interruptos, *Nauarr. in man.cap.*25. *num.*121. *versus fin. Piasec.in praxi Episcop.part.*2.*cap.*3.*num.*11. & alii apud *Bonacin.tom.*1.*in tractat. de oner.& obligat. Benefic. ad resid.disput.*5. *punct.*4. *num.*9. *Posseuin. de offic. Curat. cap.primo, num.*21. vbi dicunt, licentiam Episcopi tunc requiri, si Parochus vltra duos menses abesse cogatur: contrarium tamen tenent alii Doctores apud *Barbos.dict.part.*3.*alleg.*53.*num.*96. Vndè Sacr.Congregat. censuit, Episcopum posse prohibere, ne Parochus absit à sua Parochia vltra biduum sub pœna pecuniaria mediæ decimæ, & non vltra, vt refert *Ricc.in prax.for. Eccles.p.*2.*resolut.*206.

21 An verò Episcopus possit cum Curato dispensare, vt etiam vltra bimestre absit? affirmatiuè respondet *Posseuin. d.cap.*1. *numer.*22. *Piasec.loco citat. num.* 11. quod intellige si grauis causa concurrat iuxta Concil. *dict.sess.*23. *cap.*1. quare ex causa insalubritatis aeris, vel infirmitatis, quæ in loco residentiæ curari non potest, Episcopus cum Curato dispensare potest, vt per quatuor menses absit ex declaratione Sacr. Congreg. quam refert *Ricc.in prax.for.eccles.par.* 1. *resol.*656. & ex causa inimicitiarum posse Curatum à Parochiali Ecclesia per annum

annum abesse de licentia Episcopi censuit ad Sacr. Cong. teste *Quarant. in ver. Residentia vers. qua vero Ricc. loco cit. par. 1. resol.* 655.

22 Obseruant 5. quod Parochus residere dicitur, etiamsi intra Parochiæ fines non commoretur, dummodò non multum à Parochia distet ità vt Parochiani facilè possint ad Parochum recurrere pro subleuanda spirituali necessitate, & Sacramentis suscipiendis: quia quod parum distat, nihil distare videtur, ità *Beia* 4. *par. cas.*21. *sub fin. vers. & si dubites*, quem refert, & sequitur *Bonac. de oner. & oblig. Benefi. ad resid. disp.* 5. *pun.* 1. *nu.* 2.

23 Obseruant 6. quod Parochus adhuc residere tenetur in Parochia, etiamsi propter imperitiam, aut longam infirmitatem, vel senectutem, illi datus fuerit Coadiutor iuxta Concilium Tridentinum *sess.* 21. *de ref. cap.* 6. nisi per aliquod tempus dispenset Episcopus, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Episc. par.*3. *all.* 53. *nu.* 91.

24 Dico 3. quod Episcopus non potest cogere obtinentes beneficia simplicia ad residentiam, nec aliquod personale seruitium beneficijs huiusmodi imponere, cum ex antiquissima totius ecclesiæ consuetudine ad officium recitandum dumtaxat teneantur vt declarauit Sacra Congreg. Concilii teste *Ricc. in collect. decis.* 1683. *p.* 5. Quare vbi de onere non constat, non potest Episcopus nouum onus imponere, nec Beneficiatum compellere ad aliquas missas celebrandas pro quantitate redituum *c. scientes de censib. Ricc. in prax. p.* 1. *res.*356. & *par.*3. *res.*483. vbi re-

25 fert ità declarasse Sac. Cong. immemorabilem etiam consuetudinem excusare à residentia in Collegiatis ruralibus iam destitutis, decisum refert *Bonacin. loco cit. d. disput.* 5. *pun.* 5. *num.* 15.

26 Dico 4. quod habens Canonicatum, cui sit vnita parochialis accessoriè, & perpetuò, debet residere in Canonicatu, & non in Parochiali, vt censuit Sacr. Cong. teste *Barbos. in cap. extirpandæ §. qui verò num.* 6. *de Præb.* vbi etiam decernitur, vt qui talem habet præbendam, vel dignitatem, cum oporteat, eum in ecclesia maiori deseruire, in ipsa Parochiali ecclesia idoneum habebat Vicarium.

27 Sed quæres, an habens dignitatem, vel Canonicatum in Cathedrali, vel Collegiata ecclesia, cui accessoriè, & in perpetuum est annexa parochialis per Vicarium siue perpetuum, siue amouibilem deseruiri solita, possit in illius curæ exercitio se intromittere? affirmatiuam sententiam tenet *glos. extrauag. execrabilis ver. Vicario perpetuos, & in ver. temporales Vicarios de Præb. & Dignit.* alii tamen indistinctè tenent, Canonicum, seu dignitatem non posse validè in curæ exercitio in tali casu se ingerere defectu tituli, quem ad illam immediatum non habet, vt post *Felin.* & alios dicit *Barbos. in cap. vlt. numero* 5 *vsque ad fin. de offic. Vicar. & in d. capit. extirpandæ §. qui verò numero* 7. *Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 3. *res.* 388. Hanc autem conclusionem.

28 Probant 1. quia quando beneficium curatum Canonicatui, seu dignitati vnitur accessoriè, perdit, nomen, & titulum, & efficitur pars, & prædium Canonicatus, cui vnitur *cap. super eo, & ibi glos. de Præb. in* 6. *Card. Caualer. decis.* 330. *num.* 5. *Hoied. par.* 2. *cap.* 3. *nu.* 10. & 11. *Gonz. ad reg* 8 *Cancell. glos.* 5. §. 7. *num.* 2. & *seq. Paris. de Resign. Benef. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 119. & 120. *Prosp. de August. ad Quaran. in ver. Beneficiorum resignatio vers. nona causa est*, & alii communiter, & ideò præbenda, seu dignitas, quæ per se est simplex beneficium, non fit curata per ecclesiam parochialem illi annexam: immò potius parochialis ipsa recipit simplicitatem præbendæ, cui vnitur eo quod vnitur, & annectitur beneficio simplici *glos. in d. ca. super eo Nau. cons.* 10. *nu.* 3. *de maior. & obed. Gonz. vbi supra glos.* 5. §. 7. *num.* 8. *Garc. de benef. par.* 11 *c.* 5. *nu.* 196. & *seq.* Vnde quando parochia-

29 lis est vnita dignitatis accessoriè, non requiritur concursus, *vt declarauit Sac. Congr. teste Ricc. in Prax. par.* 3. *res.* 519. *Garc. par.* 9. *ca.* 2. *n.* 193. *Gonz. d glos.* 5. §. 7. *n.* 13. *Less. de iust. & Iur. lib.* 2. *c.* 34. *n.* 82.

Addit Piasec. *in Prax. Episc. p.* 2. *cap.* 5. *num.* 21. quod non requiritur in tali casu in dignitate ætas 25. annorum, sed sufficit ætas 22. annorum completorum iuxta *Conc. sess.* 24. *de ref. cap.* 12. siue ea, quę requiritur ad illud beneficium, cui est

vnita

vnita parochialis, vt obseruat etiam *Garc. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 26. *Gonz. glos.* 9. *num.* 4. & decisum refert *Barbos. in d.* §. *qui verò nu.* 6. *& de Canon. & dignit. cap.* 13. *num.* 21. *& seq.*

Ex quo fit, vt dignitas, vel Canonicus non intituletur primò, & principaliter in Parochiali, sed in dignitate, vel Canonicatu *Dec. in cap. ad aures num.* 13. *&* 14. *de rescript. Garc. par.* 11. *cap.* 5. *num.* 194. vbi etiam dicunt, quod non censetur habere curam animarum; tunc enim cura actualis remanet penes Vicarium, præsertim si in vnione fuerit dispositum, quod Vicarius præsentari debeat à dignitate, vel Canonico; habitualis verò tantum remanet penes dignitatem, & Canonicum, cuius præbendæ vnio huiusmodi facta fuit *Rot. in Barchinonen. Vicariæ 9. Decembris 1616. coram Buratto*, quam refert *Barbos. de offic. & pot. Episc. p.* 3. *all.* 60. *nu.* 32.

30 Quamuis autem Vicarius temporalis instituatur ab ordinario ad præsentationem Canonici, vel dignitatis, per huiusmodi tamen deputationem nulla iurisdictio per Canonicum, seu dignitatem datur: quia in cura Vicarius etiam temporalis ab illo dependentiam non habet, sed illam recipit ab Episcopo instituente, seu approbante, penes quem est titulus Curæ *Rot. dec.* 309. *p.* 2. *Diuer. Barbos. in d. c. vlt. num.* 13. *&* 16. vbi citat *Anchar. cons.* 404. *num.* 11.

31 Secundò probant, quia perpetuus Vicarius absoluit Rectorem ab exercitio curæ, & ideò ipse Rector eam exercere nec potest, nec debet *glos. in extrau. execrabilis ver. Vicarios perpetuos de Præb. & dignit. Abb. in d. cap. extirpandæ* §. *qui vero num.* 15. *ex. eod. tit. Anchar. in cap. exposuisti num.* 6. *eod. tit. de Præb. Azor. instit. mor par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *qu.* 2. & alii apud *Barbos. in d. cap. vlt. num.* 4. *de offic. Vicar.* & censuit etiam Sac. Cong. Concilii referente *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 3. *res.* 388.

Idem de Vicario temporali dicit *Barbos. in d. cap. vlt. nu.* 13. *& in d. ca. extirpandæ* §. *qui verò nu.* 7. vbi citat *Seraphin. dec.* 1009. *nu.* 5. *& alios*: quamuis enim deberet esse perpetuus iuxta text. *in cap. ad hæc de offic. Vicar. c. vn. de Capell. monach. in* 6. nihilominus si de facto, aut ex negligentia Prælatorum, vel consuetudine, aut priuilegio Vicarii temporales deputentur in casu, vbi perpetui constitui debent, nõ ex hoc potest transferri actualis cura in principalem, cum præsertim possit Episcopus non obstante priuilegio deputare Vicarium perpetuum, si ità sibi expedire videbitur iuxta formam Concilii *sess.* 7. *de ref. cap.* 7. & hanc sententiam sequitur etiam *Nauar. cons.* 21. *de Cler. non resid.* vbi dicit, quod actualis cura animarum non solum tollitur a Rectore per Vicarium perpetuum, sed etiam tolli potest per Vicarium, seu Capellanum temporalem necessariè ponendum.

Ex quo probant 3. d. conclusionem, quia Dignitas, vel Canonicus in tali casu non deputat Vicarium temporalem ob causam, vel ad certum tempus, quasi cessante causa, vel tempore elapso possit curam per se exercere, prout in terminis *cap. cum ex eo de elect.* sed deputat Vicarium temporalem, necessariò tamen ponendum, *vt ex d. cap. extirpandæ* §. *qui verò colligit Ricc. in prax. par.* 3. *res.* 388. qui licèt ex consuetudine, seu priuilegio possit esse ad eius nutum amouibilis, Vicaria tamen est perpetuò erecta; quemadmodum Vicarius Episcopi temporalis est & tamen Vicariatus dignitas perpetua iudicatur *Barbos. in d. cap. vlt. nu.* 17. *de offic. Vicar. qui cit. Gabr. cons.* 32. *num.* 19. *vol.* 2. *Sbrozz. de offic. Vicar. lib.* 1. *qu.* 4. *in fin.*

32 Ex his inferunt 1. quod habens parochialem, in qua Vicarium perpetuum legitimè instituit obtinuit, non adstringitur administranda sacramenta, nec residere tenetur etiam post Concilium Tridentinum: quia eo casu cura actualis ablata fuit à Rectore, & translata in Vicarium perpetuum; & ideò non ipse, sed Vicarius, in quem residet cura actualis, tenetur ad residentiam, & ad sacramenta ministranda *Gonz. glos.* 6. *n.* 98. *Prob. in addit. ad Monach. in cap. super eo nu.* 17. *de Præb. in* 6. *Anchar. Card. & Abb. in cap. postulasti ex eod. tit. Vitalin. in Clem.* 1. §. *ad hæc num.* 26. *eod. tit. de Præb.* & ità declarauit Sac. Cong. Concilii, teste *Ricc. in prax. d. par.* 3. *res.* 388.

33 Inferunt 2. quod si ecclesiæ parochiali à tem-

à tẽpore immemorabili solitũ fuerit deseruiri non per Rectorem, sed per Vicarium siue Capellanum ab ipso Rectore ad nutum amouibilem deputatum, Rector non tenetur etiam post Tridentinum Concilium per seipsum exercere curam in dicta Parochia, neque in ea residere, si nolit: sed tantum debet ratione dictæ consuetudinis ponere Capellanum, qui eam exerceat, ità *Nau. cons.* 21. *de Cler. non resid.*

34 quia consuetudo immemorabilis æquipollet iuri communi, & priuilegio Principis *cap. super quibusdam §. præterea de verb. sign. Abb. in cap. cum contingat de for. compet. Dec. cons.* 171. *Fusc. de Visit. lib.* 1 *cap.* 20. *num.* 32. & alij apud *Vulp. in prax. iudic. cap.* 14. *nu.* 11.

35 Limitant tamen supradictam conclusionem, vt procedat, quando vnio facta fuit quoad temporalia, secus vbi constaret, illam fuisse factam quoad temporalia, & spiritualia: tunc enim obtinens Canonicatum, seu Dignitatem, cui parochialis vnita fuit accessoriè, & in perpetuum, retinet curam tam habitualem, quam actualem, & ideò per seipsum deseruire posset *Barbos. in d. cap. vlt. nu.* 11. *de offiic. Vicar.*

36 In dubio autem præsumitur vnio facta quoad temporalia, & spiritualia, quando beneficium annexum dependet, seu processit à principali: præsumitur verò facta vnio quoad temporalia, quando beneficium curatum annexum non processit à principali, sed alias erat per se, & fuit vnitum independenter beneficio principali simplici: quo casu ipsum principale non dicitur curatum respectu beneficii annexi, quia qualitas annexi accessoriè non debet redundare, & influere in principale *cap. super eo, & ibi glos. de Prab. in* 6. sed tunc qui præest beneficio principali, habet solummodò facultatem percipiendorum fructuum, & dispositio quoad spiritualia est penes Vicarium *Barbos. d. cap. vlt. num.* 10. *& seq.* vbi citat *Rebuff. in repet. d. cap. extirpanda §. qui vero nu.* 146. *de Præb. Vitalin. in Clem.* 1. *a nu.* 8. *de excess. Prælat.*

37 Quæres, an in dubio præsumatur vnio facta accessoriè, vel potius principaliter? Resp. quod attendendum est, quid sit magis dignum, & minus dignum; quia præsumitur minus dignum esse vnitum accessoriè, & non æquè principaliter magis digno; si verò non appareat, quodnam sit magis dignum, tunc recurrendum erit ad denominationem; cum semper à digniori, & potentiori fiat denominatio *glos. in Clem. per litteras ver. ecclesias de Præb. Gonz. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. *§.* 7. *n.* 127. *& seq.* cessantibus verò supradictis præsumendum est, factam esse vnionem æquè principaliter, & non accessoriè, nisi aliud ex obseruantia colligatur, *vt d. Gonz. loco cit. num.* 134. *&* 135.

38 Notandum est autem, quod Vicarij perpetui non ad liberam ordinarii electionem, sed ad nominationem illorum, in quorum ecclesijs vnitis ponentur, cum approbatione ipsius Episcopi, vel eius Vicarij, præuio examine deputari debent iuxta tex. in *cap. ad audientiam de eccles. ædif.* & constitutionem Pij V. incip. *Ad exequendum*, quam refert *Quarant. in ver. Vicarius perpetuus Rot. coram Caualer. dec.* 419. *nu.* 2. *&* 3.

39 Quæ verò portio assignanda sit dictis Vicarijs perpetuis, constat ex eadem Pii V. Constitutione, qua cauetur, vt non maior centum, nec minor 50. scutorum annuorum summa, computatis omnibus etiam incertis, emolumentis, & aliis obuentionibus communiter percipi solitis, eis assignetur; sed in prædicta summa scutorum 100. vel 50. non sunt computandæ eleemosinæ altaris, funeralium, & alia huiusmodi, quæ Vicarius postea ex suo labore, & officio percipit, sed illa incerta, quæ habent quamdam certitudinem, vt sunt decimæ, seu primitiæ frumenti, vini, & aliorum fructuum, *vt d. Ricc. in prax. for. eccles. par.* 3. *res.* 469.

40 Addit glos. *in cap. extirpandæ §. qui vero ver. perpetuum de Præb.* quod Vicarius eo ipso intelligitur perpetuus, si auctoritate Episcopi est institutus per text. *in ca. ad hæc de offic. Vicar.* vbi dicitur, quod in tali casu à Rectore remoueri non potest.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus hodie non potest dispensare cum Parocho, vt possit abesse causa studij.*

2 An hoc

2 *An hoc procedat etiam respectu Parochorum docentium.*
3 *Canonici, ac Dignitates ex causa studij per quinquennium abesse possunt.*
4 *Quando Canonici hoc priuilegio gaudeant.*
5 *An terminus quinque annorum referendus sit tam ad studentes, quam ad docentes.*
6 *An ad hunc effectum requiratur licentia proprij Episcopi.*
7 *An teneatur Ordinarius dare huiusmodi licentiam.*
8 *An Canonici in tali casu debeant loco sui substitutum relinquere.*

CAP. XIII.

An Parochus, & alij ad residentiam adstricti possint abesse causa studij.

1 QVamuis secundùm iura antiqua Episcopus posset cum obtinentibus parochiales ecclesias ex causa studii dispensare ad septennium ita vt eo tempore nec tenerentur residere, neque infra annum suscipere sacerdotium sed tantum subdiaconatum, *vt ex ca. cum ex eo de elect. in* 6. hodiè tamen per decretum Concilij Tridentini *sess.* 23. *de ref. ca.* 1. cessat dispositio dicti textus: & ideò vltra duos menses à Concilio præscriptos abesse ex quauis causa nequeunt, vt censuit Sac. Congregatio Concilii, teste *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 1. *res.* 321. *& in Collect. dec.* 583. *par.* 3. *Prosp. de Augusti. in addit. ad Quarant. in ver. residentia vers. item limita*, & alii, quos refert & sequitur, *Barbos. de offic. & pot. Episc. par.* 3. *all.* 53. *nu.* 77. *& all.* 56. *num.* 30. & ratio est; quia cum hodie parochiales ecclesię conferantur per concursum, præsupponitur in eo, qui magis idoneus repertus est, scientia necessaria; & ideò opus non est, vt à sua ecclesia absit causa studiorum, vt dicit *Bonacin. to.* 1. *in Tract. de oner. & oblig. Beneficiar. ad resid. disp.* 5. *pun.* 5. *numer.* 16. & hoc etiam procedere respectu
2 Parochorum docentium, tenet Garc. *de Benef. par.* 3. *cap.* 2. *nu.* 108. quamuis contrarium sentiat *Bonacin. loco cit.* vbi asserit, posse Episcopum concedere licentiam Parocho, vt causa docendi abesse possit, si grauis necessitas ad docendum superuenerit, & Parochi opera necessaria sit.

3 Verum Canonici, & dignitatem obtinentes, & alii ad residentiam adstricti ex causa studii theologiæ, seu Sacræ Scripturæ, etiam hodiè possunt abesse per quinquennium, & non vltra, quo tempore studentes huiusmodi scientijs, seu disciplinis fructus præbendarum suarum percipiunt vt in *ca. vlt. de Magistr. Concil. Trident. sess.* 5. *de ref. cap.* 1. *Ricc. in Collect. dec.* 2426. *par.* 6. *Barbos. d. all.* 56. *num.* 18. *& seq. Garc. par.* 3. *cap.* 2. *numer.* 54. *&* 101. quod etiam ad studentes iuri canonico, & ciuili extenditur, cum hodiè ad benè regendam ecclesiam non magis Theologia, quam ius canonicum, & ciuile requiratur *c.* 2. *de Priuil. in* 6. immò *Ricc. in prax. par.* 2. *res.* 33. hoc priuilegium extendit etiam ad Grammaticam addiscendam, cum hæc sit fundamentum omnium scientiarum, hoc autem quinquennium currere à die, quo cæpit quis studere, dicit *Barbos. d. all.* 56. *num.* 31. *Prosp. de August. ad Quar. in ver. residentia vers. & quoniam.*

4 Obseruant tamen Doctores, huiusmodi priuilegio tunc Canonicos gaudere, si minores sint 30. annis; & in scholis generalibus, seu in publica vniuersitate doceant, aut studeant, ità *Garc. de Benefic. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 81. & alii apud *Barbos. d. par.* 3. *all.* 56. *num.* 29. Vnde non sufficeret, quod in aliquo loco vbi nullum, vel minus competens est studiorum exercitium, hisce disciplinis operam darent *cap. tua fraternitatis de Cler. non resid.* subdit tamen *Garc. d. cap.* 2. *nu.* 81. quod si iam studium incæpissent, & adhuc non absoluissent, non esset eis deneganda huiusmodi licentia, etiamsi essent maiores 30. annorum. Dicitur autem studium generale quod est erectum, & institutum per Papam, Regem, aut Principem *Barbos. de Canon. & Dignitat. cap.* 27. *num.* 48. *& d. all.* 56. *num.* 22.

5 Obseruant 2. terminum quinque annorum *in d. cap. fin. de Magistr.* referendum esse ad studentes: nam docentes

quoad

quoad priuilegium percipiendi fructus in absentia non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent quamdiu docuerint *Barbos.* & alii communiter *in dicto capit. fin. Nauar. cap. 25. nu. 121.* etiamsi præbendæ, quas obtinent, sitæ sint in Cathedrali eiusdem Ciuitatis, in qua publici lectoris munere funguntur, vt censuit Sac. Congregatio apud *Farinac. dec. 137 par. 4. Diuers.*

6 Obseruant 3. non requiri adhunc effectum licentiam proprii Episcopi quoad docentes sacram Scripturam, vel Theologiam, aut ius Canonicum: quia eam ius concedit *in d. cap. fin. de Magistr. vt dicit Nau. in man. cap. 25. nu. 121. Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. d. alleg. 56 num. 33. Garc. par. 3. cap. 2. nu. 94.* nisi alias scientias præter narratas docuerint, tunc enim licentia Episcopi requiritur. *Nau. loco cit. Prosp. de August. ad Quaran. in vers. Residentia vers. verum. reuocatur.* in studentibus verò semper requiritur Episcopi licentia *cap. tuæ fraternitatis de cler. non resid.* etiamsi huiusmodi dispensationem, & indultum percipiendi fructus in absentia causa studii à sede apostolica impetrauerint *ex constit. Pij IV. incip. Sanctissimus*, quam refert *Quarant. in ver. Residentia Barbos. d. all. 56. num. 28. & 29.* debet enim Episcopus cognoscere, an absentia sit causa studii, an in loco, ad quem accedere intendunt, vigeat studium generale, & an sint minores 30. annis, ac dociles iuxta *d. cap. fin. de Magistr. vt aduertit prosp. de Augustin. loco cit. vers. prædictam conclusionem.*

Hac de causa censeo, neque docentes sacram Scripturam, vel ius cononicum posse abesse sine licentia Episcopi, qui etiam in tali casu inspicere debet, an lecturi sint in publica vniuersitate iuxta *cit. ca. fin. de Priuil. in 6.* & an habeant facultatem docendi concessam ab eadem vniuersitate, seu Collegio Doctorum, sine qua non gauderent priuilegio percipiendi fructus in absentia, vt decisum refert *Barbos. de Can. & dignit. cap. 27. num. 50. & ca. 35. nu. 15. in fin. & in cap. fin. num. 4. de Magistr.* alias episcopalis auctoritas contemneretur, & fraudes multæ sequerentur; Vnde Pius IV. in d. constitutione declarauit, dispensationem, & indulta de percipiendis fructibus præbendarum, & beneficiorum in absentia causa studii, quę à Sac. Pœnitentiaria, vel sede Apostolica concedi contigerit, nequaquam huiusmodi absentibus suffragari, nisi singulorum ordinariorum locorum, in quibus singula beneficia huiusmodi consistunt, consensus gratis præstandus ad id accedat, quare ità tenet *Prosp. de August. in addit. ad Quarant. in ver. Residentia vers. prædictam conclusionem*; vbi etiam dicit, quod *in d. cap. fin.* conceditur licentia quoad effectum lucrandi fructus, non autem quoad discessum.

7 Obseruant 4. quod Canonicatus, & alia beneficia non curata residentiam requirentia obtinentibus tenetur ordinarius dare licentiam, vt abesse possint causa studii, dummodò concurrant requisita, alias possent appellare, & recurrere ad Superiorem, ità *Abb. Fel. Zerol.* & alij apud *Garc. d. p. 3. cap. 2. num. 86.*

8 An verò teneantur in tali casu loco sui substitutum relinquere: negatiuè respondet *Prosp. de August. loco cit. vers. prædicta amplia.*

SVMMARIVM.

1 *Prouisi de dignitatibus, & canonicatibus in ecclesijs Cathedralibus, aut de beneficijs curam animarum habentibus tenentur intra duos menses à die adeptæ possessionis fidei professionem emittere, alias fructus non faciunt suos, nec eis possessio suffragatur.*

2 *An ad huiusmodi professionem faciendam teneantur Canonici ecclesiæ Collegiatæ.*

3 *An elapsis duobus mensibus adhuc teneatur prouisus fidei professionem emittere.*

4 *An Canonicus, vel Parochus, qui in adeptione alterius Canonicatus, seu ecclesiæ parochialis fidei professionem iam emisit, teneatur illam denuò emittere.*

5 *An sufficiat, si professio fidei fiat coram Vicario, etiamsi Episcopus non fuerit impeditus.*

6 *An necesse sit, vt Canonicus professionem huiusmodi prius coram Episcopo, vel eius Vicario, postmodum coram Capitulo separatim faciat.*

7 *An Concilium priuet fructibus decursis in ipsis duobus mensibus.*

8 *An*

8 *An fidei professionis omissio excludat prouisos circa titulum, & proprietatem.*
9 *An omittens fidei professionem teneatur in conscientia fructus sic amissos restituere.*
10 *An Canonicus, qui fidei professionem non emisit, habeat vocem in capitulo, & ius pracedendi à die adepta possessionis.*
11 *An omittens fidei professionem priuetur distributionibus quotidianis.*
12 *An ignorantia, vel inaduertentia in hoc excuset.*
13 *An omittenti fidei professionem suffragetur possessio triennalis, vel alia longior possessio.*
14 *Cui applicandi sint fructus amissi ob non emissam fidei professionem.*
15 *An possit Capitulum, vel ordinarius remittere, seu condonare huiusmodi fructus sic amissos.*
16 *An huiusmodi professio fidei fieri possit per procuratorem.*

CAP. XIV.

Quam pœnam subeat non faciens fidei professionem.

1 PRouisi de dignitatibus, & Canonicatibus in ecclesiis cathedralibus, aut de beneficiis quibuscunque curam animarum habentibus tenentur infra duos menses à die adeptæ possessionis in manibus Episcopi, vel eo impedito, coram Vicario generali fidei professionem emittere, alias fructus non faciunt suos, nec eis possessio suffragatur: idemque facere etiam in capitulo tenentur prouisi de Canonicatibus, & dignitatibus in ecclesia Cathedrali, vt in Concilio Tridentino *sess.* 24. *de ref. capit.* 12.

2 Ex quo obseruant Doctores primò, quod ad huiusmodi professionem faciendam non tenentur Canonici ecclesię Collegiatæ: quia Concilium loquitur de Canonicatibus ecclesiæ Cathedralis, & de beneficijs curatis, & ità declarasse Sac. Congregationem refert *Nouar. apud Ricc. in Collect. dec.* 2867. *par.* 7. *Garc. de Benef. p.* 3. *cap.* 3. *nu.* 12. & alii apud *Bonacin. de Pracept. Decal. disp.* 3. *q.* 2. *pun.* 4. §. 1. *nu.* 9. verum in prima Synodo Diæcesana non solum Canonici Collegiatæ, sed omnes Clerici Beneficiati tenentur fidei professionem emittere iuxta Conc. Tridentinum *sess.* 25. *de ref. cap.* 2. *Bonacin. vbi supra Barbos. de offic. & pot. Episc. par.* 3. *all.* 61. *nu.* 15.

3 Obseruant 2. quod elapsis duobus mensibus adhuc tenetur prouisus fidei professionem emittere: quia huiusmodi terminus non est pręfixus ad remittendam, & terminandam obligationem, sed ad differendam pœnam *Nau. cons.* 11. *de iureiur. Garc. de benefic. par.* 3. *c.* 3. *num.* 29. *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 3. *res.* 82. illa tamen non proficit hoc casu ad recuperandos fructus amissos, sed tantum ad quærendos futuros *Nauar. d. cons.* 11. *nu.* 3. *Paris. de resign. Benef. lib.* 10. *q.* 9. *nu.* 12. & *seq. Garc. loco cit. nu.* 30. *Ricciull. de iur. person. ext. grem. eccles. existen. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 39. *Barbos. de Canon. & dignit. ca.* 17. *num.* 23.

4 Obseruant 3. quod tenetur denuò facere professionem Canonicus, seu Parochus, etiamsi in adeptione alterius Canonicatus, seu ecclesiæ parochialis professionem iam emiserit, vt censuit Sac. Congreg. teste *Ricc. in prax. for. eccles. p.* 3. *resol.* 192. & *Nouar. apud eumdem Ricc. in collect. decis.* 2867. *p.* 7.

5 Obseruant 4. quod sufficeret, si professio fiat coram Vicario, etiamsi Episcopus impeditus non fuerit: quia illa verba Concilii solum ponuntur ad monitionẽ, & ad denotandum, quod conuenientius est eam facere coram ipso Episcopo cessante impedimento *Garc. par.* 3. *ca.* 3. *num.* 23. *Barbos. d. cap.* 17. *num.* 3. & *de offic. & pot. Episc. par.* 3. *all.* 61. *nu.* 16 eadem ratione licèt Concilium *sess.* 24. *de ref. cap.* 18. statuat, concursum faciendum esse coram Episcopo, & eo impedito, coram eius Vicario: tamen posse huiusmodi cõcursum fieri coram Vicario, etiamsi Episcopus impeditus non sit, resoluit idem *Barbos. de offic. Paroch. cap.* 2. *numer.* 52.

6 neque necesse est, vt professio huiusmodi prius coram Episcopo, vel eius Vicario, postmodum coram Capitulo separatim fiat: Sed si Episcopus, aut Vicarius adsit in Capitulo satis est, vt Episcopo

aut

aut Vicario præsente semel fiat in Capitulo, etiamsi Vicarius esset Canonicus vt censuit Sac. Congreg. teste *Garc. d. par. 3. ca. 3. nu. 24. Barbos. d. p. 3. all. 61. nu. 17. Bonacin. de Præcept. Decal. disp. 3. q. 2. pun. 4. §. 1. num. 7.*

7 Obseruant 5. quod Concilium non priuat fructibus decursis in ipsis duobus mensibus, sed in posterum decurrendis *Garc. de benef. par. 3. ca. 3. nu. 30. Barbos. d. all. 61. num. 23. & de Canon. & dignit. c. 17. num. 22.* & ratio est, quia prouisus intra bimestre non deliquit, neque fuit in mora faciendæ professionis *Bonacin. loco cit. d. disput. 3. quæst. 2. punct. 4. §. 3. numero 5.*

8 Obseruant 6. quod circa titulum & proprietatem fidei professionis omissio non excludit prouisos, nec tollit omninò possessionem, sed tantum impedit illius effectum quoad fructuum perceptionem *Nauar. cons. 8. de iureiur. Paris. de Resign. li. 8. q. 9. nu. 122. Ricc. in prax. p. 3. res. 82. Sayr. in Flor. Decis. sub tit. de verb. signif. dec. 6.* & alii apud *Barbos. de Canon. & Dignit. d. cap. 17. nu. 31.* Immò *Nau. cons. 12. eod. tit. de iureiur. Dian. parte 5. tra. 14. res. 23. F. Emman. qq. reg. tom. 2. q. 72. art. 3.* & alii apud *Bonacin. d. §. 3. num. 3.* putant, quod omittens fidei professionem non tenetur in conscientia fructus sic amissos restituere, nisi con-
9 demnetur, seu sequatur sententia declaratoria: contrarium tamen tenet *Nouar. apud Ricc. in coll. decis. 2867. par. 7. Garc. d. cap. 3. nu. 35.* & alii apud *Barbos. d. all. 61. num. 28.*

10 Adde, quod Canonicus, qui fidei professionem non emisit, adhuc habet vocem in capitulo, & ius præcedendi à die adeptæ possessionis, nisi aliud obstet, vt censuit Sac. Congreg. apud *Farin. decis. 138. par. 4. Diuers.*

11 Obseruant 7. decretum Concilii *d. sess. 24. cap. 12.* non habere locum in distributionibus quotidianis, sed tantum in fructibus: & ideò distributiones huiusmodi ob omissionem fidei professionis minimè amitti, cum dentur ratione ministerii, & seruitii personalis *Ricciull. d. c. 13. numer. 55. Vulp. in prax. iudic. cap. 48. nu. 55. Monet. de distribut. quotid. par. 2. q. 19. num. 39. Ricc. in collect. dec. 2867. par. 7. & in prax. par. 3. res. 194. Prosp. de August. ad Quaran. in ver. beneficiorum possessio lit. B. vers. inter alia Gratian. discept. 166. num. 22.* vbi referunt, ità Sacram Congregationem declarasse; nisi fortè omnia emolumenta Canonicatus, seu dignitatis consisterent in distributionibus; tunc enim, vt pæna Concilii *loco cit.* possit in aliquo verificari, deberet intelligi de distributionibus *Ricc. in prax. par. 3. resol. 194. Barbos. de Canon. & dignit. cap. 17. num. 16. & de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 61. num. 30.*

Notandum tamen est, quod Canonicus, qui non fecit primam residentiam, nec emisit fidei professionem, si absit etiam ex iusta causa, non potest haberi pro præsente: sed in tali casu amittit distributiones, & fructus etiam pro dictis duobus mensibus, vt censuit Sac. Congreg. apud *Coccin. decis. 256. numer. 1. Garc. de benef. par. 3. c. 3. num. 52. Barbos. d. p. 3. all. 61. nu. 23. & 24.*

12 Obseruant 8. eum, qui non fecit professionem fidei ob ignorantiam, vel inaduertentiam excusari a mortali, & consequenter ab amissione, & restitutione fructuum *Ricc. in prax. eccles. par. 3. res. 195.* vbi citat *Nau. cap. 23. nu. 59. Zech. de Benef. & pension. capit. 9. nu. 3. vers. requiritur etiam*, & alios, quibus adde *Dian. par. 5. tr. 14. res. 23.*

13 Obseruant 9. quod omittenti fidei professionem non suffragatur triennalis, nec alia quæuis longissima possessio quoad huiusmodi fructus sic amissos retinendos, vel percipiendos *Bonaccin. de Præcept. Decal. disp. 3. q. 2. pun. 4. §. 3. num. 4.* & ità censuit Sac. Congregatio teste *Ricc. in Prax. for. eccles. par. 3. res. 82. Nau. cons. 7. de Iureiur. Paris. de Resignat. Benefic. lib. 8. q. 9. num. 122. Garc. d. ca. 3. num. 34. Fr. Emman. in Sum. to. 1. cap. 119. num. 7. Prosp. de August. vbi supra litt. B. Ricciull. d. lib. 1. cap. 16. num. 13. Barbos. d. all. 61. nu. 26. & d. cap. 17. nu. 29.* præsumitur tamen, prouisum illam emisisse ex lapsu decem annorum *Bonac. loco cit. Ricc. in prax. vt supra par. 1. res. 590. Barbos. d. par. 3. all. 61. num. 21.*

14 Obseruant 10. quod fructus amissi ab non emissam professionem cum Concilium non determinet, cui assignari debeat im-

impendendi sunt, vel in vsus Pauperum, vel in fabricam ecclesiæ arbitrio Ordinarii, sicut fructus eorum, qui non residenr, iuxta *Conc. Tridentinum sess. 22. de ref. cap. 1. vers. si quis autem, Azor. Instit. mor. p. 2. lib. 7. cap. 2. q. 3. Nau. cons. 3. nu. 1. de Cler. non resid. Barbos. de offic. & pot. episc. p. 3. all. 61. nu. 31.* qui hoc limitat in Canonicis, & dignitatibus habentibus fructus in mensa capitulari, quia tunc huiusmodi fructus amissi ob non factam fidei professionem ad capitulum spectant, *vt d. etiam Bonaccin. d. pun. 4. §. 3. num. 4. vers. ex dictis sequitur Garc. de Benef. par. 3, cap. 3. num.* 40. vbi etiam dicit, quod fructus non residentium, & excommunicatorum in tali casu Capitulo similiter accrescunt.

15 An verò possit Capitulum, vel ordinarius remittere, seu condonare fructus amissos ob non factam fidei professionem; negatiuè respondet *Nau. d. cons. 3. n. 2. de Cler. non resid.* quia inferior non potest dispensare in lege superioris, idem tenet *Garc. d. cap. 3. num. 53. Bonacin. vbi supra Nouar. apud Ricc. in Collect. decis. 2867. par. 7. idem Ricc. in Prax. par. 3. res. 193.* sed recurrendum est ad Papam, vel ad Sacram Congregationem, quæ solet remittere huiusmodi fructus, dummodò fidei professio tunc emittatur, & aliquid eleemosine pauperibus erogetur arbitrio Confessarii, vt dicit *Barbos. de Canon. & Dignit. d. cap. 17. numer.* 23.

16 Obseruant II. huiusmodi professionem fidei fieri non posse per procuratorem etiam habentem speciale mandatum, ità *Ricc. in prax. for. eccles. par. 3. res. 146.* & ità declarasse Sacr. Congreg. referunt DD. apud *Barbos. de offic. & potest. episc. par. 3. all. 61. num. 19. Add. ad Nauar. cons. 11. de Iureiur.* de quo tamen dubitarè videtur *Dian. par. 5. tr. 14. res. 23. vers. verum his non obstantibus:* vbi refert, quod Sacra Congregatio *die 2. Augusti* 1631. ex speciali iussu Vrbani Octaui mandauit, his declarationibus nullam fidem in iudicio, vel extra a quoquam esse adhibendam, sed tantum illis, quæ in authentica forma solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarii eiusdem Sac. Congregationis pro tempore existentium munitæ fuerint.

Quare contrarium tenet *Nouar. apud Ricc. in collect. dec. 2867. par. 7. Nauar. d. cons. 11. de Iureiur.* & alii permulti, quos refert, & sequitur *Barbos. d. all. 61. num.* 20. vbi etiam dicit, quod secundùm hanc sententiam determinauit Rota Romana *sub die 13. Iunii 1608. coram Sacrato*, idque probatur per textum, qui loquitur de fidei professione, in *cap. optatum tibi 100. dist.* ibi, *nec aliquem, qui hanc iureiurando firmaret, miseris*, tum etiam quia fidei professio nihil aliud est, quam solemne iuramentum, quod constat posse præstari etiam per procuratorem, *vt ex cap. 1. §. verum quando, vbi glos. ver. præstet destat. Reg. in 6.* Vnde prouisum non amittere fructus, si procurator, cui mandatum dedit, fidei professionem non emisit ipso inscio absque culpa, resoluunt Doctores *apud Dianam d. p. 5. tr. 14. res. 23. in fin.* cuius rei rationem assignat *Nouar. apud Ricc. in dict. Collect. decis.* 2867. quia cum fidei professio requiratur ad declarandum, animum suum esse veram fidem corde, & verbo confiteri, per consequens hoc adimpletur ex solo mandato ad illud faciendum: prout dicimus de aditione hæreditatis, quæ cum in animo consistat, solum mandatum ad adeundum sufficit ad hoc, vt dicatur aditio facta, vt notat *glo. & Doctor. in l. per procuratorem 89. ff. de Acquir. hæred.* speciale autem mandatum censetur datum non solum quando datur explicitè ad faciendam fidei professionem, sed etiam ex mandato ad capiendam possessionem beneficii, seu Canonicatus: quia in mandato generali ad faciendum aliquem actum, in necessarium antecedens veniunt omnia, quæ ad illius expeditionem sunt necessaria, vt decisum refert *Nouar. vbi supra.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus, vel suspensus an sit priuatus fructibus beneficij, & an alendus sit ex eisdem fructibus.*

2 *Pensionarius excommunicatus an lucretur reditus pensionis.*

3 Fru-

3 *Fructus beneficij, si Beneficiatus illis per sententiam priuetur, applicandi sunt ecclesiæ, vel pauperibus.*
4 *An Episcopus possit dispensare, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis.*
5 *An valida sit possessio capta ab excommunicato.*

CAP. XV.

An excommunicatus ipso facto priuetur fructibus beneficij.

1 TRiplex hac in re est Doctorum sententia: alii enim asserunt excommunicatum excommunicatione maiori priuari ipso iure fructibus beneficiorum, etiamsi de hoc nihil dicatur in sententia, vt post *Abb. & Felin. resoluit Ripa in c.* 1. *n.*27.*de Iud.* vbi dicit hanc esse communẽ *Marant. de ordin. Iudic.p.*6.*tit.de Appell. num.*168. & alii per *tex. in cap. pastoralis* §. *verum de Appell.*

Alii dicunt, quod excommunicatus, qui est in mora petendæ absolutionis nihil potest accipere secus si non esset in mora, ità sentire videtur *Sylu.in ver.Clericus* 4. *q.* 25. *Nauar. in Man. cap.* 25. *nu.* 124. vnde quamuis excommunicato, per quem non stat, quominus absoluatur, prouidendum sit de bonis ecclesiæ, vt dicit *Sylu. loco cit.* & alii apud *Garc. de Benef. par.* 7. *cap.* 13.*num.* 104. secus tamen esset in excommunicato, qui in contumacia persistit, cui in nullo est prouidendum, cum ecclesiæ claues contemnat, vt dicit *glos. communiter recepta in d. cap.pastoralis* §. *verum ver. sub trahuntur in fin.* quemadmodum etiam deposito, & suspenso à beneficio ob pœnam propter crimen, non autem pro contumacia sunt alimenta exhibenda ex reditibus sui bene. ficii, si non habet vnde viuat, nè mendicare cogatur *cap. studeat* 50. *dist. Sylu. loco cit.* & alii plures, quos refert, & sequitur *Garc. d.par.*7.*cap.* 13.*numer.* 98. *Ricc. in Prax. for. eccles. p.* 3.*res.* 281. & ratio est, quia quando excommunicatio, vel suspensi lata est pro contumacia, parendo potest se eximere, & liberare: & ideò quamdiù persistit in dicta contumacia, non est ei subueniendum de fructibus ecclesiasticis, vt *d. Barbos. de Canon. & Dignit.cap.*22. *nu.* 9.

Alij absolutè negant, tum quia in *d. cap. pastoralis* §. *verum* non dicitur, quod excommunicatus sit ipso facto priuatus fructibus, sed quod meritò auferuntur, tum quia excommunicatus non amittit titulum beneficij, etiamsi insordescat in excommunicatione per annum, vt dicit *Ripa in d. cap.* 1. *numer.*78. *de Iud.* & resoluit *Rot. in vna Segobien. Insordescentiæ* 5. *Iunij* 1598. coram Seraphino, quam refert *Garc. d. par.* 7. *capit.* 13. *numero* 90. Vnde excommunicatum præcisè ratione censuræ non priuari fructibus, neque ad eorum restitutionem teneri ante sententiam, & condemnationem Iudicis, tenet *glos. in d.*§. *verum ver. subtrahuntur Sanch. de Matrim. lib.* 3. *disp.* 51. *num.* 22. & alij apud *Garc. d.par.*7. *cap.* 13. *num.*91. quæ quidem opinio consuetudine ferè vniuersali approbatur; quia excommunicati huiusmodi ad restitutionem fructuum neque compelluntur per Superiores, nisi per sententiam fuerint condemnati, neque ipsi ab eorum perceptione, & administratione se se abstinent, sed tãtum in ecclesijs cathedralibus, vel collegiatis priuantur distributionibus, vt etiam obseruat *Garc. loco cit.numer.* 128. *& seq. Dian.p.*5.*tr.*9. *res.* 104.

Idem dicendum est de Clerico suspenso ab officio, quia nullus est textus, in quo ipso facto priuetur fructibus, vt *d. Garc. ibidem numer.* 92. secus esset, si quis suspensus sit à beneficio; tunc enim non potest de fructibus beneficij disponere, nisi ad se suosque modestè substentandos, si non habeat, vnde viuat, secundum *Nauar. in Man. capitolo* 25. *numero* 124. *& cons.* 37. *de Tempor. ordin.*

2 Obserua tamen, quod Pensionarius non lucrantur reditus pensionis pro tempore, quo fuit axcommunicatus, nec tenetur Titularis pro eo tempore eam soluere, & si solueret ignoranter posset repetere, *vt dixit Rota in vna Valentina pensionis* 31. *Ianuarij* 1600. coram

coram Litta, quam refert *Garc. par. 1. ca. 5. num.* 132. *& seq.* vbi subdit, hoc non procedere in pensione alicui vti laico reseruata in stipendium pro seruitio temporali.

3 Quæres, cui sint restituendi fructus beneficii, si Beneficiatus illis per sententiam priuetur? Resp. quod sunt restituendi ecclesiæ *arg. cap. penult. in fin. de cleric. non resid. & c. 2. de offic. ord. in 6. vt post Dec. & Canon.* tenet *Nau. d. cons. 37. de Tempor. ordin.* & alii apud *Garc. d. par. 7. cap. 13. num. 134. & seq.* vbi addit, quod possunt etiam applicari pauperibus, & egenis.

4 Quæres 2. an Episcopus possit dispensare, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis. Resp. affirmatiuè, si collatio talis beneficij spectet ad ipsum Episcopum, secus si collatio facta esset per Papam: quia tunc non potest inferior dispensare, vt dicunt Doctores, quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 41. numer. 33. & seq.* idem dicendum, si spectaret ad inferiorem collatorem; quia neque in hoc casu potest Episcopus dispensare nisi illo consentiente *Garc. de Benef. parte 7. cap. 13. numer. 77.* vbi citat *Couar. Lopez*, & alios, neque liceret Episcopo dispensare, si scienter excommunicatio beneficium contulit *Barbos. vbi supra num. 35.* cum enim contulerit indigno, & incapaci, pro illa vice est ipso iure priuatus potestate conferendi illud beneficium *cap. cum in cunctis §. fin. cap. scriptum vers. Si vero de elect.*

5 Obserua tamen, quod si possessio beneficii capiatur ab excommunicato, valida semper erit non obstante excommunicatione: non enim est ius eam annullans, & est quid facti potius, quam iuris *Garc. loco cit. num. 89.* vbi alios refert.

SVMMARIVM.

1 *Quæ dicantur distributiones quotidianæ.*
2 *Fructus beneficij dicuntur qui liberè, & etiam in absentia percipiuntur.*
3 *Distributiones quotidianæ non computantur in valore beneficiorum.*
4 *Canonicatus Toletani in qua summa exprimantur.*
5 *Pensio constituta super fructibus non censetur imposita super distributionibus.*
6 *Distributiones percepte veniunt in sententia condemnatoria fructuum, secus si non fuerint perceptæ.*
7 *Quando distributiones sub nomine fructuum comprehendantur.*
8 *Reus condemnatus in fructibus de stilo Romanæ curiæ tenetur ad distributiones etiam non perceptas, si fiat protestatio.*
9 *Tam Capitulum, quam intrusus impediens prouisum apostolicum, nè diuinis intersit, tenetur ad fructus, & distributiones.*
10 *An Capitulum propter absentiam vel obitum Canonici iure accrescendi recipiens fructus, vel distributiones, super quibus erat imposita pensio, teneatur pensionem soluere.*
11 *An beneficiatus possit liberè disponere, seu testari de distributionibus, ac fructibus beneficij necessarijs ad congruam substentationem.*
12 *Canonici inseruientes Papæ, Cardinali legato, vel Episcopo, aut absentes ex causa studii, vel per tres menses à Concilio Tridentino permissos lucrantur fructus, non autem distributiones.*
13 *Quid si omnes fructus in distributionibus consisterent.*
14 *Quæ distributiones etiam absenti debeantur.*
15 *Quando ex causa infirmitatis absens distributiones lucretur.*
Quando senes absentes distributiones acquirant ibidem.
16 *Quando Carceratus, vel excommunicatus, aut suspensus distribrtiones amissas recuperet.*
17 *A quibus repetendæ sint distributiones.*
18 *An inquisitores, & subcollectores distributiones in absentia lucrentur.*
19 *Quid de absentibus, vt tueantur iura beneficij.*
20 *Item quid de Adiunctis, si tempore diuinorum absint ex causa officij sibi iniuncti.*
21 *An Vicarius Capitularis absens causa officij sui exercendi lucretur distributiones.*
22 *An distributiones debeantur examinatoribus à synodo deputatis, qui causa examinis à choro absunt.*

23 *Item*

23 *Item an debeantur visitantibus ecclesiam, iura, vel reditus suæ præbendæ.*
24 *Quando distributiones lucrentur Canonici assistentes Episcopo pontificalia exercenti, vel illum associantes.*
25 *Item quando Canonicus absens à choro, vt missam celebret, vel confessiones audiat, distributiones lucretur.*

CAP. XVI.

An distributiones sub nomine fructuum beneficiorum comprehendantur.

1 Distributiones quotidianæ dicuntur quæ vel in diæs singulos præsentibus distribuuntur, & istæ dicuntur propriè, & verè distributiones, vt *d. Add. Quarant. in ver. residentia*, & alii communiter: vel quæ licèt semel tantum certo tempore dentur, in solutione tamen habetur respectus ad seruitium singularum horarum canonicarum, *Achill. de Graff. decis. 12. de Præb.* quem refert, & sequitur *Riccius in prax. for. eccles. par. 1. resol. 397.* & ideò distributiones huiusmodi non censentur fructus beneficiorum, cum dentur ratione interessentiæ, & ministerij personalis *cap. licet de Præb. Oltrad. cons. 118. num. 1. & seq. Rot. dec. 33. de sent. & re iud. & dec. 39. de Præb. in antiq. Boer. decis. 340. numer. 4 vers. quia non sunt de corpore beneficij Cæsar. de Graff. decis. 5. numero 1. & 9. de Præb. Gonz. super reg. 8. Cancell. §. 7. prohem. num. 154. vsque ad num. 206. latè Gratian. discept. 806. num. 12.* & est communis opinio, vt dicit *Barbos. de Canon. &*
2 *dignit. cap. 21. numero 6.* illi enim tantum dicuntur fructus qui liberè, & etiam in absentia percipiuntur *Mohed. decision. 182. Rot. decis. 330. numero 6. par. 1. Diuers. Garc. de benef. par. 5. cap. 3. numero 266. Put. dec. 464. numero 2. & 3. lib. 2. Beltram. ad Greg. decis. 540. numero 7.* veniunt tamen appellatione emolumentorum, cum sint vtilitates prouenientes ex canonicatibus, seu portionibus *Surd. cons. 162. num. 3. lib. 2. Boer. decis. 224.*
3 *num. 6. Gratian. discept. 867. numero 31.* vnde non computantur in valore beneficiorum *Rot. d. decis. 33. de sent. & re iud. & decis. 39. de Præb. in antiq. Put. decis. 464. nu. 1. li. 2. Greg. dec. 540. nu. 2. & 5.* neque computantur in congruam *Rebuff. in tract. de Congr. port. q. 8. nu. 83. & 86. Rot. dec. 5. n. 4. p. 2. Diuers.* & ideò satis est, quod valor exprimatur Papę secundùm ęstimationem eorum redituum, qui absque quotidianis distributionibus ex eodem beneficio percipiuntur *Couar. lib. 3. var. c. 13. n.*
4 *1.* Vnde Canonicatus Toletani exprimuntur in 24. vt notat *Rota in dec. 140. par. 3. Diuers.* licèt cum distributionibus quotidianis sint valoris mille ducatorum *Put. dec. 375. num. 8. lib. 2.*
5 Hinc infertur 1. quod pensio constituta super fructibus non censetur imposita super distributionibus, cum illorum appellatione non veniant, & habeant diuersam naturam à fructibus *Couar. lib. 3. var. c. 13. nu. 1.* dummodò totum emolumentum beneficii non consistat in distributionibus quotidianis: tunc enim censetur constituta super distributionibus, nè actus reddatur elusorius *Gratian. discept. 166. num. 27.*
6 Infertur 2. quod in sententia condemnatoria fructuum non veniunt distributiones quotidianæ *Boer. dec. 340. nu. 4.* hoc tamen intellige, quando distributiones non fuerunt à reo perceptæ, secus si fuerunt perceptæ: quia tunc veniunt in sententia condemnatoria fructuum *Rot. dec. 618. n. 1. & 2. par. 1. Diuers. Put. dec. 239. & 383. in fin. lib. 1. Martin. Andr. dec. 76. n. 5. Ricc. in Collect. dec. 124. par. 1.* æquum enim non est, vt reus distributiones, quas percepit, retineat, nè ex facto suo, & culpa locupletior fiat *Put. dec. 383. in fin. lib. 1. Rot. dec. 618. nu. 1. & seq. p. 1. Diuers.*
7 Idem dicendum est in distributionibus, quæ non actu distribuuntur, sed in fine mensis, semestris, vel anni diuiduntur, quia licèt huiusmodi distributiones dentur residentibus, & alicui horæ interessentibus, non tamen dicuntur veræ, & propriæ distributiones, & ideò succedunt loco præbendæ, & sub nomine fructuum comprehenduntur: vnde etiam veniunt in sententia condemnatoria fructuum *secundum Ricc. in prax. for. eccles. par. 1. res. 400. & par. 2. res. 70. & in collect.*

dec. 2437.*p*.6. vbi citat *Verall. p.2.dec.29. Monet. in tract.de distribut. quotid.q.* 22. *Rub. consi.* 14. *vol.*1. & alios, quibus adde *Piasec.in prax.Episc.par.* 2. *ca.*3. *n.*9.*vers. ad extremum.*

8 Obserua tamen, quod reus condemnatus in fructibus de stilo Romanæ curiæ tenetur ad distributiones etiam non perceptas, si is, qui sententiam obtinuit, in actis protestatus fuerit contra possessorem beneficii quod resideat, & sic participet de distributionibus interessendo diuinis, aut possessionem Canonicatus, seu præbendæ dimittat *Rot.dec.* 1170. *num.*4. *p.* 3. *Diuers.* quæ quidem protestatio fieri debet principali, non autem procuratori etiam speciali: item in hac protestatione debet exprimi, quod protestans est paratus residere, & interesse diuinis protestando non simpliciter de fructibus, sed etiam de distributionibus, alias sine istis requisitis condemnatio in fructibus non comprehenderet distributiones quotidianas *Put. decis.* 239. *& decis.* 383. *num.* 7. *lib.* 1. *Gratian. discept.* 166. *num.* 24. *&* 25. vbi aliæ decisiones allegantur, nulla etiam esset hęc protestatio, si fieret à procuratore non habente speciale mandatum *Rot. dec.*618. *par.* 1. *Diuers.*

9 Verum hæc protestatio non requiritur, quando Capitulum iniustè impediret, nè prouisus resideat, aut diuinis intersit: aut si intrursus præstet impedimentum exequutioni litterarum de capienda possessione ad fauorem prouisi Apostolici: tunc enim tam capitulum, quam intrursus semper tenentur non solum ad fructus, sed etiam ad distributiones *Calderin.consi.*17. *de Præb. Seraphin.decision.* 1098. *num.* 5. *& decis.* 1131.*nu.* 7. *Gonz. ad reg.* 8. *in Prohem.* §. 7. *num.*161.*in fin. Put. dec.* 383. *lib.* 1. *Gratian. discept.* 591. *num.* 41. *& seq.*

10 Adde, quod si Capitulum propter absentiam, vel obitum Canonici iure accrescendi recepit fructus vel distributiones, super quibus erat pensio imposita, tenetur pro rata fructuum perceptorum pensionem soluere *Quarant. in ver. distributiones quotidianæ in fin. Garc. de Benefic.par.* 1. *c.* 5. *numer.* 225. *Rot. in Burgen. pensionis* 29. *Augusti* 1591. *& in Colimbricen.* 28. *Januarij* 1605. *coram Cardin. Millino, & in Romana pensionis* 4. *Iunij* 1593. *coram Litta Crescent. dec.* 3. *de solut.* & alij plures apud *Bonacin. in tr. de Hor. canon. disp.* 2 *q.* 6.*pun.*3.*num.* 9. *Ricc. in prax. for. eccles. par.*1.*res.* 381. & ratio est, tum quia tales fructùs, seu distributiones sunt obligatè, & hypothecatæ per solutione pensionis: tum quia imposita pensione super distributionibus, capitulo non plus potest accrescere, quam lucraretur ipse Canonicus interessendo: Canonicus autem non sibi lucraretur distributiones pensioni respondentes: tum etiam quia licèt pensio imponatur super distributionibus, quæ non acquiruntur à Titulari ante præstitum seruitium, tamen intentio Papæ est grauare ab initio in fauorem pensionarij non solum illas distributiones, quæ acquiruntur Titulari post seruitium, sed etiam eas, quæ sunt destinatæ Canonicatui, quas Titularis residendo, & in seruiendo acquisiuisset *Bonacin.loco cit.Barbos.de offic. & pot. Episc. par.*3. *all.* 53. *nu.* 176. vbi etiam referunt ità declarasse Clementem VIII.

11 Infertur 3. posse beneficiatum de huiusmodi distributionibus, sicut de aliis bonis quasi patrimonialibus suo arbitrio etiam per vltimam voluntatem disponere: quia traduntur ob ministerium personale tamquam merces operis, & stipendium laboris *Sylu. in ver. Clericus* 4. *numero* 3. & alij plures apud *Barbos. de canon. & dignit. cap.* 21. *num.* 32. & hanc esse magis communem dicit *Clar. in* §.*testamentum vers. vlt.* etiamsi totus Canonicatus in quotidianis distributionibus consistat *Bonac. in tract. de obligat. Beneficiar. disp.*4. *pun.* 2. *num.*18. quemadmodum iuxta suæ voluntatis nutum impendere, & distrahere potest fructus beneficii necessarios ad congruam substentationem, quia cum huiusmodi fructus ei ad suum victum dentur, dati, censeri debent cum facultate plena disponendi de illis *S. Tho.*2.2.*q.* 185. *ar.* 7. *Nau. de Redit eccles. q.* 1. *mon.* 26.

12 Infertur 4.quod &si quis absit ex causa legitima, ex qua de iure potest lucrari fructus, non tamen illi debentur distributiones, exceptis casibus in iure expressis *Couar. lib.* 3. *var. cap.* 13. *numero* 8. Vnde absens causa studii, vel legens in pu-

in publica vniuersitate percipere distributiones non potest, licèt percipiat fructus *c. licet de Præb.* & censuit Sac. Congreg. apud *Farinac. decision.* 173.*par.*4. *diuers.* idemque de Canonicis inseruientibus Papæ, Cardinali Legato, aut Episcopo etiam visitanti dicunt Doctores *in cap. de cætero cap. cum dilectus*; *& capit. ad audientiam de Cler. non resid. Vulp. in prax. Iudic. cap.* 12. *num.*4. *Bonacin. in tr. de Hor. Canon. disp.* 2. *qu.* 5. *pun.* 3. §. 1. *&* 2. *Ricc. in Prax. par.* 1. *res.* 403. *in notab. latè Barbos. d. par.* 3. *alleg.* 53. *num.* 143. *&* 154. vbi idem dicit de absentibus per tres menses à Concilio Tridentino permissos, & ità etiam censuit Sacr. Congr. Concilii apud *Farin. dec.* 162. *par.*4. *Di-*
13 *uers.* nisi fructus omnes in distributionibus consisterent: tunc enim lucrantur in dictis casibus etiam distributiones dempta tertia parte, quæ inseruientibus accrescit: licèt non possint vllo modo percipere eas distributiones, quæ Missis, aut defunctorum Anniuersariis sunt applicatæ *capit. olim de verb. sign. glos. in cap. licet de Præben. Barbos. de Canon. & dignit. cap.* 21. *num.* 31. *& de offic. & pot. Episc. par.* 3. *alleg.* 53. *num.* 124. *&* 142. *Bonacin. vbi supra* §. 2. *nu.*4. *Prosp. de August. ad Quarant. in ver. Residentia in princip.* & alii communiter, atque ità declarasse Sac. Congregationem refert *Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 1. *res.* 396. *Piasec. in Prax. episc. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. *vers. ad extremum Garc. de Benef. par.* 3. *cap.* 2. *nu.* 112. *& seq.*

14 Addit *Quarant. in ver. residentia vers. quod autem*, Clericum absentem ex causa studii, aliosque Priuilegiatos posse tuta conscientia percipere illas distributiones impropriè dictas, nempè census, & fructus, seu decimas, vel alios reditus decimarum loco assignatos ecclesiæ, qui in fine anni distribuuntur, & ità decisum refert *Ricc. in Prax. for. eccles. p.* 2. *res.* 70.

15 Dixi, exceptis casibus in iure expressis, quia iura in multis casibus propter legitimas causas non solum fructus, sed etiam distributiones absenti concesserunt: & primò in casu infirmitatis iuxta *cap. vn. de cler. non resid. in* 6. etiam si infirmitas ex propria culpa prouenerit, dummodò ante infirmitatem interesse consueuerit, alias non censeretur abesse ob infirmitatem, quia morbus in tali casu per accidens se haberet ad absentiam *Bonacin. in Tract. de Hor. Canon. disp.* 2. *q.* 3. *pun.* 1. *numero* 10. *Barbos. de offic. & pot. Episc. par.* 3. *alleg.* 53. *numero* 166. *& seq. Piasec. loco cit. numero* 9. *vers. Infirmus Couar. var. lib.* 3. *cap.* 13. *nu.* 8. Senes etiam qui non possunt commodè personaliter ecclesiæ deseruire, lucrantur distributiones, si alias residere soliti erant, quia senectus morbo comparatur *Hoied. de Incompat. Benef. par.* 1. *capit.* 17. *numero* 17. *Menoch. de Arbitr. cas.* 60. *num.* 10. *Monet. p.* 2. *q.* 7. & alii apud *Barbos. d. p.* 3. *all.* 53. *num.* 164. vbi etiam dicit, quod hoc iudicis arbitrio relinquitur. Vnde permitti posse consuetudinem, qua Beneficarii senio confecti, veluti septuagenarii, distributiones acquirant in absentia, dicit *Bonacin. de Hor. Canon. disp.* 2. *q.* 5. *pun.* 6. *nu.* 16. *Barbos. de Canon. & dignit. cap.* 23. *num.* 13. & alij.

16 Secundò in casu iustæ, & rationabilis corporis necessitatis *d. cap. vn. de cler. non resid. in* 6. hæc autem necessitas comprehendit omne aliud iustum impedimentum, propter quod non potest muneri suo satisfacere: vnde si iniustè carceratus, aut excommunicatus, vel suspensus deinde absoluatur, recuperat omnia, quæ amisit tempore absentiæ vna cum distributionibus quotidianis iuxta cap. *super causa* 2. *quæst.* 5. *latè Nauar. cons.* 11. *de Cler. non resid. Monet. de Distribut. quotid. pa.* 2. *quæst.* 5. *numero* 80. *&* 81. *Gonz. ad reg.* 8. *glos.* 5. §. 9. *numero* 15. *&* 118. *Garc. de Benef. parte* 3. *cap.* 1. *numero* 363. *Couar. var. lib.* 3. *cap.* 13. *nu.* 8. *Gratian. discept.* 806. *num.* 13. quod intellige, si eo tempore, quo excommunicatio, vel suspensio iniusta in eum lata fuit, præsens erat in loco sui beneficii, solitusque erat diuinis officiis ante impedimentum excommunicationis interesse secundùm Doctores, quos refert, & *sequit. Barbos. d. par.* 3. *all.* 53. *n.* 174. *Couar. loco cit. nu.* 8.

Dicitur autem iniustè carceratus ad hunc effectum etiamsi captus fuerit præcedentibus indiciis sufficientibus: immò etiamsi tortus fuerit ob indicia, dummodò postea absoluatur, vel ex defectu probationis, vel alias dictan-

te iustitia, vt est casus in *d. cap. super causa Nau. d. cons.* 11 *de Cler. non resid. Vulp. in prax. for. eccles. c.* 13. *n.* 25. secus esset, si iustè captus, aut excommunicatus, vel suspensus fuerit, licèt deinde relaxetur, vel ab excommunicatione, seu suspensione absoluatur *Verall. dec.* 66. *lib.* 1. *Seraph. dec.* 1164. *num.* 3.

17 Sed quæres, à quibus sint repetendæ distributiones, postquam constiterit de iniusta captura, seu excommunicatione? Resp. quod repetendæ sunt à Canonicis, qui eas perceperunt *Garc. de Benef. p.* 7. *ca.* 13. *num.* 120. *& seq. Barbos. d. all.* 53. *num.* 174. *Bonacin. in tract. de Hor. canon. disp.* 2. *q.* 5. *pun.* 2. §. 2. *num.* 5. vbi etiam dicit, quod in subsidium datur actio contra Iudicem iniustè excommunicantem *per tex. in cap. vlt. de Iniur.*

18 Tertiò in casu euidentis ecclesiæ vtilitatis, vt in *eod. cap. vn. de Cler. non resid. in* 6. qua de causa secundùm infrascriptos Doctores distributiones lucrantur Inquisitores hæreticæ prauitatis, & subcollectores Cameræ apostolicæ ex constitutionibus Pauli III. Pij Quinti, ac Sisti V. quas refert *Barbos. de offic. & potest Episc. par.* 3. *all.* 53. *num.* 156. *&* 157. quamuis huiusmodi officia à residentia parochialis Ecclesiæ minimè excusent, vt decisum refert *Ricc. in prax. for. eccles. p.* 1. *res.* 403. *Barbos. loco cit. d. all.* 53. *num.* 87. *&* 156. vbi citat Gonzal. Ceuall. & alios quibus adde *Quarant. in ver. Residentia vers. item Inquisitionis.*

19 Secundò absentes, vt tueantur iura beneficii: quia tunc etiam dicuntur abesse in vtilitatem propriæ ecclesiæ secundùm communiorem Doctorum sententiam: secus esset si absint, vt ius suum contra alterum prosequantur; tunc enim non lucrantur distributiones, quia parum ecclesiæ referre videtur, vt hic potius, quam alter beneficium obtineat *Bonacin. d. tract. de Hor. Canon. disp.* 2. *q.* 5. *pun.* 3. §. 3. *num.* 2.

20 Tertiò Adiuncti, seu duo Canonici à Capitulo electi initio anni, de quorum consilio, & assensu Episcopus in causis capitularium procedere tenetur iuxta formam Concilii Tridentini *sess.* 25. *de ref. cap.* 6. si hac de causa sine fraude tempore diuinorum officiorum eos abesse contigerit, lucrantur distributiones quotidianas tamquam absentes propter ecclesiæ vtilitatem ex officio sibi iniuncto *Barbos. de Canon. & Dignit. cap.* 28. *num.* 10. *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 4. *res.* 597. *vbi citat. Monet. de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 8. *num.* 19.

21 An verò Vicarius Capituli ex Canonicorum numero electus lucretur distributiones, si à choro absit causa officii sui exercendi? negatiuè respondet *Quarant. in ver. Capitulum sede vacante num.* 8. *in fin. Piasec. in prax. Episc. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 8. *Vulp. in prax. iudic. cap.* 13. *num.* 16. vbi citat *Monet. de Distribut. quotid. par.* 2. *q.* 11. *num.* 83. quem sequitur etiam *Barbos. de offic. & pot. Episc. par.* 3. *all.* 54. *nu.* 165. sed contrarium, videlicet quod Canonicus Cathedralis ecclesiæ electus in Vicarium Capituli, seù Visitatorem percipiat distributiones in absentia tenet *Cened. qq. canon. q.* 1. *nu.* 72. *Garc. de Benef. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 358. & alii, quos refert, & sequitur *Dian. par.* 8. *tr.* 4. *res.* 67. quia cum de iure succedant qui sunt de Capitulo, in ijs officijs consequuntur quod eis competit.

22 Quartò Examinatores à Synodo deputati, qui causa examinis à choro absunt, eo tempore distributiones non amittunt *Vulp. in prax. Iudic. cap.* 13. *num.* 30. vbi refert, ità Sac. Congregationem declarasse. Hoc tamen alij Doctores intelligunt, si adsit speciale priuilegium, aut statutum Capituli, vel ecclesiæ propriæ consuetudo legitimè præscripta, ità *Monet. Garc. Homobon.* & alij apud *Barbos. d. par.* 3. *all.* 53. *num.* 161.

23 Quintò Visitantes ecclesiam iura, vel reditus suæ præbendæ lucrantur similiter distributiones quotidianas; quia ità seruiunt ecclesiæ in re vtili, vt alijs relatis tenet *Barbos. d. all.* 53. *num.* 126.

24 Sextò Canonici assistentes Episcopo Pontificalia exercenti etiam in alia ecclesia, quam Cathedrali, non autem extra Ciuitatem secundùm *Vulp. d. cap.* 13. *num.* 6. vbi etiam ex decreto Sac. Congregationis resoluit, quod non tenentur assistere Episcopo priuatim celebranti. Vnde Canonici associantes Episcopum, dum Missam extra propriam ipsorum Canonicorum ecclesiam auditurus est, distribu-

tiones non acquirunt, vt *d. Piasec. in prax. Episc. par. 2. cap. 3. num. 8.* vbi refert, ità Sacr. Congregationem censuisse *Bonaccin. de Hor. Canon. disp. 2. q. 5. pun. 3. §. 2. num. 2.*

25 Addit *Barbos. de Canon. & Dignit. cap. 23. num. 16.* quod valeret consuetudo, vt Canonici recedentes à choro, dum diuina officia celebrantur, lucrentur distributiones, si id fieri contingat obmissas celebrandas, vel sacramentales confessiones audiendas, idem dicendum, si Canonicus dimisso choro de mandato superioris Missam celebret, vel confessiones audiat, aut alia sacramenta ministret; tunc enim lucratur etiam distributiones etiamsi nulla adesset consuetudo, vt censuit Sacr. Congr. teste *Piasec in prax. Episc. d. par. 2. cap. 3. num. 8. Barbos. de Canon. & dignit. cap. 25. num. 12. & de offic. episc. par. 3. all. 53. num. 134.* secus esset cessante consuetudine, vel iussu Superioris: quia tunc distributiones emitteret, etiamsi id faceret ex eiusdem superioris permissu *Felin. in c. cum olim nu. 3. vers. imita hæc de sent. & re iud. post Feder. ab eo allegatum in cons.* 220. & declarauit etiam Sac. Congregatio, vt refert *Gratian. discept. 298. num. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficiatus non potest de fructibus ecclesiasticis, neque de acquisitis intuitu beneficiorum testari.*
2 *An beneficiatus vanè, ac malè consumens fructus beneficij teneatur ad restitutionem.*
3 *Præsumitur, Clericum acquisiuisse bona intuitu, seu contemplatione ecclesiæ, quando post adeptum beneficium quæsita sunt.*
4 *Limitatur hæc conclusio, si constet de tenuitate beneficij, ac de bonis, & diuitijs proprijs ipsius Clerici.*
5 *Episcopus Monachus per Episcopatum non eximitur à paupertatis voto.*
6 *Ad Hæredes Clerici pertinent ea, quæ Clericus tempore promotionis habebat.*
7 *Clericus potest testari de fructibus beneficii, ac de bonis ex fructibus huiusmodi acquisitis, vbi adest talis consuetudo.*
8 *Talis consuetudo quoad Episcopos reprobatur.*
9 *Clericus de mobilibus intuitu beneficij quæsitis ratione eleemosinæ inter viuos moderata facere potest donationes, etiamsi in ægritudine sit constitutus:*
10 *Quando Clerici fratribus, aut aliis consanguineis licitè donare possint:*
11 *Clericus, vel Prælatus dum prospera vtitur valetudine, libere potest de Beneficii fructibus disponere.*
12 *Episcopus regularis facit fructus suos in vita, & de eis disponere potest non minus, quam sæcularis.*
13 *Beneficiatus vel Episcopus potest testari tam de bonis patrimonialibus, quam de aliis acquisitis ex hæreditate, donatione artificio, industria, & doctrina, &c.*
14 *Hoc tamen fallit in Episcopo Regulari.*
15 *Licentia testandi concessa Episcopo Regulari intelligitur ad pias causas, non ad prophanas.*
16 *Beneficiarius testari potest de acquisitis ex fructibus beneficii, quos parcius viuendo seruauit.*
17 *An Beneficiatus, qui de rebus suis patrimonialibus aliquid erogauit in pauperes, vel in vtilitatem ecclesiæ, possit tantumdem ex testamento cui voluerit, relinquere ex reditibus ecclesiasticis.*
18 *An Clericus non habens administrationem possit de fructibus sui beneficij liberè testari.*
19 *An licentia testandi à Papa prælatis concessa morte Pontificis expiret.*
20 *An testamentum factum sine licentia conualidetur ex superuenienti facultate testandi.*

CAP. XVII.

Vtrum beneficiarius testari possit de bonis acquisitis ex fructibus beneficij.

1 DE iure communi neque Episcopus, neque quilibet alius Beneficiarius testari potest de acquisitis intuitu beneficiorum, siue sint mobilia, siue immobi-

lia; sed ea ad ecclesiam spectant: siue ad Successorem in beneficio, vel Capitulum, si ex capitulari mensa fructus percipiebat vt Canonicus, *cap. Episcopi 12. q. 1. cap. cum in officijs cap. quia nos c. relatum 12. de Testam. clem. statutum de elect. Nauar. de Redit. eccles. q. 3. Monit. 4. num.* 2. vbi etiam dicit, quod neque potest Beneficiarius de reditibus, siue fructibus ecclesiasticis testari *Clar. in §. testamentum qu. 27. vers. tertio dixi Syluest. ver. Clericus 4. nu.* 13. & alii, quos refert, & sequitur *Garc. de Benef. par. 2. cap. 1. num.* 8. si verò Clericus, qui acquisiuit, habebat plura beneficia, tunc ea bona taliter acquisita debent diuidi inter ecclesias, in quibus sunt fundata dicta beneficia, vt *in d. cap. relatum de testam.* & hanc esse communem dicit *Bellett. Disq. Cleric. tit. de Bonis Cleric. §. 2. nu. 6.*

Huis rei alii rationem assignant, quia Beneficiarii non sunt Domini, sed tantum administratores rerum ecclesiæ, vt dicunt Doctores apud *Bellett. loco cit. nu.* 5. sed verior est contraria opinio; quod enim Beneficiati (exceptis Monachis) habeant dominium fructuum suorum beneficiorum, supponitur, *in cap. vn.* ibi, *dominium non acquirant De Cler. non resid. in 6. & in Concilio Trident. sess. 24. de ref. cap. 12. vers. præterea obtinentibus.* ibi, *quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos & vers. prouisi autem*, ibi, *fructus non faciant suos, & sess. 23. de ref. cap. 1. vers. si quis autem*, ibi, *tunc pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere, vt etiam obseruat Garc. d. par. 2. cap. 1. num. 5. & dixit Rota coram Gregor. XV. dec.* 401. *nu.* 1. & alii apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. alleg.* 114.
2 *nu.* 4. Vnde beneficiarius vanè, ac malè consumens fructus beneficii nontenetur ad restitutionem, quamuis peccet mortaliter, non quidem contra iustitiam, sed contra charitatem, seu misericordiam, si in notabili quantitate id faceret, seu excessus esset magnus, vt post *S. Tho. Caiet. Sot.* & alios resoluit *Garc. loco cit. num. 6. Bellett. d. tit. de Bon. Cleric. §. 12. num.* 1. & tenet etiam *Sylu. ver. Clericus 4. num.* 15. *Graf. par. 1. lib. 2. cap. 100. num.* 17. tota ergo ratio, quare Episcopi, & Clerici de acquisitis intuitu suorum beneficiorum testari non possunt, in eo consistit, quia à lege canonica prohibentur, vt dicit *Barbos. d. alleg.* 114. *num.* 5.

3 Præsumitur autem in dubio, talia bona quæsita fuisse intuitu, seu contemplatione ecclesiæ, quando post clericatum, seu post adeptum beneficium, vel dignitatem quæsita sunt *Clar. §. testamentum d. q. 27. vers. sed quid glos. & Doctores in cap. 1. de pecul. Cleric.* præsertim in persona religiosa, & paupertatem profitente *Greg. XV. dec. 87. num. 11. & 12.* etiamsi beneficiatus dixisset, se ex bonis propriis quæsiuisse *Ricc. in prax. for. eccles. par. 3. resol.* 25. & ideò hæredes Episcopi seu Beneficiarii probare debent, bona sibi relicta ex patrimonio, alioue titulo, quam ab ecclesia, obuenisse *glos. in d. cap. 1. de Pecul. Cleric.* & communem dicit *Graff. decis. casuum conscient.*
4 *parte 1. lib. 2. cap. 100. numero* 34. hoc tamen procedit, quando Clericus alia bona non habebat, quam ecclesiæ *d. cap.* 1. vbi etiam *Barbos. numero 2. de Pecul. Cleric. cap. 1. 12. quæst.* 3. vel si ecclesia erat opulenta, industria verò personæ, & patrimonium tenue *Rodoan. de spol. ecclesiast. q. 15. numero* 22. quem refert *Barbos. loco cit. num.* 14. si verò constet de tenuitate beneficii, & de bonis, ac diuitiis propriis Clerici, bona, quæ reperta fuerint, potius præsumi debent quæsita ex bonis Clerici, quam ecclesiæ *d. c. relatum de Testam. Abb.* Innoc. *Couar. Roman.* & alii apud *Bellett. d. tit. de bon. Cleric. §. 6. num.* 8. vbi etiam refert, ità resoluisse Rotam *decis.* 582. *num.* 7. & 10. *par. 3. Diuers.* & ideò cautius agerent Clerici, si eo tempore, quo promouentur facerent inuentarium, vt monet *Graff. par. 1. lib. 2. cap. 100. num.* 35. Vnde si fructus beneficiorum, aut pensiones 30. ducatorum auri de camera valorem annum non excedant, bona post obitum beneficiarij relicta præsumuntur acquisita ratione ordinis clericalis, officii ecclesiastici, aut alterius legitimi exercitii, quia ex similibus beneficiis, & reditibus vix potest quis propter eorum tenuitatem substentari, & ideò hæc presumptio in iure, & maiori verisimilitudine fundata contrariam præsumptionem excludit, *vt*

ex con-

ex Constit. Pij V. colligit *Riccius in prax. for. Eccles. p. 3. resolut.* 427. Si verò Ecclesia, & patrimonium, & industria personæ, quæ hoc casu Patrimonio æquiparatur, erat sufficiens ad acquirendum, secundum plus, & minus erit facienda diuisionis, & præsumptionis consideratio, *Clar. in §. testamentum, qu.* 27. *ver. sed quid*, vbi dicit quod in tali casu præsumitur, Clericum acquisiuisse secundum, quod magis est verisimile, *Barbos. p. 3. d. alleg.* 114. *num.* 14.

Et hæc a fortiori procedunt in Episc. monacho; quia per Episcopatum non eximitur à paupertatis voto secundum probabiliorem S. Thomæ, & aliorum opinionem, quos fusè recenset idem *Barb. vbi supra n.* 19 *contra Sot. Vasq.* & alios apud *Dian. p. 3. tract. 2. res.* 50. *& p. 5. tract. 2. res.* 64. & ratio est, quia vota à talibus Episcopis in religione emissa non laxantur, neque limitantur, nisi quatenus obstant muneri Episcopali tamquam maiori bono: muneri autem Episcopali non obstat paupertatis votum, dummodò tales Episcopi habeant liberam administrationem omnium bonorum Ecclesiasticorum, vt ea in quoslibet vsus decentes expendant, *S. Thom.* 2. 2. *q.* 185. *art.* 8. *in corp.*

6 Quare ad hæredes pertinent ea, quæ Clericus tempore promotionis habebat, sicut, & credita adhuc non exacta spectantia ad eumdem Clericum ratione proprij patrimonij; secus si ad eum spectant ratione ecclesiæ, vel sumus in dubio: quia tunc erunt ecclesiæ, *Graff. decis. p. 2. lib. 2. c.* 100. *nu.* 35.

7 Supradicta autem conclusio à Doctoribus communiter limitatur, si adsit consuetudo in contrarium, qualis adest in Hispania, & in tota Gallia quoad Clericos Episcopis inferiores; tunc enim Beneficiarius potest testari de fructibus beneficiorum, seu de bonis ex fructibus huiusmodi acquisitis, dummodò talia bona comparata non sint sub nomine, & ad opus Ecclesiæ, *cap. præsenti de offic. ordin. in 6. Sylu. in verb. Clericus* 4. *num.* 2. *Graff. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 100. *num.* 30. *Garc. de benefic. part.* 2. *capit. primo, num.* 11. *&* 12. vbi etiam refert, huiusmodi consuetudinem fuisse approbatam per Rot. in vna *Palentina fructuum Archipresbyteratus de Portillo* 26. *Februarij* 1580. *coram Lancellotti Sarm. de Redit. Eccles. part.* 4. *cap.* 1. *num* 8. *Molin. de Primogen. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 56. *Gutier. pract. libr.* 2. *quæst.* 114. *Mart. de iurisd. part.* 4. *cas.* 24. *num.* 21. & alii, quos refert, & sequitur *Barbos. part.* 3. *alleg.* 114. *num.* 6. quod de rebus mobilibus intelligit, *Pan. apud Syluest. in ver. Clericus* 4. *quæst.* 3. *versic. secundo Bellett. tit. de bon. cleric.* §. 5. *nu.* 1.

8 Episcopi verò secundum consuetudinem hodiernam testari non possunt, quia quoad Episcopos contraria consuetudo reprobatur *in dicta Clement. statutum de electio.* vt aduertit *Barbos. loco citato num.* 8.

9 Limitatur 2. vt possit Clericus de mobilibus intuitu beneficii acquisitis non ratione testamenti, seu legati, sed ratione eleemosynę inter viuos moderatas facere donationes etiamsi sit in ægritudine constitutus, *capit. ad hæc de testament. Syluestr. verb. Clericus* 4. *quæst.* 3. *versic. quarto Bellet. loco citat. num.* 9. *Nauar. de Redit. Eccl. q.* 1. *mon.* 33. Vnde etiam tempore infirmitatis mobilia huiusmodi donare potest pauperibus, & religiosis locis, & illis, qui sibi seruierant, siue consanguinei sint, siue alii iuxta seruitii meritum, *vt in cap. relatum* 12. *de testam. glos. in dict. cap. ad hæc verb. non possunt Graff. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 100. *nu.* 26. vbi dicit, quod etiam consanguineo diuiti potest aliquid donare ratione seruitii, scilicet quantum satis est ad satisfaciendum obsequiis, & muneribus acceptis, *Bellet. loco citat. dict.* §. *quinto*, vbi etiam obseruat, quod beneficiatus dum viuit, ea, quæ donat, tradere debet; nec potest super illis reseruare sibi vsumfructum alias huiusmodi donationes nullæ, ac irritæ essent, ex decreto Clementis VIII. quod refert *Gregor. d. decis.* 401. *num.* 17.

10 Eadem ratione titulo donationis possunt Clerici fratribus, aut aliis consanguineis pauperibus licitè donare, si eorumdem fratrum, vel consanguineorum industria, & expensis in scholis aliti fuerint ad addiscendum, donec ordinem sacerdotalem susciperent; quia ad antidora sunt obligati, & donant ad ex-

extinctionem debiti prçcedentis, *Ricc. in prax. for. eccles. p. 3. res. 427.*

Non tamen poterit Beneficiarius, siue Episcopus in ægritudine constitutus immoderatè donare, vt dict. glos. communiter recepta *in capit. præsenti verb. reseruari, de offic. ord. in 6.* neque alio respectu, quam eleemosynæ, siue remunerationis, *vt in d. c. relatum vers. licet, & cap. ad hæc*; si enim immoderatas faceret donationes, in fraudem legis prohibentis testamentum, id facere censetur, vt post Abb. Anchar. & alios dicit *Barbos. d. p. 3. alleg. 114. nu. 35.* vbi refert, ita resoluisse Rotam *in Arboren. spolij 17. Iunij 1624. coram Manzanedo*, dum verò prospera vtitur valetudine, potest etiam
11 immoderatè, & in proplianos vsus saltem in exteriori foro donare, quamuis in tali casu peccaret, vt tradunt Doctores apud *Barbos. loco citat. num. 23. & 33.* vbi etiam dicit, quod potest Prælatus in sanitate primogenituram instituere; quia talis institutio habet vim irreuocabilis donationis. Vnde Episcopus potest dotare suam consanguineam ex fructibus Ecclesiæ, vel ex bonis per ipsum emptis, quando apparet, Episcopum in contractu emptionis noluisse Ecclesiæ sed potius alteri, acquirere; *Greg. d. decis. 401. num. 10.* nam alias bona empta per Prælatum ex fructibus Ecclesiæ ipso iure transeunt in ipsius ecclesiæ dominium, *cap. 1. de testamen. capit. inquirendum de Pecul. Cleric. vbi glos. verb. comparuit*, & alii apud *Barbos. dict. alleg. 114. num. 17.*

12 Atque hæc locum habent etiam in Episcopo regulari, qui similiter facit fructus suos in vita, & de eis disponere potest non minus, quam sæcularis, *Nauar. de Redit. Eccles. q. 1. mon. 33. nu. 1. Dian. part. 5. tractat. 2. resolut. 64. vers. notandum Greg. d. decis. 401. num. 7. & seq.* Vndè potest regularis Episcopus tuta conscientia instituere etiam maioratum, saltem de fructibus, qui iuxta dignitatem suam erant necessarii ad suæ familiæ substentationem, quos parcius viuendo consumere noluit, *Nauar. de redit. Eccles. q. 1. mon. 33. Barbos. d. alleg. 114. numero 23.*

13 Tertiò limitatur vt possit beneficiatus, siue Episcopus testari, tam de bonis patrimonialibus, quam de aliis acquisitis ex hæreditate, donatione, seu legato, artificio, industria, vel doctrina, *cap. relatum 12. vers. cæterum de Testam. cap. sint manifestæ 12. q. 1. cap. fixum ead. qu. 5. S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 7. in corp. Graff. p. 1. decis. lib. 2. c. 100. nu. 29. Clar. §. testamentum, q. 27. vers. sed quid*, & alii communiter; quod potest Clericus facere, etiamsi esset in potestate parentum, dummodò illis legitima portio reseruetur, *Sylu. verb. Clericus 4. nu. 2. & 10. Bellet. tit. vlt. §. 7. vbi num. 6.* dicit quod non infirmatur testamentum Clerici prçteritione parentum.

Idem dicendum est de iis, quæ Clerici acquirunt, seu lucrantur ex distributionibus quotidianis suorum canonicatum interessendo diuinis officiis, vel prædicando, confessiones audiendo, Missas celebrando, mortuos sepeliendos, sacramenta administrando, Vicariatus officium exercendo, sententias proferendo in causis coram se vertentibus, publicè, vel priuatim litteras docendo, ac aliis laboriosis actibus; hæc enim habentur tamquam bona patrimonialia, & vti talia ad hæredes transeunt, liberèque de illis disponere possunt, *Clar. loco cit. vers. quinto dixi Bellet. tit. de bon. Cler. §. 6. nu. 17. Graff. vbi supra, Nau. de redit. Eccles. res. 427.* & alii apud *Barbos. d. all. q. 1. mon. 19. n. 2. Ricc. in prax. for. eccl. p. 4. 114. n. 10.*

14 Hoc tamen fallit in Episcopo regulari, qui paternam hæreditatem, & quidquid aliud vndecumque, etiam ex causa donationis, & intuitu personæ, vel ex labore, & industria post Episcopatum, acquirit, acquirit suæ Ecclesiæ cum sola administratione, *cap. statutum 10. quæst. 1. Lel. Zech. de Rep. eccles. tit. de regular. cap. 3. num. 14. Gratian. discept. Foren. cap. 363. num. 25. tom. secundo. Hyeron. Roderic. in Compend. quæst. reg. resol. 135. num. 5. Lezan. in sum. qq. regular. cap. 17. num. 5.* & alii plures apud *Barbos. dict. p. 3. alleg. 114. num. 20. & 28. & 29.* vbi etiam addit, quod a tempore confirmationis Pontificiæ incipit Ecclesiæ acquirere; & ratio est, quia Episcopo regulari committitur sola rerum Ecclesiasticarum dispensatio, quæ morte finitur: non enim soluitur

paupertatis, voto, vt supra diximus cum S. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 8. in corp. & in resp. ad 3. dixi, post Episcopatum, quia quod ante consecrationem habuit, monasterio, non autem ecclesiæ acquirit, vt in dict. cap. statutum 18. quæst. 1. Vnde si ex concessione Papæ testamentum faciat, non intelligitur ex proprio facere testamentum, sed Apostolica auctoritate intelligitur esse ampliata potestas suæ dispensationis, vt eius dispensatio possit valere post mortem, vt dict. S. Thom. vbi supra art. 8. ad 3. in fin. licentia autem
15 testandi concessa eo casu à Sede Apostolica intelligitur ad pias causas, non ad prophanas, licèt in concessione dicatur, ad quoscumque vsus, si non exprimatur, etiam ad prophanos, Nauar. de Redit. eccles. q. 3. mon. 6. num. 1. Barbos. dict. alleg. 114. num. 23. & si velit disponere de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, duplex impedimentum tenetur explicare, vt dispensatio legitima sit; alterum, se esse religiosum; alterum, se esse Episcopum; quamuis secus sit, si vellet de solis patrimonialibus, vel propria industria acquisitis testari; quia huic testandi facultati non Episcopalis status, sed solus religiosus obstat, vt d. idem Barbos. loco cit. nu. 24. nec suffragatur obtenta facultas testandi, si deinde non testatur Ricc. in praxi for. eccles. p. 3. res. 427.

16 Quartò limitatur, vt possit beneficiarius testari de acquisitis ex fructibus beneficii, quos parcius viuendo seruauit; quia hæc etiam bonis patrimonialibus comparantur, Nauar. de Redit. eccles. q. 1. mon. 33. numer. 2. Ricc. in praxi for. Eccles. part. 3. resolut. 427. Greg. d. decis. 401. nu. 6. contra Garc. de Benefic. par. 2. cap. 1. num. 9.

17 Quinto limitatur in Beneficiario, qui de rebus suis patrimonialibus, aut quasi patrimonialibus aliquid pauperibus donauit, aut in Ecclesiæ vtilitatem expendit; quia tunc posset tantumdem ex testamento, cui voluerit, relinquere ex redditibus Ecclesiasticis; tunc enim æquipollenter, seu virtualiter de redditibus suis patrimonialibus effectu inspecto testatur, cap. si Episcopus 12. quæst. 5. Sylu. verb. Clericus 4. q. 3. vers. primo, Bellet. tit. de Bon. Cleric. §. 4. num. 1. Graff. decis. causum conscien. part. 1. lib. 2. cap. 100. nu. 31. Nauarr. de Redit. eccles. quæst. 1. mon. 27. num. 5. & q. 3. mon. 4. num. 3. sicuti etiam Beneficiarius aliquid donans Ecclesiæ inter viuos ex bonis patrimonialibus, potest deinde tantumdem sibi ex bonis Ecclesiæ assumere, c. si quis qualibet 12. q. 2. Nauar. vbi supra q. 3. mon. 6. num. 3. vbi hac ratione eos excusat, qui imputant reditibus Ecclesiasticis omnia, quæ in eleemosynas expendunt ex bonis suis patrimonialibus, vel quasi patrimonialibus, vt tantumdem, cui velint, sana conscientia relinquere possint, ita etiam si Clericus in expeditione Bullarum Episcopatus, vel aliorum beneficiorum, vel in paramentis Ecclesiasticis, vel mobilibus in paranda domo ante fructuum beneficiorum perceptionem de proprio aliquam pecuniarum summam erogauerit, loco eorum, quæ Ecclesiæ acquiruntur, poterit tantundem tuta conscientia in vita donare, secundum Graff. p. 4. lib. 2. d. c. 100. nu. 31. Riccium in prax. for. Eccles. p. 3. res. 427.

18 Sextò alii limitant in Clerico non habente administrationem, qui etiam de fructibus sui beneficii collectis, & reconditis liberè testari potest: quia talis, tam in vita, quam in morte comparatur vsufructuario quantum ad faciendos fructus suos, glos. in c. præsenti, ver. reseruari de off. ordin. in 6. quam communiter sequuntur Doctores, vt d. Clar. in §. testamentum, q. 27. vers. quarto videndum, vbi etiam dicit, ita de consuetudine seruari, dicitur autem quis non habere administrationem, quando non habet beneficium, cui sit assignata dos: & tunc dicitur simpliciter beneficiatus, vt sunt Canonici, & similes, qui non habent præbendam in Ecclesia distinctam, sed omnia veniunt in communi, & postea distribuuntur singulariter, vt post Gemin. dict. Sylu. in verb. Cleric. 4. num. 1. & 2. vers. tertiò, Graff. p. 1. libr. 2. cap. 100 nu. 8. secus esset, si Clericus haberet administrationem, puta si beneficium haberet certam dotem, vel Canonici haberent præbendas distinctas, quamuis enim isti etiam vsufructuario comparentur, hoc tamen verum est, quamdiu viuunt, & sani sunt, & ideò possunt de beneficii fructibus

ctibus donare, moderatè tamen; cum verò incipiunt infirmari, comparantur vsuario, & ita nihil habent, nisi vsum, *vt. d. glos. loco citat. Greg. dec. 401. num. 1.* vnde nequeunt in tali casu de beneficii fructibus testari, vt dicit *Clar. d. §. testamentum, quæst. 27. vers. quarto videndum*; quamuis eleemosynam facere possint, *c. ad hæc de Testam.* verum hanc distinctionem inter Clericum administratorem, & non administratorem in aliis terminis reiecit *Rot. coram Coccin. decisio. 376. nu. 1. post Couar. in cap. cum in officiis de Testam.*

19 Quæres, an licentia testandi à Papa Prælatis concessa morte Pontificis expiret? Resp; negatiuè; quia facultas testandi est concessio gratiose, *leg. vlt. ff. de Constit. Princip. cap. si super gratia 9. de offic. deleg. in 6. Nau. de Redit. eccl. quæst. 3. mon. 7. Nat. cons. 647. lib. 4. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 28. nu. 82.* & alii, quos refert, & sequitur *Dian. p. 5. tract. 2. res. 54. Barbos. de offic. & potest. episc. p. 3. alleg. 114 num. 25.*

20 An verò testamentum factum sine licentia conualidetur ex superuenienti facultate testandi? Resp. affirmatiuè; sufficit enim vt hæc facultas adsit tempore mortis, à quo testamentum robur sumit, *leg. si quis filio, §. irritum, vbi Bart. ff. de Iniust. rupt. & irr. test.* & ita tenent Doctores apud *Dian. parte 8. tractat. 3. resol. 99.*

SVMMARIVM.

1 *A sententia lata super præcedentia non datur appellatio ex Concilio Tridentino.*

2 *An dispositio Concilij procedat quoad confraternitates laicorum.*

3 *An Episcopus innouare possit controuersias huiusmodi iam finitas.*

4 *An huiusmodi controuersiæ dirimendæ sint iuris ordine seruato.*

5 *An per decretum Concilij tollatur appellatio deuolutiua.*

6 *In materia præcedentiæ attenditur consuetudo locorum, vel quasi possessio præcedendi.*

7 *An vnico actu hæc quasi possessio acquiratur.*

8 *Quid si non constet de quasi possessione præcedendi.*

9 *Conuentuales præcedunt Capuccinis, etiamsi Capuccini prius recepti fuerint in Ciuitate, vel alio loco.*

10 *Religiosi non habentes collegium non debent præcedere alijs Religiosis collegialiter viuentibus.*

11 *Inter Regulares in hac materia præcedentiæ seruandum est, quod in Vrbe seruatur.*

12 *Non valet consuetudo præbens locum digniorem inferiori.*

13 *Vicarius Episcopi præcedit Gubernatori, & alijs laicis ministris.*

14 *Canonico prouiso de præbenda præsbyterali debetur locus inter alios presbyteros supra Diaconos, vel subdiaconos.*

15 *Vicarius Episcopi præcedit Dignitatibus, & Canonicis, tam absente, quam præsente Episcopo.*

16 *Prima Dignitas non tenetur petere licentiam à Canonico Punctatore, quando vult à choro discedere.*

17 *Capitulum, & Canonici Ecclesiæ Cathedrali præcedunt in omnibus actibus Canonicis Collegiatæ.*

18 *Item in funeralibus præcedunt Parocho, & tunc Capitutum Cathedralis tantum defert crucem.*

19 *Etiam Canonici Collegiatæ Parocho præcedunt.*

20 *Canonici collegiatæ thurificari debent duplici ductu Thurribuli, clerici verò Parochialium vnico ductu.*

21 *An ratione stolæ Parocho præcedentia debeatur.*

22 *In propria ecclesia parochus præcedit omnibus, etiam in Dignitate constitutis, in iis, quæ spectant ad officium ipsius Parochi.*

23 *Quando Rector ecclesiæ maioris præcedat Canonici collegiatæ.*

24 *Præcedentia datur Parochis secundum prærogatiuam Ecclesiarum.*

25 *Quid seruandum sit, quando defunctus vnius Parochiæ sepelitur in Ecclesia alterius Parochiæ.*

26 *Aa curatus amouibilis Ecclesiæ cathedralis præcedat proprio Parocho defuncti.*

27 *Si*

27 *Si duo eadem die fuerunt ordinati, ille præcedere debet, in quem maiora merita concurrunt.*
23 *Quid si diuerso tempore fuerint ordinati.*
29 *In quo loco sedere debet, qui duo officia substinet.*

CAP. XVIII.

De Precedentia.

§. I.

An detur appellatio a sententia lata super præcedentia.

1 RESp. negatiuè ex Concilio Tridentino *sess.25. de Regul. cap.* 13. vbi statutum est, vt controuersiæ omnes de præcedentia inter Ecclesiasticas personas tam sæculares, quam Regulares in processionibus publicis, aut iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum cadaueribus contingentes ab Episcopo appellatione postposita dirimantur.

2 Obseruant autem Doctores, Concilium loco citat. procedere etiam quoad Confraternitates laicorum, *Barbos.de offic. & potestat.episcop. part.3. allegat.* 78. *numer.*42. *Ricc. in prax. for. Eccles.part.* 3. *resol.*144. *Vulp. in Prax. iudic. cap.*11. *num.*10.

3 Obseruant 2 decretum Concilii *d.cap.* 13. intelligendum esse de controuersiis pendentibus, non autem finitis, quas Episcopus innouare non potest, vt censuit Sacr. Congregatio Concilii, teste *Vulpell. in praxi Iudic. capit.* 42. *numer.*14.

4 Obseruant 3. quod huiusmodi compositio fieri debet manu breui, summariè, ac de plano, sine strepitu, & figura iudicii, vt censuit Sacr. Congreg. apud *Vulp.loco cit.*

5 Obseruant 4. quod licèt in tali casu non detur appellatio quoad effectum suspensiuum, non tamen tollitur appellatio deuolutiua, in cuius gradu bene datur manutentio possessori, *Rota in Colonien.præcedentiæ* 9. *Iunij* 1627. *coram Vbaldo*, quam refert *Barbos. loco citat. num.*26.

6 Obseruant 5. quod in hoc attenditur consuetudo locorum, *Card. Caualer. decisio.*588. *in fin. Greg. decisio.* 124. & ibi *Beltramin.* vel quasi possessio præcedendi; qui enim in huiusmodi possessione reperitur, is tam in processionibus publicis, quam priuatis omni appellatione remota præcedere debet ex Constitutione Gregor. XIII.quam refert *Quarant.in verb. præcedentia Piasec. in praxi Episcop.part.*2.*cap.*3.*num.*48. *Barbos. post* 3. *part. tractat.de offic. & potest.*
7 *Episc.fol.*99. quæ quidem quasi possessio vnico actu acquiritur, *Menoch.conf.*126 *num.*6.*lib.*2.*Ann.alleg.*90 & alii, quos refert, & sequitur *Ricc. in prax.for. Eccles.par.* 1.*resolut.*569.*& par.*3. *resol.*272. vbi etiam dicit, quod vltimus actus inspicitur.

8 Si verò non constet de quasi possessione præcedendi, inter fratres quidem mendicantes iis, qui antiquiores in loco controuersiæ, inter confratres verò Societatum, seu aliorum locorum piorum iis, qui prius saccis vsi sunt præcedentia debetur, vt in dict. Constitut. Gregor.XIII. quod etiam est iuri communi conforme: quia in præcedentiis habenda est ratio antiquitatis temporis, vt constat *ex lege* 2. *Cod.de Præs. Præt. lib.* 12. ibi, *sit igitur sedes prior ante prouectis, locus conspectior, decernendi, loquendique facultas antiquior, cui est splendor adepti magistratus vetustior.*

9 Notandum tamen est, quod dicta Constitut.Greg.intelligenda est de diuersis Religionibus, non autem de eadem Religione: & ideò Conuentuales debent præcedere Capuccinis, etiam si Capuccini prius recepti fuerint in Ciuitate, vel alio loco, *ita Ricc.in Prax.for. Eccles.par.* 2.*res.*101.

10 Secundo Notandum est, quod prædicta constitutio intelligi debet de Religiosis antiquioribus habentibus collegium, ad quod tres saltem Monachi requiruntur *Rota coram Cardin. Caual. decis.* 594. vbi resolutum fuit, quod Religiosi non habentes collegium

non

non debent præcedere aliis Religiosis collegialiter viuentibus, etiamsi posterius admissi sint; quia tunc Religiosi non habentes collegium tamquam personæ particulares considerantur.

11 Quia verò post dictam constitutionem Greg. ortæ fuerunt multæ lites, ideo Sacr. Congregatio Episcoporum, & Regularium sub die 26. Augusti 1593. illud in futurum obseruandum censuit inter Regulares, quod in Alma Vrbe omnium magistra seruatur, vt referunt *Quarant. & Piasec. locis cit. Card. Caualer. dec. 588. num. 7.*

§. II.

An valeat consuetudo præbens locum digniorem inferiori.

12 Resp. negatiuè, alias peruerteretur ordo Ecclesiasticæ hierarchiæ, si inferior præcederet superiori; & ideò huiusmodi consuetudo potius corruptela censenda est, *c. cum inferior de maior. & obed. Ricc. in prax. for. Eccl. p. 1. res. 563. & res. 568.*

13 Ex quo infertur 1. quod Vicarius Episcopi in omnibus functionibus Ecclesiasticis semper præcedere debet Gubernatori, & aliis laicis ministris, & ante eos thurificari non obstante quauis consuetudine in contrarium, vt probat *Ricc. in prax. d. p. 1. res. 563.*

14 Infertur 2. Canonico prouisio de Canonicatu presbyterali in Ecclesia, vbi præbendæ sunt distinctæ, deberi locum inter alios presbyteros supra omnes Diaconos, & Subdiaconos, licèt prius in Ecclesia receptos, non obstante consuetudine in contrarium, vt resoluit Sac. Congr. Rituum, teste eodem *Ricc. in prax. par. 1. resol. 564.*

15 Infertur 3. quod Vicarius Episcopi, tam absente, quam præsente Episcopo præcedere debet Dignitatibus, & Canonicis in Ecclesia, & choro, & extra in processionibus, ac in aliis omnibus actibus publicis, & priuatis, etiam in Synodo Diœcesana: quia Vicarius habet iurisdictionem ordinariam in tota Diœcesi, & est supra Capitulum, & singulos de Capitulo ratione iurisdictionis, & per consequens tamquam superior præcedere debet, ita Sacra Rituum Congregatio declarauit sub die 28. Nouembris 1595. vt refert *Ricc. in prax. part. 4. resolut. 390.*

16 Infertur 4. quod prima Dignitas Ecclesiæ Cathedralis, seu Præpositus Ecclesiæ Collegiatæ ita præfertur aliis Canonicis, vt non teneatur petere licentiam à Canonico Punctatore, quando vult discedere à choro; Superior enim non tenetur obtemperare inferioribus: vt pluribus probat *Ric. in prax. vt supra par. 1. resol. 568.*

17 Infertur 5. Capitulum, & Canonicos Ecclesiæ Cathedralis præcedere Canonicis Collegiatę etiam in omnibus actibus, & functionibus celebrandis in propria Collegiata: quia Capitulum repræsentat personam Episcopi, cuius dicuntur fratres, vt pluries censuit Sacr. Congregatio, teste *Barbos. de Canon. & Dignit.*

18 *cap. 18. num. 48. & seq.* Vnde etiam in funeralibus capitulum, & clerus Ecclesiæ cathedralis præcedere debet Parocho ipsius defuncti, vel Ecclesiæ, ad quam corpus defuncti defertur, vt declarauit Sacr. Rituum Congregatio in vna *Viterbien. 25. Iunij* 1611. & etiam in aliis, vt refert *Barbos. dicto c. 18. num. 60. & seq. & de offic. & potest. Paroch. cap. 9. num. 7. Lauor. var. elucubr. to. 1. tit. 2. cap. 3. num. 210.* & tunc Capitulum Cathedralis tantum defert crucem per alienas Parochias, & non aliæ Parochiæ, *Genuens. in Prax. Archiep. cap. 1. num. 21.* & ita declarasse Sac. Congregationem refert *Barbos. de offic. & potest. Paroch. cap. 26. numer. 78.* quicquid in contrarium dicat *Gratian. discept. 298.*

19 Immo etiam Canonici Ecclesiæ Collegiatæ in hoc casu parocho præcedunt, quemadmodum in cæteris aliis functionibus; quia Ecclesia Collegiata est dignior quacumque alia inferiori Ecclesia etiam Parochiali; *cap. statutum & ibi gl. de elect. in 6. Seraphin. decis. 22. & decisio. 1445. num. 1. Borrell. in sum. decis. tom. 1. tit. 2. num. 45. Burrat. decis. 455. numer. 1.* & pluries resoluit Sacr. Congregatio, teste *Barbos. de Canon. & digni. dict. cap. 18 num. 67. & 68. Lauor. loco cit. dict. cap. 3. num. 212. & seq.* Vndè & Canonici Collegia-

20 legiatæ thurificari debent duplici ductu thurribuli, clerici verò parochialium vnico tantum ductu, vt censuit eadem Sacr. Rituum Congregatio apud *Barbos. d.c. 18. num. 66.*

21 Et hoc procedit, etiamsi Parochus stolam deferat: quia stola non dat iurisdictionem, & prærogatiuam, sed tantum est signum sacerdotale, *Lauor. d. tit. 2. c. 3. num. 217. Barbos. d. cap. 18. num. 59.*

22 quamvis in propria Ecclesia Parochus præcedere debeat omnibus quantumvis in dignitate constitutis, tam in celebrandis missis, quam in aliis quibuscumque præheminentiis concernentibus ipsius Parochi officium, *vt d. Gonz. ad regul. 9. Cancell. glos. 6. numer. 104. & 105.*

23 Obseruua tamen, quod Rector Ecclesiæ maioris, quando ad modum capituli incedit cum toto clero in processionibus, vel aliis functionibus publicis præferendus est Capitulo, seu collegio Ecclesię parochialis nouiter in Collegiatam erectæ; quia quando Summus Pontifex, seu Episcopus erigit Parochialem in Collegiatam non intendi præiudicare iuribus Ecclesiæ maioris illius loci, ita *Ricc. in praxi foro Eccles. part. prima, resolutione 631.*

24 Obserua 2. quod præcedentia inter plures parochos datur secundum prærogatiuam Ecclesiarum, siue sint Parochi sæculares, siue Regulares, vt censuit Sacr. Congreg. Rituum, teste *Barbos. de offic. & potest. Paroch. capit. 9. numer. 12.*

25 Obserua 3. quod si ex Parochia, cui sæcularis Sacerdos præest, mortuus efferrur, vt sepeliatur in parochiali Ecclesia, in qua Regularis curam animarum exercet, vel è contra, tunc tales Parochi super pelliceo, & stola induti pares progredi debent: reliqui verò Regulares eum locum tenere debent, quem in generalibus processionibus habere consueuerunt *Barbos. d. cap. 9. num. 13.* vbi dicit, ita seruari in Vrbe; & tunc deferenda est vnica tantum crux illius Ecclesiæ, ad quam corpus transfertur, vt censuit Sacr. Congregatio Rituum, teste eodem *Barbos. de offic. & pot. Paroch. cap. 26. num. 78.* quemadmodum præcedentia datur etiam Parocho eiusdem Ecclesiæ, ad quam defertur defunctus, *vt d. Lauor. loco citat. tit. 2. dict. cap. 3. num.*

26 219. si verò interueniat Capitulum Cathedralis, Curatus Cathedralis quamvis amouibilis præcedere debet proprio Parochi defuncti, vt declarauit eadem Sacr. Congreg. apud *Barbos. vbi supr. dict. cap. 26. num. 78.*

§. III.

Cui debeatur præcedentia, si duo eadem die fuerunt ordinati.

27 RESP. quod in tali casu attenduntur merita, & aliæ qualitates ipsorum: & ideo Sacerdos Doctor, præcedet Sacerdoti non Doctor, *Nauar. consil. 5. num. 4 de maior. & obed.* item antiquior ætate præcedet iuniori, *Bart in leg. 1. ff. de obseq. præst. Ricc. in prax. for. Eccles. p. 3. res. 271.* vbi idem dicit de duobus eodem tempore creatis ducibus. Secus si fuerint diuerso tempore ordinati; tunc enim Sacerdos prius ordinatus, licet non sit Doctor præcedet Sacerdoti Doctori postea promoto: tum quia in habentibus dignitatem eiusdem ordinis ille præfertur, qui prior ad eam assumptus est, *l. 1 ff. de Alb. scrib.* tum quia prioritas promotionis est maior qualitas, quam Doctoratus, *c. Episcopos, vbi gl. dist. 17. Nau. d. cons. 5. nu. 9. Ricc. vbi supra par. 3. resol. 276. Vulp. in Prax. iudic. cap. 34. num. 21. & seq.*

29 Quæres in quo loco sedere debet, qui duo officia substinet, puta si Consiliarius sit, & aduocatus? Resp. quod sedere debet in loco Consiliarii, seu maioris officii, etiamsi interueniat vti Aduocatus; quia dignitas consiliariatus est inseparabilis a persona, vt decisum refert *Ricc. in prax. vt supra part. 3. resol. 273.* qui ibidem *resol. 274. in fin.* resoluit, Episcopum creatum consiliarium sedere debere immediatè post præsidem, siue Decanum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo optandi præbendas siue domos canonicales à iure canonico approbatur.*
2 *Optio non competit ratione ordinis, sed ratione Canoniæ.*
3 *Canonicus, qui non est in sacris an possit optare.*
4 *Hæc consuetudo spatio* 10. *annorum inducitur.*
5 *Optans, dum acquirit nouum titulum, admitti debet per superiorem.*
6 *Optio expediri debet intra terminum* 20. *dierum.*
7 *An huiusmodi tempus* 20. *dierum possit minui per capitulum.*
8 *An consuetudo, seu statutum inducens maius tempus, quam* 20. *dierum ad optandum, præiudicet impetrantibus apostolicis.*
9 *Quando locum non habeat consuetudo optandi.*
10 *An domus Canonicales, & alia membra similia distincta, seu separata à Canonicatu cadant sub reseruatione.*
11 *Si habens beneficium reseruatum optet aliud, dimissum spectat ad prouisionem Papæ, & optatum non erit reseruatum.*
*Declaratur num.*12.
13 *Quando Canonicus optans possit redire ad suam primam præbendam.*

CAP. VLT.

De Optione.

1 Consuetudo, qua antiquiori Canonico permittitur, vt meliores cum vacant, præbendas, siue domos canonicales optare possit, approbatur *in cap.vltim.de Consuetud. in 6.* æquum enim est, vt Canonici primò admissi, seu recepti quemadmodum antiquiores fuerunt in Ecclesiæ seruitio, ita etiam in meliori præbenda præferantur, vt ibidem *not.glo. in verb.antiquiores*, etiam-
2 si in sacris prius non fuerint constituti: quia optio non competit ratione ordi-
3 nis, nec ex voce capitulari, sed ratione Canoniæ, quam habere quis potest, etiamsi non sit in sacris, *gloss. in clem. 2. verb.in capitulo de ætat. & qualit. Rota coram Card.Caualer.decis.*109.*numer.*1. *& seq. Ricc.in prax for. Eccles.part.*2. *res.* 488. hæc autem consuetudo cum sit ra-
4 tionabilis, & iuri non repugnet, spatio 10. annorum inducitur *glos.in dict. cap.vltim. vers.consuetudo, Rota coram Andr.decis.*99. *num.*1. optans verò dum
5 acquirit nouum titulum admitti debet per Superiorem, cum nemo possit beneficium acquirere sine Canonica institutione, *Viuian. in praxi iurispatron. part.secunda, libr.*5. *cap.*1. *numero* 112. *&* 116.
6 Huiusmodi tamen optio expediri debet intra terminum 20. dierum, *vt ex d. cap. vlt.de Consuet.in 6.* qui currunt non tantum primo Canonico, sed etiam aliis optare volentibus ita, vt inter omnes solos 20. dies habeant, *vt dict.gloss.ibid. in verb. dumtaxat*, vbi etiam notat, quod poterit Superior ad instantiam secundi Canonici præfigere antiquiori breuiorem terminum, puta duorum dierum ad optandum, vt locus detur sequentibus; prędictum verò tempus 20.dierum non currit, nisi à die verisimilis scientiæ vacationis, *glos.in d.c.vlt. ver.viginti dies Viuian.in Prax.iurispatron.part.*2. *libr.*5. *cap.*1.*num.*113.
7 Potest autem hoc tempus 20. dierum minui per Capitulum, dummodò omnes consentiat, ita vt non sufficiat consensus maioris partis Collegii, seu Capituli propter interesse, quod singuli habent, *glos.in cap.quia propter in ver. vice omnium de elect. Ricc.in prax.for.eccles.part.*2. *resol.*489. vbi etiam dicit,
8 quod consuetudo inducens maius tempus, quam 20. dierum ad optandum, præiudicat impetrantibus Apostolicis: licèt secus sit in statuto; quia consuetudo induci potest contra canones, modò sit rationabilis, & legitimè præscripta, iuxta *cap. fin. de Consuetud.* non tamen possunt inferiores statue-

re

re contra ius, vt dicunt Doctores communiter *in cap. cum inferior de maior. & obed.*

9 Verum supradicta conclusio limitatur 1. in Canonico pœnitentiario, ac Thologo, qui non possunt optare aliam præbendam; quemadmodum neque alii Canonici possunt optare huiusmodi præbendas pœnitentiales, ac Theologales; quia in iis videtur electa industria personæ, *Nau. consil. 14. de Reb. Eccles. alien. Viuian. in prax. Iurispatr. p. 2. lib. 5. cap. 1. num. 114. Rota coram Andrea decis. 99. num. 2.* & censuit etiam Sacr. Congreg. apud *Farinac. dec. 268. & 269. part. 4. Diuers. & apud Garc. de Benefic. part. 5. cap. 4. num. 132. & seq. Barbos. de offic. & pot. Episcop. part. 3. alleg. 55. num. 35. & all. 56. num. 11.* non enim est eadem ratio de Pœnitentiario, seu Theologo, & aliis Canonicis; quia Canonicus, vt Canonicus simplex non habet successorem, & tamen illum habent Canonicus Penitentiarius, & Theologus, vt notat *Nauar. loco cit.* idem de Canonicis Doctoralibus, & Magistralibus dicit *Garc. d. par. 5. cap. 4. num. 135.*

Limitatur 2. in beneficiis apud Sedem Apostolicam vacantibus; in his enim præfata consuetudo locum non habet, *vt in dict. cap. vlt. de Consuet. in 6.* idem dicendum de aliis beneficiis reseruatis, vel ad eamdem Sedem Apostolicam deuolutis, *Ricc. in prax. p. 2. resol. 193.* quemadmodum neque habet locum in beneficiis Iurispatronatus *Viuian. loco cit. num. 115.* neque in beneficiis vacantibus ex causa permutationis, *glos. in dict. cap. vlt.* & est communis opinio, neque in resignatis ad fauorem certæ personæ, *Ricc. dicta resol. 193. Rot. coram Card. Caualer. decis. 116. num. 3.*

10 Obserua tamen, quod domus Canonicales, & alia membra similia distincta, seu separata à Canonicatu non cadunt sub reseruatione, seu affectione: & ideò optari possunt, etiamsi Canonicatus vacet in mense Apostolico, *Caputaq. dec. 281. p. 2. Garc. de Benefic. part. 5. cap. 1. num. 457. & alij apud Beltram. ad Greg. dec. 478. num. 6. Ricc. in Collect. dec. 3690. part. 8.* secus esset, si huiusmodi membra perpetuò, & inseparabiliter sint annexa præbendæ, seu Canonicatui, puta si tot exterent domus, seu alia similia membra temporalia, quot sunt Canonicatus, vt decisum referunt *Beltram. & Ricc. loc. cit.* Quare etiamsi in gratia Coadiutoriæ fiat mentio de omnibus iuribus, pertinentiis, annexis, & connexis, tamen ea cessante per obitum Canonici coadiuti, erit locus optioni in huiusmodi membris distinctis, & separatis a Canonicatu; quia illa verba intelliguntur de membris annexis non separari solitis, non autem de membri solitis obtineri ratione antianitatis, *Rota coram Card. Caualer. decis. 116. num. 2. & seq.*

Idem dicendum, si Papa aliquem prouideret de Canonicatu vna cum domo Canonicali; quia si adesset ibi huiusmodi consuetudo, adhuc primus Canonicus illam posset optare, vt probatur *ex eod. cap. vlt. de consuetud. in 6.* quia Papa non intendit derogare statutis, seu laudabili Ecclesiæ consuetudini, *cap. 1. de Constit. eod. lib. 6.* præsertim si in litteris adsit clausula, dummodò non sit alteri ius quæsitum, quæ non solum præseruat ius in re, sed etiam ius ad rem *Viuian. in praxi Iurispatr. p. 2. libr. 13. cap. 8. claus. 19. num. 73. & seq.* & alii, quamuis dicta clausula semper intelligatur, etiamsi non exprimatur *Sarnen. in Reg. de non toll. iur. quæs. quæst. 1.* & ideò licet in litteris Apostolicis fiat mentio de domo Canonicali, vel præsumitur, Papam cogitasse, quod domus esset de illa præbenda, *Rota coram Andr. dict. decis. 99. num. 4.* vel si Papa in suis litteris tolleret collationem, seu assignationem alteri factam, in dubio intelligitur de collatione, aut assignatione inualida, non autem de valida, nè tollatur ius quæsitum *Sarnen. dict. quæst. 1.* secus esset, quando ex littesis expresse constat, Papam voluisse huiusmodi consuetudini, seu statuto derogare, *cap. 1. de Constitut. in 6.* potest enim Papa iuri etiam quæsito in re præiudicare præsertim in beneficialibus, in quibus habet absolutam potestatem, *Sarnen. in dict. Reg. de non tollen. quæs. quæst. 1. versic. illud tamen Viuian. loco citat. part. 2. libr. 13. cap. 8. claus. 19. num. 75.*

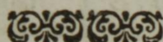
11 Obserua 2. quod si habens beneficium reseruatum optat aliud, dimissum spe-ctabit ad prouisionem Papæ ratione re-seruationis, seu affectionis: optatum au-
12 tem non erit reseruatum, nisi tempore optionis adhuc duret qualitas inductiua reseruationis, puta familiaritas, subcol-lectoria, Prothonotariatus &c. *Garc. de benef. p. 5. cap. 1. num. 340. Barbos. de offic. & potest. episcop. par. 3. allegat. 57. numero* 114. quod procedit, quando titulus mutatur: secus si mutetur tantum præbenda, & non titulus: quia tunc o-nus reseruationis transit ad portionem optatam, & dimissa remanet libera, idem *Garc. loco cit. num. 336. & seq.* vbi refert, ita resoluisse *Rota in Salamantina portionis* 15. *Octobris* 1584. *coram Vicecomite, & in eadem* 11. *Februar.* 1585.

13 Quæres, an si præbendam, vel domus optata vigore optionis Canonico anti-quiori non debeatur possit idem Cano-nicus regressum habere ad suam primam præbendam, seu domum Canonicalem? affirmatiuè respondeo *cum Viuian. in prax. Iurisp. d. p. 2. libr. 5. cap. 1. numer* 117. præsertim si de hoc protestetur; quod etiam probatur, quia si beneficium ali-cui permutatione collatum euincatur, poterit is permutatione etiam facta ad resignatum beneficium superioris aucto-ritate redire; *Rot. decisio. 3. de Rer. permut. in Nou.* quam refert *Barbos. d. par. 3. alleg. 69. num. 51.*

Finis Libri Tertij.

IO. CAROLI ANTONELLI
SAC. THEOL. AC I.V.D. VELITERNI
LIBER QVARTVS.

DE PRIVILEGIIS CLERICORVM.

TRIA sunt Clericorum priuilegia, quorum duo sunt priuilegia personæ, videlicet priuilegium fori, de quo habetur *in cap. 2. de for. compet.* & illud, quod habetur *in cap. si quis suadente 17. q. 4.* tertium priuilegium est rerum ab exactionibus laicorum, *vt not. gloss. in cap. vn. ver. omni priuilegio de Bigam. in 6. Euerard. cons. 42. in princ.* Quare de his in hoc libro breuiter disseremus.

SVMMARIVM.

1 *Qui gaudent priuilegio Canonis, gaudent etiam priuilegio fori, sed non è contra.*

2 *Priuilegium canonis concessum est Clericis, & Monachis.*

3 *Priuilegio canonis, & fori gaudent Clerici in Sacris, & in minoribus, ac prima tonsura constituti, etiam coniugati, qui cum vnicis, & virginibus contraxerunt.*

4 *An clerici excommunicati, irregulares, vel degradati gaudeant hoc priuilegio.*

5 *Hodie Clerici in minoribus, vel coniugati hoc priuilegio non gaudent, nisi in illis concurrant requisita per Concilium Tridentinum.*

6 *An Clerici in Sacris constituti, vel beneficium obtinentes gaudeant priuilegio Canonis, & fori, si habitum, & tonsuram non deferant.*

7 *Quid si obtineant præstimonium, vel pensionem.*

8 *Et quid si seruitium præstent alteri Ecclesiæ, quam illi, cui fuerunt per Episcopum adscripti.*

9 *Seruitium huiusmodi quale debeat esse.*

10 *An gaudeant supradicto priuilegio, si ad breue tempus habitum, & tonsuram deposuerint.*

11 *Clericus in minoribus compelli potest ad seruiendum in diuinis sub pena priuationis habitus clericalis.*

12 *Clerici coniugati quando gaudeant priuilegio fori in causis criminalibus, & ciuilibus.*

13 *An clerici coniugati teneantur ad datia, & gabellas.*

14 *Clerici coniugati vxore defuncta recu-*

CAP. I.

De Canonis, & fori priuilegio.

1 COmmunis est conclusio, quod qui gaudent priuilegio Canonis, regulariter gaudent etiam priuilegio fori; non autem è contra; quamuis enim priuilegium fori principaliter competat clericis, *vt in cap.2. de for. compet.* potest tamen intuitu Clericorum conuenire
2 etiam meris laicis, qui canonis priuilegio minimè gaudent, cum sit concessum personis tantum Deo dicatis, hoc est Clericis, & Monachis, *cap. si quis suadente 17. quæst. 4.* & tradunt Doctores, quos refert, & sequitur *Dian. par. 3. tract. 1. res. 69. & p. 5. tract. 1. res. 26. Bonacin. de censur. in part. disp. 2. q. 3. punct. 6. sect. 3. in princip. Lezan. in sum. qq. reg. tom. 2. c. 14. num. 39.* Quare hic nobis videndum est, quinam veniant ad hunc effectum nomine clericorum, & Monachorum.

3 Dico igitur primo, quod de iure communi priuilegio Canonis, & fori gaudent, tàm Clerici in sacris, quam in minoribus ordinibus, vel prima tonsura constituti etiam coniugati, qui cum vnicis, & virginibus contraxerunt, iuxta *cap. vnic. de Cleric. coniug. in 6. cap. cum contingat de ætat. & qual. cap. 2. vbi gloss. & DD. de for. compet. gloss. in dict. c. si quis suadente ver. in Clericum Syluest. in verb. excommunicatio 6. nu. 3. Bellet. in Disquis. cleric. tit. de Disciplin. cleric. §. 2. numer. 1. & seq.* & alii communiter, quod procedit
4 etiamsi essent excommunicati etiam vitandi, aut alia censura affecti, aut irregulares, vel degradati verbaliter, *Syluest. loco cit. num. 4. Nau. in man. cap. 27. nu. 79.* & alii quos refert, & sequitur *Bonacin. de censur. in part. dicta disp. 2. quæst. 3. pun. 6. sect. 3. nume. 4. & seq.* secus esset, si fuerint realiter degradati: quia tunc priuantur omni priuilegio clericali, *cap. degradatio de pœn. in 6.* & ideo amittunt priuilegium canonis, & fori, quia

quando

degradatio de pen. in 6. & ideò amittunt priuilegium canonis, & fori, quia quando iura priuant Clericum priuilegio clericali, priuant eum vtroque, *vt ex c.1.de vit.& hon.cler.cap.in audientia, & cap.contingit.2.de sentent. excommun.colligit Bellet. vbi supra tit. de fauor. cleric. person.§.7.num.2.*

5 Hodie verò Clerici in minoribus fori priuilegio non gaudent, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, aut clericalem habitum, & tonsuram deferentes alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inseruiant, vel in Seminario clericorum, aut in aliqua schola, seu vniuersitate de licentia Episcopi quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versentur; in Clericis verò coniugatis seruanda est dispositio, *cap.vnic.de Cleric.coniug.in 6.* dummodò alicuius ecclesiæ seruitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesiæ seruiant, vel ministrent, & clericali habitu, & tonsura vtantur, ex Concilio Tridentino *sess. 23. de reformat.cap.6.*

6 Obseruant autem Doctores, Clericos semper gaudere priuilegio canonis, & fori, etiamsi habitum, & tonsuram non deferant, si sint sacris ordinibus insigniti, quia Concilium loquitur tantum de constitutis in minoribus ordinibus, *Clar.in §.fin.quæst.36. versic. hæc autem Bellet.titul. de fauor. Cleric.person. §.8. num.7.* vel si habeant beneficium etiam sine redditibus, vel eius titulum, seu collationem etiam sine possessione: quia Concilium prædictas conditiones non requirit in Clerico beneficiato, sed in eo, qui nullum habet beneficium, ita Doctores, quos latè recenset *Barbos. de offic.& potestat.Episcop.part.2.alleg.12. num.6. & seq. Dian.part.1. tract.2. res. 29. & seq. Ricc.in prax.for.Eccles.part.1. res.338. & in Collect.decis.1610. parte 5.*

7 vbi dicit, hoc procedere etiam in obtinentibus præstimonium, quod datur in titulum perpetuum, & habet annexum aliquod obsequium spirituale: idemque de Clerico habente pensionem loco tituli beneficii, vel excedente 60. ducatos auri de Camera iuxta Constit.Sixti V.incip.*Pastoralis*,dicit *Cuch.lib.5.tit.8.nu.17 Bellet.tit.de fauor.cler.person.§.8.num.11* quos refert *Dia.p.1.tract.2.res.31.*vbi notat, quod tunc Clericus, vti Beneficiarius reputatur;& quod Clericus in minoribus habens pensionem, & incedens in habitu, & tonsura gaudeat priuilegio fori, censuit Sacr. Congreg. Concilii apud *Farin.decis.148.p.4.Diuers.* & apud *Barbos.p.3.alleg.57.nu.151.*

8 Obseruant 2. Clericum incedentem in habitu, & tonsura gaudere hoc priuilegio, etiamsi seruitium præstet alteri Ecclesiæ, quam illi, cui fuit per Episcopum adscriptus, vt censuit Sacr. Congr teste *Nouar.apud Ricc. in Collect. decisio. 2606.p.7.Dian.p.1.tract.2.resol.35.&p.4 tract.1.res.2.*

9 Obseruant 3. Concilium requirere frequentiam, & perseuerantiam in seruitii præstatione saltem pro maiori parte temporis,vt censuit Sacr. Congreg.apud *Dian.d.p.1.tract.2.res.35. Barbos. part.2. alleg. 12. num. 14.* vbi dicit, quod huiusmodi seruitium debet consistere in spiritualibus, non autem in temporalibus;& ideò si Clericus esset Notarius,vel Aduocatus, & seruiret Ecclesiæ circa respicientia suum officium, non gauderet fori priuilegio *Ricc.in prax.for.eccles.par. 3.res.309.*

10 Obseruant 4 Clericum huiusmodi priuilegium non amittere, si aliqua occasione habitum a se gestari solitum ad breue tempus deposuerit, vt censuit Sacr. Congreg.Concilii apud *Farin. decis.144. par.4. Diuers.*

11 Obseruant 5. Clericos in minoribus compelli posse ad seruiendum in diuinis sub pœna priuationis habitus Clericalis: censetur enim inutilis Clericus, qui Ecclesiæ seruire recusat, *vt d.Ricc. in praxi, vt supra part.3. resolution.315.* & alii.

12 Obseruant 6. Clericos coniugatos non bigamos gerentes habitum, & tonsuram, & inseruientes alicui Ecclesiæ iuxta Tridentinum *d.sess.23.cap.6.* gaudere priuilegio canonis, & fori non solum in causis criminalibus, sed etiam in ciuilibus, iuxta *text.in d.cap vn.de cleric.coniug.in 6.* & ita censuit Sacr. Congregatio *Controuer.iurisd. dict. præposita*, vt refert *Barbos.dict.par.2. alleg.12. num. 25.* vbi etiam citat *Lap.alleg.40. num.1. & al-*

*& alleg.*118.*num*.2. & ibi *Mandos.in addit.litt.A.Mart.de iurisd.part.4.casu* 153. *num.*1.*&* 15. *Car.de Grass.de effect.Cler. effect.*1.*num.*81. *Ciarlin.lib.*1.*cap.*53.*num.* 34. *Squillan.de priuil.cleric.cap.*7. *dub.*2. *num.*27. & alios, & est communis opinio, vt dicit *Ricc.in prax.for.Eccles.part.* 3. *resol.*113. *Dian.p.*1.*tractat.*2. *resol.*51. probatur *ex d.cap.vn. de Cleric.coniug.in* 6. ibi, vllatenus condemnari, hoc enim verbum totum negat, & vniuersaliter iurisdictionem Iudicis laici excludit: & ibi, trahi non posse criminaliter, aut ciuiliter ad iudicium sæculare: si enim Summus Pontifex voluisset, Clericum coniugatum gaudere priuilegio fori in causis tantum criminalibus, fuisset superfluum illud verbum, aut ciuiliter: quia prohibitus cognosci in causis criminalibus dicitur prohibitus siue agatur criminaliter, siue ciuiliter: præsertim quia *in cap.secundo, de for. compet.* generaliter prohibetur, nè Clerici coram laico Iudice conueniantur siue ciuiliter: siue criminaliter, & ideo *textus in dict. cap.vnic.* debet ita interpretari, vt minus quam possit, corrigat ius commune, vt rectè aduertit *Ricc. loco citat.* quidquid dicat *Vulpell. in Prax. Iudic.cap.*40. *num.* 7. & alii apud *Dian.dict.resol.*51. qui putant, Clericum coniugatum gaudere priuilegio fori tantum in criminalibus, non autem in ciuilibus.

13 Tenetur autem Clericus coniugatus ad datia, & gabellas; quia præter priuilegium fori, & canonis de eo iudicatur vti de laico, *d.c.vn.in fin.* & ibi *glo.in ver. in cæteris de Cleric.coniug.in* 6. *Abb. in cap.ex litteris num.*8.*&* 9. *de vit.& hon. Cleric. Guid. Pap.decisio*.83.*&* 383. *Vulp. in praxi Iudic.cap.*40.*num.*5. & alii communiter.

14 Vxore verò defuncta talis clericus recuperat omnia priuilegia Clericis non coniugatis concessa, dummodo incedat in habitu, & tonsura, *Syluest. in verb. excommunicatio* 6. *num.*4. *Ricc. in Prax. vt supra, part.*3. *resolut.*116. & alii apud *Bonac. de censur.in par.disput.*1. *qu.* 16. *sect.*1.*punct.*3. *numer.*4. *Barbos.dict. part.*2. *alleg.* 12. *numer.* 28. & communem dicit *Vulpel.in prax. Iudic. cap.* 40. *num.*9.

15 Secus esset, si quis officium Iudicis criminalis exerceret; quia cum tale officium sit contrarium clericatui, ita amittit priuilegia clericalia, vt ea etiam dimisso officio non recuperet, *Ricc.in prax. p.*3.*res.*313. vbi citat *Luc.à Penna in leg. nulli C.de Numerar.lib.*12.

16 In eodem Concilio Tridentino alius est casus, in quo Clericus in minoribus nullo gaudet priuilegio clericali, videlicet si occasione beneficii recepti, vel recipiendi non arctatus ad illos ordinatus fuerit vigore litterarum dimissoriarum Capituli sede vacante infra annum à die vacationis, *vt in session.*7. *de reformat. cap.*10.

17 Dico 2. quod nomine Monachorum gaudentium priuilegio canonis, & fori intelliguntur omnes Regulares vtriusq; sexus, *c.cum illorum c.de monialibus de sentent.excommun.* etiam bigami, quia *textus in cap.vn.de Bigamis in* 6. restringitur, vt loquatur de existentibus in minoribus, non autem de Monachis, & existentibus in Sacris, *Syluest. in ver. bigamus, quæst.*8. & hanc esse communem dicit *Bonacin. de Censur.in particip. disp.*2.*quæst.*3.*punct.*6.*sect.*3.*nu.*8. vbi citat *Sayr.lib.*3.*c.*27.*n.*32. *Molin.to.*4.*tract.* 3.*disp.*54. & alios, quod procedit etiam in Nouitiis, *c.religioso,§.quamuis de sent.excommun.in* 6.

18 Idem dicunt Doctores de equitibus, qui emittunt legitimè tria vota substantialia castitatis, paupertatis, & obedientiæ in manibus Superioris sub aliqua regula à Sede Apostolica approbata, quales sunt Milites Sancti Ioannis Hyerosolimitani, *Nauar.consil.*12.*num.*1. *de Regul.* vbi dicit hanc esse communem Canonistarum, & Theologorum sententiam; quales sunt etiam equites S. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ in Hispania, qui licèt verè, & strictè loquendo religiosi non sint, sunt tamen personæ Ecclesiasticæ, & seruantes tria vota suo modo, idem *Nau. cons.*10. *de Regul.* & alii apud *Bonacin.de Censur.in part. disp.*

19 1.*quæst.*16.*punct.*3.*num.*16. quod priuilegium ad huiusmodi ordinum militarium nouitios extendit *Ricc. in prax. for. Eccles.part.*4.*resol.*182. vbi refert, ita Sacra Congregationem declarasse, & ita

etiam

etiam tenent alij Doctores, quos refert, & sequitur *Barbos. dict. par. 2. alleg. 12. nu. 45. Dian. part. 5. tract. 1. resol. 18.* vbi addit, hoc procedere, etiamsi per multos annos huiusmodii nouitii remaneant in Nouitiatu; & ideo trahentes huiusmodi Nouitios ad forum laicale incurrunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini *Ricc. d. p. 4. res. 251. Dian. loco cit.* & alii communiter.

21 Secundò Tertiarii, qui assumpto habitu Religionis collegialiter viuunt, vel cum claustralibus habitant, eodem priuilegio gaudent, & exempti sunt à Iurisdictione ecclesiastici, & sæcularis Iudicis, ac subiiciuntur Iurisdictioni Prælatorum Regularium, vt cauetur in Constitutione 22. Leonis X. & censuit etiam Sacr. Congregatio Concilii, vt refert *Lezan. in summ. qq. reg. tom. 2. cap. 14. num. 27. & 28. & 39.* quamdiu enim ita viuunt censentur Religiosi, & personæ Ecclesiasticæ, ac Deo dicatæ, sicut censentur Nouitii, *Nauarr. in man. cap. 27. num. 79. Bonacin. de Censur. in part. disp. 1. quæst. 16. sect. 1. punct. 3. num. 17. & disp. 2. quæst. 3. punct. 6. sect. 3. nu. 10. Barbos. de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 12. nu. 41. Dian. par. 1 tract. 2. resol. 85.* idem priuilegium concessum est mulieribus Tertiariis, quæ virginalem seu cœlibem, aut castam vidualem expresso voto sub dicto habitu vitam traduxerint, etiamsi in consanguineorum, & affinium suorum, aut in propriis domibus, vel seorsum habitauerint, vt dicit Lezan. loco citat. vbi refert, ita declarasse Leonem X. ac Sacram Congregationem Concilii. An verò in prædictis Tertiariis huiusmodi qualitates concurrant, Ordinarii loci est iudicium, vt resoluit Sacra Congregat. Episc. & Reg. teste *Lauor. var. elucubr. tit. secundo, cap. 11. numer. 103.*

Secus dicendum de aliis Tertiariis, qui separatim viuunt, ac de mulieribus sine tali voto vitam ducentibus, etiamsi habitum proprium Tertiariorum, seu tertii Ordinis deferant; tunc enim huiusmodi priuilegio non fruuntur, quinimmò ad onera, quæ laicis incumbunt, perferenda tenentur, & in foro sæculari coram Iudicibus sæcularibus conueniri possunt, ex Constitutione Leonis X. quam refert *Lezan. dict. cap. 14. nu. 27.*

22 Tertiò hoc priuilegium Canonis, & fori ad homines, qui assumpto habitu religioso adhibentur ad seruitia, & obsequia monialium, & ad quærendas pro ipsis eleemosynas, extendit *Bonacin. locis citat. Dian. par. 4. tract. 1. res. 31.* idemque de aliis laicis, qui incedunt in habitu clericali, & inseruiunt Congregationi Presbyterorum gregatim viuentium instar Religiosorum sub certo superiore, dicit *Ricc. in prax. for. Eccles. par. 2 resol. 419.*

23 Quarto eodem priuilegio gaudent Oblati, qui se, & bona sua in totum tradiderunt Religioni, *Mart. de Iurisd. p. 4. casu 113. num. 37. Sorb. in verb. Oblati fratrum*, & alii apud *Barbos. d. alleg. 12. num. 39.* dummodo mutato habitu viuant, vt regulares, siue sub regula, *Syluest. in verb. excommunicatio 6. num. 3. Bellet. in Disquis. cleric. tit. de Discipl. cleric. §. 2. num. 19. Bonac. d. disput. 1. qu. 16. sect. 1. pun. 3. n. 12. Dian. p. 4. tra. 1. resol. 31. Ricc. in prax. p. 2. res. 419. Vulp. in praxi iudic. cap. 17. numer. 4. & cap. 41. num. 54.* vbi dicit, quod deferre debent habitum ipsius Religionis, vel saltem illius coloris, vt à sæcularibus distinguantur.

24 Quinto eadem priuilegio fruuntur Eremitæ, qui sub speciali obedientia Episcopi, vel alterius Prælati ex voto, vel pacto alicui Ecclesiæ, vel Eremitorio, aut loco sacro deputati deseruiunt, vel in communitate, vel separatim; tunc enim censentur personæ Ecclesiastiuæ etiamsi tria vota substantialia Religionis non emittant, *Nauar. in man. cap. 27. nu. 79. Bonacin. de Censur. in part. disp. 1. qu. 16. sect. 1. punct. 3. num. 18. Ricc. in prax. p. 2. res. 149. Lezan. in Sum. qq. reg. to. 2. c. 7. nu. 5. 6. & 7.*

25 Ex dictis inferunt Doctores: quod si Clericus, vel Nouitius committat delictum tempore clericatus, vel Nouitiatus, & post illud commissum ducat vxorem, puniendus est à Iudice Ecclesiastico, non autem à sæculari; quia tempus delicti attenditur, quo tempore subiiciebatur foro Ecclesiastico,

Grammat.dec. 10. *num.*3. *Vulp. in Prax. iudic.cap.*38.*nu.*2. *Genuenſ.in Prax. Archiep.cap.*8.*num.*1.*Ricc.in Collect. deciſio.* 1864.*par.*5.

26 Inferunt 2. quod Clerici, qui reperiuntur in poſſeſſione alicuius beneficii, vel communi opinione pro Clericis habentur, vel propter diuturnam habitus delationem, vel propter ſeruitium alicui Eccleſiæ à ſe vti clericis præſtitum ſtatim ſunt remittendi ad Eccleſiaſticum Iudicem ita vt opus non ſit probare clericatum ante remiſſionem, quia tunc clerici præſumuntur, *cap.ſi Iudex de ſent. excomm.in* 6.*Ricc.in Prax. Remiſſion.delinquen.quæſt.*44.

27 Obſerua tamen, quod Iudex Eccleſiaſticus ex proceſſu per iudicem laicum compilato non poteſt clericum condemnare, cum factus fuerit à non competenti Iudice *l.fin. Cod.ſi a non comp.Iud.* ſed debet fieri nouus proceſſus, *Clar.in §.fin.quæſt.*36.*in fin. Guid.Pap. deciſ.*202. *num.*9. & *deciſ.*419. *num.*1. niſi proceſſus fuerit formatus contra Clericum, qui dimiſerat habitum, & tonſuram, iuxta *capit.ſi Iudex verſic.non ſic autem de ſent. excommun.in* 6. vel ſi probationes, & teſtes de nouo recipi non poſſent, vt quia teſtes eſſent abſentes, vel mortui: tunc enim talis proceſſus probaret, & valeret contra clericum, vt dicunt Doctores apud *Vulpel.in prax.iudic.cap.*43. *num.*21.

28 Inferunt 3. quod ſi quis patrato delictum ſtatum clericalem, ſeu religioſum aſſumat, non poteſt à laica poteſtate puniri; tum quia mutato perſonæ ſtatu mutatur etiam forum; tum quia Iudex laicus non habet poteſtatem in clericos, *cap.*2. vbi Doctores communiter *de for. compet.* niſi ſtatum clericalem in fraudem aſſumat; tunc enim, quamuis non poſſit à Iudice laico corporaliter puniri, pecuniaria tamen pęna, vel confiſcatione bonorum mulctari poteſt, & ſic remanet ſubditus ratione cauſæ, & bonorum, non autem reſpectu perſonæ, *vt dict.Clar.dict.§.fin.quæſt.*36.*ver. ſæpe numero contingit*, *Boſſ. in tit.de pęn. num.*38. *Vulp.in prax.iudic.cap.*38.*num.*7 qui dicunt, hanc eſſe communem ſententiam, & alii apud *Bellet. titul.*3. §.4. *num.*3. & apud *Loccatell. de Quæſt. iudic. inſpect.*5.*num.*137. quorum ſententia procedere poteſt, quando quis habitum clericalem aſſumpſit non animo perſiſtendi in ſtatu Clericali, & Deo inſeruiendi, ſed hac ſola intentione, vt euitet forum ſæculare, vt inquit *Bonac. de legib.diſp.*10.*quæſt.*2.*punct.*1.§.1.*nu.*15 & tunc fraus huiuſmodi debet probari per allegantem coram Iudice Eccleſiaſtico, iuxta *cap.ſi Iudex de ſent. excom. in* 6.

Secus eſſet, ſi quis occaſione delicti perpetrati mouetur ad aſſumendum habitum animo ſeruiendi Deo, & ſimul vitandi forum ſæculare: hoc enim caſu non poſſet Iudex laicus neque quoad bona contra talem Clericum procedere, etiamſi ſtatim patrato delicto clericalem ſtatum aſſumpſerit; tum quia talis delinquens non dicitur propriè habitum in fraudem fori ſuſcipere, ſed potius vti iure ſuo; tum quia confugiens ad Eccleſiam poſt delictum etiam animo vitandi forum ſæculare, gaudet immunitate: tum etiam quia exempta perſona clerici non poteſt in rebus moleſtari, nè per vnam viam concedatur, quod per aliam negatur, ita *Genuenſ.in Prax.Archiep.cap.*8.*num.*2.& 3.*Dian.part.prima, tract.*2.*reſol.*27.& *part.*3.*tract.*1.*reſol.*33. *Bonaccin.loco citat.* & ita cenſuit Sacra Congregatio apud *Farinac.deciſ.*165.*p.*4 *Diuerſ.* Vndè omnis præſumptio fraudis ceſsaret, ſi talis delinquens Ordines Sacros ſuſceperit, vel profeſſionem fecerit in aliqua Religione approbata: tunc enim Iudex ſæcularis eſſet incompetens etiam, quoad bona, vt fatetur etiam Vulp. qui communem dicit *dict. cap.*38. *numer.*8. vbi citat *Feder. de Sen. conſ.*97. *Iaſ.in leg.cum quædam puella, ff. de Iuriſd. omn.Iud.Farinac. tit. de Inquiſ. quæſt.*8. *num.*106. quia in tali caſu conſtaret de animo permanendi in clericatu; immò ſufficeret, ſi delinquens in Religionem ingrediatur, etiamſi profeſſionem adhuc non emiſerit, *Mart. de Iuriſd.p.*4.*centur.*2.*caſu* 121.*à nu.*22.*vſq; ad fin.* quem refert *Dian. part.*3. *tract.*1. *reſol.*33.

29 Hic etiam fit, vt fideiuſſor de repræſentando liberetur à fideiuſſione, ſi

Prin-

Principalis postea assumat clericatum ità vt non teneatur eum amplius repræsentare: tum quia mutauit statum: tum etiam quia non potest illum repræsentare; quia Clericus est exemptus à Iudice sæculari *arg. l. sed & si quis ff. si quis caution. l. si decesserit ff. Qui satisd. cog.* secus si fideiussor promisit soluere quidquid fuerit iudicatum, quia tunc etiamsi Principalis fiat Clericus, fideiussor non liberatur, sed tenetur ad promissa, quamuis enim Principalis mutauerit statum, potest tamen fideiussor adimplere quæ promisit *arg. l. si verò, vbi Bart. ff. Qui satisd. cog. l. 1. C. de fideiuss.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus in minoribus constitutus incedens sine habitu, & tonsura quando amittat priuilegium fori.*

2 *Item quando Clericus in minoribus, vel in sacris constitutus amittat priuilegium canonis.*

Quæ dicantur enormia delicta, ibidem.

3 *Clericus Beneficiatus, vel in sacris constitutus incedens sine habitu, & tonsura quando amittat priuilegium fori.*

CAP. II.

An incedens sine habitu, & tonsura amittat absq; alia monitione priuilegiũ canonis, & fori.

1 COmmunis est opinio, quod Clericus in minoribus ordinibus, aut prima tonsura constitutus incedens sine habitu, & tonsura, absque alia monitione amittat priuilegium fori, ac foro laicali subdatur ex Concilio Tridentino *sess. 23. de ref. cap. 6.* propter dictionem nisi, ibi positam, quæ excipit *l. actione C. de transact.* ità censuit Sacr. Congregatio, vt refert *Bellett. dit. de fauor. Cleric. person. §. 8. num. 6. vers. propterea Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2. pun. 1. §. 4. numer. 16. Ricc. in prax. for. ecclef. par. 3. res. 476. & p. 4. res. 237. Nau. cons. fin. nu. 6. de Priuileg.* & alii apud *Dian. par. 1. tr. 2. res. 34.* idem de Clerico coniugato dicit Sylu. in *ver. excommunicatio 6. nu. 3. in fin. Vulp. in Prax. iudic. cap. 40. num. 6.* quia priuatio hęc non imponitur ob delictum, sed ob defectum conditionis requisitæ ad gaudendum priuilegio clericali.

Obseruant tamen Doctores, quod requiritur tanta perseuerantia in dimissione habitus, ac tonsuræ clericalis, vt publicè existimetur laicus *cap. si iudex de sent. excom. in 6. Prosp. de Augustin. in addit. ad Quarant. in ver. habitus clericalis vers. prænarrata constitutio Barbos. de offic. & pot. episc. p. 2. all. 12. num. 20.* puta si per annum habitum, & tonsuram dimiserit, vt dicit *Ricc. in prax. for. eccles. par. 2. res. 172.* potest autem Episcopus præscribere tempus, infra quod clericus incedendo absque habitu, & tonsura dicatur perseuerasse: ità vt publicè æstimetur laicus, quia quoties tempus non reperitur à iure præfixum, vel limitatum, potest à Iudice limitari, vel ampliari eius arbitrio iuxta *c. de causis*, vbi Doctores *de offic. deleg.*

Ex quo obseruant 2. Clericum solitum deferre tonsuram, & vestes clericales non amittere fori priuilegium, etiamsi absque tonsura, & habitu capiatur *Prosp. de August. loco cit.* & decisum refert *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 12. num. 20:* & ideò clericum, qui per mensem ante delictum ecclesiæ inseruiuit, & habitum, & tonsuram detulit, fori priuilegio gaudere, resoluit *Dian. par. 1. tr. 2. res. 35. Ricc. in Collect. dec. 1610. par. 5.* quod eo magis procederet, si ex iusta causa timoris, vel propter paupertatem, aut aliud legitimum impedimentum tonsuram, ac vestes clericales non deferat *Clar. in §. fin. q. 36. vers. quæro nunc*, & alii, quos refert, & sequitur *Bonacin. loco cit. §. 4. num. 17.*

2 Obseruant 3. Concilium *d. sess. 23. cap. 3.* loqui tantum de priuilegio fori; & ideò Clericus non habens requisita Concilii non amitteret priuilegium canonis, vt declarauit Sac. Congregatio teste *Bellett. tit. de fauor. cleric. person. §. 8. num. 19. Vulp. in prax. iudic. cap. 41. num. 11. Ricc. in prax. for. eccles. par. 1. resol. 541.* nisi totaliter dimiserit vestes clericales ità vt omninò incedat vt laicus, ac ter moni-

monitus habitum clericalem non resumat iuxta *cap. in audientia de sent. excom. clem. 1. de vit. & hon. cleric.* & ideò percutiens clericum incedentem sine habitu, & tonsura, non tamen monitum ad habitum, & tonsuram suscipiendum, incurrit in excommunicationem *dicti canonis si quis suadente 17. q. 4. Ricc. in Prax. p. 4 res. 237. Dian. par. 1 tr. 2. res. 35.* dummodò percutiens sciat, eum esse clericum, secus si probabiliter ignorauerit, *vt d. Riccius loco cit.*

Verum si clericus dimisso habitu, & tonsura enormitatibus se immisceat, tunc priuilegium canonis amittit absque alia monitione, *vt d. glos. in cap. perpendimus de sent. excom. Bellett. tit. de fauor. cleric. can. §. 5. nu. 41. & seq.* & communem dicit *Nau. cap. 27. num. 81. Dian. par. 1. tr. 2. res. 130. vers. vel posset*, & alii apud *Barbos. in d. cap. perpendimus*, vbi addit, quod tunc Clericus dicitur se immiscere in enormitatibus, quando facit seditionem, prælia, aggressiones, & huiusmodi in populo: quamuis aliter id explicet *Ricc. in prax. for. eccles. par. 2. res. 172.* qui putat, ea dici in hac materia enormia delicta, per quæ delinques incurrit infamiam, vt in *cap. infames 3. q. 7.* ex sententia tamen omnium in tali casu præcedere debet declaratoria super huiusmodi criminis enormitate, alias clericus non intelligitur priuatus priuilegio clericali *cap. cum secundum de Hæret. in 6. & post Felin. & Diaz. dicit Clar. §. fin. qu. 36. vers. sed quæritur, quibus adde Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2. pun. 1. §. 1. n. 5. in fin.*

3 Obseruant 4. Clericum beneficiatum, vel in sacris constitutum incedentem sine habitu, & tonsura non amittere priuilegium fori, nisi præcesserit trina monitio iuxta *cap. fin. de vit. & honest. cleric. cap. in audientia, & cap. contingit. de sent. excom.* quia Concilium *loco cit.* nihil innouauit quoad Clericos in sacris constitutos, vel beneficium obtinentes, sed tantum loquitur de clerico in minoribus, vel prima tonsura initiato, ità *Bonacin. d. disput. 10. q. 2. pun. 1. §. 4. num. 16. vers. si verò Bellett. tit. de fauos. cleric. person. § 8. numer. 7. vers. distinguendum Ricc. in Prax. for. eccles. par. 3. res. 310. Dian. par. 1. tr. 2. res. 29.* quod procedit, etiamsi tonsura, atque habitu clericali dimisso se se enormibus delictis immisceat *capit. cum non ab homine de Iud. Nau. cons. fin. de Priuil. Barbos. d. par. 3. all. 12. num. 23. vers. sed supradicta*, & alij plures apud *Bellett. d. tit. de fauor. cleric. person. §. 7. num. 3. de fauor. cler. canon. §. 2. nu. 43. Dian. par. 1. tr. 2. res. 24. 52. & 130.* nec posset Iudex laicus propter quodcunque etiam enormissimum crimen post trinam monitionem huiusmodi clericum beneficiatum, aut constitutum in sacris punire, nisi prius à Iudice ecclesiastico fuerit degradatus, ac traditus Curiæ sæculari *cap. vt fama de sent. excom. & hoc fatentur omnes*, vt dicit *Clar. in d. §. fin. q. 36. vers. scias autem*, vel nisi talis esset incorrigibilis seruata forma *c. cum non ab homine de Iud.* videlicet quod primò fuerit depositus propter crimen, secundò quod propter incorrigibilitatem fuerit excommunicatus: tertiò anathematizatus: tunc enim si adhuc perseuerauerit in contumacia, efficitur de foro sæculari etiam absque alia degradatione, ac traditione *Farinac. de Inquis. quæst. 8. numer. 51. Boss. in tit. de for compet. num. 133.* vbi dicit, quod forma dicti textus rarò practicatur, & ità etiam tenent alii apud *Vulp. in prax. iudic. cap. 43. num. 24.* & communem dicit *Clar. d. q. 36. vers. dixi etiam*, & tunc puniri potest talis clericus etiam iuxta dispositionem iuris ciuilis *cap. ad falsariorum de Crimin. fals. Clar. q. 36. vers. sed an Iudex sæcularis Farin. qu. crim. q. 8. nu. 48.* & alii apud *Bonac. de legib. disp. 10. q. 2. pun. 1. §. 1. vers. limita tamen primo.*

SVMMARIVM.

1 *Famuli, familiares, & coloni partiarij Episcoporum gaudent priuilegio fori.*
2 *Quid si dietim seruiant.*
3 *Eodem priuilegio gaudent ministri Curiæ Episcopalis, vt Fiscales, Notarij, Nuncij, satellites, custodes, carcerum, & similes.*
4 *Item famuli Episcoporum titularium.*
5 *Item familia Vicarij Episcopi.*
6 *Item famuli aliorum Prælatorum habentium territorium, & iura episcopalia.*
7 *Item familiares Inquisitorum.*

8 Sen-

8 *Sententia Loccatelli reprobatur.*
9 *Familiares Episcoporum fori priuilegio gaudent in omnibus delictis.*
10 *Quando famuli familiarium Episcopi gaudeant priuilegio fori.*
11 *Famuli, seu serui ecclesiarum vel Hospitalium eodem priuilegio gaudent.*
12 *Item pueri seruientes ecclesiæ in missis celebrandis.*
13 *Item Clerici, vel Diaconi, quos in Regno Neapolitano vocant saluaticos.*
14 *Quando huiusmodi Clerici, seu Diaconi ab eorum officio possint remoueri.*

CAP. III.

An familia Episcopi gaudeat priuilegio fori.

1 COmmunis est Doctorum sententia, quod famuli, familiares, & coloni partiarii Episcoporum pro tempore seruitii gaudent priuilegio fori tam in causis ciuilibus, quam criminalibus, etiamsi sint meri laici ità vt coram Iudice ecclesiastico conueniri, & ab eo puniri tantum debeant, *vt tradunt omnes in cap. fin. de offic. Archid. Abb. in cap. 2. num. 6. de for. compet. Bursat. cons. 25. per tot. lib. 1. Caryc. dec. 12. num. 1. Clar. §. fin. q. 35. vers. quæro numquid Boss. in tit. de for. compet. num. 127.* & ità declarauit Sac. Congreg. super *controuers. iurisdict.* vt refert *Sperell. dec. 42. num. 21. Loccatell. de quæst. Iudic. inspect. 5. num. 140. & seq.* dummodò seruiant personæ Episcopi per ali-
2 quod tempus considerabile, secus si dietim, vt dicit *Menoch. de Arbitr. Iud. lib. 2. cas. 562. num. 14. Vulp. in prax. Iudic. for. eccles. c. 41. num. 50. Gratian. discept. 341. num. 4.*
3 Amplia 1. vt eodem priuilegio gaudeant ministri Curiæ Episcopalis, quales sunt Fiscales, Notarii, Nuncii, satellites, Custodes carcerum, & similes etiam in delictis extra officium commissis *Barbos. de offic. & pot. Episc p. 3. all. 107. num. 9. & seq. Ricc. in collect. dec. 2658. par. 7. & in prax. for. eccles. par. 1. res. 481.* & censuit etiam Sac. Congregatio approbante summo Pontifice Paulo V. vt refert *Dian. par. 5. tr. 1. res. 1.* quod procedit etiam de iure communi: quia officialis & minister sub illo Magistratu, & Præside conuenitur, ad cuius prouidentiam, & iudicium illius pertinet ministerium *l. 2. C. de offic. Magistr. milit. Lucas à Penna in Rubr. C. de Apparit. Præf. Vrb. lib. 12.*
4 Amplia 2. in famulis Episcoporum titularium, qui similiter ab ordinario loci, vbi degunt, puniri, & coram eo conueniri debent vt declarauit Sac. Congregatio teste *Dian. d. par. 5. tr. 1. res. 25.*
5 Amplia 3. in familia Vicarij Episcopi *Ricc. in prax. for. eccles. p. 1. res. 481. & in collect. dec. 2658. p. 7.*
6 Amplia 4. in famulis aliorum Prælatorum habentium territorium, & iura Episcopalia cum potestate iurisdictionis *Ciarlin. contr. forens. cap. 20. à nu. 26.* quem refert, & sequitur *Dian. d. parte 5. tr. 1. resol. 25.*
7 Amplia 5. in familiaribus inquisitorum, qui ab eisdem inquisitoribus poniuntur *Gratian. discept. 341. num. 11.* & alii; exceptis reis criminis læsæ maiestatis, Rebellionis vel seditionis publicæ: item delinquentibus contra litteras securitatis à Principe concessas, contrauenientibus mandato regio, Proditoribus, Raptoribus mulierum, publicis latronibus, effractoribus ecclesiarum, & monasteriorum, incendiarijs, contemnentibus, & resistentibus regio Iudici, delinquentibus in eorum officio seculari, inquisitis de nefando crimine, vel alia maiora crimina committentibus, pro quibus à suo Iudice ecclesiastico essent tradendi Curię seculari: tunc enim si laici sint, non gaudent priuilegio fori secundùm Doctores, quos refert, & sequitur *Loccatel. de quæst. Iu-*
8 *dic. insp. 5. nu. 142. & seq.* vbi addit, quod etiam Episcoporum familiares in dictis casibus fori priuilegium amittunt: sed contrarium colligitur *ex tex. in d. cap. fin. de offic. Archid.* qui simpliciter, & indistinctè loquitur; Vnde familiares Episcoporum fori priuilegio gaudere in omnibus delictis, rectiùs sentiunt alii Doctores apud *Dian. p. 4. tract. 1. res. 30.* vbi refert, ità etiam declarasse Sacram Congregationem, quibus adde *Calcan. cons. 71. num. 4. Nig. in extrau. vnic. num. 89. de vit. & hon. cleric. Ioan. de Mont. Sperell.*

rell. inter conſ. Calcan.72. qui loquitur in delictis enormibus, & enormiſſimis, pro vt illos refert *Stephan. Gratian. diſcept.* 341. *num.* 5. *& ſeq.* & ità ſentiunt omnes Doctores, qui indiſtinctè concedunt priuilegium fori familiaribus Epiſcoporum tam in ciuilibus, quam in criminalibus cauſis *Oltrad.conſ.*293.*numer.*5. *Marant. de ordin. Iudic.p.*4.*diſt.*11. *num.* 4. *Capyc. dec.*12.*num.*1.*Theſaur. dec.* 22. *num.* 6.& communem dicit *Clar.in* §.*fin.q.*35. *verſ. Quæro nunquid Sbrozz. de Vicar. Epiſcop. lib.* 2. *quæſtion.* 146. & alii permulti apud *Barboſ. in d. capit. fin. de offic. Archid. Bellett. tit. de fauor. cleric. real.* §. 1. *num.* 13.

10 Amplia 6. in famulis familiarium Epiſcopi, qui expenſis eiuſdem Epiſcopi aluntur: iſti enim dicuntur familiares Epiſcopi, vt dicunt Doctores apud *Barboſ. de offic. & pot. Epiſc. parte* 2. *alleg.* 5.*numero* 7. quicquid dicat *Vulp. d. capit.*41. *numero* 50.

11 Amplia 7. etiam in famulis, ſeu ſeruis eccleſiarum, quales ſunt laici alicui eccleſiæ ſeruitio ab Epiſcopo aſcripti *c.continua* 11. *q.* 1. *c. eccleſiarum ſeruos* 12. *q.* 2. *Bellett. tit. de fauor. cler. perſon.* §. 2. *numero* 2. quales ſunt etiam perſonæ deputatę ab ordinario ad aliquod Hoſpitale eiuſdem Epiſcopi auctoritate erectum *Valaſc.conſult.* 105. *num.* 32. *Carol. de Graſſ. eff.* 1.
12 *n.* 117. quos refert *Barboſ.d. par.* 2.*alleg.* 12. *num.* 40. ac pueri ſeruientes eccleſiæ in miſſis celebrandis *gloſ. in ver. minores, & DD. in cap.* 2. *de for. compet.* Vnde
13 etiam in Regno Neapolitano Clerici, vel Diaconi, quos vocant ſaluaticos, licèt nullum habeant ordinem, nec habitum clericalem deferant, tamen quia ſunt principaliter aſcripti eccleſiæ ſeruitio, gaudent fori priuilegio, & immunitate ab oneribus perſonalibus durante eorum ſeruitio, vt declarauit Sac. Congregatio approbante Greg.XV. 10. *Kal.Junij* 1623. vt refert *Ricc. in prax. for.eccl.p.*4.*reſ.*230.
14 qui ibidem *reſ.* 227. dicit huiuſmodi clericos non poſſe remoueri abſque legitima cauſa; quemadmodum ſi Abbas abſque cauſa remoueret Monachum à Prioratu manuali, poſſet idem Monachus implorare officium Superioris, nè remoueatur *arg. cap. ad hæc*, vbi Doctores *de offic. Vicar.*poſſent autem remoueri, ſi eſſent criminoſi, aut male conditionis, & famæ, vel ſi per ſeipſos non inſeruirent, aut excederent numerum præſcriptum *in d. decreto Sac. Congregationis*, ex quo in Cathedralibus, ſeu Superioribus eccleſiis aſſumi poſſunt ad ſummum quatuor: in collegiatis, vel parochialibus duo: in aliis verò eccleſiis in quibus diuina celebrantur, ſi Epiſcopo videbitur, vnus.

Obſeruat tamen idem *Ricc. in prax. vt ſupra par.* 4. *reſ.*231. quod licèt criminoſi eligi non poſſint ad huiuſmodi eccleſiarum ſeruitium ità prohibente ſacra Congregatione in dicto decreto: nihilominus ſufficeret, ſi tempore electionis non eſſent amplius criminoſi, puta ſi tunc eſſent emendati, & abſoluti: quia ſufficit, quod qualitas requiſita in actu adſit de tempore actus celebrati *l. Melaſſ. de Alim. & cibar. legat.*

SVMMARIVM.

1 *Serui perpetui Clericorum gaudent priuilegio fori.*
2 *Item vxor Presbyteri Græci.*
3 *Quando vxor Clerici latini gaudeat d. priuilegio.*
4 *Filij legitimi Clericorum viuente patre fruuntur eodem priuilegio.*
5 *An Famuli temporales, vel conductitij Clericorum gaudeant priuilegio fori.*

CAP. IV.

Vtrum Familia Clerici gaudeant priuilegio fori.

1 DIco primò, ſeruos perpetuos, vt mancipia, gaudere priuilegio fori iuxta *gloſ. in cap. clericum* 11. *q.* 1. *Bellet. in Diſquiſ. cleric. tit. de fauor. cler. real.* §. 1. *n.* 12. *Gratian. diſcept.* 341. *nu.* 1. *Menoch. de Arbitr. Iud. lib.* 2. *caſ.*562. *num.* 3. *Theſaur. dec.* 22. *num.* 5. *Capyc. deciſ.* 12. *num.* 2. etiamſi eſſent Mauri, Turcæ, & à catholica eccleſia alieni, vt dicunt Doctores, quos refert, & ſequitur *Dian. par.*3. *tr.*1.*reſ* 47.
2 Dico 2. eodem fori priuilegio gaudere vxo-

vxorem Presbyteri Græci *l. 2. C. de Episc. & cler. Gratian. loco cit. Felin. in c. 2. de for. compet.* & vxorem Clerici latini in minoribus constituti *glos. in cap. eos qui 32. dist. & in cap. clericum 1. 11. q. 1. Bald. in l. 1. nu. 1. & seq. C. de Episc. & Cler. Carauit. super Rub. mag. Cur. rit. 46. n. 31.* & alii apud *Dian. par. 3. tr. 1. res. 45.* dummomodò in viro concurrant conditiones requisitæ per Concilium Tridentinum *sess. 23. de ref. cap. 6. & per c. vnic. de Cler. coniug. in 6.* alias secus esset, quia tunc nec clericus ipse huiusmodi priuilegio gauderet *Abb. in cap. 2. nu. 7. & seq. de for. compet.* vbi etiam dicit, fori priuilegio in omnibus gaudere vxorem diuisam a Clerico promoto ad sacros, quæ vouit continentiam *iuxta cap. cum sis de Conuers. coniug.* & ratio est, quia vxor ratione matrimonij sortitur forum viri *l. fin. C. de Incol. lib. 10.* quod procedit etiam mortuo viro, donec alteri nubat: quia dum vita vidualis durat, censetur in eodem matrimonio esse, *vt ex l. filij §. 1. ff. ad municip. colligit Bellett. d. tit. de fauor. cleric. real. §. 1. in fin.*

4 Dico 3 filios legitimos clericorum viuente Patre gaudere eodem priuilegio fori, ac exemptione gabellarum; quia Pater, & filius vna, & eadem persona reputantur *l. 2 C. de Episc. & Cler. l. fin. C. de Impub. Decian. in tract. crim. lib. 4. ca. 9. num. 49. Car. de Gras. eff. 1. num. 189. Nouar. in Quæst. forens. par. 1. q. 98. num. 2. Squillan. de Priuil. Cleric. cap. 7. dub. 2. n. 35. & cap. 8. dub. 1. num. 13.* quos refert *Dian. par. 3. tr. 1. res. 6.*

Difficultas est, an famuli temporales, vel conductitii clericorum gaudeant hoc priuilegio? in qua alii absolutè affirmant, priuilegium fori Clerici concessum extédi, immò comprehendere eorum seruos, famulos, & colonos, qui mercede promissa ad tempus seruiunt, ità tenet *glos. in cap. eos qui 32. dist. & in c. iudicatum 89. dist. & in cap. clericum 1. 11. q. 1. & in cap. generaliter §. nouarum 16. quæst. 1. Bald. in l. 1. num. 5. & in l. 2. num. 5. C. de Episc. & Cler. Paul. de Castr. & Alberic. in l. si quis C. vbi caus. fisc. vel diuin. dom. Ias. in l. cum quædam num. 17. ff. de Iurisd. om. Iud. Rebuff. de Priuil. Scholar. priuil. 166. n. 1. & seq. & hanc sententiam esse in iure veriorem testatur Carauit. super Rit. magn. Cur. rit. 46. num. 27. vers. & contraria procedunt Thesaur. dec. 22. numer. 4.*

Probatur 1. *ex l. 2. C. de Episc. & Cler.* vbi exemptio à muneribus publicis Clericis concessa non solum ad vxores, & filios, sed etiam ad famulos extenditur; Vnde etiam priuilegium concessum Hospitali ad Hospitalarios extendit *Oldrad. cons. 11.*

Probatur 2. quia priuilegium immunitatis concessum Doctoribus *in l. Medicos C. de Profess. & med. lib. 10.* extenditur etiam ad seruos, famulos, & colonos ipsorum Doctorum, vt dicit *Menoch. de Arbitr. Iud. lib. 2. cas 562. numero 63.* & priuilegium electionis fori, & alia priuilegia scholaribus concessa etiam eorum famulis, & nuncijs conceduntur *auth. habita C. Ne fil. pro Patr.* Vnde neque exerceri possunt represaliæ contra Scholarium nuncios, *vt d. Bar. in tract. de Represal. q. 7. princ. nu. 7. ad sextum*, & restitutio in integrum, quę militibus conceditur, etiam militum medico datur *l. inter eos ff. Quib. ex caus. maior.*

Probatur 3. tum ex *c. continua 11. q. 1.* vbi priuilegium fori concessum Clericis, etiam eorum famulis concedi videtur, ibi, *vel eorum, qui ecclesiæ necessitatibus seruiunt*; tum etiam quia priuilegium debet extendi ad personas accessorias, sine quibus priuilegium inutile remaneret *cap. licèt de priuil. in 6. l. 2. ff. de vsu, & habit.* Vnde nulla videtur esse differentia inter seruos perpetuos, & ad tempus; quia pro eo tempore etiam famuli, & serui temporales sunt quid accessorium ad ipsos Dominos, qui sine eis stare nequeunt: & ideò priuilegium ad eos durante seruitii tempore extendit debet, nè à clericorum ministerio abstrahantur *Bald. in l. 1. nu. 1. & 5. & ibidem Alberic. num. 4. C. de Episc. & Cler.* & ità etiam tenet Narbona apud *Dian. p. 3. tr. 1. resol. 47.*

Alii absolutè negant, huiusmodi seruos, & colonos Clericorum gaudere priuilegio fori, ità *Natt. cons. 576. numero 3. tom. 3.* vbi dicit hanc esse veriorem *Iul. Clar. in Pract. crimin. §. fin. q. 35. vers. quæro numquid Bellett. tit. de fauor. cleric. real.*

real. §. 1. num. 12. Vulp. in Prax. iudic. cap. 41. nu. 50. Capyc. dec. 12. num. 2. & hanc esse magis communem dicit *Thesaur. dec. 22.* num. 1. vbi etiam testatur, ità in praxi seruari, & ità etiam tenent alii apud *Loccatell. de quæst. Iudic. insp. 5. num. 140.* & ratio est, quia priuilegia sunt stricti iuris, & ideò non debent extendi *reg. priuilegium de Reg. iur. in 6.* p ęsertim cum hoc priuilegium fori sit personale, vt dicit *glos. in capitolo vn. ver. omni priuilegio de Bigam. in 6. Euerard. cons. 42. in princ.*

Alij verò sentiunt, huiusmodi famulos tunc fori priuilegio gaudere, quando alias clerici notabile damnum, seu detrimentum paterentur, puta si eorum famuli domesticam curam gererent, aut haberent generalem ecclesiæ administrationem, hoc enim casu tales famuli non nisi magno cum Clericorum incommodo extra forum ecclesiasticum trahi possunt *glos. in ca. indicatum 89. distinct. Felin. in capit. 2. num. 2. vers. tene istam conclusionem de for. compet. Oldrad. cons. 11. Lucas à Penna in Rubr. de Apparit. Præf. Vrb. n. 2. Menoch. de Arbitr. Iud. lib. 2. cas. 562. Dian. par. 3. tr. 1. res. 47. vers. non desunt,* vbi citat *Squillant. de Priuil. cler. capit. 7. dub. 2. nu. 57. Carol. de Grass. de effect. cler. eff. 1. nu.* 150. & alios: nec dissentit *Abb. in cap. 2. num. 6. de for. comp. Thesaur. d. dec. 22. num. 7. vers. fallit quarto:* quibus adde *Surd. cons. 304. num. 11. & 12. lib.* 3. vbi dicit, quod laicus Iudex non potest colonos, & conductores ecclesiæ criminaliter vexare, quando sine eis ecclesia non gauderet rebus suis, nec frui posset suo priuilegio, & hanc sententiam tenet etiam *Gratian. discept. 340. num. 4. 5. &* 15. atque ità conciliari possunt supradictę opiniones contrariæ.

SVMMARIVM.

1 *Munera ciuilia alia sunt patrimonialia, vel realia, alia personalia, alia mixta.*
2 *Quando Clerici teneantur ad onera realia.*
3 *An Clerici teneantur ad soluenda tributa.*
4 *Et an teneantur ad decimas prædiales.*
5 *Clerici non tenentur ad onera ex aliqua necessitate imposita, & illa in totum, vel ex parte cessante remouenda, vel minuenda.*
6 *Quoad Immunitatis priuilegium eodem iure censeri debent bona clericorum, & ecclesiæ.*
7 *Eadem immunitate gaudent bona Clerico ab extraneo donata, vt ad sacros ordines promoueri posset.*
8 *Clerici à muneribus personalibus sunt exempti.*
Quæ dicantur munera personalia, ibidem.
9 *Clerici non tenentur ad onera mixta.*
10 *Clerici non tenentur ad Collectas.*
11 *Forenses neque ad onera personalia, neque ad mixta tenentur, nisi adsit consuetudo in contrarium.*
12 *Mutata persona mutatur conditio rei.*
13 *Bartoli cautela reprobatur.*
14 *Portio collectarum, quæ pro bonis in ecclesiasticos translatis erat soluenda, accrescit cæteris in eodem loco æstimatis.*
15 *Quid si immunitas non de iure, sed priuilegio Principis, vel consuetudine alicui competat.*
16 *Quam pœnam incurrat imponens Clericis collectas, vel eas exigens.*
17 *Etiam Clerici in minoribus, vel prima tonsura initiati gaudent hac exemptione.*
18 *Quid si non habeant requisita Concilij Tridentini, vel si habitum assumpserint in fraudem collectarum.*
19 *Eodem priuilegio fruuntur Regulares etiam Nouitij, equites Hyerosolimitani, ac S. Iacobi, Calatrauæ, & aliæ personæ ecclesiasticæ, ac Deo dicatæ.*
20 *An clericus coniugatus sit exemptus à collectis, & gabellis.*
21 *An clericus, cui legata, vel vendita fuit res cum onere soluendi collectas, teneatur illas soluere.*
22 *Quid si Princeps imponat collectam Vassallis suis pro feudis, & locis, quæ ab eo tenent.*
23 *An Clericus succedens in bonis huiusmodi onere affectis, teneatur soluere collectas præteritas.*
24 *Clerici regulariter non tenentur contribuere in expensis, quæ fiunt in refectione murorum Ciuitatis, viarum: & pontium:*

CAP. V.

An Clerici exempti ſint à muneribus ciuilibus ſeu publicis.

1 MVnerum ciuilium triplex eſt diuiſio, quædam enim patrimonialia, ſeu realia dicuntur, quædam perſonalia ſunt, alia mixta, *vt in l. vlt. ff. de muner. & honor.* realia dicuntur, quæ ipſis fundis infixa ſunt: perſonalia, quæ præſtantur à perſona propter perſonam: mixta verò ea ſunt, quæ debentur à perſona propter rem *Bald. in l. omnes numer 4. & 5. C. ſin. cenſ. vel. reliq. &c.* His præmiſſis.

2 Dico 1. clericos teneri ad onera realia, dummodò ſint certa perpetua, & inuariabilia, ac bonis propter bona, non autem propter perſonas impoſita, ità *Abb. in cap. ex litteris num. 12. de Vit. & hon. Cleric. Ferrett. conſ. 167. num. 11. Euerard. conſ. 42. in princ. Franc. de Aret. conſ. 132. ſub num. 1. verſ. reſtat ergo videre Ruin. conſ. 117. numer. 9. vol. 4. Vulp. in Prax. iudic. cap. 17. num. 13. Ricc. in prax. for. eccleſ. par. 3. reſ. 130. & 134. & in collect. dec. 504. par. 3.* & communem dicit *Bellett. in Diſquiſ. cleric. tit. de exempt. cleric. & eorundem honor. à muner. publ. §. 3. per tot. Bonacin. de Contract. diſp. 2. q. 9. pun. 2. num. 2. Rot. dec. 42. num. 11. & ſeq. par. 4. in Recent.* & ideò tenentur ad
3 ſoluenda tributa, quia tributa ſunt onera merè patrimonialia, & præſtantur ex re propter rem *c. ſi tributum 11. q. 1. ca. tributum 23. q. 8. Bart. in l. reſcripto §. fin. num. 1. & 2. ff. de muner. & honor. Bald. in l. omnes num. 4. C. ſin. cenſ. vel reliq. &c.*
4 quemadmodum etiam tenentur ad decimas prædiales, ad quas tenentur etiam Regulares ſpeciale priuilegium non habentes *cap. commiſſum ex de Decim. cap. fin. §. cæterum eod. tit. in 6. Monet. de Decim. cap. 5. q. 1. nu. 18. & ſeq.*

5 Secus dicendum eſt de oneribus ex aliqua neceſſitate impoſitis, & illa in totum, vel ex parte ceſſante remouenda, vel minuenda; ad hæc enim neque eccleſia neque Clerici tenentur *Azor. inſtit. mor. p. 1. lib. 5. cap. 13. quæſt. 1. Gutier. pp. qq. lib. 1. quæſt. 3. in fin. Leo. in theſ. for. eccleſ. p. 1. cap. 14. nu. 28. Vulp. d. c. 17. n. 13. Ruin. conſ. 111. nu. 12. vol. 5. Rota in Brunduſina Gabelle 13. Februarij 1604. coram Penia*, quam refert *Ricc. in prax. for. eccleſ. part. 3. reſolut. 134.* & eſt communis opinio; eodem quippe iure cenſeri debent
6 bona clericorum, & eccleſiarum quoad immunitatis priuilegium *cap. non minus, & cap. aduerſus de Imm. Eccleſ. ca. quamquam de cenſib. in 6. & conſtat etiam ex Bulla Cenæ Domini can. 18.* præſertim ſi ad eorum titulum Clericus fuerit ordinatus, *gloſ. fin. in cap. Epiſcopus de Præben. Felin. in cap. eccleſia Sanctæ Mariæ nu. 10.*

num. 10. vbi etiam *Dec. num.*71. *de Constit. Bellett. loco cit.* §.5. *num.*9. *Dian. parte* 1. *tract.* 2. *res.* 40. quod procedit etiam in
7 rebus Clerico donatis ab extraneo, vt ad sacros ordines promoueri posset, vt tradunt Doctores, quos refert, & sequitur *Barbos. in cap. non minus nu.* 4. *de immun. eccles.*

8 Dico 2. Clericos etiam de iure ciuili à muneribus personalibus esse exemptos, vt constat *ex l.* 1. & 2. *C. de Episc. & Cler.* & ideò non tenentur ad onera, quæ imponuntur pro salario Prætoris, Medici, Magistri Grammaticæ, satellitum cæterorumque officialium, neque ad taxam salis: quia hæc sunt munera personalia, quæ imponuntur per capita subditorum non habito respectu ad patrimonium *Boss. in tit. de princip. num.* 100. *Ruin. cons.* 111. *nu.*12. *vers. nec etiam to.*5. *Alexand. cons.*68. *num.*3. *Bursat. cons.* 16. *num.* 31. *vol.*1.

9 Dico 3. Clericos neque teneri ad onera mixta *l.*1. & *Auth. item nulla communitas C. de Episc. & Cler. d. cap. non minus & cap. aduersus vbi Doctores omnes ex de immun. eccles. ca.*1. *eod. tit. in* 6. *cap. quamquam de censib. in* 6. vbi dicitur, quod clerici de iure diuino ab huiusmodi exactionibus sunt immunes *clem. præsenti eod. tit. de Censib. & constat etiam ex Bulla Cœnæ Domini can.* 18. Vnde non valeret consuetudo in contrarium *c. fin. de consuet. Bellett. vbi sup.* §. 1. *num.* 11. *Berous cons.*32. *nu.*17. *vol.*1.

10 Ex quo infertur 1. quod Clerici non tenentur ad collecta: quia collectæ imponuntur personis pro rebus: & ideò non subditis imponi nequeunt *d. auth. item nulla communitas Bart. in l. rescripto* §. *fin. num.*4. *ff. de muner. & honor. & cons.*180. *n.*3. *vol.* 1. & alii apud *Bellett. d. tit. de exempt. cleric. & eorumd. bon. &c.* §. 5. etiamsi certæ sint, & determinatæ, siue perpetuæ, & impositæ ex ordinatione Principis: quia ex hoc non tollitur, quin fuerint impositę personis pro rebus *Ruin. cons.*117. *num.*4. & 9. *vol.* 4. & *cons.* 111. *n.* 12. *vol.*5. *Franc. Aretin. cons.*132. *num.* 1. *vers. sed tamen non obstante Gabr. commun. conclus. lib.* 6. *tit. de iur. immun. concl.*2. *num.*3. *Euerard. cons.* 42. *in princip. Io: de Neuizan. cons.*66. *num.* 16. *Bursat. cons.* 16. *num.* 31. *vol.* 1.

11 Ità etiam, quia forenses subditi non sunt, nec ad onera personalia, neque ad mixta tenentur nisi adesset consuetudo legitimè præscripta *Bart. in d. l. rescripto* §. *fin. num.*4. & *in l. vnic. C. de Aur. coronar. lib.*10. *Franc. Aretin. cons.* 132. *sub num.*1. *Io. de Neuizan. d. cons.* 66. *num.* 16. *Curt. Iun. cons.*60. *num.* 1. & *seq. par.* 1. *Euerard. cons.* 42. *colum.*5. *Bursat. cons.* 16. *num.*31. *lib.* 1. *Gabr. d. lib.*6. *tit. de iur. Immun. conc.*2. *nu.* 1. & *seq. Alexan. cons.*68. *num.*12. *lib.*2.

12 Quare corruit huiusmodi onus, vbi bona vel per successionem, donationem, emptionem, seu alium quemcumque titulum perueniunt ad ecclesiasticum: mutata enim persona mutatur etiam conditio rei *c nouerint* 10. *q.* 1. *Abb. in cap. ex litteris num.* 12. *de Vit. & hon. cleric. Barbos. in cap. non minus nu.* 4. *de Immun. eccles. Bero. cons.*31. *nu.* 15. & *seq. li.* 1. *Ferrett. cons.* 167. *num.* 11. *Gutier. pp. qq. lib.* 1. *q.*3. *in fin. Purpurat. cons.* 582. *num.*11. *Guid. Pap. dec.* 382. *Bellett. loco cit.* §.3. *n.* 5. quod procedit, etiamsi Clericus emat bona in æstimo Ciuitatis posita, & collectis per pactum generaliter obligata *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 3. *res.* 130. qui de communi testatur; vel si ex statuto loci caueatur, quod omnia prædia sita in territorio statuentium sint tributaria, & affecta onere tributorum pro collectis de cætero imponendis; quia neque tunc ab vniuersitate sæculari poterunt ecclesiæ, vel clerici collectari pro prædijs, seu bonis, quæ postea ad ecclesias, seu clericos peruenerint: quicquid dicat *Bart. in d.*
13 *l. rescripto* §. *sciendum ff. de muner. & honor. qui in hoc communiter reprobatur*, vt dicit *Syluan. cons.* 9. *num.*29. & *cons.* 32. *num.* 11. *Abb. in cap. fin. num.* 13. *de Vit. & hon. cler. Thesaur. dec.* 234. *numero* 5. *Guid. Pap. decis.* 381. *Azor. tom.*1. *Instit. mor. lib.*5 *c.*13. *in princip. Ricc. in prax. p.* 3. *res.* 133. *Rota in d. Brundusina coram Penia*, huiusmodi enim statuta irrita sunt & nulla per *l. priuilegia*, & *auth. cassa C. de sacros. eccles.* cum non liceat obliquè, ac per indirectum quicquam contra ecclesiasticam libertatem introducere *Azor. loco cit.* & alii communiter.

14 Quare tunc portio collectarum, quæ pro

pro bonis in ecclesiasticos translatis erat soluenda, accrescit cæteris in eodem loco æstimatis, & sic in damnum vniuersitatis, ad quam spectat integram collectam soluere *Aretin. cons.* 132. *ante n.* 2. *Bero. cons.* 150. *sub nu.* 36. *vol.* 3. hoc tamen damnum resarcitur, quando bona clericorum ex legitimo titulo deueniunt ad laicos; tunc enim subiiciuntur oneribus communibus, cum amplius ad clericos non pertineant *Syluan. cons.* 9. *numero* 5. *add. ad Thesaur. dec.* 119. *vers. cæterum,* quia mutata persona priuilegium propter personam concessum extinguitur *l.* 1. *C. de Impo. lucrat. descript. Sperell. decis.* 35. *num.* 32.

15 Secus esset, si immunitas non de iure, sed priuilegio Principis, vel consuetudine ità obseruata alicui competit: quia in tali casu cedere debet in damnum ipsius Principis; & ideò tantò minus debet soluere vniuersitas de eo, quod debet, quantum importat rata Immunitatis prædictæ *glos. in clem.* 1. *de Censib. Ricc. in Collect. dec.* 3109. *par.* 7.

16 Imponentes verò Clericis huiusmodi collectas, siue alia onera, vel illa iam imposita exigentes etiam à spontè dantibus incidunt in censuras, & pœnas bullæ Cœnæ *can.* 18. *Bellett. in tit. de exempt. cleric. & eorumd. bon. à muner. publ.* §. 1. *n.* 5. *&* §. 2. *nu.* 11. *Ricc. in prax. p.* 2. *res.* 183. *Bonacin. de Censur. in part. disp.* 1. *q.* 19. *pun.* 1. *n.* 1. *& seq.* & alij recentiores communiter, secus si in impositione collectarum nulla facta esset mentio clericorum, & exactores indistinctè exigerent tam à clericis quam a laicis; tunc enim tantum inciderent in excommunicationem contentam *in cap. quamquam de censib. in* 6. quę non est reseruata, *vt dicit, Nauar. in man. c.* 27. *nu.* 61. *&* 128. *& cons.* 6. *num.* 8. *de censib. Quarant. in ver. Vectigal. vers. vt autem,* & ideò quilibet Sacerdos approbatus præuia satisfactione potest absoluere *cap. nuper de sent. excom.*

17 Hac autem exemptione gaudent tam clerici Beneficiati, & in sacris constituti, quam prima tonsura, vel minoribus ordinibus insigniti *Guid. Pap. dec.* 83. *Dian. parte* 4. *tr.* 1. *resol.* 32. etiamsi non habeant
18 requisita concilii *sess.* 23. *de ref. c.* 6. quia ibi Concilium solum abstulit priuilegium fori, non autem cætera priuilegia Clericis competentia de iure communi, vt declarauit Sacr. Congregatio teste *Dian. parte* 1. *tr.* 2. *resol.* 37. *Ricc. in Prax. for. eccles. parte* 4. *res.* 459. *Garc. de Benef. par.* 2. *capit.* 3. *numero* 5. *fin.* ex quo infert *Ricc. loco citato Dian. vbi supra res.* 44. quod etiamsi Clerici non habeant animum permanendi in Clericatu, vel habitum assumpserint in fraudem collectarum, adhuc à collectis essent immunes. Immò addit idem *Ricc. in prax. vt supra par.* 3. *res.* 129. quod neque hæreditas iacens Clerici potest collectari; quia dum hæreditas iacet, persona Clerici fingitur viuere; & ideò durat priuilegium.

19 Eodem priuilegio fruuntur Regulares tam professi, quam nouitij; item Equites Hyerosolimitani, ac S. Iacobi, Calatrauæ, & aliæ personæ ecclesiasticæ, ac Deo dicatæ *Barbos. in c. aduersus de Immunit. eccles. & de offic. & pot. Episc. par.* 2. *alleg.* 13. *num.* 14. *Dian. par.* 1. *tr.* 2. *res.* 38. *&* 50. *Ricc. in Prax. par.* 3. *resol.* 132. *& par.* 4. *res.* 174. & alij.

20 Supradictam tamen conclusionem limitant Doctores in Clerico coniugato, qui ad gabellas, & collectas tenetur *ex ca. vn. de Cler. coniug. in* 6.

21 Limitant 2. si Clerico legata fuerit res cum onere soluendi collectas; quia hoc etiam casu tenetur soluere, vel remdimittere *Felin. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ numero* 77. *de constit. Azor. tom.* 1. *Instit. mor. lib.* 5. *cap.* 13. *vers. secundo sciendum Ricc. in Prax. par.* 3. *res.* 133. *Mart. de Iurisd. par.* 4. *cas.* 14. *in fin. Vulp. in Prax. iudic. cap.* 17. *num.* 14. idem dicendum; quando res venditur clerico cum tali onere: quia tunc onus istud habetur loco prætij, & ecclesia potest in se assumere hoc onus: dummodo non sit personale, ad quod ecclesia, & Clerici nullo casu compelli possunt *Carol. de Grass. eff.* 3. *numero* 275. *& seq.* vnusquisque enim rei suæ moderator est, & potest in ea imponere onera sibi benè visa *l. in re mandata C. mandat.* neque libertas ecclesiæ in tali casu læditur; quia ecclesia non est immunis à contractibus, sed tunc læderetur, quando bona ecclesiarum, vel clericorum per statuta, seu leges laicorum Principum huiusmodi oneribus subijcerentur

Mart. vt supra par. 4. *caſ.* 14. *num.* 7.

22 Limitant 3. quando Princeps imponit collectam vaſſallis ſui pro feudis, & locis, quæ ab eo tenent; tunc enim ſi Clericus ab eo feuda, aut loca teneat, pro illis teneretur ſoluere collectam *Ricc. vbi ſupra d.p.3.reſ.*133. *Sbrozz.lib.2.qu.* 26. *numero* 25. *Barboſ. in cap. verum. num.* 5. *de for. comp.*

23 Addit *Ricc. loco cit. d. reſ.*133. *Vulp. in prax. Iudic. cap.* 17. *num.* 19. *Theſaur. dec.* 234. *num.* 8. quod Clericus ſuccedens in bonis huiuſmodi onere affectis tenetur ſoluere collectas præteritas, vel rem dimittere.

24 Infertur 2. quod regulariter Clerici non tenentur contribuere in expenſis, quæ fiunt in refectione murorum Ciuitatis, viarum, & pontium, quia hæc etiam onera imponuntur perſonis pro rebus; nullo enim iure cauetur, fundos, ſeu bona ad huiuſmodi onera eſſe obligata *Abb. in cap. non minus num.* 18. *verſus fin. de Immun. eccleſ. latè Bellett. d. tit. de exempt. cle. & eorumdem bonor. &c. §.* 2. *num.* 1. *& ſeq. Bart. in l. ad Instructiones C. de Sacroſ. Eccleſ. Barboſ. de offic. & pot. Epiſc. p.* 2. *all.* 13. *num.* 6. *Dian. par.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 39. ità etiam quando in parlamenti prębetur aliquod donatiuum Principibus ſęcularibus pro cuſtodia Regni, reparatione Pontium turrium, &c. non tenentur ad illud ſoluendum Regulares, aut alii eccleſiaſtici *Lezan. in Summ. qq. Reg. to.* 1. *cap.* 11. *num.* 26. & alii plures apud *Dian. par.* 1. *tr.* 3. *reſ.* 22.

25 Contrarium tenent alij apud *Caualcan. dec.* 44. *nu.* 100. *par.* 1. qui putant Clericos teneri ad onera, & expenſas, quotieſcunque tractatur de cauſa concernente communem vtilitatem Clericorum, & laicorum.

Sed hæc opinio intelligenda eſt concurrentibus infraſcriptis conditionibus; quarum prima eſt, vt adſit communis vtilitas, vel neceſſitas: ſecunda, quod onus ſit tale, vt ad illud ſubſtinendum facultates laicorum non ſufficiant: tertia, vt conſentiat totus clerus ſimul cum Epiſcopo, quarta vt prius conſulatur Romanus Pontifex; quinta vt Clerici ab Epiſcopo, non autem à miniſtris laicis ad huiuſmodi onera compellantur *cap. non minus, & cap. aduerſus*, & ibi DD. communiter *de Immun. eccleſ.* ſexta, vt onus ſit reale, vt deciſum refert *Barboſ. d. parte* 2. *alleg.* 13. *numero* 7.

26 Obſeruant tamen Doctores, ad hoc requiri neceſſitatem præciſam, cui aliter nec prouideri, nec occurrit poſſit, niſi Clerici cum laicis contribuant *Barboſ. in d. cap. non minus num.* 6. *Caualcan. d. par.* 1. *dec.* 44. *num.* 100. vbi dicit, quod cauſa debet eſſe vrgens, & neceſſaria immediatè, non mediatè *Rot. in d. Brunduſina Gabellæ* 13. *Febr.* 1604. *coram Penia*.

27 Obſeruant 2. Eccleſiam, & Clericos ſolum teneri in ſubſidium, hoc eſt quando facultates Principis, & laicorum non eſſent per ſe ſufficientes: & tunc ad illud reſiduum tenerentur Clerici pro eorum rata, nec ſufficeret, quod opus concerneret publicam vtilitatem, & etiam ipſius eccleſiæ, vel Clerici *Abb. in d. cap. non minus num.* 18. *Bero. conſ.* 31. *num.* 13. *lib.* 1. *Dian. par.* 5. *tr.* 1. *reſ.* 11. *Caualcan. d. dec.* 44. *num.* 100. tunc autem laicorum facultates non ſufficere cenſendum eſt, quando laici propter gabellam imponendam cogerentur ſe eis priuare, quę quotannis ſibi neceſſaria eſſent ad viuendum ſecundum conuenientiam ſui ſtatus, vt *d. Megal. apud Dian. p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 134. *& p.* 5. *tr.* 1. *reſ.* 11.

28 Obſeruant 3. ità requiri conſenſum totius cleri, vt non ſufficiat conſenſus Epiſcopi cum Capitulo; quia quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari *Bero. d. conſ.* 31. *nu.* 13. *lib.* 1. *Bellett. loco cit.* §. 2. *num.* 10. *Dian. d. par.* 5. *tr.* 1. *reſ.* 11. *Rota in d. Brunduſina coram Penia*, verum ſi Clerici in caſu vrgentis neceſſitatis conſenſum præſtare nolint, ſufficeret conſenſus Epiſcopi; & Princeps, ſeu Populus in tali euentu poterit officium ſuperioris eccleſiaſticis implorare, vt clericos ad collectam ſoluendam compellat *Barboſ. in d. cap. non minus numer.* 6. vbi citat *Menoch. conſ.* 800. *num.* 15. *Bellett. d. §.* 2. *num.* 9 *Surd. conſ.* 301. *num.* 67. *Carol. de Graſſ. de effect. Cler. eff.* 3. *num.* 241.

29 Obſeruant 4. quod ſi tanta eſſet neceſſitas, vt ſine periculo, aut ſcandalo ad ſummum Pontificem recurri non poſſit, tunc ſufficeret conſenſus Epiſcopi, &

Cleri

Cleri *Vulp. in prax. iudic. cap. 17. numero 12.* & alij permulti apud *Dian. par. 1. tr. 2. res. 133. & par. 5. tr. 1. res. 11.* vbi etiam notat, quod hæc necessitas contingere potest in exactione, quæ ad vnum actum, vel ad breue tempus fit: nam si longiori tempore sit duratura, necessariò consulendus erit Summus Pontifex ad huiusmodi oneris continuationem.

30 Obseruant 5. Clericos in hoc casu teneri ex vi directiua rationis, non autem vi coactiua *Abb. in d. cap. non minus num. 18. de Immun. eccles. Purpurat. cons. 335. vol. 1. & cons. 485. vol. 2. Bellet. d. §. 2. num. 3.* naturalis enim ratio omnes ligat, vt *d. S. Tho. 1. 2. q. 95. ar. 2.* Vnde ecclesia, &

31 Clerici tenentur etiam reficere, seu raparare viam ante domus suas *Purpurat. d. cons. 335. num. 2. Bart.* & alii communiter *in d. l. ad instructiones C. de Sacros. Eccles. Dian. parte 1. tr. 2. res. 76. Vulp. in Prax.*

32 *iudic. cap. 18. numero 7.* item tenentur soluere mercedem saltuario, siue Campario, qui custodit agros tam laicorum, quam ecclesiæ *Bursat. cons. 42. num. 15. vol. 1. Vulp. in prax. iudic. cap. 17. nu. 11.* vbi citat *Natt. cons. 311. numero 1. & cons. 280. numero 6. lib. 2. Castrens. cons. 424. lib. 2. Carol. de Grass. eff. 3. numer. 371. & seq.* & alios, & communem dicit *Bellett. tit. de exempt. cleric. & eor. bon. &c. §. 6.* vbi *nu. 6.* addit: quod tenentur etiam ad solutionem onerum pro medico communitatis, si eius opera vti voluerint, vel vsi fuerint; hæc enim appellari non possunt onera, sed potius mercede saltuarij, & Medici, ad quas omnes tenentur de iure diuino iuxta illud, dignus est operarius mercede sua *cap. 1. de sepult. clem. 2. §. verum eodem tit. in 6.* in his tamen, & aliis similibus casibus cogendi sunt ab Episcopo vt *d. Vulp. d. cap. 18. num. 7.* & alii communiter.

33 Ità etiam si Clerici mittunt animalia ad pascua communitatis, cogi possunt ad soluendam, mercedem, prout alii, *Purpurat. cons. 324. nu. 10. lib. 1. Ricc. in Prax.*

34 *for. eccles. par. 3. res. 133.* quemadmodum tenentur etiam pro damno dato ab eorum animalibus, *Ricc. in Collect. dec. 165.*

35 Si verò pascua essent communia ciuibus, non posset Vniuersitas prohibere, nè clericorum animalia ibi pascantur; quia etiam Clerici sunt ciues *Paul. de Castr. cons. 257. vol. 2. Soccin. Iun. cons. 80. Bertr. cons. 92. p. 3.* quos refert *Vulp. d. cap. 18. numer. 11. & 12.* vbi id extendit non solum ad Clericos originarios, sed etiam ad alienigenas, qui habent ibi beneficium curatum, aut residentiam requirens; quia tunc sortiuntur domicilium iuxta *l. ciues C. de Incol. lib. 10.*

36 Infertur 3. quod clerici non tenentur ad militum hospitationem, aut alimoniam, neque ad alia onera bellica non obstante quauis consuetudine; hæc enim sunt onera mixta *cap. 1. vbi Abb. numer. 4. de immun. eccles. idem Abb. in cap. non minus num. 17. eod. tit. Bart. in repet. l. placet in fin. C. de Sacros. eccles. Natt. cons. 409. nu. 3. & seq. to. 2. Riminald. sen. cons. 740. nu. 12. vol. 4. Bellett. d. tit. de exempt. cleric. & eor. bon. à muner. publ. §. 7. nu. 1.* idem dicendum est de gabellis, & aliis similibus oneribus *clem. præsenti vbi DD. de censib. Euerard. cons. 42. in princ. Azor. instit. mor. par. 2. lib. 9. cap. 11. vers. in dubium vocatur.*

37 Hæc autem immunitas hospitandi milites extenditur etiam ad clericorum familiam, fratres, aliosque coniunctos simul habitantes cum ipsis Clericis latè *Car. de Grass. eff. 3. nu. 122. Surd. cons. 301. nu. 80. vol. 3. Sperell. dec. 41. num. 77. Ricc. in prax. for. eccles. par. 3. res. 28. Dian. par. 4. tract. 1. resol. 32.* quemadmodum immunitas à munere hospitij, & ab alijs muneribus publicis concessa Doctori ad eius fratres, & familiam extenditur *Car. de Grass. loco cit. nu. 125. Dian. vbi supra, & alij per l. Medicos C. de profess. & Med. li. 10.* cuius dispositio procedit, etiamsi talis Doctor actu non legat, cum textus indistinctè loquatur *Guid. Pap. decis. 88.* & ibi *Add. litt. E.* quamuis contrarium teneat *Ricc. in Collect. decis. 3109. par. 7.*

38 Ità etiam fratres, inter quos est Clericus, habentes patrimonium indiuisum non tenentur soluere collectam, seu gabellas, quia socius consequitur immunitatem ab oneribus concessam suo Consocio *glos. in l. fin. C. de mun. & honor. lib. 10. Cephal. Cons. 661. num. 78. lib. 5. Surd. cons. 301. n. 80. to. 3.* Vnde maior habens

rem communem cum minore ratione connexitatis ex illius persona gaudet restitutione in integrum *glos. in l.vn. C.si in commun. eademq; caus. &c. Odd. de restit. in integ. q.46. ar.4. ver. in contrarium*, vbi dicit, hanc esse magis communem *Cephal. cons.661. nu. 76. lib.5.*

39 Hinc etiam fit, vt si laicus habeat rem communem cum ecclesia, non erit locus præscriptioni, nisi tantum temporis effluxerit, quantum ad rem ecclesiæ prescribendam requiritur *Ias. in l. emancipati nu. 17. C. de Collat. Viu. dec.521. num.19. Natt. cons.590. num. 17. tom. 3. Surd. cons. 301. nu. 83. vol. 3.* neque laici ligantur statutis laicorum respectu iuris indiuidui, quod habent cum clericis *Aret. cons.25. sub nu. 3. vers. circa secundum Car. de Grass. eff.2. num. 55.*

40 Verum quia Clericus gaudere debet immunitate pro ea tantum parte, quæ ad illum spectat, vt *d. Car. de Grass. eff.3. nu. 186. Couar. pp. qq. cap. 34. nu. 2.* ideò Iudex ecclesiasticus ex officio cogere potest laicos ad diuidendum bona, vt sciri possit, quota sit portio, pro qua collect. est soluenda *l. 2. C. Quan. & quib. quarta pars specul. in rubr. de cler. coniug. numer. 13. Mart. de iurisd. p. 4. cas. 12.* sed ante factam diuisionem nemo soluere tenetur, neque facta diuisione tenentur ad onera præterita, sed tantum ad futura *Natt. cons.1. num.10. & 11. tom. 1.*

41 Vltimò notandum est, quod etiam clerico absente tales coniuncti, & familiares, quos ipse Clericus in sua domo alere consueuit, & eis teneretur, si presens esset, alimenta præstare, huiusmodi immunitate à collectis, & gabellis frui debent *Ricc. in prax. for. eccles. par. 2. res. 329.* & ità decisum per regiam audientiam Apuleæ refert *Vulp. in Prax. iudic. cap. 17. n. 3.* vbi etiam dicit, quod Camera summariè consueuit expedire prouisiones ad fauorem clericorum non solum pro familia, sed etiam pro omnibus, & quibuscunque colentibus prædia eorum.

42 Hæc autem cognitio, an priuilegium Clerici extendatur ad eius familiares, seu coniunctos, spectat tantum ad Iudicem ecclesiasticum, vt *d. Ricc. in prax. vt supra parte 2. res. 393.* vbi etiam obseruat, quod quando emergit aliquod dubium circa priuilegium clericorum, recurrendum est semper ad Iudicem ecclesiasticum.

SVMMARIVM.

1 *Clericus Negotiator regulariter non excusatur à solutione gabella, limitatur num. 2. & seq.*

CAP. VI.

Vtrum Clericus Negotiator teneatur soluere gabellam.

1 Clericus negociator non excusatur à solutione gabellæ *clem. præsenti vbi glos. ver. non negotiandi de Censib. capit. quamquam vers. quas non causa negotiandi eod. tit. in 6.* Vnde tenetur ad omnium vectigalium solutionem non secus ac laicus *Natt. cons. 139. num. 4. vol. 1. Car. de Grass. de effectib. Cleric. eff. 3. numer. 176. Bursat. cons. 42. num. 8. & 9. vol. 1.* & alij communiter, ità etiam si fiscus aliquid adduci faciat gratia negotiandi, ad gabellas tenetur *l. vniuersi C. de Vectigal. Roland. cons.61. num.23. vol.4.*

Dicitur autem negotiator, qui aliquid emit, vt vendat absque mutatione, eius *Nau. in man. cap.27. num.128.* & ad hunc effectum requiruntur plures actus, ità vt non sufficiat semel tantum emere, vel vendere, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Ep. pa. 2. all.13. num. 11.*

2 Hęc tamen conclusio limitatur primò, vt non habeat locum in rebus, quæ in clericorum, & eorum familiæ vsum vehuntur, pro quibus ad pedagiorum, seu vectigalium solutionem Clerici non tenentur *Boss. in tit. de Princip. num. 178. Bursat. cons.42. n.17. vo. 1.* quoniam vnusquisque etiam sæcularis de talibus rebus gabellam soluere non debet *l. vniuersis C. de Vectigal.* & ideò neque Clericus coniugatus in tali casu ad huiusmodi solutio-

lutionem tenetur: quicquid dicat *Bellett. tit. de exempt. Cleric. & eor. bonor. à muner. publ. §. 6. num.* 2 Vnde si statutum prohibeat, nè extrahatur frumentum de comitatu, vel certo territorio, non intelligitur de eo, quod quis extrahit vsus sui causa *Bart. in l. cætera §. sed & si quis numero 4. ff. de leg. 1.* quem sequuntur communiter scribentes, vt *d. Roland. consl. 71. nu. 14. 15. & 16. vol. 4.* & hæc procedunt etiam quando à principio quis emeret causa sui vsus necessarii, licèt propositum postea mutauerit *Nauar. in man. cap. 27. num. 128. Franc. Marc. dec. 285. nu. 3. par. 1.* aut reuenderet id, quod sibi superest, quamuis carius: dummodò tanti valeat tempore venditionis: hæc enim negociatio non censetur *Vulp. in prax. iud. cap. 17. num. 17. Franc. Marc. dec. 285. num. 3. Roland. d. cons. 71. num. 19. vol. 4.*

3 Limitatur 2. in rebus ecclesiæ de quibus non debetur pedagium etiamsi aliquid fiat causa negotiandi: quia delictum clericorum non debet præiudicare ecclesiæ *glos. in cap. fin. ver. suis facultatibus de Vit. & honest. Cleric. Federic. de Sen. cons. 207. num. 1.* vbi dicit, quod *tex. in d. ca. quamquam*, habet locum in rebus propriis ipsorum clericorum *Franc. Marc. dec. 286. nu. 3. p. 1. Dian. par. 3. tract. 1. res. 44. vers. nota etiam.*

4 Limitatur 3. quando Clericus non habens bona sufficientia ad victum emeret materiam rudem, & illam per artificium, & secundùm regulam alicuius professionis, vel artis ad aliquam formam deduceret: quia tunc ad gabellam non tenetur; hoc enim casu non dicitur negotiatio, sed artificium, quod non est Clericis interdictum *c. clericus 91. dist. Federic. de Senis d. cons. 207. num. 2. & 3. Nauar. d. cap. 27. num. 128.* vbi de communi *Bursat. cons. 42. nu. 9. vol. 1.* secus esset, si emeret causa lucri, & reuenderet non mutata forma; quia tunc negotiatio dicitur *c. eijciens 88. dist. Bursat. d. cons. 42. nu. 9. Franc. Marc. d. dec. 286. num. 4.*

5 Idem dicendum est, si clericus aliena prædia conduceret soluendo certam fructuum, seu pecuniæ quantitatem; nam si ex necessitate id faceret, quia propria bona sibi, vel familiæ suæ non sufficerent, aliterque commodè viuere nequiret, ad gabellam non tenetur *glos. in cap. peruenit ver. conductiones 86. dist. & in cap. dilecti ver. conduxistis de Decim. & est de mente omnium Doctorum*, quemadmodum neque teneretur, si conductori succederet, & in illa conductione permaneret vsque ad præfinitum locationis tempus *Syluest. in ver. Clericus 3. num. 2. Barbos. loco cit. num. 13. Quarant. in ver. Vectigal. vers. quæritur*, si vero id faceret propter cupiditatem, & lucri causa, tunc ad gabellas tenetur; quia hoc clericis prohibetur in *c. peruenit, & cap. placuit 21. qu. 3. & d. Quarant. loco cit. Barbos. numero 12.*

6 Limitatur 4. vt non teneatur soluere gabellam, si clericus vendat vinum, oleum, frumentum, & similia ex rebus suis; quia neque tunc dicitur negotiari *d. c. eijciens Abb. cons. 6. in fin. par. 1. Roland. cons. 71. num. 12. lib. 4. Dian. par. 5. tr. 1. resolut. 27.*

7 Hinc sacra Congregatio Cardinalium negotijs Episcoporum præposita censuit, clericum non prohiberi, terras patrimoniales per laicos colere, & pro eiusdem culturæ vsu animalia necessaria emere, eorumque animalium fœtus pro sua, & familiæ substentatione vendere, nec propterea illicitæ negotiationis; prætextu vexari posse, vt refert *Barbos. d. par. 2. all. 13. num. 11.*

8 Item si Clericus in suo fundo habeat venam ferrariam, eamque aliò exportet, vt inde ferrum conficiat, & vendat, ad gabellas non teneretur; & idem esset, si alios prouentus ecclesiasticos, vel sui patrimonij deueheret, vt illos alibi venderet *Nauar. d. c. 27. num. 128. Barbos. loco cit. d. numero 11.* secus esset, si emeret solam venam & aliorum ministrorum manibus conficeret, *vt d. Nauar. loco cit.*

In hoc autem stari debet iuramento ipsius Clerici, vel eius nuncij asserentis, merces esse proprias, & ad sui vsum vehi iuxta *glos. communiter receptam in d. clem. præsenti ver. non negotiandi de censib. Nau. cons. 4. num. 4. de Immun. eccles. Vulp. in prax. Iudic. for. eccles. cap. 17. num. 19. Lezan. in Summ. qq. reg. tom. 1. c. 11. num. 25.* vbi dicit, quod possunt Gabellarij exigere huiusmodi iuramentum,

etiam à Regularibus: in casu verò controuersiæ non est adeundus Iudex laicus, vt malè sentit *Boss.d.tit.de Princip.num.*178. sed ecclesiasticus, vt probatur ex *d. clem. præsenti, & dicit Roland.d.con.*71.*n.*25.*li.*4.*Bellett.loco cit.*§.6.*num.* 1.

Limitatur 5.secundùm nonnullos DD. quando non præcessit trina monitio: hoc enim casu clerici non tenentur ad gabellas, neque ad pedagium, quamuis negotientur, ità *Abb.cons.* 6. *in fin. p.*1.qui dicit, id probari in *cap. fin. de Vit. & honest. Cleric.Franc.Marc.dec.*286.*num.*3.*par.*1. *Dian.p.*1.*tr.*2.*res.*47. *& par.*3.*tr.*1.*res.*44. sed contrarium videtur probari ex *d. cap. fin.* ibi, *cum facto priuilegium abijciant clericale*, & ideò in rebus, in quibus fit negotiatio, ipso facto absque alia monitione amitti priuilegium, tenet *glos.in d.cap. fin.Feder. de Sen.cons.*207.*num.*3.*in fin.*& alij communiter, & de communi vsu, & praxi testatur *Ricc. in prax. for. eccles. parte* 3.*resolut.* 133. vbi dicit, quod statim potest exigi gabella à Clericis, etiamsi vnicum actum negotiationis exerceant.

SVMMARIVM.

1 *Coloni ecclesiarum, vel Clericorum non tenentur ad collectas, neque ad alia onera mixta.*

2 *Coloni, vel Conductores clericorum non possunt compelli ad hospitandum milites.*

3 *Quid si habeant etiam bonà propria eorum nomine allibrata.*

4 *Coloni partiarij clericorum sunt immunes à collectis pro ea parte fructuum, quam ecclesiæ præstare tenentur, non tamen pro ea parte, quæ ad ipsos facta diuisione spectat.*

5 *An conductor bonorum ecclesiæ sit immunis à collectis.*

6 *Quando gabellæ censeantur excessiuę.*

7 *Principes sæculares: qui plus cæteris grauant colonos ecclesiarum, vel Clericorum incidunt in censuram bullæ Cęnæ.*

8 *An coloni partiarij mensæ episcopalis, ac S. R. E. Cardinalium sint exempti ab exactionibus laicorum.*

9 *Coloni Clericorum sunt exempti ab oneribus personalibus, & à muneribus sordidis.*

10 *An ab his etiam excusetur emphiteuta ecclesiæ, vel Principis, seu fisci.*

11 *Princeps sæcularis auertens clericorum colonos à cultura an incidat in excommunicationem bullæ Cænæ.*

12 *An Emphiteuta ecclesiæ possit collectari pro re emphiteotica.*

An lex retractus locum habeat in emphiteusi ecclesię: ibidem.

CAP. VII.

An Coloni ecclesiarum, & clericorum sint immunes á muneribus publicis.

1 DIco 1. colonos huiusmodi non teneri ad collectas, neque ad alia onera mixta pro prædiis ecclesiarum, & clericorum: tum quia huiusmodi prędia sunt exempta: tum etiam quia alias læderetur saltem indirectè libertas ecclesiastica, ità *Bart. in repet. l. placet in fin. C. de Sacros. eccles. Caualcan.decis.*44. *num.* 100. *par.* 1. *Bellett. tit. de exempt. Cleric. & eor.bonor. à muner. publ.*§. 7.*numer.* 1. & alii communiter, vnde nec valeret contraria consuetudo *l. hi penes vbi Bart. C. de Agric.& Censit.lib.*11. *Leo in Thes. for. eccles. par.*1. *ca.*14. *n.* 33. *& seq. Sperell. decis.* 42. *numero* 1. præsertim quia cum hæc onera indicantur personis pro rebus, ad ea non coloni, sed Domini tantum, ac possessores rerum tenentur *Bellet.loco cit. Decian.cons.*51.*num.*14. *lib.* 3. *Surd. cons.* 301. *num.* 90. *lib.* 3. *Mart. de Iurisd. par.* 4. *cas.* 13. *numero* 23. Ex quo fit, vt grauari non possint, quando Princeps laicus mandat subditis, vt quilibet iuxta agrum, quem colit, reficiat viam, aggerem contra vim fluminis reparet, aquæductum effodiat, vel quid simile; quia cum huiusmodi onera respiciant rem ipsam, eiusque conseruationem, & consequenter imponantur personis pro rebus spectant ad Dominum fundi, non autem ad colonos *Natt. cons.*409. *sub nu.* 7. *vol.* 2. *Thes.dec.*106.*sub nu.* 14. alias per indi-

rectum

rectum Princeps sæcularis grauaret cleri-
cos: quia si coloni eiusmodi impensas su-
birent, possent a Domino repetere, si fi-
nita locatione Domino commodum af-
ferunt *Bart. in l. impensæ ff. de Impens. in*
reb. dot. fact. & in l. prædia §. ità legatum ff.
de fund. instr. Ludou. dec. Perus. par. 1. decis.
24. numer. 9. Menoch. de Arbitr. Iud. cas.
215. num. 4. lib. 2. Rolan. cons. 28. num. 24.
lib. 1. vel posſent se conseruare indemnes
per retentionem *Bald. in l. cum duobus §. si*
in coeunda nu. 2. ff. pro soc.

2 Ex his etiam infertur, quod si in agris,
& domibus Clericorum degant, non
possunt compelli ad hospitandum milites,
Satellites, &c. quia id fieri nequit, nisi in
consequentiam grauentur Clerici, eorũ-
que bona, in quibus hospitatio fieret *Bald.*
in l. 1. num. 2. C. de Episc. & Cler. Mart. de
Iuris. par. 4. cas. 86. numer. 4. Bellett. loco cit.
Car. de Grass. eff. 3. num. 126. Sperell. decis.
42. numer. 15. Vnde Sacr. Congregatio
Episc. & regul. *sub die 9. Iunij 1617.* pro-
hibuit magistratibus sæcularibus, nè in
domus ecclesiasticarum personarum
etiam laicis locatas milites hospitandi
causa introducere præsumant, vt refert
Dian. par. 4. tr. 1. res. 32.

3 Limita, si vltra bona ecclesiastica,
quæ colunt, habeant etiam bona pro-
pria eorum nomine allibrata; quia
tunc ratione dictorum bonorum non
excusantur à solutione onerum *Bart.*
in d. l. hi penes in princip. Bellett. d.
§. 7. num. 3. Natt. d. cons. 409. ante nu-
mero 5.

4 Dico 2. colonos partiarios clericorum
esse etiam immunes pro ea parte fru-
ctuum, quam ecclesiæ præstare tenen-
tur; quia huiusmodi fructus non sunt
ipsius coloni, sed ecclesiæ, vel clerico-
rum *Feder. de Sen. cons. 111. numer. 10.*
Menoch. de Arbitr. Iud. lib. 2. cas. 562.
num. 35. & alij communiter; non tamen
immunes sunt pro ea parte fructuum;
quę facta diuisione ad ipsos colonos spe-
ctat: quia de ea iudicatur vti de re pro-
phana, cum amplius non sit ecclesiæ *Boss.*
in tit. de Princip. nu. 121. & 174. Nau. in
man. ca. 27. nu. 128. Natt. d. cons. 409. nu.
6. & seq. Ric. in Collect. dec. 165. pa. 1. Fe-
der. de Sen. d. cons. 111. num. 10. Gemin. in
c. quamquam nu. 11. de Censib. in 6. Surd.
cons. 301. nu. 89. lib. 3. Roland. cons. 61. nu.
15. vol. 4. Thes. dec. 116. nu. 10. Riminald.
Sen. cons. 740. num. 12. vol. 4. & alii apud
Dian. par. 3. tr. 1. res. 19. & hanc esse ma-
gis receptam sententiam dicit *Menoch. de*
Arbitr. Iud. lib. 2. cas. 562. num. 37. que-
madmodum conductor, cui pro certa
5 pecunia locati sunt fructus bonorum ec-
clesiæ, vel clericorum, eadem ratione
tenetur ad collectas, seu gabellas pro fru-
ctibus recollectis *Boss. loco cit. Guid. Pap.*
dec. 208. & alij apud *Caualcan. dec. 44. n.*
97. quod procedit etiam in conductore
bonorum mensæ Episcopalis etiam ad
longum tempus, vt dicit *Sperell. d. dec.*
42. num. 21. nisi collectæ, & gabellæ es-
sent ità excessiuæ, vt magna cum diffi-
cultate Ecclesiæ, seu Clerici inuenirent
colonos, seu conductores *cap. vlt. de Im-*
mun. eccles. in 6. Feder. de Sen. & Gemin.
locis cit. Syluan. cons. 9. numer. 7. Thesaur.
dec. 116. num. 9. Vulp. in prax. iudic. ca. 17.
num. 18. quod remittitur arbitrio Iudicis
ecclesiastici *cap. si Iudex de sent. excom. in*
6. Menoch. loco cit. numer. 55. Purpur. cons.
6 *594. num. 10. in fin. lib. 2.* censentur autem
gabellę, seu collectæ excessiuæ, quando
coloni clericorum vltra modum, & plus-
quam coloni laicorum grauarentur ità, vt
cogerentur Clerici locare minus, quam
alij sæculares *Caualcan. d. dec. 44. nu. 98.*
Feder. de Sen. d. cons. 111. nu. 10. Menoch.
de Arbitr. Iud. lib. 2. cas. 572. num. 47. &
tunc gabella soluenda non erit, cum in
fraudem id factum censeatur, idem *Me-*
noch. cons. 136. num. 25. to. 2. Bellett. loco cit.
§. 7. nu. 5. Port. cons. 184. nu. 9. immò Prin-
7 cipes sæculares, qui plus cæteris grauant
colonos ecclesiarum, vel Clericorum in-
cidunt in censuram bullæ Cœnæ tam-
quam indirectè lædentes libertatem ec-
clesiasticam *Vgolin. super d. Bull. cap. 18.*
ad ver. directè, vel indirectè par. 2. Qua-
ran. in ver. vectigal. vers. item huius
Bullæ.

8 Colonos verò partiarios mensæ episco-
palis, ac S. R. E. Cardinalium durante
colonia esse exemptos ab exactionibus
laicorum resoluit Sac. Congr. apud *Spe-*
rell. d. dec. 42. num. 21. & 22.

9 Dico 3. quod coloni clericorum sunt
exempti ab oneribus personalibus; &
ideò non tenentur ad operandum cum

bobus, & plaustris pro arcis fortificatione, arginumque, ac pontium reparatione, salisque vectatione *Riminald.sen.cons.* 740.*nu.*12. *vol.*4. *Syluan. cons.* 6. *per tot. Surd. cons.*301.*nu.*79.*vol.*3. *Decian.cons.* 51.*nu.*42. *lib.*3.*Lotter. de Re Benefic. tom.* 1.*lib.*1.*qu.*31. *nu.* 46. *& seq.* nec tenentur mittere equum, currum, vel quid simile *Surd.d.cons.*301.*num.*90. *vol.* 3. quicquid dicat *Thesaur. dec.*116.*num.*5. *Natt.cons.* 409.*nu.* 8. *tom.*2. & alii. Item à munen-
10 mus sordidis, de quibus in *l. maximarum C. de excusat. mun. lib.* 10. exempti sunt per *l.*2.*C. de Episc.& cler.* à quibus etiam excusatur emphitheuta ecclesiæ *Menoch. de arbitr.Iud.lib.*2.*cas.*562.*n.*32.*&*33.quemadmodumsea non tenetur subireemphitheuta fisci, & principis *l.fin. C. eod.tit.de excus.mun.* & hæc opinio mihi valde probabilis videtur, tum quia magis fauet religioni *l. sunt personæ ff.de Relig.& sumpt. fun.* tum quia à muneribus personalibus facilè quis excusatur *l. placet ver. munerum C. de sacros. eccles.* tum etiam quia tam ipsi coloni, quam boues, & equi sunt instrumenta fundi *l. instrumenta ff. de fund.instr.* & ideò in his grauari non possunt coloni, quin per indirectum grauentur & clerici, cum eo casu non sine magno clericorum incommodo à cultura rerum ecclesiasticarum distraherentur;
Vnde multi Doctores tenent, Principem
11 sæcularem auertentem clericorum colonos à cultura tempore præsertim, quo prędia, & fruges opera indigent, & cultura indirectè lędere libertatem ecclesiasticam impediendo Clericos, nè vtantur re sua, & incidere in excommunicationem bullę cœnę Domini, ità *Surd. cons.*301.*n.*84.*to.* 3.*Leo in Thes.for.eccl.p.*1.*c.*14.*n.*33. *Quaran.in ver.vectigal. vers. item huius bullæ Caualcan. d.dec.*44.*n.* 100. *par.*1. *Syluan. cons.*9. *num.*12. *Bursat. cons.* 42. *num.*20. *vol.* 1. *Menoch. cons.* 136. *num.* 15. *lib.* 2. *Paris. cons.*26. *num.*10. *& seq. vol.*1.*Lotter. de Re benefic. tom.*1.*lib.*1. *q.*31. *numero* 48.

12 Dico 4. quod emphiteuta ecclesiæ potest collectari pro re emphiteotica, deducto onere: quia res iudicatur propria illius, penes quem reperitur: dominium enim vtile emphiteutæ est quid separatum à dominio directo ipsius Clerici, & ecclesię; & ideò de laici tantum, non ecclesiæ pręiuditio tractatur *Surd.cons.*338. *n.*14. *lib.*3.*Purpurat. cons.* 332.*n.*4. *vol.* 1. *& cons.*594.*n.*1.*& seq. vo.*2.*Bald.cons.*31. *n.*2.*vol.*1. *Bellett. loco cit.* §.8. *nu.* 5 *Alex. cons.*101.*num.*11. *lib.*1. & hanc esse communem dicit *Valasc. in tract. de iur. emphit.q.*17.*num.* 11. *& seq.* & veriorem, ac magis receptam dicit *Menoch. de arbitr. Iud.lib.*2.*cas.*562.*num.* 31.*Thesaur. decis.* 116. *nu.* 8. & ibi *Add. vers. cæterum* dixi, deducto onere, quia in catastro, & æstimo bonorum emphiteoticorum debet haberi ratio pensionis, quæ præstatur Domino directi, vt tanto minus ipse emphitheuta soluat pro æstimo, vt *d.Menoch.d. cas.*562. *n.*29. *Bellett.vt sup. nu.* 5.

Ex quo infertur, quod licèt ad præscribendam rem cuiuslibet ecclesiæ requiratur spatium 40. annorum *cap. de quarta ex. de Præscript.* & aduersus Romanam centum *Auth.vt ecclesia Rom.&c.* tamen contra earundem ecclesiarum Vassallos, vel emphiteutas ad præscriptionem vtilis eorum dominii sufficit tempus commune quod aduersus quoslibet priuatos sufficeret *Alex. cons.*169. *nu.*3. *vers. sed præmissis non obstantibus vol.*2. & alii apud *Valasc.d.q.*17. *num.*13. vbi etiam addit, quod lex retractus habet locum etiam in emphiteusi ecclesiæ, & ità etiam tenet *Tiraq. de Retract. lignag.*§.1.*glos.*3.*num.*3. & latius *glos.*13.*nu.*8.*Alex.cons.*27.*nu.*5.*lib.*6.

Contrariam tamen sententiam tenent alij graues Doctores per *l. priuatæ C. de excusat.mun.lib.*10.vbi prędia emphyteotica Principis, seu fisci ab extraordinariis præstationibus eximuntur; & ideò putant, hac etiam immunitate gaudere emphyteutam ecclesiæ, cum fiscus, & ecclesia à pari procedant, ita *Bart. in d.lege priuatæ numero* 2. *Cassant.in comment. ad consuet.Burg.rub.*4.§.6.*in textu*, ibi, *& ferat medietatem onerum nu.*6.*vers.& intelligæ prædicta Syluan. cons.* 9. *n.* 9.*vers.his tamen minimè obstantibus, & num.* 17.*&* 18.*Ruin.cons.*111.*nu.*10.*lib.*5.*Leo in Thesaur.for.eccles.p.*4.*ca.*1.*nu.*90. & communem dicit *Cenall. in specull. opinion. commun.con.commun.q.* 726. & alii apud *Bellett.d.*§.8.*nu.*5.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Emptores fructuum ecclesiæ regulariter non gaudent immunitate à gabellis.*
2 *Emptores fisci ad vectigalia, & gabellas tenentur.*
3 *Declaratur supradicta conclusio.*

CAP. VIII.

An, & quando ementes ab Ecclesia, seu clericis sint immunes à gabellis.

1 QVamuis Ecclesia, & Clerici sint, pro fructibus perceptis ex propriis bonis, immunes à gabellis, vectigalibus, & aliis oneribus, tamen emptores fructuũ non gaudent hac immunitate; quia mutatione personæ extinguitur priuilegium, quod cum sit personale quoad Clericos, non egreditur illorum personas, *gl. in clemen. præsenti ver. non negotiandi de censib. Bar. in l. licitatio, §. fin. ff. de publica. & vectig. Surd. cons.* 301. *ante n.* 90. *lib.* 3. *Thes. decis.* 116. *n.* 6. *Syluan. cons.* 9. *n.* 7. *Rol. cons.* 61. *nu.* 5. *& seq. vol.* 4. *Io. de Amic. cons.* 18. *n.* 3. *& seq. Guid. Pap. dec.* 208. & est communis opinio, vt testatur *Tiraqu. de retr. lignag. §.* 1. *gl.* 13. *n.* 12 vbi plures refert, & hanc esse communem dicit *Bellet. tit. de exempt. Cleric. & eor. bonor. mun. publ. §.* 8. *nu.* 2. ita etiam licèt fiscus sit immunis à solutione vectigalium, *l. licitatio*, *§. fiscus, ff. de public. & vectig.* hæc tamen immunitas non transit ad singulares successores
2 habentes causam à fisco: & ideo emptores fisci ad vectigalia, & gabellas tenentur, *d. l. licitatio*, *§. Mercatores Io. de Amic. d. cons.* 18. *n.* 4. *&* 5. *Rol. d. cons.* 61. *n.* 6. *vol.* 4. Vnde idem dicendum est in Ecclesia, quæ fisco comparatur, *l. Rempublicam*, *C. de iure Reip. lib.* 11. *Io. de Amicis dict. consil.* 18. *num.* 16.

Et hoc procedit, quando collecta, seu gabella soluenda est ex actu separato ab emptione, puta si emptor deferat rem emptam per loca, vbi soluitur gabella: tunc enim emptor tenetur ad gabellas; quia fa-
3 ctum emptoris nihil habet commune cum facto venditoris, *l. licitatio, §. mercatores. ff. de public. & vectig.* secus quando gabella soluenda est pro ipso actu connexo, seu pro ipso contractu celebrato cum clerico, puta si statutum dicat, quod soluantur duo solidi pro qualibet libra pretii rei quæ emitur, & venditur: tunc enim emptor rei Ecclesiæ ad nihil tenetur; quia per indirectum esset contra libertatem Ecclesiæ, quæ hoc casu minoris venderet res suas, ita distinguit *Bal. cons.* 31. *nu.* 2. *vol.* 1. quem sequitur *Io. de Amic. d. cons.* 18. *& seq. Menoch. cons.* 136. *nu.* 19. *libr.* 2. *Bellet. loc. cit. §.* 8. *nu.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum super rebus, & negotijs ad Ecclesiam spectantibus potest leges, & statuta condere.*
2 *Hoc tamen ius statuendi non competit beneficiatis.*
3 *Declaratur supradicta conclusio.*
4 *Capitulum non potest statuere, quod aliquid detur Canonicis pro admissione ad possessionem Canonicatus.*
5 *Episcopus non potest quicquam accipere pro collatione Canonicatus, vel alterius beneficij.*
6 *An validum sit statutum Capitulare, quod non admittantur ad Canonicatum descendentes ex Hæbreis, aut hæreticis.*
7 *Valeret statutum, seu consuetudo, vt aliquid detur ab obtinentibus Canonicatum in sacristiæ vsus conuertendum, secus si esset conuertendum in reparationem prædiorum Capituli.*
8 *An possit Capitulum modum præscribere circa quotidianas distributiones.*
9 *Quando sufficiat consensus maioris partis, & quando requiratur consensus singulorum.*
10 *Quando possit Capitulum imponere onus præbendis vacaturis.*
11 *Capitulum sede vacante succedit in ijs omnibus, quæ ad ordinariam Episcopi iurisdictionem spectant, nisi expresse prohibita reperiantur.*
12 *Capitulum sede vacanti potest synodum congregare, & condere statuta dist. ingentia coram Diœcesim.*
13 *Capitulum sede vacante debet de necessitate*

55 Quid

CAP. VLT.

De Priuilegijs Capituli Ecclesiæ Cathedralis.

§. I.

An Capitulum Ecclesiæ Cathedralis possit condere statuta.

1 Capitulum de iure communi super rebus, & negotiis ad ecclesiam spectantibus, & pro ipsius tranquillo regimine potest leges, & statuta condere etiam sine consensu Episcopi, *cap. cum omnes de Constitut. Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 3. alleg. 93. num. 26. Marcell. Vulp. in prax. Iudic. cap. 44. num. 16. Layman. in Theolog. moral. tract. 4. cap. 7.* §. 4. *nu.* 10. vbi id extendunt etiam ad Ca-
2 pitulum Ecclesiæ collegiatæ, *Bonac. to. 1. in tract. de Hor. canon. disp. 2. q. 5. punct. 5. num. 2. Rota dec. 76. nu. 1. & seq. par. 7. recent.* vbi etiam resoluit, hoc ius statuendi spectare tantum ad Capitulum, non autem ad Beneficiatos, etiamsi inter ipsos,

ſos, & Capitulum in re aliqua communis eſſet vtilitas, ſiue ipſis competeret adminiſtratio eiuſdem rei, quia Beneficiati reputantur tamquam ipſius eccleſię ſerui, *iuxt.c.penul.de Cler.non reſid.* quod intellige, dummodo ſtatuta licita, & iuſta
3 ſint; & non concernant ſtatum vniuerſalis eccleſię, neq; ſint epiſcopo pręiudicialia vt dicit gl. communiter recepta *in c.2. §. cæterum ver. ſtatutum de verbor.ſign.in 6. Barb.loco cit.*
4 Vnde non poſſet ſtatuere, quod aliquid Capitulo, aut Canonicis ſoluatur pro admiſſione ad poſſeſſionem Canonicatus, hoc enim eſt prohibitum per Conſtitut. Pij V. incip- *Durum nimis*, quam refert *Piaſec.in prax.Epiſ.p.1.c.4.nu.51.* & conſtat etiam ex Concilio Tridentino *ſeſ.24 de refor.c.14.* quemadmodum neq; Epi-
5 ſcopus poteſt quicquam accipere pro collatione Canonicatus, vel alterius beneficii non obſtante quacumque conſuetudine etiam immemorabili, vt colligitur ex Concil. *loco cit.* & notat *Barboſ.de Canon.& Dignit.c.15.n.25. Piaſec.in prax.p. 2.c.5.n.28.* vbi refert ita Sacr. Congr. declaraſſe; neq; validum eſſet ſtatutum capitulare, quod non admittantur ad Canonicatum deſcendentes ex Hæbreis, aut Hæreticis; quia hoc quoque eſſet contra ius commune, *vt in ca.eam te de Reſcript.* niſi fuerit auctoritate Apoſtolica confirmatum.
7 Valeret tamen ſtatutum, ſeu conſuetudo, vt aliquid detur ad obtinentibus Canonicatum in Sacriſtię, vel Eccleſiæ vtilitatem, aut alios pios vſus conuertendum ex Concil. Trid. loco cit. & d. Conſtitut. Pij V. ſecus, ſi conuertendum eſſet in reſtaurationem, vel reparationem prędiorum, aut bonorum capituli; quia tunc cederet in vtilitatem ſingulorum, vt reſoluit Sac. Congreg. teſte *Barboſ.d.cap.15 nu.26.& 29.*
8 Addit *Bonac. loco cit.* quod poteſt Capitulum modum præſcribere circa quotidianas diſtributiones, quo videlicet pacto facienda ſit diſtributio: & quota diſtributionum pars cuilibet horæ aſſignanda ſit iuxta *c.ex litieris de Conſt.*
9 Ad eiuſmodi autem ſtatuta ſufficit cõſenſus maioris partis etiamſi ſtatuatur de Reditibus ſpectantibus ad ſingulos, iure tamen Collegii, ſeu Capituli, dummodò in hoc caſu vtilitatis, vel neceſſitatis ratio concurrat; vel ſi id conſuetum ſit prouideri per collegium; ſecus dicendum in iis, quæ ſunt voluntaria, in quibus debent omnes conſentire, vt deciſum refert *Ricc. in Collect.dec.3377.p.8.Laym.tract.4.cap. 7.§.4.num.10.*

Nec ſufficeret maior pars capituli ad ſtatuendum contra id, quod fuit diù obtentum: nec contra conſtitutionem antiquam, vel priuilegium, ſeu exemptionem: tunc enim vnus ſolus poteſt contradicere, atq; impedire: quia in tali caſu agitur de intereſſe ſingulorum, cui præiudicari non poteſt per conſcios, vt dicit *Riccius loc.cit.* Neque poteſt maior pars capituli concedere, vt qui non habet vocem in Capitulo, illam habere poſſit: niſi conſentirent omnes ita, vt nullus diſcrepet, *Marcell.Vulp.in prax.iudic.c.13.nu.34.*
10 Addit *Vulp loc.cit.c.39.nu.11.* quod capitulum accedente Epiſcopi conſenſu poteſt condere ſtatuta etiam de rebus extra ſtatum Capituli, atque honeſtum onus imponere prębendis in poſterum vacaturis in præiudicium futurorum canonicorum, iuxt. *c.ſignific.de Prab.*

§. II.

An capitulum Eccleſiæ Cathedratis ſede vacante ſuccedat in totam Epiſcopi iuriſdictionem.

11 COmmunis eſt ſententia, quod capitulum ſede vacante ſuccedit in iis omnibus, quæ ad ordinariam iuriſdictionem, & adminiſtrationem Epiſcopi, tam in ſpiritualibus, quam temporalibus pertinent, etiamſi eſſent talia, quæ requirerẽt ſpeciale mandatum Epiſcopo viuente, niſi expreſsè prohibita reperiantur *c cum olim vbi gloſ.in ver.capitulo de Maior.& obed. c.ad abolendam de Hæret.c.1.* & ibi *gl.in ver.Epiſcopum de inſtit.in 6.gl.in c.quia ſæpè ver.reſeruari de elect.in 6. Quaran.in ver.capitulum ſede vacante in princ. Dia. p.8.tr.4.reſ.1.& reſ.31 Barboſ. de offic.& pot.Epiſc.p.2 all.36. nu.9 & 10 & p.3: all. 132 n.21. Ricc.in praxi for.Eccl.p.1. reſol. 509.& p.2.reſ.118.Nau.conſ.44. nu.1 de Tempor. ordin.Sbroz.de vic.Epiſc.lib.2.q. 29 nu.*

*29.num.*8. *& alij*; quod procedit, siue huiusmodi iurisdictio competat de iure communi, siue de consuetudine: siue sit contentiosa, vel necessaria, siue sit voluntaria, latè *Quarant. loco citat.* & alii permulti apud *Dian. p.8.tract.4. res.*1.3. 18.& 19.

12 Hinc infertur 2. quod Capitulum potest synodum congregare, & condere statuta super statu Ecclesiæ distringentia totam Diœcesim, quæ durant etiam in tempus futuri Prælati, etiamsi talia statuta essent contraria constitutionibus synodalibus, vel aliis statutis Episcopi defuncti, *Quarant. loco citat. quæst.*4. *Megal. in verb. Capitulum sede vacante nu.*9. *Dian. part.*8. *tract.* 4. *resol.*22. & alii, quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & potestat. Episcop. part.*3. *alleg.*93. *num.* 4. *Ricc. in praxi for. Eccles. part.* 3. *resolut.*445.

13 Infertur 2. quod si tempore celebrationis Concilii prouincialis vacaret sedes, Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, cum succedat in iurisdictionem, debet de necessitate vocari, & potest comparere per Vicarium Generalem cum speciali mandato dandi votum decisiuum, *Piasec. in Prax. Episc. parte* 2. *cap.*2. *vers. hebet autem Vulp. in Prax. iudic. capit.*34. *num.*7.

14 Infertur 3. quod Capitulum sede vacante potest concedere indulgentias, quas de iure communi Episcopus potest concedere, iuxta *cap. cum ex eo de Penit. & remiss.* hæc enim facultas pertinet ad potestatem iurisdictionis, *Syluest. in ver. Capitulum quæst.* 10. & hanc veriorem dicit *Megal. in verb. capitulum sede vacante numer.*6. quin etiam Vicarius Episcopi potest illas concedere, si ad id habeat mandatum speciale, vt post alios dicit *Bonacin. de sacram. disput.*6. *quæst.* 1. *punct.*3. *num.*10. *& sequent.* vbi addit, Episcopum posse hanc facultatem clerico demandare; alii tamen censent, potestatem concedendi indulgentias, & si pertineat ad clauem iurisdictionis, reseruatam tamen esse Episcopali dignitati, ita DD. apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. p.*3. *alleg.*98. *num.*21. *Bonacin. loc. citato, num.*23.

15 Infertur 4. quod Capitulum potest facere gratias, ac remittere pœnas per Episcopum defunctum impositas, *Quaran. vbi supra in princip. Ricc. in prax. foro Eccles. p.*1. *res.*316. vbi citat *Panorm. in cap. cum olim de maior. & obed. Innoc. & Hostien. in c. ad abolendam de Hæret. Feder. de Sen. cons.*138. idem dicit *Vulp. in prax. iudic. capit.* 44. *numero ventesimo-sexto.*

16 Infertur 5. quod si lapsus fuerit annus à postrema Episcopi visitatione, nec de proximo Ecclesia de pastore esset prouidenda, potest capitulum visitare Diœcesim, & exigere procurationes debitas à visitatis, etiamsi Sedes Episcopalis quasi vacet, puta si Episcopus ab hostibus, seu paganis captus sit, *Ricc. in prax. vt supra part.* 1. *resolut.*543. & alii communiter.

17 Addunt alii, quod Capitulum Ecclesiæ etiam non Cathedralis succedit in potestatem Prælati defuncti, si potestas aliqua illi competebat ratione Prelaturæ, presertim vbi talis esset consuetudo, *Abb. in cap. his, quæ num.*3. *de maior. & obed.* & ibidem *Felin.* quos refert *Megal. in verb. capitulum sede vacante num.*18. vbi etiam dicit, quod vacante titulo Car-
18 dinalatus capitulum illius ecclesiæ succedit in potestatem Cardinalis defuncti excepta auctoritate corrigendi, excommunicandi, & suspendendi, quæ pro bono pacis Summo Pontifici reseruatur, *vt in dict. cap. his quæ*, §. *quando autem.*

19 Sed dubium est, an Capitulum succedat in iurisdictionem Episcopo delegatam? in quo distinguendum est: aut enim à iure communi, seu a Sac. Concilio Tridentino datur facultas Episcopo, vt procedat tamquam delegatus Sedis Apostolicæ, vel Apostolica auctoritate, & in hac facultate capitulum sede vacante non succedit, *Garc. de benefic. par.*5. *cap.* 7. *num.*48. *Barbos. d. p.*3. *all.* 92. *num.*17. & intelligendi sunt alii Doctores apud *Quarant. in verb. Capitulum sede vacante in princip. Megal. in eodem verb. num.*3. *Sbrozz. de Vicar. Episc. lib.* 1. *quæst.*16. quod probatur *ex cap. pastoralis*, §. *præterea de offic. Iudic. ordin.* vbi mortuo Episcopo delegato expectatur successor, & non recurritur ad Capit.

Vnde

Vnde neque Capit. neque Vicarius Capitularis potest expedire dispensationes matrimoniales, neque alias causas à sede Apostolica delegatas Episcopo, seu eius Vicario, vt *d. Quaran. loco cit. quæst. 3 Megal. in verb. Capitulum sede vacante, nu. 2. & 3. Ricc. in prax. for. Eccles. part. 4. res. 274.* & ita resoluisse Sac. Congr. refert *Barbos. de Canon. & Dignit. cap. 42. num. 58 & 102.* etiamsi directæ sint officiali, seu Vicario simpliciter dicendo, v.g. officiali seu Vicario Veliterno, quia tunc intelligitur tantum de officiali, seu Vicario Episcopi, & non capituli, attento etiam stilo Curiæ, & Cancellariæ, quæ non dirigit huiusmodi dispensationes, seu litteras officiali Capituli, sed Episcopo viciniori, vt obseruat etiam *Dian. part. 8. tract. 4. res. 66.*

Hanc tamen conclusionem limitant Doctores, vbi adesset necessitas, vel vtilitas causam expediendi, veluti cum agitur de se dandis inimicitiis, vel alia simili causa *Pauin. de Potest. Cap. p. 1. quæst. 10. sub nu. 4.* quem refert *Quaran. in verb. capitulum sede vacante,* & alii apud *Garc. de benef. p. 5. c. 7. nu. 46. & apud Ricc. in prax. for. Eccl. p. 1. res. 226.*

Aut in tali concessione adiicitur particula, etiam veluti, cum dicitur, etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegatus, vel, etiam auctoritate nostra, & tunc quia Episc. vltra delegatam retinet etiam facultatem ordinariam, in ea vtique capitulum succedit *Garc. d. p. 5. c. 7. n. 47. Barbos. d. p. 3. all. 92. n. 17. Vulp. in prax. iud. c. 44 n. 9.*

Idemque dicendum est, si in concessione remouentur obstacula exemptionis, & priuilegiorum, veluti si dicatur, non obstantibus exemptionibus, seu priuilegiis, vt in Conc. Tridentino *sess. 5. de refor. c. 2. & sess. 7. c. 5. & 7. & in Clem. 1. de testa. & in clem. 1. de sepult. ita Barbos. d. alleg. 92. num. 15. 16. & 17.* vel quando à iure, vel Concilio muneri, seu dignitati Episcopali aliqua potestas perpetuò, & simpliciter datur: tunc enim etiam Capitulum in talem iurisdictionem succedit: supposita enim perpetuitate huius delegationis talis iurisdictio censetur pars totius iurisdictionis episcopalis, *c. vn de maio. & obed. in 6. Barbos. vbi supra Gened. in collect. ad ius Canon. 3. par. collect. 4. num. 3. & in pp. qq. q. 26. num. 28. vers. ego tamen Rodriq. qq. Canon. & Regul. tom. 1. q. 61. art. 6. vers. nec simile est, & alii apud Dian. p. 7. tract. 2. res. 3. & p. 8. tract. 4. res. 2. & 7. Piasec. in prax. Episc. par. 2. cap. 1. num. 16.*

20 Hinc inferunt Doctores, quod potest capitulum per se, vel per alium visitare etiam monasteria Sanctimonialium exempta, ac sedi apostolicæ immediatè subiecta: quemadmodum poterat Episcopus; quia hæc iurisdictio in perpetuum delegatur episcopali muneri, *per clem. attendentes in princip. de stat. Monach.* & ex Concilio Tridentino *sess. 25. de regul. cap. 9.* & tradunt Doctores apud *Barbos. de canon. & dignit. c. 42 nu. 79. & 107. & de offic. & pot. Episc. p. 3. alleg. 133. nu. 19. & seq.*

21 Inferunt 2. quod Capitulum sede vacante eadem ratione potest dispensare super irregularitatibus, suspensionibus, &c. iuxta decretum Concilii Tridentini *sess. 24. de ref. cap. 6.* vt dicit *Dian. par. 7. tract. secundo. resolut. 3. & part. 8. tract. 4. res. 7.* latè *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. alleg. 39. num. 16. Piasec. in prax. episc. p. 2. c. 1. nu. 16. Garc. de benefic. p. 5. c. 7. num. 41. Megal. in verb. capitulum sede vacante nu. 2. & 8. Vulp. in prax. iudic. c. 44 num. 9.* & ita censuit Sacr. Congreg. Concilii, teste *Ricc. in prax. for. Eccl. p. 1. resol. 466. & part. 2. resol. 118. & p. 3. res. 265. & in collect. decis. 721. p. 3. contra Bonac. de Censur. disput. 7. quæst. 5. punct. 1. numer. 7. & alios.*

22 Inferunt 3. posse Capitulum etiam dispensare in casibus Pontificiis in casu necessitatis, quando non est facilis recursus ad Papam, quemadmodum potest dispensare Episc. quia iurisdictio, seu potestas, quam habet Episcopus dispensandi in legibus Pontificiis in casu necessitatis, censetur ordinaria, cum sit annexa perpetuò Episcopali dignitati, *Sanchez lib. 2. de Matrim. disput. 40. num. 14. Meroll. tom. 3. disp. 7. cap. 7. dub. 1. num. 12.* quos refert *Dian. dict. part. 8. tract. 4. resol. 9.*

23 Infertur 5. quod potest procedere in casu hæresis etiam contra exemptos; quia hæc etiam potestas perpetuò delega-

ta est

ta est episcopali dignitati, *in c.ad abolendam de Haret.* & ita seruari dicit *Dian.d. p.8.tract.4.res.37.*

24 Inferunt 5. posse Capitulum cognoscere etiam causas matrimoniales, *per c. veniens de eo qui dux.in matrim. Quaran. loco citat.quest.5.* & alii apud *Dian.par.8. tract.4.res.22.* qui dicunt, per Concilium Tridentinum *sess.24.de refor.cap.20.vers. ad hac*, fuisse tantum exclusos alios Prelatos Episcopo inferiores, non autem Capitulum, quod in hoc casu non dicitur inferius Episcopo, sed par, idem dicit *Ricc.in prax.p.1.resol.226. & par.4.resol. 271.& 274.*

25 Ita etiam, licet idem Concilium *sess. 25. de refor.cap.3.* præcipiat, nè monitoria cum excommunicatione pro rebus deperditis inueniendis, seu ad finem reuelationis à nemine præterquam ab Episcopo decernantur, tamen Vicarius Capituli sede vacante monitoria huiusmodi concedere potest, vt declarauit Sacra Congreg. teste *Garc.de benef.p.5. cap. 8.nu.97.* eandemque facultatem competere Vicario Episcopi ex generali commissione dicit *Sbrozz.de Vic. Episcop.lib. 2.q.171. num.2.* & ita censuisse Sacram Congregationem testatur idem *Garc. d. p.5.c.8. num.94. & seq.* vbi etiam dicit,

26 quod per Concilium excluduntur inferiores ordinarii etiam habentes episcopalem iurisdictionem, & etiam exempti, ac immediatè Sedi Apostolicæ subiecti, siue nullius Diœcesis, quorum subditi ad Sedem Apostolicam pro huiusmodi monitoriis recurrere debent, vt notant etiam alii Doctores apud *Barbos. de offic. & potestat.Episcop.par.3.alleg.96. num.12.*

27 Obserua tamen, quod tales Prælati inferiores, si ab immemorabili sint in quasi possessione cognoscendi huiusmodi causas matrimoniales, manuteneri debent: quia Concilium loco cit. non sustulit talem consuetudinem, vt censuit Sacr.Congreg.apud *Nau. cons.3. num.4. & seq.de offic.iud.deleg.* sed donec de tali immemorabili constiterit per tres sententias conformes, Episcopus, non autem inferior, debet interim huiusmodi causas cognoscere, vt decisum refert *Barbos. de offic. & potest.Episc part.3.alleg.84. nu.5.*

28 vbi etiam subdit, immemorabilem probandam esse cum requisitis, de quibus *per gl.receptam in c.1.de Præscript.in 6.* videlicet per testes deponentes de visu per 40.annos ante litem motam,& habentes congruam ætatem, qualis est annorum 54.

Addunt Doctores, Abbatem, qui iura Episcopalia, & proprium territorium habet, non comprehendi sub Decreto Concilii Tridentini *d.sess.24. de reform. cap.20.* & ideò posse cognoscere causas matrimoniales, & criminales; quia cum huiusmodi Abbas in locis sibi subiectis habeat iurisdictionem Episcopalem, vel quasi non dicitur esse de inferioribus, *ita decis.refert Ricc.in prax.for.Eccles.p.4. resol.272.*

29 In iis verò, quæ sunt ordinis Episcopalis, capitulum minimè succedit; quia adeò sunt annexa habenti dignitatem Episcopalem, vt nullo modo possint ab ea separari, vt notatur *in cap.aqua vbi gl. in ver. iurisdictionis de consecr. eccles. vel altar.* & est communis opinio, potest tamen ea committere alteri Episcopo, & ita poterit conuocare Episcopum vicinum, vel alium, vt conficiat chrisma, oleum Sanctum, Ecclesias, vel altaria consecret, &c. vt *Quarant. dicit Ricc. in praxi for. Eccles. part. 2. resolutione 248.*

§. III.

An Capitulum sede vacante possit concedere litteras dimissorias ad ordines suscipiendos.

30 QVamuis text. *in c. cum nullus de Tempor.ordin.in 6.* absq;aliqua restristione Capitulo sede vacante huiusmodi auctoritatem tribuat, postmodum tamen Concilium Tridentinum *sess.7.de refor.cap.10.* statuit, nè infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, nisi iis, qui beneficii Ecclesiastici recepti, vel recipiendi occasione arctati fuerint, Cap. seu Vicarius Capitularis concedat, alias Capitulum contraueniens Ecclesiastico subiacet interdicto,& sic ordinati ad minores nullo priuilegio clericali gaudent: ordinati verò ad sacros

ordines

ordines ab exequutione ordinum arbitrio futuri Prælati sunt ipso iure suspensi; Vicarius verò Capitularis dimissorias concedens non arctato, & ante elapsum annum, ab officio, & beneficio per annum est ipso iure suspensus ex eodem Concilio Tridentino *sess.23.de refor.c.10.* idque habere locum, etiamsi concedan-
31 tur dimissoriæ ad primam tonsuram, dicit *Ricc.in prax.for.Eccles.part.2.res.106. Quarant. in verb.capit.sede vacante quæs. 10. Vulp.in prax.iudic.c.44.num.20.* quia prima tonsura est ordo secundum Canonistas *in capit. cum contingat, de ætat. & qualit.* quamuis contrarium teneant Theologi, vt notat etiam *Dian. part.8. tract.4.res.43.*

32 Obseruant autem Doctores 1. quod si quis litteris dimissoriis à Capitulo obtentis non vtatur, nec Capitulum, nec eius Vicarius in dictas pœnas inciderent, quia pęna pro aliquo delicto imposita regulariter non incurritur, nisi post opus consummatum, idest post vsum prædictarum litterarum, *Marchin.de Sacram. ord.tract.1.p.6.c.3.n.11.*quem refert *Dia. p.8.tract.4.res.41.contra Barbos.de offic.& pot.Epis.p.2.all.7.nu.13.*

33 Obseruant 2. Concilium non loqui de Vicario Papæ, qui potest Sede Apostolica vacante dimissores concedere, *Maiol.de Irreg.lib.4.c.6.Henriq.lib.10. de sacram.ord.c.22.§.3.Campan.in Diuer.Iur. canon.rubr.9.c.8.nu.8.* quos refert, & sequitur *Dian.p.8.tract.4.res.41.*quibus adde alios apud *Barbos.d.p.2.all.7.nu.13.*vbi
34 idem dicit de Vicariis Episcoporum deputatis per Papam, quos Apostolicos vocamus.

35 Obseruant 3. quod illi dicuntur arctati occasione beneficii recepti, qui obtinent aliquod beneficium requirens seruitium personale, cuius ratione de iure, consuetudine, priuilegio, statuto ecclesiæ, vel fundatione intra annum tenentur ad ordines suscipiendos; arctati verò occasione beneficii recipiendi dicuntur, qui habent ius, seu sunt vocati ad aliquod beneficium vacans, quod tamen requirit actu certum ordinem, quo illi carent; item illi, qui non habentes primam tonsuram præsentantur ad beneficia, *Ricc.in prax.for.Eccles.part.2. res.98. & seq.* & alii apud *Barbos. de offic. & pot. episc.p.2.alleg.7.nu.11.*

36 Notandum tamen est, quod electus in concursu ad beneficium curatum, cuius collatio facienda est à Papa, non potest interim dici arctatus occasione beneficii recepti: quia illud tunc non habet; neque occasione beneficii recipiendi, quod non requirit actu sacerdotium, vt dicit *Barbos. & Riccius locis cit.* præterea non dicitur arctatus occasione beneficii recipiendi is, cui aliquis vult resignare
37 beneficium requirens actu ordinem, quo caret: hoc enim est merè voluntarium, vt dicit idem *Ricc.in prax.d.part. 2.res.98.*

38 Obseruant 4. quod elapso anno à puncto sedis vacantis Capitulum liberè concedere potest dimissorias, *Nau.cons.44.n. 4 de Temp.ordin. Quaran.in ver.Capitulum sede vacante q.11. Dian.p.8. tr.4.res. 41.* & alii communiter.

39 Obseruant 5. Capitulum etiam intra annum posse litteras testimoniales de vita, & moribus, ac de idoneitate concedere: quia huiusmodi litteræ testimoniales non sunt dimissoriæ, *Bonac. de Sacram.disp.8 q.vn.punct.4.nu.25. Vulp.in prax.iudic.c.44.num.21. Quarant.loco cit. quæs.10.vers.tertio limita Nau.cons.27.de Temp. ordin.* hodie verò de stylo Curiæ dictæ litteræ testimoniales sede Episcopali vacante dandæ sunt ab ordinario viciniore, vt dicit *Barbos.d.alleg.7. nu.16.* quod tamen ita intellige, vt non solus ordinarius vicinior illas dare possit, sed simul cum Vicario Capituli, vel habitis ab eodem informationibus de vita ordinandi, cum alias Episcopus vicinior de subdito non suo rectum nequeat ferre testimonium *Dian.p.8.tract.4 res.42.* vbi citat *Marchin. de Sacram.ordin. tract.1. p.6.c.3.nu.17.& 18.*

40 Obseruant 6. quod licèt ordinatus ad primam tonsuram, seu ad minores ordines intra annum vacationis nullo priuilegio clericali gaudere debeat iux. Concilium *d.sess.7. cap.10.* potest tamen obtinere beneficium, quia priuilegium hoc non amittit ipso iure, sed debet priuari per sententiam, vel exceptionem, *Nau. cons.28. de Tempor.ordin.* quem sequitur *Quarant.loco cit. quæs.10. vers. Hinc con-*
tin-

tingit Bonac.de Sacram. disp.8. q.vn.pun. 4.nu.24.D an.d.p.8.tr.4.res.44.

41 Obseruant 7. quod obtinenti facultatem à Sede Apostolica suscipiendi ordines cum licentia sui ordinarii, huiusmodi facultatem subordinatam concedere potest Capitulum sede vacante ante lapsum annum, vt post Nauarr.& Quaran. dicit *Piasec.in prax. Episcop.part.1. cap.1. num.13.*

42 Obseruant 8. quod potest Capitulum Sede vacante annum elapsum concedere licentiam alicui Episcopo, vt in ea Diœcesi ad ordines promoueat alienos subditos habentes dimissorias proprii Episcopi, aut sui Prælati Regularis, vel personas eiusdem Diœcesis habentes dimissorias Episcopi defuncti, vel Nuntii Apostolici, vt à quocumque Antistite ordinentur, *ita Sanch.in opusc. mor.lib.7. cap.1.dub.26.* quem refert *Barbos. d. p.2. alleg.7.num.14.*& alii apud *Dian. p.8.tr. 4.resolut.73.* qui dicunt, illam prohibitionem Tridentini, nè Capitulum Sede vacante concedat litteras dimissorias, solum intelligendam esse quoad Clericos subditos Capitulo, non verò quoad non subditos,& ita videtur etiam sentire *Quaran.in dict.ver.Capitulum sede vacante quæst.12.Piasec.in prax.Episc.par.1. cap.1. num.13.*

43 Obseruant 9. quod facultas remittendi interstitia Episcopo competens ex causis comprehensis in Concilio Tridentino *sess.23 de ref.cap.11.13.& 14.* transit in Capitulum sede vacante; quia capitulum succedit in omnibus, quæ sunt iurisdictionis, vt censuit Sacr. Congregatio, teste *Vulp.in prax.iud.c.44.nu.27. Ricc.in prax.for.eccl.p.1.res.616.* alii tamen id admittunt, quando ex decretis eiusdem Concilii capitulum potest concedere licentiam ordinandi, puta post elapsum annum sedis vacantis, *Quaran.in ver. Capitulum sede vac.quæs.10.vers.& refertur*, & alii apud *Dian.p.8.tr.4.res.5.*

44 His adde, quod si Capitulum intra annum concesserit litteras dimissorias, quibus obtinens vsus fuerit, poterunt subditi post annum ordines recipere ab aliis vicinis Episcopis absque licentia Capituli, cum eo casu Capitulum subiaceat Ecclesiastico interdicto, quemadmodum dicimus de Episcopo suspenso, *per c.eos qui de Tempor. ordin.* requiritur tamen ad hunc effectum, vt interdictum, vel suspensio sit manifesta per euidentiam facti, vel per Iudicis sententiam, non verò dubia, vt ibid.dicit *gl.in ver.manifesta*; & ideò ordinando incumbit onus probandi suspensionem Episcopi, vel interdictum Capituli per sententiam Metropolitani: quia præsumptio non est contra Episcopum, vel Capitulum, vt dicunt Doctores, quos refert,& sequitur *Bonac. de Censur.in part.disp.3.q.1.punct.1. nu.6. Barbos.d.p.2.alleg.8 num.1.*

45 Adde 2. quod si Capitulum concederet dimissorias ad ordines sacros non habenti vnde viuat, tenetur illi prouidere, sicut tenetur Episcopus *Dian.d.p.8.tract. 4.res.41.* vbi citat *Vgolin.de Potest.Episc.c. 26.§.15.nu.1.*

§. IV.

An Capitulum sede Episcopali vacante succedat in potestatem conferendi beneficia.

46 COllatio beneficiorum, cum sit veluti quædam donatio saltem ex ea parte, quia in potestate Episcopi est potius huic, quam alteri illa conferre, pertinet quasi fructus, & emolumenta episcopatus *gl. in c. cum olim de maior. & obed.* & ideò Capitulum illa conferre non potest, sed eorum collatio ad Papam pertinet, *ex c.2.Ne sed. vac.& ex reg. 1.Cancellariæ*, & ex Constit. Pii V. incip. *Sanctissimus in Christo Pater*, quam refert *Quaran.in ver.capit.sede vac.quæs.9.Megal.in eod.ver.nu.4.Vulp.in prax.ind.c.44. nu.5.* vbi omnia beneficia episcopali sede vacante quomodolibet vacantia ad Episcoporum collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliam dispositionem in quomodolibet pertinentia ipsi Pontifici reseruantur.

Ex quo infertur, quod non potest Capitulum conferre beneficia etiam Episcopo deuoluta ob negligentiam, vel culpam inferiorum Prælatorum non conferentium, vel malè conferentium, ex dict. Constitutione Pij V. *& ex cap.2. Ne sed. vac. Megal.in ver.capitulum sede vacante*

*num.*41.*Barbos.de offic.& potest.Episc.p.*3. *alleg.*126.*nu.*70.*Dian.part.*8.*tract.*4. *res.* 27. neque beneficia spectantia ad collationem Episcopi vacantia per resignationem ex causa permutationis, vt decisum refert *Garc.de Benefic.par.*11.*cap.*4. *num.*80.

47 Limitatur tamen supradicta conclusio in beneficiis, quæ communiter spectant ad collationem Episcopi, & Capituli: quia vno deficiente, vel inhabili existente alter confert, *c.vn. Ne sed. vac.in* 6. quod procedit, etiamsi ex concordia vna vice prouideat Episcopus, & altera Capitulum; quia tunc mortuo Episcopo, seu alias vacante sede potest Capitulum iure proprio conferre Canonicatus, & alia beneficia simultanea, non solum quando beneficium vacat in turno Capituli, in quo non est difficultas, quia regula solum reseruat beneficia spectantia ad collationem Episcopi, & non Capituli; sed etiam quando beneficium vacat in turno Episcopi *Garc.de benef.p.*5.*c.*1.*n.*235.& 236.*Barbos.par.*3.*all.* 57.*nu.*90.

Similiter Capitulum succedit in potestatem præsentandi, vel eligendi, quoties ad vtrumque simul spectaret præsentatio, vel electio, *Quaran.in ver. Capitulum sede vacante quæs.*9. *vers. quæ conclusio.*

Item poterit Capitulum auctoritatem in beneficiorum resignatione, seu permutatione interponere, si eorum collatio spectet communiter ad Episcopum, & Capitulum, iuxta gloss. communiter receptam *in clem.vn.ver. conferantur de Rer.permut. Megal.in verb. Capitulum sede vacante nu.* 4. dummodo permutatio, vel resignatio fiat ex causa necessaria, & ante prouisionem factam de Prælato in Consistorio, *Quarant.loc.cit.qu.*9. *Megal.vt sup.nu.*4.*Ricc.in prax.p.*2. *resol.* 243.& alii apud *Barbos. de offic. & potest. Episc.p.*3.*alleg.*69.*num.*8.

Secus esset, si ad Episcopum spectaret electio, nominatio, seu præsentatio personæ, quamuis collatio, seu institutio ad alium pertineat, seu sit communis Episcopi, & Capituli, quia attendenda est prima dispositio beneficii, *Garc.par.* 5. *cap.*1.*n.*230.*Barbos.d.p.*3. *alleg.*57.*nu.* 90. vnde non poterit Capitulum sede vacante Pœnitentiarium, seu Theologum eligere, licet collatio præbendæ sit communis Episcopi, & Capituli, vel etiam solius Capituli; quia electio personæ ad huiusmodi præbendas ad solum Episcopum spectat; & ideò tunc electio, & collatio pertinebit ad Papam, vt declarauit Sacr.Congregatio, ac Rota Romana apud *Garc.p.*5.*c.*4.*nu.*145.& *seq.*& *in addit.ad d.c.*4.*num.*150. *Barbos.d.p.*3. *alleg.*55.*nu.*2.& 17.& *all.*56.*nu.*3.*Ricc.in prax.p.*1.*res.*487. quemadmodum ad Papam etiam spectat, vbi officium Pœnitentiarii, vel Theologi, & vnita præbenda vacat in mense Apostolico, vel adest alia reseruatio, & affectio, *Barbos.d.all.* 56.*nu.*4.*Garc.d.part.*5.*cap.*4.*num.*138. & 164. in aliis verò casibus, quamuis electio Pœnitentiarij, & Theologi spectet ad solum Episcopum, collatio tamen præbendæ vnitæ ab illis fieri debet, ad quos antea spectabat, vt declarauit Greg.XIII. & Sacr.Congreg. teste *Garc. dict.part.*5. *cap.*4.*num.*138. & 162. *Barbos.d.all.*56. *num.*3.

48 Limitatur 2. quando collatio beneficiorum est ita necessaria, vt ad illam Episcopus de iure compelli potuisset: tunc enim transit in Capitulum sede vacante, *Megal.in ver. Capitulum sede vacante, num.*4.& ideò potest instituere præsentatos à patronis, *c.*1.*de Instit. in* 6. & confirmare electiones, quas Episcopus confirmabat, *ca.cum olim de maior. & obed.* etiamsi ipsummet Capitulum eligat: quia in tali casu eligeret iure capituli, & confirmaret iure Episcopali, vt dicit *glos.in c. pen.de suppl. negl.Prælat. in* 6. reseruatio enim non habet locum, quando præsentatio, vel electio ad alium pertinet, quãuis collatio, seu institutio spectet ad Episcopum *Garc.p.*5.*c.*1.*nu.*231.*Barb.p.*3.*all.* 67.*nu.*90. Vnde posset Capitulum sede vacante, si Patronus esset clericus, illi acceptanti beneficium motu proprio conferre sicut posset Episcopus, vt dicit *Quaran. loco cit.q.*9.

Idem dicem, si mandatum est, alicui prouideri de primo vacaturo, vel si collatio debetur certæ personæ, & certo generi personarum, vel antiquiori optanti; his enim casibus potest etiam collatio

fieri à capitulo sede vacante, *Megal. in ver. Capitulum sede vacante nu.*4.

Non tamen succedit Capitulum in potestatem conferendi beneficia parochialia: quia licèt hæc conferenda sint per concursum magis idoneis iuxta Concilium Tridentinum *sess.*24. *de refor. c.*18. & Constitutionem Pii V. incip. *in Conferendis*, tamen collatio hæc dici non potest necessaria, ita vt transeat ad Capitulum, cum tota dependeat ex mera voluntate Episcopi, qui potest ab illa abstinere, & permittere, vt per lapsum temporis deuoluatur ad superiorem, *Megal. loc. cit.* vbi dicit, ita resoluisse Sacr. Con greg ac Rotam Romanam.

49 Quæres, an Capitulum possit beneficia ad tempus commendare? affirmatiuè respondet *Barbos. in c.*2. *nu.*4. *ne sed. vac.* & alii apud *Quaran. loc. cit. q.*9. hoctamen intelligendum esse de beneficiis simplicibus, non autem curatis declarauit Sacr. Congr. apud *Dia. p.*8. *tract.*4. *resol.*32.

50 Quæres 2. an Capitulum possit cum illegitimis ad beneficium simplex, & ad minores ordines dispensare affirmatiuè respondent Doctores apud *Barbos. in d. cap.*2. *nu.*9. *ne sed. vac. Quaran. in ver. Capitulum sede vac. q.*2. vbi dicit, hanc conclusionem procedere in casu, in quo subsistente legitima causa dispensatio esset debita, iuxta *glos. in cap. vt constitueretur dist.*50.

51 Quæres 3. an possit Capitulum ea beneficia vnire, quæ potest Episcopus? affirmat *Dian. p.*8. *d. tr.*4. *res.*31. vbi citat *Caccial. in tract. de Vnion. art.*3 *q.*6. *nu.*19. *Petr. de Vbal. eod. tr. c.*5. *num.*26. *Rebuff. in prax. tit. de Vnion. benefic. nu.*36. *Hoied. de Incompat. benef.*2. *p. c.*3. *nu.*7. *vers. similiter capitulum*, & alios; item posse capitulum dismembrare beneficia vnita in eo casu, in quo similiter poterat Episcopus, tenet *Quaran. in ver. Capit. sede vac. qu.*9. *vers. quæ conclusio in fin.*

Sed contrarium quoad vnionem, & dismembrationem tuentur alii DD. quos refert, & sequitur *Megal. in eod. ver. capit. sede vac. n.*4 *vers. tertio prædicta*, quia sede vacante nihil est innouandum, nec fieri tunc aliquid debet, ex quo possit Episcopo præiudicari, *c.*1. & *c. vlt. vbi gl. fin. ne sed. vac.* Vnde quando vertitur quæstio super proprietate certi iuris, seu iurisdictionis, an ad Episcopum pertineat, vel non, puta si contenderetur, an aliquis sit subiectus, vel exemptus; item an talis locus sit de Diœcesi, aut quãdo dubitatur, an aliquod beneficium sit de Iurepatronatus, vel liberæ collationis, Capitulum huiusmodi causas reseruare debet futuro episcopo, etiamsi cęptę fuerint ante vacationem Sedis Episcopalis, vt dicunt DD. *in d. c. vlt. ne sed. vacan. Panorm. in cap. verum n.*12. *de for. compet.* quem refert *Quaran. loco cit. vers. prædicta restringe Dian. p.*8. *tract.*4. *res.*10. eadem ratione non poterit Capitulum transigere, aut compromittere super rebus Ecclesiæ vacantis, *Megal. vbi supr. n.*12. idemq; dicendum de causis feudalibus, quarum cognitio futuro Prælato reseruatur, *vt in c. verum, vbi gl. in ver. quæstio mota de for. compet Vulp. in Prax. iud. c.*44. *nu.*8. vndè non posset capitulum infeudare bona infeudari solita deuoluta, & dependentia à mensa Prælati, nisi inuestitura esset necessaria: cum tunc ex ea successori nullum paretur præiudicium: vel vbi in Ecclesia esset consuetudo talia infeudandi, vacante sede, vt dicit *Quaran. loco cit. q.*6. *versic. sub hac.*

Quare ea tantum vnio fieri poterit à Capitulo, per quam beneficia vnita manent æqualiter principalia: quia in tali casu nihil Episcopali iuri detrahitur: secus si vnio fiat accessoriè; cum enim per talem vnionem supprimatur titulus, fieri non potest quin depereat aliquid de iuribus Episcopi, quæ intacta seruanda sunt *d. c.* 1 *ne sed. vac.* & ita intelligendi sunt DD. apud *Barbos. d. par.*3. *all.*66. *n.*11. *Garc. de benef. part.*12. *cap.*2. *nu.*67. *Quaran. in ver. Capitulum sed. vac. quæst.*9. *vers. sexto limita.*

§. V.

Qualiter sit eligendus Vicarius Capitularis.

52 NOtandum est primò, quod non tantum per mortem Episcopi, sed etiam aliis casibus Ecclesia, seu sedes Episcopalis vacat, videlicet si Episcopus captus esset à Paganis, vel schismaticis, aut

hæreticis, *cap. si Episcopus de supplen. negl. Prælat. in 6.* & notat *Barbos. de offic. & potest. Episcop. p. 3. all. 52. nu. 3. Ricc. in prax. for. eccles. part. 1. res. 543.* in hac enim mors ciuilis æquiparatur naturali, vt dicit gl. *in d. cap. si Episcopus in verb. sed Capitulum.*

Item ecclesia, à qua Episcopus de suo consensu transfertur, ab eo tempore vacat, quo idem Episcopus ab illius vinculo in Consistorio Romani Pontificis absoluitur, etiam ante expeditionem litterarum Apostolicarum, vel adeptam secundæ Ecclesiæ possessionem ex Constitutione Vrbani VIII. incip. *nobis nuper*, quam refert *Barbos. post tertiam partem Tract. de offic. & pot. Epis. Constit. 68. & alijs relatis notat Quaran. in ver. capitul. sede vac. nu. 3. vers. terminum.*

Similiter vacat per ingressum in religionem, relegationem, depositionem, renunciationem, cessionem, permutationem, & aliam similem Episcopi abdicationem, postquam admissa fuerit a summo Pontifice, *gl. in d. c. si Episc. verb. mortem Sbrozz. de Vicar. Episc. lib. 3. quæst. 42. Barbos. de offic. & potest. Episc. p. 3. all. 54. num. 154.*

Addunt alii Doctores, quod si Episcopo existente in remotis moriatur Vicarius, in tali casu succedit Capitulum in eius iurisdictionem: quia longa absentia æquiparatur morti, ita *Quaran. in verb. Archiepiscopi anctoritas nu. 22. & in ver. Capitulum sede vac. nu. 12. Barbos. part. 3. alleg. 52. num. 3.* vbi idem dicit, si per potentiam sæcularem Vicarius eiiciatur, & ita etiam tenent alii DD. apud *Dian. p. 8. tract. 4. res. 4.* vbi etiam notat, quod ille dicitur esse in remotis, cuius præsentia in breui haberi non potest: puta si esset vltra montes, vt dicit *Ricc. in prax. for. Eccles. part. 2. resol. 18. per text. in capit. nihil de elect.*

Excommunicato verò Episcopo, licèt expiret iurisdictio Vicarii tamquam accessoria, & semper dependens à iurisdictione Episcopi, seu potius vna, eademque cum illa secundum gl. communiter receptam *in c. 1. ver. ipsius de offic. Vic. in 6* non tamen poterit Capitulum eligere vicarium, sed adiri debet Papa, vt prouideat de causis interim cognoscendis, vt dicit glos. ibidem *Ricc. in prax. for. Eccles. par. 1. res. 441.*

53 Tunc autem capitulum officialem, seu Vicarium infra octo dies à die scientiæ vacationis computandos constituere tenetur, qui saltem in iure canonico sit Doctor, vel licentiatus, vel alias quantum fieri poterit idoneus: alias ad metropolitanum huiusmodi deputatio deuoluitur ex Concil. Trid. *sess. 24. de ref. c. 16.* ita vt post deuolutionem non sit amplius lo-
54 cus purgationi moræ; quia ius quæritur ipsi superiori, & fit exequutio ab ipso iure, seu Concilio transferente statim illam potestatem ad Metropolitanum, vt post *Gemin. in c. fi. de Suppl. neglig. Prælat. in 6. dicit Quaran. in ver. Capitulum sede vacante num. 4.*

Alii tamen asserunt, posse Capitulum, etiamsi infra octo dies Vicarium non constituerit, re integra antequam Metropolitanus eum deputet, purgare moram; tum quia ad Metropolitanum non deuoluitur ius nominandi priuatiuè, sed cumulatiuè: tum etiam quia hęc deuolutio non est alicuius beneficij Ecclesiastici, sed officii, & ideò non est necessè, vt sequatur naturam deuolutionis beneficiorum, præcipuè cum sit constitutio pęnalis, ita *Garc. de benef. p. 5. c. 7. n. 7. Barbos. p. 3. all. 54. nu. 164. in fin. Ricc. in collect. dec. 1602. part. 5.*

55 Sed obserua, quod licèt Metropolitanus, vel alius ex Episcopis antiquior iuxta Concilii decretum Vicarium constituerit supplendo Capituli negligentiam, non priuatur tamen Capitulum iurisdictione aliis vicibus; & ideò si Vicarius à superiore constitutus decedat, vel renunciet, vel lapsum sit tempus, ad quod electus fuit, potest denuo à Capitulo alter Vicarius deputari, & non à superiore, vt dicit *Quaran. vbi supr. nu. 4.*

56 Notandum 2. quod durante termino octo dierum ad eligendum Vicarium præfixo non Archidiaconus, aut prima dignitas sed totum Capitulum administrat iurisdictionem, *Quaran. loco cit. n. 2. Dia. par. 8. tract. 4. res. 36.* & ita declarasse Sacr. Congregationem refert *Barbos. de canon. & dignit. c. 42. nu. 29.* quicquid dicat *Sbrozz. de Vic. Episc. lib. 1. q. 63. Vulp. in prax. iudic. c. 44. n. 30. & alij*, consulit

tamen

tamen *Quarant.loco cit.nu.3. verſ.terminum*, vt Capitulum deputet perſonam, quæ interim nomine ipſius adminiſtret per ſeptem dies abſque tamen facultate decidendi cauſas, vel procedendi ad actus irretractabiles, ſed tantum ad actus currentes, & ad ea, quæ celeritatem exigunt.

57 Vbi verò adeſſet priuilegium, vel conſuetudo, quod Archidiaconus, vel prima Dignitas ſubſtineat vices Capituli, & adminiſtret iuriſdictionem infra dictos octo dies, illa eſſet ſeruanda, niſi fortè ſedes Epiſcopalis vacet eo quod Epiſcopus à Paganis, ſeu ſchiſmaticis captus fuerit; tunc enim iuriſdictio Epiſcopalis ad Capitulum pertinet, nec poteſt Archidiaconus, vel alius de capitulo ex vi huiuſmodi conſuetudinis, vel priuilegij illam exercere; quia talis conſuetudo, vel priuilegium verificari ſolum debet in vacatione propria, & vera, quæ ſcilicet contingit per mortem, aut per alium ſimilem modum, non verò in vacatione ficta, vt dicunt Doctores apud *Barboſ.de offic.& poteſt. Epiſc.par.3.alleg.132.num.19.*

58 Notandum 3. quod in huiuſmodi electione non eſt neceſſariò ſeruanda forma *cap.quia propter de elect.* neque Concilii Tridentini *ſeſs.25.de regul. cap.6.* & ideò neceſsè non eſt, vt fiat per vota ſecreta; quia textus *in dict.cap.quia propter*, loquitur de electione Epiſcoporum, & aliorum prælatorum Eccleſiarum Collegiatarum habentium generalem, & perpetuam iuriſdictionem: & in Concilio *d.c.6.* ſermo eſt de electione Prælatorum regularium, non ſæcularium, ita reſoluit Sacr.Congr.vt poſt *Garc.de benef.p.5.c.7.nu.21.* refert etiam *Dian.p.8. tr.4.reſ.60.*

59 Obſerua tamen, quod ad huiuſmodi electionem faciendam ad minus duę partes Canonicorum debent eſſe præſentes, iuxta *gloſ.in cap.1.ver.conſtitutum de ijs, quæ fiunt à maior. par. cap.* niſi abſentes vocati fuerint, & non venerint: quia tunc poteſtas eligendi remanet penes præſentes, etiamſi non ſint duæ partes; nam cum vocati non comparuerint, indignos ſe reddiderunt electione, & ideò poteſt procedi ſine illis, *gl.in c.cum nobis, ver.alienos de elect.Ricc.in prax. for.Eccl. p.2.reſol.247.&* 280. vbi citat *Innoc.in c. Eccleſia veſtra de elect.& in cap.1.de maior.& obed.Panorm.in d. cap.cum nobis de elect.* quod præcipuè procedit ſtante conſuetudine: tunc enim actus capitulares poſſunt expediri, etiamſi non adſint duæ partes, vt *d.idem Ricc.in prax.vt ſupra p.2.reſ.257.*

60 Obſerua 2. quod ſoli Canonici habent vocem in electione Vicarii Capitularis, & non alii, etiamſi de conſuetudine haberent vocem in Capitulo cum Canonicis; quia Canonici tantum faciunt capitulum, *Abb.in cap.cum olim de ſent.& re iud. Gemin.in cap.fin. de Præb. In 6.* & alii apud *Marcellum*, *Vulp. in prax.Iud. cap.44.num.2.& 4.*

61 Obſerua 3. quod ſi detur de nullitate electionis Vicarij capitularis, vt quia non omnes fuerunt vocati, nullitas huiuſmodi non poteſt proponi coram Capitulo, ſed coram ſuperiore Capituli, per quem ſi electio fuerit declarata nulla, poteſt Capitulum iterum ſe congregare, & deuenire ad Vicarij deputationem, vt cenſuit Sacr. Congr. *epiſc.& Regul.* teſte *Vulp.in prax.iud.c.44.nu.31.Quarant.in verb. Capitulum ſede vacante in fin.*

52 Notandum 4. quod licèt non ſit de neceſſitate eligere perſonam capitularem ſi tamen adeſset idoneus de gremio Capituli, cæteris paribus eſſet præferendus: decet enim Vicarium eſſe de gremio Capituli, & ita declaraſſe Sacr. Congreg. teſtatur, *Quarant.loco citat.num.6. Vulp. in prax.c.44.nu.25.Dian.par.8.tr.4.reſ.57 Ricc.in prax.for.eccl.p.1.reſ.515.* alias datur appellatio, etiamſi à maiori parte fuerit facta electio, *Ricc.in prax. vt ſupra p.2. reſ.249.*

63 Notandum 5. quod ſi capitulum eligit non Doctorem, quando haberi poteſt Doctor canonum, electio eſt nulla, vt reſoluit Sac.Congr.teſte *Sbroz.lib.1. q 36. n.12.Vulp.in prax.c.44.nu.15. & refertur inter dec.Diuerſ.p.4 dec.86.* quemadmodum irrita etiam eſſet confirmatio Vicarii non Doctoris, quem Epiſcopus defunctus elegerat, vt cenſuit etiam Sac.Cong. apud *Dia.p.8.tract.4.reſ.56. Vulp.loc.cit. d.nu15.* nec ſufficeret, quod aliquis Doctoratus lauream acceperit à priuata

persona, sed requiritur, vt sit Doctoratus in aliqua vniuersitate iuxta decretum Sac. Congreg. quod refert *Barbos. de Canon. & dignit. cap. 42. num. 51.* & adeo requiritur qualitas doctoratus in iure canonico vt electio de Theologo omisso canonista inualida sit, ita resoluit Sac. Congreg. *sub die 28. Augusti 1621. teste Barb. d. cap. 42. num. 53. Ricc. in prax. for. Eccles. p. 1. res. 515.* quicquid in contrarium dicant DD. apud *Dian. dict. part. 8. tract. 4. res. 56.*

65 Si verò in Capitulo Doctores non sint, potest deputari alius, qui sit idoneus iuxta formam Concilii *loco cit.* & in ipso actu deputationis potest Capitulum dare ei consultorem Doctorem sibi benè visum: alioquin poterit ipse Vicarius eligere Doctorem consultorem partibus non suspectum, vt declarauit Sacr. Congreg. testè *Dian. p. 8. d. tr. 4. res. 56. Vulp. in prax. d. c. 44. nu. 15.*

66 Si verò discordes sunt se Canonici plures ad hoc officium elegerint, is electus censetur, qui erit magis idoneus, & habuerit qualitates Concilii, vt censuit Sac. Congr. Concilii teste *Quar. in d. ver. Capitulum sede vac. n. 2. Ricc. in Collect. decis. 1602. p. 5. & in prax. for. eccles par. 1. resol. 515. in notab.*

67 Notandum 6. quod Capitulum sede vacante eligere potest in Vicarium Capitularem, Dignitatem, vel Canonicum eiusdem Ecclesiæ, qui in eadem Ciuitate, & Ecclesia curam quoque gerit animarum, vt resoluit Sacr. Congr. sub die 19. Martij, & 19. Iulii 1619. quæ etiam declarauit, contrarias decisiones intelligendas esse de Parocho rurali, prout refert *Barbos. de Canon. & Dignit. c. 42. nu. 38. Dian. p. 8. tract. 4. res. 58.*

68 Notandum 7. quod licet Episcopus possit ad nutum amouere suum Vicarium, quia semper censetur constitutus ad beneplacitum, etiamsi in commissione hoc non exprimatur iuxta communem Doctorum sententiam: non potest tamen Capitulum absque causa approbanda a Sac. Congr. super causis Episcoporum ad libitum reuocare Vicarium à se electum, alias reuocatio esset nulla *Quarant. in verb. Capitulum sede vac. nu. 3. in fin.* vbi refert, ita Sac. Congr. declarasse, *p. 8. tr. 4. res. 63. Vulp. in prax. iudic. c. 44. nu. 24. contra Ricc. in prax. p. 1. resol. 515.* & alios: nisi fortè in ipso actu electionis constitutus fuerit ad tempus; tunc enim transacto eo tempore expiraret eius iurisdictio: potest enim Vicarius Capitularis eligi ad tempus determinatum, vt declarauit Sacr. Congregatio ad petitionem Capituli Salernitani, teste *Dian. d. p. 8. tr. 4. res. 69. Vulp. d. c. 44. nu. 28 Quaran. loco cit. n. 3. 8. 9. & 15.* quo tempore transacto tenetur Capitulum intra octo dies alium constituere, alias ius deputandi similiter deuoluitur ad Metropolitanum, *Dian. loc. citat. res. 63. vers. sed contrarium in fi. Quaran. vbi supra num. 3. vers. eidem Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 1. res. 515.*

69 Notandum 8. quod Vicarius Capitularis in processionibus, & aliis actibus publicis cedere debet digniorem locum Archidiacono, seu alteri dignitati maiori, & primæ post Pontificalem *Sbrozz. de Vicar. Episc. lib. 2. q. 25. nu. 20. Quaran. loco cit. nu. 8. Barbos. de Canon. & Dignit. c. 40. num. 41. & 42. de offic. & pot. Episc. p. 3. alleg. 54. num. 165. Vulp. in prax. iudic. cap. 34. num. 16.* quicquid dicat *Meroll. to. 3. disp. 7. cap. 7. dub. 32. num. 329.* quem refert, & sequitur *Dian. p. 8. d. tract. 4. resol. 66. in fin.*

70 Notandum 9. quod Vicarius Capitularis simpliciter electus non potest absq; speciali commissione ea expedire, quæ requirunt speciale mandatum, iuxta textum *in c. 3. de offic. Vic. in 6.* & ita resoluit Rota apud *Barbos. de Canon. & Dignitat. cap. 42. num. 103. Dian. p. 8. tract. 4. res. 64.* nisi adesset consuetudo in contrarium; consuetudo enim tribuit iurisdictionem, *Rot. decis. 76. in princ. p. 7. recent.* præsertim si esset immemorabilis, *Nau. cons. 3. numer. 5. & seq. de offic. Iud. Deleg.* & alii communiter.

Contrariam tamen sententiam tuetur *Garc. de benef. part. 5. cap. 7. num. 28.* & alii asserentes, totam Capituli auctoritatem etiam in his, quæ requirunt speciale mandatum transire in Vicarium; & ità videtur sensisse Sacr. Congregatio, dum

71 resoluit Vicarium Capitularem posse visitare omnia loca, quæ poterat Episcopus, etiamsi id à Capitulo specialiter ei non

non fuerit commissum; & alias etiam censuit, spectare ad eumdem Vicarium Capitularem, & non ad Capitulum, concedere dimissorias post annum, vt refert *Barbos. de Canon. & Dignit. c.42. nu. 68. & 120.*

72 His adde, quod professio fidei, quæ iuxta Concilium Tridentinum à Prouisis de Canonicatu, seu Dignitate in Ecclesia Cathedrali, seu de beneficio curato coram Episcopo est omittenda, sede vacante coram Vicario Capitulari emitti debet: quia cum iurisdictio episcopalis administretur per Vicarium, magis per eum repræsentatur Episcopus, quam per Capitulum, *Garc. de Benef. par.3. c.3. num.27. & 28. Barbos. de offic. & potest. Episc. part.3. alleg.61. nu.18. Bonacin. de legib. disp.3. quæst.2. punct.4. §.2. n.2.* quibus adde *Piasec. in prax. Episc. p.1. c.1. nu.13. in fin.* vbi dicit, Vicarium Capituli alia etiam exercere posse, quæ speciale man-

73 datum requirunt: immò ad ipsum spectare, nisi Capitulum ea sibi specialiter reseruauerit: potest enim Capitulum iurisdictionem Vicarii limitare, ac sibi reseruare certos casus, vt notat etiam *Ricc. in prax. for. eccl. part.1. resol.506.* vbi citat *Gutier. can. qq. c.11. nu.10.* huiusmodi tamen reseruatio fieri debet in ipso actu electionis Vicarii, non autem postea, *Vulp. in Prax. iudic. c.44. n.28. Quarant. in ver. Capitulum sede vac. nu.15. vers. item erit obseruandum.*

74 Notandum 10. quod licet regulariter vnus tantum Vicarius Capitularis sit eligendus, eligi tamen possunt etiam plures, si ita adsit consuetudo, vt censuit Sacr. Congregatio, teste *Quaran. loc. cit. num.9. Dian. par.8. tract.4. resol.91. in fin.*

Vnde quando duo Episcopatus sunt vniti, & Capitula Cathedralium separata, per obitum Episcopi constitui possunt duo Vicarii, vnusquisque in sua Diœcesi, vt dicit *Quarant. vbi supra.*

75 Notandum 11. quod Vicarius Capituli potest procedere contra singulos de Capitulo: nequit tamen totum Capitulum suspendere, vel interdicere: quia id redundaret contra se ipsum, cum vis officii, & iurisdictionis Vicarii ab ipso Capitulo dependeat: & ideò suspenso capitulo erit suspensus eius Vicarius: quod procedit etiam, quando Vicarii deputatio facta fuerit per Metropolitanum, vel viciniorem Episcopum ob negligentiam Capituli, *Suar. de Censur. disput.7. sect.3.* quem refert *Quarant. loco citat. num.1. vers. vlterius sciendum, & numer. 15. vers. fin.*

76 Notandum 12. quod Iurisdictio Vicarii non cessat per prouisionem factam de nouo Prælato, etiamsi litteræ Apostolicæ fuerint expeditæ; sed requiritur apprehensio possessionis Episcopatus cum litterarum ostensione, *per extrau. iniunctæ de elect.* & ita decisum refert *Quarant. vbi supra nu.13. Barbos. de offic. & potest. Episcop. part.3. alleg.54. nu.161. Ricc. in prax. for. Eccles. par.1. res.510.* Vnde poterit Vicarius Capitularis continuare exercitium iurisdictionis, donec nouus Prælatus adeptus fuerit possessionem, vt notat etiam *Dian. d. part.8. tract.4. resol. 69.* & ita communiter obseruari testatur *Vulp. in prax. iudic. dict. cap.44. numer.32.*

77 Notando 13. quod emolumenta vacante sede Episcopali obuenientia ex iurisdictione, & sigillo, aut alias vndecunque, quæ ad Episcopum Ecclesia non vacante pertinerent, nequaquam ad capitulum spectant, nisi apostolico priuilegio illi concessa fuerint; sed futuro Episcopo sunt reseruanda; ex his tamen emolumentis deducendum est rationabile

78 salarium Vicario constituendum, & persoluendum, iuxta decretum Sac. Congregationis apud *Vulp. d. c.44. nu.44.* quod procedit etiamsi ad huiusmodi officium deputetur Canonicus Ecclesiæ Cathedralis: quia nemo tenetur suis stipendiis militare *Sbrozz. de Vicar. Episc. lib.1. q.55 num.7.* & alii apud *Quarant. loco citat. num.7.*

79 Notandum 14. quod licèt Episcopus successor possit omnes licentias audiendi confessiones Regularibus concessas suspendere, & de nouo illos examinare, id tamen fieri non potest à Vicario Capitulari, neque à Capitulo, *Mirand. in Man. Prælat. tom.1. q.45. art.7. ad fin. Fagund. præc.2. libr.7. c.2. num.28.* quos refert, & sequitur *Diana parte 3. tract. secundo, resol.27.* vbi etiam refert priui-

legium particulare Clem. IV.

80 Notandum 15. quod licèt Vicarius Episcopi non teneatur stare syndicatui, *vt Quarant. ibidem num.* 14. & declarauit Greg. XIII. teste *Barbos. par.* 3. *allegat.* 54. *num.* 183. tamen Vicarius Capituli finito officio tenetur reddere rationem suæ administrationis nouo Episcopo; & si malè administrauerit, seu exercuerit suum officium, potest ab eo puniri, vt constat ex Tridentino *sess.* 24. *de reform. cap.* 16.

81 Addunt etiam DD. quod Vicarius Capitularis potest admittere renunciationem faciendam per nouitium intra duos menses ante professionem iuxta formam Concilii Tridentini *sess.* 25. *de regul. c.* 16. etiamsi ibi solum fiat mentio

82 Episcopi, vel eius Vicarii; quia etiam Abbates, & alii Prælati habentes Iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopi subiecti in suis Diœcesibus possunt huiusmodi licentiam concedere, ita *Sanch. Tambur. & alij apud Barbos. d. p.* 3. *alleg.* 99. *num.* 5. *& seq.* vbi etiam dicit, huiusmodi facultatem esse delegabilem cum sit perpetuò annexa dignitati, & & officio.

Finis Libri Quarti.

IO. CAROLI ANTONELLI
SAC. THEOL. AC I.V.D. VELITERNI
Pars Secunda.
LIBER QVINTVS.

DE IVDICIIS CIVILIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Causæ spirituales, seu concernentes animam, fidem, vel Religionem ad ecclesiasticum iudicem spectant.*

2 *Causas matrimoniales nullo modo potest Iudex laicus cognoscere, etiamsi tantum de possessorio agatur.*

3 *Quæstio natalium, seu legitimationis filiorum incidens in causa ciuili hæreditatis, quæ vertitur coram sæculari iudice, ad Episcopum est remittenda.*

4 *An iudex ecclesiasticus cognoscere possit inter laicos de causa dotis.*

5 *Quando agitur de processionibus, alijsque actibus pietatis, Iudex tantum ecclesiasticus est competens.*

6 *Item causæ, in quibus agitur de iure decimarum, de iure præsentandi, aut de titulo beneficij, ad Iudicem ecclesiasticum spectant.*

7 *An Iudex laicus agere possit contra laicum turbantem Clericos in possessione beneficij, aut iuris decimarum.*

8 *An Iudex laicus compellere possit ad fidem sponsalium seruandam.*

CAP. I.

De causis spiritualibus, seu ecclesiasticis.

1 INdubitata est iuris conclusio, quod causæ spirituales, seu concernentes animam, seu fidem, vel religionem ad solum ecclesiasticum iudicem spectant etiamsi inter laicos agitentur *cap.2. de iudic. capit. tuam de ord. cognit. Layman. in theol. mor. lib. 4. tract. 9. capitolo 2. num. 2. & 3. Marant. de ord. iudic. par. 4. dist. 11. nu. 8. & 27. Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all.* 107. *num.* 32. & alij communiter.

2 Ex quo infertur 1. quod causæ matrimoniales ità sunt propriæ Episcopalis fori, vt nullo modo possit iudex laicus cognoscere *c. multorum 35. qu. 6. capit. 1. de consanguin. & affinit. cap. accedentibus de excess. Prælat. Conc. Trident. sess. 24. de Sacr. matr. can.* 12. etiamsi tantum de possessorio agatur; quia hoc possessorium non est sicut cætera: non enim sufficit sola possessio, sed probandus est

etiam

etiam titulus, hoc est legitima de sponsatio, de qua laicus idex cognoscere non potest *cap. ex transmissa, vbi glos. singularis in ver. & ab eo cognita cap. ex parte Restit. spol. Thesaur. dec.* 117. *Borrell. in sum. omn. decis. tom.* 1. *tit.* 43. *num.* 104. *Sperell. decis.* 9. *nu.* 22. *Vincent. de Franch. dec.* 36. *num.* 1. *Guttier. canon. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 26. *vers. & in terminis Valasc. consult.* 93. *num.* 2. *ad med. vers. in causa matrimoniali*, & alii quos refert, & sequitur *Barbos. dict. parte* 3. *allegatione* 84. *numero* 34. *Riccius in collect. decision.* 1767. *quibus adde Dian. par.* 7. *tract.* 1. *res.* 24. vbi dicit, hoc procedere non solum quatenus matrimonium est sacramentum, sed quatenus est etiam contractus ciuilis; quia cum talis contractus à Christo Domino eleuatus fuerit ad esse sacramentale, in rem sacram transiuit iuxta communem omnium Doctorum sententiam.

3 Infertur 2. quod quæstio natalium, seu legitimationis filiorum incidens in causa ciuili hæreditatis, quæ vertitur coram sæculari iudice, ad Episcopum est remittenda *cap. lator.* 5. *cap. causam quæ* 8. *Qui fil. sint leg. d. c. tuam de ord. cognit.* & ibi Doctores communiter, ità vt neque summariè de illa cognoscere possit iudex sæcularis, quia non potest discuti, nec decidi causa legitimitatis, seu natalium, nisi etiam agatur de iuribus, & validitate matrimonii, ex quo pendet *Barbos. d. par.* 3. *all.* 84. *numer.* 17. & 32. vbi citat *Ioan. Andr. in addit. ad specul. tit. qui fil. sint legitimi §.* 1. *vers. competit. Dec. in cap.* 2. *de iudic. num.* 24. *vers. tertio fallit.*

4 Addunt alii Doctores, ad iudicem ecclesiasticum non solum pertinere quęstionem de fœdere matrimonij, sed etiam de dote, aliisque illius accessorijs, quæ spiritualia non sunt, vt decisum refert *Robertus lib.* 3. *rerum iudicar. dec.* 5. quem refert *Ricc. in Collect.* 1767. *p.* 5. hoc tamen procedit, quando de dote incidenter agitur: & ideò delegatus ad causam matrimonii si ferat sententiam diuortij, pronunciare etiam debet, dotem restitui, vt *in cap. de prudentia de Donat. int. vir. & vxor.* secus si principaliter de dote agatur inter laicos: tunc enim ad iudicem sæcularem est deferenda, veluti quando dos petitur à viro, tamquam promissa, vel quando constāte matrimonio mulier agit ex capite inopiæ, ad quam vergit maritus, vel quando repetitur mortuo viro *glos. in d. cap. de prudentia ver. incidens accessoriè*, & ibi etiam *Barbos. num.* 3. *& de offic. & pot. Episc. par.* 3. *alleg.* 84. *numero* 29. & 30. & alii apud *Bonacin. de contract. disp.* 3. *quæst.* 11. *pun.* 13. *numero* 1. nisi dos in testamento relicta sit puellę pauperi; tunc enim non Iudex sæcularis, sed ecclesiasticus erit competens contra laicum etiam principaliter, & ad instantiam partis *Dia. par.* 1. *tract.* 2. *res.* 117. vbi citat *Bobadill. in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *numero* 10. *in fin. & in glos. litt. C. Gutier. pract. qq. lib.* 3. *q.* 29. *numero* 30. *Cened. in canon. qq. q.* 37. *numero* 7. *Ceuall. in tract. de Cognit. per viam violent. parte* 2. *quæst.* 13. *numero* 4.

5 Infertur 3. quod quando agitur de processionibus, defunctis sepeliendis, aliisque actibus pietatis Iudex tantum ecclesiasticus est competens *cap.* 2. *de iudic. Nauar. cons.* 3. *numero* 6. *de for. compet. Marcell. Vulp. in Prax. iudic. cap.* 11. *numero* 10.

6 Infertur 4. solum iudicem ecclesiasticum esse competentem, quando agitur de iure decimarum, de iure præsentandi, aut de titulo beneficij ecclesiastici, videlicet an Titius sit canonicè institutus; an ius decimarum, vel præsentandi competat; tunc enim solius ecclesiastici Iudicis est cognoscere, & iudicare *cap.* 2. & 3. *de Iud cap. causam* 2. *Qui fil. sint leg. clem. dispendiosam eod. tit. de iud.* si verò agitur
7 de solo facto laici turbantis clericum in possessione beneficii, aut iuris decimarum, etiam coram Iudicem sæculari agi potest contra laicum turbantem interdicto retinendæ, vel recuperandæ *secundum Gutier. lib.* 1. *can. qq. cap.* 34. *numero* 24. *Garc. de Benef. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 59. *Mart. de iurisd. par.* 2. *cap.* 43. *numero* 18. quos refert, & sequitur *Layman. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 2. *nu.* 13. immò posse etiam
8 Iudicem sæcularem compellere ad fidem sponsalium seruandam, quando certa sunt, tradunt Doctores apud *Dian. par.* 1. *tr.* 2. *res.* 131.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Quando sponsalia sunt iuramento firmata, potest iudex ecclesiasticus sponsos compellere ad matrimonium contrahendum.*
2 *Antequam ad coactionem procedatur, constare debet de sponsalibus antea contractis.*
3 *Qualiter cogendi sint sponsi ad contrahendum matrimonium.*
4 *Si sponsalia iurata non fuerint, in foro contentioso non est locus coactioni.*
5 *Quando difficilis exitus probabiliter timetur, vel aliqua rationabilis causa sub est, Iudex ecclesiasticus abstinere debet à coactione.*
6 *Dissensus Parentum inter iustas causas non numeratur.*
7 *Quid si vltra sponsalia sponsus cum sponsa copulam habuerit, & ob id inter eos, & consanguineos inimicitiæ exortæ fuerint.*
8 *Et quid si sponsus pluries accesserit ad domum sponsæ.*
9 *An possit cogi qui absque iuramento promisit, se contracturum matrimonium cum vna, & deinde iurauit, se contracturum cum alia.*
10 *Quid si primum contraxit sponsalia cum aliqua, & deinde matrimonium cum cognata eius.*
11 *Et quid si cum secunda copulam habui.*
12 *An impedimentum publicæ honestatis duret dissolutis sponsalibus per mutuum consensum, vel per mortem.*
13 *An cogi possit deprehensus in stupro, qui metu mortis, vel nè prodatur iustitiæ, promittit, se cum muliere matrimonium, contracturum.*

CAP. II.

An sponsum ad contrahendum matrimonium possit compelli.

1 SI sponsalia iuraméto fuerint confirmata, omnes concedunt, posse Iudicem ecclesiasticum censuris compellere sponsum, siue sponsam ad contrahendum matrimonium iuxta *cap. ex litteris 2. de spons. & matr.* seruata tamen forma Concilij Tridentini *sess. 25. de ref. cap.* 3. vt scilicet præcedat exequutio realis, & personalis, vt notat etiam *Ricc. in prax. for. eccles. p.* 4. *res.* 406. nec propterea diceretur matrimonium in tali casu minus liberum quia non dicitur inuitus qui propter voluntariam promissionem vrgetur ad promissi solutionem, quemadmodum nec vim pati dicitur, qui propter iam susceptum beneficium ad ordines vrgetur, cum spontè susceperit beneficium, vt dicit *gl. in cap. requisiuit eod. tit.*

2 Obserua tamen, quod antequam ad coactionem procedatur, constare debet de sponsalibus antea contractis *Rot. coram Card. Caualer. dec.* 421.

3 Obserua 2. sponsos posse quidem carcerari, & excommunicari, vt metu carcerationis, & censuræ ecclesiasticæ ad contrahendum matrimonium inducantur, non tamen debent præcisè cogi ad illud contrahendum, nè consensus ad matrimonium requisitus deficiat: præsertim quia coactiones difficiles pariunt exitus *d. c. requisiuit eod. tit. de sponsal.* & ideò si carcerati, & excommunicati pertinaciter recusent, debent relaxari, & absolui; etiamsi non petant *Graff. dec. aur. par.* 1. *lib. 2. cap.* 90. *numero* 8. *Mantic. de Tacit. & ambig. conuent. lib. 3. tit.* 17. *numero* 10. *Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 4. *resol.* 406. & 422.

4 Si verò sponsalia iurata non fuerint, in foro contentioso non est locus coactioni, sed pro peccato iniungitur pœnitentia, vt post *S. Thom. dicit Sylu. in ver. Sponsalia nu.* 4. *Leo in Thes. for. eccles. par. 2. capit.* 9. *num.* 27. & alij apud *Mant. d. lib. 3. tit.* 17. *numero* 6. & 7. vbi dicit hanc esse magis communem, quam sequuta fuit *Rota decis.* 468. *num.* 3. *coram Card. Caualer.*

5 Idem dicendum, vbi difficilis exitus probabiliter timetur, vel aliqua rationabilis causa subest; tunc enim iudex ecclesiasticus abstinere debet à coactione, etiam si iuramentum interuenerit *cap. requisiuit de spons. & matr.* puta si superueniat odiũ capitale, vel timor exhæredationis, scandali, inimicitiæ, adulterij, vel homicidij,

vel

homicidij, vel alterius maioris mali *glos. in cap. cum in tua ver. scandalo de sponſ. & matr. Mantic. d. lib. 3. tit. 17. num. 13. & seq.* vbi dicit, hanc præſumptionem futurorum malorum vehementem eſſe oportere *Nau. in man. cap. 16. numero 18. Layman. in Theol. moral. lib. 5. tr. 10. capitol. 1. num. 14. Bonacin. de matrim. q. 4. pun. 17. num. 26. Ricc. in prax. vt ſupra par. 4. reſ. 406. & 410. Rot. coram Card. Caualer. dec. 447. Beltram. ad Greg. dec. 376.* diſſenſus

6 verò parentum inter iuſtas cauſas non numeratur, quia de iure canonico talis conſenſus non requiritur *Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de ref. matr. capit. 1. in princ. Caualer. dec. 415. num. 4.*

7 Verum ſi vltra ſponſalia ſponſus cum ſponſa copulam habuerit, & ob id inter eos, & conſanguineos odium, & inimicitiæ ex ortæ fuerint, tunc iudex à coactione, & cenſuris abſtinere non debet; quia magis veriſimile eſt, quod ex nuptijs ſequatur reconciliatio: & niſi ſponſus compellatur, ex dolo ſuo commodum reportaret, tum quia ſponſam defloràuit, tum quia fidem non adimpleuit *Mantic. de Tacit. d. lib. 3. tit. 17. num. 15. Ricc. in prax. for. eccleſ. par. 4. reſol. 418. & 424.* qui referunt ita fuiſſe deciſum *in Valent. matrimonij die 6. Februarij* 1576. coram Clemente VIII. tunc temporis ſacri Palatij Apoſtolici Auditore.

8 Idem dicendum, ſi ſponſus pluries acceſſerit ad domum ſponſæ ita, vt diſſolutio ſponſalium non ſine mulieris iniuria, & periculo ſcandali ſit futura *Greg. dec. 376. num. 7.*

9 Sed quæres, an ſit cogendus qui abſque iuramento promiſit, ſe contracturum matrimonium cum vna, & deinde iurauit, ſe contracturum cum alia? Reſp. quod ex neutra promiſſione cogi poteſt: non quidem ex prima, quia non fuit iurata; neque ex ſecunda iurata, quia in hoc caſu iuramentum directè contrarium primæ promiſſioni temerarium eſt; & ideò minimè obligat *cap. veniens de Iureiur. Graff. dec. aur. par. 1. lib. 2. cap. 79. num. 4.*

10 Qui verò primum contrahit ſponſalia cum aliqua, & deinde matrimonium cum cognata eius in primo gradu, priorem debet accipere, quia matrimonium cum ſecunda propter impedimentum pu-

11 blicæ honeſtatis nullum fuit; ſed ſi cum ſecunda rem habuit, neutram habere poteſt; non ſecundam, propter dictum impedimentum: non priorem, propter impedimentum affinitatis, vt dicunt Doctores communiter *in cap. litteras de deſponſ. impub. & in c. ex litteris de eo qui cogn. conſang. vxor.*

12 Hoc autem impedimentum publicæ honeſtatis durat etiam ſolutis ſponſalibus, ſiue ſoluantur per mutuum conſenſum iuxta *c. 2. de ſponſ.* ſiue per mortem *Layman. in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. cap. 9. num. 3. Bonacin. de Matrim. q. 3. punct. 11. num. 7.* vbi refert declarationem Sacra Congregationis, dummodò ſponſalia pura ſint, & valida: ex ſponſalibus enim conditionatis nullum oritur impedimentum ante conditionis euentum, vt dicit *Layman. loco citato, numero 4.* quemadmodum nec oritur ex ſponſalibus inualidis *ex Concillio Tridentino ſeſſ. 24. de ref. matr. cap. 3.* ex quo infert *Layman.* vbi ſupra *d. numer. 4.* quod ex ſecundis ſponſalibus non oritur impedimentum publicæ honeſtatis, ſi contra fidem priorum ſponſalium contra fuerint, quia in tali caſu ipſo iure irrita ſunt *ex cap. ſicut de ſponſal.*

13 Quæres 2. an cogi poſſit deprehenſus in ſtupro, qui metu mortis ſibi à mulieris conſanguineis inferendæ promittit, ſe cum illa matrimonium contracturum? Reſp. negatiuè; quia talis metus iniuſtè infertur, cum non poſſint conſanguinei iuſtè occidere, ſed tantum comprehendere, & Iudici prodere; ideò ſtuprator in tali caſu non tenetur preciſè matrimonium contrahere, ſed vel ſtupratam ducere in vxorem, vel illam competenter dotare iuxta textum, & Doctores *in cap. 1. de Adult.* ſecus eſſet, ſi ſtuprator offerat matrimonium, ne accuſetur, ſeu prodatur iuſtitiæ quod conſanguinei iuſte facere poterant: tunc enim cogendus eſt, vt iniuria compenſetur *Dian. par. 3. tr. 4. reſ. 228.* vbi citat *Baſil. Pontium de Matrimon. lib. 4. capitolo 19. numero 10.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Clericus pro re sua, vel ecclesiæ potest laicum coram ecclesiastico Iudice conuenire.*

2 *Quid si laicus neget rem esse Ecclesiæ.*

3 *Clericus etiam pro fructibus ex re sua, vel ecclesiæ prouenientibus potest laicum trahere ad forum ecclesiasticum.*

4 *Clericus potest suos colonos conuenire coram ordinario.*

5 *Item emphiteutam ecclesiæ.*

6 *Laici, vel Clerici ratione feudi coram Domino feudi conueniuntur, sed contra clericum non potest fieri exequutio personalis, nec potest Dominus feudi cognoscere de aliquo delicto Clerici, & numero 7.*

8 *Si Clericus agat contra laicum ad rescissionem contractus, vel contra inuadentes, aut vsurpantes bona ecclesiæ, vel ipsius clerici, ecclesiasticus iudex est competens.*

9 *Qui administrauit bona ecclesia in eadem curia ecclesiastica conuenitur.*

10 *An Clericus venditor in iudicio nominatus ab emptore laico teneatur sequi forum emptoris, & num. 11.*

12 *Quid si laicus conuentus nullum in re ius habet, puta si sit colonus, Inquilinus, aut operarius.*

13 *Quomodo procedendum sit in causa operarij conducti ab alio in alieno fundo, vel domo.*

CAP. III.

An Clericus pro re sua, vel ecclesię, possit laicum coram ecclesiastico Iudice conuenire.

1 Communis est conclusio, quod potest Clericus pro re sua, vel Ecclesię laicum coram Iudice ecclesiastico conuenire, siue agatur actione reali, siue personali, siue mixta *c. si clericus laicum & ibi Doctores de for. comp. Gutier. canon. qq. li. 1. c. 34. n. 13.* vbi dicit hanc esse magis communem *Dian. par. 5. tr. 1. ref. 7.* & alij, quos refert, & sequitur *Bellett. Disquis. Cleric. par. 1. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 2. & seq. Ricc. in Prax. for. eccles. p. 3. res. 541. Gratian. discept. 238. num. 17.* sufficit autem in libello allegare hanc qualitatem, vt iudicium inchoetur tamquam coram competente *Felin. in d. cap. si cleric. nu. 2. Ricc. in prax. par. 1. res. 556.* vbi etiam dicunt, quod non est necesse illam

2 allegare, si probata fuerit in actis. Si verò laicus neget, rem esse ecclesiæ, vel clerici, præmitti debet summaria cognitio de veritate huius qualitatis; Iudex enim, cuius iurisdictio negatur, potest de iure cognoscere, an sua sit iurisdictio *cap. cum persona de priuil. in 6.* non tamen sufficit sola negatio, si non esset verisimilis, & cum probabili ratione, vt *in d. cap. si clericus,* & dicit *Gratian. discept. 238. numero 17.* vel si haberet contra se iuris præsumptionem *Felin. in d. cap. si clericus sub num. 1. Dian. par. 5. tr. 1. res. 7. vers. restat modò*; Vnde si notorium esset, rem esse ecclesiasticam, talis probatio non requiritur *cap. super eo de testib. cog. alias* dispositio dicti textus posset faciliter reddi inutilis, & frustratoria, cum quilibet possit negare, rem esse ecclesiæ *Abb. in d. cap. si clericus num. 15.* quem refert *Ricc. in prax. par. 3. res. 541.* Quare si iudex ecclesiasticus cognouerit iurisdictionem esse suam, ad vlteriora procedet: si verò viderit, non esse suam, clericum actorem condemnabit in expensis, & causam remittet ad iudicem suum *Abb. in cap. cum sit generale numero 14. de for. competent. Ricc. in Prax. part. 3. resolution. 578.* In casu verò dubij Iudex ecclesiasticus potest cognoscere exceptione non obstante *l. sunt personæ ff. de Relig. & sumpt. fun. capit. iuuennis de sponsal. & matr. capit. illud de Cler. excom. Abb. in cap. cum sit generale numero 14. de for. compet.* & tunc spectanda est consuetudo *Gabr. cons. 37. num. 12. vol. 2. Sperell. decis. 41. num. 31.*

3 Ex dictis infertur primò, quod Clericus potest laicum in Curia ecclesiastica con-

conuenire etiam pro fructibus ex eisdem bonis prouenientibus; rei enim appellatione veniunt etiam fructus *l. rei, & ibi Doctores ff. de ver. sign. Gabr. cons. 37 num. 10. vol. 2.* Vnde si clericus præbendam suam, aut alia patrimonialia bona laico locauerit, potest eumdem in Curia ecclesiastica conuenire *Bellett. d. §. 5. numer. 8. Dian. par. 5. tr. 1. res. 8. Gratian. discept. 238. num. 17.*

4 Infertur 2. quod Clerici possunt conuenire coram ordinario suos colonos ratione culturæ; quia cum agatur de societate, & contractu inito super rebus clericorum, vel Ecclesiæ Episcopus est iudex competens, vt notatur *in cap. indicatum 89. dist. & in cap. 2. de for. compet. Gabr. cons. 37. num. 10. vol. 2. Sperell. dec. 41. numero 31.*

5 Infertur 3. quod emphiteuta ecclesiæ coram Iudice ecclesiastico potest conueniri, siue agatur pro canone ex re ecclesię debito, vt dicit *Abb. in d. c. si clericus laicum num. 13. de for. compet. Valasc. de Iur. emphit. q. 39. num. 14. Borgnin. dec. 45. nu. 68. par. 1.* siue pro laudemio, quod soluitur in signum recognitionis directi dominii *Dian. loco cit. Bellett. d. §. 5. num. 10.* siue agatur ad reficiendam rem emphiteoticam, vt decisum refert *Ricc. in Collect. dec. 451. par. 2.*

6 Idem dicendum est in causa feudali; quia etiam propter feudum, quod laicus habet, & tenet ab Ecclesia, conuenitur coram Iudice ecclesiastico; quemadmodum in feudo, quod Clericus habet à laico, coram Iudice laico conuenitur *cap. cæterum de Iud. cap. verum,* vbi Doctores *de for. compet.*

7 Obserua tamen, quod licèt Clericus ratione feudi cogatur litigare coram Domino feudi, non tamen potest contra eum fieri exequutio personalis, sed tantum realis *Abb. in d. cap. verum num. 23. de for. compet.* nec potest Dominus feudi cognoscere de aliquo delicto clerici: nec eum condemnare, siue agatur de delicto criminaliter, siue ciuiliter: sed tunc solus Iudex ecclesiasticus cognoscit *Vulp. in prax. indic. cap. 43. num. 2. vbi citat. Ioan. Andr. Innoc. Foller. & alios.*

8 Infertur 4. Iudicem ecclesiasticum esse competentem, vbi Clericus ageret contra laicum ad rescissionem contractus *Marant. de ord. Iudic. par. 4. dist. 11. num. 16. Ricc. in prax. for. Eccles. p. 3. res. 541.* vel si ageret contra inuadentes, aut vsurpantes bona Ecclesiæ, vel ipsius Clerici *Vulp. loco cit. c. 41. nu. 43. Barbos. in cap. si clericus laicum num. 2. & 5. de for. compet. Marant. loco cit. d. dist. 11. num. 6.* & alii communiter.

9 Infertur 5. quod is, qui bona ecclesiæ administrauit, in eadem Curia ecclesiastica conuenitur *Soccin. in rubr. de for. compet. in princ. vers. primo ratione administrationis, & statuit etiam Concilium Tridentinum sess. 22. de ref. cap. 9.*

10 His adde, quod Clericus venditor in iudicio nominatus ab emptore laico, non tenetur iudicium suscipere in foro emptoris, sed potest trahere causam ad forum ecclesiasticum *Boer. dec. 69. Capyc. decis. 87. Ann. sign. 45. Nouar. in prax. elect. & variat. for. sect. 1. quæst. 31. numero 4.* quos refert, & sequitur *Ricc. in Collect. dec. 2283. par. 6.* & hanc esse veriorem, & communiorem sententiam dicit *Grammat. dec. 21. num. 10. Socin. Iun. cons. 40. num. 10. lib. 1.* ratio est, quia huiusmodi causa censetur indiuidua, & præiudicium in clericum redundat; & ideò coram Iudice ecclesiastico est agitanda: quia in indiuiduis socius vtitur priuilegio socij *l. 1. & 2. si vn. ex plur. l. si communem ff. Quemad. seruit. amitt.* vnde tota causa remittitur ad Iudicem ecclesiasticum, vti digniorem *Bart. in l. præcipimus §. eodem obseruando C. de Appell. Boss. in tit. de for. compet. nu. 116. Clar. §. fin. q. 36. vers. euenit plerunque Socin. Sen. consil. 82. num. 9. ver. nona conclusio vol. 3. Couar. pp. qq. cap. 34. num. 2.* ità etiam quando agitur contra emptorem fisci, causa remittitur ad Procuratorem Cæsaris iuxta *l. 2. vbi glos. in ver. procuratorem meum C. si aduers. fisc. l. ad fiscum C. vbi caus. fiscal. Capyc. decis. 197. per tot.*

11 Contrarium tamen tenent alij Doctores, quia cum laicus in tali casu habeat ius in re, iudicium dirigitur principaliter contra possessorem nomine proprio, non autem contra clericum; & ideò putant, non posse Clericum venditorem declinare forum emptoris, & hanc communem dicit *Vin. dec. 49. num. 8.* & alij plures apud

Grammat. d. dec. 21. *per tot.* vbi etiam dicit, quod in Regno Sac. Consilium clericum authorem laudatum remittit ad forum ecclesiasticum, & contra emptorem ab eo causam habentem procedit, & in sententia reseruat ius laico contra Clericum, vt obseruat etiam *Vulp. in prax. iudic. ca.* 43. *nu.* 13. *& seq.*

12 Omnes autem concedunt, quod si laicus conuentus nullum in re ius habeat, & clericum nominet in iudicio, puta si sit colonus, inquilinus, aut operarius, tunc si compareat Clericus vti necessarius defensor, huiusmodi causa cognoscenda tantum est à Iudice ecclesiastico propter ius Clerici, ità Doctores in *capit. quoniam frequenter* §. *quod si super Vt lit. non contest. l.* 2. *C. vbi in rem act. Socin. Sen. cons.* 91. *num.* 13. *vol.* 3. *Natt. cons.* 324. *numer.* 4. *vol.* 2. *Mart. de Iurisd. par.* 4. *cas.* 112. *numero* 10. *Grammat. d. decis.* 21. *numero* 3. *Capyc. dec.* 197. *num.* 4. *Viui. d. dec.* 49. *nu.* 8. *vers. sed vbicunque*, & tunc laicus conuentus absoluendus est ab obseruatione Iudicii, & nouus libellus contra nominatum dari debet *Bart. in l.* 2. *nu.* 19. *C. vbi in rem act. Socin. Iun. cons.* 46. *nu.* 5. *&* 9. *lib.* 1.

13 Ex his constat, quomodò procedendum sit in causa operarij conducti ab alio in alieno fundo, vel domo, hic enim semper excusatur propter ignorantiam, ex quo putare poterat, bona legitimè possideri per illum, qui conduxit, si res non sapiat delictum, vt agrum colere, segetes secare *Bart. in l. rem actio* §. *tignum ff. de rei vendic. Surd. cons.* 22. *num.* 40. *lib.* 1. secus si possessor, vel Dominus ipsi operario denunciauerit, vel protestatus fuerit, nè id faceret, vel si noctu accesserit ad laborandum, tunc enim videtur esse in dolo, & ideò non excusatur, vt dicit *Clar.* §. *fin. q.* 60. *vers. solet dubitari*, & alij communiter.

SVMMARIVM.

1 *Miserabiles personæ habent electionem fori tam in causis ciuilibus, quam in criminalibus.*
2 *Hoc priuilegio vti nequeunt contra alias personas æquè priuilegiatas.*
3 *Miserabiles censentur qui pauperes sunt.*
4 *Qui dicantur pauperes in hoc casu.*
5 *Pupillus dicitur, qui cum impubes esset, desijt esse in Patris potestate.*
6 *Quæ dicatur Vidua.*
7 *Priuilegium non datur mulieribus impudicis.*
8 *Inter personas miserabiles numeratur etiam Hospitale, Seminarium puerorum, vniuersitas, seu Ciuitas.*
9 *Quando inter litis consortes adest aliquis habens priuilegium electionis fori, omnes ratione connexitatis eodem gaudent priuilegio.*
10 *Si inter plures cohæredes esset aliquis clericus, omnes pro eadem causa communi conueniendi sunt coram Iudice ecclesiastico, alias processus est nullus.*
11 *Quid causa esset diuidua.*
12 *Collegium, in quo sunt plures laici, quam Clerici, coram quo Iudice conueniri debeat.*
13 *Viduæ, & pupilli diuites in defectum iustitiæ sæcularis possunt laicos coram ecclesiastico iudice conuenire.*
14 *Pupilli, & Viduæ tam pauperes, quam diuites possunt implorare iudicium ecclesiæ in possessorio, vel vbi agitur de iniuria, vel violentia eis illata.*

C A P. IV.

An in causis miserabilium personarum ecclesiasticus sit iudex competens.

1 AFfirmatiuè respondent Doctores communiter, quia huiusmodi personæ habent electionem fori *capit.* 1. *&* 2. *dist.* 87. *cap. ex parte de for. compet. capit. super quibusdam de verbor. signif.* & hoc priuilegio vti possunt, etiamsi cæptum sit iudicium coram iudice laico *Vrsill. ad Afflict. decis.* 257. *sub numero* 2. *Nouar. in Prax. elect. for. quæst.* 6. *sect.* 2. *Giurb. decis.* 82. & alij, quos refert, & sequitur *Ricc. in collect. decision.* 2156. *parte* 6. vbi refert, ità fuisse decisum in magna curia Vicariæ, & in senatu Sabaudiæ, quod procedit non solum in cau-

in causis ciuilibus, sed etiam in criminalibus, vt post *Viuian. decis.* 65. *dicit idem Ricc. in collect. decis.* 1. *parte* 1. *Vulp. in*
2 *Prax. iudic. for. eccles. cap.* 47. *numero* 4. *& seq.* hoc tamen priuilegio vti nequeunt contra alias personas æquè priuilegiatas *Ricc in collect. decis.* 300. *part.* 2. Quemadmodum neque filiusfam. potest vti Macedoniano contra alium filiumfam. nec potest ecclesia cogere alteram ecclesiam, vt vendat eius domum pro ipsius ecclesię ampliatione, idem *Ricc. in collect. decision.* 348. *parte* 2. *& decis.* 2308. *parte* 6.

3 Miserabiles verò censentur qui pauperes sunt *DD. in cap. significantibus de offic. deleg. Viu. dec.* 22. quem refert idem *Ricc. in collect. dec.* 226. *par.* 1. vnde Viduæ, & pupilli diuites ab hoc priuilegio excluduntur, vt in *d. capit. significantibus Marant. de ord. iudic. par* 4. *dist.* 9. *num.* 79. & alii apud *Bellett. Disquis. cleric. tit. de fauor. Cleric. real. §.* 5. *num.* 33. *Dian. par.* 4. *tr.* 1.
4 *res.* 90. pauperes autem in hoc casu illi etiam dicuntur, qui licèt habeant necessaria ad vitam seruandam, non tamen ad se decenter pro sua qualitate substentandum *c. propanda, & c. consideranda dist.* 86 *Nauar. in tract. de redit. eccles. quæst.* 1. *mon.* 27. *num.* 3. Vnde illaq. Angliæ Regina, de qua *in cap. ex parte de for. compet.* inspecta tunc qualitate sua dicebatur miserabilis, & ideò agere poterat coram iudice ecclesiastico contra laicum, vt *d. Bellett. loco cit. num.* 39 *Barbos. in d. cap. ex parte nu.* 7. hoc autem arbitrio Iudicis relinquitur *cap. de causis ex. de offic. deleg. Bart. in l. vn. C. Quan. Imper. inter pup. vel Vid. Guid. Pap. dec.* 566. & communem dicit *Vrsill. loco citato num.* 2. contrarium tenet *Menoch. de Arbitr. cas.* 66. *num.* 4. *Borrell. in sum. decis. tit* 56. *à nu.* 9. *Gratian. discept.* 182. *nu.* 3. *Vincent. de Franch. dec.* 100. *num.* 19. *Viu. decis.* 459. *num.* 12. *& dec.* 521. *à numer.* 7. *Thesaur. decis* 177. *num.* 3. *Couar. pract. cap.* 6. *num.* 2. & alii apud *Barbos. in d. cap. significantibus num.* 3. *de offic. deleg.* qui putant, etiam viduas ac pupillos diuites inter personas miserabiles annumerandos esse; sed hæc opinio procedere potest de iure ciuili iuxta *l. vn. C. Quan. Imper. int. pup. & Vid.* quæ generaliter loquitur non autem de iure Canonico *propter tex. expressum in d. cap. significantibus*.

5 Obserua tamen, quod pupillus dicitur qui cum impubes esset, desijt in Patris potestate esse *l. pupillus ff. de verb. sign. glos. in d. l. vn. ver. contra pupillos Ricc. in collect. dec.* 1. *par.* 1. vbi etiam dicit, quod pupillus, qui est sub potestate Aui, hoc priuilegio non gaudet.

6 Obserua 2. quod Vidua dicitur, quæ nunquam habuit virum, vel quæ virum amisit, vel quæ habet virum inutilem *Bart. in d. l. vn. num.* 5. *Guid. Pap. dec.* 566. *Gratian. discept.* 666. *num.* 9. dummodò honestam vitam agat: quia priuilegium non datur mulieribus impudicis *l. his solis*
7 *C. de Reuoc. donat. & post Bald. Fel.* & alios dicit *Bellett. loco cit. d. §.* 5. *num.* 40. Vnde virgo stuprata hoc priuilegio non gaudet, nisi contra stuprantem *Ricc. in d. collect. dec.* 1. *& dec.* 137. *par.* 1. vbi citat *Vinc. de Franch. dec.* 599. & ideò ab hoc priuilegio multo magis excluduntur meretrices, vt in *d. l. his solis vbi glos. & Doctores C. de reuoc. donat.*

8 Obserua 3. quod inter personas miserabiles numerator etiam Hospitale, quod re vera nihil aliud est, quam ipsæ miserabiles personæ; item Seminarium puerorum, in quo pauperum filij recipiendi sunt iuxta Concilium Tridentinum *sess.* 23. *de ref. cap.* 18. ac cætera loca pia *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 2. *res.* 317. *& parte* 3. *resol.* 413. & alij communiter. Item vniuersitas, seu Ciuitas *secundum Alex. conf.* 122. *volum.* 4. quem refert *Vrsill. ad Afflict. d. decision.* 257. *numer.* 2. vbi dicit, quod benè potest iudex arbitrari ex causa sibi visa, vniuersitatem habere istud priuilegium, cum ipsa Ciuitas pupillos, Viduas, & alias personas miserabiles comprehendat.

9 Obserua 4. quod quando inter litis consortes adest aliquis habens priuilegium electionis fori, omnes ratione connexitatis eodem gaudent priuilegio *Viu. dec.* 521. *num.* 21. *Gratian. discept.* 641. *num.* 1. *& seq. Couar. pract. cap.* 34. *nu.* 2. Vnde si inter
10 plures cohæredes esset aliquis clericus, omnes pro eadem causa communi conueniendi sunt coram Iudice ecclesiastico *Bart. in l. præcipimus §. eodem obseruando C. de Appell. & in l. solent in fin. ff.*

de

de Alim.& cib.leg.Felin. in cap. 1.*num.*6. *de Præscript.Maran.de ord.Iudic. parte* 4. *dist.*11.*num.*21. alias, etiamsi non opponatur, iudicium est nullum, nec processus substineri potest etiam quoad ipsos laicos *Seraphin.dec.* 957. *per tot. Gratian. d.discept.*641.*num.*19.*&* 20.*Scacc.de iudic.lib.*1.*cap.*11.*num.* 24. in hoc enim casu vnus tantum Iudex est adeundus, & non plures *l.*1.*ff.de quib.reb.ad eumd.Iud. eat.Afflict.dec.*354.*n.* 3. *Menoch. de Arbitr.iud.lib.*2.*cas.*371.*num.*11. *Boss.in tit. de for.compet.num.*116. Vnde si prædicti hæredes in diuisione facienda discreparent, per Iudicem ecclesiasticum esset dirimenda controuersia *Car. de Grass. de effect. Cler. eff.* 1. *num.* 520. quod procedit etiamsi essent plures laici, quam Clerici *Scacc.loco cit.d. c.*11.*nu.*24.*Socin.sen. cons.*32.*nu.*17.*lib.* 1.

21 Hæc tamen conclusio limitatur, quando causa esset diuidua: tunc enim quilibet potest conueniri coram Iudice suo *Bart. in d.l.præcipimus* §.*eodem obseruando Maran. loco cit. num.* 24. Vnde fideiussor clerici coram iudice laico conueniri potest, etiamsi esset in solidum obligatus cum clerico *Boss. in tit. de for. compet. num.* 116.

12 Alii etiam limitant in Collegio, in quo sint plures laici, quam Clerici, tunc enim putant esse conueniendum coram iudice sæculari; quia in collegium accipit denominationem à maiori parte *Bart. in l. sodales num.* 15. *ff. de Colleg. illic. Socin. Sen.cons.*12.*num.*17.*lib.*1.*Marant.d.dist.* 11.*num.*23.*Scacc.de Iud.lib.*1.*cap.* 11. *nu.* 25. dum enim conuenitur collegium non dicuntur conueniri singuli de Collegio *l. sed si hac* §. *qui manumittitur ff. de in ius voc.*

Sed contrarium mihi videtur verius: quia etiam in tali casu collegium dicitur ecclesiasticum, quamuis minor pars sit Clericorum, cum hæc minor pars sit dignior: & ideò coram Iudice ecclesiastico conueniri debet, vt *d. Ant.Burg. in capit. cum dilecti nu.*14.*de empt. & vend.* quem refert, *Couar.pract.cap.*34. *num.* 1. quod eo magis procederet, quando par esset numerus clericorum, & laicorum *Bart. in d. l. sodales num.* 15. *Couar. vbi supra.*

13 Obserua 5. quod Viduæ, & pupilli diuites in defectum iustitiæ sæcularis possunt laicos coram ecclesiastico Iudice conuenire *cap. ex tenore vbi DD. de for. comp.* quamuis enim huiusmodi causæ primariò spectent ad iudicium sæculare *iuxta cap.regum* 23. *qu.* 5. secundariò tamen etiam ad ecclesiam spectant, quando scilicet Iudex sæcularis est negligens *cap. administratores ead. qu.* 5. *vt dicunt* DD. quos refert, & sequitur *Bellet. tit. de fauor.cleric. real.*§.5.*num.*34. è contra verò causæ pupillorum, & viduarum pauperum, & aliarum personarum miserabilium principaliter ad ecclesiam spectant *cap.*1.*dist.* 87. & ideò possunt huiusmodi personæ laicos trahere ad Ecclesiasticum tribunal, etiamsi coram sæculari iudice iustitiam consequi possint *c.super quibusdam de verb. sign. cap. significantibus de offic. & pot.Iud. deleg. capit. ex parte de for.compet.vbi id notat glos. in ver. exceptionibus vers. item est arg.& ibid. Barbos. n.*6.& ità etiam videtur sentire *Bellett.loco cit.nu.*32. & seq.

14 His adde, quod pupilli, & Viduæ siue pauperes, siue diuites possunt implorare Iudicium ecclesię in possessorio, vel vbi agitur de iniuria, siue de violentia eis illata *cap. si quis de potentibus* 24. *qu.*3.*glos. in d.c. significantibus ver.pauperem, & in d. c. ex tenore ver. iniustitia*, & hanc esse communem dicit *Barbos.in d.cap.ex parte nu.*6.

SVMMARIVM.

1 *In causis prophanis laici regulariter conueniendi sunt in foro sæculari, limitatur n.*2.3.4.5. *&* 6.

7 *Impediens Iudices ecclesiasticos nè sua iurisdictione vtantur, quam pęnam incurrat.*

8 *Quando Iudex Ecclesiasticus in causis ciuilibus procedere possit ad censuras.*

9 *Potest Curia Ecclesiastica habere familiam armatam.*

10 *Concessa iurisdictione omnia intelliguntur concessa, quæ ad illam conseruandam sunt necessaria.*

11 *An Ordinarius, vel Auditor Cameræ possit interdicere Prouinciam, Ciuita-*

uitatem, castrum, vel alium locum.

12 *Quando in causis criminalibus Iudex ecclesiasticus possit reos excommunicare.*

13 *An valeat excommunicatio huiusmodi non seruato ordine Concilij Tridentini.*

CAP. V.

An in causis prophanis laici conueniri possint coram Iudice Ecclesiastico.

1 NEgatiuè respondent Doctores, quia regulariter actor sequitur forum rei *l. actor C. vbi in rem act. cap. cum sit generale de for. compet.*

Hæc tamen regula limitatur 1. vbi adesset consuetudo conueniendi laicos coram Iudice Ecclesiastico etiam in causis prophanis: quia tunc est seruanda *capit. licet ex suscepto, vbi Doctores de for. competent. capit. si quis Presbyter 2. quæst. 5. Bellett. tit. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 4. Barbos. in capit. si Clericus laicum num. 5. de for. compet. Rot. decis. 793. num. 1. par. 1. Diuers. Capyc. decisione 161. num. 3. Ricc. decis. 217. num. 5. & seq. par. 2.* & ita seruari in Hispania, & in alijs Curijs Ecclesiasticis testatur *Fer. qq. mor. par. 1. q. 101. num. 5. Lap. Thes. for. Eccles. par. 2. c. 13. n. 39. & seq.*

2 Secundò in defectum iustitiæ in foro sæculari, *DD. in cap. licet 1. de for. compet.* potest enim negligentia Iudicis sæcularis in administranda iustitia suppleri per ecclesiasticum, sed non è contra *cap. Clericum 11. quæst. 1. cap. si diligenti de for. competent.* nec obstat textus *in ca. filys, vel nepotibus 16. quæst. 7.* quia ibi solum statuitur, vt Episcopo negligente, vel renuente ad Regem causa deferatur, non vt ipse Rex causam iudicet, sed vt moneat reuerenter Superiorem, vt notat *Diana par. 3. tract. 1. resolut. 25.* vbi etiam dicit, quod hoc ius sublatum fuit ab Innocentio III. *in cap. qualiter, & quando de Iudic.*

3 Tertiò ratione iuramenti, videlicet quando debitor est obligatus per instrumentum iuratum; tunc enim conueniri potest coram Iudice ecclesiastico pro obseruantia iuramenti *cap. fin. de for. compet. in 6.* quod procedit etiam in iuramentis Iudæorum, & hæreticorum secundùm *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 3. resolut. 225. in fin.* ex quo fit, vt si quis petat absolutionem à iuramento coram Iudice Ecclesiastico, potest coram eodem Iudice de tota causa litigare; quia qui fuit Iudex causæ præparantis, & sic absolutionis à iuramento, erit etiam Iudex causæ præparatæ *Marant. de ordinat. Iudic. part. 4. distinct. 11. numer. 14.* vbi *num. 17.* addit, quod quando coram Iudice sæculari vertitur dubium super validitate iuramenti, videlicet vtrum liget, vel non tunc Iudex sæcularis non potest de hoc cognoscere, sed debet causam remittere ad Iudicem ecclesiasticum.

Obserua tamen, quod textus *in dict. capit. final. de for. competent. in 6.* habet tantum locum contra ipsum iurantem, non autem contra eius hæredes; quia cum iuramentum sit personale, non transit in hæredem, vt dicunt Doctores apud *Ricc. in prax. for. eccles. part. 2. resolut. 484. & par. 3. resolut. 225.* vbi ex hoc concludit, quod hæres iurantis non potest conueniri coram Iudice ecclesiastico.

4 Quartò obligati in forma Cameræ possunt coram Iudice ecclesiastico conueniri *l. episcopale iudicium Cod. de Episc. aud. Couarr. pp. qq. cap. 35. num. 2. vers. Quinto*; non video *Sperell. dec. 41. numer. 29. in fin.*

5 Quintò apparitores Curiæ ecclesiasticæ coram eodem ecclesiastico Iudice tam ciuiliter, quam criminaliter conueniuntur *l. 2. Cod. de offic. mag. milit.* & hoc est regulare in omni ministro, & officiali, vt sub eo magistratu, & Præside conueniatur, ad cuius prouidentiam, & iudicium illius ministerium, & officium noscitur pertinere, ne videatur ab eius ministerio abstrahi, cuius obsequio deputatus est, vt dicit *Luc. de Penna in rubr. C. de Apparitor. Præf. Vrb. lib. 12.*

6 Sextò cognoscit Iudex ecclesiasticus inter

inter laicos, vbicunque aliquis detinet rem alienam cum peccato, & est tale debitum, ad quod nulla competit actio de iure ciuili, & sic non potest aliquo remedio recuperari in Curia sęculari *Marant. de ord. Iudic. p.4. dist.* 11. *nu.* 12.

7 Qui verò impedit Iudices ecclesiasticos ordinarios, nè sua iurisdictione ecclesiastica vtantur, secundum quod Canones, & sacræ constitutiones ecclesiasticæ, ac decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini statuunt, incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ can. *16.* quam ad impedientes eosdem iudices in causis ad forum ecclesiasticum etiam ex consuetudine spectantibus ex tendit *Filliuc. tract.* 16. *c.* 10. *q.* 10. *nu.* 280. quem refert *Bonacin. de censur. in partic. disp.* 1. *q.* 17. *pun.* 1. *nu.* 18. quia huiusmodi consuetudines videntur approbatæ in *cap. licet ex suscepto, ibi. sicut hactenus seruatum est*, vt tradunt ibi Doctores communiter.

8 Notandum verò est, quod Episcopus in causis ciuilibus, ibi exequutio realis, vel personalis per suos proprios, aut alienos exequutores fieri poterit, debet à censuris abstinere, vt præcipit Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de ref. cap.* 3. ex quo textu clarè colligitur, quod potest curia

9 ecclesiastica habere familiam armatam, idemque de iure antiquo statutum fuerat *in cap. attendendum, & cap. si quis contumax & c. seq.* 17. *q.* 4. *& in cap. contra idolorum, vbi glos.* 26. *qu.* 5. *vt notat Genuens. in Prax. Archiep. cap.* 13. *num.* 3. *Mart. de Iurisd. par.* 2. *cap.* 29. *num.* 7. *Vgolin. de offic. & pot. Episc. par.* 2. *capit.* 56. *num.* 3. *Barbos. eod. tract. p.* 3. *all.* 107. *à num.* 2. *vers. altera vsque ad num.* 9. *Mastril. dec.* 68. *numer.* 4. *Bellett. in Disquis. cleric. tit. de fauor. cleric. real.* §. 5. *numer.* 103. *Decian. tract. crim. to.* 1. *lib.* 4. *ca.* 26. *nu.* 1. & communem dicit *Sperell. dec.* 4. *n.* 3. 8. *&* 9. *&* 14. *Guazin. Defens. reor.* 1. *cap.* 8. *num.* 28. *latè Io. Franc. Leo in Thes. for. eccles. par.* 1. *cap.* 9. *num.* 16. *& seq. Dian. p.* 1. *tr.* 2. *resol.* 89. *Ricc. in Prax. par.* 5. *res.* 483. concessa enim iurisdictione omnia intelliguntur concessa, quæ ad

10 illam tuendam, & conseruandam sunt necessaria *arg. l.* 2. *ff. de Iurisd. omn. Iud.*

11 Addit Leo *loco cit. p.* 3. *c.* 8. *num.* 92. *& seq.* quod nec ordinarius, nec Auditor Cameræ potest absque licentia Summi Pontificis Prouinciam, Ciuitatem, Castrum, vel alium locum ecclesiastico supponere interdicto pro debito pecuniario, ità prohibente Bonifacio VIII. *in extrau. prouidè de sent. excom.*

12 In causis quoque criminalibus non licet Iudici ecclesiastico reos excommunicare, nisi in subsidium, videlicet quando exequutio realis, vel personalis fieri non poterit: & tunc si delicti qualitas id exposcat, præcedere debet bina saltem monitio etiam per edictum ex dispositione eiusdem Concilij *loco cit. d. cap.* 3.

13 Obseruant tamen nonnulli recentiores, Concilium *d. c.* 3. tradere instructionem, non autem imponere formam, & ideò valere excommunicationem non seruato dicto ordine Concilij, ità *Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 4. *resol.* 202. *num.* 4. vbi citat *Maceratens. var. res. lib.* 1. *res.* 112. *cas.* 75. *in fin. vers. insuper.*

SVMMARIVM.

1 *Relaxatio iuramenti non ad secularem, sed ad ecclesiasticum iudicem spectat.*
2 *Capitulum sede vacante, & alij Prælati inferiores habentes iurisdictionem episcopalem, vel quasi relaxare possunt iuramentum.*
3 *Quæ requirantur ad relaxationem iuramenti.*
4 *Quando Episcopus possit periurum absoluere à reatu periurij.*
5 *Tot requiruntur absolutiones, quot sunt iuramenta.*
6 *An requiratur speciale mandatum ad impetrandam huiusmodi absolutionem.*

CAP. VI.

An, & quando possit iudex ecclesiasticus absoluere à iuramento.

1 Relaxatio iuramenti non ad potestatem sæcularem, sed ad Episcopum spectat *c. nouit de iudic. ca. venerabilem §.*

idem etiam d. elect. S.Th.2. 2. q. 89.art. 9. ad 3. Laym. in Theol.mor.lib.4.tr.3.c. 11.num.9. & alii communiter,etiamsi Episcopus sit tantum electus,& confirmatus, licèt nondum consecratus *Dian.p.7.*
2 *tr.2.res.1.*idemque dicendum de Capitulo sede vacante, & alijs Prælatis inferioribus habentibus iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, vt notant Doctores apud *Barb.de offic. & pot.Episc. par.2.all. 36. nu 9. & seq. Bonacin. de legib. disp.4. q.1.pun. 17. nu.9.*

3 Ad huiusmodi verò relaxationem requiritur 1. iusta causa, puta si in contractu interuenerit dolus,metus, læsio, aut quid simile *cap. Abbas, vbi glos. in ver. coactus de ijs, quæ met. caus. cap. verum de iureiur. S. Th. 2.2. d. q.89.art. 7. ad 7.& art.9.ad 3.Barbos. in d. cap. verum num.* 2. & alij.

Secundò vt iurans sit subditus Episcopi absoluentis *Barbos. dict. par. 2. allegat. 36. num. 17.& seq. Genuens.in Prax. Archiepisc.cap.4.num.9.* vbi dicit, hanc esse magis communem: quamuis alij teneant quod absolutio à iuramento peti, & concedi potest ab ordinario, in cuius Diœcesi reperitur is, qui iurauit, licèt contractus alibi sit celebratus:quia tractatur de fauore animæ, quæ non circumscribitur loco, ità Doctores, quos refert, & sequitur *Vulp. in Prax. iudic. cap. 30. numero 5. & 6.* quorum opinio admitti potest, quando necessitas hoc postularet, vel si talis adsit consuetudo *Dian.part.8. tr. 3. res. 47. Genuens. in Prax. d. cap. 4. nu.* 10. vbi dicit, quod in Curia Archiep. Neap. ex antiquissima obseruantia absoluuntur omnes exteri à iuramentis prestitis, etiam extra Regnum, quando adeunt Ciuitatem Neapolitanam animo litigandi in curia seculari.

Tertiò quod absolutio petatur ante incursum periurium; & ideò obtinenda est, antequam adueniat tempus solutionis; quia termino elapso Episcopus absolutionem concedere non potest, sed recurrendum est ad Papam *Vulp. d. cap.30. num. 9. & seq.* vbi alios refert, & de communi testatur *Ricc. in Prax. for. eccles. par.1. res. 309.* immò in pœnam periurii debitor cogitur soluere, licèt possit deinde repetere *c.debitores de iureiur.glos. in cap. Abbas ver. coactus de his quæ met. caus. Graff. decis. aur. p.1. lib. 2. cap. 18. num. 34.*

4 Notandum est autem, quod periurus potest à reatu periurij etiam ab Episcopo absolui, citata tamen parte, ac probata læsione vel metu, aliisque legitimis exceptionibus *Genuens. d.c.4.n. 3. Vulp. vbi supra cap.30.nu.11. Vrsill. ad Afflict. dec. 30. nu.5.*

5 Obserua tamen, quod qui petit absolutionem, omnia iuramenta specificè exprimere debet; & ideò si duo instrumenta super aliqua re fiant, non sufficit petere absolutionem à iuramentis contentis, in vno, alias contraueniens non excusatur à periurio, vt dicit *Nouar. apud Ricc. in collect. dec. 3186. par. 7.* Vnde si quis impetrauit absolutionem à iuramento ad effectum agendi,& non fecit mentionem se iurasse non petere absolutionem à iuramento, non censetur habilitatus, vt possit agere,nisi prius absoluatur à iuramento de non petenda huiusmodi absolutione, quia tot requiruntur absolutiones, quot sunt iuramenta *Afflict. dec. 220.nu. 12.Vulp.d.ca.30. num.7.vbi nu.* 15. addit,
6 quod procurator non potest petere absolutionem à iuramento per suum principalem præstito absque speciali mandato: quia cum tractetur de obligatione spirituali, specialis consensus requiritur: sed contrarium tenet *Rebuff. in Prax.benefic. in tit.de Different. inter rescript. gratiæ,& instit. num.16.& in tit.de Dispensat.num. 13. Nau. cons.4.de Rescript.* & alij, quos refert, & sequitur *Barbos. in cap.innotuit num. 16. de elect.* vbi dicit, quod nec speciale, nec generale mandatum desideratur ad dispensationes, & quæuis alia priuilegia impetranda, sed possunt validè impetrari eo, cui impetrantur, ignorante *iuxta tex. in capit. si tibi de Præb. in 6.* vnde hæc verior videtur opinio ratificatio tamen debet fieri in tempore hoc est intra terminum præfixum ad soluendum alias incurritur in periurium, vt post *Rom. cons.* 427. & alios notat *Genuens. d.cap.4. num.11.*

SVMMARIVM.

1 De iure ciuili Iudex ordinarius non potest penitus recusari, secus de iure canonico.
2 Delegatus tam de iure canonico, quam ciuili recusari potest.
Quid si sit delegatus ad vniuersitatem causarum.
3 Huiusmodi recusatio ante litis ingressum proponenda est, & ante omnes dilatorias.
4 Quando post litem contestatam recusatio proponi possit.
5 In libello recusationis debet exprimi legitima, seu probabilis causa suspicionis.
6 Si proponatur causa non legitima, potest Iudex recusatus ad vlteriora procedere.
7 Appellationi Friuolæ non est deferendum.
8 Iudex tam ordinarius, quam delegatus Papæ compellit partes ad eligendum arbitros, qui de causis suspicionis cognoscant.
9 Quando possit Iudex recusatus ad vlteriora procedere.
10 Declaratur tex. in capit. legitima de appel. & in 6. cap. suspicionis ex de offic. deleg.
11 Arbitri possunt eligi etiam alibi, quam in loco Iudicis recusati.
12 Potest etiam Iudex recusatus cogere partes ad eligendum tertium, si arbitri non sint concordes.
13 Quid si partes in ipsos arbitros, aut in tertium eligendum non conueniant.
14 Recusato Episcopo vt suspecto, ex eadem causa Vicarius ipsius recusari potest, limitatur nu. 15.
16 In recusatione Vicarij generalis, vel delegati, ab Episcopo non eliguntur arbitri, sed causæ suspicionis coram Episcopo sunt proponendæ.
17 Quid si suspicio concerneret ipsum Episcopum.
18 Similiter ad Capitulum recurritur in casu recusationis Vicarij Capitularis.
19 Item Delegatus Papæ cognoscit de causis recusationis sui subdelegati.
20 Quid si vnus ex duobus delegatis Papæ recusetur vt suspectus.
21 Si Episcopus esset in remotis, & Vicarius recusetur, tunc de recusatione illius cognoscent arbitri; limitatur numero 22.
23 Vicarius Episcopi cognoscit de causis suspicionis delegati ab Episcopo existente in remotis.
24 De stilo Signaturæ Vicarij non allegantur, suspecti, sed dantur illis adiuncti.
25 Iudex ordinarius potest statim ac recusatur causam alteri partibus non suspecto committere.
26 Quid si recusationis causa coram Arbitris probata fuerit.
27 Quando Delegatus Papæ possit causam alteri subdelegare.
28 An delegatus Principis possit recusari si causa commissa fuerit recusatione remota.
29 Duo tantum Iudices recusari possunt.
30 An procurator absque speciali mandato possit Iudicem recusare.
31 Quid si procuratores ambarum partium de communi consensu Iudicem in Romana Curia impetrauerint.
32 Processus factus post interpositam recusationem est ipso iure nullus.
33 An Episcopus visitans possit vt suspectus recusari.
Quomodo in causis visitationis procedatur, ibidem.
34 An possit Episcopus in actu visitationis procedere contra Capitulares absque adiunctis.
35 An contra Coadiutorem cum futura successione teneatur Episcopus procedere cum huiusmodi adiunctis.
36 Quid si totum Capitulum delinquat.
37 Ad quem sit appellandum, si Iudex renuat admittere legitimam recusationem.
38 Si Iudex esset inimicus capitali inimicitia, potest subditus petere à Principe, se eximi cum tota familia à iurisdictione talis Iudicis.

CAP. VII.

An, & quando Iudex possit vt suspectus recusari.

1 DE iure ciuili Iudex ordinaris regulariter non potest penitus recusari, sed illi associatur Episcopus, vel alius vir honestus, & integræ opinionis *iuxta auth. si verò iuncta glos. C. de Iud. & est communis opinio, vt d. M. Graff. relat. in Syntag. opin. commun. tit. de Iud. cap.* 20. de iure verò canonico Iudex, ordinarius in totum recusari potest, siue sit Episcopus, siue eius Vicarius *cap. si quis contra de for. compet. cap. cum speciali, & ibi glos. ex. de Appell.* quod ex dispositione vtriusque
2 iuris procedit in delegato etiam à Principe *l. apertissimi C. de Iud. c. Iudex de offic. deleg. in 6.* nisi sit delegatus ad vniuersitatem causarum: quia neque tunc de iure ciuili in totum recusatur, sed illi similiter adiungitur Episcopus *iuxta glos. in l. fin. ver. cum specialis C. de Iud. Marant. de ord. Iud. par.* 4. *dist.* 5. *num.* 40. secus de iure canonico, quia tunc etiam in totum recusari potest: vt de Conseruatore Religionum, seu Regularium personarum dicit *Barbos. de offic. & pot. Episc. p.* 3. *all.* 106. *nu.* 32. *Lezan. in Sum. qq. regul. to.* 2. *cap.* 10. *num.* 74. & alij.

3 Obseruant autem Doctores, huiusmodi recusationem tam de iure canonico, quam ciuili ante litis ingressum proponendam esse; cum sit dilatoria iuxta *tex. in d. l. apertissimi, & in cap. inter monasterium de sent. & re iud. Ricc. in collect. decis.* 445. *part.* 2. vel saltem intra terminum statutum a iudice ad dilatorias proponendas *glos. in cap. secundo requiris §. tertio postulas ver. coram eodem de Appell. contra Villal. relatum in Syntag. opin. commun. tit. de iud. cap.* 20. *vers. de iure regio*, vbi dicit, quod de iure ciuili in quacunque parte litis recusatio huiusmodi proponi potest.

Debet autem proponi ante omnes dilatorias, quia si opponitur alia dilatoria, censetur prouocari Iudex, vt super ea pronunciet, & sic inducitur consensus in iudicem, vnde postea non posset recusari *Marcell. Vulp. in prax. iudic. cap.* 25. *num.* 4. & 5. nisi post litem contestatam superuerit aliqua noua causa suspicionis, vt dicit *gl. communiter recepta in l. error. ver. facti C. de Iur. & de fact. ignor. Vulp. loco cit.* in hoc tamen non creditur recusant absque iuramento *Ricc. in prax. for. eccles. pa.* 4. *res.* 515. vbi etiam dicit, quod si in causa ecclesiæ, vel minoris lapsum fuerit tempus ad proponendam recusationem, concedenda est restitutio, idem dicendum, si causa suspicionis post litem contestatam perueniret ad notitiam recusantis, quia tunc etiam opponi potest præstito huius ignorantiæ iuramento *M. Graff. relatus in Syntag. opin. com. tit. de iud. cap.* 20. *ver. limita.*

5 Obseruāt 2. quod debet exprimi in libello recusationis legitima, seu probabilis causa suspicionis coram iudice, qui recusatur, vt notatur in *cap. si contra de offic. deleg. in* 6. siue iudex recusatus sit ordinarius, vt in *d. cap. cum speciali*, siue sit delegatus, *d. cap. secundò requiris §. tertiò postulas vbi glos. ver. coram eodem*; quod etiam procedere de iure ciuili tenet *Ricc. in prax. par.* 2. *res.* 400. vbi dicit, ità communiter sentire Doctores in *d. l. apertissimi C. de Iudic.* quamuis in hoc contrarium asserat *Marant. d. par.* 4. *dist.* 5. *nu.* 40. & alij in *Syntag. opin. com. d. tit. de Iudic. cap.* 20. *vers. an autem cum seq.* ex quo fit, vt si allegaretur causa, quæ si esset probata, legitima non reputaretur,
6 posset tunc iudex recusatus ad vlteriora procedere *cap. inter monasterium de sent. & re iud. glos. in d. §. tertiò postulas ver. coram eodem Vulp. loco cit. cap.* 25. *numer.* 28. *Marant. d. dist.* 5. *num.* 40. *Barbos. in cap. super quæstionum §. eius ergo de offic. iud. deleg.* quemadmodum appellatio-
7 ni notoriè friuolæ non est deferendum *cap. cum appellationibus de Apell. in* 6. *Genuens. in prax. Archiep. cap.* 55. *numero* 8.

8 Iudex autem tam ordinarius, quam delegatus Papæ in tali casu compellit partes ad eligendum arbitros, qui de causis suspicionis cognoscere, & iudicare debent, *vt in d. §. tertiò postulas, & d. ca-*

pit.

pit. cum ſpeciali de Appell. ipſiſque arbi-
9 tris competentem terminum præfigit, intra quem in idem conueniant, vel tertium concorditer aduocent, cum quo ambo, vel alter eorum negotium ſuſpicionis terminare debent, alias illo tranſacto, & cauſa ſuſpicionis coram ipſis non probata ad vlteriora procedere poterit *d. cap. cum ſpeciali, & cap. legitima de Appell. in 6.* per quem textum corrigitur *ca. ſuſpicionis de offic. deleg. ſecundum gloſ. in d. cap. ſecundo requiris §. tertio poſtulas ver. terminum competentem*, quam-
10 quam probabilius videtur, quod *d. cap. ſuſpicionis*, non fuerit correctum *per cit. cap. legitima*: illud enim loquitur in termino parti aſſignando ad probandam cauſam ſuſpicionis, qui proculdubio ab arbitris aſſignari debet; hoc autem loquitur in termino aſſignando arbitris ad cauſam recuſationis finiendam, quem non arbitri, ſed iudex recuſatus debet præfigere, vt dicit *gloſ. in d. cap. legitima ver. per Iudicem Barboſ. in d. capit. ſuſpicionis numero 5. de offic. deleg. Ricc. in Prax. for. eccleſ. reſ.* 400. *p.* 2.

11 Arbitri verò poſſunt eligi etiam alibi, quam in loco Iudicis recuſati, dummodò non in loco valdè remoto, ideſt vltra dietam legalem *Vulp. in prax. iudic. capit.* 25. *numero* 14. *Ricc. in Prax. for. eccleſ. part.* 4. *reſol.* 519. *Barboſ. de offic. & pot. Epiſc. par.* 3. *all.* 54. *num.* 150. *verſ. quando Epiſcopus*.

12 Poteſt etiam Iudex recuſatus cogere partes ad eligendum tertium, ſi arbitri iam electi non fuerunt concordes *Scacc. de iudic. lib.* 1. *cap.* 101. *num.* 27. *Barboſ. in d. cap. ſuſpicionis num.* 3.

13 Si verò partes in ipſos arbitros, aut in tertium eligendum non conueniant, tunc ad infinitatem vitandam electio deuoluitur ad iudicem recuſatum *Neuizan. conſ.* 55. *in fin. Scacc. d. cap.* 101. *num.* 27. verum ſi per arbitros fuerit pronunciatum, cauſas ſuſpicionis, vel aliquam earum legitimas eſſe cauſa deuoluitur ad ſuperiorem, *Barboſ. de offic. & pot. Epiſc. par.* 3. *all.* 54. *num.* 150.

14 Obſeruant 3. quod recuſato Epiſcopo vt ſuſpecto, ex eadem cauſa Vicarius ipſius recuſari poteſt, quia vbi ſuperior eſt ſuſpectus, ſunt quoque ſuſpecti eius officiales *cap. inſinuante de offic. deleg.* ità etiam ſi allegetur ſuſpectus Gubernator, cenſentur etiam eius Auditores, & officiales ſuſpecti, vt deciſum refert *Ricc. in collect. dec.* 83. *par.* 1. quod procedit, etiamſi Vicarius ſerſim ab Epiſcopo habitet, vel cauſam cognoſcat vti delegatus ab Epiſcopo, vel à Papa; quia ſemper poterit ab Epiſcopo reuocari, ſeu ab officio remoueri: & ideò eſt veriſimile, quod Vicarius trahatur in ſententiam Epiſcopi *Rip. in cap.* 1. *num.* 44. *de iudic. quicquid dicat Vulp. in prax. iudic. cap.* 25. *num.* 15. & alij.

15 niſi Vicarius Epiſcopi ſit confirmatus à Papa, ſiue ab alio ſuperiore; tunc enim non poterit recuſari ex eo, quod Epiſcopus ſit ſuſpectus, quia tunc non poteſt per Epiſcopum remoueri *Rip. loco cit. Barboſ. d. par.* 3. *all.* 54. *numero* 150.

16 Obſeruant 4. quod in recuſatione Vicarij generalis, vel delegati ab Epiſcopo non eliguntur arbitri ad cognoſcendas cauſas ſuſpicionis, ſed illæ debent proponi coram Epiſcopo, ſi præſens eſt in Diœceſi, vel non multum abſens *cap. ſi contra de offic. Iud. deleg. in 6.* dummodò ſuſpicio
17 non concernat ipſum Epiſcopum, quia tunc Epiſcopus de cauſa recuſationis non cognoſcet, ſed eius cognitionem alicui alteri confidenti committit vt poſt *Gemin. dicit Sbrozz. de Vic. Epiſc. lib.* 3. *q.* 16. *num.* 3. & 8. *Ricc. in Prax. par.* 2. *reſ.* 400. *Barboſ. d. all.* 54. *num.* 150. *verſ. nota tamen*.

18 Idem dicendum eſt de Vicario capitulari, quia ſimiliter ad Capitulum recurritur in caſu recuſationis, & tunc Capitulum poteſt cognoſcere cauſas ſuſpicionis ſui Vicarij, quemadmodum Epiſcopus *ca. ſi contra de offic. deleg. in 6. Sbrozz. d. lib.* 3. *q.* 16. *num.* 1. & 9. *Vulp. in Prax. iudic. cap.* 44. *numer.* 29. quæ ſi veræ ſint, poterit Capitulum cauſam à Vicario auferre, & alteri committere *Quarant. in ver. Capitulum ſede vacante num.* 5.

19 Ità etiam ſi ſubdelegatus delegati Summi Pontificis recuſetur, non eliguntur arbitri, ſed cauſæ recuſationis ſunt proponendæ coram ipſo delegato Papæ *cap. ſuper quæſtionum §. eius ergo de offic. deleg. Ricc. in Prax. vt ſupra part.* 4. *reſolut.* 517.

20 Neque eligendi sunt arbitri, quando duobus iudicibus à Papa delegatis cum clausula, *quod si ambo interesse non possunt, alter eorum in causa procedat*, causa suspicionis contra vnum proponitur: tunc enim causa ipsa suspicionis coram non recusato con iudice probari, & ab eo expediri debebit *d. cap. si contra de offic. deleg. in 6.*

21 Si verò Episcopus esset in remotis, & Vicarius recusetur, tunc de recusatione illius cognoscent arbitri, sicut cognoscerent de recusatione Episcopi *Sbrozz. d. lib. 3. qu. 16. numer. 6. Vulp. in prax. iudic. capitol. 25. numer. 18.* nisi adsit alter Vi-
22 carius, quia tunc ad illum pertinebit huiusmodi cognitio, vt post *Gemin. Franch. & Lap. declarat Sbrozz. loco cit. num.* 7. quod videtur probari *ex. d. cap. si con-*
23 *tra de offic. deleg. in 6.* & in tali casu si delegatus Episcopi suspectus allegetur, Vicarius eiusdem Episcopi cognoscet de huiusmodi suspicione *Sbrozz. d. qu. 16. numer. 5.*

24 Notandum tamen est, quod de stilo signaturæ Vicarij non allegantur suspecti, sed dantur illis adiuncti, vt post *Staphil. & alios dicit Sbrozz. vbi supra d. lib. 3. q. 14. nu. 15.*

25 Obseruant 5. posse iudicem ordinarium statim ac recusatur, causam alteri partibus non suspecto commitere etiam absque partium consensu *cap. siquis contra, & ibi Abb. num. 14. de for. compet. Capyc. dec. 137. num. 10.* si verò recusationis causa coram arbitris iam electis
26 probata fuerit, tunc non potest alteri causam committere, nisi de vtriusque partis consensu, & si partes non concordauerint, adhuc poterit iudex causam committere alicui personæ, quæ neutri parti suspecta sit, vel illam remittere ad superiore *d. cap. cum speciali, vbi glos. in ver. de recusatoris ex. de appell. glos. in d. ca. si quis contra ver. actor. de for. compet.*

27 Obseruant 6. posse similiter iudicem delegatum à Papa causam alteri in totum subdelegare, si coram eo recusatio proposita non fuerit: secus si proposita iam fuit; quia tunc non potest alteri committere, nisi de consensu recusatoris *cap. Iudex. de offic. deleg. in 6.* quod intellige, vt de consensu vtriusque partis in tali casu causam committat, vt dicit *glos. in d. capit. cum speciali ver. de recusatoris de Appell.* si verò pronunciatum fuerit super recusatione, tunc non potest alteri committere etiam de partium consensu, sed causa remittenda est ad suum superiorem; quia eo casu non est amplius iudex *d. cap. iudex. in fin. Marant. d. dist. 5. numero 41. Ricc. in prax. for. eccles. parte 4. res. 516.*

28 Obseruant 7. quod si Princeps delegasset aliquam causam recusatione remota, adhuc posset recusari iudex delegatus; quia illa verba sunt intelligenda de friuola recusatione; quemadmodum si causa committatur appellatione remota, adhuc esset locus appellationi; quia hæc clausula aufert solum friuolas, non autem legitimas appellationes, vt dicunt Doctores, quos refert, & sequitur *Vulp. in prax. iudic. capitolo 5. numero 11.* hoc tamen limitatur, quando Iudex exequutor procedit in causa ex commissione Papæ cum clausula, appellatione, seu recusatione remota; tunc enim Iudex procedere potest in causa ad vlteriora non obstante recusatione secundùm *Ricc. in prax. for. eccles. par. 4. resolution. 513.*

29 Obseruant 8. quod non nisi duo Iudices recusari possunt, vt decisum refert
30 *Ricc. in Collect. dec. 445 par. 2.* nec potest procurator absque speciali mandato Iudicem recusare cum ad eum non spectet absconditam sui principalis voluntatem declarare *Alex. cons. 26. numero 6. Felin. in cap. 1. Vt. lit. non cont.* & alij apud *Vulp. in prax. iudic. cap. 25. nu. 7.*

31 Adde, quod si procuratores ambarum partium de communi consensu Iudicem in Romana Curia impetrauerint, principales in partibus illum recusare non possunt *iuxta text. in cap. cum olim de caus. poss. & propriet.* nisi nouam causam superuenisse probarent, vt *d. Vulp. loco cit. numer. 8.*

32 Obseruant 9. processum factum post interpositam recusationem esse ipso iure nullum, etiamsi non fuerit appellatum à non admissa recusatione, seu à processu ad vlteriora, quia recusatio non minus suspendit Iudicis iurisdictionem, quam appel-

appellatio, vt dicunt Doctores relati in *Syntag.opin.com.tit.de Iudic. cap.20. vers. recusatio Iudicis cum seq.* & decisum refert *Ricc.in Prax.for.eccles.par.4. res.513. & in Collect. decis.83. part.1.* idque probat ex Concilio Tridentno *sess.14. de reform. cap.5.* ibi, *nequaquam in causa procedatur.*

33 Obseruant 10. Episcopum visitantem, vel alium, cui id legitimè competit, non posse vti suspectum recusari, vt declarauit Paulus V. teste *Vulp.in prax. iudic.ca.25.num.14.* quemadmodum, nec appellatio admittitur in iis, quæ ad visitationem, & morum correctionem spectant ex Concilio Tridentino *sess.24. de refor. cap.10.* saltem quoad effectum suspensiuum, nam iuxta declarationem Sacr. Congregationis, quam refert *Piasec.in prax.Episcop.part.2. cap.3. num.61.* Concilium loco citato non abstulit appellationem quoad effectum deuolutiuum.

Hoc tamen secundum eiusdem Sacr. Congregationis declarationem procedit, dummodo Episcopus processum non compleat, & se intra visitationis terminos contineat, vt refert *Barbos. de offic. & potest.Episc.par.3.all.72.nu.38. Farin. dec.153.part.4.Diuers.* in causis enim visitationis est procedendum de plano, nulla seruata forma iudicii, *c.cum olim de Accus.* nec potest visitans pœnas delictorum ordinarias imponere, sed tantum extraordinarias, quæ magis morum emendationem, ac correctionem, quam ordinariam delicti vindictam respiciant, vt censuit etiam Sacr. Congregatio apud eumdem *Farinac.dict.part.4.Diuers. decisio.178.* quia visitatio potius fit per modum fori pœnitentialis, quam contentiosi; nec in ea præcisè puniendi finis intendendus est, sed corrigendi, & salutares pœnitentias iniungendi, vt post *Imol.in cap.Romana de Censib. in 6.* dicit *Piasec.d.part.2.cap.3.nu.61.* vnde si Episcopus procedat compilato processu, vel modum in visitando excedat, poterit recusari vt suspectus, & ab eo licitè appellatur, iuxta Sac.Congregationis declarationem, quam refert *Leo in Thes.for. eccles.par.2. cap.2.num.77. Barbos. d.all. 73.num.32.& seq.*

34 Quæres, an possit Episcopus procedere contra Capitulares absque adiunctis in actu visitationis? affirmatiuè respondet *Barbos.d.all.73.num.13.* vbi citat *Armendar.tit.6.de Visitat.nu.30.* quod probatur ex Concil.Tridentino *sess.6.de ref. cap.4.* extra visitationem verò non potest Episcopus procedere contra aliquem ex capitularibus absq; adiunctorum consilio, & assensu tam informando processu, quam in cæteris omnibus actibus vsque ad finem causæ inclusiuè, iuxta formam eiusdem Concilii *sess.25.de reform. cap.6.* cuius dispositionem procedere tantum in Capitulis exemptis censuit Sacra Congregat ac Rota Romana *decisio.308 part.2. Diuers. & coram Seraphin. decis. 743.Barbos.de offic. & potest. Episc.p.3.a. alleg.73.nu.4.Ricc.in prax.for. Eccles.p.4. resol.592.*

53 Notandum tamen est, quod contra Coadiutores cum futura successione non tenetur Episcopus cum huiusmodi adiunctis procedere, nisi ex forma Coadiutoriæ colligatur, ipsi Coadiutori concessa fuisse omnia priuilegia, quæ habent Canonici, vt resoluit Sacr.Congreg.teste *Ricc.in prax for. Eccles. part.4. resol.599.*

36 Addunt etiam Doctores, quod si totum Capitulum delinquat nemine ex capitularibus excepto iurisdictio deuoluitur ad Episcopum, cum nulli supersint Canonici, cum quibus Episcopus possit procedere seruata forma Concilii, *gl. in cap.irrefragabili §.excessus, ver.per capitulum de offic.ord. Rota in Burgen. Concordiæ 12.Nouembris 1593. coram Seraphino*, quam refert *Ricc. in Prax.for.Eccles.par.4.res.600.* vbi id limitat, quando totum Capitulum delinqueret contra Episcopum: tunc enim cognitio deuoluitur ad superiorem, nè videatur Episcopus esse Iudex in causa propria, contra text. *in leg. vnic. Cod. Ne quis in sua caus.*

37 Quæres 2. ad quem sit appellandum, si Iudex renuat admittere legitimam recusationem? Resp.ad Papam esse appellandum, siue appelletur à Iudice delegato, vt *in cap.super quæstionum, §. eius ergo de offic.deleg.Barbos.dict.par.3.alleg. 106.nu.4.Lezan.in Sum.qq. reg.to.2. c.10. nu.75.*

nu.75. siue appelletur ab ordinario; quia cum hæc appellatio non sit à diffinitiua, sed ab interlocutoria, *vt d. Abb. in d. cap. cum speciali, §. porro nu.9. de appell.* de ea Metropolitanus, aut alius Superior non potest cognoscere, ita prohibente Concil. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 20.* nec obstat *c. 1. de offic. leg.* quia illud procedit, quando appellatur à diffinitiua: tunc enim appellari potest ab Episcopo ad Metropolitanum, seu legatum, aut Nuntium Apostolicum, & ita sentiunt DD. communiter.

u8 His adde, quod si Iudex esset inimicus capitali inimicitia, potest subditus petere à Principe, se eximi cum tota sua familia à Iurisdictione talis Iudicis, *lege vn. vbi Bart. & alii, Cod. si quacumq. præd. potest. & dicit Bellac. relatus in Syntagm. opin. com. tit. de Iudic. cap. 20. versic. fallit quando.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex ordinarius potest causas delegare.*
Item delegatus ad vniuersitatem causarum potest causas subdelegare, ibidem.
2 *A Vicario foraneo ad Episcopum, vel Vicarium generalem appellatur.*
3 *Vicarius Generalis in Ciuitate tantum constitutus verè generalis non est, sed foraneus.*
4 *Iudex ordinarius ad modicum tempus ex iusta causa potest alium in sui locum substituere.*
5 *Talis substitutus dicitur ordinarius.*
6 *Quando talis substitutus possit expedire causas meri, & mixti imperij.*
7 *Talis substitutus non potest subdelegare ipsam vniuersitatem causarum.*
8 *An per mortem substituentis expiret potestas Vicarij substituti.*
9 *An iurisdictio ordinarij expiret per mortem Superioris constituentis.*
10 *Quando expiret iurisdictio Iudicis delegati.*
11 *Quando Iudex possit cognoscere de nullitate suæ sententiæ.*
12 *An Archipresbyter possit alium substituere in cura animarum Archipresbyter Ecclesiæ Cathedralis est Vicarius Episcopi in spiritualibus, ibidem.*

CAP. VIII.

An, & quando Iudex ordinarius possit causas delegare.

1 Dico 1. Iudicem ordinarium, qualis est Vicarius Episcopi, vel Capituli sede vacante, præses, aut Rector Ciuitatis, vel alterius loci non solum posse aliquem articulum causæ alteri delegare, *vt d. gl. in c. super. quæstionum ver. quicumque ex. de off. & pot. Iud. deleg.* sed etiam totam causam, *leg. cognitio, ff. de off. eius l. more maiorum, ff. de iurisd. omn. iud.* & dicunt Doctores apud *Barbos. de off. & potest. Episc. p. 3. all. 54. num. 101.* idem dicendum est in delegato ad vniuersitatem causarum, qui etiam causas subdelegare potest, *l. solet. Prætor, & l. seq. ff. de iurisd. omn. iud. Bart. in leg. 1. §. ab eo, ff. quis, & a quo appell.* ille verò dicitur delegatus ad vniuersitatem causarum, cui præses Prouinciæ, vel Episcopus commisit iurisdictionem in tali castro, vel loco, vt dict. glos. communiter recepta, *in d. §. ab eo in princ.* & hic non inter iudices ordinarios, sed inter alios delegatos numerandus est, quamuis ordinario quoad potestatem subdelegandi comparetur, iuxta gl. communiter approbatam *in cap. cum causam ver. delegatus ex. de Appell. Maran. par 4. dist. 5. nu. 14. 27. & 47.* Vnde à Vicario foraneo ad ipsum Episcopum, vel vicarium
2 Generalem appellatur *gl. in Clem. 2. verb. foraneo de Rescript. Sbroz. de Vic. Episc. q. 2. num. 15. lib. 3.* idemque procedit in Vi-
3 cario Generali in Ciuitate tantum constituto: quia iste verè generalis non est, sed foraneus propriè dici potest, nisi generaliter ad totius Diœcesis causas deputetur in loco, vbi Episcopus sedem habet, *Garc. de benefic. part. 5. cap. 8. numer. 33.* quem refert *Barbos. de offic. & potest.*

poteſt. Epiſcop. part. 3. alleg. 54. numer. 24. & 127.

4 Dico 2. quod Iudex ordinarius ad modicum tempus ex iuſta cauſa, puta infirmitatis, vel abſentiæ, alium in ſui locum ſubſtituere poteſt, *§. ad hac prohibemus in Auth. de Collat. Bart. in l. obſeruare nu. 3. & 5. ff. de offic. proconſ. Vulp. in Prax. iudic. c. 44. num. 17. Marant. de ord. iud. p. 4. diſt. 5. num. 17. & 22. Ricc. in Prax. for. eccleſ. p. 2. reſ. 113. & in collect. dec. 1599. p. 5. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 54. num. 100.* & de Vicario Capituli ſede vacante dicit *Quarant. in ver. Capitulum ſede vacante num. 10. & alij apud Ricc. in Prax. for. eccl. p. 1. reſ. 511 & alij communiter*, quamuis ad longum tempus, & iuſta cauſa non concurrente id facere non poſſit *c. Clericos de offic. Vic. d. §. ad hac prohibemus.*

5 Talis autem ſubſtitutus dicitur ordinarius: quia lex permittens eum ſubſtitui, videtur ei dare ordinariam iuriſdictionem, vt d. idem *Bart. in leg. nec quicquam, §. vbi decretum in prima lect. nu. 5. ff. de offic. Proconſ. Marant. d. p. 4. diſt. 5. num. 17.* & per conſequens poteſt ipſe etiam cauſas particulares ſubdelegare, *Maran. loco cit. num. 58* & omnia poteſt facere, quæ poteſt principalis officialis, exceptis cauſis, in quibus imponenda eſſet pœna mortis, aut membrorum mutilatio, *Bart. in d. leg. obſeruare num. 3.* niſi fuerit ſubrogatus in locum ordinarij abſentis, vel infirmi ab ipſomet Principe, ſeu alio Superiore habente facultatem conſtituendi Iudicem ordinarium: quia tunc poſſet expedire omnes cauſas etiam meri, & mixti imperij vſque ad mortem, membrorum abſciſſionem incluſiuè, vt de communi teſtatur *Marant. dict. diſt. 5. num. 20. & 21.* & poteſt in tali caſu exequi commiſſa ipſimet ordinario ſubſtituenti, *Ricc. in Collect. deciſio. 1599. part. 5.*

7 Obſerua tamen quod talis ſubſtitutus non poteſt ſubdelegare ipſam vniuerſitatem cauſarum, *vt d. gl. in leg. 1. §. ab eo, ff. quis & à quo appell.* quemadmodum neque id poſſunt cæteri delegati ad vniuerſitatem cauſarum, *Marant. d. p. 4. diſt. 5. num. 51.* & alii apud *Sbrozz. de Vic. Epiſc. lib. 2. q. 66. nu. 20.*

8 Obſerua 2. quod per mortem ſubſtituentis non expiraret poteſtas Vicarij ſubſtituti, quando ſubſtituens habuit facultatem ſubſtituendi ab Epiſcopo, vel à Principe, aut ab alio ſuperiore: quia tunc ſubſtitutus non accipit auctoritatem à Vicario, ſed a ſuperiore per miniſterium ſubſtituentis, *l. item eorum, §. decuriones, ff. quod cuiuſque vniuer. nom. Ric. in collect. dec. 1599. p. 5. & in prax. for. eccl. p. 1. reſ. 512. & par. 2. reſol. 113. Sbrozz. de Vicar. Epiſcop. lib. 2. q. 92. num. 3.*

9 Quæres, vtrum iuriſdictio ordinarij expiret per mortem ſuperioris conſtituentis? Reſp. negatiuè *c. legatos de off. leg. in 6.* niſi vna iuriſdictio ordinaria cohæreat alteri ordinariæ, vt acceſſoria, ſicut dicimus in Vicario Epiſcopi, qui licet ſit ordinarius, tamen eius iuriſdictio finitur morte Epiſcopi *clem. fin. iuncta gloſſ. in ver. conteſtata de procur. Sbrozz. libr. 3. quæſt. 44. nu. 1. Marant. part. 4. diſt. 5. num.*

10 *57.* Iuriſdictio verò delegati non expirat per mortem mandantis, niſi re integra, *leg. & quia, ff. de iuriſd. omn. iud. cap. licet vndique de off. deleg.* vndè ad perpetuandam eius iuriſdictionem ſufficeret vna citatio facta ante mortem delegantis, *cap. gratum de off. deleg.* quod procedit etiam in delegato ad vniuerſitatem cauſarum, *vt dict. Marant. de ordin. Iudic. part. 4. diſtinct. 5. num. 56. & alij communiter.*

Ex quo infertur, quod cum plures iudices, vel exequutores ab Apoſtolica ſede deputantur ſub illa forma, *vt omnes, aut duo, vel vnus eorum mandatum Apoſtolicum exequantur*, tunc ſi iuriſdictio perpetuetur, quoad vnum, cenſetur etiam perpetuata quoad alios; & ideo illo impedito, vel defuncto poterunt alii procedere, *capit. cum plures de offic. deleg. in 6.*

11 Quæres 2. vtrum delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poſſit cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ? affirmatiuè reſpondent DD. quos refert, & ſequitur *Ricc. in prax. for. eccleſ. p. 1. reſ. 428. & reſ. 582.* talis enim delegatus in hoc etiam comparatur ordinario, cui id conceditur *in l. ſi Præſes, vbi Bar. C. Quomo. & quan. Iudex lege 1. C. de ſent. & interlocut. omn. Iud. leg. ſi accuſatoribus, C. de Accuſat. &*

In-

Inscript. cap. qualiter, & quando 17. vbi gl. in verb. obseruari de Accusat. secus dicendum est in delegato ad vnam causam tantum, qui cum semel functus est officio suo, non potest amplius se ingerere, *c. in litteris de offic. Iud. deleg.* nisi protulerit sententiam nullam ex defectu formæ mandati; tunc enim poterit de nullitate cognoscere; quia si non seruauit formam mandati, non videtur pronunciasse, *vt dict. idem Ricc. dict. res.* 428. vbi etiam addit, quod Arbiter iterum sententiare potest, si non seruauit formam compromissi.

12 Vltimus obseruat *Sylu. in verb. Vicarius num.* 5. quod Archipresbyter Ecclesiæ Cathedralis, qui Vicarius est Episcopi in spiritualibus, potest alium Vicarium instituere in cura animarum etiam ad longum tempus, *per text in c.* 2. *& seq. de offic. Archipresbyt. & in c. extirpandæ, §. qui verò, de Præb.* talis autem Vicarius, qui substituitur, debet ab Episcopo approbari, *d. §. qui verò, & cap. ad hæc de offic. V16. Concil. Trid. sess. 6. de ref. c. 2. & sess. 7. cap. 5. & sess. 23. cap. 15. latè Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 25. nu. 25. & seq. Dian. part. 3. tract. 4. resol. 110. & resol. 146.*

SVMARIVM.

1 *Delegatus regulariter subdelegare non potest, fallit in delegato Principis.*

2 *Quando à subdelegato appelletur ad Delegatum.*

3 *Delegatus Papæ debet subdelegare causas personis in dignitate constitutis, limitatur nu. 4.*

5 *Quando Delegatus ab inferiore possit subdelegare.*

6 *Delegatus Principis potest committere causam etiam suo superiori.*

7 *In multis casibus delegatus Principis subdelegare non potest.*

8 *Quando ex pluribus delegatis alter possit sine alio procedere.*

9 *An ordinarius possit punire delegatum, si procedat in casu non comprehenso in sua commissione.*

CAP. IX.

An, & quando Delegatus possit subdelegare.

1 Delegatus regulariter subdelegare non potest, *l. fin. vbi gl. ff. de offic. eius, & c. l. more maiorum vbi etiam gl. verb. alieno beneficio. ff. de Iurisd. omn. Iud.* hoc tamen habet locum in delegato ab inferiore, non autem in delegato Principis, qui potest subdelegare, *l. a Iudice, Cod. de Iud. c. pastoralis, & c. venerabili de off. deleg. cap. si duo eod. in 6. Garcia de benef. par. 6. cap. 2. num. 23. Barbos. de off. & potest. Episc. part. 3. alleg. 54. n. 136. Piasec. in prax. Episc. par. 2. c. 4. nu. 7.* & tunc si Delegatus

2 totam causam commisit, a subdelegato appellatur ad primum delegantem omisso medio, *cap. super quæstionum, §. porro, vbi gl. ex. de offic deleg. l. 1. §. ab eo, ff. quis, & a quo appell.* Si verò delegatus non in totum causam commisit; sed partem sibi reseruauit, ad ipsum, non autem ad primum delegantem appellatur, *vt in d. §. porrò.* & ita tenent communiter DD. *vt d. Marant. de ordin. Iudic. par. 4. dist. 5. num. 27 in fin.*

3 Debet tamen Delegatus Papæ subdelegare causas illis personis, quibus delegat Papa, scilicet in dignitate constitutis, *c. statutum §. in nullo quoque de rescript. in*

4 *6.* ex quo tamen textu non prohibetur, quin audientia alicuius articuli, vel mera executio rei cuilibet clerico committi possit, puta examinatio testium, seu inductio in corporalem possessionem, *gl. in d. c. statutum verb. causæ, Genuens. in praxi*

5 *Archiepisc. ca. 69. num. 7.* vbi etiam dicit, quod delegatus ab Inferiore post delatum iuramentum testibus, & admissa capitula potest alteri examen committere.

6 Potest autem delegatus Principis committere causa etiam suo superiori, & aliis non subditis, etiam inuitis, illosque compellere ad subdelegationem suscipiendam, iuxta, *c. pastoralis de offic. deleg.* vbi additur, quod in coactione huiusmo-

iuſmodi, ſi perſonis ſuperioribus cauſam duxerit committendam, deferre debet dignitati, & perſonæ.

Limitatur ſupradicta concluſio, quando eſt electa induſtria perſonę; tunc enim Delegatus Principis ſubdelegare non poteſt, *leg. inter artifices, ff. de ſolut. cap. is cui de off. deleg. in 6 gloſ. in cap. fin. §. vlt. de*
7 *offic. deleg. Marant. dict. diſt.* 5. *numer.* 64. cenſetur autem electa induſtria perſonæ quando negotium, quod demandatur, eſt grauiſſimum, & publicam vtilitatem conceruit *Ricc. in prax. for. eccleſ. par.* 1. *reſol.* 106. vbi dicit, non poſſe Commiſſarios apoſtolicos, quibus litteræ, ſi in euidentem, diriguntur, vices ſuas alteri demandare; eadem ratione cauſa matrimonialis ſubdelegari non poteſt, latè idem *Ricc. in prax. vt ſupra* [*a*] *t.* 4. *reſolut.* 270. *Sbrozz. de Vicar. Epiſc. lib.* 2. *quæſt.* 43. *num.* 12. ſecundo quando eſt facta delegatio de aliquibus caſibus reſeruatis Principi *Marant. dict. diſt.* 5. *num.* 64. tertiò quando à Papa committitur nudum miniſterium abſolutionis, vel diſpenſationis, *cap. fin. §. vltim. de offic. deleg.* non tamen impeditur ſubdelegatio per clauſulam, conſcientiam tuam oneramus *Nauar. conſ.* 6. *de off. Iud. deleg. Genuenſ. in prax. Archiep. c.* 69. *n.* 5. quamuis contrarium teneat *Ricc. in Prax. for. Eccl. p.* 1. *reſ.* 106.

8 Adde, quod ſi plures ſint Iudices delegati, non poteſt vnus ſine alio procedere *leg. duo ex tribus, ff. de re iud.* niſi alter alteri vices ſuas commiſerit, *cap. cum cauſa de off deleg.* dummodò collega viuente alter cæperit vti iuriſdictione: tunc enim poterit ſolus procedere, *cap. licet vndique eod. tit.* nam regulariter vno defuncto, aliorum officium expirat, quando ſimpliciter dati ſunt ſine illa clauſula, quod ſi non omnes &c. *cap. vno delegatorum, & ibi gloſ. & DD. eod. tit. de offic. delegat.* ſecus ſi cauſa commiſſa fuerit cum dicta clauſula: tunc enim ſi collegæ requiſiti declarauerint, quod nequeunt interuenire, poſſunt alii ſoli procedere, iuxta *cap. prudentiam eodem titul.* & dicunt DD. quos refert *Marant. de ordin. iudic. parte* 4. *diſtinct.* 5. *numer.* 30.

9 Quæres, an Ordinarius poſſit punire delegatum, ſi procederet in caſu non comprehenſo in ſua commiſſione? affirmatiuè reſpondent DD. apud *Ricc. in prax. for. Eccleſ. part.* 1. *reſ.* 431. quemadmodum Iudici volenti mandare exequutioni ſententiam nullam impunè poteſt reſiſti, iuxta gloſ. communiter receptam *in cap. ex litteris verb. denuncietis irritam de off. deleg.* ſed contrarium videtur decidere, text. *in cap. cum contingat de Reſcript.* vbi ordinario nulla tribuitur poteſtas, vt inter delegatos, aut partes de iuriſdictione dijudicet, vnde ad Principem videtur eſſe recurrendum, vide *Bart. in l. ſi quis violauerit in fin. ff. de Rerum diuiſ.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt eſſe iudex vbi agitur de ipſius bonis patrimonialibus, ſed in tali caſu ab vtraque parte eligendi ſunt arbitri.*

2 *Ab huiuſmodi arbitris ad ſummum Pontificem appellatur.*

3 *Valet conſuetudo, vt Epiſcopus committat alteri cauſam propriam.*

4 *Subſiſtente manifeſta, & rationabili cauſa, quæ ſpectet ad dignitatem, & honorem Eccleſiæ poteſt Epiſcopus eſſe iudex in cauſa propria.*

5 *Quando Epiſcopus poſſit ſuos ſubditos ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum cogere.*

6 *Qui teneantur ad charitatiuum ſubſidium.*

7 *Epiſcopus poteſt eſſe Iudex, quando ea cauſa non eſt perſona, ſed Eccleſiæ, poteſt tamen recuſari in tali caſu.*

8 *Epiſcopus non poteſt eſse iudex vbi agitur de fructibus bonorum menſæ Epiſcopalis. ſed in huiuſmodi cauſis Vicarius Epiſcopi erit iudex competens.*

9 *Quid ſi Vicarius Epiſcopi recuſetur.*

CAP. X.

An Episcopus possit esse Iudex in re sua, vel Ecclesię.

1 Dico 1. quod Episcopus non potest esse iudex, vbi agitur de ipsius bonis patrimonialibus, aut temporalibus, *l.vn.C.nè quis in sua caus. Ant. de Butr.in cap.cum venissent sub num.9. & 10. de Iud.* & ibi etiam *Abb.num.9. Barbos. de offic.& potest.Episc.par.3.alleg.54.nu.150. vers.quando Episcopus*, sed in tali casu ab vtraque parte eligendi sunt arbitri, qui Iudicis locum suffecti negotium diriment, *cap.si Clericus 11.quæst.1.Maran. de ord.iudic.par.9. verb.& quandoque appellatur numer.376. Zerol.in prax. Episc. verb. Appellatio vers. ad Decimum sex-*
2 *tum Capyc. decis.137. num.4.* à quibus quidem arbitris ad summum Pontificem
3 appellatur *Marant.& Zerol.locis cit.* valeret tamen consuetudo, vt Episcopus committat alteri causam propriam, *Felin.in c.cum venissent in fin.de Iudic.Surd. cons.50.nu.34 lib.1.*

4 Dico 2 quod subsistente manifesta, & rationabili causa, quæ spectet ad dignitatem, & honorem Ecclesiæ, potest Episcopus esse Iudex in causa propria, *cap.Romana de Pen.in 6.* & tradunt Doctores, quos refert, & sequitur *Barbos. de offic.& potest.Episc.part.3.alleg.87.nu.*
5 *6.* Vnde si reditus propriæ Ecclesiæ non sufficiant, potest subditos suos ad charitatiuum subsidium soluendum cogere, non obstante appellatione, iuxta *c.cum Apostolus, §.prohibemus de Censibus*,
6 quod intelligitur de subditis Ecclesiasticis, hoc est de Clericis non exemptis habentibus sufficientia beneficia, *cap. conquerente de offic.ordin.* & ideò ad id laicos compellere non potest, *cap.quia cognouimus 10.quæst.3.Barbos.loco cit.num.40.& 41.* vbi citat *Bellencin.de Charitat.subsid. quæst.26 Azor.instit.moral.part.secunda libr.9. cap. decimoquarto, quæst.6.* neque clericos exemptos, aut Regulares, nisi habeant populum non exemptum, vel in priuilegio exemptionis adsit illa clausula, volumus autem, quod Ecclesia huiusmodi exempta cum charitate priori cum Episcopo suo remaneat, vt dicunt Doctores, quos refert *Barbos. d.part.3.alleg.87.num.747.* quamuis contrarium teneant alii apud *Bellet. Disquis. cleric.tit.de Cler.debit.§.12.num.18.* neque clericos non habentes beneficia Ecclesiastica, *Nau.cons.5.de Censib.* neque pauperes, vt post Host.Imol.& alios dicit *Bellet.loco cit.num.19.* pauper verò clericus dicitur, qui ex reditibus non percipit vltra decentem victum, *Quarant.in ver.Concilium prouinciale nu.8. Piasec.in prax.Episc.part.2.cap.2.num.11.* idemq; dicendum est de monialibus pauperibus non habentibus reditus vltra summam 14. ducatorum auri de camera pro victu cuiuslibet monialis, iuxta Constitutionem Pii IV. vt dicit *Bellet. ibidem num.24.*

7 Dico 3. quod Episcopus potest similiter esse iudex, quando ea causa non est personæ, sed Ecclesiæ, & vtilitas principaliter respicit Ecclesiam, puta si agitur, quod res emphiteotica reuersa sit, seu deuoluta ad Episcopatum, ita tenent Canonistæ communiter, vt dicit *Bald. in leg.1.num.3. Cod.ne quis in sua caus. iud. Redoan.de Reb.Eccles.non alien.q.78. c.8. nu.5. Calder.cons.6.in fin.de Iud.* quod intellige parte non contradicente, non autem illa inuita: potest enim Episcopus in tali casu vt suspectus ratione affectionis ad causam recusari, *Calder. loco cit. Ricc.in prax.for.Eccles.par.2.res.203. & in collect.decis.1706.part.5. Piasec.part.2. cap.4.num.4.Philipp. Franc.in c.postremò. vers.quinto quæritur de appell.* & de magis communi testatur *Capyc. decisio.137. num.6.* Vnde in tali casu etiam Vicarius Episcopi recusari potest, *c. insinuante de offic.deleg. Crauett.cons.6.num.33.tom.1. Surd.cons.50.num.16.lib. 1. Scacc.de Appell.quæst.8.nu.68.* nisi electus fuerit, vel confirmatus à Papa, *Sbrozz. de Vic. Episc.lib.3.q.14.num.11.Barbos.d.par.2.alleg.54.num.150.vers.limita 3.* & hæc est verior opinio, quicquid dicat *Antonin. var.resol.lib.1.res.78.num.8. & 9. Felin. in cap.cum venissent nu.7.de iud.* & alii apud

pud *Bellet.tit.de exempt. Cleric. à statut. sæcul.§.1.num.39.* asserentes, Episcopum in causa suæ Ecclesiæ non posse allegari suspectum,

8 Dico 4. quod Episcopus non potest esse iudex, vbi agitur de fructibus bonorum mensæ Episcopalis: quia tunc agitur principaliter de proprio commodo *per d.text.in dict.cap.si Cleric.11. quæst.1. Alex.cons.79.num.2.volum.1. Natt.cons. 174.num.7.libr.1. Surd.cons.50.num.11. lib.1.Barbos.dict.part.3.alleg.54. nu.150. vers.quando Episcop.* nemo enim potest esse actor, & iudex *cap. conquerente de restit.spol.d.leg.vn. C.Nè quis in sua caus. iud.* verum cum huiusmodi causæ spectent ad forum Ecclesiasticum, Vicarius Episcopi erit Iudex competens, nisi recusetur, *Riminald.sen.d.cons.529.num.1.*

9 *Surd.d.cons.50.num.16.* si verò recusetur, de iure erunt eligendi ab vtraque parte arbitri, qui negotium terminent, iuxta citatum texrum *in dict. cap. si Clericus.*

SVMARIVM.

1 *Regulariter à Vicario ad Archiepiscopum, seu superiorem appellatur, limitatur nu.2.& 3.*

4 *A sententia Archidiaconi ad Episcopum appellatur.*

5 *An à decreto interloquutorio Vicarij appellari possit ad Episcopum.*

CAP. XI.

Quo casu a sententia Vicarij appellari debeat ad Episcopum.

1 REgulariter à Vicario non ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum, seu superiorem appellatur *c.2. de consuet. in 6. cap. Romana de appell. eod. lib.* hoc tamen intelligendum est, quando Vica-

2 rius vti Iudex ordinarius procedit: quia tunc facit vnum tribunal, & consistorium cum Episcopo, *Garc.de benef.part.5 cap.8.num.28.* & alii apud *Barbos. de offic.& potest.Episc.part.3.alleg.54. nu.45.* censetur autem Vicarius Iudex ordinarius quoad illas causas, quæ iure communi, & generali ei conceduntur: & ideò in aliis, quæ in generali concessione non veniunt, puta beneficia conferre, & similia, si specialiter per Episcopum Vicario concedantur, non ordinarius, sed delegatus censetur, *Marant. p.4.dist.5.nu.16.Sbrozz.lib.3.q.2.num.20 & seq.* Vnde in tali casu à Vicario ad Episcopum appellatur, vt dicunt citati DD. regula enim est, quod à delegato, siue ad vnam causam tantum, siue ad vniuersitatem causarum appellatur ad delegantem, *c.dilecti filij 3. vbi gl.in ver.post huiusmodi appellationem ex.de App.Bart. in leg.1.§.ab eo in fi.ff.quis, & a quo appel. Sbrozz.d.q.2.nu.15.*

3 Hoc autem procedit, quando huiusmodi causæ separatim committuntur; secus si addatur in litteris clausula generalis post aliquot specialium expressionem; aut si committantur simul cum ordinaria potestate *Sbrozz. de Vic.Episc.lib. 1.q. 67.num. 3.& lib.2. q.55. num. 37. & 39.* & alij apud *Garc. de benef. parte 5. capit. 8. numer. 41. Barbos. parte 3. alleg. 54. num. 52.*

4 Obserua tamen, quod licèt Archidiaconus Episcopi Vicarius sit, & ordinaria à lege ratione officii, & dignitatis sibi tributa fruatur iurisdictione, tamen quia non eamdem, quam Episcopus, sed inferiorem obtinet, ideò ab illius sententia ad Episcopum appellatur *cap. Romana §. ab Archidiaconis de Appell. in 6.*

5 Quæres, an a decreto interloquutorio Vicarii per viam recursus appellari possit ad Episcop. affirmatiuè respondet *Barb.de offic.& potest.Episc.part.3. alleg. 54.nu.50.& seq.* vbi citat *Put. lib.2. decis. 502.* & alios: quia sicut Vicarius decretum interloquutorium mutare, siue emendare potest, *capit.cum cessante de appell.* ita etiam Episcopus, qui eamdem enim Vicario iurisdictionem, & adiutorium habet, *d.cap.Romana vbi DD. eod. tit.in 6.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Quando iurisdictio absolutè conceditur per illa verba, auctoritate Apostolica, vel tamquam sedis Apostolicæ delegatus, tunc Episcopus delegatus censetur, & ab eo ad Papam appellatur.*

2 *Quid si in concessione adiicitur particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tamquam Apostolicæ sedis delegatus.*

3 *Et quid si Papa mandat Episcopo id, quod potestate ordinaria potest facere.*

4 *Quando in concessione remouentur obstacula exemptionis, vel priuilegiorum, tunc ab Episcopo ad Metropolitanum appellatur.*

5 *Similiter ad Metropolitanum appellatur, quando aliqua potestas a iure, seu Concilio specialiter Episcopo conceditur, simpliciter tamen nulla adiecta clausula.*

CAP. XII.

Ad quem appellandum sit quando Episcopus processit vti sedis Apostolicę delegatus.

1 PRo faciliori intelligentia distinguendi sunt plures casus, de quibus etiam egimus supra *lib.4.cap.9* §.2. quorum primus est, quando iurisdictio absolutè conceditur per illa verba, auctoritate apostolica, seu tamquam sedis Apostolicæ delegatus, vt in pluribus decretis Concilii Tridentini, & iuris communis, & tunc Episcopus delegatus censetur *Garc.de benef.part.5. cap.7. num.*48. & alii. Vnde ab eo àd Papam appellatur iuxta textum *in c.super §. porrò de off.deleg. cap.si duo eod. tit. in 6. & post Abb.in capit. ad abolendam sub num.* 15. *de Hæret. not. Quarant. in verb. Archiepiscopi auctoritas num.*18. *ver.similiter, Ricc. in prax. for.Eccles. part.2. resol.*449.

2 Secundus casus est, quando in concessione adiicitur particula, etiam veluti cum dicitur, etiam tamquam Apostolicæ sedis delegatus: vel, etiam auctoritate nostra, vt in eodem *Conc.sess.6.de ref.cap.6. & sess.22. de ref. cap.*10. quo casu quia vtramque potestatem habet, ordinariam scilicet, & delegatam, iuxta naturam dictionis, *etiam* quæ vnum casum exprimit, & alium includit *clem.2.vbi glos.verb. Eccles.de Haret.* inspiciendum est, qua auctoritate procedat: si enim constat, eum procedere auctoritate ordinaria, ad Archiepiscopum appellatur, iuxta *cap.1.de off.ord. in 6.* si verò non constat, qua potestate procedat, ab eius sententia indistinctè ad delegantem appellandum est, quia in dubio censetur delegata potestate procedere, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Barbos.de offic.pot.Episc.p.3.all.* *92.nu.11.& seq.*

3 Tertius casus est, quando Papa mandat Episcopo id, quod potestate ordinaria potest facere, & tunc non derogatur, quin ab Episcopo ad Sedem Metropolitanam appellari possit, cum hoc casu dicatur potius excitata Iurisdictio ordinaria, *cap.licet, vbi Fel. & alii de off.ordin. Quarant.loco cit.vers.item si Papa*, quod intellige, nisi in litteris Apostolicis exprimatur, quod Episcopus in huiusmodi causis auctoritate Apostolica procedat iuxta text. *in capit. cum aliquibus de Rescript.in 6. Barbos.dict.alleg.92. numer.* 10. *Ricc. in Collect. decisio.* 413. *part.2.*

4 Quartus casus est, quando in concessione solum remouentur obstacula exemptionum, aut priuilegiorum, veluti si dicatur non obstantibus priuilegiis, vel exemptionibus, *vt in sess.5. de refor. cap.2. in fin. vers. quæstores, & sess.7. cap.5.& 7. & in clement.1. de testam. & in alia clem.1. de Sepult.* & hoc etiam casu sola potestas ordinaria restituta censetur, *vt ex dict.cap.cum aliquibus vers.si verò,colligit Barbos.d.all.92.n.15.*& tunc ad Metropolitanum quoque appellatur iuxta *cit.c.licet de off.ordin. & c.Romana eod.tit.in 6.*

5 Quin-

Quintus casus est, quando aliqua potestas Episcopis à Iure, seu Concilio specialiter conceditur, simpliciter tamen nulla adiecta clausula, *vt in sess. ventesima quarta. de reform. capit.6.* & tunc si non personæ, sed muneri, seu dignitati perpetuò datur, licèt specialiter detur, ordinaria dicitur competens iure speciali ordinario *gl.1.in cap.vlt. de off.ord.Garc.part.5.cap.7.num.41. & 48. & alij apud Barbos.dict.alleg.92.num.16* & tunc etiam ad Metropolitanum appellatur, *iuxta dict.cap.licet, & c.Romana, & dict. Quarant. loco citato, vers. similiter.*

SVMMARIVM.

1 *Numerantur personæ, quæ secundum ius ciuile non tenentur nisi in quantum facere possunt.*
2 *Tales qui fruuntur dicto beneficio, carcerari nequeunt.*
3 *Alimenta ad quam summam taxari debeant.*
4 *Ab huiusmodi taxatione non datur appellatio.*
5 *Pendente lite, an debitor sit admittendus ad dictum beneficium, an carcerari possit.*
6 *De iure canonico hoc beneficium conceditur clericis etiam in minoribus ordinibus constitutis.*
8 *An Clerici in minoribus, vt gaudeant prædicto priuilegio, habere debeant requisita Concilij Tridentini sess.23. de ref.cap.6.*
8 *An gaudeant prædicto beneficio, si se in forma cameræ obligauerint, vel iurauerint.*
9 *An eodem beneficio iuuentur clerici excommunicati.*
10 *In quibus casibus clerici prædicto beneficio priuentur.*
11 *Clericus renunciare non potest huiusmodi priuilegio.*
12 *Item, nec Parens, nec Patronus, nec Socer, nec Maritus.*
Iuramentum non obligat contra bonos mores, ibidem.
13 *An donans huiusmodi priuilegio renunciare possit.*
14 *Frater renunciare potest dicto beneficio.*
15 *Item filius beneficio leg.2.ff. & Cod. quod cum eo.*
16 *Socius, ac miles prædicto beneficio etiam tacitè possunt renuntiare.*

CAP. XIII.

De Personis, quę non tenentur nisi in quantum facere possunt.

1 Dico 1. quod secundum ius ciuile hoc priuilegio gaudent qui pro socio conueniuntur, *l.sunt qui, ff.de reiud.§. sed & si quis inst.de actio.*

Secundo Parentes vtriusque sexus, vt in citatis iuribus.

Tertiò Patronus, ac Patrona, *l.Patronus, ff.de re iud.*

Quarto Maritus *d. l.Patronus, ac lege maritum, ff.solut. matrim.* & eius hæredes, hoc est communes filii ex eodem matrimonio suscepti, non autem hæredes extranei, *dict lege maritum l.quia tale, vbi Bart.nu.3.ff.sol.matr. idem Bart. in verum, num.5.ff.pro soc.* nisi fortè maritus conueniatur ab extraneo dotante: quia tunc non gaudet hoc priuilegio, vt decisum refert *Ricc.in collect.decis.227. parte 1.*

Eodem beneficio gaudet vxor, *l.non tantum, ff.de re iud.*

Quinto Socer *iuxta l. sicut autem, & l.seq.ff.eod.tit.de re iud.*

Sextò is, qui ex causa suæ donationis conuenitur, *leg.inter eos, ff.de re iud.d.§. sed & si quis*, idem dicendum est in dotante etiam extraneo: huiusmodi enim dotatio respicit solum fauorem recipientis, & non dantis; & ideò censetur mera liberalitas, *leg.si extraneus, ff.de iur.dot. Ricc.in collect.dec.227.part.1.Giurb.decis. 45.nu.11.*

Septimò, Miles, qui sub armata militia stipendia meruerit, *leg.item miles, ff. de re iud.*

Octauò frater eodem beneficio vti-

tur aduersus fratrem, quia alter alterum alere tenetur, si egeat: & ideò potest se tueri ea exceptione dolo facis, quia petis quod statim restituturus es, *Ias. in d. §. sed, & si quis num. 4. Thomat. decis. 85. num. 41.* & alii apud *Giurb. decis. 45. numer. 14.* idem de Sorore dicit *Ricc. in Collect. decis. 227. part. 1.* quamuis contrarium teneat glos. *in leg. verum verb. fraternitatis, & ibi Bart. numer. 3. ff. pro Soc.*

Nonò eadem ratione hoc beneficio vtitur filius etiam emancipatus aduersus Patrem, *Ias. in dict. §. sed & si quis num. 3.* immò etiam aduersus extraneos filiusfamil. hoc priuilegio gaudet, siue cum illis contraxerit cum Patris voluntate, aut sine, si ab hæreditate Patris se abstineat, iuxta *l. 2. vbi Doctores comm. ff. & Cod. quod cum eo. Vrsill. ad Afflict. decis. 308. nu. 20. Franch. decis. 70 & 181. 221. Paris. consil. 94. num. 12. & 43. libr. 1. Giurb. decis. 42. num. 1.* & alii apud *Gratian. discept 799. num. 6.* non haberet tamen hoc priuilegium in bonis castrensibus, vel quasi, quæ habebat tempore contractus, quorum contemplatione creditores contraxerunt, vt decisum refert *Ricc. in Collect. decisio. 231. parte prima.*

2 Ex quo fit, vt tales, qui huiusmodi fruuntur beneficio, carcerari nequeant *Ang. in dict. §. sed & si quis nu. 1. Instit. de Action. Thomat. d. decis. 85. num. 42.* sed sequestrantur fructus relicta eis congrua portione, *Genuens. in prax. Archiepisc. cap. 3. num. 16. Vulp. in prax. iudic. cap. 41. num. 13. & seq.* congrua autem portio ea dicitur, qua commodè, & honestè viuere possint attenta qualitate personæ, & redituum arbitrio Iudicis, *Genuens. dict. cap. 3. post num. 20. Vulpell. vbi supra Bellet. tit. de Cleric. debit. § 1. numer. 11. Ricc. in prax. for. Eccles. part. 2. resolut. 422.* vbi etiam dicit, quod

3 regulariter hæc alimenta sunt taxanda ad quartam partem redituum eius rei, de qua agitur, vel ad summam ducatorum 24. nisi aliud personæ qualitas exposcat: non enim attenditur proprietas rerum, nec quantum ex venditione rerum redigeretur, *glos. in dict. §. sed & si quis verb. potest Giurb. decisio. 45. numer. 1. Iason. vbi supra num. 11.* vbi dicit, quod in hoc habenda est ratio fructuum patrimonii, non autem valoris, iuxta *lege ius alimentorum*, ibi, *vt non vniuersum reditum patrimonij in alimenta decernat, ff. vbi pup. educ. deb.* nec datur

4 ab huiusmodi taxatione appellatio quoad effectum suspensiuum, *Gratian. disceptat. 726. numer. 17.* & alii communiter.

5 Adde, quod etiam pendente iudicio, ac lite, an debitor sit admittendus ad dictum beneficium, regulariter carcerari non debet: quia si carceretur, & postea constaret, eum esse admittendum, grauaretur grauamine irreparabili, *Barbos. in cap. Odoardus numer. 3. de solut. Vulp. in prax. iudic. c. 41. nu. 14. Grat. discept. 222. nu 41.*

6 Dico 2. quod de iure Canonico hoc beneficium conceditur etiam Clericis, qui dicuntur milites cœlestis militiæ, *vt in dicto cap. Odoardus*, dummodo pauperes sint, vt ibi notant Doctores communiter, paupertas verò probatur ex communi reputatione, vel si clericus habeat reditus non excedentes scuta 25. *Genuens. dict. cap. 3. num. 19. Seraphin. decis. 33. & 173.* quem refert *Ricc. in Collect. decis. 1750.* & in ea probanda non est scrupulosè agendum, sed vrbanè, vt dicit *Barbos. in dicto cap. Odoardus, num. 3.*

Hoc autem priuilegium Doctores ex-

7 tendunt etiam ad Clericos in minoribus ordinibus constitutos, aut prima tonsura initiatos, etiamsi in eis non concurrant requisita Concilii *sess. 23. de reform. cap. 6.* quia Concilium desiderat hæc requisita quoad fori priuilegium: & ideò non debet extendi de vno casu ad alium, vt dicit *Nouar. apud Ricc. in Prax. for. eccles. part. 4. res. 237. Bellet. tit. de Cleric. debit. §. 1. numer. 5.* & ita in his terminis censuit Sacr. Congregat. apud *Farinac. dec. 147. part. 4. Diuers.* quicquid dicat *Couar. var. lib. 2. cap. 1. num. 9.* & alii apud

8 *Barbos. loco cit. num. 8.* quod procedit, etiamsi se se in forma Cameræ obligauerint, *Couar. lib. 2. var. cap. 1. num. 9. vers. quoties verò, Galles. de oblig. camer. qu. 19. numer. 1. Genuens. cap. 3. num. 13.* & alii, quos refert, & sequitur *Ricc. in prax. vt*

supra

supra part. 2. *resolut.* 264. vbi dicit, ita praxi seruari, quorum opinio mihi videtur verior, non enim video, cur in hoc casu Clerici gaudere non debeant huiusmodi beneficio inducto in fauorem totius ordinis clericalis, quicquid in contrarium dicat *Bellet.dict.tit.de Cleric. debit.*§.2.*num.*7. *Barbos.in dict.cap.Odoardus, num.* 23. & alii apud *Gratia.discep.* 799. *num.*20. idemque dicendum, si agatur vigore instrumenti iurati, nam tunc etiam admittuntur ad hoc beneficium, *Bellet.d.*§.1.*num.*2. *Couar.loco cit. Genuens.dict.capit.*3. *num.* 13. vbi dicit, ita seruari in Curia Archiep.Neapol.contra *Ricc.in Prax.for.eccles.part.*1. *resolut.* 267.& alios apud *Vulp.in Prax.iudic.cap.* 20.*num.*14. vbi subdit, quod si Clericus in tali casu se constituat in carceribus, & deinde petat absolutionem à iuramento, potest obtenta absolutione instare pro beneficio, *d.c.Odoardus*.

9 An verò hoc priuilegio gaudeant clerici excommunicati? affirmatiuè respondet *Ricc.in prax.p.*1.*res.*263. *Barbos.in d. c.Odoardus num.* 18.

10 Hæc autem conclusio a nonnulli Doctoribus limitatur in Clerico debitore pensionis: tunc enim non iuuatur exceptione *d.cap.* sed potius debet dimittere beneficium; æquum enim non est, quod retineat beneficium, & pensionem non soluat, vt post *Brun.dicit Genuens. d. c.*3. *num.*10. quod intellige, si pensionis impositioni personaliter consenserit cum obligatione camer. & iuramento; secus si consensus per alium est præstitus, secundum *Gom.in compen. Vtriusque signaturæ vers.finem, vers.tamen ad hoc. Gratian.discept.*222.*num.*50. *Barbos. in dict. cap.Odoardus numer.*6. mihi verò semper placuit sententia *Couar.d.lib.*2.*var.cap.*1 *num.*9. *vers.quoties verò*, vbi indistinctè tenet, quod si talis Clericus inopia grauetur, potest vti dicto priuilegio, quamuis lite pendente solutio pensionis non esset, cuius opinionem approbauit signatura Papæ, vt refertur in *Prax.Archiep.Cur.Neapol.cap.*3.*in addit.vers.contrarium*.

Limitatur 2. in Clerico, qui negauit debitum iuxta gloss. & DD. *in d.cap. Odoardus num.*6. quod intellige, quando dolo, & culpa negauit; secus si ex iustà causa, vt dicit *Afflict. decis.*379. *& ibidem Vrsill.num.*3. immo etiamsi à principio debitum negauerit, si deinde debitum agnoscat, vel ante vel post sententiã, adhuc gaudebit beneficio, *Genuens.d.cap.* 3.*num.*5. *Ricc.in prax.for. Eccles.part.*1. *resol.*258. *& in Collect decis.*1750. quod procedit, etiamsi debitum fateatur post tres conformes, *Genuens.dict.cap.*3 *num.* 13. vbi citat *Put. decis.*56. *Ricc. in prax. part.*1. *res.*266. *Bellet.loco cit.*§.1.*num.*2. *Barbos.vbi supra num.*16. *Couar. var. d. lib.*2 *cap.*1.*num* 9.*vers.quoties verò,contra Gom.in compend. vtriusque signat. versus finem*.

Limitatur 3. in Clerico conuento actione reali: quia tunc non iuuatur dicto beneficio, *Vulp.in prax.iudic.ca.*41. *num.*14. & alii apud *Barbos.in dict. capit. Odoardus num.*20. quemadmodum, nec maritus gaudet huiusmodi priuilegio in tali casu, vt dicit *Bart.in leg.maritum, num.*1.*ff.sol. matrim. Genuens. loco citato num.*9.

Limitatur 4. quando Creditor esset pauperior clerico, tunc enim Clericus non gaudet dicto beneficio, *Bellet. d.tit. de Cleric.debit.*§.2.*num.*11.*& seq.* & alii apud *Barbos.in dict.cap.Odoardus num.*7. quemadmodum si nec Maritus, nec vxor habeant vnde viuant, maritus non gaudet priuilegio, vt non possit conueniri vltra quam facere possit; quia in tali casu æquius est, mulierem præferri, quæ repetit suum, quam virum lucrari, *Bart. in d.lege maritum num* 4. *Caualcan.decis.*30.*num.*33.*& seq. part.*1. *Greg.decis.*473.*num.*13. quod tamen non procedit in filiofamil.qui pro gestis, dum erat sub patria potestate, non potest conueniri, postquam est effectus sui iuris, nisi in quantum facere potest, etiamsi creditor sit pauperior, secundum *Bald.in lege* 2.*numer.*5. *Cod.quod cum eo. Paris.consil.*94. *num.*50.*lib.*1.*Giurb.decis.* 42.*num.*2. & alios apud *Gratian. discept.* 799. *num.*7. *&* 8. vbi dicit, quod hoc est in filio propter mutationem status: tunc enim videtur quodammodo nouus homo, vt notat *Bart. in Rubric.ff. quod cum eo.*

Limitatur 5. quando Clericus est su-

ſpectus de fuga; tunc enim carcerari poterit, immò ab ipſo creditore capi poteſt, ſi aufugiat cum bonis, dummodò proprio iudici ſtatim præſentetur, *Couar. dict. libr. 2. capit. 1. num. 9. Bellett. dict. §. 2 numer. 8. Gratian. diſcept. 222. numer. 49.* & communem dicit *Genuenſ. dict. cap. 3. num. 16.*

Limitatur 6. ſi Clericus eſſet periurus, *Gom. in Compend. Vtriuſque ſignat. verſus finem Bellet. de Cleric. debit. d. §. 2. num. 10. Genuenſ. vbi ſupra num. 16.* vbi dicit, quod ad fundandum periurum ſufficit probare, quod tempus ſoluendi eſt elapſum: ſed hoc procedere poteſt, quando clericus eſſet in dolo, vt notat *Vrſill. ad Afflict. deciſio. 308. num. 20. Barboſ. loco cit. nu. 10. Gratian. diſcept. 222. nu. 49.* quia dolus nemini debet patrocinari, *leg. etiam, §. 1. ff. ſolut. matrim.* vnde prædictum beneficium clerico denegatur, ſi in fraudem creditorum bona conſumpſerit, vel pendente iudicio bona in extraneos alienauerit, vel ſi fuiſſet tutor, aut Curator, & malam rationem reddidiſſet de adminiſtratis, vel hæreditatem adierit non confecto inuentario, vel ſi clericatum ſuſceperit, poſtquam fuit condemnatus ad debiti ſolutionem, vt reſoluunt Doctores, quos refert, & ſequitur *Genuenſ. dict. cap. 3. numer. 6. & ſeq. Barboſ. vbi ſupra a num. 10. Bellet. d. §. 2. numer. 4. & ſeq. Rota deciſ. 841. par. 3. diuerſ.* idemque dicendum, ſi clericus conueniatur ratione depoſiti penes ſe facti ſecundum *Carol. de Graſſ. eff. 7. num. 58.* & alios apud *Barboſ. loco cit. num. 13.* ſecus eſſet, ſi abſit dolus, & Clericus propter paupertatem iuramentum obſeruare non poſſit: quia cum hoc caſu excuſetur à pœna periurii, vt deciſum refert *Ricc. in collect. deciſ. 229. part. 6.* æquum non eſt, vt prædicto beneficio priuetur, *Couar. var. lib. 2. dict. cap. 1. verſ. quoties vero, Vrſill. ad Afflict. deciſ. 308. num. 21.*

Limitatur 7. in Clerico, qui in ludo, vel luxurioſè viuendo bona ſua conſumpſit, *Bellet. dict. §. 2. num. 6.* vbi citat *Bald. in leg. 1. C. qui bon. ced. poſſ. Ferrett. conſ. 144.*

Limitatur 8. in Clerico exercente illicitam negotiationem, *Barboſ. in dict. cap. odoardus, num. 18. Genuenſ. d. cap. 3. num. 12.*

Limitatur 9. quando clericus conuenitur pro debito deſcendente ex delicto, *Abb. in cap. veniens, num. 4. de tranſact.* & alii apud *Bellett. vbi ſupra, §. 2. num. 9.* quod intellige, quando pœna pecuniaria eſt applicanda fiſco ad vindictam publicam: tunc enim ſi non habet in ære, debet luere in corpore, *iuxta l. fin. ff. de in ius voc. cap. finem litibus de dol. & contum.* ſecus ſi pecunia ſoluenda ſit parti ratione intereſſe: quia tunc clericus iuuatur dicto beneficio, *Ricc. in prax. for. Eccleſ. par. 1. reſ. 263. Genuenſ. dict. cap. 3. numer. 7.* vbi citat *Io. Andr. & Abb. in dict. cap. odoardus Menoch. de Arbitr. caſ. 447.*

11 Quæres, an Clericus renunciare poſſit beneficio *dict. ca. Odoardus?* Reſp. negatiuè, quia huiuſmodi beneficium conceſſum fuit in fauorem totius ordinis clericalis, nè cogatur clericus cum dedecore mendicare; & ideò neque cum iuramento huic priuilegio renunciare poteſt, *argum. cap. ſi diligenti de for. compet. Genuenſ. dict. cap. 3. num 4. Bellet. tit. de Cleric. debit. §. 1. numer. 32. Ceuall. commun. contra comm. q. 71. nu. 11. Coſta de remed. ſubſid. remed. 29. num. 8.* & alij apud *Barboſ. in dict. cap. Odoardus numero 24.*

12 Ita etiam nec Parens, nec Patronus poteſt cum iuramento renunciare beneficio, nè teneatur, vltra, quam facere poteſt, *leg. alia §. eleganter, vbi Bart. nu. 5. ff. ſol. matrim. Rota in Recanaten. Separationis thori 16. Februarij 1625. coram Pirouano*, idem de ſocero, ac marito dicit *Giurb. deciſ. 45. num. 13. Ricc. in collect. deciſ. 227. p. 1.* vbi citat *Vincent. de Franch. deciſ. 164.* quod rationi maximè conſentaneum eſt ratione reuerentiæ hiſce perſonis debitæ: iuramentum enim non obligat contra bonos mores ſicut, nec quæcumque alia conuentio, *vt in d. §. eleganter vbi Bart. nu. 5.*

13 Idem puto in donante, cui pinguius ſuccurrendum eſt, quam aliis, qui verum debitum perſoluere tenentur, nè ex liberalitate ſua inops factus periclitetur, *l. exhæredatum, & l. ſeq. ff. de re iud. & notat I. ſ. in d. §. ſed & ſi quis nu. 7.*

14 Secus

14 Secus dicendum est in aliis personis, in quibus hæ rationes non militant, & ideò si frater ad fauorem alterius fratris, seu sororis huic priuilegio renunciauerit, renunciatio tenet *Giurb. decis.45. num.13. & 14.* quemadmodum iuxta commu-
15 nem Doctorum sententiam filius renunciare potest beneficio, *leg.2.ff.& Cod. quod cum eo.* quod est simile: requiritur tamen expressa renunciatio ita, vt non sufficeret generalis, *Vinc. de Franch. decis.181.* quem refert *Ricc.in collect. decis.231.Vrsill.ad Afflict.decis.308.numer.21. Giurb.decis.45.nu.14.& seq.* vbi etiam dicit, quod renunciato vno ex dictis beneficiis alterum non censetur sublatum.

16 Et hoc multò magis procedit in milite, ac socio, qui etiam tacitè possunt huic priuilegio renuntiare, quia huiusmodi pactum non est contra bonos mores; & ideò si se obligauerint in forma Cameræ exequutio obligationis non retardatur *Bart.in d.§.eleganter nu.1. Rot. in d.Recanaten.separationis thori coram Pirouano.*

SVMMARIVM.

1 *Quando Beneficiatus successor teneatur stare locationi factæ per prædecessorem.*

2 *Potest successor de nouo erigere à Conductore pensionem prædecessori anticipatè solutam, sed conductor habet recursum contra hæredes locatoris, limitatur, numer.3.*

4 *Successor tenetur stare locationi factæ per prædecessorem, si inchoatus esset annus, vel laborerium.*

5 *Successor recipiens pensionem videtur consentire locationi.*

6 *Si Beneficiatus decedat ante impletum tempus locationis neque eius hæredes, neque fideiussores tenentur de euictione, secus si beneficium renunciauerit.*

7 *Quietatio à prædecessore in mortis articulo facta conductori bonorum ecclesiæ non præiudicat successori.*

CAP. XIV.

An Beneficiatus successor teneatur stare locationi factę per prędecessorem.

1 Communis resolutio est, quod si locatio fiat nomine Ecclesię in rebus ad ipsam Ecclesiam, non autem ad Pręlatum pertinentibus, Beneficiatus successor tenetur stare locationi, dummodo contractus tendat in commodum, seu vtilitatem Ecclesiæ, *glos. in cap. fin. ne Prælat.vic.suas Quarant. in verb. alienatio rerum Ecclesiæ num.19.vers.amplia idem Genuens.in prax. Archiepisc. cap.97. Bonacin.de contract.disp.3.quæst.7. punct. vlt.num. 10.Rot.decis.805.part.1. Diuers.* si verò beneficiatus locauerit rem, cuius reditus ad ipsum, non autem ad Ecclesiam pertinent, tunc successor ad id non obligatur, vt dicunt DD. citati, & alii communiter, quod procedit etiamsi conductor anticipatè soluisset affictum: adhuc enim non tenetur successor stare lo-
2 cationi, *Genuens. loco cit. num.2.* immò poterit successor de nouo exigere à Conductore pensionem prędecessori anticipatè solutam, *Barbos.de offic.& potest. Episc.par.3.alleg.94. num.5. Bonacin. loco citat.vers.tertio,* & alii apud *Ricc.in prax. for.Eccles.part.4. res.369.* quia huiusmodi locationes, quæ anticipatis solutionibus fiunt, nullatenus in præiudicium successorum validæ intelliguntur, *ex Concil.Trid.sess.25.de reform.cap.11.* habebit tamen conductor recursum contra hæredes locatoris, *leg.pro hæreditarijs, C. de hæred.act. Quarant.loco cit.num.19. in fin.* hoc tamen limitat *Ricc. loco citato*, quando solutio anticipata verè conuersa fuerit in vtilitatem Ecclesiæ, puta si Ecclesia rueret, nisi pecunia pro reparatione inueniretur; hoc enim casu non videtur tractari de præiudicio successoris, quia tunc etiam successor teneretur ad debita ob hanc causam contracta, vt constat *ex c.1.de solut.*

Adde, quod neque conductor in tali casu tenetur perseuerare in conductione si noluerit, vt seruetur æqualitas, *l. qui fundum, ff. locat. Quarant. in verb. alienatio num. 19. ver. amplia idem*, & alii apud *Barbos. loco cit. nu. 15*.

4 Verum si inchoatus esset annus, vel laborerium, & res non esset amplius integra, & nunc pro anno incæpto successor in beneficio tenetur stare locationi: quemadmodum, nec conductor pro eodem anno ab ea potest recedere, *Caualcan. dec. 44. nu. 23. Ricc. in prax. vt supra p. 1. resol. 108. Quarant. vbi supra*, *Bonac. de contract. dict. disput. 3. q. 7. punct. vlt. num. 10.* & alii, obserua tamen, quod conductor non tenetur perseuerare cum eisdem pactis initis cum prædecessore, sed tamquam colonus partiarius fructus anni cæpti diuidet cum successore, *Caualcan. d. decis. 44. n. 23.* & alii apud *Ricc. d. res. 108*.

5 Idem dicendum, si successor receperit pensionem; quia tunc videtur consentire locationi pro eo anno, pro quo illam recepit, *Surd. decisio. 33. & 264. & 265. Put. decisio. 180. parte prima*, & alij, quos refert, & sequitur *Barbos. d. alleg. 94. num. 8*.

6 Obseruant etiam DD. quod si Beneficiatus decedat ante impletum tempus locationis, neque eius hæredes, neque fideiussores vllo modo tenentur de euictione, neque conductor aduersus eos vllam actionem habet in casu, quo successor nolit stare locationi, *Gutier. Canon. lib. 1. cap. 36. num. 23.* & alii apud *Barbos. d. alleg. 94. num. 11.* intelligitur enim ea locatio sub conditione, si ipse Beneficiatus vixerit, & vt effectum habeat, dum ipse ius habuerit percipiendi fructus beneficii, vt post *Couar. dict. Genuens. dicto cap. 97. num. 1.* secus esset, si Rector ex causa renunciationis, vel permutationis, vel ex alia causa liberè dimittat suum beneficium: quia tunc ipse, siue hæredes, & fideiussores tenentur de euictione, cum propter factum voluntarium conductor non possit in tali casu frui re conducta intra tempus in locatione præfixum *dict. leg. qui fundum, ff. locat. Barbos. vbi supra nu. 12*.

7 Quæres an quietatio à prædecessore in mortis articulo facta Conductori bonorum ecclesiæ præiudicet successori? negatiuè respondet *Ricc. in prax. for. eccl. part. 4. res. 370. Afflict. decis. 168.* quia huiusmodi quietatio habetur pro suspecta ob præiudicium successoris; & ideò etiam confessio debiti facta in morte non nocet hæredi, vbi non est iurata, *leg. rationes, & auth. quod obtinet, C. de probat*.

SVMARIVM.

1 *Legatum relictum alicui sub nomine proprio censetur relictum contemplatione personæ, relictum verò sub nomine appellatiuo dignitatis censetur relictum intuitu ecclesiæ.*

2 *Quid si sub vtroque nomine proprio scilicet, & appellatiuo relinquatur.*

3 *Ex coniecturis colligitur, quando legatum censeatur relictum ecclesiæ, vel rectori.*

4 *An legatum relictum Canonicis censeatur relictum intuitu ecclesiæ, vel personarum.*

5 *De qua Ecclesia intelligatur legatum simpliciter ecclesiæ relictum.*

6 *Si Ecclesia, cui relinquitur, non reperiatur in Diœcesi, legatum debetur Ecclesiæ cathedrali, nisi aliter constet de mente disponentis.*

7 *Si in loco ipsius testatoris plures sint ecclesiæ eius nominis, quod testator expressit, legatum censetur relictum pauperiori.*

8 *Cui debeatur legatum relictum Capellæ existenti in aliqua ecclesia.*

CAP. XV.

Quando censeatur legatum relictum intuitu Ecclesię vel contemplatione personę.

1 Regula est, quod legatum relictum alicui sub nomine proprio censetur relictum contemplatione personæ: que-

quemadmodum si relinquatur alicui sub nomine appellatiuo dignitatis censetur relictum intuitu Ecclesiæ: & ideo transit in successorem, *argum. leg. nonnumquam. ff. ad Trebell. leg. si hæredes* 127. &
2 est communis Doctorum sententia, si verò sub vtroque nomine, proprio scilicet, & appellatiuo relinquatur, inspicitur, quod præcedit, iuxta *l. si communis seruus* 37. *vbi Bart. ff. de stipul. seruor.*
3 Sed hæc regula procedit in dubio: & ideò aliter dicendum est, quando ex coniecturis contrarium constat *Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 3. alleg.* 116. *nu.* 5. Vndè si legatum sit expressa aliqua causa, quæ respiciat fauorem animæ, vel Ecclesiæ, non rectori, sed eidem ecclesię legatum debetur, etiamsi nomen rectoris expressum sit, *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 3. *resolut.* 342. *Barbos. loco citato num.* 9. & alii communiter, idem dicendum est, si legatum relictum fuerit ab extraneo, *cap. requisisti de testam. cap. Pontifices* 12. *quæst.* 3. vel si quis legauit calicem, patenam, vel quid simile: quia tunc etiam ex qualitate rei legatæ arguitur, quod legatum relictum Ecclesiæ intelligatur, *Mantic. de Coniect. vltim. vol. lib.* 8. *tit.* 6. *num.* 19.

Ita etiam si legatum relictum fuerit à coniuncto, vel affine intra quartum consanguinitatis, vel affinitatis gradum, præsumitur relictum contemplatione personæ, non Ecclesiæ, *dict. cap. requisisti, & ibi glos. verb. a propinquo Bart. in leg. ciuibus, num.* 2. *ff. de reb. dub. Barbos. dict. alleg.* 116. *num.* 16. *Graff. p.* 1. *decis. lib.* 2. *cap.* 100. *num.* 37. etiamsi non sit expressum nisi nomen appellatiuum dignitatis, quod eo casu censetur appositum ad demonstrationem personæ, *Alciat. in reg.* 1. *præsumpt.* 28. *nu.* 1. & quod dicitur de coniuncto, & affine habet etiam locum in amico, *Alciat. ibidem num.* 2. quod intellige de magna, & stricta amicitia, *glos. in dict. cap. requisisti verb. præsumitur de Testam. Graff. loco citat. nu.* 36. *Mantic. vbi supra tit.* 6. *num.* 18. vbi dicit, hanc sententiam ab omnibus dicendum, si Rector est benemeritus, licet non sit consanguineus, *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 3. *res.* 342. *Mant. ibid. num.* 19. debet tamen Rector probare, se esse consanguineum, vel amicum, aut benemeritum, vt post *glos. in §. interdicimus in Auth. de eccl. tit. dicit idem Alciat. loc. cit. n.* 5.
4 Sed quæres, an legatum relictum canonicis alicuius Ecclesiæ censeatur relictum intuitu Ecclesiæ, vel personarum? *Bart. in dict. leg. ciuibus num.* 3. asserit, relictum videri contemplatione Ecclesiæ: sed contraria sententia crebrior est, quod intuitu personarum, non Ecclesiæ relictum censeatur, modò non habeant administrationem, siue præbendas distinctas: tunc enim ipsis Canonicis, non Ecclesiæ acquiritur, etiamsi relinquatur ab extraneo, *Genuens. in prax. Archiepis. cap.* 57. *num.* 6. & hanc esse magis communem testatur *Mantic. de coniect. vltim. vol. lib.* 8. *tit* 6. *num.* 21. *& seq. Viuius relat. in Syntagm. opin. commun. tit. de legat. c.* 9. *vers. in contrariam*, & tunc diuidi non debet æqualiter inter Canonicos, sed eo modo, quo reliqua bona ipsius Capituli distribuuntur ita, vt plus vni canonico, quam alteri tribuatur secundum statuta, & consuetudinem ecclesiæ; quia censetur relictum collegio, seu Capitulo, non autem singulis personis, secundum veriorem sententiam, quam tenet *Mant. d. lib.* 8. *tit.* 6. *nu.* 24. *Genuens. in prax. Archiep. c.* 57. *nu.* 13.

Sed hæc intellige, dummodo ex coniecturis contrarium non probetur, *Bellet. Disquis. cleric. tit. de bon. cleric.* §. 3. *nu.* 45. & alii communiter, quia si legatum relinquatur Capitulo, aut Canonicis, qui administrationem habeant, aut exprimatur causa, quæ respiciat Ecclesiam, & non Canonicos, tunc intuitu Ecclesiæ legatum relictum videtur, *Bart. in l. pater filium, §. Tusculanus in fin. ff. de leg.* 3. *Mantic. d. lib.* 8. *tit.* 6. *num.* 23. Vnde legatum factum Capitulo cum onere erigendi Capellanias, vel celebrandi anniuersarium pro ipso testatore non est diuidendum inter Canonicos, sed debet conuerti in bona stabilia, seu in annuos census, & sic debet seruari pro futuris Canonicis, *Nau. cons.* 8. *de Reb. eccl. non alien. Ricc. in prax. for. eccles. p.* 1. *res.* 559.
5 Quæres 2. de qua Ecclesia intelligatur legatum simpliciter Ecclesiæ relictum?

Resp. quod intelligi debet de Ecclesia eius loci, in quo testator domicilium habuerit, §. *si quis in nomine magni Dei in Auth. de Eccles. tit.* videtur enim testator sensisse de illa Ecclesia, in qua consueuit audire diuina, & Ecclesiastica recipere sacramenta, *cap. cum quis de sepult. in 6.* & hanc esse communem Doctorum sententiam dicit *Mant. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 6. nu. 4 & 5.* & probatur etiam *ex l. quæ conditio, §. 1. ff. de condit. & demonstr.*

Si verò testator duo habebat domicilia, aut duas Parochias, legatum inter vtramque diuidetur, *vt in d. cap. cum quis de sepul. in 6.* nisi ex coniecturis aliud colligatur, videlicet si vnam magis, quam alteram diligebat, aut si in vna magis, quam in altera versari consueuit, aut si in altera elegit sibi sepulturam, vt *dict. Mantic. d. lib. 8. tit. 6. num. 14.*

6 Sed si Ecclesia, cui relinquitur non reperiatur in Diæcesi, tunc debetur Ecclesiæ Cathedrali, nisi aliter constet de mente disponentis: quia Ecclesia Cathedralis dicitur esse Parochia totius Ciuitatis, & Diœcesis, *Lap. allegat. 87.* & alii apud *Bellet. loco cit. dict.* §. *3. num. 42. & 43.*

7 Si verò in loco ipsius testatoris plures sint Ecclesiæ eius nominis, quod testator expressit legatum censetur relictum pauperiori, *dict. §. si quis in nomine in Auth. de eccles. tit. Genuens. c. 57. num. 14. & 15.* & si Ecclesiæ sint pares in paupertate, communis est opinio, vt tribuatur Episcopo, qui distribuat, vel eligat dummodo pro altera Ecclesia coniecturæ, & præsumptiones supradictæ non concurrant: tunc enim legatum applicari debet illi Ecclesiæ, quam testator magis diligebat, aut in qua magis versari consueuit, vel vbi sibi elegit sepulturam, *Mant. d. lib. 8. tit. 6. num. 6.* vbi etiam addit, quod si testator iussit certo die, & singulis annis in perpetuum celebrari aliquas missas, & ob id aliquid legauit, & non expressit, in qua ecclesia, intelligitur de ea, in qua est sepultus.

8 Quæres 3. cui debeatur legatum relictum Capellæ existenti in aliqua Ecclesia? Resp. quod regulariter Parocho debetur, etiamsi in ea Capella sit aliqua Confraternitas erecta, nisi ex coniecturis aliud appareat *Bellett. tit. de bon. Cleric. §. 3. num. 40. & seq. vbi citat Felin. in cap. dilectus nu. 3. de offic. ordin. Duran. de Arte testan. tit. 6. caut. 7. Genuen. in prax. Archiep. c. 57. nu. 4. Mant. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 6. nu. 16.*

SVMMARIVM.

1 *Alienatio emphiteusis in personam potentem de iure prohibetur.*

2 *Personæ potentes quæ dicantur.*

3 *Emphiteusis Ecclesiæ non potest alienari in aliam ecclesiam.*

4 *Ecclesia Domina directi potest cogere aliam Ecclesiam ad vendendam rem emphiteoticam priuato infra annum.*

5 *Quid in relicto facto in opus pietatis perpetuum.*

6 *Quo temporis spatio hoc ius contra Ecclesiam præscribatur.*

7 *Quindennia de iure non debentur.*

8 *Si fiat pactum expressum, ne fieri possit alienatio in personam potentem, ecclesia non est capax emphiteusis etiam ad effectum vendendi.*

9 *An valeat legatum emphiteusis, quæ post mortem ipsius disponentis finitur.*

10 *Quid si bona erant deuoluta ob non solutum canonem.*

11 *An declaratio caducitatis, quæ non fuit facta in vita defuncti, possit fieri post eius mortem contra successorem, & nu. 12. & 13.*

14 *Quando emphiteusis non finitur per obitum illius, qui legat, valet legatum, quoad æstimationem.*

15 *An emphiteusis transeat in monasterium, si emphiteota ingrediatur religionem.*

16 *Emphiteusis Ecclesiæ de sui natura non transit ad extraneos.*

17 *Declaratur, quando pro canone soluitur res minima, secus si esset notabilis summa.*

18 *An Emphiteusis priuati transeat ad Ecclesiam.*

19 *Quid si in Inuestitura adsit pactum, quod non possit fieri alienatio in personas potentes.*

10 An

20 *An talis emphyteusis reuerti possit ad dominum ob canonem non solutum.*
21 *Quid, si emphiteusis concessa fuerit Clerico in sacris constituto.*
22 *Ecclesia seu Monasterium loco filij habetur.*
23 *An contractus præsumatur censuarius, vel emphiteoticus.*
24 *Quid, si in contractu appositum sit pactum caducitatis.*
25 *An incurratur caducitas ob non solutionem canonis pendente discussione, an contractus sit censualis.*
26 *Quo casu contractus censeatur emphiteoticus, & num. 27. & 28.*
29 *Minor probatio admittitur ad probandum dominium ad effectum cogendi ad vendendum infra annum priuato.*

CAP. XVI.

An Ecclesia succedere possit in bonis emphiteoticis alterius Ecclesię.

1 DE Iure etiam in casibus, in quibus licita est alienatio irrequisito Domino, vt in donatione, & legato, non permittitur fieri alienationem rei emphiteoticæ in personam potentem *Clar. in §. emphiteusis q. 15. Ricc. in prax. for. eccles. par. 1. res. 633.* & alij, quos refert, & sequitur *Marescot. lib. 3. var. cap. 3. num. 7.* etiamsi in inuestitura concessa sit facultas alienandi. *Greg. decision. 529. num. 1. & seq.*

2 Personę verò potentes ad hunc effectũ censentur Ecclesiæ, Confraternitates, Hospitalia, & cætera loca pia *Rota coram Andr. dec. 6. num. 2.* item vniuersitas sæcularis, seu Ciuitas, & aliud Collegium laicale *Marescott. vbi supra numer. 14. & seq. Ricc. loco cit. numer. 14. & seq.* vbi etiam notant, quod dicuntur manus mortuæ, quia sicut morientis homini manus id, quod comprehendit, firmissimè tenet, nec facilè remittit; sic etiam quicquid ecclesia, seu vniuersitas semel acquirit, tenaciter retinet, & non nisi cum magna difficultate in commune hominum commercium remittit atque hæc fuit ratio, cur huiusmodi alienatio vetita fuerit: quia cum loca pia, & collegia seu Vniuersitates nunquam pereant, neque possint iura sua sic facilè alienare, sicut priuatus, Dominus directus priuaretur laudemio, & res ità de facili non posset ad eum reuerti *Clar. d. §. emphiteusis q. 33. Martin. Andr. dec. 6. num. 1. Marescott. loco citato numer. 8. & seq.*

3 Ex quo fit, vt emphiteusis ecclesiæ neque possit alienari in aliam ecclesiam
4 æquè potentem *Greg. d. dec. 529 numer. 15.* & ideò ecclesia, quæ directum habet dominium, potest cogere aliam ecclesiam ad vendendam rem emphiteoticam priuato infra annum *Clar. d. q. 33. in fin. Marescot. lib. 3. d. cap. 3. numer. 17. Rot. coram Martin. Andr. d. decis. 6. num. 1. & coram Buratt. dec. 601. num. 2. Ricc. in Collect. dec. 3179. par. 7. & in prax. for. eccles. par. 1. res. 633.*

5 Quod procedit etiam in relicto facto in opus pietatis perpetuum, quando videlicet Testator mandauit, vt omnes redditus suorum bonorum deponantur, & ex illis nuptui tradantur puellæ pauperes quolibet anno, si in eius hæreditate adsint bona spectantia ad directum dominium ecclesiæ *Marescott. d. ca. 3. num. 19.* vbi refert, ità resoluisse *Rotam in Ferrarien. bonorum 19. Decembr. 1611. & 9. Aprilis 1612. coram Coccino.*

6 Hoc autem ius cogendi ad ponendam rem emphiteoticam extra manus mortuas contra Ecclesiam non præscribitur minori spatio 40. annorum *auth. quas actiones C. de Sacros. Eccles. cap. de quarta ex. de Præscript.* nec censetur approbata alienatio per receptionem canonis, & laudemij factam per Rectorem ecclesiæ; quia Rector nec expresè, nec tacitè Ecclesiæ præiudicare potest *Buratt. d. dec. 601. num. 8. & 9.*

7 Non potest tamen Dominus directus cogere ecclesiam ad soluenda quindennia quia hæc de iure non debentur. *Andr. dec. 70. num. 1.*

8 Si verò in inuestitura apponatur pactum expressum, quod non possit fieri alienatio in personas potentes, seu de iure prohibitas, tunc non solum non potest

test succedere ecclesia, seu Vniuersitas, cui talis emphiteusi legatur; seu relinquitur, sed neque habet locum in hoc casu consuetudo illi concedens facultatem retinendi per annum, & vendendo subrogandi alium emphiteucam non potentē propter vim pacti, quod resistit potestati relinquendi ecclesiæ, & personæ potenti *Marescot. d.lib. 3. cap.3.num. 23.& seq.* vbi etiam dicit, quod neque æstimatio debetur in tali casu *Rot. coram Greg. d. dec.529. nu.9. & seq.*

9 Ita etiam si emphiteusis ecclesiæ post mortem ipsius Disponentis finitur, puta si bona concessa sint ad tertiam generationem, & tertia generatio non adsit, tunc quia bona sunt deuoluta ad Ecclesiam, legatum, seu alia dispositio de re emphiteotica, vel feudali non valet etiam respectu æstimationis; quia alias Testator disponeret non de re propria, sed de re directi Domini *Rimin. iun.cons. 453.n. 25. vers. non obstat li.4.* & alij apud *Maresco. loco cit. numero 22.* vbi etiam dicit, ità tenuisse Rotam *in d. Ferrarien. bonorum 19. Decembris 1611. coram Coccino.*

10 Idem dicendum est, quando bona erant deuoluta ob nō solutum canonem vltra biennium iuxta *cap. potuit de locat. Marescot. loco cit. numero 25.Greg. decis. 529. num. 15. & seq.* vbi addit, quod li-
11 cet declaratio caducitatis, quæ non fuit facta in vita defuncti, non possit post eius mortem fieri contra successorem, iuxta *l. fin. C. de Reuoc. Donat. glos. & DD. in cap. fin. de Donat.* hoc tamen
12 non procedit, quando adest ignorantia deuolutionis, quæ semper præsumitur, & notat etiam *Marescot. d. cap.3.numer. 25.* quemadmodum hæc regula non habet locum, quando pœna deuolutionis
13 ipso iure, vel vigore pacti incurritur; quia tunc fieri potest etiam contra successorem *Gabr. commun. conclus. lib. 7. concl. 35. numero 14. & 16. Greg. d. deccis. 529. numero 20.* & ibi *Add. numero 24.*

14 Secus esset, quando emphiteusis non finitur per obitum illius, qui legat: quia cum hoc casu agatur de solo præiudicio vocatorum, non autem de præiudicio ecclesiæ, legatum substinetur quoad æstimationem *Specul. in tit. de emphit. alias de locut.§.nunc. aliqua q.117.numer.153.* & alij, quos refert *Marescot.d.lib.3.cap. 3.num. 21.*

15 Sed quæres, an Emphiteusis transeat in Monasterium, si emphiteuta ingrediatur Religionem? Resp. quod emphiteusis concessa ab Ecclesia non transit in monasterium, si ecclesia, quæ est Domina directi dominij, vult illam ad se reuocare *Bart. in l. si finita §. si de vectigalibus num.6. ff. de Damn. infect.& in Auth.ingressi num.18. C. de Sacros. eccles. & ibidem Dec. num. 26.*& hanc esse communem dicit *Clar. in §. emphiteusis qq. 33.* Emphiteusis enim Ecclesiæ de sui natura
16 non est transitoria ad extraneas personas *§. emphiteusim Aut. de Non. alien. Clar. in §. Emphiteusis q. 28. Greg.dec.529. num.1.* dummodò res minima soluatur pro canone: quia si esset notabilis summa, censeretur magis sapere locationem, quam emphiteusim; & ideò transiret ad
17 extraneos, vt dicit *Beltram.ad Greg. d. dec.529. num.21. vbi citat Surd.dec. 198. num.3.*

18 Si verò emphiteusis concessa sit à Priuato, siquidem est talis, quæ fortè ex conuentione transiret in extraneum hæredem, tunc transiret in monasterium, quod habetur, vt hæres *cap. in præsentia de Prob.* secus si ad hæredem extraneum non transiret, quia tunc neque transiret in monasterium *Bart.in d.l. si finita §. si de vectigalibus numer. 6. Dec. vbi supra numero 26. Clar. in §.Emphiteusis qn. 33.* vbi subdit, quod in tali casu tenetur monasterium vendere infra annum alteri priuato, quibus adde *Ricc. in Collect.dec. 3179. p.7. & in prax.for.eccles. p. 3. resol. 171.* vbi dicit, quod tunc emphiteusis apud monasterium durat, quamdiù vixerit talis emphiteuta, qui Religionem ingressus fuit.

Transiret autem emphiteusis in extraneos, si concessa sit pro se, & hæredibus quibuscumque, vel pro se, & hæredibus, & quibus dederit *Clar. in §.emphiteusis q. 28.vers secundus est casus,& in §.feudum q.9.vers.hoc præmisso Gratian.discept.481. num.61.& seq.*

19 Notandum tamen est, quod ex sola conuentione, seu prohibitione, nè fierit

possi

possit alienatio in personas potentes, non impeditur, quin emphiteusis priuati transeat in monasterium, siue talis prohibitio concepta sit in rem, siue in personam; quia sub ista prohibitione non comprehenditur alienatio legalis, sed solum alienatio hominis secundùm veriorem, communiorem sententiam, vt dicit *Ricc. in prax. parte* 3. *res.* 171. nam quando monasterium succedit monacho in Religionem ingresso, tunc dicitur esse quædam successio, intestati tum ex dispositione legis volentis, bona ingressi tamquam mortui ciuiliter transire in monasterium, *vt in d. auth. ingressi C. de Sacros. eccles.* tum etiam ex tacita voluntate defuncti; sicut etiam ex tacita voluntate defuncti succeditur ab intestato *l. si quis cum testamentum, & l. conficiuntur ff. de Iur. Codic.*

20 An verò possit talis emphiteusis reuerti ad Dominum ob non solutum canonem? Resp. affirmatiuè, quia transit in monasterium cum illo iure *Bart. in repet. Auth. ingressi numero* 36. *C. de sacros. Eccles.*

21 Notandum 2. quod si emphiteusis concessa fuerit Clerico in sacris constituto pro se, filijs, & nepotibus, tunc si iste ingrediatur religionem, acquiritur monasterio irreuocabiliter, siue sit concessa ab ecclesia, siue à priuato, vt dicit *Ricc. d. res.* 171. quia cum non possit filios ex matrimonio suscipere, recipiendo pro filijs, intelligitur recepisse pro ecclesia, seu

22 monasterio, quod pro filio habetur *Bart. in Auth. nisi rogati Cod. ad Senatus cons. Trebell. in d. §. sed & hoc præsenti in Auth. de Sanctiss. episc.*

23 His adde, quod regulariter quando non apparet de causa concessionis in emphiteusim, contractus præsumendus est potius censuarius, quam emphiteoticus *Capyc. dec.* 123. *Gram. dec.* 77. *Crescen. dec.* 1. *de Censib. Milanen. dec. Sicil.* 123. *li.* 1. *Caualc. dec.* 43. quos refert *Ricc. in Collect. dec.* 2163. *p.* 6. vbi dicit hanc esse communiorem sententiam *Card. Caual. dec.* 201. *num.* 2. Vnde licèt nomen, *censuale*, tamquam æquiuocum possit conuenire tam censui, quam emphiteusi, in dubio tamen, & quando aliud ex coniecturis desumi non potest, prædium, quod in contractu censuale appellatur, præsumendum est censuale, non emphiteoticum: etiamsi in contractu appositum

24 sit pactum caducitatis, quia tale pactum potest conuenire etiam contractui census *Add. ad Buratt. decision.* 601. *numero* 12. *&* 13. vbi aliæ decisiones allegantur.

25 Quare pendente discussione, an contractus sit censualis, vel emphiteoticus, si non fiat canonis solutio, non inducitur caducitas emphiteusis, vt decisum refert *Ricc. d. dec.* 2163. *par.* 6.

26 Si verò constet, prædium fuisse ab initio de Dominio ecclesiæ, nec appareat fuisse abdicatum, excluditur contractus censualis, & remanet emphiteoticus *Car. d. Caualer. dec.* 201. *num.* 2. *& seq.* ibi idem dicit quando contractus fuit factus ad

27 tertiam generationem, aut cum clausula ad meliorandum, quæ soli emphiteusi conuenit, cuius finis est, vt bona concessa meliorentur.

28 Probatur similiter emphiteusis ex reseruatione consensus, aut illius præstatione, ex solutione laudemi, & ex pacto, quod prædium vendi non possit absque expresso consensu alterius *Buratt. d. dec.* 601. *num.* 3. *& seq.* vbi etiam dicit, quod

29 minor probatio admittitur ad probandum dominium ad effectum cogendi ad vendendum, vt res exeat ex manibus mortuis.

SVMMARIVM.

1 *Quoad peculia castrensia, vel quasi castrensia, & profectitia nulla est differentia inter filiumfam. clericum, & laicum.*

2 *In bonis castrensibus, vel quasi nullum ius quæritur Patri.*

3 *Bona profectitia liberè ad Patrem spectant.*

4 *In bonis aduentitijs regulariter Patri quæritur vsusfructus, sed fallit in filiofam. clerico.*

5 *Clericus filiusfam. potest liberè disponere de bonis, quæ sibi hæreditario iure, vel suo labore, industria, donatione, aut fauente fortuna obueniunt.*

6 Bona

6 Bonam filiofam. clerico à Patre donata, vt ad illorum titulum ordinari possit, transeunt in peculium quasi castrense ipsius Clerici.

7 An hoc priuilegio gaudeat Clericus in minoribus constitutus, vel prima tonsura initiatus.

8 An hoc priuilegio gaudeat Clericus coniugatus.

9 An in bonis aduentitijs quæsitis ante clericatum Pater habeat vsumfructum.

CAP. XVII.

An in bonis per Clericum filiumfam. acquisitis Pater habeat vsumfructum.

1 QVoad peculia castrensia, vel quasi Castrensia, & profectitia nulla est differentia inter filiumfam. Clericum, & laicum vt *d. Panor. in rub. de Pecul. cleric.* quem refert, & sequitur *Syl. in ver. Peculium* 1. *num.* 2. & alij communiter.

2 Vnde in bonis castrensibus, vel quasi castrensibus, acquisitis per filiumfam. tam clericum, quam laicum Patri nullum ius quæritur, sed liberè spectant ad filium *l. ex nota, cum seq. ff. de Castr. pecul. l. cum oportet C. de bon. quæ lib.* & est communis opinio, è contra verò bona profectitia, hoc est quæ filiofam. ex re Patris, vel eius intuitu obueniunt, pleno iure Parenti acquiruntur æquum enim est, ad Patrem reuerti quod ex eius occasione profectum est, *§. igitur liberi Instit. Per quas pers. nob. acquir. Abb. in rubr. de Pecul. cler. Couar. in c. quia nos de Testam. Sanch. in Summ. to. 2. li. 7. c. 13. nu. 28. Rip. in l. in quartam numer.* 171. *ff. ad l. Falcid. Squillan. de Priuil. Cleric. cap.* 12. *num.* 20.

4 Bona verò aduentitia, in quibus filius regulariter habet proprietatem, & Pater vsumfructum, iuxta *tex. in d. §. igitur liberi Instit. per quas person. nob. acquir. d. l. cum oportet. C. de bon. quæ liber.* respectu filijsfam. Clerici castrensia, vel quasi castrensia reputantur, nec Patri quæritur vsusfructus *auth. Presbyteros C. de Episc. & Cler. l. sacrosanctæ C. eod. tit. Syl. in ver. peculium* 1. *num.* 2. *Nau. in Man. cap.* 17. *num.* 142. *Bellett. in Disquis. Cleric. tit. de Bon. cleric. §.* 7. *numero* 18. *Ricc. in Collect. dec.* 221. *par.* 1. Vnde Clericus liberè disponere potest quoad proprietatem, & vsumfructum de bonis, quæ sibi hæreditario iure à matre, aut à suis Cognatis, & Amicis, vel suo labore, industria, donatione; aut fauente fortuna obueniunt *ca. quia nos vbi Doctores de Testam. Molin. de Iustit. tom.* 1. *disp.* 138. *& disp.* 231. *Less. de Iustit. lib.* 2. *ca.* 4. *dub.* 3. *num.* 7. *Sanch. in Summ. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 13. *Surd. cons.* 259. *num.* 21. *vol.* 2. & alij, quos refert, & sequitur *Squillan. de Priuil. Cleric. cap.* 12. *num.* 2. *& seq. Bellett. loco cit. num.* 5. vnde etiam filiofam.

6 Clerico à Patre donata, vt ad illorum titulum ordinari possit, transeunt in peculio quasi castrense, si receptio ordinum subsequatur vt *d. Sanch. loco cit. d. cap.* 13. *num.* 29.

7 Et hoc procedit etiam in filiofam. in minoribus ordinibus constituto, seu prima tonsura initiato *Bellet. d. §. 7. num.* 18. & alij communiter.

An verò ad effectum gaudendi hoc priuilegio necessè sit, vt Clericus habeat requisita Concilij Tridentini *sess.* 23. *de ref. c.* 6. affirmat *Bellett. vbi supra numer.* 26. Alij verò negant ità *Sanch. in to.* 2. *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 33. *Nau. cons.* 24. *de Priuil. Gonz. ad reg.* 8. *glos.* 5. *§.* 5. *num.* 6. *&* 7. vbi dicunt, Concilium ibi eas conditiones requirere ad priuilegium fori, non autem ad cætera priuilegia retinenda.

8 Limitatur tamen supradicta conclusio in Clerico coniugato, qui nullis alijs clericorum priuilegijs gaudet præter canonis, & fori, seruatis tamen conditionibus *c. vn. de Cler. coniug. in* 6. *& Conc. Trid. d. cap.* 6. ità *Squillan. loco cit. cap.* 12. *num.* 9. *&* 11.

Limitatur 2. in bonis aduentitijs quæsitis ante clericatum, in quibus remanet Patri vsusfructus, licèt filius postea assumat clericatum *Nau. cap.* 17. *num.* 142. *Squillan. d. cap.* 12. *nu.* 16.

SVMMARIVM.

1 *Primitiæ quæ dicantur.*
2 *Hodiè de præcepto non debentur nisi vbi adest talis consuetudo, vel quando ministri ecclesiæ indigerent, & tunc solui debent illi parochiæ, in qua prædia existunt.*
3 *Oblatio quid sit.*
4 *De ratione oblationis est, vt sponte fiat.*
5 *Debetur si præcedat promissio, aut adsit consuetudo, vel si ministri ecclesiæ non haberent vnde viuerent.*
6 *Oblationes, quæ fiunt Capellæ, oratorijs, aut sacris imaginibus, cui debeantur.*
7 *Ad quem spectent oblationes, quæ fiunt tempore iubilæi vel anni sancti.*
8 *Quid si oblationes à fidelibus ad certum finem, veluti pro missis, aut fabrica præstantur.*
9 *Oblationes, quæ fiunt, dum Episcopus missam celebrat, cui debeantur.*
10 *Quid si ex consuetudine, vel statuto oblationes, quæ fiunt die dominico, debeantur parocho, & in festo principali debeantur Episcopo, & festum principale die dominico occurrat.*
11 *Reprobatur consuetudo, seu abusus, quod ad domos laicorum deferantur candelæ benedictæ in festo purificationis Beatissimæ Virginis.*

CAP. XVIII.

De primitijs, & oblationibus.

1 PRimitiæ sunt primæ, quæ nascuntur, fruges, seu prima frugum pars, vt dicit *Syluest. in ver. Decima num. 1. in fin.* quæ licèt in veteri lege in præcepto fuerint, vt constat ex *lib. exod. ca. 23.* & alijs scripturę locis, hodiè tamen de præ-
2 cepto non debentur, nisi vbi adest talis consuetudo, vel quando ministri ecclesiæ indigerent *S. Th. 2. 2. qu. 86. art. 4.* & tunc solui debent illi Parochię, in qua prædia existunt *Barbos. de offic. & pot. Paroch. cap. 27. num. 6. & seq.* primitiæ enim sunt onus prædiale, non personale, & offeruntur Deo pro recognitione dominii, quod habet in omnes fructus terræ *cap. tua nobis de Decim.*

3 Oblatio autem est quidquid Deo vel ecclesiæ, eiusue ministris voluntariè exhibetur *cap. cum inter de verb. signif.* & hæc regulariter ad Parochum spectat *ca. quia sacerdotes ca. sanctorum & cap. hanc consuetudinem 10. q. 1. Genuens. in Prax. Archiep. cap. 57. num. 12.* non est tamen
4 in præcepto, cum de ratione oblationis sit, vt spontè fiat *iuxta illud exod. ca. 25.* ab omni homine, qui offert vltroneus,
5 accipietis eas, nisi aut præcedat promissio, siue alius actus obligationem inducens, aut adsit consuetudo, aut si ministri ecclesiæ non haberent vnde substentarentur: tunc enim est in præcepto, vt colligitur ex *c. qui oblationes 13. qu. 2. & d. S. Tho. communiter receptus in 2. 2. qu. 86. art. 1. Ricc. in Prax. for. eccles. p. 4. resolut. 296.* vbi etiam dicit, quod consuetudo in tali casu spatio 10. annorum inducitur.

6 Ex quo infertur, quod oblationes, quę fiunt Capellæ existenti in aliqua ecclesia, Rectori ipsius ecclesiæ, non autem Capellano beneficiato eiusdem Capellæ debentur: nisi ex coniecturis constet, quod factæ fuerint intuitu ipsius Capellæ, seu altaris *Genuens. in Prax. Archiep. d. cap. 57. nu. 3. Bellett. tit. de Bon. cleric. §. 3. nu. 4. & 5.* quod arbitrio iudicis relinquitur, *vt d. Mantic. de coniectur. vltim. volun. li. 8. tit. 6. nu. 17. in fin.* idemque dicendum de aliis oblationibus, quæ fiunt oratorijs, ac sacris imaginibus existentibus intra limites parochiæ *S. Th. 2. 2. q. 89. art. 2. ad. 2. Barbos. de offic. & pot. Paroch. cap. 24. num. 24. Mantic. loco cit. lib. 8. tit. 9. num. 16. Ricc. in prax. parte 4. res. 297.* Vnde etiam oblationes, quę fiunt
7 tempore Iubilei, vel anni sancti in ecclesia cathedrali spectare ad Parochum eiusdem ecclesiæ, non autem ad Episcopum, tenuit *Rota in Beneuentana spolij 2. Decembris 1585. coram Orano*, quam refert *Ricc. in collect. dec. 2662. par. 7.* & censuit Sac. Congregatio teste *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. alleg. 80. numer. 24.*

8 Secus esset, si oblationes à fidelibus ad certum finem, veluti pro Missis, aut fabrica præstantur; tunc enim ad parochum

chum minimè spectant, sed voluntas eorum, qui oblationes, aut eleemosinas tribuunt, est præcisè seruanda *c. quatuor 12. q.2. Barbos. de offic. Paroch. d. cap.24. numero* 30. administratio tamen harum oblationum etiam in tali casu pertinet ad parochum, vt *d. S. Th. q. 86. art.2.* nisi adsit consuetudo in contrarium *Barb. loco cit. d. num.30. in fin.*

9 Obserua tamen, quod si Episcopus celebrauerit missam in Parochiali, oblationes in ea factæ ad eumdem Episcopum spectant, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Bellett. tit. de Bon. cleric. §. 3. nu. 46. & seq.* nisi adesset consuetudo in contrarium *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. alleg.* 80. *num.*13. & alij, vel nisi Episcopus in eo loco longam traheret moram, & nimis frequenter celebraret, vt post *Hostien. dicit Genuens. in prax. Archiep. cap.*57. *num.*7. verum si Episcopus celebraret in loco exempto, oblationes in tali casu debentur illi, ad quem spectant iura parochialia, non autem Episcopo secundùm *Felin. in cap. dilectus numer. 1. vers. & adde de offic. ordin.* quem refert *Bellett. loco cit. num.*47. *vers. secus autem:* sed in hac re ad priuilegia, & consuetudines est recurrendum, vt sentiunt alij apud *Barbos. d. all.*80. *num.*11. *& seq.*

10 Obserua 2. quod si ex consuetudine, vel statuto oblationes, quæ fiunt die dominico, debentur parocho, & in festo principali debentur Episcopo, & festum principale die dominico occurrat, tunc oblationes factæ ab alienis parochianis censentur factæ intuitu festiuitatis: oblationes verò factæ à proprijs parochianis diuidendæ sunt, cum dubium sit, cuius contemplatione fiant *Ricc. in prax. vt supra par.4. res.* 297.

11 His adde, quod laicus non debet recipere à clericis oblationes, nec aliqua consuetudo in hoc est admittenda; & ideò consuetudo, siue potius abusus, quod ad domos laicorum deferantur candelæ benedictæ in festo purificationis B. Virginis omninò reprobatur *Sylu. in ver. Decima num.7. Ricc. in Prax. for. eccles. p.4. res.296.*

SVMMARIVM.

1 *Decimæ aliæ sunt prædiales, aliæ personales: aliæ mixtæ.*

2 *Ex decimis prædialibus, & mixtis non deducuntur expensæ, neque tributa, vel alia debita, secus in personalibus.*

3 *Decimæ personales vt plurimum non sunt in vsu, & vbi in vsu sunt debentur illi ecclesiæ, in cuius Parochia quis habet domicilium.*

4 *Decimæ prædiales regulariter spectant ad Ecclesiam, in cuius terminis prædia sunt sita.*

Decimæ noualium cui ecclesiæ debeantur ibidem.

5 *Quid si locus esset intra duas parochias, & ignoretur sub qua sit.*

6 *Si prædium non sit in alicuius parochiæ situm, illius decimæ pertinent ad Episcopum.*

Quid si parochiæ non sint distinctæ, ibidem.

7 *Si Pastor diuersis temporibus in duabus parochijs gregem pascit, debet proportionabiliter vtrique ecclesiæ decimas soluere.*

8 *Quando decimæ soluendæ sint ex fructibus extra territorum collectis:*

9 *De vna, & eadem re duplex decima solui non debet.*

10 *Parochus exigens decimas quoad certos fructus eo ipso censetur esse in possessione quoad omnes fructus, & quando id procedat.*

11 *Possessor fundi pro decimis præteritis conueniri potest.*

12 *Quando agitur de sola quæstione facti, vterque Iudex tam ecclesiasticus, quam sæcularis est competens; si verò oritur quæstio iuris, Iudex ecclesiasticus solus est competens, & num.* 13.

14 *Ius accipiendi decimas, regulariter spectat ad solos clericos habentes curam animarum.*

15 *Clerici de quibus bonis teneantur soluere decimas.*

16 *An regulares teneantur decimas persoluere.*

17 *An in decimis attendenda sit consuetudo, vel præscriptio, aut priuilegium, & num.18.*

19 *Iudex ecclesiasticus in causa decimarum incipere potest à praecepto cum monitione sub pena excommunicationis, limitatur num. 20. & 21.*
22 *Controuersia inter ecclesiam Sacramentalem, vel pradialem quomodo terminanda.*
23 *An parochiani teneantur deferre decimas ad horrea clericorum.*
24 *Compositio super decimis facta per Rectorem quando valeat.*
25 *In causa decimarum regulariter non datur appellatio, limitatur num. 26. 27. 28. & 29.*

CAP. VLT.

De Decimis.

§. I.

An ex decimis deducantur expensae.

1 PRo faciliori intelligentia praemittendum est, quod tria sunt genera decimarum: aliae enim dicuntur praediales, quales sunt quae proueniunt ex praedijs, vt vinum, frumentum, fructus arborum, & huiusmodi aliae personales, quae videlicet proueniunt ex opere personali, vt ex mercatura, artificio, scientia, militia, venatione, & simili: aliae sunt mixtae, quae partim ex praedijs, partim ex opere personali proueniunt, vt sunt animalia, quae pascuntur ex praedijs, & humano opere nutriuntur, & foetus, ac fructus eorum, vt colligitur ex *cap. decimae 26. q. 1. cap. non est in potestate de Decim. & d. Sylu. in ver. decima in princ.* & alij communiter, his praemissis.

2 Resp. quod ex decimis praedialibus, & mixis non deducuntur expensae, neque tributa, census, aut alia debita, sed integrè, ac sine diminutione soluendae sunt *d. cap. non est in potestate cap. tua nobis, & cap. cum non sit in homine de Decim. d. cap. decimae 16. q. 1.* secus in personalibus, in quibus expensae deducuntur *cap. pastoralis eod. tit. glos. in d. c. non est in potestate ver. antequam Nau. in man. ca. 21. num. 31. Sylu. in ver. decima numero 10. Ricc. in collect. decis. 2392. par. 6. Barbos. de offic. & pot. Paroch. cap. 28. §. 1. num. 37. & 38. quibus adde S. Th. 2. 2. qu. 87. art. 1. & art. 2. ad p.* vbi dicit quod decimae praediales, & mixtae debentur partim ex institutione ecclesię, partim ex iure naturali: & ideò in huiusmodi decimis verbum fructus intelligitur naturaliter, prout in fundo percipiuntur; decimae verò personales debentur ex sola auctoritate ecclesiae; non enim vllum de illis extat praeceptum in lege veteri, & ideò accipiende sunt iuxta interpretationem, & censuram humani iuris, secundùm quod fructus non aliter intelliguntur, quam deductis expensis, quę gratia eorumdem fructuum fiunt *l. fructus vbi glos. & DD. ff. sol. matr.*

3 Obserua tamen, quod huiusmodi decimae personales vt plurimum non sunt in vsu, nisi in aliquibus regionibus Hispaniae, vt *d. Nau. d. cap. 21. num. 31.* vbi autem sunt in vsu, debentur illi ecclesiae, in cuius parochia quis habet domicilium: quia persoluuntur ad substentationem eorum, qui spiritualia ministrant, etiamsi occasione absentiae alibi recipiat sacramenta *glos. in cap. ad apostolicae de Decim.* quam esse communiter receptam *d. Nau. cons. 1. numero 7. de Decim. S. Th. 2. 2. quaest. 87. art. 3. ad 2. Sylu. in ver. Decima num. 14. Barbos. d. cap. 28. §. 2. nu. 26. & seq.* nisi alimi commoretur animo illuc trasferendi domicilium *Nau. cons. 1. nu. 5. de Decim.*

4 Obserua 2. quod decimae praediales regulariter spectant ad ecclesiam, in cuius terminis praedia sunt sita, vt videtur concludi in *c. cum sint homines de Decim. & in c. vlt. vbi glos. de Paroch. glos. communiter recepta in cap. ad apostolicae ver. consuetudo de Decim. S. Th. 2. 2. q. 87. d. art. 3. ad. 2. Sylu. in ver. Decima nu. 14. Nau. cons. 1. numer. 7. de Decim.* Vnde decimae noualium debentur illi ecclesiae, in cuius parochia surgunt, vt est *tex. in cap. quoniam de Decim.*
5 Si verò locus esset intra duas parochias, & ignoretur, sub qua sit, tunc inter eas fiet diuisio *Abb.* & alij *in d. c. quoniam Barbos. de offic. & pot. Paroch. cap. 28. §. 2. num. 20.* vbi etiam dicit, quod si milites quoquomodo apparent,

rent, pro modo, & portione limitum cuilibet parochiæ decimæ sunt assignan-
6 dæ: si verò prædium non sit in alicuius parochia situm, illius Decimæ pertinent ad Episcopum, vt in *d.cap. quoniam in fine de Decim.* idemque dicendum est, vbi parochię non sunt distinctæ *Rota in Ciuitaten. Decimarum 26. Martij, & 28. Iunij* 1618. coram Verospio, quam refert *Barbos.de offic.& pot.Episc.pa-3. alleg.86. num.37.*

7 Obserua 3. quod si Pastor diuersis temporibus in duabus Parochijs gregem pascit, debet etiam proportionabiliter vtrique Ecclesiæ decimas soluere *S. Th. 2.2.q.87.ar.3.ad 2.Sylu.in ver. Decima num.* 14. Vnde si oues in vna Parochia iaceant, & dormiant, & in alia pascant, decimę erunt similiter diuidendę *Barbos. d.cap.28. §. 2. num. 39.* magis tamen debetur decima gregis ecclesiæ, in cuius territorio grex pascitur, quam illi, in cuius territorio ouile locatur; quia ex pascuis fructus gregis proueniunt, vt *d. S.Th.loco cit.*

8 Obserua 4. quod decimę soluendę sunt nedum ex fructibus recollectis in Territorio; sed de omnibus alijs fructibus etiã extra territorium perceptis, dummodò de eisdem fructibus non soluatur decima alteri ecclesiæ extra territorium; quia de vna, & eadem re duplex decima solui non debet *Ricc. in prax. for. eccles. par.2. res.90.* & ideò peti non potest secunda decima de tributo, vel pensione, quam recipit Dominus propter locationem prædij, si ex eius fructibus decima fuit antè soluta, *glos. & DD. in ca. pastoralis de Decim.*

10 Obserua 5. quod Parochus exigens decimas quoad certos fructus eo ipso censetur esse in possessione quoad omnes fructus; quia ius decimandi prouenit ex iure vniuersali parochialitatis *Beltramin. ad Greg. dec.557. num.* 10. vbi citat *Ruin. cons.* 141. *lib.5. Seraphin.dec.1047. num.* 1. & 2. quod intellige alio non existente in possessione; tunc enim per perceptionem vnius speciei illi conseruatur possessio percipiendi decimam ex omnibus alijs fructibus etiam subrogatis in locum eorum, qui ex prædio decimali prius colligebantur, vt decisum refert *Ricc. in prax. for.eccles.par.4.res. 295.*

11 Obserua 6. quod possessor fundi pro decimis præteritis conueniri potest ità, vt in optione ecclesiæ sit, quem velit conuenire, nouum, an antiquum prædij possessorem; quia hoc est onus reale *cap. penult.de decim.glos. in cap.tua nobis ver. sic & Dominus de decim. ità Barbos. de off. & pot.Paroch. cap.28.§.4. num.* 10. & *seq. & in cap. tua 2. numero 13. de Decim. Ricc.in Prax.for.Eccles.p.2.res.* 57.

§. II.

Quis sit iudex competens in causa decimarum.

12 Resp. quod si circa decimas agitur de sola quæstione facti, vterque Iudex tam ecclesiasticus, quam laicus erit competens *Couarr. pp.qq. cap.35. num.2. Monet. de Decim.c.8.q.1.n. 5. & seq.* vbi de communi *Ricc. in collec. decis.2467. par. 6. Piasec.in prax. Episc. par.2. c.14. num.* 59. & ideò etiam iudex sæcularis compellit laicos ad soluendum decimas *Calderin. cons. 15. in fin.de Iud.& for.compet.* si verò oriatur quęstio iuris, Iudex ecclesiasticus solus est competens priuatiuè quoad laicum, puta si dubitetur, an decima sit soluenda, vel ex quibus fructibus debeat solui, aut si agatur de exemptione, priuilegio, præscriptione, vel consuetudine *tot. tit.de Decim.Calderin.cons.* 15. *in fin.Ricc. loco cit. Couar. vbi sup.nu.* 2. quod procedit etiam, vbi quęstio iu-
13 ris est incidens, siue agatur in petitorio, siue possessorio *Monet.d. quæst. 1. numero 1.& seq. Feder.de Sen.cons. 245.numer.3.* & alii apud *Barbos. de offic. & pot. Paroc. cap.28.§. 4.num.1. & in c. tua 1.nu. 2. de Decim.*

Ex quo fit, vt clerici simpliciter beneficiati non possint laicos coram Iudice sæculari ad decimas soluendas conuenire quia isti debent de titulo docere, etiamsi agerent iudicio possessorio, nec sufficeret decennalis possessio *Put. dec. 413. lib.* 1. quem refert, & sequitur *Ricc. in prax. for. Eccles. par.2. res.* 111. ius enim accipiendi decimas regulariter ad solos clericos pertinet habentes curam animarum *cap. vlt.de Paroch.S.Th.2.2.q.87.art.3.*

§. III.

§. III.

An clerici teneantur soluere decimas.

15 Resp. quod tenentur de fructibus, quos ex bonis patrimonialibus percipiunt *c.2.vbi glos. ver. à Clericis de Decim. S.Tho.2.2.q.87. art.4.* etiam de eo, quod percipiunt ex patrimonio, ad cuius titulum fuerunt ordinat *Felin.in cap.Ecclesia S. Mariæ num.* 10. *de Constit. Barbos.d.c.28.§.3.num.*10.*& in cap.* 2.*n.*5.*de Decim. Bellett. Disquis. Cleric. tit. de exempt. cler. & eor. bonor. &c.* §.5.*n.*9.*in fin.* quamuis contrarium in hoc sentiat *Ricc. in prax. for. eccles. par.4. resol.* 143. *& in Collect. dec.* 566. *par.* 3. non tamen tenentur de fructibus suorum beneficiorum, *vt d.S.Th.2.2.q.87.art.4.glos.in d. c.2.de Decim.& in cap.quæsti ver. vt Episcopi* 16.*qu.* 1.*Bellet. Disquis. Cleric. tit.de Cleric.debit.*§.12.*n.*35. nisi prædia beneficii fuerint prius tributaria: quia res transit cum suo onere *glo.communiter recepta in c.*1. *ver.vllo de Censib.*

16 Ità etiam licèt omnes fere Regulares per specialia priuilegia exempti sint à solutione decimarum, *vt d. Sorb. in compend. priuil.ver. Decimæ*, tamen si nouas possessiones acquirunt, de quibus prius soluebantur decimæ ecclesijs parochialibus, tenentur etiam ipsis decimas persoluere *cap. nuper de Decim.* & ideò Parochi manutenendi sunt in possessione exigendi *Barbos.de offic. Paroch.d.cap.*28. *§.3.num.*42. *&* 43. nisi expresè in eorum priuilegij fuerit derogatum dispositioni *d. ca.nuper.* quod cum sit conciliare censetur habere clausulam derogatoriam ad futuras dispositiones *Rot. coram Card. Caualer. decision.* 229. *numero* 3. *&* 247. *num.*10. *& coram Burratt.dec.* 704.*num.* 2. & hæc derogatio *d.cap.nuper* est etiam necessaria in communicatione priuilegiorum, vt pluries censuit Rota teste *Ferentill.ad Buratt.d.dec.* 704. vbi etiam dicit, quod censetur sufficienter derogatum *d.c.nuper*, si in clausulis derogatorijs priuilegij facta sit mentio generalis Conciliorum.

Sed hoc intelligendum est de decimis, quæ debentur pro administranda cura animarum; non autem de iis quæ sunt impositæ rebus, puta si ab initio fuerunt concessæ, vel traditæ cum ea conditione, & onere, vt ex eis decimæ soluantur, tunc enim Regulares etiam Mendicantes tenentur eas soluere: quia eorum priuilegium ad huiusmodi decimas non extenditur, vt censuit Sac.Congr. Concilij apud *Farinac. dec.*168.*p.*4.*Diuers.*

§. IV.

An contraria consuetudo, seu præscriptio excuset à solutione decimarum.

17 Negatiuè respondent Canonistæ communiter: quia cum decimæ sint debitæ de iure diuino *cap.*1.*& c. cum non sit in homine de Decim.* ideò omnis præscriptio, & consuetudo reprobatur *cap. vlt.de Consuet.* hæc tamen conclusio à Theologis declaratur, vt procedat quantum ad substentationem ministrorum hoc enim respectu decimæ sunt de iure diuino: non autem quantum ad quotam taxatam; potest enim Ecclesia pensatis opportunitatibus temporum; & personarum aliam partem determinare soluendam; & ideò valere potest consuetudo, quod non plenè soluantur, non autem quod nihil soluatur *S.Tho.2.2.qu.* 87.*ar.*1.*Sylu.in ver.Decima num.*10.*Nauar. in Man.cap.*21.*num.*30. & alij communiter: nam præceptum in lege veteri de soluendis decimis quantum ad determinatione decimæ partis, *de qua in lib. leuit. c.*27. erat iudiciale; quia immediatè ordinabatur ad æqualitatem inter ministros Dei, & populum seruandam, & ideò non obligat tempore gratiæ, vt constat *ex illo Apost. ad Hæbr.* & docet *S.Thom.loc.cit.& omnes in c.vn. de Purificat.post part.* Vnde valere etiam consuetudinem, quod expensæ deducantur ex decimis prædialibus, & mixtis, dicit *Barbos.de offic.& potest. Paroch. c.*28.§.1. *num.*38.

Vbi verò ex consuetudine nihil soluitur, ecclesia remittere videtur, & tunc neque Curatus, neque Episcopus eas exigere potest, nisi auctoritate

V Papę,

Papæ, vel in caſu magnæ indigentiæ, vt
18 dicit *Sylu.ibidem*. Hinc Doctores com-
muniter ſentiunt, poſſe Romanum Pon-
tificem concedere priuilegium, quo ali-
quis à ſolutione decimarum eximatur,
quando ex aliis prouentibus remanet
congrua, & ſufficiens miniſtrorum ſub-
ſtentatio: perceptum enim de ſoluendis
decimis quatenus excedit congruam mi-
niſtri ſubſtentationem non eſt diuinum,
ſeu naturale, ſed ſolum humanum, con-
tra quod priuilegium dari poteſt *Barboſ.
de off.& pot.Paroc.c* 28. §.3.*nu.*12. huiuſ-
modi tamen priuilegium moderari debet,
ſi incipiat eſſe enormiter læſiuum eccle-
ſiæ parochiali adeò, vt eius Rectori con-
grua, ſeu ſufficiens ſubſtentatio non re-
maneat *c nuper de Decim.c.*2.*§.vbi autem
eod.tit.in 6.* quod locorum ordinariis ibi-
dem committitur, vt ipſi eo caſu proui-
deant: quamuis aliter ſentiat *Barboſ.d.c.*
28. §.3. *n.*45. vbi dicit, hoc ſpectare ad
declarationem Papæ, vel alterius, cui
Papa commiſerit.
19 Hinc etiam fit, vt quamuis Iudex ec-
cleſiaſticus in cauſa decimarum incipere
poſſit à præcepto cum monitione ſub pę-
na excommunicationis, ſiue agatur ad
decimas non ſolutas, ſiue ad ſoluendas in
futurum *cap.peruenit de Decim. Ricc. in
prax.p.*4.*reſ.*506.*Barboſ.de offic.Paroch.c.*
20 28.*ff.*4.*nu.*5. *in fin.* tamen non poterit E-
piſcopus excommunicare non ſoluentem
ſi adſit immemorabilis poſſeſſio non ſol-
uendi; quia conſuetudo temporis imme-
morabilis æquipollet priuilegio *cap. ſuper
quibuſdam* §. *præterea de verb. ſignif.
Nau.conſ.*21.*de Cleric. non reſid.ità Ricc.
in prax.vt ſup.p.*4.*reſ.* 510. vbi citat *Abb.
in c.*1.*n.*8.*vt lit.pend.Innoc.in ca. cum ve-
niſſent. de Reſtit. ſpol. Capyc. dec* 189. &
alios.
21 Addit idem *Ricc. loco cit. p.* 4. *reſ.* 508.
neque poſſe Epiſcopum excommunicare
non ſoluentem decimas, ſi allegetur preſ-
criptio, & probetur: quamuis interim
non probata præſcriptione poſſit Paro-
chus vti iure ſuo, vt notatur *in cap. cum
perſonæ de priuil.in 6.*
22 Si verò oriatur controuerſia inter ec-
cleſiam prædialem, & ſacramentalem,
ſcilicet an colonus ſoluere debeat deci-
mam eccleſiæ, in cuius parochia ſita
ſunt prædia, an verò eccleſiæ, vbi audit
diuina, tunc particularis conſuetudo at-
tendi debet *cap. cum ſint homines, & ibi
DD.de Decim.*& ad hunc effectum ſuffi-
cit conſuetudo decennalis: quia non eſt
contra ſed præterius *gloſ. communiter re-
cepta in c.vlt.ver. conſuetudo de conſuet.in
6. Rot.coram Cardin.Caualer.dec.* 95.*nu.*
2.*& ſeq.* & ſi conſuetudo loci ſit dubia,
attendenda eſt conſuetudo loci vicinioris
vel loci prædominantis *Barboſ.de offic.&
pot. Paroch.c.*28.§.3.*num.*72.*& in d. cap.
cum ſint homines num.* 4. vbi etiam dicit,
quod ſi in loco vicinioni adeſt aliqua
conſuetudo, & in loco dominanti adeſt
diuerſa conſuetudo, tunc attendi debet
conſuetudo loci vicinioris, & non domi-
nantis.

§. V.

An Parochiani de iure communi debeant decimas in horrea, ſeu ad domum Clerici deferre.

23 AFfirmatiuè reſpondet *gloſ. in c. re-
uertimini ver. in horrea* 16. *qu.* 1.
*Graff.dec.caſ.conſcien. pa.*2.*lib.*2.*c.* 27.*nu.*
15. & alij apud *Riccium in prax. for.eccl.
p.*2.*reſ.*244. contrarium tamen probatur
in c.quæſti iuncta gloſ.in ver.ad eccleſ.ſuas
16. *q.*1. Vnde etiam in hoc attendenda
erit conſuetudo locorum *c. in aliquibus
§.fin.de Decim.Nau.conſ.*2.*num.*1.*de De-
cim. Ricc. in prax. vt ſup.p.* 2. *reſ.*244. vbi
etiam dicit, quod talis conſuetudo indu-
citur ſpatio 10. annorum.

§. VI.

An & quando valida ſit compoſitio ſuper decimis facta per Rectorem abſque aſſenſu Papæ, vel Epiſcopi.

24 REſp. quod ſi compoſitio fiat ſuper
decimis pręteritis, etiam ſine con-
ſenſu Papæ, vel Epiſcopi valet: quia in
hoc conſiderari non poteſt aliquod præ-
iudicium eccleſiæ, aut ſucceſſoris, ſed
ſolius Parochi, vt poſt *Abb. d. Quarant.
in ver.alienatio rerum eccleſiæ num.* 20. ſi
verò compoſitio fiat ſuper decimis futu-
ris, diſtinguendum eſt; aut enim agitur
de par-

de paruo præiudicio ecclesiæ, & tunc sufficit auctoritas Episcopi ad validandam huiusmodi compositionem, & ità intelligendus est textus in *cap. 2. de transact. Barbos. de off. & pot. Paroch. c. 28. §. 4. nu. 24. & 25.* aut agitur de magno præiudicio ecclesiæ, & in hoc casu non valet sine confirmatione apostolica, & ità intelligendus est textus in *cap. venians de transact. & in cap. venerabilis de confirmat. vtil.*

§. VII.

An detur appellatio in causa decimarum.

25 RESp. negatiuè *c. tua de Decim.* quod intellige quoad effectum suspensiuum, non autem deuolutiuum *Ricc. in prax. for. eccles. p. 4. res. 506. Barbos. in c. tua 2. num. 9. de Decim.*

26 Hæc tamen conclusi limitatur 1. quando agitur cum persona ecclesiastica, quæ prætendit habere potiora iura in decimis *Præpos. in c. fin. §. quoties num. 32. q. 6.* & ibi *Gemin. sub nu. 22. dè Appell.* & alij quos refert, & sequitur *Barbos. in d. c. tua 2. n. 9. de Decim.*

27 Limitatur 2. quando appellatur à non admissione exceptionum, quæ proponuntur in iudicio decimarum secundùm *Ricc. in prax. vt supra par. 4. res. 506.* vel vbi collector decimarum modum excederet; quia tunc ab excessu potest appellari *Barbos. loco cit.*

28 Limitatur 3. quando agitur inter duas ecclesias contendentes de iure decimandi *Rot. in Corduben. decimarum 2. Decembris 1605.* coram Pamphilio, quam refert *Barbos. in d. c. tua 2. num. 9.*

29 Limitatur 4. quando allegatur priuilegium Papæ, vel compositio secus si allegetur consuetudo, vel præscriptio, tunc enim appellatio non admittitur: quia fauorabilius est priuilegium, & compositio, quam consuetudo, & præscriptio, *Ricc. in prax. par. 4. res. 506.* vbi citat *Monet. de Decim. cap. 8. nu. 56. & seq. Ruginell. de Appellat. §. 2. c. 3. n. 256. quibus adde Barbos. vbi supra num. 11.* vbi dicit ità tenuisse *Rotam in d. Corduben. decimarum.*

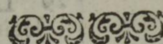
Finis Libri Quinti.

IO. CAROLI ANTONELLI

SAC. THEOL. AC I.V.D. VELITERNI

LIBER SESXTVS.

DE IVDICIIS CRIMINALIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Delicta, quæ vtraque lege prohibentur, aut puniuntur, sunt mixti fori.*

2 *Potest ecclesiasticus procedere contra laicos, quando crimina sunt adinuenta de iure canonico.*

3 *Violatio ieiunij, & fornicatio simplex à Iudice ecclesiastico tantum punitur.*

4 *Laici puniri possunt ab ecclesiastico Iudice, quoties committunt crimen, quo læditur locus, vel res, seu persona ecclesiastica.*

5 *Item si offendant ministrum Curiæ ecclesiasticæ.*

6 *Tales ministri puniuntur ab eodem Iudice, cuius obsequio sunt deputati.*

7 *Laicus administrator loci pij à quo Iudice sit puniendus.*

8 *In criminibus notorijs potest Episcopus contra laicos cognoscere.*

9 *In ijs, quæ concernunt animarum salutem, & publicam modestiam, & honestatem possunt laici per Iudicem Ecclesiasticum corripi.*

10 *Iudex Ecclesiasticus expellit meretrices de vicinia, & etiam de propria domo.*

11 *Cognoscit de pace fracta etiam contra laicos.*

12 *Punit eos, qui in excommunicatione perseuerant.*

13 *Prohibere potest inhonesta spectacula, ludos, & choreas, ac superfluos ornatus virorum, ac mulierum.*

14 *Iudex ecclesiasticus potest punire laicos coram si delinquentes.*

15 *Laicus accusatus coram ecclesiastico Iudice, si in ipsius Iurisdictionem consentiat, potest ab eodem puniri.*

16 *Territorium Episcopi est tota Diœcesis.*

CAP. I.

Quę sint, ac censeantur delicta mixti fori.

1 Dico I. quod delicta, quæ vtraque lege prohibentur, aut puniuntur, canonica scilicet, & ciuili sunt mixti fori, vt tradunt omnes in *cap. cum sit generale de for. compet. Decian. in tract. crimin. to. 1. lib. 4. c. 25. nu. 62. Bellett. Disquis. cleric. tit. de fauor. cleric. real. §. 4. nu. 8. Sperell. dec. 3. nu. 15. Bal. in auth clericus quoque num. 7. C. de Episc. & cler. Zerol. in prax. p. 2. ver. laici §. 8. & 9. Oldrad. cons. 98. Bonacos. relat. in Syntag. opin. commun. tit. de Adulter. &c. capit. 9. Layman. in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 2. n. 4. Bonacin de censur.*

ſur. in par. diſp. 1. q. 17. pun. 1. nu. 14. Dian. p. 5. tract. 1. reſ. 10. ſiue puniatur pœna corporis afflictiua, vel pecuniaria, ſiue pœna excommunicationis Abb. in d. cap. cum ſit generale in fin. ver. alia regula eſt de for. compet. quod multo magis procederet, quando huiuſmodi pœnæ eſſent impoſitę à iure canonico ſpecialiter contra laicos, vt in cap. contra Idolorum, 26. q. 5. Abb. loco cit. Bartholom. Socin. conſ. 119. num. 7. vol. 4. Leo in Theſaur. for. eccleſ. p. 3. c. 7. nu. 69.

2 Dico 2. quod poteſt eccleſiaſticus procedere contra laicos, quando crimina ſunt adinuenta de iure canonico, ſeu habent originariam prohibitionem à Canonibus & non à legibus Abb. loco cit. Leo
3 d. cap. 7. num. 69. vt in violatione ieiunij, & aliorum præceptorum eccleſiæ Laym. vbi ſupra d. c. 2. numero 4. & in fornicatione ſimplici, quæ à iure ciuili non punitur vt conſtat ex l. 1. ff. de Concub. & d. Bart. in l. verum eſt nu. 2. ff. de furt. ſed tantum de iure canonico, quo prohibitus eſt omnis coitus præter matrimonialem cap. nemo blanditur 32. q. 4. Vnde fornicarii ſiue clerici, ſiue laici ab eccleſiaſtico tantum iudice pœna arbitraria puniuntur Clar. in §. fornic. verſ. ſed quæro Megal. var. tom. 2. reſ. 176. nu. 4.

4 Dico 3. quod puniri poſſunt laici ab eccleſiaſtico iudice, quoties committunt crimen, quo læditur locus, vel res, ſeu perſona eccleſiaſtica, puta ſi vſurpatur res eccleſiæ, aut ſi in eccleſia delinquitur, vel clericus offenditur: quia ob dilectum in rem, vel in perſonam ſubijcitur quis iuriſdictioni Iudicis habentis rem, vel perſonam ſubiectam cap. ſuper quibuſdam de verb. ſignif. Io. de Anan. in cap. cum ſit generale 8. in princ. nu. 1. verſ. quæ autem ſint, & ibi Anton. de Butr. numer. 5. ver. nota de for. compet. Oldrad. conſ. 86. Bald. in d. auth. Clericus quoque num. 7. ver. & conclude.

5 Idem dicendum eſt de laico offendentem miniſtrum curiæ eccleſiaſticæ, hic enim punitur ab eccleſiaſtico iudice priuatiuè quoad Iudicem laicum; quia offendens Iudicis familiam prorogat iuriſdictionem eiuſdem, cuius maieſtas in ſuo miniſtro eſt offenſa l. nullum C. de teſtib. Genuenſ. in prax. Archiep. c. 10. Farinacc. conſ. 134. vol. 2. Sperell. dec. 86. n. 3. & ſeq. Ricc. in Prax. for. eccl. p. 1. reſ. 332. Paul. de Caſtr. in l. addictos n. 1. & 6. C. de Epiſcop. aud.

6 Adde, quod tales miniſtri, ſi delinquunt, puniuntur ab eodem Iudice, cuius obſequio ſunt deputati l. 2. C. de off. Mag. mil. Luc. de Pen. in Rubr. Cod. de Apparitor. Præf. Vrb. lib. 12.

7 Ex his etiam infertur, quod laicus officialis, ſeu adminiſtrator alicuius eccleſiæ, ſeu loci pij delinquens in re eccleſiæ, quam adminiſtrat, puniri poteſt à Iudice eccleſiaſtico Ferr. qq. mor. par. 1. q. 30. num. 21. in hoc enim caſu delinquens quaſi contrait cum foro eccleſiæ, cuius eſt res gloſ. in l. hæres abſens §. proinde ver. debebit. ff. de iudic.

8 Dico 4. quod in criminibus notorijs poteſt Epiſcopus contra laicos cognoſcere propter præſumptam negligentiam Iudicis ſæcularis, vt dicit Alciat. in cap. pernicioſam num. 21. de offic. ordin.

9 Dico 5. quod in ijs, quæ concernunt animarum ſalutem, & publicam modeſtiam, & honeſtatem poſſunt laici per iudicem eccleſiaſticum corripi indifferenter ca. nouit de iud. & tradunt DD. apud
10 Barboſ. de offic. & pot. Epiſc. pa. 3. all. 107. num. 31. Vndè expellere poteſt meretrices de Ciuitate, aut de vicinia, ac etiam de propria domo, nè honeſtæ familię inficiantur, vt deciſum refert Ric. in collect. dec. 163 par. 1. Bellett. tit. de fauor. Cleric. real. §. 4. num. 53. & ſeq. & alii communiter, ità etiam poteſt cognoſcere de pa-
11 ce fracta etiam contra laicos c. ſuper quibuſdam vbi gloſ. ver. pro pace de verb. ſign.
12 Marant. de ord. iudic. p. 4. diſt. 11. nu. 15. atque eos etiam punire, qui in excommunicatione perſeuerant Marant. vbi ſupra num. 25. idemque dicendum de ſponſaliorum violatoribus, & ſimilibus Layman. lib. 4. tr. 9. cap. 2. num. 4. & alii, item
13 prohibere poteſt ſpectacula inhoneſta, ſiue ludos, & choreas diebus feſtis, ac ſuperfluos ornatus virorum, ac mulierum Barboſ. de offic. & pot. Epiſc. p. 3. all. 107. num. 35.

14 Dico 6. quod Iudex eccleſiaſticus poteſt punire laicos coram ſe delinquentes l. nullum C. de teſtib. vbi Doctores exemplificant in Notario, procuratore, ad-

uocato, testibus, ac alijs, delinqnentibus coram Iudice, vide *Bart. in d. l. nullum Vulp. in prax. iudic. for. eccles. cap. 41. numero* 44.

15 Dico 7. quodsi laicus accusatus coram ecclesiastico Iudice in ipsius iurisdictionem consentiat, poterit ab eodem Iudice puniri: potest enim laicus prorogare iurisdictionem ecclesiasticam *cap. significasti de for. compet. Ferr. qq. mor. par.* 1. *qu.* 30. *num.* 18.

16 Territorium autem Episcopi est tota Diœcesis, ideoque omnes intra illam delinquentes punire potest *Gemin. in c. cum Episcopus num.* 2. *de offic. ordin. Mart. de iurisd. p.* 2. *cap.* 29.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus an punire possit suum subditum delinquentem in loco exempto.*
2 *Iudex sæcularis an possit punire reum, qui in ecclesia deliquit.*
3 *Quando excommunicatio lata ab Episcopo liget subditos existentes extra territorium, siue Diecesim.*
4 *An nuncius curiæ sæcularis citare possit laicum existentem in ecclesia.*

CAP. II.

An Episcopus punire, & excommunicare possit suum subditum delinquentem in loco exempto intra fines suę Diœcesis.

1 NEgatiuè resp. *Vulp. in prax. for. eccles. cap.* 1. *nu.* 32. vbi dicit, quod lata per Episcopum censura contra ludentes, vel furtum, aut aliud crimen committentes, sicut non afficit subditos laudentes, vel furantes extra territorium, seu dięcesim Episcopi, itâ neque ludentes, seu furantes in aliquo monasterio, vel conuentu Regularium; quia sunt exempta à iurisdictione ordinaria: & ideò haberi debent, ac si essent extra diœcesim, itâ etiam tenent alii apud *Lezan. in sum. qq. reg. to.* 1. *c.* 11. *n.* 19.

Sed contrarium videtur verius: quia quamuis monasterium, seu conuentus Regularium non sit sub Episcopi iurisdictione, sufficit tamen, quod sit in illius territorium *c. cum Episcopus de offic. ord. in 6. Ricc. in prax. for. eccles. p.* 4. *resol.* 108. *&* 109. *Sperrell. dec.* 51. *nu.* 28. *Barbos. de offic. & pot. Episc. p.* 3. *all.* 102. *nu.* 75. Vnde etiam Iudex sæcularis punire potest reũ, qui in ecclesia deliquit; quamuis enim locus ecclesiæ sit sacer, non tamen desinit esse de territorio Principis sæcularis *Roland. cons.* 24. *nu.* 7. *&* 8. *vol.* 2. *Clar. §. fin. q.* 38. *nu.* 18. *Sperell. loco cit. nu.* 27.

3 Si verò subditi sint extra Diæcesim, tunc nequaquam possunt ab Episcopo excommunicari *c.* 2. *de Constit. in 6. Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 6. & alii communiter: & ideò si Episcopus concedat monitorium cum excommunicatione ad finem reuelationis, & subditi tunc degant extra dięcesim, non tenerentur reuelare, etiamsi deinde reuertantur: tum quia excommunicatio non habet tractũ successiuum: tum etiam quia extra territorium iusdicenti non paretur impunè, *vt in d. cap.* 2. nisi abfuerint post monitionem; tunc enim excommunicatione ligantur, licèt existant extra territorium; quia per citationem perpetuatur iurisdictio *c. proposuit de for. comp. Vulp. in prax. iudic. c.* 2. *num.* 13.

4 Addit *Bart. in l. præsenti numer.* 3. *C. de his qui ad eccles. confug. & in l. plerique num.* 8. *ff. de in ius voc. Bald. in l.* 2 *num.* 9. *C. de sacros. eccles.* quod nuncius Curię sęcularis potest citare laicum existentem in ecclesia; sed contrarium est verius *ex c. decet de Immun. eccles. in 6.* ibi, *omnis in eis sęcularium iudiciorum strepitus conquiescat*; vnde etiam citatio prohibetur, à qua iudicium incipit *§. fin. Instit. de Pen. tem. litig.* & est fundamentum ordinis iudiciarij, vt dicit *Marant. de ord. Iudic. p.* 6. *tit. de citat. num.* 1. quare ordinarij iure merito prohibere possunt, nè absque eorum licentia in locis immunibus citationum exequutio fiat iuxta *d. cap. decet §. ordinarij*, & tunc non solet eiusmodi licentia concedi, nisi pro reliquis locis immu-

immunibus extra ecclesiæ corpus existentibus, vt obseruat *Sperell. dec. 51. nu. 26. in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Degradatio duplex est, alia verbalis, alia realis.*
2 *Quæ solemnitas requiratur in degradatione verbali, quando sit ad effectum, vt sequatur degradatio actualis.*
3 *Degradatio Clerici minoribus ordinibus, vel tonsura insigniti non est in vsu.*
4 *Quid importet degradatio, quando non sit ad effectum, vt sequatur actualis.*
5 *Degradatio actualis est exequutio degradationis verbalis.*
6 *An degradatio actualis possit ab Episcopo non consecrato exerceri, & quid de verbali.*
7 *Iudex secularis in causa hæris, vel alterius merè ecclesiastici criminis cognoscere non potest.*
8 *Quid in alijs causis mixti fori.*
9 *Et quid si Episcopus ipse vult exequi suam sententiam, & simpliciter implorat familiam.*
10 *Secularis magistratus sub pęna excommunicationis cogitur ad pręstandum auxilium ecclesiastico Iudici.*
11 *Quid si constaret de iniustitia sententiæ Iudicis ecclesiastici.*
12 *In quibus casibus ad degradationem deuenitur.*
13 *In quo differat anathema ab excommunicatione.*
14 *An Episcopus possit dispensare cum degradato solemniter.*
15 *Qua pęna puniatur offendens Vicarium Episcopi.*
16 *An Clerici, qui ad triremes damnantur, sint degradandi.*
17 *Sacerdotes ad triremes transmitti non debent, nisi pro maxima causa.*
18 *Si Clerici sint nobiles, pęna corporalis commutari potest in pæcuniariam.*
19 *In Regno Franciæ pęna triremium contra clericos non imponitur.*
20 *Laicus nobilis an possit ad triremes, vel alias pęnas ignominiosa damnari.*
21 *Qua pęna puniantur nobiles pro simplici homicidio.*

CAP. III.

De Degradatione, seu depositione.

1 DVplex est degradatio: alia verbalis, alia realis, seu actualis. Verbalis
2 dupliciter considerari potest; si enim fiat ad effectum, vt sequatur degradatio actualis, tunc importat priuationem exequutionis ordinum, officiorum, ac beneficiorum ecclesiasticorum, ac priuilegij clericalis absque spe restitutionis *cap. degradatio de Pæn. in 6. Sylu. in ver. degradatio Bonacin. de Censur. disput. 4. pun. vn. num.* 2. & in hac requiruntur solemnitates, de quibus in *cap. Felix*, & ibi *glos.* 15. *qu.* 8. videlicet vt Præsbyter à sex Episcopis, & Diaconus, vel Subdiaconus à tribus præter proprium Episcopum degradentur, vt obseruat *Barbos. de offic. & pot. Episc. par.* 3. *all.* 110. *num.* 22. sed hodiè sufficiunt tot Abbates vsum mitræ, & baculi habentes, vel aliæ personę in ecclesiastica dignitate constitutę, ac iuris scientia commendabiles ex dispositione Concilii Triden. *sess.* 13. *de ref. ca.* 4.

Supradicti verò Episcopi, vel Abbates, aut Prælati causam huiusmodi degradationis vna cum proprio Episcopo cognoscere debent vti iudices, vt *d. Sylu. in ver. degradatio num.* 3. & alij, quos refert, & sequitur *Bonacin. loco cit. numer.* 13. & si discordant in pronunciando, sufficit maior pars *Sylu. ibidem Clar. in* §. *fin. qu.* 74. *vers. sed quæro*, quod procedit respectu Diaconi, vel Subdiaconi; non autem respectu sacerdotis, contra quem sententia degradationis proferenda est nemine discrepante *per tex. in cap.* 3. *de sent. & re iud.* vt dicunt Doctores apud *Barbos. d. all.* 110. *nu.* 28.

3 Verum in degradatione eorum, qui minores duntaxat ordines receperunt, sufficit proprij Episcopi sententia sine aliorum Episcoporum, aut Prælatorum præsentia *per text. in d. c. degradatio de Pæn.* 6. notat tamen *Bonac. d. disp.* 4. *pun. vn. num.* 18. quod degradatio Clerici minori-

rici minoribus solum ordinibus, vel tonsura insigniti non est in vsu.

4 Si verò talis degradatio non fiat adhuc effectum, vt sequatur actualis, tunc perpetuò priuat clericum ordinum ministerio, siue exequutione *cap. at si clerici de Iud. Bellet. in Disquis. cleric. tit. de fauor. cleric. person. §. 10. num. 4. Piasec. in prax. Episc. par. 2. cap. 4. num. 93. Barbos. d. par. 3. all. 110. num. 1.* à qua Episcopus non potest dispensare, nisi vbi talis pœna imposita fuerit pro adulterio, vel aliis criminibus minoribus, vel saltem non maioribus: vel nisi in sententia huiusmodi facultatem sibi reseruauerit *d. cap. at si clerici §. de adulterijs Specul. li. 1. tit. de legat. §. nunc ostendendum est num. 7. Bellett. loco cit. nu. 9 Nau. cons. 2. de iud. Bonaccin. de Censur. d. disp. 4. pun. vn. num. 4.* & hæc propriè dicitur potius depositio, quam degradatio *Clar. d. q. 74. Bellett. nu. 4. Piasec. d. p. 2. cap. 4. num. 93.* & de hac intelliguntur iura in dubio, cum loquuntur de depositione *Sylu. in ver. degradatio nu. 2. Bellett. vbi supra num. 5. Piasec. loco cit. Bonac. d. pun. vn. num. 7. Barbos. d. all. 110. nu. 9.* & in tali casu non requiruntur supradictæ solemnitates, sed solus Episcopus procedit *Clar. d. q. 74. vers. sed quæro*, nec amittitur priuilegium canonis, & fori, vt dicunt Doctores, apud *Barbos. loco cit. n. 3.* nec beneficium, nisi clericus per sententiam priuetur *Layman. in Theol. mor. lib. 3. tract. 5. cap. 5. num. 2.* differt verò à suspensione, quia suspensio est priuatio eorumdem simpliciter, vel ad tempus, sed non perpetuò *Sylu. in ver. degradatio numer. 1.*

Colligitur autem hæc distinctio ex *d. cap. at si Clerici §. de adulterijs ex. de Iud.* vbi dicitur, quod non debet Episcopus quemlibet depositum pro suis excessibus Iudici sæculari tradere.

5 Degradatio verò actualis est exequutio degradationis verbalis, de qua supra diximus, quando videlicet clericus post degradationis sententiam personaliter priuatur, exuitur, & spoliatur ordinibus ecclesiasticis per detractionem clericalium insignium ac traditur Iudici sæculari puniendus *Sylu. in ver. degradatio numero 1. Bellett. d. §. 10. numer. 5.* & alii apud *Barbos. d par. 3. all. 110. num. 4.* & in hac Episcoporum, aut Prælatorum numerus non requiritur, sed sufficit solus Episcopus iuxta communem Doctorum sententiam; quia iam prius degradatus est *Syl. in ver. degradatio num. 1. in fin. Layman. in Theol. mor. lib. 3. tract. 5. cap. 5. nu.*

6 4. hæc tamen degradatio actualis exerceri debet ab Episcopo consecrato; quia est actus episcopali ordini ex ecclesiæ institutione annexus *iuxta glos. commun. receptam in cap. transmissam ver. de talibus ex. de elect. Layman. vbi supra nu. 5. Barbos. d. par. 3. all. 110. num. 24.* secus est in degradatione, seu depositione verbali; ad hanc enim Episcopus etiam non consecratus per se, vel Vicarium generalem deuenire potest, cum sit actus solius iurisdictionis *iuxta Conc. Trident. sess. 13. d. cap. 4.*

7 Obserua tamen, quod Iudex sæcularis in causa hæresis, vel alterius merè ecclesiastici criminis cognoscere non potest, sed solum exequi secundùm latam sententiam à Iudice ecclesiastico *cap. vt inquisitionis de Hæret. in 6. Grauat. ad Vestr. in prax. lib. 8. cap. vlt. num. 41. Sbroz. de Vic. Epis. lib. 2. q. 190. num. 9. Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 107. num. 27.* & alij communiter, in cæteris verò causis

8 mixti fori potest petere à Iudice ecclesiastico processum, vt eius iustitiam cognoscat; immò potest de nouo processum formare; & postea reum sibi traditum punire, quia in tali casu Iudex laicus iudicat vt in subditum *Add. ad Quaran. in ver. Abortus littera B.* & est communis opinio, vt dicit *Clar. §. fin. qu. 96. vers. quæro etiam*: quamuis contrarium teneat *Bonacin. de Censur. in partic. disp. 1. qu. 20. pun. 3. §. 3. nu. 3.* secus esset, quando Episcopus ipse vult exequi suam sententiam puniendo secundùm canones, & simpliciter implorat à magistratu sœculari familiam; quia tunc sæcularis in nullo dicitur exequutor, sed solummodò accomodat familiam, vt post *Abb. & alios d. Alciat. in cap. perniciosam num. 120. de offic. ordin. Genuens. in prax. Archiep. cap. 36. num. 2.* quod procedit etiam in ciuilibus causis *iuxta l. Episcopale in fin. C. de Episc. aud.*

10 Compellitur autem sæcularis magistratus ad præstandum auxilium sub

pœn

pęna excommunicationis, donec debitam Ecclesiastico Iudici obedientiam exhibuerit, *Grauat. ad Vestr. in Prax. libr.* 8. *c. vlt. n.* 90. *Bonac. de censur. in part. disput.* 1. *q.* 20. *punct.* 3. §. 2. *nu.* 3. *Barbos. d. p.* 3. *all.* 107. *num.* 23.

11 Addunt tamen Doctores, quod si constaret de iniustitia sententiæ Iudicis Ecclesiastici, vel si pendeat legitima appellatio ad superiorem, Iudex sæcularis auxilium præstare nequaquam tenetur, *Sbrozz. de Vicar. Episc. lib.* 2. *q.* 190. *num.* 6 7. & 11. *Bonacin. vbi supra punct.* 3. §. 3. *num.* 4.

12 In tribus autem casibus ad huiusmodi degradationem de iure deuenitur, secundum *glos. in cap. ad abolendam, verb. relinquatur de Haret.* videlicet in crimine hæresis iuxta *cit. cap. ad abolendam*, Secundo in falsario litterarum Papæ, *cap. ad falsariorum de crim. fals.* Tertiò propter calumniam, seu contumeliam illatam proprio Episcopos, *cap. si quis sacerdotum* 11. *quæst.* 1. dummodò qui calumniam intulit, sit incorrigibilis *gloss. in ca. cum non ab homine de Iudic. Sylu. vbi supra num.* 4. & ita communiter tenetur, vt dicit *Clar. in d. §. fin. q.* 36. *vers. hinc infertur*; in aliis tamen casibus hæc qualitas incorrigibilitatis non requiritur, secundum *Barbos. de offic. & pot. Episc. p.* 3 *alleg.* 10. *num.* 12. quamuis alii apud *Bellett. loco citat. dict.* §. 10. *num.* 6. contrarium sentiant.

Dicitur verò incorrigibilis ad effectum vt per potestatem sæcularem clericus iudicetur, & comprimatur, si fuerit seruetur forma, *cap. cum non ab homine de Iud.* vt ibidem dicit *Alciat. num.* 125. *Barbos. nu.* 7. & alii communiter, videlicet, quod primo sit depositus, secundò excommunicatus, tertiò anathematizatus, & adhuc in contumacia sua perseueret, vt notat etiam *Boss. tit. de for. compet. num.* 132.

Obserua tamen, quod hodie huiusmodi pena degradationis etiam ad alia delicta extenditur, videlicet si Clericus sodomiam exerceat per Constitutionem Pij V. incip. *Horrendum*, quam refert, *Quarant. in verb. Sodomia*: aut si de crimine falsæ monetæ culpabilis reperiatur ex Constitutione Vrbani VIII. Incip. *In suprema pastorali specula, relata per Vulp. in prax. iudic. cap.* 42. *num.* 29. *Ricc. in collect. decis.* 3312. *part.* 8. Item propter abortum fœtus animati, ex Constitutione Sixti V. incip. *Effrenatam*, *relata per Quarant. in ver. Abortus*, similique degradatione punitur qui ad sacrum præsbyteratus ordinem non promotus missam celebrare, aut Sacramentalem Confessionem audire ausus fuerit, ex Constitutione Clementis VIII. incip. *Et si alias*, quam refert *Piasec. in prax. Episc. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 94. hac eadem pœna puniri potest sollicitans mulieres in Confessione, si delicti grauitas id exposcat, ex Constitutione Gregorii XV. incipit *Vniuersi Dominici gregis, relata per Bonacin. to.* 1. *in tract. de oner. & oblig. denunc. disp.* 6. *punct.* 3. *num.* 22. vt in suis locis fusius tractabimus.

Addunt DD. quod Clericus etiam in aliis casibus est degradandus non expectata incorrigibilitate, videlicet si committat homicidium qualificatum, vt per insidias, & industriam, seu proditorium, parricidium, fratricidium, Assassinium, vel si Ecclesiam incendat, aut eam spolier rebus deputatis ad seruitium Diuinum, vel si occidat suum Episcopum, vel committat delictum valdè perniciosum Reip. siue plura delicta atrocia, vt plura latrocinia, homicidia, falsitates, &c. quia in his casibus Ecclesia non potest Clericos congruè punire propter defectum pœnæ, nisi tradendo eos Curiæ sæculari, *Sylu. in ver. degradatio num.* 4. *Bellet. tit. de fauor. cler. pers.* §. 10. *num.* 6. *vers. Quintus in homicidijs, Alciat. in cap. cum non ab homine nu.* 21. & *seq. de Iud. Bonac. d. dis.* 4. *pun. vn. n.* 2. & hãc esse magis communè dicit *Clar. in* §. *fi. q.* 36. *vers. scias etiam, & vers. pariter etiam*, & alij apud *Ricc. in prax. for. eccl. par.* 4. *resol.* 122. Alii tamen sentiunt, Clericum in his, & similibus casibus non esse degradandum, sed detrudendum in perpetuum carcerem; quia ad degradationem non est deueniendum nisi in casibus à iure expressis, ita *Boss. in tit. de for. compet. Barbos. de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *dict. allegat.* 10. *numer.* 13. & alii, quos refert, & sequitur *Dian. parte* 3. *tractat.* 1. *res.* 16.

13 Quæ-

13 Quæres 1. in quo differt anathema ab excommunicatione? Resp. quod anathema infertur aduersus eos, qui ex grauissimo aliquo delicto detestabiles sunt, & maledicti, & de quibus non est spes, quod reducantur ad pœnitentiam, & sic meritò infligitur tamquam quid extremum: excommunicatio verò infertur aduersus eos, de quibus est spes, quod pœniteant, *Alciat. in d. c. cum non ab homine, num.* 109.

14 Quæres 2. an Episcopus possit dispensare cum degradato solemniter? Resp. negatiuè, sed hoc spectat tantum ad summum Pontificem, *c. ideo 2. quæst. 6. Ricc. in prax. p. 2. ref.* 221. *Piasec. in prax. Episc p. 2. capit. 1. numer. 13. versic. Quarto reseruatur*, nisi constet de nullitate degradationis, vt quia non adfuit legitimus numerus Episcoporum, vel Abbatum, aut Dignitatum, vel non fuit obseruatus ordo iudiciarius: tunc enim posset Episcopus dispensare cum tali degradato etiam sine assistentia aliorum Prælatorum, secundum *glos. in cap. Episcopus Præsbyter in verb. Synodo* 11. *quæst. 3. Ricc. loco cit.* quamuis contrarium teneat *Bonac. de Censur. disput. 4. punct. vnic. nu. 19. vers. addunt*.

15 Quæres 3. qua pœna puniatur offendens Vicarium Episcopi? Resp. quod potest ad triremes damnari, si excessus sit grauis, & ita fuisse seruatum contra quemdam Diaconum, qui Vicarium Episcopi in brachio vulnerauit, dicit *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. secunda resol.* 132.

16 Quæres 4. An Clerici, qui ad triremes damnantur, sint degradandi? Resp. affirmatiuè, si ad triremes damnentur ad vitam: si verò ad tempus, deponuntur tantum verbaliter, & vtroque casu licitè verberantur à triremium ministris *Piasec. in prax. Episc. p. 2. c. 4. num. 92.* hoc tamen de iure procedit: sed de consuetudine, etiamsi perpetuò ad triremes damnentur, verbaliter tantum degradantur, vt notat *Ricc. in prax. for. Eccles. p. 2. res.* 104.

17 Obserua tamen, quod licèt ad triremes Clerici etiam sacerdotes de consuetudine damnentur, quia pœna detrusionis in monasterium, quæ ad eorum emendationem salubrior esset, ac pro dignitate ordinis honestior, hodie commodè imponi non potest propter Monasteriorum exemptiones, vt aduertit *Ricc. loco citato d. res.* 104. non debent tamen Sacerdotes ad triremes transmitti, nisi pro maxima causa, vbi scilicet nulla videatur alia spes correctionis subesse, vt dicit *Clar. in §. fin. quæst. 70. vers. frequens est*, dedecet enim Sacerdotes diuino ministerio iam dicatos, tam miserabili punitionis genere cruciari, licèt in clericis non sacerdotibus possit tolerari, si excessus grauitas id exposcat; & ideò ad huiusmodi pęnam eos non esse damnandos, nisi pro crimine falsi, hæresis, vel aliis grauissimis criminibus dicit *Genuens. in prax. Archiep. cap. 29. nu. 2. Ricc. in prax. dict. p 2. resol.* 104. Vnde in aliis delictis, vel relegantur, vel carceribus emancipantur, vel in exilium mittuntur, quia magna est dignitas clericorum, vt notat *Genuens. loco citat. num. 1. & seq.* & si cle-
18 rici sint nobiles, potest pœna corporalis commutari in pecuniariam, *vt d. Ricc. in prax. vt supra part. 4. resol. 120. per text. in l. sed si vnius §. 19. quædam, ff. de iniur.* im-
19 mò in Regno Franciæ sæculares magistratus minimè patiuntur, Clericos aliis pœnis, quam Sacris Pontificum Constitutionibus puniri, ac propterea hæc pęna triremium minimè imponitur, vt refert *Ricc. in dicta parte secunda, resolut.* 104.

20 Ita etiam laicus nobilis regulariter ad triremes, vel alias ignominiosas pœnas non damnatur, sed relegatur, *l. capitalium, §. non omnes, ff. de pęn. Grammat. dec. 33. num. 12.* quod etiam ad Patrem ipsius nobilis, vel in aliqua dignitate constituti, atque ad alios populares diuites, & honestiores extendit *Ricc. in Prax. part. 1. res. 477. & in collect. decisio. 664. part. 3.* nisi sordidas artes exerceant, tunc enim nobilitatem amittunt: vel nisi commiserint crimen falsæ monetæ, hęresis, sodomiæ, vel alia delicta infamiam inducentia, in quibus non habetur ratio nobilitatis, quoad pęnas infligendas, vt decisum refert idem *Ricc. in d. collect. decis. 664. p. 3.*

21 Adde, quod etiam pro simplici homicidio nobiles damnari possunt ad triremes; quia

quia sicarius, vel adulter nobilis de iure ciuili deportatur, vt dicit *Alciat. in dict. cap. cum non ab homine num. 26. de iudic.* loco autem deportationis condecens videtur esse in tali casu pęna triremium, vt notat *Gandin. de malef. tit. de falsar. post num. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Parochus secundas nuptias benedicens, quam pęnam incurrat.*
2 *Quando Parochus secundas nuptias benedicens à pęna excusetur.*
3 *Sacerdos siue regularis, siue sæcularis coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ absque Parochi, vel ordinarij licentia qua pęna puniatur.*
4 *An mulier nubens intra anum luctus incurrat pęnas de iure ciuili impositas.*
5 *Quam pęnam incurrat Parochus, qui matrimonio clandestino interfuerit.*
6 *Qua pęna puniantur testes, qui sine Parocho, vel sacerdote huiusmodi contractui intersunt, ac ipsi sic contrahentes.*
7 *Quando possit ordinarius absoluere à censuris latis à Iure.*
8 *An matrimonium sit nullum, si omittantur denunciationes.*
9 *An puniri possit Parochus, si matrimonio assistat extra Ecclesiam.*
10 *Qua pęna plectendus sit Parochus, cuius culpa sine sacramento, quis moritur.*
11 *Quando excusetur Parochus ab administratione Sacramenti Extremæ Vnctionis.*
12 *An Parochus tempore pestis teneatur Eucharistiam ministrare.*
13 *An sit de necessitate sacramenti Extremæ vnctionis vngere renes, & pedes.*
14 *Sacramenpum Baptismi, & Pęnitentiæ tenetur Parochus ministrare etiam cum periculo vitæ.*
15 *An Parochus possit à loco pestifero aufugere relicto substituto.*
16 *Qua pęna plectitur Parochus cognoscens carnaliter suam filiam spiritualem.*
17 *An Confessarius copulam habens cum sua pęnitente teneatur dictam circumstantiam in confessione aperire.*
18 *Quid si fęminam, cum qua copulam habuit baptizauerit.*
19 *Et quid si vtatur sacramento tanquam medio ad sollicitandam pęnitentem.*
20 *An Episcopus peccatum mortale committens teneatur episcopatus circumstantiam aperire.*
21 *An sacerdos committens peccatum luxuriæ teneatur dicere confessario, se esse sacerdotem, vel habere votum solemne castitatis.*
22 *Parochus, vel alius Confessarius reuelans sigillum confessionis qua pęna sit plectendus.*
23 *An fractio sigilli probetur per testes singulares.*

CAP. IV.

De Excessibus Parochorum.

1 DIco 1. quod Parochus secundas nuptias benedicens ab officio, & beneficio suspenditur, & sic suspensus ad Apostolicam Sedem mittendus est, *cap. 1. de Secund. nupt.* quod procedit, etiamsi fortè primum matrimonium fuerit inualidum; quia benedictio non respicit nuptias, sed personas, vt dicunt Doctores, quos refert, & sequitur *Bonacin. de matrim. quæst. 4. punct. 6. num. 4.* vnde benedictio reiterari non debet, etiamsi vnus tantum ex coniugibus fuerit alias benedictus, *cap. vir autem eodem tit.* secus si primæ nuptiæ benedictæ non fuerint, quia tunc secundæ benedici possunt, *Genuens. in Praxi Archiepiscop. capit. 59. num. 3.*

Obserua tamen, quod hæc suspensio non incurritur ipso iure, sed est suspendendus per sententiam, *Genuen. d. cap. 59 num. 5. Clar. in §. fin. q. 75. Ricc. in prax. for. Eccles. part. 2. resol. 382.* & alii communiter.

Obserua 2. quod nec Parochus in hoc de-

delinquens mittitur ad Romanam Curiam: quia hæc pœna quoad hanc partem sublata fuit per Constitutionem Ioannis XXII. de qua post Couar. & alios meminit *Barbos. de offic. & potest. Episcop. p.2. alleg. 32. nu. 186.*

Obserua 3. quod potest Parochus in tali casu etiam arbitraria pęna puniri, vt dicunt Doctores apud *Barbos. in dict. cap. 1. num. 7. de Secund. nupt. Ricc. in prax. for. Eccles. part. prima, resol. 324. Genuens. loco cit. num. 5. Megal. in verb. benedictio, numer. 13.*

3 Obserua 4. quod Parochus ab huiusmodi suspensione excusatur ratione consuetudinis, vel ignorantiæ etiam crassæ, dummodo non sit ingens temeritas, *Nau. in man. cap. 22. num. 83. Megal. in ver. benedictio num. 11. Posseuin. de offic. Curat. cap. 10. num. 48. Genuens. loco cit. nu. 1. & 2.* & alii apud *Bonacin. dicto punct. 6. num. 4. Barbos. in dict. cap. 1. nu. 3. & in cap. vir autem, numer. 3. de secund. nupt.* vbi dicit, quod hodie ex generali consuetudine communiter recepta si fęmina solum nondum fuisset benedicta, potest tunc vtrique benedictio generaliter fieri.

3 Sacerdos verò siue sæcularis, siue regularis coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochię absque Parochi, vel ordinarii licentia, ipso iure tamdiu suspensus manet, quamdiu ab ordinario eius Parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur iuxta Concil. *Trid. sess. 24. de reform. matrim. cap. 1.* quam suspensionis pęnam nedum ad officium, sed etiam ad beneficium extendi posse resoluit *Molin. de Rit. Nupt. lib. 2. differ. 11. num. 149.* quem refert *Barbos. in dict. cap. 1. num. 6. de secun. nupt.* & vltra dictam suspensionem sacerdos regularis ipso facto est excommunicatus, & absolutio reseruatur Papæ *per clem. 1. de Priuil.* cuius dispositioni non esse derogatum per Concilium Tridentinum tenet *Nauar. cons. 10. de Constit.* & alii tamen putant, religiosum in tali casu non incurrere excommunicationem, sed tantum suspensionem à Concilio impositam, nè duplex pęna incurratur pro eodem delicto contra *leg. licet, ff. Nau. Cau. stab. leg. omnes Cod. de Pęn. cap. at si de Iudic.* & ita declarasse Sacr. Congregationem refert *Bonac. de Matrim. qu. 4. punct. 6. num. 3.* sed in aliis casibus firma proculdubio remanet dictæ Clementinæ excommunicatio contra religiosos sine licentia Parochi ministrantes Extremam Vnctionem, vel Eucharistiam, quamuis hodie per Constitutionem Leonis X. & Pij V. possint religiosi ministrare in propriis Ecclesiis Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum quouis anni die excepto die Paschatis Resurrectionis, vt *d. Nau. in Man. cap. 21. num. 52. Sorb. in verb. communicare*, vbi etiam addit, eos, qui in aliqua Ecclesia mendicantium communionem receperint in vno ex octo diebus ante, vel post Pascha, satisfacere præcepto Ecclesiæ.

4 Quæres an mulier nubens intra annum luctus incurrat pęnas de iure ciuili impositas? Negat *glos. in c. cum secundum in ver. legalis infamiæ de secun. nupt. Clar. in §. stuprum vers. generaliter autem*, & alii apud *Barbos. in dict. c. cum secundum, num. 2* quorum opinio satis fauet libertati matrimonii; alii verò contrarium tenent, nisi secundo nupserit de licentia mariti expressa, vel tacita, puta si maritus in testamento legatum vxori reliquerit, siue vidua maneat, siue iterum nubat: tunc enim censetur dedisse licentiam contrahendi secundas nuptias, & ita decisum refert *Ricc. in Collect. decis. 431. part. 2. & dec. 3381. part. 8.* vbi etiam dicit, quod pęnæ adiectæ mulieri secundò nubenti fauore filiorum similiter euitantur, si filii consentiant expressè, vel tacitè. Pęnam tamen infamiæ numquam incurrit mulier sic nubens; hæc enim sublata fuit per *d. cap. cum secundum*, nisi vidua intra annum luctus stuprum committat: tunc enim non euitat infamiam, neque alias pęnas de iure communi impositas contra nubentes intra annum luctus; & ideò in tali casu perdit tam ipsa, qua stuprator omnia sibi relicta à testatore, & ea fisco applicantur, *Verall. dec. 25. part. 2.* quem refert *Ricc. in Collect. decis. 3381. part. 8. Clar. loco cit.* & alii communiter.

5 Dico 2. quod Parochus, vel quiuis alius Sacerdos regularis, vel sæcularis, qui

qui matrimonio clandestino interfuerit, aut sciens non prohibuerit, ab officio per triennium suspendendus est, *cap. vlt. §. fi. de Clandest. desponsat.* non est tamen ipso iure suspensus, vt notant DD. apud *Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 2. all. 32. num.* 161. potest etiam alia pœna arbitraria puniri: quemadmodum testes etiam, qui sine Parocho, vel Sacerdote huiusmodi contractui interfuerint, nec non ipsos sic contrahentes grauiter arbitrio ordinarii puniri præcipit Concilium Tridentinum *sess. 24. de reformat. matr. cap. 1.* Pœnam verò suspensionis triennalis non fuisse sublatam per Concilium loco cit. sed præterea licere ordinario in Parochum alia pęna arbitraria animaduertere dicit *Franc. Molin. de Rit. nupt. lib. 2. differ. 11. num. 147. cum seq. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 76. vers. octauò non est obliuioni Maiol. de Irregul. libr. 23 cap. 17. Ledesm. in Summ. par. 1. de Sacram. matrim. cap. 6. conclus. 4. dub. 16.* & alii, quos refert, & sequitur *Barbos. dict. part. 2. alleg. 32. num. 162.* sed alii communiter sentiunt, quod si pro aliquo delicto, vel excessu sit imposita aliqua pœna per ius commune, vel aliam legem antiquam, & postea fuerit condita lex noua, vel statutum imponens aliam pęnam pro eodem delicto, eo casu imponenda est pęna statuta à lege noua, non autem à lege, antiqua, vel à iure communi, ita *Gandin. in tit. de aliquibus quæstion. num. 4.* qui ab omnibus iudicibus maleficiorum habetur princeps, vt dicit *Boss. in tit. de delict. num. 17.* & hanc sententiam sequuti sunt alii plures apud *Clar. in §. fin. quæst. 85. vers. debet etiam*, vbi dicit hanc esse magis communem, & à communis consuetudine approbatam.

7 Quæres, an Ordinarius possit ab huiusmodi triennali suspensione absoluere post sententiam? R. sp. negatiuè, quia licèt possit ordinarius absoluere suspensum à iure, quoties conditor legis sibi absolutionem non reseruauit, hoc tamen intelligendum est, vbi quis suspensus est à iure indefinitè, nullo designato termino, secus vbi terminus suspensioni adiicitur, *Couar. de Spons. par. 2. cap. 6. num. 14. Bernard. in Pract. cap. 76. nu. 3. in vltim. impress. Henriq. lib. 13. cap. 39. §. 3 Gutier. canon. lib. 1. cap. 5. num. 9.* & alii apud *Barbos. d. p. 2. alleg. 32. nu. 166. & seq.* vbi etiam subdit, quod neque potest absoluere ab hac suspensione virtute decreti Concil. Tridentini *sess. 24. de refor. c. 6.* quia cum hæc suspensio non incurratur ipso iure, sed per sententiam, supponitur delictum deductum iam fuisse ad forum contantiosum.

8 Obseruant autem Doctores communiter, quod etiamsi denunciationes omitterentur nulla impetrata dispensatione ab ordinario, matrimonium non esset nullum, quamuis sint de præcepto Concilii; quia quando lex mandat, actum fieri certo modo, si vlterius non procedat annullando, actus valet. Concilium verò mandat, fieri denunciationes, nec vlterius procedit annullando: quemadmodum annullauit, quando fieret sine Parocho, & testibus, *Rimin ald. cons. 691. nu. 34. & seq. lib. 6. Coninch. de Sacr. & Censur. disp. 24. dub. 1. num. 49. Nau. in man. c. 22. nu. 70.* vbi etiam notat, quod matrimonium in tali casu dicitur clandestinum quoad alios effectus, quam annullationis.

9 An verò puniri possit Parochus, si matrimonio assistat extra ecclesiam? Resp. negatiuè: non enim potest ordinarius prohibere, quin matrimonium domi celebretur: sed cum maximè deceat, vt in Ecclesia illud fiat, id hortari potest, non præcipere *Leo in Thes. for. Eccl. par. 2. cap. 9. num. 48. Sanch. lib. 3. disp. 15. nu. 20.* & alii apud *Barbos. d. p. 2. alleg. 32. num. 18* & ita declarasse Sacr. Congregat. refert *Vulp. in prax. iudic. cap. 15. num. 14. Dian. p. 3. tract. 4. res. 179.* vbi etiam dicit, quod hodiè matrimonium satis dicitur contractum in facie ecclesiæ, si coram Parocho, & duobus testibus denunciationibus præmissis contrahatur; idem dicit *Nauar. cap. 22. num. 70.* non est tamen damnanda praxis aliquarum Ecclesiarum, qua matrimonia huiusmodi extra Ecclesiam celebrari prohibentur sine Episcopi licentia: & ideò in hoc standum esse consuetudini locorum dicit *Dian. loco cit.*

10 Dico 3. quod eadem pœna arbitraria punitur Parochus, cuius culpa

sine

sine sacramento quis moritur, *Ricc.in collect.decis.559.p.3.*

11 Excusatur tamen Parochus 1. ab administratione Sacramenti Extremæ Vnctionis ratione periculi vitæ:& ideò tempore pestis non tenetur illud ministrare, *Mancin.de Extrem.Vnct.pract.9. dub.5. vers.at quia, & dub.27.* & alii, quos refert *Dian.part.3.tract.4.res.174.* qui asserunt, hoc Sacramentum non esse necessarium ad salutem, & ideò infirmum nullo modò peccare illud non recipiendo: quia ad id nullum extat præceptum obligatorium: & in hoc ferè omnes conueniunt.

12 Secundo, neque tenetur tempore pestis Eucharistiam ministrare, vt declarauit Gregor.XIII. teste *Dian.p 5. tract.3. resol.53.* vbi etiam citat *Philiarc. de off. sacer.lib.4.cap.3.Maiol.de irreg.lib.2. ca. 20.num.3.Tabien.in ver.Episc.nu.5.Benzon.in spec.Episc.lib.1.disp.1.q.1.conclus.6* quibus adde alios apud *Posseuin. de offic. Curat.c.8.num.36. & 37.contra Mancin. de Sanctiss. Commun. pract.8. dub.18.* & & alios, & hæc sententia confirmatur ex doctrina *Sylu.in verb. Eucharistia 3. num.1. Fagund.de Precept.eccl.precept.3. lib.2.cap.1.num.17. Villalob.in sum.tom. 1.tract.8.diffic.34.nu.3.* & aliorum apud *Add.Mancin. dict.pract.8. dub.1. Bonac. de Sacram.disp.4.quæst.7.punct.1.num.1.* qui asserunt, infirmum de iure diuino non teneri in articulo, vel periculo mortis Eucharistiam sumere, si saltem semel in vita illam suscepit, sed potius teneri ad scandalum vitandum propter fidelium consuetudinem vbiq; receptam communicandi eo tempore.

Verum si diligens Parochus ex charitatis feruore sequi vellet contrariam opinionem, posset ad effugiendum vitæ periculum Sacramentum Eucharistiæ ministrare patena, vel alio instrumento ritè confecto, & apto, etiamsi consecratum non sit, dummodò cesset scandalum, & periculum lapsus Eucharistiæ in terram, *Posseuin.de offic. Curat.cap.8 nu. 35. Bonacin.de Sacram.disp.4 q.5. punct. 2.nu.10.Mancin.d.pract.8. dub.19.* quicquid in contrarium dicant alii apud *Dia. part.4. tract.4. res.184.* idemque dicendum est de Extrema Vnctione, quam virga ob longa, seu alio instrumento ad id apto posse ministrari dicunt Posseuin. & Mancin. loco cit. & alii apud *Dian. p. 3.tract.4 res.167.*

13 Addunt alii Doctores, quod tam grassante peste, quam alio quouis tempore non est de necessitate sacramenti vngere pedes, & renes: neque sacerdos id omittens peccaret mortaliter: quia possunt inungi quinque sensus corporis, etiamsi non vngantur renes, & pedes; & ideo in hoc seruandam esse consuetudinem loci dicit *Posseuin.c.9.nu.15. Bonac. de Sacram.disp.7.q.vn. punct.5. num.18.* & communem dicit *Mancin. pract.9. dub.17. & ibidem Add. dub.8.* vbi etiam notat, vnctionem in renibus in fœminis, & religiosis propter honestatem absolutè omittendam esse, etiamsi adesset contraria consuetudo.

14 Sacramentum verò Baptismi, & Pœnitentiæ tenetur Parochus ministrare peste infectis etiam cum periculo vitæ: quia hæc sunt necessaria ad salutem, *Maior.in 4.sent.dist.7. quæst. vlt.& dist. 23.q.1.Molfes.in sum.tom.1. tract.4. res. 174. & p.7.tract.5.res.38.* & est communis opinio, hæc tamen sacramenta tenetur parochus ministrare peste infectis per alios, non per seipsum, vt declarauit Gregor.XIII.sub die 10.Decembris 1572 & ita etiam censuit Sacr. Congregatio Cardinalium, ad consulendum indemnitati aliorum Parochianorum, qui sani sunt; hi enim verisimiliter nollent conuersari cum Parochis euntibus ad infirmos tali morbo infectos, vt refert *Dian. p.5.tract.3.res.53.*

15 Addunt etiam Doctores, quod Parochus potest à loco pestifero aufugere, dummodo relinquat substitutum, qui suo loco deseruat, & ita videntur sentire omnes, vt dicit *Ricc. in prax. for. eccles. part.3.res.398.& in Collect. decis.2426.p. 6. vbi citat Imol. in c.fin. de Cleric.non resid. Rip. in tractat.de Pest.tit.depriuil.contract.caus.pest.nu.147. Franc. Marc.dec. Delph. & alios.*

16 Dico 4. quod Parochus, vel alius Sacerdos cognoscens carnaliter suam filiam spiritualem, cuius confessionem audiuit, est deponendus, *Vulp. in prax. iudic. cap. 35.nu.9.Ricc.in Prax.p.1.res.329.& p.3.*

res.68.per text.in capit.non debet 30.qu.1. cuius dispositio procedit, quando crimen est publicum: sacerdos enim non nisi pro publico crimine deponitur *c.sacerdotes,& c.seq.50.dist.glos.in d.c.non debet*; hac tamen pœna puniendus non est Sacerdos, si talem mulierem in confessione audiuit & non absoluit: quia talis non dicitur filia spiritualis, *Henriquez de Sacram. in gener.libr.primo,cap.14. §.8.* quem refert *Ricc.in prax.for.Eccles.part.prima, res.329.*

17 Quæres, an Confessarius, qui copulam habet cum sua pœnitente, teneatur dictam circumstantiam in confessione aperire? Respon.negatiuè: quia hæc circumstantia est solum aggrauans, & non mutat speciem: Sacramentum enim Confessionis non inducit propriè cognationem spiritualem, *Azor.p.3. lib.3. c.9. q.5.Petr.de Ledesm.de matrim.qu.59.art. 2.dub.vlt.* & alii apud *Bonac. de matrim. q.4.punct.16.num.8.Dian.part.1.tract.7. res.12.* neque obstat *text.in c.omnes 30. q. 1.* quia intelligitur de incæstu improprio, & metaphorico, ita etiam nec Parochus copulam habens cum sua Parochiana, vel subdita tenetur hanc circumstantiam in confessione explicare, nisi illud peccatum, ita publicum esset, vt ex eo scandalum sequeretur: tunc enim aduersus specialem officii obligationem delinqueret, qua tenetur subditos non solum verbo, sed etiam exemplo pascere: atq; adeò specialis malitia ex status, & officij circumstantia contraheretur, eaque esset necessariò explicanda, vt dicunt Doctores apud *Dian. part. prima tract. 7. resolut.6.* quicquid dicat *Bonacin. de Sacram.disput.5.qu.5.punct.2.§.3.diffic.3. num.9. & de matrim.quæst.4. punct. 16. num.10.*

18 Si verò Parochus fœminam, cum qua copulam habuit, baptizauerit, hęc circumstantia est procul dubio explicanda: hoc enim casu commisit incæstum ratione cognationis spiritualis consurgentis ex collatione Baptismi, ex Concilio Trident.*sess.24. de reform. matrim.cap.2.*

19 Idem dicendum, si Parochus, vel quiuis alius Confessarium vtitur sacramento tamquam medio ad sollicitandam pœnitentem, vel eam in confessione sollicitet: tunc enim tenetur omninò hanc circumstantiam significare; quia committit sacrilegium ob grauissimam irreuerentiam, quam irrogat tanto Sacramento, vt dicit *Bonac. de matrim. d. q.4. punct.16.nu.9.*

20 An verò Episcopus peccatum mortale committens teneatur Episcopatus circumstantiam aperire? alii affirmant, quia Episcopus ratione proprii status tenetur ad perfectionem vitæ Christianæ habendam cui perfectionis ex æquo repugnat quodcumque peccatum mortale; idemq; dicunt de generalibus ordinum, alij verò contrarium tenent, quia hæc circumstantia non mutat speciem, nisi fortè peccatum ab Episcopo, siue generali commissum ita publicum sit, vt scandalum pareret, vt supra diximus de Parocho, ita *Dian.p.1.tract.7.res.6. ver.sed ego oppositum*, vbi citat *Coninch.de Sacramen.disput.7.dub.4.num.18. Filiuc.tom.2 tractat.30. cap.7. numer. 125. Sanch. de matrim.tom.2.lib.7.disp.27.num.33.Henriqu.lib.5.cap.5.num.6.in glosf. litt. G, & alios.*

21 Quæres 2. An Sacerdos committens peccatum luxuriæ teneatur dicere Confessario, se esse Sacerdotem, vel habere votum solemne castitatis, quando Confessarius cognoscit, eum esse sacerdotem? Resp. affirmatiuè, quia sicut pœnitens tenetur confiteri peccata manifesta Sacerdoti, quia non sunt ei manifesta in forma iudicii in quantum Dei Vicarius est, vt dicunt communiter Doctores teste *Sylu.in verb. confessio 2.nu.3.* ita etiam eadem ratione tenetur explicare huiusmodi circumstantiam, etsi confessario nota sit: quod procedit non solum quando in actuale carnis peccatum labitur, sed etiam cum mente tantum libidinosa lasciuo actui consensum præstitit, *Sot.in 4.dist.18.q. 2.art.4. vers.enim vero, Graff.decis.aur.lib.1.cap.20.num.32* quos refert *Barbos.de offic.& pot. Episcop. par.2.alleg.15.num.6.* quod si omisit bona fide talem circumstantiam, satisfaciet, si postea confiteatur, se toties violasse votum castitatis, etiamsi iterum non confiteatur principale peccatum, quia in hoc casu talis circumstantia potest

test separatim sufficienter explicari, vt dicunt Doctores apud *Dia.d.p.1. tract.7. res.45.*

Alii tamen probabiliter contrarium tenent, videlicet, quod sacerdos non teneatur hanc circumstantiam sacerdotii, vel votis Castitatis Confessario iam notam in Confessione manifestare, quia Confessarius sciens pęnitentem esse sacerdotem sufficienter cognoscit peccata ipsius carnalia habere oppositionem cum voto solemni castitatis, ita *Pitigian.tom.2.dist.16.q.vn.art.5. Azor. p.par.lib.4.cap.4.quæst.6.* & alii, quos refert, & sequitur *Bonacin. de matrimon. q.4.punct.vlt.num.31.* vbi dicit hanc esse communem, & ita videtur communiter practicari.

20 Dico 5. quod Parochus, vel alius Confessarius reuelans sigillum Confessionis deponendus est, & perpetuò detrudendus in monasterium, *ex cap.omnis vtriusque sexus de Pęnit. & remiss.* Fra-
21 ctio verò sigilli etiam per testes singulares plenè probatur, vt decisum refert *Ricc.in Collect.decis.549.par.3.* & dicunt alii apud *Bonacin.tom.1. disput.6. de oner. & oblig.denunc.punct.3.num.25.* quod intellige concurrentibus præsumptionibus, indiciis, & aliis adminiculis: vnde hoc arbitrio Iudicis relinquitur, vt sentiunt DD. apud *Dian.par.5.tract.11.res.52.*

SVMMARIVM.

1 *De iure communi Clericis vsus armorum est interdictus, nisi iusta causa eos excuset.*
2 *Qua pęna plectantur clerici arma deferentes.*
3 *Potest Episcopus suis constitutionibus adiuuare ius canonico imponendo pęnam vbi non est.*
4 *Pęnæ pecuniariæ locis piis sunt applicandæ.*
5 *An possit Episcopus pęnas pecuniarias sibi vel suo Vicario, aut aliis officialibus curiæ Episcopalis, vel Seminario, aut Sacristiæ Ecclesiæ cathedralis, vel fabricæ eiusdem ecclesiæ, vel domus Episcopalis applicare.*
6 *An Episcopus possit concedere clericis facultatem deferendi arma.*

CAP. V.

De Clericis arma deferentibus.

1 De iure communi Clerici vsus armorum est interdictus, *cap.2.de vit.& hon. cler.* nisi iusta causa eos excuset, puta si per loca periculosa transitum faciant, vt dicit glos. ibidem, vel pro defensione personæ propriæ, vel proximi, vel rerum, *cap.olim 1.& ibi glos.verb.excessistis de Restit.spol.* & tradunt communiter Doctores *in d.cap.2. de Vit. & hon. cleric.vt dicit Ricc.in Prax.for.eccles.part. 1.resolut.325.* quare si contraueniant, possunt excommunicari, iuxta *text. in d.cap.2.* & amittunt arma *vt dict.Ricc. loco cit.*

Obserua tamen, quod tales clerici possunt ex statuto, aut edicto Episcopi puniri pęna pecuniaria, & aliis pęnis, *cap. si quis contumax, & cap.qui Subdiaconum 15.quæst.4. Felin.in cap. irrefragabilis nu. 6. de offic.ord.* quem refert, & sequitur *Piasec.in Prax.Episc.par.2.cap.4.num.97. Ricc.in prax.for. Eccles.par.4.resol.118.& dict.part.1.res.325.* vbi dicit, quod in Curia Archiepiscopali Neap. Clerici deferentes pugionem, vel tormentum bellicum pęna relegationis ad arbitrium eiusdem Curiæ, ignobiles verò pęna triremium ad arbitrium condemnantur, & aliquando ex iustis causis pęna pecuniaria multantur: potest enim Episcopus
3 suis constitutionibus adiuuare ius canonicum imponendo pęnam vbi non est, seu iam impositam à iure canonico ampliare, & augere non solum contra clericos, sed etiam contra laicos, *cap.1.vbi glos.in ver.non generaliter de consecr. dist. 3 cap.2. de maior. & obed. cap.vt animarum de constit. in 6.* & est communis opinio.

4 Huiusmodi verò pęnæ pecuniariæ locis piis applicandæ sunt ex dispositione Concilii Tridentini, *sess.25.de refor.c.3.*

ita

ita vt nequeat Episcopus sibi huiusmodi pęnas applicare nisi esset, pauper, & valdè indigeret, vt resoluit Sacr. Congregatio teste *Ricc.in prax.for Eccles.p*.4 *resol*.126. nec illas conuertere in mercedem Vicarii, seu aliorum officialium Curiæ Episcopalis ex declaratione eiusdem Sacr. Congregationis apud *Piasec. in prax.Episcop.p.2.cap.4.nu.97. Vulp.in prax.iudic.cap.46 num*.3. nec posset illas applicare seminario, aut sacristiæ ecclesiæ cathedralis, vt censuit etiam Sac. Congreg. apud *Ricc.in prax. vt supr.p*.4. *res*.127.& 128. 129. & 130. nec fabricæ eiusdem Ecclesiæ Cathedralis, vel domus Episcopalis, vbi Ecclesiæ reditus esset pingues, & ita etiam resoluisse Sacr. Congregationem testatur *Barbos. de offic. & potest. Episc.p*.3. *alleg*.107. *nu*. 19. ratio, est, quia cum ad hæc omnia teneatur Episcopus, applicatio huiusmodi cederet in ipsius Episcopi commodum, vt probat *Ricc.in prax.p.4.res*.227 *& seq*.

6 Quæres, an Episcopus possit Clericis concedere licentiam deferendi arma? affirmat *Ricc.in prax.p.1.res*.482. quod intellige concurrente legitima causa, vt supra diximus.

SVMMARIVM.

1 *Confessarij sollicitantes mulieres, vel masculos ad turpia suspecti sunt vehementer de fide.*

2 *Possunt procedere contra eos etiam ordinarij locorum.*

3 *Qua pęna plectendi sint huiusmodi sollicitantes.*

4 *Denunciandi sunt etiamsi se se emendauerint.*

5 *Refertur contraria opinio.*

6 *Regulares puniti per Sanctum officium eo ipso fiunt inhabiles ad gradus, & officia religionis.*

7 *In quibus casibus incurrantur pęnæ contra sollicitantes, & nu.8.& 9.*

10 *Tenetur mulier sollicitata denunciare confessarium, etiamsi sollicitationi consenserit, limitatur, num.11. 12. 13. 14.& 15.*

16 *An denunciandus sit Confessarius, qui de rebus turpibus cum pęnitente confabulatur in confessionario.*

17 *Quomodo probetur hoc delictum.*

CAP. VI.

De Confessarijs sollicitantibus mulieres in confessione.

1 Confessarii in confessione sollicitantes mulieres, vel masculos ad turpia suspecti sunt vehementer de fide *Quaran. in ver.confessor vers.sciendum Genuens.in prax.Archiep.cap.66.num.2.Ricc.in prax.for.Eccles.part.3.resol.66.* & ideò contra eos iure merito procedunt hæreticæ prauitatis Inquisitores, *Barbos.de offic. & pot. Episc.p.2.alleg*.40. *nu*.41. & alii: possunt

2 tamen etiam ordinarii procedere ex constit. Greg.XV. incip. *Vniuersi Dominici gregis*, quam refert *Bonac.to.1. disp.6. de oner. & oblig.denunc.punct.3.nu.1. & seq.* & præcipuè *nu*.23.

3 Huiusmodi verò sollicitantes pœna suspensionis ab exequutione ordinum, priuationis beneficiorum, dignitatum, officiorum quorumcumque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis actiuæ, ac passiuæ, si regulares fuerint, exilii, damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum, aliisque pęnis arbitrio Inquisitorum, aut ordinariorum pro criminum qualitate, & circumstantiis puniuntur, & si grauiores pęnas pro delicti enormitate meruerint, debita degradatione pręcedente curiæ sęculari tradi debent ex dict. constitutione Gregor.XV.

4 Pręterea tales sollicitantes denunciandi sunt, etiamsi se se emendauerint, quia huiusmodi denunciatio non tantum instituta fuit ad emendationem delinquentis, sed etiam in pęnam: & ideò iudicialiter fieri debet, vt dicit *Bonac. loc.cit.d.p.* 3.*n*.9.*Lezan.in sum.qq.reg.to*.1.*c*.19.*n*.34 quamquam differri aliquando potest ex iusta, & rationabili causa arbitrio Confessarii, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Dian.p.1.tract.4. res*.27.

5 Alii tamen fœminam sollicitam à denunciatione excusant, si ei constet de emendatione ipsius sollicitantis, aut si sollicitans ex aliorum delatione confessus, vel conuictus abiurauit, ita *Peirin. tom.2. Constit.4. Greg.XV. §.9. nu.32.* & alii apud *Dian.loco cit. ref.26.* præsumitur autem emendatio, vel ex lapsu trium annorum, vel si eadem mulier sollicitata ter, vel quater ad eumdem confessarium accedens non iterum in eo libidinis signa reperiat, vt dicunt Doctores apud *Dian.p.4.tract.5.res.23.*

Addit *Souf.in Aphor.inquis.lib.1. c.34. num.57. Peirin.loco cit.nu.26.* quod neq; esset denunciandus Confessarius, si crimen esset occultum, & habeatur moralis certitudo, quod seruato fraternæ correctionis ordine emendabitur.

6 Item Regulares puniti per S.Officium, pœnitentiis salutaribus exceptis, eo ipso fiunt inhabiles ad gradus, & officia Religionis, nec possunt rehabilitari nisi per Summum Pontificem, vel per Sacr. Congregationem ex decreto Vrbani VIII. vt refert *Dian.part.4.tr.5. resol.48.*

7 Et hæc procedunt, etiamsi confessarius leuia verba dixerit, aut signum leue fecerit indicatiuum amoris lasciui, puta si faciem pęnitentis laudauerit a pulchritudine ad pœnitentem alliciendum omissis verbis expressioribus: quia hoc etiam casu abutitur sacramento pęnitentiæ, *Lezan.in Sum.to.1.d.c.19.n.34.* & hanc esse probabiliorem dicit *Dian. p. 1.tr.4.res.21.* vbi citat *Acugn. in tract.de Confess.sollic.q.7.per tot.*

8 Easdemque pęnas incurreret sacerdos, qui paulo ante, vel post confessionem, seu occasione, vel prætextu confessionis, etiam ipsa confessione non sequuta, siue extra occasionem confessionis, in confessionario, aut loco quocumque ad confessiones audiendas destinato simulans ibidem confessiones audire mulierem sollicitauerit, vt constat dicta Constitutione Cregor. XV. & notat etiam *Genuens.loco cit.num.2. Ricc.in prax.for. Eccles.par.1.resol.323.* vnde confessor, qui audiens in confessione, feminam esse leuem, ipsaque finita lenonem mittit ad domum ipsius, vt eam sollicitet, comprehenditur sub hac Constitutione, cum hoc faciat occasione confessionis, vt post *Graff. dicit Lezan.in Summ. tom.1. capit.19. numer.34.*

9 Eadem quoque pęna punitur, qui non solum verbis, sed etiam factis mulieres ad turpia sollicitauerit, puta si eas osculatus fuerit, manum, vel aliam corporis partem libidinosè tangeret, aut ictu oculorum, aut signo aliquo ad libidinem prouocaret, *Graff.cons.7. de pęnit. & remiss.* quem refert, & sequitur *Vulp.in prax. iudic. cap. 36. numer.6.*

10 His adde, quod tenetur mulier sollitata denunciare confessarium, etiamsi sollicitationi consenserit: non tamen tenetur aperire copulam, seu consensum, nec super dicto consensu Confessarius denuntiatus ab Inquisitoribus, seu Episcopis est interrogandus, vt declarauit *S.Congreg.anno 1624. teste Diana part.4.tract.3.resol.31.* immo si pęnitens volens, aut imprudens crimen patratum cum confessario manifestauit, non ob id punienda est: quia denunciatio non præcipitur, vt pęnitens puniatur, sed Confessarius, qui pęnitentem sollicitauit, vt dicit *Bonac. d.disput.6.punct.3.n.10.*& alii.

11 Limita tamen 1. in Confessario sollicitante ad alia peccata, quam venerea, seu turpia, etiamsi huiusmodi peccata essent his grauiora: quia verba Pontificis diriguntur ad sollicitationem tantum carnalem, & in delictis non fit extensio, *Lezan.loco cit.Dian.part.1.tract. 4.res.20.Bonac.vbi supra dic.punct.3.nu. 7. vers.limitatur tamen*; quemadmodum, nec dictæ Constitutionis dispositio procedit contra prouocantes ad actus inhonestos in sacramento Baptismi, matrimonii, vel alio Sacramento; quia summus Pontifex loquitur tantum de sollicitantibus in Sacramento confessionis, vt dicunt Doctores apud *Bonacin.d. punct.3.nu.14.*

12 Limita 2. si mulier sollicitaret Confessarium tunc enim, nec pęnitens tenetur ex vi dictæ constitutionis denunciare confessarium, si fortè sollicitantis mulieris libidini consenserit, nec confessarius

rius tenetur fęminam in tali casu sancto Inquisitoris officio deferre : quia constitutio supradicta edita est ad comprimendam Confessariorum audaciam, nec loquitur de fęminis ad turpia prouocantibus, sed de confessariis ad hæc mulieres sollicitantibus; quemadmodum neque pęnæ, *leg. vnic. C. de Rapt. virg.* locum habent, quando mulier raperet virum, ita *Lezan. in summ. to. 1. cap. 19. numer. 34. Bonacin. dict. punct. 3. num. 17. & 20. Ricc. in prax. for. eccles. p. 3. res. 67. Dian. p. 1. tract. 4. res. 22. & 23. vbi citat Sanctarel. in tract. de hæresi c. 46 nu. 2. Sanc. in select. disp. 11. nu. 25. & 26. Homobon. de exam. eccles. to. 2. tract. 11. c. 12. q. 26. & alios.*

13 Limita 3. in laico, ad quem fęmina se transtulit animo confitendi sua peccata putans, ipsum esse sacerdotem; hic enim non subiicitur pęnis dictæ constitutionis sollicitando huiusmodi mulierem, quia Summus Pontifex expressè loquitur de sacerdotibus sollicitantibus, vt post *Sanctarell. dicit Bonac. loc. citat. dict. punct. 3. nu. 8.*

14 Limita 4. in eo, qui mandauit confessario, vt sollicitaret pro se pœnitentem; tum quia dicta constitutio non loquitur de mandante; tum quia pęnæ non sunt extendendæ; tum quia quando lex vult punire non solum facientem, sed etiam mandantem, id explicat; vnde *in cap. mulieres, §. illi verò de sent. excommun.* extenditur ad mandantem excommunicatio, quæ *in c. si quis suadente 47. q. 4.* lata erat tantum contra percutientes clericum; aliis tamen pœnis grauiter plectendus est mandans in tali casu, ita *Dian. par. 1. tract. 4. res. 22.* quicquid dicat *Ricc. in prax. p. 3. res. 65.*

15 Limita 5. in Confessario, qui de tali delicto infamatus non sit, tunc enim denunciari non debet secundum *Fagund. de præcept. eccles. pr. 2. lib. 4. cap. 3. num. 31.* quod videtur probari ex Constitutione Pij IV. incip. *Cum sicut nuper*, quam refert *Quarant. in ver. Confessor, ibi*, de pręmissis quomodolibet diffamatos, præsertim cum hæc constitutio fuerit approbata, & confirmata per dictam constitutionem Greg. XV. sed contrarium tenent alii DD. quos refert, & sequitur *Dian. p. 4. tract. 5. res. 1.* vbi etiam dicit, quod ad hoc non requiritur infamia simpliciter, sed ea quæ quocumque modò talis dici queat, puta si confessarius non habeat integram, & illæsam famam, sed laceratam per notitiam præsertim fęminarum iuxta *text. in c. indemnitatibus, §. sanè de elect. in 6.*

16 Sed quæres an denunciandus sit Confessarius, qui de rebus turpibus in confessionario cum aliqua muliere confabulatur absque sollicitatione ad aliquid inhonestum perpetrandum? affirmatiuè respondet *Dian. d. part. 1. tract. 4. resol. 11.* vbi citat *Peirin. tom. 2. Constitut. 4. Greg. XV. §. 2. n. 2.* idque probat ex dicta Constitut. Greg. XV. ibi, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, siue tractatus habuerint.

17 Hoc autem delictum cum difficilis sit probationis, testibus etiam singularibus probatur concurrentibus tamen præsumptionibus, & aliis adminiculis: & ideò creditur pluribus fęminis, quæ singulæ seorsim affirment, se a confessario fuisse sollicitatas, vt constat ex dicta Constit. Greg. & notat *Bonac. vbi supra punct. 3. nu. 25.*

An verò hoc crimen plenè probetur ex testimonio duarum fęminarum? affirmat *Ricc. in prax. p. 2. resol. 440.* modò sint omni exceptione maiores: alii vero negant tum quia fęminæ leues sunt, & mutabiles: tum quia sacerdotes facili negotio retraherentur ab excipiendis confessionibus timore falsæ denunciationis, ita *Bonac. loco cit. nu. 26.* & alii. Vnde quatuor fęminas ad hoc exposcit *Acugn. de confess. solic. q. 23.* quem refert *Dian. d. p. 1. tract. 4. res. 28.* vbi etiam dicit, ex vnius fęminæ quantumuis honestæ delatione non esse confessarium in carcerem detrudendum.

Verum hęc omnia remittuntur arbitrio prudentis Iudicis, qui considerare debet circumstantias, & qualitates, tam fęminarum, quam Sacerdotum, vt ex d. Constit. Greg. & dicit idem *Dian. loco cit. dict. res. 28. & p. 4. tr. 6. res. 41.* & alii apud *Bonac. d. punct. 3. nu. 27.*

SVMMARIVM.

1 *Clerico regulariter non licet negotiari.*
2 *Quid veniat nomine negotiationis Clericis interdictæ.*
3 *Qua pena clericus negotiator plectendus sit.*
4 *An clericus minoribus ordinibus tantum insignitus exercere possit negotia sæcularia.*
5 *Quid si clericus etiam in sacris, ac beneficiatus succedat conductori.*
6 *Et quid si clericus indigeat.*
7 *Necessitatis causa licitam reddit negotiationem alioquin illicitam.*
8 *Quando possit clericus officium Aduocati, vel Tabellionis exercere.*
9 *An valeat instrumentum factum in negotijs sæcularibus per Clericum, vel Monachum Notarium.*
10 *Quando possit clericus artem medicam, vel chirurgicam exercere.*
11 *An laici Medici, vel Chirurgici sint irregulares.*
Et quid si clericus ~~in minoribus~~ huiusmodi artes exerceat, ibidem.
12 *Quando clericus possit procuratoris officium exercere.*
13 *Item quo casu ei licitum est tutelam, seu curam suscipere.*
14 *An clericus possit aliquid lucrari ex honesto artificio.*
15 *An possit vendere vinum per minutum, & in domibus ecclesiæ.*
16 *Quot actus requirantur, vt clericus dicatur negotiator.*

CAP. VII.

De illicita negotiatione,

1 CLerico regulariter negotiari non licet, *c. negotiatorem* 88. *dist. c. fin. de vit. & hon. cler.* siue negotietur per seipsum, siue per interpositam personam, *glo.* communiter recepta *in c. 1. ver. conducere Ne cler. vel mon. Genuens. in prax. Archiep. c. 62. num. 6. Ricc. in prax. for. Eccles. p. 3. res. 205.*

2 Ex quo infertur, quod Clericus non potest conducere alienas possessiones non tantum prophanas, *vt in d. cap. 1. ne Cler. vel mon.* sed nec etiam ecclesiasticas, & beneficiales, *cap. peruenit 86. dist. Ferr. qq. mor. par. 1. q. 66. num. 6. & 7.* nisi fortè conduceret prædiolum animi recreandi causa, vel si aliis ipsius clerici prædiis esset circumdatum ad euitandas rixas, vel damna, *vt d. Ricc. in prax. for. Eccles. part. 1. resolut.* 485. nec potest officium Medici, aut Chirurgi exercere, præsertim si interueniat adustio, vel incisio, *capit. sententiam sanguinis Ne cler. vel mon.* neque causas criminales, & ciuiles coram Iudice sæculari defendere *cap. 1. de postul.* neque tutelam, aut curam suscipere *c. Cyprianus* 21. *q.* 3. nec tabellionatus officium agere, *c. sicut ne cler. vel monac.* nec Iudicis sæcularis officium exercere, *cap. sed nec & c. clericis eod. tit. Ne cler. vel mon.* & si fortè ad huiusmodi sæcularia officia assumatur, non poterit cogi ad rationem suæ administrationis reddendam coram Iudice sæculari, *Ricc. in prax. for. eccles. p. 2. res.* 413. & alii communiter.

3 Vnde si tertiò monitus se à sæcularibus negotiis abstinuerit, eo ipso amittit, quoad bona priuilegium clericale *c. fi. de Vit. & hon. cleric.* potest etiam suspendi, *cap. peruenit vbi glos. in ver. correctioni* 86. *dist.* ac etiam deponi iuxta *cap. sed nec ex. Ne cler. vel mon.* quod intellige, si fuerit incorrigibilis, vt dicit *Graff. p. 2. lib. 3. cap. 2. nu. 29.* vel poterit aliis etiam maioribus pęnis arbitrio ordinarii imponendis puniri iuxta Conc. Tridentinum *sess. 22. de ref. cap. 1.*

4 Limita 1. in clerico in minoribus ordinibus tantum insignito non beneficiato, qui non prohibetur exercere negocia sæcularia alias licita: iura enim loquuntur de Clericis beneficiatis, vel constitutis in sacris ordinibus, *cap. ad aures de ætat. & qual. Nauarr. in man. cap. 25. num. 110. Genuens. in prax. Archiep. cap. 62. nu. 9. Ricc. in prax. for. eccles. p. 1. res. 328. Vulp. in prax. iudic. cap. 33. nu. 1. Graff. p. 1. lib. 2. cap. 66. nu. 6. Couar. pract. c. 19. num. 8.*

5 Limita 2. ſi Clericus etiam in ſacris, ac beneficiatus ſuccedat conductori iure hæreditario: tunc enim non prohibetur continuare cōductionem vſq; ad pręfinitum tempus, vt dicunt Doctores, quos refert, & ſequitur *Proſ. de Aug. ad Quarant. in verb. vectigal. verſ. quæritur an inter negotiationes*.

6 Limita 3. ſi propria clerici bona ſibi, ſuiſque non ſufficerent, aliterque commodè viuere nequirent: tunc enim poſſet clericus alterius bona conducere, vel alio honeſto modo negotiari: quia neceſſitatis cauſa licitam reddit negotia-
7 tionem alioquin illicitam, *cap. 1. Ne cler. vel mon. gloſs. communiter recepta in cap. peruenit verb. conductiones* 86. *diſt. & in capit. negotiatorem* 88. *diſtinct. Nauar. in man. cap. 25. nu. 110. Ricc. in prax. p. 1. reſ. 328. Graff. part. 2. lib. 3. cap. 2. num. 26.* & cenſuit Sacr. Congregatio teſtè *Vulp. in prax. iudic. cap. 33. num. 6. & ſeq.* vbi etiam ex decreto eiuſdem Sacr. Congregationis reſoluit, poſſe Clericos proprios agros, aut beneficiales, vel à ſe conductos vt ſupra opera laicorum colere, & pro huiuſmodi culture vſu boues, & animalia neceſſaria emere, illorumque fœtus iuſto pretio vendere.

8 Hinc etiam fit, vt poſſit Clericus etiam in ſacris, ſi indigeat, vel beneficia ſufficientia non habeat, aduocando ſibi victum quærere, *Leo in Theſaur. for. eccleſ. par. 3. cap. 4. num. 20. Vulp. loco cit. cap. 33. num. 13.* exceptis cauſis criminalibus, in quibus pęna ſanguinis venit imponenda: tunc enim quilibet clericus etiam in minoribus conſtitutus, & non beneficiatus propter periculum irregularitatis ab officio aduocati, & procuratoris ad offenſam abſtinere debet, *cap. ſententiam Ne cler. vel mon.*

Item poſſet Clericus in caſu indigentiæ fungi officio tabellionatus, *Syrueſt. in ver. Tabellio n. 3. Genuenſ. cap. 62. num. 18.* in curia tamen Eccleſiaſtica, non ſæculari, vt dicit *Leo dict. part. 3. cap. 4. nu. 7. Piaſec in prax. Epiſcop. part. 2. cap. 4. num. 11. verſ. quoad exercitium*, poteſt etiam inſtante neceſſitate medicinæ artem exercere, *Nau. conſ. 3. Ne cler. vel Monac. Bellet. in Diſquiſ. cler. tit. de Diſcipl. cleric. §. 31. num. 7.*

Præſumitur verò, clericum hæc agere quæſtus, & cupiditatis cauſa, niſi neceſſitas probetur, *cap. decreuit iuncta gloſ. in verb. conducere diſt. 86. Ricc. in prax. par. 1 reſol. 485.*

Poteſt tamen tolerari conſuetudo, qua clericis etiam in ſacris, & beneficiatis permittitur exercere tabellionatus officium in cauſis eccleſiaſticis, etiamſi alioquin non indigeant: quia hoc officium in huiuſmodi cauſis clericos abſolutè non dedecet: vt dicit *Layman. in Theol. moral. lib. 5. tract. 5. cap. 8. num. 4.* & alii, quos refert, & ſequitur *Barboſ. in cap. ſicut num. 9 Ne cler. vel monach.* Vnde in cauſa hæreſis non ſolum clericis ſęcularibus, ſed etiam regularibus etiam conſtitutis in ſacris expreſſe permiſſum eſt *in cap. vt officium §. verum de Hæret. in* 6. immò ad illud exercendum poſſunt compelli, vt *d. Ricc. in Collect. deciſ. 1613 par. 5.* & in Curia Romana poſſe clericos in ſacris etiam beneficia hebentes officium tabellionatus exercerè propter Summi Pontificis conſenſum, & tantæ curiæ dignitatem, dicit *Barboſ. in d. cap. ſicut numer. 8. Couar. practic. c. 19. num. 8.* & alii.

Addit *Graff. part. 2. lib. 3. cap. 2. num. 21. & ſeq.* quod textus *in dict. cap. ſicut, Ne cler. vel monach.* vbi clericis in ſacris prohibetur tabellionatus exercitium, intelligi debet in negotiis ſæcularibus, vt colligitur ex rubr. vbi dicitur, *Ne clerici. vel Monachi ſæcularibus negotijs ſe immiſceant*: & ideò in foro Eccleſiaſtico poſſunt huiuſmodi officium exercere, vt obſeruat etiam *Barboſ. in dict. cap. ſicut nu. 10.* vbi citat *Franc. Marc. deciſ. 194. nu. 2. & 5. Couarr. Practic. cap. 19. num. 8. verſ. nam clericus tabellio*, & alios: & poſſunt etiam conficere inſtrumenta in negotiis ſpiritualibus, ſeu eccleſiaſticis, ſi inſtituti ſint à Papa, vel ab Epiſcopò, ſecus ſi laico, vt poſt *Hoſt. dicit Graff. loco cit. d. c. 2. num. 22.* cum hac tamen diſtinctione, quod notarius creatus à Papa poteſt vbique conficere inſtrumenta, *c. cuncta per mundum & c. per principalem 9. q. 3.* conſtitutus verò ab Epiſcopo poteſt inſtrumenta conficere per totam diœceſim ipſius Epiſcopi, *c. regenda 10. q. 1. Bellet. tit. de Diſcipl. cler. §. 29. num. 10.*

Quæres, an valeat instrumentum factum per clericum notarium in negotiis sæcularibus? Resp. affirmatiuè, si nondum fuerit illi publicè interdictum huiusmodi officium per suum superiorem: secus si prohibitus fuit, & prohibitio huiusmodi transiuit in notitiam populi, Bart. communiter receptus *in lege vniuersos, Cod. de decurion. lib.* 10. *Graff. p.* 2. *decis. lib.* 3. *c.* 2. *nu.* 21. *Barbos. in d. cap. sicut nu.* 3. *Ne cler. vel mon.* vbi citat *Ferret. cons.* 213. *nu.* 7. *Franc. Marc. decis.* 194. *p.* 2. *& alios.*

Quare si priuatim tantum prohibitus fuerit, adhuc valebunt instrumenta per Clericum confecta *Bellet. tit. de Disciplin. cleric.* §. 29. *num.* 8. vbi de communi testatur; & hæc procedunt etiam in Monacho: valent enim similiter instrumenta per eum confecta, nisi publicè per suum superiorem prohibitus fuerit: quia non inuenitur textus ea instrumenta irritans, vt contra *Couar. pract. cap.* 19. *num.* 8. *vers. Monachus tenet Sanch. apud Barbos. in dict. cap. sicut num.* 4. vbi etiam dicit, quod potest Monachus, qui in sæculo erat Tabellio complere post professionem, & signare instrumenta, quæ in sæculo confecerat, quod etiam admittit *Couar. loco cit.*

10 Idem dicendum, si causa pietatis concurrat: tunc enim poterit clericus non tantum artem medicam, sed etiam chirurgicam exercere erga miserabiles, & cognatas personas, si in his artibus sit peritus, *Nauar. in man. cap.* 25 *num.* 110. *& dict. cons.* 3. *Ne cleric. vel mon. Leo in Thes. for. eccles. par.* 3. *cap.* 9. *num.* 48. *Graff. par.* 1. *decis. lib.* 2. *cap.* 96. *num.* 6. neque esset irregularis, si deindè ægrotus decedat, vt dicit *Syluest. in verb. homicidium* 2. *num.* 8. & alii apud *Bellet. tit. de Disciplin. cleric.* §. 1. *num.* 6. dummodò abstineat ad adustione, & incisione, *cap. sententiam. Ne cler. vel mon.* si enim ex causa huiusmodi adustionis, vel incisionis ægrotus moriatur, clericus irregularitatem non effugeret, etiamsi omnem adhibuerit diligentiam, & mors sequuta sit ex incuria ipsius infirmi, *cap. tua nos*, & ibi communiter scribentes *de Homic. volunt.* quicquid in contrarium dicant alii Doctores apud *Dian. part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 23. nisi fortè adustionem, vel incisionem adhibuerit vrgente necessitate, v. gr. tempore pestis, quando non adest alius, qui hoc munus præstet, tunc enim Clericus non incurreret irregularitatem secundum DD. quos refert, & sequitur *Barbos. in d. c. tua nos nu.* 3.

Addit *Dian. par.* 4. *tract.* 2. *res.* 23. quod si clericus etiam extra casum necessitatis secundum peritiam artis iubeat incisionem, vel adustionem, non incidit in irregularitatem, si mors inde sequatur: quia pœna lata contra facientes non ligat mandantes, neque consulentes, nisi exprimantur, *cap. in pœnis de reg. iur. in* 6. *cap. vbicumque de Pœnis eod. libr.*

11 Obserua tamen, quod laici medici, aut chirurgi non sunt irregulares, etiamsi ex aliqua incisione ægrotus perierit, dummodo sint in arte periti, & omnem diligentiam adhibuerint *Sylu. in verb. homicidium* 2. *num.* 8. *Leo in Thes. for. Eccles. part.* 3. *cap.* 9. & alii communiter, idemque dicendum est de Clerico in minoribus huiusmodi officia secundum regulas artis exercente, qui ex hoc non prohibetur ad maiores ordines ascendere iuxta *cap. ad aures de ætat. & qualit.* etiamsi esset beneficiatus: quia hæc irregularitas non reperitur in iure expressa, vt dicit *Nauar. cons.* 3. *Ne Cler. vel Mon.* fieret tamen irregularis medicus de publico stipendiatus, si ex omissione curandi pereat infirmus secundum *Henriq. in sum. lib.* 14. *de irregul. cap.* 12. §. 7. *in med.* quem refert *Barbos. in c. ad aures, n.* 9. *de ætat. & qual.*

12 Similiter poterit clericus beneficiatus, aut in sacris ex eadem causa pietatis coram Iudice sæculari defendere causas ecclesiæ, coniunctorum, & miserabilium personarum, *cap.* 1. *& c. fin. de Postul.*

Addit *Ricc. in Collect. decis.* 2640. *part.* 7 quod clericis prohibetur exercere officium procuratoris continuum, non autem quando vnam, vel aliam causam dependerent.

13 Item possunt Clerici, si volunt, legitimam tutelam, aut curam suscipere; charitatis enim ratio suadet, vt clerici etiam suis consanguineis opem ferant, & tunc

& tunc possunt ex bonis pupillorum iustè negociari absque reatu illicitæ negotiationis, dummodò id agant absque ordinis dedecore, & non sordidè: & lucrum, quod ex iusta negociatione peruenerit, non in suam, sed pupillorum cedat vtilitatem, *cap. peruenit, & ibi gl. 86. dist. leg. generaliter, & auth. Presbyteros, Cod. de Episc. & cler.* & ita censuit Sacr. Congregat. teste *Ricc. in prax. for. Eccles. par. 3. res. 206.* vbi citat *Graff. part. 2. lib. 3. cap. 2. num. 13. Viu. dec. 151. num. 7* & alios.

Limita 1. quoad tutelam testamentariam, aut datiuam, quam clerici suscipere non possunt *glos. in dict. cap. peruenit in verb. tutelas*, vbi ita intelligit textum *in c. Cyprianus 21. quæst. 3.* supra citatum, & ita etiam tenent alii apud *Ricc. dicta res. 206.*

Limita 2. in Episcopo, & monacho, iuxta *auth. presbyteros, Cod. de Episcop. & Cler.* vbi etiam legitima tutela illis interdicitur, verum hæc auth. correcta fuit *per d. text. in cap. peruenit 86. dist.* vt ibidem dicit *glos. in verb. tutelas*, vbi etiam notat, quod ad tutelam miserabilium personarum omnes Clerici, seu Monachi tenentur per *text. in c. episcopus gubernationem 88. dist.*

14 An verò Clerici possint aliquid lucrari ex honesto artificio? Resp. affirmatiuè *ex cap. numquam de Consecr. dist. 5. c. clericus victum, & cap. seq. 91. dist.* etiam sine necessitate *Genuens. in prax. Archiepisc. cap. 62. num. 12.* vbi dicit, hanc esse magis communem *Graff. par. 2. lib. 3. cap. 2. num. 26. Ricc. in prax. part. 1. resol. 328.* differt siquidem negociatio ab artificio, quia negociatio tunc dicitur, quando res empta non mutata forma alteri venditur: artificium verò dicitur, quando prima forma totaliter est mutata, vt ibidem dicit *Genuens. num. 9.* & alii, vnde licitum est Clericis emere vuam, vt vinum faciant, vel oliuas, vt oleum vendant *Ferr. q. mor. par. 1. q. 94. numer. 3. & seq. Ricc. in prax. par. 3. resol. 204.* vel emere lanam, & ex ea pannum conficere, præsertim per interpositas personas, *Vulp. in prax. iudic. d. cap. 39. num. 4.* nisi artificium huiusmodi esset illicitum, aut non conueniens statui clericali, puta pelles, vel coria aptare, taxillos, & chartas lusorias], seu arma bellica conficere, & similia, quæ prohibentur *per clement. 1. de vit. & honest. cleric.* vnde

15 quamuis possint clerici vendere etiam per minutum, & in domibus Ecclesiæ vinum recollectum in propriis, aut beneficiorum possessionibus, hoc tamen non eis licet per seipsos, sed per alios, *Genuens. dict. cap. 62. num. 7. & 8. Ricc. in Prax. part. 1. resol. 1328. Vulp. d. cap. 33. num. 10.*

16 Vltimò notandum est, quod vt Clericus dicatur negociator, plures actus requiruntur; & ideo non sufficeret vnius rei emptio, aut venditio, *glos. & Bart. in lege 1. §. licet, ff. de Tribut. act. Ricc. in Prax. part. 1. resol. 329. & p. 3. resolut. 201. Vulp. in prax. indic. cap. 23. num. 9.* & alii communiter.

SVMMARIVM.

1 *Qua pena plectitur, qui non promotus sacramenta conficit, vel ministrat.*

2 *An eadem pena puniatur sacerdos, qui absque approbatione ordinarij præsumit audire sacras confessiones.*

3 *Item an eamdem penam incurrat clericus sacerdos bis in die celebrans.*

4 *An laicus celebrans missam, vel audiens Sacras Confessiones incurrat irregularitatem.*

5 *An Episcopus possit dispensare in huiusmodi irregularitate.*

CAP. VIII.

De ijs qui non promoti sacramenta conficiunt, vel ministrant.

1 IN *cap. 1. de Cler. non ordinat. ministr.* Clericus non ordinatus, qui se pro clerico ordinato gerit deponitur, ità vt numquam ordinetur. Sed ex constitutione Clementis VIII. quicunque non promotus ad sacrum Præsbyteratus ordi-

ordinem repertus fuerit missarum celebrationem vsurpasse, vel sacramentum pœnitentiæ ministrasse Iudicibus sanctæ Inquisitionis, vel locorum ordinariis tamquam Ecclesiæ misericordiæ indignus abiiciendus est, & ab ordinibus Ecclesiasticis, si quos habuerit, ritè degradatus statim Curiæ sæculari per Iudices sæculares debitis pœnis plectendus traditur, vt refert *Leo in Thesaur. for. Eccles. part. 3. cap. 4. num. 58. Barbos. de offic. & potest. Episcop. part. 2. alleg. 40. num. 45. Piasec. in prax. part. 2. cap. 4. nu. 94* & hac pœna puniendi sunt etiam minores 25. annis dummodo vigesimum ætatis annum compleuerint, vt statuit Vrbanus VIII. teste *Dian. par. 4. tract. 7. res. 11. & 12.* vbi etiam obseruat, quod in Inquisitione Hispanica hæc pęna traditionis Curiæ sæculari non est hactenus in vsu, sed delinquens arbitrio Iudicis punitur inspecta qualitate facti, & personarum.

2 Hæc tamen pœna non habet locum contra eos, qui sunt iam Presbyteri, & non approbati præsumunt audire confessiones: quia dicta constitutio loquitur de non promotis, *arg. leg. si Præses, ff. de pęn. glos. in cap. 1. verb. Italiæ de Tempor. ord. in 6. Dian. part. 4. tract. 7. dict. res. 11.* sed tunc deponuntur, *iuxta c. placuit de Pęnit. dist. 6.* & notat etiam *Lezan. in sum. qq. reg. tom. 1. cap. 19. nu. 41.* neque id procedit in clerico sacerdote bis in die absque necessitate, seu legitima causa celebrante, quem pœna arbitraria esse puniendum dicit Ferrus *qq. moral part. 1 quæst. 40. num. 5. Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 1. resol. 312.* vbi refert, quod in Curia Archiepiscop. Neapol. quidam sacerdos, qui plures missas celebrabat eodem die, fuit per triennium ad triremes damnatus, & suspensus à celebratione missæ: & in hoc etiam casu contra similes delinquentes procedunt Inquisitores, *Barbos. dict. part. 2. alleg. 40. num. 49.* non tamen priuatiuè, *vt dict. Dian. dict. p. 4. tr. 7. res. 12.*

4 Quæres, an laicus celebrans missam, vel audiens Sacras Confessiones, currat irregularitatem? affirmatiuè respondet *Nauar. in Man. cap. 37. num. 242* quia solemniter facit actum appropriatum ordini presbyterali, & hanc sententiam tenent alii DD. apud *Dian. part. 4. tract. 2. resol. 77. per text. in c. 1. de Cler. non ordin. min.*

Sed contraria sententia videtur verior: quia hæc irregularitas non est in iure expressa; textus enim *in dict. cap. 1.* loquitur de Clerico non ordinato; & ideo non debet extendi ad laicos, cum simus in pœna in pœnalibus *Henriqu. lib. 2. cap. 29 §. 1. & lib. 14. cap. 6. §. 1. Suar. de Censur. disp. 11. sect. 3. nu. 22.* & alii quos refert, & sequitur *Bonac. de censur. disp. 7. qu. 3. punct. 6. nu. 1. Dian. loco cit.*

5 Quæres 2. An Episcopus possit dispensare in huiusmodi irregularitate cum Clerico, qui non ordinatus solemniter baptizauit, aut missam celebrauit?

Resp. quod potest dispensare, vt ministret in susceptis, non autem vt ascendat ad superiores ordines; nisi delictum sit occultum, tunc enim etiam quoad vlteriores ordines dispensare potest, ita *Petrus Corneio in 3. par. D. Thom. tract. 5. de irregul. disp. 7. dub. 2. q. 2.* quem refert *Dian. loco cit. d. resol. 77. versic. verum*,

SVMMARIVM.

1 *Quando in causis ciuilibus, & criminalibus possit clericus testimonium ferre.*

2 *An possit clericus per suum superiorem compelli ad ferendum testimonium in causa sanguinis.*

3 *Quando ad euitandam irregularitatem prosit protestatio, quod ad pęnam sanguinis non intendit.*

4 *Quando testis tenetur iure naturæ se se offerre ad testandum, potest clericus testimonium ferre præmissa dicta protestatione.*

CAP. IX.

An, & quando Clerici possint in Curia sęculari testimonium ferre.

1 Dico 1. quod in causis ciuilibus; & criminalibus ad defensionē rei, vel etiā con-

contra ipsum reum in iis causis criminalibus, vbi non venit imponenda pœna sanguinis, sed agitur ciuiliter ad pœnam carcerationis, & similes, potest Clericus in foro sæculari cum licentia Episcopi examinari *Ricc. in Collect. dec. 597. par. 3.* idem de Regulari dicit *Lezan. in summ. qq. reg. to. 1. cap. 11. num. 24.* nullamque incurrit irregularitatem ferens testimonium in fauorem rei, si ob id sequatur mors Accusatoris: quia ipsius dictum per se, & ex natura sua ordinatur ad manifestandam rei innocentiam, & ad illius defensionem; Vnde mors accusatoris respectu testis censetur sequi per accidens ex ipsius testificatione: ad incurrendam autem irregularitatem opus est, vt adsit causa proxima ad mortem, vel factum ex sui natura sit ad illam directum, ità *Sayr. de Cens. lib. 6. cap. 18. num. 11. Suar. disp. 47. sect. 4. num. 9. Filliuc. tom. 1. tract. 19. cap. 9. num. 257. Vgolin. de Irregul. c. 7. num. 7.* quos refert, & sequitur *Dian. p. 4. tract. 2. res. 96. quibus adde Bonacin. de Censur. disp. 7. q. 4. pun. 3. n. 4.*

2 Dico 2. quod sicut Clericus vel Monachus nequit testimonium ferre in causa sanguinis, quia sequuta morte, vel mutilatione irregularitatem incurreret *cap. si quis viduam dist. 50. cap. sententiam Ne Cler. vel Mon. Nauar. in Man. cap. 27. num. 212.* & alii communiter: ità neque ad id potest per superiorem cogi, etiamsi veritas per alios haberi non posset *Ricc. in d. collect. dec. 597. par. 3. & in prax. for. eccles. part. 2. res. 206. Lezan. in Sum. to. 1. cap. 11. num. 24.* nec ad euitandam irregularitatem prodesset in tali

3 casu protestatio ipsius testis, quod ad pœnam sanguinis non intendit. quia hæc tantum admittitur, quando agitur de propria, aut suorum iniuria iuxta *c. 2. de Homic. in 6.* & dicunt Doctores apud *Dian. p. 4. tr. 2. res. 32. & 33.*

4 Limita quando testis tenetur iure naturæ se se offerre ad testandum; tunc enim cum non præsumatur, ecclesiam in hoc casu imposuisse irregularitatem, poterit clericus testimonium ferre præmissa dicta protestatione, atque ad id potest per superiorem ecclesiasticum compelli *Bonacin. de Censur. disp. 7. qu. 4. pun. 3. num. 1.* & alij.

SVMMARIVM.

1 *Laicus non potest esse iudex in causi ecclesiasticis.*
2 *Laicus non potest esse Vicarius Episcopi.*
3 *Bigamus similiter ad Vicariatus officium assumi nequit.*
4 *Sententia lata per laicum Vicarium est nulla.*
5 *Clericus coniugatus non potest officium Vicarij exercere.*
6 *An Episcopus delegare possit laico causas clericorum, vel spirituales.*
7 *An laicus possit esse Assessor Iudicis ecclesiastici.*
8 *Officium Assessoris quale sit.*
9 *An summus Pontifex possit laico concedere facultatem procedendi contra personas ecclesiasticas.*
10 *An Monachus, seu Regularis possit esse Vicarius Episcopi.*

CAP. X.

An laicus possit esse Iudex Clericorum.

1 Laicus regulariter non potest esse Iudex neque principaliter, neque incidenter in causis ecclesiasticis, *c. 2. de Iud. c. lator, & c. causam 2. Qui fil. sint le-*
2 *git.* ex quo infertur, quod laicus non potest esse Vicarius Episcopi *cap. decernimus vbi Rip. numero 56. & omnes de Iud. Piasec. in prax. Episc. par. 2 cap. 4. numer. 6. Garc. de Benefic. par. 5. c. 8. nu. 2. Bellett. in Disquis. Cleric. tit. de fauor. cleric. real. §. 2. nu. 60.* & alii apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 54. n 3. & 4.* vbi dicit, quod Vicarius Episcopi debet esse Clericus primę tonsurę ac ętatis 25. annorum.
3 Idem dicendum est de bigamo, hic enim ad Vicariatus officium assumi non potest quia omni priuilegio clericali censetur exutus *cap. vn. da Bigam. in 6.* nisi fortè ab impedimento bigamiæ solutus fuerit

Garc.

Garc. loco cit. num. 4. *&* 5. *Barbos. numero* 11. *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 2. *res.* 261.
4 vbi etiam dicit, quod sententia lata per laicum Vicarium est nulla, nisi communis error excuset, puta si publicè pro clerico habebatur *arg. l. Barbarius ff. de offic. Prætor.*

5 Infertur 2. quod neque clericus coniugatus ad huiusmodi Vicariatus officium idoneus reputatur, etiamsi contraxisset cum vnica, & Virgine, & deferret habitum, & tonsuram: hic enim potius comparatur laicis, quam clericis *Sylu. in ver. laicus nu.* 3. *Ricc. in prax. for. eccles. par* 2. *d. res.* 261. *& in collect. decis.* 2485. *parte* 6. *Bellett. loco cit. §.* 3. *numero* 40. *Sbroz. de Vic. Episc. lib.* 1. *q.* 31. *num.* 5. *& seq.*

6 Infertur 3. quod Episcopus non potest laico delegare causas spirituales, neque criminales clericorum *glos. in cap. bene quidem §. præter.* 96. *dist. Piasec. loco citato Clar. in prax. crim. §. fin. q.* 41. *vers. quæro numquid Bonac. de censur. in part. disp.* 1. *q.* 16. *pun.* 2. *num.* 10. *Barbos. de offic. & pot. Episc. p.* 3. *all.* 108. *num.* 1. *& seq. Sbrozz. lib.* 2. *q.* 66. *numer.* 21. *& de communi testatur Rip. in cap. decernimus num.* 64. *de Iud.* causas verò ciuiles, seu temporales Episcopus, & quilibet alius Iudex ecclesiasticus laico delegare potest, dummodò non fiat commissio generalis ad omnes causas *glos. in d. cap. bene quidem ver. præter. Piasec. loco cit. nu.* 6. *Dian. p.* 1. *tr.* 2. *res.* 113. & alii, quos refert, & sequitur *Barbos. d. par.* 3. *all.* 108. *numer.* 7. & ità practicatur, quamuis contrarium sentiant alii apud *Bonac. de censur. in par. disput.* 1. *quæst.* 16. *sect.* 1. *pun.* 6. *numero primo.*

7 Potest etiam laicus esse Assessor Iudicis ecclesiastici in causis ecclesiasticis, & spiritualibus, ac etiam criminalibus contra clericos *Vulp. in Prax. iudic. capit.* 33. *numero* 15. *Sbroz. lib.* 1. *q.* 31. *numero* 10. *Barbos. d. par.* 3. *all.* 54. *num.* 7. *& seq. & all.* 108. *numero* 6. *Ricc. in prax. for. eccl. parte* 2. *resolut.* 261. *Bellett. tit. de fauor. cleric. real. §.* 3. *num.* 18. vbi addit, quod non potest talis Assessor laicus in huiusmodi causis proferre sententiam, præsertim cum officium assessoris sit solum consulere, ac Iudicem adiuuare, *l.* 1. *ff. de offic. Assessor. l. consiliarios l. non minus, & l. liceat omnibus C. de Assessor.*

Potest autem summus Pontifex causas spirituales, ac criminales clericorum laico committere iuxta communem DD. sententiam, quia tunc iudex laicus non iudicabit propria potestate, sed auctoritate summi pontificis tamquam ipsius delegatus; cum enim id pertineat ad potestatem iurisdictionis, ideò potest delegari *glos. in d. cap. bene quidem ver. præter* 96. *dist. Rip. in d. cap. decernimus num.* 56. *Ricc. in prax. for. eccles. parte* 4. *res.* 135. *numero* 7. *Vulp. in prax. iudic. cap.* 43. *numero* 4. *&* 5. *Sbroz. d. qu.* 31. *n.* 14. *&* 15. *Barb. d. all.* 108. *num.* 1. *Diana par.* 1. *tr.* 2. *res.* 113. *Bonacin. de censur. in part. disp.* 1. *q.* 16. *sect.* 1. *pun.* 6. *numer.* 2. & alli. Vnde refert *Ricc. in collect. decis.* 2062. *par.* 5. in Rebellione Calabriæ fuisse processum contra Clericos, & Monachos de licentia summi Pontificis per Iudicem laicum simul cum Iudice ecclesiastico.

Obseruat tamen *Clar. §. fin. q.* 41. *vers. sed quid dicendum*, & alii communiter, quod non potest Papa iurisdictionem ordinariam conferre principibus laicis in clericos.

10 Quæres, an Monachus, seu Regularis possit esse Vicarius Episcopi? Resp. affirmatiuè de licentia tamen sui superioris, dummodò non sit ex ordine mendicantium *Franc. Marc. dec.* 999. *& dec.* 1285. *par.* 1. quam refert *Ricc. in collect. dec.* 2485. *par.* 6. *& in prax. for. eccles. parte* 2. *res.* 351.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Episcopi quando puniatur ab ipso Episcopo, & quando à Metropolitano.*
2 *Vicarius qualis constituendus sit.*
3 *An expediat, vt Vicarius Episcopi sit ciuis.*

CAP. XI.

A quo puniri debeat Vicarius Episcopi delinquens in officio.

1 SI Vicarius Episcopi ità delinquat in officio, vt offendat iurisdictionem Metropolitani, puta si illius iurisdictionem spernat, tunc ab eodem Metropolitano punitur *cap.1. de offic. Vic. in 6.* si verò delinquat in officio præiudicando partibus, & iustitiæ, cognitio & punitio pertinet ad ipsum Episcopum, qui habet facultatem à iure, prout quiuis alius magistratus, coercendi officialem suum appellatione remota *l.nulli officialium Cod. quor.appell.non recip.Lotter. in tract.de re benefic.lib.1.q.22. num.* 100.*& seq.* quem refert *Barbos.de offic.& pot. Episc. p.3.all.* 54. *num.* 183. & tunc priuari potest officio Vicariatus, & officij salario *Ricc. in collect.dec.* 2836. *part.* 7. vbi citat *Franc. Marc.dec.* 646.

2 Quare Episcopus viros graues, ac doctrina, pietate, & religione præstantes, atque in expediendis litibus, & negotijs diligentes ad huiusmodi officium eligere debet, nè quid eorum incuria succedat, de quo ipse rationem sit Deo redditurus. Vnde non expedit eligere exterum ad Vicariatum, sed ciuem, in quo præ-
3 sumitur maior fides, ac diligentia, & integritas, vt *d.Sbrozz.de Vic. Episc. lib.*1. *qu.* 34 & alii, quos refert, & sequitur *Barbos.d.p.* 3.*all.*54. *num.*2.*&* 3. præsertim si ciuis esset vir eminentis scientiæ, ac probitatis: tunc enim cessat suspicio, nè fortè amicitia, propinquitate, gratia, aut metu adductus ius aliquo modo quandoque violaret, minusue liberè diceret: quam ob causam S. Carolus Vicarios exteros adhibere solebat, vt narrat *Carol. à Basil. S. Petri in eius vita lib.* 7. *capit.* 36. quem refert *Barbos. vbi supra.*

SVMMARIVM.

1 *A quo Iudice puniantur Iudæi, ac Saraceni.*
2 *Qua pęna plectantur Christiani, qui cum iudæis habitant.*
3 *Quam pęnam incurrant Christianæ nutrices, quæ Iudæorum filios lactare præsumunt.*
4 *Qua pęna plectendi sint Iudæi, qui cum muliere Christiana copulam habent.*
5 *Quid si Christianus cognouerit Iudæam, vel Saracenam.*
6 *Qua pęna puniantur Christiani, qui capti à Saracenis, vel Iudæis Christianam fidem abnegarunt.*

CAP. XII.

De Iudęis, ac Saracenis.

1 IVdęi, ac Saraceni sæculari Iudici subsunt in delictis sæcularibus, & in caussis, quæ inter personas sæculares sunt mixti fori, locus est præuentioni *cap. postulasti de Iudæis l. Iudæis Cod. eod. tit. Io. Franc. Leo in Thes. for. eccles.p.*4. *cap.* 4. *num.*12. *Ricc. in collect. decis.*434. *par.* 2. *Viu. relatus in Syntag. opin. comm. tom.* 1. *tit.* 30. *de Iudæis c.* 8. *vers. Iudæos*; sed in delictis merè ecclesiasticis iudici ecclesiastico subijciuntur, *vt in cap. etsi de Iudæis & Sarac.* Vnde si quid in contemptum Christianæ religionis committant, aut hæreticas propositiones contra nostram fidem proferant, vel si negent ea, quæ habent communia circa fidem cum christianis, pœna extraordinaria, videlicet pecuniaria, carcerum, verberum, triremium, vel alia arbitrio inquisitorum puniuntur pro qualitate delicti, ac tradi etiam possunt curiæ sæculari vltimo supplicio puniendi ex constitutione Greg. XIII. quam refert *Dian.p.* 4. *tr.* 7. *res.* 2. & notat etiam *Ricc. loco cit. Barbos in c. ad hæc num.* 3. *de Iudeis & Saracen.* vbi etiam dicit, quod Iudæus retinens nutrices christianas eorumdem inqui-

inquisitorum iudicio subsunt.

2 Christiani verò, qui cum Iudæis habitant, excommunicandi sunt *cap. Iudæi 2. de Iudæis, & Sarac.* nisi à Christianis huiusmodi infideles detineantur tamquã serui, seruilis enim conditio excludit præsumptionem subuersionis, vt dicunt Doctores apud *Barbos. in d. cap. Iudæi nu.2.* Clericus verò deponitur *c. nullus 28. q.1.* eamdemque pœnam subeunt laici,& clerici, qui Iudæorum azyma comedunt *ex d.c.nullus* Christianæ etiam nutrices,quę

3 eorum filios lactare præsumunt, excommunicari debent *cap. & si Iudæos eod. tit.* conuiuia quoque cum Iudæis interdicta sunt *ex cap.omnes 28.q. 1.*

Quæres, qua pœna plecti debeant

4 Hæbrei, qui cum muliere Christianã simplicem fornicationem committant, pecuniaria pœna puniuntur secundùm magis communem opinionem: si verò adulterium, vel aliud grauius crimen cũ Christiana perpetrauerint, eadem, qua Christiani, plectendi sunt *P. Fichard. relatus in Syntag. opin.commun.to.1.tit. 30. de Iudæis cap. 4.* Christianus verò cognoscens Iudæam, vel Saracenam capitali pę-

5 na plectendus est, sicut Sodomitæ, & ij, qui cum brutis nefariè coeunt secundùm *Bonifac. de Vitalin. in tit. de Raptor. in fin.* quem refert, & sequitur *Graff. par.2.lib. 2.ca.23.n.37.*

Quæres 2. qua pęna puniantur Chri-

6 stiani, qui capti à Saracenis, vel Iudæis Christianam fidem abnegarunt.

Resp. quod si sponte compareant, & dicant, se adhuc fidem corde retinuisse, tunc abiurant vt vehementer suspecti, & aliæ pœnitentiæ salutares iniungũtur, exceptis pueris, rusticis, fæminis,& alijs similibus personis, qui propter eorum simplicitatem solent abiurare de leui: si verò fatentur, se verè fidem abnegasse, hoc casu vt formales hęretici abiurant,& grauiores pęnitentiæ imponuntur *Genuens. in Prax. Archiep. c.68. nu.12. Dian. p.4. tr. 7. res.3. vbi citat Aloys. Bariol. in Aphor. lit. P. ver. Pueri §.2. Pegn. in Direct. Inquis. p. 2. comm.59. Ricciull. de Iur. person. lib.6.c. 5.n.7.& seq.*

Sed si non sponte comparuerint,& confiteantur facta apostatica absque intentione abnegandi fidem, super intentione torquentur; & si post torturam legitimè adhibitam in negatiua persistant, abiurant similiter vt vehementer suspecti: si verò intentionem prauam confiteantur, tamquam formales hæretici abiurant, & vltra abiurationem puniuntur arbitrio Iudicis,qui considerare debet qualitatem metus illati, & personæ delinquentis, vt *d. Pegn. loco cit.* & alii apud *Dian. vbi supra res.3.*

SVMMARIVM.

CAP. XIII.

De Iniurijs.

§. I.

An iniuria illata Clerico, siue alijs personis Ecclesiasticis sit mixti fori.

1 RESp. affirmatiuè, siue de ea agatur ciuiliter, siue criminaliter *Guid. Pap. dec.562.* vbi dicit, quod ità seruatur

Ricc.

Ricc. in Collect. dec. 138. *par.* 1. *& decis.*2303. *p.* 6. vbi citat *Viu. dec.*27. *Ann. all.* 146. *Franc. dec.* 597. *Marcell. Vulp. in prax. iudic. cap.* 27. *per tot.* vbi etiam asserit, quod ex officio potest procedi contra iniuriantem personas ecclesiasticas.

2 Hinc fit, vt clericus tam pro sua, quam suorum iniuria absque irregularitatis metu agere possit coram Iudice sæculari etiã criminaliter, præuia tamen protestatione, quod ad pœnam sanguinis non intendit, etiamsi pro certo sciat, Iudicem ad pœnam sanguinis processurum *Graff. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 62. *numero* 32. *Ricc. in prax. for. eccles. par.*4. *resol.*247. *& in Collect. dec* 618. *p.*3. vbi addit, quod hæc protestatio reddit accusatorem immunem, etiamsi accusator habeat animum protestationi contrarium: hoc tamen procedit in foro fori: non autem in foro conscientiæ; & ideò tunc esset irregularis, licèt occultus, quia ius non requirit protestationem mendacem, & fraudolentam, vt dicit *Nau. in Man. c.*27. *nu.*226. *Graff. loco cit. nu.*41.

3 Obserua tamen, quodquando agitur ciuiliter ad æstimationem iniuriæ, non potest offensus postea agere criminaliter, vt decisum refert *Ricc. in Collect. decis.* 138. *par.* 1. vbi etiam dicit, quod cessat actio iniuriarum, si quis propria auctoritate vendicauerit iniuriam sibi illatam etiamsi fuerit primò prouocatus.

4 Obserua 2. quod iniuria vni facta toti familiæ, totique agnationi facta censetur ità, vt cuilibet actio competat *Bart.* & alii *in l. lex cornelia ff. de Iniur.* agere tamen ad priuatum suum commodum, vt sibi pœna, vel quid aliud applicetur, competit tantum principali offenso, eique, qui habet offensum in sua potestate, vt Patri respectu filij, vel marito respectu vxoris *Surd. dec.*89. *numer.*11. *Ricc. in Collect. dec.*138. *par.* 1. *& decis.* 3777. *par.*8.

5 An verò illata iniuria vni de collegio, vel vniuersitate possit agere vniuersitas, vel collegium nomine proprio? Resp. affirmatiuè, si contumelia, vel iniuria respiciat vniuersitatem *Guid. Pap. decis.*464. *nu.*2.

6 Obserua 3. quod iniuria fit tam voce, quam scriptis, tam agendo, seu accusando, quam excipiendo; vtroque enim modo fama, & existimatio proximi læditur: & ideò qui crimen alteri opposuit, & illud non probauit, actione iniuriarum tenetur *Ricc. in Collect. dec.*3777. *par.* 8. *vbi citat Surd. dec.*89. *nu.*2. *Magon. dec. Flor.* 25. *num.*2. *&* 7.

§. II.

Qua pęna puniantur inferentes iniuriam.

7 Resp. quod secundùm ius commune arbitraria pęna plectuntur *Guid. Pap. dec.* 562. *Clar. in Pract. crim.* §. *Iniuria vers. sed quæro Graff. par.*2. *lib.* 3. *c.*4. *nu* 4. & vt plurimum in exilium mittuntur *Ricc. in Collect. decis.*1783. *par.* 5. vnde delictum occasione iniuriæ perpetratum pęna etiam extraordinaria esse puniendum dicit idem *Ricc. in Collect. decis.*1841. *p.*5. potest etiam iniuriam passus à Iudice petere, vt iniuriantem condemnet, vel ad petendam sibi veniam, vel ad æstimationem iniuriæ *Gratian. decis. Rot. March.* 199. quem refert, & sequitur *Ricc. in d. Collect. dec.*3777. *pa.*8. tunc autem non attenditur quantitas deducta ab iniuriato, sed iudex consideratis omnibus circumstantijs, & qualitatibus augebit, vel minuet quantitatem pro suo arbitrio §. *Pęna autem Institut. de Iniur. Surd. d. decis.*89. *numer.* 9. Vnde siquis calore iracundiæ, vel prouocatus in alium verba iniuriosa proferrat, mitius punitur, *Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 1. *resolution.* 583. *& in d. Collect. decis.* 377. *parte* 8. *Graff. part.* 2. *lib.* 2. *capitol.* 17. *numer.* 28. vbi etiam dicit
8 quod si non apparet, quis cœperit iniurias dicere, neuter de iniuria tenetur:
9 quemadmodum si inter plures homicidium committatur vnico vulnere, & ignoretur, quis occiderit, omnes sunt absoluendi *Peguer. dec.* 63. quem refert *Ricc. in Collect. dec.*129. *p.*1.
10 Addit *Magon. dec. Rot. Flor.* 25. *Ricc. in collect. dec.* 138. *par.* 1. quod veritas conuitij excusat ab iniuria; contrarium tamẽ videtur verius, quia quæ tangunt ignominiam alicuius detegi prohibentur, ità *Graf.*

Graf.d.p.2.lib.2.c.17.n.23. & *24.* & hanc communem dicit *Clar. in d.* §. *Iniuria vers. item quaro in fin.*

11 Obserua tamen, quod licèt Clerici laicos iniuriantes debeant eis competenter satisfacere, non tamen decet, quod clerici flectant genua, vel aliud faciant, quod tendat in opprobrium cleri *c. quando 86. dist. Graff. d. part. 2. lib. 2. capit. 17. numer.* 38.

§. III.

An iudex possit cognoscere de iniuria sibi illata.

12 RESp. quod Principes, & alii non recognoscentes superiorem possunt de iure, & absoluta potestate cognoscere de tali iniuria, siue fuerit manifesta, siue occulta *l. 1. C. si quis Imperat. c. Guilysarius & ibi glos. 23. q. 4.* licèt de honestate deberent potius causam delegare, *vt ex ca. 1. de maled. obseruat Graff. dec. cas. consc. par. 2. lib. 3. cap. 4. numer. 5.* inferiores verò non possunt de iniuria sibi facta cognoscere, nisi sit notoria, & illata ratione officij *cap. Romana de Pœn. in 6.* quia cum in notorijs non requiratur causæ cognitio *c. de manifesta 1. qu. 2. c. cum sit Romana de Appell.* non possunt dici iudices in causa propria, sed potius iuris exequutores *Gayl. lib. 1. obser. 39. Triuisan. dec. 10. nu. 34.* quos refert *Ricc. in Collect. dec. 138. par. 1.* nec possent in tali casu vt suspecti recusari *Graff. loco cit. d. cap. 4. num. 4.* quod procedit, quando pœna pro tali delicto esset à iure expressa secus si esset arbitraria *Graff. vbi supra,* & alii Doctores relati in *Syntag. opin. commun. tit. de Iniur. cap. 1. vers. iniuria quando est notoria.*

Hinc infert *Ferr. qq. mor. par. 1. q. 87. n. 4.* quod potest Iudex ecclesiasticus punire laicos, qui coram ipso aliquam irreuerentiam committunt: & tunc punire debet in continenti sine alia accusatione, & iuris ordine prætermisso, vt dicit *Ricc. loco cit.* quemadmodum Iudex sine processu, & causæ cognitione procedere potest cõtra filios obsequia parentibus non præstantes *l. necquicquam* §. *de plano, vbi Bart. ff. de offic. Pro cons.* ità etiam potest Prælatus punire suum subditum pro propria iniuria, modo id faciat extra iudicium animo corrigendi iuxta *glos. in c. & qui emendat. dist. 45. Graff. d. par. 2. lib. 3. cap. 4. nu. 5.*

Obserua tamen, quod Iudex pro iniuria occulta sibi illata potest capere delinquentem, & in custodiam ponere Principi, seu Superiori reseruando cognitionem, vt dicit *Graff. loco citato n. 2.*

Si verò iniuria, quæ infertur in personam Iudicis redundaret in Deum, & in ecclesiam, tunc Iudex potest, & debet iniuriam illam vindicare siue sit manifesta, siue sit occulta iuxta *glos. in ca. si quis erga ver. priuetur 2. q. 7. S. Th. 2. 2. q. 108. art. 1. ad 4.* quemadmodum Iudex punire potest iniuriam, quæ remp. respicit *l. 1. C. de off. eius qui vic. &c.* quamuis recusari possit vt suspectus, cum secundariò personam eius respiciat *Graff. vbi supra num. 6.*

13 Quæres, qua pœna plectendus sit qui alapa percutit Potestatem? Resp. quod pœna capitis punitur, vt decisum refert *Ricc. in Collect. dec. 1783. pa. 5.* vbi tamen subdit; quod alapam Iudici non pro tribunali, sed inferiori loco inferens, non est damnandus pœna mortis si verò Potestati, seu alijs officialibus resistentiam faciat, arbitraria pœna punitur, idem *Ricc. in Collect. dec. 559. par. 3.* inferens verò alapam famulo Curiæ pœna exilij multatur *Grammat. dec. 14. Ricc. in Collect. dec. 1514. par. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Auctor libelli famosi ab vtroque Iudice ecclesiastico videlicet, & sęculari punitur.*

2 *Quæ sit pęna huius criminis de iure ciuili, & quæ de iure canonico.*

3 *Conficiens libellum famosum contra statum ordinis Prædicatorum: vel Minorum excommunicationem incurrit.*

4 *Quid si conficiat similem libellum contra alias Religiones, quibus communicata sunt priuilegia Prædicatorum, & Minorum.*

5 *Et quid si conficeret libellum huiusmodi contra particularem Religiosum.*

6 *Re-*

6 *Referuntur casus in quibus supradictæ pęnæ non habent locum.*

7 *Qua pęna auctor famosi libelli de consuetudine plectatur.*

CAP. XIV.

De libellis famosis.

1 AVctores libelli famosi tam ab ecclesiastico, quam laico Iudice puniuntur per *ca. qui in alterius* §.*qu.*1.*& l. vn.C.de famos. libell.*

2 De iure autem ciuili pœna capitis puniuntur, *vt in d. l. vn.* vbi etiam hæc pęna ad eum extenditur, qui libellum famosum à se repertum statim non lacerauit, sed manifestauit; eademque pęna plectitur componens libellum famosum, etiãsi illum non affixerit *Ricc. in Collect. decis.* 49.*p.*1. *Vulp. in prax. iudic. capit.* 26. vbi etiam refert Pium V. & Greg. XIII. contra conficientes huiusmodi famosos libellos pœnam mortis imposuisse.

Sed iuxta antiquos canones tales excommunicantur, ac verberibus flagellantur *cap. qui in alterius, & cap. si qui inuenti* 5. *q.*1. Clericus verò potest deponi, quia est crimen graue, & damnatione dignissimum *Sylu.in ver.libellus n.*5. *Ric. in Collect.dec.* 1630.*p.* 5. eademque pęna puniuntur inuenientes talem libellum, & illum non lacerantes, vt *in d. c.qui in alterius, & dicit Sylu.loco cit.*

3 Item conficiens libellum famosum contra statum ordinis Prædicatorum, vel Minorum, incurrit excommunicationem Papæ reseruatam *ex constitutione Alexandri Quarti incip.* Ex alto, quam refert *Bonacin.de Contract.disput.*2.*qu.* 4. *pun.*9.*num.*9. *& de Censur. in part.disp.* 2. *qu.*3. *pun.* 36. vbi hanc excommunicatio-

4 nem extendit ad conficientes similem libellum contra alias Religiones, quibus communicata sũt priuilegia ordinis Prędicatorum, & Minorum: immò tales esse de hæresi suspectos dicit *Vulp. in prax. iudic.cap.*26. *nu.*6 secus esset, si quis conficeret famosum libellum cõtra aliquem

5 particularem Religiosum; quia hoc priuilegium concessum est in fauorem Religionis in communi, non autem alicuius Religiosi in particulari, vt dicunt Doctores apud *Bonacin. locis cit. Vulp. vbi supra num.*7.

6 Limita 1. si crimina in libello descripta notoria sint tunc enim pęnæ supradictæ non habent locum *glos. in d.c.qui in alterius Clar. in Pract. crim.*§.*fin. q.* 68.*vers. libelli famosi Sylu.in ver. libellus num.* 5. etiamsi huiusmodi crimina manifestentur in eo loco, in quo sunt secreta, modò alibi sint publica *Bonac. de Contr. d. disp.* 2.*q.*4.*pun.*9. *nu.*9. *vers. sexto*, & alij, conficiens tamen libellum in tali casu non eximitur ab actione iniuriarum: vt enim quis eximatur ab actione iniuriarum non solum requiritur veritas conuitij, sed etiam quod absit voluntas iniuriandi; quia quæ tangunt ignominiam alicuius, detegi prohibentur, & ideò puniri debet iuxta §. *pęna Instit. de Iniur. Graff.p.* 2. *lib.*7.*c.*17.*n.*23. *& seq.*

Limita 2. si quis eadem crimina alteri obiecta probauerit, *vt in d.l.vn.C. de famos. libell. d. cap. qui alterius, & ibi glos.* 5. *quæstion.* 1. *Sylu. loco citato numero* 5.

Limita 3. quando libellus famosus non continet crimen, propter quod veniat imponenda capitalis pęna: tunc enim capite non punitur, sed sicut accusandus puniendus esset *glos. in d. l.vn.vers.si quis famosum.*

Limita 4. si auctor libelli famosi per alium libellum reuocauerit ea, quæ in eodem famoso libello proposuerat asserens non esse vera secundùm *Ricc. in collect.dec.*1630.*p.*5.

Limita 5. si quis ad bonum finem, vel ex simplicitate manifestauit contenta in libello famoso: ad incurrendas enim pęnas prædictas requiritur dolus, vt scilicet infametur ille, de quo libellus conscriptus est *Sylu. in ver. libellus n.*5.*Graff. par.*2.*dec.lib.*2.*ca.*17.*num.*26. idem dicendum si bono zelo manifestauit, vt puniatur auctor famosi libelli, & illius pęna aliis sit exemplo: nam ad hoc expedit, peccata nocentum fieri nota *l.* 1.*C. ad l. Iul.repet.c.qua propter* 2: *q.*7. sed tunc debet probare, *vt in d.c. quapropter & cap. quidam* 5.*q.*1. *& dicit Graff. loco cit.*

7 VI-

7 Vltimò obseruat *Clar. in Pract. crim. §. fin. q. 68. vers. libelli famosi*, quod tales auctores famosi libelli aut picturas obscęnas seu quid simile in loco publico ponentes in alterius infamiam de consuetudine pœna capitis non puniuntur, sed extraordinaria, videlicet vel fustigationis, vel ictuum funis, & ad summum pęna triremium iuxta facti, & personarum qualitatem.

SVMMARIVM.

1 *Delictum in ecclesia commissum est mixti fori.*
2 *Qua pęna huiusmodi delictum puniatur de iure ciuili, & canonico.*
3 *Quoties in iure certa pęna non imponitur, delinquens arbitrio Iudicis punitur.*
4 *An arbitrium iudici concessum extendi possit vsque ad mortem naturalem.*
5 *Hodiè omnis pęna etiam à iure determinata est Iudici arbitraria.*
6 *Percutiens aliquem in ecclesia solet pecuniaria pæna multari.*
7 *Quando Iudex possit pęnam augere, vel minuere.*
8 *Quando possit Iudex pęnam corporalem commutare in pecuniariam.*
9 *Quando possit Princeps facere gratiam absque partis remissione.*
10 *An inferiores Principe possint suis subditis gratiam facere.*

CAP. XV.

De delictis in ecclesia commissis.

1 DElictum quoque in ecclesia commissum est mixti fori, quia ab vtroque iure punitur *ex cap. 2. de immun. eccles. in 6.* vbi rixæ omnes & strepitus in ecclesia prohibentur, quod etiam prohibet Concilium Tridentinum *sess. 22. in Decret. de obseruan. & euitan. in celebrat. miss.* & ex *l. si quis in hoc genus, & auth. sed nouo C. de Episc. & cler.* quamuis enim delinquens sit laicus ecclesiasticus tamen in hoc genere delicti est iudex competens ratione loci sacri, qui est in iurisdictione, & territorio ipsius *Abb. in cap. fin. nu. 5. de immun. eccles. Castrens. in l. 1. nu. 8. Cod. de Episc. & cler. Roland. cons. 24. numero 6. lib. 2. Car. de Grass. de effect. cleric. eff. 1. numero 617. & seq. Leo in Thes. for. eccles. par. 1. c. 13. num. 23. Ricc. in collect. decision. 451. par. 2. Vulp. in prax. iudic. cap. 41. numero 49. Dian. par. 4. tract. 1. resolution. 67.* quicquid in contrarium dicat *Clar. in §. fin. quæst. 38. vers. vidi etiam.*

2 Et de iure quidem ciuili pœna capitalis, aut exilij, siue verberum pro facti qualitate infligitur, vt in *d. l. si quis in hoc genus & d. auth. sed nouo*; de iure au-
3 tem canonico punitur pœna arbitraria, cum in *d. cap. 2.* certa pęna non imponatur *l. sanctio legum, & ibi glos. ff. de Pęn. cap. de causis §. 1. de offic. deleg. glos. & Bart. in l. nemo martyres C. de Sacros. eccl. Marant. de ordin. Iudic. disp. 5. qq. legal. num. 19.* quod arbitrium Iudici concessum extendi posse vsque ad mortem naturalem in atrocioribus delictis, dicit *Ricc. in collect. dec. 559. par. 3. Mill. in prax. crimin. tract. de Pęn. num. 47.* sed contrarium tenet *Clar. in §. fin. quæst. 83. vers. sed quæro*, & alii apud *Barbos. in d. capitol. de causis numero 12.* quorum opinio benignior est, & in praxi sequenda.

5 Immò omnis pœna etiam à iure determinata hodiè est iudici arbitraria ità, vt eam possit ex causa diminuire, & augere *l. hodie ff. de Pęn. Alciat. in cap. cum non ab homine numer. 29. de iud. Gandin. de malefic. tit. Vtrum pęna possit augeri Marant. de ordin. iudic. p. 4. dist. 1. nu. 65. Vulp. loco cit. cap. 46. num. 14. Piasec. in Prax. Episc. p. 2. c. 4. de Pęn. num. 93. Loccatell. de quæst. iudic. inspect. 5. numero 311.*

6 Addit *Sperell. dec. 4. numero 12.* quod licèt percutiens aliquem in ecclesiā etiam absque sanguinis effusione possit per Episcopum excommunicari, quoties id expedire viderit, solet tamen pecuniaria pęna multari per *c. si quis in atrio, & c. quisquis inuentus 17. q. 4.*

7 Sed quæres, ex quibus causis Iudex possit augere, vel minuere pœnam?

Resp. quod Iudex aliquando potest augere pœnam ordinariam, vt quando multis grassantibus, & delinquentibus opus est exemplo, vt pœna vnius metus fit multorum *Gandin. d. tit. Vtrum pęn. poss. auger. Mill. in prax. crim. tr. de Pęnis n.* 30. quod procedit, etiamsi causam non exprimat *Ricc. in collect. decis.* 561. *par.* 3.

Resp. 2. quod potest minuere pœnam, vbi delictum commissum fuit calore iracundiæ, si esset tantus, vt illud deliberatè quis non fecisset *c. ira* 11. *q.* 3. *Ricc. in prax. for. eccles. p.* 1. *res.* 583. *& in collect. dec.* 1841. *pa.* 5. contrarium tamen tenent alij apud eumdem *Ricc. in prax. vt supra p.* 2. *res.* 9. alias nullum homicidium esset puniendum, quod iracundia plerunq; committitur.

Secundò propter nobilitatem, vel paupertatem delinquentis *c. fin. de Pęn. c. qui contra* 24. *q.* 1. *Mill. in Pract. crim. tr. de pęn. nu.* 16. *& seq.*

Tertiò ratione sexus, leuius enim puniuntur mulieres, quam viri *Ricc. in collect. dec.* 1841. *par.* 5. *Mill. loco citato numero* 38.

Quartò si vir sit honestate conspicuus, & non deliquit nisi semel *cap. licet* 45. *dist. Gandin. loco cit.* immò in tali casu potest Iudex pœnam etiam indulgere *ca. Lugdunensis* 9. *qu.* 2. *ibi, si tamen eorum probabilem vitam id indulgentiæ prospexeris promereri Ricc. in prax. for. eccles. p.* 2. *res.* 275. *vbi citat Tiraq. de pęn. temper. caus.* 51. *per tot. Alex. cons.* 121. *num.* 8. *lib.* 7. *Farin. de tit. de indic. & Tortur. q.* 7. *num.* 185 *quibus adde Grammat. decis.* 23. *num.* 7.

Quintò si impubes delinquit, hic enim licèt commiserit delictum puniendum pœna mortis, non solum non puniretur pęna mortis; sed nec alia corporali *l.* 1. *§. impuberi ff. Ad Syllan. l. de minore ff. de quæst. cap.* 1. *&* 2. *de delict. puer. Ricc. in collect. decis.* 1845. *p.* 5. idem dicendum de minoribus 25. annorum iuxta *tex. in l. auxilium ff. de minor. Grammat. decis.* 23. ac de sene *cap. tanta* 86. *dist.*

Sextò vbi crimen commissum fuit ex simplicitate, vel sine dolo *l.* 1. *§. excusantur ff. ad Syllanian. c. ex tuarum de Sortil. d. c. tanta* 86. *dist.* vel ex ebrietate *l. omne delictum §. per vinum. ff. de Re milit.* qui vero ex furore delinquit, penitus excusatur, quia satis suo furore punitur, nisi interuallis quibusdam sanior sensu efficiatur, & eo momento scelus admiscerit; tunc enim morbo eius non est danda venia, sed secundùm sceleris immanitatem supplicio est afficiendus, vt in *l. Diuus ff. de offic. Præsid. Mill. in Frax. crim. d. tract. de pęn. num.* 24. *& seq.* Addit tamen *Ricc. in Collect. decis.* 1840. *p.* 5. quod furioso minuitur pœna etiam in delictis commissis ante furorem.

Septimò si in aliqua arte, vel scientia excellens sit, vel insignis: talibus enim personis non solum minui, sed planè condonari potest pęna ordinaria, nisi magnitudo delicti aliud exposceret: tunc enim excellens in arte delinquens pœna ordinaria puniri potest, vt decisum refert *Ricc. in collect. dec.* 1842. *p.* 5.

Octauò propter merita, & seruitia à se, vel à Patre præstita Principi, vel *Reip. §. sed quod Principi in fin. iuncta glos. in ver. ob meritum instat. de iur. nat. gent. & ciuil. Grammat. dec.* 23. *per tot.*

Nonò mitius punitur qui clam, quam qui palam delinquit *Ricc. in collect. decis.* 1841. *p.* 5. *Mill. in prax. crim. tract. de Pęnis nu.* 36.

Decimò vbi plures delicto interuenerunt, & nescitur quis vere deliquerit *Alciat. reg.* 3. *præsumpt.* 44. *numero* 4. & communem dicit *Boss. in tit. de Homicid. num.* 26.

Vndecimò per lasciuiam lapsus mitius punitur *l. omne delictum §. per vinum ff. de re milit.* quia amor est species furoris *Ricc. in collect. dec.* 1843. *pa.* 5. vbi etiam refert, quemdam iuuenem, qui hac de causa interfecit corriualem non fuisse punitum pœnæ mortis.

Duodecimò propter diuturnitatem temporis minuitur pœna ità, vt non possit homicida decapitari *l. si diutino ff. de Pęn.* etiamsi delictum fuerit iteratum *Ricc. in prax. for. eccles. p.* 2. *res.* 47.

Decimotertiò mitius punitur qui tantum consensit delicto, vel ad illud fuit prouocatus, vt decisum refert idem *Ricc. in collect. dec.* 261. *par.* 2. vbi etiam di-

cit, quod poteſt Iudex pęnam illi minuere qui diù ſtetit in cacere, quia carcer eſt pars pęnæ.

Decimoquartò ratione ſcandali Iudex mitiorem ſententiam dicere poteſt: quia propter ſcandalum, & tumultum aliqua poſtponuntur, & fiunt quæ aliter non fierent *Mill. in prax. crimin. tr. de Pęn. num.* 29.

Decimoquintò, ſi quis pro conſeruanda ſui iuris poſſeſſione alium occiderit, non punitur pęna ordinaria, ſed mitiori *Ricc. in prax. vt ſupra p.* 1. *reſol.* 569. *& alij.*

Addunt alij, quod committens crimen aliqua cauſa motus licèt iniuſta, ex quo crimine veniret alias imponenda pęna mortis, excuſabitur à pęna prædićta ratione illius cauſæ, licèt iniuſtæ vt dicunt Doctores apud *Grammat. deciſion.* 23. *nu.* 8.

8 Quare ex his, & ſimilibus cauſis pęnam corporalem poſſe à iudice commutari in pecuniariam iuxta perſonarum, & criminum qualitatem concludit *Ricc. in prax. pa.* 4. *reſ.* 120. quod intellige, modò iudex poſſit ſuper crimine diſpenſare iuxta *gloſ. notabilem in c. licet ver. pęnam pecuniariam de Pęn.* Vnde cum Epiſcopus in adulterijs, & alijs criminibus, quę ſunt minora, poſſit diſpenſare *ex c. Atſi clerici* §. *de adulterijs ex. de Iudic.* per conſequens in ijs tantum poterit pęnam commutare. *Ricc. in prax. for. eccleſ. p.* 4. *reſolut.* 122. *Sbrozz. de Vic. Epiſc. lib.* 2. *q.* 37.

Intellige 2. dummodò compoſitio huiuſmodi fiat ante ſententiam, non autem poſt *l. acta* §. *de amplianda ff. de Re iud. Sbrozz. vbi ſupra nu.* 16. *Ricc. loco cit. d. reſ.* 122. vbi dicit, quod poſt ſententiam compoſitiones facere non licet, niſi Pontifici, vel Regi: hoc tamen limitant Doctores, quando in ſententia reſeruatum fuit ius mutandæ pænæ, vel conceſſa fuit reſtitutio aduerſus ſententiam: tunc enim Iudices etiam inferiores compoſitiones poſt ſententiam facere poſſunt, vt dicit *Sbrozz. loco ſupracit. numero* 17. *Genuenſ. in prax. Archiep. cap.* 48. *numer.* 2.

Intellige 3. dummodò compoſitio fiat cum remiſſione partis, *vt d S. Thom.* 2. 2. *q.* 67. *art.* 4. *Ricc. in prax. for. eccleſ. p.* 4. *reſ.* 121. *& in Collect. dec.* 3460. *par.* 8. quemadmodum Princeps non aliter gra-
7 tiam facere poteſt, quam prius concordata parte, vt dicunt Doctores, quos refert, & ſequitur *Clar. in* §. *fin. quæſt.* 59. *verſ. adde*, niſi fieret pro bono pacis, vel publicæ vtilitatis; vel ſi offenſus eſſet mortuus, vel exterus, vel incognitus, his enim caſibus gratia fieri poteſt abſque partis remiſſione *Ricc. in Collect. deciſion.* 3460. *p.* 8.

10 Quæres, an Inferiores Principe poſſint facere gratiam ſuis ſubditis? Reſpon. negatiuè, niſi quoad pœnas, & bona, quę eis applicantur *l. acta* §. *de amplianda vbi Bart. ff. de Re iud. Boſſ. in tit. de Remed. ex ſol. clem. Princip. nu.* 51. *Clar. d. q* 59. *in princip.* ſecus dicendum eſt in Epiſcopo, qui in adulterio, & aliis minoribus criminibus gratiam facere poteſt iuxta *cit. tex. in cap. at ſi Clerici* §. *de adulterijs.*

Verum de conſuetudine Barones contrarium ſeruant, vt *dd. Clar. & Boſſ. locis cit.* ita etiam de conſuetudine hodie Epiſcopi faciunt gratiam de omnibus delictis præſertim ſi in ſententia ad ſit clauſula, ſalua moderatione, & gratia, &c. vt *d. Genuenſ. in prax. Archiep. d. capitol.* 48. *num.* 2. *Vulp. in prax. iudic. cap.* 46. *num.* 20.

Addit *Vulp. d. cap.* 46. *numero* 20. quod licèt Barones in Regno non poſſint remittere pęnas, nec facere gratiam ſuis ſubditis condemnatis per ſententiam, quia facere gratiam poſt ſententiam eſt ius Regium; tamen ſi condemnati appellauerint ad iudicem ſecundarum cauſarum, poterunt facere gratiam appellatione pendente: quia per appellationem reſcinditur iudicatum, & reponitur in eo ſtatu, vt poſſint fieri omnia, quę poſſent poſt litem conteſtatam, vt dicit *Bart. in l. ita demum nu.* 3. *C. de Procur.* quem alii communiter ſequuntur teſte *Maran. de ordin. Iudic. parte quarta diſt.* 6. *numer.* 16.

SVMMARIVM.

1 *Duellum eſt mixti fori.*
2 *Quas pęnas incurrant Duellantes, vel* con-

consilium, aut auxilium præstantes, vel cooperantes ad duellum. Quando à supradictis pœnis excusentur, ibidem.

3 *Duellum quomodo probandum sit.*

4 *An incurrat supradictas pœnas, qui calore iracundiæ inimicum ad duellum inuitat, & in continenti accedit ad locum.*

5 *Supradictæ pœnæ non procedunt, vbi locus, aut tempus statutum non fuerit.*

6 *An decedentes in duello priuentur Ecclesiastica sepultura, si pœnitentiæ signa ostenderint.*

CAP. XVI.

De duello.

1 DVellum quoque inter crimina mixti fori numerandum est, cum ab vtroque iure prohibeatur, vt notat *Andr. Alciat. in tract. de Singul. certam. capit. 3. & 4. contra glos. in l. qua actione §. siquis in colluctatione ver. committente ff. ad l. Aquil.* vbi dicit, quod duellum iure Romano non est prohibitum.

2 Illud autem expresè prohibetur in *l. vn. C. de Gladiator.* & in Regno Neapolitano adest Pragmatica statuens pœnam mortis naturalis ipso iure incurrendam non solum per ipsos principales audentes prouocare alios ad duellum, etiamsi nullum sequatur certamen, sed etiam per Nuncios intermedios, & assistentes similibus pugnis, & duellis, vt refert *Quarant. in ver. Duellum in fin.*

De iure vero canonico sub varijs pœnis prohibetur in *c. monomachiam 2. qu. 5. cap. 1. & 2. de Cler. pugn. in Duell. & in Concilio Tridentino sess. 25. de ref. ca. 19.* vbi diuersæ imponuntur pœnæ & primo Domini temporales etiam Imperator, & Reges, qui locum ad monomachiam in terris suis inter Christianos concesserunt eo ipso sunt excommunicati, ac iurisdictione, & dominio illius loci, quem ab Ecclesia obtinent priuati intelliguntur, & si feudalis sit, directis Dominis statim acquiritur: quas pœnas ad eosdem locorum Dominos extendit Greg. XIII. si huiusmodi duellum permiserint, aut quantum in se fuerit, non prohibuerint, vt ex constitutione *incip. Ad tollendum*, quam refert *Quarant. in ver. Duellum*, idemque de magistratibus, Præsidibus, Locum tenentibus, aut etiam militum Ducibus in castris, vel extra ea, in alieno, vel hostili solo, vel cum militibus contrarij exercitus monomachiam in quocunque casu prohibito permittentibus, vel quantum in ipsis est, non prohibentibus, aut post commissum crimen veniam, & impunitatem concedentibus statuit Clemens VIII. *in constit. incip. Illius vices*, quam similiter refert *Quarant. loco cit.* & notat etiam *Bonacin. de Censur. in partic. disp. 2. quæst. 3. pun. 48. num. 25. in fin. Dian. par. 6. tr. 6. res. 20.*

Secundò ex eodem Concilio qui pugnam comiserint, quique eorum Patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum suorum proscriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrunt, & vt homicidæ iuxta sacros Canones puniuntur: et si in ipso conflictu decesserint, perpetuò carere debent Ecclesiastica sepultura, quod ex citata Greg. XIII. constitutione procedit tam in duello publico, quam priuato, etiamsi nulli Patrini, aut socij ad id vocati fuerint, nec loci securitas habita, nullæue prouocatoriæ litteræ, aut denunciationis chartulæ præcesserint.

Tertiò per dictum decretum Concilij illi etiam qui consilium in causa duelli tā in iure, quam in facto dederint, aut alia ratione ad id quemquam suaserint, nec non spectatores eamdem excommunicationem incurrunt; idemque statuerunt Greg. XIII. & Clemens VIII. in prædictis constitutionibus, vbi dictæ pœnæ extenduntur etiam ad mandantes, & alio quo vis pacto cooperantes, etiamsi postea duellum sequutum non fuerit, nisi fortè per ipsomet cooperantes steterit, nè sequeretur, vt obseruat etiam *Bonacin. loco cit. n. 24. & seq. Ricc. in prax. for. Eccles. p. 3. res. 49.*

Ex quo inferunt Doctores, cū hac ex-

communicatione non affici, qui auxilium, vel consilium, vel mandatum dedit ad pugnandum in duello, vel ad prouocandum ad duellum, sed re integra ante prouocationem, & pugnam influxum sui consilii, mandati, vel auxilij reuocauit: neque eum, qui libellum prouocatorium composuit, vel scripsit, si non affixit, nec intimauit: quia tunc per ipsos stat, nè prouocatio, vel pugna, aut libelli publicatio sequatur *Peregr. de Duell. q.*5. quem refert *Bonacin. loco cit. nu.*34.*&* 35.*Dian.par.6. tr. 6.res.* 21. vbi dicit, hoc procedere, etiamsi reuocans consilium, aut mandatum nihil profecerit.

Quod autem dicitur de spectatoribus, ijdem Summi Pontifices declararunt id intelligendum esse de spectatoribus ex industria, & ex proposito; vnde transeuntem obiter, & aspicientem duellum non incurrere supradictas pœnas dicit *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 3. *resol.* 54. & alij.

Addit *Bonacin. loco cit. numer.* 30. neque eum ligari excommunicatione, qui ad locum duelli causa inspiciendi accessit sed duellum, vel actus ad pugnam proximus non fuit sequutus; quia non dicitur spectator, & in materia pœnali verba strictè accipienda sunt: & hanc sententiam sequitur etiam *Dian.p.3.tr.6. res.* 1. *vbi cum Less. lib.*10. *c.*4.*dub.*11.*nu.*83.*& Scort. in Bull.Pont. epitom.* 155. *theorem.* 392. à supradictis pęnis excusat spectantem duellum ex occulto.

Item Ciuitates, castra, & alia loca, in quorum territorijs id facinus scientibus, & tacitè, vel expresè permittentibus, aut tolerantibus Dominis, aut magistratibus, vel Senatu, aut Populo admissum fuerit, ecclesiastico supponuntur interdicto ex dicta constitutione Clementis VIII. vbi supradictæ excommunicationis absolutio, & interdicti relaxatio sedi Apostolicæ reseruatur.

Clericus verò in duello pugnans vltra supradictas pęnas est deponendus *c.* 1. *de Cler. pugn. in duell.* & priuandus est beneficiis, dignitatibus, & officijs ecclesiasticis, & est inhabilis ad illa, & alia in posterum obtinenda ex constitutione Pij IV. vt obseruat *Bonacin. de Censur. in part. disp.* 2. *qu.* 3. *pun.* 48. *numero* 21. idemque procedit quoad Religiosos, vt *d. Lexan. in Sum. qq. reg. to.* 3. *ver. duellum nu.*18.

3 Duellum verò in foro exteriori debet plenè, & concludenter probari cum omnibus suis qualitatibus, videlicet quod spontè, ac deliberatè, & ex pacto inuicem inito, seu ex præuia conuentione ab vtraque parte susceptum fuerit: quia Greg. XIII. prohibuit duellum ex condicto: condictum autem est vtriusque dimicantis placitum, siue consensus, vt *d. Ricc. in prax. for. eccles.p.*2.*res.* 170.*Megal.var.res.to.*2.*res.* 141.*num.* 3.

Secundò quod facta fuerit assignatio loci, & temporis ex dicta constitutione Greg. XIII.

Hinc inferunt Doctores, eum qui in rixa, & calore iracundiæ inimicum ad duellum inuitat, & continenti accedit ad locum, non esse excommunicatum, nec incurrere alias pęnas contra duellantes inflictas, quia talis pugna non fit præmediatè, nec ex præuia conuentione procedit *Ricc. in prax. for. eccles. parte* 1. *resolut.* 170. *vbi citat Sanch. in Sum. lib.* 2. *cap.*39. *numero* 28. *Ludouic. decis. Rot. Lucen.* 11. *Graff. cons.*4.5. 6.*&* 7.*de Homicid. quibus adde Marcell. Vulp. in prax. iudic.cap.* 1. *num.*49. vbi dicit, quod tunc propriè dicitur fieri calore iracundiæ, quando non deuenitur ad aliquem actum intermedium. Quod procedit etiam in terminis constitutionis Clementis VIII. quamuis enim ibi sub pęna excommunicationis simpliciter prohibeatur prouocatio ad duellum, tamen intelligi debet de prouocatione deliberata, ac præmeditata; ideò non sufficit prouocatio, quæ fit ex rixa; tum quia ità colligitur ex verbis dictæ constitutionis, ibi, ex composito ineuntes, nec non id scelus suadentes, aut prouocantes, nam clausula in principio posita refertur etiam ad sequentia *cap. secundo requiris de Appell.* tum quia dicta constitutio intelligenda est iuxta communem vsum loquendi, & iuxta sensum aliarum constitutionum, vt *d. Dian.p.*3.*tr.* 6.*res.* 1. *Bonacin. de Censur. in part. disp.*2. *q.*3.*pun.* 48. *numero* 5. *& seq.*

Addunt alij Doctores, quod neque

supra-

supradictæ pœnæ contra duellantes haberent locum, etiamsi post conuentionem de pugnando factam in rixa intercedat aliquod temporis spatium, & pugna in determinato loco sequuta sit: dummodò pugnantes intra illud tempus non se vertant ad actus extraneos, & alienos ab ipsa pugna, & arbitrio prudentis duret calor iracundiæ; quia principium actionis præcipuè inspiciendum est *Bonacin. loco citato numero* 8. *Suar. tom.* 4. *in* 3. *parte disput.*22. *sect.* 5. *num.* 21. *&* 22. & alii apud *Dian.p.6. tr. 6. res.*21. vbi etiam dicit, quod si pugna sequatur eodem die, quo facta fuit rixa, & conuentio, præsumitur commissa ex eodem calore iracundiæ.

5 Inferunt 2. quod neque incurritur excommunicatio, & aliæ pœne supradictę ob quascumque diffidationes etiam animo deliberato factas, si locus, aut tempus statutum non fuerit; quia huiusmodi conflictus non sunt propriè duella, de quibus loquuntur summi Pontifices, ità *Bonacin. loco cit.num.* 15. & alii communiter.

6 Quæres, an decedentes in duello priuentur Ecclesiastica sepultura, si pœnitentiæ signa ostenderint? affirmatiuè respondet *Ricc. in prax.for. eccles.p.*3.*res.*53. vbi refert, ità in his terminis Sac. Congr. declarasse, & probatur *ex cap.* 1. *de Torneam. idem* tenent alij Doctores apud *Bonacin.de Censur. in part.d.disp.*2. *quæst.* 3.*pun.*48.*num.*22. vbi addit, hoc procedere, etiamsi ex vulnere accepto in duello non statim, sed alio die moriantur, quia hæc pœna inflicta est in detestationem criminis, & ad terrorem aliorum: quamuis contrarium teneat *Dian. par.* 4. *tr.* 4. *res.* 192.

SVMMARIVM.

1 *An crimen vsurarum sit mixti fori.*
2 *Si coram Iudice ecclesiastico pendeat causa ciuilis super vsuris, Iudex laicus supersedere debet in causa criminali.*
3 *Quibus penis plectendus sit qui vsuras exercet.*
4 *Hoc crimen quomodò probetur.*
5 *Quando sufficiant testes singulares ad probandum hoc crimen.*

CAP. XVII.

De vsuris.

1 Non mediocris est inter Doctores altercatio, an vsurarum crimen sit mixti fori: alij enim putant vsurarum prohibitionem à iure canonico originem sumpsisse ex *text. in cap.*2.*de vsur.* & ideò huiusmodi crimen esse merè ecclesiasticum censet *Graff. part.*2. *lib.* 2. *capit.* 24. *numero* 42. & alii, quibus adde *Bart.in l.* 1.*nu.* 6. *C. de Sum.Trin.* vbi dicit, quod de iure ciuili vsuræ erant permissæ per *tex. in l. eos C.de Vsur.* ex quo infert *Marant. de ord. Iudic. disp.*5.*qq.legalium nu.* 10. *Ricc. in Collect. dec.* 2078.*pa.*5. quod Iudex sæcularis non potest contra vsurarios procedere, nisi per particulares constitutiones, & statuta loci vsuræ prohibeantur.

Alij verò tenent, vsuras etiam de iure Codicis vetitas esse in *auth.ad hæc C.eod. tit.de vsur.* & ideò esse mixti fori: & hanc esse magis communem dicunt Doctores relati *in Syntag. opin. comm. tit. de Vsur. c.*1.3. *&* 4.

Praxis tamen obseruat, quod si quæstio sit facti, puta quia non dubitatur, an contractus sit vsurarius, tunc vterq; Iudex est competens *Franc. Marc.dec.*535. *p.* 1. quem refert *Ricc. in Collect.decision.* 2078. *par.* 5. Si verò inter partes vertitur quæstio iuris, scilicet an contractus sit vsurarius, vel non, tunc cognitio spectat ad Iudicem Ecclesiasticum priuatiuè quoad laicum, vt dicunt Doctores apud *Dian.par.*1.*tract.* 2.*res.* 78. *Bellett. in Disquis. cleric. tit.de fauor. cleric. real.* §. 4. *numero* 130. & communem dicit *Clar.* §. *fin.qu.*37.*vers.quæro igitur Ricc. in Collect. dec.* 2045.*par.* 5. siue quæstio iuris huiusmodi in iudicio deducatur principaliter, siue incidenter, *ca. tuam de ord. cogn.c. lator Qui fil.sint leg.Mart. p.*2.*de Iurisd.c.*43.*n.*75. quem refert, & sequitur *Laym.l.*4.*tr.*9.*ca.*2.*nu.* 9. quicquid in contrarium dicat *Cla.d.q.*37.*vers.quæro igitur in fin.*

2 Vnde si coram Iudice ecclesiastico pendeat causa ciuilis super vsuris, Iudex Laicus supersedere debet in causa criminali, etiamsi primo loco coram eo fuerit intẽtata, & expectari debet exitus causæ ciuilis; quauis enim causa criminalis regulariter suspendat iudicium ciuile: *l. per minorem ff. de Iudic. l. fin. C. de ord. Iudic.* hoc tamen non procedit, quando causa criminalis pendet à resolutione causæ ciuilis, & sententia in ciuili causa lata parit exceptionem rei iudicatæ in criminali, vt in hoc casu *Gratian. discept.* 394. *numero* 24. *& seq Rot. in Romana pecuniaria* 28. *Iunij* 1604. coram Millino, quam refert *Ricc. in Collect. decision.* 1954. *part.* 5.

3 Qui verò vsuras exercet, vltra vsurarum restitutionem, arbitrio Iudicis punitur tam de iure ciuili, *vt d. Clar. in* §. *vsura vers. sed quæro Ricc. in Collect. decision.* 559. *par.* 3. quam de iure canonico *Marant. loco cit. n.* 4. *&* 13. & incurrit etiam alias pœnas impositas *in c. quia in omnibus de Vsur.*

Addit *Ricc. in Collect. decis.* 2046. *par.* 5. quod in Regno Neapolis vsuræ prohibentur sub pœna publicationis bonorum.

4 Probari autem debet hoc crimen concludenter per testes, vel confessionem, quando agitur criminaliter, & ad puniendum *Bursat. cons.* 135. *num.* 13. *lib.* 2. *Honded. cons.* 33. *nu.* 56. *lib.* 2. quos refert *Ric. in prax. for. eccles. pa.* 2. *res.* 52. nisi contractus sit suspectus ab initio, veluti si probetur, originalem causam fuisse contractum mutui, vel si persona, cum qua contrahitur, sit vilis, & solita fœnerari; tunc enim facilius præsumitur vsura, illaque coniecturis, & pręsumptionibus probatur, *vt d. Ricc. loco cit. d. res.* 52. idem dicendum quando in contractu interesse taxatur, vel exigitur lucrum cessans non concurrentibus illis tribus conditionibus videlicet quod creditor sit solitus negotiari: secundò quod habuerit merces pręmanibus: tertiò quod debitor pecuniæ mutuatę fuerit in mora, vt decisum refert idem *Ricc. in Collect. dec.* 622. *par.* 3. vbi etiam dicit, quod contractus ex modicitate pretij iuncto pacto de retrouendendo iudicatur illicitus.

5 Vbi verò non agitur de certo actu, sed tantum de consuetudine vsurarum, tunc sufficiunt testes etiam singulares, & vsurarum participes concurrentibus tamen præsumptionibus, & coniecturis arbitrio Iudicis *cap. illo vos de Pignor. capit. cum in Dięcesi de Vsur. Ferr. qq. mor. part.* 1. *quæst.* 36. *numero* 5. vbi citat *Mascard. de Probat. lib.* 3. *conclus.* 1419. *numero* 14. *&* 15. *Farinac. in Tract. de Testib. quæst.* 64. *num.* 199. *Menoch. de Arbitr. cas.* 247.

SVMMARIVM.

1 *Crimen Simoniæ est merè ecclesiasticum.*
2 *An de iure diuino reperiatur pœna contra Simoniacos.*
3 *An simonia mentalis obliget ad restitutionem.*
4 *In vsura mentali sola intentio obligat ad restitutionem.*
5 *Simoniacus conuentionalis quas pęnas incurrat.*
6 *Quibus pęni plectitur Simoniacus realis.*
Quando Simoniacus excusetur à prædictis pęnis.
Item quo casu possit Episcopus cum Simoniaco dispensare, ibidem.
7 *An qui sciunt, aliquos commisisse simoniam, teneantur eosdem reuelare.*
8 *Quando Simonia dicatur realis.*
9 *Emens ecclesiastica officia quas pęnas incurrat.*
10 *Quid si quis emeret, aut venderet pensionem, aut Iuspatronatus.*
11 *Simonia quomodò probanda sit.*
12 *Confessio extraiudicialis quando præiudicet.*
13 *In Simonia vltra tractatum præcedentem probari etiam debet effectuatio.*
14 *Quas pęnas subeant committentes simoniam in ordine.*
15 *Quibus pęnis afficiantur mediatores simoniæ.*
16 *An pęnæ supradictæ procedant contra committentes simoniam, in prima tonsura conferenda, vel recipienda.*

17 *An*

17 *An Episcopus possit simoniacè ordinatos à suspensione, & alijs pęnis absoluere.*
18 *Quas pęnas incurrant committentes Simoniam pro ingressu Religionis.*
19 *Quibus pęnis plectantur recipientes, vel retinentes beneficia, vel pensiones cum simonia confidentiali.*
20 *Quando à prædictis pęnis excusentur.*

CAP. XVIII.

De Simonia.

1 CRimen Simoniæ est merè ecclesiasticum *glos. fin. in capit. cum sit generale de for. compet.* quam sequuntur communiter Doctores, *Clar. in §. Simonia vers. hoc crimen Bellett. in Disquis. Cleric. tit. de fauor. cleric. real. §. 2. numer. 22. & alij relati in Syntag. opin. commun. tit. de Simon. cap. vn. versus fin. Simoniacus* enim hęretico comparatur *cap. quoties de Simon. cap. altare 1. quæst. 3. Gom. de Trienn. poss. qu. 12. versus fin.*

2 Obseruant autem Doctores, quod nulla de iure Diuino reperitur pœna contra Simoniacos præter peccatum, vt constat ex *cap. mandato de Simon.* vbi sermo est de Simonia etiam iure Diuino prohibita, vt dicit *Caiet. in 2. 2. qu.* 100. *art. 6. in respons. ad. 5. vers. mihi videtur*, sed omnes pœnæ inductæ sunt de iure humano. Vnde licèt Papa incurrere possit peccatum Simoniæ recipiendo pecuniam pro aliqua re spirituali, vt dicit *S. Tho. 2. 2. d. q.* 100. *art. 1. ad* 7. & ideò non possit liberare ab huiusmodi peccato aliũ Vendentem, siue ementem ab ipso rem spiritualem: nihilominus Papæ auctoritas eximeret à pœnis iure humano impositis omnes, qui cum eo, vel eius consensu faciunt actum simoniacum, vt *d. Nau. in man. cap. 23. num.* 108. vbi etiam addit, quod eximeret etiam à culpa, & pęna Simoniæ iure tantum humano prohibitæ *per l. quidam consulebant ff. de re iud.* & ità tenet etiam *Sylu. in ver. Simonia numer. 19. in fin. quamuis contrarium sentiat Caiet. vbi supra respons. ad* 7.

3 Ex quo infert *Sylu. loco cit. nu.* 20. quod Simonia mentalis etiam iure naturali, & Diuino prohibita sola pęnitentia aboletur, nec obligat ad restitutionem acceptorum etiamsi vtraque pars hanc simoniam committat, *vt in cap. fin. de Simon.* ea enim, quæ restituenda sunt ratione simoniæ, non sunt restituenda necessariò vigore naturalis; aut Diuini iuris, sed de consilio solum; si quæ autem obligatio est, ex lege humana est, quæ de interioribus non disponit *cap. sicut tuis de Simon.* secus est in vsura mentali, in qua
4 sola intentio obligat ad restitutionem iuxta *cap. consuluit de Vsur.* & ratio diuersitatis est, quia id, quod pro vsura datur, inuoluntariè datur: quod autem datur simoniaco mentali datur voluntariè, quoniam datur animo emendi, vel vendendi, *vt d. Caietan. 2. 2. d. quæst.* 100. *art. 6. Sylu. in ver. Simonia nu.* 20. *Nau. d. cap. 23. num. 103. vers. quintò non obstant.*

5 Simoniacus verò conuentionalis licèt non incurrat excommunicationem, neque alias pœnas in iure expressas, quę intelligi debent de actu completo *Nau. in man. c. 27. num. 106. Ricc. in prax. for. eccles. par. 3. res. 52. Graff. decis. par. 1. lib. 2. c. 96. nu. 20. & seq. Bonacin. de Simon. disp. 1. q. 7. pun. 1. §. 2. nu. 6. & 7. Piasec. in prax. Episc. p. 1. cap. 4. num.* 48. pecuniam tamen per huiusmodi Simoniam acceptam debet restituere etiam ante Iudicis sententiam *cap. de ex. de Simon. Sylu.* vbi supra *numero* 20. *Graff. par. 1. lib. 2. cap. 98. numero* 7.

Cui verò facienda sit talis restitutio? Resp. quod ante Iudicis sententiam satis est restituere ei, a quo pecunia accepta est *Nau. d. cap. 23. num.* 104. *Layman. in Theol. mor. lib. 4. tract. 10. cap. vlt. §. 9. nu. 79. & seq. Bonacin. de Simon. disput. 1. qu. 7. pun. 3. diffic. 1. num. 2. Dian. p. 4. tr. 4. res.* 157. & 167. sed in foro externo non ei, qui turpiter dedit, sed pauperibus, vel ecclesiæ, aut alteri pio loco arbitrio Episcopi applicari debet *l. si ob turpem ff. de cond. ct. ob turp. caus. l. 2. C. eod. cap. audiuimus de Simon. S. Thom. 2. 2. quæst. 32. art. 7. & d. q. 100. art. 6. ad 4. Graff. d. c. 98. num.*

num.7. Laym. loco cit. Bonacin. vbi supra num. 24.

Item talis Simoniacus potest etiam deponi ex *d.ca.de hoc ex. de Simon.* vel alias Iudicis arbitrio puniri *Nau. d. cap.* 23.*nu.* 111.*vers. ad decimum quartum Piasec. loco cit. par.*1.*cap.* 4. *numer.* 48. item priuari potest beneficio, licèt non sit ipso iure priuatus *Nauar. loco citato numero* 104. *Gom. in Reg. de Trien. possess. q.* 12.

6 Simoniacus verò realis diuersimodè punitur; si enim simoniam huiusmodi commiserit in beneficio, est ipso iure excommunicatus, & absolutio reseruatur Papæ: præterea omnis simoniacè facta præsentatio, electio, prouisio, seu quæuis alia dispositio ad Dignitatem, officium ecclesiasticum, & quoduis beneficium est irrita ipso iure, nullumque ius per eam acquiritur, sed ad eorum omnium restitutionem etiam ante Iudicis sententiam tenetur, vt in *extrauag.* 2.*de Simon.c.Inquisitionis de Accusat. c. si quis neque* 1.*q.*1.

Item tenetur restituere fructus perceptos, & eos, qui percipi potuerunt *S. Tho.* 2. 2.*quæst.* 100. *artic.* 6. *ad* 7. *Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 1. *resolution.* 623. atque etiam distributiones, quia istæ percipiuntur ratione tituli, vt dicunt DD. apud *Bonacin.de Simon. d. disput.* 1. *quæst.* 7. *pun.* 2. *numero* 12. non est tamen ipso iure suspensus, vt *d. Nau. in Man. cap.* 23. *numero* 111. *vers. tertiò, & consil.*91.*nu.*4.*de Simon.* nec tenetur ad restitutionem fructuum perceptorum ex alijs beneficijs legitimè obtentis; quia dispositio *d. extrauag.* habet locum tantum in beneficijs simoniacè acquisitis, vt post *Suar.d.Bonacin.de Simon.disp.*1.*q.*7. *pun.*1.*§.*6.*nu.* 12. Renuntians verò simoniacè licèt possit puniri, ac priuari beneficio, non tamen illud amittit ipso iure: quia renunciatio nulla est *Nau.in Man.c.* 23.*nu.*105.*in fin. Layman. in Theol. mor. lib.*4.*tr.*20.*cap.vlt.*§. 8. *numer.* 77. *Gom. in reg. de Trien. possess. qu.* 12. *vers. & ista.*

Item qui beneficium per simoniam ab alio commissam ignoranter obtinuit, cognita simonia non solum tenetur dimittere beneficium *cap. ex insinuatione, & cap. sicut tuis de Simon.* sed etiam distributiones, & fructus extantes, & alios perceptos post cognitam Simoniam *S. Thom.*2.2.*quæst.*100. *art.*6. *Graff. d.capit.* 98.*num.*3.*Nau.cons.*97.*num.*7. *de simon. Quarant. in ver. simonia vers. altera pena.Bonac.de Simon.d.disput.* 1.*q.* 7.*pun.*2. *num.*19.

Obserua tamen, quod in tali casu non dicitur simoniacus, neque est excommunicatus *cap. de simoniacè ex. de simon.* etiamsi resignare nolit *Bonacin. d.disp.* 1. *q.*7. *pun.* 1. §. 2. *numero* 12. & alij, peccaret tamen retinendo beneficium in tali casu *Nauar. cons.* 97. *nu.* 7. *de simon.*

Nec teneretur dimittere beneficium, aut fructus restituere, si prouisus expressè, contradixerit, aut prohibuerit, vt *in d.c.sicut tuis*, idemque dicendum, si alius in fraudem electi ipso ignorante pecuniam largiatur, vt eumdem ad beneficium inhabilem reddat *cap. nobis fuit eod. tit.*

Obserua 2.quod potest Episcopus cum taliter electo, seu prouiso dispensare, dummodò beneficium sit simplex, & prouisus spontè resignauerit, & ratam non habuerit simoniam ab alio commissam *ca.penult.de elect. Ricc.in prax.for.eccles.par.*2.*resol.*31. *Nau.capit.* 23.*numero* 110. *vers. tertiò Graff.d.par.*1.*lib.* 2.*capit.* 98.*num.*4.

Secus esset, si beneficium sit cum tantum: tunc enim Episcopus non potest dispensare *d.cap.nobis de simon.* idem dicendum, si postea ratam habuerit simoniam soluendo pecuniam promissam, aut reddendo solutam, vel si liberè post notitiam non resignauerit, sed Iudicis sententiam expectauerit *d.c.penult. de elect.* vel si pecunia tradita fuerit de consensu electi ante electionem *ca. Mattheus de simon.* his enim casibus requiritur dispensatio Papæ etiamsi beneficium sit simplex, vt *d. S. Th.*2.2.*q.*100.*ar.*9.*ad* 7.*glos.in c. de simoniacè de simon. Nau.cons.*91.*num.* 5.*&* 7. *de simon.*

Notandum tamen est, quod siquis soluere pecuniam ab altero traditam non eo fine, vt approbaret Simoniam, sed alio, puta nè amicus iacturam patiatur, non censetur ratificare Simoniam *Nau. cons.* 10. *de simon.* vbi etiam addit, quod

quod etiamsi ratam habeat Simoniam, non tamen esset excommunicatus, nec suspensus, nec irregularis, neque inhabilis ipso iure ad vllum beneficium, idem dicit *Bonac.de Simon.d.disp.*1. *qu.*7. *punct.*1.§.2.*nu.*12.*& seq.*

Obserua 3. quod si is, cui collatum est beneficium, cum tali ignorantia facti per triennium possideat, deinde molestari amplius non debet: nam per possessionem triennalem plenum ius in beneficio acquirit ita, vt quoad conscientiam etiam sit tutus, *Layman.lib.*4.*tract.*2.*cap.*15.*Gom.in Reg.de Trien.q.*12.*vers. & ista.*

Præterea Simoniacus realis deponitur & est infamis, *cap.sicut Simoniaca c.de hoc ex. de simon. cap. inquisitionis de Accusat.S.Thom.*2.2.*q.*100.*art.*6.*ad* 3.*Gom. in d.reg.de Triennn.q.*12.*versic.fin.* hæc tamen pęna locum non habet, nisi de Simonia in iudicio constiterit, *Sylu. in ver. simonia, nu.*19.

Est etiam perpetuò inhabilis ad dignitates, officia, & beneficia, tam quæsita per Simoniam, quam ad alia in futurum obtinenda ex Constitutione Pij V. incip. *Cum primum*, §. *& vt simoniacæ prauitatis*, quam refert *Piasec.in prax Episc. par.*2.*cap.*4.*num.*51. Et hæc pęna incurritur ipso facto ante vllam sententiam, cum ad sui exequutionem non requirat hominis actionem, secundum *Bonac.de simon.d.disp.*1 *q.*7.*punct.*2. *difficult.*2. vbi etiam subdit, non posse Episcopum vigore Concilii Tridentini *sess.*24. *de ref. cap.* 6. super huiusmodi inhabilitate dispensare, quia hæc non est verè irregularitas, alii tamen asserunt, hanc pœnam, quoad beneficia in futurum obtinenda, ita intelligendam esse, vt non censeatur habere locum in foro conscientiæ ante sententiam: quia dicta Constitutio non punit nisi conuictos in iudicio, ita *Nau. consil.*92. *de simon.* & alij. Vnde Simoniacum posse etiam sine dispensatione alia beneficia adipisci obtenta absolutione ab excommunicatione dicit *Graff. decis.iur. par.*1.*lib.*2. *ca.* 98. *num.* 2. nisi simonia sit notoria, vel de illa fuerit condemnatus, tunc enim ratione infamiæ impediretur, vt post *Panorm.dict.Nau.cons.*91. *de simon.* obtentum tamen beneficium per Simoniam propriam non potest retinere sine dispensatione Papæ, etiamsi sit simplex *d.extrau.*2. *de simon.Nauar.dict.consil.*91 *num.*5. *&* 7. *Ricc.in prax.for.Eccles.par.* 2. *resolut.*31. & ita etiam censuit Sacra Congregat. vt refert *Bonacin. de simon. dict.disput.*1. *quæst.*7.*punct.*1.§.6.*num.*11. immo illud vacat ipso iure, & potest impetrari etiam absque alia declaratione, quæ post impetrationem fieri poterit, idem *Ricc.in prax. vt supra par.*3.*resolut.* 306.

Potest etiam beneficiis ante Simoniam obtentis priuari per sententiam Iudicis, non tamen est ipso iure priuatus, *cap. Presbyter* 1.*quæst.*1. *cap. sicut Simoniaca, cap.de hoc ex.de simon. capit. Inquisitionis de accus.Bonac.d.disp.*1.*q.*7.*punct.*2. *diff.*1 *Nau.d.cons.*92.*de Simon.*

Et si pluries huiusmodi crimen commisisse conuictus fuerit, præter supradictas pœnas etiam corporaliter est puniendus, & ab ordinibus Ecclesiasticis degradatus à fidelium consortium eijci debet ex d.Constit.Pii V.

7 Adde, quod qui sciunt, aliquos commisisse, vel procurasse Simoniam, aut in ea mediatores fuisse, absolui non possunt, donec prædictos reuelent iuxta *extra.cum detestabile scelus de simon.* obseruat tamen *Sylu.in verb.simon. n.*19. quod hodie hæc pęna non ligat, quia est iam abrogata per non vsum.

8 Quæres, an simonia dicatur realis, quando ab vtraque parte non fuit completa in totum, sed tantum in parte? affirmatiuè respondet *Nauar.cons.*34. *nu.*1. *de simon.*& tunc pęnæ *d.extrau.*retrotrahuntur ad tempus factæ conuentionis Simoniacæ, *vt d.idem Nau.in man.c.*23. *nu.*104. hoc tamen intellige in foro externo, non autem in foro conscientiæ, *Laym.in Theol.mor.lib.*4.*tr.*10.*c.vlt.*§.7. *n.*68.*vers.deinde in fi.* & alii, quos refert, & sequitur *Bonac.de simon.d.disp.*1.*quæst.*7.*punct.*2.*nu.*29.

9 Quæres 2. an emens Ecclesiastica officia, quæ spiritualem iurisdictionem, aut administrationem habent, incurrat in pęnas *d.exrau.*2.*de Simon.*

Alii respondent, quod licèt in tali casu committat simoniam punibilem a

Iudice, non tamen ligatur pœnis, *d. extra.ita Nau.in man.c.23.n.111.& c.27 num.106.* vbi dicit, quod *d. extrauag.* tantum agit de simonia, quæ committitur in ordine, & beneficio, & ita etiam tenet *Graff.part.1.lib.2.cap.98.num.7. & Ricc.in prax. for eccles. part. 1.resolut.623. Piasec.in prax.p.2. cap.4. num.47.* & alii apud *Dian.par.4.tract.4.resol.167.* vbi dicit, quod Episcopus, & alii recipientes pretium pro huiusmodi officiis non tenentur illud ante Iudicis sententiam restituere.

Contraria tamen sententia videtur verior: quia *d.extrau.* loquitur, tam de beneficiis, quam officiis Ecclesiasticis, ibi, *dignitatibus, personatibus, officijs Ecclesiasticis, & quibusuis beneficijs, &c.* & ideò emens officium Vicarii Episcopi, Prioris, Prouincialis, vel Generalis in Religionibus subiicitur pœnis, *d.extrau. vt d.Layman.in Theol.moral.lib.4.tract. 10. cap. vlt.§.7. num.71.* & tenetur huiusmodi officia resignare, idem *Nauar. in man.c.23.num.111. vers.ad 13.* quamuis contrarium teneat *Sanch. in opusc.to. 1.libr.2.cap.3. dub.113. num.6.* quem refert, & sequitur *Dian. dict.part.4. tr. 4. res.167.*

10 Emens verò, seu vendens pensionem, vel iuspatronatus, seu ius præsentandi pœnas *d.extrau.* non incurrit, *vt d.Nauar.d.cap.23.num.111. in fi.Layman.loco cit.Bonac.de Simon.disp.1.quæst. 7.pun.1.§.2.num.5.*

11 Simonia verò ad effectum priuationis debet plenè, & concludenter probari, etiamsi ciuiliter agatur, *Rot. in Imolen. Confidentiæ 12. Februarij 1595. coram Pamphilio*, quam refert *Ricc. in collect. decis.1739.part.5.* & ideò non iungitur vnus testis cum fama, latè *Gabr.libr.1. tit.de probat.conclus.1. num.12.* nec admittuntur coniecturæ, nisi sint euidentes, & claræ, ac simoniam necessariò concludentes, *cap.insinuatum, vbi gloss. & DD.de Simon.Clar.in §.Simonia vers. fin.* neque testes socii criminis, vel singulares, aut deponentes de solutione pecuniarum, si nesciant, ex qua causa fuerint solutæ, *Ricc.in collect.decis.1739. part.5.* neque attenditur confessio cedentis post resignationem, si dicat, se resignasse beneficium sub promissione certæ summæ pecuniarum, vt decisum refert *Ricc.in prax.p.3.resol.306.* nec item præiudicaret confessio extraiudicialis ipsius

12 rei, *vt d.gloss.communiter recepta in cap. de hoc. ver. confessi de Simon.* nisi talis confessio fuerit geminata, tunc enim plenè probaret delictum, *Farinac.in prax. crim.q.82.n.13.* quem refert *Barbos.in d. c.de hoc num.7.*

Addit *Ricc.in collect.decisio.2365.part. 6.* quod confessio ab aliquo facta tamquam teste non nocet sibi in alio iudicio: idemque esset, si confessio facta fuerit coram non suo Iudice: quia non præiudicaret confitenti, sicut nec tenet sententia lata à non suo Iudice, *c.at si clerici de Iudic.*

13 Præterea requiritur, vt simonia nedum sit conuentionalis, sed etiam realis, & ideò non solum necessaria est probatio tractatus præcedentis iuxta *ca. Artaldus 8. quæst.3.* sed probari etiam debet effectuatio, quæ sit conformis tractatui, siue conuentioni, alias non probatur, simonia, vt decisum refert *Ric.vbi supra d. p.3.res.306. Quaran.in verb. Simonia, vers.limita.*

14 Si vero simonia realis commissa fuerit in ordine, vltra excommunicationem Papæ reseruatam simoniacè ordinatus eo ipso suspensus est ab exequutione illius ordinis, & ab omnibus aliis ordinibus etiam licitè receptis, *d.extrauag.2.de Simon. Sylu.in verb.suspensio num.7. Layman.lib.4.tract.10.cap.vlt.§.7. numer.71* & etiam ab aliis suscipiendis, vt apertè declarauit Sixtus V. in sua Constitut.incipit, *Sanctum, & salutare*, quam contra simoniacos in suo robore reliquit Clemens VIII. in Constit. incip. *Romanum Pontificem*, provt refert *Quaran. in verb.ordo, §.Tertia, & quarta Constit.* & si in eis ministrare præsumpserit, beneficiis, & officiis Ecclesiasticis ipso facto priuatur, quorum dispositio sedi Apostolicæ reseruatur, & ad illa, vel alia in posterum obtinenda fit inhabilis; & si Regularis fuerit, eo ipso priuatur voce actiua, & passiua ex d.Constitut.Sixti V. præterea talis simoniacus deponendus est *c.erga 1.q.1.Bonac.de Simon.disp.1.qu. 7.punct.1.§.2.nu.19.*

Ordi-

Ordinantes vero simoniacè inspecto iure antiquo incurrunt suspensionem iuris à collatione ordinum per triennium, *c.penult.de simon.* sed per dict. Constit. Sixti Quinti, tam à collatione primæ tonsuræ, & quorumcumque ordinum, quam ab exequutione omnium munerum Pontificalium eo ipso suspenduntur, & ingressu Ecclesiæ interdicuntur; & si spreta huiusmodi suspensione, & interdicto in præmissis se temerè ingesserint, etiam à regimine, & administratione suæ Ecclesiæ, seu monasterii, & à perceptione fructuum mensæ eiusdem, & quorumcumque beneficiorum suspensionem eo ipso incurrunt, eiusque suspensionis, & interdicti relaxatio, & pęnarum remissio Papæ reseruatur.

15 Mediatores etiam simoniæ commissæ, tam in beneficio, quam in ordine eadem excommunicatione ligantur sequuta collatione, seu ordinatione, & ad restitutionem pretii tenentur etiam ante Iudiciis sententiam *per.dict.extrau.2. de simon.* immo etiam tenentur in defectum beneficiarii ad restitutionem fructuum perceptorum à Beneficiario Simoniaco, vel Beneficiarii culpa non perceptorum; quia ipsi censentur causa, & cooperatores damni, vt dicunt DD. apud *Bonac.de simon.disp.1.quæst.7. punct.1.§.2.nu.1.& punct.3.diffic.2. nu.6.* non tamen suspensi sunt, quia talis suspensio in hoc casu non habetur in iure, nisi contra præsentatorem ad ordinem per simoniam, qui per triennium ab ordinum exequutione suspensus est, *vt in c. penul.de simon.*

16 Quæres, an dispositio *d.extrau.2. de simon.* procedat contra committentes simoniam in prima tonsura conferenda, vel recipienda? Respond. affirmatiuè: quia dispositio pęnalis explicanda est iuxta vsitatam loquendi formam sacrorum canonum; sacri autem canones vocant primam tonsuram ordinem, *ca.cum contingat,de ætat.& qual.& ita tenet Bonac. d.disp.1. quæst.7. punct.1. §.2.num.3. vbi citat Vgolin.de simon.tab.4. cap.3.nu.2.& c.4. num.1. Suar.tom.1.de Relig. lib.4. de Simon.c.56.num.5. Layman.lib.4.tr.10. c.8. num.71.* & alios apertè statuit Sixtus V. in d.Constitut. incipit, *Sanctum, & salutare.*

17 Quæres secundò, an Episcopus à dicta suspensione, & aliis pęnis possit simoniacè ordinatos absoluere virtute Concilii Tridentini *sess.24.de reform.cap.6.* Negatiuè respondet idem *Bonac.d q.7.punct. 1.§.7.nu.6.& 7.* quia Sixtus V. in dicta Constitutione Sedi Apostolicæ reseruauit absolutionem, quoad simoniacè ordinatos, etiamsi casus esset occultus, contra *Ricc.in prax.for. Eccl. p.2.res.31.* qui putat, posse episcopum in tali casu absoluere.

Obserua tamen, quod nullus alius Simoniacus, præterquam in ordine, vel beneficio est ipso iure excommunicatus, *Syluest.in verb.simonia nu. 19. Nauar.in man.cap.23.nu.111.vers.6.& 7.* vbi etiam dicit, quod nullus alius simoniacus, præterquam in ordine, est ipso iure

18 suspensus; quamuis enim per *extrauag. 1. de simon.* tam dantes, quam recipientes pro ingressu Religionis excommunicentur, & capitula, seu conuentus eo ipso suspendantur, illam tamen non esse vsu receptam dicit *Layman. libr. 4. tract.10. c.vlt.§.7. num.69. & seq. contra Bonac.de simon.disp.1.q.7.punct.1 §.4 nu. 1.* Vndè cæteri Simoniaci si Clerici sint, infamia, & depositione puniuntur; laici verò excommunicantur, *c.si quis Episcopus 1.quæst.1. S.Thom.2.2.quæst.100 art.6.* & si commiserit Simoniam occasione ingressus in Religionem, expellendi sunt, & in alio monasterio arctiori includendi ad pęnitentiam agendam, *c.dilectus 2.de simon.* nisi aliter necessitas postulet, vel ignorantia excuset, *c.de Regularibus,c.quoniam eodem tit.* valida tamen esset in tali casu professio, nec amitterent vocem actiuam, vel passiuam, *Laym.d.lib.4.tract.10.c.vlt.§.7. num.70.* vel possunt tales simoniaci arbitraria pęna puniri, *ex c.sicut simoniaca,& ibi glos. de simon.* & ex Constitutione Pij Quinti incipit, *Cum primum*, relata per *Piasec. in praxi Episcop. part.secunda, cap.4. num.51.*

19 Recipientes autem, vel retinentes beneficia, vel pensiones cum simonia confidentiali incurrunt pęnas contentas in Constitut. Pii IV. incipit, *Romanum Pon*

Pontificem, & Pii V. Incipit, *Intolerabilis*, quas refert *Quaran. in ver. simonia*; & primo incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam, etiamsi hæc simonia sit tantum conuentionalis; sufficit enim, quod quis accipiat beneficium in confidentiam, licèt non impleuerit, quod promisit, nec possessionem huiusmodi beneficii adeptus fuerit, *Nauar. in man. c. 23 num 110. vers. secundo nota, Bonac. de simon. disp. 1. quæst. 7. punct. 1. num. 8. & 9.*

Secundò, beneficia in confidentiam recepta vacant ipso iure, & illorum dispositio Sedi Apostolicæ reseruatur, nec valet dictorum beneficiorum collatio, seu pensionem reseruatio, sed illa tenentur dimittere etiam ante sententiam Iudicis, etiamsi huiusmodi simoniam commissa ab alio fuerit ignorante prouisio, *S. Tho. 2. 2. q. 100. art. 6. ad 3. Nau. cons. 97. de simon. nu. 7.*

Tertiò, fructus interim malè percepti beneficiis, & pensionibus huiusmodi in vtroque foro Cameræ Apostolicæ restitui debent: & non solum tenentur restituere fructus perceptos, sed etiam eos, qui percipi potuissent à diligenti possessore, *S. Thom. loco cit.* immò etiam fructus perceptos propter eorum industriam, & sollicitudinem deductis tamen expensis, & huius sollicitudinis iusta mercede *Quarant. in ver. simonia vers. altera pęna*, exceptis fructibus illis, qui alias expensi sunt in vtilitatem Ecclesiæ, *Sanctus Thom. dict. quæst. 100. artic. 6. ad 3.*

Quarto, priuantur etiam aliis officiis, & beneficiis antea legitimè obtentis, quæ pariter sub dicta reseruatione comprehenduntur, & ad alia obtinenda fiunt inhabiles: quod intellige in foro externo, non autem in foro conscientiæ: quia bonis propriis, & iure quæsito, ac possessione nemo in pœnam priuandus est ante sententiam saltem criminis declaratoriam, *Quaran. in ver. simonia vers. secundo amplia, Layman. lib. 4. tr. 10 cap. vltim. §. 8. num. 77.*

20 Limita primo, quoad dantes, vel Resignantes: isti enim non subiiciuntur excommunicationi latè in dictis Constitutionibus Pii IV. & Pii V. vt dicunt Doctores apud *Bonac. de simon. d. disp. 1. q. 7. punct. 1. §. 1. num. 11.* incurrunt tamen excommunicationem, *extrau. de simon.* post completam ab vtraque parte simoniam: quemadmodum mediatores huiusmodi confidentiæ non excommunicantur ex vi dd. Constitutionum, vbi nulla de illis fit mentio, sed excommunicantur *per d. extrau. 2.* completa tam ex parte dantis, quam accipientis huiusmodi simonia; quia omnis confidentia, de qua dictæ constitutiones agunt, est simonia beneficialis, *Nau. d. c. 23. nu. 110. vers. adde noue, Laym. in Theol. mor. libr. 4. tr. 10. cap. vlt. §. 8. num. 78. in fin.* nullam tamen excommunicationem incurrerent mediatores simoniæ confidentialis commissæ in pensionibus, quia *in dict. extrau. 2.* sermo tantum est de simonia commissa in beneficiis, & ordinibus Ecclesiasticis.

Limita secundò si confidentialis simonia commissa fuit in pensione præcisè; quia dictæ Constitutiones intelligi debent de pensionibus, quæ ex beneficiis cum simonia confidentiali resignatis, cessis, seu collatis acceptæ fuerunt, vt sentit *Bonac. dict. disp. 1. quæst. 7. punct. 1. §. 1. num. 10.*

Limita 3. si ipsa renunciatio non sequatur, quia per dd. constitutiones Pii Quarti, & Pii Quinti, non punitur affectus, seu tractatus illicitus de renunciando beneficium sub confidentia, *Quarant. in verb. simonia, ante versic. Altera pęna.*

Limita 4. si confidentia committatur in resignatione, quæ fit causa permutationis, quo casu non confidentia, sed alia communis simonia committitur; quia supra dictæ constitutiones loquuntur de resignationibus beneficiorum, quæ simpliciter fiunt in fauorem aliquorum. *Nauar. consil. 77. de simon. Layman. libr. 4. tract. 10. cap. vltim. §. 8. num. 75. versic. Illud porrò.*

SVMMARIVM.

1 *Vnusquisque tenetur denunciare hæreticum.*

2 *Quam*

2 *Quam pęnam incurrat non denuncians hęreticum.*

3 *An Aduocatus patrocinium præstans hæretico excommunicationem incurrat.*

4 *An filius teneatur denunciare Patrem hæreticum.*

5 *An socius criminis reuelare teneatur.*

6 *Principalis non comprehenditur in monitorio, quod conceditur ad finem reuelationis.*

7 *Quando cesset obligatio denunciandi hæreticum.*

8 *Quando graue damnum imminens a denunciatione excuset.*

9 *Quando dicatur metus cadens in constantem virum.*

10 *Vbi non agitur de bono publico, non tenentur reuelare qui de iure compelli non possunt ad testificandum, & quomodo id intelligatur.*

11 *An præmittenda sit ante denunciationem euangelica monitio.*

12 *An suspecti de hæresi sint denunciandi.*

13 *Quando dicatur suspicio vehemens, vel leuis.*

Abiuratio de leui, vel de vehementi quomodo fiat, ibidem.

14 *Quam pęnam incurrant retinentes, seu legentes libros prohibitos.*

15 *Habentes libros prohibitos deferre eos debent Inquisitoribus, vel Episcopis.*

16 *Legentes, vel retinentes libros Catholicorum, in quibus referuntur errores hæreticorum, an incurrant excommunicationem Bullæ Cęnæ.*

17 *An Episcopus, vel Inquisitor possit licentiam concedere retinendi, seu legendi libros prohibitos.*

18 *Hæresis crimen est merè Ecclesiasticum.*

19 *Superiores Regularium de hoc crimine non puniunt suos subditos, sed eos deferre debent ad sanctum Tribunal.*

20 *Rei etiam ex alio crimine capti per alios Iudices, si de hæresi sint accusati, ad Inquisitores sunt remittendi.*

21 *Si in eodem loco adsit Episcopus, & Inquisitor, potest vterque inquirere, ac reos citare, & arrestare.*

22 *Episcopus illum in procedendo modum seruare debet, quem Inquisitores seruare tenentur, & quæ forma seruanda sit in examine Rei, & testium.*

23 *Ad torturam, vel ad sententiam neque Inquisitor sine Episcopo, neque Episcopus sine Inquisitore procedere potest.*

24 *Quid si in sententia proferenda non conueniant.*

25 *An in hoc crimine possit reus absolutus iterum de eodem crimine vexari.*

26 *An Inquisitor, & Episcopus possint pęnas mitigare, vel mutare.*

27 *Vbi Inquisitio sita non est, Inquisitorum munus Episcopi præstant.*

28 *Hæretici formales quibus pęnis plectantur.*

29 *Quid si hæreticus paratus sit redire ad fidem Ecclesiæ.*

30 *Qua pęna relapsi puniantur, & qui sint relapsi, vel pro relapsis habeantur.*

31 *Hæreticis relapsis, si pęnitentiam egerint, non denegantur Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ.*

32 *An sit reconciliandus hæreticus, qui in tortura hęresim confitetur, & deinde huiusmodi confessionem extra tormenta ratificat.*

33 *Quando dicatur quis in hæresim relapsus ob non adimpletam pęnitentiam.*

34 *An damnetur tamquam relapsus qui de formali abiurauit, si de secundo lapsu vehementer sit suspectus.*

35 *Quando Curiæ sęculari tradendus sit qui abiurare recusat.*

36 *Quam pęnam subeant fautores Receptatores, vel defensores hæreticorum.*

37 *An hæreticus pęnitens remaneat inhabilis ad retinenda beneficia post abiuratam hæresim.*

38 *Item an remaneat inhabilis ad audiendas confessiones.*

39 *An in hoc crimine admittantur testes singulares, seu inhabiles.*

40 *Condemnatus in pęnam arbitrariam ex defectu probationis, an superueniente legitima hæresis probationes possit condemnari in pęnam ordinariam.*

41 *An in hoc crimine sufficiat violenta præsumptio ad condemnandum.*

CAP.

CAP. XIX.

De Crimine Hęresis.

§. I.

An vnusquisque teneatur denunciare hæreticum.

1 Respond. affirmatiuè, *vt d. Ricc. in prax. for. eccles. p. 2. res. 255. Pegn. in Direct. Inquis. par. 2. commen. 78. vers. postremo, tam magistratus*, & alii communiter, nam si crimen lęsæ maiestatis humanæ quisque tenetur reuelare, multò magis tenebitur reuelare crimen læsæ maiestatis Diuinæ; quod procedit, etiamsi delictum adeò sit occultum, vt probari non possit secundum *Bonacin. in tract. de oner. & oblig. denunc. punct. 2. nu. 2.* semper enim subest periculum subuersionis aliorum, *vt d Martin. Delrius Disquis. Magic. libr. quinto, sect. 4. versic. sexto tenentur*, vnde etiam detegenda sunt alia crimina vergentia in damnum publicum, vel in damnum Innocentis etiam occulta sint, vt dicunt DD. apud *Bonacin. loco cit. punct. 1. §. 8. num. 2.*

Idem dicendum, si hæresim quis sciat sub magno secreto etiam iurato, extra tamen Sacramentalem Confessionem, *S. Thom. 2. 2. quæst. 70. art. 1. ad 2. Farin. de Hæres. quæst. 197. num. 50. Caren. de offic. inqnis. p. 2. tit. 9. §. 5. num. 22. Bonacin. loco cit. num. 4. Dian. part. 4. tract. 5. res. 32* quod etiam locum habet contra Apostatas a fide, *cap. contra Christianos de Hæret. in 6.* ita etiam quilibet tenetur manifestare secretum, quoties illius manifestatio necessaria est ad vitandam Reip. perniciem, seu aliud iniustum proximi damnum etiam temporale, quod aliâ ratione vitari non potest, *Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 96. num. 63. Bonac. de oner. & oblig. denunc. pun. 1. §. 5. numer. 2. Vulp. in prax. iudic. capit. 2. numer. 8.*

2 Quare id meritò sub pœna excommunicationis præcepit Innocentius IV. Constit. 18. *Incipit*, Nouerit, *ibi*, Item si quis hæreticos sciuerit, vel aliquos occulta conuenticula celebrantes, seu à communi conuersatione fidelium vita, & moribus dissidentes, eos studeat indicare Confessori suo, vel alii, per quem credat ad Prælati sui, & Inquisitorum hæreticæ prauitatis notitiam peruenire: alioquin excommunicationis sententiâ percellatur. Hæc autem excommunicatio non est latæ sententiæ, *vt d. Caren. loc. cit. p. 2. tit. 9. §. 7. nu. 25. Bonac. vbi supra d. punct. 2. num. 12.* Inquisitores tamen, & Episcopi suis edictis sub pœna excommunicationis eo ipso incurrendæ præcipere consueuerunt, vt non tantùm hæretici, sed etiam suspecti quomodolibet de hæresi denuncientur, & de hac excommunicatione loquuntur Doctores.

Item qui hæreticos non denunciant, vt suspecti de hæresi puniuntur, *Pegn loc. supra cit. p. 2. commen. 78. vers. postremò, tam magistratus Dec. in Tract. crim. lib. 5. cap. 51. numer. 35.* præsertim si ad id ex officio, vel speciali præcepto teneantur, *Dian. p. 4. tract. 7. res. 21. vers. verum hæc opinio.*

Addunt alii, quod vltra excommunicationem latam in edictis Inquisitorum, excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrunt tamquam hæreticorum fautores: sed hoc procedit, quando quis defenderet hæreticum, vt hæreticum, *iuxta c. accusatus, §. Sacerdotes de Hæret. in 6.* secus si denunciatio omittatur ex amicitia, consanguinitate, metu, vel alia simili causa, *vt d. Bonac. de Censur. in part. disput. 1. quæst. 2. punct. 3. nu. 2. Dian. par. 4. tract. 7. res. 21. vers. verum ego*, & alii communiter, vnde si Aduocatus pa-
3 trocinium præstet hæretico in iudicio ad defensionem causæ, quam habet cum alio, non erit excommunicatus, quia hæreticus non habet litem, vt hæreticus; similiter si hæretico ægroto Medicus opem ferat, non est excommunicatus quia non est ægrotus vt hæreticus, *Alter. de censur. tom. 1. disp. 2. libr. 5. cap. 5. vers. primo loco.*

4 Quare in hoc casu non excusat graue damnum, vel periculum, quod ex de nun-

nunciatione imminet sibi, vel Patri, fratri, aut aliis consanguineis: quia in crimine hæresis agitur de bono communi, quod priuato præferendum est, *Royas de Haret.sing.3.num.30. vers.septimo ampliatur Dian.p.1. tract.4.res.7. Bonac. de oner.& oblig.denunc.punct.1.§.3.nu.2. & punct.2.num.3.* vbi dicit, quod etiam filius Patrem hæreticum denunciare tenetur, præsertim quando hæreticus dogmatizaret in magnam Reip. perniciem, *Genuens.in prax.Archiep.c.18.n.8.Caren. de offic.S.Inquis.part.2.tit.9. §.7. num.34. Sous.in Aphorism.Inquis.lib.1.cap.34.nu.* 60. nam si licitum est filio impunè occidere Patrem hostem Reip. & oppugnantem Patriam, iuxta *leg.minime,ff. de Relig.& sumpt.fun.* multò magis licitè poterit, & tenebitur denunciare Patrem hostem, & aduersarium Dei, Reip.Catholicæ, ac boni communis: & tunc in præmium delationis filius à pœnis contra Hæreticorum filios à iure statutis liberatur, *arg. leg.quisquis, §.vlt.ff.ad leg.Iul.maiest.& d.l.minime, ff. de Relig. & sumpt. fun.Caren.part.2. tit.9. §.3. nu.* 11. & alii apud *Bonacin. loco cit. punct.2. num.3.*

Obserua tamen 1. quod filius non debet cogi ad deponendum contra Patrem, nisi in subsidium, *vt d. Genuens. in prax. cap.18.num.9.Dian.p.1.tract.4.res.4.* vbi citat *Filliuc.tom.2. tract.40. cap.8.num.* 233. quemadmodum nec frater contra fratrem admitti debet nisi quando alij testes haberi non possunt, *Pegn.in Direct.Inquis.part.secunda, commen.15. litter.B.*

5 Obserua 2. quod socius criminis reuelare non tenetur; quia nemo tenetur seipsum prodere, nisi iuridicè interrogetur, *cap.quis aliquando de Pœnit.dist.1. S.Thom.2.2.q.69.art.1.Barbos.de offic.& potest.Episc.par.3.alleg.96.num.45. Dian. p.1.tract.4.resol.9.& p.4.tract.5.resol.41.*

6 & alii communiter. Vnde nec principalis comprehenditur in monitorio, quod conceditur ad finem reuelationis, *Vulp. in prax.iudic.cap.2. numer.7. Genuens.in prax.Archiepisc. cap.2.num.1.* vbi etiam dicit, quod in Curia Archiepisc. Neapol. numquam decernuntur monitoria contra principales non reuelantes, sed tantum contra principales non restituentes.

7 Idem dicendum, si quis non certò sciat, aliquem esse hæreticum, sed tantum suspicatur, vel id audiuit à persona fide non digna; vel si audiuit à persona fide digna, non amplius recordatur, à quo audiuerit: vel si is, à quo audiuit, nihil certi sciat, *Gutier.can.qq.lib.1.cap.11 num.71. Bonacin.loco cit.dict.punct.2. nu. 7. Dian.p.4.tract.5.resol.27. Caren. d.tit. 9.§.7.nu.31.Barbos.p.3.alleg.96. num.66. & 67.* nemo enim tenetur reuelare, nisi ea, quæ nouit per visum, vel alium sensum corporeum, vel per Confessionem ipsius rei, extra tamen Confessionis Sacramentum, vel quæ habentur pro indubitatis, vt *d.Nauar.d.cons.3.de Haret.Farinac.de Hæres.d.quæst.197.nu.51. Vulp. in prax.cap.2.num.9.* Cessat etiam hæc obligatio, quando is, à quo alius sciuit, aliquem esse hæreticum, iam reuelauit, *Gutier.can.qq.lib.1.cap.11.num.72. Vulp.d.cap.2.nu.9.* vel si hæretici non sint Episcopis, & Inquisitoribus, vt in locis, in quibus permixti sunt cum Catholicis, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Bonac.in tr.de oner.& oblig.denunc.punct. 2.num.9.*

8 Obserua 3. quod in aliis casibus, vbi crimen non vergit in damnum, aut detrimentum publicum, non obligatur quis denunciare, quando ex denunciatione graue imminet periculum, & detrimentum denuncianti, eiusque consanguineis, seu affinibus vsque ad quartum gradum, *Bonacin. vbi supra punct.1. §.3. nu.2.& seq.Dian.p.1.tract.4.res.7. & par. 4.tract.5.res.19.* & alii. Vnde in tali casu non tenetur aliquis denunciare, seu testimonium ferre vigore monitorii, quod conceditur pro rebus deperditis, *Nauar.in man.c.25.num.50.Barbos.de offic.& potest.Epis.p.3.alleg.96.n.70.Vulp.in Prax.iudic.cap.2. numer.11.* idem dicendum si malum comminatum esset personæ arctissima amicitia coniunctæ, vt dicit *Sanchez de matr. lib.4. disp. 4.nu.9.*

Addunt alii, quod nec mulier sollicitata tenetur denunciare Confessarium, si ex illa denunciatione timet damnum notabile, vt supra, ita *Sous. in Aphorism. Inquis.libr.1.cap.34. nu. 58*

Pe-

Peirin. in priuil. minim. tom. 2. constitut. 4. Gregor. XV. §. 9. num. 28. quamuis in hoc casu agatur de bono Religionis, vt obseruat Dian. part. 4. tract. 5. resol. 19. vbi etiam dicit, quod cessante periculo denunciare tenetur, & ratio est, quia secundum communem sententiam metus cadens in virum constantem excusat a legis humanæ obseruantia c. cum dilectus de ijs, quæ vi, metusuè caus. fiunt S. Thom. 2. 2. q. 147. art. 3. ad 2. Sylu. in verb. metus quæst. 7.

Verum in singulari casu quando dica-
9 tur, metus cadens in constantem virum, Iudicis arbitrio relinquitur, qui considerare debet singulares circumstantias, & conditionem personæ: nam metus, qui terrebit virum quietum, pacificum, inermem, non terrebit virum rixosum, & assuetum armis: & si de fœmina, in qua minor metus desideratur, Sanchez loco citat. lib. 4. disp. 4. numer. 2. & 3. Peirin. tom. 2. Constitut. 4. Gregor. XV. §. 9. num. 28.

10 Quartò obseruant alii DD. quod vbi non agitur de bono publico, neque tenentur reuelare qui de iure compelli non possunt ad testificandum, quales consanguinei, & alii enumerati, in leg. lege Iulia, ff. de testib. vnde filius non tenetur ex vi monitorii denunciare Patrem, nec vxor maritum, nec frater fratrem, Genuens. in prax. Archiep. c. 2. n. 3. & alii apud Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 3. allegat. 96. numer. 52. & seq. Ricc. in prax. part. 2. resol. 310. quod etiam ad alios consanguineos, & affines vsq; ad quartum gradum, ac familiares extendit Syluest. in verb. familia num. 8. Lazar. de monit. sect. 3. quæst. 11. & alii: hoc tamen intellige, quando ex huiusmodi denunciatione graues dissensiones, & discordiæ, aliaque grauia damna sequerentur, quia nullus tenetur suo malo procurare bonum proximi temporale: secus si denunciare possint sine graui damno, vt d. Bonacin. in tractat. de oner. & oblig. denunc. punct. primo, §. 3. numer. 5.

Quæres, an præmittenda sit ante denunciationem Euangelica monitio?

11 Negatiuè respondet Pegn. in Direct. Inquis. 2. par. commen. 2. vers. Quod si quæratur. Farinac. de Hæres. q. 197. num. 39. Caren. de offic. S. Inquis. part. 2. tit. 9. §. 4. num. 16. & 17. Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 96. num. 69. Dian. par. 1. tract. 4. res. 2. tum quia denunciatio præcipitur non solum vt hæreticus emendetur, sed vt etiam puniatur: & ideò etiamsi correctio facta sit, non ob id denuntiatio est omittenda, quia sic expedit bono Religionis, & communi: tum quia potest hæreticus fingere, se esse emendatum, vnde potuit Ecclesia reseruare sibi, vel suis Prælatis, seu Iudicibus hanc cognitionem, vt d. Dian. par. 4. tract. 5. res. 24. Caren. part. 2. tit. 9. §. 4. num. 18. Barbos. de offic. & pot. Episc. part. 3. alleg. 96. num. 69. & alij; quod præcipuè procederet, quando crimen hæresis est notorium, & publicum, vt d. S. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 5. cap. 30. nu. 3. vel si probabiliter constet, hæreticum ad sanam mentem non esse rediturum, Martin. Delrius disquis. Magic. lib. 5. sect. 4. vers. sexto tenentur Bonacin. loco cit. pun. 1. §. 8. num. 5. Barbos. loco cit. num. 69. aut si hæreticus priuatim homines auertat a fide S. Thom. loco citat. vel si hæreticus esset pertinax, Tolet. de Instruct. Sacerd. lib. 4. cap. 5. numer. 1. Martin. Delr. loco sup. cit.

Addit Farinac. d. q. 197. num. 35. vers. Adde, & alii, quos refert, & sequitur Caren. loco cit. part. 2. tit. 9. §. 2. eos etiam esse statim denunciandos, qui vel ioco proferunt propositiones hæreticas: quia ecclesia de manifestis quidem indicat, non de occultis, cap. erubescant, dist. 32.

Alii tamen censent ante denunciationem præmittendam esse Euangelicam monitionem, quando hæreticus est occultus, & hæresis sibi tantum, non aliis nocet, & est firma spes, quod statim per secretam admonitionem possit à tanto malo reuocari, ita S. Thom. 2. 2. q. 33. dict. art. 7. Bonacin. d. tract. de oner. & oblig. denunc. d. punct. 1. §. 8. num. 5. vers. si vero, & alii apud Dian. part. 1. tract. 4. resol. 2. vers. Sed audiamus, Decian. d. cap. 30. num. 3. Peirin. in priuileg. Minim. to. 2. Constit. 4. Greg. XV. §. 9. nu. 26. quia præceptum correctionis fraternæ est natura-

le, &

le, & Diuinum, *Matth.* 18. & illam omittens peccat mortaliter, quando adest spes probabilis lucrandi fratrem, vt docent Theologi communiter, & probatur ex Epist. D. Pauli ad Titum c.3. ibi hæreticum hominem post vnam, & secundam correptionem deuita.

Vnde si quis non ex errore mentis, aut pertinacia, sed ex metu, vel alia passione aut ignorantia erraret, non esset statim denunciandus, sed correctio fraterna præmitti debet, præsertim si vir simplex sit, & pius, *vt d. Tolet. de Instruct. Sacerd. lib.4. cap.5. num.1. Martin. Delr. dict. lib.5. sect.4. vers. sexto tenentur*, neq; esset denunciandus Concionator, qui inter concionandum aliqua profert ex incuria, vel inconsideratione; quia non est præsumendum, hæc eum dixisse cum plena deliberatione, nisi aliter coniiciatur de eius mente, vt notat *Bonacin. dicto tractat. de oner. & obligat. denunc. punct.1. §.8. numer.5. versic. ex quo patet.*

Si verò post monitionem se non correxerint, tunc vtique denunciandi sunt, *Genuens. in prax. Archiep. cap.18. num.4.* & alii communiter, vt autem correctio fraterna iudicetur non profutura, non satis est, vt ea semel fiat, & non prosit, sed iterum, atque iterum est adhibenda, quamdiu iudicio prudentis speretur emendatio, *vt d. Fagund. de Præcept. Eccles. tract.2. lib.4. cap.3. num.31.* quem refert *Dian. par.1. tract.4. resol.2. vers. idem docuit Bonacin. loco cit. d. §.8. num.4.* Addit *S. Thom. 2.2. q.3. d. art.7. Genuens. in Prax. cap.18. nu.7.* quod si dubitetur, vtrum quis ex malitia, an ex ignorantia peccet, hoc est si probabiliter dubitetur de eius pertinacia, etiam tunc prius est admonendus, quam denunciandus; quia in meliorem partem interpretatio est facienda, & hanc sententiam esse valdè æquam dicit *Martin. Delr. oco cit. Dian. vbi supra tr.4. res.2. in fin.* & cum hac modificatione intelligenda esse ædicta Inquisitorum censet *Peirin. loco citat. §.9. num.27.* quia præceptum superioris intelligendum est saluo ordine fraternæ correctionis, *S. Thom. vbi supra d. art.7.* vbi etiam dicit, quod si verè constet, aliquem esse iam emendatum, non esset denunciandus: quod arbitrio boni viri remittitur, qui considarata qualitate personæ id iudicabit, *Genuens. d. c.18. nu.6.* Vnde non denunciantes in tali casu ab excommunicatione in edictis Inquisitorum contenta excusat *Caren. p.2. tit.6. §.4. num.18. in fin.*

12 Idemque de aliis criminosis, vel suspectis de hæresi, qui vigore huiusmodi edictorum sunt penunciandi, dicunt Doctores apud *Dian. part.4. tract.4. resol.3. vers. sed contrariam sententiam, Martin. Delr. loc. cit. lib.5. sect.4. vers. sexto tenentur.*

Obseruat tamen *Genuens. in prax. cap. 18. num.10.* quod suspecti de hæresi vehementer, vel violenter tantum denunciandi sunt, non autem leuiter de hæresi suspecti; quia periculosum est Iudici ob leuem hæresis suspicionem honestum hominem de fide interrogare, contrarium tamen quotidie practicatur in Tribunali S. officii, teste *Caren. loco cit. part.2. tit.9.* §.2. præsertim cum suspicio leuis in hoc crimine habeatur pro legitima ad effectum saltem cogendi taliter suspectum ad abiurandum de leui, iuxta textus *in cap. accusatus de Hæret. in 6.*

13 Dicitur autem suspicio de hęresi vehemens, vel leuis, si indicia erunt vehementia, vel leuia, *Megal. in Promptuar. verb. abiuratio hæresum nu.1.* quod ex qualitate facti, personarum, & aliis circumstantijs prudens Iudex iudicabit: Vnde tales, vel de vehementi, vel de leui abiurare debent eiusdem Iudicis arbitrio, *Dian. part.4. tract.7. res. 7. & 21.* Huiusmodi verò iudicia, ex quibus redditur quis suspectus de hæresi, per duos testes contestes probari debent, *Boss. in tit. de Hæret. nu.5.*

Abiuratio verò de leui, vt plurimum fit in sacreto imposita pœnitentia salutari, & reus regulariter non torquetur, *Genuens. in prax. Archiepisc. cap.68. num. 8. & 9. Dian. part.4. tract.7. resol.7. versic. notandum est hic, Piasec. in prax. Episc. part.2. cap.4. num. 41.* & aliquando solet imponi pęnitentia publica, vt videlicet reus teneat candelam accensam in Ecclesia, dum Missa solemnis celebratur, omissa abiuratione, *vt d. Genuens. d. c.68. nu.*

13. abiuratio tamen de vehementi in publico fieri consueuit, ac reus torquetur pro vlteriori veritate super vsu, intentione, & complicibus *Genuens. loco citat.*

Censentur autem vehementer suspecti de hæresi contrahentes binas nuptias, comedentes carnem diebus ab Ecclesia prohibitis sine necessitate, admiscentes sacramenta, vel sacramentalia in sacrilegiis, quique nefariis Demonibus preces fundunt, aut illis sacrificant, hæreticaliter blasphemantes Deum pluries, & frequenter, percutientes, seu deturpantes imagines sanctorum, contumaces in causa fidei, impedientes officium S. Inquisitionis, conuersantes cum hæreticis, aut eorum familiares, sollicitantes mulieres, aut masculos ad turpia in confessione, & alii similes, *Royas in tract. de Hæret. sing. 3.4.& 5. Genuens. in prax. Archiep. cap. 18. num. 11. & c. 68. num. 8. Dian. p. 4. tr. 7. res. 4. 8. 9. & 10. & alij.*

Suspecti verò leuiter de hæresi dicuntur semel, aut bis in ira blasphemantes, aut substinentes excommunicationem per annum, non tamen in causa fidei, vel qui viuente vxore deueniunt ad actum proximum contrahendi cum alia V. g. faciendo contractum dotis, denunciationes in Ecclesia, *Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 2. alleg. 40. num. 48. Dia. p. 4. tr. 7. res. 4.* item non reuelantes hæreticos regulariter sunt tantum leuiter de hæresi suspecti, quia tales vt plurimum omittunt denunciare non in defensionem hæresis, sed ex amicitia, vel alia causa *Duard. ad Bull. Can. lib. 2. can. 1. qu. 33. conclus. 1. num. 17. Caren. p. 2. tit. 9. §. 9. num 43.* Obseruat tamen *Pegn. in Direct. Inquis. part. 2. comment. 85. in fin.* quem refert *Dian. part. 4. tract. 7. resolut. 1. vers. quæritur 2.* quod ferè semper in hoc sunt, & personarum, & causarum circumstantiæ considerandæ, ex quibus interdum vehemens suspicio, interdum leuis, interdum verò nulla oritur. Hinc fit, vt non omnes detinentes libros prohibitos censeantur de hæresi suspecti, & ideò non omnes denunciandi sunt, sed ii, quos vir prudens arbitrabitur, *vt d. Genuens. in prax. Archiep. cap. 18. n. 13.* vbi ita intelligit Constitutionem Pij V. incipit, *Dominici Gregis*; nulla enim videtur suspicio, si retinens esset homo probatæ vitæ, si nescit legere, aut si inconsideratè, aut parum legerit: si eos cum hæreditate nescius acceperit, aut si quamprimum sciuerit, Episcopo præsentauerit: idem esset, si libri scripti ab hæreticis nihil contra fidem contineant, sed ad Grammaticam, medicinam, aliasque prophanas artes pertineant, *Genuens. loco citat. Ricc. in prax. for. Eccles. part. 1. res 437.*

Addit *Dian. part. 4. tract. 7. resol. 21.* quod non denuntiantes hæreticum ex metu, vel amicitia, vel simili causa nullo modo sunt suspecti de hæresi, neq; puniendi pęnis latis contra fautores hæreticorum, sed aliis arbitrio Inquisitorum tanquam inobedientes eorum mandatis.

14 Quæres, an, & quando retinentes, seu legentes libros prohibitos in excommunicationem incurrant? Respon. quod qui scienter legunt, aut retinent sine Sedis Apostolicæ licentia libros hæreticorum hæresim continentes, vel de Religione tractantes, incidunt in excommunicationem 1. Bullæ Cœnæ: illi verò hæreticorum libri, qui neque hæresim continent, neque tractant de Religione, non sunt vetiti in Bulla Cœnæ, sed in indice librorum prohibitorum, vbi etiam legi, aut retineri sub excommunicatione prohibentur huiusmodi hæreticorum libri, vel cuiusuis Auctoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, vt statuit Pius Quartus in Constitutione supra citat. & notat *Bonacin. de Censur. in p. disput. 1. q. 2. punct. 4. num. 1. & seq.* vbi etiam dicit, quod hæc excommunicatio nulli reseruata est, & ideò quilibet confessarius potest absoluere, *iuxta c. nuper de Sent. excom.*

Qui autem libros alia de causa prohibitos legerit, vel habuerit præter peccati mortalis reatum Episcoporum, & Inquisitorum arbitrio punitur, *vt d. Dian. p. 4 tr. 7. res. 6.* non tamen incidit in hanc Indicis excommunicationem, vt constat ex d. Constit. Pij IV.

15 Notandum est autem, quod habentes

libros prohibitos non satisfaciunt illos comburendo, sed necessariò eos deferre debent Inquisitoribus, vel Episcopis, *Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 3. alleg. 90. num. 5.* Episcopi verò licet possint eo modo quo Inquisitores, publicare edicta super libris prohibitis, eosque recipere, quia Sacrum Concilium Tridentinum multum confidit de Episcopis, *vt in Decret. de edition. & vsu sacror. libr. sess. 4. & in Indic. libror. prohib. reg. 4. 9. & 10.* collectos tamen libros prohibitos Inquisitoribus consignare tenentur, vt resoluit Sac. Congreg. Inquisitionis teste *Leon. in Thesaur. for. Eccles. part. 3. cap. 6. num. 11. in fin. Piasec. in prax. Episc. part. 2. capit. 4. num. 39.*

16 Notandum 2. eos, qui legent, vel retinent libros Catholicorum, in quibus referuntur, vel inseruntur errores, vel adnotationes hæreticorum, non affici excommunicatione Bullæ Cęnæ Domini etiamsi legant animo imbibendi errores: idemque dicendum de legentibus libros Infidelium non baptizatorum, in quibus continentur errores contra fidem quia isti non sunt libri hæreticorum, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Bonacin. de Censur. in part. disp. 1. q. 2. punct. 4 num. 21.*

17 Quæres 2. an Episcopus, seu Inquisitor possit dare licentiã retinẽdi, seu legendi huiusmodi libros prohibitos? Resp. quod nec Episcopus, nec Inquisitor potest hodie secum dispensare circa lectionem librorum prohibitorum, nec dare aliis licentiam tales libros legendi ex Constitutione Vrbani Octaui, Incipit, *Apostolatus officium*, vbi reuocantur omnes, & quæcumque licentiæ legendi, & habendi libros quoscumque ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, etiam ratione Astrologiæ iudiciariæ, vel alias quomodolibet prohibitos quibuscumque personis, tam sæcularibus, quam regularibus cuiuscumque ordinis Societatis, & instituti, ac quacumque dignitate etiam Ecclesiastica fulgentibus cuiuscumque status gradus, conditionis, qualitatis, & prçheminentiæ etiam speciali nota, & mentione dignis concessæ, vt refert *Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 90 nu. 6.* & notat etiam *Dian. p. 4. tr. 8. res. 46. in fin.* vbi subdit, quod hodie hanc facultatem concedit solum Sacr. Congregatio Inquisitionis.

In casu tamen magnæ necessitatis, in quo Summus Pontifex, aut Sac. Congregatio adiri non possit, licitum erit Episcopis huiusmodi licentias concedere: tunc enim non præsumitur, Papam Episcopis adimere facultatem dispensandi, vt dicit *Bonacin. de Censur. in partic. dict. disput. 1. quæst. 2. punct. 4. numer. 10.* & alii.

§. II.

A quo Iudice, & à qua pœna Hæretici puniantur.

18 QVamuis hæresis crimen à lege Ciuili multis pœnis, & præcipuè vltimo supplicio puniatur, *vt in l. Arriani, & l. quicumque, ac tot. tit. C. de hæret. & manich.* nihilominus hoc delictum non est mixti fori, sed merè Ecclesiasticum: & ideò Iudices sæculares se se intromittere non possunt, *vt est text. in c. vt inquisitionis de hæret. in 6.* & statuit etiam Greg. XV. in Const. quæ incipit, *Cũ alias nonnulli*, quam refert *Quaran. in ver. Reuerentia Diuinorum*, & in hoc conueniunt omnes DD.

Hæc igitur cognitio ad Episcopos, & Inquisitores tantum spectat, *clemen. 1. §. propter quod de Hæret.* qui tamquam Sedis Apostolicæ delegati etiam contra Regulares, & alios exemptos procedunt, *cap. ad abolendam de Hæret. cap. accusatus, §. sacerdotes eodem tit. in 6.* nec possunt Superiores Regularium hac in-
19 re se intromittere cum suis subditis, sed debent eos illicò deferre ad Sanctum Tribunal ex decreto Pauli V. apud *Barbos. de offic. & potest. Episc. p. 2. all. 40. n. 39. Ricc. in Collect. decis. 567. p. 3. & in prax. p. 1. resol. 557. Megal. var. resol. tom. 1. res. 21. num. 11.*

20 Hinc fit, vt Rei etiam ex alio crimine capti per alios Iudices, si de hæresi sint accusati, ad Inquisitores, si eos postulauerint, sunt remittendi: & interim exequutio ratione aliorum crimnum est suspendenda, quousque de hæresis

crimine cognoscatur, *vt d.Trasmier.in Tract.de Polygam.lib.2.quæst.16.nu.5.& seq.* quem refert, & sequitur *Barbos.dict. p.2.alleg.40.num.*51.

21 Quare si in eodem loco adsit Episcopus, & Inquisitor, potest vterque tam simul, quam diuisim inquirere, reos citare, arrestare, siue capere, ac tutæ custodię mancipare, *d.clem.*1.*§.propter quod & notat etiam Piasec.in prax. Episc.p.2.c.4.nu.39. Marcell.Vulp.in prax.Iudic.for. Eccles.c.41.n.32.*

22 Debent tamen Episcopi illum in procedendo modum seruare, quam Inquisitores seruare tenentur per iura communia, vel per speciales concessiones, seu ordinationes Sedis Apostolicæ, *cap. per hoc de Hæret.in 6.* & ideò in examine testium vltra Iudicem, & Notarium, debent interuenire duæ Religiosæ, & discretæ personæ propter pondus criminis, *cap.vt officium*, *§.verum quia eodem tit.in 6.* & si Religiosi, aut Clerici non inueniantur, possunt adhiberi etiam laici, modò sint honesti, ac graues, *Genuens. in prax.Archiep.c.68.nu.*1 *Piasec.loco citat. num.*41. quod etiam seruari debet in examine Rei, *Marcell. Vul.dict.cap.41.num.*34. vbi etiam dicit, quod si Episcopus, vel Inquisitor non posset alias duas reperire personas, quæ huiusmodi examini testium, vel Rei interueniant, debet saltem in fine examinis coram duobus testibus depositio legi, idque in actis registrari.

Testes autem sunt diligenter interrogandi, an Inquisitus protulerit hæresim seriò, vel iocosè, vel ex ignorantia, vel referendo aliorum opiniones, & qua intentione, vt dicit *Genuens.in Prax. Archiep. cap.68. num.*1. non enim dicitur hæreticus, nisi qui pertinaciter credit aliquam hæresim, seu qui contra scripturam sacram, aut Ecclesiæ Catholicæ definitionem sciens errat, *cap.qui in Ecclesia 24.q.3. clem. vnic.§.porrò de sum.Trinit.S.Tho.2.2.quæst.*11 *art.2.Nau.cap.*11 *num.*22 & alii apud *Dian.p.4. tract.7.res. 36.vers.quare*.

Vnde si quis sententiam suam quamuis falsam, atque peruersam nulla pertinaci animositate defendat, quærat autem tota sollicitudine veritatem, corrigi paratus, cum inuenerit, nequaquam est inter hæreticos computandus, *c.dixit Apostolus 24.q.3.*

23 Ad torturam verò, vel ad sententiam neque Inquisitor sine Episcopo, aut eius Vicario, neque Episcopus sine Inquisitore procedere potest, *cap. vt commissi de Hæret. in 6. d.clem.* 1. *§.propter quod*. Vnde non potest Inquisitor sine Episcopo cogere reum ad abiurationem, quia abiuratio quædam condemnatio est *Barbos.d.part.2. alleg.40. num.39.* vbi citat *Zanard. in Direct. Theol.p.2.cap.6. quæst.15. Azor.instit.mor.part.1. lib.8. cap.18. quæst.16. Molin.de Iust.tract.5. disput.28. num.19.*

24 Si verò in sententia proferenda non conueniant, tunc per vtrumque negotium sufficienter instructum ad Sedem Apostolicam remitti debet *cap.per hoc de hæret.in 6.* potest tamen alter sine altero reos absoluere: quia ius antiquum solum correctum est in condemnatione, secundum *glos.in dict.clem.1.ver.contra eos*, quam esse communiter receptam dicit *Clar. in verb. Hæresis vers.sed quis inter*. Sed contrarium tenet *Simanc. in Cathol. Instit.tit.3. nu.9.Roias sing.27.nu.7.Zech. in Sum.tract.1.tit.de fide c.11. nu.14. Azor.tom.1.lib.8.c.18.q.16.* quos refert, & sequitur *Dian.p.4.tract.8.res.50.* & ideò opinio *d.glos.* non est admittenda, nisi vbi adesset consuetudo in contrarium legitimè præscripta.

25 Obserua tamen, quod licet in aliis criminibus post sententiam absolutoriam non possit reus absolutus iterum de eodem crimine vexari tamen in crimine hęresis contrarium statuit Pius Quintus, vt refert *Dian. part.4. tract.7. resolut.35.* nam in tali causa sententia absolutoria numquam transit in rem iudicatam, & ideò probationes superuenientes coniungi possunt cum pręcedentibus insufficientibus iuxta communem Doctorum sententiam.

26 Obserua 2. quod postquam concorditer Episcopus, & Inquisitor imposuerunt delinquenti aliquam pęnam, possunt illam mitigare, vel mutare, non tamen vnus sine alio, *cap.vt commissi de Hæret. in 6.* & ita statuisse etiam Vrbanum VIII. refert *Dian.part.4. tract.7.resol.37*

vbi

vbi addit, quod in Inquisitione Hispana ex priuilegio speciali Summi Pontificis solus Supremus Inquisitor potest minuere, & relaxare pęnas delinquentibus impositas.

29 Vbi verò Sancta Inquisitio sita non est, Inquisitorum munus Episcopi præstant, *Barbos. dict. part. 2. alleg. 40. num.* 39. & habent eadem priuilegia circa officium Inquisitionis, quæ habent Inquisitores delegati, *Ricc. in prax. for. Eccles. p. 2. res.* 203. *vbi citat Pegn. in 3. p. Direct. Inquis. schol.* 112.

28 Hæretici autem formales, si nolint ad fidem Ecclesiæ redire, vltra excommunicationem in Bulla Cœnæ contentam, & infamiam, *de qua in cap. infames 6. quæst.* 1. sæculari iudicio relinquuntur animaduersione debita puniendi, clericis à suis ordinibus prius degradatis, *c. excommunicamus* 2. *ex. de Hæret.* siue confessi fuerint, siue per legitimos testes conuicti, vt dicunt DD. apud *Dian. d. par.* 4. *tract.* 7. *res.* 25. & de consuetudine, tam laici, quam clerici igne comburuntur, vt *d. Vitali. de Malef. tit. de Crimin. hæres. num.* 6. & si absentes fuerint, eorum statua comburitur, *Dian. par.* 4. *tract.* 7. *res.* 27. Idem dicendum de Apostatis à fide, qui subiacent eiusdem pœnis, quibus subduntur hæretici, *cap. contra Christianos de Hæret. in* 6.

Addit *Loccatell. de Quæstion. Iudic. inspect.* 5. *num.* 191. quod in hoc crimine, si reus interrogatus non vult respondere, vel obscurè respondet, vti pertinax, & conuictus potest condemnari.

Magistratus verò secularis quemcumque hæreticum sibi à iudicibus fidei traditum debet vltimo supplicio afficere non obstante quauis appellatione, *cap. vt inquisitionis de Hæret. in* 6. vbi omnes leges ciuiles in fauorem fidei conditæ contra hæreticos approbantur, vt notat etiam *Boss. tit. de Hæret. num.* 37. nec potest Iudex laicus in tali casu pęnam commutare, nec aliquo modo de hoc crimine cognoscere *dict. cap. vt inquisitionis*, & est commdnis DD. opinio, *vt d. Clar.* §. *fin. q.* 96. *vers. quæro etiam*, alias esset suspectus de hæresi, & posset ab Inquisitoribus puniri, ac iurisdictione priuari, *cap. ad abolendam de Hæret. Barbos. dict. alleg.* 40. *nu.* 51. *vbi citat Rebuff. tom.* 2. *ad leg. Gall. tit. de Litter. requisitor. in princip. num.* 20. *Menoch. de præsumpt. lib.* 5. *quæst.* 6. *num.* 31.

Obserua tamen, quod Inquisitor, & Episcopus non condemnant ad mortem, sed tantum declarant, reum esse hæreticum, ipsumque exuunt priuilegio clericali, si est Clericus, *vt d. Boss. tit. de fori comp. nu.* 160. *Clar. in* §. *fin. quæst.* 36. *vers. sed quæro Bonac. tom.* 2. *disp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 4. *nu.* 9. non enim potest Iudex Ecclesiasticus sententiam sanguinis proferre, *cap. sententiam sanguinis ex. Ne Cler. vel Monach.*

Filii quoque hæreticorum vsque ad secundam lineam paternam, ad primam verò maternam sunt inhabiles ad officium Ecclesiasticum, seu sæculare, si eorum Parentes ante mortem Ecclesiæ reincorporati non fuerint, *cap. statutum* 2. *de Hæret. in* 6. quemadmodum in crimine læsæ maiestatis humanæ filii delinquentis ab honoribus, & officiis arcentur, ac perpetuam incurrunt infamiam, *leg. quisquis*, §. *filij C. ad leg. Iul. maiest.*

Præterea bona hæreticorum ipso iure sunt confiscata, *cap. cum secundum de Hæret. in* 6. illaque de iure applicantur fisco Ecclesię in terris Ecclesiæ: sed in terris imperii applicantur fisco Curiæ sæcularis, etiamsi catholicos habeant filios, *cap. vergentis ex. eod. tit. Boss. de Hæret. nu.* 33. Bona autem clericorum in tali casu applicantur ecclesiis vbi sunt beneficiati: & si plura beneficia obtineant, inter Ecclesias diuiduntur pro rata, *cap. excommunicamus, ff. damnati iuncta glos. in verb. stipendia eodem tit.* si verò beneficia non habeant, pertinent ad fiscum Ecclesiæ Cathedralis, *vt dicit Clar. in* §. *hæresis, vers. item bona*; sed hodie locis piis applicantur ex decreto Concilii Tridentini *sess.* 25. *de reformat. cap.* 3. quare bona alienata ab hæretico à die commissi criminis, & ante sententiam declaratoriam recuperat fiscus ab emptoribus etiam bonæ fidei, nec tenetur restituere pretium huiusmodi emptoribus, *Ricc. in Collect. decisio.* 3640. *part.* 8. vbi citat *Thesaur. decis.* 40. *Rot. Ro-*

man.decisio.747.num.9.part.4.in Nouiss. Clar.in §.fin.quæst.51.vers.scias etiam: & hæc pœna confiscationis imponi potest etiam post mortem hæretici, si de hæresi legitimè constet, iuxta *cap.accusatus*, *§.in eo verò casu de Hæret. in 6.* quemadmodum etiam post mortem eius memoria damnatur, ac statua comburitur, *Clar.in d.§.hæresis vers. item de crimine*, *Dian.part.4.tract.7.res.28.* tunc autem citandi sunt filii, vel hæredes defuncti, illisque danda est copia indiciorum, qui etiam per procuratorem comparere possunt, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Dian.p.4.tract.7.resol.* 28. hoc tamen intellige intra quinquennium a die mortis defuncti: transacto enim quinquennio memoria defuncti damnari nequit nec bona possunt confiscari iuxta gl. communiter receptam *in l. Manichæos*, *vers.subire C.de hæret. Clar.in §.fin. q.51. vers.scias etiam in fin.*

Dotes etiam vxorum propter hæresim maritorum confiscantur, si scienter matrimonium cum Hæreticis contraxerint, *ex c.decreuit,& ibi gl.in ver.tunc.de hæret. in 6.* sed probanda est talis scientia, quia ignorantia in dubio præsumitur, *l.verius, ff.de Prob.*

Item propter huiusmodi crimen vacant beneficia ipso iure, *cap.ad abolendam ex.de Hæret.Ricc.in prax.for. Eccles.part. 3.resol.455.* quorum collatio in tali casu reseruatur Papæ ex Constitutione Pij V. vt dicit *Barbos.in dict. cap. ad abolendam num.5.* Huiusmodi autem beneficia etiam ante sententiam declaratoriam possunt tamquam vacantia impetrari, cum illa sententia non priuet, sed priuatum declaret, vt decisum referr, *Ricc.in Collectan.decisio.3640.part.8.* non tamen tenetur reus dimittere beneficia ante sententiam criminis declaratoriam, *Barbos.in dict.cap.ad abolendam, num.8.*

Addunt alii, quod etiam ipso iure vacant pensiones, & beneficia filiorum hæretici etiam prius obtenta, *Ricc. loco citat.* vbi etiam refert, ita resoluisse Rota in vna *Conchen.pensionis 6. Martij* 1598. *coram Peregrino*, sed hoc de consuetudine non seruatur, *vt dicit Clar.in §.Hæresis, vers.Item Clericus*.

Item propter hæresim Iuspatronatus amittitur, *c.cum secundum de hæret. in 6.* & tunc Iuspatronatus non transit ad fiscum sed liberatur beneficium, & illud ius applicatur Ecclesiæ, vt dicunt DD. *apud Leon. in Thesaur.for. Eccles. part.2. cap.6.num.33.*

Obserua tamen, quod per condemnationem, vel confiscationem factam a Iudice sæculari Reus non amittat Iuspatronatus, iuxta *glos. in Clem.Pastoralis*, *ver.subiectæ de sent. & re iud.* quam communiter sequuntur DD. *vt d.Leo loc. cit. nu.33.* quicquid dicat *gl.in c.filijs ver.propinquis 16.q.7.*

29 Si verò hæreticus præuia pœnitentia paratus sit redire ad fidem Ecclesiæ, pro prima vice non traditur Curiæ sæculari, nec eius bona confiscantur, sed abiuratione de formali publicè facta ad pœnam carceris, vel triremium, vel aliam arbitrariam iuxta delicti, & personarum qualitatem damnatur, *d.cap. ad abolendam de Hæret. Megal.in promptuar.verb.abiuratio hæresum num.1.Boss. in tit.de Hæret nu.17.& seq. Clar.in §.hæresis*, *vers.sed quæro*, *Piasec.in prax. Episc.par.2.cap.4. num.43. vers.in alijs autem Dian.p.4. tract.7. resol.24.* etiam si post sententiam pœniteat, *Clar. loco cit. vers.sed vsque Boss.vbi supra num.20.* immò sufficeret, si pœniteat, postquam è carceribus in Ecclesiam pro publica fidei actione ducitur, modò specialia conuersionis signa tunc ostenderit, vt dicunt DD. apud *Dian.d.res.24.*

30 Secus dicendum est in hæretico relapso, qui scilicet post abiurationem erroris deprehensus fuerit in abiuratam hæresim recidisse: tunc enim sine vlla audientia sæculari Iudicio relinquitur puniendus, *d.c.ad abolendam*: idemque dicendum, si quis errauit in vna specie hæresis, vel in vno articulo, & abiurauit hæresim simpliciter, & postea errat in alio, *c.accusatus*, *§. cum verò de Hæret.in 6.* & est communis opinio, *vt d.Bonacos.* relatus in *Syntagm.opin.comm. tit. de hæresi cap.1.*

Pro relapso etiam habetur negans Trinitatem, aut Diuinitatem Christi Domini, aut eius Conceptionem de Spiritu Sancto, aut eius mortem, vt

nos redimeret, aut Virginitatem VIRGINIS MARIÆ: vnde in his casibus etiam pro prima vice tradendus est Curiæ sæculari, ex Constitutione Clementis VIII. incipit, *Dominici Gregis*, quam refert *Quarant. in verb. hæretici*, eademque pœna puniuntur Magistratus, ac Domini Ecclesiastici, vel temporales Schismatici, aut hæretici, seu hæresim vel Schisma excitantes, quique hæresim Principi persuadere tentauerint, *vt dicit Dian. p. 4. tract. 7. res. 24. vers. notandum est tamen Piasec. in prax. p. 2. c. 4. num. 43. vers. qui item.*

Similiter relapsus censetur, ac relapsorum pęna punitur, qui penitentiam sibi iniunctam per Inquisitores non adimplet, *d. cap. ad abolendam de Hæret. Ricc. in Collect. decis.* 123. *par.* 1. *Megal. var. resol. tom.* 2. *res.* 149. *Barbos. in d cap. ad abolendam num.* 17. idem dicendum de Hæreticis fictione iuris impænitentibus, quales sunt qui legitimis testibus conuicti negant, se hęresim commisisse, iuxta communem, & receptam opinionem DD. quos refert *Clar. in d. §. hæresis vers. & nota*, eademque pęna plectitur confitens diminutus, qui scilicet non fatetur omnes suos errores, aut omnes qualitates, quæ respiciunt veram, & formatam hæresim: vel non omnes complices reuelauit, dummodò diminutio plenè probetur, & circa illa non præsumatur obliuio, quod relinquitur arbitrio prudentis Iudicis, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Dian. part.* 4. *tract.* 7. *res.* 25.

Notandum est etiam, quod si talis reus aliquos complices in suo examine subticuit, quia ex reuelatione sibi graue damnum imminebat, non esset tunc indistinctè puniendus, & Curiæ sęculari tradendus tamquam diminutus, sed mitius damnandus, *vt d. Frei. in addit. ad tract. de Confess. sollicit. q.* 19. *nu.* 15. quem refert idem *Dian. p.* 1. *tract.* 4. *res.* 7. *versic. Hinc regna, &c,*

Item relapsus etiam dicitur, si fugiat è carcere, illo effracto, secundum *Barbos. in d. c. ad abolendam nu.* 16. & alios, sed contrarium videtur verius; hoc enim casu hęreticus reconciliandus est, sed maior pęnitentia pro fuga ei iniungi debet *Dian. dict. part.* 4. *tract.* 7. *resol.* 14. vbi citat *Sous. in Aphorism. libr.* 3. *cap.* 29. *numer.* 5.

Curiæ quoque sæculari traditur, qui abiurare recusat ex Constitut. Martini V. quam refert *Dian. d. p.* 4. *tract.* 7. *resol.* 14. *vers. nota etiam.*

31 Obserua tamen, quod huiusmodi hæreticis, etiamsi pluries sint relapsi, si pęnitentiam egerint, non denegantur Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ: quia Ecclesia nulla claudit gremium redeunti: non tamen euitabunt pęnam corporalem, sed tunc prius laqueo suspenduntur, & deinde mortui igne cremantur, *cap. super eo, vbi glos. de Hæret. in* 6.

32 Obserua 2. quod si reus in tortura hæresim confiteatur, & deinde huiusmodi Confessionem extra tormenta ratificet, reconciliandus est; quia in tali casu hæc confessio libera, ac spontanea censeatur, & ita omnium consensu receptum esse dicit *Simanc. in Enchir. tit.* 58. *n.* 14. *Roiac de hæret. part.* 2. *nu.* 292. quos refert *Dian. p.* 4. *tract.* 7. *res.* 24. *vers. non desinam, & vers. seq.*

33 Obserua 3. quod non dicitur verè in hæresim relapsus ob non adimpletam pęnitentiam, qui verè prius in hæresim non est lapsus: sed iterum est ei alia pęnitentia iniungenda arbitrio Inquisitorum; *Megal. var. resol. to.* 2. *res.* 149. *nu.* 8. vbi citat *Simanc. de Cathol. Instit. tit.* 47. *rubr. de Pęnit. & Conuers. nu.* 77. *& Farinac. de Hæres. q.* 193. *n.* 147. vel tamquam impęnitens puniendus est pęna arbitraria *vt d. Dian. part.* 4. *tract.* 6. *res.* 14. *vers. dicendum est igitur.*

Vndè suspectus de vehementi non dicitur verè relapsus ex eo, quod iterum de vehementi suspectus sit; sed ex his duabus suspicionibus vehementibus violenta suspicio procedit, *Megal. loco cit. n.* 7. *& in promptuar. verb. Abiuratio hæresum nu* 2. vbi citat *Farin. de Hæres. qu.* 95 *num.* 25.

34 An verò damnandus sit tamquam relapsus is, qui de formali abiurauit, si de secundo lapsu vehementer *Ricc. in collect. decis.* 123. *par.* 1. & alii apud *Dia. p.* 4. *tract.* 7. *res.* 26. *vers. solum hic*, vbi dicit, quod ita seruatur per Inquisitores Italiæ;

& hæc quidem sententia benignior est : sed contrariam existimo in iure verior, per text. expressum *in cap. accusatus de Hæret. in 6.* vbi dicitur , quod si quis abiurauit hæresim, de qua erat vehementer suspectus, & deinde constet, in eamdem hæresim incidisse , censetur relapsus, ac relapsorum pœna punitur etiamsi prima hæresis non fuerit plenè probata, & ita tenet *Syluest. in verb. hæresis 1. nu. 15. Megal. var. resol. tom. 2. res. 149. nu. 7.* vbi asserit, quod relapsus dicitur, quando plenè constat de vno lapsu priori, vel posteriori.

Obserua 4. quod si relapsi sponte, & non ex metu , nec indiciis præuenti redeant ad Ecclesiam , eorum vitæ parcitur, *Sanctarell. in tract. de hæres. c 42. nu. 18. Decian. in tract. crim. lib. 5. c. 56. nu. 12.* & alii apud *Barbos. in d. ca. ad abolendam num. 20. & 21.*

35 Obserua 5. quod abiurare recusans tunc Curiæ sæculari traditur , quando aut confessus, aut conuictus, aut in heresi manifestè deprehensus fuit : si verò non fuerir confessus, vel conuictus, non est statim tradendus Curiæ sæculari, sed prius excommunicari debet ; & si per annum pertinaciter in excommunicatione persistat, tamquam hæreticus condemnatur *Dian. part. 4. tractat. 7. res. 14. vers. nota etiam* , vbi citat *Vmbert. Locat. in prax. Inquis. verb. suspicio numer. 8. Hippolit. Riminald. libr. quarto, cons. 395. num. 64. Eymeric. in Direct. Inquis. part. 2. quæst. 55.*

36 Quæres, qua pœna puniantur fautores receptatores, vel defensores hæreticorum?

Resp. quod si id faciant ex motiuo hæresis, vel intentione fauendi hæresi, incurrunt in excommunicationem contentam in Bulla Cenæ in princ. *Bonacin. de Censur. in part. disp. 1. quæst. 2. punct. 3. num. 1. & seq. Barbos. in capit. excommunicamus 1. §. credentes, num. 23. de Hæret. Graff. decis. aur. part. 1. lib. 2. cap. 9. num. 9. & seq.* & alii communiter ; præterea arbitraria pena puniuntur , & abiurant etiam de leui, vel de vehementi iuxta qualitatem circumstantiarum , indiciorum , & personarum , vt dicunt DD. apud *Dian. dict. part. 4. tract. 7. res. 21.* secus dicendum est ; si quis beneficium faciat hæretico ratione amicitiæ , vel consanguinitatis, vel metus , vel ob aliam similem causam : tunc enim non incideret in dictam excommunicationem, *arg. cap. accusatus, §. ille quoque, vbi glos. in verb. non possit , & §. sacerdotes de Hæret. in 6. Nauar. cap. 27. num. 55. Bonacin. loco cit.* & alij, leuius in tali casu punitur, videlicet vel exilio, vel multa pecuniaria , & ad summum abiurat de leui, *arg. leg. 2. ff. de Recept. Dian. part. 4. tract. 7. res. 21.*

21 In dubio autem præsumitur quis præstare auxilium, vel fauere hæreticis propter sanguinis coniunctionem seu amicitiam, non autem propter hæresim : nisi receptans sit extraneus, tunc enim cessat naturalis affectio , & inclinatio . *Bonac. de Censur. in part. disp. 1. q. 2. punct. 3. num. 2. in fin.*

37 Quæres 2. an hæreticus penitens remaneat inhabilis ad retinenda beneficia post abiuratam hæresim?

Resp. quod si hæreticus confessus fuit hæresiam, vel de ea in actis conuictus fuit , tunc abiurans remanet inhabilis ad beneficia , & officia retinenda , & obtinenda, donec fiat habilis per dispensationem Papæ : quia in tali casu constat, eum fuisse hæreticum , *Nauar. consil. 18. num. 6. de Hæret. Barbos. in dict. cap. ad abolendam num. 10.* idem dicendum , si abiurauit ob suspicionem violentam , tunc enim sicut verè, & formaliter hæreticus est habendus, vt post *Eymer. & Pegn. d. Megal. in Promptuar. ver. abiuratio hæresum num. 5.* secus esset, si abiurauerit hæresim ob suspicionem leuem, vel vehementem : hoc enim casu non remaneret inhabilis ad beneficia , & Canonicatus etiam in Cathedrali obtinendum, nec priuatur obtentis cum verè sit hæreticus sed potius per abiurationem se purgat , ostenditque se innocentem contra suspicionem ortam, vt dicunt DD. supra citati , quibus adde *Bonacoss. relat. in Syntag. opin. commun. tit. de hæresi cap. vn. Ricc. in Collect. decis. 123. p. 1. & in prax. for. eccles. part. 1. res. 438. vbi refert, ita resoluisse Rot. in vna Gadicens. Canonicatus 20. Iunij 1587. coram Comitulo.*

38 An verò remaneat inhabilis ad audiendas confessiones? affirmatiuè respondeo, si de formali, aut de violenta, vel etiam vehementi abiurauit, secus si de leui, ità sentit *Ricc. in Collect. decision.* 567. *par.*3.

39 Quæres 3. an in causa hæresis admittantur testes singulares, & alij inhabiles vel minus idonei? Resp. quod huiusmodi testes non solum faciunt indicium ad torturam, sed etiam probant ad imponendam pœnam extraordinariam, exceptis inimicis, *cap. in fidei, & capit. accusatus §. licet de Haret. in 6. Genuens. in Prax. Archiep. cap.* 68. *num.* 11. *Dian.par.*4.*tr.*7.*res.*31.*& tr.*8.*res.*57. non tamen probant ad conuincendum de hæresi, & ad imponendam pęnam ordinaria, tunc enim requiruntur duo saltem testes, qui sint contestes, fide digni, & omni exceptione maiores, inter quos admittitur etiam Denunciator iuxta *cap. in omni de Testib. Piasec. in Prax. d. par.* 2.*cap.* 4. *numero* 41. & alii communiter.

Hoc tamen intellige, quando reus esset malæ vitæ, & famæ, tunc enim posset pęna ordinaria puniri ex testimonio duorum testium secus si reus esset integræ famæ, & vitæ incorruptæ, hoc enim casu non esset incongruum, aut differre supplicium, donec fortè aliæ addantur probationes, aut mitius punire *Pegn. in Direct. Inquis.comment.*20. *Roias de Haret.par.*2.*num.*103. quos refert *Dian.par.* 4.*tr.*7.*res.*32. *qui eadem par.*4.*tr.*6.*res.* dicit, quod hodiè vt plurimum non damnatur hæreticus ad pœnam ordinariam, nisi aduersus illum adsint tres testes contestes omni exceptione maiores.

40 Notandum est autem, quod condemnatus in pœnam arbitrariam ex defectu probationis, superueniente deinde legitima hæresis probatione, potest vti hæreticus in pęnam ordinariam damnari, ac brachio sœculari tradi, *Diana parte* 4.*tr.*7.*res.*35. vbi citat *Sous; in Aphor. Inquis. lib.* 2. *capit.* 37. *numer.* 8. & 9. & alios.

41 Notandum 2. quod in hoc crimine sufficit etiam violenta præsumptio ad cōdemnandum, puta si citatus ad respondendum de fide contumax per annum fuit, vel per idem tempus excommunicationem substinuit *c. cum contumacia, vbi glos. de Haret.in* 6. quod procedit, etiamsi à principio esset tantum leuiter de hæresi suspectus; nam si ob eam causam citatus, vt respondeat, negligat intra terminum assignatum respondere, illa leuis suspicio transit in vehementem: si verò in illa negligentia per annum perseueret, suspicio vehemens transit in violentam, & ideò post annum vt hæreticus condemnatur. *Eymer. in Direct. p.* 3. *q.* 47. quem refert *Dian. parte* 4.*tr.*7.*res.* 18. *Clar. in §.hæresis vers. item de crimine Bonac. de Censur. disp.*2.*q.*2.*pun.vlt.nu.*2. *Boss. tit. de Haret. nu.*5.

SVMMARIVM.

1 *Insordescens per annum in excommunicatione an, & quando sit suspectus de hæresi.*

2 *Item quando possit vt hæreticus condemnari.*

3 *Insordescens per annum in excommunicatione habetur pro confesso, & conuicto de eo crimine, cuius causa excommunicatus fuit.*

Quando possit beneficiys priuari, ibidem.

4 *Excommunicatus etiam post sententiam potest probare suam innocentiam.*

5 *Talis insordescens per annum potest etiam arbitraria pęna puniri.*

Eadem pęna plectitur insordescens per mensem continuatum in excommunicatione, ibidem.

6 *Insordenti per annum non prodest absolutio, quæ à summo Pontifice in impetrationibus gratiarum conceditur.*

CAP. XX.

De excommunicato insordescente per annum in excommunicatione.

1 INsordescens per annum in excommunicatione diuersis afficitur

tur pœnis: & primò est suspectus de hæresis, & ideò Inquisitorum iudicio sub ijcitur; quia perseuerando in excommunicatione per tantum temporis spatium censetur malè sentire de potestate clauium, vt notant DD. apud *Bonacin. de Censur. disput. 2. quæst. 2. punct. vlt. num. 2.*

Hanc tamen conclusionem alii non ità simpliciter admittunt, sed concurrentibus aliquibus conditionibus, videlicet, quod insordescens in excommunicatione per annum fuerit nominatim excommunicatus, & declaratus *c. cum contumacia de Hæret. in 6. Ricc. in prax. for. eccles. p. 1. res.* 444.

Secundò, quod fuerit excommunicatus ex causa hæresis, & alia criminali, non autem ciuili *Ricc. in prax. vt supra par. 3. res.* 209. Rota in vna Segobiensi insordescentiæ 5. Iunij 1598. coram Seraphino, quam refert *Dian. d. p. 4. tr. 7. res.* 18. vbi etiam dicit, quod ex consuetudine Inquisitores non solent procedere contra excommunicatos pro alijs delictis extra hæresim.

Tertiò, quod infra annum potuerit impetrare absolutionem ab excommunicatione; secus si non potuit idem *Ricc. in prax. p. 3. res.* 210.

Quartò, requiritur, quod in excommunicatione perseueret animo pertinaci, & indurato, & in contemptum clauium, vt quia nolit obedire eo, quod Iudicis, aut legis potestatem spernit; secus si ex alia causa motus etiam iniusta non obtemperet *c. cum contumacia de Hæret. in 6. Rota in Oscen. Archidiaconatus* 16. *Maij* 1603. coram Lancellotto, quam refert *Ricc. in prax. for. eccles. p. 3. res.* 212. *& in Collect. dec. 629. p. 3.* vbi etiam dicit: quod cessat huiusmodi contemptus ex sola petitione absolutionis.

Quintò, vt quis dicatur insordescere in excommunicatione in causa fidei non sufficit, si vocetur ad comparendum in S. officio sub pœna excommunicationis, sed addendum est, vt compareat ad respondendum de fide *glos. in c. cum contumacia vers. respondeat de Hær. in 6. Dian. p. 4. tr. 7. d. res. 18. Megal. var. resol. 149. num. 5.*

Sextò, annus debet esse continuatus in tali excommunicatione, vt resoluit Sac. Congr. & Rota Rom. apud *Ricc. in prax. for. eccles. p. 3. res.* 216. annus verò insordescentiæ currere incipit à die declarationis, non autem à die incursus in excommunicationem, nisi fortè excommunicatio fuerit notoria, & de tali notorietate verè, & euidenter constet: tunc enim annus inciperet à die notorietatis excommunicationis *Ricc. vbi supra d. p. 3. res. 216. & p. 4. res. 66. Dian. par. 4. tr. 7. res.* 18.

2 An verò possit vti hæreticus condemnari? Resp. affirmatiuè ex *c. cum contumacia de Hæret. in 6. c. excommunicamus 1. §. qui autem ex. eod. tit.* sed elapso anno insordescentiæ debet prius citari ad respondendum de fide, & ad se purgandum ab hæresis suspicione cum termino competenti, & si non compareat, iterum ob contumaciam excommunicationis vinculo innodatur, quam si per alium annum animo substineat pertinaci, ex tunc vti hæreticus condemnandus est, vt in dictis iuribus, *vbi glos. & Doctores Bonacin. de Censur. disp. 2. q. 2. pun. vlt. num. 2. Diana p. 4. tr. 7. res.* 18. & alii, quos refert, & sequitur *Ricc. in prax. for. Eccles. p. 3. res. 215. 217. &* 305. ad hunc autem effectum requiritur trina monitio seu citatio personaliter exequuta cum competenti termino, si absens inueniri potest; si verò latitat, sufficit, quod per tria edicta citetur iuxta *cap. sacro & ibi glos. in ver. competenti de Sent. excom* & tradunt DD. apud *Ricc. in prax. p. 3. res.* 218. qui eadem *par. 3. res.* 174. addit, quod si quis in causa fuit semel personaliter citatus, aut si citatio domi exequuta peruenit ad Rei notitiam, excommunicatio tunc substinetur etiam non præcedente personali citatione.

Si verò talis excommunicatus ante elapsum annum moriatur, non condemnatur vt hæreticus, neque eius bona confiscantur, nisi ex testibus esset plenè conuictus, vt dicunt DD. apud *Dian. d. p. 4. tr. 7. res. 18. in fin.*

3 Secundò insordescens per annum in excommunicatione habetur pro confesso, & conuicto de eo crimine, cuius causa excommunicatus fuit *c. rursus, & cap. quicunque 11. q. 3. Nau. in Man. cap. 27. num.*

numer.23.Ricc.in prax.parte 3. resol.209. & 305. Rip. in c. 1. num.77. de Iudic. vnde, & poterit clericus beneficijs priuari, dummodò reipsa per annum contumax fuerit, & commiserit crimen beneficii priuationem inducens: secus si excommunicatus fuerit pro causa ciuili, aut pro leui delicto, vel per ipsum non steterit, nè absolutionem obtineret *Sylu. in ver. excommunicatio 3. numero primo not.9. in fin. Ricc. in prax.par.3.res.305. Bonacin.de Censur. disp.2. qu. 2. pun. vlt. num.2.*

4 Potest tamen excommunicatus etiam post sententiam probare suam innocentiam iuxta *glos.communiter receptam in d. cap.rursus* 11. q. 3. vbi subdit, quod reus in tali casu non recuperat bona sua, quia pęnæ repeti non solent *glos. in cap. pastoralis §. verum ver. sub trahuntur de Appell. Bonacin.de Censur. disp.2.q. 2.pun. vlt.num.2.* sed contrarium tenet *Ricc. in prax.for.eccles.p.3.res.* 214. si de innocentia eius, vel legitimo impedimento constiterit: & hoc mihi verius videtur: cum enim tunc constet de iniustitia sententiæ, æquum est, vt illi beneficia, ac omnia bona restituantur iuxta *text. expressum in cap. super causa 2. quæst. 5. l. pen.ff. de Remilit.*

Addit *Ricc. in prax. vt supra par.3.res.* 214. quod excommunicatus etiam in causa fidei elapso anno auditur, si causam legitimi impedimenti suæ insordescentiæ verificet, etiamsi eius statua esset combusta iuxta *glos. communiter approbatam in capit. excommunicamus 1. §. qui autem ver. condemnentur de Hæret.*

5 Tertiò potest pecuniaria, vel alia arbitraria pœna puniri, vt dicunt DD. apud *Bonacin. loco citato* eademque pœna plectitur insordescens etiam per mensem continuatum à die declaratoriæ computandum ex praxi Curiarum ecclesiasticarum, modò constet de contemptu clauium: secus si fecerit diligentias pro obtinenda absolutione, & obtinere non potuit *Ricc. in prax. par. 4.res.63.& seq.* non tamen sufficeret, si quis steterit semel per 15. dies in excommunicatione, & post obtentam absolutionem cum reincidentia in eadem excommunicatione perseueret per alios 15. dies, quia hoc est regulare in quacunque pæna, vt tempora non coniungantur, quamuis secus fit in fauorabilibus, idem *Ricc. in prax. par. 3. resol. 216. & parte 4. res. 64.*

6 Quartò alia pœna punitur insordescens per annum in excommunicatione, quod huic deinceps absolutio non prodest, quæ à summo Pontifice in impetrationibus gratiarum, & in collationibus beneficiorum conceditur, si culpabiliter per annum continuum contumax in excommunicatione perseuerauit, secus si absque culpa *Roland. cons. 46. numero 37. volum. 1. Boer. decision. 290. numer. 3.* quos refert, & sequitur *Ricc. in prax. p. 3. res.213.*

SVMMARIVM.

1 *Quando crimen Sortilegij sit mixti fori.*
2 *Quibus pęnis Sortilegi puniantur de iure ciuili, & canonico.*
3 *An adorator Dęmonis censeatur hæreticus.*
4 *Qua pęna plecti debeat clericus pro hoc crimine.*
5 *Referuntur aliæ pęnæ contra sortilegos.*
6 *Quando Episcopus, & Inquisitor possint pęnas mitigare.*
7 *Qua pęna plectendus sit abutens Sanctiss. Altaris Sacramento ad huiusmodi sortilegia.*
8 *An in hoc crimine faciant fidem testes, qui se liberatos à sortilegis affirmant.*
9 *Qua pęna afficiendus sit Sacerdos, qui in celebratione sacrorum nefandas, & turpes pręces porrigit.*
10 *Qua plectendi sint pęna Incantatores Serpentum.*
11 *Item quam pænam subeant qui verba sacræ scripturæ ad scurrilia, vel superstitiones, & diabolicas incantationes vsurpant.*

CAP. XXI.

De Sortilegijs.

1 CRimen Sortilegij, & diuinationis, si est coniunctum cum heresi, ab Inquisitoribus hæreticæ prauitatis punitur *cap. accusatus §. sane de Hæret. in 6.* & tradunt DD. quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. episc. par. 3. all. 51. numero 124.* si verò non est coniunctum cum hæresi, non spectat ad Inquisitores, sed ad ordinarium iuxta *tex. d. §. sane*, qui in hoc casu potest esse tam sæcularis quam ecclesiasticus *cap. peruenit 26. qu. 5. tot. tit. C. de Malef.* & in hoc conueniunt omnes DD. vt *d. Clar. in §. Hæresis vers. successiuè Genuens. in prax. Arch. cap. 68. numer. 13. Bellett. Disquis. Cleric. tit. de fauor cleric. real. §. 4. numer. 122.* hodiè verò per constitutionem Sixti Quinti, quam refert *Quarant. in ver. Astrologia Iudiciaria Vulp. in prax. iudic. c. 37. nu. 19.* etiam Inquisitores cognoscunt de Sortilegijs, & diuinationibus, etiamsi hæresim non sapiant, vt notant Leo in *Thesaur. for. eccles. p. 3. c. 5. num. 14. & 15. Vulp. loco cit. num. 20. Barbos. d. all. 51. n. 134.* non tamen priuatiuè quoad Episcopos, qui possunt huiusmodi causas, nisi sapiant manifestè hæresim, cognoscere iuxta *tex. in d. cap. accusatus §. sanè*, & declarauit S. Congregatio Rom. & vniuersalis Inquisitionis die 21. Decembris, vt refert *Dian. par. 4. tract. 8. resolut. 119.*

2 De iure autem ciuili huiusmodi Sortilegi, diuinatores, & malefici morte puniuntur *l. nullus, & l. nemo C. de Malef.* sed de consuetudine hæc pena non seruatur: & ideò vel fustigantur, & banniuntur, vel ad triremes mittuntur *Clar. loco citato Vulp. in prax. Iudic. cap. 37. nu. 16.* quod intellige, si viles sint, quia nobiles relegantur, vel alia pœna arbitrio iudicis plectuntur *Ferr. qq. mor. par. 1. q. 38. Vulp. vbi supra*, & hoc procedit, si ex maleficio, aut sortilegio mors sequuta non fuerit, nam si sequitur mors, semper vltimò supplicio afficiuntur iuxta *l. si quis aliquid 2. §. qui abortionis ff. de Penit. Boss. tit. de Homicid. numero 17.*

Eadem pœna fustigationis imponitur de iure canonico, si fuerint viles *Boss. loco cit. numer. 18.* & ex stilo Romanæ Inquisitionis tales traduntur triremibus, si fuerint ignobiles, vt *d. Dian. par. 4. tr. 7. resolut. 10.* alias perpetuo carcere puniuntur *cap. contra idolorum 26. quæst. 5. Boss. d. n. 18.* vel alia pena arbitraria, vt *d. Ferr. d. q. 38. Vulp. loco cit. d. cap. 37. nu. 17.* vltra infamiam, de qua in *ca. infames 6. qu. 1.*

Præterea sunt ipso facto excommunicati iuxta *c. 1. 26. qu. 5.* & constitutiones *Ioann. XXII. incip. Super illius, & Leoni X. incip. Supernæ dispositionis*; verùm hanc excommunicationem in tali casu non esse vsu receptam dicit *Bonacin. de Censur. in partic. disp. 2 q. 2. pun. 38. num. 1.* & alij quos refert *Barbos. d. par. 3. all. 51. num. 119.* nisi errorem in mente habeant contra fidem, illumque exterius sufficienter manifestent, tunc enim excommunicationi contra hæreticos latæ in bulla Cœnæ subijciuntur, & vt hæretici puniuntur *Vulp. in prax. iud. d. c. 37. nu. 15.* & alij communiter: secus si reipsa aliter in mente sentiant; Vnde licèt adorator dæmonis actu ipso adorationis sufficienter indicet errorem, cum in tali casu tribuat dæmoni quod soli Deo compe-
3 tit, vt *d. Vulp. loco cit. cap. 37. num. 6.* tamen si credat, dæmoni honorem non deberi, non erit hæreticus *Bonacin. loco cit. d. pun. 38. num. 2.* præsertim si inuocetur dæmon ad tentandam pudicitiam alicuius mulieris, vel ad aliud faciendum, non alienum ab eius potestate: tunc enim inuocatur demon ad id, quod est propriũ ipsius *Ricc. in prax. for. eccl. p. 1. res. 434. Vulp. d. cap. 37. num. 8. & seq.* & alii apud *Barbos. d. par. 3. all. 51. num. 125.* etiamsi in ipsis sortilegiis misceatur oleum sanctum: aqua, candelæ, rami oliuarum, aut aliæ res benedictæ; quia adhuc huiusmodi sortilegia hæreticalia non sunt, si hæc agens non habeat errorem contra fidem, vt *d. Vulp. loco cit.* hoc tamen grauissimum est crimen, & contra tales, vti de hæresi vehementer suspectos procede-

cedere possunt Inquisitores, tum quia hæc ad apostasiam, & infidelitatem pertinent, tum etiam quia omne cum dęmone commercium, seu amicitia prohibetur, *Dian.p.4.tr.7.res.*10.& alii communiter.

4 Clerici verò infamia notantur, & si non destiterint, deponuntur, atque in monasterium ad tempus arbitrio superioris præfiniendum detruduntur, ac beneficijs, & officijs ecclesiasticis priuantur *cap. infames 6.q.*1.*cap. non oportet & c.seq. 26.q.* 5. & statuit Leo X. in *d. constit. incip. supernæ dispositionis relata per Bonacin. d. pun.*38.*nu.*1. *Barbos. d. par.*3. *alleg.* 51.*n.* 19. & si notorij sint, irregulares efficiuntur, vt *d. Sylu. in sum.ver. superstitio nu.* 11. excommunicandi etiam sunt tam ipsi, quam eos consulentes *cap. si quis clericus* 26.*q.*5. hodiè verò etiam Clerici arbitraria pęna puniuntur iuxta facti, & personarum qualitatem, vt *d. Vulp. in prax. iudic. cap.* 37. *num.* 17. *Dian. p.* 4. *tr.* 6. *res.* 17.

5 Item ex constitutione *Gregor. XV.*46. *in nou. Bullario tom.* 4. qui pactum cum Diabolo fecerit, & à fide apostatando maleficijs, seu sortilegijs vnam, seu plures personas ità læserit, vt ex maleficio, vel sortilegio mors sequuta sit, etiam pro primo lapsu curiæ sæculari tradi debet pęnis debitis puniendus, vt notat etiam *Peirin. in Priuileg. minimor. to.* 2. *constit.*9.*Pauli* 5. §. 2.*num.*26.*Vulp.d.c.*37.*num.* 25. & qui similiter apostatando pactum cum diabolo, vt præfertur, fecerit, & maleficium, seu sortilegium commiserit, ex quo licèt mors sequuta non sit, infirmitas tamen, diuortia, impotentia generandi, siue animalibus, frugibus, vel alijs fructibus damnum notabile prouenerit, muro claudi, siue perpetuis carceribus in S. Inquisitionis officio, vbi illud existit, fabricandus mancipari debet, vt *cauetur in dict. constit.* possunt tamen Episcopi, & Inquisitores eorum, qui in carceribus perpetuis, aut muro reclusi sunt, pœnam mitigare, aut in aliam commutare *capit. vt commissi de hæret. in* 6.

6 Curiæ quoque sęculari traduntur abutentes Sanctissimo Altaris Sacramento ad huiusmodi sortilegia, veneficia, vel superstitionis, *Genuens. in prax. Archiep. c.*68.*nu.*10.*Vulp.d. c.*37.*n.*9. *Barbos. d.all.* 51.*num.* 135.

8 In hoc autem delicto testes, qui se liberatos à sortilegis affirmant faciunt fidem, etiamsi socij criminis videantur, cum ad eos in prohibito consilio confugerint, quia non vt rei, sed vt testes deponentes de facto proprio admittuntur secundùm *Ferr. qq. mor.p.*1.*q.* 45.*numer.* 9. vbi citat *Mascard.de Probat.to.*3.*concl.* 1312. *nu.*55.

9 Quæres, qua pœna puniatur Sacerdos, qui in celebratione sacrorum nefandas, & turpes preces porrigit? Resp. talem Sacerdotem esse deponendum, ac beneficijs priuandum, & in perpetuum carcerem detrudendum, vt post *Sous. dicit Dian.par.* 4.*tr.* 7.*res.* 10. vbi etiam addit, quod si Sacerdos Missas defunctorum celebrat pro viuentibus, vt moriantur, à Sacerdotio priuatur, & perpetuo exilio relegatur vna cum eo, qui hoc consuluit, vel mandauit; possunt etiam tales alia arbitraria pœna puniri, vt supra diximus cum *Vulp. in prax. Iudic. d.c.* 37. *nu.*17.

10 Quæres 2. qua pęna puniātur Incantatores serpentum? Resp. quod de iure ciuili nec tales puniuntur, nec qui per incantationem suam grandines, vel intemperiem aeris, quo magis fructus saluentur, sedauerint, vt constat ex *l. eorum C.de malef. & mathem.* sed de iure canonico clerici degradantur, laici anathematizantur iuxta *cap. admoneant* 26. *q.* 7. verum de consuetudine arbitrio Iudicis puniuntur *Vulp.d.c.*37.*num.* 17. in istis enim incantationibus inuocatur auxilium dæmonis vel expresè, vel tacitè, vt quando in eis insunt aliqua verba extranea, vel caracteres, aut nomina ignota, & ideò illas Christiana, & vera pietas repellit, & damnat *cap. illos* 26. *quæstion.* 2. *dicit tamen Vulp. loco citato numero* 12. quod incantationes; in quibus imploratur auxilium Dei cum deuotione absque alia obseruatione superstitiosa intrinseca, vel extrinseca non puniuntur.

11 Eadem arbitraria pœna plectuntur qui verba, ac sententias Sacræ scripturæ ad scurrilia, fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones impias,

pias, & diabolicas incantationes, diuinationes, sortes, & similia audent vsurpare ex Concilium Tridentinum *sess. 4. in Decreto de Edition. & vsu sacror. libr. §. post hæc.*

SVMMARIVM.

1 *Contra exercentes artem iudiciariæ Astrologiæ procedunt tam ordinarij, quam Inquisitores.*

2 *Quibus plectantur pęnis de iure ciuili, & canonico.*

3 *Qui de statu Reip. Christianæ, vel sedis Apostolicæ seu vita Romani Pontificis, aut eius consanguineorum iudicia faciunt, vt læsæ maiestatis rei puniuntur.*

4 *Qui censeantur rei iudiciariæ Astrologiæ.*

5 *Contra inclinationem cęlestium corporum homo potest per rationem operari.*

6 *An prohibita sit prædictio, vel iudicium circa inclinationes hominum.*

7 *An prohibeantur coniecturæ, quæ ab alijs causis, & circumstantijs desumuntur.*

8 *Item an prohibeantur iudicia, & naturales obseruationes circa rem medicam, nauigationem, & Agricolturam.*

CAP. XXII.

De exercentibus artem iudiciarię Astrologię.

1 Astrologiæ iudiciariæ superstitio iure diuino vetita est, vt constat ex *lib. leuitic. cap. 19. & 20.* & ab ecclesiasticis etiam, ac ciuilibus legibus acriter punitur ex *cap. 1. & seq. 26. quæstion. 5. l. nemo Aruspicem Cod. de malefic. & mathem. & est constitutione Sixti V. incip. Cæli, & Terræ creator*, quam refert *Quarant. in ver. Astrologia iudiciaria*, vbi damnantur facientes iudicia, & natiuitates hominum, quibus de futuris contingentibus, successibus, fortuitisque casibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus aliquid euenturum affirmare audent, etiamsi id se non certò affirmare asserant, aut protestentur: hæc enim cognitio viribus naturæ haberi non potest vt *d. S. Thomas 2. 2. qu. 95. art. 1.* & ideò referenda est ad disciplinam malignorum spirituum, & occultam eorum societatem *Sylu. in ver. superstitio n. 6. Nau. cons. 1. de Sortil. Megal. in ver. Astrologia num. 6.* Vnde contra tales vti de hæresi suspectos non tantum ordinarij locorum, sed etiam Inquisitores procedunt ex *d. constit.* Sixti V. vt notant etiam DD. quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. episc. p. 3. alleg. 51. num. 134.*

2 Et de iure quidem ciuili huiusmodi artem exercentes, & eos consulentes vltimo supplicio plectuntur, vt in *d. l. nemo Aruspicem*; de iure autem canonico pęna carceris, exilij, pecuniaria, vel alia arbitrio iudicis puniuntur, & abiurant de leui: clerici verò præter has pęnas arbitrarias suspenduntur ab ordinibus, & beneficijs priuantur ex *d. cap. 1. & seq. 26. quæst. 5.* & ex constitutione Sixti V. supra citata.

3 Eadem pœna puniuntur, qui ex astris præterita, vel pręsentia occulta cognoscere conantur: hæc enim ità damnabilis est, sicut illa quæ futura prædicit *Megal. in ver. Astrologia num. 9.* & alij communiter; quia nec futura, nec pręterita, aut præsentia ex astris cognosci possunt absq; pacto implicito cum dæmone *S. Th. 2. 2. q. 95. ar. 6. in fin. Bonacin. de censur. in part. disp. 2. q. 2. pun. 38. num. 5.* Vnde id expresè prohibetur *in cap. 1. & c. ex tuarum de Sortil. & in l. apud Labeonem §. si quis Astrologus ff. de iniur. & famos. libell.*

3 Qui verò de statu Reip. Christianę, vel sedis Apostolicæ, seu vita Romani Pontificis, aut eius consanguineorum iudicia faciunt seu facta in posterum pęnes se retinent, vel alicui ostendunt, aut verbis tractant, vltra excommunicationem latæ sententiæ, etiam vt læsæ maiestatis rei vltimi supplicij, & confiscationis omniũ bonorum, ac priuationis officiorum, & beneficiorum, si Clerici fuerint, pœnas incur-

currunt ex constitutione Vrbani VIII. quam refert *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 51. num. 134.*

4 Obseruant autem DD. eos tantum Astrologiæ Iudiciariæ esse reos, qui ex astris præcisè faciunt iudicia, vel natiuitates hominum circa futuros effectus contingentes ab humana voluntate pendentes, ac de istis loqui constitutionem Sixti V. ità *Bonacin. de censur. in par. disp. 2. q. 2. pun. 38. num. 3. & seq. Megal. in ver. Astrologia num. 6. Dian. par. 4. tr. 7. res. 17.* vbi citat *Less. de iust. & iur. lib. 2. c. 43. dub. 6. num. 42. Barbos. loco cit. n. 134.* quibus adde *S. Tho. 2. 2 q. 95. art. 5.* vbi dicit, quod corpora cælestia non possunt esse per se causa operationum liberi arbitrii, licèt possint ad hoc dispositiuè inclinare, quatenus influunt in corpus humanum, & per consequens in vires sensitiuas: quia tamen vires sensitiuæ obediunt rationi, nulla necessitas ex hoc li-
5 bero arbitrio imponitur, sed contra inclinationem cælestium corporum homo potest per rationem operari, idem dicit *Graff. par. 1. lib. 2. cap. 3. num. 12. & seq. Ricc. in prax. for. eccles. par. 2. res. 186.* & alii communiter, vnde qui certò crederet, aliquem, quia sub tali sydere, vel constellatione natus fuerit, cogi ad benè, vel malè operandum, in hæresim incideret *c. illud 26. q. 2. Vulp. in prax. iudic. cap. 37. nu. 14. Megal. in ver. Astrologia num. 8.*

6 Ex qua inferunt, nullo iure prohiberi prædictionem, vel iudicium circa inclinationes hominum; de his enim aliquale iudicium trahi posse ab astris, dicit *Sylu. in ver. superstitio num. 6. Bonacin. loco citato pun. 38. numero 3. Vulp. vbi supra numero 13. Megal. numero 6. & 7. Dian. par. 4. tr. 7. res. 17.* & alii communiter.

Inferunt 2. neque prohiberi eas coniecturas, quæ ab alijs etiam causis, & circumstantijs particularibus desumuntur, videlicet ab ipsa corporis complexione, dispositione, seu temperamento personę, ab actionibus hominis, alijsque consimilibus circumstantijs, *Sylu. in ver. superstitio numero 6. Bonacin. loco cit. num. 6. vbi citat Less. lib. 2. cap. 43. dub. 6. nu. 42. Sanch. in oper. mor. lib. 2. c. 38. num. 33.* & alios, & hanc esse communem *d. Dian. p. 4. tr. 7. res. 17.*

8 Inferunt 3. non prohiberi iudicia; & naturales obseruationes circa rem medicam, nauigationem, & Agriculturam, vt constat ex *d. constitutione Sixti V. & docet Sanctus Th. loco cit. d. ar. 1. Barbos. d. p. 3. all. 51. n. 134. Ricc. in prax. p. 2. res. 186. Vulp. d. c. 37. num. 13.* & alii communiter.

SVMMARIVM.

1 *Crimen incendij est mixti fori.*
2 *Qua pœna puniatur Incendiarius de iure ciuili.*
3 *Item qua pœna plectatur de iure canonico.*

CAP. XXIII.

De Incendio.

1 HOc etiam delictum ex mixti fori, cum ab vtroque iure puniatur *ca. cum deuotissimam, & cap. seq. 12. q. 2. cap. si quis ecclesiam 17 q. 4. cap. pessimam 23. q. 8. cap. si egressus, & cap. seq de Iniur. & damn. dat. cap. tua nos de sent. excomm. l. qui ædes l. si fortuitò ff. de Incend. ruin. & naufrag. l. capitalium §. Incendiarij ff. de Pœn.* atque ità tenet *Fab. à Monteleo in Pract. Arbitr. par. 4. nu. 799.* quem refert *Farinac. in prax. & Theorica crimin. tit. de var. & diuer. crimin. q. 100. num. 15. Diaz in Pract. crimin. can. capit. 108. ver. Incendiarij Foller. in simil. Prax. in ver. aut Incendium cap. 25. par. 2. Menoch. de Arbitr. Iud. lib. 2. cas. 390. numero 39.*

2 De Iure ciuili pęna capitis pro hoc crimine imponitur, vt in *d. l. capitalium §. Incendiarij,* si cum dolo incendium commissum fuit *Andr. Gaill. pract. obseruat. lib. 2. obseru. 22. num. 6. Franc. Marc. dec. 417. nu. 2. p. 2.* vbi etiam dicit, quod mitius punitur qui committit incendium ruri, quam in ciuitate, cum ibi sit minus periculum iuxta *d. l. capitalium §. Incendiarij.*

Sed

Sed si ex negligentia, seu culpa incendium sequitur, distinguendum est: aut enim sequitur ex lata culpa, & hoc casu omnes conueniunt, posse incendiarium puniri etiam corporaliter, vt notat etiam *Franc.Marc.p.1.dec.61.nu.5.* non tamen ità grauiter, ac si dolo commissum fuisset, sed pœna arbitraria *Bart.in l.1.num. 5. in fin.ff. de offic. Praf. Vigil.*& alij apud *Farinac. in prax. crim. tit. de var. & diuer. crimin.q.110. num.* 17. & vltra tenetur ad damna, & interesse *Grammat. decision.* 3.*numero* 16. *& seq. Andr. Gaill. obser.* 22.*num.*2. *lib.*2. & communem dicit *Farinac. loco cit.num.*18.

Aut sequitur ex leui culpa, & tunc incendiarius non punitur corporaliter, nisi in subsidium quando Incendiarius non potest damna resarcire *l. qui ades ff.de Incendio ruin.& naufrag. Bart. in d.l.1.n.5. in fin. Cepoll. de Seruitut. rust.prad. c.44. rubr. de Igne nu.8. in fin.Cephal.cons.362. numer.* 8. *Franc. Marc. d. decis.61.num. 5. par.1.*

Posset etiam vltra emendam damni ad pœnam pecuniariam fisco applicandam damnari: pœna tamen in tali casu debet esse modica, vt probatur ex *d. l. capitalium §. incendiarij, ibi, vel modicè vindicetur.*

Aut sequitur ex culpa leuissima, & in tali casu non tenetur ad aliquam pœnam criminaliter *Gabr. cons.* 159. *num.* 3. *lib.* 1. *Farinac. d.q* 110. *num.*20. & alii communiter: nec tenetur ciuiliter actione *l. Aquilia* ad damna, & interesse, si culpa leuissima consistat in ommittendo, secus si consistat in committendo *l.si seruus seruum §. si fornacarius ff. ad l. Aquil. glos.penult. in l. si mora ff. sol. matr. Bart. in repet.l.quod Nerua num.29.ff. depos. Alexan. cons.50. num.9. lib.1.& in l.domus hareditarias num. 5.ff. de leg.* 1. *Roland. cons.95. num.29. & 30. lib. 2. Magon.decis. Florent.* 111. *num.* 27. *Menoch.de arbitr. Iudic. lib.2. cas.* 390. *num.* 11. *Barbos. de offic. & pot. Episc. par.* 3. *alleg.*51. *num.* 76. *Afflict. decis.* 56. *numero* 9. & est communis opinio: nisi rem aliquam acceperit ex contractu, in quo de sui natura veniat leuisima culpa, prout in commodato, vel alijs contractibus, qui fiunt gratia vnius tantum: tunc enim tenetur ex incendio orto ex leuissima culpa, etiam in omittendo *cap. vn. de Commod. Roland. cons.* 95. *num.*26. *lib.* 2. *Masc.de Probat. lib.1. conclus.* 467. *num.* 12. præsumitur autem in dubio, quod in incendio interuenerit leuissima culpa, nisi aliter probetur *glos. in §. praterea ver. debet Instit. Quib. mod. re contrah. oblig. Alexan. cons.50. num.9. lib.1.Grammat. dec.* 3. *num.* 1.

Si verò incendium ex casu fortuito prouenerit, nulla incurritur pœna *l. si fortuitò ff. de Incend. ruin. & naufr. Bart. in l.1. num. 5. in fin. vers. tertio casu ff.de offic.Praf. vigil.* dicitur autem fortuitum incendium, si ità sequatur, vt præuideri non potuerit; puta quia subita vis ventorum ignem longius produxit, & qui ignem immisit, omnia, quæ oportuit, obseruauit *l. qui occidit §. in hac ff. ad l. Aquil.glos.in c.siquis domum ver. voluntariè de Iniur.& damn. dat. & in cap. si egressus in ver. reddet damnum eod. tit. Roland. cons.95. numer.* 22. *& seq. lib.2. Cephal.cons.362. num.* 22.

Vnde in tali casu non tenetur quis ad damna, & interesse, nisi acciderit culpa sua, vel interuenerit pactum, seu in mora fuerit *cap. vn. de Commod. capit. 2. de Depos.*

Hinc infertur 1.quod inito pacto inter conductorem, & locatorem, nè in villa vrbana fœnum poneretur, tenebitur conductor ex locato, si illud posuit, & deinde seruus igne allato succendit: quia ipse causam præbuit inferendo fęnum, vt in casu *l. videamus §.fin.ff. locat.*

Infertur 2.quod si ex plaustro lapis ceciderit, & aliquid fregerit, Plaustrarius Aquiliæ actione tenetur, si malè composuit lapides; & ideò lapsi sint *l. si seruus seruum §. si ex plaustro ff. ad l. Aquil.* idem dicendum, si tempore ventoso ignē quis immiserit, aut non obseruauerit, nè ignis longios procederet, vt in *d.l. qui occidit §. in hac Cepoll.de Seruit.Rust.prad. cap.* 44. *rubr.de Igne num.* 6. & ità refert *Gaill. lib.2. obseruat 22.num.7.* quemdam fuisse emendationem damni condemnatum, qui Ruri in columbam super Columbario stantem tormenti bellici laxauit rotam, & præter opinionem occulta vi pulueris stramineum tectum incendit,

Vnde

vnde ignis progressus vicina rusticorum tuguria consumpsit.

3 De iure verò canonico si Ecclesiam incendit, ipso iure est excommunicatus, ac debet eam in pristinum statum restituere, ac damna resarcire *cap. si quis Ecclesiam* 17. q. 4. *cap. in litteris de Raptor. & cap. conquesti vbi glos. ver. excommunicatos de sent. excom. Decian. in Tract. crimin. to. 2. lib. 6. cap. 24. Franc. Marc. dec.* 417. *nu.* 1. *p.* 2. *Menoch. de Arbitr. Iud. lib.* 2. *cas.* 390. *num.* 39. & 40. Idem dicendum est de incendente cemeterium aut alium locum sacrum seu religiosum *Foller. in prax. crimin. canon. par.* 2. *ver. aut incendium cap.* 25. *num.* 2. *Nauar. in man. cap.* 17. *num.* 100. vnde eos, qui incendunt ædes ecclesiæ existentes intra 30. vel 40. passus circa ecclesiam iuxta *ca. sicut antiquitus* 17. q. 4. esse excommunicatos ipso iure *d. Hostiens. in sum. tit. de Incendiar. num.* 9.

Alij verò incendiarij non sunt ipso facto excommunicati, sed sunt excommunicandi iuxta *glos. communiter receptam in d. cap. conquesti ver. excommunicatos de sent. excomm. Lopez. in Addit. ad Diaz. in Pract. crimin. canon. ver. Incendiarij c.* 108. *Menoch. de Arbitr. Iud. lib.* 2. *casu* 390. *num.* 40. *Farinac. in Prax. crimin. tit. de var. & diuer. crimin. q.* 110. *num.* 15. *Nauar. in man. cap.* 17. *nu.* 100. quicquid dicat *Clar. in §. fin. q.* 77. *vers. Incendiarij Bonacin. de Censur. in par. disp.* 2. *q.* 3. *pun.* 43. *nu.* 1. *vers. ego verò*, qui putant, omnes incendiarios esse ipso facto excommunicatos.

Hęc autem intelligenda sunt de Incendiarijs, qui prauo animo contra iustitiam ignem apponunt vt *in d. capit. pessimam* 23. *quæst.* 8. non autem de ijs, qui præter directam intentionem sunt causa incendij, etsi fortè ex negligentia mortali sequutum sit incendium, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Bonacin. loco cit. num.* 3.

Obserua tamen, quod huiusmodi Incendiarij ante denunciationem obsoluuntur ab episcopo, refecto prius damno, & iuramento præstito, quod ignem vlterius non apponant iuxta *cit. cap. pessimam* post denunciationem verò non possunt absolui, nisi per Papam *cap. tua nos de Sent. excom. glos. in cap. in litteris ver. anathematis de Raptor. Hostien. in Sum. in tit. de Incendiar. nu.* 9. *Nau. in man. d. cap.* 17. *numer.* 100. & hanc esse magis communem dicit *Clar. d. q.* 77. *vers. Incendiarij*. Vnde nec Legatus à latere absoluere posset ab excommunicatione Incendiarios sic denunciatos secundùm *Io: Andr. in d. c. tua nos nu.* 2. vbi etiam *Ancbar. nu.* 2. & communem dicit *Abb. ibidem nu.* 4.

Præterea tam Clericus, quam laicus pęna arbitraria puniuntur *Fab. à Monteleo in Pract. Arbitr. par.* 4. *num.* 799. & alij, quos refert, & sequitur *Menoch. d. lib.* 2. *cas.* 390. *num.* 39. *Farinac. d. q.* 110. *num.* 15. potest etiam Clericus Incendiarius beneficio priuari *Rebuff. in prax. Benef. tit. de mod. ammitten. benef. par.* 3. *ca.* 1. *nu.* 60. & si excessus esset magnus, posset etiam degradari secundùm *Farinac. d. tit. de var. & diuer. crimin. q.* 110. *num.* 15. & *seq.*

Item Incedentes agros seu vineas priuantur ecclesiastica immunitate, vt *d. Bonacin. de Censur. in part. disp.* 2. *q.* 3. *pun.* 16. §. 6. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Crimen blasphemiæ est mixti fori, & quomodo id intelligatur.*
2 *Pęna blasphemantium quæ sit.*
3 *Verba, pro prima vice, intelliguntur pro prima vice punitionis.*
4 *An fructus beneficiorum in casu amissionis accrescant interessentibus.*
5 *In hoc delicto procedi potest ad simplicem & secretam denunciationem.*
6 *Blasphemanti calore iracundiæ quando minuatur pęna.*

CAP. XXIV.

De Blasphemia.

1 QVi contra Deum, vel B. Virginem, vel sanctos Blasphemare pręsumũt, ab ecclesiastico, & sæculari Iudice puniri posũt *c. statuim.* vbi DD. *de maled. Auth.*

vt non Luxurient.homin. con. Natur.§.& quoniam coll.6. Clar.in §.blaspemia vers. hoc crimen Boss. in tit.de Inquis. num. 132. *Bellett. tit. de fau. Cleric. real. §.4. num.* 131. *Megal. in ver. blasphemia numer.* 9. *Barbos. de off. & pot. Episc. par.* 3. *cap.* 51. *numero* 93. & 94. *Vulp. in prax. Iudic. cap.* 41. *num.* 47. hoc tamen intellige de blasphemia simplici, non hæreticali: quia de hæreticali Episcopus, & inquisitor tantum cognoscunt *cap. vt Inquisitionis §. prohibemus de Hæret. in 6. Vulp. d. cap.* 41. *num.* 47. *Io: Franc. Leo in Thes. for. Eccles. par.2. cap. 1.num.30. Megal. loco cit. Layman. in Theol.moral. lib.4.tr.9. cap.2. num.5. Dian.par.4.tr.7. res.* 8. *vers.* nota etiam *Bonacin. de legib. disput.3.q 8.pun.1. num.5.* quicquid dicat *Barbos. d. p. 3. all.* 51. *num.* 89. Dicitur autem blasphemia non solum quando attribuitur Deo addendo, vel minuendo quod non est, sed etiam quando habetur turpiter sermo de Deo *Boss. in tit. de inquisit. nu.* 131. *in fin.*

2 De iure ciuili contra blasphemantes pęna mortis statuta est, *in d. Auth. vt non luxurien. homin.con.nat.in fin.* hæc tamen pęna non seruatur propter multitudinem plasphemantium, vt *d. Ricc. in prax. for. Eccles.p.4.res.41.* sed arbitrio Iudicis puniuntur inspecta qualitate personarum *Bonifac. de Vitalin. in tract. de malefic.tit. de pęna blaspem. Deum & Sanct. num.* 3. *Clar.vt sup.vers. sed quæro.* De iure verò canonico coguntur ad publicam pęnitentiam ante fores Ecclesiæ faciendam modo, & forma, prout *in cap. 2. de maled. Ricc. in prax. par 3.res-41.* quæ tamen pęna non habet locum in clericis, quibus publica pœnitentia non est iniungenda *cap.1.de Bigam.Barthol. Socin. cons.* 119. *n.7.vol.4.Barb.d.all.51.n.97.* sed arbitraria pęna puniuntur, *vt d.Ric.d.p.3.res.42.*

In Tribunali autem Inquisitorum blasphemus infimæ sortis flagellis cęditur cum publica pœnitentia, in publicoque spectaculo, lingua ferro, vel ligno comprehensa, cum abiuratione de leui: nobilis verò pęna pecuniaria multatur, & ad tempus in monasterium detruditur, *Roias de Hæret. parte 2. numero* 176. *Zanard. in Direct. Theol. parte 2. precep. 1. cap. 11. numero* 10. & alii apud *Barbos. d. par. 3. alleg. 51. num. 90.*

Addit *Ricc. in prax. for. Eccles. par. 1. res.* 327. & *par. 3. res.* 44. quod eadem pęna punitur non manifestans blasphemum *per tex. in c. si quis per capillum 22. qu. 1.* sed ex d. textu tantum colligitur, quod tenetur quis in conscientia denunciare, vt ibi notat *glos. in ver. non manifestauerit.*

Hodiè verò per constitutionem Pij V. *incip. Cum primum*, quicumque laicus Deum, & Dominum nostrum Iesum Christum, vel Gloriosam Virginem Mariam eius Genitricem expresse blasphemauerit, pro prima vice pœnam 25. ducatorum incurrit; pro secunda pęna duplicabitur; pro tertia autem centum ducatos soluet, & ignominia notatus exilio multabitur, qui verò plebeius fuerit, nec erit soluendo, prima vice manibus post tergum ligatis ante fores Ecclesiæ constituetur per diem integrum; pro secunda fustigabitur per vrbem; pro tertia lingua ei perforabitur, & mittetur ad triremes.

Clericus autem, qui in hoc blaspemiæ crimen incurrit, pro prima vice fructibus vnius anni omnium, & quorumcumque suorum beneficiorum, pro secunda beneficijs ipsis priuatur; pro tertia omnibus etiam dignitatibus exutus deponitur, & in exilium mittitur, quod si Clericus nullum obtinuerit beneficium, pęna pecuniaria, vel corporali pro prima vice puniri debet, pro secunda carceribus mancipatur, pro tertia vebaliter degradatur, & ad triremes mittitur.

Qui reliquos Sanctos Blasphemauerit, pro qualitate plasphemiæ, atque personę arbitrio Iudicis punitur, vt ex *d.constitutione Pij V.* quam refert *Piasec. in prax. Episc.p.2.cap.4.nu.97.*

3 Obserua tamen, quod illa verba, pro prima vice, intelliguntur de prima vice punitionis, non blasphemiæ *Ric.in prax. p.1.res.327.Genuens.in prax. Archiep.cap. 63.Barbos.d.p.3.all.51.nu.100.*

4 Obserua 2.quod fructus beneficiorum in casu amissionis non accrescunt interessentibus, sed cedunt Ecclesiæ *glos.in clem. 2. ver. suspensus de Vit. & hon. cleric. Felin. in cap. Apostolicæ numero 12. vers.*

durante

durante autem de excep. Rot. decis. 665. *numero* 10. *par.* 2. *Rec.* accrescunt tamen interessentibus distributiones, *vt ibidem d. glos. in d. clem.* 2. & alij communiter.

5 Obserua 3. quod in præd. delicto procedi potest ad simplicem, & secretam denunciationem, vt *cauetur in d. constit. Pij V.*

6 Obserua 4. quod blasphemanti calore iracundiæ, præsertim ex iniusta, & illicita causa, non minuitur pęna, nisi statim se corrigat aliqua signa pęnitentię ostendendo; tunc enim esset argumentum quod ex lubrico linguæ blasphemauerit, *Ricc. in prax. for. Eccles. p.* 2. *res.* 9. *par.* 3. *res.* 44. *& in Collect. dec.* 75. *pa.* 1. vbi idem dicit, si plasphemans in dicto crimine minimè assuetus sit.

SVMMARIVM.

1 *Conculcantes sacras imagines à Iudice ecclesiastico puniuntur.*
2 *Voluntas non solum verbis, sed etiam factis declaratur.*
3 *Qua pęna puniantur conculcantes Imagines sanctorum.*

CAP. XXV.

De conculcantibus, seu percutientibus sacras imagines.

1 QVamuis multi DD. teneant, percutientes, seu inquinantes imagines sanctorum posse ab vtroque Iudice puniri, vt refert *Bellet. Disquis. cleric. tit. de fauor. cleric. real.* §. 4. *in fin.* nihilominus verior sententia est, hoc crimen esse merè ecclesiasticum, vt *d. Dian. par.* 4. *tr.* 7. *res.* 9. *Genuens. in prax. Archiep. cap.* 18. *num.* 13. vbi refert, ità fuisse seruatum in supremo Regio consilio Hispaniarum & ratio est, quia percutiens imagines sanctorum videtur fateri, imaginum vsum non esse seruandum, atque ità videtur incidere in hæresim vltimò damnatam in Concilio Tridentino *sess.* 25. in Decreto *de inuocat. & Venerat. & Reliq. sanct.* voluntas enim non solum
2 verbis, sed etiam factis declaratur; & ideò vti suspectus de hęresi ad Iudice ecclesiasticos est remittendus iuxta *c. vt inquisitionis de Hæret. in* 6.

3 Huiusmodi autem delinquentes pęna fustigationis, triremium, carcerum, infamiæ, exilij, vel pęna pecuniaria, vel alia arbitrio Iudicis in foro ecclesiastico puniuntur *c. in Archiepiscopatu de Raptor.* & abiurant de leui, vel de vehementi iuxta facti, & personarum qualitatem, vt *d. Genuens. loco cit. num.* 12. *in fin. Dian. d. res.* 9. & si factum esset publicum, & enorme tradendus est curiæ sæculari, siue hæreticalem animum fateatur, siue non secundùm *Sous. in Aphor. inquis. lib.* 1. *cap.* 42. *num.* 16. quem refert *Dian. loco cit.* & tunc poterit Iudex laicus reum ciuilibus pęnis punire, vt notatur in *d. c. vt inquisitionis de hæret. in* 6. *& in cap. nouimus de verb. sign.* de iure autem ciuili pęna huius criminis est vltimum supplicium *Ricc. in collect. decis.* 75. *p.* 1. & alij apud *Clar. in* §. *fin. q.* 68. *vers. imaginem Christi* potest tamen talis delinquens mitius puniri inspecta qualitate facti, & personarum, *vt d. Clar. loco citato in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Crimen falsi est mixti fori.*
2 *Quæ sit pęna falsi de iure ciuili, & quæ de iure canonico.*
3 *Qualiter puniantur Clerici falsificantes litteras Papæ.*
4 *Quæ sit pęna falsificantium litteras aliorum Principum.*
5 *In alijs casibus falsarij qualiter puniantur.*
6 *Ad incurrendam pęnam falsi requiritur actus completus.*
7 *An in excommunicationem incurrat qui litteras falsas fabricare cępit, sed deinde ab inchoato opere destitit.*
8 *Qua pęna plectendus sit testis falsum deponens, seu varius.*
9 *Laicus deponens falsum coram Iudice ecclesiastico, an possit etiam à Iudice secułari puniri.*

10 *Quando testis possit puniri de falso.*
11 *In causis ciuilibus suspicio falsi pro veritate habetur.*
12 *In quibus casibus cesset pena falsi.*
13 *Si ius totius causæ consistit in testibus de falso accusatis, supersedendum est in ciuili, & terminatur causa criminalis.*

CAP. XXVI.

De Crimine falsi.

1 CRimen falsi est mixti fori siue committatur in re ecclesiastica, vt dicunt DD. *in cap. cum sit generale de for. compet. Boss. in tit. de fals. num.* 108. *Ferr. qq. mor. par.* 1. *q.* 67. *num.* 9. siue committatur in re prophana *Marant. de ord. iudic. p.* 4. *dist.* 11. *num.* 28. & alij, quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Epis. par.* 3. *alleg.* 107. *num.* 35. vbi dicunt, posse Episcopum punire pœna pecuniaria, vel alia arbitraria Aromatarios, & alios Artifices, qui merces falsificant, vel vltra iustum pretium vendunt.

2 Pœna autem falsi de iure ciuili in libero homine est deportatio, & bonorum publicatio: in seruo autem est vltimum supplicium *l.* 1. *§. pena falsi ff. ad l. Corn. de fals.* sed de iure authenticorum bona non publicantur eorum, qui delinquunt *Auth. vt null. iudic. §. fin. col.* 9. & notat *glos. in d. l.* 1. *§. fin. ver. publicatio Bonifac. de Vitalin. in tit. de fals. num.* 3.

Sed hodiè, quia non vtimur deportatione, delinquentes huiusmodi puniuntur secundum formam constitutionum, aut statutorum loci, & si hæc non adsint, pœna fustigationis, vel triremium ad tempus, vel in perpetuum, vel alia iuxta facti, & personarum qualitatem arbitrio Iudicis plectuntur *l. saccularij §. sunt quædam ff. de extraord. crimin. l. hodiè ff. de Pen. Gandin. de malef. in tit. de falsar. numero* 3. *Clar. in §. falsum vers. sed quæro, quæ sit pena Grammat. dec.* 27. *Ricc. in collect. decis.* 248. *Vezin. relatus in Syntag. opinion. comm. tit. de fals. cap.* 2.

Immò de iure Codicis etiam liber homo capitali supplicio punitur, si id exigat magnitudo commissi criminis, vt in *l. vbi C. ad l. Corn. de fals.*

Præterea pars ipsa falsitatem in causa committens causam perdit *l. in fraudem §. quoties vbi glos. ver. cadat ff. de iur. fisc. Marant. de ordin. Iudic. parte* 6. *tit.* 12. *de incid. crimin. &c. numero* 3. dummodò talis falsitas commissa sit circa acta ipsius causæ *Ricc. in collect. dec.* 2176. *parte* 6. secus si committatur circa testes, aut instrumenta *Bart. in d. l. in fraudem §. quoties*, & est communis opinio, vt *d. Clar. in §. falsum vers. item propter.*

De iure autem canonico falsificantes, seu falsò fabricantes litteras apostolicas sunt excommunicati in bulla Cœnæ Domini *can.* 6. is verò falsificare dicitur, qui veras litteras apostolicas ab earum sincera veritate immutat: fabricare verò est eas confingere *Lezan. in sum. qq. reg. tom.* 3. *ver. falsarius num.* 2. fautores verò, consulentes, aut mandantes falsificationem non comprehenduntur in bulla Cœnæ, sed ligantur excommunicatione contenta *in cap. ad falsariorum de Crim. fals.* quæ ipso facto incurritur, non tamen est reseruata, vt dicunt DD. apud *Bonac. de Censur. in par. disp.* 1. *q.* 7. *pun.* 3. *num.* 8.

Sed si quis falsas litteras se habere cognoscit, & illas infra 20. dies non destruit, tunc incurrit excommunicationem contentam *in cap. dura d. adijcientes de Crim. fals.* quæ est Papæ reseruata.

3 Clerici verò, qui per se falsitates in litteris apostolicis exercent vltra excommunicationem beneficijs, & officijs ipso iure priuantur, & præterea degradandi sunt, ac tradendi curiæ sæculari, vt secundum leges puniantur *d. cap. ad falsariorum de Crim. fals. Ricc. in prax. for. eccles. p.* 3. *res.* 455. *Barbos. in d. c. ad falsariorum*, vbi etiam dicit, quod pro vnica falsificatione pœna hæc locum habet, etiãsi textus vtatur verbo, *exercent*, quod frequentiam actuum significat; & tunc clericus Curię seculari traditus pęna vltimi supplicij imposita in *dicta lege vbi C. ad l. Corn. de fals.* plectendus est secundùm *glos. & DD. in d. cap. ad falsariorum*

*Grammat. dec.27. num.*10. eademque pœna vltimi ſuplicii,& degradationis puniendos, eſſe mandantes, falſificari litteras Papæ, dicit *Farinac. in prax. crim. par.6. de falſitat. q.*151.*num.*12. quem refert *Barboſ. in d. cap. ad falſariorum nu.* 15. *de Crim. falſ.* mitius tamen puniuntur qui vtuntur litteris Papæ ſic falſificatis, quam qui illas falſificant;clerici enim in tali caſu beneficijs, & officijs eccleſiaſticis tantum priuantur: laici verò non incurrunt excommunicationem bullæ Cœnæ, ſed *d. c. ad falſariorum, vt d. Barboſ. ibidem nu.*4.*&* 16. *Nauar. in man.c.* 27. *nu.*62.

4 Qui verò falſificauerint litteras aliorum etiam Regum, ſeu Principum, laici inflicto charectere in exilium mittuntur: clerici verò vltra ſupradictas pęnas deponuntur *cap. ad audientiam de crim. falſ. gloſ. in c. cum non ab homine ver. poſt modum de Iudic. & in d. cap. ad falſariorum ver. legitimas Grammat. deciſ.* 27. *nu.* 10. numquam tamen ob hoc crimen, ſiue aliud Clerici ſęculares, vel Regulares fuſtigantur, vt *d. Dian. p.*4.*tr.*7.*reſ.* 11. *in fin.* & alij communiter.

5 In alijs caſibus arbitrio Iudicis falſarij puniuntur *Boſſ. in tit. de falſ. numero* 107. *Clar. in* §. *falſum verſ. ſed quæro*.

6 Ad incurrendam autem pœnam falſi requiritur actus completus: non enim punitur affectus, niſi ſequatur effectus ex generali conſuetudine totius mundi *Grammat. deciſion.* 2. *numer.*8. & eſt communis opinio. Vnde præſentans apocas falſas, & non exigens non eſt puniendus pœna ordinaria, vt *d. Ricc. in prax. for. eccleſ. par.* 2. *reſolut.*32. *numero* 5. *in fin.* quia ad hoc vt ſit punibilis falſitas, requiritur vſus *cap. accedens de crim. falſ.* & ideò in Praxi ſeruatur, vt nemo de falſi teſtis vſu puniri poſſit, niſi præcedat declaratio, quod ipſe velit vti tali depoſitione iuxta *l.*3. *Cod. de fid. inſtrum. Clar. in* §. *falſum verſ. vtens Ricc. in Collect. dec.* 2656.*p.* 7. vbi etiam dicit, quod hæc declaratio circa vſum peti poteſt etiam poſt rem iudicatam.

7 Neque in excommunicationem incurreret qui litteras falſas fabricare cæpit, ſed pœnitentia ductus ab inchoato opere deſtitit antequam litteras perficeret: vel ſi verbum aliquod abraſit animo addendi aliud, & poſtea non addidit, ſed prius verbum iterum appoſuit, vt dicunt DD. quos refert, & ſequitur *Bonacin. de cenſur. in part. diſp.* 5. *q.* 7. *pun.* 3. *numero* 12.

8 Quæres, qua pœna plectendus ſit teſtis falſum deponens? *Reſp.* quod regulariter arbitraria pœna punitur *Clar. in* §. *falſum verſ. ſed quæro*, & alij apud *Dian. p.* 4. *tr.* 7. *reſ.* 16. dummodò ſit iuridicè interrogatus, ac de veritate dicenda præſtiterit iuramentum, vt *d. Ricc. in prax. for. eccleſ. par.* 2. *reſ.* 216. quicquid dicat *Felin.* & alij apud *Barboſ. de offic. & pot. Epiſc. p.*3 *all.*51.*num.*26.

Si verò dolo malo deponat falſum contra innocentem in cauſæ capitali, tunc de iure ciuili vltimo ſupplicio afficitur, etiamſi reus habuerit gratiam, vel fuerit abſolutus *Ricc. in collect. dec.* 2176.*par.*6. vbi citat *Peguer. deciſ. Catal.* 19. *Cacher. dec.*19. *Lodouic. dec. Rot. Lucen.* 15. dicit tamen idem *Ricc. in collect.* 2065. *parte* 5. quod relicta hac ſeueritate vltimi ſupplicij poteſt talis teſtis ad triremes transmitti, vel fuſtigari. Secus ſi cauſa non ſit capitalis, vel licèt ſit capitalis, teſtis tamen ad defenſionem rei falſum depoſuit:tunc enim mitiori pœna punitur *Ric. in d. collect. dec.* 2176.

Sed ſi teſtis pro defenſione res inquiſiti de hæreſi falſum depoſuit coram Inquiſitoribus negando hæreſim, vltra extraordinarias pœnas debet abiurare tamquam fautor hæreticorum pro qualitate ſuſpicionis *Dian. parte* 4. *tract.* 7. *reſolutione* 16.

Falſus verò dicitur tam qui mendacium dicit, quam qui veritatem occultat *ca.* 1. *de crim. falſ.*

Teſtes etiam varij arbitraria pęna puniuntur *l. eos ff. ad l. Corn de falſ.* eademque plectuntur pęna qui illos ſubornant *Ricc. in collect. dec.* 552. *& dec.*569. *par.* 3. vbi dicit, quod etiam ad triremes damnari poſſunt *Dian. loco cit.* Clericus verò falſum dicens deponitur, & in monaſterium detruditur *c. ſi Epiſcopus* 50. *diſt.*

9 Addit *Boſſ. in tit. de falſ. num.* 107. *Marant. de ord. iudic. par.* 6. *tit.* 12. *de Incid. crim.*

crimin. num. 6. quod laicus deponens falsum coram Iudice ecclesiastico potest nō solum ab eodem ecclesiastico puniri iuxta *cap. 1. de Crimin. fals. l. nullum C. de Testib.* sed etiam à Iudice sæculari, vt notant etiã alij DD. apud *Vulp. in prax. iudic. cap. 41. num. 44.* idem dicendum, si laicus deponat falsum coram Iudice seculari, quia tunc poterit puniri etiam à Iudice ecclesiastico *Marant. loco cit. num. 6.* ità etiam resistentes Curiæ in actu exequutionis possunt puniri etiam per alium Iudicem, qui aliàs de iure communi habet iurisdictionem secundùm *Bellett. in Disquis. cleric. tit. de fauor. cleric. real §. 5. num. 15.*

10 Obserua tamen, quod tunc testis poterit puniri de falso, si notoriè constet, ipsum deposuisse falsum ex actis ipsis, *Bertaz. cons. 72. nu. 12. & seq. lib. 1.* quem refert, *Loccatell. de Quæst. Iudic. insp. 3. n. 51.* vbi dicit, quod non potest Iudex nouum processum inchoare.

Obserua 2. quod ad puniendum aliquem de falso non sufficiunt coniecturæ, vel suspiciones, se requiruntur probationes legitimæ *Boss. in tit. de offic. corrupt. pecun. &c. num. 14.* & communem dicit *Clar. in §. falsum vers. trita est conclusio,* & probatur *ex l. absentem ff. de Pęn.* vbi dicitur, quod ex suspicionibus nemo damnari debet, cum satius sit relinqui impunitum facinus nocentis, quam innocentem damnari.

11 In causis verò ciuilibus suspicio falsi pro veritate habetur *Boss. & clar. locis cit.* & alij communiter: Notandum tamen est, quod ad tollendam fidem scripturæ priuatæ duæ requiruntur falsitatis præsumptiones, quæ respectu scripturæ puplicæ, seu instrumenti debent esse perspicuæ, & graues, vt decisum refert *Ricc. in prax. for. eccles. par. 1. resol. 613.*

12 Verum in multis casibus huiusmodi pęnę non habent locum: & primò si constaret, aliquem ignoranter vsum fuisse falsis litteris *cap. inter dilectos de excess. Prælat. glos. in d. cap. ad falsariorum ver. dixerint* quia falsitas non committitur sine dolo *l. nec exemplum C. de fals. l. Diuus Pius ff. eod. d. c. inter dilectos Barbos. de offic. & pot. episc. par. 3 alleg. 51. numer. 27. Loccatell. de Quæst. Iudic. insp. 5. numero 243.* & alii communiter: dolus autem numquam præsumitur, nisi probetur *l. quoties §. qui dolo ff. de Probat. Ricc. in Collect. dec. 587. par. 3. Gandin. in tit. de falsar. num. 21.* nec error quamuis culpabilis facit falsitatem præsumi, idem *Ricc. in Collect. dec. 2176. p. 6. Rot. dec. 135. par. 2. diuers.* vnde si quis probaret, se ab alio fuisse deceptum, excusaretur à pęna *l. maiorem C. de fals.* quemadmodum etiam excusatur qui statim, ac falsas litteras se habere cognoscit, desinit eis vti *ca. accedens de Crimin. fals.* dummodò infra 20. dies tales litteras destruat *cap. dura §. adijcientes eod. tit.* quod procedit, quando alia persona litteras impetrauit, secus si ipse impetrasset, quia tunc pęnam non euitat; *Bonifac. de Vitali. tit. de fals. n. 5.*

Hinc etiam fit, vt neque Notarius puniatur, si ipso inscio vna persona pro altera fuit supposita, non enim tenetur cognoscere contrahentes, vt *d. Ricc. in Collect. dec. 713. p. 3.* vbi citat *glos. in l. fin. §. cognoscant C. de Iur. deliber.*

Secundò pęna falsi non habet locum, vbi falsitas nemini præiudicat, puta si instrumentum falsum deficiat circa substantialia, aut si testes non iurauerint, siue examinati fuerint parte non citata, vel aliàs eorum testimonium non valuit *glos. communiter recepta in l. domus ver. priuatas C. de fals. Gandin. in tit. de falsar. nu. 21. Bonifac. loco cit. num. 21. Gabr. lib 7. concl. 5. per tot.* vnde falsitas commissa circa scripturam, quæ de se non probat, non punitur, vt *d. Bonacoss. relatus in syntag. opin. comm. tit. de fals. ca. 3. vers. falsitas commissa.*

Idem dicendum, si testis non deposuit falsum circa factum principale, nec circa qualitates substantiales, sed circa alia extrinseca; quia tunc de falso non potest puniri *Crammat. dec. 43. nu. 4. & dec. 60. n. 16. Barbos. d. p. 3. all. 51. n. 34.*

Hoc tamen intellige, quando falsitas non nocet, neque in futurum nocere potest *Gabr. loco cit. d. concl. 5. nu. 21. Boss. d. tit. de fals. n. 83.*

Obserua tamen, quod licèt in his casibus tales non puniantur pęna falsi ordinaria, puniendi tamen sunt pęna stellionatus, hoc est pęna extraordinaria secundum

cundum qualitatem facti, & personarum arbitrio Iudicis *Gandin. d. tit. de falsar. n.* 21. *Grammat. d. dec.* 43. *num.* 4. *Ricc. in Collect. dec.* 687. *par.* 3. *Boss. loco cit. num.* 85. & 90. & communem dicit *Clar. in* §. *falsum vers. item excusatur Gabr. loco cit. num.* 24. vbicumque enim dolus committitur, & deest certum nomen delicti, illud delictum extraordinarium dicitur crimen stellionatus *l. stellionatus* §. *stellionatum ff. de Crim. stellion.* cuius pęna est Iudici arbitraria *d. l. stellionatus* §. *pęna autem.*

Tertiò paruitas rei excusat à pœna falsi *Ricc. in Collect. dec.* 2858. *par.* 7. & alij apud *Barbos. in cap. ad falsariorum num.* 6. *de Crim. fals.* Hinc rasura paucarum litterarum, quæ sapientis animum in dubitationem non inducit, non nocet *c. fin. de Crim. fals.* quando videlicet rasura non est in loco suspecto, vt *d. Bonifac. de Vitalin. loco cit. nu.* 5.

Quartò inter coniunctas personas silet falsi accusatio, licèt fiscus possit illam persequi *Ricc. in Collect. decision.* 248. *par.* 2.

13 Addunt DD. quod quando ciuili causæ incidit crimen falsi puta quia reus accusat de falso testes examinatos, & partem, tunc si ius totius causæ consistit in illis testibus accusatis, supersedendum est in ciuili, & terminatur causa criminalis, etiamsi esset conclusum in causa *l. per minorem ff. de Iudic. l. fin. Cod. de Ord. Iudic. Grammat. dec.* 60. *numero* 24. & hanc esse communem dicit *Ricc. in Collect. dec.* 409. *p.* 2. quemadmodum quando falsitas emergit in iudicio criminali, super negotio principali procedendum non est, nisi prius terminata causa falsitatis *Boss. in tit. de fals. numer.* 150. vbi etiam dicit; quod tunc statuendus est parti aliquis breuis terminus ad falsitatem probandam idem dicendum, si causa ciuilis, & criminalis sunt ambe principaliter motæ; hoc enim casu præponitur criminalis tamquam maior, & supersedetur in ciuili *l. fin. C. de ord. Iudic. gl. communiter recepta in l. damus ver. quæstione ciuili C. ad l. Corn. de fals.*

Obseruat tamen *Grammat. d. dec.* 60. *numer.* 24. quod in Regno per Regiam Pragmaticam non obstante accusatione falsi contra testes, & partem proceditur in causa ciuili ad vlteriora, etiam vsque ad sententiam inclusiuè, nec cursus causæ principalis aliter retardatur, nisi iudici de falsitate ante expeditionem causæ constiterit, & tunc exequutio fieri debet cum cautione de restituendo &c. *Ricc. in Collect. dec.* 409. *par.* 2. vbi etiam dicit, quod non impeditur ciuilis, quando vtraque causa posset per se stare. Quare si debitum confessus dicat instrumentum falsum propter fideiussorem, vel aliud, quod non debuit inscribi, salua exequutione criminis ad solutionem compellitur *l. 2. vbi glos. Cod. ad l. Corn. de Fals.* idem dicendum, quando actio criminalis esset exercenda contra tertium, & non contra collitigantem ità vt non faceret præiudicium ciuili, tunc enim ciuilis non impeditur, *vt d. Ricc. in Collect. dec.* 409. *par.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Periurium an sit mixti fori.*
2 *Homicidio spontè commisso comparatur.*
3 *Iurans soluere vsuras an teneatur illas soluere.*
4 *Qua pęna periurus puniatur.*
5 *Clericus testes subornans qua pęna afficiatur.*
6 *Quando cesset periurij pęna.*

CAP. XXVII.

De Periurio.

1 PEriurium esse mixti fori constat ex *cap. prædicandum* 22. *quæst.* 1. *l. de periurio ff. de Crim. stellion.* & ità tenet *Ricc. in Collect. decis.* 265. *par.* 2. *Guid. Pap. dec.* 178. *numer.* 1. *Bellett. in Disq. cleric. tit. de fauor. cleric. real.* §. 4. *n.* 128. quamuis alij asserant, huiusmodi crimen ab ecclesiastico tantum Iudice esse puniendum, quorum sententiam communem dicit *E. Suar. relatus in Synt. opin. comm*

de Periur. c.3. verſ. Periurium.

2 Hoc autem ſcelus adeò execrabile eſt, vt homicidio ſponte commiſſo comparetur in *d. cap. prædicandum*. quid enim deteſtabilius, quam ſuper falſa re in teſtem vocare Deum ipſum, qui eſt Veritas infinita. Vnde Hieremias *cap.*4. iurabis, inquit, viuit Dominus in veritate, & in iudicio, & in iuſtitia: nam ſi iuramentum caret veritate, dicitur periurium, quod nihil aliud eſt, quam mendacium iuramento firmatum *Clar. in* §. *periurium in princip.* ſi caret iudicio, dicitur incautum; ſi caret iuſtitia, dicitur iniquum, vt tradunt DD. communiter. Quapropter non eſt ſeruandum iuramentum, quod verſatur circa rem iniuſtam, aut illicitam, nec iurans in tali caſu indiget diſpenſatione *c. quanto capitulo & ſi Chriſtus de Iureiur.*

3 Nec obſtat *ca. debitores eod. tit.* vbi expreſsè cauetur, quod iurans ſoluere vſuras, quæ prohibitæ ſunt de iure Diuino, & humano, cogendus eſt Domino reddere iuramentum: Reſpondent enim Doctores, propterea id fieri, quia ſoluere vſuras in tali caſu non eſt peccatum; alias enim non poſſet compelli, ſed tantum peccat qui recipit, ità *gloſ. fin. in d. c. debitores Nau. c.*23. *num.*103. & alij.

4 De iure ciuili periurus diuerſimodè punitur teſtis enim falſum deponens in cauſam publici iudicij, & capitali, pęna mortis punitur *l.* 1. §. *præterea ff. ad l. Corn. de Sicar. gloſ. in cap. Rex debet ver. & peierantes* 23. *q.*5. in alia verò cauſa tenetur pęna falſi *l.* 1. *ff. ad l. Cor. de falſ. gloſ. in d. l.* 1. §. *præterea ver. publico iudicio*; quod procedit, ſiue ſit ſequuta condemnatio contra eum, contra quem falſum depoſuit, ſiue non *gloſ. in cap. falſidicus ver. Iudici de Crim. falſ. Guid. Pap. dec.*44. *num.* 1. ita illi duo ſenes, qui falsò depoſuerunt, Suſannam in adulterio à ſe fuiſſe deprehenſam, damnati fuerunt vltimo ſupplicio *Daniel. cap.*13. ſi verò falſum deponit ad defenſionem alterius, pęna extraordinaria punitur *Clar. in* §. *falſum verſ. teſtis qui falſum Ricc. in prax. for. eccl. p.*2. *reſ.*216. ſed ſi iuramentum proferatur ad deceptionem alicuius punitur pęna ſtellionatus *l. de periurio, vbi Bart. ff. de Crimin. Stellion.*

Et hæc quidem procedunt in iuramento aſſertorio, ſcilicet, quando quis aſſerit aliquid de præterito, vel de præſenti, *vt d. Boſſ. in tit. de periur. nu.* 1. ſed ſi quis periurium commiſerit in iuramento promiſſorio, per quod aliquid de futuro in contractibus promittitur, tunc fuſtibus caſtigatur *l. ſi duo Patroni* §. *fin. de Iureiur.* & infamia notatur *l. ſiquis maior. C. de Tranſact. gloſ. in d. cap. Rex debet ver. & peierantes Guid. Pap. dec.* 178. *numer.*4. etiamſi fuerit emendatus per pœnitentiam *cap. teſtimonium de Teſtib. Ric. in Collect. dec.* 2239. *par.* 6. quæ quidem infamia in tali caſu ipſo iure incurritur *gloſ. in l. Lucius in ver. debeant ff. de His qui not. infam. Clar. in* §. *Periurium in princ.* & alii communiter: quod intellige, ſi iurat illi, cum quo contraxit, vt *d. Bart. in d. l. Lucius num.*2. *Sylu. in ver. periurium num.* 6. Alij tamen Doctores aſſerunt, quod propter periurium in contractibus infamia non contrahitur, ſed ſolum in iudicijs, vt *d. gloſ. in c. quicunque* 6. *q.* 1. & alij, & ità videtur practicari.

Obſerua tamen, quod non dicitur periurius debitor, qui promiſit, & iurauit certo die pecuniam pręſtare, & deinde poſt dictum diem ad omnem ipſius creditoris requiſitionem, ſi non fuerit poſtea requiſitus, vt *d. Ricc. in Collect. dec.* 2240. *pa.*6.

Periurius verò in iuramento aſſertorio non efficitur infamis ipſo iure, ſed ſolum per ſententiam *S. Thom.* 2. 2. *qu.*98. *art.*3. *ad* 3. *Bart. loco cit. Graff. par.*2. *lib.*2. *cap.* 11. *numer.* 11. & eſt communis opinio, quod procedit etiam de iure canonico, vt poſt *Pan. dicit Sylu. loco cit.*

Similiter tam de iure ciuili, quam canonico omnis periurus repellitur à teſtimonio, etiamſi fuerit emendatus *cap. teſtimonium, vbi gloſ. ver. periurij, & DD. Teſtib. gloſ. in d. l. Lucius ver. debeant*, & eſt communis opinio. Vnde periurus in vno articulo repellitur in omnibus, ſi peierauerit in vna cauſa, nec in altera probat *Ricc. in Prax. for. Eccleſ. parte* 3. *reſ.* 250. vbi etiam dicit, quod nec per torturam purgari poteſt periurium ad hoc, vt Periurus fidem facere poſſit: quod intellige in periurio

ratione

ratione deficientis veritatis, non ratione deficientis iustitiæ, vel iudiciis: quia si iuramentum esset temerarium, & illicitum, ex hoc non repellitur à testimonio, *cap.vltim.de Testib.cogen. Clar.in §.periurium versic.repellitur*, & alii communiter.

Item in iudicio non est audiendus, *leg. si quis maior, Cod.de Transact. cap.paruuli, vbi gl.in verb.causa 22.quæst.5.* dummodò pars istam exceptionem opponat: nam si non contradicat, processus tenet *Rot.in Hispalen. coadiutoriæ 13. Martij 1615. coram Vbaldo*, quam refert *Ricc.in Collect. decis. 2239. part.6. & decision. 2814. part. septima*, non tamen repellitur ab excipiendo, sicut nec excommunicatus, *Rota coram Greg.decisio.64. num.3.*

Præterea de iure Canonico propter huiusmodi crimen imponitur pęnitentia non minor, quam pro homicidio: & si huiusmodi pęnitentiam agere noluerit, excommunicatur, *dict.cap.prædicandum 22. quæst. 1.* vel pęna arbitraria punitur, *Layman.in Theol. moral. libr. 4. tract.3. cap.14.num.12. versic.neque obstat.*

Item periuro non est concedenda absolutio à iuramento, *Caualcan.decisio. 9. Magon. decisio 119.* quos refert, & sequitur *Ricc. in Collect.decisio.265. parte secunda.*

Clericus verò priuari potest beneficio: non tamen est ipso iure priuatus, *cap.querelam de Iureiur.* & hæc est magis communis opinio, vt dicit *Clar. in §.periurium, vers.item Clericus*: & si talis clericus instituatur in aliquo beneficio, non valet institusio ipso iure, *Syluest. in verb periurium num. 4.* & hoc verum est, quando ob illud periurium effectus est infamis, *Clar.loco citat.* & alii communiter; quia infamibus portæ dignitatis patere non debent, *l.2.C.de Dignit.lib.12.cap.inter dilectos de excess.prælat.glos.in d.c.quærelam, verb.periurij irretiti.*

5 Similiter si Clericus testes subornauerit, beneficio priuari poterit, idem *Ricc.in prax.foe.Eccles.part.3.resolut.301.* vbi etiam notat, quod subornatio in hoc casu probari debet plenè, & concludenter, & per alios testes, quam per eos, qui dicunt, se fuisse corruptos; nam dum fatentur, se corruptos dixisse falsum, ostendunt se esse periuros, & falsarios ideoque eis non creditur, *cap. sicut, nobis, & c.testimonium de Testib.*

6 Excusatur tamen periurus à pęna periurii, si probauerit, periurium fuisse commissum sine dolo, *Boss. in tit.de Periur.num.5.* & alii communiter: aut si tale periurium nemini præiudicauit, nec poterat præiudicare, gloss.communiter recepta *in c.quicunque ver. recipiatur 6. q. 1.Clar. in §.periurium vers. potest etiam.* vel si propter paupertatem iuramentum obseruare nequeat, etiamsi culpa sua in paupertatem inciderit, *Ricc.in collect.dec. 2239.par.6.*

Sunt etiam alii casus, in quibus periurium non punitur in foro contentioso, sed solum Deum habet vltorem, videlicet, si reus in ipso examine falsum dicat *Marant.de ord. Iudic.p.6. tit.de Interrogat num.9.& tit.de position.nu.17.*& ita practicari, dicit *Boss.tit.de periur. num.3. Locatell.de Quæst.iud.insp.3. nu.41. & inspect.5. num. 274.* sed si conuincatur de periurio, erit tale mendacium contra eum sufficiens indicium ad torturam, *Clar.in §.fin.q.45.vers.quid ergo.*

Secundo quando defertur in iudicio iuramentum litis decisiuum, non potest pars iurans de periurio iudicialiter puniri, *Bart.in l.de periurio, ff. de Crim.stellion.* vbi dicit ita intelligendum esse textum *in l.2.C.de Reb.credit.Boss.loco cit. nu.1.Ricc.in prax.for. Eccles.p.3. res.247. Clar.in d.§.periurium vers. vltim.* & alij communiter.

Tertio non punitur periurus in iuramento calumniæ, vel in responsione ad positiones, *Ricc.in prax.vt supra part.3. resol.247.*

Limita, quando de periurio constaret per partis confessionem, vel ex actis per euidentem probationem: quia tunc peierans, tam in iuramento litis decisiuo, quam in iuramento calumniæ, vel in respondendo positionibus extra ordinem punitur, idem *Ricc. loco citato, d.res.247.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Crimen sodomiæ est mixti fori.*
2 *Sodomitæ qualiter puniantur de iure ciuili, & canonico.*
3 *An stuprum passus faciat indicium ad torturam.*
4 *Quando incurratur pęna ordinaria huius delicti.*
5 *Hodie de consuetudine totius mundi non punitur conatus, limitatur numer.6.*
7 *Quando censeatur hoc delictum proximè attentatum.*
8 *Inquisitores ex priuilegio contra sodomitas procedunt.*
9 *Clericus committens huiusmodi delictum an teneatur statim dimittere beneficia.*
10 *Quando pęna à Pio Quinto, contra Clericos sodomitas inflictæ locum habeant.*
11 *An credatur puero dicenti, se de hoc crimine fuisse attentatum.*
12 *An stuprum passi eadem, qua agentes, pęna plectantur.*
13 *An pueri subijciantur supradictis pęnis.*
14 *Mulieres hoc crimen perpetrantes quando mitius puniantur.*

CAP. XXVIII.

De Sodomia.

1 HOc nefandum, & abominabiles scelus non tantum inferiores homines, sed sapientissimos etiam viros infecit, ac fœdauit, vt de antiquis Philosophis, excepto Platone, narrat Emman. de Valle apud *Barbos. de offic. & potest. Episcop. parte 2. allegat.44. numer.3.*

Dicitur autem hoc crimen contra naturam, quia quantum in patrante est, ipsa natura violatur cum ex tali concubitu sequi non possit generatio, & conseruatio generis humani, & ideò etiam qui bestiæ commiscetur, contra naturam peccat, *Ricc.in prax.for.eccles.par.3.resolut.56.*

Huiusmodi delictum esse mixti fori constat *ex c.clerici de excess. Prælat. & l. cum vir nubit, C.ad leg. Iul. de Adult.l.1. §.qui puero, ff.de extraord. crim. Auth.vt non luxurien.con.nat.in fin.* & in hoc conueniunt omnes DD.

2 Tales verò delinquentes de iure ciuili vltimo supplicio afficiuntur, *dict.l.cum vir.nubit,* etiamsi non constet de corpore delicti vt dicunt DD. apud *Barbos. dict.alleg.44. num.* 10. cui pœnæ etiam subiiciuntur, qui fœminam præpostera venere cognoscunt, aut cum brutis carnaliter se commiscent, *c.mulier 15.qu.1. & dict.Ricc.in collect. decis.* 1877. *part.5. & in prax.for.Eccles.p.1.res.313. & part.3.resol.59.* & communem dicit *Clar. in §.sodomia, vers.vidi quandoque, & in ver. fornicatio vers.cum animali bruto,* quamuis huiusmodi concubitus cum muliere, vel bruto non sit propriè sodomia, vt dicit *S.Thom.2.2.q.154.art.11.Syln.in ver. luxuria nu.1.Dian.p.1.tract.4. res.15.* & alii communiter.

De consuetudine verò sodomitæ igne comburuntur vltra pœnam infamiæ, & confiscationis bonorum, *Clar.in dict.§. sodomia vers.sed quæro,* & alii apud *Barbos.dict.par.2. alleg.44. nu 7. & seq. & in c.clerici num.13.de excess.Prælat.* contrarium tamen tenet *Ricc. in collect. decisio.* 1877.*part.5.* vbi dicit, quod pro tali crimine a iure non est imposita pœna confiscationis bonorum. Item non possunt testari, etiamsi adhuc condemnati non sint, *Ricc.in collect.decis.*184 *part.1. Barbos.in capit.clerici in fin. de excess. Prælat.* quod intelligendum est de sodomitis publicis, *iuxta text. in leg.palam, §. quæ in adulterio, ff. de Rit. Nupt.* propter infamiam, quæ inde contrahitur, vt notat *Dec.in leg.si qua mulier, num.7.Cod.de secund. Nupt.* quamuis contrarium sentiat, *Bart.in lege is cui, §.fin.ff.de Testament.*

De iure autem canonico pro hoc crimine etiam attentato matrimonium quoad thorum separatur, *cap.omnes causationes 32.q.7.Sylu.in ver. diuortium nu.* 10. &

10. & alii apud *Ricc. in prax. for. Eccles. part.* 1. *res.* 220. quia matrimonio fit iniuria maior per hoc scelus, quam per adulterium, *cap. adulterij ead. quaest.* 7 conquestus tamen solius mulieris de huiusmodi vitio nefando non est sufficiens ad coniuges separandos, nisi vltra assertionem mulieris innotescat aliquod inditium, per quod Iudex possit moueri ad ita indicandum, tum quia nemo est testis idoneus in facto proprio, tum quia alias daretur vxoribus facilis occasio separandi se à viris, *Barbos. part.* 2. *alleg.* 44. *num.* 18. *Ricc. in prax. part.* 1. *resol.* 220.

Laici quoque pro eodem crimine excommunicantur: clerici verò deponuntur, vel ad agendam pœnitentiam in monasterio detruduntur, *c. clerici de excess. Prælat.* item clericus sodomita notorius, & publicus ipso iure suspensus est ab ordinis exequutione, & celebrans efficitur irregularis ratione infamiæ, secus si sit occultus, *Nauar. in man. cap.* 27. *num.* 154. & 249. & alii, quos refert, & sequitur *Prosp. de August. ad Quarant. in ver. sodomia limit.* 1. *Barbos. de offic. & pot. Episc. part.* 2. *alleg.* 44. *nu.* 27. quicquid dicat *Clar. in §. sodomia vers. item clericus* subdit tamen *Nau. loco cit. nu.* 154. quod huiusmodi suspensio iure tollitur per pęnitentiam.

Verùm secundum Constitutiones Pij V. quarum altera incipit, *Cum primum*, altera incipit, *Horrendum illud scelus*, quas refert *Quarant. in verb. sodomia*, laicus curiæ sæculari puniendus traditur, Clerici verò, tam sæculares, quam regulares hoc dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Ecclesiastico priuantur, & per iudicem Ecclesiasticum degradati, iudici sęculari similiter tradendi sunt, vt moriantur.

3 Præterea propter huius criminis immanitatem stuprum passus facit indicium ad torturam, *Boss. tit. de stupr. detestab. in masc. num.* 7. dummodo vltra malam famam Inquisiti constet de corpore delicti, puta de fractura recenti, & vnica vice sequuta, quia si esset reiterata, tunc argueret vitium patientis: vel si probetur, vim, aut metum fuisse puero illatum, *Triuis. decisio.* 14. *part.* 2. *Peguer. decis.* 76. *Viui. decisio* 249. quos refert *Ricc. in collect. decis.* 433. & *dec.* 184. *part.* 1. & *dec.* 525. *part.* 3. & *dec.* 2120. *p.* 6. & in his casibus puer stuprum passus non torquetur ad validandam depositionem, *vt d. Genuens. in prax. Arch ep c.* 67. *nu.* 2. *Ricc. in prax. part.* 3. *resol.* 63. & *in collect. decisio.* 2120.

In aliis verò casibus non statur dicto pueri absque tortura, etiam si dicat, se per vim fuisse stupratum, & alia adessent indicia, *Boss. in titul. de indic. & consid. an. tort. numer.* 160. *Ricc. in prax. vt supra part.* 3. *resol.* 63. *Genuens. dict. cap.* 67. *num.* 2.

Iudex tamen considerare debet qualitatem passi, an sit pubes, vel impubes, vel puerulus, qui facilè subornari possit, & an verisimilia deponat, *Ricc. in collect. decis.* 525. *p.* 3.

4 Ad incurrendam autem pęnam ordinariam huius delicti requiritur actus consummatus intra vas ordinarium huius delicti cum effusione seminis; & ideo non sufficeret extraordinaria pollutio cum alio, vel alia, quamuis hæc inter actus sodomiticos computetur, *leg.* 1. *§. qui puero, ff. de extraord. crim. Nauar. in man. cap.* 27. *nu.* 250. & alii apud *Quarant. in verb. sodomia limit.* 2. *Bonacin. de matrim. quaest.* 4. *punct.* 11. *num.* 2. *Barbos. d. p.* 2. *alleg.* 44. *num.* 24. & *in cap. clerici, nu.* 8. *de excess. Prælat. Ricc. in prax. part.* 1. *resol.* 313. *Graff. decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 90. *num.* 11. & ideò non puniretur pœna mortis, sed mitiori, & extraordinaria, qui hoc delictum non consummauit, vel illud tantum attentauit, etiamsi ad actum proximum deuenisset, *Bart. in leg.* 1. *§. Diuus, ff de Sicar. Ricc. in prax. part.* 3. *resol.* 72. & *in collect. decisio.* 137. *part.* 1. & *decis.* 326. *part.* 2. & *decis.* 525. *p.* 3. *Graff. loco citato*, *Dian. part.* 4. *tract.* 7. *resolut.* 20.

5 *Gramma. decisio.* 74 *per tot.* vbi dicit, quod hodie de generali consuetudine totius mundi etiam in atrocissimis non punitur conatus, nisi effectu sequuto, excepto crimine Assassinii, falsificationis monetæ, læsæ maiestatis, & aliis casibus, in

6 quibus lex punit solum conatum, latè *Ricc. in collect. decis.* 326. *part.* 2. & *decis.* 547.

547. *part.3.* vbi etiam dicit, quod potest Iudex in his casibus pęnam mitigare. Vnde delinquentes in tali casu in Insulam deportantur, *vt in leg.1.§.qui quero, ff.de extraord.crimin.* quia tamen deportationis pœna communiter non est in vsu, vt dicit *Grammat.decis.23.in fin.* poterit Iudex loco deportationis imponere pęnam triremium in perpetuum, vel ad tempus, fustigationis, vel exilii, vel huiusmodi iuxta qualitatem facti, & personarum, *Gandin.de malef.tit.de falsar.post num.3. Clar.in §.fin. quæst.67. vers.deportatio*: quemadmodum etiam Clericus in tali casu, vel exilio, vel pecuniaria pœna, vel alia simili puniendus est, *Ricc. in prax.for.Eccles.part.3. resolut.488. numer.5.*

7 Censetur autem proximè attentatum hoc delictum, non quidem si processum sit ad aliquos actus per se ordinatos de præsenti ad ipsum crimen, de quibus vide *Genuens. dict.cap.67.Graff.part.1. libr. 2.cap.90.num.16.* vbi exemplificant in tactu, & osculis ex his enim non semper delictum sequitur; sed quando peruentum esset ad actum magis proximum, & immediatum, qui tunc talis diceretur, quo supposito de facili ipsius facti continuatio sequeretur: quia non dicitur actus proximus, quando alter est magis proximus ex dictis per *Boer.decis.316* quem refert, & sequitur *Prosp. de August.in addit.ad Quarant.in verb. sodomia limit.3. Ricc.in Prax.for.Eccles.part.1.resol.530.*

Quare si patiens fateatur delictum, & constet de fractura, vel aliis adminiculis, torqueri debet reus, vt sciatur ab eius ore, an hoc crimen intra vas consummauerit, *vt d.Ricc.in prax. vt supr. p.3. resolut.63.*

8 Obserua tamen, quod in Regno Portugalliæ ex priuilegio Regis, & Constitutione Pii IV. & Gregorii XIII. Inquisitores habent cognitionem huius criminis, sed non possunt relaxare sodomitas Curiæ sæculari, nisi sint incorrigibiles, vt refert *Barbos.dict.part.2. all.44. nu.30.in fin.* Idem seruari in Regno Aragoniæ, Valentiæ, & Barcinonę ex Const. Clementis VIII. dicit *Dian.part.4. tract. 7.res.20.*

6 Obserua 2. quod Clericus committens huiusmodi delictum non tenetur statim dimittere officia dignitates, & beneficia Ecclesiastica, nisi præcedat Iudicis sententia, vt ex communi, & frequentiori tam Theologorum, quam Canonistarum sententia concludit *Prosp. de August. in addit. ad Quarant. in verb.Sodomia, limit.5.Graff.part.1. Decis.aur.lib.2. c.90. num.4.& seq.Barbos.d.par.2.alleg.44. nu. 28. & 29.* quamuis pęna huiusmodi incurratur ipso iure, vt ex dict. Constitutione Pij V. Incipit, *Horrendum*, colligit *Ricc.in prax.for.Eccles.part.3.res.455. Nauar.in man.cap 27.num.249.* nam pęna ipso iure inducta, exceptis censuris, non habet locum in foro conscientiæ, etiamsi dicatur, absque declaratione: sed requiritur sententia Iudicis declarantis, reum tale crimen incurrisse, *Quarant.in verb.alienatio rer. Eccles. num 49.* & alij communiter.

10 Obserua 3. quod huiusmodi pęnæ à Pio V. inflictæ contra clericos sodomiam exercentes non haberent locum, si Clericus aliquoties hoc crimen, puta bis, aut ter perpetrauerit; sed requiritur, quod frequenti vsu, & quasi ex consuetudine id faciat, quod arbitrio Iudicis relinquitur, vt ex sententia Greg. XIII. concludit *Nauar.dict.cap.27.num. 249. & 250. Prosp.de August. vt supra limit.4.Genuens.d.cap.67. num.1. Piasec. in prax.Episc.par.2. cap.4. num.94. vers. fin.Leo in Thesaur.for.eccles.part.3.cap.4. num.30.Layman.in Theol.moral.tract.5. cap.5.num.2.Graff part.1.lib.2.cap.90.nu. 12.Barbos.part.2.dict.alleg.44.numer.25. Ricc.in prax.for. Eccles.part.1. resol.313.* & communem dicit *Bonac.in.de Sacram. Matrim.quæst.4. punct.11. numer. 2* verbum enim, *exercentes*, positum in Constitutione Pii V. significat frequentiam ex diuersis actibus, vt dicunt citati Doctores, & quidem non ex eodem tempore, sed diuerso, vt notat *Ricc.in prax.vt supra part.3.resol.58.* vbi ex hoc infert, quod tres actus venerei continuati cum masculo, antequam quis diuertat ad actus extraneos, habentur pro vno *per leg. vulgaris, ff. de furt.* & ideo si clericus bis, aut ter hoc delictum consummauerit, puniri non debet pęna con-

contenta in dicta Constitutione Pii V. sed iuxta dispositionem textus *in d. capit. Clerici de Excess. Prælat.* vbi Clerici pro tali crimine, vel deponuntur, vel ad agendam pęnitentiam in monasterio detruduntur: si verò semel tale facinus Clericus commiserit, mitius esset puniendus *argum. textus in cap. vt clericorum*, ibi, *pro duplici culpa perpetuò deponatur, De vit. & hon. cleric.* quicquid dicant Doctores apud *Bonacin. de matrimon. d. qu. 4. punct. 11. num. 2. versic. aduertendum est primo in fin.*

Addunt alii, neque omnem exercentem in prædicta constitutione comprehendi, sed notorium, non ita occultum, ita *Vgolin. in Tract. de irregul. c. 43. §. 2. num. 4. Henriq. in Sum. lib. 14. c. 5. §. 1 Azor. p. 3. c. 19. quæs. 6. & 7.* quos refert, & sequitur *Barbos. in d. cap. Clerici, numer. 9. de Excess. Prælat. Graff par. 1. lib. 2. cap. 90. nu. 13.* ex quo infert *Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 2. alleg. 44. num. 28.* & alii, quod Sodomita non prohibetur, nè ad sacros ordines ascendat, aut beneficia acquirat, si occultum sit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium.

11 Obserua 4. quod non creditur puero, vel mulieri dicenti, se de hoc crimine fuisse attentatam *Ricc. in Collect. dec. 487. & dec. 525. p. 3.* neque esset danda fides famæ concordanti cum depositione talis pueri, seu fęminæ, si ab iis huiusmodi fama originem habuerit *Barbos. d. part. 2. alleg. 44. num. 14.*

12 Quæres, an eadem pęna plectendi sint stuprum passi, qua puniuntur agentes? affirmatiuè respondet *Ricc. in prax. for. Eccles. part. 3. resol. 57.* quia iura infligentia pœnas contra sodomitas loquuntur, tam in agente, quam in patiente, *leg. cum vir. C. ad l. Iul. de Adult. §. 1. Auth. Vt non luxur. con. nat.* dicit tamen idem *Ricc. loco cit.* quod patiens non punitur pęna ignis, quemadmodum agens, sed mitius, quia maius peccatum est agentis, quam patientis, *Dian. part. 3. tract. 4. res. 159.*

13 Notandum tamen est, quod pueri ante 14. annum completum hoc crimen committentes non subijciuntur huiusmodi pœnis, *cap. illud relatum 15. q. 1. c. 1. de Delict. puer. Bonifac. de Vitalin. in tractat. de Malefic. rubr. de Confess. num. 2. in fin.* vbi id extendit non solum ad hoc, sed etiam ad alia carnis delicta. Vnde nec tales comprehenduntur sub casu reseruato secundum *Paludan. in 4. senten. dist. 34. q. 2 art. 1.* & alios, quos refert, & sequitur *Dian. p. 6. tract. 15. res. 1.* in aliis tamen delictis puniuntur, sed mitius, vt *in dict. cap. 1. de Delict. puer. glos. in dict. c. illud relatum verb. qui doli capax 15. q. 1. Mill. in Pract. Crim. in tract. de Pęn. n. 10. & seq.* Puberes verò arbitrio Iudicis puniuntur, vt dicunt DD. apud *Barbos. in cap. clerici, numer. 12. de Excess. prælat. Ricc. in Collect. decis. 487. part. 3.* quod intellige, dummodo non excedant ætatem viginti annorum, quia tunc morte damnantur siue agentes sint, siue patientes, & ita seruari in Senatu Pedemont. & in aliis Tribunalibus testatur *Ricc. in prax. for. Eccles. p. 3. resol. 57. & in Collect. decis. 18. 77. par. 5.* vbi citat *Thesaur. in addit. ad decis. 161. Caualc. decis. 22.* & alios.

14 Notandum 2. quod mulieres inter se hoc delictum committentes mitius plectuntur, quando hoc crimen inter eas agitur sine aliquo instrumento, *Ricc. in prax. p. 3. res. 62.* qui citat *Boer. decis. 316* vbi dicit, quod in tali casu pœna flagellorum sunt puniendæ; secus si mediante aliquo instrumento ligneo, vel simili perpetretur, tunc enim morte damnantur, vt dicit *Graff. decis. aur. part. 1. lib. 2. cap. 90. num. 15. Bonacos. relatus in Syntagm. opin. comm. tit. de Adulter. &c. cap. 12. Ricc. in Collect. decisio. 184. par. prima, Clar. in §. Fornicatio, verb. inter Mulieres.*

SVMMARIVM.

1 *Concubinatus crimen est merè Ecclesiasticum.*
2 *Clericorum concubinæ à Iudice Ecclesiastico puniuntur.*
3 *Qua pęna plectendi sint Concubinarij.*
4 *An possit ordinarius concubinarios pœnis pecuniarijs punire.*

CAP. XXIX.

De Concubinatu.

1 Concubinatus dicitur, quando quis ita domi retinet mulierem, ac si esset eius vxor, vel qui eam extra domum retinet, & cum illa habet assiduam consuetudinem, *Ricc. in prax. for. Eccles. part.1. res.318. & part.4. resolut.554. & in collect. decis.684. part.3. Bonacin. de censur. in partic. disput. 3. quæst.7. punct. 4. num.1.*

Hoc crimen est merè Ecclesiasticum, quia illud tantum ab Ecclesia prohibetur, *cap. nemo blandiatur 32. quæst.4. Abb. in cap. cum sit generale, num.25. de for. compet. Decian. tract. crim. tom2. lib.6. cap.21. num.37. Vulp. in prax. iudic. for. Eccles. cap. 28. nu.3. & cap.41. num.51. Megal. in ver. concubinatus num.10*, & hanc esse communem opinionem, & consuetudine approbatam dicit *Clar. in §. fornicatio, vers. & in primis quæro*: quicquid dicat *Azor. part. secunda, lib.3 cap. 53. qu.2.* quem refert, & sequitur *Dian. p.1. tract.2. res.88. & p.5. tract.1. resol.10. in finem.*

Vnde mulier de copula habita cum
2 Clerico à Iudice laico puniri nequaquam potest, sed Ecclesiastico foro priuatiuè subiacet, *gloss. in cap. eos, qui dist.32. Anchar. consil.196. num.4. & 5. Decian. to. 1. tract. crimin. lib.4. cap.26. num.25. & to. 2. libr.6. cap.21. num.37. Boss. in tit. de Coit. damnat. & punib. num.16. & 18. Bellett. Disquis. Cleric. tit. de fauor. Cleric. real. §.4 num.49. Car. de Grass. de effect. Cleric. eff. 1. num.181.* & licèt præfati DD. contrarium dicant, quando Clerici concubina esset notoria, & publica, alii tamen tenent, quod etiam in hoc casu ab Ecclesiastico tantum Iudice puniri debet, ita *Abb. in cap. cum sit generale num. 25. de for. compet. Feder. de Sen. cons.167. nu.1 & 4. Mart. de iurisd. par.4. cas.44. numer. 15. & seq.* quorum opinionem veriorem existimo per text. *in capit. quidam clerici 81. dist. & Concil. Trid. sess.24. de reform. matrim. cap.8.* vbi huiusmodi causæ ordinariis demandantur, præsertim quia de iure ciuili concubinatus non punitur, *vt const. ex toto tit. ff. & C. de concub.* & ita in praxi seruatur, *vt d. Boss. loco cit. nu. 11 Clar. vt supra*, vbi dicunt, quod præsbyterorum concubinæ in foro Ecclesiastico puniuntur, quibus adde *Bellet. loco cit. d. §.4. n.50.* vbi etiam notat, quod huiusmodi concubinę non ab alio Iudice quam Ecclesiastico expelli possunt è domibus clericorum.

3 Quare de iure Canonico laicus tenens concubinam punitur arbitrio Iudicis; clericus verò priuatur beneficio, & tenetur ad restituendum fructus perceptos iuxta communem opinionem, vt dicit *Clar. in §. fornicatio, vers. & in primis quæro*, vltra infamiam, *de qua in cap. infames 6. quæst.1.* & notat *Vul. in prax. iudic. cap. 28. num.7.*

Sed hodie ex Concilio Tridentino Concubinarii post trinam admonitionem excommunicantur: & mulieres similiter si ter admonitæ non paruerint, exilio multantur, *vt in sess.24. de reform. matr. cap.8.* Clerici verò si à Superioribus moniti concubinas non eiecerint, tertia parte fructuum beneficiorum, seu pensionum ipso facto priuantur; & si secundæ monitioni adhuc non paruerint, fructus omnes, ac prouentus suorum beneficiorum, & pensionum eo ipso amittunt, & à beneficiorum administratione suspenduntur, quod si ita suspensi eas non expellunt, tunc beneficiis, atque officiis, & pensionibus perpetuò priuandi sunt; & si postquam eas dimiserunt, intermissum consortium repetant, excommunicantur. Clerici verò beneficia, aut pensiones non habentes iuxta delicti qualitatem carceris pœna, suspensione ab ordine, inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliisque modis iuxta

ta sacros Canones plectendi sunt, *vt in sess.25 de reform.cap.14.*

4 Obseruant tamen Doctores, quod potest ordinarius pœnis pecuniariis, & aliis à iure communi, vel statuto Synodali inflictis concubinarios punire, ita *Bellet.tit.de fauor.cleric.real.§.5.num.48.* & alii, & tunc non requiritur trina monitio, quia hæc tantum requiritur, quando ordinarius intendit ad sententiam excommunicationis procedere, vt declarauit Sacr.Congreg. teste *Dian.p.1.tract.1.ref.10. Vulp.dict.cap.28 num.9.* & communem dicit *Ricc.in prax.for.Eccles.part.1.resol.330.* vbi addit, quod pœna pecuniaria debet esse moderata ita, vt imponatur potius correctionis zelo, quam lucri cupiditate.

5 Obseruant 2. quod ea, quæ in dicto Concilio Tridentino contra Clericos Concubinarios statuta sunt, habent etiam locum in simplici incontinentia, *Nauarr.cons.1.de Cohabit.cleric. & mult. Vulp.dict.cap.28. num.8.Bonacin. de Censur.in par.disp.3.q.7.punct.4.num.2. in fin.* vbi id intelligit, quando simplex incontinentia coniuncta est cum familiaritate, & consuetudine huiusmodi mulierum, de quibus potest haberi suspicio.

6 Obseruant 3. quod requiritur trina monitio, etiamsi Concubinatus sit publicus, vt concubinarius puniri possit beneficio, *Rota in Tullen. Monasterij S. Mansueti 27.Ianuarij 1597.coram Penia,* quam refert *Ricc.in prax. for.Eccles.part.4.ref.554.* nec sufficeret monitio generalis, quæ fit in Synodo, sed requiritur specialis, idem *Ricc.in prax.vt supra par.1.ref.318.*

7 Obseruant 4. quod ad probandum concubinatum ad effectum priuationis necessaria est plena, & concludens probatio ita, vt non sufficiant testes de publica voce, & fama: quia quando agitur de crimine, fama nec semiplenam probationem facit; sed delicti solum operatur indicium, gl.& DD. *in cap. veniens 1.de Testib.* immò neque ex filiorum procreatione concludenter probatur concubinatus, tum quia ex simplici fornicatione, & ex bino, tertioque accessu ad mulierem filii procreari possunt, tum quia ex liberorum existentia non infertur ad concubinatum de tempore præsenti, quia potuit deinde clericus impudicam fœminam à suo consortio abdicare, vt dicit *Ricc.in prax.for. Eccles.par.4.ref.544.*

8 Obseruant 5. ius antiquum, quo Clericus notorius Concubinarius erat ipso facto suspensus, vt notat *Clar.in dicto §. fornicatio, vers.sed quæro in fi.* correctum esse, seu abrogatum per ius nouum Tridentini Concilii *d.sess.25.cap.14.* & ideò talem Concubinarium hodie non esse ipso iure suspensum, quamuis suspendi possit; exceptis Episcopis, qui ipso facto suspensi sunt, si ab huiusmodi crimine non abstinuerint, & à Synodo Prouinciali admoniti se non emendauerint, vt in Concilio loco citat. ita *Bonacin.de censur.in part.disp.3.q.7.punct.4. num.2.* vbi citat *Tolet.lib.1 c.47.Gutier.canon. qq.ca.1.num.43.Auil.de Censur.3.p.disp.3.dub.2.* & alios.

9 Quæres, an valeat legatum, seu donatio à Clerico facta Concubinæ, seu alteri mulieri, in quam turpis suspicio cadere potest? Resp negatiuè *cum glos.commun.recepta in lege 2.vbi etiam Bart.C.de Donat.inter vir, & vxor,* quemadmodum nec miles armatæ militiæ potest donare, aut relinquere Concubinæ, *vt in d.l.2. & l.miles, ita §.mulier ff.de milit. test.* quod etiam extenditur ad Aduocatum qui æquiparatur militi, *glos. in d. l. 2.* & etiam ad minorem, *vt d.Leo in Thes. for.eccl.p.3.c..num.27.*

SVMMARIVM.

1 *Stuprum est communis fori.*
2 *Qua pœna plectantur committentes stuprum.*
3 *Præsumitur, quod puella fuerit virgo, & quod fuerit seducta.*
4 *In quibus casibus stuprator non teneatur virginem à se stupratam dotare.*
5 *Clericus stuprator, quæ pœna puniri debeat.*
6 *Osculantes mulieres qualiter sint plectendi.*

CAP.

CAP. XXX.

De Stupro.

1 Stuprum est communis fori, quia ab vtraque lege punitur, *cap.2. de Adult.& stupr.leg.1.§.fin. ff. de extraord. crim.Nau.consf.5.nu.6. de Consang. & affin. Bellett. in Disquis. cleric. tit. de fauor. Cleric.real.* § 4. *nu.* 115. *Bonacos. relatus in Syntagm.opinion.commun.tit.de Adulter.&c.c.9.*

2 Pœna autem stuprantis de Virginem, aut Viduam honestè viuentem de iure ciuili est pęna publicationis dimidiæ partis bonorum, si stupratores honestæ sint; si verò humiles, corporis coerctione cum relegatione arbitrio Iudicis puniuntur, *§.item lex Iulia Institut. de publ. iud.* Qui verò nondum viri potentes Virgines corrumpunt, humiliores in metallum damnantur: honestiores in Insulam relegantur, aut in exilium mittuntur, *leg.si quis aliquid*, *§.qui nondum.ff.de pęn.* sed hæc intellige, quando nulla vis, aut violentia interuenit *Boss.in tit. de Coit.damn.& pun.nu.67.Clar.in §.stuprum, vers. sed quæro in fin.* vbi de communi: si verò vis interuenerit, pęna mortis damnantur, *leg.in eadem*, *§. eadem l.ff. ad leg.Iul.de vi publ.l.1.§.fi.ff.de extraor.crimin.gl.in d.cap.2. ver.plectendus de adult. Add.ad Guid. Pap. dec.555.litt. C.Graff. p.1.lib.2.c.79.num.14.Ricc.in prax.par.2. res.398.& p.3.res.73.& in collect.dec.137 part.1.*

Præsumitur autem vis, si stuprum commissum fuerit cum puella existente in sexto, vel septimo anno, quia cum consensus non adsit, non potest dici sine vi, vt dicit *Boss. loco citat. numero 68.*

Verùm hæc pœna capitalis non est infligenda, nisi quando stuprator delictum consummauerit cum virgine, aut alia honesta muliere; vbi autem esset solus conatus ad deflorandum, alia citra mortem graui, videlicet triremium, vel relegationis, vel exilii, vel alia extraordinaria pœna arbitrio Iudicis punitur iuxta qualitatem facti, & personarum, *d.leg.1. §.fin.ff.de extraord. crim.Grammat.dec.2.num.15. Clar.in d. §.stuprum in fi.* & alii apud *Ricc.in collect. decis.137.par.1.Barbos.in cap.1.num.6. de Adult.*

Dixi, *cum Virgine, aut alia honesta muliere*, quia si quis turpes cognouerit, non capitali pœna, sed alia arbitraria punitur, *Bart.in leg. verum est, num.3. ff. de furt.*

Addit *Clar.loco citato*, quod pœna mortis punitur, qui puellæ nondum viri potenti seras virginitatis fregerit: contrarium tamen seruauit Consilium Neapolitanum cum simili delinquente, qui virginem immaturam vix septennium excedentem corruperat seras eius virginitatis aperiendo ita, vt Medicorum celeri suffragio indiguerit: fuit enim condemnatus ad triremes per septennium, & ad dotandam puellam, vt refert *Grammat. decis.22.* & hæc opinio æquior est, & benignior, & ideò in praxi seruanda; quia licet delictum sit graue, non potest tamen in talem puellam perfici, seu consummari, *Guid.Pap. decis.555.* vbi loquitur de puellam 10. annorum, *Ricc.in prax.for.Eccles.part.3. resol.73.*

Item vidua committens stuprum infra annus luctus, tam ipsa, quam stuprator perdit omnia sibi relicta a testatore, seu ab eius viro, & ea fisco applicantur, & hanc esse communem dicit *Clar. in §. stuprum vers.generaliter*; non tamen amittit dotem, etiamsi infra annum committat, *Bonacos.relatus in Syntagm. opin. comm.tit. de Adulter. c.9. vers.stuprum cum vidua.*

Stuprum verò commissum cum fęmina vili absque violentia non esse punibile de iure ciuili dicunt DD. apud *Barbos. in d.cap.1.num.11. de Adult.* hoc tamen limitatur in officiali, qui prætextu officii mulierem carnaliter cognoscit, tunc enim arbitraria pœna punitur, vt dicit *Ricc.in Collect.dec.559.p.3.*

Verum de Iure Canonico si stuprator Virginem seduxit, vel decepit, tenetur in foro contentioso eam dotare, & accipere in vxorem: si verò pater virgi-

nis

nis dare noluerit, tenetur tantum dotare; & si stuprator non vult cum ea contrahere, vltra dotem corporaliter castigatur, *c.1.& 2.de Adult.& stupr.Nauar. in Manc.c.16.nu.16. Sylu.in ver. Luxuria num.5.*& alii.

Idem dicendum est de alia muliere, quę licet virgo non sit, publicè tamen virgo reputatur secundum DD. quos refert, & sequitur *Bonac. de matrim.qu.4. pun.17.num.9.*

Dixi, *in foro contentioso*, quia huiusmodi pœnæ non habent locum in foro conscientiæ, nisi quis fuerit à Iudice condemnatus, *Sylu.in verb. luxuria, num.5. Bonac.de matrim.q.4.d.punct.17. num.7.in fin.Grass.p.1. decis.lib.2. cap.79. num.2.* & est communis, tam Theologorum, quam Canonistarum sententia, quoad alia verò damna tenetur iure naturæ etiam ante sententia Iudicis; nam causa iniusta damni tenetur ad illius restitutionem, etiamsi sequuta non fuerit condemnatio, vt dicunt DD.apud *Bonac.dict.q.4.punct.18.num.10. vers.secunda est.*

Obserua tamen, quod licet *ex dicto cap.1.* vtrumque copulatiuè requiratur, scilicet, quod accipiat in vxorem, & eam dotet, obseruantia tamen illud disiunctiuè recepit ita, vt stuprator tenentur, vel ad eam ducendam, vel ad dotandam, & ita practicari ex text. *in d. c.2.de Adult. dicit Clar.in §.stuprum, vers.sed quæro, Ferr.*qui alios refert *in qq. mor.p.1.q.20.nu.1.& 2.* & alii apud *Barbos.in d.c.1.n.7. de Adult. Ricc.in prax.p.3.resol.74.* vbi dicit, quod hodie contra stuprantem virginem sine vi non est in vsu alia pęna, quam vt illam ducat in vxorem, vel condecenter docet.

Dos verò constitui debet iuxta consuetudinem Regionis, facultatem stuprantis, & dignitatem puellæ, etiamsi puella non nubat, *Bellet. Disquis.cleric. tit.de fauor.cleric.real.§.4.nu.119.& 120. Graff.decis.aur.p.1.lib.2.c.79.nu.2. Ricc. in prax.p.3.res.77.* vbi addit, quod etiam hæres stupratoris ad dotandum cogi potest.

Obserua 2. quod si virgo stuprata nuptias renuerit, tunc stuprator tantum tenetur ad supplendum illud, quo pluris indiget ad inueniendum virum sibi æqualem; quia cum per deflorationem deterior facta sit puella, maiori etiam dote indiget ad inueniendum virum; & ideo deflorator, qui causam damni dedit, tenetur ad illud augmentum, *Abb. antiq.in d.c.1.& ibid.Io.Andr.nu.9.in fin. Anchar.num.6.not.6. Panorm.num.4. de Adulter. Rota in vna Taurinen. 24. Iunij 1590. coram Pegna*, quam refert *Ricc.in prax.for. Eccles.part.3. resolut. 76.*

Quę verò quantitas in tali casu constituenda sit à stupratore puellæ stupratæ, relinquitur arbitrio Iudicis, *Barbos.in dict.cap.1.num.12.de adulter.*& alii communiter.

Notandum tamen est, quod stuprator non tenetur ad huiusmodi augmentum, quando corrupta cum dote consueta dari virginibus potest consequi, aut consequitur maritum, sibi æqualem, vt dicit *Couar.apud Ricc.in prax.vt supra part. 3. resol.76.Bonac.de matrim.d.q.4.punct.17. num.8.*

Debet autem probari, quod virgo stuprata fuerit, alias non esset locus dispositioni, *dict.cap.1.de Adult. Ricc. d.part.3. res.75.& 76.* non tamen probari debet,
3 quod puella fuerit virgo, & quod fuerit seducta, quia hæc præsumuntur, *l.vn. C.de Rapt.Virg.Rot.in d.Taurinen.coram Pegna Sylu.in verb.luxuria,num.5. Ricc. dict. part.3. resolut. 76. Nauar. capit. 16. numer.16. Barbos.in dict.cap.1.num.5. de Adult.*

4 In multis tamen casibus stuprator non tenetur virginem à se stupratam dotare, neque in vxorem ducere: & primo si constet, quod non decepta, sed leuiter rogata, ac verbis amatoriis inducta copulæ consenserit; tunc enim stuprator pęna arbitraria tantum erit puniendus, *Grass.par.1.lib.2.cap.79.num.13.* & tunc neque tenetur ad restitutionem damni, quod inde mulier passa est; quia obligatio restituendi oritur ex violatione iustitiæ, & ex iniuria alteri illata; violenti autem non fit iniuria, *Nau. dict. cap.16.num.16. Bonacin. de matrim.dict. quæst.4. punct.17. num. 7.* nisi inducta fuerit importunis precibus, vel assiduis blanditijs, vel muneribus; tunc enim

stuprator ad dotandum tenetur, quia satis dicitur coacta, quoad hunc effectum, *arg.l.1.§.1.C. de Rapt.Virg.Sylu. in verb.luxuria. num.5.Nau.dict. cap.16. num,16.* & alii apud *Barbos.in dict. cap.1. num. 2. de Adult.* quamuis contrarium teneant alii DD. quos refert, & sequitur *Bonacin.de Matrim.quæst.4.punct.17.numer.13.*

Secundò quando virgo stuprum passa est vilis, & minus honesta, vel vagans passim non seruato verecundiæ pudore, quia dispositio, *d.cap.1.& 2.de Adult.* procedit, quoad virgines honestæ vitæ, vt dicunt ibi communiter scribentes: idemque dicendum est, si mulier reperitur prægnans, *Graff. loc. citat. dict.cap.79.nu.13.*

Quare in defensionibus potest probari meretricia vita mulieris, vel quod non fuerit virgo, ad quod probandum admittuntur qui cum ipsa copulam habuerunt, licèt sint singulares, *Gandin. in tit.Quom.de malef. cogn.per Inquis. nu.12. Alex.cons.13.vol.7. Bursat. cons.389.n.2 vol.4.* quos refert *Ricc.in prax. vt supra part.2.res.398.*

Tertiò si post deflorationem mulier ab alio cognoscatur, stuprator, nec dotare, nec desponsare tenetur; quælibet enim dispositio siue legis, siue hominis intelligitur rebus sic stantibus, iuxta, *l.fin.ff.qui satisd. cog.* & ideò cum status virginis stupratæ deterior factus fuerit, non tenetur stuprator ad aliquam obseruantiam *Ricc.in prax.part.3. res.75. & in collect.decis.23.p.1.*

Quartò si vir nobilis, & potens rem haberet cum plebeia, vel alia imparis conditionis, neque eam in vxorem ducere, neque dotare tenetur, quia in tali casu non præsumitur fraudem ignorasse, *Sylu.in verb.luxuria num.5. Graff. part.1. Decis.lib.2. cap.79. num.11.* vbi citat *S.Thom.in 4.senten.dist.28. quæst.1. art.2. Sum.Angel.in verb. matrimonium 4.§.2.* si verò promissit eam ducere, vt copulam extorqueret, tenetur in tali casu ad dandum ei tantum, quantum magis opus habet ad talem adipiscendum maritum, qualem si non esset infamata reperiret, secundum *Nauarr.in in man.dict.cap.16.num.18.Graff. d.c.79. num.3.* quia promissio ducendi vim habet saltem precum importunarum.

5 Clericus quoque tenetur virginem à se stupratam dotare, vt post *Pan.d.Sylu. in ver.luxuria,nu.5.* & vlterius punitur pœna depositionis, *Clar. in §.stuprum, vers.sed quæro, Graff.par.1.dict.lib.2.cap. 79.num.12.* quod procedit in clerico constituto in Sacris, non autem in Clerico primæ tonsuræ, vel minorum ordinum, vt dicit *Ricc. in prax.for. Eccles.par.2.resolut.414.* tenetur tamen Clericus etiam in minoribus stupratam dotare, vt supra, & alia arbitraria pęna punitur *gl.& DD. in c.2.de Adult.*

Verum si stuprata sciuerit impedimentum ordinis Sacri, vel consanguinitatis, vel aliud simile, ob quod matrimonium contrahi non potest, stuprator non tenetur eam dotare, quia in tali casu non præsumitur decepta, *Graff. d.cap.79.num.12.* vbi id limitat, si stuprata ignorasset, illud esse impedimentum de iure hoc enim casu ignorantia iuris illi non obest, quia agitur de damno vitando, scilicet infamiæ, & deflorationis, *leg.regula, ff. de Iur. & fact. ignoran.glos.in leg.fin.C.eod.tit.cap.turbatur, §.notandum quoque est 1. quæst. quarta.*

6 Quæres, qua pęna puniantur osculantes mulieres? Resp. quod arbitraria pœna puniuntur, *Ricc. in Collect. decis. 559.par.3.* vbi etiam dicit, quod eadem pœna plectitur, qui in via publica aliquam amplectitur puellam inuitam illius pudicitiam attentando.

SVMMARIVM.

1 *Raptus quando committatur.*
2 *Hoc crimen est mixti fori.*
3 *Raptores qualiter puniantur de iure ciuili.*
4 *Puella semper præsumitur decepta.*
5 *In quibus casibus cesset pęna raptus.*
6 *Qua pęna puniatur qui sanctimonialem violare ausus fuerit.*
7 *Raptores de iure canonico qualiter puniantur.*
8 *An valida sint sponsalia contracta inter*

ter Raptorem, & raptam.

9 *An validum sit matrimonium contractum cum ea, quam quis rapuit causa explendæ libidinis.*

10 *Quid si mulier raperet virum.*

11 *An si puella volens pro matrimonio abducitur inuitis parentibus, tale matrimonium sit validum.*

12 *An Raptor sequuto matrimonio euitet pęnas, & nu.13.*

CAP. XXXI.

De Raptu mulierum.

1 RAptus crimen committit qui mulierem libidinis, aut matrimonii causa de loco ad locum abducit, vt dicunt DD. apud *Ricc. in prax. for. Eccles. par.4.resol.*437. *Bonacin.de matrim.qu.*4. *punct.*18.*num.*5. & 6. & ideo sine violentia non committitur, *c. de raptoribus* 39.*q.*1.*l.sed eximendi.ff.ne quis eum, qui in ius voc.* non tamen est necessaria tota omninò vis, sed sufficit aliqua violentia etiam per solam interpellationem, & suasionem, *vt est casus in lege* 1.*fin. vbi Bart.ff.de extraord.crim. Boss. in tit. de Coit.damn.& punib.num.*66. *Nanar.cons.* 1. *de Raptor.* quamquam alii DD. censent, ad hunc effectum requiri dolum, seu preces, aut blandimenta adeò importuna, vt æquiparentur violentiæ, ita Sanchez, Less. & alii apud *Bonacin. loco citat. d.num.*5.

2 Hoc delictum est mixti fori, quia ab vtraque lege punitur, *c.*1 *& seq.*39.*quæs.* 7.*leg.vn. Cod.de Rapt.Virg.leg.Raptores, Cod.de Episc.& cleric.& in auth.de Rapt. mulier.*

3 De iųre autem ciuili Raptores Virginum, sanctimonialium, honestarum viduarum, & aliarum mulierum, quæ iam nuptæ sunt, aliique omnes auxilium, vel fauorem præstantes in ipso raptu, & vltimo supplicio afficiuntur, & illorum bona, si sanctimoniales rapuerint, monasterio, alias ipsis mulieribus raptis applicantur: conscii vero, vel ministri, vel quicumque eis opem tulerint, capitali pœnæ tantummodo subiiciuntur, vt in dictis ll. continetur.

Eadem pęna capitali puniuntur raptores filiorum, seu filios seducentes à parentibus, *leg.fin.vbi glos.C.ad leg.Fab.de Plagiar.*

4 Præsumitur autem puella decepta, ac dolosis suasionibus, & donis inducta, *vt in dict. l.vnica, Cod.de Rapt. Virg.*

5 Limita 1. in Raptu fœminæ impudicæ, tunc enim non punitur pęna, *dict. l.vn.* sed arbitraria, nisi fortè relicta meretricia turpitudine honestè viuat, *Bart. in leg.verum est,num.*3. *ff.de furt. Syluest. in verb.luxuria num.*6. *Ricc.in prax.foro Eccles.p.*4.*resol.*440. *& in collect. dcc.*82. *p.*1.& alii DD. relati *in Syntag.opin. com. tit.de rapt.Virg.c.*2.*&* 3.& apud *Clar.in d.§.Raptus,vers.quæro numquid.*

Limita 2. quando verè constaret, mulierem nulla arte, seu sollicitatione, aut suasione, sed sua libera voluntate recessisse è domo cum Amasio, quia hoc casu non puniretur vir pęna ordinaria, *d.l.vn.* etiamsi parentes essent inuiti, sed alia graui arbitrio Iudicis, secundum *Boss.in tit.de rapt.mulier. nu.*7. vbi citat *Bald. in d.leg.vnic.vers.vlterius oppono, C.de Rapt. Virg.* & hanc sententiam sequitur *Ricc. in prax.for.Eccles parte* 4.*res.*438.

Sed contrarium est de iure verius; tales enim delinquentes puniuntur pœna ordinaria siue sponte mulieres cum eis discesserint, siue inuitæ, *d.leg. raptores in fin.Cod.de Episcop. & Cler. dict.l.vnic. Cod.de rapt. Virg.* & est communis opinio, *vt d.Clar.in dict. §.raptus vers. adde quod pęna.*

Limita 3. vbi copula cum rapta sequuta non fuerit, tunc enim raptor non pęna ordinaria, sed alia graui Iudicis arbitrio est puniendus, tum quia ita colligitur ex *d.l.vn.* ibi, *maximè cum virginitas, vel castitas corrupta restitui non possit:* & ideò videtur legislator respexisse ad copulam inter raptorem, & raptam: tum etiam quia tale delictum absque copula carnali non videtur consummatum, *Boer.decis.*316 *post nu.*4.*Io.de Ana. in cap.cum causa in fin. de Rapt.* quos refert, & sequitur *Ricc. in prax. for. Ec-*

*clef.part.4.ref.*451. *& in collect. decif.*82. *part.*1. vbi etiam dicit, hoc procedere etiamsi raptor raptam non cognouerit, quia id commode facere non potuit, quicquid in contrarium dicat *glos. in lege si quis non dicam rapere verb. si quis C. de Episcop.& Cler. Clar.in d.§.Raptus verf. sed quid Boss.d.tit.de Rapt. mulier. nu.*14. *& alij*.

6 Quæres, qua pœna puniatur qui sanctimonialem violare ausus fuerit? Resp. quod punitur pœna capitali etiamsi delictum hoc tantum attentauerit, *lege si quis non dicam rapre, Cod. de Episcop.& Cler.*

7 De iure verò canonico pro crimine raptus laici excommunicantur; Clerici verò deponuntur, *cap.*1. *& seq.* 36. *qu.* 2. sed hodie tria pœnarum genera constituta sunt contra raptores: primò enim raptor, & omnes consilium, auxilium, & fauorem præbentes sunt ipso iure excommunicati, perpetuò infames, omniumque dignitatum incapaces; & si Clerici fuerint, de proprio gradu decidunt.

Secundò raptor, siue matrimonium contrahat, siue non, tenetur raptam decenter arbitrio Iudicis dotare.

Tertiò inualidum est matrimonium celebratum inter raptorem, & raptam, quamdiu ipsa in potestate Raptoris manserit, etiamsi liberè consentiat, ita *Concil. Tridentin. sess.* 24. *de reformat. cap.*6.

8 Ex quo obseruant Doctores, quod cum per Sacrum Concilium annulletur matrimonium, etiam sponsalia in tali casu erunt inualida: quando enim aliquid prohibetur, id etiam censetur prohibitum, per quod peruenitur ad illud, *l.oratio,vbi Bald.ff.de sponsal.Nau.cons.*4 *de Raptor.Ricc.in prax.for.Eccles.p.*4. *ref.* 454. & ita declarasse Sacr. Congregat. dicit *Bonacin.de Matrim.quæst.*4. *punct:* 18.*num.*10.

9 Obseruant 2. validum esse matrimonium contractum cum ea, quam quis rapuit causa explendæ libidinis: putant enim sub dicto decreto Concilii *sess.* 24. *cap.*6. solum comprehendi raptum, qui fit causa contrahendi matrimonij, non autem ad exercendam libidinem, ita *Sanchez tom.*2. *libr.*7.*disp.*13. *num.*4. *Coninch. de Sacrament. disput.* 31. *dub. quarto, numer.* 48. quos refert, & sequitur *Dian.part.*3. *tract.*4. *resolutione* 261.

10 Obseruant 3. pœnas in d.decreto Concilii contentas non habere locum, vbi mulier reparet virum, ita *Bonacin. de matrimon. quæst.*4. *punct.* 18. *num.*7. & alii. Vnde in tali casu non impediri matrimonium vigore eiusdem Concilij, *d.cap.*6. resoluit *Ricc.in prax.part.*4. *resol.* 452. vbi citat *Farinac. Sanchez. Ledesm.* & alios: quemadmodum neque pœnæ, *dict.leg.vn. Cod.de Rapt.Virg.* locum habent in muliere rapiente virum causa libidinis, quæ in tali casu punienda est alia graui citra mortem pœna arbitrio Iudicis, *Clar.in d.§.raptus, vers.sed pone*, & alii communiter.

11 Obseruant 4. in dicto Decreto Concilii solum eam raptus speciem puniri, per quem vis infertur puellæ, non autem parentibus: ex quo arguunt, quod si illa volens pro matrimonio abducitur etiam inuitis parentibus, tale matrimonium validum erit, iuxta *cap.cum causa de raptor.* putant enim, quod Concilium ibi voluit tantum succurrere libertati matrimonii, nè mulier inuita illud contrahere cogatur; sed hoc non accidit, quando illa consentit, ita *Sanch. vbi supra num.*3. *Coninch.loco cit. Filliuc. tom.*1. *tract.*10.*part.*2. *cap.*8. *numer.*265. quos refert *Dian.d.par.*3.*tract.*4.*ref.*261. *Ricc.in prax.for.Eccles.p.*4.*ref.*438. *in fin.* & alii apud *Barbos.in d. cap.cum causa, num.*3.

Alii verò id admittunt, quando mulier spontè, vel precibus non adeò importunis discedit cum Amatore insciis parentibus, quia tunc nulli vis infertur, & ideo non dicitur raptus, sed potius fuga voluntaria; secus si discedat inuitis parentibus, quia tunc illis vis fieri dicitur, quamuis puella consentiat: Vnde in hoc casu dari verum raptum, & in eo procedere dispositionem Concilii Tridentini loco citato resoluit *Nau. consil.* 2. *de Raptor.Barbos.in dict. cap.cum causa num.*3. *eodem tit.* vbi citat *Henriq.in sum. lib.*12.*c.*14. *num.*4. *Rebell. de obligat.iust. par.*2.*lib.*3.*q.*11. *nu.*6. *Farin. in prax. crimin.*

min.par.5. quæst.145. num.121. & alios, quorum sententiæ videtur fauere, *text.in cap.cum nullus 36. quæst.2.cap.cum secundum de hæret.in 6. S.Thom.2.2.quest.154 art.7.*

12 Obseruant 5. quod licèt subsequatur matrimonium, remanet tamen pœna infamiæ excommunicationis, & incapacitatis ad dignitates per Tridentinum inflicta, quæ cum non requirat aliquam actionem ad sui exequutionem, ipso facto incurritur etiam ante Iudicis sententiam, *Nauar.cons.3.num.5. de Raptor.Bonac.de Matrim.q.4.pun.18. nu.10.* quemadmodum Raptor tenetur etiam in tali casu raptam dotare arbitrio Iudicis ex dispositione eiusdem Concilii *dict. cap.6.* quamuis ad id non teneatur, nisi fuerit condemnatus *Nau. in man. cap.16. num.17. Bonacin.loco cit.num.10. vers.secunda est.*

13 Quæres, an Raptor sequuto matrimonio euitet alias pœnas à iure inflictas? Respondet *Ricc.in collect.decis.82. part.1.* quod Raptor matrimonium contrahens cum rapta non euitat pœnas à lege ciuili propter raptum impositas; & hæc sententia mihi videtur verior in puncto iuris, quia textus *in d.l.vn.C.de rapt.virg.* expreßè prohibet matrimonium inter raptorem, & raptam, licèt correctus fuerit per ius Canonicum, *in c.fin.de Raptor. & Conc.Trident.loco cit.*

Hæc tamen opinio in tali casu non seruatur in praxi, vt dicit *Boss. in tit. de Rapt.mulier. num.18.* & ideò alii asserunt, Raptorem tunc non esse puniendum pęna corporali, sed confiscatione bonorum, ita *Clar. in §. Raptus, vers. quæro modo E.Suar.relatus in Syntag.opin. com. tit.de Rapt.Virg.cap.1.vers.1.*

Alij verò dicunt, quod matrimonium omnem pœnam tollit, & quod in hoc attendi debet ius canonicum, quod potuit mitigare, ita DD. quos refert, & sequitur *Boss.loco cit.* & hæc sententia benignior quidem est, & ideò in praxi seruanda, dummodò præcesserit tractatus de nuptiis, vel sponsalia, & puellæ consensus in matrimonium: tunc enim huiusmodi raptus non punitur de iure canonico, *vt in d.cap.cum causa vbi DD.de Raptor.* sequuto tamen matrimonio, vt supra *Ricc.in Collect.decisio.539.part.3.*ª & in hoc corrigitur *dict.leg.vnic. C.de Rapt.Virg.* quo casu ius Canonicum matrimonii libertati consuluit; quia aliquando in domo Parentum liberè contrahi non potest, *vt d.Sylu.in ver. luxuria, num.6.*

SVMMARIVM.

1 *Crimen Abortus est mixti fori.*
2 *Delinquens in tali casu qualiter puniatur.*
Clericus huius criminis reus an teneatur ante Iudicis sententiam dimittere officia, seu beneficia, ibidem.
3 *Quando dicatur fętus animatus.*
4 *Anima quando censeatur infusa.*

CAP. XXXII.

De Abortu.

1 CRimen Abortus esse mixti fori, clarè constat ex Constitutione Sixti V. incipit, *Effrenatam*, quam refert *Quaran.in verb.Abortus.*

2 De iure autem ciuili abortum procurans punitur pęna capitis abortu sequuto, si fętus sit animatus, *leg. necare, ff. de lib. agn. l.Cicero, ff. de Pęn.* si verò fętus nondum animatus erat, is, cuius opera eijcitur, si sit honestæ conditionis, amissa bonorum parte in Insulam relegatur: si humilioris, & inferioris sit conditionis, in metallum damnatur, *leg.si quis aliquid, ff. de Pęn.* vel punitur pęna extraordinaria, vt dicit *Clar.in §.fin.quæst.68. vers.abortum, Megal.in ver.Abortus nu.7.* & alii communiter.

Item de iure Canonico tamquam homicida punitur, si fœtus fuerit animatus *cap.consuluisti 2. qu.5.* & clarius constat ex dicta Constitution.Sixti V.ex qua Clerici etiam omni priuilegio clericali officiis, dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis ipso facto priuantur, quorum

dispositio Sedi Apostolicæ reseruatur, in futurum inhabiles redduntur ad ea, & alia etiam simplicia obtinenda; sunt etiam irregulares, quia in tali casu verum homicidium committunt, *d.capit. consuluisti*, *Sylu.in verb. abortus Dian.p. 7.tract.5.resol.4.* Vnde eos depositos, ac degradatos Curiæ sæculari tradi iussit Sixtus V. in dict. Constitutione, vt eodem supplicio puniantur, quod contra laicos verè homicidas per Diuinas leges, ac ciuilia iura est dispositum; & ideò non potest ordinarius cum suis subditis dispensare in huiusmodi irregularitate, quia hæc oritur ex homicidio voluntario, quæ a Concilio Tridentino *sess.24.de reformat.cap.6.* excipitur, vt notat etiam *Dian. part.7. tract.5. resol.21.*

Incurrunt etiam tales Delinquentes infamiam, si delictum notorium fuerit notorietate iuris, vel facti, *Lezan. in Summ. tom.3. in verb. Abortus, num.15.*

Eisdem pœnis subiiciuntur, qui sunt in causa, vt partus tam immaturè prodeat, vt diù viuere non possit: isti enim abortus causare dicuntur, ac censentur veri homicidæ, *Flau. Cherubin. in Compend.Bullar.in constit.87. Sixti V. schol. 2.* & alii quos refert *Lezan. loco cit. numer.21.*

3 Obserua tamen, quod huiusmodi delinquentes non tenentur in foro conscientiæ dimittere officia, seu beneficia ante Iudicis sententiam declaratoriam, vt dicunt DD. apud *Dian.par.7. tract.5. resol.17.& 18.*

4 Obserua 2. quod nomine officiorum, quibus per dictam Constitutionem Sixti priuantur tales delinquentes, intelliguntur munera habentia administrationem rerum, vel personarum Ecclesiasticarum cum superioritate, qualia sunt officia habentia iurisdictionem ordinariam, vt Generalis, Prouincialis, Superioris localis, & Vicarij; vel delegatam ratione certi officii, seu personatus, vel ita, vt sint in ea maiores Ordinarijs, vt visitatores Prouinciarum, *Sorb.in ver.ingredi monasteria n.8.Bonac. in tract.de largit.mun.pun.5.nu.2. Dian. loco cit.res.27.*

Item procurantes abortum, siue ad illum opem, consilium, fauorem, potionem, vel alia cuiuscumque generis medicamenta scienter præstantes, seu dantes, excommunicationem ipso facto incurrunt ex Constitutione Sixti V. supra cit. ab hac tamen censura excusat ignorantia iuris, vel facti, etiamsi ignorantia non sit probabilis, sed vincibilis, crassa supina, vel etiam affectata, quia Summus Pontifex adiecit particulam, *scienter*, quæ quamlibet ignorantiam excludit, modò cum ingenti temeritate coniuncta non sit, vt dicit *Bonacin.de Censur.in part.disp.2. q.2.punct. 10.num.10.*

Sed hæc procedunt, dummodo sequatur abortus fœtus animati, quia quoad pęnas procurantium abortum fœtus inanimis, & exhibentium mulieribus, vel sumentium venena sterilitatis, aut quocumque modo auxilium, vel consilium eis dantium Constitutionem Sixti in ea parte, vbi de his agit, ad terminos iuris communis reduxit Greg. XIV. sua Constit. incipit, *Sedes Apostolica*, quam refert *Quarant. in verb. Abortus Bonacin. loco cit.d.punct.10.* nec prædicta excommunicatio est reseruata, sed ab ea potest absoluere quiuis Presbyter tam sæcularis, quam Regularis ad confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci ordinarium deputatus, ex d.Constit. Greg.XIV.

Obseruat autem *Bonacin. de Censur. in part.dict.disput.2.quæst.2.punct.10. nu. 16.* quod censetur ad hunc casum specialiter deputatus non solum, qui facultatem habet in indiuiduo absoluendi ab excommunicatione propter abortum contracta, sed etiam qui habet facultatem absoluendi ab omnibus censuris, & excommunicationibus Episcopo reseruatis; quæ quidem sententia probabilis videtur, quamuis *Lezan.in sum.to.3.ver. Abortus, nu.7.* & alii apud *Dian.p.7.tract.5 res.15.* contrarium sentiant.

Dicitur verò fętus animatus in masculo post 40. dies, in fęmina post octuaginta à conceptione, *Nau. in man capit. 15.num.14.Quarant.in verb. Abortus Bonacin. de Censur. in part. disp.2.q.2.punct. 10.nu.7. Dian.p.7.tract.5.resol.6. Lezan.*

in *Sum.tom.3. verb. Abortus num.*10. & si dubitetur an masculus sit, vel fęmina, fetus præsumitur animatus in foro animæ, in quo via tutior est eligenda, Quarant. & Lezan. locis citatis. Vnde delinquentes in tali casu debet se reputare tamquam irregularem, ac proindè abstinere debet ab ordinum susceptione, & administratione; hæc enim intrinsecè includuntur in irregularitate, *Dian.part.7.tract.5.resol.24. Barbos. de offic.& potest.Episc.par.3.alleg.*51.*nu.*138. secus verò quoad alias pęnas, quæ à Iudice solent imponi pro contracta irregularitate, qualis est priuatio beneficiorum, & aliæ similes, quia pęna ordinaria statuta delicto certo, non est imponenda delicto dubio, sed extraordinaria arbitrio Iudicis pro dubii qualitate, *Dian.vbi supra res.*25. vbi ci at *Sanch. in Sum.tom.*1.*libr.*1. *cap.*10. *numer.*43. & 48. *Fagund.in Decalog. tom.*1.*libr.*2.*cap.* 10.*num.*15.*Farinac. quæst.*122. *num.*138. *& alios.*

Sed in foro externo, & contentioso fœtus in dubio præsumitur potius inanimatus, quam animatus, *leg.interpretatione.ff. de pęn. Syluest. in verb. Abortus Lezan.loco citat. numer.*18. *Add. ad Quarant.loco cit.vers.adde*, & alii apud *Barbos.dict.alleg.*51.*num.*139. *Megal. in eodem ver. Abortus nu.*3. & est communis opinio.

Notandum est etiam, quod anima censetur infusa siue in Mare, siue in fęmina, si fętus lineamenta omnium membrorum habebit, *cap. Moyses* 32. *quæst.*2. *Add. ad Quarant.in verb. Abortus littera A, vbi citat Burg. in tract. de Irregular.part.6. tit.de Venefic.sub nu.*14.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium quando sit mixti fori.*
2 *Adulterium quomodò probetur.*
3 *Adulteri qualiter puniantur de iure ciuili.*
4 *Item qualiter plectantur de iure canonico.*
In quibus casibus mulier adultera dotem non amittat, ibidem.
5 *Ex confessione adulterij incidenter facta non potest sequi condemnatio, limitatur num.*6.
7 *Filius, qui nascitur ex vxore adultera, præsumitur filius mariti.*
8 *An facta separatione, quoad thorum vir teneatur vxorem alere.*
9 *Clericus adulter qualiter puniatur.*
10 *Laici, vel Clerici rem habentes cum muliere nupta, qua pęna plectendi sint.*
11 *Quid si vim inferant meretrici libidinis causa.*
12 *An laici contrahentes binas nuptias viuente alio coniuge possint ab vtroque Iudice puniri.*
13 *Qua pęna plectantur Religiosi, seu Clerici in sacris constituti matrimonium contrahentes.*

CAP. XXXIII.

De Adulterio.

1 ADulteri crimen est mixti fori, *vt constat ex cap. perniciosam de offic. ordin.leg.quamuis, & auth.sed hodie, C.ad leg.Iul.de Adult.leg.qui sententiam, C.de Pęn.* & est communis sententia, *vt dict. Alciat.in dict.cap.perniciosam numer.*18. *Dian.part.*4. *tract.*1. *resol.*16. *Ricc. in collect.decis.*2076.*part.*5. *E.Suar. relatus in Syntagm. opin. commun. tit. de Adulter. cap.*2. quod intellige, quando agitur de hoc crimine ad legitimam pęnam infligendam; secus si agitur ad separationem thori propter adulterium faciendam; tunc enim solus Iudex Ecclesiasticus est competens, *cap. tuæ de procur. Graff.part.*1.*libr.*2.*cap.*84. *num.*12. *Megal.in verb.Adulterium*, nu. 20. & hanc esse communem dicit *Clar. §.fin. quæst.* 37. *vers. quæro numquid*, & tunc etiam quæstio alimentorum, ac dotis amittendæ tamquam accessoria pertinet ad eumdem Iudicem Ecclesiasticum, *cap.de prudentia de donat.int.vir, & vxor.* & dicunt DD. apud *Dia.p.*1.*tr.*2.*res.*87.*Bonac. de contract.disp.*3.*q.*11 *pun.*13.*n.*2.*Laym. in Theol.moral.lib.*4.*tract.*9.*c.*2.

E contra verò si criminaliter agitur de adulterio ad pęnam sanguinis, tunc Iudex sæcularis est competens, non autem Ecclesiasticus, *Viui. relatus in syntag.opin.commun.tit.de adult.c.2.ver.concludit Bonac.de contract.disp.3. q.11. pun. 13.nu.2.Dia.p.1.tr.2.resol.87.*& ita intelligendus est *Ricc.in prax.for. eccles.par.4. resol.275.*

2 Ad probandum verò adulterium requiruntur probationes concludentes ita, vt non sufficiant testes singulares, neque de auditu, nisi fortè deponant de auditu alicuius actus proximi ad copulam; dummodò tamen haberent notam vocem, & quod in eo loco, vbi verba fuerunt pro lata, aliæ personæ non adessent, neque adesse potuisent, quin ipsi sciuissent, *Rot.in recent. decisio. 441.num.5.part.1.Buratt.decis.634.nu.4. Seraphin. decis.893. num.17.& 18.* quos refert *Ricc.in collect.decis.3879 par.8.* vbi addit, quod si Maritus non probaret querelam adulterii contra vxorem, potest mulier eo casu agere ad separationem thori, ac dotem, & donationem propter nuptias lucrari.

3 Viri autem adulteri secundum ciuiles leges morte puniuntur, *dict. l.quamuis, leg.qui sententiam supra cit.* nisi fuerint nobiles, quia tunc deportatur, secundum *Alciat.in capit.cum non ab homine, num.26.de Iudic.* fœmina verò virgis cęditur deinde detruditur in monasterium: & si intra biennium maritus illam ad se non reuocet, cogitur habitum monachalem suscipere, *cap. gaudemus de Conuers.coniug.d.aut.sed hodie, Cod.ad l.Iul. de adult.*

Verum hæc pœna detrusionis in Monasterium non est in vsu; & ideò mulieres de adulterio conuictas pœna fustigationis, & exilio arbitrario esse puniendas dicit, Clar. *in §. adulterium, ver.sed quæro Ricc. in collect. decisio.235. part.1.* vbi etiam dicit, quod in Regno Aragonum rea huius criminis morte damnatur.

Sed hodie ferè in omnibus Prouinciis Adulteri pecuniaria pęna plectuntur, *vt dict.Clar.loco cit.* vbi etiam subdit, quod in Gallia de consuetudine non puniuntur.

4 De iure autem Canonicò propter hoc crimen Episcopi auctoritate coniuges separantur, quoad thorum, *cap. ex litteris de Diuor. cap. tua de Procur.* immò si crimen adulterii esset notorium, posset maritus absque alia sententia, & declaratione Episcopi vxorem adulteram propria auctoritate expellere, *gloss.in capit. final.de Adulter. Syluest.in verb. diuortium nu.11.& 12.* & alii communiter: quia tunc priuata est iure, quod habebat in viro, *c.significasti de Diuor.*

Agi etiam potest ad dotis, & donationis propter nuptias priuationem, *cap.plerumque,vbi gl.in ver.dotalitium de donat. inter vir.& vxor.* Vnde si matrimonium separetur propter adulterium commissum à viro: tenetur ipse vxori dotem restituere: si verò talis separatio contingat propter adulterium ab vxore commissum, ipsa amittit dotem ita, vt non possit amplius illam repetere: quod procedit, tam de iure canonico, quam ciuili, *dict. cap.plerumque, & lege cum mulier 1.ff.solut.matrim.* & est communis opinio: non enim debent ad imparia iudicari vir, & vxor, *c.si quis vxorem 32.quæst.1.Sylu.in ver.dos nu.16. Bonifac.de Vitalin.in tract.de malef.tit.de adult.num.2.*

5 Limita 1. quando mulier habet patrem, vel filios primi matrimonii, quia tunc propter adulterium non amittit dotem, *Viui. decis.357. numer. secundo*, & aliis, quos refert, & sequitur *Ricc.in prax.for:Eccles.part. 3. resol.77.*

Limita 2. si maritus retineat concubinam, quia neque tunc mulier adulterium committens dotem amitteret, *Riccius in collect.decisio.2310.parte 6.*

Limita 3. si maritus occidat mulierem in adulterio repertam, hoc enim casu non lucratur dotem *glos. in cap.inter hæc 33.q.2.Ricc.in d.collect. dec.2310.* vbi citat *Vinc.de Franch. decis.778.* & ita etiam tenent alii DD. relati in *Syntagm. opin.comm.tit. de Adulter. cap.6.* quamuis enim secundum leges maritus occidens per se, vel per filios adulterum vxoris suæ in actu adulterii depre hen-

hensum non puniatur, si adulter sit vilis persona, & inueniatur in domo ipsius mariti *iuxta l. marito ff. ad l. Iul. de Adult. l. Gracchus*: *C. eod. tit.* nulla tamen lege illi permittitur, vt vxorem adulteram occidat *l. nec in ea ff. ad l. Iul. de Adult.* & notat etiam *Megal. in ver. Adulterium nu.* 28. Pater verò siue in domo sua, siue in domo Generi filiam suam, & Adulterum occidendi ius habet secundum easdem leges *vt in d. l. nec in ea, & notat glos. in d. l. Gracchus*. Vnde maritus vxorem in adulterio deprehensam occidens, in opus perpetuum traditur, si humilis loci, sit, si verò honestior, relegatur in insulam; remittitur enim illi in tali casu vltimum supplicium, quia difficillimum est huiusmodi dolorem temperare *l. si adulterium §. Imperatores ff. de Iul. de adulter.* item in exilium mittitur, si non vilem occiderit, *vt in d. l. Gracchus*.

Notandum tamen est, quod licèt secundum leges Pater, & maritus in tali casu excusentur à pęnis temporalibus, non tamen excusantur à culpa mortali, cum id semper prohibeat lex Diuina, & etiam canonica *cap. inter hæc, & ibi glos.* 33. q. 2.

Limita 4. in bonis paraphernalibus, quæ mulier propter adulterium non amittit *Bonacin. de matrim. q. 4. pun. 5. nu.* 6. iura enim loquuntur tantum de amissione dotis, & donationis propter nuptias, vt constat ex *l. consensu §. hæc nisi vir & mulier C. de Repud. & d. cap. plerumque*, contrarium tamen tenet *glos. in d. cap. plerumq. ver. dotalitium in fin. de Donat. int. vir. & vxor. Boss. in tit. de Coit. damnat. & pun. num.* 54. & alii relati in *Syntag. opin. comm. tit. de Adulter. cap.* 7.

Limita 5. si intercesserint tantum amplexus, vel oscula impudica; tunc enim mulier neque dotem, neque munera propter nuptias amitteret, & hanc esse communem dicit *Bonacina loco citato*, quamquis contrarium teneant alii DD. apud *Clar. in §. adulterium vers. scias etiam*, vbi etiam subdit, quod in tali casu mulier non punitur pęna ordinaria adulterij, sed extraordinaria.

Limita 6. si vir etiam adulterium commiserit, quia paria delicta mutua compensatione tolluntur *cap. significasti de Diuor. cap. intelleximus & c. tua de adult. l. viro, atque vxore ff. sol. matr. l. si vxor. §. Iudex. ff. ad l. Iul. de adult.*

Limita 7. si vxor consensu viri deliquit *l. cum mulier.* 1. *ff. sol. matr.* aut si post adulterium reconciliatio, seu approbatio intercedat *cap. gaudemus de Conuers. coniug. d. l. si vxor §. sed & si qua ff. ad l. Iul. de adult. d. l. cum mulier Sylu. in ver. dos n.* 16. *& ver. diuortium nu.* 11. censetur autem maritus adulterio vxoris renunciasse, seu approbasse illius mores, quando sciens eam esse adulteram cum ea se carnaliter commiscet *glos. communiter recepta in cap. fin. de Adulter. Sylu. in ver diuortium num.* 11.

Vltra supradictas pęnas, & infamiam, *de qua in cap. infames 6. q.* 1. potest Iudex ecclesiasticus coniuges, vel eorum alterum probato adulterio alia pœna arbitraria punire, nè delicta impunita remaneant præsertim cum certa pœna non præscribatur in *d. cap. perniciosam de offic. ordin.*

Addunt alii, quod pro adulterio tam vir, quam vxor excommunicantur per *c. intelleximus de Adulter.* sed ibi excommunicatio lata fuit contra coniuges non in pęnam criminis, sed in pęnam contumaciæ, quia non redierunt simul, prout Episcopus præceperat, vt notat *Alciat. in d. c. perniciosam num.* 21.

5 Obserua tamen, quod ex confessione adulterij incidenter facta non potest sequi condemnatio, nec alter coniux potest ex tali confessione agere ad separationem thori; puta si exorta controuersia super impotentia Maritus excipiendo dicat, se cognouisse alias fœminas, vel si mulier inquisita de furto confiteatur adulterium: quia talis confessio fuit sine instantia, & ideò non potest puniri, sed noua debet fieri inquisitio, vt post *Bald. in l. mercalem C. de Cond. ob turp. caus.* dicit *Afflict. dec.* 176. *Ricc. in Collect. dec.* 1482. *p.* 5. *& dec.* 2310. *& dec.* 2365. *p.* 6. *& in prax. for. eccles. p.* 1. *res.* 221.

6 Limita, si crimen esset connexum, vel si Reus aliquis famosus de multis delictis inquireretur; quia tunc ex tali confessione Reus potest condemnari, secundũ

Fel.

Felin. in cap. primo de except. quem refert *Vrsil. ad Afflict. d. dec.* 176. *numero* 1.

7 Obserua 2. quod licèt constet, vxorem commisisse adulterium, tamen filius, qui nascitur, præsumitur filius mariti *l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul. de Adult.* etiamsi extra domum mariti cohabitasset, vt dicit *Boss. loco supra cit. num.* 51.

8 Obserua 3. quod facta huiusmodi separatione quoad thorum adhuc tenetur vir vxorem alere, quia non propterea desinit esse vxor *cap. 2. de Diuor.* & ità tenent communiter Doctores, vt *d. Clar. in d. §. Adulterium vers. facta autem*.

9 Clericus verò pro crimine adulterij deponitur, & vlterius in monasterium toto tempore vitæ suæ detruditur *cap. si quis clericus* 81. *dist. Megal. var. to. 2. res.* 176. *num.* 1. & communem dicit *Clar. in d. §. adulterium vers. sed quæro* est etiam infamis, vt in *dict. capitul. infames Megal. vbi supra num.* 2. sed hodiè detrusio in monasterium neque quoad clericos est in vsu, cum monasteria tales recipere passim recusent, nec ab Episcopo, vt eos recipiant, cogi possint, quia ferè vbique sunt exempta, vt post Diaz dicit *Piasec. in praxi episc. par. 2. cap. 4. num.* 93. immò neque pro tali crimine clericum esse deponendum, sed mitiori pęna plectendum tenet Leo *in Thes. for. eccles. par. 3. cap. 4. num.* 31. vbi hanc dicit esse æquiorem, & probabiliorem sententiam per *tex. in c. at si clerici §. de adulterijs ex. de Iudic.* vbi adulterium inter minora crimina numeratur.

10 Quæres, an laici, vel clerici rem habentes cum muliere nupta publica meretrice puniri debeant pęna adulterij? Resp. quod licet quoad Deum, & in foro conscientiæ verè adulterium committant, cum in tali casu violent alienum thorum: tamen in foro iudiciali de consuetudine non pęna adulterij, sed tamquam fornicarij arbitrio Iudicis puniuntur *Ales. cons. 99. num. 9. lib. 6. Anan. in cap.* 1. *num. 6. & 7. de Adult. Capic. dec. 44. num.* 4. & alii apud *Megal. tom. 2. var. resolut.* 176. *num. 2. & seq.* Idemque dicendum de muliere adultera, quæ in tali casu non punitur pęna adulterii iuxta *tex. in l. si ea C. ad. l. Iul. de Adult.* ità etiam vxorem habens non punitur de adulterio, sed de stupro, si rem habeat cum soluta, vt dicit *Ricc. in coll. dec.* 2310. *p.* 6.

Limita, quando talis meretrix cessauit à meretricia vita, & honestè cum viro suo viuat, quia tunc tamquam adulteri puniuntur *Clar. in §. adulterium vers. quæro numquid*.

11 Quæres 2. qua pęna plectendi sint Clerici, vel laici inferentes vim meretrici libidinis causa, eamque inuitam cognoscentes? Resp. quod extraordinaria pœna puniri debent *Couar. lib. 3. var. resol. cap. 14. numer. 2. Megal. d. res.* 176. *n.* 7. & 8.

12 Quæres 3. an laici contrahentes binas nuptias viuente alio coniuge possint ab vtroque Iudice, ecclesiastico videlicet, & sæculari puniri? alii negatiuè respondent existimantes, huiusmodi causas spectare ad solos Inquisitores, ità *Sous. & Scacc. apud Dian. p. 4. tr. 7. res.* 4. sed verior videtur opinio aliorum asserentium, huiusmodi delictum esse mixti fori, nisi fortè tales contrahentes id fecerint eo quod malè sentiant de Sacramento matrimonii, tunc enim ab Inquisitoribus puniuntur ità *Vulp. in prax. iudic. cap. 41. nu.* 37. vbi citat *Farinac.* & alios. Quare si huiusmodi delinquentes pręuenti fuerint à Curia sæculari, remittendi sunt ad Iudicem ecclesiasticum, qui illos torquet super intentione, & abiurare facit; deinde tenetur illos remittere ad Curiam sæcularem, quæ ipsos punit pro tali crimine; si verò præuenti sint a Curia ecclesiastica, tunc in totum ab eadem Curia puniuntur; nec potest amplius Curia sæcularis se intromittere, vt rescripsit Sac. Congreg. S. offic. teste *Genuens. in prax. Archiep. cap. 68. num.* 13. Addit *Dian. par. 4. tr. 7. res.* 4. & alii apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2 alleg. 40. num.* 44. quod hodiè Inquisitores contra reos huius criminis absolutè, & indistinctè procedunt.

Tales autem delinquentes arbitrio Iudicis puniuntur, videlicet vel pœna pecuniaria, vel exilii, vel ictibus funis, vel pœna fustigationis, vel triremium ad tempus iuxta facti, & personarum qualitatem, vt dicunt DD. quos refert, & se-

& sequitur *Ferr. qq. mor. par. 1. q. 59. num. 1. & 2. Dian. p. 4. tr. 7. res.* 4. & ità de consuetudine seruari testatur *Ricc. in prax. for. eccles. par. 3. res. 38. Clar. in §. fornicatio vers. dicitur etiam,* vbi refert, quemdam, qui quatuor mulieres eodem tempore viuentes in vxores duxerat, fuisse fustigatum: & alium, qui eodem tempore quinque vxores duxerat, propter delictum toties reiteratum, vltimo supplicio damnatum fuisse. Eadem pęna exilii, vel alia arbitraria punitur qui viuente vxore deuenit ad actum proximum contrahendi cum alia, v. gr. faciendo contractum dotis, vel denuntiationes in ecclesia, vt dicit *Dian. par. 4. tr. 7. res. 4.*

3 Quæres 4. qua pęna plectendi sint Religiosi, siue clerici in sacris constituti matrimonium contrahentes? Resp. quod similiter arbitraria pęna puniuntur, quemadmodum contrahentes binas nuptias, vt dicunt DD. apud *Dian. par. 4. tr. 7. res. 5.* vbi etiam dicit, quod tales sunt suspecti de hæresi, & ideò contra eos procedere possunt Inquisitores, latè *Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 2. all. 40. nu. 43.*

SVMMARIVM.

1 *Lenocinium est mixti fori.*
2 *Lenones qualiter puniantur.*

CAP. XXXIV.

De Lenocinio.

1 LEnocinium etiam est mixti fori, vt constat ex *cap. discretionem de eo qui cogn. consang. l. si lenones C. de Episc. aud. & Auth. de Lenon. §. præconizamus,* & dicunt DD. quos refert, & sequitur *Ferr. qq. mor. par. 1. quæst. 12. numero 1. & 8.*

2 Lenones autem, vel lenænæ iure ciuili pœna mortis puniuntur, præsertim quando maritus est leno suæ vxoris, vt *ex d. Auth. Ricc. in collect. dec. 1514. & 1795. par. 5.* sed de consuetudine arbitraria pęna multantur, vel fustigantur, vt *d. Clar. in §. fin. quæst. 58. vers. lenones Ricc. d. dec. 1795. pa. 5. E. Suarez. relat. in Syntag. comm. opin. tit. de Adulter. cap. 2.* eadem pœna puniuntur hi, qui dissimulant videre, & scire, quæ domi fiunt ab vxore, vt adulter eo chariores habeat vxoris amplexus *Loccatell. de quæst. Iud. insp. 5. num. 17.*

De iure autem canonico grauis pęnitentia est iniungenda *ex d. cap. discretionem,* sed hodiè pęna fustigationis est etiã approbata à sacris canonibus, vt constat ex *c. In Archiepiscopatu de Raptor. capit. præterea vbi glos. in ver. crudeliter de Cle. percuss.* illamque passim infligunt ecclesiastici Iudices, *vt d. Ferr. loco cit. num. 8.* quicquid dicat *Vulp. in prax. iudic. capit. 46. num. 7.* hæc tamen fustigationis pęna moderatè est infligenda, non autem crudeliter; alias Episcopus iubens aliquem indebito modo fustigari, per duos menses à Missarum celebratione suspenditur *d. capitolo præterea, & d. Clar. in Pract. crimin. §. fin. quæst. 70. vers. est etiam.*

Item propter hoc crimen matrimonium quoad thorum separatur *Nauar. in man. cap. 22. numer. 22. Cenuens. in prax. Archiep. cap. 21. num. 23.*

SVMMARIVM.

1 *Incestus est mixti fori.*
2 *Incestuosi qualiter puniantur.*
3 *Quando incestuosi a pęnis excusentur.*

CAP. XXXV.

De Incestu.

1 INcestus etiam est mixti fori, vtroque enim iure punitur *cap. de incestis 35. q. 3. c. consanguineorum 3. qu. 4. clem. vn. de consang. & affin. aut. incestas nuptias C. de Incest. & inutil. nupt. & in Auth. de Incest. & nefar. nupt.*

2 De Iure ciuili huiusmodi delinquentes deportantur *l. si quis viduam ff. de quaest.* filii tamen dicunt, quod hoc delictum punitur eadem pęna, qua adulterium *glos. in l. si adulterium cum incestu ff. de Adult. Bonifac. de Vitalin. in tract. de malefic. tit. de adulter. incest. &c. numer.* 13. *Boss. tit. de Coit. dam. & punib. num.* 4. sed de consuetudine arbitraria pœna, videlicet vel triremium, fustigationis, relegationis, vel pecuniaria, puniuntur iuxta facti, & personarum qualitatem *Ricc. in collect. dec.* 151. *p.* 1. *& dec.* 1869. *par.* 5.

Qui verò incestas nuptias scienter contrahunt, dignitatem si quam habent, amittunt, in exilium mittuntur, & eis bona confiscantur: & si viles sint, etiam verberantur *d. auth. incestas nuptias C. de Incest. & inutil. nupt.* cuius dispositio, quatenus imponit pœnam confiscationis bonorum, non est hodiè sublata ex *tex. in auth. bona damnatorum Cod. de bon. proscript.* vt dicit *Clar. in §. incestus vers. & scias*, & alij communiter.

De iure autem canonico incestuum committentes, & omnes eis consentientes approbando, defendendo, patrocinium præstando infames efficiuntur *d. cap. consanguineorum, vbi glos.* 3. *qu.* 4. *cap. infames* 6. *qu.* 1. & possunt etiam excommunicari *c. incestuosi* 35. *qu.* 8. ac priuantur facultate matrimonium contrahendi *cap. in lectum, & cap. seq.* 34. *q.* 2. quamuis, si contrahunt de facto, matrimonium teneat *Sylu. in ver. Luxuria nu.* 4. *Nauar. cons.* 1. *nu.* 52. *de constit.* & alii communiter.

Si verò in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis constitutione canonica interdictis, hoc est vsque ad 4. gradum scienter contraxerint, ipso facto sunt excommunicati *ex clemen. vn. vbi glos. de Consang. & affin. cap. non debet ex. eod. tit.* & filij de huiusmodi incestu procreati nec legitimi sunt, nec parentibus succedunt *cap.* 1. 35. *q.* 7. secus si coniuges, aut alter eorum impedimentum ignorauerint: quia tunc filij sunt legitimi, & parentibus succedunt *c. inter, & ca. ex tenore Qui fil. sint legit. glos. in l. qui contra ver. errore acerrimo C. de Incest. & inut. nupt.*

Notandum autem est, quod *d. clem.* dum loquitur de gradibus affinitatis, intelligenda est tam de ea affinitate, quæ prouenit ex copula licita, quam illicita: vtraque enim matrimonium dirimit *cap. discretionem, & cap. tuæ de eo, qui cogn. consang.* & est communis opinionis, vt dicit *Sylu. in ver. matrimonium* 8. *num.* 15. affinitas enim proueniens ex copula illicita est affinitas propriè dicta *Nauar. cons.* 4. *num.* 4. *de Consang. & affin.* requiritur tamen ad hunc effectum copula perfecta, hoc est illa, per quam semen viri in vas fęminæ naturale ad generandum mittitur *cap. extraordinaria, vbi glos.* 39. *q.* 3. vnde non sufficeret sola violatio virginitatis, aut quęlibet alia pollutio, *vt d. glos. commun. recepta in d. cap. extraordinaria: vers. impedire*, neque actus contra naturam iuxta communem Theologorum sententiam, *vt d. Nauar. in man. cap.* 22. *num.* 43. hodiè verò quia Concilium Trid. *sess.* 24. *de ref. cap.* 4. limitauit impedimentum affinitatis ex illicita copula ortum ad primum, & secundum gradum tantum, ideò pęnæ *d. Clem.* non procedunt contra eos, qui in tertio vel quarto gradu d. affinitatis contraherent: sicut nec huiusmodi affinitas in tertio, vel quarto gradu supradicto impediret debiti exactionem *Nau. cons.* 6. *nu.* 3. *&* 4. *de Consang. & affin.*

3 Item qui scienter matrem, filiam, seu duas sorores germanas cognouerit, etiã si cum altera earum legitimo matrimonio coniunctus fuerit, pęna vltimi supplicij plectitur: similiquæ pęna punitur mulies, quæ sciens, matrem, aut filiam, vel sororem suam cum aliquo viro rem habuisse, eidem viro ipsa quoque sui corporis copiam fecerit; item mulier, quæ cum Patre, & filio, siue cum duobus germanis fratribus scienter se carnaliter commiscuerit, etiamsi eorum alteri fuerit matrimonio copulata, pęna mortis damnatur: eamdemque pęnam subit vir, qui sciens, patrem, aut filium, vel fratrem suum cum muliere aliqua rem habuisse, ipse etiam eamdem mulierem carnaliter cognoscere ausus fuerit, vt caueтur per constitutionem Sixti V. contra Incestuosos quam refert *Ricc. in Collect. dec.* 1869. *par.* 5.

Cleri-

Clericus verò pro crimine incestus deponitur *Clar. in §. Incestus vers. sed quaro, vbi d. hanc esse communem*; & ipso iure vacant eius beneficia *Guid. Pap. dec.* 239. quem refert, & sequitur, *Ricc. in Collect. dec.* 1864. *par.* 5. & si constitutus sit in sacris ordinibus, & matrimonium contrahere præsumpserit, est etiam ipso facto excommunicatus *per d. Clem. vn. de Consang. & affin.*

3 Verum supradictæ pęnæ non habent locum contra eos, qui incestas nuptias per ignorantiam iuris, vel facti etiam ex crassa, & lata culpa contrahunt *Bart. in l. si adulterium cum incestu numero* 11. *ff. de Adulter.* & hanc esse communem *d. Clar. in d. §. Incestus vers. excusatur Ric. in Collect. dec.* 151. *par.* 1. etiamsi detecta consanguinitate simul adhuc cohabitent, & se carnaliter cognoscant iuxta *glos. in d. clem. vn. ver. scienter, quam esse ab omnibus approbatam d. Clar. in d. §. Incestus vers. sed pone.* grauiter tamen peccant in tali casu *cap. inquisitionis de Sent. excom.* & ideò debent per Iudicem ecclesiasticum separari *c. fin. de matrim. contr. con. Interd. Eccles.*

Secundò pœnæ iuris ciuilis non procedunt in nuptijs, quæ sunt incestæ de iure Canonico, sed tantum in nuptij incestis de iure ciuili secundum communiorem DD. sententiam *Clar. in d. §. Incestus vers. quaro numquid*, & alii apud *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 2. *res.* 63.

Tertiò licèt commitatur etiam incestus cum cognato cognatione legali per adoptionem aut cognatione spirituali per susceptionem in baptismo, vel in confirmatione in ijs gradibus, in quibus dirimitur matrimonium, vt dicunt DD. apud *Bonacin. de matrim. q.* 4. *pun.* 16. *num.* 2. tamen in his casibus pęnæ *d. auth. incestas nuptias ac pradicta clem. vn. de Consang. & affin.* non habnet locum, *vt d. glos. in d. clem. vn. ver. eos Clar. in d. §. Incestus vers. item quaro Nauar. cons.* 3. *num.* 3. *de iudic. & cons.* 8. *nu.* 6. *de Cognat. spirit. &* alii communiter.

Quartò dispensatio Summi Pontificis super matrimonio inter consanguineos contracto liberat etiam à pęna temporali, vt decisum refert *Ricc. in prax. for. eccles. p.* 4. *res.* 529.

SVMMARIVM.

1 *Quid nomine sacrilegij intelligatur.*
2 *Vulnerantes, seu spoliantes mortuorum cadauera sacrilegium committunt.*
3 *Hoc crimen est mixti fori.*
4 *Sacrilegi qualiter puniantur.*

CAP. XXXVI.

De Sacrilegio.

1 NOmine sacrilegij intelligi debet non tantum furtum sacrilegum, sed quæuis indigna tractatio, seu violatio rei sacræ, siue sit personę per fornicationem, stuprum, verberationem: siue loci sacri per seminis, aut sanguinis effusionem, criminosi extractionem, ac denique quæuis ecclesiæ immunitatis violatio, vt *d. Layman. in Theol. mor. lib.* 4. *tr.* 9. *c.* 2. *num.* 5.

2 Sacrilegium etiam committunt vulnerantes, aut spoliantes defunctorum cadauera, siue id fiat in loco sacro vt *d. Menoch. de Arbitr. cas.* 389. *per tot.* quem refert, & sequitur *Ferr. qq. mor. par.* 1. *quast.* 55. *num.* 5. siue extra locum sacrum, quo casu quasi sacrilegium dicitur, vt notat *glos. in l.* 1. *ver. crimen C. de sepul. viol.*

3 Hoc autem crimen est mixti fori *cap. quisquis inuentus* 17. *q.* 4. *c. cum sit generale de for. compet. l.* 3. *ff. ad l. Iul. peculat. Ricc. in Praxi Remissionis Delinquent. q.* 43. *Clar. §. fin. q.* 37. *vers. vlterius quaro Dian. p.* 1. *tr.* 2. *res.* 82. *Mastrill. decis.* 68. *num.* 4. & ità seruari dicit *Guid. Pap. dec.* 562. *num.* 3.

Vnde Iudex ecclesiasticus punire potest laicos percutientes clericum *capit. si quis suadente* 17. *q.* 1. secundò violantes monialem, seu id attentantes *l. si quis non dicam Cod. de Episc. & Cler. Barbos. de offic. & pot. Episc. p.* 3. *all.* 107. *n.* 34. tertiò raptores, & inuasores rerum ecclesiasticarum *d. cap. cum sit generale, vbi glos. de for.*

de for. compet. d. cap. quisquis. inuentus 17. *qu.* 4. quartò occupantes bona, seu iura ecclesiæ *cap. conquestus eod. tit. de for. compet.* quintò fęminas, quæ cum personis ecclesiasticis deliquerint *Mastrid. d. decision.* 68. *numero* 4. *Barbos. d. parte* 3. *all.* 107. *numero* 4. *Bellett. disquis. Cleric. tit. de fauor. cleric. real.* §. 4. *numer.* 12. *& seq.*

4 Sacrilegi verò pęna arbitraria tam de iure ciuili, quam canonico puniuntur *d. l.* 3. §. *mandatis ff. ad l. Iul. peculat. Decian. in tract. crim. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 33. *num.* 21. *& seq. & præcipuè num.* 38. *Menoch. de Arbitr. Iud. lib.* 2. *casu* 289. *nu.* 13. *Sperell. dec.* 4. *num.* 5. Vnde furantes rem sacram in loco prophano, siue rem prophanam in loco sacro aliquando vltimo supplicio, aliquando ad triremes, vel ad fustigationem condemnantur iuxta facti, & personarum qualitatem, *vt d. Ricc. in collect. dec.* 1865. *p.* 5. Clerici verò debent deponi, *Bonac. relatus in Syntag. com. opin. tit. de sacrilegij crimine cap. vn. vers. sacrilegi debent.*

Qui verò vas, vbi continetur, seu reponitur sacratissimum Christi corpus, surripuerint, vel detestanda manu sacram Eucharistiam contractauerint, morte damnantur *Clar. in* §. *sacrilegium vers. sed quæro*: immò tales sacrilegos esse comburendos propter grauitatem criminis dicunt DD. quos refert, & sequitur *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 3. *res.* 409.

Obserua tamen, quod licet Iudex sæcularis pręuenerit, poterit nihilominus ecclesiasticus procedere ad pęnas spirituales, præsertim contra percutientes clericum *Clar.* §. *fin. qu.* 36. *vers. quero quid si per laicum, & alij apud Bonacin. de legib. disp.* 10. *qu.* 2. *pun.* 1. §. 1. *nu.* 31.

SVMMARIVM.

1 *Violantes sepulchra ab vtroque Iudice, ecclesiastico videlicet, & sęculari puniuntur.*
2 *Item arbitraria pęna plectendi sunt.*
3 *Sepulchri violati actio quando competat.*

CAP. XXXVII.

De violatoribus Sepulchrorum.

1 HOc delictum inter causas mixti fori numerandum est, vt dicit *Farinac. tom.* 1. *q.* 20. *num.* 124. quem refert, & sequitur *Ferr. qq. mor. par.* 1. *q.* 55. *num.* 9. vtraque enim lege punitur, vt constat *ex cap. infames* 6. *q.* 1. vbi tales notantur infamiæ, *& ex toto tit. ff. & C. de Sepul. viol.* vbi diuersæ pęnæ reperiuntur contra huiusmodi sepulchrorum violatores, vt notat etiam *Rip. in Tract. de Pest. tit. de Remed. præseru. nu.* 115.

2 Hodiè verò pœna arbitraria iuxta facti, & personarum qualitatem puniuntur *glos. in l. qui sepulchra ver. videtur impositum C. de Sepul. viol. Ferr. loco cit. nu.* 8. *Clar.* §. *fin. q.* 68. *in fin. Menoch. de arbitr. Iud. lib.* 2. *centur.* 4. *cas.* 387. *nu.* 1. *&* 15. *in fin. Farin. q.* 20. *num.* 124. *Ricc. in collect. dec.* 559 *p.* 2.

3 Notandum est autem, quod sepulchri violati actio non competit, nisi quando corpora sepulturæ perpetuæ tradita sunt; secus si ad tempus *l.* 3. §. *non perpetuæ ff. de sepul. viol. Menoch. loco citato num.* 24. *&* 25. *Farinac. d. q.* 20. *num.* 128.

Secundò non procedit contra violantes sepulchra eorum, qui sepulti sunt contra prohibitionem legis *Grammat. dec.* 82. *num.* 5. *Farinacc. loco cit. numer.* 131. *& seq.* quales sunt primò Vsurarij manifesti *cap. quamquam de Vsur. in* 6. secundò nominatim interdicti *clem.* 1. *de sepult.* Tertiò excommunicati *cap. sacris ex. eod. tit. de sepult.* quod intellige, dummodò sint denunciati, vel publici, seu notorij clericorum percussores *iuxt. extrau. Ad euitanda Nau. in Man. ca.* 27. *nu.* 35. *&* 36. & alij communiter. Quartò seipsos occidentes *cap. placuit.* 23. *quæst.* 5. nisi per furorem id fecerint *glos. ibidem in ver. voluntariè, & in cap. ex parte ver. non sponte de sepult.* non tamen esset illi deneganda ecclesiastica sepultura, qui reperitur

peritur mortuus in puteo, vel laqueo suspensus, si non constet, quod se ipsum occiderit; quia potuit ab alio interfici *c. non æstimemus 23. qu. 2.* nisi vehemens præsumptio esset in contrarium *Genuens. in prax. Archiep. cap. 61. num. 16.* immò *Ferr. qq. mor. par. 1. q. 54. num. 10. & seq.* putat, occidentem se ipsum posse sepeliri in loco sacro, si post vulnus per considerabile temporis interuallum vixerit, quia tunc præsumitur decessisse contritus; hoc tamen admittendum non est, nisi fortè tunc ostenderit signa contritionis, *vt d. Sylu. in ver. sepultura num. 9. vers. tertiò*, quintò notorij peccatores decedentes in ipso notorio mortali, nisi similiter signa contritionis ostenderint *Sylu. loco cit. d. num. 9.* vbi alios etiam casus enumerat.

Tertiò non habet locum in violantibus sepulchra hostium *l. sepulchra hostium ff. de sepul. viol. Menoch. d. cas. 387. nu. 26. Farinacc. d. qu. 20. num. 129. & seq.* vbi idem dicit de violantibus sepulchra Banitorum nostri temporis, qui reputantur hostes Ciuitatis.

SVMMARIVM.

1 *Qui pijs locis infantes exponunt tam ab ecclesiastico, quam seculari Iudice puniuntur.*
2 *Qua pena huiusmodi delinquentes plectantur.*
3 *A quo infantes expositi sint alendi.*
4 *An expositi huiusmodi censeantur legitimi.*

CAP. XXXVIII.

De ijs, qui pijs locis infantes exponunt.

1 HIc etiam excessus inter delicta mixti fori numerari potest per *ca. fin. 87. dist. cap. vn. de Infant. Expos. l. necare ff. de liber. agnosc.* ex quibus iuri-
2 bus moti nonnulli tenuere, tales tam quam homicidas damnandos esse; alij verò putant, esse fustigandos, atque ità decisum refert *Ricc. in Collect. dec. 1514. p. 5.* sed alij veriùs sentiunt, eos arbitrio Iudicis esse puniendos, siue exponant filios legitimos, siue illegitimos, siue spurios, ità *Men. de Arb. cas. 396. n. 5. Vulp. cons. crim. 94 num. 11. idem Ricc. in prax. for. eccles. par. 2. res. 28.* quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. alleg. 51. num. 144.*

Item Parentes propter crudelitatem huiusmodi, qua vtuntur in filios, ius filiationis amittunt *cap. vn. de Infant. Expos.* & ad soluendum impensas, quas Hospitalia, seu alia loca pia fecerunt in eis nutriendis, obligantur, nisi paupertas eos excuset; quia hospitalia huiusmodi ad pauperes tantum subleuandos instituta sunt *Nau. in man. capit. 16. numero 48.*

3 Obserua tamen, quod vbi non extant ad hunc effectum publica hospitalia, Infantes expositi sunt ab Ecclesia, & eius Rectore alendi; sed si Rector Ecclesiæ non esset ità diues, vt ex reditibus Ecclesiæ possit eis præstare alimenta, tunc sunt alendi sumptibus communitatis, seu Vniuersitatis, *Thesaur. decis. 118.* quem refert *Vulp. in prax. iudic. cap. 47. num. 33. Barbos. in cap. vn. num. 4. & 5. de Infant. expos.*

4 Obserua 2. quod licèt Expositi huiusmodi non sint capaces officiorum, quæ ex aliquo statuto nobilitatis qualitatem requirunt, censentur tamen legitimi, ac successionum, ordinum, & Dignitatum capaces: quia quod aliquis exponatur, non est sufficiens signum, quod extra matrimonium sit susceptus: cum ob paupertatem Parentes prolem suam interdum exponant, vt dicunt DD. apud *Barbos. d. par. 3. all. 51. numer. 150. & seq. Dian. par. 4. tr. 2. res. 58.*

SVMMARIVM.

1 *Adulterantes, seu corrumpentes stateras, mensuras, aut monetas puniuntur tam à Iudice ecclesiastico quam sæculari, limitatur num. 2.*

3 Re-

3 *Refertur decretum Sac. Congr. in causa Veliterna.*
4 *Iudex ecclesiasticus potest punire laicos, qui merces mixtas cum alia specie ignorante emptore vendiderint.*
5 *Qua pęna puniantur huiusmodi delinquentes.*
6 *Quibus casibus tales delinquentes à pęnis excusentur.*

CAP. XXXIX.

De Adulterantibus, seu corrumpentibus stateras, mensuras, aut monetas.

1 HOc etiam delictum est mixti fori, quia ab vtroque iure punitur *ex c. 2. de empt. & ex constitutione Vrbani VIII. incip. In suprema pastorali specula*, quam refert *Vulp. in prax. iudic. cap. 42. nu. 29. Lezan. in sum. qq. reg. tom. 4. ver. monetarij, & ex l. pęn. ff. ad l. Cor. de fals.*
2 nisi staterę, vel mensurę huiusmodi sint ecclesiæ, vel clericorum, tunc enim causæ huiusmodi ratione rerum ad ecclesiasticum forum tantummodò spectant iuxta *ca. si clericus de for. comp. & c. super quibusdam de Verbor. sign. & ibi DD. Bellett. in Disquis. Cler. tit. de fauor. cler. real. §. 5. n. 2. & seq.* vbi dicit, quod quantum ad priuilegium fori bona clericorum gaudent priuilegio, quo gaudent bona ec-
3 clesiarum. Vnde Sac. Congr. Eminentiss. Cardinalium controuersijs iurisdictionalibus præpositorum sub die 12. Ianuarij 1649. censuit, mensuras ablatas à molendinis ecclesiasticorum de ordine Gubernatoris Ciuitatis Veliternæ esse restituẽdas Curiæ Episcopali eiusdem Ciuitatis, & eamdem curiam esse adeundam super cognitione fraudum in dictis Molendinis commissarum.
4 Addit *Bellac. relatus in Syntag. opin. comm. tit. de fals. c. 1. vers. adde tamen*, & alii apud *Bellett. loco cit. numero 64.* quod Iudex ecclesiasticus potest punire laicos, qui merces mixtas alia cum specie ignorante emptore vendiderint.

5 Qui verò pondera, aut mensuras falsificant, de iure ciuili condemnantur in duplum, & in insulam relegantur *d. l. pęn. ff. ad l. Corn. de fals.* radens verò, vel minuens monetam vltimo supplicio damnatur *l. quicunque ff. eod.* eademque pœna plectitur falsam monetam scienter expendens, qua punitur illam scienter adulterans, & radens *l. lege cornelia 9. §. eadem pęna ff. de fals.* & dicunt DD. apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 51. numer. 64. & seq.* quod intelligẽ, quando expendit nummos plumbeos, vel stanneos, de quibus fit mentio *in d. textu*, alias non incideret *in l. Corneliam de falsis*, sed punitur extraordinariè, vt *d. Bart. in d. l. lege Cornelia, numero 3. per tex. in l. sacculary ff. de extraord. crim. Clar. in §. falsum vers. expendes*: eademque pęna extraordinaria puniuntur qui sciunt, aliquem monetam falsam cudere, & non reuelant, *vt d. Ricc. in collect. dec. 172. par. 1.*

Probatur autem ignorantia iuramento dicentis, se ignorasse quod falsa fuerit moneta, dummodò concurrat præsumptio ignorantiæ pro allegante; secus si adessent præsumptiones vel coniecturæ inferentes ad scientiam *Seraphin. de Priuil. iuram. priuil. 4. nu. 136.* & alii apud *Barbos. loco cit. nu. 66.*

Item falsificans monetam Imperatoris punitur pœna ignis, & eius bona omnia fisco addicuntur *l. 2. C. de fals. monet.* falsificans verò monetam Ciuitatis, vel alterius Principis Cæsare inferioris punitur pœna capitali *l. 1. Cod. eod. tit.* hæc tamen pęna capitalis non intelligitur de pœna mortis, sed deportationis secundum communem Doctorum sententiam, vt *d. Clar. loco cit. vers. item debet*, & decisum refert *Ricc. in collect. dec. 172. par. 1.*

De iure autem canonico clerici tam seculares quam regulares qui aureas, vel argenteas monetas tondere; fabricare, colorare, vel alias adulterare, seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut exponere præsumpserint, præuia degradatione Curiæ seculari puniendi traduntur: pecunias verò sic vt præferrur adulteratas scienter detinentes, seu de loco ad locum transferentes, aut materiam,

feriam, instrumenta, siue opem ad præmissam præstantes ad triremes transmittendi sunt, ita seruari iussit Vrbanus VIII. in locis in Italia duntaxat existentibus, *prout in d. constit. incip. in suprema pastorali specula*.

Obserua tamen, quod per hanc constitutionem nulla Iudici seculari concessa fuit facultas cognoscendi huiusmodi causas contra ecclesiasticos, nisi postquam Iudex ecclesiasticus constito de crimine, ac præcedente degradatione eidem sæculari Iudici reos puniendos tradiderit, vt notat *Ricc. in collect. dec.*3312.*p.*8. vbi refert, ità fuisse decisum in Curia *Archiep. Neapol.* talem enim causarum cognitionem quoad personas ecclesiasticas tam seculares, quam regulares in prouincijs sedi apostolicæ subiectis ad S. R. E. Cardinales in eisdem Prouincijs de latere Legatos, & Prolegatos pro tempore existentes, in alijs verò Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, & locis tam sub dictæ sedis, quam cuiusuis, alterius Principis ditione in Italia tantum comprehensis priuatiuè quoad omnes etiam Superiores Religiosorum, ipsisque superioribus penitus exclusis, ad ordinarios locorum spectare declarauit idem Summus Pontifex *in constitutione supra citata*: ex qua infert *Lezan. in Summ. qq. reg. to.*3. *ver. falsarius n.* 6. quod extra Italiam possunt Superiores Regulares vti iure suo puniendo subditos in præmissis delinquentes.

Addit idem *Lezan. to.*4. *in ver. Monetarij nu.* 6. quod cum prædicta constitutio solum sit pro Italia, ideò iuxta opinionem eorum, qui dicunt, nomine Italiæ non venire Insulas Siciliæ, Sardiniæ, & Corsicæ, poterunt Prælati Regulares in prædictis Insulis, sicut in alijs orbis terre partibus religiosos subditos hoc crimen patrantes punire.

Hoc autem delictum est plenè probandum adeò, vt non possit quis ex indubitatis indicijs condemnari *Ricc. in Collect. dec.* 172. *par.* 1.

6 Verum supradictæ pęnæ locum non habent in vitiante monetam reprobatam seu falsam; quia pęnæ contra vitiantes monetam debent intelligi de moneta viuali, & quæ expendi potest *Alex. cons.* 103. *vol.*1. *Menoch. de Arbitr. cas.*316. *nu.* 19. *cum seq. Surd. dec.*282. *nu.*18. & alij, quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Ep. p.*3. *all.*51. *n.*61. *& seq.* & in terminis dictæ constitutionis Vrbani dicit *Lezan. in Sum. qq. reg. tom.* 4. *in ver. Monetarij num.*3.

Secundò neque est puniendus expendens falsam monetam, si doceat, à quo illam habuit, vel si protestetur, quod si esset falsa, sibi restituatur: tunc enim non dicitur expendisse, cum pendeat à futuro euentu, ità *Bellac. relatus in Syntag. opin. commun. tom.* 1. *tit. de Princ. monet. cud. fac. &c. c.*2. *Ricc. in collect. dec.* 172. *p.* 1. & alij apud *Barbos. loco cit. n.*67.

Tertiò supradictæ pęnæ non procedunt contra fabricantes monetam parui valoris, vel tondentes modicam quantitatem *Pegu. dec.*46. *Menoch. d. cas.* 316. *n.* 33. & alii, quos refert, & sequitur *Barbos. d. all.* 51. *num.* 63. Vnde expendens monetam parui valoris à pęna ordinaria etiam excusatur *Ricc. in collect. dec.* 2858. *p.*7. vbi exemplificat in expendente quinque carolenos.

Quartò excusatur à prędictis pęnis qui imaginem Cæsaris, aut Principis nondum impresserat, *Ricc. in Collect. decis.* 172. *par.*1.

Quintò Socius huius criminis indicans alterum Socium non punitur *d. l.* 1. *vbi glo. in ver. immunitatem C. de fals. monet. Ricc. in d. Collect. dec.* 172.

Sextò monetam expendens aurcam defectiuam ratione ligæ, vel ratione ponderis nullo modo potest puniri pęna ordinaria, iuxta communem opinionem, vt *d. Bonacos. relatus in Syntag. opin. com. d. tit. de princip. monet. cud. fac. c.*2. *in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Si laicus simul cum clerico delinquat, vnusquisque à suo Iudice de consuetudine punitur.*

2 *Limitatur, quando Iudex ecclesiasticus præuenit in captura laici.*

3 *Quando censeatur facta preuentio.*

CAP. XI.

Ad quem Iudicem spectet cognitio ceusę, quando laicus simul delinquit cum Clerico.

1 ALij putant, laicum ratione connexitati delicti in tali casu non posse ab alio Iudice puniri, quam ab ecclesiastico vti magis digno: Hæc conclusio probatur *ex l. nulli Cod. de Iudic. & ex l. qui de crimine Cod. de Accus. & ex cap. quanto de Iud. & ità tenent Socin. Sen. cons. 12. numero 17. vol. 1. Socin. Iun. cons. 34. num. 1. & 2. vol. 2. Marant. in Specul. aur. par. 4. dict. 11. num. 22. Paris. cons. 154. num. 1. vol. 4. Ludouic. dec. Lucen. 26. numero 18. & seq. par. 1. Boss. in tit. de for. compet. numer.* 116. & hanc esse magis receptam *d. Menoch. de Arbitr. Iud. lib. 2. cas. 371. num. 13. Clar. lib. 5. recept. sent. qu. 36. vers. euenit plerumque Dian. p. 4. tr. 1. res. 7. Scacc. de Iudic. lib. 1. cap. 11. num. 24. & veriorem d. Mart. de Iurisd. p. 4. cas. 119. num. 1.* quod procedit etiamsi plures laici cum vno Clerico deliquerint, vt notat *Socin. Sen. loco cit.* & ità Sac. Congregatio die 10. Decembris 1591. rescripsit Commissario Ciuitatis Tusculanæ, vt tam Clericum, quam laicos inquisitos de violentia illata cuidam mulieri remitteret ad Iudicem ecclesiasticum, vt refert *Scacc. loco cit. Dian. p. 4. tr. 1. res. 7. Vulp. in prax. Iudic. cap. 41. num. 5.*

Sed contrarium seruatur de consuetudine, secundum quam Clericus à Iudice ecclesiastico, & laicus à sęculari punitur *vt d. Ricc. in prax. Remiss. Delinquent. qu. 42. in fin. & in Collect. dec. 1511. par. 5. Crauet. cons. 232. per tot. lib. 2. Couar. pp. qq. capit. 34. num. 1. Capycius decision.* 173. & ibi *Add. & de communi obseruantia testatur Clar. d. q. 37. vers. euenit plerumq. Vulp. in prax. Iudic. cap. 41. nu. 5. & alij.*

Hæc etiam conclusio probatur, tum quia in delictis socius criminis minimè gaudet priuilegio socij *l. si quis vxori ff. de furt.* tum quia causæ delictorum non sunt indiuiduæ, sed diuiduæ: potest enim vnus ex delinquentibus sine alio puniri, ac similiter potest Iudex ecclesiasticus clericum, & sæcularis laicum facilè punire absque vlla vtriusque Iurisdictionis lęsione: nihilque prohibet, plures eiusdem delicti reos accusari coram diuersis iudicibus, & alios quidem condemnari vno modò, alios ad alium modum iudicari, quia diuersa potest esse eorum causa, & dispar ratio defensionis, *vt notat Couar. & Crauet. loco cit.*

2 Limita tamen, quando Iudex Ecclesiasticus præuenerit in captura laicorum, qui vna cum Clerico deliquerunt: tunc enim potest eos punire, *vt d. Farinac. in prax. tom. 1. q. 8. num. 151. in fin. Baiard. ad Clar. §. fin. q. 36. n. 50. Sperell. dec. 4. nu. 10. Dian. p. 4. tr. 1. res. 7.* nisi fortè ageretur de crimine, quod pęna sanguinis puniendum esset, tunc enim laici remittendi sunt ad iudicem sęcularem *Ricc. in prax. Remiss. Delinquent. q. 42. n. 18.* quod videtur probari *ex cap. in Archiepiscopatu de Raptor.*

3 Dicitur autem facta pręuentio, non tantum si reus captus fuerit de mandato Iudicis *c. penult. de for. compet. Grammat. dec. 30. nu. 6. & 9. Decian. tr. crim. to. 1. lib. 4. c. 20. nu.* 3. sed etiam si Iudex fecit alicui præceptum de non discedendo de aliquo loco, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Bellett. tit. de fauor. Cleric. real. §. 4. circa princip.* vbi idem dicit, quando reus spontè se constituit, puta si ab vno Iudice citatus noluit coram eo, sed coram altero comparere, cum ex eo dicatur exequutio personalis; sed contraria sententia videtur probabilior, præsertim si id fiat ad effugiendum acrius iudicium, ità *Boss. in tit. de for. compet. nu. 98. Farinac. cons. 134. nu. 2. vol. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Iniustè carcerati licitè possunt aufugere.*

2 *Qualiter puniantur aufugientes è carceribus, quando iustè detinentur.*

3 *Eximens aliquem de manibus familiæ*

qua pena plectendus sit.
4 *Cardinales S.R.E. quando possint reum ab vltim. supplicio liberare.*

CAP. XLI.

De pœna frangentium Carceres vel inde fugientium.

1 HIc non loquimur de iniustè carceratis qui licitè possunt aufugere, etiam cum fractione carceris, vt est communis DD. sententia, neque tenentur redire ad carceres, etiamsi iurassent, se redituros, *vt d. glos. comm recepta in Clem. pastoralis ver. per violenta de sent. & re Iud.*

2 Supposito igitur, quod carceratio sit iusta, quæritur, qua pœna huiusmodi rei puniantur; Resp. quod si huiusmodi carcerati conspirauerint de frangendo, & aufugiendo re adhuc non deducta ad effectum, tunc habentur pro confessis, & conuictis ità, vt possint de iuris rigore condemnari in pœnam ordinariam illius delicti, de quo imputabantur, secundum *glos. & DD. in l. in eos ff. de custod. et exhib. reor. Clar. in §. fin. q. 21. vers. tertiò autem modo Boss. in tit. de Carcer. num. 5.* vel arbitraria pęna plectuntur, vt *d. Ric. in Collect. dec. 543. p. 3.* Et hæc sententia æquior est, & in praxi seruanda; si verò fracto iam carcere aufugiunt, capite puniuntur *l. 1. ff. de Effracto,* vbi etiam dicitur, mitius esse agendum cum ijs, qui custodis negligentia euaserunt, quod quidem intelligendum est, si aufugiunt ex carcere publico, secus si ex priuato, aut ex ciuitate, vel domo pro carcere assignata *Boss. & Clar. locis citatis*, & alij communiter.

Obseruat tamen *Clar. vbi supra d. vers. tertiò autem modo,* quod huiusmodi pęnæ in praxi non seruantur, nisi contra contumaces, nam si quis post fugam captus sit, vel sponte reuertatur, non solet propter solam fugam è carceribus talis condemnari sed tantum grauius torqueri, immò si quis præstita fideiussione de non discedendo de aliquo loco sub certa pęna, ex eodem loco discesserit, & postea die sequenti reuersus fuerit, non potest exigi pęna contra fideiussorem; quia recedens è carceribus non dicitur recessisse animo fugiendi, sed reuertendi, si citò reuersus est *Ricc. in prax. for. Eccles. par. 1. res. 331. vbi citat Carrer. in Pract. crimin. §. 3. num. 20. Farinac. in tit. de Carcer. q. 30 num. 77. Herculan. in tract. de caution. de non offend. c. 50. numer. 17. Roman. cons. 193. Osasc. dec. 50. numer. 1.* & alios, & hanc esse communem testatur *Clar. loco cit. d. q. 21. vers. tertiò autem modo in fin.*

Item in foro Ecclesiastico tales arbitraria pœna puniuntur, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Dian. p. 4. tr. 7. res. 15.* vbi etiam notat, quod si detinebantur in carcere pro crimine hæresis, ex tali fuga resultat non solum indicium ad torturam, sed ex tali indicio cum aliis adiuncto possunt citari ad comparendum, atque etiam condemnari, si non comparuerint.

3 Quæres qua pęna sit puniendus eximens aliquem è manibus familiæ, seu satellitum ab ipsis captum? Resp. quod si exemit captum pro debito ciuili, seu priuato, arbitrio Iudicis punitur *l. quoties*, ibi, *coerceatur C. de exator. Tribut. lib. 10.* & vltra tenetur parti ad damna, & interesse *Guid. Pap. dec. 579. nu. 1. & seq. Ricc. in Collect. decis. 586. parte 3. & dec. 1514. par. 5.*

Addit *Bart. in d. l. quoties*, quod tenetur etiam ad id, quod parti debebatur *per dictum textum*, ibi, *ac totius summæ exactionem in se suscipiat*, si verò exemerit reum captum pro causa criminali, vel detentum in carceribus, quando iam erat condemnatus, vel condemnandus, quia aut erat confessus, vel conuictus de crimine, & tunc incidit in crimen læsę maiestatis *l. cuiusque versus fin. ff. ad l. Iul. Maiest. l. addictos C. de Episc. aud.* secus esset, si quis hoc faceret, antequam reus fuisset confessus, vel condemnatus, tunc enim pęnæ *d. l. cuiusque* non subijcitur, sed tenetur pro reo, ac si eo nomine in omnem casum fideiussisset, secundum *Add. ad Guid. Pap. d. dec. 579. lit. B.* vel arbitraria pœna punitur *Ricc. in d. collect. dec. 543. p. 3.*

4 Notandum est autem, quod Cardinales habent ex consuetudine priuilegium, quod si obuient alicui reo ducto ad supplicium, possunt mittendo suum pileum, illum à morte liberare, *vt d. Saly. in l. addictos in fin. C. de Episc. aud.* quem refert, & sequitur *Add. ad Guid. Pap. dec. 579. lit. c. Reusner. dec. 89. apud Ricc. in Collect. dec. 1841. par. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex ecclesiasticus etiam contra reos prę uentos à Iudice seculari potest procedere ad spirituales pęnas.*

2 *Si Iudex ecclesiasticus, vel secularis reum condemauit, vel absoluit, non potest idem reus amplius molestari, limitatur num. 3. & 4.*

CAP. XLII.

An punitus, vel absolutus in vno foro possit in alio pro eodem delicto molestari.

1 NOn loquimur de excommunicatione alijsque pęnis spiritualibus, ad quas Iudex ecclesiasticus procedere semper potest, etiamsi Iudex sœcularis reis imponeret pœnam delicto condignam, *vt d. Bart. in l. placet n. 6. & 7. C. de sacros. eccles. Afflict. dec. 219. nu. 4. & seq. Baiard. ad Clar. §. fin. q. 36. num. 50. Bellett. Disquis. cleric. tit. de fauor. cleric. real. §. vlt. nu. 106. Antonin. var. resol. lib. 3. resol. 38. nu. 7.* quia pœna censurarum est prorsur diuersa, & separata à pœnis iuris ciuilis *Abb. in c. tua num. 5. de Procur. Roland. cons. 12. num. 17. cum seq. vol. 2. Farinac. de Inquis. q. 4. num. 7. & seq. Bellett. loco cit. num.* 106. vel quia huiusmodi pęnæ spirituales sunt potius medicinales, quam afflictiuæ, & ideò in hoc proposito non sunt inter pęnas connumerandæ, vt *d. Clar. §. fin. qu. 57. vers. sed quæro in fin.* Hinc potest Iudex laicus adhuc reum punire, etiamsi ecclesiasticus, ad pęnas spirituales processerit, cum huiusmodi pęnæ potius ad animæ salutem, quam ad corporis afflictionem imponantur *Clar. loco cit. Farinac. d. q. 4. num. 8. Scacc. de Iudic. lib. 1. cap. 12. numer. 91. in princip. Layman. in theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 2. nu. 6. Ricc. in Prax. Remiss. Delinquen. quæstion. 20. nu. 11.*

2 Quoad cæteras verò pœnas regula est, quod si Iudex ecclesiasticus, vel secularis reum condemnauit, vel absoluit, non potest idem reus amplius molestari, sed sententia prædicta parit exceptionem rei iudicatæ in alio foro: alias præuentio esset omninò inutilis *Couar. lib. 2. var. res. cap. 10. sub nu. 6. vers. vndecimò Farinac. de Inquis. q. 4. sub num.* 11. qui testantur de communi *Scacc. de Iudic. lib. 1. c. 12. num. 21. & seq. Ferr. qq. mor. p. 1. q. 107. Dian. p. 1. tract. 2. res. 108. & p. 4. tr. 1. res. 61.*

Idemque dicendum, si reus se composuit cum fisco: compositio enim succedit loco pęnæ, vt post *Farinac. d. Loccatell. de quæst. Iud. insp. 5. num. 171.* vel si gratiam à Principe obtinuit iuxta *tex. in l. fin. C. de Gener. Abolit. l. 1. & seq. C. de sent. pass.* & hoc præcipuè locum habet quando delictum punitur varij pęnis: tunc enim semel punitus mitiori pęna non potest alia maiori puniri *Ricc. in collect. dec. 1905. p. 5.* vbi citat *Thesaur. dec. 1. Boer. dec. 83. & 270. Grammat. dec. 17. 25. & 96. Franc. Marc. dec. 503. 338. & 779. Afflict. dec. 287. Capyc. dec. 155.*

3 Limita, quando pro delicto fuisset imponenda pęna, quæ à Iudice ecclesiastico imponi non poterat, qualis est pęna sanguinis: tunc enim Iudex sæcularis minus benè punitum poterit punire etiam pęna capitali *cap. Felicis §. per hoc quoque de Pęn. in 6. cap. in Archiepiscopatu ex. de Raptor. & notatur per DD. in cap. de His de Accusat. & per Boss. in tit. de for. compet. n. 147.* expedit enim Reip. nè delicta remaneant impunita *l. ità Vulneratus ff. ad l. Aquil.* quod procedit, etiamsi à Iudice ecclesiastico fuerit corporali pœna punitus, secundum *Marant. de ord. iudic. p. 6. tit. de Inquisition. nu. 101. Ricc. in prax. remiss. Delinquen. quæst. 20. numero 7. in fin.* subdit tamen idem *Marant.* ibidem, quod hoc arbitrio Iudicis remittitur, qui potest etiam pęnam

nam mortis mitigare attenta qualitate delicti, personæ, loci, & temporis præsertim si reus condigna pęna punitus fuerit, etiamsi minor esset illa, quæ secundum leges imponi debuisset, *vt d. Farinac. de Inquis. q.4.n.11. Aretin. cons. 58. num.12. Scacc. de Iudic.lib.1.c.12.nu.51.* si verò pro eodem delicto pęna tantum pecuniaria imponitur, & in prima sententia fuit condemnatus in summa minori, in secunda condemnandus esset in tantum, in quantum fuit omissum in prima: si tamen secunda pœna esset corporalis, tunc pecunia si est soluta, restituitur: si non est soluta, non soluetur; sed reus solam pęnam subibit corporalem *Bart. communiter receptus in l. Senatus n. 5.ff. de Accusat.* si verò vtraque pęna esset corporalis, vt si pro secunda accusatione veniret amputanda manus, & pro prima fuerit fustigatus, tunc quia prima exequutio non potest restitui, reus non punietur in corpus vlterius: sed si illa pœna corporalis prius irrogata fuit nimis leuis attenta qualitate delicti, Iudex posset commutare secundam pęnam corporalem in pecuniariam, vt delinquens remaneat sufficienter punitus, *vt d. Marant. loco cit. n. 100. Ricc. in prax. Remiss. Delinquen. d.q. 20.*

Idem dicendum est respectu Iudicis Ecclesiastici, qui in criminibus mixti fori potest iterum Delinquentem punire, si insufficienter à Iudice sęculari punitus fuit *Diana p.1. tr.2.res.108. Ricc.d.q. 20. num.8.*

4 Limita 2. quando reus absolutus fuit ex hactenus deductis, quia tunc poterit adhuc inquiri, & molestari superuenientibus nouis indicijs, vt tenent DD. quos refert & sequitur *Locatell.de Quæst.Iudic. insp.5.num. 166. & 167.* vbi etiam dicit, quod terminus, in quo deduci possunt noua indicia contra reum, est decem annorum inter præsentes, & 20. inter absentes.

Obserua tamen, quod quando causa fuit benè discussa, tunc etiam superuenientibus nouis indicijs, aut probationibus absolutoria sententia in dubium amplius non retractatur *Ricc. in Collect.dec. 3522. par.8.* vbi citat *Balb. dec. 70.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus, siue Episcopus habens iurisdictionem temporalem potest causas sanguinis delegare.*

2 *In causis ad forum ecclesiasticum spectantibus Episcopus non potest delegare huiusmodi causas.*

3 *Episcopus, vel alius Iudex ecclesiasticus remittens laicos inquisitos de homicidio ad Iudicem sęcularem an irregularitatem incurrat.*

4 *Qui fuit causa, cur reus caperetur, irregularitatem incurrit sequuta morte, vel mutilatione.*

CAP. XLIII.

An Clericus, siue Episcopus possit causas sanguinis delegare.

1 Dico 1. quod Clericus, siue Prælatus habens iurisdictionem temporalem siue ratione Episcopatus, siue ratione patrimonii potest tales causas in genere, & etiam casum particularem laico delegare, vt inquirat, & iustitiam faciat: nec efficitur irregularis, si officialis ad pœnam sanguinis processerit *ca.fin. Nè Cler. vel mon.in 6. Sylu. in ver. homicidium 3. num. 7. Bellett. in Disquis. cleric. tit. de Disciplin. cleric. §. 5. num. 135. Maiol. de Irregul. lib. 2. cap. 6. num. 11. Sayr. in Clau. reg.lib.7.cap.11. num. 3. Bonacin.de Censur. disp. 7. q.4. pun. 1. numero 28. & seq. Dian. par. 4.tr. 2. res.78. Sperell.dec. 86. num.15. Fusc. de visit. lib. 1. cap. 32. num.5.* vbi etiam dicit, quod non debet committere per clericum, sed per laicum, vel per se ipsum *per textum in c.sententiam Nè Cler. vel mon.* ibi, *nec quisquam Clericus litteras dictet, aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas.*

Nequit tamē Prælatus in tali casu mādare, punitionem faciendam per mortem, vel mutilationem, vt *d.Bonac. loco cit.*

cit. numer. 29. immò cauere debet, nè propter suam responsionem indirectam iudex delegatur intelligat, quod reum debeat morte, aut mutilatione punire: quia si ex tali responsione reus occideretur, vel mutilaretur, esset irregularis *c. his à quibus* 23. *qu.* 8. *Sylu. in ver. Homicidium* 3. *num.* 7. & ideò si interrogetur à suis Prætoribus, siue officialibus in particulari casu, poterit respondere, quod faciant, prout leges statuunt, vel quod Peritos consulant, *vt d. Bonacin. vbi supra num.* 30. & alii, similem irregularitatem incurreret, si sanguinis vindictæ esset præsens quia in tali casu videtur præstare opem, & auctoritatem *cap. ex litteris de excess. Prælat. Bellett. loco cit. num.* 136. *Maiol. de Irregul. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 12.

2 Dico 2. quod in causis ad spiritualem iurisdictionem, & forum ecclesiasticum pertinentibus Episcopus, sicut non potest sententiam sanguinis per se dicere *cap. in Archiepiscopatus de Raptor.* alias efficitur irregularis, & deponitur *cap. clericis, & cap. sententiam Ne Cler. vel mon. Sayr. de Censur. lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 4. *Bellett. Disquis. Cleric. tit. de Disciplin. cleric.* §. 5. *num.* 3. ità neque per alium ad ipso delegatum, vt in specie tradit *Henric. Boich. in d. c. clericis sub nu.* 3. *vers. aut committendo Farinac. in frag. crimin. ver. clericus num.* 370. *Sperell. dec.* 86. *numer.* 17. & ideò in causis huiusmodi, in quibus pœna sanguinis imponenda venit, Iudex ecclesiasticus, vel summum Pontificem consulat, vel reum puniat pęna triremium, fustigationis, carcerum, exilij, & alijs, quas ius Canonicum admittit, vt *d. Genuens. in prax. Archiep. cap.* 18. *nu.* 12. *in fin.*

Contrarium tenet *Rip. in cap. decernimus num.* 44. *de Iudic. Carol. de Graff. de effect. cleric. eff.* 1. *num.* 565. *Barbos. de offic. & pot. Episc. p.* 3. *alleg.* 108. *num.* 5. *vers. limita* 2. qui dicunt, Episcopum in tali casu posse, ac debere huiusmodi causas sanguinis laicis delegare.

3 Nullam tamen irregularitatem incurreret Iudex ecclesiasticus remittens ad sęcularem Iudicem laicos inquisitos de homicidio, vel alio graui delicto, quod meretur pęnam sanguinis in iis casibus in quibus potest contra laicos procedere vel auctoritate ordinaria, vt si delictum huiusmodi cum clerico commiserint, vel delegata iuxta *text. in cap. In Archiepiscopatu de Raptor.*

Secus esset, si delictum ad forum ecclesiasticum non spectaret, puta si Iudex ecclesiasticus sęculari iudici traderet laicum homicidam, qui non sit de foro ecclesiæ nec ratione personæ, nec ratione criminis, nec alio respectu: nam si postea Iudex sęcularis pęnam sanguinis, vel mutilationis imposuerit, ecclesiasticus fieret irregularis *Farinac. in fragm. crimin. ver. clericus num.* 382. *Sperell. decis.* 86. *num.* 18. *quibus adde Nau. in man. cap.* 27. *num.* 217. *Bonacin. de Censur. disp.* 7. *q.* 4. *pun.* 1. *num.* 19. vbi dicunt, eum qui Satellitibus directè, vel indirectè
4 indicando Delinquentem fuit causa, cur reus caperetur, irregularitatem incurrere sequuta similiter morte, vel mutilatione, quia censetur cooperator mortis.

SVMMARIVM.

1 *Tortura est Iudici arbitraria.*
2 *Antequam Iudex ad torturam procedat constare debet de corpore delicti, limitatur num.* 3.
4 *Item requiritur, quod delictum sit graue, & quod pro tali delicto imponatur pęna corporalis.*
5 *Quid si imponatur pęna excommunicationis, vel depositionis.*
6 *Ad torturam requiruntur indicia legitimè probata.*
7 *Item præcedere debet formatio Inquisitionis, litis contestatio, repetitio testium, & publicatio processus.*
8 *Item Iudex dare debet terminum reo ad se defendendum cum copia indiciorum.*
9 *Reus eo die, quo aliquid comedit, vel bibit, torqueri non debet, nisi post nouem, vel decem horas.*
10 *Ita tortura inferenda est, vt reus saluus sit innocentiæ, vel supplicio.*
11 *Quæ tormentorum genera hodiè sint in vsu.*

CAP. XLIV.

De quęstionibus, seu tortura.

§. I.

Quando Iudex possit reum subycere torturæ.

1 TOrturam esse Iudici arbitrariam cōstat ex *l. quæstionis modum ff. de Quæst. & dicit Clar. in pract. cr. §. fin. q. 64. vers. nunc de gradibus, & vers. vltimo videndum Loccatell. de Quęst. Iudic. insp. 4. nu. 50. & 54. & alij.*

2 Notandum tamen est, quod antequam Iudex ad torturam procedat, constare debet de corpore delicti *l. 1. §. item illud ff. ad Syllan. Loccatell. loco cit. n. 4. Clar. d. q. 64. vers. debet autem*, & alii cōmuniter.

3 Limita in crimine falsi, furti, hæresis, adulterij, & in aliis, quæ sunt difficilis probationis *Gabr. commun. conclus. l. 7. concl. 17. per tot. Ricc. in prax. for. Eccles. p. 2. res. 324. Loccatell. d. insp. 5. n. 6.* idem dicendum, si Dominus non compareat, neque reperiatur, tunc enim serui torquētur, quia præsumitur ab illis interfectus, etiamsi aliunde nō constet de occiso iuxta *l. & si certus §. si vnus ex Dominis ff. ad Syllan.* cuius dispositio procedit etiam in libero homine: & ideò si socius itineris non reperitur, consocius torquetur concurrentibus tamen aliis adminiculis, & præsumptionibus, ex quibus præsumatur ab eo occisus, etiamsi de corpore delicti non constet: & si fateatur, condemnatur *Clar. in § fin. q. 4. vers. quando verò*, & alii quos refert, & sequitur *Loccatell.*

d. insp.5.num. 288. verum quia tunc agitur de magno præiudicio, mors debet plenè, & concludenter probari per testes de visu, nec sufficerent testes de fama publica, aut de auditu alieno *Bart. in l.2.§. si dubitetur num.2.ff. Quem. test. aper.* & alii apud *Loccatell. loco cit. num.* 289. vbi etiam dicit, quod antequam in tali casu procedatur, arbitrio Iudicis datur terminus ad perquirendum eum, qui ignoratur, vbi sit, inspecta personæ, & locorum qualitate, interim tamen cogendi sunt imputati de homicidio ad præstandam fideiussionem de se repræsentando toties quoties, &c. licèt de cadauere non appareat, vt *d. Clar. d.q.4. vers. quando verò*.

Addit *Ricc. in Collect. dec.* 730. *par.* 3. quod etiam in crimine Assassinij ad torturam deuenitur, etiamsi non constet de corpore delicti.

4 Secundò requiritur, quod delictum sit graue *Gandin. de Malef. tit. de Quæstion. num.2. Boss. tit. de Indic. & consid. &c. num.* 62. in leuibus enim delictis omittitur tortura, alias reus ex modo probandi grauius puniretur, quam ex modo condemnandi *Loccatell. d. insp.5. num.* 2. & 287. *Lezan. in sum. tom.* 4. *ver. tortura Regularium num.6.* nisi fortè reus esset persona vilis, quia tunc etiam pro leuibus delictis tortura infertur, secundum *Paul. Grillan. in tract. de Quæstion. quæst.* 5. *numero* 5. & 6. *Loccatell. numero* 15. & ità seruari dicit *Ricc. in collect. decis.* 2263. *par.6.*

Item requiritur; quod pro tali delicto imponatur pęna corporalis *Clar. d.q.64. vers. præterea Loccatell. vbi supra numer.* 11. *Ricc. in prax. par. 2. res.* 414. & ideò vbi venit imponenda pęna pecuniaria, vel exilij, vel relegationis ad tempus, non est locus torturæ, quod etiam procedit, quando pro delicto pœna arbitrio Iudicis imponitur: quia etiam in arbitrarijs non infertur tortura, vbi verisimiliter boni viri arbitrio ex consuetudine, & ex delicti, ac personarum qualitate pęna venit arbitranda pecuniaria, & non corporalis, *Ricc. in prax. vt supra par.2. d. res.* 414. vbi citat *Bald. in l. nullus C. de exhib. reis. Cirill. de Relaxat. Carcerat. tit. de fideiuss. reor. nu.* 11. *Farinac. de Carcer. & carcerat. q.* 33. *num.* 54.

Obserua tamen idem *Ricc. in Collect. dec.* 2268. *par.6.* quod tortura inferri potest etiam pro re pecuniaria, si habeat crimen annexum, ac proxima præcedant indicia, & veritas aliter haberi non possit.

5 In delictis quoque ecclesiasticis, in quibus imponitur pęna excommunicationis, ad torturam procedi potest; quia excommunicatio reputatur pęna capitalis, cum separet animam à gratia Dei, qui est vita animarum *Vulp. in prax. iudic. cap.* 46. *num.* 13. sed hoc casu tortura debet esse leuis, *vt d. Loccatell. d. insp.5. numero* 19. & 287. idemque dicendum, quando imponitur pęna depositionis, quia tunc reputatur graue illud delictum, pro quo imponitur; secus si infligatur pęna suspensionis, quia hæc exilio ad tempus comparatur. *Ricc. in prax. for. eccles. p.* 2. *res.* 414.

6 Tertiò adesse debent contra reum indicia legitimè probata, & ad torturam sufficientia: quod Iudicis arbitrio relinquitur *Boss. d. tit. de Indic. & consider. n.* 30. *Gandin. d. tit. de Quæstion. numero* 13. *Clar. vbi supra vers. dixi quoque, & vers. debet igitur Bonifac. de Vitalin. in tract. de Malef. rubr. Quæ indic. deb. præced. torm. num.1. & seq. Loccatell. d. insp. 5. num.* 7. huiusmodi verò indicia debent esse propinqua, & vrgentia, non autem remota, & leuia *Ricc. in Collect. decis.* 2263. *par.* 6. tunc autem indicia censentur sufficientia, si adsit saltem semiplena probatio, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Dian. p.4. tr.6. res.6. & 7.* vel si talia sint, vt sola confessio deesse videatur *l.1. ff. de Quæstion. Gandin. d. tit. de q. nu.* 3. *Bald. de Perigl. in tr. de quæst. cap. 1. n. 1. in fin.*

In dubio autem ad torturam non est deueniendum *Clar. d. quæst.* 64. *vers. hæc autem*, idemque dicendum est, quando indicia pro fisco eliduntur per indicia Inquisiti *Guazz. tom.2. lib.1. defens.* 30. *c.* 4. *num.*23. quem refert *Dian. par. 4. tr.6. res. 2. vers. & tandem*, & est communis opinio.

Obserua tamen, quod licèt Reus possit torqueri ex dicto vnius testis omni exceptio-

ceptione maioris deponentis de delicto, iuxta communem DD. sententiam: id tamen non procederet, si Reus esset bonæ famæ, quia tunc alia etiam indicia essent necessaria, vt sentiunt DD. apud *Dian.p.4.tract.6.resol.6.* præcedentis enim vitæ plurimi æstimantur, *l.3. §. sed si ex improuiso, l. non omnes, §.à Barbaris,ff.de re milit.*

7 Quartò præcedere debet formatio Inquisitionis, litis contestatio, repetitio testium parte citata, & publicatio processus; quia à tormentis non est incipiendum, *l.1.ff.de Quæst. Boss.d.tit.de Indic. & consider.&c.n.126.Locatel.d.inspect.5.nu. 21.& seq.*

8 Quintò iudex terminum dare debet reo ad se defendendum cum copia indiciorum, *l.vnius, §.cogniturum,vbi Bart. ff.de Quæst.Gandin. d. tit. de Quæst.nu.23. Bald.de Perigl.d.tract.de Quæstion.capit.2 num.6.* siue reus id petat, vt tenet *Boss. loc.cit.num.79. Bonifac. de Vitalin.in rubr. Quæ indic.deb.præced.torm.numer.10.* siue non *Bald.de Perigl. loco cit. c.2.nu.6.* & alii apud *Locatell.d.insp.5. num.37. & seq.Dian.p.4.tract.6. res.28.* vbi etiam obseruat, quod in causa hæresis non publicantur nomina testium, neque aliæ circumstantiæ, ex quibus deueniri possit ad ipsorum testium notitiam ex decreto Sacr. Congregatio Cardinalium die 14. Maii 1566. & tunc non tantum vnus terminus concedendus est, sed tres, & plures, *Boss. d. tit. de Indic. & consid.num.80. Locatell. vbi supra num. 40. & seq.* alias non data copia indiciorum sententia est nulla, *Ricc. in Collect. decis.2129.part.6.* Quare vt iura sua reus melius deducat, si non habeat aliquem, qui pro eo compareat, Iudex dare illi debet ad iocatum, iuxta *text.in l.1.§.ait Prætor,ff.de postul.*

Præterea post decretam torturam Iudex expectare debet per decem dies ita, vt nihil possit innouare pendente termino ad appellandum, secundum *Ricc.in Collect.decis.1777.part.5. & decisio.2263 part.6.* vbi dicit, ita seruari in magna Curia Vicariæ: quod procedere potest, quando reus non habuit terminum cum copia indiciorum ad se defendendum; secus si habuit terminum, & suas fecit defensiones; tunc enim si reus indicia non purgauerit, poterit etiam non obstante appellatione interposita torqueri, vt dicunt DD. apud *Locatell. d.inspect.5. nu.57.* vbi subdit, quod in dubio debet Iudex supersedere.

Addit *Loccatell. loco cit.num.47.* quod etiam in aliis criminibus præter hæresim non publicantur nomina testium, quando reus est potens, & periculum imminent, nè testes offendantur; vnde in tali casu inoleuit practica, quod dentur nomina testium confusa, & separata à dictis testium, nè reus sciat id, quod à qualibet eorum dictum fuerit.

9 His adde, quod reus eo die, quo aliquid comederit, vel biberit, torqueri non debet, nisi post nouem, vel decem horas, *Clar.in §.fin.quæst.64. vers.decreta tortura,* vbi dicit, quod ita communiter seruatur; alii tamen censent, satis esse, si post sumptionem cibi, vel potus octo, vel etiam sex, aut quinque horæ effluxerint, vt dicit Farinacc. & alii apud *Loccatell. d.inspect.5. nu.74.* sed à communi practica non est recedendum.

10 Notandum secundò, quod ita tortura inferenda est, vt reus saluus sit innocentiæ, vel supplicio, iuxta textum *in leg. quæstionis modum,ff.de Quæstion.* & ideò dum reus est in tormentis, Iudex debet semper assistere, *Dian.part.4.tract.6.res. 17. Locatell.d.inspect.5. numer.104.* vbi citat *Menoch.de Arbitr.casu 340.num.13 lib.2. & Farinacc.qu.37. num.145.* vnde reus torqueri non debet nouis, aut exquisitis modis, sed tantum consuetis, & à iure approbatis, quale est tormentum funis, de quo *in leg.nullus, vbi gl. Cod.ad leg.Iul.maiest.Clar.d.q.64. versic. item debet, Boss.in tit.de Tortur.num.13. & 40.* vbi etiam dicunt, quod si reus non potest propter debilitatem, vel aliam causam fune torqueri, torquetur igne apposito ad plantas pedum; subditque *Clar. loco citat.* quod extra hos duos modos reus in statu Mediolani non torquetur.

11 Sed apud nos in statu Ecclesiastico quatuor tormentum genera sunt in vsu, videlicet tormentum funis: tormentum vigiliæ, quod frequentatur

tur in atrocissimis delictis concurrentibus vrgentissimis indiciis: tormentum taxillorum, quo vtuntur Iudices, quando reus torqueri non potest tormento funis; & tormentum sybillorum, quod infertur regulariter mulieribus, senibus, ac minoribus, qui ratione sexus, vel ætatis tormento funis applicari nequeunt, vt post Farinac. & alios notat *Loccatell. de quæst. Iudic. insp.1. nu.4 7. & 37. cum seq.*

12 Notandum 3. quod cum tortura sit remedium subsidiarium, ideò inferri non debet, nisi quando veritas aliundè haberi non potest, *leg. edictum, l. Diuus Pius, ff. de Quæst. l. quoties, C. eod. tit. Gandin. d. tit. de Quæst. num.1. & 11. Dian. p. 4. tract.6. ref.1. Ricc. in Collect. decis.2263. part.6.* & alii communiter, vnde si extant probationes, ex quibus reus conuincitur, a tortura abstinendum est, *Boss. tit. de Indic. & consider. nu.129. Ricc. in Collect. decis.730. par.3.* & communem dicit *Clar. d. q.64. vers. debet etiam, Leza. in Sum. tom.3. in verb. tortura num.5. Locatell. dict. insp.5. nu.52. & 263. cum seq.* sed condemnari potest reus, etiamsi delictum non confiteatur, vt decisum refert *Ricc. in Collect. decis.2263. par.6.*

13 Quare non possunt Iudices reum conuictum torquere eo fine, vt delictum ore proprio fateatur, nè per appellationem sententia suspendatur; hæc enim praxis periculosa semper mihi visa est, illamque reiiciunt, *Ludouic. dec. Lucens. 13. Garz. dec.40.* quos refert idem *Ricc. in dict. collect. decis.2263. part.6.* ex ea enim sequitur, quod qui conuictus est, quique vna vice puni deberet, bis puniatur, vt refert notat Boss. loco citat.

Obseruant tamen Doctores, quod reus etiam sufficienter conuictus, vel confessus in atrocioribus criminibus torqueri potest super sociis, & super aliis criminibus, etiamsi de iis indicia non extent, præmissa protestatione, sine præiudicio conuicti, vel confessi criminis, vel si est condemnatus, sine præiudicio condemnationis, & hanc esse communem obseruantiam dicit *Gandin. d. tit. de quæstion. num.19. Clar. d. q.64. vers. veritas est Grammat. dec.34. numer. 34. Bald. de Perigl. loco cit. c.2. num.5. Boss. d. tit. de Indic. & consid. num.137. & 156.* quibus adde *Ricc. in Collect. dec.1568. p.5.* vbi dicit, quod reus tortus super homicidio potest interrogari de furto, etiamsi non extent indicia, ac puniri etiam pœna ordinaria, si aliud delictum fateatur.

Verum hæc praxis procedere potest vel quoad hæreticos, qui ex Stylo Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis etiam sine vllo indicio complicum torquentur super complicibus, ex decreto Pij V. apud *Dian. p.4. tract.6. ref.27. vers. notandum est tamen*: vel quoad falsificantes monetam *iuxta leg.1. Cod. de fals. monet.* vel quoad alios reos diffamatos, quod alia crimina commiserint, quales sunt latrones famosi, viarum grassatores, ac publici Assassini: non autem quoad alios delinquentes simplices, qui si capti sint pro vno crimine, de aliis, de quibus indicia non extant, interrogari non debent, vt dicit *Locatell. d. inspect.5. num.237. Bonifac. de Vitalin. de Malefic. in rubr. quæ indic. deb. præc. tormen. num.7.* & decisum refert idem *Ricc. in collect. decis.2263. parte 6.* & tunc tortura debet mediam horam, vt cum Farinac. Guaz. & alijs dicit *Loccatell. dict. inspect.5. numer.222.*

14 Notandum 4. quod Doctores, & Aduocati, Equites, Doctores militum, aliæque personæ nobiles, vel in dignitate constitutæ, minores 14. annis, senes, ac mulieres regulari er non torquentur, *leg. nullus, C. ad l. Iul. maiest. Ric. in collect. decis.129. part.1. & decis.1862. part.1. & decis.1862. part.5.* & communem dicit *Clar. in § fin. q.64. vers. quæro, an Doctores & vers. seq. Boss. in tit. de Indic. & consider. num.110. & seq. Bald. de Perigl. in tract. de quæst. cap.1. num.4. Paul. Grillan. eodem tract. quæst.5. num.5. & 6. Gandin. tit. de quæstion. nu.7. & seq. Bonifac. de Vitalin. in rubr. de quæstio. & torm. num.2.* & alij relati *in Syntag. opin. comm. tit. de quæst. cap.2.*

Eodem iure gaudent Surdi, ac Muti, Clerici præsertim in Sacris constituti, obsessi à Dæmone, furiosi, ac menti, quique Reip. vtiles sunt, si ex

tortura taliter cruciarentur, vt ex ea debilitarentur in aliquo membro, seu alias efficerentur inutiles, vt dicunt Doctores apud *Loccatell. de quæst. iudic. insp. 4. numer. 8. & seq.*

Limita in proditoribus, ac reis criminis læsæ Maiestatis Diuinæ, & humanæ, falsi, ac priuati carceris, qui non obstante priuilegio torquentur, *dict. lege nullus C. ad l. Iul. maiest. Bald. de Perigl. in d. tract. de quæstion. cap. 1. num. 4. Boss. d. tit. de Indic. & consid. num. 115. Farinac. de Heret. q. 185. §. 8. num. 125.* quem refert *Loccatel. inspect. 4. num. 46. Dian. part. 4. tract. 6. resol. 29.* idemque dicendum est de reis aliorum grauiorum criminum, qui de consuetudine torquentur, *vt d. Boss. d. tit. de Indic. & consider. n. 103. Gandin. d. tit. de quæstion. num. 38. Ricc. in collect. dec. 129. p. 1.*

Addit *Loccatell. d. insp. 4. num. 37.* quod regulariter consulto Principe nulla dignitas, neque priuilegium excusat à tortura, *per leg. nullus, Cod. ad l. Iul. maiest.* quod intellige præcedentibus legitimis indiciis: nam tortura ad mandatum Principis sine indiciis inferri non debet, *Ricc. in collect. dec. 2263. p. 6.*

Obseruatamen, quod ad torquendos supradictos priuilegiatos requiruntur indicia vrgentiora, & grauiora iis, quæ contra alios à iure requiruntur: & tunc leuius etiam torquendi sunt, quam ceteri: nec semper tormento funis, sed loco illius adhiberi potest tormentum sybillorum, præsertim in minoribus, mulieribus, & senibus, & similibus personis: quod arbitrio Iudicis relinquitur, qui considerare debet qualitatem personæ, facti, indiciorum, & aliarum circumstantiarum, *Clar. d. q. 64. vers. non, etiam debet Loccatell. loco citat. insp. 1. nu. 55. & insp. 4. nu. 40. & seq. Ricc. in prax. for. Eccles. p. 1. resol. 529. & part. 2. resolut. 414. Vulp. in prax. iudic. cap. 49. nu. 11. Lezan. in summ. tom. 3. verb. tortura Regularium, num. 1. Dian. part. 4. tract. 6. resolut. 29. in fin. & resolut. 35. & 36.* & alii relati in *Syntagm. opin. commun. tit. de Quæstion. cap. 1. versic. tortura non adhibetur.*

Vbi verò probabiliter dubitari potest de aliquo accidenti cum mortis periculo, debet omninò Iudex à tortura abstinere, *argum. leg. quæstionis modum, ff. de quæstion.* & ideò infirmi, aut valetudinarii, aut aliquo membro debilitati, seu alias inhabiles ex aliquo accidenti ad sufferendum tormenta, quique difficultatem anhelitus patiuntur, vel gallico, aut comitiali siue herculeo morbo, vel lepra, aut assiduo capitis dolore, aut chatarro, podagra, chiragra, paralisia, aut simili ægritudine laborant, torqueri non debent, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Loccatell. de qu. iudic. inspect. 2. num. 20. & seq. & inspect. 4. num. 8. & seq.* vbi etiam notat, quod in casu contingenti vocari debet Medicus peritus, qui medio iuramento referat, an tales personæ tormento funis, vel saltem alio tormenti genere sine periculo torqueri possint, nec ne, & & iuxta illius relationem proceditur, vt obseruat etiam *Dian. part. quarta, tract. 4. res. 29.*

Mulieres verò prægnantes non solum non debent torqueri, *leg. prægnantis, ff. de Pœn.* sed neque terreri possunt, *l. 1. §. impuberis, ff. ad Syllan.* Vnde consuetudo obseruat, vt etiam post partum editum non torqueantur, nisi elapsis 40. diebus purgationis, vt dicit *Clar. in practic. crim. dict. §. fin. quæst. 64. vers. quæro modo.*

15 Notandum 5. quod in iis casibus, in quibus tortura ob infirmitatem, vel aliam iustam causam inferri non potest, Iudex procedere debet ad vlteriora in expeditione causæ; & quidem si reus testibus sit conuictus, poterit condemnari ad pœnam ordinariam, iuxta *text. in l. qui sententiam, C. de pœnis,* mutis, ac surdis exceptis, qui cum non intelligant ea, quæ contra ipsos deponunt testes, neque possint obiicere contra eorum dicta, & personas, non sunt condemnandi in pœnam ordinariam, præsertim si pœna ordinaria delicti esset capitalis: nisi ex testibus de visu, & propria confessione, vel signis, & nutibus mediante interprete Iudex esset certus de delicto, vt dicit *Locatel. de quæst. iudic. inspect. 4. num. 61.*

Si

Si verò adſint tantum indicia ad torturam ſufficientia, & tortura ex rationabili cauſa omittatur, poterit reus condemnari in aliquam pęnam extraordinariam, videlicet in pœnam exilii, vel pecuniariam, *Baiard. ad Clar. qu. 64. nu. 72. Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 92. num. 3.* quos refert *Locatell. d. inſpect. 4. num. 55. Dian. part. 4. tract. 6. reſolut. 18. & 35. in fin. Ricc. in Collect. deciſ. 133. part. 1.* quod intellige, dummodo indicia ſint indubitata, iuxta *leg. fin. vbi gloſ. Cod. de probat. Clar. §. fin. quæſt. 20. verſ. ſcias tamen, Locatell. inſpect. quinta, num. 313.*

Obſerua tamen, quod in crimine aſſaſſinii, hæreſis, & aliis atrociſſimis delictis poteſt quis ex præſumptionibus, & indiciis indubitatis accedente mala fama inquiſiti ad pęnam ordinariam etiam capitalem condemnari, præſertim ſi huiuſmodi præſumptiones ſint poſitæ à iure, *leg. ſi qui C. de Adult. Ricc. in collect. dec. 1561. part. 5.* & communem dicit *Boſſ. in tit. de Conuict. num. 29. Clar. in §. fin. d. quæſt. 20. verſ. ſcias etiam, & verſ. item ſcias.* Sed ſi indicia non ſunt ad torturam ſufficientia reus erit in tali caſu abſoluendus, *Boſſ. in tit. de Senten. nu. 65 & ſeq. Paul. Grillan. in tract. de Relaxat. carcer. in tit. de abſolut. Innoc. Ricc. in Collect. deciſ. 1567. part. 5.* Addit *Loccatell. dict. inſpect. 5. numer. 191.* quod etiam in leuibus delictis poteſt reus ex indubitatis indiciis ad pęnam ordinariam condemnari.

16 Notandum 6. quod ſi reus torquetur, & in tormentis negat, tunc tamquam purgatus ab indiciis eſt abſoluendus, vel relaxandus cum cautione de ſe repræſentando quaſi puram veritatem dixiſſe videatur gloſ. communiter recepta *in leg. edictum, verb. efficaciſſimas, ff. de quæſtion. Ricc. in Collect. deciſ. 730. part, 3. Locatell. dict. inſp. 5. num. 200.* & ita communiter ſeruatur, vt dicit *Grammat. deciſ. 96. numer. 2. & 3.* dummodo ſecundum qualitatem delicti, & indiciorum tortus fuerit, vt dicit *Didac. Canter. in qq. crimin. cap. 2. de Probat. per teſt. quæſt. 1 num. 65.* quem refert *Dian. part. 4. tract. 6 reſ. 33.* & hæc abſolutoria, ab obſeruatione indicii, appellatur *Ricc. in collect. deciſ. 2263. part. 6.*

Limita, quando delictum eſſet graue, & concurreret mala fama Inquiſiti: vel ſi reus ex præſumptionibus vehementiſſimis, & indubitatis conuinceretur; tunc enim poſſet reus condemnari in pœnam pecuniariam, vel exilii, *Grammat. deciſ. 96. num. 5. & ſeq. Gabr. commun. concluſ. lib. 7. concluſ. 19. num. 8. Loccatell. inſpect. 3. num. 21.* & eſt communis opinio; quamuis alii cenſeant, poſſe iudicem in tali caſu etiam pœnam triremium, vel aliam corporalem imponere excepta capitali, vt dicit *Boſſ apud Dian. par. 4. tract. 6. reſ.* & ita fuit iudicatum in Regio conſilio Neapol. vt refert *Grammat. dec. 42. & d. deciſ. 96. in fin. Ricc. in collect. deciſio. 1561. & 1567. part. 5.* & ita ſeruari teſtatur *Clar. §. fin. quæſt. 20. verſ. ſcias tamen, Ambroſin. in tract. de mod. form. proceſſ. inform. lib. 4. cap. 4. in fin.* & alii relati *in Syntagm. opin. commun. tit. de quæſtion. cap. 13.*

Addit *Clar. dict. qu. 64. verſ. veritas eſt Loccatell. inſpect. 3. num. 18. & 19.* quod ſi reus iam confeſſus, vel conuictus interrogetur ſuper crimine non præmiſſa proteſtatione, *citra præiudicium confeſſi, aut probati criminis*, & in tormentis perſiſtat in negatiua, diceretur purgaſſe indicia, & probationes, & ideò eſſet abſoluendus: vel ſaltem non poſſet in pœnam ordinariam condemnari, immo etiamſi præmittatur in dicta proteſtatio, ſi tamen interrogetur reus ſuper delicto, & nihil fateatur, indicia purgaſſe cenſetur, & proteſtatio tamquam contraria facto reiicitur, *Grammat. deciſio. 96. num. 1. Loccatell. inſpect. 5. numer. 222. Boſſ. tit. de Confeſſ. per tortur. nu. 26. Dian. p. 4. tract. 6. reſ. 32. Ricc. in Collect. dec. 730. part. 3.*

Secus eſſet, ſi reus præmiſſa dicta proteſtatione interrogetur tantum de aliis qualitatibus, ſeu circumſtantiis, ſeu officiis delicti; quia tunc ſi de crimine ſit conuictus, poterit condemnari in pęnam ordinariam, vt ſupra diximus, & notat *Boſſ. tit. de Sent. num. 70. Clar. d. quæſt. 64. verſ. veritas eſt, Loccatell. dict. inſpect. 5. num. 222* vbi addit, quod tunc inter-

interrogatoria per extensum scribenda sunt per Notarium, alioquin si reus sub generali interrogatorio opportunè interrogatus, vel ad opportunam interrogationem responderet, & negaret delictum principale, dictæ protestationi censeretur renunciatum.

17 Si verò reus in tormentis fatetur, standum non est dictæ confessioni factæ in tortura, *leg.2.C.quor.appell.* sed illam extra locum tortura debet reus ratificare ad bancum iuris die sequenti, vel breuiori etiam tempore arbitrio Iudicis: dummodo tantum temporis intercesserit, vt verisimile sit, dolorem cessasse, *vt d. Clar. dict. quæst. 64. vers. cæterum, & vers. & circa hanc Gandin. d. tit. de quæstio. nu.25. & 33.* & alii: tutius tamen erit, si huiusmodi ratificatio fiat diuersis diebus, *vt d. Loccatell. d. inspect. 5. nu.211. Bonifac. de Vitalin. in rubr. de perseuer. post tormen. vers. talis*, videlicet post 24. horas, *vt post Gom. & alios notat Dian. p.4. tract.6. res.22.* vbi dicit, ita seruari in Curiis Inquisitionis Hispanicæ; neque ad id requiruntur testes *Bonifac. loco proximè cit.*

Tunc autem ad effugiendam suggestionem, confessione minimè lecta, monetur reus ad repetendum in substantia id, quod in sua confessione in tormentis facta pro veritate dixerit: & repetita per reum dicta confessione in substantia, deinde legitur confessio per extensum, & perquiritur ab eo, an ea, quæ sibi lecta fuerint, sint illa eadem, quæ confessus fuerit post torturam, & an tamquam vera ratificare, & confirmare intendat *Farinac. de Hæres. q.185. §.8. num.150.* quem refert, & sequitur *Dian. p.4. tr.6. resol.22. vers. modum verò.*

Idemque dicendum de confessione metu tormentorum extorta, quando scilicet reus ad locum torturæ ducitur, & iudex comminatur, quod nisi confiteatur, eum quæstioni subiiciet: tunc enim neque statur tali confessioni, nisi ratificatio subsequatur, secundum *Bal. de Perigl. in tract. de quæst. & torm. cap.3. num.1. & seq. Boss. in tit. de tortur. num.3. Dian. part.4. tr.6. res.22. vers. notandum tamen est hic, Gandin. d. tit. de quæstion. nu. 8. & 29. Bonifac. de Vitalin. dict. rubr. quæ indic. deb. præc. torm. num.4.* contrarium tamen in practica seruari testatur *Clar. d. q.64. vers. nunc de gradibus, Ricc. in prax. for. Eccles. p.1. resol.435.* vbi dicunt, quod huiusmodi confessio in tali casu censetur sponte facta, non autem metu tormentorum.

Sequuta igitur ratificatione, si reus non reuocet suam confessionem, & de errore non doceat, poterit condemnari ad pęnam ordinariam delicti, iuxta *l. qui sententiam, Cod. de Pæn.* debet tamen Iudex ante sententiam confesso, seu conuicto dare terminum competentem ad faciendum suas defensiones, *Bonifac. in rubr. quæ Indic. deb. præc. tort. numer.10. Bald. de Perigl. d. tract. de quæstion. cap.2. num.7. Ricc. in collect. decis.1774. part.5.* etiamsi reus talem terminum non petierit, *Clar. dict. §. final. quæst.49. versic. est igitur.*

Quia verò aliquando reus metu tormentorum confitetur, & confessionem ratificat, ideò Iudicis integritati relinquitur, an huiusmodi confessio sit probabilis, vel verisimilis, & an illi sit adhibenda fides, vel non, *l.1. §. quæstioni, ff. de quæst.*

Obserua tamen, quod si reus fateatur cum qualitate, propter quam delictum de iure non punitur, puta si fateatur homicidium commisisse ad sui defensionem, tunc si reus petat terminum ad probandum, concedi debet, alias torquetur, vt simpliciter fateatur, secundum Doctores, quos refert, & sequitur *Loccatell. dict. inspect.5. num.218.* vbi etiam testatur, ita fuisse seruatum in Vrbe, sed contrarium tenet *Gabr. comm. conclus. lib.7. conclus.19. num.16. Ricc. in collect. decis.2263. p.6.* & alii asserentes, non posse reum torqueri, vt reiecta qualitate explicitè deponat, quorum sententia vti benignior in praxi sequenda est. Vnde reus in tali casu non probata huiusmodi qualitate puniendus non est pęna ordinaria, sed alia mitiori, latè *Gabr. d. lib.7. concl.19. num.7. Marant. de ord. iudic. p.6. tit. de confess. num.29. Grammat. decis.5. num.13. & 14.*

Obserua 2. quod muti, & surdi ex confessione extorta per signa siue sit spontanea, siue per torturam, non debent

bent pœna ordinaria puniri, vt post Bal. Farinacc. & alios dicit *Loccatell.d.insp.3 num.59.*

18 Notandum 7. quod si reus tortus fuerit nullis legitimis præcedentibus indiciis, & confiteatur, talis confessio non valet, etiamsi in ea perseuerauerit, *leg.Diuus,§. ex quibus & l.pen. iuncta glos.ff.de quæst. Bald.de Perigl.dict. tract. de quæst. cap.2. num.9. Boss.tit.de indic. & consid.nu.137. & tit.de Confess.per tort. nu.6. Gandin.d. tract.de Malef.tit.de quæst.num.26. Bonifac.eodem tr. d.rubr. Quæ indic.deb.prec. tortur. nu.9. & 13. & in rubr. de Confess. num.5.* quod procedit etiam in crimine læsæ Maiestatis, & aliis atrocissimis delictis, quamuis auctoritate Principis tortus fuerit, *Ricc. in collect.decis.2724. part.7.* nec sufficerent ad condemnandum indicia, quæ postea superuenirent, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Dian.part.4.tract.6.res.2.versic. vnde ex his Ricc. in collect.decisio.2602. in fin. parte 7.*

Nulla etiam esset confessio extorta per suggestionem, vel sub promissione impunitatis; quia non licet Iudici decipere reos, vt hoc pacto inueniat veritatem, cum etiam innocentes fateri possent ad se liberandum è carceris vexatione, & aliis incommodis, *Riccius in collect.decisio.1774.* & alii apud *Locatell. d.inspect.5.nu.89.& 94.& seq.* vbi etiam dicit, quod ex tali confessione nullum oritur indicium ad torturam, si fuerit reuocata.

Addit Farinacc. & alii, quos refert *Dian.par.4.tract.6.res.16.* quod si Inquitor sine Episcopo reum torqueret, nulla esset ipso iure confessio rei in tormentis extorta, *per clemen. 1. §. propter de Hæret.*

Item si mulier post partum torqueretur non expectatis 40. diebus, & fateatur delictum, talis confessio esset nulla, *Dian.dict.part.4.tract.6.resol.26.vers.notandum est etiam*, vbi citat *Eymeric. a Rosbach.in prax. crimin.tit.5.capit.21.numer.6. & Baiard.ad Clar. quæst.64. numer.67.*

19 Sed si reus sponte fatetur, tunc absque alia ratificatione damnatur, *Gandin.d.tit.de Quæst.num.15.Bonifac. de Vitalin. in rubr. de Confess. num. 1.* & alii communiter immò ex tali confessione purgatur omne vitium processus, ita, vt si esset ex aliqua causa nullus, ex huiusmodi confessione substineatur, *Mynsing. dec.77. cent.5.* quem refert *Ricc. in Collect.dec.1774.p.5.*

Obserua tamen, quod spontanea delicti confessio non sufficit ad condemnandum aliquem pęna capitali, nisi etiam constet delictum fuisse commissum, vt decisum refert idem *Ricc.in collect.dec.1774.*

Obserua 2. quod si minor confiteatur delictum, de quo aliter non constabat, nisi per confessionem suam, tunc tamquam lęsus restituitur in integrum etiam non probatą læsione; quia satis læsus præsumitur ex ipsa confessione. *Megal. var.resol. tom.1. res.21. num.4.* vbi citat *Angel.in leg.certum,§.in pupillo.ff.de confess.Alex.& Ias.in leg.nam, & postea,§.si minor,ff.de Iniur.Marsil.singul.445.verb. minor.*

20 Quæres, an reus in criminalibus possit appellare? Respond. negatiuè, si est conuictus, & sponte confessus, iuxta *leg.2.C.Quor.appell.non recip.* quod etiam procedit in pecuniariis, seu ciuilibus causis, vt *d.glos. ibidem in verb.propria*, & decisum refert *Ricc. in Collect. decisio. 611.par.3.*

Dicitur autem spontè confessus etiam qui confessionem suam in tormentis factam ratificauit, *leg.1.§.si quis vltro,ff.de Quæst.glos.in dict. leg.2. verb. aliquid dixerit*, vbi etiam *Bart.C.Quor. appell.non non recip.*

Limita 1. si reus est confessus tantum, & non conuictus: tunc enim poterit appellare, *vt d.glos. in d.leg.2. verb.propria, & ibi Bart.num.1.* quod alii intelligunt, dummodò adducat in appellatione causam probabilem contra suam confessionem: secus si nullam legitimam causam deduxerit, vt ex Constitutione 24. Pij V. probat *Locatell. de Quæst.iudic. insp.3. num.23.* & ita communiter seruari testatur *Clar.in §.fi.quæst.94. in princip.* idem dicendum, quando reus confitetur cum qualitate, quæ delictum minuit, vel quando non esset manifestè conuictus, quia tunc etiam admittitur

tur appellatio, vt dicit *Ricc. in Collect. dec.621.p.3.*

Limita 2. quando reus esset tantum conuictus, & non confessus, vt constat *ex dict.leg.2.Cod.quor.appell.* quia ad hoc vt reus non possit appellare, vtrumque requiritur, videlicet quod sit conuictus, & confessus, & ideo alterum non sufficit, vt ibidem dicit gloss.& Doctores.

Obserua tamen, quod in multis casibus propter immanitatem criminis conuicto appellatio denegatur, etiamsi delictum confessus non fuerit, *vt d.gloss.in d.leg. 2. verb.propria*, videlicet si fuerit insignis, vel manifestus latro, seditionum concitator, vel dux factionum, vel alias vbi arbitrio prudentis Iudicis periculum esset in mora, iuxta *l.constitutiones,ff.de Appell. l.si quis filio exheredato, §.hi autem, ff.de Inιust.rupt. & irr. testam.* vel si virginem rapuerit, *iuxta leg.vn.§.sin autem post Cod. de Rapt.Virg.* vel moneta m Cæsaris falsificauerit, *leg. 1.C.de fals.monet.* cuius textus dispositionem etiam contra tondentem procedere, dicit *Ricc. in Collect. decisio. 182.*

§. II.

An, & quoties Iudex possit repetere torturam.

21 REpetitio quoque torturæ Iudici est arbitraria, vt constat *ex l.repeti, ff.de Quest.* & notat *Bart.in l.vnius, §.reus, num.2.de Quæst.* & alii caueremo tamen debet Iudex, nè huius arbitrii prętextu immoderatè sæuiat, sed potius in dubio non deueniat ad repetitionem, vt dicit *Clar.in Practic.crimin. §.fin. qu.64. vers.hac autem, Ricc.in Collect.decis.1567 part.5.* Quare si contra reum adsint indicia leuia, non multum manifesta, nec multum vrgentia, tunc quæstio de eo non debet repeti, *Bart.ibidem, d.num.2.* nisi fortè superuenerint noua indicia, tunc enim tortura repeti potest, secundum communem, & receptam DD. sententiam, *Gandin d.tit.de Quæstion. nu.20. Clar. dict.q.64. vers.vltimo videndum, Bonifac.de Vitalin.in tractat. de malef. in rubr.Quæ indic.deb.præc.tort.num.8.* hæc tamen indicia debent differre à primis specie, vel substantia, secundum *Boss. in tit.de Tortur.num.46. Add.ad Bart.in d.leg.vnius, §.reus, Loccatell. de quæst.Iudic.inspect.5.num.70.Ricc.in Collect.decis. 2263. part.6.* vel saltem esse debent fortiora, & euidentiora prioribus, vt dicit *Gandin.loco cit.nu.20. Bart. in d.§.reus n. 2.* & alii apud *Clar.d.qu.64. vers.vltimo videndum.*

Potest similiter repeti tortura, si adsint indicia valdè vrgentia, & valdè manifesta, & Reus fuerit leuiter tortus, *Bart. in d.§.reus,num.2. Ricc.in Collect.decisio. 574.part.3. & decisio.2263.part.6. Loccatell.d.inspect.5.num.54. Clar. d.qu.64. vers.hac autem*, & alii communiter; quemadmodum repeti etiam potest, si reus in tortura confiteatur, & deinde non docto de errore reuocaret suam confessionem, etiamsi alia indicia non superuenerint; hoc enim indicium variationis, cum ex ore proprio procedat, est cæteris potentius, *Bart.in d. §.reus in fin.Boss.tit.de Tortur.nu.46.& 47. Clar. dicta q.64. in fin.& alij apud Dian.part.4 tract.6.resol.23.* quod intellige, si ante confessionem præcedebant legitima indicia, vt dicit *Bonac.relatus in Syntag.opin. commun.tit.de quæst.c.7. vers.confessio in tortura.*

22 Verum huiusmodi tortura repetenda non est vltra tertiam vicem, *Boss.ibidem num.44.Ricc.in Colect.dec.574.p.3. Ambrosin.de mod.form.process.inform.lib. 4.c. 4. num.7.* vbi etiam notat, quod qualibet vice potest reus ter quassari, hoc est tribus ictibus funis concuti, vt dicit etiam *Dian.p.4.tract.6.res.35.* quod arbitrio Iudicis relinquitur *Loccatel.d.inspect. 5.num.60. & seq.* tormentum verò vigiliæ numquam est repetendum propter eius atrocitatem, *Loccatel.inspect.2.num. 23.& seq.*

23 Quare si reus iterum positus in tormentis confiteatur, & deinde in ratificatione iterum neget, non erit procedendum in infinitum, sed sufficit, si torméta tertiò repetantur: & si deindè in negatiua persistat, Iudex accusatori terminum statuet ad probandum delictum, quo non probato reus absoluendus est ex

ha-

hactenus deductis, vel relaxandus cum cautione de se repræsentando, vt dicit *Clar.§.fin.q.21. verſ.vlterius quæro in fin. Locatell.inſpect.5.num.72.Ricc.in Collect. deciſ.2263.part.6. Gandin. d.tit. de quæſt. num.21.* vel in pęnam extraordinariam damnari poteſt iuxta ea, quæ ſupra diximus, & notat etiam *Loccatell.dict. inſpect.5.nu.100. Ambroſin.loco citato, numer.9.*

Obſerua tamen, quod ſi reus bis fuerit ſufficienter tortus, non eſſet in tali caſu tertiò torquendus, quia indicia prioris confeſſionis, per pœnam ſecundæ torturæ ſatis purgata ſunt, *Dian.par. 4.tractat.6.reſol.24.* vbi citat *Farinacc. quæſt.38.numer. 106. Carthar. de Interr. reor.libr.4. cap.1. num.132. & 161.* & alios.

24 Obſerua 2. quod quando tortura eſt repetenda ex nouis indiciis, danda eſt etiam reo copia indiciorum, vt dicit *Pegn.in Direct.Inquiſ.part.3.comment.54. Chartar.loco citat.libr.4.cap.1. num.198.* quos refert *Dian.d.p.4.tract.6.reſolut.16. in fin.*

25 Obſerua 3. quod in tormento funis non poteſt reus detineri vltra horam, ex motu proprio Pii IV. apud *Loccatell. dict.inſp.5.num.60.* vbi etiam notat, quod aliquando detinetur etiam breuiori tempore, iuxta qualitatem delicti, perſonæ & indiciorum: quod arbitrio Iudicis relinquitur, *Gandin.d.tit.de quæſt.num.10. Bonifac. de Vitalin.in tit.qualit.ſit fien.tort. num.1.* & alii apud *Dian.d.part.4.tract.6.*

26 *reſ.35.* in tormento verò vigiliæ poteſt reus detineri longiori tempore, videlicet vſque ad quinque, & etiam ad decem horas arbitrio Iudicis ſecundum DD. quos refert, & ſequitur *Loccatell.loco proximè cit.nu.61. & ſeq.*

27 Obſerua 4. quod reus torqueri debet tribus diebus ſeparatim, *Clar.d.q.64.verſ. debet igitur, Loccatell.dict.inſpect.5. numer.73.*

28 Obſerua 5. quod poteſt Iudex ex iuſta cauſa diuidere torturam, & præſertim ſi reus parum, aut nihil pati videtur; & ideò ſi cenſeat, reum eſſe torquendum per horam integram, & in tortura illum non detinuit, niſi per mediam horam, poteſt eo caſu reum iterum torquere vſque ad horam integram; ſecus ſi reus non poſſet torqueri, niſi per mediam horam, aut paulò plus, vel minus: tunc enim tortura non eſt diuidenda, quia ſic acrius torqueretur, vt dicunt DD. apud *Loccatel.dict.inſp.5.n.67.& ſeq.* vbi etiam notat, quod tormentum vigiliæ propter illius grauitatem, & atrocitatem non eſt diuidendum.

29 Obſerua 6. quod tortura non repetitur, ſi reus debilis ſit, & delicatus, vel ſi fortè defecerit in tormentis: quia tunc dicitur ſufficienter tortus ita, vt non ſit amplius torquendus, idem *Loccatell.loco proxime cit.n.67.& 102.* vbi citat *Farin.q.38.nu.82.& Maur.Burg.de mod. proc.ex abrupt.q.42.nu.15.*

§. III.

An, & quando teſtes in cauſis criminalibus ſint torquendi.

30 Regula eſt, quod teſtes inhabiles; ſeu alias à iure reprobati non probant ſine tortura, *leg.ob carmen, §.ſi ea rei conditio, ff. de teſtibus*, & eſt communis opinio; nam per torturam omnis defectus, & inhabilitas tollitur, *Clar.in pract.crim.§.fin.q.25.in princ. Alciat.in reg.2.Præſumpt.29. num.12.* exce-
31 pta inhabilitate proueniente ex cauſa inimicitiæ, quæ numquam purgatur per torturam etiam in quocumque grauiſſimo crimine, vt dicunt DD. apud *Loccatell.de q.Iudic.inſp.3.num.55.*

32 Teſtes autem inhabiles ſunt, infames ſiue infamia iuris, ſiue infamia facti, Clar.loco citato, teſtes varii circa ſubſtantialia, *Boſs.in tit.de Tortur.teſt.num. 27.* ſocii criminis, etiamſi indulgentiam delicti, ſeu gratiam pro ſe obtinuerint, *Ricc.in prax.for.Eccleſ.p.1.reſol.320.& in collect.deciſ.133.p.1.* item ſatellites taliæque viles perſonæ, vt ſunt Hiſtriones, & & ſimiles, *Loccatel.de Quæſt.iudic.inſp.5. nu.258.Ricc.in collect.deciſ.138.part.1.& deciſ.1529.p.7. Boſs. in tit. de Denunciat. nu.12. & in tit.de tort.teſt.num.3.Vulp.in prax.Iudic.c.29.num.1.& ſeq.*

34 Obſerua tamen, quod ſi plures adſint teſtes inhabiles, non omnes torquendi ſunt, ſed duo, vel tres, quia tortura eſt

refrenanda, *Bald.in l.data opera*, *Cod.qui accuſ.non poſſ.& in l.quoties,Cod.de Naufra.lib.*10. & alii, quos refert *Boſſ. in tit. de tort.nu.*45.*& tit.de tortur.teſt.num.*10. vbi de communi *Clar. quæſt.*25. *verſ.penultim.* vbi hoc arbitrio Iudicis relinquit.

34 Tortura verò in tali caſu regulariter inchoanda eſt a timidiori, deteriori, vel magis ſuſpecto, *leg.vnius*, *ff.de quæſtion.Fandin.de malef. tit. de quæſt.num.* 11. *Loccatell.inſp.*5.*num.*77. & alii apud *Dian.part.*4.*tract.*6.*reſ.*26. nec debet excedere mediam horam, vt poſt Farinac. & alios dicit *Loccatell.dict.inſpect.*5.*num.* 175.*&* 288.*Dian.p.*4.*tract.*6.*reſ.*27.*verſ. vlt.Ricc.in collect.dec.*2630.*in fin.p.*7. neque eſt repetenda *Franc.Marc.deciſ.*487. *volum.*1. quem refert, & ſequitur *Ricc. in d. collect. deciſ.* 2630. quicquid dicat *Boſs.in tit.de Confeſs.per tort.num.*7.*& de tortur.Teſt.num.*18. ſed tunc Iudex adhærere poterit iis depoſitionibus, quæ ſunt magis veriſimiles, & cum quibus concurrunt plura adminicula, vt *d.Clar. in §.fin.q.*53.*verſ.quartus eſt caſus Ricc. in prax.for.eccleſ.part.*1.*reſ.*408. *Gabr.lib.*7. *concl.*26.*num.*3.

35 Obſerua 2. quod huiuſmodi perſonæ inhabiles tunc torquentur, quando crimen eſt graue; & ideò ſi recipiantur in teſtes in leuibus delictis, quæ nullam, vel leuiſſimam pęnam merentur, torqueri non debent: nam neque ex hoc capite tunc repelluntur, *Natt.conſ.*161.*nu.*10. *lib.*1.*Farinac.q.*56.*num.*165. quos refert *Loccatell.inſp.*4.*nu.*88.

Idem dicendum de teſte vario circa non eſſentialia, quia talis variatio non ſufficit ad torturam, *Boſs.in tit. de tortur. teſt.num.*130.

Neque torquentur teſtes inhabiles producti ad defenſam inquiſiti, quia hoc eſt priuilegium Innocentiæ, quæ teſtibus etiam inhabilibus probari poteſt, *Menoch. de Præſumpt.lib.*5. *q.*48. *num.*7. *Loccatell.dict inſpect.*4. *num.*93. vbi ſubdit, quod ex huiuſmodi teſtibus non tollitur omninò fides probationibus fiſci ita, vt reus penitus abſoluatur, ſed vt pœna ordinaria delicti non puniatur: idemque procedere in crimine hæreſis dicit *Dian.part.*4.*tract.*6.*reſolut.*11.*verſ. verum contraria ſententia.*

Nec torquendi ſunt, ſi per alios idoneos teſtes, ſeu per alias legitimas probationes plenè conſtaret de delicto: tum quia magis creditur duobus teſtibus fide dignis, quam mille ſceleſtis, *Boſs. dict. tit.de Tort.teſt.numer.*43.*& tit.de oppoſit. contr.teſt. num.vlt.* tum quia huiuſmodi teſtes inhabiles admittuntur tantum in defectum aliarum probationum, vel quando veritas aliter haberi non poteſt, *Ricc.in prax.for.Eccleſ.par.*2.*reſol.*405.& alii apud *Dian.dict.part.*4.*tract.*6.*reſol.*11 *verſ.nota quartò*, *Clar. in §.fin. quæſt.*24. *verſ.ſciendum*.

36 Obſerua 3. quod in delictis leuibus, pro quibus non imponitur pœna corporis afflictiua, creditur etiam ſatellitibus ſine tortura, puta ſi aliquem reperiant ludentem ludis prohibitis, vel cum armis, dummodò arma, vel aleas, aut alterius prohibiti ludi inſtrumentum ac Curiam deferant: alias in nihilo eis creditur, *Loccatell. inſpect.* 5. *num.*258. *Boſſ.in tit.de Denunciat.num.*12. *Vulp.in prax.iudic.cap.*29. *numer.*1. *& ſeq. Ricc. in Collect. deciſ.*2529.*part.*7. vbi id limitat in Capitanea Satellitum, qui integer teſtis habetur ad effectum probandi delictum etiam graue, ſed hoc arbitrio Iudicis relinquitur, qui conſiderare deber qualitatem perſonæ, & alias circumſtantias.

Addit *Loccatell.loco cit.* quod ex Conſtitutione Alexandi IV. & Clementis VI Satellitibus Sancti Officii in iis, quæ pertinent ad eorum officium, creditur abſque tortura, vbi alia adminicula, & coniecturæ concurrunt præter eorum atteſtationes.

37 Obſerua 4. quod ad torturam teſtis inhabilis non exiguntur indicia, quæ ad rei torturam ſunt neceſſaria, nec habetur diſceptatio cum aduocatis, vt deciſum refert *Ricc.in Collect.deciſ.*2630.*par.* 7. niſi teſtis torquendus eſset propter cauſam, quæ aliundè, quem ex proceſſu oriatur, puta ex eo, quia ſit infamis, vel vilis; tunc enim ſuper hoc eſt diſputandum, & cognoſcendum dato etiam illi termino ad deducendum, ſi quid in contrarium habet *iuxt. leg.*1. *§.ſi quis dicatur*, *& l.ſi quis.ff.de Quæſt.* con-

Dd tra-

trarium tamen, etiam in hoc casu in praxi seruari dicit *Clar.in §.fin. quæst.25. vers.solet dubitari*; sed hoc totum arbitrio prudentis Iudicis relinquit *Bart. in l. vnius, §.testes, ff.de Quæst.Boss.in tit.de Tortur.test.nu.39.idem Ricc.in prax.for. Eccles.p.1.res.405.*

38 Obserua 5. quod sub nomine vilium personarum non veniunt ii, qui viles dicuntur ratione communis status, & eorum exercitii; & ideò ex hoc capite torquendi non sunt, si alias sint honestæ, & probatæ vitæ, *Boss.dict.tit.de Tortur. test.num.3.* & alii apud *Loccatell. dict.inspect.5.num.256.& 295.* idemque dicendum est, si in teste, esset alius defectus non proueniens à crimine, puta quia esset domesticus, ac pauper *Boss. tit. de indic. & consider.nu.151.* vel si testis deponeret in causa, vbi habet interesse: tunc enim non torquetur, etiamsi varius, sit, vt dicunt DD.quos refert,& sequitur *Loccatel.insp.3.num.44.*

39 Obserua 6. quod huiusmodi testes inhabiles non sufficiunt ad condemnandum reum pœna ordinaria, sed tantum ad infligendam pœnam extraordinariam, vel torturam, vt inquit *Clar.§.fin.q.24. vers.sciendum in fin. Ricc.in prax.for.Eccles.p.2.res.212.* nec plenè probant, si producantur ad defensam,sed relinquitur arbitrio Iudicis, quanta sit eis fides adhibenda inspecta facti, & personarum qualitate, *Ricc.loc.cit. Clar. vbi supra vers.item scias.*

Notandum tamen est, quod reus torqueri non debet ex dicto vnius socii criminis, nisi alia adminicula, vel præsumptiones concurrant, *Boss. in tit.de Indic.& consid.ant. tort.nu.160.*& alii communiter, secus si adesset depositio duorum, aut trium sociorum criminis etiam si essent singulares, *Clar in §. fin.q. 21. vers. sed pone*, nisi fortè tales socii criminis plures patiantur defectus, puta si non tantum essent socii criminis, sed etiam periuri, infames, aut alias inhabiles, quia tunc reus non torquetur, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Dian.p.4.tract.6.res.8.*

Addit *Ricc. in prax.part.2. resolut.212.* quod quando vnus testis omni exceptione maior adest cum alio minus idoneo tunc facere plenam probationem, si huiusmodi testi minus idoneo tortura ad purgandam, & tollendam illius inhabilitatem adhibita fuerit.

40 Obserua 7. quod quando testis torquetur vti varius, & contraria deponens, regulariter statur vltimo dicto in tormentis, *Boss.tit.de tortur.test.num.20. Alciat.de præsumpt.reg.2.præsumpt.29 nu.13 & 14.* & ita seruari dicit *Clar. § fin.q.53. vers.quartus est casus*, & alii apud *Gabr. lib.7.conclus.26.nu.1.& 9.Loccatell.insp.5 num.271.* qui duo vltimi Doctores id intelligunt, quando secundum dictum in tormentis receptum fuit solemniter in forma Iudicii, & parte citata, alias non tolleret primum dictum iuratum: sed de consuetudine citatio ad hunc actum omittitur, vt dicit *Boss.in tit.de opposit.con. test.nu.1.*

41 In multis tamen casibus statur primo dicto, videlicet quando testis illo medio tempore alloquutus fuit, vel potuit alloqui cum parte: tunc enim magis attenditur primum dictum extra torturam quam secundum in tortura propter metum subornationis, *Alciat. d.præsumpt. 29 num.6.Gabr.lib.7.concl.26.nu.7. Loccatell.inspect.3.num.48.* eademque ratione attenditur primum dictum, si testis post publicationem processus dicat contrarium, vt post *Bart.dicit Boss. in tit.de opposit.con.test.n.1.Alciat.d.præsumpt.29. n.10.Ricc.in collect.dec.569.p.3.*

42 Secundò statur primò dicto, quando testis tunc fuit formiter examinatus, *vt d. Locatel.d.insp.5.num.271.* quamuis illud primum dictum debilitetur quoad fidem depositionis secundum *Ricc. in prax. for. eccl.p.1.res.408.*

43 Idem dicendum, si primum dictum sit magis verisimile, quod arbitrio Iudicis relinquitur, *Boss.in tit.de opposit. con. test. num.1.* & alii apud *Gabr.dict.conclus.26. num.6.*

44 Tertiò statur etiam primo dicto, si ex prima depositione fuit ius quæsitum parti, *Alciat.d.præsumpt.29.n.6.Locat.d.insp. nu.271.* vbi refert, ita resoluisse Rotam in Parmen.23.Martij 1601. coram Card. Millino.

45 Quartò si quis deponat in se vti pars, & in alium vti testis,quia hoc etiam casu

magis creditur primo dicto sine tormentis *Bart. in leg. 1. §. quæstioni ff. de quæstion. Boss in tit. de oppos. con. test. num. 1.*

46 Quintò quando primum dictum extra tormenta receptum fuit in articulo mortis: tunc enim secundum dictum in tormentis non tolleret illud primum, vt post *Aym. d. Gabr. d. concl. 26. num. 11.*

47 His adde, quod potest Iudex torquere etiam testes recusantes dicere veritatem, etiamsi inhabiles non sint, puta si interfuerint delicto, & tamen negarent, se aliquid vidisse, *Boss. in tit. de tortur. test. n. 10.* quemadmodum potest reus torqueri, si Iudici legitimè interroganti nolit respondere, *Loccatell. dict. inspect. 5. num. 190.* vbi etiam dicit, quod mitius in hoc casu reus torquendus est, videlicet ad summum vsq; ad quartam partem vnius horæ, vel etiam minus arbitrio Iudicis.

48 Notandum tamen est, quod tunc testis torturæ subiiciendus non est, nisi ab vno saltem teste digniore conuincatur, secus si à minus digno, *Bart. in l. vnius, §. testes, ff. de quæst. Ricc. in prax. for. Eccles. p. 1. res. 405. & in collect. dec. 2630. p. 7.*

49 Limita in Clericis, nobilibus, & aliis in dignitate constitutis: tales enim torqueri non debent, etiamsi essent verisimiliter informati, præsertim quando ab aliis veritas haberi potest; sed loco torturæ multis pecuniariis iuxta locorum consuetudinem plectendi sunt, *Boss. in tit. de tort. test. nu. 7. Loccatell. insp. 5. num. 283 & 309.* & alii communiter.

SVMMARIVM.

1 *Accusationes criminales regulariter spatio 20. annorum tolluntur.*
2 *An hoc procedat in Inquisitione.*
3 *Actio iniuriarum anno præscribitur: limitatur nu. 5. 6. & 7.*
8 *Carnis delicta quinquennio præscribuntur, declaratur n. 9. & 10.*
11 *Quinam de adulterio accusare possint.*
12 *An vxor ex causa adulterij agere possit contra maritum.*
13 *Quando Iudex in delictis possit ex officio procedere.*
Denunciationes factæ extraiudicialiter non attenduntur, ibidem.
14 *Accusatio quoad effectum publicationis bonorum quinquennio præscribitur.*
15 *Recensentur delicta, in quibus accusatio semper durat.*
16 *Crimina de iure canonico numquam præscribuntur.*
17 *Actiones ciuiles, quę ex crimine descendunt, durante vsque ad 30. annos.*

CAP. XLV.

An delicta temporis spatio prescribantur.

1 ACcusationes criminales regulariter spatio 20. annorum tolluntur, *leg. querela, C. ad l. Corn. de fals.* vbi dicitur, Querela falsi temporalibus præscriptionibus non excluditur, nisi 20. annorum exceptione, sicut cætera quoque ferè crimina, cuius textus dispositio non tantum procedit in crimine falsi, sed etiam in aliis criminibus, exceptis casibus in iure expressis, *glos. in leg. fin. ff. ad l. qui falsam ver. depellitur, ff. ad l. Cornel. de fals. Bart. in d. l. querela.* Quare dictum textum procedere etiam in crimine homicidii, & incendij dicit *Clar. in §. fin. qu. 51. in princip.* & etiam in vsura, vt notat *Loccatell. de Quæst. Iudic. inspect. 5. numer. 180.* quæ quidem præscriptio à die commissi criminis, non autem à die scientiæ currere incipit, *l. fin. C. de dol. mal. l. Adulter. C. ad l. Iul. de Adult. Clar. d. q. 51. vers. sed hic quæro.*

2 Quod procedit etiam in Inquisitione Iudex enim non potest ex officio de ipso delicto inquirere post huiusmodi tempus 20. annorum, quia Inquisitio succedit loco accusationis, *Bar. in d. l. querela*, & communem dicit *Boss. in tit. de Accusat. num. 32. & in tit. Quom. per Act. in del. num. 17.*

3 Quædam tamen delicta minori spatio præscribuntur, vt est actio de dolo, quę
4 biennio tollitur, *l. fin. C. de dol. mal.* & actio iniuriarum, quæ anno præscribitur, *l. si non conuitij, C. de iniur.*

5 Limita, quando agitur per viam exceptionis, quia tunc actio iniuriarum est perpetua, *Genuens.in prax. Archiep. cap. 23.num.7.*

6 Limita 2. in iniuria picta, vel scripta, quæ etiam post annum intentari potest secundum *Ricc. in collect. dec.* 138. contrarium tamen tenent DD. quos refert, & sequitur *Loccatell.de Quæst. Iudic. insp. 5.nu.177.* vbi dicit, quod actio iniuriarum, etiamsi per libellum famosum iniuria illata fuerit, tollitur per lapsum anni, & diei.

7 Limita 3. si reus præscriptionis huiusmodi exceptionem non opponat: tunc enim Iudex potest procedere in causa ad condemnationem etiam transactis 20. annis secundum *Viu. relatum in Syntag. opin.comm.tit.de fals.cap.5. vers. idemque videmus.*

8 Item carnis delicta quinquenii spatio præscribuntur, vt post Farinac. & alios dicit *Loccatell.loco cit.insp.5.num.179. &*

9 182. & de adulterio quidem constat *ex l. adulter.C.ad l.Iul.de Adult.* hoc tamen intelligendum est quoad pœnam criminalem, vel ciuilem amissionis dotis, vel donationis propter nuptias; quia quoad diuortium petendum crimen hoc nunquam præscribitur, *cap.admonere, vbi gl. in verb. pœnitentia 31. quæst.2.* & notant etiam DD. apud *Megal. in verb. adulterium, nu.19.*

10 Addit *Loccatel.dict.inspect.5.num.179. Ricc.in Collect.dec.236.p.1.* quod supradicta conclusio procedit respectu adulteri accusandi; nam respectu adulteræ tollitur hoc crimen spatio sex mensium, quorum duo dantur marito, vt accuset iure mariti, & quatuor, vt ipse, & quilibet possit accusare iure extranei, iuxta *l.Mariti, §.sex mensium, & ibi gl. in ver.sex menses ff.ad l.Iul.de Adult. leg. iure mariti, & ibi glos.in verb.iure extranei, C.eod.*

11 Notandum tamen est, quod quamuis adulterii crimen inter publica indicia referatur, quorum delatio communiter omnibus conceditur: tamen nè extraneis temerè liceat fœdare connubia, huiusmodi accusatio hodiè est tantum permissa Marito, nec non Patri, fratri, Patruo, & Auunculo, quibus etiam conceditur, vt crimen abolitione, si voluerint, compescant, *vt in leg.quamuis adulterij, vbi Bart.C.ad l.Iul.de Adulter.* & ideo in crimine adulterii non potest procedi ex officio, vt dicit *Ricc. in Collect.decis.2310.part.9.* & alii: nisi adulterium esset notorium, *Grammat.decis. 31. num.7.* vel nisi maritus querelauerit vxorem de adulterio, vel alius, cui id à iure permissum est: quia licèt postea à querela destiterint, adhuc poterit Iudex ex officio procedere, *l.constante, ff.de Adult.Gramm.loco cit.nu.5.& 6.*

Addunt alii, quod nedum Patri, & fratri mulieris, sed etiam eius Socero, & cognato, & sic Patri, & fratri ipsius viri competit hoc ius accusandi, *Vinc.de Franch. decis.94.* quem refert, & sequitur *Ricc. in Collect. decis. 236. par. 1.* qui ibidem *decis.78.* id etiam extendit ad hæredes etiam extraneos mariti, & aliorum, quibus huiusmodi ius querelandi à iure conceditur.

12 Notandum 2. quod vxor ex causa adulterii à Marito commissi potest agere ciuiliter contra maritum ad thori separationem, non autem ad pœnam infligendam, *Peguer.dec.94.* quam refert idem *Ricc.in Collect.decis.236. part.1. & dec.2310.p.6.*

13 Notandum 3. quod neque in aliis delictis Iudex potest ex officio procedere, nisi vel querela partis, aut denunciatio officialis, vel diffamatio, aut quid simile præcedat, quod Iudicem ex necessitate officii sui quodammodo ad procedendum impellat; alias processus est ipso iure nullus, etiamsi delictum deindè plenè probetur: & ideo non attenduntur notificationes factæ extraiudicialiter, neque illæ, quæ fiunt ab incerto auctore, vel suppresso nomine denunciantis, etiamsi in eis nominentur testes de delicto informati; & processus inde factus similiter nullius est roboris, *cap. Inquisitionis, §.tertiæ de Accusat.Clar.in §.fin. q.5. vers.scias etiam*, vbi etiam refert, quosdam Inquisitos super denunciationibus factis per personas in certa nulla præcedente querela fuisse à Senatu absolutos.

Addit *Bonacin. in tractat. de Contract. disp.2.q.4.punct.9.num.5.* eum, qui tacito

suo

ſuo nomine ſchedulam defert ad ſuperiorem de aliquo delicto occulto, libelli famoſi reum cenſeri, ſi hoc faciat, vt Superior de crimine inquirat, illudque notum, ac publicum efficiat notorietate iuris.

Quod magis locum habet in carnis delictis, ex quorum delatione ſemper ſequi ſolet infamia, præſertim ſi multi elapſi ſint anni poſt patratum crimen: hoc enim pia humana conditio expoſcere videtur, vt poſt longum tempus commiſſis criminis delinquens non deferatur ad punitionis tribunal, vt dicunt DD. apud *Dian.p.4.tract.5.reſ.23.* & ita communiter obſeruatur, non enim proceditur ex officio in huiuſmodi criminibus, etiamſi notoria iam fuerint, ſi emendatio poſtea ſequuta ſit, quæ per ſpatium trium annorum in criminoſo præſumitur, vt dicit *Barboſ.in cap.teſtimonium de teſtib.* & alii communiter.

14 Simili quinquennio præſcribitur etiam accuſatio quoad effectum publicationis bonorum, *Add.ad Bart.in d. l.querela litter. A*, & communem dicit *Clar. in §. fi.q.51.verſ.ſcias etiam in fin.*

15 Dixi, *exceptis caſibus in iure expreſſis*, quia in quibuſdam delictis accuſatio ſemper durat, vt in crimine Parricidii, *l.fin.C.ad l.Pomp.de Parricid.* & in crimine ſuppoſiti partus, iuxta *l.qui falſum §.accuſatio, ff.ad l.Corn. de falſ.* item in delicto hæreſis, & Apoſtaſiæ à fide, *leg.Apoſtatarum, C. de Apoſt.* in crimine concuſſionis, ſecundum *gloſ.in d.l.querela, verb. ſicut cætera in fin.* & in crimine læſæ maieſtatis, aſſaſſinii, falſæ monetæ, ſimoniæ, abortus, ſodomiæ, raptus, ſtupri cum vi, & adulterii cum inceſtu, vt dicit *Farin. Baiard.* & alii, quos refert, & ſequitur *Loccat.d.inſpect. 5.num.181. Megal.in verb. Aſſaſſinium, num.10.*

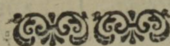
16 Addunt alii, quod crimina de iure canonico numquam præſcribuntur tempore, & hanc eſſe communem dicit *Soc. ſen. in c.ſuper nu.97. de Crim. falſ.* quem refert *Bonacoſ.relat.in Syntag.opin.comm. tit.de crimin. & delict. cap.12. verſ.crimina.*

17 Actiones verò ciuiles, quæ ex crimine deſcendunt, vſque ad 30. annos durant, *Clar.in §.fin.q.51. verſ. & hæc quidem in fin. Ricc.in collect.deciſ.138.* & eſt communis opinio.

Finis Libri Sexti.

IO. CAROLI ANTONELLI
SAC. THEOL. AC I.V.D. VELITERNI
LIBER SEPTIMVS.

DE REGVLARIBVS, ET MONIALIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Monasteria Regularium erigi non possunt sine licentia Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt.*
2 *Et an possint reædificari sine huiusmodi licentia.*
2 *An ante erectionem requiratur consensus Priorum aliorum Monasteriorum.*
4 *Quando ad id requiratur consensus Incolarum.*
5 *Quid si ædificentur hospitia.*
6 *An licentia Episcopi requiratur, si Regulares de loco non sano, seu incommodo ad saniorem, vel commodiorem monasterium transferant.*
7 *Monasteria nouiter erigenda, in quibus 12. Religiosi substentari, ac inhabitare non potuerint, Iurisdictioni ordinarij subijciuntur. declaratur num.8.*
9 *An ad requiratur consensus Parochi, in cuius Parochia Monasterium est erigendum.*
10 *Constructio fieri, non debet infra spatium 140. cannarum inter vnum, & alterum monasterium.*
11 *An hoc locum habeat in magnis, & populatis vrbibus.*
12 *Quæ requirantur ad monasteria monialium erigenda.*

CAP. I.

De Monasterijs Regularium nouiter erigendis.

1 QVamuis per text. *in cap.1. de excess. Prælat.* vetitum fuerit mendicantibus, nè acquirere possent noua loca ad habitandum absque Sedis Apostolicæ facultate, hodie tamen sufficit solius Diœcesani Episcopi licentia ex dispositione Concil. Tridentini *sess.25. de Regul.cap.3. ibi*, nec de cætero similia loca erigantur sine Episcopi, in cuius Diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta, vt aduertit etiam, *Sorb.in verb.ædificare vers.circa,§.20. Lezan. in summ. qq.reg.tom.3. verb.Episcopus quoad Regulares num.3.*

2 Ex quo infert *Ricc.in prax. for. Eccles. part.4.resol.339.* quod Ecclesia, seu monasterium reædificari non potest sine licentia Episcopi, funditus destructum sit.

Notandum est autem, quod ad id non solum vocari, & consensum præstare debent Priores, seu Procuratores alio-
3 rum monasteriorum in illis locis, vbi eri-

erigenda sunt monasteria, sed etiam in aliis per quatuor millia passuum circumuicinis, nisi alias ipsi Episcopo constiterit, Religiosos monasterii erigendi absque detrimento Religiosorum aliorum Monasteriorum iam erectorum commodè, & congruè manuteneri posse; quod in illis nulli alii Regulares repe-
4 riantur, prædicta erectio cum consensu incolarum, & habitatorum eiusdem loci facienda est ex Constitutione Clementis VIII. incipit, *Quoniam ad institutam*, apud *Piasec. in prax. Episcop. part. 2. cap. 3. num. 47.* & ex Constitutione Vrbani VIII. incipit, *Romanus Pontifex*, apud *Lezan. in summ. qq. reg. tom. 3. ver. Episcopus quoad Regulares nu. 4.* & ex decreto Sacr. Congreg. edito sub die 17. Augusti 1622. apud *Barbos. post 3. p. tractat. de offic. & potest. Episc. fol. 65.*

5 Obseruant tamen Doctores, quod dicta Constitutio Clementis VIII. non comprehendit hospitia ita decisum refert *Ricc. in collect. dec. 2269. p. 6. Vulp. in prax. iudic. c. 42. nu. 21.*

6 Obseruant 2. quod licentia Episcopi non requiritur, quando Regulares conuentum de loco non sano, seu incommodo ad saniorem, vel commodiorem transferrunt: id enim possunt facere Regulares ex priuilegio Sixti IV. minoribus concesso, vt dicunt DD. apud *Dian. p. 3. tract. 2. res. 136.* vbi etiam addit, huiusmodi priuilegio non fuisse derogatum per Concilium Tridentinum, quia loquitur tantum de noua erectione, & ædificatione domorum, non autem de mutatione.

7 Item ex dicto decreto Sacr. Congreg. prohibetur, nè monasteria de nouo erigantur, nisi in eo saltum duodecim fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, atque ex consuetis eleemosinis substentari valeant: alioquin monasteria huiusmodi posthac erigenda, in quibus 12. religiosi, vt supra, substentari, atque inhabitare non potuerint, & actu non habitauerint, ordinarii loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ Iurisdictioni subiecta esse intelligantur iuxta aliud decretum Sacr. Congr. Concilii sub Vrbano VIII. quod refert *Barbos. de offic. & pot. Epis. p. 2. all. 26. n. 7. vers. verū quia.*

8 Eadem tamen Sac. Congregatio declarauit, hoc decretum eas tantum Religiones comprehendere, quæ non consueuerunt onera missarum recipere, vt sunt Capuccini, & Religiosi Societatis IESV, vt refert *Barbos. loco cit. part. 3. alleg. 98. num. 8.*

9 Præterea requiritur consensus Parochi in cuius Parochia monasterium est erigendum, secundum *Ricc. in prax. for. eccles. par. 4. resol. 298. per text. in cap. quicumque 16. quæst. 1.* verum ibi textus non exposcit consensum Parochi, sed Episcopi: & ideò sufficit, si erectio monasterii fiat sine præiudicio Ecclesiæ parochialis, vt colligitur *ex d. cap. quicumque, & cap. Ecclesiæ ead. quæst. 1.* audiri tamen debet Parochus iuxta citatam Constitution. Clementis VIII. cum in hoc habeat interesse ratione iurium parochialium, vt notat etiam *Guid. Pap. decisio. 360. num. 1. Barbos. d. p. 2. alleg. 26. nu. 6.*

10 His adde, quod huiusmodi constructio fieri non debet infra spatium 140. cannarum inter vnum, & alterum monasterium iuxta Constit. Clement. IV. & Sixti IV. apud *Sorb. in verb. ædificare. §. 16. & 19.* exceptis monasteriis fratrum Minorum de obseruantia, à quibus tercentum cannarum spatio distare debet domus, seu monasterium à Regularibus alterius ordinis mendicantis erigendum ex Constitutione 2. Iulij II. quam refert *Barbos. dict. alleg 26. num. 6.* vbi subdit, huiusmodi Constitutiones non esse vsu receptas in magnis, & populatis Vrbibus, in quibus vicinissimè noua monasteria ædificantur, vt notat etiam *Sorb. loco cit. vers. quoad dispositionem*: in his enim cessat ratio dictæ prohibitionis, quæ fuit, nè vnus Conuentus alteri impedimentum, seu detrimentum afferret.

12 In erigendis verò monasteriis monialium non solum requiritur consensus ordinarii, sed etiam speciale indultum Sedis Apostolicæ; nec erigi possunt, nisi in locis muro cinctis, & vbi adest copia confessariorum, vel facultas cōducēdi confessarium aliundè, dummodo illis annus reditus saltem scutorum 300. pro duodecim substentandis assignetur: non tamen erigi debent in iis locis, in qui-

bus monasteria prius erecta laborant inopia, vt resoluit Sacr. Congreg. apud *Lezan. in summ. qq. reg. tom. 1. c. 25. nu. 43. Barbos. d. p. 2. alleg. 26. num. 7.* Nec possunt moniales in monasteria nouiter erecta introduci, seu transferri, nisi eadem monasteria auctoritate Apostolica extructa fuisse prius constiterit, ipsaque præuia visitatione earumdem monialium capacia, eisque acommodata, atque ita absoluta reperta fuerint, vt Cementariis, aliisque fabris nulla edificationis causa in ipsa postea ingrediendi necessitas relinquatur ex decreto Sac. Congreg. apud *Lezan. in Sum. to. 3. verb. clausura nu. 13.*

SVMMARIVM.

1 *Regulares, qui sibi Conseruatores elegerunt, coram ipsis Conseruatoribus conuenire non possunt.*
2 *Quam pœnam incurrat conseruator excedens limites suæ facultatis.*
Item qualiter puniatur pars, quæ hoc fieri procurauerit, ibidem.
3 *An Conseruatores possint eosdem Regulares defendere à manifestis iniurijs.*
4 *Et an possint procedere contra debitores ex causa ciuili.*
5 *De qualitate notorij prius constare debet, quam cognoscant de manifestis iniurijs.*
6 *An Conseruatores possint cognoscere causas in prima instantia.*
7 *Quando regulares coram ordinario conueniri possint, & nu. 13.*
8 *Declaratur textus in cap. fin. de offic. deleg. in 6.*
9 *An possit ordinarius punire delegatos, qui suæ Iurisdictionis limites excedunt.*
10 *Qui nam possint eligi in Conseruatores.*
11 *An ij, qui eliguntur in Conseruatores, teneantur munus acceptare.*
12 *An possit ordinarius alium in locum Iudicis Synodalis absentis, vel defuncti substituere.*
13 *Regulares, qui in termino à Greg. XV. præfixo Conseruatores non elegerunt; possunt illos adhuc eligere.*
14 *An possit Conseruator vices suas alijs committere.*
15 *An munus Conseruatorum cesset per mortem Papæ.*

CAP. II.

De Regularium Conseruatoribus.

1 Regulares, qui sibi conseruatores elegerunt, in ciuilibus causis coram ipsis Conseruatoribus conueniri quidem, aut trahi debent, sed alios conuenire, aut trahere non possunt, ita, vt memorati conseruatores in causis, in quibus regulares actores fuerint, nullam prorsus iurisdictionem habeant, sed tantum in iis, in quibus rei extiterint, ex Constit. Greg. XV. incipit, *Sanctissimus*, quam refert *Barbos. de offic. & potest. Episcop. par. 3. allegat. 106. numer. 55.*

2 Si verò suos limites scienter excesserint, per annum ob officio Conseruatoris huiusmodi suspensi sunt, & pars, quæ hoc fieri procurauerit sententiam excommunicationis incurrit, *c. fin. de offic. deleg. in 6.* & constat etiam ex dicta Constitut. Greg. XV. *§. ad hæc.*

3 Obserua tamen 1. quod huiusmodi Conseruatores possunt etiam à notoriis, manifestis iniuriis, & violentiis defendere Regulares, dum à suis deiiciuntur possessionibus, & propriis bonis vti, ac frui de facto impediuntur: etiamsi in hac parte actores sint, dummodò obseruent formam præscriptam *in capit. 1. & fin. de offic. delegat. in 6.* vt censuit Sacr. Congreg. Concil. teste *Barbos. vbi supra numer. 56. Lezan. in summ. qq. regul. tomo secundo, capit. 10. numero 47.*

4 Ex quo nonnulli Doctores inferunt, Conseruatores Religiosorum posse procedere contra debitores ex causa ciuili etiam laicos, quia iniuria non tantum sumitur pro contumelia, vel conuicio,

uicio, sed pro omni, quod fit contra ius, & monasterio damnum infert, ità *Guid.Pap. dec.*18.*n.* 3. & alii apud *Dian. par.*3.*tr.*1.*res.*20. sed contrarium videtur verius per textum in *d.cap* 1 *& cap. fin.de offic. deleg. in* 6. ibi, *nec ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, suam possint extendere facultatem, ità glos. fin. in d. cap.*1.*Lezan. in sum. tom.* 2. *c.* 10. *numero* 63.

5 Notandum tamen est, quod antequam de huiusmodi manifestis iniurijs cognoscant, constare prius debet de qualitate notorij; quia vbicunque iurisdictio competit alicui respectu certæ qualitatis, debet ante omnia eidem de illa qualitate constare *Bart. communiter receptus in l. multum interest num.*2. *&* 5. *ff. de Cond. & demon.*

6 Addit *Nau. cons.* 3. *num.* 2. *de off. Iud. deleg.* quod Concilium Tridentinum *sess.* 24. *de ref. cap.* 20. dum præcipit, causas omnes in prima instantia coram ordinariis locorum dumtaxat esse agitandas, non excludit Conseruatores, quia in supradictis causis reputantur ordinarii, & ità etiam censuit Sac. Congr. teste *Barbos. de offic. & pot. Episc.par.*3.*alleg.* 106. *num.*6.

7 Obserua 2. quod in ciuilibus causis mercedum, & miserabilium personarum Clerici sæculares, aut Regulares extra monasterium degentes, quomodolibet exempti, etiamsi certum Iudicem à sede Apostolica deputatum in partibus habeant: in aliis verò, si ipsum Iudicem non habuerint, coram locorum ordinariis, tamquam in hoc ab ipsa sede delegatis, conueniri, & iure medium ad soluendum debitum cogi, & compelli possunt priuilegijs, exemptionibus, Conseruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduersus præmissa non obstantibus ex Conc. Triden. *sess.*7.*de ref. cap.*14.

8 Obserua 3. quod prædicta excommunicatio, *de qua in d. c.fin.de offic. deleg. in* 6. non incurritur ab eo qui non est pars in iudicio, reus scilicet, vel actor, neque ex sola procuratione, nisi effectus sequatur *Nau. in man.cap.*27. *num.* 125. *Bonacin.de censur.in part.disp.*2 *q.*2.*pun.*35.*nu.* 3. & alii apud *Barbos.d.p.*3.*all.* 106.*num.* 49.*Lezan.in summ.qq.reg.to.*2.*c.*10.*n.*71.

9 Sed quæres 1. an ordinarius possit in Conseruatores animaduertere, si fortè vltra causas sibi permissas cognoscant? Resp. negatiuè, quia quoad hoc prouisum fuit per Conc. Tridentinum *sess.* 14. *de ref. ca.*5. & per dictam constitutionem Greg. XV. vbi cauetur, vt si qua inter Iudices Conseruatores, & locorum ordinarios controuersia super competentia iurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos super iurisdictionis competentia fuerit iudicatum.

Alios tamen Delegatos etiam Principis, si limites excedant suæ iurisdictionis, potest, ac tenetur ordinarius punire, secundum *Card. in Clem.*1. *n.*16.*de offic. ordin. Abb. in cap. significauit num.*3.*eod. tit. & alios apud Barbos. d.p.*3. *alleg.* 106. *num.* 27.

10 Quæres 2. qui nam possint eligi in Conseruatores? Resp. eos esse eligendos, qui habent qualitates requisitas, & descriptas in *c. statutum de Rescript. in* 6. ità vt vel dignitate ecclesiastica præditi, vel personarum obtinentes, vel ecclesiarum Cathedralium Canonici existant, quique in Conciliis prouincialibus, aut diœcesanis iudices electi, seu designati sint iuxta formam Concilii Tridentini *sess.* 25. *de ref. c.* 10. vt constat ex constit. Clemen. VIII. & Greg. XV. apud *Barbos. d. alleg.* 106.*num.*54.*&* 55.

11 Tenentur autem tales conseruatores à Regularibus electi acceptare huiusmodi munus, alias rei sunt peccati mortalis, nisi aliqua graui causa excusentur, secundum *Rodriq. tom.*1.*qq reg. q.*65. *ar.*4.*Peirin.to.*1.*Priuil.minim.in constit.*4.*Iulij* 11. *nu.*30. quos refert, & sequitur *Lezan.in sum. to.*2. *ca.* 10.*nu.* 18.

12 Addit idem *Lezan. loco cit. num.*56.ex decreto Sac. Congr. quod si quis ex iudicibus Synodalibus longo tempore absit, potest ordinarius cum consilio Capituli alium in eius locum substituere; quemadmodum potest ordinarius alium substituere in locum Iudicis synodalis defuncti vsque ad futuram synodum iuxta Tridentinum *loco citato cap.* 10.

13 Quæres 3. An Regulares, qui in termino eis à Greg. XV. præfixo Conser-

uatores non elegerunt possint adhuc illos eligere? Resp. affirmatiuè, interim tamen coram ordinario conueniri debent *ex eodem Conc. sess. 7. de ref. cap. 14. & ex constit. Greg. XV. ibi, alioquin eo termino elapso, quamdiu conseruatores secundum formam præsentis constitutionis non elegerint, coram eisdem ordinarijs conueniantur*, & ità etiam declarauit Sacr. Congreg. teste *Lezan. in sum. to. 2. d. c. 10. n. 58.*

34 Quæres 4. an possit conseruator vices alteri committere? Resp. negatiuè *ex d. tex. in cap. fin. de offic. Iud. deleg. in 6. ibi, vices quoque suas citationibus, & sententiarum denunciationibus dumtaxat exceptis, quas per alios staleant exercere, nulli committere possint, nisi hoc eis competierit ex beneficio litterarum: sed nec tunc nisi intra Ciuitates, seu Dieceses, in quibus deputati fuerint, & personis, quæ superius sunt expressæ hoc est vel Episcopis, aut eorum superioribus, aut Abbatibus, seu Dignitatibus, vel personatum in Cathedralibus, vel collegiatis ecclesiis obtinentibus.*

An verò conseruator habens huiusmodi priuilegium, seu facultatem delegandi possit committere vices suas canonico ecclesiæ Cathedralis? Resp. affirmatiuè, cum talis canonicus possit eligi conseruator, vt ex prædictis constitutionibus obseruat etiam *Barbos. loco cit. nu. 11. Lezan. in sum. qq. reg. tom. 2. c. 19. num. 52. & 53.*

35 Quæres 5. an officium, seu munus Conseruatorum, qui à Regularibus eliguntur, cesset per mortem Papæ? *Resp.* negatiuè; quia eliguntur virtute priuilegii, seu concessionis, & gratiæ factæ eisdem Religionibus, *Nau. cap. 27. numer. 253. Rodriq. tom. 1. qq. reg. q. 65. art. 6. Mirand. in man. tom. 2. q. 47. art. 6.* quos refert, & sequitur *Lezan. in sum. qq. reg. to. 2. c. 10. nu. 20.* vbi etiam dicit, dispositionem *c. fin. de offic. deleg. in 6. in quo habetur, officium quorumcunque Conseruatorum quoad non cæpta negotia per obitum concedentis expirare*, solum procedere in conseruatore concesso priuatis personis, non autem ordini, vel Religioni.

SVMMARIVM.

1 *In quolibet monasterio tam virorum, quam mulierum is tantum numerus constituendus est, qui vel ex reditibus, vel ex consuetis eleemosinis substentari commodè potest.*

2 *Determinare numerum monialium ad Episcopum spectat etiam in Monasterijs exemptis.*

3 *Quando vltra numerum præfixum aliæ moniales recipi possint.*

4 *An possint vltra duas sorores in eodem monasterio habitum regularem suscipere.*

CAP. III.

De Numero monialium in quouis monasterio præfigendo.

1 IN Monasteriis, & domibus tam virorum, quam mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidenbus is tantum numerus constituendus est, ac in posterum conseruandus, qui vel ex reditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosinis commodè possit substentari ex decreto Concilij Tridentini *sess. 25. de Regul. c. 3.*

2 Determinare verò numerum monialium ad Episcopum spectat etiam in monasterijs, quæ regularibus subdita, sunt, cum interuentu tamen superioris regularis ex constitutione Greg. XIII. *incip. Deo sacris*, quam refert *Quarant. in ver. monasteria monialium*, & censuit etiam Sac. Cong. teste *Lezan. in Sum. qq. reg. to. 4. ver. moniales num. 5.*

3 Obseruant tamen DD. quod etiam vbi expletus est numerus monialium, quæ ali possunt ex annuis reditibus monasterii, possunt aliæ sufficienter dotatæ cum sua dote supra illum numerum admitti, *vt d. Nau. de Redit. eccles. q. 1. monit. 62. num. 2.* vbi aduertit, Concilium

loco cit. tantum prohibere, nè recipiantur indotatæ: & cum expensis monasterij, & ità etiam tenent alii DD. quos refert, *& seq. Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. alleg. 98. num. 9.* non possunt tamen huiusmodi supranumerariæ admitti sine Sac. Congreg. licentia ex decreto eiusdem Sac. Congregationis, quod refert *Lezan. in Sum. qq. reg. tom. 1. cap. 25. numer. 6.* & tunc quæ vltra statutum numerum recipiuntur, duplicem eleemosinam afferre debent, hoc est duplicatam summam eius, quæ in receptione cuiusque monialis intra numerum in quolibet monasterio constitutum erogari pro tempore consueuerit; ità tamen vt vbi summa, quæ confertur, minor est scutis ducentis, ibi saltem ratione duplicatæ eleemosinæ soluenda sint scuta quadringenta, vt decreuit Sac. Congr. test. *Vulp. in prax. iudic. c. 4. num. 13. Lezan. in sum. to. 1. ca. 25. num. 6. Quarant. in ver. monasteria monialium.*

Quæ verò supra numerum præfixum recipiuntur, in loco monialium decedentium intra numerum nequaquam subrogantur, neque impedimento sunt, quin aliæ in locum earumdem ex numero demortuarum recipi eo modo valeant, quo in singulis monasteriis moniales intra numerum possunt admitti; quinimmò sic supra numerum receptæ supranumerariæ semper quoad hoc remanent, etiam si in cæteris ab aliis nihil differant, vt censuit Sacr. Congreg. apud *Quarant. & Lezan. locis cit. Barbos. d. par. 3. all. 98. num. 4.*

4 Adde, quod non possunt vltra duas sorores in eodem monasterio habitum regularem suscipere, & professionem emittere absque Sac. Congregationis licentia: & si hac licentia obtenta tertia soror ad habitum admittatur, voce actiua, & passiua tamdiù carere debet, quoùsque altera ex eisdem duabus sororibus vitam cum morte commutauerit; dotemque duplicatam tenetur soluere, quatenus intra, triplicatam verò, si supra numerum existat, talique casu adimpleri debent conditiones in licentiis pro monialibus supranumerariis concedi solitis; vbi verò laudabilis consuetudo inoleuit, vel Pontificia constitutione cautum est, nè duæ sorores in eodem monasterio habitum suscipiant, ità obseruari debet, vt rescripsit Sac. Congr. ad Archiepiscopum Bracharen. sub die 26. Augusti 1616. teste *Lezan. in summ. qq. reg. to. 4. ver. moniales num. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Potest Episcopus interesse electioni quarumcunq; Abbatissarum etiam exemptarum.*

2 *Quando Prælati Regulares teneantur Episcopo significare diem electionis Abbatissæ.*

3 *Abbatissa per vota secreta est eligenda, quæ ætatem præscriptam in Conc. Tridentino habeat.*

4 *Non potest eligi ad vitam, sed per triennium.*

An post elapsum triennium possit iterum eligi, ibidem.

5 *In huiusmodi electione ex tripartito numero monialium duæ partes concurrere debent.*

6 *An per Concilium Tridentinum sublata fuerit forma cap. quia propter de elect.*

7 *Quid si Moniales in electione discordes fuerint.*

8 *An monialis vidua, vel alias corrupta possit eligi in Abbatissam.*

9 *Et an monialis illegitima ad huiusmodi munus assumi possit.*

10 *An Prælati dictarum monialium possint in prædicta illegitimitate dispensare.*

CAP. IV.

De electione Abbatissæ.

1 POtest Episcopus vna cum Superioribus regularibus electioni quarumcumq; Abbatissarum per se, siue per alium interesse ex Constitutione Greg. XV. *incip. Inscrutabili*, & ideò tenentur Regulares Episcopo significare diem electionis Abbatissæ, eumque ad præfinitum tempus expectare, si antea ipse expresse declarauerit, se vti velle facultate sibi hac

in parte

in parte attributa ità, vt post dictam declarationem liceat Episcopo censuris, & alijs pęnis punire Regulares, qui ante tempus significatum, aut die electionis eidem non prænunciata ad Abbatissæ electionem processerint, ità declarauit Sac. Congreg. *in resp. ad dub.* 15. *super ead. constitut.* vt refert *Barbos. post* 3.*p.Tract. de offic.& pot. Episc. fol.*15. *& seq. Lezan. in Sum.qq.reg.to.* 1.*c.*25.*num.*46. *Vulp. in prax. iudic.cap.*42.*nu.*28.

3 Eligi autem debet Abbatissa per vota secreta iuxta Tridentinum *sess.* 25. *de Regul. cap.* 6. quæ habeat ætatem præscriptam in eodem Concilio *loco cit.c.*7. vt notant etiam Doctores apud *Barbos. d.p.* 3. *alleg.* 100. *num.* 17. vbi etiam dicit, quod electio aliter facta nullius esset roboris.

4 Nec potest eligi ad vitam, sed per triennium; & postea à regimine, & administratione monasterij debet abstinere per triennium à die finitę administrationis: quo elapso seruata forma eiusdem Concilij iterum, ac pluries eligi potest per Constitutionem Greg. XIII. *incip. Exposcit debitum, quam refert Vulp. in Prax. iudic.cap.*4.*n.*14.*Lezan.in Sum.qq. reg.tom.*1.*cap.*26. *num.* 4. *Quaran. in ver. Abbatissa.*

5 In huiusmodi verò electione ex tripartito numero monialium duæ parte concurrere debent, nisi alia adesset loci consuetudo ex decreto Sac. Congreg. apud *Piasec.in prax.Episc.p.*2.*c.*3.*nu.*57.*vers. in monasterijs.*

6 An verò per Concilium Tridentinum sublata fuerit forma *cap.quia de elect.*non fuisse sublatam, sed adhuc in suo robore permanere dicit *Barbos. d.par.*3. *all.* 100. *num.*17. *vbi citat Fr. Emman. in Sum. p.* 1. *cap.* 102.*n.*2 *Zerol.in prax. Episc.pa.*1. *ver. Abbatissa §.* 6. *Azor. instit.mor. p.* 1. *lib.*13.*c.*10.*q.* 2. *Sigism. à Bonon. de elect. dub.*27.*nu.* 10. *&* 11.

7 Si verò Moniales in electione huiusmodi fuerint discordes, potest Episcopus nominare vnam, quam magis idoneam iudicauerit, vt censuit Sac. Congr. teste *Piasec. loco cit.*

8 Quæres, an monialis vidua possit eligi in Abbatissam; negatiuè respondet *Ricc. in Collect.dec.*2415.*par.*6. *Lezan.in Sum. qq.reg. tom.*1.*cap.*26.*nu.*5.*&* 7.& alij Vnde ad hoc requiri dispesationem Papæ censuit Sac. Cong.apud *Dian.par.* 3.*tr.*2. *res.* 99.

Addunt alii apud *Barbos.d.all.* 100. *nu.* 14. ab hoc munere excludi eas omnes, quæ virgines non sunt; & ideò si monialis corrupta occulta eligatur, tenetur se excusare prout melius potuerit, ne suum defectum prodat, *vt d. Lezan. loco cit.*

9 An verò monialis illegitima absque dispensatione Papæ possit in Abatissam eligi? negat *Nau. in man.cap.*27.*nu.*201. & alii plures apud *Barbos. vbi supra num.* 13.sed contrarium tenent *Lezan.in Sum. tom.*1.*cap.*27. *num.* 6. & hanc sententiam videtur abbrobasse Sacra Congregatio, quæ censuit, moniales ex illegitimo thoro natas sub constitutione Sixti V.contra Regulares illegitimos non comprehendi, quominus ad officium, vel dignitatem Abbatissæ, seu Priorissæ eligi possint, vt refert *Dian.p.*3.*tr.*2. *res.* 101. vbi etiam
10 notat quod stando in prima sententia possunt Prælati dictarum monialium in prædicta illegitimitate dispensare.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus in ijs, quæ ad clausuram spectant, Iurisdictionem habet in moniales etiam exemptas.*

2 *Episcopus punit Regulares, & alios exemptos, qui circa clausuram delinquunt.*

3 *Episcopus quoad obseruantiam clausuræ visitare potest moniales etiam exemptas.*

4 *Item potest suo edicto imponere pęnam excommunicationis latæ sententiæ contra aperientes ostium clausuræ extra casus indigentiæ, vel colloquentes cum monialibus.*

5 *An hæc excommunicatio liget Regulares.*

6 *In edicto Episcoporum prohibentium accessum ad monasteria monialium non comprehenduntur feminæ.*

7 *Patres, & filij monialium possunt eas alloqui sine licentia.*

8 *Li-*

8 *Licentia colloquendi cum moniali concessa religioso extenditur etiam ad eius socium.*

9 *Excommunicatio lata contra alloquentem moniales, non comprehendit alloquentem Nouitias.*

Nouitiæ in odiosis non veniunt appellatione monialium, secus in fauorabilibus, ibidem.

10 *Ad quem spectet dare licentiam ingrediendi monasteria monialium, vel cum eis colloquendi.*

11 *Quando Regulares colloqui possint cum monialibus.*

12 *An nomine Vigiliæ veniant quatuor tempora.*

CAP. V.

De conseruanda monialium clausura.

1 IN iis, quæ ad clausuram spectant, Episcopus in moniales etiam priuilegio, vel indulto Papæ exemptas, siue Regularium curæ subiectas iurisdictionem habet ex Conc. Tridentino *sess. 25. de Regul. cap.* 5. & ex constit. Pii V. *incip. Circa pastoralis officij, & Greg. XIII. incip. Deo sacris, relat. per Quarant. in ver. monasteria monialium*: ità vt punire etiam possit Regulares, & alios exemp-
2 tos, qui circa clausuram delinquunt ex *constit. Greg. XV. incip. Inscrutabili*, cuius dispositionem non tantum procedere in delictis notoriis, & scandalosis iuxta Conc. Tridentinum *sess. 25. de Regul. c.* 14. sed etiam in omnibus indistinctè dicit *Lotter. de Re Benef. lib. 1. q. 24. num. 66. &* 67. quem refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. episc. p. 3. all.* 105. *nu.* 20. quia in legibus indefinita ratio æquipollet vniuersali *iux. glo. in clem. 1. ver. quamuis de Præb. Bart. in l. omnes populi num. 57. de Iust. & iur.*

3 Ex quo infertur 1. posse Episcopum visitare quoad obseruantiam clausuræ moniales etiam exemptas toties, quoties ei videbitur expedire, vt censuit Sacr. Congregat. teste *Ricc. in prax. for. eccles. par. 1. res. 649. par. 4. resolut. 1900.* & notant etiam DD. apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 102. num. 5. & seq. Lezan. in summ. qq. reg. to. 3. in ver. Episcopus quoad Regulares numero* 13. vbi dicit, id faciendum esse cum superioribus earumdem monialium per d. constit. Pij V.

4 Infertur 2. posse Episcopum ad clausuram custodiendam pœnam excommunicationis latæ sententiæ suo edicto imponere contra aperientes ostium clausuræ extra casus indigentiæ, nec non contra accedentes ad monasteria monialium etiam exemptarum, vel Regularibus subiectarum, seu cum illis colloquentes *c. monasteria de vit. & hon. Cler.* & tradunt DD. quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 102. nu. 74. & seq.* ità vt hæc excommunicatio liget etiam Regulares, ac moniales exemptas, si de illis in edicto mentio fiat, vt censuit Sac. Cong. teste *Lezan. in sum. qq. reg. to. 3. ver. Episcopus quoad Regulares n. 13. Bonacin. de clausur. q. 3. pun. 4. in fin.* & in tali casu Regulares sic excommunicati non possunt absolui à suis superioribus, sed ab Episcopo, si hanc absolutionem sibi reseruauit *Lezan. in sum. to. 1. cap. 25. n. 35. & tom. 3. in ver. Episcopus quoad Regulares num.* 13. vbi refert, ità Sac. Congregationem declarasse.

Limita, si tales Regulares habeant ex priuilegio, quod non possint ab Episcopo excommunicari, vt *d. Marcell. Vulp. in prax. iudic. cap. 4. num.* 8. & similiter censuit Sac. Congr. teste *Barbos. vbi supra num. 75. Dian. par. 3. tr. 2. res.* 103. vbi etiam subdit, quod ferè omnes Religiones huiusmodi priuilegium habent, *Lezan. in sum. tom. 4. ver. moniales num.* 26. vbi dicit, quod tunc à suis superioribus alia pœna sunt plectendi.

Obserua tamen, quod huic priuilegio quoad hoc derogatum fuit per *d. constitutionem Gregor. XV. incip. Inscrutabili, ibi, ad hæc tam Regulares, quam sæculares huiusmodi nullis priuilegijs, aut exemptionibus tueri se possint, quominus si deliquerint circa personas intra septa degentes, aut circa clausuram, vel circa bonorum administrationem monasteriorum monialium etiam Regularibus subiecta-*

biectarum, ab Episcopo loci similiter tamquam ad hoc sedis Apostolicæ delegato quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi, valeant, & infra, *ità vt Episcopi in suprascriptis casibus, & in prænominatas personas in præmissis omnibus, & singulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem, per censuras ecclesiasticas, aliasque pęnas vti eiusdem sedis delegati procedere, omnemque iurisdictionem exercere liberè, & licitè valeant*, vt aduertit etiam *Bonac. de clausur. q.3.pun. 4.n.8.* quicquid dicat *Dian. p. 3.tr. 2.res. 48. vers. nota octauo Lezan. in sum. tom. 4.ver. moniales num.26.*

Vnde Sac. Congr. approbante Vrbano VIII. simpliciter, & indistinctè declarauit, Regulares absque legitima licentia accedentes ad monasteria monialium, ibique in loco colloquiis destinato cum moniali colloquentes immediatè ab Episcopo tamquam sedis Apostolicæ delegato coerceri, & puniri posse: item censuit, moniales Regularibus subiectas colloquentes cum Regularibus etiam eiusdem ordinis licentiam legitimam non habentibus incurrere pęnas, & censuras in Conciliis prouincialibus, vel edictis Episcopalibus comminatas, vt refert *Bonacin. loco citato Lezan. vbi supra numero 26. Barbos. post 3. par. d. Tr. pag.58.*

6 Obserua 2. quod in edicto Episcoporum prohibentium accessum ad monasteria monialium ex generali consuetudine non comprehenduntur fęminæ, *vt d. Ricc. in prax. for. eccles. part. 1. res. 553.*

7 Obserua 3. quod Patres, & filii monialium possunt eas alioqui sine licentia, exceptis diebus prohibitis, vt declarauit Sac. Congr. apud *Lezan. in sum. d. to. 4. in ver. moniales nu. 23.* vbi ex hoc infert, posse etiam Religiosum absque ordinarii licentia colloqui cum moniali eius filia, vel matre.

8 Obserua 4. quod licentia colloquendi cum moniali concessa Religioso extendi etiam videtur ad socium ipsius; quia de connexis idem est iudicium *Riccius in prax. par. 1. res. 642.* & alii quemadmodum licentia visitandi sacrosanctum Christi Domini Sepulchrum alicui à Papa concessa extenditur ad socium à superiore assignandum, vt dicunt DD. apud *Lezan. in sum. tom. 4. ver. moniales nu. 23.*

Item in casibus, in quibus Confessarius eget socio, dum ex aliqua causa necessaria ingreditur septa monasterii, non est necessaria licentia pro eo expressa; quia comprehenditur in priuilegio confessarii propter connexionem actionis *Dian. par. 3 tr. 2. res. 51. Lezan. in sum. to. 1. c.25. num. 40. & to. ver. clausura nu. 27.* vbi etiam dicit, quod socius huiusmodi debet esse vitæ exemplaris, & ætatis supra 50. annos, si commodè talis ætatis reperiri possit.

9 Obserua 5. quod excommunicatio lata contra alloquentem moniales non comprehendit alloquentem Nouitias: quia Nouitiæ in odiosis non veniunt appellatione monialium, *vt d. Ricc. in prax. for. eccles. parte 4. resolut. 260.* Vnde nec astringuntur censuris, & pręceptis Regulæ, neque includuntur in casibus reseruatis à superioribus Religionum *Sylu. in ver. Religio 5. num. 6. Sorb. in ver. nouitius §. fin. vers. an autem*, & alii communiter.

In fauorabilibus verò habentur tamquam professæ, & gaudent priuilegiis monialium, quia sunt de familia monasteriis, & pars communitatis eiusdem Religionis, vt dicit idem *Ricc. in prax. d. p.4. resol. 241.* & alii apud *Dian. p.3. tract. 2. resol. 73.*

10 Sed quæres, ad quem spectet dare licentiam ingrediendi monasteria monialium, vel cum eis colloquendi? Respon. quod ad Episcopum spectat auctoritate quidem propria quoad monasteria sibi subiecta: auctoritate verò delegata, quoad ea, quæ Sedi Apostolicæ immediatè sunt subiecta ex Concil. Tridentino *sess.25. de Reg. cap.9.* quoad monasteria verò, quæ à Regularibus reguntur, ad ipsos superiores Regulares spectat, nisi adsit consuetudo legitimè præscripta, vt huiusmodi licentiæ etiam, quoad hæc monasteria ab Episcopo tantum, vel ab Episcopo, & superiore Regulari coniunctim obtineantur, ita censuit Sacr. Congregat. teste *Quaran. in verb. Monasteria monialium, vers. hinc tangenda*, Bar-

Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 3. alleg. 102. numero 28. 40. 41. & 76. Piasec. in prax. Episc. par. 2. cap. 3. numero 54. & tunc in casibus repentinis sufficeret licentiam alterius subscriptione roborare ex declaratione Sac. Congregationis, quam refer *Barbos. d. part. 3. alleg. 102. numer. 28.*

Item vbi fuerit consuetudo introducta, vt Episcopus habeat superintendentiam aliquam super concessione talium licentiarum, v. gr. quod debeant in actis curiæ episcopalis registrari, obseruanda est; non tamen posset Episcopus licentiam tunc improbare, vt declarauit Sac. Cong. apud *Lezan. in sum. tom. 1. cap. 25. num. 25.*

Addunt DD. apud *Barbos. vbi supra n. 39.* quod si superior longè absit, in casibus repentinis licentiam concedere potest Præfecta.

11 Notandum est autem, quod Regulares, seu Religiosi ex decreto Sac. Congregationis edito 12 Kalend. Decembris 1623. approbante Vrbano VIII. per quatuor vices tantum quolibet anno moniales alloqui possunt, seruatis tamen his conditionibus, quarum prima est, vt moniales in primo, vel secundo tantum consanguinitatis gradu Regulari sint coniunctæ, secunda, vt id non fiat diebus festiuis; aut in Aduentu, Quadragesima, feria sexta, sabbato, & vigilijs tertia, vt licentia alloquendi obtenta ab ordinario, & ab alio, ad quem spectat eam concedere, consignetur Confessario ordinario monasterii, qui pœnes se eam retinere debeat, isque associet, & præsens sit. Quarta, vt Auscultatrices de more, non autem aliæ assistant. Quinta, vt prędicta licentia pro die, & hora certa, & in scriptis concedatur, & in libris Cancellariæ eiusdem ordinarii annotetur. Quod si Regulares per plures vices, vel aliter non seruata forma prædicta cum monialibus colloquantur, eo ipso incidunt in pęnas priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, ac passiuæ ità, vt ab alio, quam a Summo Pontifice, vel à Sac. Congregatione rehabilitari non possint; quibus pęnis subiiciuntur etiam Equites S. Ioannis Hierosolimitani, ità referunt *Barbos. d. p. 3. all. 102. num. 72. & post d. par. 3. pag. 66. Bonacin. de Clausur. quæst. 3. pun. 4. Quar. in ver. monasteria monialium Lezan. in Sum. to. 4. ver. moniales num. 18. & seq. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. res. 180.*

12 An verò nomine Vigiliæ veniant quatuor tempora? negatiuè respondet *Lezan. loco cit. num. 23.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem incurrit qui sine Superioris licentia ingreditur septa monasterij monialium.*

2 *An in casibus vrgentis necessitatis licitus sit ingressus in huiusmodi monasteria sine licentia.*

3 *An possit Episcopus licentiam ingrediendi concedere Viduis, vel mulieribus coniugatis, quæ virorum sæuitiam timent.*

An Episcopus possit huiusmodi licentiam concedere consanguineis causa visitandi monialem infirmam, ibidem.

4 *Necesitas in hoc casu qualiter accipienda sit.*

5 *An licitus sit puellarum ingressus educationis causa.*

6 *Quando recipi possint in huiusmodi monasterijs famulæ sæculares.*

7 *Quando licitum sit Superioribus in huiusmodi monasteria ingredi.*

Qua pęna plectantur Superiores ingredientes absque necessitate, ibidem.

8 *An Prælatus concedens facultatem ingrediendi absque iusta causa excommunicationem incurrat.*

9 *Quam pęnam subeant ingredientes claustra monialium prætextu facultatum à Summo Pontifice, vel alijs Superioribus obtentarum.*

Item quam pęnam incurrant Abbatissæ, ac Superiores admittentes eos, qui prætextu dictarum licentiarum ingrediuntur, ibidem.

10 *Qua pęna plectantur mulieres prætextu huiusmodi licentiarum ingredientes monasteria Regularium virorum, ac superiores præfatas mulieres introducentes.*

11 *An priuatę moniales, vel Religiosi particulares*

ticulares in tali casu admittentes aliquam pęnam incurrant.

12 *Quid si quis ingrediatur vigore huiusmodi facultatum post constitutionem Greg. XIII. & Pauli V.*

13 *Item quid si quis habeat licentiam ingrediendi in casibus necessarijs, & ingrediatur in casibus non necessarijs, vel quando cessauit necessitas.*

14 *Qualiter puniantur moniales admittentes eos, qui ingrediuntur in casibus non necessarijs.*

15 *Item qualiter puniatur ingrediens prætextu licentiæ, quam Episcopus concesit in casu non necessario.*

16 *Quando incurrantur pęnæ inflictæ in constitutionibsu Pij V. Greg. XIII. & Pauli V.*

17 *Quo casu Religiosi admittentes mulieres in eorum claustris excusentur à supradictis pęnis.*

18 *Quid si tempore concessæ licentiæ nulla aderat necessitas, sed postea tempore ingressus superuenerit.*

19 *Quam pęnam incurrant ingredientes monasteria monialium absque licentia, & necessitate.*

20 *Et quid si moniales priuatæ admitterent aliquem intra monasterium sine suporioris licentia.*

21 *Qualiter puniantur mulieres ingredientes monasteria virorum absque vlla facultate, ac Regulares eas admittentes in tali casu.*

22 *Quando liceat mulieribus ingredi in monasteria virorum Regularium.*

CAP. VI.

Quam pœnam incurrant ingredientes monasteria monialium.

1 INgredi intra septa monasterij monialium nemini licet sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtinenda, alias sententiam excommunicationis ipso facto incurrit: dare autem tantum Episcopus, vel superior licentiam debet in casibus necessariis, vt statuit Sac. Tridentina Synodus *sess.25. de Regul. c.5.*

2 Obseruant autem DD. in casibus vrgentis necessitatis, puta ruinæ, incendij, violentiæ personarum, vel similis, in quibus periculum esset in mora, licitum esse ingressum in huiusmodi monasteria absque dicta licentia, ità *Rodriq. & Sorb. apud Mancin. in Pract. 4. dub.* 8. vbi etiam ab hac excommunicatione excusat sacerdotem, qui absente ordinario Confessario absque licentia ingreditur Monasterium, vt audiat confessionem monialis, quæ reperitur in articulo mortis.

3 Obseruant 2. non posse Episcopum licentiam ingrediendi concedere Viduis, nisi moniales fiant: neque mulieribus coniugatis, quæ virorum sæuitiam timent: neque Parentibus, aut aliis consanguineis causa visitandi monialem infirmam etiam in mortis periculo constitutam; quia in his casibus nulla adest necessaria causa *Barbos. de offic. & pot. Episc. p.3. all.102. n.67. Bonacin. de Clausur. q.4. pun.4. n.17. Quaran. in ver. monasteria monialium ver. sed an liceat Ricc. in prax. for. eccles. p.4. res.* 205. & 208. non temen conuenit, vt Vidua admittatur ad habitum monachalem virginum, vt censuit Sac. Congr. apud *Lezan. in Sum. qq. reg. to.2. c-25. nu. 9.*

Si verò immineat graue periculum, puta si timeatur de morte, vel alio graui damno mulieris, poterit tunc Episcopus permittere, vt talis mulier monasterium ingrediatur, & in eo permaneat, quamdiu causa ingressus perdurauerit iuxta *c. de benedicto 32. q. 1. & notat Ricc. d. res.* 208. quia repentini casus important necessitatem, quæ legi non subiacet *l. 1. C. de oper. libert.*

4 Addunt DD. apud *Bonacin. de clausur. q.3. pun.4. nu.* 2. quod necessitas in hoc casu accipiendæ est moraliter, non autem phisicè pro strictissima necessitate, & ideò ad hoc sufficit rationabilis causa, quæ in morali necessitate consistit.

5 Obseruant 3. licitum esse puellarum ingressum in hæc monasteria educationis causa, nam hic censetur vnus ex casibus necessarijs: cum enim eo tempore viuendi vsum, ac regulas monasterij ediscant, atque experiantur, maiori cum libertate deinceps eligere sibi possunt, vel statum reli-

religiosum, vel sęcularem, ità declarauit Sacra Congreg. teste *Piasec. in prax. Episc.p.2.cap.* 3. *num.* 57. *Quarant. in ver. monasteria Monialium vers. de puellis Barbos. d. all.* 102. *num.* 62. *Bonacin. de Clausur.q.4.pun.4.num.*15.*&* 16.vbi subdit, quod hodiè non sufficit Episcopi facultas, sed requiritur licentia Sac. Congregationi.

Notandum tamen est, quod puellæ causa educationis ingressæ licitum est morari in monasterio vsque ad ætatem 25. annorum ex decreto Sac. Congregationis apud *Ricc.in prax.p.*4. *res.* 209.

6 Obseruant 4. quod pro totius monasterij obsequio de licentia Superioris recipi possunt tres, vel quatuor famulę sęculares, dummodò ibi non adsint Conuersæ, quæ domestica seruitia, seu ministeria exerceant; cum enim moniales choro, diuinis officiis, atque orationi potius vacare debeant, quis non videt, moniales quam maximè indigere famularum obsequi? *Sorb. in ver.ingredi monasteria vers.de illis verò Bonacin. vbi supra num.* 10. huiusmodi tamen famulæ non possunt è monasterio ad libitum exire ex decreto Sac.Congreg. apud *Barbos. d.p.*3.*all.*102. *nu.*60.

Verum pro priuato ministerio alicuius monialis quamuis nobilissimæ ęgræ valetudinis, vel nimiæ senectutis, non possunt introduci ancille sine licentia sedis Apostolicæ, etiamsi talis monialis necessitati per conuersas monasterii subueniri commodè non possit, vt censuit S. Cong. teste *Lezan. in sum.qq.reg.tom.*1. *cap.* 25. *num.*32.

7 Sed neque ipsismet superioribus in monasteria ingredi licet nisi aliqua subsit necessitas ingrediendi; alias Pręlati, qui pontificalis dignitatis fuerint, pro prima vice, qua contrafecerint, ingressu ecclesiæ interdicti, pro secunda, munere pontificali, & à diuinis suspensi, & deinceps ipso facto absque alia declaratione sunt excommunicati: Regulares verò omni officio, ac ministerio priuati excommunicationis similiter subiacent ex constitutione Gregor. XIII. incip. Dubijs, quæ emergunt, quam refert *Quarant.in ver.monasteria monialium*.

Vicarii verò Episcoporum, Abbates, & Prælati sæculares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem ingredientes monasteria monialium sibi subiecta præter casus necessitatis, supradictis pęnis minimè subduntur, quia in dicta constitutione Gregorij sermo tantum est de Prælatis sæcularibus pontificali dignitate præditis, ac de Prælatis regularibus, ità *Sanch. in oper. mor.lib.6.cap.16. num. 99. Bonac. de clausur. d.q.4. pun.* 5.*num.* 11. *vers. ex dictis patet*.

8 His adde, quod Prælatus concedens facultatem ingrediendi absque iusta causa nullam excommunicationem incurrit, cum talis excommunicatio nullibi expressa reperiatur *Bonac.ibidem d.q.4.pun. 4.in fin.*

9 Qui verò claustra monialium ingrediuntur prætextu facultatum à Summo pontifice, Legato, Episcopo, vel ab aliis concessarum incurrunt in excommunicationem Papæ reseruatam per constitutionem Greg. XIII. incip. Vbi gratiæ, & per constitutionem Pauli V. *incip. Monialium statui*, quas refert *Quarant. in ver.monasteria monialium Barbos. post* 3. *p.tractatus de off.& pot.Episc. constit.* 45.

Item Abbatissæ, seu Priorisse; ac superiores admittentes eos, qui prætextu dictarum licentiarum ingrediuntur, eamdem excommunicationem incurrunt, ac officiis, quæ obtinent, ipso facto priuantur, & ad alia in posterum obtinenda sunt inhabiles ex dictis constitutionibus Greg. XIII. & Pauli V.

10 In eamdem excommunicationem incidunt mulieres prætextu huiusmodi licentiarum ingredientes monasteria Regularium virorum, ac superiores præfatas mulieres admittentes eisdem pœnis tam excommunicationis, quam priuationis dignitatum, & officiorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda subiiciuntur ex *d. constitut.* Greg. XIII.

11 Priuatæ verò moniales, vel alii particulares Religiosi in tali casu admittentes supradictam excommunicationem non incurrunt: quia Summi pontifices loquuntur de Abbatissis, & aliis monasteriorum vtriusq; sexus superioribus introducentibus, seu admittentibus, vt aduertit *Barbos. d. par.3.all.*102.*nu.*37. & alij,

quos refert, & sequitur *Dian. pa. 1. tr. 16. & 2. miscell. res. 31.*

Obserua tamen, quod monachi seu Religiosi priuati eo casu incurrerent suspensionem ipso facto latam in constitutione Pij V. *incip. Regularium personarũ*, quia ibi Summus Pontifex expressit non tantum superiores, sed etiam alios Religiosos introducentes, seu admittentes fęminas ità *Sorb. in ver. ingredi monasteria*, vbi etiam refert dictam Pij V. constitutionem *Barbos. loco cit. num. 86. Bonac. de Clausur. q. 5. pun. 3. num. 2.*

12 Sed quæres, an in dictam excommunicationem incurrat ingrediens vigore huiusmodi facultatis obtentæ post præfatas constitutiones? negatiuè respondet *Bonac. in. d. q. 4. pun. 5. num. 7.* quia in eis non irritantur licentiæ in futurum obtinende.

13 Qui verò habent licentiam ab Episcopo, seu alio superiore intrandi claustra monialium in casibus necessarijs, si ingrediantur in casibus non necessarijs, vel quando cessauit necessitas, tunc incurrerent in excommunicationem Papę reseruatam, vt constat ex dicta constitutione Greg. XIII. *ibi quin etiam sub eisdem pęnis ipso facto incurrendis prohibemus, atque interdicimus omnibus, & quibuscunque personis, ecclesiasticis, & secularibus, ac etiam ordinum quorumcunque etiam mendicantium regularibus, nè prætextu licentiarum ab episcopis, vel superioribus, quibus illas concedendi in casibus necessarijs tantum ex decreto Concilii Tridentini tribuitur, monasteria ipsa monialium pro libito, sed necessitatibus vrgentibus dumtaxat ingredi, neue moniales sub eisdem pęnis illos aliter admittere præsumant.*

14 Ex quo etiam infertur, huic excommunicationi Papę reseruatæ subiici etiam priuatas moniales admittentes illos, qui ingrediuntur monasteria cum licentia Episcopi in casibus non necessariis: quia in hac parte constitutio Gregorii loquitur de monialibus indefinitè, vt obseruat *Dian. par. 1. tr. 16. & 2. miscell. d. resol. 31. in fin.*

15 Infertur 2. quod si Episcopus facultatem sibi tributam excedens licentiam largiatur in casu non necessario, ingrediens prætextu huiusmodi licentiæ incurreret excommunicationem reseruatam in dicta constitutione Gregor. vt notat *Zerol. in prax. Episc. par. 1. ver. moniales* § 8.

16 Notandum est autem, quod ad incurrendam excommunicationem, & alias pęnas inflictas in dictis constitutionibus Pij V. Gregorij XIII. & Pauli V. requiritur audacia, vel præsumptio; & ideò excusaret bona fides, & ignorantia etiam vincibils, seu crassa, & supina, dummodò non adsit ingens temeritas, quæ scientiæ comparatur *Peirin. in Priuil. minim. to. 1. constit. 6. Iulii II. § 3. nu. 26. Vulp. in prax. iudic. c. 4. nu. 9. Dian. p. 5. tr. 9. resol. 17. Bonac. de claus. q. 4. pun. 5. nu. 8.*

Obserua tamen, quod licèt ad incurrendas pœnas impositas contra Religiosos admittentes fęminas intra eorum claustra iuxta constitutionem Pii V. requiratur præsumptio, tamen per constitutionem Greg. XIII. non requiritur; & ideò ignorantia crassa non excusat in tali casu, vt dicit *Peirin. loco citato numer. 17.* quemadmodum huiusmodi ignorantia non excusat ab excommunicatione lata in Tridentino, quia ibi ingressus absolutè interdicitur, *Bonac. vbi supra nu. 8.*

17 Addunt DD. neque mulieres, neque Religiosos eas admittentes supradictis pęnis affici, vbi aliqua vrgeret necessitas, cui alia ratione commodè occurri nequeat, & ideò excusant Religiosum, qui ob bonum finem mulierem intra monasterium absconderet, nè eius pudicitia violetur, vel a persequentibus occidatur; quia huiusmodi pęnæ imponuntur contra eos, qui temerario ausu, & præsumptione mulieres introducunt, vt post *Coriol. dicit Barbos. d. par. 3. alleg. 102. numer. 91.*

Idemque dicendum, si monasterium in eo loco positum sit, in quo alius non inueniatur, qui certo morborum generi mederi sciat præter fęminam eius rei peritam: tunc enim si Religiosus extra monasterium commodè transferri nequeat, licitè posset talis mulier ab honestis personis associata de licentia Guardiani, seu alterius Superioris in monasterium introduci: quia defensio vitæ, & salutis propriè est de iure naturæ, nec necessitas habet legem *Sorb. in ver. ingredi*

mona-

monasteria vers. & sic etiam Bonacin. d. tr. de Clausur. q. 5. pun. 4. num. 4. Barbos. loco cit.

18 Quæres, an si tempore concessæ licentiæ nulla aderat causa, vel necessitas, sed postea tempore ingressus superuenerit, ingrediens incurrat excommunicationem latam in constitutione Gregorij XIII. Resp. negatiuè: quia constitutio Gregorij locum habet contra eos, qui prætextu licentiæ ingrediuntur absque necessitate: hic autem ingreditur in casu vrgente *Bonacin. de clausur. q. 4. pun. 5. nu. 10.* vbi subdit, quod in tali casu non effugeret excommunicationem latam in Tridentino, quia huiusmodi licentia irrita est.

19 Alii verò, qui non prætextu licentiarum, sed absque vlla prorsus licentia, & necessitate monasteria monialium ingrediuntur, non incurrunt excommunicationem Gregor. XIII. & Pauli V. sed excommunicationem latam in Concilio Tridentino, quæ non est reseruata *Sanch. in oper. mor. lib. 6. cap. 16. num. 79. Sayr. de censur. lib. 3. c. 31. num. 10. & 11. Zerol. in Prax. Episc. par. 1. ver. moniales* §. 8. *Lezan. in sum. qq. reg. tom. 3. ver. clausura nu. 35. & alij apud Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 202. n. 37. Dian. par. 1. tr. 4. res. 23. contra Nau. in man. cap. 27. num. 150. excomm. 61. Azor. tom. 1. lib. 13. cap. 8. qu. vit. Quarant. in ver. monasteria monialium vers. amplia dictam constitutionem, & alios,* quod intellige dummodò non ingrediantur ad malum finem; quia violatio clausuræ ad malum finem est casus Summo Pontifici reseruatus ex decreto Sac. Congreg. apud *Quarant. in ver. casus reseruati vers. cum autem Bonacin. de clausur d. q. 4. pun. 5. num. 2. Lezan. loco cit. in ver. clausura nu. 35.*

20 An verò moniales priuatæ admittentes aliquem intra septa monasterii sine Superioris licentia incurrant excommunicationem Concilii Tridentini *d. sess. 25. c. 5.* negatiuè respondet *Dian. par. 1. tr. 16. & 2. Miscell. res. 32.* quia ibi excommunicatio fertur contra ingredientes, & nulla fit mentio de monialibus, seu aliis admittentibus.

21 Quæres, an mulieres ingredientes monasteria virorum absque vlla facultate incurrant excommunicationem Papæ reseruatam? affirmatiuè respondet *Bonacin. de Clausur. d. q. 4. pun. 5. nu. 4. vers. obiicies 2. & q. 5. pun. 3. nu. 11.* vbi dicit, ita declarasse Pium V. in alia constit. quæ incip. *Decet Romanum Pontificem, Nau. in Man. c. 27. nu. 150. excom. 61.*

22 In multis tamen casibus posse mulieres licitè ingredi in monasteria virorum regularium declarauit Pius V. teste *Sorb. in ver. ingredi monasteria, &c. vers. item est ponderandum Bonacin. d. tract. de clausur. q. 5. pun. 4. nu. 6. & seq.* videlicet quando in eis processiones fiunt, vel defunctorum cadauera sepeliuntur, aut missę, & alia diuina officia celebrantur; vel quando tantus est populi concursus ob conciones, quæ in eorumdem Regularium ecclesia proponuntur, vel ob aliam causam, vt mulieres commodè ingredi ecclesiam non possint, aut egredi, quam per claustra, vel alia Religiosorum loca: dummodò recto tramite pergant ad portam, qua exitur è monasterio, & ità in praxi seruari dicit *Dian. p. 7. tr. 12. res. 6.* vbi addit, quod mulieres etiam finitis officijs licitè possunt aliquantulum morari in claustro, etiamsi id fiat per quartam partem horæ.

Nonnulli tamen DD. contrarium asserunt propter decretum Sacr. Congreg. quæ sub die 30. Septembris 1628. censuit, non licere mulieribus comitari processiones per claustra monasteriorum regularium, nisi adsit in hoc expressa licentia sedis Apostolicæ, ità *Vulp. in prax. iudic. for. eccles. c. 4. nu. 7. Barbos. d. par. 3. all. 102. num. 94.*

Notandum tamen est, quod ex dictis constitutionibus non prohibetur ingressus in monasteria virorum, quæ sunt in fieri, quamdiù conuentus ad ibi morandum non fuerit introductus, sed solum ibi aliqui religiosi commorentur pro fabricæ seruitio, & cura, vt censuit Sacr. Congregatio apud *Sorb. in ver. ingredi Monasteria vers. est aduertendum*, vbi idem dicit de domibus, seu Infirmariis in Ciuitate existentibus, quæ nec ecclesiam nec conuentum habent. *Quarant. in ver. monasteria, & Conuentus Barbos. dict. alleg. 102. num. 95. Vulp. in prax. iudic. cap. 4. num. 18.*

SVMMARIVM.

1 *Ex causa magni incendij, infirmitatis lepræ, & epidimiæ licitum est monialibus è monasterio egredi ex Constitutione Pii V.*

2 *An possit Episcopus moniali alio morbo periculoso laboranti concedere licentiam exeundi è monasterio.*

3 *Quid si periculum immineret mortis violentæ.*

4 *A quo concedenda sit licentia exeundi è monasterio in dictis casibus.*

5 *An ex aliis causis licitum sit monialibus è monasterio egredi.*

CAP. VII.

An, & quando possint Moniales licitè è monasterio exire.

1 EX tribus causis exitus è monasterio monialibus permittitur iuxta constitutionem Pij V. incip. Decori, quam refert *Quaran. in ver. Monasteria monialium*. Primò ex causa magni incendii ità, vt certum, aut saltem probabile sit, quod nisi moniales statim è monasterio exeant, omnes simul sint morituræ. Secundò ex causa infirmitatis lepræ, quæ adeò sit contagiosa, vt si monialis huiusmodi morbo infecta non eiiciatur, omnes monasterii eiusdem sorores inficiet. Tertiò ex causa epidimiæ cuius nomine ea tantum intelligitur, quę est vera, & realis pestis ità, vt ob alias infirmitates huic aliquo pacto consimiles, sed tamen benigniores, etiamsi epidimię nuncupentur, nullo pacto monialibus professis è monasterio exire liceat, ità dictam constitutionem explicat *Læl. Zech. de Rep. eccles. tit. de Regular. num.* 48. *not.* 4. *Fr. Emma. to.* 1. *q.* 49. *art.* 4. *ver. ex his*, & alii apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. par.* 3. *all.* 102. *num.* 24. vbi etiam refert decretum Sacr. Congregationis.

2 Hinc fit, vt Episcopus non possit moniali alio in morbo periculoso laboranti concedere licentiam exeundi è monasterio, etiamsi infirmitas sit talis, vt nisi monialis exeat, eius salus desperetur: quia periculo vitæ præponderat commune monialium bonum in clausura consistens, cui alias magnum detrimentum inferretur: cum enim morbi periculosi frequenter contingant, & ardens sit monialium è claustro exeundi desiderium, sæpius confingerentur causæ egrediendi; præsertim cum Medici faciles sint ad iudicium, & attestationem de grauitate morbi faciendam *Bonacin. de Clausur. quæst.* 1. *pun.* 9. *numero* 18. vbi citat *Zerol. in prax. Episcop. par.* 2. *ver. moniales in fin. Miran. de monial. quæst.* 4. *art.* 4. *contra Nouar. apud Ricc. in prax. for. eccles. par.* 4. *resol.* 194. & alios apud

3 *Dian. par.* 3. *tr.* 2. *res.* 105. quamuis secus esset, vbi periculum immineret mortis violentæ, puta si monialis inuadatur ad necem, quam alias euadere non posset, nisi exeundo; tunc enim licitè posset exire *Bonacin. ibidem num.* 20. *Barbos. loco cit. num.* 21. & alii communiter: quia defensio, & conseruatio vitæ, & salutis propriæ est de iure naturæ; ex quo alii DD. inferunt, monialem, cui certò imminet periculum vitæ ob graues molestias, & vexationes, quas iniustè patitur, & Episcopum, vel superiorem, à quo subleuetur, habere non potest, non obligari lege clausuræ: quia necessitas caret lege, & lex ecclesiastica non obligat cum tanto dispendio, ità *Sanch. & Tamburin. apud Lezan. in sum. qq. reg. tom.* 3. *ver. clausura nu.* 10.

4 Huiusmodi verò licentia exeundi in prædictis casibus quoad monasteria Regularibus subiecta concedenda est à superiore regulari, & ab Episcopo, seu alio loci ordinario, vt apertè disponitur in d. constitutione Pii V. alias tam moniales cum sola licentia superiorum regularium egressæ, quam ipsi regulares superiores, qui huiusmodi licentiam concesserunt, ab ordinario per censuras ecclesiasticas, ac alia iuris remedia sunt puniendi non obstantibus quibuscunque priuilegiis, vt declarauit Sacra Congreg. teste *Lezan. in sum. qq. reg. tom.* 1. *cap.* 25. *numero* 20. *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 2. *resolut.* 210. *Bar-*

210. *Barbos. loco cit. num.* 28.

5 Obseruant autem Doctores, quod etiam ex alijs causis similibus, vel vrgentioribus, vbi agitur de communi monialium bono, aut de euitando damno monasterii, seu totius communitatis licitum est monialibus cum licentia superioris exire, qualis est causa belli, impetus magni torrentis, vel fluminis, vel imminens monasterij ruina, vel si Abbatissa præstare debeat iuramentum fidelitatis propter feudum, quod monasterium tenet ab aliquo Principe sæculari, quando illud per procuratorem præstare nequit iuxta *cap. periculoso de stat. Regul. in 6. ità Nau. Sanch. Azor.* & alijs quos refert, & sequitur *Lezan. in sum. qq. reg. tom. 3. in ver. clausura n. 13. Barbos. d. all. 102. n. 22.*

Item licitus est monialium egressus ex causa instruendi, seù reformandi moniales alterius monasterij eiusdem ordinis, vel dum totus ipsarum Conuentus in alium locum transfertur, vt tradunt Doctores apud *Bonac. in tract. de clausur. q. 1. pun. 9. nu.* 8. *& seq.* vbi etiam dicit, quod potest monialis ad aliud monasterium transferri causa correctionis, seu punitionis.

Obserua tamen, quod in his casibus requiritur licentia sedis apostolicæ, vt censuit Sacr. Congreg. teste *Lezan. in sum. qq. reg. to. 1. c. 25. num. 20. & to. 3. ver. clausura nu. 13. & 16. & 17. Vulp. in prax. iudic. cap. 4. nu. 11. Dian. p. 3. tr. 2. res. 99. &* 127. quemadmodum nec possunt eijci moniales incorrigibiles eadem sede apostolica inconsulta, vt resoluit eadem Sac. Congr. apud *Lezan. d. c. 25. num. 17. vers. Hinc collige Barbos. d. p. 3. all.* 102. *nu.* 27. *vers. vtrum monialis.*

His adde alium casum videlicet si monialis immundis spiritibus vexaretur: tunc enim non intra monasterij septa est exorcizanda, sed ad ecclesiam exteriorem eiusdem monasterii hac de causa deducenda, vel transferenda est obtenta prius à Sac. Congr. licentia; verum in translatione huiusmodi, sicut & in actu exorcizationis honestę personæ consanguineæ, vel aliæ mulieres prouectæ ætatis, ac probæ conuersationis monialem comitari debent, & exorcizatio minori, quo poterit, strepitu fieri debet ab exorcista ad hunc actum ab ordinario approbato, ecclesiæ ianua occlusa, donec exorcizatione completa energumena reducatur ad monasterium, ad quod recto tramite tendere debet, ità decreuit Sacra Congregatio teste *Lezan. in sum. qq. reg. to. 3. ver. clausura nu.* 28.

Item posse monialem ad aliam perfectiorem religionem transire, dicit *Bonac. d. pun. 9. nu. 11. Barbos. d. all. 102. num. 27.* & censuit etiam Sac. Cong. apud *Lezan. vbi supra num.* 14. vbi etiam notat, quod tunc monialis transiens ad aliam Religionem debet in ea nouitiatum agere, & professionem emittere.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio, siue obligatio Nouitij nulla est, nisi cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij fiat intra duos menses proximos ante professionem iuxta formam Concilij Tridentini.*

2 *An hoc procedat etiam quoad equites Hyerosolimitanos.*

3 *An validæ sint donationes factæ ante ingressum Religionis intuitu ipsius ingressus.*

4 *An donatio facta ob ingressum Religionis reuocari possit.*

5 *An Monachus in Episcopum promotus possit reuocare renunciationem per ipsum legitimè factam.*

6 *An dispositio Concilii locum habeat in renunciatione beneficii.*

7 *An nouitius lucretur fructus sui beneficii.*

8 *An dispositio Concilii procedat in testamentis, & codicillis, ac donatione causa mortis, & num.* 9.

10 *An professus testamentum ante professionem conditum possit reuocare, vel illud declarare.*

11 *An dispositio Concilii procedat, si Nouitius renunciationem, vel obligationem faceret animo soluendi quod debebat.*

12 *Episcopus Regulares compellere potest, vt abeuntibus ante professionem omnia restituant.*

An habitus religiosus restituendus sit Nouitio exeunti.

CAP. VIII.

De Solemnitate requisita in renunciatione bonorum facienda per Nouitium, vel Nouitiam.

1 SAcra Synodus Tridentina statuit, vt nulla renunciatio aut obligatio Nouitii antea facta etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuscunque causæ piæ valeat, nisi cum licentia Episcopi, vel eius Vicarii fiat intra duos menses proximos ante professionem, ac non alias intelligitur effectum suum sortiri, nisi sequuta professione: aliter verò factam, etiamsi cum huius fauoris expressa renunciatione etiam iurata irrita est, & nullius effectus, vt *in sess. 25. de ref. c. 16.* cuius textus dispositionem procedere
2 etiam in Equitibus Hyerosolimitanis dicit *Nouar. de elect. for. qu. 37. sect. 1.* quem refert *Ricc. in prax. for. eccles. p. 3. res. 357.* quod optima ratione sancitum est, nè donatis bonis auferatur Nouitiis libertas egrediendi è religione propter timorem recuperandi bona, vt colligitur ex Concilio *loco cit.*

3 Ex quo nonnulli DD. obseruant; Concilium *d. cap. 16.* reprobasse donationes factas etiam ante ingressum Religionis, intuitu tamen ipsius ingressus, cum etiam per illas auferatur ingredi volentibus libera facultas ingrediendi: nam cum se videant spoliatos bonis donatis, cogi videntur ad ingrediendum in Religionē, ità *Nau. cons. 81 Regul. Ricc. in prax. for. eccles. p. 4. res. 256.*

Sed alii contrarium tenent, videlicet supradictum Concilii decretum non habere locum in renunciatione, seu donatione facta ab existente adhuc in sęculo, etiam animo, & proposito religionem ingrediendi, sed tantum in obligatione facta post ingressum Religionis; tum quia Concilium loquitur de ingresso, seu ingressa, non autem de ingressuris, tum etiam quia in renunciatione ante ingressum non possunt seruari solemnitates Concilii, quæ solum restringuntur ad duos menses ante professionem, ità censuit Sac. Congreg. Concilii apud *Farinac. dec. 227. par. 4. Diuers. Dian. par. 3. tr. 2. res. 55. Vulp. in prax. iudic. cap. 42. numero 13. Quaran. in ver. monasteria, & conuentus vers. dubium illud Ricc. in Collect. decis. 454. par. 2. Garc. de Benef. par. 11. cap. 9. nu. 16.* & ità etiam tenent quam plures DD. apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. alleg. 99. num. 17.* & communem dicit *idem Ricc. in prax. for. eccles. par. 3. resol. 353.*

4 Notandum tamen est, quod donatio facta ob ingressum Religionis etiam cum pacto de non reuocando, & cum iuramento, reuocari adhuc potest? quia in tali casu censetur donatio causa mortis, cum eius effectus pendeat à professione, quæ dicitur mors ciuilis: & sic potest adhuc reuocari non obstante pacto de non reuocando, cum illud non operetur irreuocabilitatem, quotiescunque contractus, seu donatio irreuocabilitatem non patitur; vnde etiam iuramentum reuocabile censeri debet, quia sequitur naturam donationis quæ in hoc casu est reuocabilis Rota in Romana donationis de Mongellis 14. Ianuarii 1636. coram Carrillo, quam refert *Barbos. d. p. 3. all. 99. nu. 31.*

5 Sed quæres, an Monachus in Episcopum promotus possit reuocare renunciationem per ipsum legitimè factam iuxta formam Concilii Tridentini? affirmatiuè respondet *Ricc. in prax. for. Eccles. p. 2. res. 152.* quia in quolibet actu, & contractu intelligitur clausula illa, rebus sic stantibus, seu re in eodem statu permanente *l. cum quis ff. de solut. l. quæro §. inter locatorem ff. locat.*

6 Obseruant 2 dispositionem Concilii non habere locum in renunciatione beneficii: tum quia Concilium ibi solum loquitur de renunciatione, & obligatione bonorum: tum quia in tali casu non aufertur Nouitio libertas egrediendi, cum ab eo beneficium non abdicetur, neque eius collatio fieri possit, nisi sequuta professione, siue renunciatio huiusmodi fiat post susceptum habitum,

bitum, siue ante, modò id faciat intuitu ingressus Religionis, vt ex constitutione Pii V. notat *Garc. de Benef. par. 11. cap. 9. numero 12. & 23. Barbos. d. part. 3. alleg. 99. numero 19.* contrarium tamen declarasse Sac. Congregationem testatur *Ricc. in prax. for. Eccles. par. 1. res. 624. & par. 3. resol. 358. & par. 4. res. 256. Lezan. in Summ. qq. reg. tom. 4. ver. Nouitij nume-ro 31.*

7 Addit *Sylu. in ver. religio 2. q. 8.* & alij apud *Garc. loco cit nu. 26.* quod Nouitius interim lucratur fructus, nec debet eis priuari siue postea exeat, siue profiteatur, cum absit ex iusta causa iuxta *c. relatum de Cler. non resid.*

8 Tertiò obseruant, Concilium *loco cit.* non procedere in testamentis; & codicillis, in iis enim cessat ratio Concilii, cum liberè possint quandocunque reuocari, & alia condi ante professionem *Nauar. cons. 83. numer. 2. de Regul. Clar. in §. testamentum q. 28. Ricc. in prax. p. 4. resol. 260.* & alii apud *Garc. par. 11. cap. 9. num. 7.* quibus adde *Lezan. in sum. qq. reg. to. 4. in ver. Nouitij num. 30.* vbi etiam dicit, quod in dicto decreto Concilii comprehenduntur dispositiones, seu contractus irreuocabiles, puta donationes inter viuos, renunciationes officiorum publicorum, fideiussiones, liberationes, quibus Tutores, aut Curatores à reddendis rationibus eximuntur, & alii actus inter uiuos, quibus Nouitii, seu Nouitiæ priuant se suis bonis.

9 Quæres, an sub dicto decreto Concilii comprehendantur donationes causa mortis? affirmat *Garc. d. cap. 9. num. 22.* quia in fieri sunt instar contractus, & actus inter viuos, sed contrarium tenet *Barbos. d. p. 3. all. 99.* quia legatis potius, & vltimis voluntatibus æquiparantur *l. fin. C. de Donat. caus. mort.*

10 Quæres 2. an professus testamentum ante professionem conditum possit reuocare? Negatiuè respondent DD. quos refert, & sequitur *Barbos. vbi supra num. 14.* & hæc sententia communior est, quia professus ità moritur mundo, vt nihil proprium habere possit, nec deinceps de bonis ante habitis quicquam disponere *iuxta auth. ingressi C. de sacros. eccl.* potest tamen declarare suum testamentum ante professionem confectum, dummodò tale testamentum dubiæ, vel obscurę voluntatis interpretatione indigeat, & declarationem verbis conuenientem proferat: quia Religiosus in tali casu non disponit aliquid, sed ostendit, quid actum sit de præterito, vt *d. Dian. p. 3. tr. 2. res. 75.* & alij.

11 Vltimò obseruat *Ricc. in prax. p. 3. res. 328.* dispositionem Concilii *d. cap. 16.* non procedere, quando Nouitius donationem, vel bonorum renunciationem, aut obligationem faceret non quidem animo donandi, sed potius animo soluendi quod debebat.

12 His adde, quod potest Episcopus etiam per censuras ecclesiastica compellere Regulares, vt abeuntibus ante professionem omnia restituant, vt in *Conc. d. sess. 25. capit. 16.* censuit tamen Sacr. Congr. habitum religiosum exeunti non esse restituendum, sed eius pretium soluendum esse, vt refert *Barbos. d. part. 3. all. 101. num. 39.*

SVMMARIVM.

1 *Ad habitum religiosum suscipiendum in femina duodecimus annus completus, & decimus quartus in viro requiritur.*
2 *Conuersus recipi non debet ante vigesimum ætatis annum.*
3 *Ad professionem nemo admittitur ante decimumsextum annum, nec qui minore tempore, quam per annum in probatione steterit.*
Conuersus ad professionem nemo admittitur, nisi vigesimum primum ætatis suæ annum excesserit, ibidem.
4 *Annus 16. requisitus ad professionem debet esse completus.*
5 *Idem dicitur de anno probationis.*
6 *Item annus probationis debet esse continuus, & quomodò id intelligatur.*
7 *Quid si Nouitius, probationis anno expleto, desereret Religionem, & postea rediret.*
8 *An finito anno Nouitiatus possint superiores Nouitij professionem differre.*
9 *Conuertitæ possunt statim ac ingrediun-*

diuntur monasterium, professionem emittere.

10 *Moniales in articulo mortis constitutæ possunt emittere professionem etiam ante annum probationis expletum.*

11 *An monasterium in tali casu succedat in bonis Nouitii, seu nouitiæ sic professæ.*

12 *Item an in hoc casu debeatur dos monasterio.*

13 *An monialis sic professa noua indigeat professione, si conualuerit.*

CAP. IX.

De ętate requisita ad ingressum, & professionem in Religione.

1 AD habitum religiosum suscipiendum annum duodecimum completum in fœmina, & decimum quartum in viro exposcit textus in *capit. ad nostram de Regul.* Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de Regul. capit.* 17. *glos. in capit. fin. vers. ætate de stat. monach. Sylu. in ver. Religio* 2. *numero* 12. vbi etiam dicit, quod in hoc malitia ætatem non supplet, *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 4. *resol.* 243. & censuit Sac. Congreg. teste *Dian. p.* 3. *tr.* 2. *res.* 47. & hanc esse communiorem Doctorum sententiam dicit *Lezan. in Summ. q. reg. to.* 4. *ver. moniales num.* 13. nec potest quoad hoc Episcopus dispensare, vt declarauit Sacr. Congreg. apud *Ricc. in Collect. dec* 2614. *p.* 7. *& in prax. for. eccles. p.* 1. *res.* 650.

2 Conuersi verò recipi non debent ante vigesimum ætatis annum ex ordinatione Clementis VIII. *incip. cum ad Regularem* quam refert *Quaran. in ver. Monasteria, & Conuentus.*

3 Quoad professionem verò statuit Sac. Tridentina Synodus, vt in quacunque Religione tam virorum, quam mulierum ea non fiat ante decimum sextum annum expletum, nec qui minore tempore, quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur: alias professio antea facta nulla est, nullamque inducit obligationem ad alicuius Regulæ, vel Religionis, vel ordinis obseruationem, aut ad alios quoscumque effectus, vt in *sess.* 25. *de Regul. capit.* 15. cuius textus dispositionem habere locum etiam in militibus Hierosolymitanis declarauit Sac. Congregatio apud *Farinac. dec.* 241. *par.* 4. *Diuers. Ricc. in Prax. for. eccles. par.* 4. *res.* 173. *& in Collect. dec.* 216.

Conuersi verò ad professionem admittendi non sunt, nisi vigesimum primum ætatis suæ annum excesserint ex dicta ordinatione Clementis VIII.

4 Obseruant autem DD. quod, vt professio valeat, annus decimus sextus ità debet esse completus, vt punctum horæ respondere debeat puncto natiuitatis *Gratian. discept.* 413. *numer.* 31. vbi citat *Sanch. de matrim. disput.* 24. *num.* 24. *ad med. lib.* 2. & decisum refert *Dian. p.* 5. *tr.* 5. *res.* 18.

5 Obseruant 2. quod annus probationis similiter debet esse necessariò completus, & integer ità, vt si quis suscepit habitum Religionis prima die Ianuarij post meridiem, non possit eadem die recurrente in termino anni profiteri ante meridiem, sed expectandum sit punctum suscepti habitus, ità *Sorb. in ver. Nouitius vers. Sexto* notandum est, & alij plures apud *Dian. par.* 3. *tr.* 2. *res.* 57. & censuit Sac. Congreg. Concilii teste *Barbos. de offic. & pot. Episc. par.* 3. *alleg.* 101. *numero* 22. *in tertia impressione*, vbi etiam addit quod si Nouitius compleat probationis annum die 24. Februarij anno bissextili, non dicitur expletus hic annus, nisi secunda die, quæ est 25. eiusdem mensis; nam id biduum pro vno die habetur *iuxta l. cum bis sextus ff. de verb. sign. cap. quæsiuit §. festum ex. eod. tit.* & ideò secunda dies est complementum anni probationis, vt dicunt DD. apud *Dian. par.* 5. *tr.* 5. *res.* 18. vnde Sacr. Congregatio censuit, non valere professionem cuiusdam Nouitij, qui ingressus fuit Religionem 27. Martii, & die 26. eiusdem mensis sequentis anni currente anno bissextili emisit professionem, vt refert *Barbos. d. all.* 101. *num.* 22.

6 Obseruant 3. annum in tali casu debere

berè esse continuum ita, vt non sufficiat, quod sit interpolatus; ita declarauit Sacra Congregatio Concilii apud *Farinac. dec.*202.*par.*4. *diuers. Sylu.in ver. Religio* 5.*quæst.*4.*Nauar.consil.*9. *num* 2. *de Regul.Sorb.in verb.Nouitius*, vbi de Nouitiorum professionis emissione, *vers.secundo est videndum*, vbi etiam dicit, quod non interrumpitur annus Nouitiatus, si Nouitius, vel Nouitia de licentia Superioris iusta de causa intra annum probationis extra monasterium per aliquod tempus cum habitu permanserit, & ita etiam tenet *Nau.cons.*41.*numer.*3.*de Regul. Ricc.in prax.part.*1.*resol.*246. & alii, quibus adde *Lezan.in Summ.qq.reg. tom.* 1.*cap.*25.*nu.*23. vbi dicit, hoc procedere, etiamsi superior, vel Prælatus illicitè, ac sine rationabili causa licentiam concesserit.

Addunt alii apud *Dian.part.*3. *tract.*2. *resol.*84. quod neque interrumpitur annus Nouitiatus, si Nouitius retento habitu indebitè, ac sine licentia exeat, dummodò ad Monasterium redire intendat.

7 An verò si Nouitius probationis anno iam expleto, desereret religionem, & postea rediret; egeat nouo probationis anno ad profitendum? Negatiuè respondet *Barbos.d.par.*3.*alleg.*101. *num.* 28. etiamsi longa mora intercesserit, vt dicit *Bonac. de Clausur. q.* 2.*pun.*10.*diff.*2. *num.*4.

8 Obseruant 4. quod finito anno Nouitiatus possunt Superiores ex iusta causa Nouitii professionem differre, puta si adhuc habilis non sit, dummodò spem probabilem habeant, quod efficiatur habilis intra sex menses, vt declarauit Pius Quintus apud *Quarant.in verb.monasteria, & Conuentus, vers. sciendum Bonacin.loco cit.Riccius in prax.part.* 4.*resol.*255.

9 Obseruant 5. Conuertitas eo ipso, quod ingrediuntur monasterium, posse emittere professionem, ex priuilegio Sedis Apostolicæ concesso ante Concilium Tridentinum, vt censuit Sacr. Congregatio Concilii sub die 11. Ianuarii 1620. teste *Barbos.d.par.*3.*alleg.*101.*nu.*34. vbi etiam dicit, huiusmodi priuilegium non fuisse sublatum per decretum Tridentini *dict.sess.*25.*cap.*15. quia in cap.18. eiusdem sessionis præseruantur earum Constitutiones.

10 Item Pius V. in Constitut. quæ incipit *Summi Sacerdotij cura*, concessit monialibus Dominicanis, vt in articulo mortis constitutæ, in manibus Abbatissæ, seu Priorissæ, vel alterius Superioris Nouitiarum illius monasterii professionem emittere possint etiam ante annum probationis expletum, dummodò legitimam ætatem habeant, vt refert *Lezan. in Summ.qq.reg.tom.*1.*c.*25. *nu.*39. quod priuilegium non fuit abrogatum per Constitutionem Gregor.XIII.incipit, *In tanta rerum, & negotiorum mole*, vt dicunt DD. apud *Barbos.dict.alleg.*101.*nu.* 33.*& seq. Dian.par.*3.*tract.*2.*res.*17.vbi id extendit ad Nouitios aliarum Religionum.

11 An verò virtute huius concessionis, & professionis monasterium succedat in bonis Nouitii, vel Nouitiæ sic professæ in præiudicium suorum hæredum, & aliorum venientium ab intestato? affirmat *Dian.d.par.*3.*tract.*2.*res.*17. vbi citat *Megal.in* 2.*part. libr.*2. *cap.*27.*num.*50. *Sanch.in summ. tom.*2.*lib.*5.*cap.*4.*nu.*16. *Zanard.in Direct.Theol.part.*2. *c.*17. & alios, quibus adde *Lezan.in sum.to.*1.*c.*25 *num.*39. quia vbi semel quis virtute illius priuilegii professus est, redditur verè in posterum professus, ita, vt ad pristinam sanitatem restitutus alia professione non indigeat; vnde Monasterium illi vti professo succedit, iuxta *authen. ingressi*, & ibi DD. *Cod. de Sacrosanct. Eccles.*

Sed contrarium tenet *Ricc. in Prax. for. Eccles. part.* 2. *resol.*493. vbi dicit, quod tunc monasterium succedit, quando explorata voluntate tempore sanitatis cum debitis requisitis professio emittitur; secus si Nouitius professionem faceret tempore infirmitatis, seu morte imminente ex deuotione, seu lucrandas indulgentias, quibus gaudent Religiosi in illo articulo; tunc enim monasterium non succedit, siue huiusmodi professio tempore infirmitatis fiat ante annum, siue post annum probationis, & hanc sententiam tenet etiam, *Ludou. Mirand.* quem refert &

& sequitur *Barbos.dict.part.3. alleg.101. num.34.* & hæc opinio videtur probabilior.

32 Ex quo infert idem *Ricc.in prax.vt supra p.4. res.257. in fin.* quod neque hoc casu debetur dos monasterio; quia neque in matrimonio carnali dos debetur, si maritus onera matrimonii non substinuit, iuxta *lege pro oneribus, C.de Iur.do.*

33 Confirmatur hæc sententia ex decreto Sacr.Congregationis, quæ censuit, monialem sic professam, si ex ea infirmitate non decesserit, verè professam non esse, sed noua indigere professione, vt refert *Lezan.in Sum.tom.1.d.c.25.nu. 39.* ex quo corruit ratio contrariæ sententiæ.

SVMMARIVM.

1 *Puella ad habitum regularem, seu ad professionem admitti non debet, nisi prius eius voluntatem Episcopus explorauerit.*

2 *An hoc procedat in monialibus à iurisdictione Episcopi exemptis.*

3 *An Virginis voluntas exploranda sit tam tempore ingressus, quam professionis.*

4 *Vbi huiusmodi exploratio sit facienda.*

5 *An valida sit professio facta absque tali exploratione.*

CAP. X.

De Professione Monialium.

1 SAncta Tridentina synodus libertati professionis Virginum Deo dicandarum prospiciens statuit, nè puella ad habitum regularem, aut professionem admittatur, nisi Episcopus, vel eius Vicarius Virginis voluntatem prius explorauerit, an sciat, quid agat, & an coacta, vel seducta sit, *vt in sess.25. de Regul. cap.17.* cuius dispositionem pro-

2 cedere etiam quoad moniales ab Episcopi iurisdictione exemptas censuit Sacr. Congregatio Concilii, quæ refertur *inter Decis.nouissim.Diuers.par.4.dec.21.* Illamque refert etiam *Dian. p.3. tract.2. res.47.* Vndè nè professionis tempus Episcopus ignoret, Præfecta monasterio ante mensem certiorem illum facere debet, alias ab officio suspensa est, quamdiu eidem Episcopo videbitur *ex d.Conc. cap.17.*

Præterea si Abbatissa, vel Prælatus aliquam absque prædicto examine ad professionem admitterent, rei essent peccati mortalis, in quod incurreret etiam ipsa puella, vt dicit *Dian. loco cit.*

Quare Sacr.Congregatio censuit, posse Episcopum prohibere Abbatissis, & aliis superioribus Regularibus monialium ipsis Regularibus subiectarum sub censuris, & aliis penis sibi benè visis, nè puellam ad professionem admitrant nisi prius ab eodem Episcopo, siue loci ordinario ipsius puellæ voluntas exploretur, vt refert *Barbos.de offic.& potest.Episc.part.3.alleg.100.in princip.* vbi etiam subdit, quod Episcopus hac de re certior factus intra 25. dies examen hoc perficere debet, quibus elapsis non potest de eo amplius se intromittere, & ita etiam decisum refert *Ricc.in Collect.dec.2582.p.7. & in prax.p.4.res.198. Lezan.in sum.qq. Reg.to.3.in ver. Episcopus quoad Regulares nu.10.*

3 Sed quæres, an Virginis voluntas ab Episcopo exploranda sit vtroque tempore, ingressus scilicet, & professionis? Resp. affirmatiuè, vt constat ex Concilio loco citat. & declarauit Sacr. Congreg. apud *Piasec.in prax. Episcop.part.2. cap.3.num.55.Ricc.in prax.for.Eccles.p.4. resol.105.* alii tamen asserunt, vsu, & consuetudine iam receptum esse, vt vnica præmittatur exploratio, quando scilicet puella professura est, ita *Sanch.in sum.tom.2.lib.5.c.4.num.84.Rodriq. in qq. Regul. tom.3. quæst.12. art.2.* quos refert, & sequitur *Dian.d.p.3.tract. 2.resol.47.*

4 Huiusmodi autem exploratio ad crates

ferreas

ferreas facienda est ita, vt ad hunc effectum non possit Episcopus clausuram intrare, vt dicunt DD. apud *Barbos. d.all.* 100.*num.6.* & in hoc actu præmittendæ sunt necessariæ interrogationes, & quidquid puella respondet, describi debet à publico Notario præsentibus testibus idoneis, vt dicit *Ricc.in prax.part.4. resol.*195.

Poterit tamen Episcopus ex aliqua iusta, & rationabili causa puellam examinare etiam extra septa eiusdem monasterii in aliquo religioso loco, qui iudicio Episcopi aptior, & commodior videbitur, vt censuit Sacr. Congreg.teste *Ricc. loco cit.d.res.*195.*&* 199. *Barbos. vbi supra num.*5. vbi etiam dicit, quod ordinarius voluntatem puellæ, quæ habitum suscepit, explorare non debet ad petitionem volentis eam in vxorem ducere, sed expectandum est tempus faciendæ professionis.

5 Quæres 2. an valida sit professio facta absque huiusmodi exploratione? affirmatiuè respondet *Ricc. in Collect. decis.* 2582.*in fin.p.*7. vbi etiam refert, ita declarasse Sacr. Congregationem; & ideò ordinarius permittere debet, vt Virgines sic, professæ in eo statu permaneant: quamuis Abbatissas, & Prælatos Regulares illas ad professionem admittentes absque exploratione prædicta punire possit Ecclesiasticis censuris, & aliis iuris remediis coercere non obstantibus quibuscumque priuilegiis, vt declarauit Sacr.Congregatio apud *Ricc. in prax.vt supra par.4.resolut.*197. *Barbos. loco citato num.*2.

SVMMARIVM.

1 *Quæ requirantur, vt professus possit dicere de nullitate professionis.*
2 *An post quinquennium nulliter professus possit reclamare.*
3 *An metus reuerentialis annullet professionem.*
4 *Quid si quis esset inhabilis ad profitendum.*
5 *An Prælati Religionum possint post quinquennium eijcere à, Religione inualidè professum.*
6 *In Nouitij receptione, ac professione requiritur consensus monasterij.*
7 *Nullitas professionis coram Episcopo, & Superiore regulari coniunctim est deducenda.*
8 *Quid si Nouitius emiserit professionem in Conuentibus non designatis.*
9 *An Regularis, qui temerariè habitum dimisit, sit audiendus super nullitate professionis.*
10 *An si professio declaretur nulla, censeatur etiam annullata renunciatio.*
11 *An annullata professione quis reincidat in pristinam irregularitatem.*
12 *An inualidè professus rediens propria auctoritate ad sæculum sit tutus in conscientia.*
13 *An Religiosus reclamare possit contra professionem peractam absque præuia informatione de eius natalibus, & alijs iuxta Constitut. Sixti V.*
14 *An Prælati recipientes Nouitios absque dicta informatione incidant in pœnas dictæ Constitutionis, si Nouitios careat omni impedimento.*

CAP. XI.

An, & quando Professus, vel professa possit dicere de nullitate professionis.

1 SAcrum Concilium Tridentinum tria requirit, vt inualidè professus reclamans possit audiri.

Primò, vt reclamet intra quinquennium: Secundò, vt causas nullitatis deducat coram Superiore suo, & ordinario: Tertiò, vt antea habitum spontè non dimiserit; tunc enim nullatenus ad allegandam quamcumque causam admittitur, sed ad monasterium redire cogitur, & tamquam Apostata punitur, *vt in sess.* 25.*de Regul.cap.*19. quod decretum habere locum etiam in Equitibus Hyerosolimitanis resoluit Sac.Congreg.apud *Ric. in prax.for.eccl.s.p.4.res.*172.

2 Ob-

2 Obseruant tamen Doctores, quod etiam post quinquennium dici potest de nullitate professionis, si post quinquennium causa metus duraret, latè *Ricc. in prax. vt supr. part. 1. resol. 560.* vel si toto illo tempore quinquennii durauerit impotentia reclamandi, *Less. de Iust. & Iur. lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 63. vers. notandum secundò*, quem refert *Gratian. disceptat. 413. numer. 9. & 10.* quibus adde alios apud *Dian. part. 3. tract. 2. resol. 53.*

Alii verò sentiunt, Regularem post quinquennium memoratum non esse audiendum, etiamsi allegaret, vim, & metum semper durasse, nisi intra ipsum quinquennium reclamauerit, idque legitimè probauerit, & ita declarasse Gregor. XIII. testatur *Val. in Diff. vltr. for. verb. Regularis diff. 2. num. 3.* quem refert *Dian. par. 3. tract. 2. resol. 62. Bonacin. de Clausur. quaest. 2. punct. 10. diff. 4. num. 4.* & hanc sententiam sequitur etiam *Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 3. alleg. 104. num. 19. in nouissima impressione*: hoc enim praefixum fuit in communem Religionis quietem; & ideò currit etiam minori, & ignoranti, vt post *Sanch. d. Ricc. in prax. part. 1. resol. 561. & 639.*

Quare, vt quis post quinquennium audiri possit, debet impetrare rescriptum à Papa, sine quo, nec Superior, nec Episcopus possunt audire reclamantem, seu allegantem causas nullitatis suae professionis, *vt d. Hyer. Rodriq. in Comp. qq. reg. res. 101. nu. 71.* quem refert *Dian. d. p. 3. tract. 2. res. 62.*

3 An verò solus metus reuerentialis annullet professionem? affirmatiue respondet *Pont. de matrim. lib. 4. c. 11. num. 15. & 16. Portel. in Dub. Regul. verb. professio nu. 12.* quos refert, & sequitur *Dian. vbi supra resolut. 92.* vbi etiam testatur, ita declarasse Sacr. Congreg. ac Rotam Romanam.

Sed alii contrariam sententiam tuentur; quia filius, vel filia liberum habet arbitrium in electione propositi, & potest sequi, vel non sequi Parentum voluntatem, *capit. cum virum de Regul. cap. fin. Qui Cler. vel vou.* nisi vltra metum praecesserint minae, vel verbera: quia tunc metus reuerentialis sufficeret ad annullandam professionem, *Bart. in l. 1. §. quae onerandae nu. 4. ff. Quar. rer. act. non dat. Ricc. in prax. for. Eccles. part. 4. res. 401* vbi citat *Boer. dec. 100. n. 12. An. all. 88. nu. 9. Rimin. iun. cons. 5. nu. 31. & cons. 41. nu. 49. lib. 1. Cephal. cons. 741. Mandel. cons. 77. lib. 1.* & alios.

4 Obseruant 2. Concilium non loqui de inhabilibus ad profitendum, quales sunt qui habent impedimentum perpetuum; isti enim etiam transacto quinquennio possunt reclamare, *Nau. consil. 26 nu. 12. de Regul. Bonac. de clausu. q. 2. pun.*
5 *10. diff. 4. num. 7* neque loqui de Praelatis Religionum, qui transacto etiam quinquennio, praemissa causae cognitione, eiicere possunt Religiosum inualidè professum ex defectu alicuius conditionis irritantis professionem *Nau. cons. 87. eod. tit.* & alii apud *Barbos. d. p. 3. alleg. 104. in*
6 *fin.* puta si defecerit consensus monasterii; tunc enim nulla esset professio, vel habitus receptio, *vt d. Ricc. in prax. par. 4. resolut. 244.* quia professio est vltro citroque obligatoria, qua profitens se obligat monasterio, vel ordini ad seruiendum ei secundum Regulam, & è contra monasterium ad ipsum alendum, & tractandum, vt filium: atque ita est necessariu s vtriusque partis consensus, Conuentus scilicet, & Praelati professionem acceptantis, ac ipsius profitentis, *Nau. cons. 87. de Regul. Barbos. d. alleg. 104 num. 20. Gratian. discept. 413. numer. 15.* Vnde nec capitulum repugnante Praelato, nec Praelatus repugnante Capitulo potest aliquem ad professionem admittere, *Ricc. loco cit. d. res. 244. Gratian. discep. 440. nu. 18. & seq.*

7 Obseruant 3. adeò esse necessarium, vt nullitas haec deducatur coram ordinario, & superiore regulari, vt si coram vno tantum deducta fuerit, decretum esset nullum; quia non seruatur in tali casu forma Concilii; & per consequens Religiosus tenetur reuerti ad suum monasterium, etiamsi fuerit eiectus à superiore Regulari declarante ex officio professionem nullam, vt censuit Sacr. Congregatio Concilii teste *Ricc. in prax. p. 1. res. 20.* Dicit tamen *Barbos. d. part. 3. all. 104. num. 11.* quod si ordinarius simul sit supe-

superior, V.G. si Episcopatui monasterium est vnitum, solus ordinarius de nullitate posset cognoscere.

8 Causæ verò nullitatis receptionis, & professionis per Nouitios emissæ in Conuentibus non designatis contra formam decreti Clementis VIII. apud *Quarant. in verb. monasteria, & Conuentus*, coram Sacr. Congreg. Concilii ventilandæ sunt; & ideo si Regulares contra prædicti decreti formam recepti, ac professi è religione infra quinquennium exire, vel superiores extra Religionem illos eiicere voluerint, eamdem Sacr. Congregationem adire debent, ex decreto Vrbani Octaui incipit *Ad occurrendum*, quod refert *Barbos. post 3. par. tractatus de offic. & potest. Episcop. Constit. 63.*

9 Obseruant 4. quod dimissio temeraria habitus non impedit, quin Regularis audiatur super nullitate professionis, si postea eumdem habitum reassumat, ita *Nauar. cons. 23. numer. 2. de Regul. Ricc. in Prax. par. 3. res. 321. Gratian. discept. 415. numer. 6. & seq.* & alii apud *Dian. par. 3. tract. 2. res. 53.*

10 Quæres, an si professio declaretur nulla, censeatur etiam annullata renunciatio? affirmatiuè respondet *Ricc. in prax. part. 3. resol. 354.* tum quia renunciatio est accessoria, & dependens a professione; tum etiam quia in quolibet actu, & contractu etiam iurato intelligitur apposita clausula, rebus sic stantibus etiamsi non exprimatur, *l. cum quis, ff. de solut. leg. quæro, §. inter locatorem ff. locat.*

11 Addit idem *Ricc. in prax. vt supra p. 2. res. 311.* quod annullata professione, si talis nulliter professus erat irregularis, remanebit, adhuc irregularis: quia licet per ingressum in Religionem tollatur irregularitas, id tamen intelligitur non de simplici ingressu, sed sub conditione, si in Religione perseuerauerit, vt notat etiam *Sorb. in verb. Nouitius, vbi de Nouitiorum absolutione, vers. deinde*: & hæc videtur verior sententia, quamuis contrarium teneat *Bartholom. de Vecchis in prax. Nouit. disp. 9. dub. 25. nu. 3.* quem refert, & sequitur *Dian. par. 3. tract. 2. res. 44.* vbi dicit, quod absolutio, vel dispensatio purè, & simpliciter data non est ita explicanda, vt censeatur data cum reincidentia, nisi in casibus à iure expressis, vel nisi facultas absoluendi, vel dispensandi ita expresse concessa sit.

12 Quæres 2. an inualidè professus, qui non seruata forma Concilii, sed propria auctoritate redit ad sæculum, sit tutus in conscientia? affirmatiuè respondent DD. communiter, quia talis reuera in foro conscientiæ non est professus; & ideò nullo vinculo est astrictus religioni, dummodo talem professionem postea non ratificauerit, ita *Nau. cons. 89. num. 6. & seq. de Regul. Dian. part. 3. tract. 2. resol. 53. Barbos. dict. part. 3. alleg. 104. num. 20. in fin. Ricc. in prax. part. 3. resolut. 321. Gratian. discept. 413. num. 12. & seq.* & alii.

13 Quæres 3. an Religiosus reclamare possit contra professionem peractam absque præuia informatione de eius natalibus, & aliis iuxta Constitutionem Sixti V. incipit *Cum de omnibus*. Negatiuè respondet *Bonacin. in Tract. de clausur. quæst. 2. punct. 10. diff. 2. §. 6. numer. 11.* quia professio facta sine præfata informatione, & solemnitate à Sixto V. præscripta, hodie irrita non est: nam Clemens VIII. anno 1602. præfatam Sixti V. Constitutionem reuocauit quoad irritationem professionis, relictis in suo robore pœnis contra Superiores admittentes aliquem non seruata forma à Sixto V. præscripta.

Obseruat tamen *Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 3. all. 104. n. 20.* quod talis professio nulla est specialiter propter defectum consensus recipientium Nouitiũ ad Religionem, & propter expressam protestationem, quæ hac de re eidem fit, antequam profiteatur ex doctr. *Nauar. cons. 87. de Regul.* vbi dicit, nullam esse professionem Nouitii descendentis de genere Iudæorum, si fuerit admissus sub conditione, quod non esset de tali genere, quia dispositio conditionalis nulla est deficiente conditione, *leg. cedere diem ff. de verb. sign. leg. qui hæredi in fin. ff. de Cond. & demon. Clem. 1. de Concess. Præb.*

14 His adde, quod Prælati recipientes Nouitios sine dicta informatione non incurrerent pœnas à Sixto V. inflictas, si à par-

à parte rei Nouitius sic receptus careat omni impedimento, quia textus ligat solum recipientes criminosos, vt dicunt Doctores apud *Dian.part.3.tract.2. resol.83.*

SVMMARIVM.

1 *Quibus liceat sacramentales confessiones audire.*

2 *Regulares absque licentia ordinarij confessiones audientes, possunt ab Episcopis puniri etiam Ecclesiasticis censuris.*

3 *Beneficium parochiale obtinentes censentur approbati ad confessiones audiendas in ea tantum Ciuitate, vel oppido, vbi sita est Parochia.*

4 *An possint Parochi, aut alij Confessarij audire confessiones suorum subditorum in aliena Diœcesi.*

5 *Item an possit Parochus concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsos in matrimonium in aliena Diœcesi.*

6 *Regulares non indigent Episcopi approbatione quoad audiendas aliorum Regularium confessiones.*

7 *Prælati regulares possunt eligere in confessarium quemlibet Sacerdotem etiam ab Episcopo non approbatum.*

8 *Episcopi hodie non possunt eligere sibi confessarium non approbatum ab ordinario.*

9 *S.R.E. Cardinales possunt sibi, & familiæ suæ de confessario prouidere.*

10 *An Regulares possint absq; approbatione Episcopi, audire confessiones monialium ipsis subiectarum.*

11 *Episcopus potest confessores monialium etiam regulares ex causa rationabili amouere.*

12 *Ad monialium confessiones audiendas requiritur approbatio specialis.*

13 *An possint Regulares audire confessiones mulierum, & virorum tertij ordinis.*

14 *An possit Episcopus licentias audiendarum confessionum Regularibus concessas reuocare.*

15 *An approbatio confessariorum Regularium possit ab ordinario restringi, ac limitari ad certum tempus, locum, atque personas.*

CAP. XII.

An, & quando regulares possint audire fidelium confessiones.

Sacra Tridentina Synodus statuit, vt nullus etiam Regularis possit confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire, nisi aut parochiale; beneficium habeat, aut ab Episcopis per examen si illls videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem quæ gratis danda est, obtineat, vt in *sess.23. de refor.cap.15.*

2 Vndè Regulares absq; expressa licentia Episcopi Sacras Confessione audire præsumentes ab eodem Episc.puniri possunt etiam Ecclesiasticis censuris per Constitut. Vrbani VIII. incipit, *Alias à nobis*, quam refert *Barbos. post 3. part. tractatus de offic. & potest. Episcop. constit.67.*

Scio, Religiosos Societatis IESV, ex priuilegio Gregor. XIII. ab aliquo ordinario semel adprobatos, & à suis superioribus ad huiusmodi munus deputatos posse non repugnantibus Parochialium Ecclesiàrum Curatis, confessiones audire, ac verbum Dei prædicare: dummodo id non faciant in locis, in quibus ordinarii morantur, sine eorum licentia desuper obtenta, vt testatur *Fr. Eman. in Bull.Cruciat. §.9. num.144.* quem refert *Barbos.de offic. & potest. Episcop.part. 2.alleg.25.nu.33.Lezan.in summ.qq. Reg. tom.1.cap.19.num.5.* quemadmodum præsbyteri Congregationis Oratorii, si Romæ fuerint ad confessiones audiendas approbati, non debent amplius extra vrbem examinari locorum ordinariis, sed illis sufficit præsentare eorum licentias Romæ habitas, vt refert *Quarant.in verb.Confessor,* & alii quibus adde *Dian. part.3.tract.2.resol.111.* vbi dicit, quod eadem facultate frui possunt alii Religiosi communicantes in priuilegiis. Sed priuilegia fuerunt reuocata per constitutionem Vrbani VIII. editam die 17. Septem-

ptembris 1629. qoæ incipit, *Cum sicut accepimus*, vt notat etiam *Dian.p.3. tra. ctat.2.resolut.* 123. *Lezan.loco cit.numer.5 Ricc.in Prax.for.Eccles.part.quarta, resol.* 317.

3 Obseruant autem DD. quod beneficium parochiale obtinentes censentur approbati ad confessiones audiendas in ea tantum Ciuitate, vel oppido, vbi sita est Parochia, non autem passim per totam Diœcesim, vt censuit Sacr. Congr. Concilii teste *Piasec.in prax. Episcop.part.* 2. *cap.*1. *num.*10. suorum tamen subdi-

4 torum confessiones audire possunt per totam diœcesim, immò etiam in diœcesi aliena, *Henriqu. libr. sexto. cap. septimo*, §. *primo*. *Tolet. in Instruct. Sacerd. lib.*3. *cap.*13. *in fin.Valer. de Differ. inter. vtrumque for.ver. Absolutio differ.*1. *num.*4. & alii quos refert, & sequitur *Barbos. d. part.*2. *alleg.*25. *nu.*38. quemadmodum alii etiam Confessari delegati, siue sæculares, siue regulares possunt absoluere subditos Episcopi delegantis etiam extra diœcesim, vt dicit *Dian.p.*3.*tract.*2.*res.*123.& *tract.*4.*resol.* 144. vbi citat *Sanch.de matrim.to.* 1.*libr.* 3.*disp.*3.*nu.*2. *Megal.in* 1.*par.lib.*1.*cap.*7. *num.*25.& *c.*9.*num.*12.*Veg.in sum.tom.*1. *cap.*62.*cas.*41.*Suar.in* 3.*par.tom.*4.*disput.* 28.*sect.*6.& 7. *Peirin.de Relig.subd.to.*1. *q.*1.*cap.*21.§.2.*Nugn.in* 3.*p.tom.*2.*quæst.*8. *art.*5. *dub.*8. *contra Sylu.in verb. Confessor* 1.*num.*12. *Nau.in man.cap.*27.*nu.*266 & alios: & ratio est, quia isti confessarii delegati habent iurisdictionem in personas huiusmodi pœnitentium, quæ cum sit voluntaria, potest etiam extra territorium exerceri, iuxta *l.*2.*ff. de offic. Proconſ.* quod intellige, dummodo tales subditi extra territorium reperti non mutauerint domicilium, *vt d.Lezan.in sum. to.*1.*c.*19.*num.*5.

5 Eadem ratione posset Parochus, vel ordinarius concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsos in matrimonium non solum in propria Parochia, sed etiam extra illam, etiam in aliena Diœcesi, vt resoluunt DD. apud *Barb. de offic.& potest.Episc.p.*2.*all.*32.*num.*95. & 114.

6 Obseruant 2. Regulares non indigere Episcopi approbatione quoad audiendas aliorum Regularium confessiones, sed satis esse proprii regularis Superioris licentiam; quia Concilium loco cit. loquitur de confessionibus sæcularium, & nihil innouat quoad Regulares, *Nau.cap.*4. *num.*7.*Barbos.d.par.*2. *alleg.*25. *num.*64. & alii.

7 Vnde Prælati regulares, quales sunt Generales, Prouinciales, Guardiani, &c. possunt sibi eligere in confessarium quemlibet sacerdotem, etiamsi ab Episcopo non fuerit approbatus, iuxta *cap. vlt.de Pænit. & remiss.* quod ad alios etiam regulares subditos habentes à suis superioribus licentiam eligendi confessarium, extendit *Dian.p.*3.*tr.*2.*res.*3.& 30 *vbi citat Portell.in Dub. reg. verb.Confessor.erga regulares, nu.*14. *Suar.tom.*4.*disput.* 28. *sect.*4. *nu.*5. *Coninch.de Sacram. disp.*8. *dub.*7.*num.*48. *Reginald.to.*1. *libr.* 1.*c.*5.*num.*41. *Graff.p.*1.*lib.*3.*cap.*5.*num.* 107. *Henriqu.libr.*6. *cap.*13. *numer.*1. & *alios*.

8 Episcopi verò vigore priuilegii, *de quo in d.cap.vlt.de Pænit.& remiss.* non possunt hodie sibi eligere Confessarium non approbatum ab ordinario: obstat enim dispositio Concilii Tridentini requirentis in Confessario, ordinarii approbationem; quæ quidem conditio, cum vniuersaliter apposita sit respectu omnium sæcularium, ideò Episcopum etiam comprehendit, vt declarauit Sacr. Congregatio teste *Barbos.d.part.*2.*allegat.*25.*num.* 21. & ita tenent Doctores, quos refert & sequitur *Dian. part.*3. *tract.*2. *resolution.*3.

9 Possunt tamen Cardinales, siue ex licentia tacita Summi Pontificis, siue ex consuetudine, sibi, & familiæ suæ de Confessario prouidere: quia respectu familiæ, & domesticorum suorum quasi pastores sunt, vt dicit *Comitol.respons. moral.libr.*1. *quæst.*101. *numer.*4. *Nald. in Summ.verb.Cardinalis*, *numer.*8. & alij apud *Barbos.dict. part.*2. *allegat.*25. *num.*20.

10 Notandum est autem, quod Regulares nequeunt absque Episcopi approbatione audire confessiones monialium etiam ipsis subiectarum, vt declarauit Gregor. XV. in Constitut. Incipit *Inscrutabili, edita Nonis Febr.*1522. ex qua li-

cen

11 cet etiam Episcopo ex rationabili causa Superiores Regulares admonere, vt eiusmodi confessores amoueant, iisque Superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, potest Episcopus prędictos Confessores amouere, nec tenetur causam Superioribus Regularibus significare, & ita censuit Sacr. Congregatio apud *Barbos. post 3. part. tractatus de offic. & potestat. Episcop. pag.* 57.

12 Nec sufficeret approbatio generaliter ab Episcopo concessa ad confessiones personarum sæcularium audiendas, sed requiritur specialis: immò Regularis ad audiendas confessiones monialium vnius monasterii approbatus non potest audire confessiones monialium alterius monasterii, vt censuit Sacr.Congregatio Concilii teste eodem *Barbos. loco proximè citat. fol.* 57.

13 Neque possunt Sacerdotes regulares audire confessiones Sacramentales mulierum tertii ordinis, quæ de pœnitentia dicuntur, nisi ab ordinario approbati fuerint ad confessiones sæcularium audiendas; nec possunt illas in paschate communicare ex decreto Sacr. Congreg. Episc. & Regul. quod refert *Lezan. in Summ. qq. reg. tom. secundo, cap.* 14. *nu.* 29. & 34.

An verò sacerdotes regulares possint audire confessiones virorum Tertii Ordinis Collegialiter, aut cum claustralibus viuentium? affirmat *Lezan loco cit. d. num.* 34. etiamsi ab ordinario approbati non fuerint; subdit tamen ibidem, quod Regulares huiusmodi tertiariis extra conuentum non possunt alia sacramenta ministrare præter Sacramentum pęnitentiæ.

14 Quæres, an possit Episcopus licentias audiendi confessiones Regularibus concessas reuocare? Resp. quod si Regulares præuio examine liberè approbati fuerint, non possunt ab eodem Episcopo suspendi, nisi ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum, vel ob aliam nouam causam ad confessiones pertinentem, quam tamen Regularibus non tenetur Episcopus significare, vt declarauit Vrbanus VIII. in Constitut. incipit *Alias a nobis*, & censuit Sacr.Congregatio, vt refert *Barbos. de offic. & potest. Episc. p.* 1. *all.* 25. *n.* 50. & *post* 3. *p. eiusdem tract. fol.* 57. & 122.

Limita in Episcopo successore, qui pro maiori conscientiæ suæ quiete potest iterum ad examen vocare approbatos ab Episcopo prædecessore, & quos idoneos minimè inuenerit, reiicere iuxta Constitutionem Pij V. incipit *Romani Pontificis prouidentia*, ac *dictam Constitutionem Vrbani*: nequit tamen confessionum audiendarum facultatem omnibus simul vnius Conuentus regularibus Confessariis Sacr. Congregatione inconsulta adimere, vt resoluit eadem Sacr. Congreg. teste *Ricc. in prax. for. Eccles. p.* 4. *resolut.* 71. *Barbos. d. alleg.* 25. *num.* 45. & *seq.* ex quo infert *Lezan. in Summ. to.* 1. *cap.* 16. *nu.* 9. quod si omnes vnius Conuentus simul ab audiendis confessionibus suspendantur, non tenerentur obedire, quia in tali casu ordinarii excederent limites auctoritatis, quam habent.

Si verò huiusmodi licentiæ ad beneplacitum concedantur, possunt etiam absque vlla causa reuocari, vt dicunt DD. apud *Barbos. dict. alleg.* 25. *num.* 55. & *seq.*

15 His adde, quod approbatio Confessariorum regularium potest ab ordinariis iusta, & rationabili causa concurrente restringi, ac limitari ad certum tempus, locum, atque personas ex dicta Constitutione Vrbani VIII. ac declaratione Sacr.Congreg. quam refert *Barbos. vbi supra num.* 51. *Lezan. in Sum. tom.* 1. *d. cap.* 19. *num.* 8.

SVMMARIVM.

1 *Regulares antequam prædicent, se personaliter coram Episcopo præsentare, ac benedictionem petere debent.*

2 *Quando licentiam Episcopi obtinere teneantur.*

3 *In ecclesiis suorum ordinum sufficit, si Regulares benedictionem ab Episcopo petant, licet illam non obtineant.*

4 *An Episcopus possit Regulares prædicatores examinare circa doctrinam.*

5 *An Regularis prædicans sine licentia, vel benedictione Episcopi possit ab eodem*

Epi-

Episcopo puniri.

6 *Quando possit Episcopus Regularibus prædicationis munus interdicere.*

8 *Regulares ea hora, vel tempore, quo Episcopus prædicare voluerit, prædicare nequeunt.*

8 *A quo sit puniendus regularis hæreses prædicans.*

CAP. XIII.

An Regularis sine licentia Episcopi prędicare possit.

1 Regulares etiam in Ecclesiis sui ordinis prædicare non possunt, nisi à suis superioribus examinati, & approbati se personaliter coram Episcopo prę-sentauerint, & ab eo benedictionem petant; in Ecclesiis verò, quæ sui ordinis non sunt, vltra licentiam suorum superiorum, etiam Episcopi licentiam obtinere debent, vt statuit Concilium Tridentinum *sess.5. de reform.cap.2.* contra-

2 dicente verò Episcopo neque in Ecclesiis suorum ordinum prædicare possunt, vt exe odem Concilio *sess.24.de refor.c.4.*& nouissimè statuit Greg. XV. in Constit. quæ incipit *Inscrutabili*.

3 Ex quo obseruant DD.quod in Ecclesiis sui ordinis sufficit, si Regulares benedictionem ab Episcopo petant, licèt illam non obtinuerint, ita, vt si Episcopus non modò benedictionem non concesserit, verum etiam Regularibus prohibuerit, quominus prædicent, adhuc illis liceret in sui ordinis Ecclesiis prædicare, ex Constitutione Vrbani VIII. incipit *Alias a nobis*, quam refert *Barbos.post 3.p tractatus de offic. & pot. Episc. constit.97.* & censuit etiam Sac. Congregatio, *teste Vulp.in prax.iudic.cap.42.nu.3 Lezan. in summ. qq.reg. tom.1. cap.20. num.3.*

4 Obseruant 2. quod si alicubi longo vsu obtentum esset, vt regulares Prædicatores examinentur ab Episcopo circa doctrinam, talis consuetudo esset seruanda, quia decretum Concilii loco citat. vbi huiusmodi examen Superioribus Regularibus committitur, non inficit consuetudinem in contrarium, ita *Campan.in Diuers.Iur.canon.rubric.decimasecunda, capit.decimotertio, numer.6.* quem refert, & sequitur *Barbos. de offic.& potest.Episcop.par.3.alleg.76.num. 23.in fin.*

Addunt alii, posse Episcopum etiam seclusa consuetudine examinare Regulares, qui in Ecclesiis, quæ suorum ordinum non sunt, prædicare voluerint. & ita seruari in praxi dicit *Dian. parte 3. tractat.2.resolut. 111. in fin.* & censuit etiam Sacra Congregatio apud *Lezan. in sum qq.reg.to.3. verb. concionator regularis,nu.7.*

5 Obseruant 3. Regularem prædicantem absque Episcopi licentia non ab Episcopo, sed à suo Superiore puniendum esse, vt censuit Sacr.Congregatio, teste *Piasec.in praxi part.2. capit.3. numer. 41. Ricc. in praxi for.Eccles. part.3. resolut.169.* hodie tamen per dictam Constitutionem Gregor. XV. Episcopus quoscumque exemptos, tam sæculares, quam regulares, qui sine eius licentia, aut non petita illius benedictione, aut illo contradicente prædicare præsumpserint, censuris Ecclesiasticis, aliisque pęnis punire potest, vt notat etiam *Vulp. in prax. iudic. cap.42. num. 3. Lezan. in summ. tom. primo, capit. 20. numer.3. Dian. part.3. tract.secundo, res.121.*

6 Obseruant 4. posse Episcopum prædicationis munus interdicere Regularibus, qui Ecclesiæ Prælatis, aut Principibus sæcularibus detrahunt, vel scandala, aut errores disseminauerint, etiamsi in Monasterio sui, vel alterius ordinis prędicent, vt ex Concil.*d.sess.5.c.2. Rodriq. to.3.qq.reg.q.32.art.2. Zerol. in verb.prædicatio vers.ad sextum Cened.pp.qq. q.26. num.14.*

Addunt alii, Episcopum, etiam ex aliis causis sibi benè visis, posse Regularibus prædicationis officium interdicere iuxta Concilium *d.sess.24.de reform. cap.4. ibi,* contradicente Episcopo &c. idemque declaratum fuisse à Sacra Congreg.Concilii dicit *Leo in sua prax. par.1. c.8. numer.9.* quem refert *Piasec.in prax. Episc.*

Episcop.p.2.cap.3. num.41. vers.si item. ita, vt non teneatur Episcopus causas huiusmodi Regularibus significare, ex Constitut. Vrbani VIII. incipit *Alias à nobis*.

7 Obseruant 5. Regulares neque in Plateis communibus, neque in Ecclesijs suorum ordinum prædicare posse ea hora, vel tempore, quo Episcopus prędicare voluerit, *Rodriq.to.3. qq.reg. q.32 art.1. & 5. Barbos.dict.part.3.alleg.76.n.* 20. vbi ita intelligit decretum Concilij *d.sess.24.c.4.§.nullus Dian.par.3.tract.2. res.58.*

8 Vltimò obseruant, Regularem hæreses prædicantem non à suo Prælato regulari, sed ab Episcopo esse puniendum iuxta iuris dispositionem, *capit. ad abolendam de Hæret.Concil.Trid.d.sess.5.de reform.c.2.glos.in clem. vn.verb.a iure de excess. Prælat. Cened. pp. qq. canon. quæst.* 26.*nu.*29. & alii apud *Barbos. de offic. & pot.Episc.par.3.alleg.76.nu.49.& all.105. num.56.*

SVMMARIVM.

1 *Regularis extra Monasterium degens si delinquat, ab ordinario punitur.*
An hoc procedat in Equitibus Hierosolymitanis, ibidem.

2 *Quid si Regularis commoretur in aliquo membro, seu grangia sui monasterij.*

3 *Et quid, si ad breue tempus extra claustra commoretur.*

CAP. XIV.

Quando Regularis degens extra monasterium possit ab Episcopo puniri.

1 REgularis extra monasterium degens delinquat, ab ordinario loci tamquam super hoc à Sede Apostolica delegato secundum canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi potest, iuxta Concilium Tridentinum *sess. 6. de refor. cap.* 3. cuius dispositionem procedere etiam in Equitibus Hierosolymitanis dicit *Azor.Instit.moral part.1. lib.13.capit. 4. quæst.3. Rodriq.qq.reg. tom.2. quæst.2. art.7.Sperell.decis.38. num.18. Loccatell. de Quæst.iudic.insp.5.num.136.Barbos.de offic.& pot.episc.p.3. alleg.105. numer.15.* quamuis de hoc dubitet, *Nauar.cons.21. de Regul.*

Ex quo inferunt DD. quod Regulares, qui extra Conuentum etiam de Superiorum licentia causa studiorum, vel occasione docendi doctrinam Christianam, vel nouum Monasterium construendi morantur, possunt ab ordinario puniri, nisi ibi viuant sub Superiore conuentualiter iuxta regulæ institutum, *Concil.Trident.sess.21.de Regul. cap.8. & sess.25. de Regul. c.4. in fin.* & censuit etiam Sacr. Congregatio apud *Piasec.in prax.Episc.part.2.cap.3.num.42 Vulp.in prax. iudic. cap.42. num.21. Sperell. decis.38. num.19. & 21. Barbos. de offic. & potest. Episc.part.3. alleg.15.num. 16. Ricc.in Prax.for. Eccles. part.3. resol. 269. contra Lezan.in Summ. qq.reg.tom. 1. cap.11.* vbi dicit, quod decretum Concilii procedit solum in Regularibus degentibus extra monasterium absque licentia Prælati, quia degens extra monasterium cum licentia Prælati, dicitur esse in monasterio.

2 Regulares verò sub regulari obseruantia in aliquo membro, seu grancia sui monasterii pro Religionis seruitio cum licentia Superioris commorantes, non ab ordinario, sed à superiore regulari puniendos esse, tenent DD. quos refert, & sequitur *Barbos.dict.part.3.alleg. 105. num.* 17. quia huiusmodi loca gaudent priuilegiis monasteriorum, quorum sunt membra, *cap.recolentes, §.cæterum de stat.Monach.*

3 Addit *Lezan.in Summ.tom.3. verb. Episcopus quoad Regulares n.24.* Concilium loco cit. habere locum contra Regularem extra monasterium per notabilem tempus existentem, non autem si ad breue tempus extra claustra commoretur, quia illud verbum, degens, quo vtitur Concilium, significat existentiam diuturnam, non breuem, seu transeuntem.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Regularis sine licentia Superioris a suo Conuentu recedens potest ab ordinario puniri; declaratur, n.2. & seq.*

CAP. XV.

An, & quando Episcopus possit punire Regularem à suo conuentu recedentem sine licentia superioris.

1 NON licet Regularibus à suis Conuentibus recedere etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab eiusdem missi, aut vocati fuerint. Qui verò sine prædicto mandato in scriptis obtentu repertus fuerit, ab ordinariis locorum tanquam desertor sui instituti punitur ex Concil. Tridentino *sess.25. de Regul.cap.4.*

2 Obseruant tamen DD. Concilium loco cit. non substulisse legitimam appellationem, *Nau.cons.4.nu.5.de Appel. Ricc. in prax. for. eccles. part.4.res.329.& seq.* & ideo si Regularis supra modum grauatus sine licentia ad suos Superiores pergat, vt à tali liberetur grauamine, non incideret in pœnas Concilii: quia dicens se grauatum, ob idque adiens Superiorem videtur appellare, *cap. dilecti 2. de Appell. Rodriq. qq. reg. tom.1. quæst.30 art 3. Cened. p p. qq. canon. quæst.26. numer.20.* vbi dicunt, quod in tali casu non esset necesse impetrare licentiam Prælati immediati, ad cuius grauamen tollendum pergitur ad Superiorem, iuxta *glos. in capit. cum pastoris secunda, quæst.7.*

3 Ex quo infert idem *Cened. loco citat. numer.22. LeZan. in Summ. qq. reg. tom.1. cap.11. num.11.* Regularem non esse puniendum, si fidem faceret, se grauatum appellasse, vel de grauamine protestatum iter arripuisse ad Superiorem, & ideò licentiam in scriptis secum non deferre, quia Prælatus, à quo appellauit, noluit eam sibi concedere.

4 Obseruant 2. quod religiosus ordinis Prædicatorum non habens licentiam potest ab ordinario puniri, etiamsi adeat superiorem ex causa grauaminis; quia in Constitutionibus Fratrum Prædicatorum interdicitur ipsis Religiosis appellatio; & ideò eo ipso, quod aliquis in prædicta Religione professionem emittit, videtur huiusmodi appellationi renunciare, *Cened. loco cit. nu.22. Ricc. in*
5 *prax. p.4. resol.335.*

Hoc tamen intelligendum est, quando non est excessus in correctione, & mandata, vel præcepta Superiorum sunt rationabilia, & legitime facta; nam si Superior in iis deficiat, potest Religiosus appellatione tamquam iuris naturalis subsidio se tueri, vt dicit *Nauar. dict. cons.4. numer.5. Ricc. in prax. dict. part.4. resol.336.*

SVMMARIVM.

1 *Regulares, quibus incumbit cura animarum personarum sæcularium, si delinquant in officio, ab Episcopo puniuntur.*
2 *An hoc procedat contra Rectores Ecclesiarum militum S. Ioannis Hierosolymitani.*
3 *Canonicus exemptus per concordiam, si habeat curam animarum, efficitur subditus Episcopi.*
4 *Qualiter puniendi sint Regulares in tali casu.*
5 *Superiores Regulares, si non deputent personas ad huiusmodi curam exercendam, ab Episcopo compelli possunt.*
6 *Quando Episcopus visitare possit Ecclesias Regularium.*
7 *Regulares curam animarum huiusmodi exercentes Synodo interesse debent.*
8 *Quid si huiusmodi cura animarum exerceatur per Sacerdotem sæcularem in monasterio, in quo Generalis alicuius Religionis sedem ordinariam principalem habet.*
9 *An huiusmodi iurisdictio contra Regulares competat etiam Præpositi iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus.*

10 *An Episcopus in tali casu possit contra regulares per censuras procedere.*

CAP. XVI.

An Regularis exercens curam animarum puniri possit ab Episcopo.

1 Religiosi, qui animarum curam personarum sæcularium exercent, in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, subiiciuntur iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi: nec aliqui ad id etiam ad nutum amouibiles deputari possunt, nisi de eiusdem consensu, ac præuio examine per eum, aut eius Vicarium faciendo: excepto monasterio Cluniacensi cum suis limitibus, & exceptis etiam iis monasteriis, seu locis, in quibus Abbates, Generales, aut Capita ordinum sedem ordinariam principalem habent, atque aliis monasteriis, seu domibus, in quibus Abbates, aut alii Regularium Superiores iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent, vt in Concil. Trident. *session.*25. *de Regul. cap.*11.

2 Eamdem facultatem habent Episcopi, quoad parochiales Ecclesias militum S. Ioannis Hierosolymitani, & illarum Vicarios, Rectores, ac ministros, ex Constit. Pii V. incipit. *Exposcit* quam refert *Vulp. in prax. iudic. c.*42. *nu.*7. *Barbos. post* 3. *p. tract. de offic. & potest. Episc. Constit.*26.

3 Ita etiam Canonicus alias exemptus a iurisdictione Episcopi per concordiam, si habeat curam animarum, non obstante concordia efficitur subditus Episcopi, *Seraphin. decis.*1058. *nu.*6.

4 Obseruant tamen DD. Religiosos delinquentes circa curam animarum, vel administrationem Sacramentorum ab Episcopo esse puniendos iuxta ipsius ordinis regularia statuta intra septa regularis loci, vt ex Constitutione Leonis X. notat *Lezan. in summ. qq. reg. tom.*1. *capit.*11 *num.*7.

5 Obseruant 2. Sacerdotes, siue sæculares, siue regulares ad exercendam huiusmodi curam ponendos esse ad arbitrium Superiorum ipsorum Regularium, non autem ad arbitrium Episcopi, quamuis examinari, & approbari prius debeant ab Episcopo, antequam ponantur, vt censuit Sacr. Congregatio apud *Piasec. in prax. Episc. p.*2. *c.*3. *nu.*46. Si verò in deputando superiores negligentes fuerint, vel non deputarent tot personas, quot ad exercitium curæ sufficerent, ab Episcopo compelli possunt, vt deputent, iuxta decretum Sacr. Congregationis, quod refert *Ricc. in prax. for. eccles. par.*3. *resol.*269. *Piasec. loco cit.*

6 Obseruant 3. posse Episcopum visitare Ecclesias Monachorum, seu Regularium, in quibus cura animarum exercetur, atque etiam inquirere, quomodo conseruetur Sanctiss. Sacramentum, & Ecclesiastica ornamenta, vt dicit *Ricc. in prax. for. Eccles. p.*2. *res.*176. *& p.*4. *resol.*181. & censuit Sac. Congreg. teste *Barbos. de offic. & pot. Epis. p.*3. *all.*74. *nu.*21. vbi etiam dicit, quod Parochus regularis extra Sacramentorum administrationem, & curam animarum delinquens non ab Episcopo, sed à suo Superiore puniendus est, vt censuit etiam Sacr. Congregatio apud *Ricc. in prax. for. eccles. p.*1. *res.*523.

Addunt alii, posse Episcopum visitare etiam Ecclesias parochiales, in quibus Abbates iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochiam, & parochianos exercent, si Episcopus maiorem in illis locis, & personis iurisdictionem habeat, ita censuit Sacr. Concil. apud *Farinac. decis.* 44. *p.*4. *Diuers.*

7 Obseruant 4. quod Regulares, qui curam animarum in Ecclesiis exercent, possunt cogi ab Episcopis ad assistendum Synodo diœcesanæ, quia cum hi quoad curam subsint Episcopo, debent etiam Synodo interesse, vt informentur de necessariis circa regimen animarum, iuxta Concil. Trident. *sess.*24. *de reform. cap.*2. *& d. Azor. to.*2. *institut. moral. lib.*3 *cap.*47. *quæst.*3. *Laurent. de Peirin. tom.*1.

Priuil. minim. in Constitutionem 2. Iulii II. §. 25. *num.* 46. quos refert, & sequitur *Lezan. in summ. qq. reg. tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 20.

8 Obseruant 5. quod in monasterio, in quo Generalis alicuius Religionis Regularium sedem ordinariam principalem habet, etiamsi in eodem monasterio personæ sæculares curam animarum exerceant, quantum ad curam ipsam, & administrationem sacramentorum, spectat, nulli visitationi, seu iurisdictioni Episcopi Diœcesis, in qua monasterium situm est, subiiciuntur, vt censuit Sacr. Congregat. Concilii teste *Vulp. in praxi iudic. capit.* 42. *numero* 6. *Lezan. in summ. tomo primo, capit.* 11. *num.* 9.

9 Obseruant 6. iurisdictionem tributam Episcopo in Concilio *dict. sess.* 25. *cap.* 11. competere etiam Præpositis iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus, vt censuit Sacr. Congregatio, quæ refertur inter decisiones nouiss. *Diuers. part.* 4. *decis.* 27.

10 Potest autem Episcopus Regulares huiusmodi delinquentes circa curam animarum, & Sacramentorum administrationem etiam censuris Ecclesiasticis punire etiam extra visitationem ex Constitutione Gregor. XV. incipit *Inscrutabili*.

SVMMARIVM.

1 *Regulares ad publicas processiones non accedentes ab Episcopo puniri possunt etiam censuris, & aliis pœnis.*

2 *Item Sacerdotes seruientes Ecclesiis Equitum Hierosolymitanorum ad easdem processiones accedere debent.*

3 *Quæ dicantur publicæ processiones.*

4 *Quando Regulares non teneantur ad dictas processiones accedere.*

5 *Controuersiæ, quæ in processionibus oriri solent, ab Episcopo dirimuntur.*

CAP. XVII.

An regulares ad publicas processiones non accedentes puniri possint ab Episcopo.

1 EXempti omnes tam Clerici Sæculares quã regulares quicumq; etiã Monachi ad publicas processiones vocati accedere tenẽtur, iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, ex Concilio Tridentino *sess.* 25. *de Regul. c.* 13. alias Episco po puniri possunt censuris, & aliis arbitrariis pœnis, vt resoluit Sacr. Congreg. teste *Ricc. in prax. for. Eccles. part.* 2. *resol.* 210. *Cened. pp. qq. canon. q.* 26. *nu.* 16. *Barbos. de offic. & potest. Episc. p.* 3. *all.* 78. *nu.* 25.

2 Item Sacerdotes seruientes in Ecclesijs Equitum Hyerosolimitanorum ad huiusmodi processiones accedere debent, vt censuit Sacr. Congreg. teste *Vulp. in prax. iudic. cap.* 42. *num.* 9. *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *all.* 78. *num.* 11. *Zerol.* 1. *p. in verb. processiones, vers. ad secundum*, vbi etiam dicit, quod processiones publicæ dicuntur, in quibus adest

3 Prælatus: alii verò sentiunt, publicas processiones esse, quæ fiunt in festo Corporis Christi, in litaniis maioribus, vt in festo S. Marci, & in minoribus, vt in triduo antecedente Ascensionem Domini; vel quæ indicuntur pro bono publico, vt imminente peste, vel alio flagello, vel in aduentu noui Episcopi, & quæ fieri debent à Capitulo, & Clero sede vacante pro bono Pastore impetrando, ita *Vulp. d. c.* 42. *nu.* 9. & alii apud *Barbos. loco cit. d. all.* 78. *nu.* 2. vbi etiam ad id refert decretum Sacr. Congr.

4 Regulares verò, quorum Conuentus per dimidium milliare distat à Ciuitate, non tenentur accedere ad processiones, neque ad id compelli possunt, vt declarauit Sacr. Congregatio apud *Lezan. in Summ. qq. Reg. tom. primo, cap.* 9. *nu.* 47. *Vulp. d. cap.* 42. *n.* 8. *Barbos. d. part.* 2.

all.78.nu.11.& refertur etiam inter decis. nouiss. Diuers.p.4.decis.24.

5 Controuersias verò, quæ inter personas Ecclesiasticas, tam sæculares, quam Regulares in processionibus publicis, & similibus oriri solent Episcopus appellatione remota componere potest ex *Concil. Tridentin. session. 25. de Regul. cap.13.*

SVMMARIVM.

1 *A quo puniendus sit Regularis delinquens extra claustra.*
2 *Quando aliqua qualitas requiritur ad exercendam iurisdictionem, de illa primo constaret debet.*
3 *Regularis in delicto deprehensus an possit ad carceres episcopales duci.*
4 *Dictio, statim, qualiter sit intelligenda.*
5 *An possit Episcopus ad capturam procedere contra Regularem notoriè delinquentem, si in delicto non deprehendatur.*
6 *Quid si timeatur de fuga Religiosi.*
7 *Et quid si Regularis intra Ecclesiam, vel intra claustra notoriè, & cum scandalo deliquerit.*
8 *Quando alij exempti à Iurisdictione Episcopi possint ab eodem Episcopo puniri.*

CAP. XVIII.

An, & quando Regularis intra monasterij claustra degens, & extra ea delinquens posit ab ordinario puniri.

1 Regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra Monasterii degit, & extra ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante à suo Superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum seuerè est puniendus, ac de punitione Prælatus regularis Episcopum certionem facere debet: alias à suo Superiore officio priuandus est, & delinquens ab Episcopo puniri potest ex Concil. Tridentino *sess. 25. de Regul. cap.14.*

Si verò Superior in Regularem delinquentem non animaduerterit, sed illum impunitum ad alia sui ordinis loca extra Episcopi diœcesim transmiserit, tenetur Superior instante Episcopo intra terminum ab eodem Episcopo præfigendum, Regularem delinquentem à loco, ad quem transmissus fuit, reuocare, & in quo deliquit, constituere: alias pœnam priuationis dignitatum, & officiorum obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, ac vlterius priuationis actiuę, & passiuę vocis eo ipso incurrit, quarum pęnarum relaxatio Papæ reseruatur; quod si hoc etiam facere prætermiserit, potest ordinarius loci, ad quem Regularis delinquens transmissus fuit, super præmissis ab ipso ordinario loci, in quo deliquit, requisitus, vel alias de illius delicto informatus tamquam sedis Apostolicæ delegatus in Regularem delinquentem animaduertere ex Constitutione Clementis VIII. incipit *Suscepti muneris*, quam refert *Quarant. in verb. exemptio, Barbos. post 3. par. Tractatus de offic. & potestat. Episcop. constitut.*40.

2 Obseruant autem DD. quod constare prius debet Episcopo saltem summariè, quod Regulares extra claustra notoriè & scandalosè deliquerit, quia quando aliqua qualitas requiritur ad exercendam Iurisdictionem, de illa primò constare debet, *Ferr. qq. moral. par. 2. quęst.* 110. & alii communiter. Vnde non sufficeret, quod delictum notum sit alicui, vel paucis personis, vt dicit *Lezan. in Summ. qq. reg. to. 1. c. 16. nu.* 27.

3 Obseruant 2. quod Regularis in tali casu in delicto deprehensus ad carceres Episcopales duci potest, dummodò statim remittatur ad suum Superiorem etiam nemine instante iuxta decretum Sacr. Congregationis apud *Sperel. decis.* 38. *num.* 13. *vers. cæterum*, & notat etiam *Piasec. in prax. Episcop. par. 2. cap. 3. nu.* 43. *Fusc. de Visit. lib. 2. cap. 17. num.* 11. *Barbos. dict. part. 4. alleg.* 105. *nu.* 20. contra *Lezan. in Sum. tom. 1. cap.* 16. vbi dicit,

quod

quod Regularis in ipso delicto comprehensus ad suum superiorem recta via deferri debet.

4 Verum illa dictio, *statim*, moraliter est intelligenda: & ideo alii putant, esse remittendum intra 20. horas, iuxta *gl. in cap. cum non ab homine de Iudic. Cened. pp. qq. canon. quæst. 26. nu. 21.* alii intra trium dierum spatium, iuxta *l. final. vbi Ias. n. 3. Cod. de Iudic. Vulpell. de Diction. in ver. incontinenti ante num. 1.* sed communis Doctorum sententia est, vt id intelligatur intra duos dies: quo tempore potcrit ordinarius sumere informationem, illamque transmittere ad Superiorem Regularem cum præfixione termini ad puniendum; vt dicit *Sperell. d. decis. 38. num. 13. & 14. Vulp. in prax. iudic. cap. 42. num. 23 Barbos. d. part. 3. all. 105. num. 20.* vbi etiam dicit, quod si ordinarius vltra differret, non euitaret excommunicationem tamquam detinens carceratum Regularem in casibus non permissis à iure, iuxta *gloss. in Clement. vnic. verb. capiunt de excess. Prælat.*

5 Addit *Vulp. loco citat. Ferr. dict. quæst. 110. num. 11. & seq.* quod etiamsi in delicto regularis non deprehendantur, potest Episcopus ad capturam procedere post sumptam informationem eumq; deinde remittere ad Superiorem: sed alii contrariam sententiam rectius tenent, tum quia neque per decretum Concilii, neque per Constitutionem Clementis VIII. conceditur Episcopo, vt possit ad capturam procedere, sed solum, vt debeat instare Prælato pro punitione ipsius; tum etiam quia Episcopus regulariter non potest exemptos carceri mancipare, *vt in clem vn. §. nonnulli, de Excess. Prelat.* nisi fortè timeatur de fuga Religiosi: tunc enim posset Episcopus ad capturam deuenire, vt dicit *Fusc. de Visit. lib. 2. cap. 8. num. 8. Rodriqu. qq. canon. & regul. to. 2. q. 63. art. 7. vers. tertio infertur.* & alii apud *Barbos. d. p. 3. all. 105. num. 64. Lezan. in Sum. to. 1. cap. 16. num. 26.*

7 Obseruant 3. decretum Concilii *d. c. 13* habere locum etiamsi Regularis in propria Ecclesia notoriè, & cum scandalo deliquerit, vt censuit Sacr. Congregatio teste *Barbos. d. p. 3. alleg. 105. num. 20.* secus si intra claustra delinquat: tunc enim punitio pertinet ad Superiorem monasterii *cap. 1. de priuil. in 6.* & censuit eadem Sacr. Congregatio: ex quo inferunt DD. apud *Barbos. loco cit.* quod si Regularis ita delinquat intra claustra, vt delicti rumor extra claustrorum metas exiens generet in populo scandalum, non propterea potest ab Episcopo in casu negligentiæ Superioris Regularis puniri; nec potest hoc casu instare Prælato, vt talem delinquentem puniat, quia hoc delictum non est commissum extra claustra: idem esset, si delictum committatur in Ecclesia iannis Ecclesiæ, & solis regularibus in ea existentibus; quia neque tunc censeretur commissum extra claustra, vt censuit Sacr. Congregatio apud *Sperel. d. decis. 38. n. 15.*

8 Vltimò obseruant, quod alii exempti a Iurisdictione Episcopi delinquentes extra locum exemptum regulariter ab ordinario immediatè puniuntur si delinquant in Diœcesi ipsius ordinarii iuxta decretum Concil. Lugdun. relati *in c. 1. de Priuil. in 6.* nisi fortè priuilegium concessum fuerit cum expressa derogatione d. Concilii, vt d. glos. & DD. ibidem; vel adesset consuetudo immemorabilis in contrarium, vt censuit Sacr. Congregatio Concilii sub die 27. Iunii 1626. teste *Ricc. in prax. for. Eccles. parte quarta, resol. 107.*

SVMMARIVM.

1 *Enumerantur alij casus, in quibus Regulares puniri possunt ab Episcopo, & num. seq.*

An inquisitores procedere possint contra Apostatas à Religione, ibidem numer. 4.

Mulieres ad habitum tertii ordinis admittendæ non sunt, nisi cum licentia Ordinarii, & à quibus prædictæ mulieres abstinere debeant, ibidem nu. 14 & 15.

CAP. XIX.

An in alijs casibus Regulares Iurisdictioni ordinarij subijciantur.

1 PLures aliis casus à Doctoribus referuntur, in quibus Regulares ab Ordinariis locorum puniri possunt: nos verò notabiliores hic recensebimus. Primò igitur potest Episcopus animaduertere in Regulares, qui absque habitu incedunt extra monasterium, vt dicunt DD. apud *Barbos. de offic. & pot. episc. p. 3. all.* 105. *nu.* 61.

2 Secundo ex decreto Concilii Tridentini *sess.* 21. *de reform. cap. vlt.* Ordinarii locorum possunt prohibere regularibus, ne inconsultis ipsis ordinariis indulgentias de nouo concessas publicent in eorum Ecclesiis, vt censuit Sacr. Congreg. teste *Bonacin. de Censur. in partic. disp.* 2. *quæst.* 3. *punct.* 30. *num.* 9. quo casu Regulares contrauenientes possunt ab Episcopo carcerari, excommunicari, & aliis pęnis puniri, *Zerol. in prax. Episcop.* 1. *par. verb. indulgentia*, §. *ad tertium Cened. pp. qq. canon. q.* 26. *num.* 32. & alii apud *Barbos. dict. part.* 3. *alleg.* 109. *num.* 4. posse tamen regulares absque vlla licentia Ordinarii publicare indulgentias olim sibi à Summus Pontificibus concessas censuit eadem Sacr. Congregatio, teste Bonacin. loco cit.

3 Tertiò, regulares fugitiui, & Apostatæ ab Ordinariis locorum, vbi moram trahunt, in carceres coniici possunt, siue habitum regularem deferant, siue non: debent tamen suis Superioribus consignari secundum regularia instituta puniendi ex Constitutione 26. Vrbani VIII. & ex decreto Sacr. Congregationis Concilii, quod refert *Lezan. in Sum. qq. reg. to.* 1. *cap.* 16. *num.* 17. *Barbos. post* 3. *p. tract. de offic. & pot. episc. fol.* 62.

4 An verò Inquisitores procedere possint contra Apostatas à religione? Resp. negatiuè, nisi vel transeant ad partes hereticorum cum eis communicantes, vel habitum lacerent, pedibusvè conculcent, vel blasphemias contra religionem euomant, vel aliud faciant contra determinationem Ecclesiæ, vxorem ducendo &c. vel si per annum in excommunicatione perstiterint nexligentes ad religionem redire, vt tradunt DD. apud *Dia. p.* 4. *tract.* 7. *resol.* 3. *vers. quæro igitur primo cum seq.*

5 Quarto, regulares sine licentia suorum Superiorum non possunt se subiicere obsequio alicuius Prælati, Principis, vel vniuersitatis, aut alterius cuiuscumque personæ: alias tamquam inobedientes arbitrio suorum Superiorum sunt puniendi, ex Concilio Tridentino *sess.* 25. *de Regul. cap.* 4. & locorum ordinarii possunt eorumdem Superiorum negligentiam supplere, vt ex *c. quanto de offic. ordin. notat Vulp. in prax. for. eccles. cap.* 42. *nu.* 17.

6 Quinto, potest Episcopus in regularium Ecclesiis vti baldachino eo tempore, quo in eisdem Ecclesiis Pontificalia exercere voluerit, & contradicentes censuris, & pęnis cogere, ex decreto Sacr. Congregationis apud *Vulp. d. c.* 42. *nu.* 18. *Lezan. in Summ. qq. Regul. tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 3. *Barbos. de offic. & potest. Episc. p.* 3. *alleg.* 80.

7 Sexto potest Episcopus coniugem inualidè professum, puta si absque consensu alterius coniugis professionem emisit, è monasterio extrahere, & cogere, nè detineatur, *Lezan. in Summ. tom.* 1. *dict. cap.* 11. *num.* 22. quia in tali casu Episcopus potius exercet proprium munus, vt videlicet matrimonii iura seruentur.

8 Septimò, tam Episcopi, quam Inquisitores hęreticę prauitatis procedere possunt contra Regulares audentes in publicis, vel priuatis concionibus, lemionibus, conclusionibus, scriptis, seu colloquiis asserere, quod Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, ex decreto Pauli Quinti, & Greg. XV. apud *Barbos. de offic. & potest. Episc. p.* 3. *all.* 105. *num.* 58. & 59. vbi etiam subdit, quod fratres ordinis Prædicatorum in priuatis eorum colloquiis seu conferentiis inter se dumtaxat, & non inter alios, seu cum aliis de materia

eius-

eiusdem Conceptionis B. Mariæ differe-re, & tractare possunt ex constit. Greg. XV. *incip. Eximij, atq; singulares fructus.*

Obseruat etiam *Lezan. in sum. qq. reg. tom. 1. cap. 20. nu.* 12. quod asserentes negatiuam opinionem, videlicet quod non fuerit concepta cum peccato originali, aliam opinionem impugnare, aut de ea aliquo modo agere, seu tractare non debent; alias ab ordinariis locorum, & Inquisitoribus, etiãsi Regulares exempti sint, puniuntur ex decretis DD. Summorum Pontificum.

9 Octauò Episcopus Regulares die Sabbathi maioris hebdomadæ campanas in ecclesijs suis pulsantes, antequam campana Cathedralis, vel maioris Ecclesiæ pulsetur, punire potest pena ducatorum 100. vt in Constitut. 17. Leonis X. *incip. Sacro approbante Concilio §. & vt debitus,* quam refert *Barbos. d. all.* 105. *num.* 70. & censuit Sac. Congr. apud *Vulp. in prax. iudic. c. 42. nu.* 15.

10 Nonò tenentur Regulares seruare interdicta ab ordinariis promulgata ex Conc. Trid. *sess.* 25. *de Regul. capit.* 12. *Clem. 1. de Sent. excom.* vbi non seruantes ipso facto excommunicantur: dicit tamen *Ricc. in prax. for. eccles. p. 2. res.* 250. hoc esse intelligendum de interdictis generaliter latis, non autem particularibus; quia Episcopus non potest particulariter interdicere ecclesiam exemptam.

Addit *Lezan. in Sum. to. 1. c. 9. num.* 29. quod tenentur Regulares huiusmodi interdicta seruare, siue sint valida, siue non quando ea obseruat Cathedralis, matrix, aut parochialis Ecclesia.

11 Decimò Regulares, qui extra loca, vbi eorum monasteria existunt, eleemosinas quærere voluerint, tenentur suorum superiorum licentiam ordinario ostendere ex decreto Sac. Congregationis Concilii apud *Barbos. d. part. 3. all.* 105. *n.* 51. *& all.* 109. *num.* 10. additque *Sperell. dec.* 38. *n.* 29. quod potest Episcopus prohibere, nè prędicti Regulares elemosinas quærant absque eius licentia, & contrauenientes possunt ab eodem Episcopo carcerari.

12 Vndecimò administrantes bona ad Monasteria monialium etiam Regularibus subiectarum pertinentia, siue sæculares sint, siue Regulares, Episcopo loci adhibitis etiam superioribus Regularibus singulis annis rationes administrationis, gratis tamen exigendas reddere tenentur, ad idque iuris remedijs, ac censuris ecclesiasticis cogi, & compelli possunt; licetque Episcopo ex rationabili causâ Superiores regulares monere, vt tales administratores amoueant, ijsque Superioribus id facere detrectantibus, aut negantibus, potest Episcopus prædictos administratores amouere quoties, & quando opus esse iudicauerit ex Constitutione Greg. XV. *incip. Inscrutabili,* quam refert *Vulp. in prax. iudic. cap.* 42. *num.* 28.

13 Duodecimò Episcopus punire potest Superiores, & Prælatos regulares, qui Religiosos alterius ordinis etiam laxioris ob iurgia, contentiones, leuitatem, vel malefacta fugientes recipere, vel retinere præsumunt ex Constitut. Pij V. *incip. Quæcunque,* quam refert *Barbos. post 3. p. tract. de offic. & potestat. Episcop. constitut.* 20.

14 Decimotertiò, Mulieres, ad habitum tertij Ordinis admissæ abstinere debent à velo supra caput, à pectorali, & à patientia, alias si hæc tria, vel horum aliquid deferre depræhensæ fuerint, ad illa dimittenda etiam per censuras Ecclesiasticas ab ordinariis locorum possunt compelli ex decreto Sac. Congregationis Episcop. & Regul. apud *Lauor. var. elucubr. tit. 2. capit.* 11. *numero* 103. id autem mulieribus Tertiariis ideò prohibitum fuit, nè videantur esse Moniales, *vt d. Lezan. in Sum. tom. 2. cap. 14. numer.* 40. vbi etiam notat, posse Tertiarias Ordinis Carmelitarum deferre patientiam non quidem eo modo, quo Fratres, ac Moniales Ordinis, sed breuiores, & strictiores; quia prædicta patientia est habitus proprius dicti Ordinis.

15 Notandum est etiam, quod ad dictum habitum non sunt admittendæ, & recipiendæ, nisi mulieres probatæ vitæ, ac bonis moribus præditæ, atque in ætate saltem 40. annorum constitutę, quæ de proprio habeant vnde sufficienter viuere possint; præterea requiritur licentia Ordinarii, quam non aliter concedere debet, nisi de prædictis præuio exami-

examines diligenti sibi constiterit ex dicto decreto Sacræ Congregat. vbi etiam prohibetur, ne prædictæ mulieres cum aliis viris, quam cum consanguineis, vel affinibus in primo tantum gradu sibi coniunctis cohabitent.

36 Decimoquartò, possunt ordinarii in casibus, in quibus habent facultatem visitandi Monasteria Regularium, excommunicare eosdem Regulares visitationē impedientes etiam non adhibitis monitionibus in ipso actu manifestæ violentiæ sibi illatæ, vt *d. Ricc. in prax. for. eccles. p. 4. res.* 577. vbi etiam addit, posse eorumdem ordinariorum iussu portas frangi, si Regulares illas claudant ad effugiendam huiusmodi visitationem.

17 Decimoquintò, In Monasterijs Monachorum, vbi commodè fieri potest, lectio Sacræ Scripturæ habenda est, qua in re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc vti sedis Apostolicæ delegati eos ad id opportunis remediis compellere debent ex Conc. Trident. *sess. 5. de ref. c.* 1. huiusmodi autem opportuna remedia esse excommunicationem censet *Lezan. in sum. qq. reg. tom.* 1. *cap.* 11. *nu.* 11.

Obseruat etiam *Rodriq. & Peirin. apud eumdem Lezan. vbi supra to.* 1. *c.* 9. *nu.* 48. quod Concilii decreto satis fit, si habeatur lectio Theologiæ Scholasticæ, vel moralis.

18 Decimosextò, si ab Episcopo ante inceptam ordinationem inhibitum fuerit sub pena excommunicationis, nè quis ad ordinationem accedat non examinatus nec approbatus, vel sine litteris dimissorijs, hæc excommunicatio afficeret etiam Regulares, quia in illo actu subduntur Episcopo *Nau. in Man. c.* 25. *num.* 72. *Lezan. in Sum. qq. reg. c.* 14. *num.* 22. & alij, quos refert, & sequitur *Barbos. de offic. & pot. Episc. par.* 2. *all.* 10. *nu.* 23.

SVMMARIVM.

1 *Quando Episcopus possit procedere per censuras ecclesiasticas contra Regulares.*

2 *An Episcopus possit excommunicatos declarare Regulares, qui in aliquam censuram inciderint.*

3 *Quid si Regulares Sacramenta Eucharistiæ, & extrema Vnctionis ministrauerint, sine licentia Parochi.*

CAP. VII.

An Episcopus in ijs casibus, in quibus Iurisdictionem habet in Regulares, possit contra eos per censuras ecclesiasticas procedere.

1 NEgant DD. quos refert, & sequitur *Quarant. in ver. Pracedentia vers. an in casu.* Vnde *Vulp. in prax. Iudic. cap.* 42. *num.* 26. censet, Episcopum posse quidem censuris cogere Regulares in casibus, in quibus in iure communi, vel in Concilio specificè datur hæc potestas, sed non in aliis: cuius sententiam probabilem dicit *Lezan. in Sum. to.* 1. *ca.* 11. *nu.* 14.

Sed contrarium Sac. Congreg. declarauit die 7. Februarij 1633. videlicet, Episcopum posse etiam sub censuris ecclesiasticis compellere Regulares in ijs casibus, in quibus in eos illi tribuitur Iurisdictio iure communi, Sac. Concilio, ac constitutionibus Apostolicis, vt refert *Lezan. in sum. to.* 3. *ver. Exemptio Regularium num.* 13. & ita etiam tenent DD. apud *Barb. de offic. & pot Episcop. pa.* 3. *all.* 105. *num.* 13.

Verum hoc non procedit quoad Regulares habentes priuilegium, quod ab Episcopo excommunicari, suspendi, vel interdici non possint, *Henriq. lib.* 7. *de Indulgen. c.* 25. §. 7. *Sanch. lib.* 7. *de Matrim. disp.* 33. *nu.* 23. & *lib.* 6. *in Decalog. c.* 1. *n.* 14. & alij apud *Lezan. in sum. to.* 1. *ca.* 11. *nu.* 22. & *tom.* 3. *verb. Exemptio Regularium nu.* 11. & 13. vbi etiam dicit, quod huiusmodi priuilegio gaudent Carmelitæ, Prædicatores, Minores, Iesuitæ, & alij cum ipsis communionem priuilegiorum habentes, de quo vide etiam *Sorb. in ver. excommunicatio Dian. p.* 3. *tr.* 2. *res.* 103. idque probatur ex Concilio generali, *Lugdu. relat. in c.* 1. §. *in eos de Priuil.*

in 6. vbi Ordinarijs inhibetur, nè contra Regulares habentes huiusmodi priuilegium per censuras procedant: possunt tamen Religiosos in tali casu plectere aliis canonicis pœnis, puta depositione, collocatione in arctius Monasterium, priuatione officiorum, vocis actiuæ, & passiuæ, vel simili, iuxta *glos. in d. ca.* 1. §. *in eos ver. quantum*.

2 Sed maius est dubium, an Episcopus in aliis casibus, in quibus nullam habet iurisdictionem in Regulares, possit eos declarare excommunicatos, si in aliquam censuram inciderint? Resp. negatiuè cum *Nau. cons.* 2. *nu.* 2. *de sent. excom.* etiamsi huiusmodi excommunicatio esset publica, & notoria: quia talis declaratio est actus Iurisdictionis, cum debeat fieri causa cognita iudicialiter, ac citata parte; & ideò in tali casu Regulares non ab Episcopo, à quo sunt exempti, sed à suo Iudice competenti debent declarari, & hanc sententiam sequitur *Vulp. in prax. iudic. c.* 41. *n.* 25. *Lezan. in sum. qq. reg. to.* 1. *cap.* 11. *nu.* 15. *& to.* 3. *ver. exemptio Regularium n.* 9. *Dian. p.* 3. *tr.* 2. *res.* 35. & alij contra *Io. Andr. in c.* 1. *nu.* 11. *de Priuil. in* 6. *Fusc. de Visit. lib.* 2. *c.* 8. *nu.* 8. *Barbos. d. p.* 3. *all.* 105. *nu* 73. *Gambar. de Offic. & pot. legat. lib.* 8. *tit. de potest. legat. in Regular. n.* 1. *& seq. Cened. qq. Canon. q.* 26. *numer.* 30. *Ricc. in prax. for. eccles. p.* 1. *res.* 557. *& p.* 2. *res.* 210. *& in collect. dec.* 591. *par.* 3. & alios.

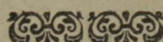
Poterit tamen Ordinarius Regularem excommunicatum vitandum, vel quia est publicus percussor Clerici, vel quia à suo Prælato est iam declaratus excommunicatus, denunciare suis subditis, vt eum vitare teneantur: hoc enim non est exercere Iurisdictionem in illum, sed monere suos subditos de obligatione, quam habent, vitandi sic excommunicatum, *vt d. Lezan. in ver. Exemptio Regularium num.* 9.

3 Limita supradictam conclusionem in Regularibus Sacramenta Eucharistiæ, & extremæ Vnctionis ministrantibus, vel in certis casibus excommunicatos absoluentibus, *vt in Clem.* 1. *de Priuil.* Cui non est derogatum per priuilegia posteriora summorum Pontificum, nisi in ipsis de ea expressa mentio fiat, quia est Decretum Concilii generali Viennensis *capit. ex parte*, vbi DD. communiter *de Capell. Monach.*

Finis Libri Septimi.

IO. CAROLI ANTONELLI
SAC. THEOL. AC I.V.D. VELITERNI
LIBER OCTAVVS.

DE IIS, QVÆ AD FORVM INTERNVM Spectant.

CAP. I.

De casibus reseruatis.

1 POsse Episcopum sibi aliquos casus reseruare, constat ex Concilio Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. debet autem Episcopus atrociorum tantum, & grauiorum criminum casus quam paucissimos, eosq; maximè necessarios reseruare: non tamen casus contentos in Bulla Cęnæ Domini, nec alios specialiter reseruatos Sedi Apostolicæ, nec promiscuè eos, quibus annexa est excommunicatio maior, etiamsi absolutio nemini sit reseruata, nisi iudicauerit, aliquos nominatim reseruandos propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam causam, vt censuit Sac. Cong. apud *Quaran. in ver. casus reseruati ver. editum fuit.*

2 Cessat autem huiusmodi reseruatio defuncto Episcopo, & ideò poterit tunc quilibet Confessarius absoluere à casibus Episco-

Episcopo reseruatis, vt *d. Lezan. in Sum.*
3 *qq. reg. tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 17. nisi fortè reseruati fuerint in Synodo: quia tunc semper durant *Barbos. de offic. & pot. episc. p.* 3. *all.* 93. *num.* 23. *Ricc. in prax. for. eccles. p.* 3. *res.* 85. vbi etiam dicit, quod per mor-
4 tem Episcopi non expirant alii casus, qui de iure, vel consuetudine ipsi reseruantur.

5 Qui verò, & quot sint casus de iure Episcopo reseruati, magna est inter DD. contentio, vt propterea aliqui existimauerint, nullos hodiè esse casus iure communi reseruatos Episcopo, *vt d. Lezan. in Sum. qq. reg. tom.* 3. *vers. casus reseruati num.* 2. & alii apud *Barbos. de offic. & pot. episc. par.* 3. *alleg.* 51. *numer.* 3. *Dian. par.* 7. *tr.* 5. *res.* 15. *in fin.* ego tamen censeo, eos esse quatuor, quorum primus est incendium domorum, frugum, aut aliarum rerum ex proposito factum *c. pessimum* 23. *q.* 8. *extrau. inter cunctas* §. *incendiarios de priuil.*

Secundus est excommunicatio Papæ reseruata, cuius absolutio in certis casibus inferiori reseruatur; tunc enim per inferiorem non quilibet Sacerdos, sed Episcopus intelligitur, *capit. ea noscitur cap. quod de his, & capit. quamuis de sent. excom. Nau. cap.* 27. *numer.* 112. & 262. *Piasex. in prax. episc. par.* 2. *capit.* 1. *num.* 13.

Tertius est leuis percussio clerici iuxta *cap. peruenit de Sent. excom.*

Quartus est abortus fœtus animatis ex constitutione Gregorij XIV. *incip. Sedes apostolica apud Quarant. in ver. Abortus*, & notat etiam *Filliuc. tom.* 1. *tract.* 29. *ca.* 6 *nu.* 100. quem refert *Dian. p.* 7. *tr.* 5. *res.* 15. *Lezan. in sum. qq. reg. ver. Abortus num.* 7.

Scio, peccatum, ob quod incurritur irregularitas, vel imponitur pœnitentia solemnis, esse reseruatum episcopo in *cap. fin. vbi glos.* 26. *qu.* 6. *& extrau. Inter cunctas* §. *obseruent. de Priuil.* sed huiusmodi casus non esse amplius ex praxi reseruatos, sentiunt Doctores communiter; tum quia solemnis pœnitentia non est amplius in vsu: tum quia clericus, qui ob aliquod peccatum irregularitatem contraxit, potest regulariter per quemlibet confessarium absolui à peccato, antequam cum illo in irregularitate dispensetur, *Nau. d. capit.* 27. *numero* 262. *Ricc. in prax. par.* 3. *resolut.* 85. *Piasec. in prax. Episc. par.* 2. *cap.* 1. *numero* 13. *vers. tertio de iure, & vers. item & peccatum.*

6 Casus autem de consuetudine Episcopo reseruati sunt homicidium voluntarium, crimen falsi, sortilegium, ac violatio immunitatis, ac libertatis ecclesiasticæ, *vt in d. extrau. inter cunctas* §. *incendiarios de Priuil. Sylu. in ver. casus num.* 4. *Pias. vbi supra num.* 13. *vers. de consuetudine Ricc. in prax. par.* 3. *d. res.* 85. *Nau. d. cap.* 27. *num.* 262. vbi etiam notat, quod crimen violationis libertatis, aut immunitatis ecclesiasticæ nunc sæpe habet annexam excommunicationem bullæ cœnæ.

An verò peccatum retinendi incerta aliena inter prædictos casus numerandum sit? Resp. negatiuè, quamuis nonnulli contrarium teneant: quia iuxta communem Doctorum sententiam is, qui ad restitutionem obligatur, potest per se ipsum sine Episcopo, & confessario restituere *Nauar. cap.* 17. *numero* 92. *Piasec. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 13. *vers. addit Ricc. in prax. par.* 3. *resol.* 85. potest tamen sustineri consuetudo Episcoporum, qui restitutionem bonorum huiusmodi incertorum sibi reseruant, si intelligatur de absolutione peccati commissi ob illorum non restitutionem, *vt d. Nau. loco cit.*

Quia verò huiusmodi consuetudo non videtur esse generalis, nec eiusdem modi in omnibus Episcopalibus, ideò quando de hac consuetudine in singulis Diœcesibus certò non constat, ij tantum casus pro reseruatis habendi sunt, qui reseruantur expresè, & specialiter ab ipsomet Episcopo, vel à iure, vt supra diximus, & notat *Lezan. in Summ. tom.* 3. *in ver. casus reseruati num.* 3.

7 Obserua tamen primò, quod Episcopus concedens omnem facultatem, omnemque auctoritatem ad audiendas confessiones, non videtur concedere casus reseruatos, vt *d. Vulp. in prax. iudic. for. eccles. cap.* 35. *numero* 1. nisi aliud ex coniecturis colligatur: neq; concessa

cessa alicui licentia absoluendi à casibus reseruatis extenditur ad casus de iure Episcopo reseruatos, sed tantum ad eos quos ipse reseruauit *Barbos. de offic. & pot. episc. p. 3. all. 52. nu. 10.*

8 Obserua 2. quod Episcopus concedens omnes casus sibi reseruatos non videtur concedere facultatem absoluendi à censuris sibi reseruatis: quia à diuersis non fit illatio *l. Papinianus ff. de minor.* quemadmodum si concedat facultatem absoluendi à casibus, & censuris, non videtur concedere ab solutionem, aut dispensationem votorum, aut irregularitatum, *Nau. c. 27. n. 261. vers. 10. Barbos. d. p. 3. all. 52. nu. 5. & 6.*

9 Quæres 1. an possit Episcopus absoluere tantum à reseruatis, & pro non reseruatis remittere pœnitentem ad Inferiorem confessarium? affirmat *Nau. in Man. cap. 26. num. 6.* vbi etiam dicit, quod potest Confessarius à non reseruatis absoluere, & pro reseruatis pęnitentem ad Superiorem remittere, & hanc sententiam sequuti sunt plures alii DD. apud *Mancin. de Sacram. Confess. pract. 4. dub. 13.* Alii verò probabilius negant, nisi adsit necessitas, vel rationabilis causa ità *Sylu. in ver. confessio 1. quæst. 19.* & alii, quos refert, & sequitur *Bonacin. de Sacram. disp. 5. q. 7. pun. 5. §. 3. num. 1.* quia non licet absque iusta causa dimidiare confessionem, Quare tutius erit, vt Episcopus integram pœnitentis confessionem audeat, & absoluat, vel si aliis curis fuerit impeditus, poterit talem pęnitentem ad inferiorem confessarium remittere, vt ab eo absoluatur.

10 Quæres 2. an Canonicus Pęnitentiarius electus iuxta formam Concilii Tridentini *sess. 24. de ref. cap. 8.* ex vi solius officii possit absoluere à casibus reseruatis? negat *Nau. cons. 20. de Pęnit. & remis. Ricc. in prax. for. eccles. par. 2. res. 179. Vulp. in prax. iud. cap. 35. nu. 15.* & ità declarauit Sac. Congreg. teste *Garz. de Benef. par. 5. cap. 4. nu. 115.* & refertur etiam inter *decis. nouissim. Diuer par. 4. dec. 195.* habet tamen hanc facultatem ex Episcoporum consuetudine, vel eorum tacito consensu ità, vt non solum à casibus, sed etiam à censuris Episcopo reseruatis absoluere possit *Sbroz. de Vic. Episc. lib. 2. q. 19. numero 8. & seq.* & alii apud *Barbos. de offic. & pot. episc. par. 3. alleg. 52. nu. 17.*

11 Notandum est etiam, quod Pęnitentiarius eo ipso quod electus est, habet à iure, & Concilio Tridentino facultatem audiendi confessiones pęnitentium illius Diœcesis, cum sit veluti Parochus totius Diœcesis, vt post Vgol. & alios dicit *Barbos. d. par. 3. all. 55. nu. 19.* & censuit etiam Sacr. Congreg. teste *Ricc. in prax. for. Eccles. par. 1. res. 487.* Vnde dum confessiones in ecclesia audit, interim præsens in choro, & processionibus censetur Concil. Trid. *sess. 24. de ref. cap. 8.* & censuit etiam Sac. Congregat. eiusdem Concilii, quæ refert inter *dec. nouissim. Diuers. dec. 19. par. 4.* debet autem talis Pœnitentiarius semper esse paratus ad audiendas confessiones, & recusans audire, potest puniri, & priuari ab Episcopo, vt resoluit Sac. Congreg. apud *Ricc. in prax. par. 1. res. 487.*

12

13 Quæres vltimò, quam pęnam incurrat absoluens à casibus reseruatis sine Episcopi facultate? Respondet *Barbos. de offic. & pot. episcop. par. 3. all. 105. num. 78. Ricc. in prax. for. Eccles. p. 2. res. 210.* quod potest ab Episcopo excommunicari ex Conc. Trident. *sess. 14. cap. 7. de Casuum reseruatione.* Si verò absolueret a prædictis casibus sub prætextu priuilegiorum, incurreret eo ipso excommunicationem Papæ reseruatam ex decreto Sac. Congregat. apud *Quarant. in ver. casus reseruati.*

SVMMARIVM.

1 *Exceptis votis Papæ reseruatis, in reliquis Episcopus dispensat.*

Quænam vota sint Papæ reseruata, ibidem.

2 *Eamdem facultatem habet Capitulum sede vacante.*

3 *An Regulares possint in votis dispensare, & nu. 4. & 5.*

6 *An valeat dispensatio concessa, absque iusta causa.*

7 *An requiratur consensus eius, in cuius fauorem votum emissum fuit.*

8 *An possit Episcopus cum alienis subditis dispensare.*

Abso-

Absolutio à censuris exteris impendi potest, ibidem.

9 *Vagi veniunt sub nomine propriorum subditorum.*

10 *In quibus casibus Episcopus dispensare possit in votis Summo Pontifici reseruatis.*

CAP. II.

Quando Episcopus possit in votis dispensare.

1 EXceptis votis, seu iuramentis perpetuæ continentiæ, Religionis, peregrinationis terre Sanctæ, Apostolorum Petri, & Pauli, & San Iacobi in Compostella, quæ Sedi Apostolicæ sunt reseruata, in reliquis dispensare potest Episcopus etiam electus, & confirmatus, licèt non consecratus *glos. in capit. ex multa ver. incumbit de vot. & in capit. nuper ver. retinuit de Sent. excommun. Sylu. in ver. Votum 4. numero 3. dict. 4. Nauar. in Man. capit. 12. numero 75. Lezan. in Summ. qq. reg. tom. 1. cap. 19. numero 24. Dian. part. 7. tract. 2. res. 1. Graff. decision. aur. par. 2. lib. 2. cap. 10. numero 4.* & alij communiter.

2 Eamdem facultatem habet Capitulum Sede vacante, ac Prælati etiam locales ordinum exemptorum, cum ha-
3 beant iurisdictionem ordinariam ecclesiasticam *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part. 2. alleg. 36. num. 9. & seq. Laym. in Theol. Mor. lib. 4. tract. 4. capit. 8. numero 6. Bonacin. de legib. disput. 4. quæst. 2. pun. 7. numero 9.* & alii; quamquam in Religiosis propriè non habet locum dispensatio: quia si vota præcedunt professionem, ipso iure in professione dispensantur iuxta *cap. scripturæ de vot. & vot. redemp.* si verò sequantur, firma non sunt, nisi consentiente Prælato, vt rectè notat *Sylu. loco citato num. 3. vers. quarto.*

4 Præterea Confessores regulares habentes communicationem cum Benedictinis, & Iesuitis, possunt vota Episcopo reseruata commutare, vt *d. Layman. apud Lezan. in Sum. tom. 1. cap. 19. numer. 23.*

5 Item ex Concessione Innocentij VII. Confessarij ex ordine fratrum Minorum, & alii, qui priuilegiorum ordinis S. Francisci sunt participes, possunt in omnibus votis dispensare, in quibus possunt Episcopi, præterquam in voto peregrinationis vltra duas dietas, vt *d. Nau. in man. cap. 12. num. 79. vers. vndecimo.* Quod intellige de votis Episcopo iure communi reseruatis, non tamen reseruatis iure speciali. *Mirand. in Man. Pral. to. 1. qu. 47. art. 4. conclus. 2.* quem refert *Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 2. all. 36. num. 15.* & ideò non possent dispensare in eo casu, in quo Episcopus dispensat vti Apostolicæ Sedis delegatus, vel ob grauem necessitatem accedente morali impotentia adeundi Summum Pontificem *Dian. p. 1. tr. 11. res. 56. Barb. loco cit. d. p. 2. all. 37. nu. 14.*

6 Huiusmodi tamen dispensatio fieri non debet sine iusta causa, vt docent communiter Doctores; si verò sine iusta causa fiat, valida quidem est, licet sit illicita, vt constat ex *c. manifestum 33. q. 5.* & docet *Caiet. 2. 2. qu. 88. art. 8.* quem sequitur *Nau. in man. cap. 12. num. 73. Layman. in Theol. mor. lib. 4. tr. 4. ca. 8. num. 4. vbi cit. Lam. p. 3. Method. cap. 4. §. 42.* quamuis contrarium teneneant alii apud *Bon. d. §. 4. nu. 24.*

7 Requiritur etiam consensus illius, in cuius fauorem votum emissum fuit, si ab eo fuerit acceptatum, *idem Bonacin. vbi sup. nu. 25. vbi citat Filliuc. tract. 26. c. 9. q. 5. nu. 257. & seq. Azor. 1. p. lib. 11. c. 19. qu. 12. Clau. Reg. lib. 6. cap. 11. num. 121. & alios, quibus adde Dian. par. 6. tract. 6. resol. 61.*

8 An verò possit Episcopus cum alienis subditis dispensare? negatiuè respondent DD. apud *Barb. de offic. & potestat. Episc. parte 2. allegat. 36. numero 17. & sequent.* & ideò non potest dispensare in voto Scholaris, sicut nec potest eum ordinare sine licentia proprii Episcopi *capit. cum nullus de Tempor. ordin. in 6.* nisi fortè adesset talis consuetudo, vt supra diximus de absolutione à iuramento *libr. 5. capit. 6. numero 3.* quemadmodum absolu-

absolutio à censuris propter receptam Ecclesiæ consuetudinem exteris impendi potest, vt sentiunt Doctores communiter, idemque dicendum, si aliqua necessitas id postularet; tunc enim posset Episcopus dispensare cum exteris, qui ad eius diœcesim confluunt animo ibi habitandi aliquo tempore diuturno, vt pro maiore parte anni, vel ad expediendum aliquod negotium, quod breui tempore expediri non solet, vt *d. Less. lib. 2. capit.* 40. *dub.* 18. *num.* 121. *Henriq. lib. 6. cap.* 14. *num.* 8. *Sanch. de Matrim. libro* 3. *disput.* 23. *num.* 12. *& seq. & in Summ. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 37. *num.* 27. quos refert, & sequitur *Dian. part.* 8. *tractat.* 3. *res.* 47.

9 Nomine verò proprium subditorum veniunt etiam vagi: isti enim contrahunt domicilium in loco, in quo pro tempore reperiuntur, *Bonacin. in tract. de legib. dispnt.* 4. *quæst.* 2. *pun.* 7. *num.* 4. *&* 5. & alii.

10 Potest autem Episcopus in multis casibus dispensare etiam in votis Summo Pontifici reseruatis: primò, quando adest impedimentum adeundi Summum Pontificem, & vrgens causa, seu grauis necessitas cogit, vt dispensatio concedatur *Sylu. in verb. Votum* 4. *q.* 4. *Nauar. cap.* 12. *num.* 76. *Bonacin. d. punct.* 7. §. 4. *numero* 15. etiamsi adsit recursus ad Apostolicum Nuntium *Barbos. d. par.* 2. *alleg.* 43. *num.* 8. 13. *& seq.* & multo magis posset suspendere exequutionem voti ad tempus, dummodò non adeò differatur, vt vouens ob longam dilationem fieret impotens ad illud persoluendum *Bonacin. loco citato numero* 21. *vers.* 6. & alij.

Secundò potest dispensare, quando votum per metum etiam leuem emissum fuit, quia cum reseruatio votorum sit odiosa, non videtur extendenda ad vota per metum emissa *glos. in cap. Abbas ver. coactus versus fin. ex. de ijs, quæ vi metusue caus. fiunt*, & alii apud *Bonacin. loco cit. num.* 17.

Tertiò potest dispensare in voto conditionali de materia alias reseruata, vt dicunt omnes ferè Theologi contra Sot. & alios apud *Barbos. de offic. & potestat. Episcop. part.* 2. *alleg.* 37. *nu.* 5. *&* 6. *additq; Dian. p.* 1. *tract.* 11. *res.* 54. quod Episcopus in tali casu potest dispensare non solum ante, sed etiam post impletam conditionem: verius tamen est quod ante impletam conditionem Episcopus dispensare possit, non autem postea: quia in tantum Episcopus dispensat in voto conditionali, in quantum votum non impleta conditione non est perfectum, suspenditur enim consensus vsque ad conditionis euentum: & ideò ad illud non potest extendi reseruatio, quæ cum sit odiosa non est amplianda ad vota imperfecta; quæ ratio non militat post adimpletam conditionem, quia tunc votum censetur perfectum, & absolutum, ità *Reginald. lib.* 18. *numero* 336. *Clau. Reg. lib.* 6. *capit.* 11. *numero* 77. *Less. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 15. *numero* 106. & alii apud *Bonacin. d. disput.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 7. §. 4. *num.* 17.

Limitatur tamen hæc conclusio in voto conditionali, quod fit in pœnam, verbi gratia, iuro, seu voueo, me non lusurum tali ludo: si secus fecero ingrediar religionem; posset enim tunc Episcopus etiam post adimpletam conditionem dispensare, quia tale votum non fit ex affectu erga Religionem, sed potius, vt vouens retrahat se ab illo malo: votum autem, quod Papæ reseruatur, censetur illud, quod fit ex directa volitione ex affectu boni, quod promittitur, ità *Aragon.* 2. 2. *quæstion.* 88. *articolo* 12. *Lopez. in Instructor. Conscien. part.* 1. *cap.* 44. *colum.* 2. *Tolet. in Summ. lib.* 4. *cap.* 18. *in fin. Henriq. lib.* 7. *de Indulgen. c.* 30. §. 6 & alii apud *Barbos. de offic. & pot. Episc. p.* 2. *all.* 37. *num.* 7.

Vnde poterit similiter Episcopus dispensare cum muliere, quę ex nimio affectu erga virum, & sequuturas nuptias vouit, aut iurauit, si nuptiæ successum non habuerint, se religionem ingressuram, vt *d. Layman. lib.* 4. *tract.* 4. *c.* 8. *num.* 10.

Secus esset, quando conditio non apponitur ad suspendendum consensum vsque ad conditionis euentum, sed apponitur ad terminandum tempus adimplendi votum: tunc enim Episcopo dispensare non licet; vnde si quis voueat religionem, si Pater obierit, ad Papam pro dispensatione recurrere debet, quia

parti-

particula, si apponitur ad terminandum tempus adimplendi votum, quando videlicet Pater obierit; vt d. *Bonacin. vbi supra d. §.4.num.* 17.

Quartò potest Episcopus dispensare in voto continentiæ non perpetuo, sed ad tempus seruandæ, quia non est votum perfectum, & absolutum castitatis *Nau. in man.cap.*12.*num.*76.*Dian.par.*1.*tr.*11. *ref.*57. & alii communiter. Vnde poterit Episcopus dispensare in voto de non contrahendo matrimonium, seu numquam nubendo, quia non est votum simpliciter castitatis; neque illud violatur, si vouens cum alia fornicetur, *Nau. loco cit.* vbi dicit, ità seruari in sacro Pœnitentiariæ Prætorio, & alii apud *Barbos.d.parte* 2.*allegat.*37. *num.*17. *vers. ex prædicta*, item posset Episcopus dispensare in voto non fornicandi, aut abstinendi ab alio actu venereo; quia similiter talia vota non sunt vota perfectæ castitatis, cum possit sic vouens adhuc matrimonium contrahere *Bonacin. loco citato d. pun.*7.§.4. *num.* 21. *vers. Quinto Dian. d. par.*1.*tract.* 11. *ref.*61. idem dicendum de voto seruandi castitatem coniugalem: quia id non est votum castitatis absolutum, sed partis *Henriq. lib.* 7. *de Indulgen.cap.*30. *numero* 6. & alii apud *Barbos. d. allegat.*37. *numero* 8. posset etiam dispensare in voto suscipiendi sacros ordines: tum quia non est votum castitatis, sed assumendi statum, cui castitas annexa est, tum quia non promittit castitatem præsentem, sed futuram, scilicet post quam fuerit ordinatus; & ideò si talis fornicetur, antequam ordines suscipiat, non proinde facit contra votum *Nauar.cons.*18.*de Vot. Diana d. parte* 1. *tract.*11.*ref.*64.*vbi citat Azor.p.* 1.*lib.*11. *cap.*19.*q.*9.*Less lib.*2.*cap.*40. *dub.* 18.*num.* 124.*Vegh.in Summ.to.*2.*cap.* 129. *cas.*34. & alios.

Quintò potest Episcopus dispensare in voto ingrediendi religionem arctiorem commutando illud in laxiorem *Bonacin. de legib. d.disp.*4.*q.*3.*punct.* 7. §. 4.*numero* 21. *Barbos. d. parte* 2. *alleg.* 37. *numero* 7. *vers. limita* 2. & alii apud *Dian.par.*1. *tr.*11.*ref.* 55.

Sextò potest similiter dispensare in voto triplicis peregrinationis reseruatæ, quando vouentis finis non fuit ad inuisenda ea loca, sed ad alium finem, puta si quis voueat ire Romam ad impetrandum à Summo Pontifice absolutionem alicuius peccati; vt dicunt DD. quos refert, & sequitur *Barbos.d.allegat.* 37.*numero* 18.*ver.limita* 5. item siquis vouerit ire nudis pedibus ad limina Apostolorum vel peregrinari ad S. Iacobum stipem ostiatim quærendo, potest Episcopus huiusmodi votum in peregrinationem equestrem commutare, iis etiam concessis, quæ ad vitæ substentationem sunt necessaria: quia tunc non commutatur substantia, voti, sed quædam circumstantia, ità *Less.* & alii apud *Bonacin d.* §.4.*n.* 21. *vers. Item votum*.

His adde, quod quando dubitatur, an votum sit reseruatum, iudicandum est in partem benigniorem, vt reseruatum non censeatur; idemque dicendum, si dubitetur de illius validitate *Barbos.d.par.*2. *all.* 37.*numero* 18. *vers. limita* 5. *in fin. Bonacin. vbi supra numero* 17. *vers. tertio*, & alii.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest dispensare in irregularitatibus, ac suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, & aliis casibus occultis Sedi Apostolicæ reseruatis suos subditos absoluere ex Concil. Tridentino.*

2 *Occultum qualiter sit accipiendum:*

3 *An possit Episcopus eum absoluere, qui in vno loco commisit delictam publicum, si in eo loco, vbi commoratur, sit occultum.*

4 *Quando delictum censeatur deductum ad forum contentiosum.*

5 *An possit Episcopus dispensare, si delinquens fuit absolutus ex defectu probationis.*

6 *Qui si delictum fuit simiplenè probatum.*

7 *Et an possit dispensare, si delictum est transigibile, & reus se composuit cum parte, vel fisco.*

8 *Quid si iudicium non fuit sententia finitum eo quod Accusator per annum tacuerit.*

CAP. III.

An, & quando possit Episcopus in irregularitatibus, suspensionibus, & aliis casibus Sedi Apostolicæ reseruatis dispensare, seu absoluere.

1 SAcra Tridentina Synodus Episcopis indulsit, vt in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentiosum, dispensare possint, & in quibuscunque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis delinquentes quoscunque sibi subditos in Diœcesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientiæ gratis absoluere imposita pœnitentia salutari, vt in *sess.24. de ref.cap.6.*

2 Obseruant autem DD. occultum in præsenti dici, quod non est publicum, etiamsi ab aliquibus sciatur *cap. vestra, vbi glos. in ver. occultum de Cohabit. Cler. Nau. in Man. cap. 27. numero 255.* & alii apud *Dian. par.7.tract. 2. res. 15.* qui putant, posse Episcopum virtute Concilii *d.cap.6.* dispensare, si delictum notum sit tribus, vel quatuor, dummodò de illo non sit fama in maiori parte viciniæ, vel Collegij, quibus adde *Bonacin. de Censur.disp.2.qu.2.punct.1.nu.6.* vbi dicit, quod delictum commissum coram decem respectu magnæ Ciuitatis dicitur occultum.

Addit *Nau.d.cap. 27. num. 255. & alij communiter*, quod vt delictum dicatur publicum, non sufficit, vt actus, qui est delictum, sit publicus, nisi etiam publicè sciatur, talem actum esse delictum, ex quo infertur, posse Episcopum dispensare super irregularitate, quam excommunicatus contraxit publicè celebrando, si illius excommunicatio fuerit ignota adstantibus, quamuis enim celebratio sit publica, nihilominus delictum censetur occultum ità *Barbos. de offic. & pot. Episcop. par. 2. all. 39. numero 27. Diana par.7.tr.2.res. 16. vers. ex quibus Piasec. in prax.episc.par.1.ca.1.numer.56. Ricc. in prax. for. eccles.. par. 1. res. 460. & par. 2.res.105.*

3 An verò possit Episcopus eum absoluere, qui in vno loco commisit delictum publicum, sed postea se transtulit ad alium locum, vbi est occultum? nonnulli affirmant, modò notitia illius delicti non sit illuc de facili peruentura propter locorum distantiam, ità *Auil. de Censur. parte 2. capit. 7. disput. 1. dub. 11.conclus.3.Sanch.in Præcept.Deca. lib. 2.cap.11.numero 20.* & alii apud *Barbos. d.p.2.all.39.num. 27.* quorum sententiam probabilem dicit *Bonacin. de Censur.disp. 1.q.3.pun.2.num.3.* sed contrarium verius videtur, quia, vt verificentur verba Concilii, sufficit, vt in vno loco sit publicum *Suar.to.4.disp.30.sect.2.nu.2.* quem refert *Bonacin. loco cit. Ricc. in Collect. decision. 653. par.3.* & alii apud *Dian.par.7.tr.2.d. res.16.*

4 Sed dubium est, quando delictum censeatur deductum ad forum contentiosum? in quo alii putant, quod censetur deductum ad forum contentiosum statim ac denunciatio, aut accusatio de illo coram legitimo Iudice facta est, ità *Mar. Alter. apud Dian. par. 7. tr. 2. resol. 17.*

Bonacin. de Censur. disput.7. q.5.punct. 1. vers. Dixi excepto delicto.

Alii asserunt, tunc delictum ad forum contentiosum esse deductum, vbi primum reus fuerit citatus: à citatione enim iudicium inchoatur, *§. fin. Inst. de Pen. tem. litig. Piasec. d.p.1.cap.1. numero 56. vers. Tertiò requiritur Ricc. in Collect. decision.721.par.3. & in prax. for. eccles. par.1.res.459.* vbi hoc intelligit de citatione iudiciali, & valida, non autem de extraiudiciali, vel inualida, aut circumducta, & hæc est communior, & probabilior opinio.

Alii verò tenent, quod delictum censetur deductum ad forum contentiosum post litis contestationem, ità *Barbos. d. p. 2. all. 39.n.29.* quam sententiam sequuntur *Gauant. in Man. Episc. ver. absolutio nu.12. Boss. de Iubil. sect.1.cas.10.§.3.n.36. Castr. Paulus to.1.tr.4.disp.4.pun.3. §. 1.n. 15. Trullench. in Decalog. tom. 1.lib.1.c. 3. dub. 4.nu. 9.* quos refert, & sequitur, *Dian. par.7.tr.2.res. 17.*

Ex quo infert *Nau. cons. 2. de sent. & re iud. Piasec. loco supra cit. Bonacin. de Censur.disp.1. q.3.pu.2.num.2.vers. addo, Ricc. in prax. for. eccles. par. 1. resol. 459. & in Collect. dec. 721. par. 3.* quod delictum ad forum contentiosum non censetur deductum, si solum capiatur informatio, aut si socius criminis tractus fuerit ad iudicium.

Addit *Coninch. de Censur. disp.14.dub. 16. num.243.* quod si delinquens post accusationem se se purgauit veris, vel etiam falsis testibus, aut absolutus fuit ex defectu probationis, potest Episcopus cum eo dispensare; quia tunc perinde est, ac si delictum non fuisset deductum ad forum contentiosum, cum reducatur ad priorem statum, & hanc sententiam sequuti sunt *Ricc. in Prax. parte 3. resolut. 264. Bonacin. de Censur. disput. 7. quæst. 5. pun.1.numero 5. vers. Dixi excepto delicto Barbos. par.2.all.39. num. 33.* & alii apud *Dian. par.7.tr.2.res.18. Piasec. in prax. d. par. 1.cap.1.numero 56.vers. tertiò requiritur.*

Secus esset, quando reus non fuit absolutus, sed tantum dimissus recepta promissione de se repræsentando: tunc enim non poterit Episcopus vti facultate Concilii *d.c.6.* vt declarauit Sac. Congreg. teste *Barbos. d. all.39.num.35. Dian. p. 7.tr.2. res.19. in fin.*

6 Sed quæres, an Episcopus possit dispensare, quando delictum fuit semiplenè probatum? Negatiuè respondet *Bonacin. d. disp.7.q.5.pun. 1.numero 5.in fin.* & alii, quia ex tali probatione oritur publica infamia: contrarium tamen tenet *Diana par.7.tract. 2. resolut. 18.* vbi dicit, quod per decretum absolutorium aufertur infamia, & res in pristinum statum reducitur.

7 Quæres 2. an possit similiter Episcopus dispensare, quando delictum ex transigibile, & reus se composuit cum parte, vel fisco? affirmatiuè respondet *Piasec. loco citato d. cap. 1. num. 56. vers. Tertiò requiritur*: transigens enim super crimine transigibili non fatetur delictum, vt *d. Gabr. commun. conclus. lib. 7. concl. 23.*

8 Addunt alii, quod si iudicium non fuerit sententia finitum eo, quod accusator per annum tacuerit, elapso anno potest Episcopus dispensare, *Campan. in Diuers. iur. canon. rubr. 7. cap. 5. numero 7. & rubr. vndecimo capit. 23. numero 144.* & alii apud *Barbos. d. par. 2. all. 39. num. 34.*

9 Alii etiam sentiunt, quod si delictum deductum sit ad forum contentiosum, & iam finito iudicio punitum, adhuc potest Episcopus dispensare; quia per punitionem delictum iam fuit purgatum, ità *Hurtad. de Irreg. disput.2.diff.20. numero 68. Auil. de Censur. parte 7.disput.10.dub. 7. Sanch. in Summ. tomo.1.lib.2.capit.11. numero 21. Henriq. lib.14. cap. 7. num. 5. Reginald. tomo 2.lib.30. tractat.2. nu. 29. vers. 6.* & alii, quos refert, & sequitur *Dian. p.4.tract.2.res.97. & par.7. tract.2. res. 19.*

Hæc tamen sententia mihi numquam placuit; non enim video, quomodo delictum in iudicio probatum, & punitum censeri possit occultum: Vnde contrarium tenet etiam *Gutier. canon. lib. 1.cap.3.in fin.* & alii apud *Barbos. d. alleg. 39. num.35. Bonacin. de Censur. d. disp.7. q.5.pun.1. nu. 6.*

10 Obseruant secundò, in multis differre absolutionem à censuris, & dispensatio-

nem super irregularitatibus, & suspensionibus Papæ reseruatis: nam in dispensatione irregularitatis, seu suspensionis requiritur, vt Episcopus habeat iurisdictionem ordinariam in eum, cui concedit relaxationem irregularitatis: in absolutione verò censurarum videtur requiri ea solum subiectio, quæ sufficit, vt Episcopus Sacramentalem absolutionem impendat; quia dispensatio non est ità necessaria, sicut absolutio à censuris, vt post *Suar. dicit Bonacin. d. disp. 7. qu. 5. punct. 1. numero 2. Garc. de benef. parte 11. cap. 10. numero 139. Barbos. d. parte 2. alleg. 39. numero 4. & seq.* & ità etiam censuit Sac. Congr. teste *Dian. par. 8. tr. 2. res. 47.* vbi etiam dicit, quod ità Greg. XIII. declarauit.

Quare, etiamsi Archiepiscopus possit in actu visitationis absoluere subditos suorum suffraganeorum non potest tamen cum illis dispensare: quia subditi suffraganeorum non censentur subditi Archiepiscopi, nisi in casibus in iure expressis *cap. duo de offic. Ordin. cap. 1. de suppl. negl. Præl. in 6.* nullibi autem conceditur Archiepiscopo dispensandi potestas, sed tantum absoluendi à peccatis dum visitat, vt in *cap. fin. de Censib. in 6.* potestas enim dispensandi non est coniuncta cum potestate absoluendi, vt constat in Parochis, qui solam potestatem absoluendi habent, non dispensandi, ità *Fagund. in Decal. tom. 1. lib. 2. capit. 41. num. 13. Sayr. in Clau. Reg. lib. 6. ca. 11. nu. 8.* & alii apud *Dian. par. 8. tr. 3. res. 15. contra Henriq. lib. 14. cap. 18. num. 3. Auil. de censur. parte 2. cap. 7. disp. 1. dub. 10.* & alios, quos refert *Barbos. d. all. 39. num. 19.* Vnde nec potest Archiepiscopus, dum visitat, subditis Suffraganeorum dimissorias ad ordines concedere, neque cum eis dispensare in denunciationibus matrimonio præuiis, vt dicit *Diana loco citato*.

Notandum tamen est, quod si Episcopus suffraganeus dispensationem petitam deneget, quando dispensare tenetur, puta si notabile bonum publicum, aut priuatum spirituale huiusmodi dispensationem exigat, poterit tunc Archiepiscopus per appellationem aditus dispensare; quia per appellationem Archiepiscopus iurisdictionem acquirit *d. cap. duo de offic. Ordin.* quod procedit etiamsi dispensatio esset partim gratuita, & partim debita *Sanch. lib. 4. Decal. cap. 38. numero 12. & cap. 47. numero 10. & libr. 3. de matrim. disput. 20. d. numero 20. vsque ad 24.* quem refert *Dian. parte 8. tract. 3. resolut. 14. in fin.* quemadmodum potest similiter Archiepiscopus à censuris latis à suffraganeis absoluere eorum subditos, quando malitiosè, vt negligenter differunt absolutionem, vel quando ad illum fuit appellatum, & vocatæ fuerunt partes *cap. venerabilibus §. 1. de sent. exccom. in 6.* & dicunt DD. apud *Bonac. de cens. disp. 1. q. 3. pun. 2. nu. 7.*

Sed quæres, an possit Episcopus in irregularitatibus, & suspensionibus occultis dispensare cum Religioso exempto? Respondeo affirmatiuè dummodò id fiat de licentia proprii Superioris, & ad maiorem Prælatum habentem dispensandi auctoritatem non sit facilis aditus, quia cum hoc fauorem concernat, censetur tota Religio consentire, *Sanch. in Præcep. Decal. tom. 2. lib. 6. capit. 17. nume. 41.* quem refert *Barbos. d. parte 2. allegat. 39. num. 45. in fin. Bonacin. de leg. disput. 4. q. 2. pun. 7. §. 4. num. 10. Dian. parte 7. tract. 2. res. 6. & 22. & parte 8. tract. 3. res. 48.* quamuis probabilis etiam sit sententia aliorum, qui tenent, ad hoc non requiri licentiam Prælati, quia Religiosus vtitur iure suo, ità *Lezan. in Summ. qq. reg. tomo 1. capit. 11. num. 6.* vbi citat *Suar. tomo 4. de Relig. tract. 8. libro 2. capit. 2. Sanch. lib. 4. in Decalog. cap. 39. numer. 32.*

Secundò dispensatio, & absolutio differunt, quia dispensatio prodest quoad vtrumque forum, cum facultas dispensandi in Concilio *loco citato* concessa fuerit absque limitatione; absolutio verò à censuris non valet pro foro externo, sed tantum pro interno, ità *Nau. cons. 11. n. 2. de Priuil.* & alii apud *Dian. par. 7. tr. 2. res. 10. in fin.*

Tertiò differunt, quod absolutio à censuris sedi Apostolicæ reseruatis non potest ab Episcopo impendi extra Sacramentum pœnitentiæ, vt colligitur ex *Concil. d. cap. 6.* ibi, *in foro conscientiæ gratis absoluere*: dispensatio verò potest

test concedi extra Sacramentum, quia particula illa, in foro conscientiæ, non est apposita in priori parte d. c. 6. vbi datur facultas dispensandi, *Garc. de Benef. p.11.c.10.n.139.* & alii apud *Barbos. de off. & pot. Episcop. par. 2. allegat. 39. numero 7. & 8.*

Alii verò asserunt, posse Episcopum à censuris reseruatis absoluere etiam extra Confessionem Sacramentalem; quia absolutio ab excommunicatione potest etiam in absentia impendi, qua sublata potest deinde quilibet Confessarius absoluere à peccato iuxta communem Doctor. sententiam ità *Nauar. d. cons. 11. n. 2. Bonacin. de censur. disp. 1. quæstion. 3. punct. 2. numero 1. vers. tertio, Ricc. in Collect. decision. 721. parte 3.* quorum sententia videtur satis probabilis, & ità etiam tenet *Sanch. in Summ. tomo 1. libro 2. capit. 11. numero 13. Suar. de Censur. disput. 41. sect. 2. numero 11. Floron. de Casib. reseruat. part. 1. cap. 4. §. 7. num. 17.* & alii apud *Dian. par. 7. tractat. 2. resolut. 10.* vbi etiam dicit, quod Particula illa, in foro conscientiæ, solum importat, vt absolutio ista non valeat pro foro externo; forum enim interius aliud est Sacramentale aliud conscientiæ, vt notat etiam *Vulp. in prax. iudic. cap. 35. numero 22. & seq.* vbi ex hoc infert, quod non requiritur, vt Delegatus sit Sacerdos, si ei Papa absolutionem ab excommunicatione in foro conscientiæ commitat; potest enim ab excommunicatione sola absoluere etiam quoad conscientiæ forum etiam sola prima tonsura initiatus, vt *d. Nau. in man. cap. 27. numer. 41.* nisi in litteris dicatur, audita Confessione Sacramentali, quia tunc requiritur, quod sit actu sacerdos, & quod in actu confessionis absoluat, *Vulp. loco citato,* & alii communiter.

Addunt alii quartam differentiam inter dispensationem, & absolutionem, quod dispensandi potestas potest ab Episcopo etiam extra Diœcesim existente exerceri erga suos subditos, siue illi intra Diœcesim, siue extra commorentur, vt *d. Boss. de Iubil. sect. 1. cas. 10. §. 6. num. 166.* quem refert *Dian. parte 7. tract. 2. res. 9. vers. Hinc deducitur.* Absolutio verò à censuris impendi debet ab Episcopo in propria Diœcesi, *Bonacin. de disp. 1. qu. 3. punct. 2. numer. 1. vers. Tertio,* vbi citat *Henriq. libro 14. cap. 20. Auil. parte 7. disput. 10. dub. 6. Rodriq. in Summ. 2. parte cap. 69. numero 1.* & alios, quia illa verba Concilii *d. cap. in 6. in diœcesi sua,* apposita sunt in posteriori parte illius *capit.* in qua conceditur facultas obsoluendi, non autem in priori, vbi datur facultas dispensandi.

Sed neque in hoc conueniunt DD. alii enim putant, Episcopum non posse vti facultate absoluendi à censuris reseruatis, nisi tam Episcopus, quam eius subditi existant in Diœcesi, vt *d. Barbos. d. parte 2. alleg. 39. numero 7.* alii verò censent, requiri existentiam Episcopi in Diœcesi, non autem subditorum, quia verba illa, in Diœcesi sua, videntur ad Episcopi personam referri, si ponderetur præsertim particula, sua, Diœcesis enim dicitur potius Episcopi propria, quam Subditorum, ità *Coninch.* & alii apud *Bonacin. de Censur. disput. 1. quæst. 3. punct. 2. vers. tertio.* Alii denique asserunt, posse Episcopum prædicta absoluendi facultate vti etiamsi tam ipse, quam subditi sint extra Diœcesim, ità *Suarez. tomo 4. in 3. parte disput. 30. sect. 2. numero 3. & tomo 5. disput. 41. sect. 2. numero 11. Petr. de Ledesm. 2. tom. Summ. tractat. 1. cap. 6. post 20. conclus. diffic. 1. Sanch. in Summ. tom. 1. lib. 2. cap. 11. numer. 17.* quos refert, & sequitur *Dian. par. 7. tr. 2. resolut. 8. & 9.* vbi dicit, illa verba Concilii, in Diœcesi sua, explicanda esse, erga subditos suæ Diœcesis, nè potestas Episcopi in suos subditos coarctetur, & corrigantur iura, quæ iurisdictionem voluntariam extra propriam Diœcesim, & cum subditis extra illam existentibus exerceri posse concedunt, *vt in leg. ff. 2. de offic. Procons.*

11 Obseruant 3. quod nomine Episcoporum in tali casu intelliguntur Episcopi illarum Regionum, in quibus Concilium Tridentinum receptum est, vt censuit Sacra Congregat. Conc. teste *Garc. de Benef. par. 7. cap. 11. num. 23.* etiamsi electi, & confirmati tantum sint, licèt non consecrati, dummodò habeant

subditos; quia illis competunt ea quæ sunt iurisdictionis, vt dicunt DD. apud *Barbos.d.p.2.all.39.n.2.*

12 An verò sub nomine Episcoporum veniant Prælati regulares, & alii habentes iurisdictionem quasi Episcopalem? negatiuè respondet *Bonac.de Censur.disp.7.qu.5.pun.1.nu.7.* & alii communiter.

13 Notandum est autem, quod Priores Dominicani per se ipsos tantum vti possunt erga suos subditos eadem facultate absoluendi, & dispensandi, quam habent Episcopi vigore Concilij Tridentini dicta *sess.24.cap.6.* ex priuilegio eis concesso à Pio V. vt refert *Rodriq.apud Dian.p.1.tr.5.res.6.* vbi etiam dicit, quod huiusmodi priuilegio gaudent etiam alii Regulares, qui priuilegiorum ordinis S. Dominici sunt participes.

14 Quæres, an possit Episcopus prædictam facultatem absoluendi, & dispensandi vigore *d. ca. 6.* particulari Sacerdoti, seu Confessario delegare? affirmatiuè respondet *Nau.cons.11.n.4.de Priuil. Dian.p.7.tr.2.res.12.& 13.* & alii, & censuit etiam Sac.Cong.teste *Bonac.de Censur.disp.1.q.3.pun.2.nu.1.* tum quia hæc potestas annexa est dignitati, & officio, & consequenter ordinaria, & delegabilis: tum quia quoties conceditur aliqua potestas Prælatis præsentibus, & futuris in perpetuum, non potest dici electam esse industriam personæ, cum personę incognitæ delegetur, vt post *Ias. in l.more maiorum num.65.ff.de Iurisd.omn.Iud.* & alios notat *Barbos.d.p.2.all.39.nu.11.* Ex quo infert *Dian.par.7.tr.2.res.14.* & alii apud *Barbos.vbi supra nu.15.* quod potest Episcopus deputare confessarium, qui cum eo dispenset in irregularitatibus, & suspensionibus, eumque absoluat in aliis casibus occultis Sedi Apostolicæ reseruatis iuxta *cit.c.6.* vt censuit etiam Sac. Congr. teste *Bellett. in Disquis. Cleric. tit. de Discipl. Cleric.§.1.nu.54.*

15 Quæres 2. an Episcopus possit absoluere à censuris alteri Episcopo seu Prælato reseruatis? affirmatiuè respondeo cum *Bonac.de Censur.disp.1.q.3.pun.2.nu.6.* & aliis dummodò censuræ latæ sint per statutum, vel per sententiam generalem; immò ab illis potest absoluere quilibet Confessarius alterius Diœcesis sibi non sint reseruatæ, vt dicit *Coninch. de Sacr. disp.14.dub.16.nu.258.* & alii apud *Dian.p.5.tr.9.res.8.Barbos.p.3.alleg.52.nu.15. Posseuin.de offic. Curat.cap.7.nu.49.* secus si censura lata esset per sententiam particularem: quia tunc absolutio ratione causæ inchoatæ spectat ad Prælatum, qui censuram tulit, alioquin iurisdictiones confunderentur, *Bonacin. loco cit.* idemque dicendum, quando aliquis à Iudice citatus fuit pro causa, pro qua deinde fuit excommunicatus; quia tunc similiter ab eodem Iudice absolui debet *cap. proposuisti de for.compet. Dian.d.p.5.tr.9.res.9.* vbi citat *Philipp. Fabr. de Censur. in 4.sent.dist.25. quæst.1.disp.4.capit.8. num.243.*

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus purè externus, qui mente non negat fidem non subiicitur excommunicationi latæ in bulla Cęnæ.*

2 *Hæreticus tantum mentalis à quolibet Confessario absolui potest.*

3 *Episcopus, & Inquisitor in fori exteriori absoluere possunt hæreticos.*

4 *In foro conscientiæ non potest Episcopus, aut Inquisitor absoluere, ab hæresi, neque ab aliis casibus etiam occultis contentis in bulla Cęnæ, limitatur numero 5.*

6 *Priuilegia, quibus Superiores Regulares poterant absoluere ab hæresis, & aliis casibus in bulla Cęnæ comprehensis hodie sunt reuocata.*

7 *Quam pęnam incurrat absoluens à casibus reseruatis in bulla Cęnæ.*

8 *An possit Episcopus absoluere in aliis casibus occultis reseruatis Summo Pontifici in alia lege, seu constitutione.*

9 *Decreta generalis Concilii videntur continere vim clausulæ derogatoriæ ad alia decreta posteriora contraria.*

10 *An possit Episcopus dispensare in irregularitate orta ex heresi occulta exteriori.*

CAP.

CAP. IV.

An Episcopus, & Inquisitor hodiè possint absoluere hæreticum.

1 HIc non loquimur de hæretico purè externo; qui mente non negat fidem, neque de eo, qui omninò indeliberatè, & absque vlla aduertentia exterius diceret hæresim: quia isti non subijciuntur excommunicationi latæ in bulla Cœnæ, cum verè hæretici non sint, *vt d. Nau. in Man. capit. 11. numero 27. vers. tertiò peccat Graff. par. 1. lib. 2. cap. 8. num. 30. Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 40. num. 32. & seq. Dian. par. 1. tr. 5. res. 1. & par. 4. tr. 4. resolut.* 240. neque de
2 hæretico tantum mentali, quem constat posse absolui à quolibet Confessario, quia excommunicatio nō incurritur ob actus merè internos, cum Ecclesia non iudicet de occultis *cap. sicut tuis in fin. de Simon.* nisi hæresis mente concepta verbis, vel signis publicè, vel occultè sufficienter manifestetur ità, vt siquis tunc esset præsens, cognosceret, talem lapsum esse in hæresim *Bonacin. de Censur. in partic. disp. 1. qu. 2. pun. 2. numero 2.* & alii communiter.

3 His notatis dico primò, quod Episcopus, & Inquisitor in foro exteriori possunt absoluere hæreticos à censuris contra eos latis, eosque gremio Ecclesiæ reconciliare *cap. vt officium de Hæret. in 6. & ità tradunt DD. apud Barbos. d. alleg. 40. numer. 36. Dian. par. 1. tract. 5. resolut. 3. & par. 4. tr. 8. res. 50. Bonacin. de Censur. disput. 2. quæst. 5. pun. 2. numero vndecimo.*

4 Dico 2. quod in foro conscientiæ non potest Episcopus, aut Inquisitor absoluere ab hæresi, neque ab aliis casibus etiam occultis in bulla Cœnæ Domini comprehensis, quia ibi derogatur cuiuis Concilio, & per consequens derogatur etiam Tridentino, *vt censuit Sac. Congregat. Concilij, & declarauit Pius V. Greg. XIII. & Clemens VIII. vt referunt Nau. in man. c. 27. num. 275. Garc. de Benef. p. 11. c. 10. n. 115. & seq. Megal. var. res. to. 1. res. 21. n. 6. Bonacin. de Cens. disp. 1. q. 3. pun. 2. num. 1. vers. primo & disp. 2. q. 5. pun. 2. num. 11. Piasec. in Prax. p. 2. c. 2. n. 13. Ricc. in prax. for. Eccles. parte 1. res. 484. Barbos. p. 2. all. 40. num. 23. & seq.* vbi etiam dicit, quod vsus iam obtinuit, vt Episcopi à Summo Pontifice facultatem petant absoluendi prædictos hæreticos, quam Pontificis nomine causa cognita Domini Cardinales Inquisitores generales Vrbis, & Orbis concedere solent confectis super ea re patentibus litteris, quamuis contrarium tam quoad Inquisitores, quam quoad Episcopos sentiat idem *Nau. cons. 11. numer. 1. de Priuil.* & alii graues DD. quos refert, & sequitur *Dian. par. 1. tr. 5. res. 3. & par. 4. tr. 4. res.* 239. vbi dicit, Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt; & ideò non derogare facultati Episcopis concessæ per Concilium Tridentinum, in quo est sermo de occultis.

5 Limita vbi adesset obseruantia in contrarium cum certa scientia Papæ; quia tunc Inquisitor, & Episcopus ab hæresi, & aliis casibus occultis in d. bulla Cœnæ contentis possent absoluere, *vt d. Garc. loco cit. nu. 121. Dian. par. 4. tr. 8. resol. 35.*

6 Priuilegia verò Superioribus regularibus concessa, quibus poterant absoluere ab hæresi, & aliis casibus in bulla Cœnæ contentis reuocauit Vrbanus VIII. sub die 17. Nouembris 1628. vt refert. *Dian. p. 1. tr. 5. res. 6. & p. 3. tr. 2. res.* 122.

7 Sed quæres, quam pœnam incurrat absoluens à casibus reseruatis in bulla Cœnæ; Respond. quod incurrit excommunicationem ipso facto latam *in d. Bulla §. quod si fortè*, quæ non est reseruata, quia punitur post reseruationem factam *in §. præcedenti*, & ideò illa reseruatio extenditur ad casus præcedentes, non verò ad hunc subsequentem *Nau. in man. cap. 27. num. 74. & alij apud Bonacin. de Censur. in part. disp. 1. q. 22. pun. 3. num. 8.* Vnde ab illa absoluere potest quilibet Confessarius *iuxta capit. nuper. de sent. excommun.* ad incurrendam autem hanc excommunicationem requiritur præsump-

tio, quæ dolum, & scientiam importat; & ideò excusaret, ignorantia, obliuio, vel inaduertentia *Vulp. in prax. iudic. cap. 4. numero 9. Bonacin. loco citato numero 4.* secus esset, si Sacerdos absolueret prętextu priuilegiorum à dictis casibus, & ab aliis comprehensis in decreto Sacra Congregationis apud *Quarant. in ver. casus reseruati*: tunc enim incurreret excommunicationem Papæ reseruatam in dicto decreto, quod procedit quoad Sacerdotes tam sæculares, quam Regulares per vniuersam Italiam extra Vrbem degentes, vt obseruat etiam *Bonacin. loco cit. pun. 3. n. 9.*

8 Addunt nonnulli DD. neque posse Episcopum absoluere in alijs casibus occultis in alia lege, seu constitutione per Summum Pontificem reseruatis, quasi illos absolutè reseruando censeatur derogare Concilio, & ità declarasse Gregorium XIII. & Sacr. Congregationem refert *Garc. d. par. 11. cap. 10. num. 122. & seq. Vulp. in prax. iudic. for. eccles. ca. 35. num. 33. in fin.* hoc tamen intelligendum est, quando in reseruatione apposita esset clausula sufficienter exprimens derogationem Concilij Tridendini, vt *d. Dian. par. 7. tr. 2. res. 20. vbi citat Bonacin. de Censur. disp. 1. quæst. 3. pun. 2. numero 1. Mazuchel. in tract. de Casib. reser. disput. 2. cap. 2. diffic. 1. numero 24. Peregrin. in tract. de duell. qu. 33. num. 5. Boss. de Iubil. sect. 1. cas 10. §. 5. n. 249. Gauant. in Man. Episc. ver. absolutio num. 4. Suar. de Pęnit. disp. 30. sect. 2. num. 12. & seq.* decreta

9 enim Concilii generalis ità matura deliberatione sancita sunt, vt videantur continere vim clausulæ derogatoriæ ad alia decreta posteriora contraria, nisi de illi specificam faciant mentionem *capit. ex parte vbi glos. in ver. nulla mentio de Cap. Monac. cap. nonnulli vbi etiam glos. in ver. fecerunt mentionem de Rescript.* vel saltem constet, Papam derogare voluisse, vt dixit *Rot. dec. 601. num. 3. coram Card. Caualer.*

10 An verò Episcopus possit virtutem Concilii Tridentini *sess. 24. cap. 6.* dispensare in irregularitate orta ex hæresi occulta exteriori? affirmat *Garc. de Benef. par. 11. cap. 10. numero 86. Filliuc. in qq. mor. tom. 1 tr. 20. cap. 9. numero 246.* quos refert *Dian. par. 1. tr. 15. res. 24.* & alii apud *Barbos. d. p. 2. all. 39. numero 44. vers. Duodecimò*: quia in Bulla Cœnæ solum fit mentio de reuocatione facultatis absoluendi, non verò de dispensatione, & ideò cum sint res distinctæ, non est facienda extensio de vna ad aliam, vt obseruat *Bonacin. de Censur. disp 7. q. 3. pun. 7. num. 14.* vbi etiam dicit, Episcopum posse in tali casu dispensare tam circa vsum ordinum susceptorum, quam circa susceptionem ipsorum ordinum, quamdiù delictum est occultum, obtenta tamen prius à Summo Pontifice absolutione ab excommunicatione, *Dian. par. 7. tract. 2. res. 25.*

Notandum tamen est, quod quæcunque gratia facta hæreticis, vel hæresi suspectis, vel hæresim abiurantibus nunquam se extendit ad potestatem audiendi confessiones sæcularium ex decreto Pauli IV. apud *Barbos. loco cit.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus absoluere potest ab excommucatione percussorem clerici, quando percussio est leuis.*

2 *Quæ dicatur leuis, & quæ grauis percussio.*

3 *Iniuriæ, quæ ex se sunt leues, aliquando ex circumstantijs graues fiunt.*

4 *An Episcopus absoluere possit Iudicem laicum, vel eius Apparitores percutientes clericum.*

5 *Iudex laicus remittens clericum ad Iudicem ecclesiasticum cum ignominia, incidit in excommunicationem c. si quis suadente.*

6 *In dubio percussio, seu iniuria censenda est grauis.*

7 *An Superiores regulares absoluere possint suos subditos ab huiusmodi excommunicatione.*

8 *Moniales ab Episcopo absoluuntur, etiam si percusio sit grauis.*

9 *An Prælati Episcopis inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possint ab hac excommunicatione absoluere.*

10 *Percusio, quæ in se est grauis, aliquando sit leuis ad effectum vt Episcopus possit absoluere, & in quibus casibus id procedat.*

CAP. V.

Quando possit Episcopus absoluere ab excommunicatione contracta ob Clerici pdrcussionem.

1 Communis est conclusio, quod si percussio est leuis, Episcopus absoluit iure suo; si verò est grauis, absolutio spectat ad Papam, cap. peruenit, vbi Doctores *de Sent. excomm.* quæ au-
2 tem percussio dicatur grauis, & quæ leuis, remittitur arbitrio Iudicis, qui ex circumstantiis personarum, locorum, temporum, modi percussionis, & læsionis arbitrari poterit, *Sylu. in verb. Absolutio 4. in princ. Bonacin. de Censur. in part. 2. disput. 2 quæst. 3. punct. 6. sect. 5. nu. 8. vers. mediocris*, & alii apud *Bellet. in Disquis. Cleric. tit. de Fauor. Cleric. can.*
3 *§. 3. num. 34.* nam iniuriæ, quæ ex se sunt leues, ex circumstantiis aliquando graues fiunt, vt notatur in extrau. Pii II. quam refert *Nauar. in man. cap. 27. num.*
4 *91.* Vnde si Iudex laicus, vel Apparitor eius Clericum deliberatè percutiat, quamuis leuiter, percussio censetur grauis, *cap. si vero de sentent. excommun.* quod intellige, si vti Iudex, vel vt minister laicalis iurisdictionis clericum percutiat, vt dicit *Genuens. in prax. Archiepisc. cap. 23.* quia tunc Iudex laicus, vel Apparitor non tantum percutit, sed etiam iurisdictionem in Clericum vsurpat, *Panorm. in dict. cap. si vero, num. 3. Auil. de censur. secunda parte cap. 7. disput. 1. dub. 6. vers. nonnulli*, si verò leuiter clericum percuterent, vt priuatæ personæ, absolui possunt ab Episcopo, *Genuens. loco cit.* vbi etiam dicit, quod Iudex agere præsumitur, vt priuatus, quando absq; causæ cognitione infert iniuriam.

5 Idemque dicendum, si Iudex laicus remitteret Clericum ad Curiam Ecclesiasticam, cum ignominia, ac verecundia, puta sine pallio, manibus ligatis quando populi maxima est frequentia, vel tubis sonantibus, aut cum catena in collo, vel raso capite, vel simili modo in eius opprobrium; tunc enim grauis iniuria Clerico irrogatur; & ideò Iudex, & alii ad id cooperantes inciderent in excommunicationem, *cap. si quis suadente 17. quæst. 4.* vt dicunt Doctores, quos refert, & sequitur *Vulp. in prax. iudic. cap. 43. num. ventesimosecundo*, nisi fortè talis Clericus remittatur in manibus ligatis ob aliquod graue delictum causa custodiæ potius, quam ignominiæ, vt dicit *Clar. in praxi crimin. §. final. quæstion. 36. versicul. quæro modo*, dummodo in cœteris modestia, & vrbanitas Clericis debita seruetur.

6 In dubio autem, an percussio sit grauis, vel leuis, Iudex Ecclesiasticus declarare debet, percussionem esse grauem vt in dict. extrauag. Pii II. Obserua tamen, quod in hoc casu non accipitur atrox iniuria secundum subtilitatem iuris, sed ex consuetudine, vt probatur ex d. extrauag. Pij II. in qua percussio cum alapa dicitur leuis, quamuis de iure sit iniuria grauissima, vt notat etiam *Genuens. in prax. Archiepiscop. cap. 80. num. 3.*

7 Idem dicendum de Superioribus regularibus, qui subditos suos incidentes in excommunicationem, *dict. can. si quis suadente*, absoluere possunt, quando iniuria

ria est leuis, *cap. cum illorum de Sent. excom.* quod procedit etiam in nouitio, qui in tali casu à Prælato Monasterii absolui potest *glos. in cap. religioso, § quamuis in verbo non possit. de sent. excommun. in 6. Ricc. in prax. for. Eccles. par. 4. res.* 259. etiãsi ante Religionis ingressum in talem excommunicationem incurrerit, *Coninch. de Sacram. disput.* 14. *dub.* 16. *nu.* 239. *Syu. in verb. Absolutio* 4. *num.* 3. *vers. primus est in fin.* nisi fortè Regularis professus, vel Nouitius Clericum sæcularem percusserit, quia tunc ab Episcopo est absoluendus, vt in *dict. capit. religioso.*

Si verò excessus esset enormis ad Sedem Apostolicam est recurrendum iuxta cit. cap. cum illorum: quamquam omnes ferè Religiosi hodiè priuilegium habent absoluendi, etiamsi percussio enormis sit, vt obseruat *Ricc. loco citat. dicta resol.* 259.

8 Moniales verò siue Clericum, siue se inuicem percutiant, iuxta dispositionem iuris ab Episcopo absoluuntur, *cap. de Monialibus, vbi gl. de Senten. excomm. Abb. ibidem num.* 6. *Sylu. in verb. absolutio* 4. *num.* 3. *versic. tertius est in fin.* etiamsi percussio sit grauis, vt infra dicemus.

9 Cœteri autem Prælati Episcopis inferiores habentes etiam iurisdictionem quasi Episcopalem non possunt ab hac excommunicatione absoluere, quamuis iniuria sit leuis, nisi speciale priuilegium à Sede Apostolica obtinuerint, *Bonac. de Censur. disp.* 2. *quæst.* 4. *punct.* 5. *num.* 7. *Barbos. de offic. & potest. Episc. part.* 2. *alleg.* 41. *num.* 2.

10 E contra verò percussio, quæ in se est grauis, ratione alicuius circumstantiæ aliquando fit leuis ad effectum vt Episcopus possit absoluere; nam si quis se defendendo percuteret clericum, & excederet moderamen tutelæ, licèt sit excommunicatus propter excessum, non tamen tenetur ire ad Sedem Apostolicam pro obtinenda absolutione, etiamsi percussio sit grauis, sed potest absolui ab eius ordinario: quia si deberet adire Sedem Apostolicam, puniretur pœna ordinaria delicti, quod esset contra Regulas iuris: sicut enim minuitur pœna ratione ætatis, vel modicitatis delicti; ita etiam minuenda est ratione intensi caloris, ita *Marcell. Vulp. in prax. iudic. cap.* 1. *num.* 42. & alii: si verò se defenderet cum moderamine inculpatæ tutelæ nullam excommunicationem contraheret ob huiusmodi percussionem, *cap. si verò* 1. *& cap. ex tenore de Sent. excomm.* quod etiam procederet, quando percuteret clericum pro defensione earum personarum, per quas ei fit iniuria, vt sunt vxor, filii, Parentes, Fratres, & Sorores, vt dicit *Vulp. loco cit. capit.* 1. *num.* 40.

Vnde in excommunicationem non incideret inuasus repercutiendo clericum inuasorem: nisi repercuteret clericum, quando non haberet amplius animum repercutiendi, quia tunc vocatur vindicta, non violentiæ repulsio, *c.* 1. *in fin. de Sent. excommun. Vulp. vbi supra num.* 4. *Graff. decis. aur. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 49. *numer.* 15. vbi etiam dicit, quod si non appareat, quis fuerit aggressor, tunc talis percutiens clericum excommunicatione ligatur, quia constat, eum manus violentas iniecisse.

Addit *Ricc. in prax. for. Eccles. p.* 2. *resol.* 228. quod si quis percutiat, vulneret, aut occidat clericum turpiter, aut impudica inuentum cum matre, vxore, sorore, vel filia propria potest absolui ab Episcopo *per text. in cap. si verò* 1. *de sent. excomm.* Sed alij tenent, quod licet percutiens grauiter peccet, ab excommunicatione tamen excusatur propter vehementem passionem, ac dolorem, modò percutiat in continenti, & non ex interuallo, *glos. in dict. cap. si quis suadente, verb. violentas, Sylu. in verb. Excommunicatio* 9. *num.* 6. *vers. Decimo*, & communem dicit *Bonacin. de censur. disp.* 2. *quæst.* 4. *punct.* 4. *num.* 6. & alii DD. relati *in Syntag. comm. opin. tit. de Adulter. &c. cap.* 6. quod procedit, etiamsi non inueniat Clericum in ipso turpi actu, sed vel amplexantem, aut osculantem, aut in loco suspecto, vt si solus inueniatur cum sola in loco apto ad turpes actus exercendos, & de illo adsit rationabilis suspicio, *Nau. cap.* 27. *num.* 84. *Bonacin. loco citat. num.* 8. & alii communiter, vel si inueniat loquentem cum sua vxore,

re, quando illum prius ter admonueret, & ipse noluit desistere, secundum Doctores, quos refert *Barbos. in dict. cap. si verò num. 7. Bonacin. vbi supr. num. 8.*

Hinc *Ric. in Prax. vt supra par. 3. res. 64.* ab excommunicatione excusat quemdam Adolescentem, qui Clericum tentantem de crimine nefando vulnerauit.

Limita, quando non ex subita passione, sed matura deliberatione etiam sine temporis interuallo Clericum percuteret; quia tunc non excusatur ab excommunicatione, *Syl. in verb. excommunicatio 6. n. 6. vers. Decimo.*

Limita 2. si id faceret per interpositam personam, *Ricc. in Prax. p. 2. res. 228.*

Limita 3. quando percuteret Clericum inuentum cum filia adoptiua, vel cum aliis consanguineis, seu coniunctis in remotiori gradu; tunc enim excommunicationem incurreret, quia *tex. in d. cap. si verò*, excipit tantum matrem, vxorem, sororem, & filiam propriam *glos. ibidem ver. matre Barbos. n. 8. Nau. d cap. 27. nu. 84. Sylu. loco cit. Bonacin. d. disput. 2. quæst. 4. punct. 4. num. 6. in fin. Lezan. in summ. qq. Reg. tom. 3. verb. Clericus num. 9.*

11 Quæres, an iniuria, quæ in se est leuis, fiat grauis ratione loci publici? Respond. negatiuè, nisi in se sit aliquo modo notabilis, & generet aliquod magnum scandalum, *vt post Lap. & Card. dicit Nau. in man. cap. 27. num. 91. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. res. 446. Genuens. in Prax. Archiepisc. c. 80.* & alii, quos refert, & sequitur *Dian. part. 1. tract. 16. res. 21.* contrarium tamen tenet *glos. in cap. cum illorum verb. mutilationem de Sent. excomm. Sylu. in ver. absolutio 4. in princ. Bonacin. de censur. disput. 2. quæst. 4. punct. 5. num. 8. vers. grauis percussio, & alij apud Barbos. de offic. & potest. Episcop. part. 2. allegat. 41. numer. 5.*

12 Quæres 2. an possit Episcopus absoluere ab huiusmodi excommunicatione contracta ob percussionem grauem, quando delictum est occultum, nec deductum ad forum contentiosum, iuxta *Conc. Tridentin. sess. 24. de reform. cap. 6.* Affirmatiuè respondent DD. quos refert & sequitur *Bonacin. de Censur. disput. 2. quæst. 4. punct. 5. num. 19.* vbi etiam dicit, quod talis excommunicatus ab Episcopo absolutus non tenetur postea adire Papam, vel legatum, cum simpliciter fuerit absolutus ex priuilegio dicti Concilii.

13 An verò possit Iudex eiusmodi absolutionem pro foro externo acceptare, si delictum deinde fiat publicum? Respondeo quod potest, si velit: nam potest etiam eum tamquam irregularem punire, si dum eius excommunicatio notoria fuit, celebrauerit etiam post huiusmodi absolutionem: quia in tali casu in facie Ecclesiæ à sacris abstinere debet, ac si absolutus non esset, quamdiu de eius legitima absolutione publicè non constet, *vt d. Laym. de Censur. in comm. tract. 5. c. 7. nu. 7.*

14 Quæres 3. an publicus Clerici percussor sit statim vitandus ante sententiam Iudicis? Resp. negatiuè, sed expectanda est Iudicis sententia: quia, vt vitetur publicus percussor Clerici, requiritur, vt nullo modo possit occultari, aut per aliquod remedium iuris excusari, *vt in extrau. Ad euitanda*, quam refert *Nau. in man. cap. 26. num. 35.* hoc autem per sententiam declarandum est, cum potuerit talis reus percutere ad sui defensionem, vel ob aliam legitimam causam, ita *Dian. p. 5. tract. 9. res. 61.* vbi citat *Couar. in c. Alma mater p. 1. §. 2. nu. 7. Cælestin. in Comp. Theol. moral. tract. 3. c. 9 diffic. 3.* & alios.

15 Quæres 4. an à sententia declaratoria excommunicationis detur appellatio, quoad effectum suspensiuum? Respond. affirmatiuè; tum quia potuit Iudex iniustè declarare; tum quia iura reiiciunt appellationem, quando interponitur à sententia excommunicationis, *vt in cap. is cui, §. sanè de Sentent. excommun. in 6* non autem quando interponitur à declaratoria incursus censurarum, glos. communiter recepta *in cap. cupientes, §. quod si per viginti in ver. priuatos de elect. in 6. Nau. cons. 9. num. 5. de sent. excommun.* & communem dicit *Genuens. in prax. Archiep. c. 22. nu. 1. & 2* & alii apud *Barbos. in c. peruenit 13. de appellat. Bonacin. de*

Cen-

Cenſur. diſput. 1. quæſt. 1. punct. 2. numer. 7. & 8. vbi etiam dicit, quod huiuſmodi appellatio impedit denunciationem, niſi delictum ſit adeò notum, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari; tunc enim non licet appellare, *vt in dict. cap. peruenit.* Sed alii indiſtinctè tenent, excommunicatum pendente appellatione à declaratoria poſſe denunciari, ſeu cedulones affigi, quia talis denunciatio, ſeu Cedulonum affixio nihil aliud eſt quam ſententiæ manifeſtatio, ſiue potius exequutionis promulgatio; non autem exequutio, quia excommunicatio ſecum trahit exequutionem: & ideò per huiuſmodi denunciationem excommunicatus amplius non ligatur, quam antea, *ita Genuenſ. loco cit. num. 2. Ricc. in prax. for. Eccleſ. p. 4. reſolut. 18. per text. in capit. paſtoralis, §. verum de Appellat.*

Si verò appellatio ex legitima cauſa interponatur, antequam excommunicatio, vel declaratoria feratur, tunc Iudex neque excommunicare, neque declarare poteſt, dummodo delictum non ſit publicum, aut notorium, *capit. per tuas de ſentent. excomm. cap. ſolet, & cap. Venerabilibus, §. ſed ſi ex cauſa eod. tit. in 6. cap. peruenit, & cap. paſtoralis, §. verum ex. Appell.* & ideo reus citatus ad allegandam cauſam quare excommunicari, vel excommunicatus declarari non debeat, non eſt ſtatim excommunicandus, vel declarandus, ſed expectari debet per decem dies, quia iura ante huiuſmodi ſententias reo appellandi beneficium concedunt, *vt d. Ricc. in prax. vt ſupra part. 4 reſ. 18.* qui ibidem *reſ. 26.* addit, hoc etiam procedere, quando quis ante ſententiam iter arripuit ad Superiorem, quod vim appellationis habet; valeret tamen excommunicatio, vel declaratoria lata intra decem dies, ſi reus non appellauerit, iuxta *gloſ. in d. c. venerabilibus, §. porrò in verb. Appellatum de ſenten. excomm.*

16 His adde, quod ſi compareat excommunicatus, antequam affigantur Cedulones, & humiliter petat abſolutionem, & ſatisfactionem offerat, ſtatim eſt abſoluendus propter mala, quæ ſecum affert excommunicatio, *c. quæ fronte, vbi gl. de Appellat.* quod in delictis leuibus præcipuè locum habet: nam in caſibus grauioribus expedit, vt tales excommunicati declarentur, donec ſatisfecerint, vt ipſi abſtineant in futurum, & alii terreantur, iux. *clem. 1. §. & quia de Pen. Genue. in prax. c. 23. nu. 1. Ricc. in prax. for. Eccleſ. p. 4. reſ. 16.* ſatisfactio autem verſatur circa æſtimationem damni, & intereſſe, non æſtimationem iniuriæ, vt dicit *Marcell. Vulp. in prax. Iudic. capit. primo, numer. 52.*

17 Notandum eſt etiam, quod vbi quis eſſet abſoluendus à Papa, ſi poſt declarationem humiliter petat, remoueri cedulones, ſolet ei concedi terminus vnius, vel duorum menſium ad obtinendam abſolutionem: & interim remouentur cedulones, dummodo domi ſe contineat, præſtita cautione; quo termino elapſo denuò affiguntur, niſi præſentauerit abſolutionem, & ita ſeruari in tribunalibus Eccleſiaſticis dicit *Ricc. in prax. for. Eccleſ. part. 4. reſol. 17. Genuenſ. vbi ſupr. c. 23. nu. 13.*

SVMMARIVM.

1 Epiſcopus ab excommunicationibus Papæ reſeruatis abſoluit eos, qui ob iuſtum impedimentum Sedem Apoſtolicam adire nequeunt.

2 Qui temporali detinentur impedimento, debent illo ceſſante ſe Apoſtolicæ Sedi præſentare ſecus ſi perpetuum habeant impedimentum.

Qui cenſeantur habere impedimentum perpetuum, vel temporale, ibidem.

3 Pueri, qui in puerili ætate in excommunicationem Papæ reſeruatam inciderunt, abſolui poſſunt ab Epiſcopo abſque onere ſe preſentandi Sedi Apoſtolicæ.

4 Viuens ex ſuo artificio, quo iter agendo vti non poteſt: abſolui poteſt ab Epiſcopo.

5 Quinam veniant nomine pauperum.

6 Delicati, aut multum potentes non ſunt Romam mittendi, ſed prius conſulendus eſt Papa.

7 An Epiſcopus poſſit abſolutioni ab huiuſ-

modi

modi excommunicationibus alteri committere.

8 *An habentes priuilegium absoluendi à censuris Papæ reseruatis possint hanc facultatem alteri committere.*

9 *In certis casibus absoluere nequeunt habentes huiusmodi priuilegium.*

10 *Declarantur Constitutiones Gregor. XIII & Clementis VIII. editæ contra prouocantes ad duellum.*

11 *An possit ab huiusmodi excommunicationibus Episcopus absoluere, si excommunicatus adire potest Legatum.*

12 *Quid si adire potest alium habentem priuilegium in dictis casibus absoluendi.*

CAP. VI.

An, & quando Episcopus absoluere possit ab excommunicatione publica Papę reseruata.

1 DOctores communiter tenent, posse Episcopum absoluere à censuris Papæ reseruatis etiam in Bulla Cœnæ contentis eos, qui ob iustum impedimentum Sedem Apostolicam adire non possunt: tunc enim illa potestas ordinaria, quæ sublata erat ei per reseruationem, restituitur existente huiusmodi impedimento; idque desumitur ex benigna Summi Pontificis voluntate, qui non videtur voluisse reseruare absolutionem cum tanto incommodo, vt constat *ex capit. mulieres, & cap. quamuis de sentent. excommun. cum simil.* quamuis enim in dictis iuribus agatur tantum de absolutione ab excommunicatione, *can. si quis suadente 17. quæst. 4.* eadem tamen est ratio in aliis excommunicationibus Papæ reseruatis; Vnde *in c. ea noscitur, & cap. quod de his eod. tit. de sent. excom. & in c. eos qui eod. in 6.* fit mentio de impedimentis, non autem de *d. can. si quis suadente,* vt rectè obseruat *Felyn. in d. c. quamuis, & Sylu. in ver. excommunicatio 4. nu. 7. vers. Quarto.* Quare ita resoluunt *Nau. in man. c. 27. num. 89. §. ad primum Megal. var. res. tom. 1. res. 37. n. 5.* & communem dicit *Coninch. de censur. disp. 14. dub. 16. n. 241. Gutier. de matrim. c. 49. nu. 8. Bonacin. de censur. disp. 1. qu. 3. punct. 2. num. 4. Auil. eod. tract. 2. part. c. 7. disp. 1. dub. 6. vers. tertia conclusio, Laym. par. 2. tract. 5. cap. 6. num. 5. Barbos. de offic. & potest. Episc. p. 2. all. 40. nu. 15. Sanch. in oper. mor. lib. 1. cap. 13. num. 36. & lib. 2. cap. 11. num. 23.* vbi etiam dicit, quod Vicarius Episcopi etiam generaliter deputatus potest huiusmodi impeditos a supradictis casibus absoluere, quod procedit, siue impedimentum sit perpetuum siue temporale, iuxta communem Doctorum sententiam.

2 Hæc tamen est differentia inter impedimentum perpetuum, & temporale, quod habentes impedimentum perpetuum absolutè absoluuntur, nec eis iniungitur onus se præsentandi Summo Pontifici, *d. cap. mulieres, cap. de monialibus, & cap. quamuis de Sent. excommun.* tales sunt moniales, & aliæ mulieres, senes, Valetudinarii, hoc est perpetuo, seu incurabili morbo laborantes, ac membris destituti, videlicet claudi, cœci, & similes: debent tamen prius iuxta facultates satisfacere illis, quibus iniuriam irrogarunt, *vt in cap. ea noscitur eod. tit.* qui verò temporali detinentur impedimento, debent illo cessante quamprimum se Apostolicæ Sedi præsentare, *d. cap. ea noscitur, & cap. quod de his de Sent. excomm.* alias in eamdem censuram relabuntur, *cap. eos qui eod. tit. in 6.* tales sunt existentes in periculo mortis, habentes inimicitias capitales, qui sine periculo vitæ Sedem Apostolicam adire nequeunt, infirmi, Adolescentes etiam sui iuris, quibus iter esset discrimini, filiifam. existentes sub patria potestate, qui non posunt iter facere sine Patris præiudicio, pauperes, habentes curam animarum, si eorum absentia subditis esset detrimento, vel alio simili, aut maiori impedimento detenti, quod arbitrio Episcopi relinquitur, *cap. mulieres cap. de cætero, cap. pueris, cap. quamuis. cap. relatum, & cap. quod de his de sentent. excomm. & d. Sylu. in ver. absolutio 4. num. 3. & 4. Nauar. in man. cap. 27. nu. 88. Auil.* de

de Censur.2.part. cap.7. disput.1.dub.6. vers.tertia conclusio, *Bonacin. eod.tract. disput.1.quæst.3.punct.2.nu.4. Dian.par. 5. tract.9. resol.6.Coninch.de Censur.disput.14.dub.16.num.24. Barbos.d.all.40. num.29.*

3 Obserua tamen, quod pueri doli capaces, qui in puerili ætate in excommunicationem Papæ reseruatam inciderunt, semper absoluuntur ab Episcopo siue ante, siue post pubertatem absolutionem petant, absque onere se præsentandi sedi Apostolicæ, cum propter defectum ætatis, in qua excessus fuit commissus, rigor sit mansuetudine temperandus, *dict.cap.quamuis*, *& cap. pueris*, *vbi Panorm. de Sent. excommun. Dian.loco cit.* quicquid in contrarium dicat *Sylu.in ver.absolutio 4.num.3.vers. quidam verò*, immo plerique DD.pueros ante annos pubertatis excusant a censuris latis, tam à iure, quam ab homine, ita *Cçlestin.in Comp.Theol.mor. tract.3.c.6.num.9.*& alii,quorum sententiam probabilem,dicit idem *Dian.part.5. tract.9.res.46.*

4 Obserua 2. quod viuens ex suo artificio, quo iter agendo vti non potest, absolui similiter potest ab Episcopo, vt dicit *Barbos.loco cit. num.* 23. quia non tenetur mendicare, si alias non est mendicus: immò si solitus etiam sit mendicante, poterit absolui, si mendicando in loco suæ mansionis soleat sibi, & Coniugi prouidere, & iter faciendo id præstare non possit, *Syluest.in verb.absolutio 4.nu.3.vers. Octauus est in paupere,Nau.d.c.27.num*.88.*Dian. par.5. tract. 9.res.6.*

5 Obserua 3. quod nomine Pauperum veniunt etiam habentes congruam substentationem, qui tamen attento statu personæ, & dignitate videntur indigere, vt d.*Bart.in leg.1. num.35. C.de Sacros. Eccles.* & alii apud *Barbos. dict.par.2. all. 40.num.24.*

6 Obserua 4. quod delicati, aut multum potentes, qui ad Curiam accedere, aut huiusmodi laborem substinere nequeunt, non sunt Romam mittendi, sed prius consulendus est Papa, & obediendum eius imperio, *cap.mulieres de sent.excomm.* nisi fuerit probabile mortis periculum in mora, quia tunc absoluendi sunt vt alii, qui versantur in eodem periculo accepta cautione, quod parebit Papæ responso, *glos. in d. c. mulieres ver.laborem Sylu.in ver.absolutio 4. num.3.vers.septimus est Nau.d.cap.27.nu.* 88.*& 89.*

7 Obserua 5. quod in tali casu potest Episcopus absolutionem ab huiusmodi excommunicationibus committere Presbytero, *vt d. glos.in cap.de cætero verb. licet de sent.excommun. Tolet.in Instruct. Sacerd.lib.1.cap.32. num.7.* secus dicendum de habentibus priuilegium absoluendi à censuris, & casibus Papę reseruatis: isti enim alteri absolutionem committere nequeunt, cum non ex officio suo hanc facultatem habeant, sed ex delegatione, vt dicunt Doctores apud *Barbos.d.p.2.all.35.num.17.*

9 Notandum tamen est, quod Sacerdotes, tam regulares, quam sæculares per vniuersam Italiam extra Vrbem degentes citra mortis articulum non possunt virtute priuilegiorum absoluere à casibus in Bulla Cœnæ; vel Episcopo reseruatis, neque ab excommunicatione contracta ob percussionem Clerici, vel ob violationem clausuræ monialium ad malum finem, vel ob violationem immunitatis Ecclesiasticæ iuxta Constitionem Gregorii XIV. incipit *Cum alias nonnulli*, vel ob prouocationem, & pugnam in duello iuxta Concilium Tridentinum, & Constitutionem Gregor. XIII. incipit *Ad tollendam*, vel ob simoniam realem scienter contractam, vel ob confidentiam realem, vt constat ex Decreto Sacr. Congregationis apud *Quarant. in verb. casus reseruati.*

10 Notandum 2. quod in dict.Constitutione Gregorij XIII. punitur excommunicatione prouocatio ad duellum, cooperatio, si per ipsosmet prouocantes, aut cooperantes non stetit, ne pugna sequeretur; sed in alia Constitutione Clementis VIII. incipit *Illius vices*, prouocatio, & cooperatio ad duellum absolutè, ac simpliciter punitur excommunicatione, etiamsi per ipsosmet prouocantes, vel cooperantes steterit, nè pugna sequeretur;

&

& ideo qui contrahit hanc excommunicationem contentam in Constitutione Clementis VIII. potest virtute priuilegiorum absolui: quia in d. decreto Sacr. Congregationis sermo tantum est de prouocantibus, aut pugnantibus in duello iuxta dispositionem Tridentini, ac Constit. Gregor. XIII. vt obseruat *Bonac. de Censur. in part. disput. 2. quæst. 3. pun. 48. num. 40.*

11 Limita supradictam conclusionem, quando excommunicatus potest adire Legatum: tunc enim Episcopus nequit absoluere, cum in tali casu non videatur adesse iusta, & legitima causa, vel impedimentum, *cap. ea noscitur de sent. excomm.* vbi præcipitur, vt pro huiusmodi absolutione recurratur ad Papam, vel eius Legatum, *Nau. in Man. cap. 27. numer. 90. vers. ad quartam Coninch. de Censur. disp. 14. dub. 16. num. 242. Barbos. par. 2. alleg. 40. num. 31. Bonac. de Censur. disp. 1. q. 3. punct. 2. num. 4. vers. rursus addit.* contra *Henriq. lib. 12. de Matrim. c. 3. num. 1. in glos. litt. H,* quem refert, & sequitur *Auil. de Censur. 2. par. cap. 7. disp. 1. dub. 6. vers. quarto nota, Dian. p. 5. tract. 9. resol. 6.* qui putant, quod quando quis impeditur adire Papam, potest absolui ab Episcopo tamquam proprio Pastore, ac potestate ordinaria, etiam si facilis esset recursus ad Legatum, quorum sententiam probabilem dicit *Laym. p. 2. tr. 5. cap. 6. num. 5.*

12 Si verò, nec Pontifex, nec Legatus adiri possunt, tunc iura absolutè concedunt Episcopo auctoritatem absoluendi, nec requirunt, vt adeatur alius habens priuilegium, secundum *Coninch. loco cit.* nec in tali casu tenetur excommunicatus epistolam, aut alium ad Pontificem, seu Legatum mittere, quia iura hoc non exigunt *Nauar. dict. cap. 27. num. 90. vers. ad quintam Auil. de censur. 2. p. c. 7. disp. 1. dub. 6. vers. secundo nota, Dian. par. 5. tr. 9. resol. 6.*

Ego tamen censeo Episcopum nequaquam posse absoluere, quando potest confugi ad eum, qui priuilegium, seu potestatem habet absoluendi: tum quia in hoc casu non censetur vrgens necessitas, tum etiam quia Sacerdos simplex quamuis in articulo mortis constitutum possit ratione vrgentis necessitatis absoluere, si tamen ea cesset, vel quia Pastor ordinarius, vel ab ipso expositus haberi potest, tunc absoluere non poterit, *Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 40. numer. 8. Gutier. eod. tract. cap. 49. num. 12.* & alii apud *Barbos. de offic. & potest. Episcop. par 2. alleg. 35. num. 10. Dian. part. 8. tract. 3. resol. 79.*

SVMMARIVM.

1 *Referuntur casus, in quibus Ordinarius potest dispensare in matrimonij denunciationibus.*
2 *Quando Parochus possit matrimonio assistere omissis denunciationibus.*
3 *An Episcopus dispensationem negans peccet mortaliter.*
4 *Pater auertens a matrimonio filium ob notabilem disparitatem, vel ob aliam rationabilem causam, an dicatur maliosè impedire.*
5 *Ordinarius dispensare non debet, nisi recepta informatione, an aliqua impedimenta subsint inter contrahentes.*
6 *An Vicarius Episcopi ex generali commissione possit in huiusmodi denunciationibus dispensare.*
7 *An ea, quæ in Concilio Tridentino committuntur Ordinarijs intelligantur etiam de Vicarijs generalibus.*
8 *An Episcopus, & Vicarius possint huiusmodi facultatem dispensandi alteri delegare.*
9 *An matrimonium contractum omissis denunciationibus sit validum.*

CAP. VII.

An, & quando Episcopus dispensare possit in matrimonij denunciationibus.

1 POsse Episcopum dispensare in huiusmodi denunciationibus constat ex Concilio Tridentino *sess. 24. de reform.* ma-

matrim.cap. 1. vbi id arbitrio prudentis Ordinarii relinquitur: nam si periculum esset alicuius peccati, infamiæ, aut scandali, aut probabiliter timeretur, quod alter coniugum à fide data iniustè resiliat, vel quod matrimonium malitiosè impediatur, potest ordinarius illas remittere, *Sanch.de matrimon. lib.3.disp.9. Vulp.in prax.iudic.cap.17.numer.20.*

Idem dicendum, si constitutus in articulo mortis cum Concubina contra-
2 here desiderat ad legitimandam prolem, vel ad tollendam infamiam, vel ad tranquillitatem propriæ conscientiæ, præsertim si tales Concubinarii existimari sint diù coniugati, *Sot.in 4.dist.28.par.1.ar.2.* quem refert, & sequitur *Vulp. d.cap. 15.num.20.* vbi etiam dicit, quod in tali casu solius Parochi auctoritate ex tacita Episcopi commissione possunt omitti denunciationes, si Ordinarii copia haberi non potest, dummodò matrimonium celebretur coram Parocho, & testibus iuxta formam Concilii, & ita etiam tenet *Sanch.de matrim. lib.3. disp. 17. Zambran.de Sacram.matr.c.7. dub.3 num.1. & 2. Marchin.de Pest.par.6.cap.4. num.5. & alij apud Dian.part.5. tract.3. res.98.*

3 Quare si in iis casibus Episcopus dispensationem neget, peccaret mortaliter, quia tunc valdè expedit bono publico, ac subditis talis dispensatio, nisi fortè ex causa iusta maioris boni denegetur, *Sanch.de matrim.lib.3.disp.10.nu. 6. Gutier.eod.tract.cap.57.num.4. Barbos. de offic.& potest.Episc.p.2. alleg.32.nu.51. Vulp.in prax.iudic.cap.15. num.27.* secus esset, si nullum publicum, aut priuatum notabile damnum sequatur; vt quando senex cum puella, vel duo senes contrahere volunt, & nullus est timor impedimenti: quamuis enim in his, & similibus casibus Episcopus possit dispensare, ad id tamen non tenetur sub pœna peccati mortalis, *Sanch. d.lib.3. disp.9. nu.3.& seq.& disp.10.nu.6.Gutier.d.c.57. num.4.*

4 Obserua tamen, quod si Pater nulla adhibita violentia, sed precibus, ac suasionibus à matrimonio auerteret filium ob notabilem disparitatem, vel aliam rationabilem causam, non diceretur malitiosè impedire malitia enim dolum, & calumniam importat, *vt d.glos. in c.fin. §.sanè, verb.malitiosè de Despons. Impub.* in tali verò casu, nec dolus, nec calumnia interuenit, sed potius pater iure suo vtitur benè consulens filio; & ideo in tali casu Episcopus sine causa dispensaret, *Menoch.cons.69. num.29.& seq.volum.1. Cephal.cons.421. a num.62. volum.3. Riminald.cons.691.num.31.lib. 6.Gutier.Canon.qq.lib.1.cap.20.num.9. & seq.Vulp.in prax.iudic. cap.15. numer.20. & sequ.* secus esset, si Parentes minis, dolo, vi, calumniis, aut alias iniustè matrimonium impedirent, quia tunc esset iusta causa dispensandi, *Sanchez de matrimon.libr.3. disput.9. numero 10.* & alij.

5 Cautus autem debet esse Ordinarius in dispensando ab huiusmodi denunciationibus, vt prius informationes recipiat, an aliqua impedimenta subsint inter contrahentes, nè se exponat periculo impeditos coniungendi, *vt post Palud.* obseruat *Sanchez dict.lib.3.disp.9. nu.20.* & in hoc satis esse informationem extra iudicialem tenent Doctores, quos refert, & sequitur *Barbos.dict.alleg.32. num.27.*

6 An Verò Vicarius Episcopi ex generali commissione possit in huiusmodi denunciationibus dispensare? affirmatiuè respondet *Coninch.de Sacramen. disp.27. dub 6. num.55. Cened. in Collect. ad Ius canon.part.2.collect.81.num.5. Alzed.de Præcell. Episc. Dignit.part.secunda,capit. 7.numer.32.* & communem dicit *Paris. de Resignat.Benefic.libr.3.cap.11.num. 19. & seq.* vbi etiam notat, quod vbicumq;
7 in Concilio Tridentino aliquid committitur ordinariis, intelligitur etiam de Vicariis generalibus Episcoporum; vbi enim voluit Sancta Synodus Vicarium excludere, id expressit, vt in absolutione ab hæresi, *sess.24. de reform. cap.6.* & hanc esse receptiorem sententiam dicit *Barbos.d.par.2.all.32. num.28. & seq. Sbroz. de Vicar.Episcop.libr.2.quæst.201. num.1. & seq.* & alii apud *Dian. par.3.tr. 4.resol.238.* quibus adde *Gutier. de ma-*
8 *trim. cap.56. num.13.* vbi dicit, quod tam Episcopus, quam Vicarius potest huius-

huiusmodi facultatem dispensandi in denunciationibus Parocho, seu alteri Clerico delegare.

9 An verò matrimonium non præmissis denunciationibus contractum validum sit? Resp. affirmatiuè, nisi aliud obstet, vt declarauit Sacr. Congreg. Concilij apud *Farinac. decis.* 18. *parte quarta, Diuers. & diximus supra libr. 6. capit.* 4. *num.* 8.

SVMMARIVM.

1 *An Episcopus possit dispensare in impedimentis, matrimonium non dirimentibus.*

2 *Quando Episcopus possit dispensare in voto simplici castitatis.*

3 *Quando Episcopus in impedimento matrimonium dirimente dispensare possit.*

4 *An Episcopus dispensare possit cum minoribus non habentibus ætatem requisitam.*

5 *Quid si malitia ætatem suppleat.*

6 *Et quid si ad ætatem legitimam deficerent duo, vel tres dies.*

Quæ dicatur ætas legitima in mare, & in fœmina ad contrahendum matrimonium, ibidem.

7 *Quando possit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus post contractum matrimonium.*

An Commissarius Cruciatæ possit in dictis impedimentis dispensare, ibidem.

Qui habent priuilegium dispensandi in casibus Episcopalibus etiam matrimonialibus, non possunt dispensare in casibus, qui non iure ordinario, sed ratione vrgentis necessitatis competunt Episcopo, ibidem.

8 *An Episcopus in dictis casibus dispensare possit quoad forum externum.*

9 *An Episcopus huiusmodi facultatem possit alteri delegare.*

10 *An Episcopus Coniugi ad fidem conuerso concedere possit licentiam transeundi ad secundas nuptias viuente altero coniuge infideli.*

CAP. VIII.

An, & quando possit Episcopus in impedimentis matrimonij dispensare.

1 DIco 1. quod in impedimentis non dirimentibus ex iusta causa Episcopus potest dispensare etiam in vtroq; foro, nam consuetudine receptum est, vt dispensatio huiusmodi impedimentorum non obtineatur à Papa, excepto castitatis, ac Religionis voto absoluto, ac perfecto, *Nau. in Man. cap.* 22. *num.* 85 *Bonacin. de matrimon. quæst.* 3. *punct.* 15. *numer.* 3. *Vgolin. de offic. & potest. Episcop. cap.* 60. §. 3. vbi de communi *Barbos. eod. tract. part.* 2. *alleg.* 35. *num.* 2. & alii apud *Sanch. de matrimon. tom.* 2. *libr.* 7. *disp.* 17. *num.* 15.

2 Notandum tamen est, quod in casu vrgentis necessitatis, quando scilicet magnum vrget incontinentiæ periculum, nec consuli potest Pontifex ratione paupertatis, aut quia graue est periculum in mora, Episcopus etiam in voto simplici castitatis dispensare potest, vt dicit *Sylu. in Summ. in verb. Dispensatio, num.* 15. *& in verb. votum* 4. *num.* 5. *Nau. in man. c.* 12. *num.* 76. & alii, quia non est verisimile, Papam sibi hanc dispensationem in tali casu reseruasse, & ideò præsumitur Episcopo concessa tacita facultas dispensandi, *Felin. in cap.* 1. *num.* 49. *de Constitut. Lambertin. de Iurepatron. part.* 1. *libr.* 2. *art.* 10. *quæst.* 7. *princ. nu.* 2. *Sanch. de matrim. lib.* 2. *disput.* 40. *nu.* 3 *Gutier. eod. tract. cap.* 49. *num.* 7. *Bonacin. eod. tract. q.* 3. *punct.* 15. *num.* 3. *Barbos. dict. part.* 2. *alleg.* 33. *num.* 23. *&* 26. Vnde potest Episcopus etiam contra ius commune statuere, si id faciat ex euidenti, & necessaria causa, quæ superiorem ad id concedendum moueret, *Felin. loco cit. Vgolin. de offic. & potestat. Episcop. cap.* 60. §. 1. *Ricc. in prax. for. Eccles. part.* 1. *res.* 239.

3 Dico 2. posse similiter Episcopum

dispensare in impedimento occulto matrimonium dirimente, si eo tempore, quo celebrandæ sunt nuptiæ mulier aliquod impedimentum dirimens in confessione aperuit, cuius manifestatio esset illi causa grauis infamiæ dummodo tentatis omnibus mediis nullum adest remedium euadendi infamiam, vel suspicionem grauis delicti in confessione manifestati, vt dicunt Doctores apud *Bonac.d.q.3.punct.15.num.6. Barbos.loco cit.part.2.alleg.35. num.5. Dian.part.2. tract.16.res.17.& p.8.tract.3. resolut.80.* & ideò posset Confessarius cui detegitur huiusmodi impedimentum, tali fœminæ consulere, vt voueat castitatem ad mensem deinde dicat Consanguineis, se voto castitatis esse obstrictam, sibique à Confessario mandatum fuisse, vt abstineat à matrimonio, donec obtineatur dispensatio à Sede Apostolica: caueat autem, nè dicat, vota esse ad tempus, nè audientes afferant, sufficere dispensationem Episcopi, sicque remedium eludatur, ita *Sanch.de matrim lib.2.disp.40. num.7 Bonacin.loco citat. Gutier. eod. tractat.cap.49.numer.11.vers.laudo tamen, Barbos.vt supra num.6.* quamquam hoc remedium mihi numquam placuit: nam vehemens adhuc suspicio orirętur non sine graui damno famæ mulieris: omnes enim dicerent, ob quid rem tantam diu reticuit? vt aduertit *Alzed. de Præcell.Episcop.Dignit.part.2.cap.7. num.12.* Vnde subdit *Sanchez loco cit.* quod si neque hoc, neque alia media prudentis viri arbitrio attentis circumstantiis occurrentibus sufficiant, posset Episcopus dispensare.

4 Ita etiam in casu grauissimæ necessitatis, puta pro bono pacis, vel simili potest Episcopus dispensare cum minoribus non habentibus ætatem requisitam ad matrimonium, quæ in masculo est quatuordecim annorum, & duodecim in fœmina, vt probatur ex *cap.2. de Desnsat.Impub.* vbi prohibetur, nè aliqui, quorum vterque, vel alter ad ætatem legibus, vel Canonibus determinatam non peruenerit coniungantur: nisi forte aliqua vrgentissima necessitate interueniente talis coniunctio toleretur; tunc enim procedit regula, quod quoties in aliquo textu permittitur dispensatio, & illam sibi Summus Pontifex non reseruat, intelligitur concessa Episcopo, *Syluest.in verb. Dispensatio num. 15. Bonac.de matrim.quæst.1. punct.4. in fin.* & communem dicit *Sanch. de matrim.lib.7.disp.104.num.12. Barbos.de offic.& potest.Episc.part.2.alleg.33.num.17. & alleg.35.nu.20.*

5 Obserua tamen, quod si potentia generandi acceleretur in masculo ante 14. annum, & masculus habeat sufficientem discretionem, & prudentiam, validè potest contrahere matrimonium: quia tunc malitia ætatem supplet, *cap.de illis, & cap.vlt.de Desponf.Impub. cap.vn. §.1.vbi glofs.in verb.supplebat eod.tit.in 6.* & dicit *Sanch.dict.lib.7. disput.104. numer.5.* quem refert *Bonacin. loco cit.dict. punct.4.num.2. & 10.* vbi etiam notat, quod id colligi potest etiam ex habitu corporis, & copula alias habita. Ad Episcopum verò spectat cognoscere, an malitia ætatem suppleat, vt dicit *Barbos.in c.2.nu.5. de Desponf. Impub. & de offic. & potest. Episc. part.2. all.35. num.20.*

6 Obserua 2. quod matrimonium contractum vltima die anni decimiquarti in mare, & duodecimi in fœmina validum est fauore matrimonii, sicut dicimus in testamento, *l.qua ætate, ff. de Testam. Abb.in cap.attestationes, numer. 7. de Desponsat. Impub.Sylu. in verb.matrimonium 5.num.5.* sufficit enim in tali casu, quod ætas sit completa moraliter, non autem metaphisicè; & ideò si duo, vel tres dies deficerent, adhuc valeret matrimonium, vt dicunt Doctores quos refert, & sequitur *Bonacin. loco cit.dict. quæst.1.punct.4.num.11.* quibus adde alios apud *Dian.part.3.tract.4.res.277.* immò validum esse matrimonium, etiamsi decem dies desint, censet *Martin. Ledesm.in 2.part.lib.4. sent.q.60. art.1. columm.penult.verb.hæsitabis*, quem refert Dian. & Bonacin. locis cit.

7 Dico 3. posse etiam Episcopum dispensare in impedimentis dirimentibus post contractum matrimonium concurrentibus infrascriptis conditionibus,

nibus, videlicet quod impedimentum sit occultum, & matrimonium sit publicum.

Secundo quod Coniuges non possint separari absque scandalo.

Tertio, quod ad Summum Pontificem non pateat aditus, seu recursus propter paupertatem, vel locorum distantiam, vel ob incontinentiæ periculum, vel quia infesta sunt itinera latrociniis, vel ob alia legitima impedimenta, *cap. quia circa de consanguin. & affin. Syluest. in verb. Dispensatio num. 15. Nau. in Man. cap. 22. num. 75. vers. Tertio dicendum Leo in Thes. for. Eccles. part. 2. cap. 8. num. 43. Coninch. de Sacram. & Censur. disp. 33. dub. 3. num. 32. Sanch. de matrimon. libr. 2. disp. 40. num. 3. & seq. Bonacin. eod. tract. quæst. 3. punct. 15. nu. 4. Gutier. de matrimon. cap. 49. num. 6. 7. & seq. Vgolin. de offic. & potest. Episcop. c. 60. §. 1. Alzed. part. 2. cap. 7. de matrimon. dispens. numer. 9. Barbos. dict. part. 2. alleg. 35. num. 3. & seq. Viuald. in Candelab. aur. de matrimon. num. 248. parte 1. Ricc. in prax. for. Eccles. part. 1. resol. 239. Dian. part. 2. tractat. 16. resolut. 17. & part. 8. tract. 3 res. 96.* vbi etiam dicit, quod potest Episcopus ex dictis causis, tam cum paupere, quam cum diuite dispensare.

An verò Episcopo dispensare liceat, si pateat aditus ad Nuntium, vel Commissarium Cruciatæ, aut alium, qui huiusmodi facultatem habeat? affirmatiuè respondet *Henriq. lib. 6. de Penitent. cap. 10. num. 1. in Commen. litt. D. & libr. 12. de matrimon. cap. 3. nu. 1. in Commen. litt. H*, Vbi dicit, quod cum ius soli Pontifici reseruet dispensationem, & is consuli nequeat, potest tunc Episcopus tamquam pastor ordinarius dispensare, cuius sententitm probabilem dicit *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part. 2. allegat. 35 num. 10.* sed contraria sententia verior est, quia Episcopus solum potest in hoc casu dispensare ratione necessitatis: hæc autem cessat, quando recurri potest ad alium, qui facultetem habet, ita tenet *Nau. in man. cap. 22. num. 85. Sanch. dict. lib. 2. disput. 40. num. 8. Barbos. loco citat. Gutier. dict. capit. 49. numer. 12. Alzed. p. 2. cap. 7. nu. 18. Dian. part. 8. tract. 3. res. 79.* & alii.

Obserua tamen, quod Commissarius Cruciatæ non habet facultatem dispensandi, nisi detacta prioris matrimonii nullitate alteri coniugi; quare si ea non detecta expediret celebrari matrimonium vrgente necessitate, tunc posset recurri ad Episcopum pro dispensatione, vt dicit Sanchez, & Gutier. locis citatis.

Obserua 2. eos, qui habent priuilegium dispensandi in casibus Episcopalibus, etiam matrimonialibus, non posse dispensare in casibus, qui non iure ordinario, sed ratione vrgentis necessitatis competunt Episcopo; quia hi non dicuntur casus Episcopales, sed verè ad Pontificem pertinent, & ex quadam iùris interpretatione Episcopo censentur permissi, *Henriq. lib. 6. de Pænit. c. 14. n. 7. Sanch. de matrim. d. libr. 2. disp. 40. num. 9. Gutier. vbi supra num. 12. Barbos. d. part. 2. alleg. 35. num. 12. Alzed. part. 2. d. cap. 7. num. 38.*

Quarto requiritur, quod matrimonium sit consummatum, *Leo in Thesaur. for. Eccles. parte 2. capit. 8. numer. 43. Garc. de Benefic. part. 11. cap. quinto, numer. 356.*

Quinto, quod matrimonium contractum fuerit bona fide, *Leo. loco cit. Gutier. de matrimon. d. cap. 49. num. 9. Bonacin. d. quæst. 3. punct. 15. numero 4. vbi de communi Coninch. de Sacram. disp. 33. dub. 3. num. 32. Barbos. parte 2. all. 35. num. 4. Halzed. de Præcell. Episc. Dignit. part. 2. d. cap. 7. numer. 10.* & alii apud *Sanch. de matrimon. libr. 2. disput. 40 num. 4.* contra *Henriq. lib. 12. de matrim. cap. 7. numer. 2. in Commen. litt. K. & litt. O*, qui putat, non requiri bonam fidem, cuius sententia refellitur ex Tridentino *sess. 24. de reform. matrimon. ca. 5.* ibi, *si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere præsumpserit, separetur, & spe dispensationis consequendæ careat, idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit.* Quare tales etiam cum iactura famæ separandi sunt,

vt dicit *Coninch. d. disput.* 33. *dub.* 3. *numer.* 33. quia scientes impedimentum dirimens se in ea incommoda coniecerunt.

Hinc potest etiam Episcopus cum illis dispensare, qui virtute dispensationis subreptitiæ à Summo Pontifice impetratæ bona fide contraxerunt, si timeatur, quod si iterum dispensatio Pontificia impetretur, graue scandalum oriri posset, *cap. quia circa de Consang. & affin. Couar. de matr.* 2. *p. c.* 6. §. 10. *num.* 15. *Sanch. lib.* 2. *de matr. disp.* 38 *nu.* 12. *Alzed. de Præcell. Dignit. Episcop. par.* 2. *c.* 7. *num.* 14. *Barbos. part.* 2. *alleg.* 35. *num.* 9. *vers. sextus casus*.

Sufficit autem bona fides vnius coniugis quamuis alter mala fide contraxerit, *Sanch. d. lib.* 2. *disput.* 40. *Alzed. part.* 2. *dict. cap.* 7. *Gutier. d. cap.* 49. *Dian. part.* 8. *tract.* 3. *resol.* 79. *Barbos. part.* 2. *d. alleg.* 35 *num.* 4. contra *Ludou. Lopez Instructor. Conscien. tom.* 2. *part.* 2. *cap.* 59. quem refert, & sequitur *Garc. de benefic. part.* 11 *cap.* 5. *nu.* 357. qui tenent, requiri bonam fidem ex parte vtriusq; ita vt ambo contrahentes probabiliter impedimentum ignorauerint.

Huiusmodi tamen bona fides non excluditur per scientiam speculatiuam, quia Coniux nouit, se accessisse ad consanguineam eius, cum qua contrahere vult matrimonium, nisi coniungatur scientiæ practicæ, qua sciat, inde oriri impedimentum ad matrimonium contrahendum, vt dicit *Sanch. d. libr.* 2. *disput.* 40. *num.* 4. *vers. rogabis autem*, *Gutier. loco cit. num.* 9. vbi etiam notat, quod in hoc excusat lata culpa, & ignorantia crassa, dummodo non sit coniuncta cum ingenti temeritate, & ita etiam tenet *Perez de matrim. disp.* 44. *sect.* 9. *nu.* 9. quem refert *Dian. part.* 8. *tract.* 3. *resolution.* 76.

Sextò requiritur, quod seruatæ fuerint in contrahendo matrimonio solemnitates à Concilio requisitæ, quia si propria auctoritate negligantur, non posset Episcopus dispensare, quamuis ignoranter matrimonium contractum sit, vt constat ex Concil. Tridentino *dicto cap.* 5. ibi, *quod si ignoranter id fecerit, siquidem solemnitates requisitas in contrahendo matrimonio neglexerit, eisdem subijciatur pęnis: non enim dignus est qui Ecclesiæ benignitatem facilè experiatur, cuius salubria præcepta temerè contempserit*, ita *Leo in Thes. for. Eccles. part.* 2. *cap.* 8. *num.* 43. *Garc. de benef. part.* 11. *cap.* 5. *nu.* 357. secus si ignoranter contractum sit matrimonium, & ex ordinarii licentia solemnitates illæ denunciationum omissæ sint: quia tunc neque negliguntur, nec temerè contemnuntur; & ideò posset Episcopus dispensare, *Sanch. de matrim. d. lib.* 2. *disp.* 40. *num.* 4. *vers. Vnde idem Gutier. eod. tract. c.* 49. *nu.* 9. *Alzed. d. p.* 2. *cap.* 7. *num.* 10. *Dian. par.* 8. *tractat.* 3. *resol.* 79.

8 Obserua tamen, quod potestas Episcopi, quia dispensare potest in impedimentis dirimentibus occultis, est pro solo conscientiæ foro, vt dicit *Henriqu. lib. decimosecundo, de matrimon. capit.* 3. *numer. secundo, Sanch. eod. tract. lib.* 2. *disput.* 40. *num.* 10. *Gutier. dict. cap.* 49. *num.* 13. *Bonacin. de matrim. dict. quæst.* 3. *punct.* 15. *numer.* 4. *Barbos. allegat.* 35. *num.* 4. & 11.

9 Potest autem Episcopus hanc facultatem dispensandi, in huiusmodi impedimentis delegare non solum Vicario, sed etiam Parocho, vel aliis, iuxta *text. in cap. fin. de offic. Ordin.* quia id ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem spectat, vt dicit *Sanch. d. disput.* 40. *num.* 14. *Nau. in man. c.* 27. *nu.* 45. *Gutier. de matrim. d. c.* 49 *nu.* 16. *Alzed. de Præcell. Episcop. Dignit. part.* 2. *cap.* 7. *num.* 36. *Barbos. dict. all.* 35. *num.* 14.

10 Quæres, an Episcopus Coniugi ad fidem Catholicam conuersò concedere possit licentiam ad secundas nuptias transeundi viuente altero Coniuge infideli? Respondeo affirmatiuè si post conuenientem admonitionem alter Coniux ad fidem se conuertere noluerit, *cap. Iudæi* 28. *quæst.* 1. *Sanch. de matrim. to.* 2. *lib.* 7. *disput.* 74. *num.* 9. quem refert *Dian. part.* 3. *tractat.* 4. *resol.* 252. & alij apud *Layman. lib.* 5. *tractat.* 10. *cap.* 3. *n.* 4. *Bonacin. de matrim. qu.* 3. *punct.* 7. *num.* 6. vbi dicit, hanc esse probabiliorem sententiam, quia hodie prohibita est cohabitatio

bitatio fidelis coniugis cum infideli propter periculum peruersionis, *vt in dict. cap. Iudæi, & cap. sæpe* 28 *quæst.* 1. quamuis in primitiua Ecclesia ad fidem propagandam id permissum fuerit ab Apostolo ad Corint. 7. quicquid in contrarium dicat *Nauar. in man. cap.* 22. *nu.* 49. & alii, immo si infidelis adeò distat, vt commodè requiri nequeat, non esset opus monitione, vt dicunt Doctores apud *Dian. loco cit. resol.* 264. idemque dicendum, vbi moraliter certa est alterius coniugis obstinatio, vt dicit *Ricc. in prax. for. Eccles. parte prima, resolut.* 241.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium inualidum ob occultum aliquod impedimentum non est iterum celebrandum coram Parocho, & testibus, sed id fieri potest secretò inter ipsos coniuges per eorum mutuum consensum.*
2 *An in tali casu sufficeret copula affectu maritali sequuta post eam cognitionem.*
3 *An ad reualidandum matrimonium fictè contractum necesse sit, vt iterum coram Parocho, & testibus celebretur.*
4 *Occultum qualiter intelligatur.*
5 *An Parentes, consanguinei, & affines in causa matrimoniali plenè probent.*
6 *An ad probandum matrimonium admittantur testes inhabiles.*
7 *Ad impediendum matrimonium vnicus testis sufficit.*
8 *An si matrimonium celebratum fuerit coram Parocho, vel testibus conscijs illius impedimenti, sit iterum celebrandum coram Parocho, & testibus.*
9 *Quid si impedimentum dirimens esset publicum.*
10 *Omnis forma, & solemnitas, quæ debet interuenire in actu vt valeat, interuenire etiam debet in ratificatione.*

CAP. IX.

An matrimonium inualidum ob occultum aliquod impedimentum iterum celebrandum sit coram Parocho, & testibus obtenta dispensatione.

1 AFfirmant DD. quos refert, & sequitur *Gutier. de matrim. cap.* 47. *num.* 6. *& seq. & c.* 76. *num.* 32. sed verior videtur sententia aliorum asserentium, id fieri posse secretè inter ipsos coniuges per eorum mutuum consensum ita, vt coniux, qui ignorabat, intelligat in genere impedimentum dirimens subesse, ita *Nau. in man. cap.* 22. *numer.* 47. & 79. vbi testatur, ita declarasse Pium V. *& consil.* 14. *in fin. de sponsal. Posseuin. de offic. Curat. cap.* 10. *num.* 25. etiamsi prius matrimonium mala fide fuerit celebratum, vt dicit *Bonac. de matrim. q.* 2. *pun.* 9. *nu.* 10. vbi etiam refert, ita Sacram Congregat. resoluisse, & alii apud *Barbos. de offic. & potest. Episc. par.* 2. *alleg.* 32. *num.* 157. quia ratio finalis Concilii Tridentini requirentis præsentiam Parochi, & testium ea fuit, vt tolleretur graue peccatum, & periculum contrahendi nouum matrimonium dissoluto primo: quibus incommodis satis occurritur, quando matrimonium semel fuit celebratum, quamuis inualidè, coram Parocho, & testibus: Vnde in tali casu sufficeret copula affectu maritali sequuta post eam cognitionem, *vt d. Basil. Pont. apud Barbos. d. all.* 32. *nu.* 157. quia talis copula est signum consensus, *c. veniens de sponsal.*

3 Hinc infertur, quoad reualidandum matrimonium fictè contractum non est necesse, vt iterum coram Parocho, & testibus celebretur: sed satis est, si fictè, vel metu consentiens postea verè assensum præstet quocumque

temporis spatio interiecto, cum consensus alterius Coniugis, qui verè consensit, actu, & formaliter semper maneat, quia semper æstimat, valere matrimonium, *Dian.par.3.tract.4.resol.292.* vbi citat *Gutier.de matrim.c.46.n.14.* *Sanch. tom.1.lib.2.disp.22.num.12.& 13.* quamuis contrarium teneat *Nauar. d.cap.22. num.47.*

4 Occultum autem hic accipitur, vt distinguitur contra plenè probabile; dicitur verò plenè probabile in foro externo impedimentum ad dissoluendum matrimonium publicè contractum, quando duobus testibus non tantum idoneis, sed omni exceptione maioribus probari potest, *cap.1. de consanguin. & affin. Mascar.de probat.conclus.1022.n.4. & seq.*vbi dicit, hanc esse magis communem *Sanch.de matrim.lib.2 disp.37.n.11.* Quare si ex sola relatione Coniugis tres, vel quatuor scirent impedimentum, adhuc diceretur occultum, dummodo non adsit publica fama: quia testes illi non faciunt plenam fidem ad dissoluendum matrimonium: deponerent enim solummodo de Coniugis confessione, quæ ad hoc sufficiens non est, *capit.in litteris de Testib.*

5 Sed quæres, an Parentes, consanguinei, & affines in causa matrimoniali plenè probent? Resp.affirmatiuè, siue agatur de valore matrimonii, siue de eo dissoluendo, cum ipsi melius sciant, *cap.videtur. Qui matr. accus.poss. d.cap.in litteris de Testib.* latè *Gutier. de matrim. cap.44.num.82. & seq.* & decisum refert *Ricc. in Collect. decis.423. part.2. & in prax.for.Eccles.parte prima, resol.233.* nisi esset disparitas inter coniuges; tunc enim Parentes non admittuntur, *cap. super eo 2. de Testib.Franch.March.decis. 750. parte secunda*, quem refert *Ricc. in Collect.decis.564. part.3.* & ideò hoc relinquitur arbitrio Iudicis, qui cautè perpendere debet, quanta sit his testibus fides adhibenda ex causæ pendentis qualitate, personarum conditione pari, vel dissimili, & aliis circumstantiis, *d.c. super eo, & ibi Hostiens.nu.3.in fin.Couar. de matrim.2.p.c.8.§.12.num.8.vers.nam in hac.*

6 Addit *Ricc.in Collect. decis.364. par.3.* quod ad probandum matrimonium admittuntur mulieres, & alii testes inhabiles.

7 Ad illud verò impediendum sufficit vnicus testis, *vt in d.cap.super eo 2. de Testib.* & ideo quis secreto sciat aliquod impedimentum, tenetur illud denunciare, etiamsi probare non possit: nisi id sciat sub sigillo confessionis sacramentalis; tunc enim non teneretur denunciare, *Sanchez de matrimon. libr.3. disp.13.num:2.* quem refert, & sequitur *Vulp. in prax. indic. capit. 15. numer.22.*

8 Secus esset si matrimonium celebratum fuerit coram Parocho, & testibus consciis illius impedimenti; quia tunc celebrandum iterum esset coram Parocho, & testibus, quamuis alter solus ex duobus testibus requisitis, vel solus Parochus impedimentum sciret, extra tamen Sacramentum Confessionis; in eo enim casu iam desunt necessaria ad valorem matrimonii, cum vel Parochus, vel alter testis requisitus non sit testis valoris matrimonii, sed eius nullitatis, vt dicit idem *Sanch.d.libr.2. disp. 37.nu.10.& seq.Bonac.de matr.q.3.punct. 15.in fin.*

9 Idem dicendum, quando impedimentum dirimens esset publicum, quia in hoc etiam casu requireretur præsentia Parochi, & testium, vt pluries resoluit Rota Romana, teste *Barbos.de offic. & potest.Episc.p.2.alleg.32. num.157.* cum enim ratificatio actus inualidi nihil aliud sit, quam nouus actus, *leg. asse toto de Hæred.instit.l.obuenire solet, ff.de verb.signif.* propterea omnis forma, & solem-
10 nitas, quæ debet interuenire in actu, vt valeat, interuenire etiam debet in ratificatione, Rota in Romana donationis 13. Iunii 1586. coram Card.Seraphin.& coram Gregor.XV. *decis.395. num.9. & seq.* Vnde minoris, & mulieris ratificatio requirit easdem solemnitates, quæ sunt necessariæ in celebrando contractu de nouo *Beltramin.ad Greg.loco cit.num. 17.* & alii communiter.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Proprius Parochus intelligitur etiam ille, in cuius Parochia quis habitat maiore anni parte, etiamsi non habeat animum perpetuò manendi.
2 An ad hunc effectum opus sit expectare, vt maiore anni parte quis in Parochia commoretur.
3 Quid si data opera quis incipiat alibi habitare, vt effugiat proprium Parochum.
4 Parochus, cui commissum est suum Parochianum matrimonio coniungere, potest etiam alienum cum suo coniungere.
5 An validum sit matrimonium, cui assistit Parochus viri, vel mulieris in aliena Parochia, vel Diœcesi.
6 Matrimonio vagorum assistere potest quilibet Parochus, in cuius Parochia commorantur.
7 Vagus quis dicatur.
8 An validum sit matrimonium vagorum celebratum coram Parocho, & testibus absque tamen licentia ordinarij.
9 Qui habet duo domicilia, coram alterutro, Parocho, matrimonium validè contrahit; limitatur nu. 10.
11 An validum sit matrimonium celebratum coram Parocho, vel Vicario Episcopi, qui nondum est sacerdos.
12 An Parochus possit licentiam matrimonio assistendi concedere alteri, qui non sit Sacerdos.
13 Huiusmodi licentia actum præcedere debet.
14 An Vicecuratus amouibilis possit alteri talem licentiam concedere.
15 An validum sit matrimonium celebratum coram Parocho putatiuo.
16 An validum sit matrimonium, cui assistit Parochus excommunicatus vitandus.
17 An talis Parochus possit alteri similiter excommunicato licentiam concedere assistendi matrimonio.
18 An valeat institutio Vicarij facta ab Episcopo excommunicato non tolerato.

CAP. X.

Quis censeatur proprius Parochus, vt validè matrimonium contrahatur.

1 Statuit Sacra Tridentina Synodus, vt matrimonium coram duobus, vel tribus testibus, ac proprio Parocho, vel alio Sacerdote de licentia Parochi, vel ordinarii celebretur, *vt in sess. 24. de reform. matrim. cap. 1.* alias est ipso iure nullum ita, vt sola declaratoria opus sit, vt censuit Sacr. Congregatio, ac Rota Romana in Toletana matrimonij 10. Decembris 1625. coram Merlino impress. apud *Barbos. de offic. & potest. Episcop. part. 2. alleg. 32. post num. 77.* neque in hoc excusat ignorantia etiam inuincibilis, aut vrgens necessitas, quia matrimonium contractum sine forma substãtiali est inualidum in omni casu, vt d. *Bonacin. de matrim. q. 2. pun. 8. nu. 11.* & alii communiter.

Obseruant autem Doctores, quod proprius Parochus ille etiam dicitur, in cuius Parochia alter ex contrahentibus habitat, seu commoratur maiore anni parte, siue sit vir, siue mulier, iuxta *cap. fin. de Paroch.* ibi, *cum ad inhabitandum in eã se quamplurimi contulissent, & cap. in nostra de Sepult.* ibi, *soluta quarta parochiali Ecclesiæ, de cuius Parochia mortuorum corpora assumuntur, ita Nauar. cons. 3. num. 1. de Clandest. Despons. & in Man. cap. 25. num. 114. Piasec. in prax. part. 2. cap. 4. nu. 32. Vulp. in prax. iud. cap. 15. num. 16. Ricc. in prax. for. eccles. part. 1. resol. 225. & part. 4. resol. 292.* & censuit etiam Sacr. Congr. teste *Bonacin. vbi supra num. 1.* & ideò necesse non est, vt habeat animum ibi perpetuò manendi, dummodò habitatio breuis temporis non sit, *vt d. Barbos. d. part. 2. alleg. 33. numer. 57. & seq. Ricc. d. part. 4. resol. 292.* quia sicut eo casu contrahitur

domicilium parochiale, ad suscipienda Sacramenta, excepto ordine, & tonsura: ita etiam coram Parocho illius loci matrimonium potest celebrari, *Bonacin. de matrim. quæst. 2. punct. 8. num. 2.* ex quo infert *Ricc. dict. resol.* 292. quod Parochia acquiritur ratione habitationis per scholares, famulos, & mercenarios non ad breue tempus locantes operas suas in domo heri, ac per eos, qui ex causa pestis, aut belli alio confu-
2 giunt: neque opus est expectare, vt maiori anni parte quis in Parochia commoretur, sed statim, ac incipit habitare cum animo manendi maiore anni parte, seu cum intentione agendi aliquod negocium, quod maiorem anni partem expostulat, efficitur Parochianus, etiam habeat animum redeundi expedito negocio, *Sanch. lib. 3. disput. 23. num. 14. Vulp. in prax. cap. 15. numer. 16.* quos refert, & sequitur *Barbos. loco cit. num. 64.* quemadmodum domicilium acquiritur statim, ac quis incipit habitare cum animo perpetuò manendi, *leg.*
3 *domicilium, vbi glos. ff. ad municip. Ricc. d. par. 4. resol. 292.* quod procedit, etiamsi data opera quis incipiat alibi habitare, vt effugiat proprium Parochum: quia in hoc vtitur iure suo, *Rot. in d. Toletana matrim. coram Merlino Bonac. d. q. 2. pun. 8. num. 7.* & alii.
4 Quare validum esset matrimonium, cui assistit Parochus habitationis fęminæ, quando contrahitur in Parochia habitationis vxoris: & è contra sufficeret Parochus viri, quando contrahitur in Parochia habitationis viri; quia cum Parocho committatur suum Parochianum matrimonio coniungere censeretur etiam commissum, alienum cum suo coniungere, *Nau. d. cons. 3. de Clandest. despons. & in man. c. 25. nu. 144.* & ita etiam declarauit Sacr. Congregatio, ac Rota Romana teste *Barbos. de offic. & potestat. Episcop. part. secunda, alleg. 32. num. 65* quod etiam ex eo probatur, quia Concilium Tridentinum solum statuit, matrimonium esse contrahendum coram Parocho, & non magis expressit Parochum viri, quam fęminæ, vt obseruat *Bonac. de matrim. d. q. 2. punct. 8. n. 10.* Vnde vtriusvis contrahentis Parochum nuptias benedicere posse resoluunt DD. apud *Barbos. vbi supra n. 185.*
5 Obseruant 3. quod ad validitatem matrimonii sufficit præsentia Parochi viri, vel mulieris, etiamsi in aliena Parochia, vel Diecesi contrahatur sine licentia Parochi illius loci: quia huiusmodi assistentia non pertinet ad iurisdictionem contentiosam, sed voluntariam, & ideò potest exerceri extra Parochiam, *arg. l. 2. ff. de offic. Procons. Dian. p. 3. tract. 4. resol. 232. Bonacin. de matrimon. quæst. secunda punct. 8. num. 16. Barbos. dict. part. 2. allegat. 32. numer. 95. & 114. Ricc. in prax. for. Eccles. p. 3. resol.* 424. & censuit etiam Sacr. Congregatio, teste *Nauarr. cons. 4. nu. 1. de Clandest. Despons. Piasec. in prax. Episcop. par. 2. cap. 4. num. 32.* idem dicendum, si matrimonium celebretur coram Sacerdote de licentia Parochi viri in Parochia mulieris, etiamsi in diuersis Diecesibus ipsæ Parochiæ constitutæ sint, vt censuit etiam Sacr. Congreg. apud *Farinacc. decisio. 131. parte quarta, Diuers.*
6 Obseruant 3. matrimonio vagorum assistere posse quemlibet Parochum, in cuius Parochia commorantur, etiamsi non habeant animum ibi perpetuò manendi obtenta tamen prius licentia ab ordinario loci, iuxta formam Concilii Tridentini *sess. 24. de reform. matrimon. cap. 7. Bonacin. dicta quæst. 2. punct. 8. num. 9.* & censuit Sacr. Congregat. teste *Barbos. dict. part. 2. allegat. 32. numer. 72. & seq.* Vbi etiam dicit, hoc procedere, etiamsi alter tantum alienigena, vel vagus sit, cum valeat matrimonium præsente Parocho cuiusuis ex contrahentibus.
7 Vagus verò dicitur, qui non habet certum domicilium, & habitationem, sed modò huc, modò illud vagatur, *Bar. in l. Prætor ait, n. 24. ff. de damn. inf. Clar. §. fi. q. 39. vers. sed hic quæro,* & ideo vbiq; conueniri potest, tam ciuiliter, quam criminaliter, etiam si alibi delictum commiserit, *gl. in l. 1. C. vbi de crim. ag. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 4. resol. 354. vbi res. 356. & seq.* dicit, dispositionem Concilii *loco cit.* non habere locum in Incolis, qui noti sunt in

in iis locis vbi contrahunt; quia incola dicitur habere certum domicilium *l. pupillus §. incola ff. de Verb. signif. l. domicilium, vbi glos. ff. ad municip. l. si in Patria & l. ciues. C. de Incol. lib.* 10. secus si essent ignoti: tunc enim Parochus eorum matrimonio interesse non potest absque licentia ordinarii, etiamsi habeant certum domicilium, vt *d. Ricc. vbi supra d. p.* 4. *res.* 357.

8 An verò valeat matrimonium vagorum celebratum à Parocho coram duobus, vel tribus testibus absque licentia ordinarii? affirmat *Barbos. parte* 2. *allegat.* 32. *numero* 74. *vbi citat Basil. Pont. de Sacram. matrimon. lib.* 5. *ca.* 14. *numero* 8. *Capeauil. de Admin. matrim. in necessitat. quæstion.* 14. *Filliuc. tract.* 10. *capit.* 6. *quæstion.* 5. *numero* 212. *Homobon. de Bonacin. de Exam. Eccles. tract. vndecimo capit. Decimo quæstion.* 23. *resolution.* 1. & 2. & alios contra *Ricc. in prax. d. part.* 4. *resol.* 358.

9 Obseruant quartò, quod si quis haberet duo domicilia ità, vt æqualiter ferè habitet in vtroque loco, puta si hyeme habitet in vno loco, æstate verò in alio, coram alterutro Parocho matrimonium validè contraheret: quia vterque est proprius Parochus; sicut enim potest acquiri duplex domicilium, ità etiam duplex parochia *cap.* 2. *de Sepul. in* 6. *Rota in d. Toletana matrimony coram Merlino*, & ità etiam tenent alii DD. apud *Barbos. dict. par.* 2. *allegat.* 32. *numer.* 69.

10 Si verò contrahentes Ruri, aliove loco recreationis causa, vel ad ruralia exercenda aliquot diebus, vel mensibus habitarent redituri deinde ad solitum domicilium? tunc matrimonium coram Parocho proprii Domicilii, non autem coram Parocho Ruris esset celebrandum *Nau. cons.* 7. *de Clandest. Despons. Ricc. in prax. par.* 1. *res.* 225. & hanc veriorem dicit *Gutier. de matrimon. cap* 63. *num.* 20. & decisum refert *Dian. par.* 3. *tr.* 4. *resol.* 231. & ità tenent alii communiter per *tex. in cap. is qui de sepult. in* 6.

11 Obseruant quintò, validum esse matrimonium contractum coram ipsomet Parocho, vel Vicario Episcopi, qui nondum est Sacerdos *Nauar. cons.* 9. & 10. *de Clandest. despons. Bonacin. de matrimon. quæst.* 2. *punct.* 8. *numero* 19. & censuit Sac. Congreg. apud *Farinac. dec.* 70. *part.* 4. *Diuers.* idemque quoad Cardinales in ecclesiis suorum titulorum, ac de Abbate Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ, atque aliis habentibus iurisdictionem ordinariam vel quasi Episcopalem dicunt alii DD. apud *Barbos. d. p.* 2. *allegat.* 32. *num.* 120. & *seq.* conuenientius tamen est, vt id committant alicui Præsbytero, qui eorum loco intersit, vt *d. Nau. d. cons.* 10. *de Cland. despons. Piasec. in prax. episcop. part.* 2. *cap.* 4. *numero* 32.

12 Alter verò, qui de licentia Parochi assistit, debet esse Sacerdos, vt censuit Sac. Congreg. apud *Farinac. decision.* 70. *parte* 4. *Diuers. Bonacin. loco citato d. pun.* 8. *numero* 19. quia ità præscribit Concilium *d. sess.* 24. *de ref. matrim. cap.* 1. ibi, *qui aliter quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, vel ordinarii licentia, &c.*

13 Huiusmodi verò licentia actum præcedere debet ità, vt non sufficiat ratihabitio post matrimonium celebratum; quia quæ de substantia sunt, in ipso actu adhiberi debent *cap. auditis, & cap. quia propter de Elect. glos. & omnes in l. vniuersa, C. de Precib. Imper. offer.* quamuis attestatio Parochi de licentia suffragetur etiam post contractum matrimonium, vt decisum refert *Barbos. d. alleg.* 32. *num.* 136.

14 Addit *Nau. cons.* 13. *numero* 3. *de Clandest. Despons.* & alii, quod Viceecuratus amouibilis ab ipso Parocho, seu Ordinario etiam verbaliter ad exercenda ea omnia, quæ ad curam pertinent, deputatus potest alteri Sacerdoti facultatem concedere assistendi matrimonio: quamuis enim delegatus ad vniuersam Parochiæ curam, alteri Sacerdoti totam curam delegare nequeat, aliquas tamen causas, seu certos actus potest subdelegare iuxta *glos. communiter receptam in capitolo cum causam verb. Delegatus ex. de Appell.*

16 Obseruant sextò, validum etiam esse matrimonium celebratum coram Parocho

cho

cho putatiuo, dummodò habeat titulum coloratum, & concurrat communis error vulgi iuxta terminos *l. Barbarius ff. de offic. Prat.* quia tunc huiusmodi defectum supplet Ecclesia, nisi fortè adsit impedimentum iuris Diuini, aut naturalis, ecclesia enim supplet solum defectum iuris humani, vt docent DD. apud *Bonacin. de matrim. d. quæst. 2. punct. 8. num. 27. & 28.*

16 Obseruant septimò, valere matrimonium, cui assistit Parochus excommunicatus etiam vitandus, vel suspensus, aut interdictus, vel irregularis, aut specialiter prohibitus ab Episcopo, nè aliquos matrimonio iungeret; quia non propterea desinit esse Parochus, ità *Dian. parte 5. tractat. 9. resolut. 78. & 80. vbi cit. Hurtad. disput. 5. de matrimon. diffic. 8. num. 26. Coninch. de Sacrament. disput. 27. dub. 2. nu. 2. Pont. de matrim. lib. 5. cap. 17. §. vn. numero 9.* & alios, quibus adde *Bonacin. d. punct. 8. numero 24. Ricc. in prax. for. eccles. par. 3. res.* 424. qui putant hoc etiam procedere in Vicario Parochi suspenso, vel excommunicato, & ità etiam censuit Sac. Congr. apud *Farinac. dec. 89. par. 4. Diuers.* idemque dicit *Barbos. d. alleg. 32. num. 90. & 103.* si Parochus ipso iure, vel per sententiam esset beneficio priuatus, dummodò possessione spoliatus non sit.

17 Addit *Bonacin. vbi supra numero 25.* Parochum etiam excommunicatum vitandum posse licentiam matrimonio assistendi concedere alteri Sacerdoti similiter excommunicato, vel suspenso, aut irregulari; tum quia sicut Parochus excommunicatus non est priuatus auctoritate assistendi, ità nec potestate dandi prædictam licentiam; tum etiam quia talis Sacerdos excommunicatus, vel irregularis, cui id Parochus committit, est adhuc Sacerdos, & ideò matrimonium coram eo celebratum est validum, ità etiam sentit *Sayr. de Censur. lib. 5. cap. 22. num. 26.* quem refert *Barbos. d. parte 2. all. 32. num. 111. quibus adde Hurtad. d. disput. 5. de matrim. diffic. 8. num. 27.* & alios apud *Dian. par. 5. tract. 9. resol. 80.* vbi notat, quod Parochus huiusmodi licentiam concedens nullum actum iurisdictionis exercet, sed tantum designat personam, quæ matrimonio assistat iuxta ordinationem Concilii? & ideò facta huiusmodi designatione Sacerdos non à Parocho, sed a Concilio accipit potestatem hæc tamen ratio non militat

18 in Vicario, quem Episcopus suspensus, aut excommunicatus non toleratus in sua Diœcesi instituit; quia talis institutio est manifestus actus Iurisdictionis, ac proinde facta à sic excommunicato nihil valet; Vnde si ille assisteret matrimonio, vel alteri committeret, matrimonium nullum esset *Mar. Alter. de Censur. tom. 1. libr. 1. disput. 8. capit. 6. vers. ex dicti Sanch. lib. 3. disp. 30. num. 10.* quos refert, & sequitur *Barbos. d. p. 2. all. 32. num. 119.*

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum vigore dispensationis super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis non expressa copula est nullum.*

2 *Copula incestuosa aperienda est, si habita fuit sub spe facilius obtinendæ dispensationis, vel cum tractatu matrimonij vel cum scientia, vel ignorantia impedimenti.*

3 *An si quis post obtentam huiusmodi dispensationem iterum copulam habeat, noua indigeat dispensatione.*

4 *Quid si copula esset occulta.*

5 *Et quid si copula cum affine, vel consanguinea non fuit completa.*

6 *An copula incæstuosa sit exprimenda, si incæstus fuit occultus.*

7 *In huiusmodi dispensationibus gradus remotior attenditur trahit quæ secum propinquiorem.*

8 *An litteræ Apostolicæ, quibus datur facultas dispensandi in impedimentis matrimonij, re integra per mortem Papæ expirent.*

An

CAP. IV.

An valida sit dispensatio matrimonialis obtenta à Sede Apostolica super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis non expressa copula, seu inçestu.

1 Dispensationem in tali casu esse subreptitiam, & matrimonium postea contractum esse nullum dicit *Nauar. in man. cap. 22. num. 86. in fin.* & censuit Sac. Congregatio teste *Ricc. in prax. for. eccles. par. 4. res. 535. Vulp. in prax. Iudic. cap. 16. num. 2.* & ideò in tali casu Commissarius dispensationem expedire non debet: quod procedit, siue inçestus committatur ante obtenta à Summo Pontifice commissionem, siue post illam obtentam nondum per ordinarium expedita dispensatione: *Rota decision. 2. numer. 10. de fil. Presbyt. in nouiss.* quam refert *Vulp. d. cap. 16. num. 1.* & censuit eadem Sacr. Congregatio teste *Quarant. in ver. matrimoniales dispensationes vers. quibus expletis*, cuius rei ratio est, quia stylus Curiæ sic postulat, vt inçestus coniunctus cum impedimento affinitatis, vel consanguinitatis exprimatur; quemadmodum
2 copula inçestuosa aperienda est, si habita fuerit sub spe facilius obtinendæ dispensationis, vel cum tractatu matrimonii, vel cum scientia, vel ignorantia impedimenti, alias dispensatio esset inualida, sic enim seruat stylus eiusdem Curiæ *Portel. in Respons. moral. tom. 2. cas. 49. numero 11.* quem refert *Dian. par. 8. tr. 3. res. 82. vers. & tandem*, & hoc locum habet, etiamsi alter contrahentium tantum talem animum habuerit, secundum *Ricc. in prax. par. 4. res. 535.* & alii tamen sentiunt, quod si vnus coniugum in copula incæstuosa concipiat illam spem facilius impetrandæ dispensationis, impetratio erit valida, expressa copula, licèt non exprimatur illa spes facilius impetrandi ab vno tantum concepta, *ità Dian. loco citato vbi citat Sanch. lib. 8. de Matrim. disput. 25. numero 31.* & hęc videtur probabilior opinio.

3 Obserua tamen, quod si quis obtinuerit à Summo Pontifice commissionem super impedimento affinitatis, vel consanguinitatis expressa iam copula, & priusquam ab ordinario expediatur dispensatio, iterum copulam habeat cum eadem persona, valet nihilominus dispensatio: quia non nouum inde oritur impedimentum, sed prius nondum sublatum continuatur; Verum si post dispensationem iterum copulam haberet nondum contracto matrimonio per verba de præsenti, noua indigeret dispensatione, nam cum per dispensationem prius impedimentum sit sublatum, ex noua copula nouum consurgit impedimentum, ità *Megal. in verb. Affinitas num. 16.*

4 Obserua secundò, quod si copula sit occulta, non esset necessariò exprimenda in dispensatione à Summo Pontifice obtinenda pro foro externo ad contrahendū matrimonium cum affine, vel consanguinea, sed satis est, vt illius dispensatio obtineatur à Sacra Pœnitentiaria, explicata simul consanguinitate, vel affinitate publica, in qua Summus Pontifex dispensationem vel concessit, vel est concessurus, vt dicit *Ricc. in prax. for. eccles. p. 4. d. res. 535.*

5 Obserua tertiò, quod si copula cum affine, vel consanguinea non fuit completa, non est necessariò exprimenda; quia cum simus in materia pęnali, requiritur copula completa cum seminis effusione *Ricc. d. p. 4. res. 535.* vbi etiam addit, quod neque esset necessaria huiusmodi mentio, si inçestus formaliter committatur tantum ex parte vnius eo quod alter nesciret, alterum esse affinem, seu consanguineum; quia tunc incæstus non censetur completus.

6 Immò alii DD. putant, copulam inçestuosam tunc esse de necessitate exprimendam, quando inçestus fuit publicus; secus quando est occultus; hoc enim casu non est subreptitia dispensatio, etiamsi dolosè occultetur inçestus quamuis comple-

completus, ità *Dian. par. 8. tractat. 3. res. 81.* vbi citat *Perez de matrimon. disp. 46. sect. 6. per tot. Præpos. in 3. part. quæst. 8. de Dispensat. matrimon. dub. 6. num. 41. Hurtad. de matrim. disput. 26. diffic. 5. nu. 23.* & alios.

7 Adde, quod si in dispensatione matrimonii narratum est Pontifici, coniuges tertio consanguinitatis gradu coniunctos esse, cum tamen sint in secundo cum tertio, aliæ litteræ à Sede Apostolica sunt impetrandæ, quæ appellantur declaratoriæ, vbi datur facultas exequendi priores litteras Apostolicas perinde ac si in dictis litteris de vtroque gradu expressa mentio facta fuisset, ex Constitutione Pii V. *incip. Sanctissimus in Christo pater*, quam refert *Barbos. post 3. parte tractat. de offic. & potestat. Episc. fol. 77.*

Notandum est autem, quod licèt Ordinarius dispensare non debeat, nisi post obtentas huiusmodi litteras declaratorias, tamen si absque illis dispensaret, valida esset dispensatio, quia Pius V. in dicta Constitutione declarauit, quod in huiusmodi dispensationibus gradus remotior attendatur, trahatque secum propinquiorem, ac propterea sufficiat remotiorem tantum gradum exprimere, vt obseruat etiam *Megal. in verb. affinitas numero 17. Vulp. in prax. cap. 16. num. 10.*

8 Quæres, an litteræ Apostolicæ, in quibus datur facultas dispensandi in impedimentis matrimonii, re integra per mortem Papæ expirent? Respondeo affirmatiuè, quia huiusmodi litteræ potius vicem gerunt mandati, quam gratiæ: mandatum autem morte mandantis expirat *l. mandatum Cod. mandat.* & ità decisum refert *Ricc. in prax. for. Eccles. par. 4. res. 531.* quod etiam ex eo colligitur, quia Summus Pontifex in dictis litteris non dispensat, sed committit Episcopo, seu eius Vicario, vt dispenset, si preces veritate niti repererit *Nau. in manual. ca. 27. numero 253. Vulpius in prax. iudic. cap. 16. numero 3. & seq.* & in terminis decreti si in euidentem, vt non possit expediri à Commissario, decisum refert *Genuens. in prax. Archiep. cap. 94. in fin.* quamuis alii DD. apud *Dian. par. 8. tractat. 3. resolut. 98.* contrarium sentiant, quando exequutor est necessarius, puta si ei præcipitur, vt exequatur.

Solent tamen Summi Pontifices in Regulis Cancellariæ litteras tam gratiæ, quam iustitiæ à prædecessoribus suis infra annum ante diem obitus eorum concessas, temporibus debitis eorum exequutoribus, seu iudicibus, non præsentatas reconualidare, & in statum pristinum, in quo antea fuerant, vel pro quibus erant obtentæ, plenariè restituere ità, vt exequutores, seu Iudices prædicti, vel ab eis subdelegandi ad expeditionem negotiorum in eis contentorum procedere possint, & debeant iuxta illarum formam, vt notat *Quarant. in ver. Regulæ Cancellariæ reg. 11. Vulp. in prax. iudic. c. 48. num. 64.*

SVMMARIVM.

1 *Numerantur casus, in quibus coniux debitum petere non potest, & numero 2. 3. & 4.*

5 *Episcopus super hoc impedimento petendi debitum dispensare potest.*

An hæc dispensatio fieri possit extra Sacramentum Confessionis, ac per litteras, ibidem.

CAP. VLT.

Quibus casibus coniuges iure petendi debitum priuentur, & an Episcopus possit dispensare.

1 IMpedimenta etiam alias dirimentia, quæ post matrimonium superueniunt, non tollunt matrimonium, sed tantum impediunt, nè debitum exigatur *cap. nosse desideras vbi glos. in ver. non fraudentur 30. qu. 1. Vgolin. de offic. & pot. episcop cap. 60. §. 2.*

60. §. 2. *num.* 1. *Alzed. part.* 2. *cap.* 7. *num.* 21. *Sylu. in Summ. in verb. Matrimonium* 8. *numero* 7. *Nauar. in man. cap.* 16. *numero* 34. *vers. interrogatus autem Sanch. lib.* 8. *de matrimon. disp.* 12. *nu.* 13. *& seq.*

Plures autem à Doctoribus numerantur casus, in quibus coniux debitum petere non potest; quorum primus est, quando incæstum commisit cum consanguineis alterius Coniugis; tunc enim propter affinitatem contractam priuatur iure petendi debitum, licèt teneatur reddere *cap. qui dormierit iuncta glos. ibidem* 27. *quæst.* 2. *cap. transmissæ de eo qui cogn. consang. &c.* & si petat, aut exigat, mortaliter peccat, vt *d. Sylu. in ver. luxuria numero* 4. *dicto p.* innocens taman coniux non peccaret, si incæstuoso petenti debitum reddat: dum enim ius coniugale plenissimè possideat, potest eo vti seu petendo, seu reddendo perinde ac si nulla affinitas subesset, nè ex aliena culpa innocens grauetur *cap. discretionem de eo qui cognou. consanguin.*

Obserua tamen, quod qui cognoscit consanguineam vxoris suæ in tertio, aut quarto gradu, non priuatur iure petendi debitum, quia hoc impedimentum oritur ex affinitate, quæ ex copula illicita non extenditur vltra secundum gradum iuxta Concil. Trident. *sess.* 24. *de refor. matrim. cap.* 4. & ideò vt huiusmodi impedimentum contrahatur, requiritur copula cum consanguinea alterius Coniugis in primo, vel secundo gradu, vt notant etiam DD. apud *Bonacin. de matrim. quæst.* 3. *punct.* 12. *num.* 6. *&* 20. *Layman. in Theol. mor. lib.* 5. *tractat.* 10. *cap.* 5. *num.* 3.

Quæres, an matrimonium contrahi possit inter eos, qui simul secundo, & tertio gradu huiusmodi affinitatis ex fornicatione inductæ coniunguntur? Respondet affirmatiuè ex decreto Sacr. Congregat. apud *Farinac. dec.* 282. *p.* 4. *diuers.* quia attenditur gradus remotior iuxta *c. fin. de Consang. & affin.* vbi dicitur, quod si vnus Coniugum distat à stipite quarto gradu, & alius quinto, licitè possunt copulari.

Obserua secundò, quod ad contrahendam huiusmodi affinitatem requiritur seminis emissio intra vas fœmineum, seu sanguinis commixtio *cap. lex Diuinæ* 27. *q.* 2. *Bonacina de matrimon. quæst.* 3. *d. pun.* 12. *numero* 12. *& seq. Lezan. in Summ. qq. reg. tom.* 3. *ver. affinitas*, & alii communiter; & ideò ex copula sodomitica, aut ex copula non consummata aliquorum, si ante seminationem separentur, nulla oritur affinitas *Ricc. in Prax. for. Eccles. parte* 3. *resolut.* 3. *Barbos. de offic. & potestat. Episcop. parte* 3. *allegation.* 51. *num.* 172. *& seq.* vbi etiam dicit, quod neque ex copula Eunuchorum vtroque testiculo carentium oritur affinitas, quia eorum semen non est aptum ad generationem, vt notat etiam *Bonacin. loc. cit.*

Sufficeret verò ad hanc affinitatem contrahendam solam seminatio viri, non tamen sola seminatio mulieris, quia semen mulieris non concurrit necessario ad generationem, vt *d. Ricc. in Prax. parte* 2. *resolut.* 3. *vbi citat Sot. in* 4. *Senten. dist.* 11. *quæst.* 1. *art.* 3. *Panorm. in cap. fraternitatis de eo qui cogn. consang. vxor. suæ Fed. de Sen. cons.* 301. & alios.

Contrarium tamen tenet S. Thomas in 4. *dist.* 4. *quæst.* 1. *artic.* 1. *quæstiunc.* 4. *ad* 2. *Hurtad. de matrimon. disput.* 20. *difficul.* 1. *num.* 4. & alii quos refert, & sequitur *Dian. in Addit. Secund. ad* 1. 2. *&* 3. *part. Suar. resolut.* 21. qui putant, ad contrahendam huiusmodi affinitatem non sufficere seminationem viri, nisi etiã concurrat seminatio fœminæ, quia in *cap. Lex Diuinæ* 27. *quæst.* 2. ad id requiritur seminis commixtio; ex quo infert idem *Dian. loco cit.* eum, qui habuit copulam cum consanguinea vxoris, si illa non seminauit, nullam contraxisse affinitatem, & ideò posse sine vlla dispensatione ab vxore petere debitum.

Hinc fit, vt ex matrimonio tantum rato, & non consummato non oriatur propriè affinitas, quia ad hanc requiritur copula, vt supra diximus, sed oritur publica honestas dirimen matrimonium vsq. ad quartum gradum iuxta *tex. in ca. sponsam de sponsal. & c. non debet de consang. & affin.* etiamsi matrimonium ratum inualidè cõtractum fuerit, modò nõ sit in-

sit inualidum defectu consensus, vt censuit Sac. Congregat. teste *Bonacin. de matrimon. qu. 3. punct. 11. num. 11.* quamuis enim Concilium Tridentinum *sess. 24. de ref. matrim. cap. 3.* impedimentum publicæ honestatis ad primum gradum restrinxerit, hoc tamen intelligendum est, ac procedit in sponsalibus de futuro dumtaxat; non autem in matrimonio rato, vt declarauit Pius V. sua Constitution. quæ *incip. Ad Romanum spectat*, & ità etiam docent DD. apud *Barbos. d. p. 3. all. 51. nu. 174. & seq.* & alii communiter.

Obserua tertiò, quod iura loquuntur de eo, qui cognoscit consanguineas vxoris, & ideò si quis cognosceret proprias consanguineas, hoc impedimentum non contrahit, licèt grauius peccet; huiusmodi enim impedimentum non nascitur ex grauitate delicti, sed ex affinitate, quam vir contrahit cum vxore propter copulam habitam cum eius consanguinea; nullam verò affinitatem contrahit vir suas consanguineas cognoscens, etiamsi propriam sororem polluat *Sylu. in verb. matrimonium 7. in fin. vers. 3. Graff. par. 1. dec. lib. 2. cap. 80. num. 13. Laym. lib. 5. tr. 10. cap. 5. num. 3.* idemque dicendum est de mulieribus, quæ se cognosci à proprius consanguineis permittunt, vt dicunt Doctores citati.

Vnde neque hoc impedimentum petendi debitum consurgeret ex copula; quam quis haberet cum affinibus Coniugis, quia de ea iura non loquuntur, vt *d. Bonacin. de matrim. quæst. 3. punct. 12. n. 20.* quicquid dicat *Barbos. in c. 1. n. 3. de eo qui cogn. consangu. vxor. suæ.*

Adde, quod nec impedimentum huiusmodi contrahitur, si vir eam, cum qua copulam habuit, nesciuit esse suæ vxoris consanguineam, vt *in d. cap. 1. vbi DD. de eo qui cogn. consang.* idem dicendum, si vxor à consanguineo viri per violentiam cognoscatur *cap. descruitionem eodem tit.*

3 Secundus casus est, quando quis cum voto simplicis continentię matrimonium contraxit, tunc enim impeditur à petitione debiti, quamuis reddere possit, *Nau. cons. 17. num. 6. de Vot.*

Obserua tamen, quod qui post votum religionem ingrediendi, ac profitendi matrimonium contraxit, ac consummauit; neque petere, neque reddere prohibetur, cum nondum habeat votum castitatis, sed votum de vouenda castitate solemniter, à cuius voti expletione impeditus est, donec matrimonium soluatur *Nauar. loco citato Layman. in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. cap. 3. num. 6.*

Adde, quod licèt huiusmodi votum simplex continentiæ regulariter non dirimat matrimonium iam contractum, sed tantum impediat contrahendum *cap. meminimus cap. consuluit cap. rursus Qui Cler. vel vou.* vnus tamen casus communiter excipitur, si vxor in sœculo continentiam vouens marito licentiam dedit sacros ordines suscipiendi, eo defuncto ne validè quidem ad secundas nuptias transire potest *cap. quia sunt, vbi glos. ver. fuisse, & cap. seq. dist. 28. cap. seriatim dist. 32.*

4 Tertius casus est, si quis prolem propriam baptizauit, vel è sacro fonte, vel in confirmatione suscepit, quia tunc etiam priuatur iure petendi debitum propter spiritualem cognationem, quam cum Coniuge contrahit quamuis reddere teneatur, *glos. & DD. in cap. si vir. de Cognat. spir.*

Sed notandum est, quod ad contrahendam hanc cognationem requiritur contactus phisicus, scientia, & animus *cap. 2. vbi Barbos.* & alii *eodem tit. de Cognat. spir. Dian. par. 3. tract. 4. res. 2. & res. 16.*

Ex quo inferunt DD. reum non contrahere cognationem spiritualem, qui tantum assistit Baptizato, vel confirmato, ipsumque non tangit, vel ipsum tangit extremitate digiti: requiritur enim talis contactus, vt suscipiens seu tenens vere dicatur suscipere, seu tenere, vt dicunt DD. apud *Barbos. de offic. & pot. Episcop. par. 2. all. 30. numero 47.* & ità declarauit Sacr. Congregatio, vt refert *Bonacin. de matrimon. q. 3. pun. 5. §. 2. nu. 14.* Vnde aliqui sentiunt, nullam contrahi cognationem, quando quis tenet infantem nomine alterius; tunc enim procurator cognationem non contrahit, quia

quia id non agit vt patrinus, cum non teneat infantem nomine proprio secundum veriorem sententiam, quam sequitur *Sylu. in ver. matrimonium* 8. *q.* 7. *dicto* 15. & alii communiter, neque illam contrahit principalis, qui procuratorem constituit, quia ipse infantem non tangit *Sanch. de matrimon. tom.* 2. *lib.* 7. *disp.* 59. *num.* 4. *Reginald. in prax. tom.* 2. *lib.* 31. *ca.* 20. *numero* 156. & alii apud *Diana par* 3. *tr.* 4. *res.* 2. *vers. imò ego*, sed contrarium videlicet quod Principalis, seu mandans in tali casu cognationem contrahat, declarauit Sacr. Congregatio, vt refert *Ricc. in prax. for. eccles. par.* 1. *res.* 640. *Barbos. d. par.* 2. *all.* 30. *num.* 50. ex quo arguit *Bonacin. de matrim. q.* 3. *pun.* 5. §. 2. *n.* 34. quod sicut sufficit per alium suscipere ità per alium tangere.

Inferunt 2. quod nec arcetur à debiti petitione qui ignorat, huiusmodi pœnam à iure impositam fuisse contra baptizantes proprium filium *d. cap.* 2. *vbi Doctores de cognat. spir. Nau. c.* 23. *num.* 47. *Bonacin. loco cit. q.* 4. *pun.* 2. *num.* 6. *Dian. parte* 3. *tr.* 4. *res.* 16. vbi dicunt, quod ab hac pœna excusat quælibet ignorantia inuincibilis iuris, vel facti.

Inferunt 3. coniuges nullam contrahere cognationem, si prolem offerant non vt Patrini, seu absque intentione faciendi officium Patrini, sed solo animo adiuuandi *Sylu. in addit ad* 3. *p. q.* 56. *art.* 3. *ad p. quem refert Dian. d. p.* 3. *tr.* 4. *res.* 2. *in fin. Posseuin. de offic. Curat. cap.* 6. *num.* 34. & *seq. Bonacin. vt supra q.* 3. *pun.* 5. §. 2. *nu.* 15. Hinc *Nauar. d. cap.* 16. *num.* 34. *Bonacina de matrimon. q.* 4. *pun.* 2. *nu.* 3. & alii communiter sentiunt, coniugem, qui filium baptizat in necessitate, quando scilicet non aderat alius, qui illum baptizaret, & alioquin erat periculum, vt filius decederet sine baptismo, non priuari iure petendi, vel reddendi debitum, quia tunc non præsumitur, Coniugem id facere, vt exerceat officium Patrini; sed vt subueniat necessitati.

Addunt alii, Coniugem non confirmatum non contrahere huiusmodi cognationem, si suscipiat puerum in sacramento Confirmationis, vt probatur ex *cap. in baptismate de Consecr. dist.* 4. *vbi habetur, in baptismate vel Chrismate non potest alium suscipere in filium qui non est baptizatus, vel confirmatus*, vbi ponderanda est illa particula, non quæ posita ante verbum, potest, tollit potentiam, & efficit actum nullum, & ità tenet *glos. ibidem Coninch. de Sacram. q.* 72. *art.* 10. *num.* 94. *Nugn. in* 3. *par. q.* 72. *art.* 10. quos refert, & sequitur *Diana par.* 3. *tr.* 4. *res.* 21. & 26. & alii apud *Barbos. de offic. & pot. episcop. par.* 2. *all.* 30. *nu.* 34. & hanc sententiam probabiliorem esse dicit *Layman. in Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 2. *c.* 9. *n.* 2. *contra Sylu. in ver. matrimonium* 8. *nu.* 7. *not.* 12. *Nau. cons.* 1. *de cognat. spir. & alios.*

Addit *Bonacin. de matrim. q.* 3. *punct.* 5. §. 2. *nu.* 28 quod huiusmodi cognatio neque contrahitur à coniuge, vel aliis contra Parochi voluntatem suscipientibus puerum, si illos ex iusta causa Parochus reiecerit.

Alii tamen asserunt, Parentes propriam prolem in sacramento baptismi, vel confirmationis etiam extra casum necessitatis, ac scienter suscipientes non priuari iure petendi, vel reddendi debitum cum hoc clarè non constet ex vllo iure, idque probant ex *text. in cap.* 2. vbi ità tenet *glos. in ver. debitum debet subtrahere de cognat. Spir.* & hanc sententiam esse valdè probabilem dicit *Bonacin. loco citato q.* 4. *pun.* 2. *num.* 4. *Layman. lib.* 5. *tr.* 10. *cap.* 8. *num.* 8. peccant tamen mortaliter in tali casu, quia seuerè id prohibetur *in capit.* 1. & 2. 30. *q.* 1.

5 Potest autem Episcopus super hoc impedimento petendi debitum iure ordinario per consuetudinem acquisito dispensare, *Sylu. in ver. luxuria num.* 4. *dict.* 5. *Graff. par.* 1. *dec. lib.* 2. *cap.* 81. *numero* 2. & alii apud *Layman. lib.* 5. *tr.* 10. *capit.* 1. *num.* 14. & est communis opinio, *vt d. Bonacin. de matrim. q.* 3. *pun.* 15. *numero* 5. *Nau. in man. cap.* 16. *numero* 34. *vers. interrogatus autem Diana parte* 1. *tractat.* 11. *resolut.* 66. quod procedit etiamsi ad Nuntium, seu alios, qui facultatem habent dispensandi in huiusmodi impedimento sit facilis aditus, quia hæc potestas ex consuetudine præscripta conuenit absolutè Episcopis, latè *Sanch. de Matr. lib.* 8.

lib.8. disp.12. num.13. & seq. Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. all.35. num.8. & seq. all.37. num. 12. Alzed. de Precell. Episc. Dign. par.2. c.7. num. 20. & alii communiter.

Addunt alii, quod hæc dispensatio fieri potest extra sacramentum Confessionis, & vrgente necessitatem etiam per litteras; ità *Diana parte 3. tractat. 2. res. 14. vbi citat Portel. in addit. ad Dub. Regul. ver. Confessor dispensamus numer. 13. & 14.*

Obserua tamen, quod qui fecit simplex votum castitatis, mortua vxore, non potest matrimonium licitè contrahere, etiamsi Episcopus cum eo dispensauerit, vt posset petere debitum: nam in tali casu Episcopus non relaxat simpliciter votum, sed solum, ex parte, & secundum quid, nempè ad solum petendum debitum, & ità mortua coniuge tota voti obligatio reuiuiscit *Bonacin. in tractat. de legib. dispnt. 4. quæst. 2. punct. 7. §. 4. num. 15. Dian. par. 1. tract. 11. res. 66. Barbos. d. par. 2. alleg. 37. num. 10.*

SOLI DEO HONOR, ET GLORIA.

Finis Libri Octaui.

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM·
Quæ in Prima, & Secunda parte huius tractatus continentur.

Alimenta.

Fa-

Ido-

Cęmeterium.

Collatio.

De-

ECCLESIA.

An talis

Forum

Hære-

Homicidium.

Hospitalia.

Hospitium.

ILLEGITIMVS.

Illetteratus.

Imagines Sacræ.

Imme-

NEGOTIATIO.

Nobilis.

Notorium.

Nouitius.

Nullitas.

OBLATIONES.

Quid

FINIS.

